Mömmich Emil

órás Bpest

d.

Ariv Csarnok 109. ankc

3345.4 Gas

Henszlmann: Grosswardein

Mösner Fraur

bécsi festő

l.

Kaposvy jegyzet

268. l.

Mösner Franz

bécsi festő

l.

Szm Egermúr

268. l.

Mösner Franz

festö

l.

Garas Kracher

68. l.

Mönch Benedek

minaoritalos

1774, 1778.

läsd

Eger

Szm Egermüv

222, 223. l.

+ Egerben 1798 febr. 19.

u. o. 226. l.

1937. november havában megjelenik

Miklós Imre:

„A Magyar Vasutasság Oknyomozó Történelme"

A magyar vasutak technikai történetét az idők folyamán többen megírták, — de senki sem foglalkozott a **vasutasság** *történetével.*

Ez a mű a nagy gépezetet mozgató **lélekre** *mutat rá. Évtizedes, sőt évszázados poros akták soraiból támasztja fel az életet. A szerző megtanít a sorok között olvasni és tartalommal tölti meg a mindennapi élet küzdelmeinek reánk maradt emlékeit.*

„A Magyar Vasutasság Oknyomozó Történelme"

nemcsak történelem, hanem társadalom- és nemzetnevelő tényező is, mert rámutat a magyar birodalmi gondolatot egyik legkifejezőbben megtestesítő társadalmi osztályának problémáira a multban és jelenben. Mindenkit érdekel ez a mű, akit a magyar nemzet multja és jelene érdekel. Megismerteti a mult küzdelmeit, vigaszt, reményt, derűt és biztatást nyujt egy jobb jövendőre.

Ez a mű **nem üzleti vállalkozás,** *hanem miként a magyar vasutasság önerejéből állította talpra a világháború és a forradalmak alatt tönkre ment gazdáját a MÁV-ot, ugyanúgy a szerző is — ki maga is nyugdíjas vasutas tisztviselő — időelőtti lecsökkentett nyugdíj garasaiból gyüjtötte össze — minden* **anyagi támogatás nélkül** *— a mű óriási anyagát és gondosan összeválogatva bocsátja*

 M. D. Q.

MÖNCH Benedek asztalos

1773-ban Miskolcon működik, mint „arcularius novitius" svájci származása (vesz. azonos Tamás testvérrel)

1779-ben szekrény a Magister Guardianus részére

1178 Eger minorita t. körcsapadok (4., 7., kép)

 M. D. K.

MÖNCH Benedek asztalos

Az Iparművészeti Múzeum ki-könyvei II. 1955.
Sternegg Mária: XVIII. sz-beli minorita szerze-
tes munkája az Iparmüv. Múzeumban.
155., 156., 159.,

M.D.K.

Mönch Benedek József, asztalos mester

minorita fráter /1745-1798/ készitette 1778-ban az egri Minorita templom kórusán lévő berakásos munkáju padokat, copfstilusban. Neki tulajdonitható még a szentély diszes sekrestyeajtaja és a két sekrestyeszekrény.

Gerő László: Eger, Bp. 1957. /Magyar Müemlékek/ 36.old.

MDK

Mönch Benedictus fráter

Az egri Minorita-templom padjait és orgonakarzati padsorát készitette 1778-ban.

Dr.Bárány Istvánné: A pécsi ferencrendi zárda sekrestyeszekrénye.

Magyar Müvészet 1933. 308-312.l.

M. D K

Fr. MÖNCH Benedek József

Szill. Röhring (Svájc) 1745, megh.

Művésze az asztalosmesterségnek, melyt Tübfiedön tanult a diszitő művészettel együtt 1775-ben az egri rendház valamennyi szobájába berendezés.

Eger minorita t. Mórus padsorai 1778. szentély sekrestyelajtaja (?) kés sekrestyeszekrény ./.

M.D.K.

Mórich Benedek, asztalos frater

... meghalt Nyírbátorban, a minorita rendház feljegyzése szerint 1798-ban.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 371. old.

Mönch, Benedictus

aostalos

Gentrunemb.

274. l.

Ez alighanem

Benedek frater

Mönch Benedek, fráter

M.D.K.

Kezemunkáját dicséret az egri Minorita templom faragott, barokkos padjai, díszes sekrestyéje.

Pethő Tibor: Budapest - Eger - Szilvásvárad
Bp. /1959/, Panoráma, /Magyarország irásban és képben 4.köt./

68 old.

 M.D.K.

Fr MÖNCH Benedek József

Szekrény régi pénzek gyűjteménye száma

ro. 1779.

Két gyónsatónék 1779

„Anborum sacrum" Sporer Mihály mir-

vángozza 1792.

1773-ban Miskolcon emlitik, ott is dol-

gozott

Szabó Erzsébet: XVIII. századbeli iparművész

Ferences-(minorita) tratérek

Művért. 1953. 1-2. sz. 183-184. l.

WOLLA

 M. D. K.

MÖNCH Benedek József asztalos
minorita laikus

1792. Eger, „amborum sacrum"

Agghány: Barokk szobrászat... Bp. 1959.
I. 128. 246. II. 71. 175.

-1- M. D. V.

MÖNCH Benedek József asztalos
minorita laikus

(1745: Röhring; 1798: Eger)

1773. Miskolc, novicius

1778. Eger, minoriták, renaházkerendezés, templomban kóruspadok, sekrestyeajtó, két sekrestyeszekrény

1779. Ko., két gyóntatószék, szekrény

Agghány: Barolek szobrászat... Bp. 1959. 246. l.

ugyanezen templom gazdag intarzia díszü sekrestye szekrényét. Feltehetően tőle való a sekrestye szentélyre nyiló pompás intarzia mü ajtaja is. Meghalt Nyirbátorban, ahol a minorita konvent inventáriuma feljegyzi róla 1798-ban, hogy Göringből jött „... in Conv.Agriensi... ... fabrica scamnorum Chori... ... corpus eius ... ... in Crypta Ecclesiae Nostrae conditum est."/Nyirbátori konvent inventáriuma./

A Nevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

MÖNCH Benedek /Benedictus Josephus/ minorita asztalos fráter /arcularius/. ~~Zirlete~~ 1774 augusztus 16-án a minorita leltárkönyv szerint örökfogadalmas lesz. Az 1789.-i bejegyzés szerint Göringenben svéb földön született, 44 éves, csak németül tud, a szerzetbe lépett 1773-ban. Egerben 1774. év elején novicius, a minorita rendházban müködik 1775-91-ig és 1794. évben. Elkészíti az egri minorita templom kórusának szerzetesi stallumait és

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Mönch Benedictus

nünasztalos

l.

Kapossy jegyzetek

222. l.

alább Benedekfrater

nek mondva.

222. l.

223. l.

~~Veszprémi jaras VI. 186~~

Mönch Benedek frater

és

mincs céd

Stesele József frater

az egri minorita templom-
padok és orgonakarzat
szerzetes mesterei

Bárányné

590. l

Mönch Benedek frater

minarsztalis

† 1798 febr 19-en

Egerben.

l.

Kaposy jegyzetek

226. l.

Dubnitzi Kastély VI. 240.

56
1907

Polnau

Méltóság

A vármegyei muzeu
részére 745
dőtt 1906 évi
hálás köszö

Kiváló

Szepsrárd

MÖSNER, Franz bécsi festőművész. 1768 október 14-én nyugtázza az Eszterházy püspökről készitett arckép árát Bécsben. /Szmrecsányi 208./

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

MÖSNER? Francz

M.D.K.

Mösner, Franz, bécsi festő

1768-ban elkészíti Esterházy püspök arcképét.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó.

228. old.

Mössner (Messmer?) Franz, M.D.K.

oszlopi festő

1768-ban 14 aranyért megfesti Eszterházy Károly püspök arcképét.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 371. old.

MÖSMER, Franz /Messmer/ osztrák festő. 1768-ban 14 aranyért megfesti Eszterházy Károly püspök-arcképét. /Garas 238./

A Hevesmegyei Topográfia adatgyűjtéséből. Voit.

M. D. K.

MÖSNER (Messner) Franz festő

Szül. 1728 Antholz (Tirol)
megh. † 1773 Wien

M. von Reyten tanítványa, arcképfestő, udvari festő Innsbruckban
1768 Esterházy Károly püspök arcképe
1770 magyar koronázás (Hohlal)

Garas XVIII. 17— 238. l.

WILHELM MÖNNIG, hangszerkészitő

"MEISTERBUCH/1836"/1867-ig/, 179 lap, 63-on német szöveg 3 irástipus. a/, Kalligrafált "gestorben ist..." sir, kereszt szomorúfüz. 1836-1865. b/. Lent halálozási dátum tintával 1845-1870. c/. Lentadat, halálozás "vékony" tintával, 1846-1870. -1856-tól ceruza bejegyzések. 6. jegyz "61. lap./ceruzával:/Wilhelm Mönnig, Patentierter Geigenmachervom/11. Jän. 866. nichts bezahlt.". 199. old

GÁBRY GYÖRGY: A pesti hangszerkészitő céh Mesterkönyve 193. old

FOLIA ARCHAEOLOGICA. A Magy. Nemz. Múz. Évkönyve. XXI. 1970. Bpest

MÖRL, WILHELM
KORMÓCI ÉREMVÉSNÖK

M. VLČEKOVÁ-GERHARTOVÁ
KREMNICKÉ MEDAILÉRSTVO 16. A 17.
STOROČIA
ARS 4. 1970, 1-2. 72., 100-101

Mörringer, L. v

Kartofr 1786

l.

Eperjesy 1929

94. l.

Magyar kir. Központi Statisztikai Hivataltól

/193 szám.

BUDAPEST
9 19 MÁJ. -2. 14.
K 114 K

Műemlékek Orsz. Bizottságának

H.

u. p. IX. Högyes Endre-u. 10.

vármegye.

Hivatalból.

Díj átalányozva.

Bittó Zoltán segédlelké
tartott Dr. Simon Me
A műsort erdélyi vonatl
tréfák előadása és nove
ság ilyen irányú első be
sikerrel járt.

BIHAR

Orth Győző egyhá
megye mindenik egyhá
biterekhez, felnőttekhe
vasárnap pedig körzeti
részére. Február 22-én
sági konferencia, melye
valamint Nagykereki
nak a képviselői is rés
A délelőtti istentiszte
lelkipásztor szolgált ige
biteri konferencia volt.
pásztor „A Presbiter.
Győző egyházkerületi
sággal szemben" címe
számára. Délután Orth
intézett buzdító és fa
pedig vallásos-est volt
pásztor bibliamagyará

Krisztus keresztjéből

Temetéséről szóló
emlékeztet: egyszerű, f
egy rövid imát mondj
pásztora. Így is történt
hangozhatott el felette,
egyházi méltóságot vis

Elköltözése fájdal
nek, akik az ő nagy
érezhették, hanem a
volt és a magyar refor
szeretett. Mégis Isten
frissen hantolt sírja m
eddig is a mienk volt,
ságot előttünk ebben a
arról a másik világról,
— most visszafogadta
ségébe.

Debrecen, 1942 f

Hírek az e

BEREG

Erdélyi est Munkáes
tyén Ifjúsági Egyesüle
javára február 22-én er

Mösch Lukács

kegyesrendi szerzetes és e rend alkormányzója volt. Pálffy János Károly gróf altábornagy s lovassági dandárnokkal, kinek gyöntatója volt, 1686. Buda alá menven, annak szerencsés bevételéhez nagyban hozzájárult, amennyiben a hadi épitészetben jártas levén, tanácsa az intézö körök töb elfogadtatott s a császári tábor az ő rajza illetve terve szerint helyeztetett el. Arcképe a váczi kegyesrendi házban. Ki volt állítva az 1886. tört. kiáll.-on

Magyarh. tört. kiáll. 167 l.

IR. MINISZTÉRIUM SZÁMVEVŐSÉGÉTŐL.

Gyula urnak,

.bizottsága elnökének,

Budapest.

tus 28-án, 577 sz.a.kelt becses át-

Mösch Lukács

XVII. sz

l.

Tragor Vácmüveszei

79. l.

MAGYAR KÖNYVBARÁTOK
KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA
BUDAPEST IV,
KOSSUTH LAJOS-U. 18
TELEFON: 186-281
Postatakarékpénztári csekkszámla: 58.037

MK 16722

21023

Budapest, 194 2 T 26.

Méltóságos
Nagyságos

dr Szentiványi Gyula

úrnak
úrnőnek

Bp.

Nagybecsű rendelése alapján leszállítjuk az alant felsorolt könyveket, és azok pont/pengő *értékével b. számláját megterheltük.*

Db		Pont		

Moss

97.

1. Fan (*brisé*)
2. France (?), c. 1830
3. Twenty-two tortoiseshell sti

embellished with steel inlay. The sticks ar

and at the bottom by a brass rivet with mo

4. The ribbon is new.
5. L. 18.5 cm, w. 33 cm
6. Purchased from Béla Proco
7. Inv. no. 18641
8. The fan is made as though i

impression also suggested by a painted ar

ruffled chrysanthemum-like blooms, with

Scattered leaf ornamentation fills the spac

the fan is embellished from end to end wi

Möss Zsigmond Képfaragó Nagyszebenben.

XVII. szd.

Archaeologiai Értesítő

1915., 246.

Roth Viktor: Gótizáló faburkolat.

Mössl Zsigmond szobrász

Nagyszebenben. 1676.

Archaeologiai Értesítő

1917, 98.

Roth Virtone: Erdélyi oltárok.

MÖSZNER ANTAL, /Mesner/, orgonaépitő segéd

Dörner legénye volt. Dorner engedélyével, a tőle vett anyagból munkaidő után, éjjel "egy muzsikáló aztalkát", vagy "Muzsikás Asztalotsa" készitett 150 forintért a szeminárium egy tanárának. Almosan dolgozva nappal Dornernek kára származott és 50 forintot le akart vonni. Bérből. Mösznér 20-at ajánlott és megegyeztek. 296.old 32.jegyz

SZIGETI KILIAN: Dorner Gáspar Albert/1780-1858/szombathelyi orgonaépitomester élete és munkassaga 288.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 2.szam, Szombathely

Mönch Benedek frater

laid
z
Mönch Benedictus
alatt is!

Kapossy jegyzetek
216. l.
222. l
223. l.
„per fratrem nostrum
Benedictum Mönch
arcularium"
tehát ugyláttik Mönch-
nek hivták,
223. l.
224. l.

~~Vörösberénye lelet~~ VI. 186.

Mönch Benediktus

Az egri minorita templom orgona karzatán levő rendi padsort fráter Benedictus Mönch, szintén világi rendtag kerzitette 1778., XVI. Lajos stilusában, igen szép alakitással, berakott és beégetett alakos és füzéres diszitessel.

Szeger 39 l.

Sárospataki ref. Koll. Kvt.

IV. 264

Mönch Benedictus

Thieme Becker

XXV. 10. l.

(Lyka)

Óvatosság!

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Mönch Benedek fráter

faragta az egri minorita templom korusának nép XVI. Lajos stilu fapadjait.

Barkar Egri képesk

4.1.1.

Hétfő
6
Kat. Ida
Izr. 1 Thisri 5698

Kedd
7
Kat. Kas. vt.
Izr. 2 Újév 2. n.

Szerda
8
Kat. Kb. assz.

Csütörtök
9
Kat. Kl. Péter

Péntek
10
Kat. T. Mikl.

Szombat
11
Kat. Prot. Jác
Ógörög Aug. 29 Iván fejv.
Izr. 6 S. Vajelekl

1937 30 nap
Szeptember

MÖNCH, Benedictus szobrász

Eger, minorita templom, orgonakanat, intarziás korispad

Szilárdfy 1995 26

ŐRMEZŐI LAKÓTELEP
(Cirmos utcai autóparkoló)

KELENFÖLD
(Vahot utcai bevásárlóközpont autóparkolója)

Kérem Önöket, hogy adják le a veszélyes hulladékokat (használt autóakkumulátorokat, festékmaradványokat, olajszűrőket, lejárt szavatosságú gyógyszereket, vegyszereket stb.).
Környezetünk védelme érdekében kérem, Ön is használja ki ezt a lehetőséget.

Közreműködését köszönöm.

Szegedi Ferenc
polgármester

Benedictus Mönch

müvei (sekrestye sekrény stb.) az egri volt minorita templomban 1777–1780. Reprodukció.

Voit Pál stb.: Heves megye műemlékei II.

Magyarország műemléki topográfiája VIII.

Budapest 1972.

2531

Mősz Ede MDK

korongos a Zsolnay -gyárban

Született: ?

A gyárban dolgozott: 1874-1909.

74.o. 18. jegyz.

NIKELSZKY Géza: A Zsolnay Gyár művészete.
Y pécs 1959.

Soproni vonatkozású kis szentképek.

A Soproni Képzőművészeti Kör exlibrisgyüjtő csoportja feladatául tűzte ki, hogy a kisgrafikának minden irányú régebbi termékét is összeszedi és megóvja az elkallódástól. Így figyelmét kiterjesztette a vallásos jellegű kisgrafikára, a kis

ájtatossági képre, vagy más szóval kis szentképre. Talán fölösleges rámutatni arra, hogy ezek egyaránt érdekesek művészettörténeti és művelődéstörténeti szempontból. Németországban már egy hatalmas „Corpus"-t kiadtak, nálunk egyelőre a kezdet legkezdetén vagyunk. Sopronban Thier László és Gallus Sándor dr. gyüjteményei számottevők.

A város korábbi erős protestáns színezete folytán a soproni kis szentképek elökerülő sora valószínüleg nem lesz sohasem valami nagy, de a kutatás hozhat még e téren is meglepetéseket. E soroknak épen az a célja, hogy felhívja erre a kevéssé művelt térre a figyelmet.[1])

A kis ájtatossági képek lehetnek olyanok, hogy rajta az ábrázolás a

fő, a szöveg pár szavas magyarázat és fohász csupán, esetleg a hátsó lapon foglal helyet hosszabb ima. Vannak azután szinte füzetek már, első oldalon a kép, a többit az ima foglalja el. Nagy számmal vannak búcsújáró helyek emlékei. Első misék emlékére, halottakra való emlékeztetés céljából is már régtől fogva

[1]) E sorok írója a magyarországi „Corpus" összeállításán dolgozik. Kéri a szíves olvasót, hogyha régebbi magyarországi szentképek nyomára jut, arra figyelmeztetni szíveskedjék.

adnak ki kis ájtatossági képeket. Amint látható, meglehetős tág téren mozog a kisgrafikának ez az ága.

Régebb soproni anyagból eddig a következő került elő. Egy kétoldalas ima; első lapján fametszet, a Feszület. Alatta: „Oedenburg, gedruckt in diesem Jahr." A kép gyenge másolata egy hasonló, valószínűleg Győrött készült, magyarnyelvű példánynak, mindkettő a 18. század végéről való. A soproni darab Thier László gyüjteményében.

Igen szép a Szentlélek-templom kegyképéről[2]) készített rézmetszet. Felirata: „Das Gnadenreiche Bildnuss in der uralten Kirchen zu dem Heil. Geist in der Königl. Freystadt Oedenburg." Mössmer J. véste rézbe Bécsben. A hátlapon levő imát ugyanott Ghelen Vilmos nyomta. A rendkívül értékes darab a 18. század utolsó negyedéből való. Egy példányát Papp Kálmán prelátus-kanonok birtokolja. Még egy példány ismeretes belőle.

1837-ben ünnepelték az orsolyita apácák a rend alapításának 300. évfordulóját. Ez alkalomból Bécsben készíttettek Rieder L. nevű grafikusnál acélmetszetet. Szt. Angélát látni, amint előtte hét leány korabeli ruhában térdepel, a szent nő képet mutat nekik; mögötte az ablakon át az égbe vivő létra látható. Felirata: „Die H. Angela Merici Schutzmutter der Jugend, Ordensstifterin der Ursulinerinnen. Von dessen Bestehen das 300 jährige Jubelfest begangen wurde am 26-ten November 1837 in der Ordenskirche der Königl. Freystadt Oedenburg." Két példány ismeretes; az egyik Kovárzik Teréz úrnőé, másik e sorok írójáé.[3])

A legkorábbi primíciai emlék soproni kelettel tudomásom szerint 1885-ből való. Csipkés áttört keretben acélmetszet; a szent miseáldozat. Hauer K. rajzolta és a nürnbergi Mayer-intézetben nyomták. Hátlapján az emlékeztető írás Frühwirth Ágoston első miséjére a Domonkos-templomban 1885 július 26-án. Halotti megemlékezésre korai példa egy igen fínom acélmetszet. Madonna, Heubner (?) munkája. A hátlapján a Legnagyobb Magyar nővérének, Zichy Zsófiának lelki üdvéért mondandó fohászok (1865). Az 1885-ben elhúnyt Meilinger Péter domonkos prior emléklapján már klisényomat jelentkezik: Mária, mint az ég királynője. A három utolsó darab e sorok írójának gyüjteményében van.

Sopron környékének búcsújáró helyein persze már a 18. századtól fogva nagy keletnek örvendtek a kis ájtatossági képek, itt főleg Kismarton, Loretto, Osli, Boldogasszony, Kópháza, Nagymarton szerepelnek.

Csatkai Endre dr.

---

[2]) A kegykép legendáját feldolgozta Mohl Adolf: Nyugatmagyarországi mondák és mondafélék. Győr, 1926.

[3]) A soproni rendház 1937-ben a birtokában levő Schaller képről készíttetett reprodukciót és azt adta ki a jubileum emlékére.

Mössmer J.

Lécsi rezim.

l.

Soproni Szemle

1942. 307. l.

— TÓTKOMLÓS —

M.D.K.

Josef Mössmer, festő

vízfestménye (1806) után
készült másolatot közli a
szerző a tatai várról.
Tata, Kuny Domokos Muzeum

Balogh Jolán: A művészet Mátyás király udvarában
Bp. 1966. 2 köt.

2. köt. 150. old.
219. á.

Mössner, Joseph
(Wien, 1780 - Wien, 1845)

„Szőlős táj pásztorokkal"
Vászonfestmény 40 x 45 cm J. l. f.: J. Mössner
(Folton)
Védett. Becsült ár: 4500 Ft.

BÁV 56.Képaukció Bp.1981.december

Mössmer Toisef

pestö magyar?

1840. pesti kiállitáson:
Liget, virtuhörrel (207 sz)

Markóé utáni a legjobb tájkép-
irja a Honmüvész.

A pesti müvészeti egyesület. Athenaeum
1840. II. 32. l

Farlagi
Pesti mükiállitás, Honmüvész
1840. 438. l

MDK

Joseph Mössmer, festő

A tatai vár és tópart 1806-ban, vizfestmény /ill./

Jeney Ferenc: A tatai vár
Müemlékeink Bp. 1956 19 l.

Mössmer

Lab II. 18, 53, 65.
IV. 112

MÖSSNER Tóbiás festő

Pannonhalma 1996/2. 161.

M.D.K.

Möszmer, festő, tanár

Glatz Tivadar nála tanult Bécsben. Glatz azután rajztanár lett Nagyszebenben. 217.o.

Fejős Imre: Fényképészetünk első virágkora, 1855-1885. 209.o.

Folia Archaeologica, X. 1958. Bp. Képzőmüv. Alap Kiadóváll. Bp. 1958

M. D. K.

MÖTZGER, Lorentz bádogosmester a súltöri park vízijátékaihoz, szökőkutaihoz – melyek Walla stukkator művei – fémből készít csöveket, tartókat, díszítményeket, lombvereteket

Valkó Aristid: A ferlődi (eszterházi) kastély művészei, mesterei 136. l.

Művért. 1953. 1-2. sz.

MŐLLER ISTVÁN

A rodostói RÁKÓCZI-ház
helyreállításának terve.

Dr Szabó Pap Lóránt: Beszámoló törökországi
magyar emlékek állapotáról
Müemlékvédelem, 1975. 4. sz. 230-234. l.

Paull Winkhell Möyr, asztalos legény

A győri asztalos és puskaagykészítő céh legénykönyvéből, 1675-től: "Paull Winkhell Möyr Von aeten-burk aus niedtern Hungern Tischler geschell /!/". 103.old

Batári Ferenc: Asztalos legények Győrött a XVII. században Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona, 9.-Xantus János Múz. Győr, 1967.-A Győri Múz. Evkönyve

MÖZLINGER András egri kőművessegéd. Egerben 1752-ben müködik —+ Valner J. kőművesmester legényeként.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Mönch Benedek (Frater Benedictus)

alkotta az egri minorita templom sekrestye szekrényét.

Voit Pál stb.: Heves megye műemlékei II. köt.
Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972

251 f

Fr. Mönch Benedek

novicius 1773-ban végzett dipitési munkálatokat a miskolci volt minorita templomban.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Mérényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem, 1969-70. Budapest, 1972 3381

Mönnig Adolf

hegedükészítő Budapesten
és Debrecenben. 1860-tól
† 1889 után Debrecenben.

Er kam als Gehilfe aus
dem Vogtlande zu J. M.
Schünda und Brandl und
wurde der Nachfolger des Letz-
teren. Er war nicht unge-
schickt und arbeitete nach
Stradivari, Guarneri d. G.
und Maggini. Seine Geigen
(csak jóleg hegedükészítő
volt) können den besseren
vogtländischen gleichwertig
geachtet werden. Er verwen-
dete einen braunen Lack
auf gelbem Grund und mach-
te allerlei fruchtlose Ver-
suche, erfand einen Tonver-
besserer, den er „Resonator"
nannte, kam aber doch
forditt.

auf keinen grünen Zweig, so dass er Anfangs der achtziger Jahre nach Debreczin übersiedelte, wo er bald darauf starb.

Adolphus Mönnig.
Op. 38
Heit Pestini 1871.

Lützendorff

436. l.

Mönnig Adolf

pesti hegedűkészítő

l.

Ezredevés kiáll

I B. 18. 1.

Kiruggesztésére vonatkozó [illegible]

—1898: IV 68. -- 1900: IV. 68. -- 1901: IV. 68. -- 1903: IV. 68. -- 1904: IV. 68. —
1905: IV. 68.

— 1905. átvételi jegyzék 332. — Szánia az Orsz. Képtárban a sz.-nban 1977. és a lel-tárban 2937.

Vét. 1897. jún. 10.

Lyleld. 465.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 JUN 23

Tolnamegyei Népújság

Mózsi-Szabó István

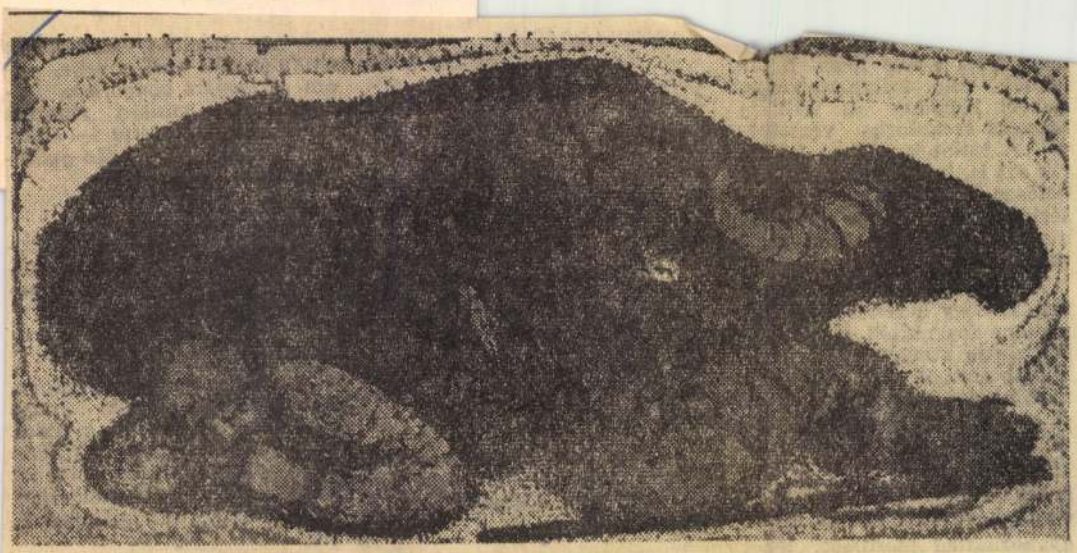

1021

MOZSI-SZABÓ ISTVÁN FESTMÉNYE

...gyesült Ál...
...ben Saint Louis húsz, fiatalokból álló kutatócsoportja, Robert Kolodny és William Masters szexológus vezetésével. A kutatók egyben közölték azt is, kutatásaikat meglehetősen korlátozott számú kísérleti alanyon végezték, ezért megállapításaikat általánositani nem lehet.

A kísérletezés során kimutatták, hogy a rendszeres marihuana-fogyasztók tesztoszteronszintje átlagosan 44 százalékkal alacsonyabb, mint a marihuanát nem fogyasztóké. A kísérleti alanyok közel egyharmadának a normálisnál jóval kevesebb spermát termel a szervezete, egyes esetekben olyan keveset, hogy az illetőt gyakorlatilag sterilnek lehet nyilvánítani, legalábbis mindaddig, amíg marihuanás cigarettát szív.

FRANCIAORSZÁG

— Egy ismert fra... notizőr, Alain Derie... kalommal, fogadásbó... tizálta az egyik kisvá... őrfőnökét és annak ... osztottját, s ezek m... két óra hosszat ... körbe-körbe a városka főterén.

*

— A világ leghosszabb versenyét 1958-ban, Franciaországban tartották. A Párizs és Strasbourg közötti 522 kilométeres távot Gerard Roger 69 óra és 38 perc alatt tette meg gyalogosan.

*

— 1880-ban Franciaországban összesen 573 telefonelőfizető volt, közülük 479 párizsi.

*

— A helikopter magassági rekordját egy francia, Jean Bonlez tartja, aki 10 980 méter magasságot ért el.

*

NÉMETORSZÁG

— 1931-ben Németországban egy BMW-motorral felszerelt vonat 230 km/óra sebességgel haladt.

*

ANGLIA

— Shakespeare városában, Stradfordban, minden évben több száz levelet hoz a posta, amelynek címzettje William Shakespeare. Olyan emberek írják, akik azt gondolják, hogy Shakespeare kortársunk.

*

— A londoni Big Ben toronyóráját naponta kétszer ellenőrzik a greenwich-i obszervatóriumból, hogy elkerül-

Mözsi Szabó István

Szabó István „Karatidák" nevezetű képével a mai dolgozó sárközi asszonyoknak teremtett emléket

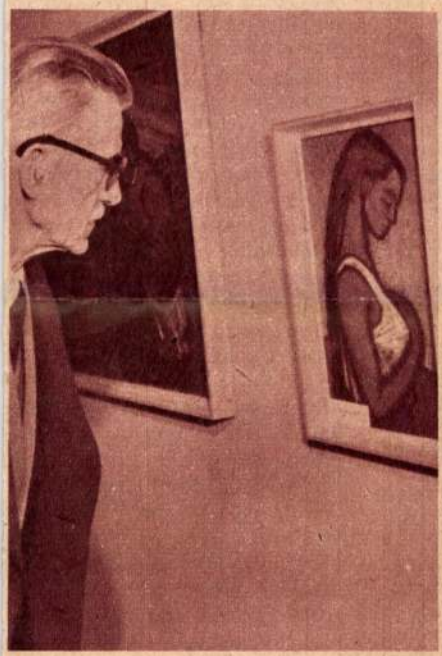

Szabó Pál író érdeklődéssel szemléli a festő Szabó képét, a népballadák szellemét idéző „Leányanya balladáját"

Békás Jánosné, Sárköz népművésze, barátnőjének, a 83 esztendős szülikének arcképe, Szabó István műve előtt

Féja Géza: Tolna piktorai,
(ugyanis Zagos és M. Szabó István
szekszárdi kiállítóra)
Képes Ugrás 1962 dec 29

Nyitott s

TÖRVÉNYESEN

Nem hiába mondják: az kiált először, akinek a háza ég! Panaszolják az algyői termelőszövetkezetek egyes vezetői, hogy a tanácsi szervek mind a Petőfi, mind az Új élet tsz-től meg akarnak vonni bizonyos állami kedvezményeket. Teszik ezt — úgymond — a törvényesség és a szövetkezeti demokrácia súlyos sérelmére. Mi is az igazság?

Az, hogy a törvényességet és a szövetkezeti demokráciát a szóban forgó algyői termelőszövetkezetek sértették meg, mert évek óta nem hajlandók kifizetni a tagok földjáradékát. Márpedig ezt az 1959. évi 7. számú törvényerejű rendelet tételesen előírja. A földjáradék kifizetése tehát törvényesen kötelező. Miért nem bízza ezt a törvény a szövetkezet közgyűlésére? — kérdezik bosszúsan a panaszkodók. Azért, mert sok helyütt semmiféle okos érv nem használt, értetlen emberek sorra-rendre megszegték az alapszabálynak ezt az előírását. A panaszkodók különben jól tudják, hogyan születtek azok a közgyűlési határozatok, amelyek kimondták: földjáradékot pedig nem fizetnek. Háromszáz szövetkezeti tag közül harminc abban volt érdekelt, hogy ne fizessék ki a földjáradékot, kétszázhetven pedig abban, hogy fizessék ki. Ámde a közgyűléseken csak az előbbi harminc ember hangja hallatszott, a többi kétszázhetven többnyire szemérmesen hallgatott, hiszen személyesen érdekelt lévén, nem akarta az önzés látszatát kelteni. Kétszázhetven ellenében harminc ember győzött, s ezt nevezték némelyek szövetkezeti demokráciának. Dehát ez nem demokrácia. Ezért gondoskodik a törvény arról, hogy a földjáradékot mindenütt ki kell fizetni. Ha pedig valamelyik termelőszövetkezet megszegi ezt, ugyanez a törvény felhatalmazza a tanácsi szerveket bizonyos állami kedvezmények csökkentésére, vagy megvonására. S ez így helyes. A törvényesség kétoldalú dolog. És csak az hivatkozhat rá joggal, aki maga is tiszteli, megtartja a törvényt.

Higgyék el az érintett algyői vezetők, nemcsak azok a törvényeink igazságosak, amelyek a tsz-ek megerősödését és gyarapodását mozdítják elő, hanem azok is, amelyek bizonyos kötelezettségeket rónak rájuk.

Idén volt eg ragyog keim mint a dig én deneke tam. ki ne Elmesé

Háro kor el egy ki tam. N mégis benne. hangsz örömö Karács resem

lyét találom. Hová lett? A fel nőttek csak szörnyülködtek: hegedűt elvitte a cica! Ó, az gaz cica!

Hanem a következő karácsonykor mit látok a karácsonyfa alatt? Az én hegedűmet! Ugyanazt a csöpp hegedűt, amelyet tavaly elvitt a cica. Az angyalka visszahozta nekem. Ez aztán nagyszerű! Határtalanul boldog voltam. Éjjelente magam mellé fektettem a hegedűt. De minden hiába, karácsony után egy héttel megint eltűnt a kedves játék. Hová lett? Mindenki a fejét ingatta a családban: megint elvitte a cica!

S így ment ez később is. Karácsonyra az angyalka meghozta a hegedűt, majd kisvártatva elvitte a cica. Teltek az évek, lassacskán megszoktam ezt a keservet. Talán tízéves voltam, amikor utoljára kellett megválnom a hegedűmtől. Zokogva búcsúztam tőle, tudtam, hogy reggelre elviszi a cica.

Így esett, hogy minden állat közül csakis a cicát gyűlöltem. Így, hogy egyvégtében hét karácsonykor ugyanazt a hegedűt hozta nekem az én fösvény angyalom. Persze, már régesrég tudom, miért. Elmondjam? Minek? Bizonyára kitalálták. Nem a cica volt a hibás, hanem a szegénység, amelyet még a karácsony varázsereje sem tudott megtörni.

A cicának természetesen rég megbocsátottam. Az idén ennek jeléül helyeztem a karácsonyfa alá ezt a fehér szőrű, ragyogó szemű cicát.

Horváth József

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 JUN 2

Tolnamegyei Népújság

Mözsi-Szabó István

1021

MÖZSI-SZABÓ ISTVÁN FESTMÉNYE

...kon, a férfi pedig erősen ...aszkodik. A buszból is jól ...zik elgyötört arca.

- Mennyiért csinálnád?

- Semennyiért!

...zzel el is intézik a dolgot. Minden oldalról szemügyre ...zik a rijekai kikötőben hor...yzó tengerjáró hajókat, ...strálgatják és felvillan ...nük: mi lenne, ha egy ilyen ...gy hajót rátennének a faddi ...re. Egyesek szerint az egész ...lt Dunát kiszorítaná a med...ből, mások szerint nem az ...észet.

Mindent hasonlítanak, min...ent kötnek valamihez. Azt ...ondják: nálunk is szerették ...urak a nőket, de nem épí...ttek ennyi lovagvárat, főleg ...yan magasra nem, mint eze...et.

A nők ugratják is a férfia...

az ősi város látható.

...tek az ...inkkal mi éte ...ívvel ...nak, n ...lítani, talán va ki... *párizsi* hagyjá... ...ja hogy szebb, mint a pari... zsi, akkor biztos igaz. Elhi... szik, bár a párizsit csak film... men, képen látták, ezt meg a maga valóságában. Ugyanúgy a valóságban, mint a pulai arénát, éppen úttörők adnak benne műsort és nagyobb, mint a római.

Porecsen megtalálják az egyetlen magyart, borbélyműhelye van és egy-kettőre híre terjed: magyar cigányzenét lehet hallani az egyik vendéglőben. A bőgős másnap a kis szigeten már együtt sütkérezik, horgászik a faddiakkal, mesél az életükről és egyszer csak azt mondja: „Volt itt egy magyar csoport. Nagyon megharagudtunk rájuk, mert letegeztek bennünket". A faddiak helyeslik a cigányzenészek öntudatos haragját és felírják egymás címét. A cigányzenészek pedig este biztatják őket: *„Csak rendeljenek nótát, úgy, mintha sok pénzük lenne."* Ingyen húzzák a szebbnélszebb magyar nótát a faddiaknak.

Itt egyszerre két helyen érezték magukat a faddiak: Magyarországon és Jugoszláviában, a tengeren és a faddi Dunán...

Külföldön jártak, de mindig otthon is voltak: ami tetszett nekik, azt mind hazahozták volna.

Örültek, amikor Jugoszláviába érkeztünk és örültek, amikor ismét Magyarországon voltunk.

Feledhetetlen, látnivalókban gazdag egy ilyen út, otthon bizonyára sokat mesélnek majd az élményekről, hazafelé tartva megállapították: szép a mi országunk is, talán szebb, mint volt kifelé menet.

SZALAI JÁNOS

Mözsi Szabó István (Fót)

Megnyílt a pedagógus képzőművészek megyei tárlata. Műveiért a ráckevei járási hivatal egyik különdíját kapta.

Pestmegyei Hírlap, 1945. jan. 28.

Mözsi Szabó István rajztanár

Pedagógus képzőművészek második tárlatát Ráckevén rendezték, melyen művei szerepelnek. – „Este" c. (repr.)
Műveiért díjban részesült

Lasonci Miklós: Pedagógus képzőművészek Pestmegyei tárlata.

Pestmegyei Hírlap, 1945. jan. 26.

Mörsi Szabó István festő

A ma nyíló Tolna m.-i festőművészek csoportos tárlatán, szerepeltek munkái. Baján végezte a tanítóképzőt, később Rudnay Gyula irányításával került a művészi pályára. A képzőművészeti főiskolán Barcsay, Szőnyi, Domanovszky voltak a mesterei. 1952-től Bogyiszlói, Decsen és Szekszárdon tanított. Önálló kiállítása Bpesten, Fáton, Vásárhelyen és Budakeszin volt.

V.M.: Megjénkhez kötődnek.

Petőfi Népe, 1974. nov. 14.

Mözsi-Szabó István, jestő

A szekszár di tárlaton szerepel.

—: Hír

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. nov. 15.

Mözsi Szabó István, festő

Ezt követően a vendégek megtekintették a kaposvári tanítóképző főiskola szekszárdi új tagozatának modern épületét, majd *Mözsi Szabó István* festőművészt keresték fel a szekszárdi előhegyi új lakótelepen levő műtermes otthonában.

- Arcél György Tolna megyében

5.

Népszabadság, Bp. 1978. márc. 31.

Mözsi Szabó István

A Pest megyei pedagógusz képzőművészek
röckevei tárlatán díjazott Kiss Ernő, Somo-
di László, Mözsi Szabó István. Agócs Attila
/szobrász/ , László Zilla.

Rajstanitás 1975/2/3o

Losonczi Miklós

Mörsi-Szabó István

Meghívó a fertőművész kiállítására

Szekszárd, Szinyei Merse Ferenc
1974. nov. 14.

Mözsi Szabó István:

Anyám balladája

Művészet, 1980. augusztus - 47 lap

Mözsi-Szabó István: Anyám balladája, olajtempera, 100×50 cm, 1980

Mözsi Szabó István festőművész

Rész vesz műveivel a XXV. Vásárhelyi Őszi Tárlaton

cikk: „Ágotha Margit grafikus művész" ámszó alatt

Lobonci Miklós cikke: „Megnyílt az Őszi Tárlat" ámmel

Test Magyar Hírlap 1978.X.10

Mózsi Szabó István

Kölesden, Tolna megye e-
gyik legrégebbi településen
a művész kiállítást ren-
derett.

Fertőszögi Béláné: Művészetre nevelés Kölesden.
Művészet, 1980. augusztus – 45. lap.

Mózsi Szabó István

MÓZSI SZABÓ ISTVÁN Szekszárdon élő és alkotó festőművész munkáiból nyitottak kiállítást vasárnap a hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeumban.

Magyar Hirlap 1981/2/17/9

Mözsi Szabó István:

Mözsi-Szabó István *festőművész*
1927-ben született Mözsön. Baján szerzett tanítói oklevelet, s ugyanitt – 1947–1948-ban – Rudnay Gyula szabadiskolájában ismerkedett a festészettel. 1948-tól a Képzőművészeti Főiskolán Szőnyi István, Domanovszky Endre tanítványa volt, mesterének azonban mindvégig Rudnayt tekintette. A főiskolai évek után Bogyiszlón, Szekszárdon és Decsen dolgozott rajzpedagógusként, majd 1963-ban a Fóti Gyermekváros képzőművészeti nevelője lett. 1975 óta újra Szekszárdon él, és a Babits Mihály Megyei Művelődési Központ munkatársaként dolgozik. Hazai kollektív kiállításokon – a helyiek mellett főleg a hódmezővásárhelyi tárlatokon – rendszeresen szerepel, a vásárhelyi művészettel vállal közösséget. Önálló kiállításai voltak: Budapest, Fényes Adolf Terem (1971), Baja (1963, 1975), Mözs (1977), Simontornya (1978), Szekszárd (1962, 1975, 1977). Munkái a megyében élő művészek tambovi (Szovjetunió) és Karl Marx Stadt-i csoportos bemutatóján is szerepeltek. Tagja a Művészeti Alapnak.

— Tolna megyei képzőművészet
Művészet, 1980. augusztus-15.

Mörzsi-Szabó
István, festőművész

Lasonci Miklós:
A népművészet kérdéséből.

Pest. Megyei Hírlap,
1976. okt. 13.

Mözsi Szabó István

a Fáti Gyermekváros szakkörének vezetője. Évekig működött kiváló eredménnyel szakköre, ahol tanítványai rajzoltak, festettek, szöttek.

Losonci Miklós: A szépség a beszélgetőtárs.

Magyar Ifjúság, 1976. szept. 24.

Mözsi Szabó István, festő

Hosszú ideig dolgozott a művész Fóton, de ott is, Szekszárdon is vásárhelyi tájakat, Mártélyt, fest, egyre magabiztosabb vonalvezetéssel.

Losonci Miklós: Hazai tájak
Pest Megyei Hírlap, 1977. febr. 8.

Mózsi Szabó István, festő

● A KÉPZŐMŰVÉSZETI VILÁGHÉT alkalmából ma délután a bonyhádi művelődési központban megnyitják Mózsi Szabó István festőművész tárlatát.

– : ○ A képzőművészeti világhét 8

Esti Hírlap, Bp. 1980. szept. 12

1021

MŰVÉSZET

Tolnai Fonógaléria

Mözsi Szabó István kiállítása

Amikor először találkoztam Mözsi Szabó István műveivel, csak néhány perc adódott számomra, hogy beszéljek azokról. Azóta eltelt jó húsz esztendő, és több ízben megadatott, hogy életét, munkásságát megpróbálhattam méltatni.

Mindig jólesett, most is szívesen, örömmel szólok, nem magamért, de a művekért, a festőért, aki napjainkban talán nehezen magyarázható módon, de egyértelműen: táj és szülőföld egyszerű fia tudott maradni és más nem óhajtott lenni, csak önmaga. Talán első hallásra úgy tűnik, kevés, s mégis ez a legtöbb. Az a legnagyszerűbb, ha valaki teljességgel adja önmagát műveiben, magamagát, tehát lényegét.

Kavargó korszakunk felgyorsult ütemű világunk olykor kegyetlenül és kíméletlenül lépett át a voltunk, tegnapunk pillanatain és tekinthetnénk bármit, az új korunk új nemzedéke soha többé nem vállalja a régi szép formák megszületésének gyötrelmét. Faragott oszlopos házakra nem kerül többé: emeltette az Úrnak ennyi és ennyi esztendejében: Kapcsos Márton, Édesanyám nem szövi be neve kezdőbetűit a törölközőinkbe, mert Ő sincs többé, és mostanában erre nincs többé idő.

Hát akkor valami különös ellentmondás, szembenállás Mözsi Szabó István kerekes hídja a holt Dunán? Nem az, más, ha úgy tetszik több, mert ennek neve a bizonyság, a bizonyítás. Maga a megépítés, tiszta, szent emberi játék, de a megfestés, a megörökítés a több, a teljesebb, hiszen Bogyiszló házvégei, melyek lefelé futnak a vízre, lassan eltünedeznek. A történelmi őrzőszerep ma fontosabb jelentőségű a festőművésznek, mint valaha volt. Nagybánya neve változhat, de ténye, valósága soha, mert megörökítették. „A vizeken való bejárásaid során láttál-e kerekes hídat, ha igen, hol?" — kérdezte tegnap Szabó Pista. Most felelhetek. Az öregfalu kerekeshídjai már megmaradnak, nemcsak nekem, mindenkinek. Hogy hányan kaptak kedvet és menynyien fognak szőni a szekszárdi jóízű szakkörös foglalkozások nyomán: nem tudhatom, de míg ezek a szőnyegek el nem kopnak, megőrződik egy töredéknép motívumkincse, mert a jó nevű, mély tehetségű festőművész nem sajnálta rá az időt, hogy egyszerű székely asszonyok álma nyomán tudatosan gazdagítva megőrízze, megőríztesse. Rohanó korunkban az érzékeny művészvilág egy rétege nem találja helyét, feladatát, ezért a sok keresés, sokszor érthetetlennek tűnő formabontás — olvastam valami modern összefoglalót a modernségről. Azt hiszem, helyénvaló a kérdés: ha mindenki tehetsége és küldetése szerint megkereste volna a maga feladatát, születhetett volna annyi torzó, összevisszaság?

Amikor egyszer Mözsi Szabó István műtermében megálltam a csergeványoló előtt, nekem megszólalt a patak hangja. Amikor a mostani kiállítása záróképeit, a régi Duna-ág partjait szemléltem, valósággal megnyílt a kép, kiszélesedett és már a végtelent is láttam. A festményt láttam, s felismertem benne a csend békéjét. Amikor egyik kis tanyája fölött a remegő fényben megláttam a pirulás színét, akkor tudtam, azóta tudom, nem múlnak nyomtalanul bele a körülöttük simuló barázdákba a tanyák. Megmaradnak másképp. Tegnapunk jelképének — hiszen Mözsi Szabó István megörökítette. Amikor elhangzott nagy zeneszerzőnk igazsága: visszaadni a népet a népnek, abban a pillanatban kiteljesedett a szó, az élet minden területére. Ki őrzi meg a kis házak formáját, a táj tegnap még felaprózott arcát holnapra, ha nem a művész, az érthetőség tiszta nyelvén?

Ezért kellett Mözsi Szabó Istvánnak hazatalálni. A visszahívás parancsa számára is megszólalt. Aztán jött, itt van, és örömmel mondhatom, meg is érkezett. Kinéz bogyiszlói műterme ablakán, találkozik az ősszel, a konyhaablakon át elköszön tőle a naplemente és körbefogja, körülveszi az a világ, amit legjobban szeret, amihez mindig hűséggel ragaszkodott. Van ideje visszaidézni, hogy az öreg szivattyúház tetején volt még egy zöld köpeny, piros tetővel és az öreg bárkákat is egyberendezi. Ez a téma a festészetben, művészetben úgy került vászonra, ahogyan belépett az irodalomba a Sinka balladák fapriccsen alvó népe, a néma forradalom tegnapi milliói. A művészet minden ágának ki kellett teljesedni a mi korunkban, ez a mi igazságunk. Akik kiteljesítik, azok az igazi művészet, a szépség szolgálói, a szó tiszta értelmében. Meggyőződésem, hogy Mözsi Szabó István egy azok között, a legkülönbekből való. Hogy mostanában még nem ez a legdivatosabb? Bizony, a divat a legértéktelenebb talmi. Elmúlik nyom nélkül. A művek maradnak. Mostanában, hogy szinte valamennyiünkben fölrémlett a jövendő féltése, azt hiszem, egyre egészségesebben érezzük a ragaszkodást ahhoz, ami szép, tiszta, emberi, és ez a féltés őrizheti meg a világot. Amikor ma itt kiléptem szólni Mözsi Szabó István munkásságáról, nem művészettörténeti megmérést hallhattak tőlem — az volna az egyszerűbb, a könnyebb —, annyit akartam elmondani mindössze, hogy nekem, nekünk kell, amit ő alkot, mert szeretjük. Együtt az emberrel, a művésszel műveit, és mi mindig készülünk az új művek befogadására.

Fábián Gyula
a Petőfi Irodalmi Múzeum
tudományos főmunkatársa

Elhangzott Tolnán, a kiállítás megnyitóján.

Bogyiszlói halászat

1982 OKT 2.
NÉPÚJSÁG (TOLNA)
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726.
MHSZ SAJTÓFIGYELŐ

MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN

Gyógyszeres só

A malária elleni küzdelem különösen nehéz a nomád törzseknél. Sem rendszeresen orvosi ellenőrzés nem lehetséges az ide-oda vándorló nomád törzsek között, sem a szükséges gyógyszeres kezelést nem lehet megvalósítani. Néhány éve kísérletképpen a nomádoknak szánt konyhasóba maláriaellenes gyógyszert kevertek. Az eredmény igen jónak mondható. Az egyik vizsgált területen a maláriás megbetegedések száma 18,7 százalékról 3,4 százalékra esett le már az első évben. A következő évben pedig ez a szám tovább csökkent 0,11 százalékra.

Színes kijelzés

Az utóbbi években zsebszámítógépekben és elektronikus mérőeszközökben egyre gyakrabban alkalmaznak világító diódákat számok és jelek ábrázolására. Többnyire vörös diódákat használnak, de már készítenek olyan félvezető diódákat is, amelyek sárga, zöld vagy kék fényt keltenek. Már olyan jelzőberendezéseket is létrehoztak, amelyek tetszés szerint vörös vagy zöld fényt adnak. Ez a berendezés két különböző dióda kombinációjából áll: ezek más-más irányban eresztik át az áramot. A feszültség pólusváltozásával a jelzés vörösről zöldre kapcsolható át és fordítva, ez felhasználható vészjelzésre.

Repülő palota

Egy floridai cég megbízást kapott, hogy egy Boeing 727 típusú személyszállító repülőgépet alakítson át arany díszítésű repülő palotává. A tervezett légi palotával összehasonlítva az Egyesült Államok elnökének repülőgépe állítólag szegényesnek fog látszani. A luxusgépet, amelyet konyhákkal és fürdőszobákkal, arany armatúrákkal és kristálycsillárokkal látnak el, állítólag a szaúd-arábiai királyi család egyik tagja rendelte meg.

A hét karikatúrája

Az utóbbi éve
szerte létrehozot
zött sok olyan a
szerencsésen egyesítve a funkciónak megfelelő tömegalakítást a korszerű technológiával sé szerkezeti megoldásokkal — nemcsak a mai építészetet gazdagítja, hanem egy kicsit talán a jövő századot is jelzi. Ezek közé tartozik Anglia legújabb székesegyháza, a Bristolban épült katedrális is. Merőben új irányzatnak számít, hogy vasbetonból építsenek meg ilyen méretű templomot. Nem volt könnyű dolguk a tervezőknek, mivel a külső és belső megjelenésnek egy egész sor igényhez alkalmazkodnia kellett. Az előregyártott betonpaneleket — meglehetősen merész módon — rózsaszínes gránitzúzalékkal burkolt elemekkel takarták, így a templom a 19. században épült, háromszintes kőházakból álló, sok fával tarkított környezetbe jól beilleszkedik és alkalmazkodik a házak vöröses rózsaszín köveihez is. A környezetből kiemelkedő torony jelképét érdekes módon oldották meg a tervezők: a hármas tagolású, obeliszk jellegű fehér „torony" könnyedségével hívogató, de nem tolakodó motívumként jelenik meg. Belül a teljes egészében monolitbeton enteriőr fehér, ez növeli a teret és megnyugtató érzést kelt. A belső felületeken három különböző minőséget írtak elő: a legszigorúbbat a földközeli, kézzel érinthető részekre, a következőt a még közelről látható, a harmadikat pedig azokra a részekre, amelyek már túl magasan vannak ahhoz, hogy a kisebb egyenetlenségek észrevehetők legyenek.

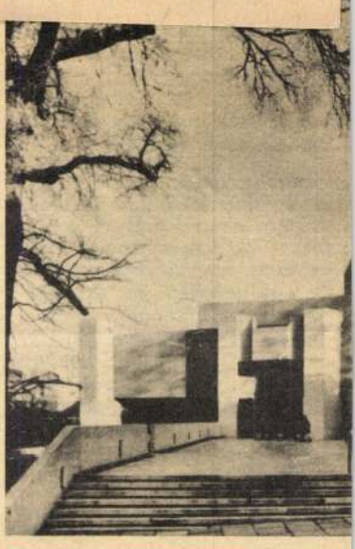

A bristoli kc

Autómúzeum

Régi autókból álló gyűjtemény található Haris Lajos és Ottó budapesti lakásán. A két testvér a magyar autózás történetével, ritkaságok gyűjtésével foglalkozik. A képen: Haris Lajos és Ottó az első magyar versenyautó volánjánál. Az autót Hóra Nándor építette 1900-ban.

Mözsi-Szabó István, festő

A Tolnában élő és onnan elszármazott kép
zőművészek alkotásait láthatjuk a szek-
szárdi tárlaton. – A művész hosszú idéig
dolgozott a Fóti Nyermekvárosban, innen
tért vissza Szekszárdra, s most is, ~~mindig~~
mint mindig, egész életérzést vonultat fel
motívumaiban, ezúttan egy „Halászbárkában".
(említve.)

Losonci Miklós: Dömsödi, fóti alkotók Szekszárdon.

Pest Megyei Hírlap, 1978. jún. 3.

Mözsi-Szabó István, festőművész

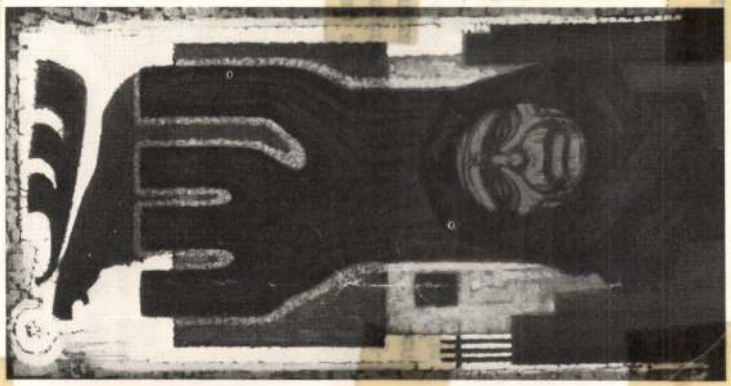

Mözsi-Szabó István: Anyám balladája, olajtempera, 100×50 cm, 1980

Művészet, 1980. aug. hó 15. old.

Mözsi Szabó István festőművész

1021

Szekszárdi tárlat '78

MŰVÉSZET

Az előkészületek közben, s a megnyitó ünnepségen is, többen kérdezték tőlem, hogy színvonalasabb-e a mostani szekszárdi tárlat, mint a két évvel ezelőtti volt. Meggyőződéssel válaszoltam: igen, a mostani kiállítás hatásában egységesebb, tehát színvonalasabb.

Az olvasó most joggal elvárja, hogy az írásban megfogalmazott „ítélet" is hasonlóan egyértelmű legyen. Tudom, hogy ezt várja, és mégis: amint felidéztem a baráti beszélgetések közben mondottakat, automatikusan tollam alá siklana a „színvonalasabb" elé a „talán", a „valószínűleg"... Vagyis: szeretnék valamennyit visszavenni a meggyőződéses magabiztosságból. Visszakoznék, mert félő, hogy félreértenek. Hiszen semmiképpen sem akarom, hogy az olvasó egy határozott vélemény alapján azt higgye: egyedül lehetségesnek a színvonalemelkedés deklarálását gondolom. Okkal és joggal el lehetne mondani: a Tolna megyében élő és innen elszármazott művészek közös bemutatkozási lehetőségétől néhány olyan művész is távol maradt, akiknek meghatározó szerepük volt a korábbi tárlaton. És ebből a hiányból az következhetne, hogy esett a színvonal.

Az ilyen mérlegelés az írásban sokkal inkább „kötelező" óvatoskodást jelentené? Aligha. Inkább annak nyílt bevallását, hogy véleményemnek csak szubjektív hitele lehet. A dühös elutasítás vagy fanyalgás ugyanúgy tartalmazhatja az igazság elemeit... Nem hiszem, hogy óvatoskodás lenne, ha beismerem: csak azt írhatom le magabiztos meggyőződéssel, nekem miért tetszik az idei szekszárdi tárlat.

Tehát: azért tetszik, mert a bemutatott anyag legfőbb hangsúlyait a számomra szimpatikusabb művek hordozzák. Olyan művészek alkotásai, akiknek munkásságát külön-külön is érdeklődéssel, emberi együttérzéssel figyelem.

Csakhogy a „miért szimpatikus" kérdésére ismét nehéz az egyértelmű válasz, hiszen ezen az alapon különböző művészi törekvések (esetenként eltérő minőségek!) sorolódhatnak egymás mellé. Hiszen érdeklődéssel figyelem Bazsonyi Aranynak a környező világ elemeiből építkező, de lírai vallomásosságú, tehát a már-már valóságfeletti szférában újrateremtett képi világát. Becsülöm Mözsi Szabó István jelképi erejű portréit, tájrészleteit, melyek mindig szigorúan konkrétak (ez esetben „halászok" és „tolnaiak"), de azért, hogy általánosabb érvényűek lehessenek. Újra és újra felfedezem magamnak (mer rezonálnak bennem) Vecsési Sándornak a tárgyi világ leghétköznapibb elemeire, máskor az embernyugtalanságú tájra hivatkozó fegyelmezett indulatait. Szeretném, ha feloldódhatnék, megmártózhatnék — mint Újvári Lajosnak megadatott — a mindig egy, s naponta más tájban. Elhiszem Molnár M. Györgynek, hogy mindig új örömöt adó a természet inspirálta színhangulatok újra meg újra felfedezése. Szily Gézától azt tanultam meg, hogy egy templomrom látványa akkor is képszervező erő, ha nem a dokumentarista hűség a képpéformálás meghatározója. És olykor — mint ez alkalommal is — nem várt meglepetések is „hitelesítik" a folyamatos figyelmet: a megyei tanács művészeti díjával jutalmazott Farkas Pál az általam ismert legemberibb Babitsot mutatta be! Nem Babits arcú szobrot... Jólehet, már-már aggályosan pontos, nemcsak a karakter, de a jellemzőnek ismert mozdulat mintázásában. A kompozíció az esetlegesség, a keresetlenség és a tudatos kiszámítottság egyensúlyát találta meg. Az egyensúly megteremtődése eredményezi azt is, hogy belső nyugalmába süppedten, pihenő mozdulatlanságba merevedve — nyugtalanítóan vibráló ez a szoboralak. Mintha a költő intellektussal fegyelmezett, de vibrálóan nyugtalan szelleme sugározna át a holt anyagon.

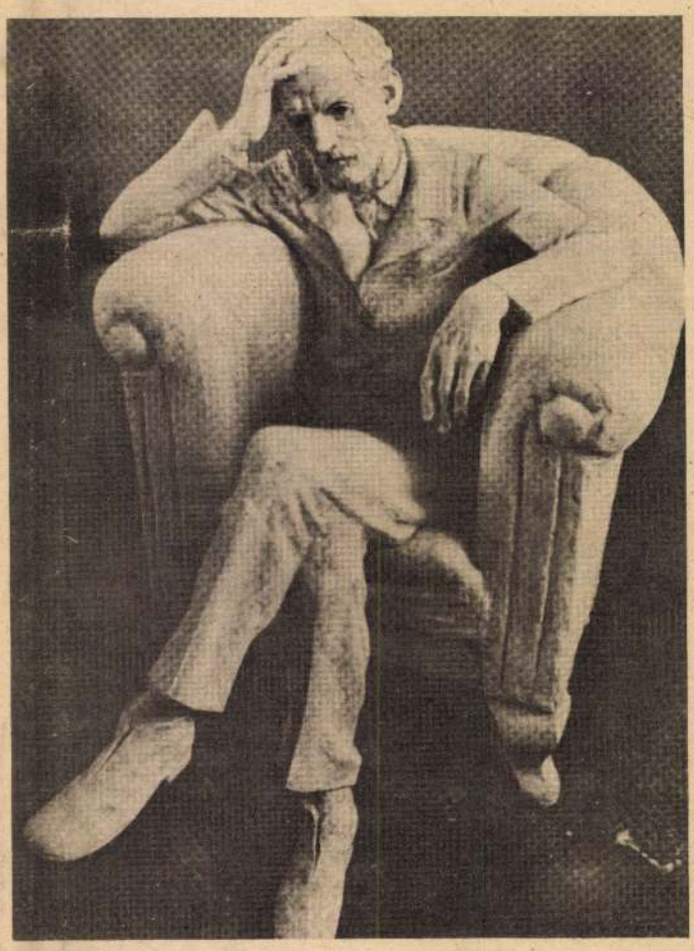

Farkas Pál: Babits

Mözsi Szabó István: Tolnai halászbárka

Azt mondottam: azért tetszik a kiállítás, mert a számomra szimpatikus művek hordozzák a főbb hangsúlyokat. A fenti felsorolás azt jelentené, hogy a nem említettek „nem szimpatikusak"? Semmiképpen sem! A kiállításon bemutatott egy-két munka (esetenként néhány éve látott önálló kiállítás) nem volt elegendő ahhoz, hogy Ágh Ajkelin Lajos, Farkas Gabriella, Gyenei Judit, Horváth Olivér, Klie Zoltán, Marostordai Anna, Martinek József, Márton Béla, Mayer Berta, Palkó József, Sarkantyú Judit, Sarkantyú Simon, Simsay Ildikó, Staub Ferenc, Sugár Gyula, Végh András, Végvári János szándékaival szinkronba kerüljenek. Még akkor sem elegendő, ha tudom: illenék alaposabban figyelni, mert fontos életmű készülődik, máskor művészettörténeti rangú az eddigi teljesítmény is.

Aki a „nekem tetszik" szemléletével közeledik egy kiállításhoz, azt is bevallhatja: a kellő áttekintés hiánya, kissé egyoldalú tájékozottsága is befolyásolja az ítéletét. Azért is jók tehát az ilyen kiállítások, mert az alaposabb tájékozódásra senkentenek...

SZILÁGYI MIKLÓS

1978 MÁJ. 28
NÉPÚJSÁG (TOLNA)
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-148, 340-726

MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN

Leült

Malmö utcáin egy vándorcirkusz haladt. A menetet egy négytonnás elefánt zárta be. Egy mögöttük haladó autós, aki túl későn fékezett, lökhárítójával nekiment az elefánt hátsó lábának. A cirkuszi elefánt számára ez ismerős jelzés volt, azt jelentette: Ülj le! Az elefánt engedelmeskedett a parancsnak. A gépkocsivezetőnek még szerencsére sikerült kiugornia az autóból, az azonban ronccsá vált az elefánt súlya alatt...

Pisztolypárbaj

Egy winnipegi (Kanada) fakereskedő, lélekjelenlétét megőrizve vette kezébe a szobában heverő játékpisztolyt, amikor hazaérkezvén, rajtakapott egy férfit, amint a páncélszekrényt nyitja. A betörő ijedtében elejtette fegyverét, és elfogták. Neki is csak gyerekpisztolya volt.

Bölénylövés ezer dollárért

A sok vadat látott vadász számára új attrakciót kínálnak farmjukon a Clifford-testvérek és Lloyd Rassow, csekély 1000 dollárért.

Az amerikai bölény már nem számít kihalásfenyegette fajtának, s így külön törvények nem védik. Lloyd Rassow azt javasolja, hogy a gyors bivalyokat terepjáróval űzzék. A kocsit olcsón bérbe adják. Az üldözés vadnyugati módja túlságosan veszélyes lenne, mert a legtöbb ló megriad, ha meghallja a bölénypaták dobogását. Ezer dollárért a szerencsés vadász magával viheti a bölény hatalmas koponyáját és bőrét. A szakértő preparálás jelen-

Patinás

Nem ritkaság, hogy a tenger mélyéről ókori amforák — nagy, kétfülű korsók — vagy több száz éves palackok kerüljenek elő, bormaradvánnyal a „gyomrukban". Előfordulhat, hogy ezek közül egyik-másik még el is fogyasztható, ha nincs is élvezeti értéke az egykori italnak. Azt mondják, minél régebbi a bor, annál jobb. Ez azonban csak legenda. De vajon miért van az, hogy a vendéglátó házigazda pincéje legrégibb, többnyire sok évtizedes borával kedveskedik vendégének? A magyarázat kézenfekvő, minél régebbi a bor, annál kevesebb van belőle, s csak ezért — kizárólag ezért — értékesebb. Ezzel kapcsolatban senkit ne tévesszen me az, hogy a külföldi árveréseken sokszor igen magas áron cserél gazdát egy-egy öreg butélia. Ezek tartalmát soha, senki nem kóstolja meg, tehát csak ritkaságként, muzeális értékként vehetők számításba.

Minden bornak van bizonyos fejlődési vonala, mondják a szakemberek. A nehéz bor lassabban érik, de ha elérte beérésének csúcsát, tovább nem javul. Ha viszont levegő éri, nyomban hanyatlani kezd.

De hát mikor ó a bor? Az első fontos tudnivaló, hogy bizonyos szőlő-, illetve borfajták egyáltalán nem kívánják az ó-jelleget. A homoki szőlőkből készült könnyű asztali borok például annál jobbak, minél frissebbek, üdébbek, minél jobban őrzik a szőlő ízét, zamatát. Az óbornak való nehezebb, minőségi borokat néhány hónappal szüret után még semmi esetre sem szabad palackba tölteni. Igaz, a bor fejlődésében ekkor mélypont következik, de 2—5 év múlva eljut a második csúcspontra. Addigra a már korábban elveszett szőlőaroma helyett kialakul az úgynevezett ászokolási íz és illat, az óbor lényege. De ezt is csak úgy lehet megőrizni, ha a megfelelő időben palackoznak. A hordóban ugyanis ezután már romlik a bor, a palackban viszont egy ideig még tovább javul. Alkotórészei összeérnek, finomodnak, harmonikusabbá válnak — így fejlődik ki az ászokízből a palackíz és aroma, ettől lesz a bor igazi óbor.

A tenger mélyéről előkerült, több száz éves butéliák (MTI Külföldi Képszolgálat — KS)

A figyelmes hallgató

Egy Baltimore-i autós vezetés közben a rádiót hallgatta, amelyben éppen a nyakkendőről folyt előadás. Adás közben a műsorvezető hirtelen felszólította a hallgatókat arra, hogy hunyják be a szemüket és gondolkodás nélkül mondják meg, milyen színű nyakkendőt viselnek. Az autós automatikusan eleget tett a felhívásnak, és amikor kinyitotta a szemét... a kórházban feküdt, nyakkendő nélkül.

A foglalkozás „becsülete"

Egy bizonyos Dicky Booth két egymást követő napon ugyanabba a belmonti (USA, Nevada szövetségi állam) bankba tört be. Az első alkalommal 12 000, a második alkalommal 18 000 dollárt rabolt. Hamarosan elfogták. A bírónak a második vállalkozást így magyarázta: „Az első betörés után azt olvastam az újságban, hogy egy szép elkerülte a figyelmemet. Ezenkívül munkámat kontármunkának minősítették. Nem akartam, hogy ez rajtam maradjon."

Medvék nevelték

Az indiai Lucknow város környéki dzsungelben egy vadász nyolcéves fiút talált, akit medveszülők neveltek fel. A fiú négylábon jár, és ember közeledtére fújtatni kezd. Egy orvos, aki megvizsgálta, ezt mondta róla: „Mozdulatai és reakciói teljesen olyanok, mint egy állaté". Egy barlangban nevelkedett, egy misszió gondjaira bízták. Itt tanul meg kétlábon járni. Kezdetben elutasított magától mindennemű táplálékot, később csak főtt ételtől félt, de ma már hajlandó a jellegzetes indiai fűszeres mártással készített rizst is megenni. Szüleit egyelőre hiába keresik a szomszédos falvakban.

Válasz

A férj minden este így köszön el feleségétől:
— Jó éjszakát, négy gyer-

A delfinek bosszúja

A halászok nem szeretik a delfineket a part közelében, mivel elriasztják a többi halat. A dél-japáni Iki sziget

Oh lá lá!

Egy párizsi divatlap a

A művészet számomra:
Magatartásforma. Szolgálatvállalás.
A Sokakhoz szólás szándékának és a Kevesek kézlegyintésének együttvállalása.
Anyanyelvem – magyarságom – vállalásának formája. Meggyőződésem, hogy a művészet egyetemessé a sok-sok nemzetiből termékenyül.
Mások művészi hitvallásának őszinte tiszteletben tartása.

Mári-Szabó István

Bogyiszlói lakodalom

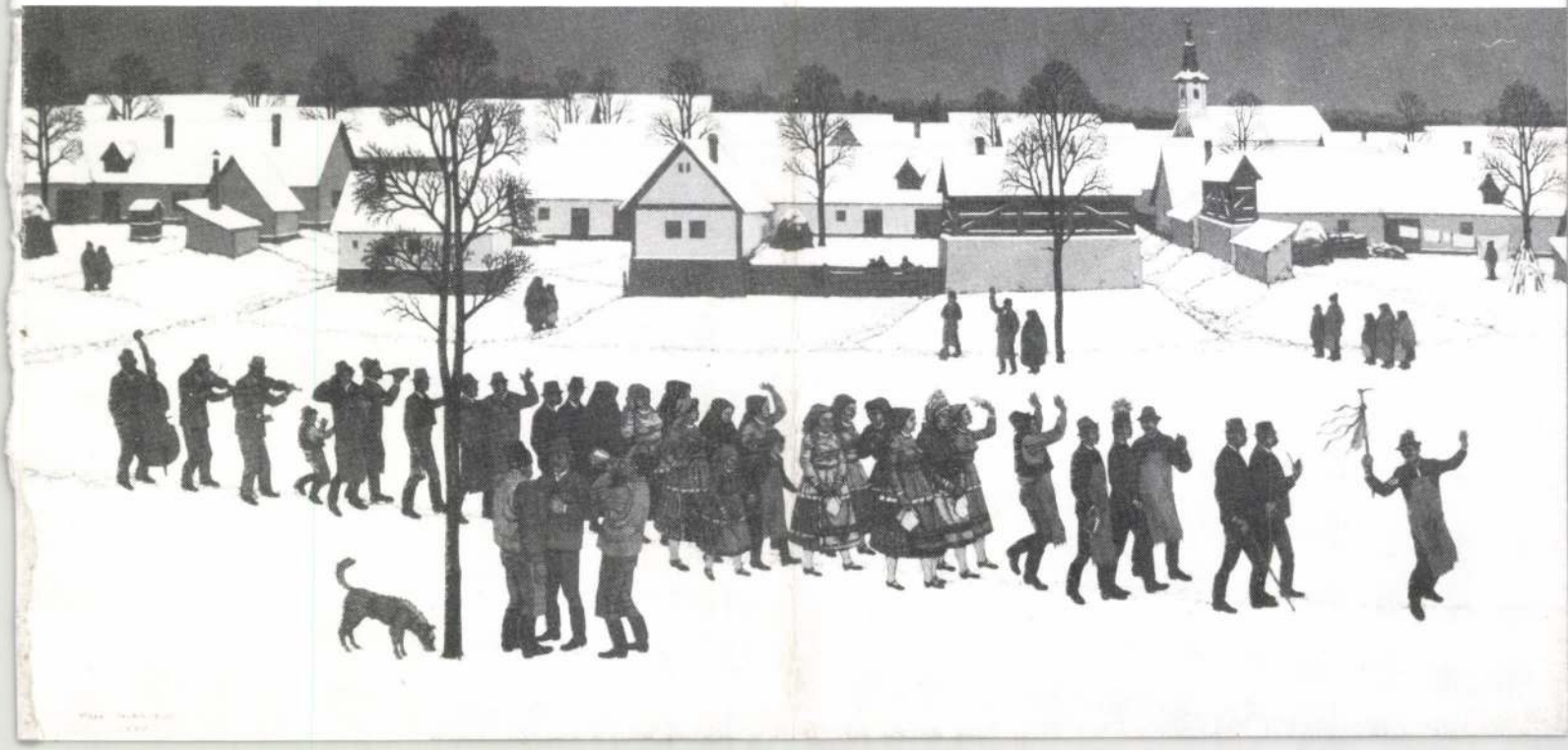

Patay László **Tv-híradó**

Mössmer Árpád

építészmérnök

1928. május 12-től
felvételek a Budapesti
Mérnöki Kamarába

MMÉE Közl. 1928. 80. l.

10212.

rdul, keretbe helyezett tojásdad me-
artja, baljával az asztalra támasz-
keretet részben hermelines palást
örül égő gyertyák és egyházi szerel-
kép alatt:

ogin zu Österreich.

k. 27.8:16.6 cm.

-900.
-112.

Mössmer Árpád

építész.

Szül. Budapest 1892.
Oklevelet nyert 1923.

Műegyetem 14. l.

Landzsér.

Az előtérben vannak a kol
hárman képeznek társaságot, mel
felé mutatva beszél. Felirata:

Ruinen eines Camaldulenser

Rm., mér. a vk. 4.5
140-95.

MDK

Mössmer Árpád, Bp. építészmérnök

MMÉEKözl. 1929. 256. l. Hirdetmény.

MDK

Mössmer Árpád, okl.ép.mérn..
sz.1892

Bp.I.Attila u.8.

A Bp. Mérnöki Kam. Közleményei.- Hirdetés tagfelvételről.
MMKE.Közlönye, 1928. II.19. 52.kötet7-8.sz. 56.l.

Ol. D. K.

MÖSS, Sigismund szobrászsegéd

1673 Nagyszebenben nőtül

megh. 1687. ~~[illegible]~~

Vlsz. Kismártról származik

Lorenz Sievert: Sebastian Hann 7. l.

Brukenthalischen Museum. II. Hstadt. 1932.

~~7. l.~~

—1.— M. D. K.

MÖSS, Sigismund szobrász
Nagyszebenben
megh. 1687-ben

1676. Szenterzsébet, oltár (ma Kolozsvár

1676. Fleischer András síremléke (Nagyszeben, ev. templom)

1680. Semringer Mátyás síremléke (Nagyszeben ev. templom (Repr.)

Aggházy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

246. e.

MÖSS, Sigismund szobrász

1680. Kapi Györgyné temetésére 4 ci-
mer à 4,– forint

Hoghaży: Barokk szobrászat... Bp. 1959.
I. 18. 36. 246. II. 147. 190. 269 l. II. t.

MÖSS, Sigismund szobrász (1640-1687)

MYSS, Walter: Kunst in Siebenbürgen.
Innsbruck : Wort und Welt Verl., 1991
92,93.és ill.

Möss Zsigmond

nobiliss

l.

Roth Sieb Alt

191, 199, 200,
201-l.

A lap 3-ik oldalán "F
gyilkos szabadlábrahelyez
"A honvédelmi miniszt
pesti kerületi parancsnoks
Mihály lefokozott volt fő
a Szociáldemokrata Párt ti
sét 8 hétre félbeszakitott
Tombor Jenő honvéde
rületi parancsnokság birós
zessék elő és büntetését m
kedett a minisztet, hogy d
félbeszakitást elrendelte,
ga vezetése alól felmentsék
dést foganatositsák."

Möss Zsigmond

nobrán

XVII. n

lásd oka

Korrespondenzblatt

1912. 145. l.

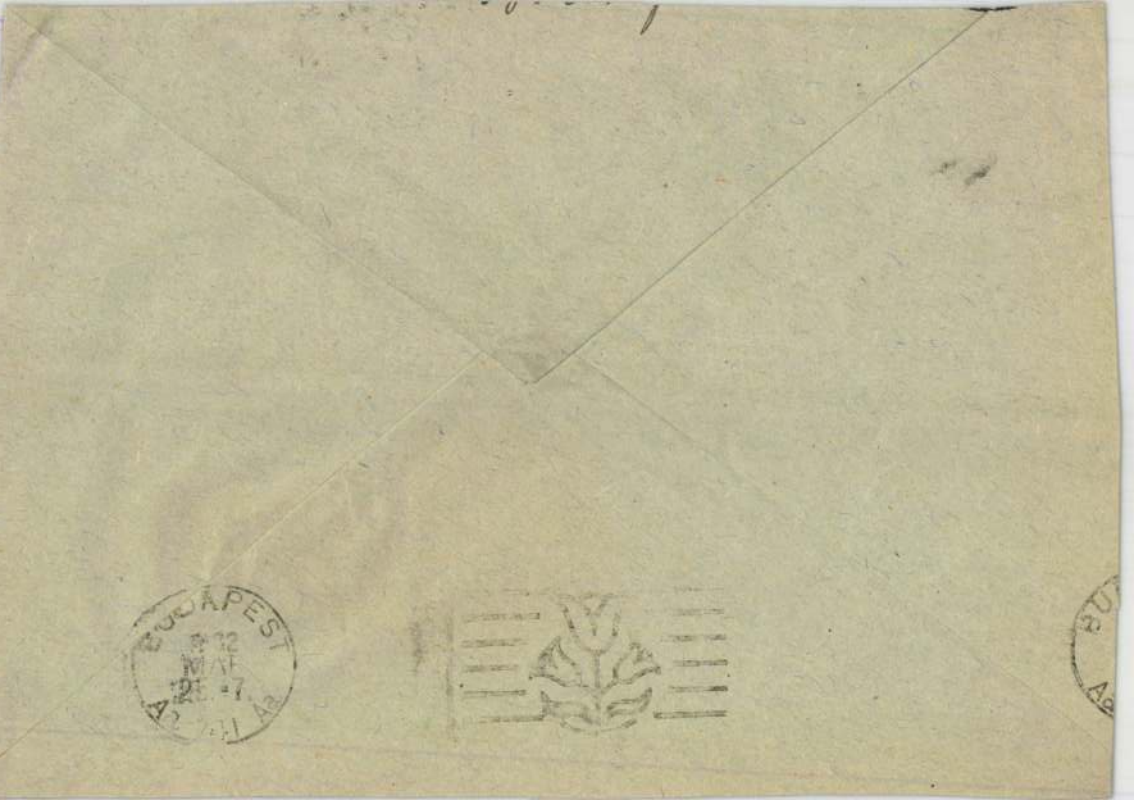

Mösz Zsigmond

Horaz

C. Fleckeisen

96. I.

járásbíróság!

[illegible] kereskedő

rrel és ennek járulékaival adós[illegible].

kér[illegible]:

azután végrehajtás terhével kötelezni, hogy

nnek 1906 április 13-tól

rköltséget 8 nap alatt

Möss Zsigmond

nagyszebeni kipfaragó

XVII. z.

a nagyszebeni plebá-
niatemplom gazda-
gon faragott barok
ajtói.

l. Arch. Ért. 1915.
246. l.

ÉPÍTÉSZETI ÉS SZOBRÁSZ

HAZÁNKBAN sokl
tásai, mint az A
számos kölcsör
tetben fennállot
országhoz való
sének köszönhe
országon Ozor

ijjon az említett olasz művészek által csak
lés szerint. Az a kevés oszlop-, pillér- és
olsó és egyedüli maradványaképen találtak,
igen finom korai renaissance ízlést árul
annak elrendezésére és fölépítésére nézve
ennünket tájékoztatna. Mátyás király udvari
örténetírója, Bonfinius, a ki olyan dagályos
őbeszédűséggel tud beszélni a királyi paloták
s kastélyok belső diszítéséről, igen szófukar
zeknek stílusa és szerkezete dolgában.

Hogy Mátyás király példája birodalma
agyjainál és az egyházfejedelmeknél után-
ásra talált, az nem csak természetes, hanem
útfők által is be van bizonyítva. Egyebek
özött tudjuk azt, hogy Vitéz János érsek
sztergomban olasz ízlés szerint való palotát
íttetett magának és hogy Báthory Miklós,
áczi püspök székesegyházának és palotájá-
ak újjáépítésére Olaszországból hozatott
űvészeket. De mindez épületeknek nyoma
ncs már, és az a kevés tiszta renaissance-
ület, a mi reánk maradt, már csak a Mátyás

Möss Zsigmond

nagyszebeni szobrász

l. Arch. Ert. 1917

98. l.

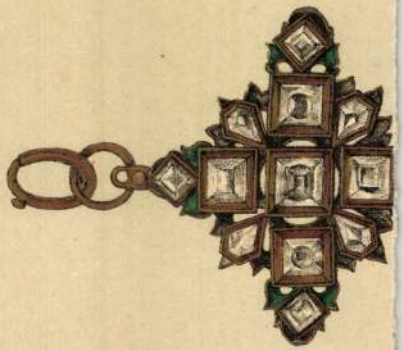

Möss Zsigmond

Hobran.

lásd

a

Korrespondenzblatt der
Ver. für Sieb. Landesk.
1912. 145 l.

.....*műhely.*

őnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....szamu .....

.....hó.....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

alakú keretét majd szétfeszítik a nagybajuszú, nagyszakállú Seulerek,[2] kik városbírók voltak Brassóban (1715). Termetes hasukra helyezett, szétterpesztett kezekkel pöffeszkednek. Elhízott bikanyakuk alig látszik a felhúzott vállaktól, karjukat a síkba feszítik, de úgy, hogy könyöküket a keret már lemetszi. A kereten túlról szalagok és angyallábak nyulnak be a levegőtlen, szűk fülkékbe, hol hatalmas testtömegek dúslakodnak. Ezzel a fázissal az erdélyi szobrászat elérkezett egy olyan ponthoz, melyen túl a továbbfejlődés lehetetlenség volt.

[2] Lehel 17—18. ábra.

a reneszánszot továbbépítő irányhoz csatlakoznak s csak kevés azoknak az erdélyi emlékeknek a száma, melyek nyiltan és fenntartás nélkül fogadják el a barokkos germán stílustörekvéseket. Némely szász mester azonban kisiklik az erdélyi stílus egyeneséből. Andreas Fleischer (1676) és Mathias Semriger (1690) szebeni királybírók síremlékein[1] az erdélyi reneszánsz formáin minduntalan átütnek a németes barokk stílusjegyek.

Semriger síremlékén az elhúnyt alakja kiszabadítja magát a tektonizmus hatása alól, s oldalra fordul. A Sigismund Mösstől faragott Fleischer-síremléken az alak tartása nyugodtabb, de a drapériákat néhol nyugtalan redőcsoportok futják át, a szövet tele van megtörésekkel, a csizma harmonikás ráncokat vet s noha a lapos relief nem nyujt érvényesülést az erőteljesebb fény- és árnyhatásnak, a kőlap felületét kusza árnyékvonalak át- meg átszántják. Feltűnő asszimmetriák bontják meg a nyugalmat és sok pongyolaság teszi az ábrázolást hétköznapivá. A dolmány egyik szárnya rendetlenül ráhajlik a felette levő mentére, a menteszárny visszahajlik, Fleischer parókájába belekap a szél és alatta látszik a saját haja is. A sok címer hol az alakok vállára nehezedik, hol a földre állítva egy rakásban zsúfolódik össze, de elosztásukban nincs áttekinthetőség. Nemcsak címerek, de szerves összefüggés nélküli szárnyas angyalfejek is felbukkannak a kőlap keretén, természetellenes állásban, szinte kinőnek a földből, az alak csizmái között, legváratlanabb helyen tűnnek elő. Az egyszerű álló alak magvas megszerkesztése helyébe barokkosan zsúfolt kompozíció lép. A magyarság irányadó vezetésével kialakult erdélyi stílusban ellenkező törekvésű szász látásmód tör elő.

A barokk erdélyies helyi jellegű formában jelentkezik a brassói domborműveken, melyek zárt emlékcsoportot alkotnak. Az erdélyi barokk nem használ patétikus színészi gesztusokat, hanem a masszív testtömegek zsúfolásában és hangsúlyozásában nyer kifejezést. A brassói síremlék-reliefek kör-

[1] Roth XXIII. Lehel 14., 49., 50. ábra.

M.D.K.

Möss, Zsigmond, szobrász

Nicolai Eliás tanítványa, az 1635-ből származó Apafi-síremlé-ken, valamint számos más erdélyi szász polgári síremléren a túlzottan díszített korai német barokk stílusirányzathoz csatlakozott.

Aggházy Mária: Barockplastik in Ungarn,
Übers. Barbara Faragó,

Bp. 1959. 29 l. 185 t.

7., old.
2. a

MDK

Mösserschmiedt János,ötvös
/Johannes Mösserschmiedt/.

A czéhkönyvben az elhalt mesterek sorában a 34-ik.

Mihalik Sándor:Besztercebányai ötvösök a XV.-XIX.sz.-
Muz.és Kvt.Ért. 1918. 41-53.l. ban.

MÖSSLINGER, Andreas Reimmer (Erlau)

1727

An 1996/1-3. 239.

Városháza

XVIII. századbeli szabadonálló épület főhon
nyílású félköríves árkádsorral. Emeletén kov. vas
czímerével, s attika közepén háromszögletes oro
oldalán a város régi kőczímere XVII. századb
sarkaiban kerubfejes kőkereten. A hátsó kapu
kődarab hever PETRONI..1654.

A polgármesteri szobában:

1. Feszület, aranyozott réz 170-ből.

2. Bírói buzogány, kilencz tollú, vasból, XVI. sz.

3. Egy nyílhegy XVI-XVII. sz.

Tanácsteremben:

4. Álló óra, festett lapján Jézus Jákob kútjá
pusztában, rokokó czopfstílű fatokban, óralapjá

Möss Mihály

a nagyszebeni kö-
mives ich idösebb
ichmesterl 1738.

Herb Archiv

569. l

Möss Mihály

1738 ban a naprebem
Kőművesczéh főtéhmestere

Lvod

Il H Lz 569 l

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

yezem:

.....

agy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

A vajszínű árnyalat

...kap fogni

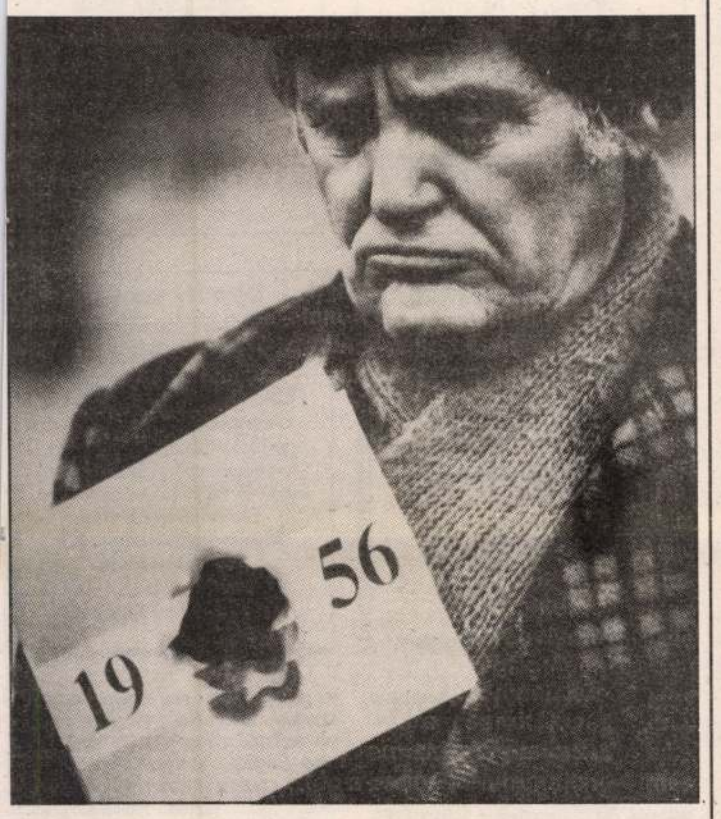

Tényleg, hogy van az, hogy két szemtelenül szabad pasas áll egy fényképen, profik kedvéért egy fotón, pláne, szóval, két hosszú hajú középkorú(!) férfi (igazán)?! A közös könyvük hátsó borítóján foglalják el eme jellegzetes testtartásukat, egyikőjük (keresztségben *Péter, Esterházy* – a fogalmiság tündöklő jegye egyelőre nem látszván, latens zseniség fodrozódik a hátulról meleg napfényt, mint afféle vajszínű árnyalatot kapott ballonkabátban) magyarázó kéztartással viseltet, s nézi *András, Szebenit,* ki viszonylag elölről kapja azt a bizonyos napfényt szemüvegkerete gyengéd hajlására, kezében diszkréten elhartott cigaretta. Amiből következtethetni, hogy talán Esterházy nem (sem) állja a füstöt?

Ők ketten, maguk írták meg fényképezték – magunkat. Kicsi országot, nagy indulatokat, kicsi örömöket, nagy marhaságokat. Középkori krónikások, merthogy a középkor, az biztos. Lant és penna nélkül, ellenben Nikon F3 vagy Hasselblad, Kodakfilm, számítógép, klaviatúra, Ventura vagy Macintosh. Gondolom. Így lehet könnyű: ezzel a technikával, a XX. század Európájának technikájával megörökíteni a XIX. század Európáját – amit most éppen Magyarországnak hívunk.

Közelítsünk historikusan: Szebeni András hazánk egyik legnevesebb fotósa, fotóművésze manapság, dolgozott a Nők Lapjánál, ma a magyar kiadású Playboy magazinnál van. Esterházy Péter a mai magyar irodalom üstököse, a Termelési regény, a Fancsikó és Pinta, Az elefántcsonttoronyból, a Kis magyar pornográfia, A szív segédigéi, a Fuharosok, a Ki szavatol a lady biztonságáért?, a Hrabal könyve szerzője (Bár a nagy dobása egy másik írás volt, azzal írta be magát először a magyar irodalomba, és az olvasójajongók, a rajongó olvasók szívébe: egy műszaki rajzlapra részzel – mi mással, mondaná – lemásolta *Ottlik Géza* Iskola a határon című 400 oldalas regényét. Ezt a művet, még *Kulin Ferenc* szerkesztő úr idejében, folyóiratként jelentette meg a Mozgó Világ.)

Esterházyt olvasni egyébként már önmagában is cinkos értelmiségi kaland. Hogy Szebeni képeit, fotográfiáit nézegetni egyanez pepitában, az csak most derült ki. „Ezek" ketten ugyanis beleplezték magukat. Ott voltak mindenütt: micsoda politikai töltésű perverzió, nem irigylem őket, valami nincs rendben a fejükben. Mi az a mindenütt? Hát ez a szolidan-szelíden, másfelől meg aztán fékevesztetten rendszert vagy mi a csudát váltó „lángoktól ölelt" kis haza, ha jól mondom, mert sose lehet biztos az ilyesmi, ahány (éhes) száj, annyi haza, nemzet, nép, heroikus, maroknyi, küzdő, szláv tengerben vagy teutonban fuldokló tömény tehetség.

Hát erről. Képpel, szóval: a vajszínű árnyalat természetrajzáról. Az anekdota a meghatározásról már megjárta az írott és elektronikus sajtót. *Kormos István* (újra csak egy írástudó) valahai szobafestője mondta volt a művész úrnak, amikor az feltehetően elhűlt meglátva a frissen festett falakat a lakásában: „Ne tessen nyugtalankodni, ez kap fogni még egy vajszínű árnyalatot." Hát ettől, 1988-tól kezdve járta ez a két hosszú hajú pasas a magyar aszfaltot meg a magyar rónát, figyelte abból a fene nagy individuális szabadságfaktorból a vízlépcső-ápolónő-trianon-kisgazda-környezetszennyezés-tüntetéssé, mártír- és kommunista pártvezető-temetéssé, országos pártgyűlésekké, szentjobb-körmenetté, évfordulókká, pápalátogatássá szétszeletelt, ökölbe szoruló világot, és leképezte. Nézi az ember például az X. év március tizenötödikét, s látja, hogy *Dénes János, Trombitás Zoltán, Csengey Dénes* egy képen háromfelé néz. Már akkor. (Erőszakolja az ember befelé a képekbe utólag az ideológiát. Ez egy ilyen hely.)

Az is kérdés, hogy „ezek" a hosszú hajú szabadok miképp képesek a jelen idejűségben pontosan látni. Nem mondom, az optikának nem nehéz. Hűvös, hosszú vagy éppen rövid, pattogó expók, hozzájuk szétnyúló vagy feszes mondatok. Az idő vasfoga rágicsál rajtuk, öröknek látszó darabokon. Mindhiába. Akik a képeken vannak (mi és társaink), azok sajnos nem szabadok. Akik a képek mögött mosolyogva (ez nem a gyilkosé, vigyázat!) állnak, azok bosszantóan szabadok. (Kutakodhat az ember, nincs jobb szó, kezdettől fogva.) A harc meglehetősen egyenlőtlen tehát.

A magunk részéről persze várjuk, hogy egyszer majd, ha ez a réteg már megszáradt, kiszikkadt, kap fogni egy vajszínű árnyalatot a minket beszívó valóság. Mikor? Jó kérdés...

Arany Horváth Zsuzsa

Minden lehetnék

Beszélgetés Jordán Tamással

József Attila-estek félhomályából ismerem arcát, rajta a ráncokat, amiket az eltelt idő gyűjtött. Jó néhány szerep és vers – belejük törölt érzelem. Hangja, mint a halkan áramló dzsessz. Kezében mindig ott tunyul a lassan kimúló cigaretta. *Jordán Tamásnak* hívják.

– Senki nem tudja meghatározni, hogyan kell verset mondani, mint ahogy arra sincs szabály, hogyan kell hegedülni vagy zongorázni, minden előadó másképp csinálja. Régen nagyon nem szerettem az önálló esteket – soha nem értettem, miről beszélnek.

A versmondásom sokáig komoly viták tárgyát képezte. Nem állítom, hogy úgy kell megjeleníteni egy verset, ahogy én teszem, megpróbálom úgy elmondani, mintha beszélgetnénk, ami abszolút szabálytalan és deviáns. Felrúgok mindenféle sémát, még a műfajt is, hiszen a vers egy zárt és erős megkötésekkel rendelkező szerkezet – a legtöbb esetben engem ez se nagyon érdekel. Ha József Attiláról van szó, én nem J. A.-t mondom, vagyis fütyülök arra, hogy őt népszerűsítem, szeretik vagy nem, az érdekel, hogy van-e olyan benne, amit akár én is mondhatnék. Ha eddig eljutottam, akkor már az enyém. Mindig gyűlöltem, s nem érdekelt, hogy a költő mikor írta a verset, miért. Vagy érvényes ma is, vagy ha nem, akkor múzeumba való.

– Mit jelent önnek József Attila?

– Közel érzem magamhoz. Sok mindent hasonlóan gondolok, tőle tanultam meg egyfajta gondolkodást, életszemléletet. Jó lenne, ha találkozhatnánk, beszélgethetnénk.

– Ön érzékeny ember. Hogy viseli a sebeket, az esetleges támadásokat, kritikákat?

– Tele van küzdelemmel és mindennapos igazságtalanságokkal a színészet, de hosszú távon nincs igazságosabb pálya ennél. Nem létezik, hogy valakiről ne derüljön ki, hogy értékes vagy sem. Ha kaptam rossz kritikákat, amik akkor nagyon fájtak, biztos, hogy hozzásegítettek ahhoz, hogy valami más történjen. Eleinte nagyon érdekeltek a kritikák, ma már máshol tartok. Elolvasom és fontosnak tartom őket, de már nem érintenek annyira érzékenyen, mint régebben. Így vagyok a sikerrel meg a kudarccal is. A kudarc befelé nagyon megvisel, ha én magam vereséget szenvedtem, mulasztást követtem el, nem voltam elég éber vagy gondos. Régen ha sikerült valami, féldeciztünk, söröztünk, feloldódtunk valamifajta boldogságban. Ma legalább ilyen erős érzés az, hogy rendben van, s nincs szükségem arra, hogy azt kiéljem, megosszam és fürödjek benne.

– Nincs önben olyan kényszer, hogy minden fórumon, minden lehetőségnél önmagát mutassa meg?

– Mindig ezt csinálom. Magamat mutatom meg, de a személyiségemnek esetleg olyan részét, amit soha senki nem látott, talán még én sem. Minden megtörtént az emberrel pici korától kezdve. Majdnem meggyilkolták, otthagyták egy áruháznál, nagyon félt, szorongott, örült, boldog volt. Mindenféle emberi érzelem, ami meg van írva a színdarabokban, hangsúlyozom, minden megtörtént az emberrel. Ha nem is az eszével, de a zsigereivel, idegrendszerével, valamilyen lenyomatok alapján vissza tud emlékezni, akkor is, ha nem tud róla. Én minden lehetnék, speciálisan alakult az életem, mint mindenkié, mert ez a körülményektől determinált. Lehetnék most egy szkinhedvezér, remete, tulajdonképpen bennem van minden.

– Cseh Tamás *szavait idézve: „kéne egy este, ami mindenható". Vannak ilyen esték az életében?*

– Sok emberrel találkozom, keveset vagyok egyedül, de azért arra vágyom, hogy legyen egy nagy közösség, ahol mindenki összetartozik s fel lehet oldódni. Egyre kevésbé hiszem, hogy ennek van reális alapja. Nincsen más záloga a hétköznapok átmentésének, mint az, hogy az embernek dolga legyen. Ez egy illúzió. Mert ha én kilépnék ebből, minden menne tovább a maga útján, még csak egy zökkenő se lenne. A napok szülik egymást, ez ad tartalmat s valamilyen boldogságot. Nem kell azt megfogalmaznom, hogy ez az egész emberiség szempontjából mennyi, de még a Merlin szempontjából sem.

– A bölcs és komoly megjelenés mögött érzek önben valami gyermeki játékosságot. Mit jelent önnek a játék?

– Aki ismer, tudja, hogy alapvetően játékos vagyok. Már ötéves koromban tudtam kártyázni s rengeteg társasjátékot ismertem.

– Tud nagyon örülni, lelkesedni?

– Persze. A játékot mindig komolyan veszem. Utálok olyanokkal játszani, akiket nem érdekel, ha egy társasjátékban kidobják. Az a jó partner, aki úgy, mint én, idegbajt kap, ha nem nyer.

– Szokott sírni?

– Igen. Olyan erős emóciók mozgatnak, amikor a gyerekekkel csinálok valamit, akkora bennem a feszültség, hogy ha látok valamit, ami megszületik, egyértelmű és tiszta, akkor elered a könnyem az örömtől, a katarzistól. Pár könnycsepp – csak egy pillanat.

Martinovics Tibor

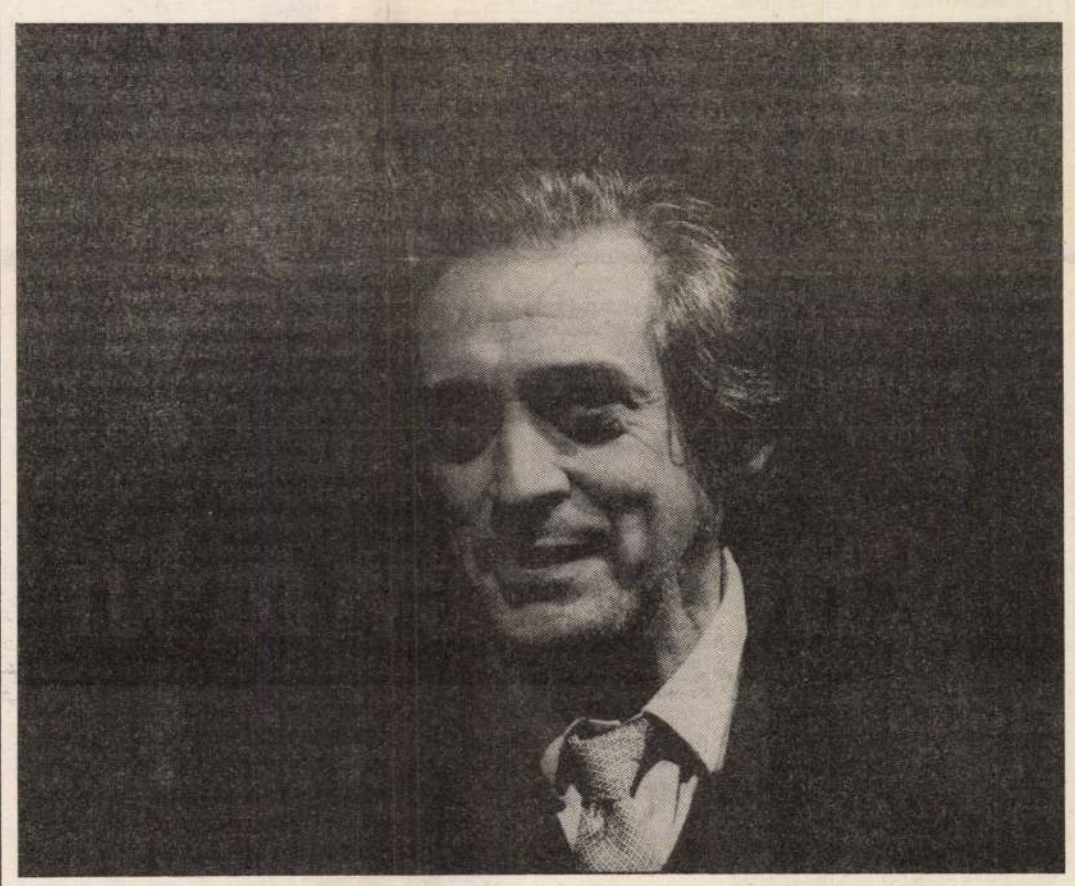

Szocialista szobrok találkozója

„Éljen a szocialista szobrok országos találkozója" – ezekkel a szavakkal köszöntötte vasárnap „kulturális elvtárs" *(Blaskó Péter)* a Budapesti Búcsú alkalmából egy napra átadott budatéteny szoborpark látogatóit. A *Bacsó Péter* rendezte ünnepségen részt vevők a Tanú című filmből ismert Bástya elvtárs *(Both Béla)* megnyitója után meghallgathatták „szavaló elvtárs" *(Koltay Róbert)* műsorát.

A főváros közgyűlése '91 decemberében döntött az „egyes politikai szobrok bontásáról és kijelölt parkba történő áthelyezésükről".

A szabadtéri szobortárlat *Eleőd Ákos* építész tervei szerint valósult meg a Budapest Galéria kivitelezésében. A költségek 62 millió forintra rúgtak, ebből 13 millió forintba került a bontás és a szállítás. (MTI)

Kiállítás Füreden

Vigyázó tornyok

Mözsi-Szabó István képei

Erdély közelmúltbeli történelmének egyik legmegrázóbb, lelkeket kínzó időszakára emlékeztetnek *Mözsi-Szabó István* festményei a balatonfüredi Bagolyvári Galériában. A majdnem bekövetkező teljes kataklizmát előzik meg, ám így is az itt-ott megtörtént rombolást, a barbár buldózeres pusztítást juttatják eszünkbe.

A Tolna megyei Bogyiszlón élő művész az 1989-es romániai forradalmat megelőzően – amikor Ceausescu és rezsimje elhatározta a magyar falvak műemlékeinek és templomainak megsemmisítését – saját költségén több hónapra Erdélybe utazott. Páratlan kincseket mentő missziója során Csókfalva, Bánffyhunyad, Somkerék, Körösfő, Csíkszentlélek, Magyarvalkó és a többi település fehér falú templomait örökítette meg az utókornak.

A füredi tárlaton 28 képe látható a hónap végéig. S noha kevés színnel és hasonló tónusban festett, alkotásai mégis különös élményt kínálnak a látogatóknak. A sötétkék, levegős hátterek, az üres vagy kopjafás temetőkertek az elhagyatottságra, a közelgő enyészetre figyelmeztetnek, de a fehér falú és tornyú templomok reményként világítanak ki a fájdalom sűrűjéből. Mözsi-Szabó István óriási érdeme, hogy magas művészi fokon sikerült megragadnia a „Ceausescu-i ítélet" előtti templomi magányosságot. A kompozíciók azt sugallják, mintha Isten elfordult volna tündérkertjének eme gyöngyszemeitől, melyeknek falain belül magyarok keresték és keresik szüntelenül boldogságukat és a késlekedő megváltást. A megformálás és a szűkösnek vélt színskála tehát nem könnyelmű sematizmus, hanem nagyon is tudatos érzelmi azonosulás, sajátos és megszívlelendő fohász erdélyi honfitársainkért, lelkük és testük békéjéért – zavartalan életükért.

– kgy –

NAPLÓ

HIRDETÉSFELVÉTEL

NAPLÓ-REKLÁMIRODA,
Veszprém, Szabadság tér 15.
Nyitva tartás:
hétfőtől péntekig, 8–16 óráig
Telefon: 06/88/327-444
Telefax: 06/88/327-077, 327-845

A Naplón kívül hirdetés feladható a Fejér Megyei Hírlap, Zalai Hírlap, Vas Népe, Kisalföld című lapokba is

Telefonos apórhirdetés-felvétel: 06/88/321-872 (csak magán telefon-előfizetők részére)

PÁPA, Kossuth u. 16., fotószalon

AJKA, Szabadság tér 5., fotószalon

TAPOLCA, Arany János u. 1., tájékoztatási iroda

VÁRPALOTA, Táncsics M. u. 5., vegytisztító szalon

BALATONFÜRED, Kossuth u. 4., szolgáltatóház, valamint a takarékszövetkezetek helyi kirendeltségei

Hirdetésfelvétel:
hétfőtől péntekig, 8–16 óráig

Jeligés hirdetésekre, kérjük, levélben válaszoljanak!

Szuper expressz szolgáltatás Veszprémben, Pápán, Tapolcán: a 14 óráig feladott hirdetés már másnap megjelenhet!

ÁLLÁST KÍNÁL

Balatonfüredi étterembe szakácsot, felszolgálót felveszünk. 06/86/343-131. (44184/1H)

A VERGA Rt. szalagfűrész-kezelői vizsgával rendelkező munkavállalókat keres a cseri murvabányában történő tűzifa-fűrészelésre. Felvétel helye: VERGA Rt. műszaki erdészet, Veszprém, Fáskert u. 1., Pósa József erd. igazgató. (44245/4H)

A Veszprémi Büntetés-végrehajtási Intézet hivatásos szolgálatra keres 35 év alatti, katonaviselt, érettségizett, erkölcsileg feddhetetlen férfiakat. Lehetőleg veszprémi lakcsek jelentkezését várjuk. Jelentkezni lehet az intézet személyzeti tisztjénél a Vár u. 19. szám alatt. (44285/2H)

Veszprémi nagyvállalat export-ügyintézőt keres németnyelv-ismerettel, külker-gyakorlattal, jogosítvánnyal. Második idegen nyelv (orosz, angol) és vámügyi ismeretek előnyt jelentenek az elbírálásnál. „Agilis" jeligére a veszprémi kiadóba várjuk a jelentkezéseket. (44373/3H)

A Cipő- és Textilipari Szövetkezet, Pápa, Világos u. 1., szakképzett és betanított varrónőket felvesz. (44375/2H)

Das Pharmaunternehmen KNOLL AG sucht mit sofortigem Eintritt für: Klinik- und Ärztebesuche in West-Ungarn junge, dynamische Pharmazeut oder Arzt mit Wohnsizt im Komitát Veszprém. Forderungen: gute deutsche Sprachkenntnissen, guter Auftritt, offene Persönlichkeit. Bitte ihre deutsche Bewerbung mit foto zusenden: Knoll Pharma, 1034 Budapest, Seregély u. 1–5. (44487/3H)

Németül beszélő, hivatásos jogosítvánnyal rendelkező sofort idénymunkára felveszek. 88/338-938. (44538/1K)

Az Interkristály Kereskedelmi Kft. badacsonyi szezonális üvegboltjába keres üzletvezetőt és eladót. Jelentkezés Futó Miklósnál (személyesen, levélben, telefonon): 8400 Ajka, Alkotmány u. 4. (Kristály Üvegipari Kft.). Telefon: 06/88/311-400. (44563/1H)

Sikerorientált munkakörbe keresek alkalmas munkatársakat, főleg Sümeg és Tapolca vonzáskörzetében. Jelentkezni lehet „Siker" jeligére: Ajka, Pf. 56. (44584/1H)

Keresünk kereskedelmi gyakorlattal rendelkező mérlegképes könyvelőt napi 4 órás munkaidőre a kft. ügyvitelének vezetésére (gépi adatfeldolgozás), valamint a mérleg elkészítésére. Jelentkezni „Számvitel" jeligére a kiadóba, Veszprém, Szabadság tér 15. (44608/1K)

A Merlin Veszprém Kft. közgazdasági végzettséggel, valamint gépkocsival rendelkező pénztárost keres. Érdeklődni munkaidőben, 88/323-227. (44615/2K)

Nemzetközi rt. intelligens, tárgyalóképes területi vezetőket keres Várpalota (4 fő), Veszprém (4 fő), Ajka (6 fő) térségébe. Értelmiségiek jelentkezését várjuk 28-án és 29-én, 13–18 óráig a 06/88/371-813-as telefonon. (44641/1K)

Eladót keresek strandi munkahelyre. Érd.: Balatonfüred, Arad u., zöldség-gyümölcs pavilon. (44643/1K)

A Pápai Polgármesteri Hivatal műszaki osztálya munkatársat keres építési ügyintéző (magasépítő), műszaki ellenőr (mély- vagy magasépítő), kommunális ügyintéző (műszaki vagy államigazgatási) munkakörökbe (felső- vagy középfokú végzettséggel). Fizetés a köztisztviselői törvény szerint. Jelentkezés írásban, rövid szakmai önéletrajzzal a műszaki osztály vezetőjénél (Pápa, Fő u. 12.) július 15-ig. (44646/1H)

Varrónőket felveszünk. Érd.: munkanapokon, 9-15-ig, Veszprém, Kádártai u. 70. (44650/1K)

Balatonfűzfői üzletembe németül beszélő fiatal felszolgálólányt felveszek. Tel.: 88/351-605. (44668/1K)

Idényre badacsonyi panzió–étterem mosogatót, konyhalányt, takarításra, mosás-vasalásra gyakorlott asszonyokat felvesz, bentlakással is. 06/87/331-593. (44697/1H)

KITŰNŐ KERESETI LEHETŐSÉG! Reklámmenedzseri és hirdetésszervezési munkához 2 napos felkészítő előadást tartunk. Sikeres vizsga esetén azonnali munkalehetőség. Érdeklődjön: Veszprém, Budapest u. 5. Telefon: 06/88/323-222/107-es mellék. (44720/1H)

A GN Union fürdőszobacenter kereskedelmi végzettséggel rendelkező bolti eladókat és kereskedelmi gyakorlattal rendelkező árukiadót keres. Jelentkezni személyesen, Veszprém, Házgyári u. 2., hétfőtől péntekig 9–17, szombaton 9–12 óráig. (44722/1H)

ÁLLÁST KERES

Állást keres felsőfokú végzettségű raktárvezető. Leveleket „Gondnoki állást is elvállalok" jeligére a kiadóba, Veszprém, Szabadság tér 15. (44317/1K)

INGATLAN

Aszófőn (Vörösmál) 800 négyszögöl olaszrizling szőlő eladó. Irányár: 500 000 Ft. Érd.: Rózsa Viktória, Veszprém, Avar u. 30/B. (43181/1K)

Eladó Balatonalmádiban, a Fórum közelében 1250 négyzetméter telken álló 6 szobás, 2 fürdőszobás, összkomfortos lakóház dupla garázzsal. Érd.: 06/88/338-325. (43183/1K)

Veszprém belvárosában 100 négyzetméter alapú új családi ház eladó. Érd.: a 88/327-031-es telefonon. (44055/3K)

Badacsonyban panorámás, 285 négyszögöl területű zártkerti ingatlan eladó. Irányár: 700 ezer Ft. Érdeklődni 17–20 óra között, 88/372-964. (44096/3K)

Balatonfűzfő (Fövenyfürdő) nádasparton 120 négyszögöl telken kétszintes téglanyaraló: telefonos, csendes, strandhoz, állomáshoz közel, berendezve, 3,9 millió Ft-ért eladó. Érd.: napközben 06/1/1813-984, Horváthné. (44168/3K)

Eladó Kádártán nagyméretű családi ház. Leveleket „Üzletnek kialakítható, pincével" jeligére a kiadóba, Veszprém, Szabadság tér 15. (44180/2K)

Veszprémben, csendes környezetben **sorházrész** eladó. Telefon: 06/88/328-715. (44197/2T)

Balatonfüreden teljes balatoni panorámával 250 négyszögöles telken 58 négyzetméteres új családi ház továbbépítési engedéllyel, és a Balatontól 200 méterre 3 + 1 szobás, 2 szintes üdülő 190 négyszögöles, Balatonra néző kerttel eladó. Tel.: 86/342-720. (44239/1K)

Balatonfüred, Mikes K. u. 8. sz. alatti kúriaszerű ingatlan eladó. Érd.: a helyszínen, illetve a 88/322-273-as telefonon munkaidőben. (44292/3K)

Panorámás balatonkenesei 240 négyzetméter lakterű, gáz-központi fűtéses, 3 szintes, 7,5 szobás, 3 konyhás családi ház 1440 négyzetméteres telekkel 14 milliót eladó. Érdeklődni: 06/88/321-615. (44310/1H)

Somlón, a vásárhelyi oldalon 400 négyszögöl gondozott szőlő, pince teljes felszereléssel eladó. Érdeklődni: Ajka, Parragh L. 9., vagy Somlóvásárhely, Sport út 6. (44345/1H)

Balatonalmádiban, s Kisberény és Rizling utca sarkán 650 négyzetméter közműves építési telek eladó. Telefon: 06/1/202-3063, 16–20 óráig. (44399/1T)

Vásárolnék a Bakonyban erdőközeli kis építési telket vagy egyszobás házat. Árajánlatot kérek: Pulai István, Balatonkenese, Arany J. u. 33. (44403/3K)

Balatonedericsen panorámás 800 négyszögöl szőlő pincével eladó. Érdeklődni: Szabó József, Balatongyörök, Kossuth u. 95. (44444/1H)

Sümegen, a 84-es főút mellett kétszintes, étkező + 2 fürdőszobás családi ház nagy műhellyel, garázzsal eladó. Érdeklődni: Sümeg, Baglyasszél u. 25. Telefon: 06/87/352-409. (44516/1H)

Magyarpolányban, az Ady E. u. 3. alatt reális áron eladó fagerendás paraszthéz 280 négyszögöles telekkel. Telefon: 06/88/325-419. (44520/2T)

Fiat Ritmo 105 TC áron alul eladó, kisebb csere érdekel. Várpalota, Liliom u. 12., II/8., 88/372-280. (44558/1H)

8-as főútnál nagy családi ház eladó, veszprémi és várpalotai lakások, és Berhida környéki kisebb családi ház cseréje érdekel. Fitosné, Várpalota, Loncsosi u. 54., 88/371-550. (44561/1H)

Eladó Pápán családi ház nagy telekkel a Szladik J. u. 3. alatt. Érd.: Pápa, Meggyes u. 8., Hegedűs Józsefnénál, vagy a 88/311-411-es telefonon. (44610/1H)

Belvárosi 74 négyzetméteres, irodának is alkalmas társasházrész eladó. Érd.: munkaidőben 88/323-227, 18 órától 88/327-460. (44636/1K)

Herend központjában két család részére is alkalmas, új családi ház eladó. Érdeklődni a 06/88/361-184-es telefonon. (44639/1T)

Építési telek a Vetési gimnáziumnál banki áron, 600 000 Ft-ért eladó. Tel.: 88/326-178. (44661/1K)

Eladó Veszprémben 165 négyzetméteres, kétszintes, tetőtér-beépítéses, kétgarázsos, kertes ikerházrész. Tel.: 88/325-922 vagy 88/320-851. (44666/1K)

Kertes ház olcsón eladó Mihályházán. Érdeklődni: Mihályháza, Dózsa u. 19. (44698/1H)

Sürgősen eladó 4-es társasházban emeleti, 2,5 szobás lakás – 26 négyzetméteres műhely –, kert, garázs, szocpol.-kedvezménnyel. Garzont beszámítok. Érd.: Házgyári u. 1., Hungler. (44709/1H)

Monostorapáti 200 négyszögöles építési telek építési anyaggal együtt eladó. Leveleket „Lábazatig kész épület" jeligére a tapolcai tájékoztatási irodába várunk. (44712/1H)

Új 2 szintes családi ház eladó. Zánka, Fő út 58., 06/87/348-149. (44717/1H)

LAKÁS

Veszprémben, az Egry-lakótelepen 1 + 3 fél szobás lakás, 68 négyzetméteres, július közepétől kiadó. Leveleket „Albérlet az Egry-lakótelepen" jeligére a kiadóba, Veszprém, Szabadság tér 15. (42456/1K)

Balatonalmádiban 66 négyzetméteres földszinti lakás 1 700 000 Ft-ért sürgősen eladó. 06/68/381-959. (42743/3H)

Veszprémben 3 szobás lakást bérelnék hosszabb időre. Érd.: 88/322-273, munkaidőben. (44290/3K)

Tapolcán 57 négyzetméteres, erkélyes III. emeleti lakás 1,2 milliót eladó. Érdeklődni: 06/88/321-615. (44314/1H)

Eladó 1 + 3 fél szobás, 69 négyzetméteres földszinti lakás + garázs a Cholnoky-lakótelepen. Érd: 17 óra után, Veszprém, Lóczy 40/B fsz. 1. (44315/1K)

Eladó 47 négyzetméteres III. emeleti komfortos lakás. Érdeklődni: Pápa, Huszár ltp. 28/A, III/10., Takács, egész nap. (44334/1H)

Tapolcán 59 négyzetméteres, összkomfortos lakás eladó. Kazinczy tér 1/607., 06/87/313-845. (44341/1H)

72 négyzetméteres lakás eladó. Veszprém, Muskátli u. 2., 1/1. (44347/2K)

Kiadó az egyetem közelében 54 négyzetméteres, bútorozatlan lakás. Érdeklődni: munkanapokon, 13–15 óra között. Tel: 88/328-001. (44374/1K)

Veszprémben, az Egry lakótelepen 56 négyzetméteres lakás reális áron eladó. Érdeklődni a 325-398-as, 321-601-es telefonon. (44548/2H)

Bútorozott albérleti lakás két hölgy részére kiadó. Veszprém, Egry u. 1/D, fsz. 2. (44571/1K)

Várpalotán bútorozott garzon olcsón kiadó. Tel.: 06/88/329-540. (44576/1K)

Középkorú házaspár kisebb családi házat vagy 2 szobás, erkélyes, telefonos, bútorozatlan lakást bérelne Veszprémben 4-5 évre. Tel.: 86/346-933-as Csizmadia, 6-14-ig. (44588/1K)

Telefonos garzonlakást bérelnénk hosszabb távra Veszprémben. Ajánlatokat a 06/88/323-691-re kérnénk. (44645/1H)

AUTÓ-MOTOR

FIAT Ritmo 65 CL friss műszakival, jó állapotban eladó. Érd.: Veszprém, Március 15. u. 4/D, VI/17. (38345/1K)

Daciát vennék bontásra, üzemképesen. Tel.: 06/88/320-807. (39072/5K)

Daciát és dízel Arót vennék 8 évesig. Tel.: 06/88/320-807. (39074/9K)

Minden típusú autót keresünk bizományi értékesítésre, illetve kínálunk megvételre. BENDIX autókereskedés, Várpalota. VW a levegőben. Telefon: 06/88/371-521. (40411/3H)

Wartburg-, Golf-bontó, adásvétel. Nyitva: 15–18-ig, Gyulafirátót, Kolostor u. 3. (43402/1T)

Skoda szerelvény eladó. Tapolca, Juhász Gy. u. 66. (43507/2H)

A HUN-ITA Bt az új telephelyén, Veszprém, Pápai út 45. (volt VEMÉV) alatt minden használt nyugati gépjármű árából 5–15% árengedményt ad a hónap végéig. Telefon: 88/323-454. (43616/3K)

Skoda 120 L kitűnő állapotban eladó. Balatonalmádi, Mandula u. 35. (43624/1H)

Bilux autóügynökség, Városlőd. Korrekt, gyors, pontos. (43665/4K)

Golf 1.6 turbódízel, 3 ajtós, katalizátoros, 1991-es évjárat, kevés km-rel eladó. Hévíz, Dr. Babócsay u. 30. Tel.: 83/340-449. (43891/1H)

VW Passat 1.3 benzines, 1980-as évjáratú, kitűnő állapotban eladó. Csetény, Petőfi u. 129. (44117/4K)

Eladó IFA W 50 L kitűnő állapotban, sok alkatrésszel, márciusi műszakival. Érdeklődni: Balatonfüred, Fürdő u. 25/A. Telefon: 7–16-ig, 06/86/342-267. (44183/2H)

Moszkvics 1500-as egyben vagy alkatrésznek eladó. Érdeklődni: Pápa, Kiss J. út 43. (44335/1H)

Volkswagen Golf eladó, 5 ajtós. Irányár: 140 000 Ft. Pápa, Kapossy út 10. (44336/2H)

VW POLO FOX 1.1, 1987-es, friss vizsgával eladó. Irányár: 440 ezer Ft. Tel.: 88/321-618. (44356/2K)

OPEL ASCONA 2 D, 1987 köbcentis, 12 éves, jó állapotban, 1,5 éves műszakival, vonóhoroggal eladó. Érd.: 18 óra után, 88/329-572. (44359/2K)

ELADÓ RENAULT 21 GTS (2000 km) tesztautó. Részletfizetés 40% befizetése esetén lehetséges. Használt gépkocsiját beszámítjuk. Érdeklődni: EHRLICH AUTOKONTROLL Kft., Veszprém, Ibolya út 10/B. Telefon: 06/88/328-279. (44365/1H)

RENAULT 11 GTD dízel, 1986-os évjáratú, friss műszaki vizsgával eladó. Érdeklődni: EHRLICH AUTOKONTROLL KFT., VESZPRÉM, Ibolya út 10/B. Telefon: 06/88/328-279. (44366/1H)

RENAULT 30 TX V6 jobb elején sérült, érvényes műszaki vizsgával, olcsón eladó. Érdeklődni: EHRLICH AUTOKONTROLL KFT., VESZPRÉM, Ibolya út 10/B. Telefon: 06/88/328-279. (44367/1H)

4 éves, jó állapotban lévő, frissen műszakiztatott FORD TRANSIT 2.5 D mikróbusz eladó. Érd.: 88/351-121, Vargáék. (44379/2K)

Skoda 120 L, 11 éves, műszaki előtt, Mini Riga kismotor eladó. Olaszfalu, Major u. 11. (44391/1H)

115-ös Mercedes friss műszakival, 132 000 Ft-ért eladó. Telefon: 06/88/326-849. (44396/2T)

Lada Samara eladó, 3 éves, metálkék, sok extrával. Barcza, Szentkirályszabadja, Ibolya u. 5/A. (44395/2K)

DIEZEL-adagoló, porlasztó javítása, beállítása. Tét, Győri u. 6–8. Tel.: 96/361-233/22. (44451/1H)

1980-as Volkswagen Jetta, 1300-as, benzines, eladó. Irányár: 250 000 Ft. Érdeklődni: Tapolca, József A. u. 62., június 29–30-án, július 1-jén. (44454/1H)

Sürgősen eladó Opel Omega 2.0 i katalizátoros, 3 éves. Érd.: Hajmáskér, a Petőfi út végén, Süle. (44497/2K)

Mazda 626, 11 éves, kitűnő állapotban eladó. Tel.: 86/347-660, 16 óra után. (44500/2K)

RS-09-es traktor 80 000 Ft-ért, valamint pótkocsi, eke, permetező eladó. Telefon: 06/87/331-734. (44506/2T)

Lada kombi egyéves műszakival, 35 000 Ft-ért, ráfutófékes utánfutó friss műszakival eladó. Ősk., Rózsa u. 23. (44543/1K)

Skoda 120 L felújítva eladó. Érd.: Szentkirályszabadja, Diófa u. 2., 15 órától. (44552/2T)

VW Golf 1.1 eladó, műszaki 1995. áprilisig, 145 ezer Ft. Hidegkút, Hosszú u. 8., Varga. (44569/1K)

3 éves autószállító utánfutó (tréler) reális áron eladó. Balatonalmádi, Vécsey u. 1. (44570/1K)

1990. őszi Alfa 33 IE, 1.7-es, 16 V-os, 132 LE-s, ABS-es, könnyűfém felnis, megkímélt állapotban eladó. Irányár: 1.2 millió. Tel.: 06/88/322-614. (44574/1K)

8 évesnél nem idősebb gépkocsit vennék, kárpótlási jeggyel. Tel.: 06/88/329-540. (44577/1K)

Mozgássérültek figyelem! '82-es Opel Ascona automata friss műszakival eladó, csere érdekel. Ajka, Kosztolányi u. 2., 2/7. (44582/1H)

9 éves Dacia lejárt műszakival, új zöldkártyával eladó. Irányár: 70 000 Ft. Szántó, Lesencetomaj, Kossuth u. 31. (44614/1H)

MZ 125 motorkerékpár jó állapotban, olcsón eladó. Veszprém, Rózsa u. 18., László. (44625/1H)

Ford Sierra 1.8 turbódízel, 1991-es, eladó. Olcsóbb cserét beszámítok. Tel.: 06/88/365-177. (44635/1K)

Jó állapotú 2105-ös Ládát keresek. Telefon: 06/88/323-059. (44638/1T)

Volkswagen Golf, '79-es, piros, jó állapotban, sürgősen eladó. Telefon: 06/88/322-924. (44640/1T)

Új Opel Corsa alaptípus-klutalás júliusi szállítással, családi okok miatt átadó részletfizetési lehetőséggel. Érd.: a 06/60/396-067-es rádiótelefonon esténként. (44648/1K)

VW Golf GTI Quattro kis hibával eladó, '88-as évjárat. Tel.: 88/326-178. (44660/1K)

Suzuki 125 TS enduró eladó. Tel.: 88/361-623. (44663/1K)

3 éves, hátfalemelős Ifa 2 év műszakival, újszerű állapotban, 450 ezer + áfa, részletre is eladó. Veszprém, Március 15. u. 3/C, Rácz, mindennap, este 6 órától. (44671/1K)

Peugeot 205, 5 éves, 3 ajtós, megkímélt állapotban eladó. Irányár: 450 000 Ft. Telefon: 06/86/346-850. (44679/1T)

Mazda 626, 10 éves, jó állapotban eladó. Tel.: 88/326-026. (44690/1K)

4 és fél éves TRABANT kitűnő állapotban, kevés kilométerrel eladó. Érdeklődni: Zirc, Köztársaság u. 7/A, Sándor. (44703/1H)

Opel Kadett 1.3 GL, 6 éves, 68 ezer kilométerrel, első tulajdonostól eladó. Zirc, Köztársaság út 37. (44704/1H)

Eladó hátul karambolos Wartburg 1 éves műszakival, 6 éves karosszériával. Érd.: a 88/320-366-os telefonon 17 órától. (44711/1H)

1200-as Lada, 14 éves, 2 év műszakival eladó. Nyirád, Rákóczi u. 28. (44716/1H)

VEGYES

Válaszborítékért küldöm a segélyezési lapokat. Lászlóné, 8500 Pápa, Mándi M. u. 2. (24815/20H)

Vásárolunk régi bútort, márkás porcelánt, festményt, csillárt, lámpát, ezüstöt, régi órákat, gyermekjátékokat, mindenféle régiséget. Konczné, Balatonfüred, Petőfi u. 44. Tel.: 06/86/342-089. (39987/12K)

Bálásruha-vásár
a veszprémi Séd mozi kamaratermében június 29-én, kedden, 7–16 óráig
550 Ft/kg
Olasz, osztrák felnőtt-gyermekruhák, lakástextíliák
Egyedi darabáru
KARAVÁN
(44270/1H)

ÚJ és HASZNÁLT DAF haszonjárművek 3,5–24 t-ig **LÍZING:** bankgaranciával és **BANKGARANCIA NÉLKÜL AUTÓ 90 Kft.,** Veszprém Telefon/fax: 06/88/326-669
(43149/1H)

MÉTERÁRU, MÉTERÁRU!!!
Gabardin szövet
17 féle színben, reklámáron, 498 Ft/m, nyomott mintás gabardin 598 Ft/m
VESZPRÉMBEN,
a V + V méteráruboltban, Lóczy L. u. 16/A
(Cholnoky lakótelep, a Sáfrány élelmiszerbolttal szemben)
TAPOLCÁN
a V + V Juniorban, Fő tér 17.
(a Keravill mellett)
(44283/1T)

Újra itt vannak ZÓJA és MISA, a CSONTKOVÁCSOK!
CSODÁLATOS LEHETŐSÉG a meszesedés lebontására, gerincferdülés, lúdtalp, púp, lumbágó, váll-, derék-, láb-, nyak- és fejfájás gyógyítására, **FÁJDALOMMENTES bioenergetikai masszázs alkalmazásával**
RENDELÉS JÚLIUS 1-TŐL A VESZPRÉMI HEMÓBAN
(43187/1K)

REDŐNY-reluxa, harmonikaajtó garanicával. Tóth, Veszprém, Lövőház u. 1/A. Tel.: 06/88/329-119. (40729/17K)

FLIPPERAKCIÓ! WILLIAMS és ZACCARIA flipperek, állóvideók programmal már 35 ezer Ft-tól kaphatók. Érd.: Szombathely, a 06/94/315-620-as telefonon. (40766/4H)

SZÉN! Dara- és diószén rendelhető a Szén-Expressztől. Telefon: 06/34/361-847. (41328/10H)

DUGULÁSELHÁRÍTÁS NYUGATI BERENDEZÉSSEL. TEL.: 88/323-609. (41570/11K)

Canadai PVC műpadló változatlanul a legolcsóbban Veszprémben, a szikvíz-parkoló melletti udvarban, hátul. (41735/10K)

Olcsón vagy akár ingyen fűthet kazánjainkkal. Tüzelőanyagul: szalmabála, kukoricakóró, méteres fahasábok, faforgács, szőlővenyige stb. Használják családi házak, mezőgazdasági létesítmények, fóliák fűtésére. Felbélyegzett válaszborítók ellenében ingyenes ismertetőt küldünk. CALOR 2000 Kft., 9155 Lébény, Pf. 9. (41797/4H)

Ha pénze van, ha nincs, forduljon hozzánk bizalommal. **Befektetési tanácsadás** garanciával, adatbanki tevékenység. Befektetőknek díjtalan. Érdeklődni: Veszprémben, a vízmű épületében, a hotellal szemben, Budapest út 5., fsz. 19-es ajtó. Telefon: 06/88/323-222/175. (41956/9H)

Redőny, reluxa, harmonikaajtó készítése. Tel.: 88/324-682. (42120/3K)

Napellenzők, szalagfüggönyök, redőny, reluxa, harmonikaajtó. Megtekinthető a Skála áruház emeletén, 06/88/324-379, Goldman Bt. (42394/4H)

A TREZOR KKT. ajánlatai: **TŐKÉSTÁRS**-közvetítés maximális garanciával. **BEFEKTETÉSI** tanácsadás, kereskedelmi információk, lakásbérletek közvetítése. Irodacím: Veszprém, Házgyári út 1. Telefon: 06/88/327-011/197-es mellék. (42431/5H)

Redőny, reluxa, harmonikaajtó kedvezményes áron, részletfizetéssel is megrendelhető. 06/88/371-828. (42642/7K)

KÖZLEMÉNYEK

A NYÁR SLÁGERE AZ ÍRISZ TOURISTNÁL: SPANYOLORSZÁG. MOST OLCSÓBAN ÜDÜLHET COSTA BRAVÁN, LLORET DE MARBAN, MINT ITTHON. Háromcsillagos szállodában, 2 ágyas, fürdőszobás, erkélyes szobákban, teljes ellátással. Egész napos barcelonai kirándulással. Fakultatív programajánlatok: Andorra, flamenco-show, Monserrat, Marineland, bikaviadal. Utazás luxusautóbusszal. **INDULÁS:** július 9., augusztus 13., 27., szeptember 3., 10., október 1., 15. Részvételi díj: 25 500 Ft-tól 30 900 Ft/fő. **ÜDÜLÉS GÖRÖGORSZÁGBAN, ASPROVALTÁN, LUXUSAPARTMANOKBAN,** 13 700-16 000 Ft/fő, 10 napos turnusokban. **INDULÁS:** július 9., augusztus 13., 20., szeptember 3., 17., október 1. **KIRÁNDULÁS: RÓMÁBA** 6 nap, szállodában, félpanzióval 18 700 Ft/fő, július 12., szeptember 13., 27. **VELENCE-JESOLO** 6 nap, szállodában, félpanzióval. Részvételi díj: 20 200 Ft/fő. Július 17., augusztus 7., 20., szeptember 18. **LONDON** 7 nap, szállodában, reggelivel 25 500 Ft/fő, augusztus 15., szeptember 18. **PÁRIZS** 6 nap, szállodában, félpanzióval 16 500 Ft/fő, július 24., szeptember 1. **ERDÉLYBE** 4 nap szállodában, félpanzióval 6900 Ft/fő, július 26., augusztus 7., szeptember 18., 23. Jelentkezés: Írisz Tourist, Veszprém, Cserhát 5/B. (a Skála mellett). Tel/fax: 06/88/323-379. (44692/1K)

Pannonfahr mikrobusszal Zürichbe, Párizsba, Frankfurtba, Kölnbe, Brüsszelbe. Telefon: 06/88/327-604 (IBUSZ). (22677/22H)

MUNKANÉLKÜLIEK támogatására diplomás szakemberképzés a Számalk információrendszer-programozó szaktanfolyamon. Feltétel: érettségi. Jelentkezés: Computer-M, Veszprém, Hóvirág u. 8. (44363/2H)

PÉNZTÁRGÉPEK, számlát adó pénztárszámítógépek APEH-visszatérítéssel, raktárról! Computer-M, Veszprém, Hóvirág u. 8., Farkas, Balatonfüred-Arács, Lóczy u. 61. (44364/2H)

Iroda kiadó telefonnal. Veszprém, Kossuth u. 6., 88/328-226. (44528/1H)

Kereskedők, vásározók! **Az Ázsia nagykereskedésben** óriási áruválaszték, alacsony árak. Pl. póló 100 Ft-tól, vászoncipő 290 Ft-tól, fürdőlepedő 130 Ft-tól, strandruha 200 Ft-tól. Veszprém, Budapest u. 20. (44623/1H)

A MOGÜRT RTV ELEKTRON új üzletében széles választékkal, rendkívüli árengedményekkel várja vásárlóit. Ajánlatunk: tv-k: Grundig, Daewoo, Samsung, Orion, Videoton, Funai típuscsaládok, használt színes televíziók már 7000 Ft-tól, háztartási kis- és nagygépek, autórádiók. Tévévásárlásnál használt készülékét beszámítjuk. Veszprém, Budapest u. 20. Telefon: 06/88/322-477/36. Nyitva tartás: 9–17-ig. (44626/1H)

Törökország, Isztambul: (6 nap, 3 éj + reggeli). **Időpontok:** július 3–8-ig, július 27-től augusztus 1-ig, augusztus 8–13-ig. **Utazás:** Mercedes autóbusszal. **Részvételi díj:** 8490 Ft/fő + vízumdíj. **Jelentkezés és egyéb felvilágosítás:** Balatontourist Rt. várpalotai kirendeltsége, 8100 Várpalota, Szent I. u. 27. **Telefon:** 06/88/372-580. (44629/1H)

Utazási ajánlatunk: Görögország július 23., Isztambul augusztus 7., Olaszország augusztus 14., Virágkarnevál, Debrecen, augusztus 19. Érdeklődni: Stupián, 06/88/361-184, MÁV Tours, 06/22/312-139. (44637/1T)

A BALATON olcsóbb, mint Florida! Üdülés **Balatonszepezden,** a Fenyves Panzióban zuhanyzós szobákban augusztus 17. és szeptember 30. között, **félpanzióval, 800 Ft/fő/nap! Nyugdíjasoknak 10% kedvezmény! EURO CONTOUR Kft., 8200 Veszprém, Ádám Iván u. 10. Telefon/fax: 06/88/327-721.** (44647/1H)

Szőc községben 1500 négyzetméteres házhelyek ingyen kaphatók a Petőfi utcában. A jelentkezők 100 000 Ft kamatmentes kölcsönt kapnak családi házuk építési engedélyének beszerzése után. Jelentkezés: körjegyzőség, Halimba. (44706/1H)

DIADÓRA
KERESKEDELMI ÉS SZOLGÁLTATÓ KFT.
Badacsonytomaj, Fő u. 8., telefon/fax: 06/87/331-287
Nyitva tartás: hétfőtől péntekig 8.30–17, szombaton 8.30–12 óráig

AKCIÓ!

MOUNTAIN BIKE 18 sebességes (SHIMANO VÁLTÓVAL) 21 900 Ft helyett 17 490 Ft
FUNAI 51 cm-es tv 27 900 Ft helyett 24 500 Ft
FUNAI 37 cm-es tv 22 900 Ft helyett 19 900 Ft
FUNAI videórekodrder 25 900 Ft helyett 21 500 Ft
100 000 Ft-os ELŐLEG NÉLKÜLI HITEL!

MÓZSI-SZABÓ István †

Hírek: festőművész kiállítása tegnap nyílt meg Gyöngyösön, a Petőfi Sándor Művelődési Központban. Az egykori Rudnay-tanítvány az 1960-as évek eleje óta tizenkét önálló kiállításon tárta munkáit az érdeklődők elé.

Népszabadság 1983. május 4.

Közreműködnek:

NÉMETH ÉVA
vers

LÁNYI PÉTER
zongora

és a
MÖZSI ASSZONYKÓRUS

A kiállítás megtekinthető:
december 7-ig
hétfő kivételével,
naponta 9-17 óráig.

Tisztelettel meghívjuk Önt a
szekszárdi Művészetek Házába

1997. november 5-én, szerdán 17.00 órára

MÖZSI SZABÓ ISTVÁN
70 ÉVES
JUBILEUMI KIÁLLÍTÁSMEGNYITÓJÁRA

Köszöntőt mond:
FÁBIÁN GYULA
író

Megnyitja:
DR. SAY ISTVÁN
a Tolna Megyei Közművelődési Iroda vezetője

A kiállítást rendezte:
KRATOCHWILL MIMI
művészettörténész

MEGHÍVÓ

Mözsi Szabó István festő

MEGYEI KÖRKÉP

'97. nov. 6. Tolnai Népújság

Mözsi Szabó István hetven éves

Az ebből az alkalomból rendezett szekszárdi kiállításának tegnap esti megnyitóján zsúfolásig megtöltötték a Művészetek Házát a festő barátai, tisztelői. Köszöntőt mondott Fábián Gyula író, méltatva a festő honhoz, néphez való ragaszkodását. Arany Jánossal szólván így jellemezte művészetét: „nem kutatom a természetet, csak érzem, amit belém ültetett", majd másutt elmondta, képeit nézve, „értem is, ha nekem üzennek". Végül további alkotó éveket kívánt a festőművésznek, akit megnyitó beszédében Say István, a megyei művelődésszervező iroda vezetője a szűkebb pátria festő fejedelmének nevezett. Az ünnepi műsorban közreműködött a Mözsi Bartók Béla Női Kar és Lányi Péter zongoraművész. A jubileumi tárlat megnyitóján jelen volt annak rendezője Kratochvill Mimi művészettörténész. *FOTÓ: BAKÓ*

Egy amerikai világcég pályázata nyomán

Szénerőmű épül Dunaföldváron?

„A lakosság véleményét természetesen ki fogjuk kérni!"

Meglepő, mondhatni szenzációs hír jutott tudomásunkra: Dunaföldvár neve is fölmerült egy, a közeljövőben építendő erőmű helyszíneként, egy amerikai világcégnek a Magyar Villamosművek Részvénytársaság pályázatára benyújtott ajánlata nyomán. Igaz-e a hír, milyen stádiumban van az ügy? – kérdeztük Nagy Gábornét, a város polgármesterét.

Annyit tudok erről – kezdte a polgármester asszony –, hogy a Magyar Villamosművek Részvénytársaság kiírt egy pályázatot, amelyben a magyarországi erőmű fejlesztési program keretében több erőmű létesítésére tért ajánlatokat. Ezzel kapcsolatban felkereste a várost egy nagy amerikai világcég, amelynek a világ különféle pontjain – Európától Afrikán át Ausztráliáig – vannak erőművei, nagyobbrészt szénerőművek. Hozzánk legközelebb Tiszapalkonyán működtet egy erőművet ez a cég, amelyet a privatizáció során megvásárolt, majd korszerűsített a mai igényeknek megfelelően. Az amerikai társaság gondolkodott azon, hogy indul az MVM által kiírt pályázaton, amennyiben talál Magyarországon erőmű építésére alkalmas területet. Így találták meg Dunaföldvárt.

gyaláson az amerikaiak megkérdezték, el tudja-e képzelni a település, hogy itt egy erőmű épüljön. A beruházás 100 - 150 milliárd forint nagyságrendű (400 megawattos erőműről van szó), a két és fél, három éves építés alatt több mint ötszáz embernek adna munkát, az üzembehelyezést követően, 100 - 120 főnek lenne állandó munkahelye. Ezen túl több cég szolgáltatásait is igényelnék, ami további munkalehetőségeket jelentene. A tárgyalás során az önkormányzat részéről két alapvető probléma merült fel, az egyik a környezetszennyezés kérdése. Ez különösen kényes kérdés Földvár számára, hiszen nagy súlyt fektet a város az idegenforgalom fejlesztésére. Az amerikaiak megnyugtattak minket – mondta Nagy Gáborné –, a mai szénerőműveket nem olyannak kell elképzelni,

szeretné az önkormányzat, ha meddőhányók nőnének ki a földből. Erre is megnyugtató volt a válasz: olyan erőművet terveznek, amelynek igen csekély a hamu melléktermék, amit a külföldről szállított nagyon jó minőségű szén is biztosít. Éppen emiatt, a vízi úton történő megközelítés miatt esett a választás Dunaföldvárra. Ezen túl, a keletkező hamu újrafeldolgozását is megoldanák. Azt gondolom – fogalmazott a polgármester asszony –, ha környezeti kár, szennyeződés valóban nem keletkezik, akkor az erőmű létesítése óriási lehetőséget jelent a városnak.

Nagyon fontos megjegyezni – folytatta –, hogy a pályázat benyújtása még csak az első szűrő. Nem biztos, hogy az MVM szénerőművek építése mellett dönt, mindez nyilván attól is függ, milyen ajánlatok érkeznek. Ha mégis olyan döntés születik, miszerint sok más mellett a minket felkereső amerikai cég is pályázhat, akkor kezdődik egy hat hónapos időszak, ami alatt elkészítik a részletes pályázati anyagokat, majd

MŐZSI SZABÓ ISTVÁN (festő)

c. képe szerepelt Szekszárdon a Művészetek Házában rendezett Mai magyar művészet c. kiállításon.

Képe közölve: Dunatáj, 1987/2.sz. 68.p

Mözsi Szabó István: Bogyiszlói lakodalom

Mózsi Szabó István

MÓZSI SZABÓ ISTVÁN festőművész tárlatát nyitották meg csütörtökön a kölesdi Kossuth Művelődési Házban a Mai magyar képzőművészet című, tizenöt kiállításra tervezett sorozat 12. bemutatójaként.

Magyar Hirlap 1980/5/16/11

Mracsek (Mraisch)

József

építész

† 1764 jun. 11

lásd

Schoenjezsuita

287. l

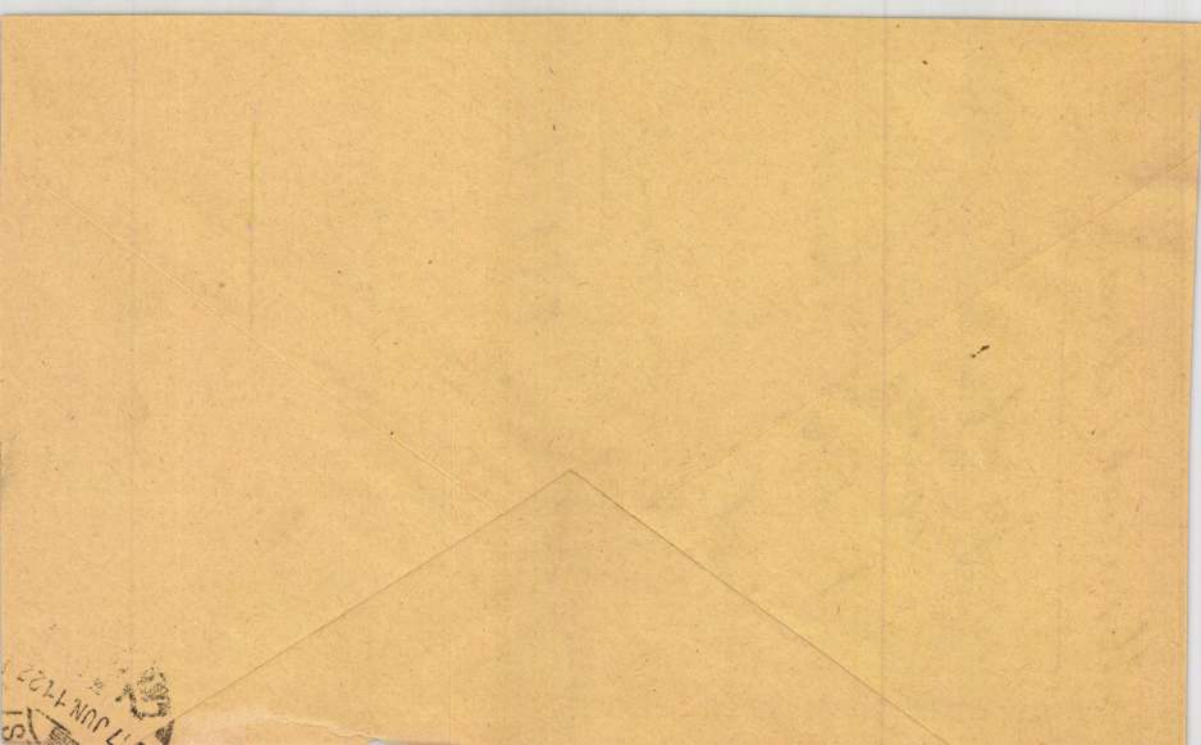

A Budapest Galéria meghívja Önt

Mózes Katalin festőművész

2002-2006

című kiállításának megnyitójára

a Budapest Galéria Kiállítóházába (1036 Budapest, Lajos utca 158.)

2006. július 27-én, csütörtökön 17. 30 órára.

A kiállítást megnyitja

S. Nagy Katalin

művészettörténész

Megtekinthető 2006. szeptember 3-ig, hétfő kivételével naponta 10 -18 óráig.

Szeptember 1-én, pénteken 16 órakor a Galériában

beszélgetés Mózes Katalin festményeiről.

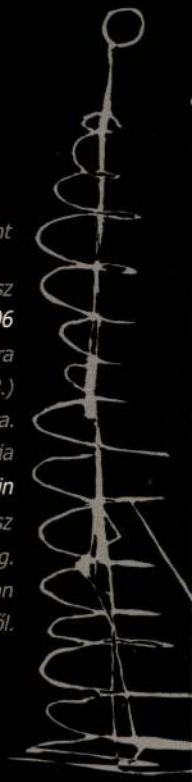

A címlapon: Ne sirassátok a halottat, 2006, olaj, vászon, 69x55,5cm

A hátlapon: Kötelék, 2006, olaj, karton, 55,5x39,5cm

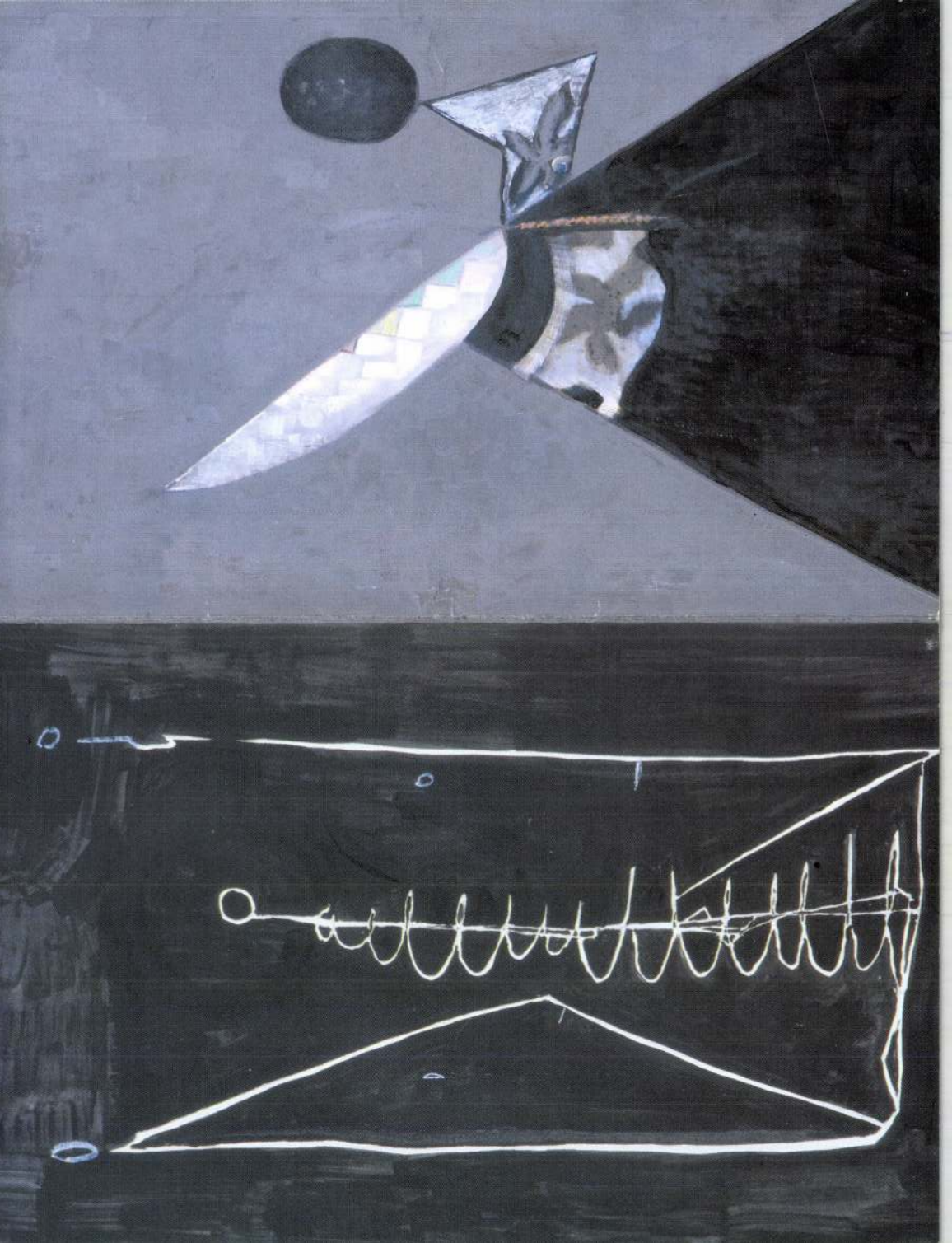

Vt: 293.

Mracsna István

alakrajz
1888–89

Einsk 1930.86.1

Ch. Kepi. 206.
Ujdia 163.
Vt: 20.

163

...ngyanott 1854. március 16-án.)

...efutott hai előtt, melynek ablakában piros
...t viraggal, ~~egy~~ idősebb ember ül a padon és
...l korsós fogja, melyből az előtte álló ~~[illegible]~~ leányt
...ellettök ~~egy~~ kis leányka van, ki jobb kezével anyjának
...dzik. A padra tett köpeny alja a földre lóg s
...kalap fekszik. Öltözete a jobbra fordult s lefelé
...don, ki hajat kontyba tűzve s olykép viseli, hogy
...a fül alatt haladnak el, kivagott derék, hátra
...ing könyökig érő ujakkal, kék és felette fehér
...knya s kivagott csokros czipő; a felfelé tekintő
...rfié: rövid kabát báránybőrből, ing, zöld ujjas
...mellény, terdig érő sárgás-zöld nadrág és kék ha-
...felett szürkés szekli s czipő; a szőke kis leányé,
...t nézi figyelemmel, sárga kendő hátra kötve,
...és piros kurta szoknya. Balra kútat és vizzel
...nk és a háttért magas hegyek foglalják el.
...: „Joh. Ender 1841."
...on, méretei 73 ~~[illegible]~~. ~~[illegible]~~ 57·5 cm.
...y Mihály Lagyatek. 1872. febr. 24.

69

Mrafka István, szabómester

1872-ben a soproni naptárban szerepel a sztrajk idején. 54.old

László Ernő: A soproni szabólegények sztrajkja 1872-ben. 29.old

MDK

Hans Gurg Mrasick, ötvöstanuló

kit 1687 épr.12-én szegödtet tanulóul, /ki már egy évet töltött tanulásban nála/ Storch János Pál mester, s kit 1691 ápr. 31-én felszabaditanak.

Mihalik Sándor: Besztercebányai ötvösök a XV.-XIX.sz.-ban. Muz.és Kvt.Ért.1918. 41-53.l.

Mratz

épitészeti igazgató

az erd. kir. Kormányszék mellett.

Zakab Elek Kolozsvár története. Budapest. 1888.

III. K. 469 és kör. ll.

MRATSEK JÁNOS
hermányi kőmüves mester

1820-ban dogozott a hermányi kőedénygyárban

olia Archaeologica XIV. 1962 198. lap

MRATSEK

eperjesi kőmüves

épitette a hermányi kőedénygyárat 1817

Folia Archaeologica XIV. 1962. 191. lap

Útközben

A Madách tér impozáns kapuja az álmok szimbóluma. Az egykori városatyák azt tervezték, hogy majd sugárút szeli át az Erzsébetváros leromlott részét, példát adva a nagyváros fejlődéseinek.

Szimbólumok

A mostani városatyák szakítottak ezzel az ábránddal. Egy irodaházzal eltorlaszolták az elképzelt sugárutat. Így érnek véget a pesti ábrándok.

Valaha valakik azt képzelték, attól válik a főváros metropolissá, ha magas házakat építenek. Megépültek tehát az elsők. Arra azonban senki sem gondolt, hogy ezeket a csupaüveg épületeket tisztítani is kell. Így aztán sokáig vaksin néztek a világba. Mára úgy ahogy változott a helyzet, de még ma is van olyan, amely vak a piszoktól. A nemtörődömség jelképe.

Az utcaseprő neve is szimbólum. Egy régi mesterség jelképe. De ez a foglalkozás kiment a divatból. A pesti utcaseprő nem seper. Hogy mit csinál? Pöcköl. A járdán fekvő cigarettacsikket megcélozza és ügyes mozdulattal a lapátra pöcköli. Akárcsak a golfozók a labdát. A pesti járdákat nem söprik soha, nem is mossa senki, csak az eső könyörül meg rajtuk néha.

Sír

Kutatgatok a könyvek között, és kezembe akad a Karácsony Kolozsvárt, Szabó Dezső első regénye. Lapozgatom a kis kötetet és az első oldalon ott a verses ajánlás: „Ez a regény nem regény csak regényke/ Aki írta nem legény csak legényke,/ Jajj ne legyen kritikátok keményke, mert belehal az írója szegényke." Még messze volt Az elsodort falu, még nem léteztek a Szabó Dezső-füzetek, amelyekben az író dörgedelmes hangon szapulja a nemzetveszejtőket. Még nem voltak tanítványok se, akik körülülik majd a mestert, és hallgatják próféciáit. Az ostrom után a Kölcsey utca tájékán egy fa tövében egy sírkeresztre bukkantam. Szabó Dezső neve volt ráírva. Mondták, itt lakott a szomszéd házban, ott vészelte át az ostromot, éhenhalt.

Bizalom

Minap Újpesten voltam, a Könyves Kálmán Gimnáziumban. Öregdiákok találkozójára voltam hivatalos. Az igazgató úr rendelkezésünkre adta a szobáját, és mi elterpeszkedtünk benne. Ami pedig valaha szentély volt számunkra. Kis köteteket is kaptunk ajándékba, a Könyves Kálmán gimnázium történetét. Mert kilencvenéves a gimnázium. A jubileumi ünnepségen dr. Veres Pál barátom, a szexuális felvilágosítás ismert bajnoka beszélt, gyönyörűen. Istenem, kilencven év! Kilencven évvel ezelőtt Újpest még falu volt, a fővároshoz tapadó fészek. De a község vezetői a jövőbe láttak. Látták maguk előtt a hatalmas gyárakat, a gyönyörű épületeket, a virágzó kereskedelmet. És tudták, hogy mindehhez mérnökök, orvosok, tanárok jogászok kellenek. Megalapították tehát a gimnáziumot és a bölcs királyról, Könyves Kálmánról nevezték el. Ma, amikor másról se hallani mint iskolák bezárásáról, tanárok elbocsátásáról, az újpesti gimnázium példája messzire ragyog. Bizonyítja a jövőbe vetett hitet, a bizalmat.

Oktatás

Mama kislányával. Vásárolgatnak. „Anyu, még tojást is kell vennünk!" – figyelmezteti a kicsi a mamát. Anyuka leemel egy tojásosdobozt a polcról, felnyitja, aztán minden egyes darabot kiemel belőle. Visszateszi a polcra a dobozt. Másikkal próbálkozik. „Miért csinálod ezt?" – kérdezi a kislány. A mama megmagyarázza. Két tojás beleragadt a rekeszbe, ez azt jelenti, hogy törött tek. A tejfeles polchoz mennek. Ott is válogatni kell, mert egyikmásik folyik. Így megy ez egy darabig. A mama oktatja a kicsit: „Mindent meg kell nézni, mert különben rádsóznak valami rosszat, és becsapnak ahol csak lehet." A sors nehéz. Készülni kell az asszonyi életre.

Tizenháromház

Sok szál fűz Angyalföldhöz. Itt születtem, itt jártam ki az elemit, a tripoliszi barakiskolában. Egy angyalföldi bérházban nőttem fel, és dolgoztam is errefelé a Babár utcai Roth-Müller gyárban. Most, öreg fejjel hazaérkeztem. A tizenháromház mögött dolgozom egy épületben. Az ám a tizenháromház! Itt lakott Karcsi, Bandi öcsém iskolatársa is. Együtt jártak a Váci úti polgáriba. Karcsi papája segéd volt a Vágóhídon, így aztán nagynéha húshoz is jutottak, ami a tizenhárom ház családjaira nem volt jellemző. Karcsi apja azt vallotta, hogy végezze el fia a polgári iskolát, aztán majd meglátják. A polgári iskola elvégzése már a proletár életből való kilépést jelentette. De Karcsi fütyült az apai teóriára. Az iskola után beállt a cirkuszba trógernak. A cirkusz gazdája egyszer elhatározta, hogy nagy reklámot csap a műintézetnek. A Váci útra kivonultatta az egész cirkuszt. Elöl lépdelt az elefánt, és a behemót állatot Karcsi vezette díszbe öltözötten. Utána következtek a tevék és egyéb állatok, majd a bohócok és egyéb artisták. Óriási sikere volt a felvonulásnak, tapsolt az utca közönsége. De, hogy Karcsi papájának mi volt a véleménye, azt nem tudom. Ilyen és ehhez hasonló történetek jutnak eszembe valahányszor ellépdelek a tizenháromház előtt. Angyalföld változóban. Az apró épületek lassan eltűnnek, a gyárak sora is szegényebb lett. De a tizenháromház tartja magát, olyan mint egy erőd. Áll a strázsán, őrzi a proletármúltat.

Csatár Imre

Corning Besselaar, a worldwide leading Contract Research Organisation within the Corning Pharmaceutical Services group, is seeking to fill the position of

CLINICAL TRIALS FIELD MONITOR - HUNGARY

This challenging position offers involvement in the planning, monitoring and coordination of clinical studies in Hungary.

Hungarian mother tongue and fluency in spoken and written English are essential.

Candidates will be aged 30-40 with an education in pharmacy or a biological science to university degree level, and with experience in the pharmaceutical industry, preferably in the monitoring of clinical trials to European GCP standards.

The chosen candidate would be expected to work from home with technical infrastructure provided by Corning Besselaar, including personal computer and telefax facilities. Willingness to travel within Hungary to monitor studies and availability for regular visits to Corning Besselaar European offices is essential.

We offer an attractive financial package to the right candidate, travel expense reimbursement, and the opportunity to join a company providing the highest quality service to the pharmaceutical industry.

Please send your application and curriculum vitae **IN ENGLISH** (it will be handled in confidence) to:

Dr. I.B. Holmes
Corning Besselaar AG
Zollikerstrasse 57
8702 Zollikon
Switzerland

Már nem Jancsó Miklós a művészeti vezető

Hősök tere vagy Duna-part?

Az ország ezeregyszáz éves évfordulójára rendezett ünnepségek csúcspontjának szánta a főváros a négynapos budapesti fesztivált, amelynek művészeti vezetője *Jancsó* Miklós lett volna. Lett volna, mert lemondott e tisztségéről, miután kiderült, hogy a tervezett költségvetésből jó néhány millió hiányzik, és pénzszűkében nem tudja az eredeti elképzeléseknek megfelelően megvalósítani a terveket. A munkát információink szerint nem hagyja abba, továbbra is segíti az előadások előkészületeit, a művészeti vezetést nem vállalja.

Megkérdeztük *Novák* Ferenc koreográfust, akinek *A csodaszarvas ének* című táncjátékát igen nagy érdeklődéssel várja a szakma és a közönség, mi volt az oka annak, hogy nem az ő és Jancsó Miklós eredeti elképzelése győzött. Ők ugyanis eleve azt szerették volna, hogy az augusztus 20-i előadások színhelye a Hősök tere és a volt Felvonulási tér legyen. Több hónappal ezelőtt, a *Főpolgármesteri Hivatalban,* a *Schiffer* Jánosnál megtartott értekezleten még mindenki tiltakozott a Duna-parti helyszín ellen – tudtuk meg a *Honvéd Együttes* vezetőjétől. Mindenki elmondta, hogy nincs infrastruktúra, a terület alkalmatlan arra, hogy ott nagy tömegek vegyenek részt az ünneplésben. Jancsó Miklós később úgy vállalta a művészeti vezetést, ha Magyarországon eddig példa nélküli, hatalmas látvánnyal kárpótolhatják a közönséget. Azt tervezték, hogy bevetnek mindent: pirotechnikát, tűzijátékot, lézert, és világnagyságokat hívnak meg. Azután kiderült, hogy nincs elég pénz. Akkor Jancsó Miklós arról próbálta meggyőzni Schiffer János főpolgármester-helyettest, hogy tegyék át az ünnepet a Hősök terére, ahova Novák Ferenccel eredetileg tervezte. Ha már nincs szuperlátványosság, itt lehet igazi népünnepélyt rendezni, míg a Duna-parton mindössze kétezer „fontos" vendégnek jut hely. A Hősök terén viszonylag kis költséggel föl lehetne állítani a 24 méterszer 16 méteres színpadot, rendelkezésre áll a teljes márványburkolat, a fizető tribün közönségén kívül több ezer ember közvetlenül is láthatja az előadásokat, a volt Felvonulási téren a kivetítők alatt pedig több kisebb színpad kaphatna helyet, a forgalmat nem kellene leállítani és így tovább. A kivilágított tér látványa a helyükre visszakerült millenniumi szobrokkal, a Vajdahunyad várával olyan hangulatot teremtene, amely bőségesen kárpótolná az embereket a Duna-parti látványosságok elmaradásáért. A politikusok azonban az érveket figyelmen kívül hagyva csak azt ismételgették – mondta Novák Ferenc –, hogy *„a Duna a népeket összekötő út"*. A főváros vezetői csökönyösen ragaszkodnak a saját elképzelésükhöz – mondja Novák Ferenc, és hangsúlyozza, hogy természetesen nem hagyják cserben az ügyet a viták ellenére sem, dolgoznak tovább.

Több jeles művész is azt szerette volna, ha a Hősök terén rendezik az augusztus 20-i előadásokat

Weber Lajos felvétele

Boros Gábortól, a millecentenáriumi fesztivál producerétől, akit arról kérdeztünk: mennyi pénz hiányzik ahhoz, hogy az eredeti elképzeléseknek megfelelően rendezhessék meg az ünnepet, azt a választ kaptuk: ezt egyelőre nem lehet tudni, hiszen még most is adnak el jegyeket, és folynak a tárgyalások. *„Rendben lesz ez a négynapos ünnep"* – mondta a producer, és hozzátette: helyesebb *menet közben kialakult* elképzelésekről beszélni *eredeti* helyett, hiszen ilyen nagyságrendű produkció előkészítésekor számtalan ötlet felmerül. Példaként említette, hogy nem tudják úgy megvilágítani a várat, ahogy egy bizonyos elképzelésben háttérként szerepel, mert az hatvanmillióba kerülne. A tudósító kérdésére elmondta, hogy a *Magyar Televízióval* hétfőn tárgyalnak, és remélik, hogy meg is kötik a szerződést a közvetítésre, erre ugyanis ígéretet kaptak *Székely* Ferenctől, a megbízott elnöktől. A helyszínvitában nem akarnak és nem is tudnak részt venni, nekik az a dolguk – mondta a producer –, hogy a fővárossal aláírt szerződést teljesítsék, az pedig a Duna-parton jelöli meg a főszínpad helyét. Az öt színpad közül fontossági sorrendben a második mindenképpen a Hősök terén épül fel – tudtuk meg tőle –, itt lépnek majd fel például a Magyarországon élő nemzetiségi csoportok. Arra a kérdésre, hogy az ígért világnagyságok közül ki jön Magyarországra, és ki nem, azt a választ kaptuk, hogy a TMA most írta alá a szerződést Michel *Legrand*-nal. A fesztivál első napján, amely *Az öt világrész bemutatkozik* címet viseli, többek között fellép egy dél-amerikai, egy afrikai együttes, a *Deep Forest* és *Sebestyén* Márta, valamint a száztagú magyar cigányzenekar. Az iroda most tárgyal a *Grúz Állami Népi Együttessel*, de eredmény még nincs.

(ferch)

*

A főváros vezetése sajnálattal fogadná, ha *Jancsó* Miklós lemondana a négynapos fővárosi millecentenáriumi fesztivál művészeti vezetésétől, ugyanakkor – a rendezvényszervező cégekkel együtt – meg van győződve arról, hogy a tervezett esemény megrendezését nem fenyegeti komoly veszély. *Schiffer* János főpolgármester-helyettes nyilatkozatában leszögezte, hogy a Fővárosi Önkormányzat továbbra is bízik abban, hogy a TMA produkciós iroda és a Magyar Televízió között jelenleg folyó tárgyalások eredményesek lesznek, így az ünnepségsorozat az eredeti elképzelések szerint, a korábban tervezett látványelemekkel együtt valósulhat meg. A négy nap programja már összeállt, a műsor tartalmi része tehát a jelenleg rendelkezésre álló forrásokból megvalósítható. Az MTV-vel folytatott tárgyalások függvényében a rendelkezésre álló összegből csak a program különleges, kiegészítő látványosságait finanszírozná a TMA Kft. Az eredeti elképzeléshez, a Dunára épített színpadhoz azért ragaszkodik a főváros vezetése, mivel a Duna *„konkrét és szimbolikus értelemben is keretét képezi az eseménysorozatnak, amelynek fő témája a különböző kultúrák találkozása"*.

(fazekas–ruck)

Szabó Magda

Esti egyenleg

A nap elalvás előtti percei a Legfőbb Létezőnek járnak, mióta eszmélni tudok. Hogy felnőttem, mielőtt még megkeresném szavammal azt, aki az álmot rámbocsátja, végigelemzem a napomat is, zárást csinálok, elvégzem a lélek bevétel-kiadását, és ha kalmár őseimtől örökölt szigorúságom nem érzi azt, hogy az egyenleg rendben van és az esetleges adósság *saldiert*, nem tudok elaludni. Gyerekkoromban másképp volt, bár a szülők tanították ima többnyire akkor sem elégített ki, sűrűn megesett, hogy tanúk nélkül, immár egyedül maradva a szobámban hozzátettem a saját külön üzenetemet a szent szöveghez, mert biztosan éreztem, az, akihez szólok, a végtelen ég minden más nesze közül is kiszűri magának az én hangomat. Egyébként az is előfordult, hogy úgy éreztem, nem kívánok beszélni vele, ilyenkor érthetetlen szöveget motyogtam, félig alvóvá hamisított hangommal becsaptam a szülőket, elhitettem velük, már erőt vett rajtam az éjjel hatalma, és nincsenek értelmes mondataim – szabotázs volt, egyszerűen elloptam Istentől, ami neki járt, mert haragudtam rá valami miatt és megpróbáltam vele éreztetni, ne várjon tőlem se kérést, se hálaadást, mert nem vagyok beszédes kedvemben valami friss kudarc miatt aznap este. Képzelem Isten mosolyát a vége nincs végtelenben, amellyel tudomásul vette, hogy Debrecenben Ágyai Szabóéknál nem óhajt színe elé járulni a szabálytalan kis szörnyeteg, és abban a hitben lélegzik a rózsás paplan alatt, most megmutatja neki, hogy ő sem akárki, ha nem kapott meg valamit, nem is ad, még annyit sem ad, hogy ámen. Várj csak, várj, gondolhatta magában ilyenkor az Úr, eljön majd az idő, mikor mindent odaadnál, ha okkal kérhetnél az imádban, hogy vigyázzak a szüleidre, mert nem lesznek szüleid, és feleslegesen ostromolnál, hogy adjam meg a lehetőségét annak, hogy reggelre kelve megcsókolhasd a testvéredet, mert nem lesz már testvéred, senkid se lesz, fogsz te még igen sajátságos helyzetekben igen sajátságos kérdésekkel ostromolni, csak várj! Hogy haragudnék rád, mikor én tudom, amit te nem, mikor milyen szál fordul le az orsóról, amelyre életedet tekertem, s ahogy látlak ma nekem ellentmondani, látlak előre úgy is, amint a világi hatalomnak ellent mondasz, Hitlernek és Sztálinnak, és az emberiség árulóinak, értelek én téged, érteni foglak akkor is, amikor te már régen abbahagytad a kísérletezést, hogy önmagadat megértsd. Lázadj csak és szabotálj, csepp szörnyeteg, sűrű alföldi véredben Káin és Lucifer egy-egy csepp vérével, nagyon-nagyon sokat imádkozol te még, és fülelsz az éjszakába, hátha kiszűrhetnéd a hangomat, amely felel, és fogok is válaszolni mindig, de nem hanggal, mert nem bírná emberi dobhártyád, ott lesz a válaszom abban, ahogy az életed alakul, s ha megharagudtam rád, éppúgy tudni fogod, mint amikor feléd villantom az üdvösség alig bírható fényességét.

Tegnap házassági évfordulóm volt, ezt nehezen viselem, hát hosszabb volt az elalvás előtti számvetés is, hosszabb, dúltabb, keserűbb. Kimentem a temetőbe, megállapítottam, megint ellopták a fémbetétes virágtartó után rendszeresített befőttesüvegeket, s eltűnődtem rajta, miért kell egy amúgysem Angolpark jellegű helyre úgy belépnie az embernek, hogy tüstént ingerült lesz, s abszurd és nem a terep rendeltetésének megfelelő gondolatai támadnak. Például az jut eszébe, hogy aki halottól befőttesüvegeket lop, az egész életében ne jusson más táplálékhoz, csak holt ember sírjánál nőtt cseresznyefa terméséből főtt kompóthoz, de az is csak temetőből lopott üvegből legyen fogyasztható. Rút, disszonáns, kínos gondolatai folytatódnak, és személyesből közéleti jellegűvé torzulnak, ha akarja, ha nem, szembekerül a ténnyel: a halál napjainkban dupla katasztrófa. Hát nem elég a veszteség ténye, amitől a család térdre bukik, a *sohasem* felismerése, a válás, ott a megfizethetetlen temetés réme, hisz, ha valakinek nincs olyan udvarias családtagja, hogy minden előzmény nélkül elhunyjon, az orvos, a patika, a kórház költségei még a katasztrófa bekövetkezése előtt rokkantra terhelik. Honnan teremti elő az összeget, akinek nincs? Halott nem maradhat temetetlenül, hát nem elég a csapás, ami a hátramaradottakat érte; ugyan ki óhajt előbb halálos beteg lenni, majd költséges előzmények után és még költségesebb következményeket előidézve meghalni?

Szabjanak luxusárat azoknak, akik gúlát akarnak építtetni vagy hétvégi házat a sír mellé, ahol kényelmesen gyászolhatnak, étkezni is lehet, fizettessék meg az orchideabaldachint meg a balzsamozást, de ne tegyék már keserves viccé sem az egészségügyet, sem a halált! A végső tiszteletadás lebonyolításába belerokkannak a fiatalok, mi öregek meg szégyelhetjük magunkat, ha majd minket temetnek el. Az én nemzedékem már verset írhatna a születésünktől folyton kísérő nyugtató szövegekről, vannak kulcsszavaink: *nadrágszíj, momentán, elkerülhetetlen, átmeneti, majd.* A *majd* a kedvencem, ez volt az indoklás mindenre a húszas években, Trianon után, a depresszió idején, ezzel magyarázták a világ fegyverkezését, emiatt nem tudom, milyen a fiatalság, mert kitört a második világháború, s ezzel csillapítottak, minden nagyszerű lesz majd, ha befejezem az újjáépítést, ami miatt Pestre jöttem Debrecenből.

Vannak érinthetetlen tabuk, ilyen a gyász. Ne tegyék a halált, a temetési költségeket a majd lesz még jobban kategóriájába, mert csak az időhatározók türelmesek. A gyászoló nem.

Az emlékműépítők nem szeretnek bontani

Mravik László művészettörténész a tárgyalások esélyeiről

Mravik László művészettörténészt, a *Magyar Nemzeti Galéria* főmunkatársát akkor ismerte meg a nagyközönség, amikor a Szovjetunióba hurcolt műkincsek ügye a nyilvánosság előtt is szóba került. A műtárgyakról ő tud legtöbbet, hiszen több évizede kutatja a magyar műgyűjtés történetét, amit, mint mondja, illenék végre valakinek megírni. A mostani beszélgetésre azért kértük meg, mert az orosz duma törvénytervezetét nemcsak előre megjósolta, hanem mert jó ideje új tárgyalási szempontokat javasol a magyar restitúciós bizottságnak. Mravik 1994-ben lemondott bizottsági tagságáról, de nem mondott le arról, hogy tovább kutassa a magyar műkincsek vándorlását. E munka kezdeteiről kérdeztük, hiszen a hatvanas években nem volt divat a magángyűjtemények anyagával foglalkozni.

– Olyannyira nem, hogy kifejezetten lenéztük a *burzsujok* vagyongyarapítási mániáját. Én is követtem ezt a szemléletet, de izgatni kezdett, hogy ha egyszer ennyi műkincs volt az országban, hová tűntek. Elfogadtam azt az általános nézetet, hogy a németek hurcolták el. A fasiszták. Aztán 1968-ban *Genthon* István felvilágosított, szó sincs németekről, a dicsőséges felszabadítók fosztottak ki bennünket. Egy év múlva Genthon meghalt, én meg ottmaradtam a titokkal, amit nem lehetett bizonyítani, hiszen nem fértünk hozzá levéltári anyagokhoz. Sok év telt el így, aztán *Dávid* Katalin 1983–84 körül átadott nekem egy valahonnan a pusztulás elől megmentett iratcsomót, és abból feketén-fehéren kiderült, hogy bizony a szovjet hadsereg nem ártatlan. Keservesen, de beláttam. 1989-ben, amikor *Glatz* Ferenc szinte egy huszárvágással felszabadította a kutatók számára az archívumokat, a *Zsidó Kormánybiztosság* irataiból reméltem adatokat. Ebben az időben akadtam össze egy kiváló, idős levéltárossal, *Balázs* Istvánnal, aki nem a Zsidó Kormánybiztosság iratait kutatta, hanem az 1945 utáni miniszteri biztosságok dokumentumait. Ő ajánlotta, hogy pillantsak bele ebbe az anyagba is. Amikor Balázs István meghalt, az *Új Magyar Levéltár* akkori igazgatója, *Vass* István átadta nekem, kutatásaimat megkönnyítendő, néhány Balázs által kiásott dokumentum másolatát. Olyan fontosnak láttam őket, hogy bevettem magam a levéltárba, és másfél évig ki sem jöttem.

– Mikor volt ez?

– 1990-91-ben. Ott éltem, és átnéztem a gyaníthatóan fontos anyagnak közel az öt százalékát. A mai napig ebből élek. Világosan kiderült a dokumentumokból, hogy milyen hatalmas arányú volt a szovjetek zsákmányolása. Kiderült, hogy az általam listába vett, mintegy kétszázezer tárgyból azért hiányzik rengeteg, mert elvitte őket a *Vörös Hadsereg*. Illetve nem is a Vörös Hadsereg, mert az legfeljebb őrséget biztosított az akciókhoz, hanem egy speciális kommandó, amelynek tiszti rangú tagjai bankosok, mindenhez értő szakemberek voltak.

– És az ismeretek birtokában levelet írt a miniszterelnöknek...

– Némi iróniával azt szoktam mondani, kellőképpen hosszú és nagyon okos levelet írtam *Antall* Józsefnek arról, hogy erre a kérdésre oda kell figyelni. Antall Józsefet, aki a humán szférából jött, s muzeológusként kolléga volt, nem kellett kioktatni. Megkapta a levelet, rögtön válaszolt, és lépett. Azonnal felvették a restitúció kérdését az alapszerződés témái közé, létrehoztak egy munkabizottságot. *Mádl* Ferenccel remekül lehetett dolgozni, ám amikor kinevezték kulturális miniszternek, egyszerre annyi dolga lett, hogy ezzel az üggyel már nem tudott teljes erőbedobással foglalkozni. De mindvégig figyelemmel követte, és mindvégig tele volt kétséggel. Ahogy én magam is szkeptikus voltam, és egyre inkább az vagyok.

– Tehát a dolgok jól haladtak. Sokan segítettek. Hol akadt el?

– A magyar pénzintézeteknél nagy mennyiségben vannak az elhurcolt műkincsekről iratok, de ezekhez valamilyen oknál fogva nem férhetek hozzá.

– Vajon miért nem?

– Mert az államnak ebben az ügyben súlyos pénzügyi kötelezettségei vannak. Ha az orosz fél netán azt mondaná, drága barátaim, itt van ez a sok kincs, vigyétek, akkor nagy gondban lennének. A magyar kormány ugyanis nem tudja, de talán nem is akarja tudni, miről van pontosan szó. Homokba dugja a fejét. Tudniillik vissza kellene adnia a tárgyakat a jogos tulajdonosoknak, a többnyire külföldön élő örökösöknek. Ha az országban akarják tartani, jó hazafiként – ezt várná a közvélemény –, az sok milliárd forintba kerülhet. Ha kiengednék az országból a kulturális kincseket, hiszen csak abban az esetben tarthatják vissza őket, ha az állam él elővásárlási jogával, csalódást okoznának. Pedig ez óriási üzlet, mert negyven százalék illeték terheli a tárgyakat. Tegyük fel, visszakapjuk *Goya Karneválját*. Aukciós ára minimum tízmillió dollár. Ha kiengedjük, a tulajdonosnak négymillió dollárt kell a magyar államnak fizetnie. Ezeket a problémákat végig kellene gondolni. És végig kellene gondolni azt is, mi legyen azokkal a magyar bankokban letétként őrzött műtárgyakkal, amelyeket nem magyar állampolgárok helyeztek el.

– Bár ott tartanánk, hogy ilyen kérdésekkel kell foglalkoznunk!

– Már most kellene. Az oroszok ugyanis olyan törvényt hoztak, amely mindennel ellenkezik: a józan ésszel, a nemzetközi megállapodásokkal, Oroszország politikai és gazdasági érdekeivel. Még ha a felsőház megerősíti, ha *Jelcin* aláírja, ez akkor is csak egy papírdarab, amelyet két hét múlva meg lehet változtatni. Nem kell ezt tragikusan felfogni, bár kellemetlen, ami történt.

– Vannak ennek a dumahatározatnak olyan kitételei, amire hivatkozhatnánk a tárgyalások során?

– Ugyan! Az egyik kitétel az, hogy nem adják vissza, ami törvényesen került a Szovjetunióba. De hát soha senki nem kért vissza olyasmit, ami törvényesen, vásárlás útján jutott orosz múzeumba! A II. világháború alatt azonban semmi sem került ki törvényesen hozzájuk. Az ő álláspontjuk szerint, amelyet az *Orosz Tudományos Akadémia* dolgozott ki, a műkincselhurcolások törvényesek voltak. Kérdem én, mi a tárgyalási alap, az érvényes a nemzetközi jog vagy az orosz akadémikusok botrányos tézisrendszere? A duma másik kitétele: akik jók voltak, azok visszakaphatják a kincseket. Azok, akik nem voltak fasiszták.

– Az egykori zsidó tulajdonosok tehát jól járhatnak.

– Antonova asszony, a *Puskin Múzeum* igazgatója, a restitúciós bizottság orosz elnöke itt is talál kiskaput. Azt mondja, a *Hatvanyak* meg a *Herzogok* kollaboráltak a németekkel. Ezt a nézetét kifejtette ez *Express* című francia lapban. Mi magyarok nem tiltakoztunk, nem szögeztük le, hogy Herzog András munkaszolgálatos volt, és elpusztult. Hatvany Ferenc 1942-ben Svájcba emigrált.

– A bizonyítás előbb-utóbb célra vezethet?

– Antonova elsőrangú tudós, jó barátságban van az orosz szellemi élet kiemelkedő képviselőivel, akik európai humanisták, műkincsügyben mégis egy követ fújnak vele. Nyilván Antonova félretájékoztatja őket. Valahol meg is lehet érteni, mert aki az emlékműveket felállítja, annak nagyon nehéz lebontani őket. De azért le lehet. És Antonova is meg fog hátrálni, de hogy hol és mikor, az kiszámíthatatlan.

– Mi történhet a nem zsidó családok műkincseivel?

– Visszakérdezek: milyen alapon teszünk különbséget zsidók és nem zsidók között? Szerintem ez esetben egy szempontot lehet figyelembe venni, üldözték-e őket akár származásuk, akár politikai meggyőződésük miatt. Gondoljunk *Károlyi* Mihályra vagy *Odescalchi* Pálra, akiket gyűlölt az akkori hatalom. De említhetnénk *Montenuovo* Nándor herceget, akinek a gyűjteménye szintén Oroszországban van. Ő kezdettől fogva a zsidótörvények ellen szavazott, 1942-ben memorandumot juttatott el *Horthyhoz*, hogy azonnal ki kell lépni a szovjetek elleni háborúból. *Szálasi* Sopronkőhidára vitette, s csak azért úszta meg a kivégzést, mert már nem volt idő rá. Megélte a felszabadulást, majd néhány év múlva *Rákosi* börtönkórházában halt meg. Nemcsak náci-, de németellenes is volt. Most mindenkiről bizonyítsuk, hogy jó ember volt? Nevetséges...

– Az egyházakat az orosz törvénytervezet pozitívan különbözteti meg.

– A nem kollaboráló egyházakat. Nálunk egyetlen egyház sem működött együtt a nácikkal.

– A türelmes tárgyalásokat javasolja mindenki.

– Csakhogy már 1992 óta tárgyalunk, és nincs semmi eredmény. Lassan lejár a restitúciós bizottság ötéves mandátuma. Meg lehet hosszabbítani, de nem tudom, van-e értelme. A magam részéről visszavonulok, folytatom a magánkutatásaimat, mert úgy érzem, a kormányzat nem áll a helyzet magaslatán. Ma harmincan üléseznek, de senki sem veszi komolyan az ügyet. Egy ember kellene csak, de az dolgozzon teljes erőbedobással. Olyan felkészültségű ember, mint *Mádl* Ferenc.

– Nagyon pesszimistán ítéli meg az ügyet, pedig lám Sárospatak visszakapja a könyvtárát, a magyar delegáció szemügyre vehette a moszkvai Grabar Intézet raktárát.

– A *Grabar Intézetben* néhány kivételtől eltekintve kacatokat őriznek, amikért nem érdemes kardoskodni. Az igazi kincsnek nagy része el van rejtve. Ami pedig a pataki könyvtárat illeti: a visszaszállítandó anyagból hiányoznak az aranypénzek, az értékes kódexanyag. Hiányosak az ősnyomtatványok, és a könyvészeti ritkaságok is. Amit vissza akarnak adni, azt részben meg lehet vásárolni a pesti antikvárimokban. Ne mondjuk már, hogy ezek igazi értékek! A magyar kormányszervek bedőlnek az efféle gesztusoknak, pedig nem szabadna. Én azt javasolnám, ne fogadjanak így vissza együtteseket, mert ha elfogadják őket, soha nem látják az eredeti gazdagságot. Tudom, hogy a mindenkori kormánynak szüksége van sikerpropagandára, de mégse tüntessük fel eredménynek azt, ami nem az. Majd ha a Montenuovo-féle aranyak kerülnek elő, vagy Hatvany Ferenc óriás gobelinjei, az a világon egyedülálló állatalakos perzsaszőnyeg, amely talán a trófea legértékesebb darabja, akkor lehet eredményről beszélni.

Mravik László nehéz ember, sokan azt mondják, fejjel megy a falnak. De végzi a feladatát, s az általa felkutatott tények ismerete nélkül senki sem ülhet le tárgyalni restitúciós kérdésekről. A legkiválóbb diplomaták sem.

Osztovits Ágnes

A kampány hevében született törvény árt az orosz érdekeknek is

Nanovfszky György moszkvai nagykövet reménykedik

Mindenképpen *van remény* a magyar műkincsek hazatérésére még akkor is, ha az orosz parlament alsóháza által a minap elfogadott törvény kimondja, hogy a második világháborúban törvényes úton a Szovjetunióba szállított kulturális értékek *az Oroszországi Födereráció tulajdonát képezik*, hangsúlyozza *Nanovfszky* György, hazánk moszkvai nagykövete, aki 1992-től, tehát a kezdetektől a kérdést vizsgáló vegyes bizottság tagja.

A diplomata azért derűlátó, mert a törvény aláírását szerinte Borisz *Jelcin* elnök elutasítja majd, és még e lehető legrosszabb változat hatálya alól is mentesülnek azok a műkincsek, amelyek visszaszolgáltatására az érintett államok már 1946 előtt hivatalosan bejelentették igényüket. Ilyenek a sárospataki könyvtár értékes ősnyomtatvány gyűjteménye és könyvei, valamint a *Hatvany-gyűjtemény* darabjai, a *Herzog-gyűjtemény* pedig azért eshet kivételes eljárás alá, mert az vallási közösség tulajdona.

El Greco Szent Jakab apostol című festményét, a Herzog-gyűjtemény egyik darabját Eichmannék Berlin közelébe szállították, innen vitte a szovjet hadsereg Moszkvába

Az orosz duma július 5-én harmadik olvasatban elfogadta a zsákmányolt műkincsek tulajdonjogáról szóló törvényt, ám azt még jóvá kell hagynia a szövetségi tanácsnak is. Nanovfszky György szerint a szintén kommunista felsőház ezt minden bizonnyal meg is teszi, de mielőtt az elnök aláírná, még véleményezi az illetékes szakminisztérium. A kulturális tárca azonban a nagykövet információi alapján *nem támogatja* a jelenlegi, a választási kampány által is motivált populista törvényt, mint olyat, amely *nem felel meg Oroszország érdekeinek*.

Ha tehát e javaslatot Jelcin elfogadja, akkor a törvény visszakerül az alsóházhoz átdolgozásra. Semmi sincs tehát veszve, szögezi le a diplomata, hozzátéve, hogy ezen kívül a közelmúltban Moszkvában járt magyar politikusok, így *Magyar* Bálint kulturális miniszter és *Demszky* Gábor Budapest főpolgármestere egyaránt felvetették, a két ország közötti jó kapcsolatok ápolása érdekében a millecentenárium alkalmából e kérdésben az orosz fél *gesztusokat tehetne*.

A kommunista többségű duma választási okokból hirtelen napirendre tűzött, s elfogadott tervezete *valóban káros* az orosz külkapcsolatokra, mondja a nagykövet. Nem tenne jót az országnak, ha emiatt európai országok sorával *egyszerre veszne össze*, köztük azzal a Németországgal, amely oly határozottan támogatta Jelcin újraválasztását. A műkincsek visszaszolgáltatásának elutasítása ugyanakkor azt is jelentené, hogy kölcsönösségi alapon *Oroszország is végleg lemondhatna* az elrabolt műkincseiről. A törvény átdolgozása nem lenne hosszú folyamat, hiszen német részről már most is nagy a felháborodás, s egy a kapcsolatokat rontó törvény *a gazdasági fellendülést is fékezhetné*.

Elég példaként említeni a Kuril-szigetek problémáját, ami miatt máig szinte minimális a japán tőkebefektetés Oroszországban. A törvény jelenlegi változatának elutasítására tehát van esély, húzza alá Nanovfszky György, annak ellenére, hogy a társadalom nagyobbik része *nem adná vissza* a műkincseket. Az értelmiség egy rétege ezzel szemben úgy véli, hogy a háborúnak ötven éve vége, a múltat le kell zárni, s a nyitott kérdéseket *a nyugati normák szerint kell rendezni*.

Hazánk két-három éve az elsők között vetette föl a műkincsek törvényes keretek közötti visszaszolgáltatásának lehetőségét, tekint vissza az előzményekre a nagykövet, és Borisz Jelcin 1992 novemberi magyarországi látogatásakor a két szaktárca már egyezményt is aláírt e kérdésben. A következő évben kétoldalú vegyes bizottság alakult, s a magyar fél – egyre magasabb szinten – mindenhol felvetette e problémát. A rendezése azonban nem egyszerű, magyarázza Nanovfszky, hiszen az orosz fél elsősorban a kérdés *jogi hátterébe kapaszkodva* késlelteti a megoldást. Felvetették *a tulajdonosok azonosításának* kérdését, azt, hogy kinek adják egyáltalán vissza a műkincseket. Ha az illetékes államoknak, akkor az visszaadja-e majd azokat eredeti tulajdonosaiknak. Ha pedig állami a tulajdon, akkor az *lehet-e háborús jóvátétel*?

A magyar álláspontot ismertetve Nanovfszky György leszögezi, hogy már az 1946-os párizsi békeszerződésben is az áll, hogy műkincseket *nem lehet jóvátételként lefoglalni*.

Ezen kívül megemlíti, a magyar állam 1955-ig *több mint 200 millió dollárt fizetett ki* a Szovjetuniónak háborús kártérítésként, valamint azt, hogy a műkincsek *egyházi közösségek tulajdonai*, illetve olyan embereké, akik maguk is a háború kárvallottjai.

Hazánk a mintegy negyvenezer műtárgy azonosítását is elvégezte, s az arról szóló jegyzőkönyvet átadta az orosz illetékeseknek. Elvben elfogadnánk a kultúrjavak cseréjét is, ha a kapnánk olyan listát, amely az orosz igényeket tartalmazza. Ilyen azonban aligha lehet, hiszen a második világháborúban magyar katonák a mai Oroszország területén nem harcoltak. A diplomata aláhúzza azt is, hogy *nem magánrablásról* van szó, hanem azokról a műkincsekről, amelyeket a mind német, mind pedig orosz részen működő speciálisan erre a célra létrehozott kommandók Európa-szerte elhurcoltak.

A nagykövet felhívja a figyelmet arra is, hogy a kérdésben a leginkább érintett országok – Németország, Hollandia, Franciaország, Ausztria, Lengyelország, Csehország és Magyarország – a rendezéskor *nem minősíthetők egyféleképpen*.

Nem egyenlő a státusunk már csak azért sem, mert a németek például szintén raboltak műkincseket. Németország egyébként már szolgáltatott is vissza különböző kulturális javakat. Más Hollandia helyzete is, amely nem is harcolt a Szovjetunió ellen, s megint más Lengyelországé, amelyet már 1939-ben megszálltak, így a rablások idején gyakorlatilag nem is létezett.

Stier Gábor

Kompenzatív restitúció

(részlet az orosz törvényből)

A visszaszolgáltatás olyan állam jogi felelősségének egy fajtája, amely agressziót vagy a nemzetközi joggal ellentétes más cselekményt hajtott végre. Ez a felelősség abban áll, hogy az illető állam köteles a más államoknak okozott veszteségeket a jogellenesen elvitt tulajdon visszaszolgáltatásával jóvátenni vagy csökkenteni.

A kompenzatív restitúció az agresszor nemzetközi jogi felelősségének egy fajtája, amelyet abban az esetben alkalmaznak, ha az adott állam felelősségének megvalósítása az egyszerű visszaszolgáltatás keretében nem lehetséges. Abban áll, hogy az adott állam köteles a más államnak okozott veszteségeket hasonló tárgyak átadásával ellentételezni.

Mindazon előkerült kulturális javak, amelyek a kompenzatív restitúcióhoz való jogának megvalósításaként kerültek a Szovjetunióba, s jelenleg az Oroszországi Föderáció területén vannak, az Oroszországi Föderáció tulajdonát képezik, a következőkben felsorolt esetek kivételével:

1. azon kulturális javak, amelyek esetében az állam igazolni tudja, hogy a visszaszolgáltásukra vonatkozó jogi megállapodásokban meghatározott határidő letelte előtt bejelentette igényét,

2. azon kulturális javak, amelyek vallási vagy jótékonysági szervezetek tulajdonában voltak, és nem szolgálták a militarizmus és/vagy nácizmus (fasizmus) érdekeit,

3. azon kulturális javak, amelyeket magánszemélyektől a nácizmus (fasizmus) elleni aktív harcuk miatt, illetve faji vagy vallási vagy nemzetiségi hovatartozásuk miatt vettek el.

Magyar Narancs

Vig Monika
1966–1992

Főszerkesztő:
Vágvölgyi B. András

Felelős szerkesztő:
Makai József

Főszerkesztő-helyettesek:
Bojtár B. Endre, Novák Zsófia

Képszerkesztő:
Déri Miklós

Szerkesztők:
Bundula István (belpolitika), Kovácsy Tibor (külpolitika), Marton László Távolodó (zene), Para-Kovács Imre (élet + mód), Seres László (interjú), Szőnyei Tamás (egy hét), Turcsányi Sándor (kultúra)

Munkatársak:
Bodoky Tamás, Kerényi György, Kovács Kristóf, Tódor János, Winkler Róbert

Snoblesse Oblige:
Legát Tibor, Szilágyi Szilvia

Lapterv:
Tooth Gábor Andor

Fotó:
Hadley Kincade, Lukács Dávid

Szerkesztőségi titkár:
Rabecz Éva

Ügyintézők:
Joó Gyula, Kocsis Tamás, Koller Gitta, Mesterházy Gábor

Szedő:
Molnár Marianna

Tördelő:
Szentirmai László

Korrektorok:
Balogh Emerencia, Lukács Annabella

Kiadja a Kozmopolisz Kiadó Rt.

Elnök:
Vágvölgyi B. András

Felelős kiadó:
A kiadó vezetője, mint lapigazgató

Reklám és marketing:
Krieg Ágnes

Terjesztés:
Kelemen Zsuzsa

Elektronikus terjesztés:
Umann Kornél – Hungary.Network Kft.

Gazdasági ügyintézők:
Balogh Zsuzsanna – Süli és Tsa

Cím:
(szerkesztőség és kiadóhivatal)
Bp., Visegrádi 110-112.
1399 Budapest, Pf. 701/306
Telefon: 149-6343
Fax: 149-6346
e-mail: narancs@hungary.com
Olvasóink levelezőlistája:
narancs-1@molmod.abc.hu

Hirdetésfelvétel:
Edison Media Sales Kft.
Tel.: 153-0745, 302-5126.
Fax: 302-5126

Apróhirdetés:
1922 Bp., Pf. 25. Fax: 149-6346

Ára: 116 Ft
Előfizetési díj: egy évre 4992 Ft,
fél évre 2496 Ft, negyed évre 1248 Ft.
ISSN 0865-3437

Címlapfotó:
Narancs

Nyomás: Szikra Lapnyomda Rt.
Felelős vezető:
Lendvai Lászlóné megbízott vezérigazgató

Terjeszti a Magyar Posta Rt., a HÍRKER Rt., az NH Rt., a regionális részvénytársaságok, a Kiadói Lapterjesztő Kereskedelmi Kft, valamint alternatív terjesztők. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél és a Hírlapelőfizetési Irodánál (HELIR): 1089 Bp. VIII., Orczy tér 1. – közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR; Postabank Rt.: 219-98636/021-02809 pénzforgalmi jelzőszámra.

Feliratkozás az e-mail változatra:
subs.narancs@hungary.com (ekezet nelkuli)
subs.narancs1@hungary.com (123 ékezetes kódolással)
World Wide Web Homepage:
http://www.hungary.com/narancs/
Magyarországi WWW tükör:
http://www.net.hu/narancs/

tartalom

Március 15. Budapesten: Magyarok cselekedetei A tömeg azt zúgja: „Hol van Giczy? Hol van Giczy?" Zsikla Győző parasztvezér, aki már azért is hiteles, mert a gazdák mindig is kikérték maguknak a pártbefolyást, most süvöltve informálja a téren állókat, hogy „a parasztság korán kelő ember", és abszolút nem a tb-fizetés alól akarnak kibújni. **16–18. oldal**

Albán zavargások: Záróra Az albán állam és intézményei elenyészése után keletkezett, szerb, macedón és görög határőrök és katonák által behatárolt földrajzi térben az ott lakók a hirtelen megszaporodott szabadidőt lövöldözéssel, fosztogatással és a távozás mikéntje fölötti töprengéssel múlatják. Vagy csak egyszerűen félnek. **20–21. oldal**

Mad in Austria (Botrány a bécsi Soah-kubus körül) Petícióban kérte ezer bécsi polgár, hogy az emlékművet ne a Judenplatzon állítsák fel, mert rontja a tér összképét és az ottani kereskedők üzleti forgalmát. A vita hevében az egyik bécsi asszonyság arra jutott, „ha Wiesenthal mindenáron holocaust-emlékművet akar, állítson egyet a saját kertjében". **36–37. oldal**

interjú Magyar műkincsek Oroszországban: Zabra megy a játék (Mravik László művészettörténész) **6–7.**

egy hét Politikai és kulturális hírek **8–11.**

nagyítás Az elnök hét éve: Díszmagyar **12–15.**

POLITIKA

magyar glóbusz Március 15. Budapesten: Magyarok cselekedetei **16–18.**
Ügynöktörvény: Menet közben **19.**

világfalu Albán zavargások: Záróra **20–21.**

ÉLET + MÓD

élet + mód Üdülési jog: Szabad Akarattya **22–23.**

élet + road E-klub, Népliget: Ki a fasza gyerek **24.**

gép + narancs Virtuális klónozás: Géneskút **33.**

élet + mód fe Lugossy László, csak úgy: „Szeretem magamat zavarni" **34–35.**

KULTÚRA

nagylátószög Emlékmű: Mad in Austria (Botrány a bécsi Soah-kubus körül) **36–37.**

kritika Verseskötet: Boldog, szomorú kritika (Juhász Ferenc: Pipacsok a pokol fölött)
Narancs-könyv filmen: Elesett testtel (Cyrill Collard: Vad éjszakák) **38.**
Film: Utas és alvilág (Danny Boyle: Sekély sírhant) **39.**
Film: Lucy in the Sky with Irons (Bernardo Bertolucci: Lopott szépség) **40.**
Film: Szemmel verés (Larry Clark: Kölykök)
Film: Hey, Jude (Michael Winterbottom: Lidércfény) **41.**

visszhang Nyolc kis kritika **42–43.**

PUBLICISZTIKA

egotrip Keresztury Tibor: Keleti kilátások (Itt a farsang, áll a bál)
Seres László: Dekóder
Bodoky Tamás: Fájlövés
Hammer Ferenc: Paszták népe (A kamionos) **44–45.**

publicisztika Halmai Gábor: President vagy köszönőember (Milyen köztársasági elnököt?) **46–47.**

a szerk. A jól bevált úton
Hét kicsi Anna Frank **47.**

olvasói levelek **48.**

Ha nincs visszaadva minden terület, ha Jeruzsálem nincs, ahogy illik, zsidótlanítva, ha nem állnak le azonnal azzal a képtelen elképzeléssel, hogy Izrael fővárosában lakásokat építsenek izraeli állampolgárok számára, akkor bizony bármely határőr egyik napról a másikra ámokfutóvá válhat, és egyébként jogos, a nemzetközi közösség által is megértéssel kezelt indulatait könnyen golyózáporba fojthatja. **A szerk. 47. oldal**

MELLÉKLET
Narancsfül–Wanted

SNOBLESSE OBLIGE
heti programajánlat

Magyar műkincsek Oroszországban

Zabra megy a játék

Mravik László művészettörténész

A nemrég elfogadott restitúciós – szabad fordításban: vissza nem adási – törvénnyel az orosz parlament alsóháza után a felső is beintett azoknak, akik több mint ötven évvel a békekötés után abban reménykedtek, hogy a foglyul ejtett műkincsek visszaadásával lassan talán be lehetne fejezni a világháborút. A téma első számú hazai szakértőjével erről beszélgettünk, még mielőtt Jelcin elnök aláírásával szentesítené a beintés gesztusát.

Magyar Narancs: Mi változott tavaly nyár óta, amikor az orosz felsőház visszadobta a törvényt a dumának, most pedig elfogadta?

Mravik László: Az, hogy megjelent egy manipulatív nyilatkozat, amelyben orosz értelmiségiek követelték a műkincsek orosz tulajdonná nyilvánítását. Ja, ha a nép akarja, akkor elfogadjuk mi is, mondta rá a felsőház.

MN: Módosult a törvény az újratárgyalás során?

ML: Úgy tudom, nem, de nem ismerem a pontos szövegét. Illene ismernem, de levéltárakban kell kutatnom, nem tudok a megszerzésével foglalkozni, a külügytől pedig nem kapom meg automatikusan. Nem akarok már küzdeni az államigazgatás érdektelenségével, amit az okozhat, hogy itt szinte csak magántulajdonról van szó, holott ezek is részei az ország kulturális örökségének.

MN: Fölkérésre vagy passzióból kezdett foglalkozni az elhurcolt műkincsekkel?

ML: Magyar műgyűjtéstörténettel foglalkoztam, mindenféle műtárgyat vizsgáltam, amely valamilyen gyűjteményből eltűnt. Rengeteg lyukra leltem, amiket megfelelő levéltári adatok híján nehéz volt betömögetni. 1980-ban kezdtem ezt a munkát. 1990 tavaszán jutottam először olyan levéltári adatok birtokába, amelyek bizonyították, hogy az oroszok hatalmas mennyiségű műtárgyat vittek el, és ezek egyeztek azokkal a lyukakkal, amelyeket korábban találtam.

MN: Milyen levéltárban találta ezeket?

ML: A volt Szovjetunióban lévő iratok hozzáférhetetlenek, de az itthoni levéltárakban való kutatás sem volt könnyű. 1989 nyaráig, mielőtt Glatz Ferenc művelődési miniszter felszabadított mindent, nagyon sok volt a zárt anyag. Akkor tudtam csak megnézni például a Zsidó Kormánybiztosság iratait, amelyekből kiderült, hogy a Nyugatra hurcolt dolgokat gyakorlatilag teljesen visszaadták: a potsdami egyezmények alapján angol, francia és főleg amerikai oldalról szabályosan megtörtént a restitúció.

MN: Kinek juttatták vissza ezeket a műtárgyakat?

ML: A magyar államnak, amely aztán visszaadta őket a tulajdonosoknak, megvannak a visszaszolgáltatási jegyzőkönyvek is. Ez 1946–1949 között zajlott. Amikor idáig jutottam a kutatásban, beballagtam munkahelyem, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatójához, és vele megbeszélve jegyzéket készítettem arról, mit vihettek el a szovjetek. Ezt a körülbelül 1500 darabot tartalmazó, szűk jegyzéket elküldtük a Művelődési Minisztériumnak. Mivel nem nagyon mozdultak rá, levelet írtam Antall József miniszterelnöknek, akivel Orvostörténeti Múzeum-igazgató korában jó szakmai kapcsolatban voltunk. Ő hihetetlen sebességgel reagált: épp akkor mentek ki alapszerződni, és mind a FÁK-, mind az orosz–magyar alapszerződésbe belevetette ezt. Megfelelő pénzt is biztosított a további kutatómunkához, és ekkor álltak fel a restitúcióval foglalkozó bizottságok is.

MN: Ettől kezdve foglalkozik főállásban a témával?

ML: Igen. Feladatom, hogy ebben a kérdéskörben tudjak mindent. A fő cél egy jól annotált műtárgylista, amelynek alapján lehetnek követeléseink. Eddig három változatban van meg, most készül a negyedik, mert a Pénzintézeti Központban összegyűjtött, igazán bizonyító erejű iratokat háromévi kérvényezés után csak a minap kezdhettem el kutatni. A Pénzintézeti Központ a két háború között koordinálta a bankok tevékenységét, a második után pedig ide hozták a nagybankokkal összefüggő iratokat. A Hatvany-féle iratokból például kiderült: eddigi ismereteink alapján nagyon alulbecsültük az elhurcolt műkincsek mennyiségét. Találtam egy jegyzéket arról is, hogy a Magyar Általános Hitelbankból mintegy hétszáz műtárgyletétet vittek el az oroszok: két-három láda volt egy letét, tehát ez körülbelül kétezer ládát, ládánként tíz-húsz tárgyat jelent. Nem igazán műtárgyzsákmányolási céllal, de minden bankot kiürítettek az oroszok: készpénzt, aranyat, valutát, kötvényt, részvényt vittek el, s az így finanszírozhatatlanná vált ország egy perc alatt a kezükbe került. Vagy húsz folyóméternyi irattengeren kell átrágnom magamat, minden szava lényeges.

MN: Hogyhogy csak most engedték hozzáférni ehhez, miközben az állam elvileg érdekelt a műkincsek visszaszerzésében?

ML: Viszont ezekben az iratokban rengeteg olyasmi is van – például törvénytelen államosításokról –, ami anyagi kötelezettséget ró a magyar államra.

MN: Hogyan alakultak a kutatási feltételek a különböző kormányok idején?

ML: Andrásfalvy Bertalant nem igazán érdekelte ez. Mádl Ferencben megvolt a hajlandóság, de mikor már látszott, hogy kormányváltozás lesz, leállt, úriember módra nem akarta megszabni az utódai mozgásterét. Fodor Gábor idején ebben az ügyben nem történt semmi. Magyar Bálint tisztességesen és jó szándékkal teszi, amit tehet, de a gondok nagy részét ő nem oldhatja meg. Nanofszky György moszkvai magyar nagykövet is oroszlánként küzd, de hiába, ha a külügyminiszter teljes kapacitását lefoglalja a NATO-felvételi sorrenddel való heveny foglalkozás. A miniszterelnöknek kellene fellépnie, ahogy Kohl kancellár háromszor is nyilatkozott ez ügyben. Amikor az oroszok inkorrekt és nemzetközi jogot sértő döntéseket hoznak, vagy bizonyíthatóan ilyen törekvéseik vannak, minimálisan tiltakoznia illett volna a magyar kormányzatnak. Vannak elsőrangú nemzetközi jogászok Magyarországon, akiket én nem vonhatok be ebbe a munkába, de az állam megtehetné. Magam függő szakértő vagyok – nem független, mert a pénzzel úgy irányítanak, ahogy akarnak. Az Antall-kormány 1992-ben évi 30 millió forintot biztosított restitúciós ügyekre (számítógépekre, műtárgyadatbázis létrehozására, levéltári anyagok fénymásolására, fordítására, utazásra, bizottsági tagok honorálására), de ez a 30 millió ma a felét éri. Amiatt, hogy nem emelték, egy szót se szóltunk, de 1995 második félévére csak december 15-én jött meg a pénz, amikor már nem lehetett elkölteni, tavaly meg az első félévi összeget nem kaptuk meg. Általában minden év első hónapjaiban 3-400 ezer forintot szoktam saját pénzemből, soha meg nem térülően, beruházni, hogy ne álljon le a munka. Az idei évre 27-28 milliós költségvetési igényt adhattunk be, aztán jött a levél a minisztériumból, hogy 13 millió, de azt is csak talán májusban kaphatjuk meg. Így nem lehet dolgozni.

MN: Változtathatott volna érdemben a dolgon, ha nem lenne érdektelen az állam?

ML: Igen. Szívósan rajta kellett volna lenni, millió dologban lépni. Sok lépést hibásan tettek meg, vagy nem tettek meg. 1993-ban például jött a hír, hogy a műkincsek egy részét ki fogják állítani Moszkvában. Erre megírtam a Népszabadságban, hogy ez ellen tiltakozni kell, akár a tulajdonosok nevében is meg kéne próbálni leállítani, mert más tulajdonát kiállítani, az törvénytelen, másrészt ennek a közeg manipulálása a célja: „Még hogy mi ezeket visszaadjuk, a vérünkkel szereztük" – ez most Moszkvában hivatalos álláspont.

MN: Viszont a kiállítással demonstratívan beismerték: a műkincsek valóban ott vannak, amit pedig sokáig tagadtak.

ML: Több tízezer műtárgyból százötven bemutatása nem jelenti az anyag közzétételét. És különben is, a kiállítás előtt írásban már elismerték, hogy ott vannak a műtárgyak.

MN: De ha azok az országok, ame-

Fotó: Déri Miklós

lyek legfelsőbb szinten szorgalmazták a műkincsek visszaadását, ugyanúgy nem kaptak vissza semmit, mint mi, akkor mégsem ronthatott annyit a helyzeten az érdektelenség.

ML: Tévedés. Magyarországról főleg magántulajdonban lévő műkincseket vittek el, és a magántulajdon ebben az esetben prioritást élvez az állami tulajdonnal szemben.

MN: Ismertek a tulajdonosok?

ML: Nagyrészt igen. A szélrózsa minden irányában szétszóródtak a világban. Ahol se tulajdonos, se leszármazott nincs, ott a magyar állam, a holocaust áldozatai esetén pedig a Magyar Zsidó Hitközségek Szövetsége (Mazsihisz) az örökös. Főként zsidó nagypolgárokról és a háború ellen fellépő arisztokratákról van szó, akik a gyűjteményüket bankokban helyezték el, ahonnan aztán szovjet kézbe kerültek – aki nem volt üldözött, az nem tette bankba az értékeit, hanem a 40-es évek elején Nyugatra sétált velük. Tudomásunk van olyan tárgyakról is, amelyeket németek raboltak el, de a szovjetek elcsípték és magukhoz vették őket. Megvallom, én is nagyon nehezen hittem ezt el, a Mazsihisz képviselőit pedig még nehezebben lehetett meggyőzni, hogy nem mindent a németek vittek el: rengeteg értéket elszállított a Vörös Hadsereg is. 1972-ben máig rejtélyes gesztusból visszaadtak 15 darab műtárgyat az Andrássy-, Herzog-, Hatvany-, Nádor Henrik-, Bíró Zsigmond-, Korányi Sándor-, Szeben Dezső-, gróf Károlyi László-gyűjteményből. Amikor a Grabar Restaurációs Intézetben, Moszkvában átnézhettünk mintegy 130 műtárgyat, belőlük körülbelül 25 gyűjteményt tudtunk azonosítani. Köztük van például dr. Neményi Bertalané: a maga korában őrültnek tartották, olyan modern művészeket gyűjtött, mint Archipenko, Klee, Klimt, Schiele, Kokoschka, Matisse, Modigliani, Chagall, Otto Dix stb. és magyarok, például kilenc Csontváry – persze hiába követelte vissza őket, miután a koncentrációs táborból hazatért. Vagy dr. Laub László gyűjteménye, teli Mednyánszkyval, keleti tárgyakkal. A Kornfeld-tulajdonban lévő elsőrangú, középkori faszobrok, ősnyomtatvány-gyűjtemény, klasszikus porcelánok, XII–XIII. századi keleti műtárgyak. Legtöbbjük nagyon jó állapotban van, igen gondos kezelésben részeltettek, de van néhány roncs is: például Székely Bertalan nagyon szép Léda-portréjára rátehettek egy ládát még az intézetbe kerülés előtt, és bármilyen kitűnő szakemberek dolgoznak is ott, nem tudtak mit kezdeni vele.

MN: Mi volt az előzménye, hogy meg lehetett nézni ezeket?

ML: Az, hogy Magyar Bálint ki merte nyitni a száját a vegyes bizottságban. (*Magyar–orosz Restitúciós Vegyes Bizottság – a szerk.*) Erre beengedtek, de csak oda; máshova, ahol szintén vannak műtárgyak, nem juthattunk be. Azt nem tudom, hogy azok a műkincsek, amiket nem láthattunk, milyen állapotban vannak – elképzelhető, hogy gondjukat viselték, de az is, hogy irtózatos pusztulás következett be bennük, és ezért megy a ködösítés.

MN: Milyennek találta az orosz illetékesek hozzáállását?

ML: A kulturális tárca vezetői, Szidorov miniszter, Svidkoj miniszterhelyettes mindvégig ellenezték ennek a törvénynek a meghozatalát, mert ellentétes a nemzetközi joggal: az 1907 óta érvényes hágai egyezmény tiltja kulturális kincsek hadizsákmányul ejtését, hadizsákmánynak tekintését, a potsdami egyezményekben is benne van a restitúciós kötelezettség, és a békeszerződés is tartalmazza, hogy mely tulajdonok érinthetetlenek: a kulturális, művészeti értékek. Az említetteken kívül szinte mindenki nacionalista, vagy annak mutatja magát, különben politikai hulla: ez az egyik döntő oka annak, hogy a dolog áll. Még Jelcint is leállították, amikor egy németországi útján vissza akarta adni a hollandiai Koenigs-gyűjteményt, amiről egyébként tulajdonosa a tarkójának szegezett fegyverrel mondott le annak idején a németek javára – így aztán nem kapták vissza a hollandok sem. Aki mégis azt meri mondani, hogy lépni kellene, az rögtön nemzetáruló lesz, Szidorov is, Svidkoj is az. Antonova asszony, a vegyes bizottság orosz társelnöke, a Puskin Múzeum főigazgatója tudomásom szerint annak idején részt vett a Moszkvába érkező műkincsek számbavételénél, emberileg érthető, hogy Oroszországban tartaná őket, de elfogadhatatlan érvei vannak – úgy állítják be, hogy minden „fasiszta tulajdonból" került oda, tehát joguk van rá.

„Még Jelcint is leállították, amikor egy németországi útján vissza akarta adni a hollandiai Koenigs-gyűjteményt, amiről egyébként tulajdonosa a tarkójának szegezett fegyverrel mondott le annak idején a németek javára."

MN: Befolyásolja az új törvény a Sárospataki Református Kollégium könyvtárából elvitt száznál is több kötet visszaadását, amiről még a felsőház döntése előtt tárgyalt Budapesten a Magyar–orosz Restitúciós Vegyes Bizottság?

ML: Mondom, nem ismerem a törvény teljes szövegét, de ha úgy akarják értelmezni, akár le is állhat ez a folyamat. Továbbá a kölcsönösség elvét vallják, tehát egy darabért egy darabot – de a magyar hadsereg öt-hat darab műtárgyon kívül nem ejtett hadizsákmányt Ukrajnában, nincs mit visszaadnunk.

MN: Mit gondol, mikor ér véget a második világháború?

ML: A mostani törvényt Jelcin valószínűleg taktikai okból alá fogja írni, de ezt nekünk nem szabad elismerni, a törvények nem megváltoztathatatlanok, a restitúciót igenis szorgalmaznunk kell. Minket persze könnyen fenékbe rúghatnak, de a németekkel, akik szintén kérik vissza a magukét, bajban lesznek, mert ők irtózatos összegeket invesztálnak ott. De ez sem egyértelmű: ennyi évvel a háború után még mindig szeretik leckéztetni a németeket. Azt gondolom, ha egyszer mégis elindul valami, akkor előbb a kisebb országoknak lehet esélyük, és csak végül a németeknek. A második világháború végét szerintem mi nem érjük meg. Amikor lehetőség adódott, hogy segítséget vegyek magam mellé, nem véletlenül választottam két frissen végzett egyetemistát, akik most éppen levéltárban húznak. Talán nyugdíjas korukra ők megérik. A magyar–orosz viszonylatban egyelőre 1945–46-ba kell visszamenni.

Szőnyei Tamás

morze

Május elsején lesznek a választások Nagy-Britanniában – jelentette be John Major brit miniszterelnök; a toryk népszerűsége a legfrissebb közvélemény-kutatási adatok szerint 25 százalékkal marad el az ellenzéki Munkáspárté mögött.

Lengyelország történelmében példátlan méretű elbocsátást hajtottak végre a gdanski hajógyárban; a bankok nem adtak hitelt az üzem fejlesztéséhez. A mintegy kétezer dolgozót sújtó döntés ellen úttorlaszokkal tiltakoznak.

Románia visszavárja az évek során Németországba kitelepült szászokat, számuk mintegy félmillióra tehető. A román kormány a visszatérőknek visszaadná házaikat, földjüket is.

Előzetes letartóztatásban van az a férfi, aki ötmillió forintot akart kizsarolni az SZDSZ-ből; ezt az összeget állítólagos kompromittáló adatokért cserébe kérte a párttól.

Az orosz titkosszolgálat egyik kémje a közelmúltban egy eddig ismeretlen mérges gáz mintáját juttatta el Nyugatra. A CIA igazoltnak látja, hogy Oroszország új vegyi fegyvereket fejlesztett ki.

Első fokon felmentette a gondatlanságból elkövetett halálokozás vádja alól a Hevesi Városi Bíróság azt a férfit, aki illegálisan akkumulátorbontással foglalkozott. A férfi 15 hónapos lánya ólommérgezésben meghalt, két nagyobb gyermeke pedig súlyos mérgezést kapott.

Szívroham következtében elhunyt az albán fővárosban egy negyvenöt éves magyar újságíró. Molnár Imre, a Mai Nap munkatársa évek óta járta a térség háborús övezeteit.

Ellopott egy trolibuszt egy 14 éves fiú az Örs vezér téri buszvégállomásról. Előbb összeütközött egy autóval, majd egy közeli háznak hajtott; az ütközés miatt ő és az utasok is megsérültek.

25 millió dolláros kamatmentes hitelt ajánlott fel Bulgáriának Soros György; az összeget gyógyszerek és élelmiszerek vásárlására használhatja fel Bulgária.

Hetente tíz alkalommal indul repülőjárat a Kolozsvár–Temesvár–Budapest útvonalon; a légi járatot a román DAC Air és a Malév közösen üzemelteti március 30-tól.

Klaus: kiváló kapcsolatok Magyarország és Csehország nem versenytársa egymásnak a NATO- és az EU-tagság elnyerésében; jó tudni, hogy mindkét államot az első körben felveendők között tartják számon – jelentette ki Horn Gyula magyar és Václav Klaus cseh miniszterelnök. A két kormányfő Klaus budapesti látogatása idején tartott közös sajtótájékoztatót. Klaus Horn Gyulán kívül tárgyalt Göncz Árpád köztársasági elnökkel és magyar üzletemberekkel is; a két ország közötti gazdasági kapcsolatokat egyébként jónak, politikai kapcsolatainkat pedig kiválónak nevezte.

Oroszország: változások a kormányban A napokban első miniszterelnök-helyettessé kinevezett Anatolij Csubajsz mellé Jelcin orosz államfő Nyemcovot is ugyanazzal a poszttal ruházta fel. Csernomirgyin orosz miniszterelnök is maradt a helyén; egyelőre nem közölt további neveket, de annyit elárult: a még várható új kormánytagok a jelcini reformokat támogató liberálisok közül kerülnek ki. A baloldali ellenzék negatív nyilatkozatokban bírálta az államfő és köre terveit, s követelte, hogy azonnal kezdjék el az egyeztetést a kinevezendő kormánytagok személyéről.

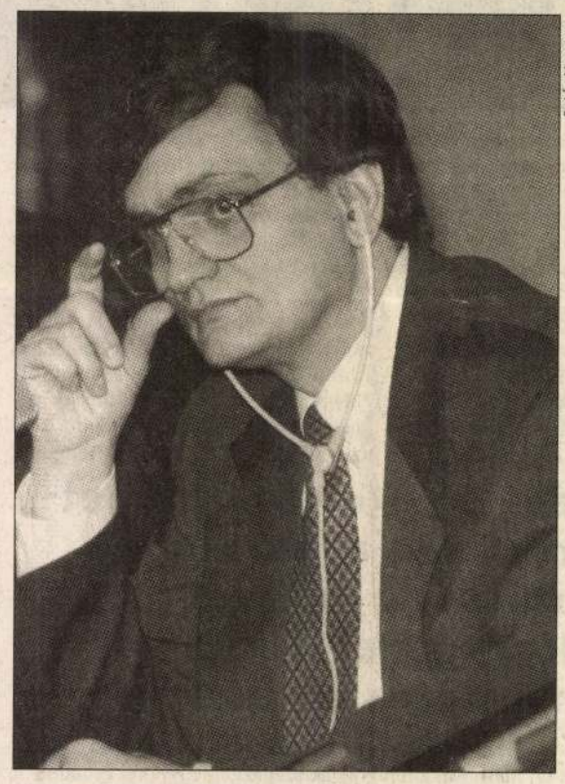

Fotó: Narancs

Magyar–román áttörés? Victor Ciorbea (*képünkön*) román és Horn Gyula magyar miniszterelnök múlt heti tárgyalásain öt egyezmény született: vegyes bizottságok létrehozásáról, a kormányközi és a gazdasági együttműködésről, a nemzetközi kombinált áruszállításról, a vasúti határforgalom lebonyolításáról és a két külügyminisztérium közötti együttműködésről állapodtak meg. Horn Gyula elismeréssel szólt arról, hogy a román kormány a Bokros-csomaghoz hasonló gazdasági szerkezetátalakítást hajt végre. Horn Gyula és a magyar befektetők a romániai privatizációban való további részvételt szorgalmazták, a román fél pedig ígéretet tett arra, hogy kormányuk hozzálát az erdélyi magyarság egyházi ingatlanjainak visszaadásához. A kolozsvári Bolyai Egyetemmel kapcsolatban egyelőre csak az a biztos, hogy szeptembertől a román mellett a magyar tagozat is beindul.

Fotó: Narancs

Klima: további szoros kapcsolatok Pénteken hivatalos látogatásra hazánkba érkezett Viktor Klima, Ausztria új kancellárja (*képünkön, Horn Gyulával*). A magyar miniszterelnökkel folytatott tárgyalásain Klima kijelentette, hogy Ausztria az EU-tagságra jelentkező államokkal egy időben szeretne egyeztetni, de elfogadja azt a magyar álláspontot is, miszerint a végleges döntést egyenként kell meghozni. A kétoldalú kapcsolatokat elemezve szóba került Kelet-Magyarország intenzívebb szerepvállalása is, valamint megállapodtak egy, a magyarok ausztriai munkavállalását megkönnyítő tervezet e hónap végéig történő aláírásáról is. Klima az Ausztriában elvben június 1-jétől, gyakorlatilag pedig október 27-től életbe lépő schengeni egyezmény hatásáról beszélt, miközben Horn segítségét kérte ahhoz, hogy Magyarország déli és keleti határain az egyezményben előírt műszaki feltételeket megteremthessék.

Felsőoktatás: sztrájkkészültség Sztrájkbizottság megalakítását határozta el az a három felsőoktatási szakszervezeti szövetség, amelynek tagsága az összes felsőoktatási intézményt lefedi. Nem közeledett ugyanis a Művelődési és Közoktatási Minisztérium (MKM) és a szakszervezeti szövetségek álláspontja abban a kérdésben, hogy az egyetemek és főiskolák miből finanszírozzák a kormány által garantált 17 százalékos béremelést dolgozóiknak, akiknek már meg kellett volna kapniuk emelt összegű bérüket. Az MKM állítja: az érintett intézményeknek idén 32 százalékkal több támogatást utaltak, mint tavaly, amit a szakszervezetek nem vitatnak, mégis közölték: a többletkifizetések csak a közüzemidíj-számlák vagy elbocsátásokkal felszabaduló bérkeretek terhére valósulhatnak meg. Kijelentették azt is, hogy az elmúlt években nyolcezer felsőoktatásban dolgozó munkaviszonya szűnt meg, a hallgatói létszám 30 százalékkal nőtt.

Tüntetések Európa-szerte Az elmúlt hétvégén hat hét alatt másodszor tüntettek Brüsszelben a romló gazdasági körülmények miatt: az ötvenezres tömegben a belgákon kívül francia, olasz, spanyol, német és holland munkások is tiltakoztak, akik megmozdulásukat eurotüntetésnek nevezték el. Február óta egyedül Belgiumban mintegy hétszáz cég ment csődbe, ráadásul az acéliparban további nagyarányú létszámleépítésre lehet számítani. Németországban több ezer bányász vonult a bonni parlament elé, követelve, hogy a kormány vonja vissza határozatát, amellyel az ágazat jelenlegi 9 milliárd márkás állami támogatását 2005-ig fokozatosan 3,8 milliárdra csökkentené. A bányászszakszervezet szerint ez legalább 50 ezer ember állását veszélyezteti. A német kormány hajlandónak mutatkozott arra, hogy a korábbi elképzelésekkel szemben évente csak egy bányát zárjanak be.

Írók és olvasók találkozója

Száznál több mű a hivatalos listán, száznál több azon kívül szinte minden műfajban. Hogy mi került a listára, és mi nem, mértékmérőnek nem tekinthető. Még be sem zárt a nemzetközi könyvfesztivál a Budapest Kongresszusi Központban, a kiadók statisztikáknak fittyet hányó kitartással már az újabb találkozóra készültek. Arra a néhány napra, amikor újra felmutathatják mindazt, amit a legjobbnak gondolnak, remélve, hogy vásárlóra, olvasóra is találnak. A választék óriási, teljes áttekintésére nem vállalkozhat napilap. Válogatásunk csupán szerény tájékoztatóul szolgál.

Hivatalos lista

…ntológiák, gyűjtemények

…Akitől ellopták az időt. Szerb …ál emlékezetére (Kráter Mű…), *Írószemmel 1996* (Kos…), *Körkép '96* (Magvető), *…ik* (Pesti Szalon), *Szép Ver… 1995* (Magvető).

Magyar költészet

Baka István: *Tájkép fo…szal* (Jelenkor), **Balla D.** Kár…y: *Árokszélen* (Pannónia), **…bori** Sándor: *Ha volna életem …rtárs*), **Csukás** István: *…szegyűjtött versek* (Kossuth), **…s** Ferenc: *Goffman meséi …erépfalvi-Seneca*), **Fodor** …drás: *Megyek magam* (Szép…om), **Géher** István: *Anakreo… dalok* (Liget), **G. István** …szló: *Kereszthuzat* (Liget), **…tai** Magda: *Van itt egy hely …g* (Orpheusz), **Határ** Győző: *…vers* (Belvárosi), **Horgas** Bé… *Új vers régi* (Liget), **Horkay …rcher** Ferenc: *Felhőszaka…lás* (Seneca-Cserépfalvi), **…lász** Márton: *Sötét seb* (Kor…s), **Kallós** Zoltán: *Ez az uta…evelem* (Akadémiai), **Kántor** …olt: *Ellenelégia* (Tevan), **Ká…yi** Amy: *A tű foka* (Or…eusz), **Kemény** István: *A né… II.* (Pesti Szalon), **Kovács** …drás Ferenc: *Jack Cole da… könyve* (Jelenkor-Polis), **…arkó** Béla: *Karikázó idő* (An…ógia), **Mózsi** Ferenc: *mE… NYLET* (Szivárvány), **Pa…ics** János: *Sötét folyam …ap*), **Pákolitz** István: *Pepita…etemből* (Pannónia), **Pintér** …os: *Rajzok a tél falára* (Új …rrás), **Rákos** Sándor: *Senki úr …mmibe indul* (Belváros), **…hein** Gábor: *Elhangolás* (Ba…si-JAK), **Takács** Zsuzsa: *…ószó* (Jelenkor), **Utassy** Jó…ef: *Földi szivárvány* (Kor…s).

Magyar szépprózа

Albert Gábor: *…mi pedig itt …radtunk* (Kráter), **Ágh** István: *…rágárok* (Kortárs), **Czakó** Gá…**r-Banga** Ferenc: *77 magyar …mmese* (Windsor), **Esze** Dóra: *…ét tojás* (Ab Ovo), **Gion** Nán…**r**: *Mint a felszabadítók* (Osi…s), **Háy** János: *Dzsigerdilen …esti Szalon*), **Herold** Ágnes: *…énynudvar* (Ab Ovo), **Hubay** …iklós: *Végtelen napjaim* (Fe…nczy), **Jókai** Anna: *A feladat – …indhalálig* (Széphalom), *Kosz…lányi Dezső levelei* (Osiris), **…örösi** Zoltán: *A tárt szárnyú …pke* (Jelenkor), **Lázár** Ervin: *…sillagmajor* (Osiris), **Méhes** …ároly: *A csontválogatók kézi …önyvecskéje* (Seneca), **Nagy** …ttila Kristóf: *Fragmenta* (Cse…pfalvi), **Páskándi** Géza: *Be…ejűjtött vallomások* (Antológia), **…dmaniczky** Szilárd: *Megyek …y kört az alvázon* (Pesti Sza…n), **Sándor** György: *Kandi ka…era* (Antológia), **Sándor** Iván: *…engerikavics* (Jelenkor), **Szabó** …ezső: *Életeim, születéseim, ha…laim, feltámadásaim I–II.* …üski), **Szépfalusi** István: *…hogy Bécsben megindultam …II.* (Bethlen Gábor), **Tandori** …ezső: *Tandori avagy Kará…sony a Húsvét-szigeteken* …Magvető), **Tar** Sándor: *Szürke …alamb* (Magvető), **Temesi** Fe…nc: *Pest* (Seneca).

Színművek

Babics Imre: *Ködkeselyűk* Szivárvány), **Tábori** György: *…ubileum* (Ab Ovo).

Külföldi szépirodalom

Bernhard, T.: *Korrektúra* Ferenczy), **Ellis**, B. E.: *Az in…ormátorok* (Európa), **Fischer**, …: *A Gógyigaleri* (Helikon), **…rabal**, B.: *A városka, ahol …egállt az idő* (Európa), *Hu-pé…, hu-öreg…* (Littera Nova), **Kalkuttai Teréz anya**: *Az egyszerű ösvény* (Szent Gellért), **Kishon**, E.: *A tengeribeteg bálna* (Magyar Könyvklub), **Koestler,** A.: *Nyílvessző az éjszakában* (Osiris), **Kundera,** M.: *Lassúság* (Európa), **Makine,** A.: *A francia hagyaték* (Ab Ovo), **Malamud**, B.: *Őstehetség* (etűd), **Rushdie**, S.: *Kelet, Nyugat* (Európa), **Singer,** I. B.: *A Moszkát család* (Novella), **Vargas Llosa,** M.: *Halál az Andokban* (Európa), **Wiesel**, E.: *Minden folyó a tengerbe siet* (Esély).

Irodalmi esszé, interjú, publicisztika

Ambrus Lajos: *Szókalauz* (Kortárs), **András** Sándor: *Ikervilág* (Kijárat), **Babarczy** Eszter: *A ház, a kert, az utca* (Balassi-JAK), **Döbrentei** Kornél: *Sötét delelés* (Felső-Magyarország), **Eörsi** István: *Az ötlábú bárány* (Pesti Szalon), *Erkölcs és rémület között*. Nemes Nagy Ágnes (Nap), **Esterházy** Péter: *Egy kék haris* (Magető), **Kántor** Lajos: *Ki vagy Te, Szilágyi Domokos* (Balassi), **Kardos** G. György: *Ez is én vagyok* (Ab Ovo), **Kukorelly** Endre: *Kedvenxc* (Jelenkor), **Lángh** Júlia: *Nő a bozótban* (Magvető), **Mirnics** Károly: *Mit ér az ember?* (Hatodik Síp), **Nyilasy** Balázs: *A szó társadalmi lelke* (Cserépfalvi), **Orosz** István: *A „magyar kérdés"* (Akadémiai), *Szó és csend*. Interjúk (Új Forrás), **Varga Lajos** Márton: *Írók Budapestje* (Kijárat).

Tanulmányok

Balassa Iván: *Szabó T. Attila, Erdély nyelvtudósa 1906–1987* (Püski), **Béládi** Miklós: *A közvetítő kritika* (Széphalom), **Bíró** Yvette: *A rendetlenség rendje* (Cserépfalvi), **Fromm**, E.: *„Olyanok lesztek, mint az Isten"* (Akadémiai), **Gábor** György: *A bárka és utasai* (Orpheusz), **Heller** Ágnes: *Erkölcsfilozófia* (Cserépfalvi), *Inkarnáció ezüstben* (Petőfi Irod. M.), **Jánosi** Zoltán: *Nagy László mitologikus költői világa* (Felső-Magyarország), **Lukácsy** Sándor: *Egy hazánk van* (Jelenkor), **Márkus** Béla: *A betokosodott kudarc* (Széphalom), **Molnár** Tamás: *Az értelmiség alkonya* (Akadémia), **Pomogáts** Béla: *Politika és poétika* (Felső-Magyarország), **Röpke**, W.: *Civitas Humana* (Kráter), **Sárosi** Bálint: *A hangszeres magyar népzene* (Püski), **S. Benedek** András: *A megmaradás esélye* (Hatodik Síp).

Történelem

Braham, R.: *A magyarországi háborús munkaszolgálat* (TEDISZ), **Gyurkó** László: *1956* (Szabad Tér), **Hegedüs** Géza: *Magyar századok* (Trezor), **Jákli** István: *Szent István, az ember* (Bethlen Gábor), **Kiszely** István: *A magyarság őstörténete I–II.* (Püski), **Kristó** Gyula: *Honfoglalás és társadalom* (MTA Tört. Tud. Int.), **László** Gyula: *A honfoglaló magyarok* (Corvina), **Pünkösti** Árpád: *Rákosi a csúcson 1948–1953* (Európa).

Lexikonok

Bárdos László-**Szabó B.** István-**Vasy** Géza: *Irodalmi fogalmak kisszótára* (Korona), **Szentmihályi Szabó** Péter: *Politikai ábécé* (Windsor)

Ismeretterjesztés

Juhász Árpád-**Juhász** Erika: *A természet csodái között* (Aqua), **Somogyi** Győző-**B. Szabó** János: *Az erdélyi fejedelemség hadserege* (Zrínyi), **Takács** Ferenc: *Az olimpiák* (Útmutató).

Középpontban a házi szerzők

Az Európa és az Osiris újdonságai

Eldőlt az a vita, hogy van-e létjogosultsága az ünnepi könyvhéten a világirodalomnak. Az *Európa Könyvkiadó* új köteteinek listára kerülése jelzi, hogy hivatalosan is helye van Milan *Kunderának*, Bohumil *Hrabalnak*, Mario *Vargas Llosának*, Salman *Rushdie-nak* vagy Bret Easton *Ellisnek*, illetve kiváló fordítóinak a könyvhéten. *Osztovits* Levente igazgató és a művek szerkesztői mutatták be a szerdai sajtótájékoztatón az új kiadványokat, a két magyar könyvírójának, *Pünkösti* Árpádnak és *Lengyel* Péternek a jelenlétében. A középpontban ezúttal is a háziszerzők állnak. Milan Kundera *Lassúság* című regénye, amely tavaly jelent meg Franciaországban, két utazást és két szerelmi kalandot mesél el egy XX. és egy XVIII. századit. Hogy melyik kor és melyik korszak szereplői állnak közelebb a franciává lett cseh íróhoz, a korábbi művek ismeretében nem lehet kétséges. Bohumil Hrabal *A városka, ahol megállt az idő* című kisregényének szereplői és motívumai ismerősek, de az ismerős szereplőkkel új, a hetvenes évekénél keserűbb, balladisztikusabb hangú művet alkotott a szerző. A perui Mario Vargas Llosa *Halál az Andokban* című regénye két éve jelent meg és aratott nagy szakmai és közönségsikert. Egy bűntény felderítése áll a történet tengelyében, ehhez kötődik a perui hegyi lakók hitvilágának és a *Fényes Ösvény* nevű szélsőbaloldali terrorszervezet rémtetteinek bemutatása. Salman Rushdienak a *Sátáni verseken* kívül minden művét megjelentette a kiadó magyarul. A mostani novelláskötet, a *Kelet, Nyugat* kilenc elbeszélésében a különböző kultúrák és vallások kapcsolatának témáját járja körül. Bret Easton *Ellis Az informátorok* címmel összegyűjtött tizenhárom elbeszélése ugyanarról szól, amiről a nyerseségével sokakban megütközést keltő *Amerikai Psycho*. A szereplők itt is jómódú senkik, a téma a siker, a luxus, a talmi ragyogás.

Pünkösdi Árpás *Rákosi*-könyvének első részét 1992-ben jelentette meg a kiadó, most az 1948 és 53 közötti időszakot tárgyalja a szerző, aki saját bevallása szerint a vártnál sokkal több és megdöbbentőbb anyaghoz jutott. A *Rákosi a csúcson* az első olyan mű, amely a koncepciós perek láncolatát, egymáshoz való viszonyát felfedi. *Lengyel* Péter is lassan háziszerzője lesz az Európának. Most az 1978-ban kiadott, mára fellelhetetlen *Cseréptörés* című regényét adták ki.

A nemrég megnyílt Váci utcai könyvesházban tarotta sajtótájékoztatóját a tizenhárom új könyvet bemutató *Osiris*. A szépirodalomban itt is a háziszerzőké a főszerep. A hatvanéves *Csukás* Istváné és *Lázár* Erviné. Csukás *Költők éhkoppon* című kötetében különböző időben született, különböző helyeken megjelent prózai munkáit gyüjtötte össze, de, mint *Domokos* Mátyás, a kötet szerkesztője elmondta, különös egységet, sajátos önéletrajzot képeznek az írások együtt. Lázár Ervin régvárt *Csillagmajor* című elbeszéléskötete a gyermekkori élményekből táplálkozik. A Vajdaságból áttelepült *Gion* Nándor *Mint a felszabadítók* című novellafüzére az egykori Jugoszláviában játszódik, és noha minden sora a véres valóságot mutatja meg, sajátos költészet szövi át a történeteket. Arthur *Koestler Nyílvessző a végtelenbe* című önéletrajza 1931-ig, a kommunizmussal való találkozásig tárja elénk a fordulatokban igencsak bővelkedő életutat.

A könyvhét minden bizonnyal egyik legkelendőbb könyve lesz *Kosztolányi* Dezső *Levelek, naplók* című, *Réz* Pál által összegyűjtött és szerkeszetett kötete, amely lezárja a *Szépirodalminál* elkezdett élemű-sorozatot. A kötet négyötödét az az ezernégyszáz levél (negyven százalékban kiadatlan) teszi ki, amelyet Réz Pál tizenöt éve gyűjt, ezekhez társul egy gyermekkori és egy 1931–32-ben gyorsírással készült napló. *Heller* Ágnes *A szégyen hatalma* címmel közzétett két tanulmánya a szégyen fenomenológiai és morálfilozófiai analíziséről, illetve a mindennapi élet és a racionalitás összefüggéseiről szól. Az Osiris *Filmelmélet és esztétika* sorozatában *Fassbinder Esszék, jegyzetek, beszélgetések* és *Bíró* Yvette *Egy akt felöltöztetése* című kötete jelent meg a könyvhétre. *Litván* György *Októberek üzenete* címmel az 1918-as és az 1956-os forradalom szellemi előzményeiről és eszméi szóló tanulmányait tette közzé. *Angyalosi* Gergely *A semleges próféta* című könyvében Roland *Barthes* pályáját elemzi. Az *Emberi játszmák* nagy sikerű szerzője, Eric *Berne Szex a szerelemben* címmel a szexualitásról beszél nyíltan és emberien. Az idei könyvhétre fejeződött be a román származású vallásfilozófus, Mircea *Eliade Vallási hiedelmek és eszmék* című hatalmas művének kiadása a harmadik kötettel, amely Mohamed prófétától a reformáció koráig taglalja a vallástörténet eseményeit.

Mai dedikálások

Vörösmarty tér, 11.00: *Kiss* Dénes (BUK) 13.00: *Nyilasy* Balázs (Cserépfalvi) 13.30: *Gerő* András (Új Mandátum) 14.00: *Beke* György, *Borbándi* Gyula, *Tóth* Imre (Püski) 15.00 *Nagy* Attila Kristóf (Cserépfalvi), *Kőrösi* Zoltán, *Takács* Zsuzsa (Jelenkor), *Koppány* Zsolt (Új Mandátum), *Fekete* Gyula, *G. Nagy* Ilián, *G. Nagyné Maczó* Ágnes, *Sütő* András, *Szokolay* Sándor, *Varga* Domokos (Püski), *Győrffy* László, *Kiszely* István, *Sári* Katalin (Püski), *Banga* Ferenc-*Czakó* Gábor (Szelle és Tsa), *Debreceni* József, *Pomogáts* Béla (Széphalom) 16.30: *Markó* Béla, *Macskássy* Izolda (Antológia), *Heller* Ágnes (Cserépfalvi), *Banos* János (Kráter), *Bella* István (Littera Nova), *Esterházy* Péter, *Lángh* Júlia, *Tar* Sándor (Magvető), *Turán* Róbert (Múlt és Jövő), *Domokos* Mátyás, *Gion* Nándor, *Réz* Pál (Osiris), *Eörsi* István (Pesti Szalon), *G. Nagyné Maczó* Ágnes, *G. Nagy* Ilián (Püski), *Illés* Sándor, *Raffay* Ernő (Püski), *Horkay Hörcher* Ferenc, *Méhes* Károly (Seneca) 17.00: *Domokos* Géza, *Kallós* Zoltán, *Sütő* András (Akadémiai), *Hollander* Pál, *Erős* Ferenc (Cserépfalvi), *Vámos* Miklós, *Esze* Dóra (Líra és Lant, Fokusz), *Gábor* György (Orpheusz), *Csukás* István, *Lázár* Ervin (Osiris), *Háy* János, *Kemény* István, *Podmaniczky* Szilárd (Pesti Szalon), *Fekete* Gyula, *Gombos* Gyula, *Kocsis* István (Püski), *Szentmihályi Szabó* Péter (Szelle és Tsa), *Fencsik* Flóra, *Márkus* Béla, *Spira* György (Széphalom)

Írók boltja, 13.00: *Ágh* István, *Kalász* Márton, *Csoóri* Sándor, *Utassy* József (Kortárs), *Koppány* Zsolt (Új Mandátum) 14.00: *Debreceni* József, *Fodor* András, *Jókai* Anna, *Márkus* Béla, *Pomogáts* Béla, *Ratzky* Rita (Széphalom) 15.00: *Esze* Dóra, *Herold* Ágnes, *Kardos G.* György, *Koltai* Róbert, George *Tabori*, *Vámos* Miklós (Ab Ovo) 17.00: Körkép, Szép Versek antológiák szerzői (Magvető)

Zuglói Önkormányzat, (Örs vezér tér, Sugár Csemege-Meinl előtt), 16.00: *Végh* Antal.

Végtelen napjaim

Hubay Miklós naplója

Hubay Miklós, a magyar irodalom egyik nagy utazója híres arról, hogy mindenütt, ahol jár, feljegyzéseket készít. *„Nincs utazótáska, könyv, régi költözések óta bolydítatlan, összemardzagolt kartondoboz, amelyből ne hullanának ki naplójegyzetek"* – vallja be *Végtelen napjaim* című naplójában, amely a *Ferenczy Könyvkiadó* gondozásában jelent meg, és amelyet szerdán mutattak be a *Magyar Írószövetségben*.

MAGVETŐ KÖNYVHÉT

Körkép 96

SZÉP VERSEK 1995

A 69. pavilon

A Fokusz *(Folyóiratok Kulturális Szövetsége)* a Vörösmarty tér 69. pavilonjában várja az érdeklődőket. Pénteken tízkor a *Kortárs* szerkesztősége, valamint a *Valóság* főszerkesztője, *Tőkéczki* László, fél 11-kor a veszprémi *Új Horizonttól Tamás* István, 12-től *László* Gyula, egy órától *Gion* Nándor, a Kortárs írója, kettőtől *Csoóri* Sándor, a *Hitel* főszerkesztője, háromtól a *Magyar Napló* szerkesztősége várja az olvasókat. Szombaton 11-től *M. Kiss* Sándor, 12-től *Czakó* Gábor, a *Magyar Szemle* szerkesztője, háromtól *Bella* István, négytől *Nagy* Gáspár, öt órától *Kovács* István találkozik a közönséggel. Vasárnap tíztől az *Operaéletről* kaphatunk tájékoztatást, majd *Fodor* András, *Döbrentei* Kornél, *Vathy* Zuzsa és *Mezey* Katalin dedikál. Hétfőn tíztől a *Hitel* szerkesztősége, egy órától a győri *Műhely* és *Lázár* Ervin várja az olvasókat.

ÜNNEPI KÖNYVHÉT

Libri NYERENYAKCIÓ!

Minden 2.000,- Ft értékű vásárlás után vevőinknek egy nyereményszelvényt adunk, amellyel hétszer is nyerhetnek! Sorsolások minden hónapban, összesen 115.000,- Ft nyereménnyel, valamint mindenki részt vesz az év végi sorsoláson, ahol a következő fődíjak találnak gazdára:

1. díj: egy csodálatos Toyota Starlet gépkocsi 1,8 millió Ft értékben

2. díj: egy csúcsminőségű DTK multimédia számítógép, 355.000,- Ft értékben

3. díj: kétszemélyes Paros–szigeti nyaralás a Quitt Tours–szal, 150.000,- Ft értékben

DTK COMPUTER — TOYOTA — Quitt-tours

VELÜ(n)K ÖN CSAK NYERHET!

Visszaadott és visszatartott festmények

A lopott képeknek is vannak tulajdonosaik

Háborús hadizsákmányként a Szovjetunió területén őrzött, 1945 előtt magyar magángyűjteményekbe tartozó nagyértékű festmények érkeztek haza Moszkvából, miután a szovjet kormány úgy döntött, hogy ezeket a remekműveket visszaadja a magyar államnak. A hír igaz. Egyetlen szépséghibája van, mindez 1972-ben, azaz huszonnégy esztendővel ezelőtt történt. Azután pedig mindenki hallgatott, mint a sír.

„Aczél György elvtársnak, PB tagja, a KB titkára Budapest.

A mai napon felkeresett Pavlov elvtárs, a Szovjetunió budapesti nagykövete. Elmondta, a háború végén Berlin környékén a felszabadító szovjet hadsereg birtokába került sok festmény. Ezeket Moszkvába szállították és az idők folyamán megállapították 15 festményről (az ezekhez átadott jegyzéket csatolom), hogy ezek tulajdonosai magyar állampolgárok lehettek és a festmények Budapestről kerülhettek Németországba. A nagykövet közölte, hogy a szovjet kormány úgy döntött, hogy ezeket a festményeket visszaadják a magyar államnak. A nagykövet elvtárs kérte, hogy küldjünk ki Moszkvába néhány fős szakértői csoportot, amely a festményeket megtekintené és a Kulturális-ügyi Minisztériummal megbeszélni az átadás-átvétel ügyét.

Budapest, 1971. július 31.

Elvtársi üdvözlettel

Ilku Pál"

Az egykori művelődésügyi miniszter ezenkívül még javaslatot tesz egy sajtóterv készítésére és arra, hogy „rendezzünk egy kiállítást" a művek hazatérésének megünneplésére.

Sajtóterv és titkosítás

A meglepő értesülésről és a kezembe került néhány iratról *Mravik* László művészettörténészt, a háború alatt elrabolt műkincsek sorsát két évtizede kutató szakértőt kérdeztem meg.

– Erről a dologról annyira hallgattak – mondja –, hogy az egyik Moszkvában járt művészettörténész tőlem karnyújtásnyira ült évekig a múzeumban, s jó kollegiális viszonyunk ellenére soha egy szóval sem említette '71-es útjának célját és eredményét.

– Ez azt jelenti, hogy volt eredménye az akkori utazásnak és a tárgyalásoknak?

– Természetesen, hiszen az egész akciót a szovjetek kezdeményezték, ők irányították és a végén is ők titkosíttatták.

– Mi lehetett az ügy mozgatórugója, hiszen ilyen irányú készséget sem azelőtt, sem azóta nem tapasztaltunk az oroszok részéről?

– Ezt pontosan csak a '71-'72-es szovjet iratokból lehetne kideríteni. A hetvenes évek elején az NSZK igen nagy erőfeszítéseket tett a háború végén elhurcolt német javak felkutatására. Valami módon ehhez kapcsolódhat a szovjet visszaszolgáltatás, hiszen a képeket nem Budapestről, hanem Berlinből vitték el az orosz csapatok és a tizenöt festmény kiválasztásánál feltűnő, hogy milyen sokféle gyűjteményből származnak a képek. Egyfajta *szondázásnak* gondolom ezt az akciót, ám a valós okot, a kinti döntési mechanizmus működését nem ismerjük.

D' Oggione két képe közül a jobb oldali – címe: Angyal mirhával – már a Szépművészeti Múzeumban van. A bal oldali festményt még Oroszországban őrzik

1971 szeptemberére, a szakértő hazaérkezése után, *Orbán* László miniszterhelyettes házon belül, a múzeumi főosztálytól egy feljegyzést kap, amelyben többek között ez áll: kerüljenek a képek a Szépművészeti Múzeumba és a Magyar Nemzeti Galériába *„a szükséges állagmegóvási és meghatározási munkálatok idejére(…) A képek egy részéről azonnal megállapítható, hogy valószínűleg nehézség nélkül múzeumi tulajdonba vehető, a másik részénél dönteni kell, hogy visszaadjuk-e a tulajdonosoknak, vagy vételi ajánlatot teszünk".*

Megfogalmazódott tehát a nagy kérdés: mi lesz a sorsa a festményeknek Magyarországon? Mivel ez *semmit sem veszített aktualitásából* – kivéve persze, hogy az orosz parlament a közeljövőben törvényt alkot arról, hogy senkinek semmit nem adnak vissza –, igen tanulságos végigkövetni a tulajdonlásról szóló döntések és javaslatok sorsát.

Mint az az iratokból kitűnik: 1971-ben mind az MSZMP, mind a Művelődésügyi Minisztérium *természetesnek vette*, hogy a feltalálható és igazolható örökösöknek visszaadják a képeket, illetve mint jogos tulajdonosoknak árajánlatot tesznek értük.

Szabó Viktor, a minisztérium jogásza 1971. szeptember 23-án a Pénzintézeti Központ jogászával egyétértésben szakvéleményt fogalmazott meg, amelyben többek között azt írja, hogy 1945 után a PK-hoz kérelmek érkeztek több műkincsgyűjtemény tulajdonosától, és az iratokhoz minden esetben csaknem tökéletesen pontos listákat is mellékeltek. Szabó szerint a probléma könnyedén megoldható, a szovjetek által visszaszolgáltatott festmények listáját össze kell vetni a tulajdonosok listáival, és ebből kiderül, mi a magyar állam tulajdona, amelyeknek pedig él és fellelhető a tulajdonosa, *„vissza kell adni. Ez törvényességi kérdés"* – írja a jogász, majd tovább megy – *„a magántulajdon is része a nemzeti műkincsvagyonnak"*.

Alig telik el az első, még sajtótervet is szorgalmazó levélváltás óta négy hónap, október 20-án *Gönyei* Antal minisztériumi főosztályvezető már a következő levelet küldi *Garamvölgyi* László miniszterhelyettesnek:

„A képek külön kiállításon való bemutatását nem javasoljuk. Amennyiben… bemutatásra kerülnének, az új szerzeményeknél szokásos jelzést használnák a múzeumok az eredet megjelölése nélkül. Ha valamelyik kép tulajdonosa külföldi állampolgár (Andrássy, Hatvany, Károlyi), és ebből adódóan problémák merülnének fel, a kép nem kerülne egyáltalán bemutatásra, hanem egy ideig a múzeumok tanulmányi raktárában nyerne elhelyezést."

A festmények minden bizonnyal egy, a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményéből válogatott, Moszkvában szereplő vendégkiállítás anyagával együtt tértek haza Magyarországra, valamikor 1972-ben. Az utolsó hivatalos feljegyzés, amit alkalmam volt elolvasni már *„Szigorúan titkos!"* jelzéssel érkezett a Művelődésügyi Minisztériumtól *Garas* Klárának, a Szépművészeti Múzeum akkori igazgatójának, és határozott utasításokat tartalmazott. Ezek szerint a tizenöt visszaszolgáltatott festményből a Szépművészeti Múzeum gyűjteményébe tartozó hat darabot a Nemzeti Galériában kell átvenni, azokat a Szépművészetiben kell leltározni, forrásként a Művelődésügyi Minisztériumot kell feltüntetni. Tisztázni kell a tulajdonjogokat, s 1973. január 1-jéig javaslatokat kell tenni, hogy milyen árajánlatok adhatók majd.

„A képekről a sajtó számára, valamint külső személyek számára külön információ nem adható!" – folytatódik a feljegyzés, amely végül így fejeződik be: *„A szóban jelzett Hans Canon: Női arckép egyelőre ne kerüljön kiállításra…, ismeretterjesztési céllal kapcsolatos publikációk esetleges megjelentetésére csak a tulajdonjogi kérdés végleges lezárása után kerülhet szó.*

Kérem, hogy a képek leltári számait a beleltározás után – szintén közvetlenül – számomra megküldeni szíveskedjék.

Budapest, 1972. november 8.

Elvtársi üdvözlettel

Gönyei Antal

főosztályvezető"

Az elemi etika szerint

– Miért éppen a Canon-képet kell a legnagyobb gonddal eldugni?

– Valószínűleg azért – mondja Mravik László –, mert azt korábban sokat publikálták, nem kell a korszak szakértőjének lenni ahhoz, hogy láttán a néző fején átvillanjon, ezt a festményt a Hatvany-gyűjtemény darabjaként ismerte meg korábban.

Mojzer Miklóssal, a Szépművészeti Múzeum főigazgatójával folytatott beszélgetésünkből egyértelműen kiderült, hogy az 1972-ben visszaadott képek tulajdonjogait szerinte is rendezni kell, azokat vissza kellene adni az örökösöknek. A tizenöt festményből két képről állapítható meg minden kétséget kizáróan, hogy jogos tulajdonosa él, *a magyar állam jogtalanul tartja vissza immár 24 éve vagyontárgyukat*. A képek a Nemzeti Galériában vannak, s bár a galéria szeretné gyűjteményében tudni azokat, készek tárgyalni a tulajdonosokkal.

Kőbe vésve

– Évek óta kapcsolatban állunk az Andrássy-gyűjtemény örököseivel – mondja *Bereczky* Loránd, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója. – Álláspontunk a galéria 1972-es szándékának egyenes folytatása, és a Szépművészeti Múzeum álláspontjával azonos. Cselekedjünk úgy, ahogy *elemi etikai szabályaink* és egy normálisan működő jogrend jogszokásai diktálják: adjuk vissza a képeket jogos tulajdonosaiknak, s egyúttal tegyünk árajánlatot megvételükre. Az első józan reakció 1972-ben is ez volt, amíg valami felsőbb pártérdek Moszkvában vagy Budapesten másként nem diktálta. *Pogány Ö.* Gábor, a Nemzeti Galéria akkori főigazgatója elvileg meg is állapodott arról, hogy az abban az időben egyetlen hiteles művészeti értékbecslő, a BÁV ajánlásai szerint fogják megállapítani az árakat. Ehelyett, utasításra, beleltározták a festményeket.

– A leltári szám egy múzeumban olyan, mintha kőbe vésnének egy törvényt. Ami egyszer leltározva van, azt állami közgyűjteményből többé nem lehet eladni.

– Ez így van, és így is van rendjén. De azt be kell látni, hogy *a leltározás nem rendezi a tulajdonviszonyokat*, s minden ország és múzeum hírnevét gyengíti, ha elterjed róla, hogy gyűjteményeiben tisztázatlan eredetű tárgyak is vannak.

– Huszonnégy évvel ezelőtt s azután is sokáig, a múzeumigazgatók is meghajoltak – esetleg jobb meggyőződésük ellenére – a központi hatalom előtt. Ön mit tett a helyzet tisztázásának érdekében?

– Levelet írtam 1995 augusztusában *Fodor* Gábor művelődési miniszterhez. Lehet, tán korábban is megtehettem volna, de tavaly már minden tulajdont igazoló irat, a tulajdonosok hivatalosan benyújtott igényével együtt volt, és én valóban szerettem volna becsületesen pontot tenni az ügy végére. Levelem a miniszter úr titkárságáról a kulturális javak főosztályára és a jogi osztályra került, s ez utóbbi helyen végül egy megbeszélést is tartottunk.

– Lett-e valós eredménye ennek a találkozónak?

– Semmi. A kulturális örökség főosztály gyakorlatilag egyetértett a galériával, ám *a jogászok eltérő állásponton* voltak. Különféle régi, egy ideig érvényben volt, majd megszűnt vagy módosított törvényekre hivatkozva utasították vissza résünket. Erre én azt kértem vonatkozó jogszabályokat s munkra megnevezni szívesk jenek, és fogalmazzák meg d tésük indoklását írásban is, zel válaszoljanak a miniszter hoz küldött levelemre. Ezt a napig nem tették meg.

– Ön tehát nem törölhe leltárból a jogtalanul őrzött veket, azok sorsát máig egy volt, de ma is ható politikai a rat határozza meg.

– Pedig ha valamikor, ak most itt lenne a megfelelő lél tani pillanat a művek visszasz gáltatására. Esetünkben ugya nem egyszerűen a vásár ajánlatot kellene mérlegelni, nem úgy kellene lépni, ho bármit is teszünk, az *példaér kű lesz a restitúció során* – ta egyszer – *visszakapott mű ügyében*. Egyébként megható örökösök hozzáállása. Évek tapasztaljuk, hogy a nagyérté műkincseket egykori tulajdon saik az esetek döntő többség ben nem kívánják kivinni az országból, de megkövetelik n guknak azt a *jogos tisztelet* hogy ők ajándékozhassák va adhassák a múzeumoknak, magyar államnak műtárgyaik

Hogy ez az eset, ahogy Bereczky Loránd fogalmaz valóban példaértékű lehetne, azért is bizonyos, mert a Magy Restitúciós Bizottságnak *n csen a magyar tulajdonvisz nyokhoz értő jogásza!* A bizo ság jogász tagja nemzetközi jo szakértő. A Restitúciós Bizo ságnak ugyanis az az írásb rögzített feladata, hogy Magy ország igényével foglalkozz külföldön, és az a kérdés, ho az állam milyen magatartást

A visszaadott képek listája:

Szépművészeti Múzeum:

F. Lenbach: Női portré – Andrássy-gyűjtemény
Opie John: Férfi arckép – Andrássy-gyűjtemény
Ism. velencei (Paris Bordone?): Szent család Szent Katalinnal – Szebe Dezső gyűjteménye
Ism. olasz (D'Oggione): Angyal mirhával – Szeben Dezső gyűjteménye
Carl Rahl: Pejacsevics Sándorné arcképe – Szeben Dezső gyűjteménye
Hans Canon: Női arckép – Hatvany Ferenc gyűjteménye

Magyar Nemzeti Galéria:

Munkácsy Mihály: Itatás (1869) – Andrássy-gyűjtemény
Munkácsy Mihály: Krisztus Pilátus előtt – Három tanulmányfej – Andrássy-gyűjtemény
Munkácsy Mihály: Esti hangulat – Károlyi László gyűjteménye
Munkácsy Mihály: Ebéd után – Ismeretlen gyűjtemény
Rippl-Rónai: Párizsi nő – Miklós Andor gyűjteménye
Rippl-Rónai: Anella képmása – Laub László gyűjteménye
Székely Bertalan: Női akt – Nádor Henrik gyűjteménye
Karlovszky Bertalan: Bíró Zsigmond arcképe (1930) – Pesti Hazai Első Takarék-gyűjtemény
Csók István: Varrogató nő (1905) – Domokos Lajos gyűjteménye

Sok törvény volt...

Hajagos Évának, a Művelődési Minisztérium jogi osztálya munkatársának az esettel kapcsolatban ez a véleménye:

– Jelenleg a képek állami tulajdonban vannak, a Szépművészeti Múzeum, illetve a Nemzeti Galéria leltárában szerepelnek. Az állami tulajdon a Kincstár körébe tartozó vagyon. A pénzügyminiszter, illetve a Kincstári Vagyonigazgatóság az, amely tulajdonjogi kérdésekben jogosult az államot képviselni. A Művelődési Minisztérium tulajdonjogi kérdésekben így *nem is foglalhat állást*.

– Ezeknek a festményeknek van jogos örökösük, azért, mert családjuktól egykor ellopták őket…

– Ha az örökösök vagy bárki más úgy gondolja, hogy egy bizonyos festmény az ő tulajdona, lehetősége van *polgári pert* indítani. Mindenki perelhet a tulajdonjogáért. Addig a Kincstári Vagyon Igazgatóság gyakorolja a tulajdonosi jogokat, ezért egyszerűen nincs lehetősége a minisztériumnak ilyen ügyekben döntést hozni. Egyébként nem ez az első esetünk, több örökös lépett már fel régebben is, a 90-es évek elején igényével.

– De akkor nem volt Kincstári Vagyonigazgatóság.

– Igaz, de akkor is állami tulajdon volt, s *fő szabályként* a pénzügyminiszter képviselte az államot. Itt most több képről van szó, azt hiszem tizenvalahányról…

– Két Munkácsy-képről, ezek az Andrássy-gyűjteménybe tartoztak.

– A másik tizenháromnak is lehet tulajdonosa.

– Nincsen.

– Előkerülhetnek.

– Nem kerültek elő. Vagy meghaltak, vagy teljes vagyonelkobzás sújtotta őket, vagy lemondtak vagyonukról. De ennek a két képnek a tulajdonjogáról vita sincs a műgyűjtemények ismerői és szakértői között. Csak attól, mert egy pártutasításra 1972-ben leltárba vették őket, ettől ez még nem a magyar államé.

– Amint már említettem, pert indíthatnak!

– Lehet, hogy egy jogász számára jogilag értelmezhetetlen álláspont az ilyen, de ezek az emberek azt mondják, hogy az ő lelkiismeretükkel, Magyarországhoz való érzelmi viszonyukkal nem egyeztethető össze az, hogy szülőházájuk ellen pert indítsanak. Egyébként milyen tulajdonjogi törvények ezek, amelyekre ön hivatkozik, s amelyek nem teszik lehetővé a visszaadást?

– Sok törvény volt. Többek között az úgynevezett zsidó törvények, majd az államosítási törvények és még más. Ezek mindig igyekeztek korlátozni a magánvagyont. Ha ezt a folyamatot végigkíséri, meglátja, hogy alig-alig akad valaki, akinek jog szerint maradhatott vagyona.

– Miért nem kapott választ levelére a Nemzeti Galéria főigazgatója?

– Főosztályunk írt egy feljegyzést álláspontunkról, és a minisztériumban volt egy megbeszélés, amelyen a főigazgató úr is részt vett, s ahol ugyanezt az álláspontot képviseltük. Sajnálom, ha a főigazgató úr ezt válaszként nem tudta értékelni, illetve hogy ennek alapján megfogalmazható választ a miniszter úrtól vagy a kulturális örökség főosztályától nem kapott.

núsít a tárgyak fellelhető erede tulajdonosaival vagy azok ör köseivel, már kívül esik felada körén. Éppen mostanában tette javaslatot arra, hogy a bizottsá jogkörét ebben az irányban b víteni kellene, hiszen Magyaro ország követelései többé-kevés magántulajdonú tárgyakh kapcsolódnak. Ha valami cso folytán visszakapnánk Oroszo ságtól az elrabolt műkincsek azok százával állhatnának rak rokban, és amíg egyenként p gári pert nem nyernének a jog tulajdonosok, gyakorlatilag ne is tudnánk mit kezdeni a t gyakkal.

A jogászok egymásra mut gatása, az évek óta tartó titkol zás és a rendezetlen tulajdonj gi helyzet ezekben a hetekb még különösen nagy károkat okozhat. Ha az orosz parl mentben vitát vált ki a vissz szolgáltatás megtagadását szo galmazó új törvénytervezet, v lamelyik nacionalista honfi j gosan érvelhet majd azzá hogy ugyan minek adjuk viss ezeket a tárgyakat a magyaro nak, amikor azok állami tula donnak nyilvánítják egyből a egészet és a „kapitalizmus épí getése" közben a tulajdonh való legfőbb polgári jog egyikét cinikusan figyelmen k vül hagyják.

Hajdú Éva

Mrávik László, művészettörténész

a Hatvani Galériában mjitotta meg Mrávik László a VI. tájképfestészi biennálet. — a tárlat 1985. jan. 14-ig látogatható.

Hétfői Hírek,
1984. nov. 26.

MRAVIK LÁSZLÓ művészettörténész

Mravik László: Törvénytelen mütárgymozgások

Mozgó Világ 1993/3, 3-35

nas kolostor építése is. Vilmos elérte célját: III.
et, és ilymódon sikerült a palermói püspökkel
asonlóan, ő is nyitott volt a toszkánai hatásokkal
sából. A nyugati kapuzatokat egy sor egymásba
ot két alacsony, valószínűleg befejezetlen torony
an, Monreale székesegyházán is iszlám ívsorok
dékot alkotnak, mint amazoknál, és fellazítják a

ok. A palermói palotakápolna faldekorációihoz
tel a falakat hordozó csúcsívek és klasszikus
kokon ábrázolt jeleneteket kísérő feliratok más-
ak elérni az építtetők. A középhajó jeleneteihez
ett a világiak és a normann udvar tagjainak a
il és Krisztus kezében görög felirat olvasható.
vezették a hívőket, ahol a görög szöveggel és az
t az elbeszélés és a mozgás.

Pedagógiai ISO?

Szolnok megyeháza dísztermében *Pokorni Zoltán* oktatási miniszter tegnap közoktatási fórumot tartott a megyei önkormányzatok polgármestereinek és az iskolák igazgatóinak. Az oktatási miniszter örömmel nyugtázta, hogy a pedagógusok, a technikai és az adminisztrációs dolgozók béremelése, ha szűkösen is, de a szolnoki önkormányzat segítségével megoldódott. A fórumon három fő gondolatkör vetődött fel: a költségvetés és a bérek alakulása, a közoktatási törvény módosítása és a NAT felülvizsgálata. A közoktatásban a bérek a rendszerváltás óta kétszer emelkedtek reálértékben: mindkét esetben a választások időszakában. Ezen változtatni kell a jövőben – hangsúlyozta a miniszter.

A közoktatásról szóló, többször módosított 1993. évi LXXIX. törvény megváltoztatásának legfőbb indoka, hogy a kormányprogramnak megfelelően elvégezzék a tartalmi szabályozásra vonatkozó rendelkezéseket. A közművelődési tárca stabilizálni kívánja a 8+4-es, azaz hagyományos szerkezetű oktatási rendszert, a nyolcosztályos általános iskolát és a négyosztályos gimnáziumot támogatja. A szülők oktatáshoz fűződő joga érdekében oktatási biztos kinevezésével teszik lehetővé a pedagógus, a diák és a szülő között felmerülő esetleges gondok megoldására. A NAT folyamatos átdolgozásának egy részét már szeptemberben, a többit két-három éven belül szeretnék hasznosítani. Hangsúlyozott figyelmet kap a pedagógusok szakmai értékelése, ez adja majd meg a bérfejlesztés mértékét, amit két-három éves költségvetési időszakra szeretne a közoktatási minisztérium előre kidolgozni. Az információk mértékét a diákok terheltségének csökkentése céljából mérsékelni tervezik. Nagyon fontos, hogy létrejöjjön az úgynevezett kerettanterv, ami az iskolák közötti átjárhatóságot teszi lehetővé. Hogy a NAT milyen mértékben, milyen körülménynek megfelelően módosuljon, ahhoz szükséges a közoktatási minőségi szabvány. Az ISO-szabvány létrehozására, kidolgozására pályázatot ír ki a kormány, amire az iskolák pályázhatnak. Ehhez segítséget is kapnak: pénzt és könyveket. Egy-két próbaév után értékeli az Oktatási Minisztérium a pályázatokat. A közoktatási törvény módosításához a pedagógiai ISO bevezetése elengedhetetlen feltételnek tűnik.

POZSONYI TIBOR

Állásbörze Szegeden

Kétnapos regionális állásbörze kezdődött tegnap a szegedi József Attila Tudományegyetem aulájában. A cégek és a hallgatók találkozójára három megyéből – Békésből, Bács-Kiskunból és Csongrádból – érkeztek felsőfokú tanintézetekben tanuló fiatalok. Az immár negyedik alkalommal megrendezett állásbörzén a munkatársakat kereső cégek képviselői személyesen találkoznak az érdeklődő hallgatókkal. Tizenhét munkaadó állított fel standot, további 13 cég pedig előadásokkal mutatkozik be.

Napi MAGYARORSZÁG
HIRDETÉS-FELVÉTEL
1075 Budapest
Wesselényi u. 8.
Tel./fax:
342-6164
322-2448

Szövetkezetivagyon-vita

Kiskunfélegyházán az új törvénytől félnek

Több száz milliós – egyes vélemények szerint egymilliárd forintnyi – vagyon sorsáról döntött február 6-án a kiskunfélegyházi Integrál ÁFÉSZ küldöttgyűlése. A szövetkezet elnöksége arra kérte a küldötteket, hogy szavazzák meg az áfész baromfivágó üzemének az Integrál–Foods Rt.-be apportálását. A döntést követően a szövetkezet felügyelőbizottsága indítványozta, hogy az igazgatóság kezdeményezzen törvényességi vizsgálatot. Martus Gyula, az Integrál ÁFÉSZ elnöke írásban azonban mind a mai napig nem adott választ a bizottság felvetésére.

A szövetkezeti vagyon átalakulása 1998. november 27-én kezdődött. Ekkor az áfész és hat magánszemély megalakította az Integrál–Group Vagyonkezelő és Szolgáltató Kft.-t. A cég ingatlanok bérbeadására, üzemeltetésére, üzletviteli tanácsadásra, vagyonkezelésre szerveződött 20,1 millió forint törzstőkével, amelyhez az áfész 9,9 millió forint készpénzzel járult hozzá. *Martus Gyula* szövetkezeti elnök, valamint további négy igazgatósági tag 10,2 millió forintnyi üzletrészt adott a törzstőkéhez. Az üzletrész forgalmi értéke – egy 1998. november 26-án kelt adásvételi szerződés alapján – mindössze tízszázalékos, a kft. alapítói a szerződésben viszont névértéken szerepeltették.

A korlátolt felelősségű társaság 1999. január 19-én a szövetkezettel közösen létrehozta az Integrál–Foods Élelmiszer-ipari és Kereskedelmi Rt.-t. A társaság alaptőkéje a következőképpen alakult: a kft. – vagyis a hat alapító magánszemély – nem pénzbeli hozzájárulásként 10,2 millió forint értékben az Integrál ÁFÉSZ által kibocsátott szövetkezeti üzletrészt adta, amelyért 1020 darab részvény illeti meg. A kft. további 9,9 millió forint készpénzzel társult az alapításhoz, így a kft. összességében 2010 darab részvény tulajdonosa lett. Az rt. másik tulajdonosa, az Integrál ÁFÉSZ 100 ezer forintnyi készpénz-hozzájárulásért 10 darab részvény birtokába jutott. Az rt. igazgatósága és felügyelőbizottsága a kft.-t alapító személyekből áll, akik egyben az Integrál ÁFÉSZ tisztségviselői, illetve alkalmazottai. A cégbíróság egyébként a kft. esetében egy nap múltán, az rt.-nél pedig mindössze öt nappal a bejegyzési kérelem benyújtását követően vette nyilvántartásba a vállalatokat.

A február 6-i küldöttgyűlést megelőző napon névtelenségbe burkolózó személyek postaládákba dobott röpiratokkal, illetve telefonon próbálták rávenni a küldötteket, hogy akadályozzák meg a szövetkezet legértékesebb vagyonrésze, a baromfivágó üzem Integrál–Foods Rt.-be apportálását. A küldöttek végül nyílt szavazással elfogadták a baromfivágó üzem rt.-be olvasztását. A döntést követően a szövetkezet igazgatóságának három tagja írásban tiltakozott a bizottság elnökénél az üzem apportálása ellen.

Tóth Istvánné, a felügyelőbizottság elnöke a küldöttgyűlésen felolvasta a bizottság állásfoglalását: „A felügyelőbizottság egyhangú határozatával úgy döntött, hogy mindaddig nem támogatja a baromfivágó apportálását, míg a tervezett átalakulásról a szövetkezet tagsága részletesen nem tájékozódik, és egyetértő akaratát ki nem nyilvánítja."

A felügyelőbizottság február 15-én rendkívüli ülést tartott, amelyre a szövetkezet elnökét is meghívták. Tóth Istvánné elmondta: a rendkívüli ülésen Martus Gyulától kértek információt az üzem apportálását követően kialakult helyzetről. A bizottság elnöke hozzátette: a tagok az ülésen javasolták, hogy ha minden úgyis a törvényeknek megfelelően zajlott, akkor kérjenek törvényességi vizsgálatot, s ezzel tisztázzák az esetleges félreértéseket. Tóth Istvánnétól megtudtuk azt is: a bizottság megvizsgálta az ÁFÉSZ-üzletrészek eladását a névérték 10 százalékáért, s megállapította, hogy az értékesítés nem szolgálta a szövetkezeti tulajdon érdekeinek védelmét.

Martus Gyula szerint a baromfivágó üzem rt.-be apportálására azért volt szükség, mert az új szövetkezeti törvény nehéz helyzetbe hozza majd a szövetkezeteket, s az ő céljuk az Integrál ÁFÉSZ egybentartása. Martus Gyula Tóth Istvánné felvetéseire reagálva kijelentette: a felügyelőbizottság elnökének az a baja, hogy nem vették be a kft., illetve az rt. alapító tagjai közé. Az Integrál ÁFÉSZ elnöke azt, hogy mind a szövetkezet igazgatóságában, mind a kft., illetve az rt. vezetőségében ugyanazon személyek szerepelnek, azzal magyarázza, hogy nem szerették volna, ha a szövetkezet érdekeinek védelmére alakított cégekben idegen, bomlasztó személyek is helyet kapnak. Martus Gyula úgy véli: a szövetkezet vezetősége ellen a konkurencia által irányított lejárató kampány folyik, amely során a helyi televíziót és újságot is lefizették. A szövetkezet elnöke a bizottság által javasolt törvényességi vizsgálattal kapcsolatban kijelentette: hiába vették fel a kapcsolatot a városi ügyészséggel, ott azt a választ kapták, hogy a hivatal semmilyen okot nem lát a vizsgálat megkezdésére. Hozzátette: minderről szóban tájékoztatta a felügyelőbizottságot.

A február 6-i gyűlésen a küldöttek 40-20 arányban voksoltak az apportálás mellett. A küldöttgyűlésen részt vevő alkalmazottak közül mindössze a szövetkezet beruházási főmérnöke szavazott nemmel. *Seres Györgyöt* február 13-án létszámleépítésre hivatkozva felmentették állásából. Seres György lapunknak elmondta: nem von párhuzamot a menesztése, illetve a közgyűlésen történtek között, azonban furcsának tartja felmondása indoklását, tudniillik azt, hogy az áfész nem tervez további beruházásokat.

DVNYI

Hatalmi harc Nógrád megyében

Becsó Zsolt: Nem kívánok lemondani...

A Nógrád megyei közgyűlés február végén megtartott ülésén már a nyilvánosság előtt folytatódott a belső hatalmi harc. Becsó Zsoltot, a Fidesz Nógrád megyei elnökét, a párt parlamenti képviselőjét, aki a Nógrád megyei közgyűlés elnöki tisztét is megszerezte, február 26-án nyilvánosan is megszólították: „...nem kéne megszüntetni ezt a kétarcú állapotot, és lemondani arról a tisztségről, amelyet nem tudott felvállalni december 22-én?"

A megyei közgyűlés ellenzéki oldalán ülő *Kapás Imre* napirend előtti felszólalásában felrótta *Becsónak,* hogy Nógrád megye halmozottan hátrányos helyzetű, a megye lakossága pedig nap mint nap érzi ezt. A szabaddemokrata politikus szerint pedig a megyei közgyűlés elnökének a megye érdekeit kellene képviselnie az Országgyűlésben is. Kapás szerint Becsónak ez nem megy. Ezért az ellentmondásos helyzet, a szerepzavar feloldására javasolta a lemondást. Ami választ is adhatna arra a morális kérdésre, hogy „lehet-e valaki egyszerre hűséges, fegyelmezett kormánypárti frakciótag és egy megye első közjogi méltósága". A kérdést az SZDSZ egyébként a parlamentben is fel kívánja tenni, s azt szorgalmazza: vizsgálják felül az összeférhetetlenségi törvényt.

Becsó Zsolt úgy érzi, hogy nem került ellentmondásos helyzetbe a két funkció által.

– Már többen kérdezték tőlem, miként lehet összeegyeztetni a megyei közgyűlés elnöki funkcióját és az országgyűlési képviselői munkát. Amire én továbbra is csak azt válaszolhatom, hogy nagyon jól. Kevesebb szabadidőm marad, a családom, a magánéletem rovására megy, de én ezt vállaltam. Úgy gondolom, az eltelt négy hónap eredményes munkája is engem igazol.

– Megőrzi funkcióját, és a megyei közgyűlés elnöke marad?

– Nem kívánok lemondani, nincs miért.

– Ön a helyén marad, kommunikációs tanácsadója viszont lemondott, igaz, csupán párttagságáról. Sokan fonákságnak tartják, hogy egyik bizalmi embere szabaddemokrata volt...

– Ez csak látszólagos fonákság. Az eltelt négy év során ismertem meg *Katona Miklóst,* korrekt munkakapcsolatot alakítottunk ki, amit soha nem itatott át a párthovatartozás. Amikor én lettem a közgyűlés elnöke, kértem, hogy maradjon, feladatát továbbra is megbízhatóan végzi.

Katona Miklós sajtóreferens a történteket a következőképp magyarázta:

– Én átéreztem azt a lelki konfliktust, amely a parlamenti szavazás során kialakulhatott az elnök úrban. Éppen ezért nem tudom és nem is akarom elítélni a tartózkodás tényét. Egyébként is: ki vagyok én, hogy bárki felett ítéletet mondjak? Etikai szempontok alapján nem értek egyet a közgyűlés ülésén az SZDSZ által elmondottakkal. Magamra nézve levontam a megfelelő következtetéseket, döntöttem, és az ülés másnapján kiléptem az SZDSZ-ből.

A hatalmi harcnak politikai áldozata már van Nógrád megyében. A célszemély még a helyén van.

GÁSPÁR

Hazakerülhetnek a műkincsek

A minisztérium márciusban tárgyal az orosz féllel

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

– A restitúció ügyének határon túli és határon inneni vonatkozásai egyaránt vannak. Áttételesen magában foglalja a II. világháborús holocaust során és a későbbi években is igazságtalanul elvett műkincsek visszaszolgáltatását, illetve a problémák rendezését, amit ma kárpótlásnak nevezünk – mondta *dr. Visy Zsolt,* a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának (NKÖM) helyettes államtitkára, majd kifejtette: – Annak ellenére, hogy nem fogadjuk el a duma által elfogadott orosz törvény jogszerűségét, illetve korlátozó voltát, nincs más választásunk, mint dokumentumok, bizonyítékok gyűjtésével felkészülni az igényelhető műtárgyak jegyzékének benyújtására az általuk megadott októberi határidőre. Szándékaink szerint azzal a feltétellel nyújtjuk be a listát, hogy nem mondunk le a törvényben nem szereplő műtárgyak visszaszerzéséről sem. Az említett törvény csak a holocaust áldozatai, az egyházak és a politikai üldözöttek Oroszországban lévő műkincseire vonatkozik. Bár pontosan senki nem tudja megmondani, de több tízezerre becsülhető ez az anyag.

Az eddigi felmérések alapján a Magyarországról hiányzó műkincs mennyisége százezer darab lehet. Ezt *Mravik László* kutatásai és a magyar múzeumok eddig rendelkezésre álló információi támasztják alá. Mint megtudtuk, több vád ért bennünket az orosz fél részéről arra vonatkozóan, hogy műkincseink nagy részét itthon kell keresni. *Hámori József* miniszter ezért utasította a hazai múzeumokat arra, hogy március végéig adjanak jelzést az összes, bizonytalan eredetű, birtokukban lévő műtárgyról. Ezzel bizonyítani lehet az orosz fél által most is hangoztatott állítással szemben – amely szerint pár száz műkincs van a birtokukban – a több tízezres számot.

A Hatvany-család műtárgyai is a volt Szovjetunióba kerültek

FOTÓ: ARCHÍV

Függetlenül attól, hogy az októberi benyújtási határidőt be tudjuk-e tartani, egyet nem tehetünk meg, jelesül azt, hogy ne törekedjünk az összes létező bizonyíték begyűjtésére az Oroszországban lévő műtárgyakról. Ehhez a két országban és szerte a világon megtalálható adatot át kell néznünk, amellyel egy évek óta létező kutatócsoport foglalkozik – jelezte Visy Zsolt. A csoport, amelynek előző vezetője *Fodor István* egykori miniszteri biztos volt, mára átszervezésre került, a jövőben pénzügyi támogatása is jelentősebb lesz. A minisztérium kérése, hogy a hazai levéltári és a külföldön fellelhető anyagokat a rendelkezésre álló néhány hónap alatt gyűjtsék össze. A csoport a kulturális örökség igazgatóságának felügyelete alatt áll, tagjai részben köztisztviselői állományban vannak, ezáltal az állam olyan lehetőségeket biztosít számukra, amelyek munkafeltételeiket jóval könnyebbé teszik.

A helyettes államtitkár a tavaly december elején ez ügyben Washingtonban rendezett nemzetközi konferenciáról elmondta: az orosz fél mindenki nagy örömére bejelentette, hogy az oroszországi levéltárak nyitva állnak a kutatás számára. Mi már különböző szinteken felvettük a kapcsolatot velük arra vonatkozóan, hogy kutatóinkat akár napokon belül kiküldhessük – tette hozzá.

A magyarországi tennivalók közül kiemelte a különböző levéltárak és a Pénzügyminisztérium rendelkezésére álló anyagok vizsgálatát, valamint a bankok erre az időszakra vonatkozó írásos dokumentumait, mert ezek alapján lehet nyomon kísérni a műtárgyak történetét. Ezt a munkát is a Mravik László által vezetett restitúciós kutatócsoport végzi majd. A minisztérium abban tud segítséget nyújtani a csoportnak, hogy a honi és a külföldi intézményeket felkéri a munkák gyors elvégzésének megsegítésére.

Az orosz–magyar viszony az utóbbi években ellaposodott. A mostani kormányzat azonban a közeljövőben valószínűleg eredményes tárgyalásokat tud folytatni különböző konkrét ügyekben az orosz féllel, többek között ilyen a moszkvai magyar intézet sorsa is.

Ami emellett reményre ad okot, az a washingtoni találkozón kialakított jó kapcsolat az orosz küldöttséggel és az azóta eltelt időszak diplomáciai csatornáin, illetve a követség munkatársain keresztül érkezett jelzések.

HANCZÁR JÁNOS

Felmentését kérte az igazgató

Tanárverés után

Benyújtotta lemondását *Csincsik Andrásné,* a salgótarjáni Rákóczi Úti Általános Iskola igazgatónője; a pedagógus (le)lépését *Puszta Béla,* a megyei jogú város polgármestere tudomásul vette. Az oktatási intézményben február 4-én az egyik diáklány édesanyja tettleg bántalmazta gyermeke napközis nevelőnőjét. Az incidensből botrány kerekedett a nógrádi megyeszékhelyen, mert csak azt követően terelték hivatalos mederbe a tanárverés történetét, miután az pletykák formájában kiszivárgott.

A fenntartó által elrendelt vizsgálat eredményéről *Czene Csilla,* a polgármesteri hivatal oktatási, kulturális és sportirodája vezetője tegnap a többi között elmondta, hogy az intézmény vezetőjének személyi felelősségét ugyan nem állapították meg, fegyelmi sem indul ellene, de a kialakult helyzet miatt érthető a pedagógus kolléga lépése. A rendőrségi vizsgálat még tart. Az ügy gyors, megnyugtató rendezése az intézmény munkájának zavartalan folytatása érdekében mindenki számára fontos. Czene Csilla elismerte, hogy a közel öt esztendeje történt iskola-összevonás(ok) után az egykor jó nevű iskolában „megnövekedtek a problémák, a feszültség, de ez nem jelenti azt, hogy ezek a gyerekek kezelhetetlenek" – szögezte le. A tehetséggondozás és a felzárkóztatás pedagógiai kihívás. Salgótarjánban érzik, tudják, hogy a jelenség nem „rákóczis"... Megoldást keresve, szeptembertől egy hátrányt kompenzáló oktatási centrumot hívnak életre a nógrádi megyeszékhelyen: a kemény magot elkülönítik. A probléma a miénk, a városé – mondta Czene Csilla, a salgótarjáni polgármesteri hivatal oktatási, kulturális és sportirodája vezetője, megjegyezve, hogy ez az eset nem lehet precedens.

GIG

Kovács ma nem tárgyal

Az MSZP elnöke nem megy el a ma reggeli megbeszélésre, amelyre *Stumpf Istvántól*, a Miniszterelnöki Hivatalt vezető minisztertől kedden kapott meghívást. *Kovács László* tegnap úgy nyilatkozott: kedvező jelnek tekinti a miniszter törekvését a párbeszédre, de a találkozó előkészítetlen, nem lehet tudni, hogy Stumpf István egyéni kezdeményezéséről vagy kormányzati szándékról van szó.

Pontosítani kellene továbbá azt is, hogy milyen témakörökről kívánnak tárgyalni. Az egyeztetésnek csak a részletek tisztázása után van értelme – vélekedett Kovács László. A szocialista pártelnök-frakcióvezető Stumpf Istvánnak írt tegnapi levelében azt javasolja, hogy a kancelláriaminiszter által indítványozott, ma reggeli időpont helyett a jövő hét elején kerüljön sor kettejük találkozójára. A politikus a rövid határidőre és korábban már lekötött elfoglaltságaira hivatkozva kéri a megbeszélés tervezett időpontjának módosítását.

Mint ismeretes, tavaly ősszel *Szájer József*, a Fidesz frakcióvezetője egyeztetést kezdeményezett az MSZP-vel a kétharmados törvényekről. Akkor azért nem jött létre a találkozó, mert a szocialisták feltételként szabták, hogy egyéb kérdésekről is tárgyaljanak.

Az SZDSZ-hez azért nem érkezett tárgyalási kezdeményezés Stumpf István minisztertől, mert a szabaddemokraták korábban bizonyos feltételek teljesüléséhez kötötték a konzultációt – közölte *Borókai Gábor* kormányszóvivő annak kapcsán, hogy Stumpf István a három ellenzéki parlamenti párt közül csak az SZDSZ-t nem hívta meg hivatalába.

– Természetesnek tartom, hogy a Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszter tanácskozik a frakcióvezetőkkel, legyenek azok akár kormánypártiak, akár ellenzékiek – fogalmazott Stumpf Istvánnal való találkozójának hírét megerősítve *Csurka István*.

K. F.

HAMAROSAN VISSZAVÁSÁROLJA VI. kerületi, Lendvai utcai székházát a legnagyobb kormánypárt. A Fidesz még 1996-ban értékesítette az ingatlant, amelyet a Kereskedelmi és Hitelbank vásárolt meg. *Horváth László* pártigazgató lapunknak úgy fogalmazott: a bankkal folytatott tárgyalások „a célegyeneshez" közelednek, és a párt a közeljövőben visszavásárolja az ingatlant. Ehhez nem vesznek fel hitelt, a székházvásárlást a Fidesz költségvetéséből finanszírozzák. B.

A Tisztelt Ház előtt az agrárcsomag

Szigorúbb föld- és bortörvény

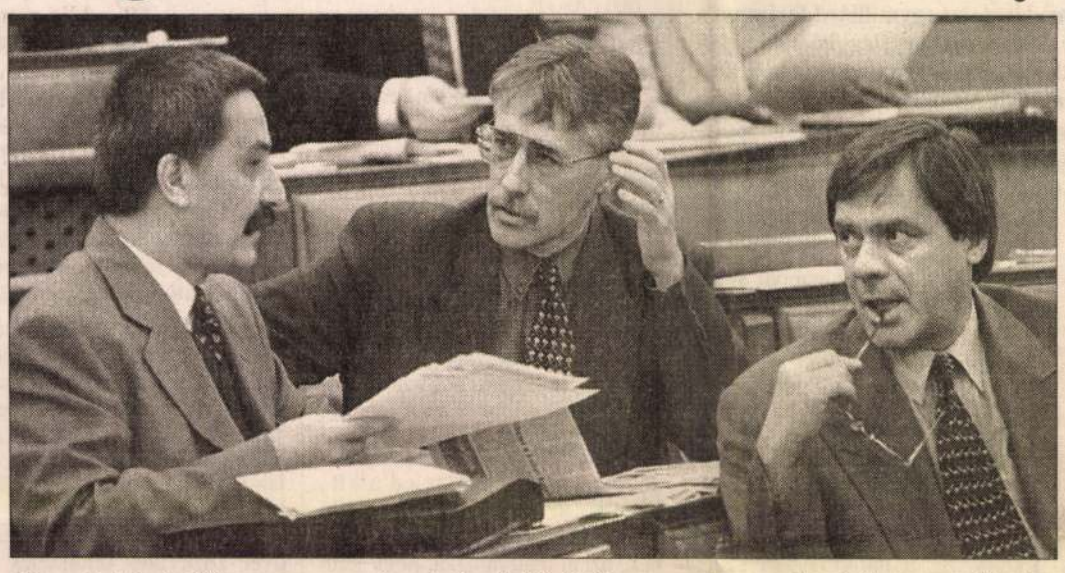

Kisgazda képviselők a magyar mezőgazdaság jövőjéről töprengenek FOTÓ: HATLACZKI BALÁZS

Gyakorlatilag hatpárti konszenzus született tegnap a parlamentben a bortörvény módosításával kapcsolatban. A képviselők egyetértettek a tervezett szigorító intézkedéssel, amely a borhamisítás visszaszorítását segíti elő. Rámutattak: a hamisítás nemcsak többmilliárdos károkat okoz az államkincstárnak, de rontja hazánk jó hírnevét, és az emberi életet is veszélyezteti. Egyetértettek abban is, hogy a termelőknek kötelező legyen a pincekönyv vezetése. Az egységes szabályok alapján vezetett nyilvántartás lehetővé tenné a termelők elszámoltatását és ellenőrzését a különböző hatóságok, például az APEH és az Országos Borminősítő Intézet (OBI) számára. Emellett elősegíti hazánk uniós csatlakozását is.

Torgyán József rámutatott: a jelenleg hatályos törvény 1998 elején lépett életbe, és az eltelt egy év tapasztalata alapján szükséges az átfogó változtatás. Erre várhatóan az év második felében kerül sor. A most beterjesztett módosítás csak a feltétlenül szükséges változtatásokat tartalmazza, amelyeket elsősorban az Európai Unió és hazánk között létrejött megállapodás indokol. Ennek értelmében az EU országaiból származó importboroknál nem kötelező az OBI vizsgálata.

Tegnap tárgyalta az Országgyűlés az általános mezőgazdasági összeírásról szóló kormány-előterjesztést is. Eszerint Magyarország területén 2000 márciusában teljes körű mezőgazdasági összeírást kell tartani. Az adatgyűjtés – amely mintegy kétmilliárd forintba kerül – kiterjed a földhasználatra, az állatállomány létszámára, a gép- és eszközállományra és a mezőgazdasági termelési eredményekre. Torgyán József expozéjában úgy indokolta az összeírást: az utóbbi években lényegesen megváltozott a mezőgazdaság szerkezete, erről azonban a tárcának nincsen megfelelő mennyiségű és minőségű információja.

A kormánypárti képviselők felszólalásaikban azzal érveltek, hogy az összeírással átfogó képet kap az agrártárca ahhoz, hogy megtegye a szükséges intézkedéseket a vidék fejlesztésére. Az adatbázis azonban csak akkor lehet használható, ha az adatok valósak és megbízhatók.

Az ellenzéki képviselők is egyetértettek a törvény szükségességével, de aggályosnak tartották az adatkezelésre vonatkozó szabályokat. Úgy fogalmaztak: a gazdák bizalmatlanok, attól félnek, hogy adataikat az APEH is felhasználja, és ezért nem adnak majd őszinte válaszokat. Éppen ezért a szocialista és a szabaddemokrata honatyák az adatkezeléssel kapcsolatban különböző garanciák beépítését javasolják. Torgyán József a vitában elhangzottakra reagálva leszögezte: az adatkezeléssel kapcsolatos problémákról a tárca ismételten egyeztet az adatvédelmi biztossal, és a szükséges módosításokat végrehajtják.

Ugyancsak tegnap került sor a földkiadó bizottságokról szóló előterjesztés vitájára, amely lapzártánkkor még tartott.

Nem keresik Pepó Pál utódját

Minden miniszter kötelessége, hogy a koalíciós kormányzásban részt vevő frakció számára a lehető legszélesebb tájékoztatást nyújtsa – mondta *Pepó Pál* környezetvédelmi miniszter, miután tegnap részt vett a Fidesz képviselőcsoportjának tanácskozásán. Véleménye szerint meghívását nem szabad összefüggésbe hozni azzal, hogy a közelmúltban a költségvetési bizottság invitálása ellenére sem jelent meg a testület ülésén.

A kisgazda miniszter szerint az egész ügyet a sajtó fújta fel. A parlamenti bizottság tanácskozásán azért nem jelent meg, mert ezzel egy időben zajlott az OECD tízéves környezetpolitikai értékelése. Hozzátette: nincs tudomása arról, hogy távolmaradása miatt a Fidesz és az FKGP politikusai bírálták volna. A kormányülésen ugyanis ez nem hangzott el, *Áder János* házelnök pedig ilyen jellegű megjegyzést nem fogalmazott meg. Arról sincs tudomása, hogy a Miniszterelnöki Hivatal bírálta volna eddigi munkáját.

Szájer József, a Fidesz frakcióvezetője elmondta: a környezetvédelmi miniszter meghívásának az volt a célja, hogy erősödjön a koalíción belüli együttműködés. Pepó Pál és az általa vezetett tárca tevékenységének minőségéről nem esett szó a frakcióülésen. A Fidesz képviselőcsoportja tudomásul veszi, hogy közös kormányzás esetén az egyes minisztériumok élére a koalíciós partner jelöli ki a személyeket.

Márciusban új kuratóriuma lesz a Nemzeti Gyermek és Ifjúsági Közalapítványnak – jelentette be *Deutsch Tamás*. Az utóbbi hónapokban jelentős vagyonvesztési folyamat indult el, ezért az alapítvány ellenőrző bizottsága vizsgálatot indított, amely ezen a héten zárult le. JEZSÓ–KIS

Kosztolányi Dénes a megfigyelési bizottságról

Az előző ciklusra visszanyúló ügyek

Várhatóan még ebben az évben befejezi munkáját a politikusokról folytatott titkos és törvénytelen adatgyűjtést vizsgáló eseti bizottság, amely március 18-án ülésezik először – nyilatkozta lapunknak *Kosztolányi Dénes*, a testület fideszes elnöke. A politikus arra számít, hogy eredményes lesz a bizottság tevékenysége, vagyis jelentést készíthetnek a parlamentnek arról, hogy kik és milyen okból figyelték a közéleti személyiségeket.

A hatékony munka érdekében mindent elkövetek azért, hogy a testület tagjai folyamatosan megkapják a rendelkezésre álló információkat, és ezáltal mindig döntési helyzetben legyenek – hangsúlyozta Kosztolányi. A várható fejleményekről egyelőre nem tud nyilatkozni, mivel az nagymértékben függ a vizsgálati módszerektől. A testület elnöke úgy fogalmazott: nyitottságra törekszik, de ez nem azt jelenti, hogy bármilyen „légből kapott" információt elfogadna a bizottság. Arra számít, hogy jelentkeznek olyanok, akik a testület megalakulásáig nem kívánták kiadni a birtokukba került információt, de most megteszik. Ide tartozhatnak a sajtóban megjelent értesülések is. A bizottság bekéri a Miniszterelnöki Hivatal, a Nemzetbiztonsági Hivatal, illetve a rendőrség birtokában lévő adatokat is.

Orbán Viktor miniszterelnök esetleges meghallgatásáról Kosztolányi elmondta: felkéri a kormányfőt, hogy bocsássa a bizottság rendelkezésére a nála lévő bizonyítékokat. A dokumentumok átvizsgálása után hallgathatják meg a miniszterelnököt. Ennél azonban fontosabb az érintettek – tehát az adatgyűjtést végzők és megrendelők, illetve a megfigyelt politikusok – beidézése. A testület elnöke nem tartja szerencsésnek, hogy *Nikolits István* volt nemzetbiztonsági miniszter mindenhol ott kíván lenni, ahol az előző ciklusra „visszanyúló" ügyet tárgyalnak, mint például a Nádor-albizottságban, a nemzetbiztonsági bizottságban és a megfigyelési eseti bizottságban.

– Én a rendszerváltozás híve vagyok, és nem tartom helyesnek, hogy az előző kormány emberei ott ülnek minden egyes kilométerkőnél, ahol szembekerülhetnek saját korábbi tevékenységükkel – mondta Kosztolányi Dénes. A meghallgatásokról a bizottságnak kell döntenie, az nem az elnök hatáskörébe tartozik.

A vizsgálat lényege a politikai élet tisztaságához fűződő érdek védelme. A képviselők akkor tudják felelősséggel, nyugodtan ellátni feladatukat, ha nem kell aggódniuk az esetleges megfigyelésükből eredő magánéletbeli zaklatásoktól.

KIS FERENC

Napi HÁTTÉR

1998. augusztus 25-én *Orbán Viktor* pártelnök-miniszterelnök a Fidesz-Magyar Polgári Párt országos választmányának ülésén bejelentette: a párt vezető személyiségeit és családtagjaikat az előző kormány ideje alatt, 1997-ben titkos és törvénytelen módon megfigyelték, adatokat gyűjtöttek arról, milyen cégekben van érdekeltségük. Terhelő adatokat azonban nem találtak. Orbán Viktor szerint az információkat a tavaszi választási kampányban akarták felhasználni a Fidesz ellen. Az úgynevezett célszemélyek között volt Orbán Viktor, *Áder János, Kövér László, Deutsch Tamás, Szájer József, Salamon László*, valamint családtagjaik, közvetlen hozzátartozóik.

A bejelentést követő néhány napon belül több napilap – köztük a Napi Magyarország is – arról számolt be: értesüléseik szerint a Pinpoint Biztonságvédelmi Információs Ügynöki Kft. végezte az adatgyűjtést. Ezt akkor titkosszolgálati és rendőrségi források is megerősítették. *Méth György*, a cég ügyvezető igazgatója azonban visszautasította a feltételezéseket, amely szerint cége – a titkosszolgálatokhoz kötődő kapcsolatainak felhasználásával – adatot gyűjtött volna a Fidesz vezetőiről. Felmerült az is: esetleg a Postabank rendelte meg az adatgyűjtést, ezt azonban *Princz Gábor* cáfolta.

Közben a parlamentben mind a kormánypárti, mind pedig az ellenzéki képviselők vizsgálatot sürgettek. *Keleti György*, a nemzetbiztonsági bizottság elnöke a testület ülésére meghívta a kormányfőt, hogy ott mutassa be azokat a dokumentumokat, amelyek alapján a bejelentését tette. Orbán Viktor azonban csak a megfigyelést vizsgáló eseti bizottságnak kívánja átadni az iratokat. Hosszas huzavona után végül is az Országgyűlés megalakította a politikusok és más közéleti személyiségek adatgyűjtését vizsgáló eseti bizottságot, amelynek elnöki posztját *Kosztolányi Dénes* kapta. L. B.

Mindörökké Nemzeti?

Kilencvenegy éve, 1908 nyarán ki kellett költöznie a Nemzeti Színháznak a mai Rákóczi út és Múzeum körút sarkán állt, s 1837-ben még Pesti Magyar Színházként megnyitott, 1840-től azonban Nemzeti Színházként működő épületből, mert Apponyi Albert kultuszminiszter életveszélyesnek nyilvánította. A társulat ekkor átköltözött, ideiglenesen, mint mondták, a Népszínházba, amely a mai Blaha Lujza téren állt. Az ideiglenesség 1964. június 28-ig tartott: aznap este a Lear király előadásával bezárt ez a színház is. Az épületet 1965. március 15.(!) és április 23. között, több robbantással eltörölték a föld színéről. Semmi baj – mondták az akkori illetékesek –, hiszen már 1965. január 21-én megjelent a tervpályázati felhívás az új Nemzeti Színház megtervezésére, sőt már az új helyszín is megvolt: a Fővárosi Tanács által jóváhagyott rendezési terv szerint a Városliget, a Dózsa György út mentén.

Ennek most van harmincnégy éve. Nemzeti Színház azóta sincs, noha sorra születtek tervpályázati kiírások, tervek, e tervekről döntések, véglegesnek mondott elhatározások. Minden kormány szükségesnek tartotta leszögezni: kell egy új Nemzeti Színház. És mégsem. Talán itt is a hagyomány működött közre, hiszen az 1908-ban elhagyott és 1913-ban lebontott első Nemzeti pótlására már 1912-ben kiírtak pályázatot, s bár nagyon szép tervek születtek, mégsem történt semmi. Mondhatnánk hát: a Nemzeti Színház megépítése mindörökre témának látszik maradni, hiszen a legutóbbi napok eseményei is azt mutatják: szándék ugyan van, igen határozott lépéseket is tettek, de a különböző – és egyáltalán nem a magyar színházművészet érdekeit szem előtt tartó – kifogások, kötözködések, szakemberi véleményeknek álcázott politikai ellenaknák miatt megint csak fennáll a veszély, hogy – legalábbis a megjelölt és már amúgy is az eredeti elképzelést, a 2001. évi megnyitást túllépő időpontra, 2002. március 15-re – nem készül el az új Nemzeti. Paragrafusértelmezésekről, építészeti etikáról, megbízatás vagy pályáztatás jogosságáról folyik a vita. Belépett a tervezett helyszín miatt a kormány minden intézkedését elvből akadályozó főváros és a főpolgármester is a ringbe. Folyik a ki tudja, eddig hány menetet hozó s még menynyit tartogató mérkőzés, amelynek eddig csak vesztese volt, s ez a magyar színház, a magyar színházművészet. Miközben ugyanis zajlik a meccs, röpködnek a szabályos és az övön aluli ütések, a magyar színésztársadalom csak nézőként figyelheti az eseményeket. De a keserű tapasztalatok dacára is éltető a remény: egyszer talán megszűnik örök életű téma lenni az új Nemzeti felépítése. Nem az érdekli őket, hogyan tart be az ellenzék a kormánynak, hogy megbízzák-e az építészt, vagy lesz-e tervpályázat, hanem az: legyen végre-valahára pont ennek a tulajdonképpen kilenc évtizede húzódó hercehurcának a végén. Akarja mindenki, akit illet, hogy legyen új Nemzeti. Valahol, bárhol, de legyen, s ott végre otthont találjon a magyar dráma és a magyar színjátszás múzsája annyi kilakoltatás, hitegetés és cserbenhagyás után.

TAKÁCS ISTVÁN

Újabb megbeszélés Bősről

A jövő héten Pozsonyban találkozik harmadszor a hágai döntés végrehajtásáról tárgyaló magyar–szlovák szakértői küldöttség. A szlovák kormány keddi ülésén jóváhagyta az eddigi tárgyalásokról szóló jelentést, és megszabta a szlovák szakértői küldöttség további irányvonalának kereteit. „A tárgyalások a továbbiakban is a jóindulat jegyében és a hágai Nemzetközi Bíróság ítéletével összhangban, azt szorgalmazva folytatandók, hogy a Bős–Nagymaros vízlépcsőrendszer megépítéséről és üzemeltetéséről szóló 1977-es szerződés minden célja megvalósuljon. Az eddigi tárgyalások nem vezettek ilyen eredményre" – fogalmaz tegnap kiadott közleményében a szlovák kormány.

A magyar szakértői küldöttséget vezető *Székely László* szlovák partnere, *Dominik Kocinger* a szlovák közszolgálati rádiónak úgy nyilatkozott, hogy ha az erőmű csúcsrajáratása elmaradna, ha Nagymarosnál nem termelnének áramot, és ha a hajózást nem tudnák biztosítani a Dunán, akkor az súlyos gazdasági következményekkel járna, hiszen az erőmű így nem teljesítené eredeti feladatát. MTI

A Duna Charta ellentmond

A Duna Charta nem ért egyet a *Székely László* dunai kormánybiztos által múlt héten ismertetett szigetközi rendezési tervvel, s kéri annak felülvizsgálatát. A kormánybiztost és a Duna Kört egyaránt meglepte a charta állásfoglalása. A Duna Kör egyes tagjaiból még 1997-ben megalakult Duna Charta a nemcsóki politika folytatását látja az új rendezési tervben. Mint megírtuk: az ökológusok és vízügyesek összefogásával készített terv legalább ötvenszázaléknyi víz visszaszerzésével számol betongátak építése nélkül, a múlt századi folyamszabályozás előtti Duna-ág rehabilitálásával – tehát a kanyarok visszaállításával – oldaná meg a szigetközi talajvízszint-csökkenés és vízminőségromlás okozta ökológiai problémákat. A charta lapunkhoz eljuttatott állásfoglalásában *Hajósy Adrienne* úgy fogalmaz: az elképzelés nem új, annak idején *Julius Binder*, a szlovák vízlépcső atyja is hasonló álmokat dédelgetett, amellyel végleg felszámolnák a Dunát. A charta felrója, hogy *Mayer István, Nemcsók* helyettese és *Mikolits Sándor*, a nagymarosi gát főtervezője is részt vett az új terv készítésében. Végezetül arra kérik a dunai kormánybiztost, vizsgálja felül, hogy kikben bízik, a tervkészítéshez pedig inkább kérje szakértői zsűri véleményét.

Székely László kormánybiztos leszögezte, hogy a Duna Charta nem küldte meg számára az állásfoglalást. – Hajósy Adrienne március 16-ra egyeztetést kért a kormánybiztosi irodától, így meglepő, hogy már most, a szigetközi tervek részletes ismerete nélkül ítélkeztek. Megtiszteltetésnek veszem, hogy a charta jeles szakértői az új tervben csak annyi problémát találtak, hogy annak készítésében Mayer és Mikolits is részt vett, több ökológus mellett. A hazai vízügyes szakértők száma azonban véges, s nem lehet a filharmonikusokat felkérni a Szigetköz rendezési tervének elkészítésére – mondta Székely. *Droppa György*, a Duna Kör ügyvivője – aki maga is részt vett a terv kidolgozásában – kifejtette: a múlt századi folyamszabályozások során helyenként túlzott mértékben kiegyenesítették a folyókat, ami medermélyülést és jelentős vízminőségromlást eredményezett. Ez történt a Szigetközben is, ahol a vízmennyiség egy részének a szlovákiai felvízcsatornába terelése ezen felül talajvízszint-csökkenést is eredményezett. Ezekre a problémákra kínál ökológiailag sem kifogásolható megoldást a kanyarok visszaállítása, az úgynevezett meanderező ág kialakítása, amihez a már meglévő mellék- és holtágakat használnák fel. Így a lehető legkisebb mértékben okoznának sebeket a természetben. Ezt a megoldást a Duna felső szakaszán – Baden-Wüttenbergben már tíz éve megvalósították. A terv akkor osztatlan sikert aratott. Mayer és Mikolits részvételéről annyit, hogy az ő bevonásuk kifejezetten jó ötlet volt, hiszen így elkerülhető a konfliktus a hagyományos vízügyes szakmával, másrészt amíg ők meanderező ágat terveznek, biztosan nem foglalkoznak gátépítéssel. HGERI

MRAVIK LÁSZLÓ

Nincs gazdája az elhurcolt műkincsek ügyének

A kutatók három hónapon át fizetést sem kaptak

A második világháború idején a Szovjetunióba hurcolt műkincsek sorsát illető tudományos kutatásnak sohasem volt igazi gazdája a hazai döntéshozók körében. Márpedig ahogy a feltáró tudományos kutatás nélkül mit sem ér a politikai akarat, az is tagadhatatlan, hogy politikai akarat híján nem lehet kutatni – állítja Mravik László művészettörténész, aki harca sikertelenségével indokolja, miért mondott le a restitúciós bizottsághoz kapcsolódó kutatócsoport vezetői posztjáról, és miért hagyta abba magát a kutatást is.

Mravik László úgy véli: legalább öt éve sem a kormánytól, sem az illetékes kulturális tárcától nem kaptak hatékony támogatást, tapasztalataik szerint a restitúció kérdése csak a deklarációk szintjén volt kiemelt jelentőségű állami ügy. A kutatás az utóbbi években egy tapodtat nem haladt előre, úgy tetszett, egyes döntéshozók azzal is megelégednének, ha az erősen hiányos sárospataki könyvtárat és a Grabar Intézetben tárolt mintegy 150 darabból álló, vegyes értékű anyagot visszakapná Magyarország. Márpedig a volt Szovjetunióba hurcolt műtárgyak – képző- és iparművészeti értékek – számát százezernél is többre becsülik.

> *„A volt Szovjetunióba hurcolt műtárgyak számát százezernél is többre becsülik."*

Mravik László és a kutatócsoportot vezető *Békefi Eszter* is attól tart, hogy ha az orosz törvényhozás útvesztőiben hosszú ideje bolyongó restitúciós törvény egyszer csak hatályba lép, hirtelen nagyon szűk lesz az a határidő, amely alatt Magyarországnak be kell nyújtania az elhurcolt műkincsek tulajdonjogát igazoló bizonyítékokat. Mint mondják, az utóbbi években annyira nehezen fértek hozzá a szükséges levéltári dokumentumokhoz, hogy fizikailag lehetetlennek látszik az iratok feldolgozása.

Gecsényi Lajos, az Országos Levéltár főigazgatója ugyanakkor úgy véli, az lett volna az igazán jó megoldás, ha a kezdet kezdetén a levéltárat is bevonják a kutatásba. Mint mondja, az intézmény mindent megtett azért, hogy a kutatók megkapják a másutt – például a Pénzintézeti Központ irattárában – tárolt anyagokat, hatékonyabb lett volna azonban a munka, ha az iratok szisztematikus feltárását szakképzett levéltárosok végzik. A főigazgató azzal azonban egyetért, hogy előrelépésre csak akkor lehet számítani, ha a kormány egy valódi jogokkal felruházott, a tárcaérdekeken felülemelkedni képes, hatékony mechanizmust működtető felelőst – például kormánybiztost – nevez ki a restitúciós kutatások és tárgyalások összefogására.

Békefi Eszter mindazonáltal már azt is megoldásnak tartaná, ha kiderülne, pontosan milyen keretek között kell működnie a kutatócsoportnak. Annyira cseppfolyós a helyzet ugyanis, hogy három hónapon át fizetést sem kaptak. Tudomásuk szerint a csoport idővel a nemrégiben létrehozott Kulturális Örökség Igazgatóság hatáskörébe kerül. *Wollák Katalin,* az igazgatóság vezetője lapunknak elmondta, a kutatócsoporttal kapcsolatos helyzetfelmérés már megkezdődött, a minisztériummal csak ezután tudnak tárgyalni a feladatokról.

Mint megtudtuk, a szakemberek azt remélik, hogy a műkincsügyről néhány hét múlva tartandó washingtoni konferencia után idehaza is komolyabb figyelmet kaphat a restitúció kérdése.

N. K. J.

NÉPSZABADSÁG 1998 nov. 12

Új cipőben tyúkszen

Interjú Ladislav Ballekkel, a Demokratikus Balo

„A koalíció új cipőben indul el egy hosszú útra. Tapossuk ki úgy ezt a cipőt, nehogy később tyúkszemekkel kelljen bajlódjunk" – mondta lapunknak adott interjújában az ötvenhét éves Ladislav Ballek, Szlovákia egyik legjelentősebb írója. Jelenleg a Demokratikus Baloldal Pártjának képviselője, aki pártjának államfőjelöltje is volt. Műveit ismerik Magyarországon is. A Segédet a hetvenes évek végén – amikor magyarul is napvilágot látott – éppen Göncz Árpád méltatta elismerően. A regényből készült sikeres szlovák film főszereplője is magyar volt, Bán János. Ballek a kulturális és a médiaügyekkel foglalkozó parlamenti bizottság tagja.

– Mi a véleménye azokról a véleményekről, amelyek szerint a szlovákiai magyarság kormányban való részvétele „Szlovákia gyászünnepe"?

– Én soha nem gondoltam, hogy a magyarok nem teljes jogú állampolgárai Szlovákiának. A politikában sem lehet ilyen különbségeket tenni. A demokrácia szabályai döntenek. Egész írói és politikai életművem erről szól. Egyértelműen örülök, hogy a Magyar Koalíció Pártja a kormány tagja, és a Demokratikus Baloldal Pártján belül azok közé tartoztam – ellentétben néhány párttársammal – akik ezt a megoldást szorgalmazták. Ez tükrözi Szlovákia állapotát, tehát ez a demokratikus megoldás. Persze a korábbi kormány súlyos örökséget hagyott reánk. A gazdasági területen is, a nemzetiségi politikában is, minden téren. A kétnyelvű bizonyítványokat amilyen gyorsan csak lehet, vissza kell hozni. Azt hiszem, az egész világnak szüksége lenne nem kétnyelvű, hanem soknyelvű bizonyítványokra arról, hogy a nemzeti előítéleteket túllépték. És sürgősen meg kell hoznunk a kisebbségi nyelvhasználatról szóló törvényt. Erre nemcsak az alkotmányunk, hanem az emberi tisztesség is kötelez bennünket.

– Sokan azt az álláspontot képviselik, hogy most gyors átrendezést kell végrehajtani a szlovák politikában.

– Bizonyos dolgokkal természetesen nem várhatunk. De azért ne feledjük el, hogy ez a koalíció új cipőben indul el egy hosszú útra. Tapossuk ki úgy ezt a cipőt, nehogy később tyúkszemekkel kelljen bajlódjunk. Alaposan kell dolgoznunk, s amennyire a lehetőségek engedik, gyorsan is. Szeretném azonban J. F. Kennedy egy ismert mondását mindenkinek emlékezetébe idézni: „Az előttünk

Magyar–szlovák csúcs Z

Diplomáciai egyeztetés Budapest és Po

A helyszín és időpont egyeztetése jelenleg is folyik. A tervek szerint akár két héten belül sor kerülhet Martonyi János és Eduard Kukan szlovák külügyminiszter találkozójára – mondta tegnapi tájékoztatóján lapunk kérdésére Horváth Gábor külügyi szóvivő.

hogy rövid munkamegbeszélést tartanak. Ez nem helyettesíti a formális találkozót.

– A magyar–szlovák viszonyban nem okoz problémát, hogy egy ideje nincs magyar nagykövet Pozsonyban. Az ügyvivő teljes mértékben el tudja látni a képviselet-vezetői feladatokat – mondta a külügyi szóvivő. Horváth szerint az új nagykövet

Mrávko

pesti fegyvernüves

l.

Arv. Csarnok 105. aukc. Sat

2326.

Gabai: MS

Mráz János

A KPVDSZ-hez tartozó vállalatok grafikusainak képzőművészeti kiállítása tegnap nyílt meg, melyen művészet különdíjban részesült.

T.L.: Képzőművészeti kiállítás.
Délmagyarország, [Szeged], 1974. okt. 13.

MRÁZ JÁNOS

A KÉPCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

MRÁZ JÁNOS

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK
ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA
1992. MÁRCIUS 26-ÁN,
CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA

MEGNYITJA

TANDI LAJOS

ÚJSÁGÍRÓ

MEGTEKINTHETŐ
1992. MÁRCIUS 26-ÁPRILIS 4.
GULÁCSY LAJOS TEREM
SZEGED, KÁRÁSZ U. 17.

A KIÁLLÍTÁS
AZ OSTER LÍZING KFT.
TÁMOGATÁSÁVAL JÖTT LÉTRE

F. K. WEIN MIKLÓS

GRAFOTIP KFT. EGER

Mráz János

az egerszegi Ifjúsági Házban megnyílt a honvédségi szakkörök évi bemutatója, melyen grafikai lapjai és négy festménye szerepel. „Csángó" – „Önarckép". (emlitte)

T.Dz.: Huszonévesek vallomása.
Kalai Hírlap, 1973. jún. 20.

Ihrig János

Megnyílt a mezőkeresztesi Helyőrségi Klubban a képzőművészeti bemutató, melyen grafikái szerepelnek és díjazást is nyertek.

T.A.: Képzőművészeti bemutató a mezőkeresztesi helyőrségi klubban. Zalai Hírlap, 1942. aug. 15.

Mráz János, grafikus

hárd: Dér István.

Tandi Jerene: Kiállítási .... 8 9-92.

TISZATÁJ, Szeged, 1975. augusztus XXIX/8.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977 ÁPR 3

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged

Mráz János

1021

MRÁZ JÁNOS RAJZA

Aktuális divathírek

Szoknya-blúz összhang. Sok gondot okoz, hogy milyen szoknyához milyen blúzt viseljünk. Ezen kívánnak segíteni rajzos ötleteink.

1. Népművészeti hímzéssel díszített, vékony kötött pamut blúzhoz színben harmonizáló, csípőben gumírozott szoknya illik.

2. „Paraszt"-blúz szabású, egyszínű szegős bő blúzt a derékon szorosan viseljük. A mintás szoknya csipőig szűkre szabott, onnan mérsékelten húzott.

3. Oroszos stílusú ingblúzhoz széles plisszé szoknya, vagy lapos hólos szoknya stílusos, de! — mindig csípőig levarrva.

4. Melegebb napokra szolid pólóruha, minden korosztálynak és testalkatra. A karöltőbőség a kényelmes mozgást biztosítja, ehhez igazodik az újjabőség is.

5. Kánikularuha — a legdivatosabb vékony

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1977 MÁR 27

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged

Márk János

5

1021

DM MAG

Rókus balladája

„Az éj komoly, az éj nehéz.
Alszom hát én is testvérek.
Ne szálljon lelkünkre szenvedés.
Ne csípje testünket féreg."

(József Attila: Külvárosi éj)

Rókus Szeged északnyugati részén, a Belváros, Móraváros, Felsőváros és Bételep között fekszik. Megközelíteni legkönnyebben az 1-es villamossal, a Belváros felől lehet. A leszálló először gyárakat pillant meg: itt a ruhagyár, a gáz[illegible] valamivel odébb az [illegible] konzervgyár [illegible] kezdő[illegible]

metőhöz, a kapun felrezzentene[illegible] a vasbetűk: Feltámadunk.

A kapuval szemben a „fona[illegible] mentő", a textilművek fonalüzé[illegible] mének gépcsattogása kelthet[illegible] a figyelmet. A [illegible] mult [illegible]

MRÁZ JÁNOS RAJZA

Mráz János,

Szekeres Ferenc és Tyeszbó Miklós alkotásaiból nyilt tárlat 1976.IX.15-én Szegeden a Bartók B Müv. központban.

Magyar Hirlap 1976/219/8

Mráz János

E kiállítást végignézve ezen alkotások közül egyetlen plakátterv valósult még, Mráz János testmozgást népszerűsítő, díjnyertes plakátját nyomtatta ki a megyei egészségvédő intézet — elgondolkozunk azon, micsoda lehetőségek rejlenek ezekben a lelkes, fiatal alkotókban. S elgondolkodunk azon is, micsoda luxus energiájukat, tehetségüket, ötleteiket szűk kiállítótermek paravánjaira korlátozni!

Tandi Lajos: Plakátok kiállítása Délmagyarország/Szeged, 1976. szept. 14.

1021

A KISZ központi bizottsága és a Magyar Ifjúság kisregénypályázatának tunk. A különdíjjal jutalmazott művet, Galgóczi Erzsébet regényét, az Új

Most az első díjjal jutalmazott alkotás, Marosi Gyula regényének fol
A regény Írókám, s személyében a fiatal írónemzedék elkötelezettségén
Nagyöregjének regényét forgatja – Írókám tanácsadói közreműködésével
ző, az asszisztens és az átírást vállaló fiatal író. Útjuk során a valóság
szembe. Képesek lesznek-e arra, hogy igazat mondjanak filmjükkel, vagy
haszonnal kecsegtető megoldások mellett maradnak? Az írói felelősség
méletlen következetességgel rajzolódnak ki a regény jeleneteiben, s köz
konfliktusokkal terhes közege is.

MAROSI GYULA

MOTÍVUM
JÓ LES

A gépkocsivezető azt mondta, nem kell térkép, ismeri jól az utat, erre jártak tavaly a nemzetközi stábbal, amikor az „Eörs, der Tziganeuer"-t forgatták. Erre kerestek egy tetű falut, amit olcsón fel lehet gyújtani.

— Tizenkét részes tv-produkció, hej de sok méter film ám! De volt is benne ármány, meg szerelem, tűzvész meg radai

Írókámat azonban legkevésbé a gépkocsivezető történetei érdekelték. Élénkségének egyetlen oka volt: félt. Itt, a keskeny, töredezett szélű, isten háta mögötti országúton, a felfagyásos gödrök, a mezei utakról jelzés nélkül jámborul előhajtó szekerek és kitóduló mezőgazdasági szörnygépek kerülgetése közben, (egy latinos bőséggel és könnyedséggel fecsegő

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-746, 340-726

Magyar Ifjúság
1975 SEP 26

Mráz János

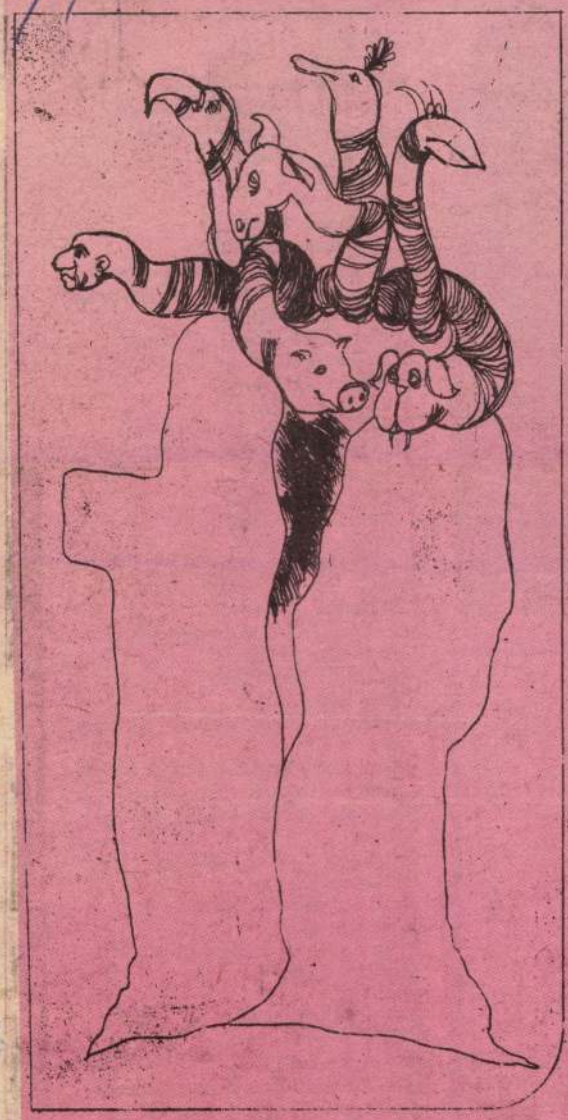

MRÁZ JÁNOS RAJZA

Amikor elindultunk a hegyekkel
szemben,
akkor még
hegyek voltak a hegyek,
s mi forrasztott-fülű lázadók,
mert mennem kellett velük,
ha látni akartam:
hol, hogy
élnek,
hát lázadó lettem
én is, forrasztott-fülű
– aztán egyedül jöttem vissza...
ugyan mit gondolnak rólam most
a forrasztott-fülűek,
a kék-szemöldökű démonok,
kik sötét tanyáikon épp
méltó büntetésemre
írtak ki pályázatot;
csak üvöltsetek az arcnélküli
emberek homloka mögött,
mert unom már
kockás arcotokat,
szemölcs-nézéseteket,
nyálkás hajatokat,
hangtalan hangotokat,
mert
hivatlanul is mentek,
de sosem érkeztek meg sehová,
unlak már titeket,
fogatlan mosolyúak,
ablak-fejűek,
sehova se síró – padalá röhögők,
mert
ágyatokba loptam a halott Napot,
s másnap mégis rossz-pénzt
nyomtatok a vak-koldus kezébe
s aztán
megfürödtetek a szökőkút
medencéjében,
mert balhéra vágytak
a ringyóitok,
hogy aztán a vizsgálaton
titeket okoljanak
mindenért,
unlak már titeket,
mert
trapézra vágytok,
de árkok pocsolyáiban hevertek,
mert
karikákat akartok fújni
kialudt csikkeitekből
mert
átszúrjátok a fületeket,
hogy aztán otthon

l,

mellett

ogy
degy, hogy

MK SAJTOFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 317-648, 340-726

Mráz János, grafikus

DÉL-MAGYARORSZÁG

1983 OKT 01

1021

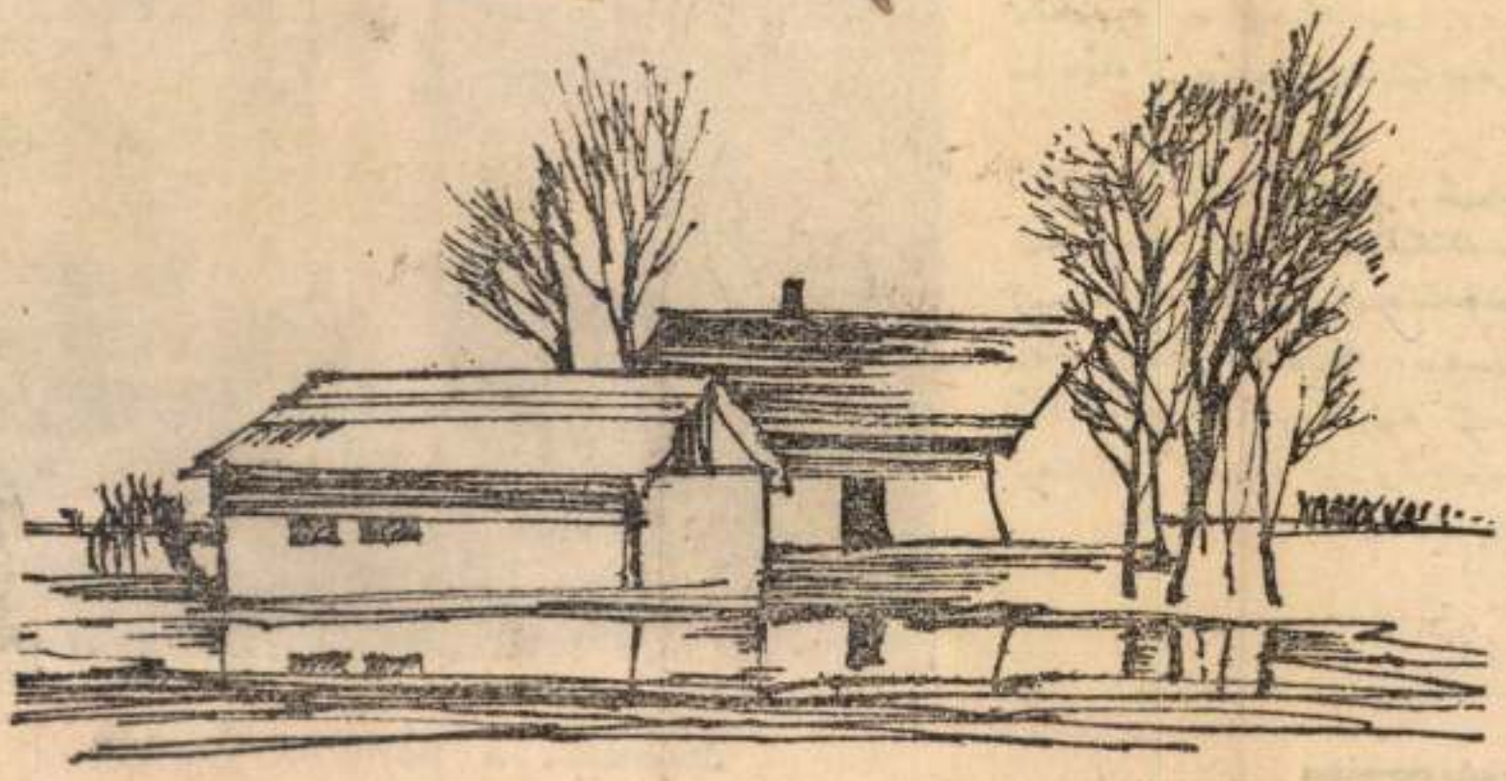

MRÁZ JÁNOS: TANYA

ből.
volgai voltak a szegedi
évi polgárőrségi lovas

ámpozó: Nagy Károly
ri plébános. (A szegedi
erkentősége ulján)
ámpozó kijelentése sza
arsoly egykoron Joó Jó-
lgárőrségi tiszt tulaj-
ansle.

só bejegyzése

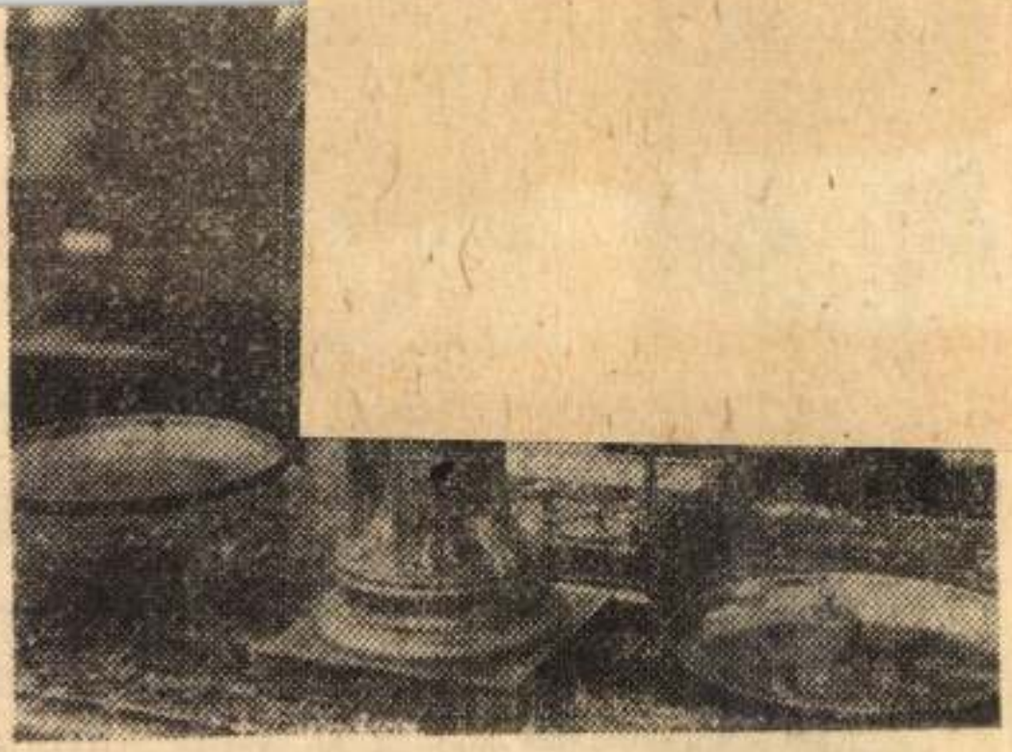

Juszticia a patikabemutatón

1021

~~1983.XX~~

1984.I.3. TV.1. 17,55/Z

Dél-alföldi krónika

- Rövid tudósitásaink következnek. Elsőként egy iskolai szini előadásból láthatnak részletet. Shakespeare, Ahogy tetszik cimü drámáját a Szegedi Ságvári Endre gyakorló általános iskola diákjai, egykori és jelenlegi diákok tanulták be, és játszották sikerrel a város több szinpadán./Részlet a darabból./

/zongora hangok./ Első hallásra talán meglepő, templomot fürészeltek kettő Kisdomborban. A múlt században épült neo-r-

1.

ván templomról kiderült, hogy annak szentélye egy XIII. századi gótikus körtemplomot rejt magában. Az épületegyüttest gondos munkával kettéválasztották, így a látogatók most már eredeti szépségében tekinthetik meg az Árpád-kori müemléket.

-Stúdiónk munkatársa, Mráz János grafikus természeti élményeit tükröző rajzokat és mesekönyveket készitett, ötletes illusztrációkat állitott ki a Szegedi Ifjúsági Házban.

Mráz Károly

Budán dolgozó kertész nevét emliti Szagány István könyvismertetése /Gombos Zoltán: Budavári kertek/

Müvtört.Ért. 197o.4.sz. 298-3o2.l.

298. l.

Mraz Máté

löcsei kőfaragó, kezi-
tette az 1770-es érek-
ben történt átalakítás
alkalmával Máriássy
Farkas megbízásából
a márkusfalvai
Máriássy-kastély
kőfaragó munkáit.

Rados Jenő dr.

Magyar Kastélyok
217. l.

BU

Horth

Te

Naponta friss
pörköltkávé

Állandó
gyümölcsvásár

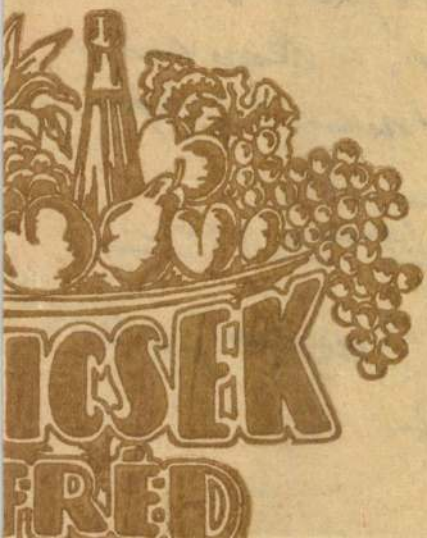

Mráz Máté

l.

Radoskavtely II.

38-l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Mráz Károly

1850-es évektől 1903-ig
főkertészként vezette a Várkertészetet.

Gombos Zoltán: Budavári kertek
Bp. Natura 1969 116. old.

MRÁZ, Karl Rudolf

1849-1903 budai vár lesténe

TBM 25 (1996) 334.

grafikával ill. Nagyarcs mokvu-
↑ siker (főleg külföldön - nem

ai megújulás ∅

ma; Tevan-3: ők val. meg
bidon: kikötőként Székesfehérvára
Szedőversenyt nyert!
Autodidakta módon mj.-zá
mán saját mj.
közigazgatás nyomta tevánjokat
tott rendelekkel - 3000 megren
zönséget. Végig ebből v. ↑ bevéklei.
nyomt. k esztéklusak legjenek
takvet állít össze, amivel a

M. D. K

MRASZ Máté kőfaragó
(MRAZ) Löcsén

1774-ben a város polgára

1775. Márkusfalva, Máriássy-kastélyon oromzatfigurák, stukkós barokk homlokzat stb.

Agghány: Barokk szobrászat... Szb. 1959.
I. 130. 246. II. 171.

Mráz Miklóyné, épitkú

L: Forhasdy Z

-: Követségi kirch

Magyar

Épitőművészet Bp. 1983.

6

83/3

MRAZEK Berta *159*
Kisküküllő, 1941. február 10.
IA Képz. Főisk. Kvár, textilművész

Banner Erdély

M. D. L.

MRAZKA Tamás farekasmester

Habán mester, XIX. század

Csányi 1954. 112. l. VII. t.

M.D.K.

Mrenik János, egri ötvös

1724-27 között szerepel
a városi adólajstromokban.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 372. old.

MRENIK János egri ötvös. 1724-27-ig szerepel a városi adókönyvekben, mikoris a város I. negyedének 4. fertályában, mint vagyontalan zsellért irják össze.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Mrenik . . . - rézmüves, ötvös

1724-44 tokók müködik Egerben

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Szerk: Dercsényi Dezső,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

141. old.

Mrzá
xxxxx Mráz Pál, kovácsmester

A Pécsett müködött legjelentősebb kisiparosok adattára.
1883-ban szül. Segédévei letelte után önálló 1921-ben.
165.old

3. Horváth Csilla: Mozaikok a pécsi kisipar történe
téből az 1930-as években 149.old

A Jan. Pann, Múz. Évk. XIX. 1974. Pécs

Mrüzner, Martin

1774-ben a győri sóhivatalt Martin Mrüzner kais. königl. Maurermeister in Raab épiti, aki valószinüleg morva vagy cseh származásu volt.

Stengyör 39. l.

FŐ

26
B. János, Milos

DD

27
Érm. Mária, Virgil

RDA

28
István, Stefánia

RTÖK

29
Szaturnin, Noé

TEK

30
András, András

BAT

Nincs szebb karácsonyi ajándék, mint a Könyvbarátok Nagy Könyvei. Ajándékozza meg velük hozzátartozóját, jóbarátját. Előfizetés a K. M. Egyetemi Nyomda Könyvesboltjában.

Műhoe János pnkamüves

Kassán 1754.

Archaeologiai Értesítő

1916, 235.

Kemény Lajos: Mü- és művelődéstört.
adatok Kassa életéből.

Mrvik János

ötvös

5. *Mrvik* János szintén
ombatban. 1

Dr. Illésy János: Magyarországi ötvösök 1772 ben. Arch Ért. 1904 évf. 389. l.

M. S. mester

lásd az M. 1.
dobozban.

MRKOJEVIĆ, Ostoja Manjesto

DAVIDOV, Dinko: Spomenici Budimske eparhije. Beograd ; Novi Sad : Prosveta ; Matica Srbska, 1990 284.p

Mubser, Jacob, asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalosleg é-
nyek jegyzéke: "Mubser, Jacob, Brixen, Tirol, 1687.v.88."
118.old. 13.jegyz

Batári Ferenc: Asztalosleg ények Győrött a XVII.szá-
zadban - Adatok Győr város asztalosmivességének
történetéhez 93.old

Arrabona, 9. - Xantus János Múz. Győr, 1967.
A győri Múz. Évkönyve

Jacob Mubser,asztaloslegény

A győri aztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből,1685-től:"Jacob Mubser gebirtig Von Prixen aus Tyrol dischler gesel". 106.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Xantus János Múz.Győr,1967.-A Győri Múz.Évkönyve

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Mubser J./Jacob/,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztaloslegé-
nyek jegyzéke származási hely szerint:"Brixen,Tirol:Mu
Mubser J." 121.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.
században - Adatok Győr városa asztalosmüvességé-
nek történetéhez 93.old

Arrabona,9.- Xantus János Múz.Győr,1967.- A Győri
Múz.Évkönyve

Mucchi, Gabriele

Olasz építész. Ő javasolta Major Máté felvételét a Société Européenne de Culture nevű nemzetközi értelmiségi szervezet tagjainak sorába. G. M. a szervezet végrehajtó bizottságának volt a tagja.

Major Máté: Az épitészet uj világa, Magvető, 1969, 199. l.

MDK

Mucha Alfons, szobrászm.

müvészi kivitelü plakettjét bemaszatolta egy ismeretlen tettes.

Vandalizmus a Mücsarnokban. 24.l.

Mücsarnok. 1898. máj.15.

Alfons Mucha

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Gyafi Zsuzsa

TISZATÁJ

Szeged

1983 JUL

1021

ALFONS MUCHA RAJZA

hevítette. Nem is egyszer azzal toppant be Szegedre: most épp
honokban kapott szállást, hogy majd dolga végeztével tovább
mindig munkában, mindig jó ügyekért. Magunk között „egysz
tük, mondtuk is neki, Zoli, ne törd annyira magad, pihenned is
—, de ezt még (s mondta, mit, hol) el kell intézni. S elintézte,
másokért, drága idejét. Mikor pihent? Nem is egyszer késő
hogy már nem tudott leányfalui otthonába, családjához, feleség
ni, olyankor a költő-igazgató figyelmességéből az Astóriában
folytatta ott, ahol abbahagyta. Ha az írószövetség székházában kerestük fel, a folyton megcsörrenő telefon miatt alig tudtunk beszélgetni, rendszerint vidékről keresték könyvtárosok, művelődési otthonok vezetői, s Zoli fáradhatatlanul szervezett, intézkedett: nem tudom, mi lesz nélküle azzal a mozgalommal, amely az Olvasó Népért nevet viseli. A Hazafias Népfront elnökségében is ezt az ügyet képviselte, ez volt a nagy cél, az álom, az elérhetőnek vélt, amiért küzdeni érdemes: olvasóvá nevelni a népet, melyet olyannyira szeretett.

Hogy ebbe a valóban törékeny testbe hogyan fért akkora lélek, lobogás, ezen csak most tudunk igazán elgondolkozni. De nemcsak a szenvedély, hanem a szelíd kedvesség, a férfias szerénység — aligha volt nálánál szeretettebb alakja irodalmi életünknek. Nem hiszem, hogy valaki úgy érezhette: görbe szemmel néz rá Zoli, mert bár mindenkiről volt véleménye s mindenkiről tudta, mit ér, meg tudta őrizni elfogulatlanságát, a közös nagy ügy érdekelte, semmi más. Azt hiszem, őrá pontosan illik a népi mondás: rossz szemmel őrá sem volt szabad nézni.

Az utóbbi években baráti ösztökélésre úgy döntött, most már az íráshoz fordul, hisz ez az író igazi lételeme. A legutóbbi közgyűlés óta már nem vállalta a titkárkodást. Biztattuk, mert tudtuk, nagyszerű írások kerülnek majd ki a keze alól, hiszen már bizonyított remek novelláival, írói képzelete pedig szinte korlátlan. A könyvesbolti vásárló a Q. G. & F. Lyn—A. F. Bian szerzőpáros által jegyzett tudományos-fantasztikus könyvekről talán nem is tudta, hogy az egyik szerző Kulin György csillagász, a másik meg Fábián Zoltán, az ő nevüket rejti a játékos találmány.

Alfons Mucha

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRKÖZŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Ayafi Ismailin

TISZATÁJ

Szeged

1983 JUL

1021

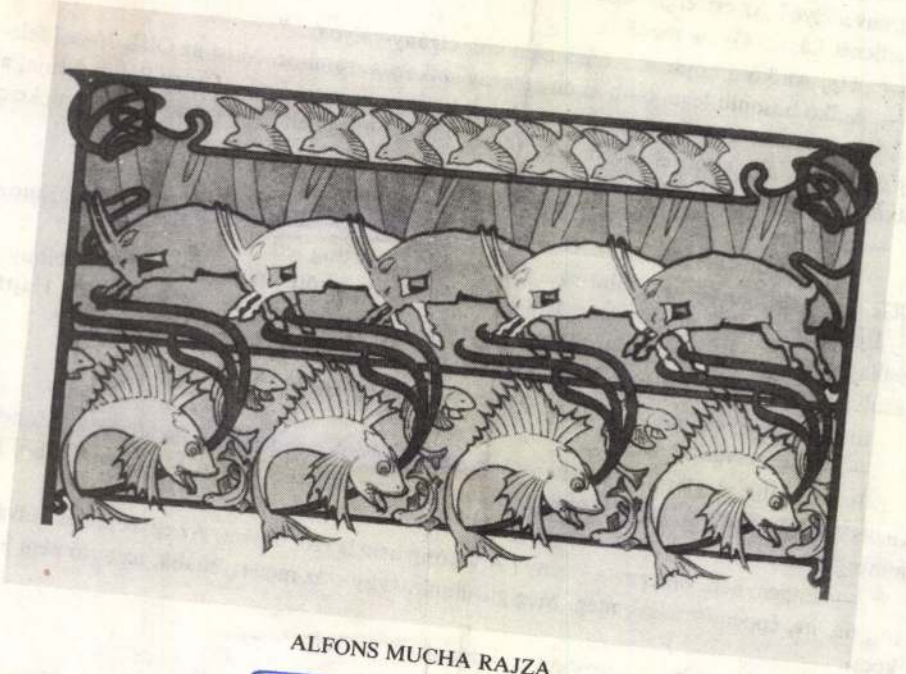

ALFONS MUCHA RAJZA

szed te / csak azt, ami igaz mese."

— Ákos vasesztergályos a szatmári Unióban, hiszen már em

mi a szenvedélye? Az esztergályozáson kívül, persze. A régésze

te odaillenél László Gyula mellé.

— „Hej Anikó a bojárok / háza nem volt cigány-vályog

— Anikó hasonlít leginkább az én szegény székely anyám

sége. Agronómus a férje Egriben. Így egy kicsit hazament, me

nagy nyelvészé, akinek a feleségem szegről-végről rokona. Oláh Joska

tanítványom volt itt, Mikolában.

— „Ági lányom mi jót hoztál / Az éjszaka mit álmodtál?"

— Szatmáron él Ági, Csizek Sándorné a neve. Egy rövidáru üzlet felelőse a Sugár úton.

Beléje több politika szorult, mint az egész családba. Párttag lett.

Éjszakába hajlik, mikor Szatmárra indulunk. Az ég is sötét most Mikola fölött, elbújtak a csillagok. Mire a kocsit megfordítom, a néptelen utcán előnkbe áll a közlekedés őre. Hajtási igazolvány? Felmutatom. Égnek-e a lámpáim? Majd: kik is ülnek még a kocsiban?

Itt, mellettem Gellért Sándor ül. Tanár Mikolában. Nem ismeri?

— Az igazolványát lássam.

Bent járunk megint a mikolai erdőben, amely olyan csendes, mintha aludnék. Mondom Gellért Sándornak, drága barátom, hát ennyire nem ismernek téged Mikolában, ahol harmincegy esztendeig tanítottad a falu gyermekeit?

— Engem nem ismer ez a legény? A városig nem is szól többet. Az egyik széles bulvárnál int, na, itt, éppen itt álljak meg. Még gurulunk, vagy száz métert, hiába, az autó nem lovas-kocsi.

— Keress meg itt, a városban is, komám — szállt le.

Alfons Mucha

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1983 JÚL

TISZATÁJ
Szeged

/1021

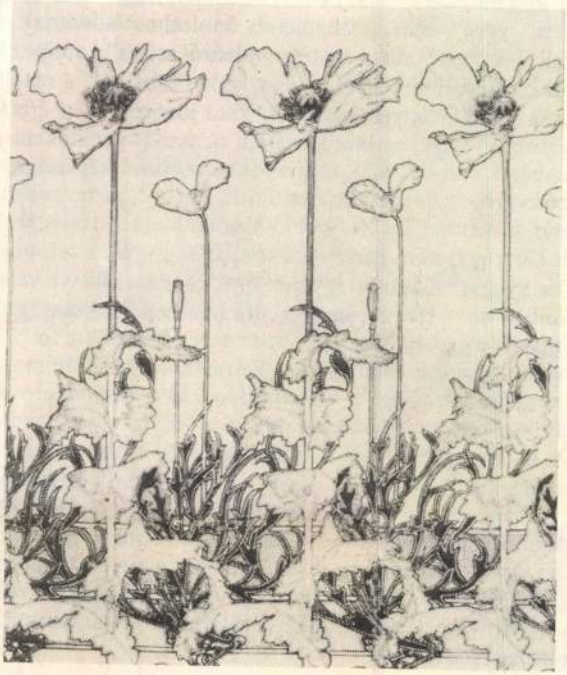

ALFONS MUCHA RAJZA

rándokolt a mindenkori haladó szellemiséget maga
XVII. századi Európa-utazó Szepsi Csombor Márto
mértéket, de sokáig a „magyar ugar" fájdalmas ko
de l'Esten. Sokszor vizsgáltuk önmagunkat Párizs tü
galommal tölt el minket a megmérettetés. Félünk —
tól. Mégis, most Aczél György válaszai valamelyes
mára. Mert bár a nyolc beszélgetés során szinte minc
nelmünkről és jelenünkről, az eredményekről és a
mai buktatóiról, a még csak halványan körvonalaz
ban nincs mit takargatnunk. Végül egyetérthetünk
dalmat mi, gyarló emberek építjük, akik mégis sokra vagyunk képesek és van erőnk is.

A vita francia részvevője a Francia Kommunista Párt Marxizmus Kutatóintézetének tudományos főmunkatársa, s amint kérdéseiből kiviláglik, meglehetősen jól ismeri hazánkat, a magyar viszonyokat. Csakúgy, mint partnere a francia kultúrát, s azt, hogy miként vélekednek rólunk „odaát" a nyugati világban. Így meglepő kérdésre, illetve válaszra egyik fél sem számíthat. Néha azonban úgy érezzük, hogy a vita hevében gyakran kerül sor rögtönzésre, spontán reagálásra, melyet a gyorsírással lejegyzett szöveg és Karakai Imrének az élő beszélgetés hangulatát visszaadó fordítása hűen tükröz. Ez talán még inkább magával ragadó olvasmánnyá teszi a kötetet. De már a témák sokszínűsége, és a magyar olvasó számára sokszor szokatlan fogalmazás is felkelti az érdeklődést. Ne feledjük, francia közönség számára készült az interjúkötet, de az olvasó gyorsan megállapíthatja, hogy itthon is haszonnal forgathatjuk. Míg Párizsban az eddigieknél hűbb, valós képet kapnak rólunk, addig mi már teendőket is megfogalmazhatunk a könyv olvastán. Meg aztán nem árt újból és újból felidéznünk múltunkat és a felszabadulásunkat követő csaknem négy évtized fordulópontjait — ezt teszi Aczél György is —, azzal a szándékkal, hogy elemezzük történelmünket, tanuljunk az eredményekből és a hibákból is. Úgy, hogy az utóbbiak soha újból ne termelődhessenek. Hiszen hajlamosak vagyunk mi is a szelektív emlékezésre „akár a többi nép", s ha tudnunk is róluk, nem szívesen emlékezünk már a tévedésekre.

Kevésszer ejtünk nyíltan szót például arról az időszakról, amely az 56-os tragédiához vezetett. Az átlag francia pedig erről hall, erről kérdez. Kell hát, hogy nemcsak neki, de önma-

Mucha Alfonz

Vas. Ujs. 1898. 231. l.

Egy előző hír magyarnak mondta, ami persze nem igaz

A műcsarnok nemzetközi kiállítása ápril 14-én nyilik meg. Ápril elsején telt le a művek beküldésének határideje, és sok érdekes festmény érkezett külföldi jelesektől is. Különös érdekességet fog adni a kiállításnak *Mucha* Alfonz Párisban élő morva művész vizfestményeinek, rajzainak, illusztráczióinak és plakátjainak 286 számból álló gyüjteménye, mely külön termet foglal el. A kiállítás alatt minden csütörtökön és vasárnap 7—11-ig zeneestély lesz.

IK ÉVFOLYAM

8.

Moncha Alfonz

Vas. Ujs. 1898.
159 l.

A műcsarnok tavaszi kiállítása. Az idei tavaszi nemzetközi kiállítás, melyre a külföld legjelesebb művészei kaptak személyes meghivót, érdekesnek igérkezik. Már idáig is több kiváló művész küldte el bejelentését. A tárlat érdekességét növelni fogja az, hogy *Moncha* Alfonz Párisban élő magyar művész rajzaiból, vizfestményeiből, illusztráczióiból és plakátjaiból egy több mint kétszáz számból álló gyüjtemény lesz látható. A magyar művészek közül is sokan nagyobb kompoziczióval készülnek résztvenni a kiállításon.

Franck!

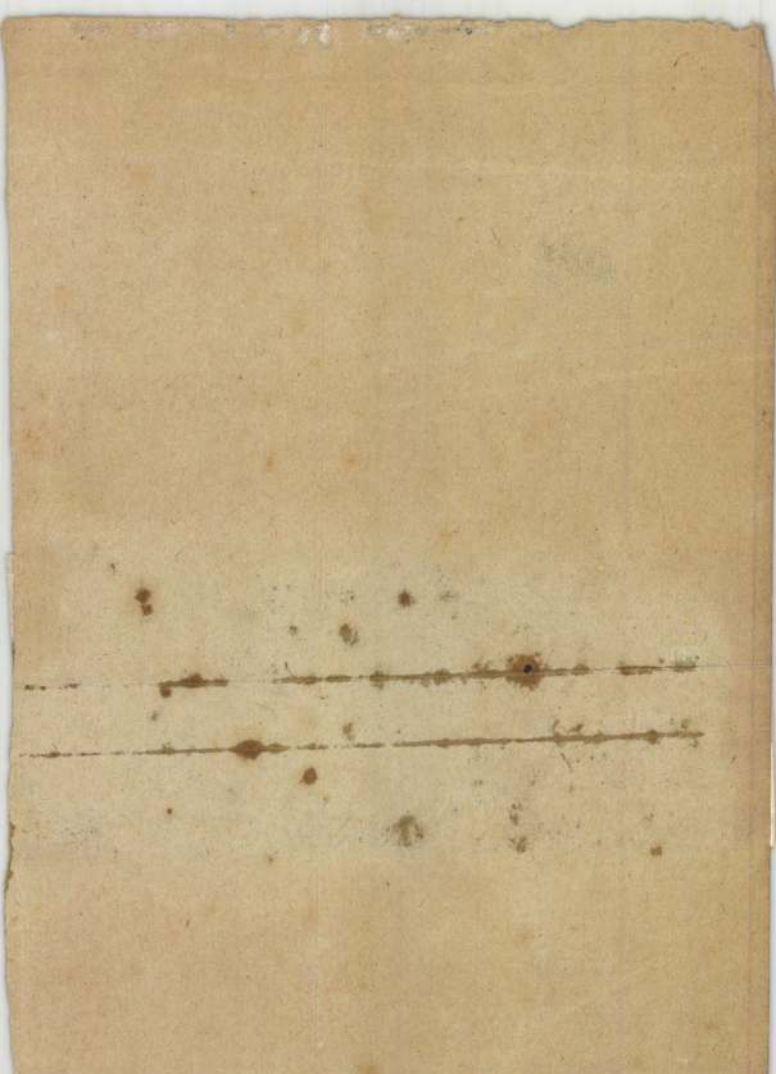

Můchae János

puskaműves

1754. Kassa

polgárjag

l.

Arch. Ert

1916. 235. l.

Muche Georg, német festő-ipaszmüvész
György Péter: A Bóbolyok szigete Bauhaus-utópiák papíron.
A Magyar Nemzeti Galéria kiállítása.

Magyar Ekitőmüvész, 1988., 4-5., 55-old.

Házak acélból. Georg Muche 1925, Breuer Marcel 1926

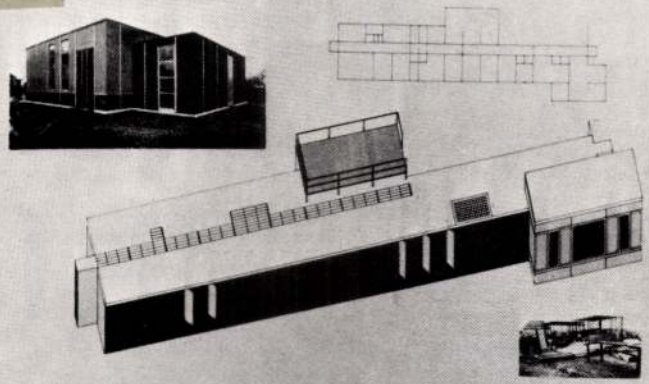

■ Georg Muche
Metalltypenhaus
Dessau-Törten
Grundriß, Isometerie
und Fotografie
Entwurf um 1925, Rekonstruiert in den fünfziger Jahren bez. maschinenschriftlich u.l.: Metall-Typen-Haus/
Entwurf: Georg Muche/
Ausführung: Georg Muche/
Richard Paulick/
Carl Kästner A.G.
Tusche, farbige und gerasterte Folien, Foto auf Papier
44/62,5 cm
Bauhaus-Archiv, Berlin

lassen.« Dies erinnert an Visionen der »Gläsernen Kette« um 1920.[11]

Ebeling verfaßte unter dem bezeichnenden Titel »Der Raum als Membran« einen neuen Text, in dem er seine Ideen weiterentwickelte, präzisierte und gedankliches Neuland betrat. Der zweite Text Ebelings bildete eine eigenständige, 40seitige Publikation, die wie fast alle Drucksachen des Dessauer Bauhauses im Dünnhauptverlag Dessau erschien. Der Umstand, daß Ebeling 1925/26 erneut am Bauhaus studierte, die Verlagswahl wie auch das Datum, mit dem er sein Vorwort beschloß – der 4. Dezember 1926 (gleichzeitig der Eröffnungstag des Bauhauses in Dessau) – sind in der Erörterung des Textes ebenso zu berücksichtigen wie die vom Autor selbst gestaltete Umschlagszeichnung, die sowohl an den von Mies von der Rohe gestalteten Titel von »G« im Mai 1924 wie auch den von Molnar entworfenen Umschlag für das erste Bauhaus-Buch »Internationale Architektur« erinnert. Die eigenständigen Züge der Zeichnung, kosmische Strahlungen, magnetische Felder von Plus und Minus, die Einflüsse der Wellen,

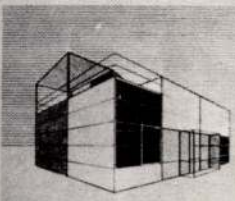

Marcel Breuer
Montage-Kleinhaus aus Stahl, 1926

MDK

Mucha Alfons, festöm.-graf.

511. Monte Carlói plakát. Repr.

KMTárs. 1898. tav.kiáll.

Muchof Ede Vilmos

otvös

1858 - 1864

laid

Mih. Pozs. 155.

Muchow Ede Vilmos, pozsonyi ötvös V-89.

Muchow Ede Vilmos

ötvös 1858.

lásd

Mih. Pozs. 89

(Muhof)

Muchof (Ede Vilmos, porsonyi

· ötvös V. 154, 155.

MUCSI ANDRÁS (Szentes, 1929. jan. 16.) — muzeológus, művészettörténész SZKK.

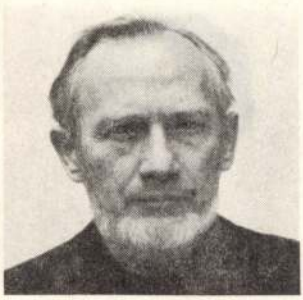

T: 1943—1947 Horváth M. Gimn., Szentes, 1947—1949 Szegedi Tudományegyetem (latin—történelem szak), 1949—1952 ELTE (művészettörténet—muzeológia szak). Mh: 1952—1953 Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba (muzeológus), 1953—1973 Keresztény Múzeum, Szentendre (művészettörténész), 1973— Ferenczy Múzeum, Szentendre (muzeológus). Fm:középkori magyar festészet, kortárs magyar festészet. M: Az esztergomi Keresztény Múzeum képtára (magyar, német, angol, orosz nyelven, társszerző, 1964), Kolozsvári Tamás (1969), Magyarországi miniatúrák (vál., bev., 1970), Gótikus és reneszánsz táblaképek az esztergomi Keresztény Múzeumban (13—16. sz.) (magyar, német, angol, francia nyelven, 1973), Az esztergomi Keresztény Múzeum Régi Képtárának katalógusa (magyar, német, angol nyelven, 1975), Kolozsvári Tamás Kálvária — oltára az esztergomi Keresztény Múzeumban (1978), Czóbel Béla emlékkönyv (társszerző, 1983), időszaki és állandó kiállítások katalógusai és kismonográfiák (50), cikkek, tanulmányok művészeti szaklapokban. K: „Esztergomért" emlékérem (1972), „Ezeréves Esztergom" emlékérem (1973), „Szentendrei Nyár" emlékérem (1974, 1985), a Magyar Régészeti, Művészettörténeti és Éremtani Társulat „Pasteiner Gyula" emlékérme (1975), Szentendre város kitüntető érme (1981). C: 1063 Budapest, Szív utca 14.

MOLNÁR MIHÁLY (Szeged, 1945. szept. 17.) — cipőipari technikus

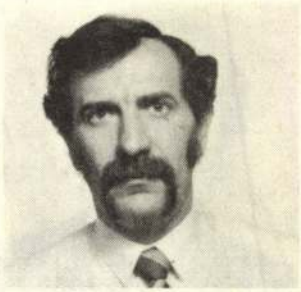

T: 1967—1971 Cipőipari Technikum, Szeged, 1979—1982 ML Esti Egyetem, 1985—1986 Vállalatirányítás Időszerű Kérdései Tanfolyam, Szentes. Mh: 1960—1976 Minőségi Cipőgyár, Szeged (művez.), 1977—1980 Cipőipari Szövetkezet, Mezőkövesd (műszaki vez.), 1981— Apolló Cipőipari Szövetkezet Szentesi Üzeme (üzemvez.). Et: Apolló Cipőipari Szövetkezet Pártalapszervezetének propagandistája. K: Kiváló Dolgozó (1975). C: 6600 Szentes, Jókai u. 150.

DR. MORVA LÁSZLÓ (Győrszentiván, 1930. aug. 6.) — orvos

T: 1950—1956 SZOTE, szakvizsgák: 1960 sebészet, 1965 anaesthesiológia. Mh: 1956—1963 Szentesi Kórház Sebészeti Osztály, 1963—1965 Szeged II. Kórház Traumatológiai Osztály, 1965 körzeti főorvos, Tataháza. Et: 1970— a SZOTE speciális kollégium előadója, 1977 — oktató körzeti orvos, 1979 — az Országos Körzeti Orvosi Intézet Kollégium tagja, 1982— a SZOTE Általános Orvostani Oktatási Csoport vezetője, 1982— a Magyar Általános Orvosok Tudományos Egyesületének alelnöke, a Societas Internationalis Medicinae Generalis tagja, Bács-Kiskun megye számos tudományos és társadalmi szervezetének tagja, 1985— Bács-Kiskun megye körzeti általános szakfőorvosa. Fm: a mezőgazdasági dolgozók munka- és életkörülményeinek megjavítása, alapszintű sürgősségi betegellátás. M: A korszerű nagyüzemi mezőgazdaság néhány egészségügyi problémája (kandidátusi értekezés, 1976), 100 tudományos közlemény hazai és külföldi szaklapokban. K: az orvostudomány kandidátusa (1976), c. egyetemi docens (1980), Vöröskeresztes Munkáért arany fokozat (1973), Társadalmi Munkáért (1975, 1976), Állami Díj (1980), C: 6451 Tataháza, Kossuth u. 53. Tel: 14.

MDK.

Mucsi András

Esztenrgomban kiállitást rendezett szentendrei

müvekből

Müvészet 1966 dec.p.48.

Mucsi András, művészettörténész,

Gy. Molnár István grafikusművész alkotásait mutatja be Mucsi András a szentendrei Művésztelep Galériájában.

Losonci Miklós: Megyei kiállításunkban.

Pest Megyei Hírlap, 1976. szept. 14.

Mucsi András művészettörténész

Holnap nyitja meg Szentendrén Aknay János festő – és Haldas György szobrászművész kiállítását.

Pest Megyei Hírlap, 1976. szept. 18.

Mucsi András, művészettörténész.

Szántó Piroska festőművész kiállítását nyitja meg 1977. márc. 25.-én, a Műcsarnokban.

Meghívó

1977. márc. 25.

Mucsi András műtörténész.

Az esztergomi Balassa Bálint Mú-
zeumban ápr. 9-én „Az 1919-es Nyer-
gesi Szabadiskola növendékei" cím-
mel tart előadást.

Meghívó.

1969. ápr. hó

Mucsi András művészettörténész

„Vitéz János és Kora" címmel nyílt kiállítás a közelmúltban az esztergomi Bibliotékában Mucsi András és dr. Kovách Zoltán könyvtárigazgató rendezésében

D.i.: Képzőművészet.
Vigilia, Budapest, 1972. nov. 782. old.

Mucsi András múzeológus

Az esztergomi születésű Magyarász Imre festőművész – aki az elmúlt évben halt meg, – végrendeletében a Keresztény Múzeumra hagyta alkotásait. E művekből válogatta össze a múzeológus a Zodiakus klubban jan. 20.-án megnyílt emlékkiállítás anyagát.

Devényi Iván: Magyarász Imre emlékkiállítása.
Dalgozók Lapja, 1943. jan. 30.

Mucsi András művészettörténész.

Szántó Piroska festőművész esztergami kiállítását rendezte.

Láttuk, hallottuk.

1972. IX. 23. Petőfi, 19.35/6/Ki.

Mucsi András művészettörténész

A Magyar Nemzeti Galéria kiállítását Mucsi András rendezte, alapos és körültekintő munkát végzett a művek kiválogatásával és azok értelmező elrendezésével.

Láncz Sándor: Szentendre – Gerzson Pál
Jelenkor, 1976. 8.

Mucsi András művészettörténész.

Szántó Piroska kiállítását nyitotta meg az esztergomi Zodiakus klubban, szombaton.

Magyar Nemzet, 1972. szept. 17.

Mucsi András művészettörténész.

Szept. 16-30 között rendeznek kiállítást Szántó Piroska festőművész 1965-72-ben készült műveiből, Esztergomban, melyet 16.-án nyitják meg a műtörténész.

Dolgozók Lapja, 1972. szept. 14.

Az érdeklo... került a Ke... Alap Kiadóvállalata zásában megjelenő „múzeumom" című legújabb füzete. A kiadó ezúttal a XV—XVII. század festőművészei közül három: Ost... Id. Pieter Bruegel, Adriaen van Ruy...

P. Bruegel, Vadászok című olajfestménye

van Ostade és Salomon van Ruysdael munkásságáról ad hiteles képet.

A füzetet Mucsi András, az esztergomi Keresztény Múzeum igazgatója, kitűnő művészettörténész szerkesztette. Mint Mucsi András elmondja, Bruegel a tovatűnő reneszánsztól zseniálisan szívott fel mindent, amit ebből továbbfejleszteni lehet és érdemes, egyben megkezdett valamit, amit a barokkban a XVII. századi németalföldi mesterek továbbfejlesztettek. Bruegel adott az önálló életkép — ezen belül a paraszti életkép — műfajának művészi rangot. A műfaj Bruegelt követő időszakának egyik legjelesebb művelője a most megjelent füzet másik szereplője: Adriaen van Ostade.

zad egyik legnagyobb holland tájképfestője volt. Jan van Gogent, a műfaj legnagyobbját követve, műveiben a valóság érzékletes ábrázolása, a kivitelezés tökéletes technikája találkozik. Képein általában minden mozgásban van, a fák növőben, a felhők átmenőben, a nap feljövőben — lemenőben, vagy éppen a felhők mögül kibúvóban.

E néhány soros recenziónak nem lehet célja az alapos ismertetés. Csupán figyelemfelkeltésnek szántuk, érzékeltetésül, hogy „Az én múzeumom" sorozat legújabb füzete a hagyományokhoz méltó folytatás, érdemes kézbe venni és szórakozásul ezúttal a 18 lenyom megkeresni a beragasztani helyét, majd füzetecskébe.

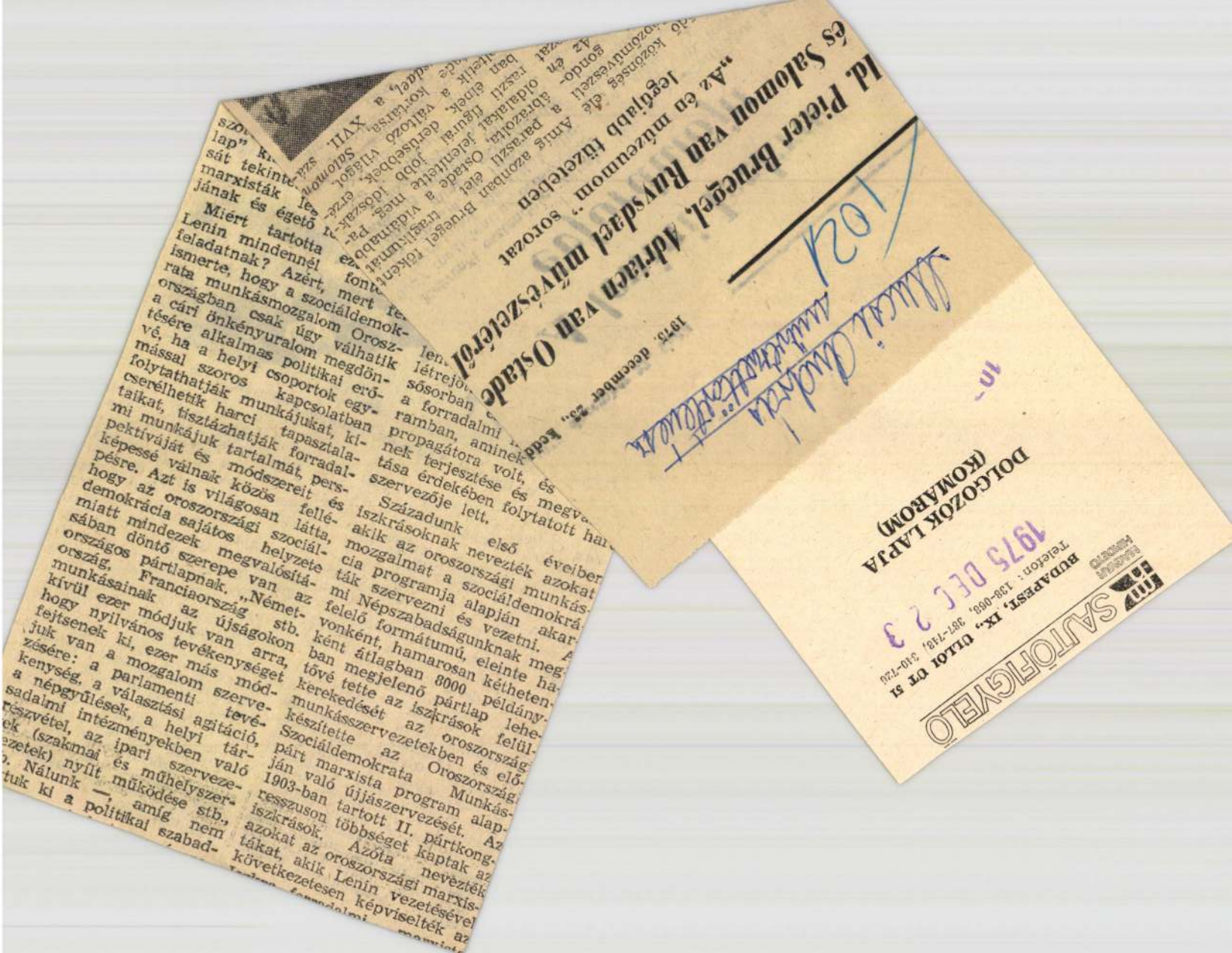

Id. Pieter Breugel, Adriaen van Ostade
és Salomon van Ruysdael művészetéről
„Az én múzeumom" sorozat
legújabb füzetében

1975. december 23., kedd

Julia Szabó

102

SZABÓ JULIA
1075 BUDAPEST, IX., TÜZOLTÓ UTCA 51
TELEFON: 138-068, 387-748, 310-720

Mucsi András művészettörténész

Kaposi Endre festőművész nagykőrösi kiállítását szept. 1.-én megnyitják, melyen beköszöntőt mond Mucsi András.

Dolgozók Lapja (Komárom) 1974. aug. 30.

Mucsi András műtermében.
Ez év májusában újra megnyílt az esztergomi Keresztény Múzeum. Az új rendezés Mucsi András, a múzeum dolgozójának irányításával történt.

U. Gy.: Képzőművészet.
Vigília, Budapest, 1943. júl.

Mucsy András művészettörténész

Az érdi művelődési központban szept. 26.-án népművelődési ankét következik, aktív részvételével és irányításával.

Sosonci Miklós: Amatőr művészek a budai járásban.
Pestmegyei Hírlap, 1973. szept. 22.

Mucsi András művészettörténész.
A szentendrei Ferenczi Múzeum munkatársa.

Művészeti magazin
1975. VI. 11. 21.30 TV /11/ - Vné -

Mucsi András, művészettörténész

Perbrott-Graba Vilmos emlékkiállítását Mucsi András rendezte, ő írta a katalógus előszavát is. – Kiemelkedő munkát végzett a művész volt felesége, Graba Margit fotóművész, aki több Perbrott-lapot adományozott a Szentendrei Múzeumnak. Az emlékkiállítást Szentendrén, a Művésztelepi Galériában rendezik

Fasoncz Miklós: Perbrott-Graba Vilmos fotói életműve.
Pest Megyei Hírlap. 1977. júl. 12.

Mucsi András, művészettörténész

Klimo Károly a Szentendrei Művésztelepi Galériában mutatja be legújabb festményeit, grafikáit. — A katalógusban Mucsi András ír a művész munkásságáról.

Láttuk, hallottuk ...

1977. VIII. 21. 10.33, Petőfi

Mucsi András, művészettörténész.

Kóka Ferenc festőművész kiállítását Mucsi András nyitja meg a Műcsarnokban, 1980. szept. 20.-án

Meghívó:

1980. szeptember 20.

Illyési András, művészettörténész

a szentendrei művészet 50 évét bemutató retrospektív kiállítás megnyílt az új Szentendrei Képtárban. — A kiállítást Illyési András rendezte; kronologikus rendben mutatja be a stílusokban és összetartozó alkotókat.

Losonczi Miklós: Öt évtized távlata.
Pest Megyei Hírlap, 1948. jan. 29.

Mucsi András, művészettörténész

Perlrott Csaba Vilmos képeiből kiállítást rendezett a Szentendrei Művésztelepi Galériában.

Láttuk, hallottuk.

1977. VII. 24. Petőfi 11.50 D.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-720
1975 DEC 23

DOLGOZÓK LAPJA
(KOMÁROM)

10-

Mucsi András
művészettörténész

1021

1975. december 23., kedd

Id. Pieter Bruegel, Adriaen van Ostade és Salomon van Ruysdael művészetéről

„Az én múzeumom" sorozat legújabb füzetében

Az érdeklődő közönség elé került a Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata gondozásában megjelenő „*Az én múzeumom*" című sorozat legújabb füzete. A kiadó ezúttal a XV—XVII. század festőművészei közül három: *Id. Pieter Bruegel*, *Adriaen van Ostade* és *Salomon van Ruysdael* munkásságáról ad hiteles képet.

A füzetet *Mucsi András*, az esztergomi Keresztény Múzeum igazgatója, kitűnő művészettörténész szerkesztette. Mint Mucsi András elmondja, *Bruegel* a tovatűnő reneszánsztól zseniálisan szívott fel mindent, amit ebből továbbfejleszteni lehet és érdemes, egyben megkezdett valamit, amit a barokkban a XVII. századi németalföldi mesterek továbbfejlesztettek. Bruegel adott az önálló életkép — ezen belül a paraszti életkép — műfajának művészi rangot. A műfaj Bruegelt követő időszakának egyik legjelesebb művelője a most megjelent füzet másik szereplője: *Adriaen van Ostade*.

Amíg azonban Bruegel főként a paraszti élet tragikumát ábrázolta, Ostade a vidámabb oldalakat jelenítette meg. Paraszti figurái jobb időszakban élnek, derűsebbek, érzékeltetik a változó világot.

Ostade kortársa, *Salomon van Ruysdael*, a XVII. század egyik legnagyobb holland tájképfestője volt. *Jan van Gogent*, a műfaj legnagyobbját követve, műveiben a valóság érzékletes ábrázolása, a kivitelezés tökéletes technikája találkozik. Képein általában minden mozgásban van, a fák növőben, a felhők átmenőben, a nap feljövőben — lemenőben, vagy éppen a felhők mögül kibúvóban.

P. Bruegel, Vadászok című olajfestménye

E néhány soros recenziónak nem lehet célja az alapos ismertetés. Csupán figyelemfelkeltésnek szántuk, érzékeltetésül, hogy „*Az én múzeumom*" sorozat legújabb füzete a hagyományokhoz méltó folytatás, érdemes kézbe venni és szórakozásul ezúttal is megkeresni a 18 lenyomat helyét, majd beragasztani a füzetecskébe.

A lenini Iszkra évfordulója

Hetvenöt esztendeje annak, hogy megjelent az oroszországi forradalmi marxisták illegális újsága, az Iszkra.

Több mint egyesztendei előkészítő munkára volt szükség ahhoz, hogy Oroszország szinte valamennyi nagyipari központjában a munkásosztály harcának szervezői kezükbe vehessék első számát. Lenin már 1899 végén, még szibériai száműzetésének idején kidolgozta az oroszországi szociáldemokraták országos illegális lapjának a tervét. „Rendszeresen megjelenő és valamennyi helyi csoporttal szoros kapcsolatban lévő pártlap" kiadásának megvalósítását tekintette az oroszországi marxisták legközelebbi célján és égető feladatának.

Miért tartotta ezt akkor Lenin mindennél fontosabb feladatnak? Azért, mert felismerte, hogy a szocialdemokrata munkásmozgalom Oroszországban csak úgy válhatik a cári önkényuralom megdöntésére alkalmas politikai erővé, ha a helyi csoportok egymással szoros kapcsolatban folytathatják munkájukat, kicserélhetik harci tapasztalataikat, tisztázhatják forradalmi munkájuk tartalmát, perspektíváját és módszereit és képessé válnak közös fellépésre. Azt is világosan látta, hogy az oroszországi szociáldemokrácia sajátos helyzete miatt mindezek megvalósításában döntő szerepe van az országos pártlapnak. „Németország, Franciaország stb. munkásainak az újságokon kívül ezer módjuk van arra, hogy nyilvános tevékenységet fejtsenek ki, ezer más módjuk van a mozgalom szervezésére: a parlamenti tevékenység, a választási agitáció, a népgyűlések, a helyi társadalmi intézményekben való részvétel, az ipari szervezetek (szakmai és műhelyszervezetek) nyílt működése stb., stb. Nálunk —, amíg nem vívtuk ki a politikai szabadidőt és a fáradtságot az országos pártlap tervének elfogadtatása, a csoportokkal való rendszeres kapcsolatának biztosítása, az illegális terjesztésére szolgáló apparátus megteremtése érdekében folytatott levelezésre, tárgyalásokra és utazásokra.

Nem volt könnyebb a lap előkészítésének külföldi munkája sem. Nyilvánvaló volt, hogy az Iszkra folyamatos szerkesztését, nyomtatását és expediálását csak Oroszországon kívül, az emigránsok és más országok szociáldemokratáinak segítségével lehet megoldani. Most már Svájcban és Németországban folytak a tárgyalások. Újabb félévnyi idő kellett ahhoz, hogy 1900. december 24-én Lenin Münchenből megírhassa Axelrodnak, hogy az Iszkra első számát már kiszedték.

Az új országos pártlap jelentősége persze nem pusztán létrejöttében van, hanem elsősorban és főképpen abban, a forradalmi marxista programban, aminek szószólója propagátora volt, és amelynek terjesztése és megvalósítása érdekében folytatott harc szervezője lett.

Századunk első éveiben iszkrásoknak nevezték azokat, akik az oroszországi munkásmozgalmat a szociáldemokrácia programja alapján akarták szervezni és vezetni. A mi Népszabadságunknak megfelelő formátumú, eleinte havonként, hamarosan kétheteként átlagban 8000 példányban megjelenő pártlap lehetővé tette az iszkrások felülkerekedését az oroszországi munkásszervezetekben és előkészítette az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt marxista program alapján való újjászervezését. Az 1903-ban tartott II. pártkongresszuson többséget kaptak az iszkrások. Azóta nevezték azokat az oroszországi marxistákat, akik Lenin vezetésével következetesen képviselték az

Mucsi András, művészettörténész

1980. VIII. 15. Kossuth 17,35 Áné

Láttuk, hallottuk...

- A gödi Kilián György Általános Iskolában látható Beck Judit festőművésznő kiállitása. Látszik-e a művésznő képein, hogy Beck Ö. Fülöp családjából származik, Beck Ö. Fülöp lánya? Mucsi András művészettörténész válaszol.

- Hát a kiállitás jellege olyan, hogy ezeken a képeken természetszerüleg nem látszik, hogy Beck Ö. Fülöpnek a lánya. A kiállitás tulajdonképpen egy kamarakiállitás, amely Beck Juditnak rendkivül gazdag munkásságából csupán a grafikai munkáit emeli ki.

Ami a grafikai tárgyakon kivül szerepel a kiállitáson az tulajdonképpen csak utalás Beck Judit szélesebb körü müvészeti tevékenységére. Igy a faliszőnyegekre, az üvegfestményekre és a korábbi illegális képzőművészeti tevékenységére, amelyet egy 1944-ből származó politikai karikatura képvisel, és egy felszabadulás után készült politikai plakát, amely tulajdonképpen az első politikai plakát volt.
A kiállitás anyaga elsősorban virágokat mutat be. Ezek között a legszebb és a legvonzóbb a Virágnaptár cimü sorozat, amely 13 lapból áll, és finomságukban az ábrázolt növényeknek, gyógynövényeknek, virágoknak, rügyeknek, virágzó ágaknak a szépségét, gazdagságát olyan egyszerüséggel és olyan közvetlenséggel mutatja be, ami a hasonló jellegü japán és kinai grafikákra emlékeztet.

Mucsi András, művészettörténész

Egyéden, a Kossuth Múzeumban néhány napja megnyílt Beck Judit festő-grafikusművész kiállítása. A kiállítás rendezője Mucsi András.

Láttuk, hallottuk...

1981. július 31. Petőfi 10.45 /S.Zsolt/.

Mucsi András, művészettörténész

„Kálvária-oltára" c. kötet négy éve jött Mucsi András tollából, Kolozsvári Tamás által 1427-ben készített oltárról szól. Az esztergomi Keresztény Múzeum öt garamszentbenedeki oltárt őriz, köztük az akkor bemutatott, Kolozsvári Tamás által 1427-ben készített, művészi egében és viszonylagos épségében egyaránt kimagaslik közülük. (említve és repr.) A kötet a Magyar Helikon és a Corvina Kiadó közös gondozásában jelent meg.

M.I.: A faszobrászat pompás remeke.

Népszava, 1982. jún. 13.

Mucsi András, művészettörténész

Szentessy László grafikusművész alkotásait mutatta be Esztergomban. – A műveket Mucsi András mutatta be a közönségnek.

Dolgozók Lapja, 1983. szept. 14.

Mucsi András, művészettörténész

Kaposi Endréről írta Mucsi András:

„Mintha parittyával vonulna nagyhangú óriások ellen..."

Mészáros István: Műhelybeszélgetés Kaposi Endre festőművésszel.

Dolgozók Lapja, 1938. szept. 17.

Mucsi András, művészettörténész

Miháltz Pál festőművész természeti élményekből készült képeinek legfőbb érdeme az igazmondás, amely benső-séges érzelmekből meríti hitelét. Igaza van Mucsi Andrásnak: nem tartozik a forradalmár, mindig új és új utakat kereső kísérletezők köré.

Salamon Nándor: Mihaltz Pál életműve Szentendrén.
Tükör, 1983. szept. 18.

Mucsi András, művészettörténész.

Az a megállapítás, hogy a múzeumok magángyűjteményekből jöttek létre, ma is érvényes. – Dévényi Iván gyűjteményét az esztergomi Balassi Bálint Múzeum mutatja most be, melynek rendezője Mucsi András, a katalógusban írja róla: „Gyűjteménye nemcsak barátai, hanem minden komoly érdeklődő előtt minden időben nyitva állt. Gyűjteményéről és egyes darabjairól és egyes mesterekről tudományos értékelő, elemző cikket írt, a képzőművészet újabb irányait népszerűsítő előadásokat tartott".

P. Szabó Ernő: Tisztelet a gyűjtőknek.

Magyar Ifjúság, 1983. júl. 29. 31-33-old.

Mucsi András művészettörténész

Nyergesi János festőművész 1957-es budapesti bemutatkozása kapcsán fogalmazta meg lényegláttáan Mucsi András: „Festészete a kevéssel sokat mondás művészete."

Wehner Tibor: Életműmetszet.
Dolgozók Lapja, 1984. jan. 8. 4. old.

MOCSY Béni térképész

Gál 1989 1844

Mucsi Ernőtek, gyermekrajzoló

Részt vett a Petőfi-gyermekrajz-
pályázaton.

Szécsy Péter: Juhos bojtár, Kalocsai réten

6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973 aug. 18.

MUCSI JÁNOS,fazekasmester

Hódmezővásárhelyi"tálas".id.Maksa István műhelyében tanult.Egy kulacs és egy butella feltételezhetően a Maksa műhelyben készült,de Mucsi nevét viseli.Maksa Judit szerint e két edényt apja csinálta legényének. 9.jegyz.Hmv.Tornyai J,Muz.Ltsz.52.113.1.és Szeged.Móra F.Muz.Ltsz.50.~~xx~~xx 699.1. 123.old

KRESZ MÁRIA: Maksa Mihály,tálas,/1851-1908/ 115.old

A MÓRA FERENC MUZEUM ÉVKÖNYVE, 1964-65, 1. Szeged, 1966

MUCSI JÁNOS,fazekasmester

Hódmezővásárhelyi"tálas".Maksa Ustvánnál tanult két testvére,majd Lázi István,neki nagy mühelye lett.Maksánál tanult:Orbán Mihály,Mucsi János,Varga és mások. Maksa négy gyermekéből István,1872-1932 szintén tálas lett.Maksa leánya,Judit Ujváros egyik legismertebb iró asszonya lett,de nem a régi minták müvelője. 118.old

KRESZ MÁRIA: Maksa Mihály,tálas,/1851-1908/ 115.old

A MÓRA FERENC MUZEUM ÉVKÖNYVE, 1964-65, 1. Szeged, 1966

Mucsi József művészetéről

Rózsa Péter szobrászművész kiállításának megnyitóján ismertette a művész eddigi pályafutását, tőrekvéseit. A kiállítást a Kossuth Lajos Katonai Főiskolában rendezték.

Lakatos-Boda: Szoborkiállítás a Főiskolán.
Néphadsereg, 1974. márc. 2.

Mucsi Lajos M.D.K.

A Csongrád megyei Tanácsháh / Szeged/ főépitésvezetője Heim Jánossal

repr.

Magyar Épitőművészet 1962/5 . 40.1.

Mucsi László úttörő

Vásárhelyen immár nyolcadszor rendezték meg az úttörők rajzversenyét – színes krétával, az aszfalton. A téma: „Együtt-egymásért" c. viselte. A 7–8 osat, úttörők versenyében a második helyezést érte el.

Csongrád Megyei Hírlap, 1976. okt. 13.

Muczanus Bartel

epitez

vagy Bartholomeus

Muchan

ugylatszik épitö

Kassan 1578.

Casd

Ks 48. l.

M. D. K.

MUCZINGER Lőrinc festő

1741-ben polgár Nagyszombatban

1758 Nagyszombat, nemesi szeminá-
rium. Ev. Jákos kápolnája mennyeretkép
Mária és Szt. Jákos
Nagyszombat, Dóm Mária kápolna
Mária koronázása mennyeretkép

Jaross XVIII. sz. 184, 238. l.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1916 MÁR 12
Magyar Ifjúság

rátaim. És mondd már, mi történt veled? Egy ! tált az ablakhoz.

Mráz János

1021

MRÁZ JÁNOS RAJZA

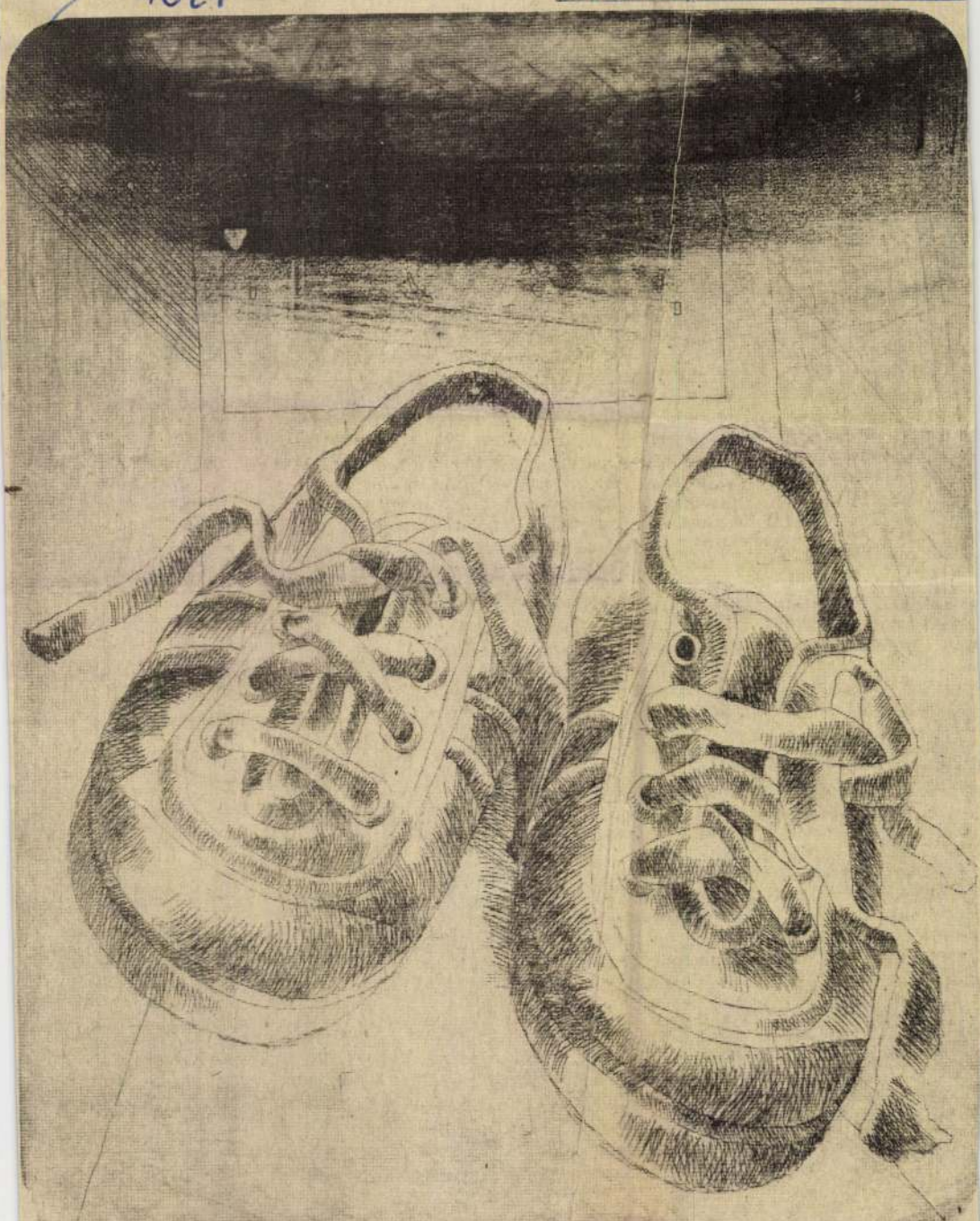

feldolgozás esetle-
b növelte a klub-
:őnyének szétszaka-
ányítók megállapí-
tjai csupán *papíron*
ást mutatott a gya-
lósítás, s ez a ket-
alom elaprózódásá-
ához vezetett.

berzenkedik és ka-
zekről" és „megítél-
. Kilencéves gya-
ta mögött tényeket
sti klublátogatások
skozásszünetek be-
pján készített érté-
ninél hamarabb túl-
emléletet ostorozza,
zett és vállalt fele-
lását, az „elhisszük
nit mondasz" cím-
saiból összeálló ki-
zösséget megkerülő
felelőtlenségét. Vé-
sztoznak klubtagjai
szintű üzem lelkes,
kra mindig kapha-
ik a várva várt ta-
kozókat!) éppenség-
ik tükrének, a má-
összevetés alapjá-
szellemi-tartalmi
sük lényeges eleme-

et megszégyenítő
nemtörődömségben
lapátolgatás, amely
földet is telehinti
gára hagyván a tíz
iletett jó kezdemé-
a-e hát, ha a se-
pen *oda* nem jutot-
legnagyobb szükség
S a módszervásá-
rtása is a klubmód-
érdésévé vált? An-
hogy a színpadtól
emutató jellege el-
t a klubéleti alkal-
ri felvázolásának le-
De legalább *van*, él
egpróbálja nagyobb
eni a klubmozgalom
.

sok kérdés feszе-
zgalom ügyes-bajos
dések mögött akad-
negoldást követelők
n vesztegelők egy-
biek között legfon-
pályázat nyomán
valamint a járási
ei (fővárosi) irá-
klubokat segítő-

klubvezetőképzés, ha a rés
vők mindössze a táboro
(módszervásáron) adhatnak
got észrevételeiknek. F
kettősség: megújulást váru
az országos klubbizottságbó
pen azok hiányoznak, akik
pasztalataikkal *belülről* látjak a
feszültségeket, élő példákkal szol-
gálhatnak. Hát hol kapjanak han-
got, ha nem az Állami Ifjúsági
Bizottság, a KISZ, a SZOT, a
Kulturális Minisztérium, a Nép-
művelési Intézet és más társszer-
vek irányításával működő testü-
letben, ahol nem a látványos és
hangzatos részvétel a fontos, ha-
nem a klubmozgalom napról nap-
ra égetőbb kérdéseinek orvoslása?

A két évvel ezelőtt megtartott novákpusztai, de különösen a tavalyi gyöngyösi országos klubvezetőképző tábor lakói nem rejtették véka alá véleményüket. Feltételezve a kis közösségek demokratikus működését, a társadalmi követelmények és a tagság igényeinek szinkronjában az *önértékelés* mellett kardoskodtak. Természetesen a társadalmi aktívákkal feldúsított apparátus segítő-ellenőrző tevékenységével együtt. A klubok tranzit jellegéből adódóan külön figyelmet szenteltek a folyamatosságnak, hozzátéve: minden klub tevékenysége a körülmények által meghatározott adottságok szerint értékelendő. Az új forma — a táborlakók véleménye szerint — „rendszerében nyitott, s minden működési engedéllyel rendelkező klub részére nevezés nélkül elérhetővé teszi a legmagasabb erkölcsi és anyagi elismerést". Ez *elősegítené a középmezőny felzárkózását*, megszüntetné az ideálisnak kikiáltott klubokhoz való méricskélést. Megállapították: a régi metódus ott hagyja abba a segítést, ahol valójában *kezdenie* kellene. Megoldatlan a menedzselés, vagy ha úgy tetszik, az utángondozás, a díjak átadásával csupán elkezdődik az eddig hiába várt harmadik szakasz.

Felvetéseik széles körben gyűrűznek. Az országos klubbizottság tanulmányozta tervezetüket. Nyolcvan klubvezető egyöntetű álláspontja azonban a sok egyéb között is csupán *egy* lehetőség.

Neked mi erről a véleményed?

Molnár Zsolt

Két évezred

Egy tér szobrokban, műalkotásokban elmesél

Mucsonyi gör. kath.

templom

(Borsod vm)

Parochiális templom, mely 1817-ben épült. 1925-ben kibővítették és festették. A templom közelében a szeplőtelen lourdesi Szűz tiszteletére 1878-ban épült és 1914-ben megnagyobbított kápolna áll.

Mis gör kath. 37. l.

A Rét Galéria szeretettel meghívja Önt

MUCSY SZILVIA

fotókiállításának megnyitójára

1995 február 3. (péntek) 19 órakor

megnyitja:

Czabán György Alga

cím: Budapest, 1118 Törökugrató u. 9. tel/fax: 1735-253

A kiállítás február 16-ig tekinthetõ meg, naponta 10-20 óráig (vasárnap zárva)

F.K.:Merza Gábor

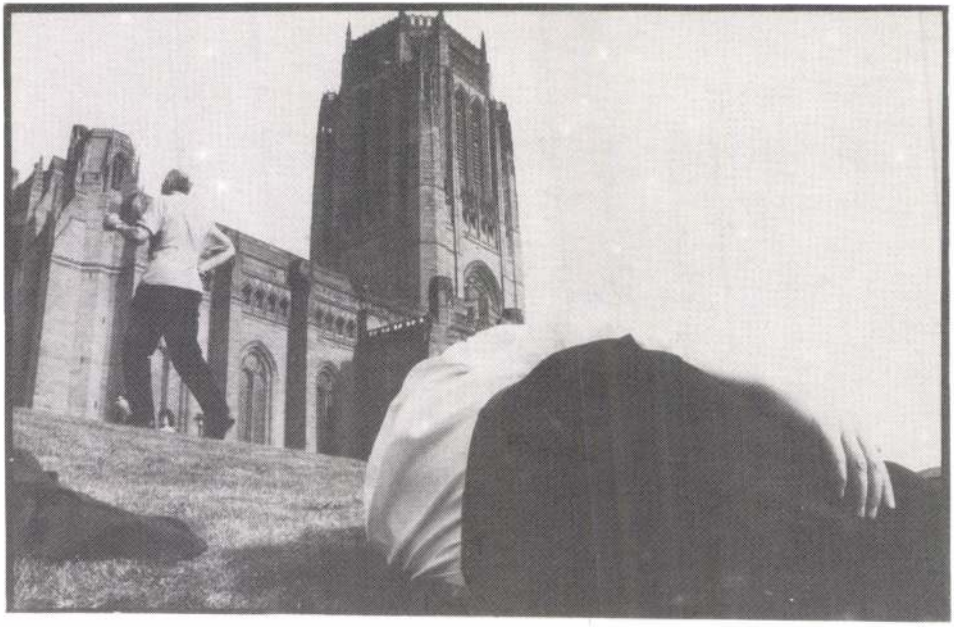

MEGHÍVÓ

Mucsi András emlékezete

Mucsi András Szentesen született 1929-ben és Esztergomban halt meg 1994-ben.

Szentes az Alföld kultúrált városa századok óta. Lelkészek és jogászok, mérnökök, orvosok, gyógyszerészek, történészek formálták a város és környéke arcát, s akik életük folyamán más helyre költöztek, többnyire megőrizték a jellegzetes szentesi életvitelt, a szorgalmas munkát, a fáradhatatlan buzgalmat a közjó érdekében. Amikor évekkel ezelőtt Szentesen valaki megkérdezte tőlem, ismerem-e Mucsi Andrást, jó volt hallani, hogy szülővárosában tisztelik azt a kollégát, akit akkor néhány évtizede már ismertem és tiszteltem magam is.

Mucsi András Szentesen a Horváth Mihály gimnáziumban érettségizett, majd 1947-49-ben a szegedi Tudományegyetemen tanult latin és történelem szakon. Nem tudjuk, milyen elhatározással került ezután a budapesti Eötvös Lóránd Tudományegyetemen művészettörténet-múzeológia szakra, de tény, hogy a történész objektivitása és a latinos műveltség csiszoltsága későbbi munkásságában is jelen volt.

Diploma előtt a Szépművészeti Múzeumban gyakorolt. 1952-ben, megfelelő mozgalmi buzgalom nélkül, - melytől

mindig idegenkedett - nem lehetett reménye fővárosi múzeumi állásra. 1952-53-ban a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeumban dolgozott. Új fontos állomás volt életében, amikor 1953-ban az esztergomi Keresztény Múzeum anyagának feldolgozására kap megbízást, majd különböző hivatali leleményekkel mind a Keresztény Múzeum, mind a Balassi Bálint Múzeum munkatársa lett. 1964-ben Boskovits Miklóssal és Mojzer Miklóssal együtt adta ki a Keresztény Múzeum képtárának tudományos katalógusát. Ezzel a négy nyelven megjelent könyvvel Mucsi András és szerzőtársai az egyetemes művészet jeles kutatóivá váltak, melynek következményei meghatározóak mindhármuk életében. Boskovits később olasz egyetemeken tanító kutató, Mojzer a barokk specialistája, Mucsi pedig a magyarországi művészetet is egyetemes mértékkel kutató hazai múzeológus. Főművének tarthatjuk több változatban megjelent Kolozsvári Tamás monográfiáját (1969, 1978), de nem kevesebb része volt az esztergomi Keresztény Múzeum restaurálási és újrarendezési munkálataiban.

A Keresztény Múzeum anyagának tudományos feldolgozására több kutató teljes élete nem lenne elég, Mucsi András azonban ennél is többre vállalkozott: aktuális művészeti kiállításokkal igyekezett mindkét múzeumában Esztergom illetve az egész ország művészeti

életét gazdagítani. A modern művészet szellemi-anyagi támogatói között jelen volt e kiállítások szervezésében Dévényi Iván művészeti író, műgyűjtő, tanár, ott volt Martsa Alajos könyvtárigazgató és portréfotográfus. Esztergomban az 1950-es évek közepétől kiállítást rendeztek Kassák Lajosnak, Czóbel Bélának, Miháltz Pálnak, Korniss Dezsőnek, Kondor Bélának, Gadányi Jenőnek. Modern irányzatok, iskolák első összefoglaló bemutatóira szintén Esztergomba kellett utazni Székesfehérvár hatvanas évekbeli hasonló vállalkozásai előtt, vagy az ottani kiállításokkal párhuzamosan. Kernstok Károly és iskolája, valamint az Európai Iskola művészeinek esztergomi bemutatói jelezték Mucsi András és barátai helytállását a legtisztább modern művészet mellett. Mucsi András néhány éve Dévényi Iványról írt nekrológjában ír minderről: "Egy vesztes háború következményeitől többszörösen sújtott konzervativ kisvárosban derüvel és akadályokat nem ismerő szervező erővel vállalkozott szinte a lehetetlenre: a modern képzőművészet és az irodalom népszerűsítésére." E néhány sor Mucsi önportréja is lehetne. Esztergom e lelkes férfiak munkássága nyomán valósággal Magyarországgá tágult, hiszen vendégei, előadói között volt Kállai Ernő, Sarkadi Imre, Jékely Zoltán, Berda József, Hamvas Béla, Gadányi Jenő, Kassák Lajos, Borsos Miklós, Bálint Endre.

Ez a baráti kör, korábban pedig a középkorral és újkorral egyenlő lelkiismeretességgel foglalkozó Genthon István tanácsai tették Mucsi András egyszerre középkoros és újkoros művészettörténésszé. Amikor lehetősége volt, a hatvanas-hetvenes évektől Mucsi lelkesen utazott és kutatott Szlovákiában, Bécsben, Hollandiában, Németországban, s keresi Kolozsvári Tamás vagy ismeretlen középkori magyarországi mesterek rokonait, de nem kevésbé fontos volt számára a XX. század magyar művészetének kutatása. Kiállítások sorát rendezi, katalógusok sorát adja ki. Nem sajnálja az időt és energiát ismeretlen tehetségek felkutatására sem. Haláláig az Esztergomi Művész Céh elnöke volt.

Mucsi András 1973-ban a még tágabb élettér reménye választja el Esztergomtól. Ekkor a szentendrei Ferenczy Károly Múzeum múzeológusa lett. Szentendre nagy mitosz Magyarországon az 1920-as évektől kezdve. A hetvenes években az intézményes formába rendeződött modern művészet bemutatásának ígérete vonzó kísértés lehetett. Monografikus múzeumok nyíltak, kiállítóhelyiségek kínálták magukat. A kissé megmerevedett, konzervatívvá vált Ezstergom, a Keresztény Múzeumnak a modern művészet nem kifejezetten vallásos részétől eltávolodott világa, a hirtelen haláltól ritkuló barátok sora segíthette a

Szentendre felé kapcsolódást, mely soha nem jelentett teljes elválát Esztergomtól.

Mucsi András és múzeológus felesége, Várhelyi Vanda nagy buzgalommal dolgoztak éveken át a szentendrei múzeumok egyre növekvő rengetegében. A Ferenczy család életművének kutatása, a két háború közötti Szentendre művészetének feltárása egy-egy szép állomás ebben a nagyüzemi múzeológiában. Mucsi András fáradhatatlan buzgalommal vállalt egyre több munkát. Felvállalta a szentendrei művészet múltját és jelenét, s közben rohant Ezstergomba újabb kiállításokat rendezni, tanulmányokat írni. A Komárom-Esztergom Megyei Tudományos Szemlé-ben, a Limesben jelentek meg írásai halála után is. A kiállításokra fordítható pénz egyre csökkent, de Mucsi András szellemi koncentrációját ez nem csökkentette. Legfeljebb szomorú volt, hogy elmarad a katalógus, vagy személyesen kell kézbesíteni a meghívót.

Életem nem szürkülő élményei közé tartoznak az 1960-as, 70-es évek esztergomi kiállításai, előadások, készülődések egy-egy kritikára. Kezdő múzeológus koromban éppenúgy mint az elmúlt években nagyon erős támaszt, szellemi segítséget jelentettek találkozásaim a testes, jóságos, kedves, olykor szigorú vagy ironikus Dévényi Ivánnal és a mindig siető vékony termetű, olykor a

jelentől, mindennapi élettől meghökkentő dimenziók felé elrugaszkodó Mucsi Andrással. Mucsi később betegsége fájdalmaitól a zenéhez és az erkölcsi elmélkedéshez menekült, s tudott együttérzően mások konfliktusaival is foglalkozni.

A szakma Pasteiner Gyula éremmel (1975), Szentes városa kitüntető éremmel (1975), Esztergom egy életében és egy halála után adott Pro Urbe éremmel jutalmazta tevékenységét. Ezek a csupán jelzés szerű elismerő gesztusok koronázzák Mucsi Andráas tiszta életművét, melynek dícséretére Petőfi Sándor sorait is idézhetjük:

"Tiszteljétek a közkatonákat / Nagyobbak ők, mint a hadvezérek!"

Szabó Júlia

Muzi Audin

Mucsy Gábor †

építész

Uj Magyarság

1943 febr. 23

[illegible] egyház szertartása szerint.

Mucsy Gábor építész, építőmester, hites törvényszéki szakértő, a Mucsy és Kovács-cég beltagja elhunyt. Temetése február 25-én, csütörtökön délután fél 4 órakor lesz a Farkasréti-temető halottasházából, a református egyház szertartása szerint.

Gazdasági hírek

A Magyar Bank mérlege

A *Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság* igazgatósága kedden tette közzé a banknak 1942 december 31-én készült mérlegét és a mult év zárószámadásait. A számok világosan mutatják a vezetőség jól végzett munkájának eredményét és belső erő, kitűnő mobilitás, agilitás tükröződik a bank mérlegéből. A mérlegtételek közül különösen szembetűnő *a betétállománynak 51.2 millió pengővel való emelkedése* és ennek keretében a takarékbetétállománynak *34 százalékos növekedése*, ami vitathatatlanul a bizalom állandó emelkedését mutatja. A betéteknek ilyen nagyarányú szaporodása lehetővé tette, hogy az intézet további hitelnyujtással álljon a magyar gazdasági élet rendelkezésére és megállapítható, hogy mindennemű magán-, állami és egyéb közérdekű hitelműveletek kielégítésénél a bank az elmúlt évben is igen jelentős szerepet töltött be. A mérleg főösszege mintegy *egyharmaddal emelkedett*, a nyereségegyenleg megközelíti a *négymillió pengőt*. A nyugdíjpénztár és a nyugdíjalap céljaira a mérlegen belül *egy és háromnegyed millió pengőt juttattak* s ezáltal a bank nyugdíjpénztára *a legjelentékenyebb vagyonú vállalati nyugdíjintézmények sorába emelkedett*. A tisztviselőknek juttatott ismételt fizetésjavítások és a nyugdíjalap említett bőkezű dotálása az alkalmazottakkal szemben való megfelelő szociális gondoskodásról tanuskodik. Figyelemreméltó a bank érdekkörébe tartozó ipari és kereskedelmi vállalatok kedvező foglalkoztatásáról és eredményeiről, valamint az affiliált pénzintézeti és fiókhálózat jó üzletmenetéről szóló jelentés is. Az igazgatóság elhatározta, hogy a közgyülésnek *a tavalyi osztalék felemelését* fogja javasolni, még pedig a tavalyi 1.50 pengőről *2 pengőre*. A kimutatott nyereség ugyan ennél nagyobb osztalék fizetését is lehetővé tenné, azonban az osztalékkorlátozó kormányrendelet maximálja az osztalékemelés lehetőségét.

A bank igazgatóságának mérlegmegállapító üléséről a következő jelentést adták ki:

A *Magyar Bank és Kereskedelmi Rt.* igazgatósága dr. *Schober* Béla m. kir. titkos tanacsos elnöklete alatt február 23-án tartott ülésében megállapította az 1942. (ötvenkettedik) üzletév mérlegét. A bank nyugdíjpénztára és a nyugdíjalapok céljaira a lefolyt üzletév nyereségéből mérlegen belül történt *1,750.000 P összegü juttatás után* a mérleg a mult évi nyereségáthozat betudásával *2,152,194.45 P nyereségegyenleggel zárul* (az előző évi 1,789.521.56 P-vel szemben).

A nyereség felosztására nézve az igazgatóság *a március 17-ére egybehivandó évi rendes közgyülésnek* — az osztalék korlátozására vonatkozó 7410—1942. M. E. számú kormányrendelet határozmányainak figyelembevételével — azt az indítványt fogja előterjeszteni, hogy *osztalékra* a tavalyi 1.50 pengővel szemben részvényenként 2. *pengő* (4 százalék), azaz: 600.000 P, a rendes tartalék növelésére 350.000 P és a régi nyugdíjasok nyugés kegydíjalapjainak dotálására 500.000 P fordíttassék, míg az igazgatósági jutalék levonása után fennmaradó 632.104.45 P az 1943. üzletév számlájára vitessék át.

A zárószámadások főbb tételei a bank minden üzletágára kiterjedő igen élénk tevékenységről és további fejlődésről tanuskodnak.

Elsősorban kifejezésre jut ez a *betétállománynak igen jelentékeny emelkedésében. A takarékbetétkönyvekre* elhelyezett betétek állománya az előző évi 59.8 millió P-ről 80.3 millió P-re, tehát 20.5 millió P-vel vagyis *34 százalékkal*), a *folyószámlabetétek* összege pedig az előző évi 82,6 millió P-ről 93.3 millió P-re, tehát 10.7 millió P-vel (13 százalékkal), az *együttes betétállomány* e szerint *142.4 millió P-ről 173.6 millió P-re, azaz: 31.2 millió P-vel szaporodott*, ami az intézet iránt megnyilvánuló bizalom örvendetes jele.

A *hitelezők* tételénél a belföldi hitelezők összege az előző évi 17.6 millió P-ről 25.4 millió P-re emelkedett, ami a rövidlejáratú államkölcsönök refinancirozásával van összefüggésben. A külföldi hitelezők tételének 31.4 millió P-ről 28.4 millió P-re történt csökkenése arra vezetendő vissza, hogy az intézet ügyfelei részére, azok árubehozatali üzleteinek finiszirozására külföldi bankösszeköttetéseinél igénybevett hitelek egy része az év végével lebonyolítást nyert.

A rendelkezésre álló idegen tőkék fentiek szerinti számottevő szaporodásának megfelelően a bank fokozott mértékben elégítette ki régi és nagyszámú új ügyfeleinek növekvő hiteligényeit, saját *likviditásának* messzemenő szem előtt tartásával. A *pénztári készletek és giroszámlán fennálló követelések* 11.7 millió pengőről 19.2 millió pengőre, *a pénzintézeteknél és bankcégeknél fennálló követelések* pedig 10.2 millió pengőről *10.6 millió pengőre emelkedtek*. A *váltótárca* 124.9 millió pengőről 201.4 millió pengőre emelkedett. A váltótárca emelkedése kétirányú: a folyóüzleti kommerciális jellegű tárcaváltók tétele 92.1 millió pengőről 111.9 millió pengőre szaporodott, míg az állam hiteligénybevétele folytán az állami pénztárjegyek, kincstárjegyek és kincstári utalványok tétele az előző évi 32.8 millió pengőről 89.5 millió pengőre emelkedett. A viszontieszámítás összegének az előző évi 47.8 millió pengőről 109 millió pengőre történt emelkedése ennek a fokozott állami igénybevételnek refinanciozásával áll összefüggésben. Az *adósok* tételei együttesen 91.9 millió pengőről 102.1 millió pengőre emelkedtek. Az intézet fokozott mértékben ügyel arra, hogy csak olyan hiteligények nyerjenek kielégítést, melyek az ország háborús gazdálkodása szempontjából fontos áruk termelésével és bel- vagy külföldi forgalombahozatalával kapcsolatosak. Itt megemlítendő, hogy a *„Futura" a Magyar Szövetkezeti Központok Áruforgalmi Rt.-nak* a termésértékesítéssel kapcsolatos közérdekü tevékenysége pénzügyi lebonyolításának előmozdítására a budapesti pénzintézetek által közösen megállapított 184 millió pengő hitelkeretben a bank megfelelő részesedést vállalt.

Az értékpapírok és érdekeltségek tételének 24.2 millió pengőről 25.4 millió pengőre való emelkedését egyik érdekkörbe tartozó iparvállalat tőkeemelése, valamint az erdélyi és keletmagyarországi pénzintézeti hálózatnál bírt részvényérdekeltség növelése idézte elő. Az értékpapirok és érdekeltségek értékelése a megszokott konszervatív módon történt; az évközben beállott árfolyamemelkedések az üzleteredmény megállapításánál ebben az évben sem vétettek figyelembe.

A hosszúlejáratú jelzálogkölcsönök tétele visszafizetések folytán közel 1 millió pengővel 8 millió pengőre csökkent.

A különféle passzívák 11.1 millió pengőnyi tételében átmenő követelőszámlák és jelentős összegü tartalékjellegü számlák szerepelnek.

A mérleg főösszege 293.6 millió pengőről 387.9 millió pengőre (tehát 32 százalékkal) emelkedett.

A Németországba tranyuló árukivitel lebonyolítására a hazai pénzintézetek egy csoportja által nyujtott pengőhitelben az intézet megfelelő összeggel részesedett. A Magyarország és a Német Birodalom között létesített államközi megállapodás alapján az intézetből, valamint négy más budapesti pénzintézetből álló bankcsoport megállapodást létesített az érdekelt német pénzintézetekkel *német tulajdonban levő egyes magyar részvények visszavásárlása* tárgyában. A tranzakció lebonyolítása az 1943. év elején kezdődött meg.

A *kezességek* tétele — mely alatt a bank az ügyfeleinek belföldön rendelkezésre bocsátott óvadékokat és kezességeket tartja nyilván — főleg a közmunkákkal és közszállításokkal kapcsolatban vállalt kezességek fokozott igénybevétele folytán 27.2 millió pengőről 37.2 millió pengőre emelkedett.

Messzemenő szociális gondoskodásról tanuskodnak többek között azok a nagyon jelentékeny juttatások is, melyeket az intézet a lefolyt három év alatt alkalmazottai *Elismert Vállalati Nyugdíjpénztárának* erősítése érdekében eszközölt, melyek folytán a *Nyugdíjpénztár vagyona* immár *16.8 millió pengőre gyarapodott*.

A *folyó-üzlet* élénkülésének megfelelően a *tiszta kamatjövedelem* 5 millió pengőről 6.1 millió pengőre, a *jutalék-, deviza- és egyéb nyereség* pedig 2.8 millió pengőről 4 millió pengőre emelkedett. A *személyzeti kiadások* új tisztviselők felvétele, ismételt fizetésjavítások, jutalmak és pótlékok következtében 1.6 millió pengővel, a *dologi kiadások* pedig 111.000 pengővel emelkedtek. A *jótékony- és kulturális célú adományok* 147.000 pengőre szaporodtak. Az *adók és illetékek* tétele az előző évi 1.2 millió pengőről 1.4 millió pengőre növekedett.

A bank érdekkörébe tartozó ipari és kereskedelmi vállalatok foglalkoztatásának mérve az elmult évben nagyon kielégítő volt és ennek megfelelően üzleti eredményük is kedvezően alaku't.

A bank 12 fővárosi és 10 vidéki *saját fiókjának*, valamint az ország 16 városában fenntartott *affiliációtnak*, illetve ezek fiókjainak betét- és egyéb üzleti állománya jelentősen fejlődött, hozamuk emelkedett. Az erdélyi és keletmagyarországi régi és új affiliált pénz intézeti érdekeltségeknél eszközölt befektetések nagyban hozzájárultak az említett affiliációk üzletmenetének kedvező alakulásához.

—

Értéktőzsdék

A *budapesti értéktőzsdén* kedden a következő árfolyamokat jegyezték:

	Előző zárlat	Kötések	Zárlat
N. Bank	431.5	432	432.—
Hitelb	131.—	130	130.—
M. Bank	95.—	94.5—95	95.—
Leszámít.	98.—	—	98.—
Ker. Bank	239.5	239.5	239.5
Kőb. Tak.	51.5	—	52.—
Moktár	75.75	—	75.75
P. Hazai	168.75	168.75	168.75
E. M. B.	1966.—	—	1966.—
Kir.-mal.	38.4	—	38.4
Bauxit	772.5	772.5	772.5
Cement.	303.—	—	303.—
Aszfalt	16.0	—	16.5
Kőszén	1626.—	1626	1626.—
Nagybát.	82.—	81.5	81.5
Salgó	129.—	129	129.—
Urikányi	61.5	61.5	61.25
Pallas	10.6	—	10.6
Rigler	290.75	—	290.75
Ganz	68.—	68.75	68.—
Rima	347.3	347.3	347.3
Nasici	161.5	161.5	161.5
D.-Száva	12.5	—	12.5
Trust	137.5	137	137.—
Délcukor	227.—	229	229.—
M. cukor	375.25	—	375.25
Georgia	64.5	63	63.—
Dreher-H.	562.75	562.75	562.75
Goldberg.	159.—	—	159.—
M. kender	72.—	—	72.—
P.-ipar	125.—	—	125.—
Óbudai	38.4	—	38.4
Műtrágya	—	—	267.—
Vas. forg.	66.75	66	66.—

Fixkamatozást értékek:

Népszöv. magyar 139; népszöv. amerikai 164 163—164 163.5; népszöv. font 147.5 147.5 147.5; népszöv. holl. for. 122.75 122.75; népszöv. sv. fr. 161 161; kényszerkölcsön 75.5 75.5 75.5; 1941. nyereménykölcsön 96.5 96.5; 1910. főv. kv. 367.5; 1911 főv. kötv. 20.25 20.25; 1914. főv. kv. 607.5 607.5; 1927. főv. kv. 170 170 170; Hitelbank 7% ar. zl. 156.5; Földhitel A. és B. doll. zl. 160—160.5 160; Ker. Bank P. közs. kv. 179.5 179.5 179.5; Gödöllői HÉV els. 16.6 16.8; 1942. 3%-os kölcsön 50 50 50.

—

Terménytőzsde

A *budapesti terménytőzsdén* kedden a következő *kötések* történtek: *kömény-mag* 12 q 390.—; *vajbab*, szárított, 23 q 750.—; *kelkáposzta*, szárított, minta szerint, 7 q 300.—; 20 q 500.—; *paradicsom*, szárított, 6.5 q 1000.—; *zellerlevél*, szárított, 3 q 360 pengő mázsánként.

—

Valuta- és devizapiac

A Magyar Nemzeti Bank hivatalos árfolyamai:

Valuták: Szlovák korona (csak 20 koronás és annál kisebb címlet) 11.54—11.75, líra (csak 10 lírás és annál kisebb címletek) 17.40—17.90, svájci frank 79.60—80.60, svéd korona (csak 50 koronás és annál kisebb címletek) 81.70—82.70.

Devizák: Amszterdam 180.07½—181.40, Athén 2.21—2.24, Belgrád 6.78½—6.83½, Berlin 135.70—136.70, Pozsony 11.64—11.78, Brüsszel 54.28—54.68, Bukarest 2.75—2.82, Isztanbul 268.68½—270.60½, Kopenhága 70.84—71.36, Madrid 32—32.24, Milánó 17.66—17.8866, Oslo 77.10—77.67, Párizs (Vichy) 6.78½—6.83½, Prága 13.57—13.67, Szófia 4.14—4.17, Stockholm 82—82.80, Zürich 79.80—80.60, Helsinki 6.73—6.93, Zágráb 6.79—6.83.

Amszterdam, Belgrád, Brüsszel, Oslo átutalások a magyar—német devizakompenzáció keretében történnek, kivéve azokat a régi tartozásokat és követeléseket, amelyeknek elszámolásáról külön rendelkezések intézkednek. Athéni átutalások a magyar—olasz fizetési forgalom keretében történnek.

Zürich, febr. 23. (Zárlat.) Páris 4.85, London 17.35, New York 431, Brüsszel 69.25, Milánó 22.66¼, Madrid 39.75, Amszterdam 229.37½, Berlin 172.55, Stockholm 102.60¼, Oslo 98.62½, Kopenhága 90.37½, Szófia 5.37½, Prága 17.30, Zágráb 8.75, Isztanbul 3.37½, Bukarest 2.37½, Helsinki 8.77½, Lisszabon 17.85, Buenos Aires 100¾, Yokohama 101, Rio de Janeiro 22.50.

Amszterdam, febr. 23. (Zárlat.) Berlin 75.36, New York 1.88⁸/₁₆—1.88⁹/₁₆, Brüsszel 30.11—30.17, Zürich 43.63—43.71, Stockholm 44.81—44.99.

London, febr. 23. (Zárlat.) New York 4.02½—4.03½, Montreal 4.43—4.47, Zürich 17.30—17.40, Stockholm 16.85—16.95, Lisszabon 99.80—100.20, Buenos Aires 16.95¾—17.13, Rio de Janeiro 53.65. — Nem hivatalos árfolyam: Madrid 4.50. — Magándiszkont 1—1⅛, napipénz 0.75—1.25%.

Magyarország talajerő-mérlege

A Magyar Gazdaságkutató Intézet *Farkas* Árpád munkájaként rendkívül érdekes művet bocsátott a magyar gazdasági erőforrások kutatóinak rendelkezésére. A szerző a tudományos módszerek mindegyikén keresztül megvizsgálja hazánk talajainak tizenhárom évi trágyavisszapótlását s hasznos tájékoztatását nyujtja a tápanyagelvonásnak, mikor egy bizonyos összefüggést állapit meg a természátiagok és a megelőző évi trágyázás között.

Be kell vallani, hogy Magyarország talajgazdálkodási viszonyai nem a legkedvezőbbek, katasztrális holdanként lényegesen kevesebb trágya jut a magyar földre, mint a nyugati államokban. De mégis nagyban, egészben a trágyahiány ott csaknem olyan mértékü, mint nálunk és igy egyelőre nem lehet arról beszélni, hogy a magyar talaj termőereje súlyosan meggyengült.

A szerző bizonyos követeléseket is állit fel a magyar trágyagazdálkodással szemben, ami azt mutatja, hogy teljes komolysággal mérlegeli az elkövetkező évtizedek viszonyait. Különösen a Tiszántúl trágyagazdálkodását találja igen gyengének s ugyanerre következtetést Erdélyben és a Délvidéken is. Tgkintettel arra, hogy a helytelen trágyakezelés következtében hazánkban ma legalább 250—300 millió pengőre tehető a magyar mezőgazdaság veszteesége (ez a mai beszélésnek) e a szerző azt kivánja, különös gondot kell fordítani az istállótrágya helyes kezelésére, a szalma elégetésének megakadályozására és a zöldtrágyázásra. Természetesen nemcsak a külterjesebben gazdálkodó országrészek viszonyainak megjavitását sürgeti, hanem a haladó módon gazdálkodó vidékek munkájának további javitását is.

*

A magyar mezőgazdaságnak nagyon fel kell készülnie a legközelebbi évtizedre, mert könnyen megismétlődhet a világháború után bekövetkező nagy verseny, amikor csak minden erejének megfeszitésével tudja megállni a helyét. A jobb trágyagazdálkodás feltétele a több állat tartása is, de a kettő függ egymástól. A magyar állattenyésztésnek a háború után következő néhány évben óriási lehetőségei következhetnek, hacsak a politikai viszonyok fel nem boritják ezt a számitást. *És ez az időszak a legalkalmasabb arra, hogy a trágyagazdálkodást kellően megszervezzék, mert enélkül a növénytermelés veszteséges vállalkozássá válhat, már pedig Magyarországon ez alapvető probléma s összefügg nemcsak a gazdasági élettel, hanem a szociális viszonyokkal, sőt a magyar politika függetlenségével is.*

Ny. K.

Zenei hírek

Furtwängler estje a bécsi filharmonikusokkal

Hétfőn Furtwängler Wilhelm vezényelte a Vigadóban a bécsi filharmonikusok nagyszerű együttesét. A „Wiener Philharmoniker" vérbeli muzsikusokból és ragyogó hangszerjátszókból, tehát igazi művészekből álló testületét már a két város fekvése és a közös mult miatt is, közönségünk magához közelállónak érzi s a nagy zenei hagyományokba gyökerező társaság hangversenyei nálunk mindig különösen szives fogadtatásra találnak. Épp ezért a világ egyik legkiválóbb zenetestületének koncertje elé, bár műsoruk ez alkalommal nem volt túlságosan vonzó, nagy várakozással tekintettünk s érdeklődésünket fokozta, hogy a jelenkor legnagyobb dirigenseinek egyike, *Furtwängler* vezényelt. Hangversenyéletünkbe vissza-visszatérő művészek és művészi testületek esetében a zenei bírálat elsősorban azt vizsgálja, hogy a korábbi teljesitményekkel milyen viszonyban áll a hallott produkció. Érthető, hogy a bécsi filharmóniánál, ahol a tónus fényét, melegségét, az előadás és a kifejezés nemességét illetően szinte páratlan teljesitményről beszélhetünk, különösen érdekelt, ment-e végbe olyan változás az idők folyamán, mely a méltán világhirű bécsi muzsika reprezentánsainak testületi szellemét lényegileg érinti? A bevezető *Weber* Eurgante nyitány monumentalitást szorgalmazó fölajzott tolmácsolásának legelején megijedtünk, mert a prímhegedük a melléktéma belépésénél olyan feltünő ingadozást mutattak, amit aggasztó tünetként lehetett felfogni. Azonban nagy örömünkre a későbbiek folyamán kiderült, hogy nincs semmi baj, csupán bárkivel megeshető szépséghiba csúszott be s a „Wiener Philharmoniker" annak ellenére, hogy a fúvók egyes pultjainál örségváltás történt, ma is reprezentánsa annak a bécsi szimfónikus játékstilusnak, melynek Wagenseilitól Schönbergig kétszáz éves hagyományai vannak s a nemzedékről nemzedékre szálló igazi muzsikus hivatástudat önmagában olyan értéket képvisel, mely független az időváltozások viharaitól. A hangverseny hallgatósága megbabonázva követte Furtwängler csodálatosan átszellemített muzsikálását s hálásak vagyunk, hogy *Kodály* egyik legujabb műve, a magyar népi daltamra szerzett változatok, egy ilyen nagyszerű zenekarművész életteli, fölfokozott, s a kifinomult és megfeszített ideginunka következtében szinte már a megszállottság határmesgyéjén mozgó interpretációjában indul közönségünk meghódítására. Az ő magasrendű értelmezésében az élet tüze forrósit át minden hangot s a légies képzetek a tökéletes műalkotás illuzióját keltik.

Furtwängler, mint valami varázsló, a muzsika zengő mámorát képes felidézni mindenütt s a rendkivül aprólékosan kidolgozott és még Kodály műgondja mellett is feltünő alapossággal egymáshoz illesztett variáció-sorozat most szinte az újdonság ingerével hatott. Mint amikor az igazi szobrász zsenije átlelkesiti az élettelen anyagot, úgy keltette életre Furtwängler lendítő és gyujtó képzelete a partitúra néma kótafejeit. Magasrendü és temperamentummal teli kifejezésében különösen megfogott a finom részletességgel megmunkált X. variáció, ahol mi a mű tetőpontját éreztük. A kiválóan diszponált Furtwänglerhez méltó volt a bécsi filharmonikusok nagyszerű hangszere is s amit az isteni hosszúságúnak mondott *Schubert* C-dur szimfóniában műveltek, az páratlan tett volt. Igy még sohasem hallottuk ezt a Schubert utolsó opuszai közé tartozó kompozíciót s amit a fa- és rézfúvósok, de különösen az *oboa, klarinét és kürt* a valóságos erdei tündérjátékként ható, villódzó, sejtelmes és mégis tökéletesen kiegyensúlyozott két középső tételben finomságban és puhaságban produkáltak, azt nem egyhamar fogjuk elfelejteni. Amikor kiemeljük a csodálatos hangzásfinomságokat, nem áll módunkban, hogy a dinamika emberfeletti, elementáris megnyilvánulásait is megfelelően méltassuk, mivel a Vigadó kedvezőtlen akusztikája a forte fölötti effektusokat nagymértékben torzitja. A C-dur szimfónia után az igazi művészetet megillető lelkesedéssel tapsoló közönség több mint egy tucatszor hivta ki Furtwänglert, ráadást is reméltek, de ez sajnos elmaradt.

Dr. Gaál Endre

—

* **Medgyaszay Vilma chanson-estje.** *Medgyaszay* Vilma március 4-én este fél 7 órai kezdettel rendezi chanson-estjét a Zeneművészeti Főiskola nagytermében. A műsoron 1910—1920 kabarédalai, uj chansonok, francia dalok, *Csokonai, Petőfi, Arany, Babits, Ady, Kosztolányi, Szabó* Lőrinc megzenésitett versei szerepelnek. Zongorán kisér *Bródy* Tamás. Jegyek Rózsavölgyinél és a Zeneakadémia portásánál válthatók.

* **A Zeneművészeti Főiskola II. operai estje** hétfőn hangzott el az intézet kistermében. Legfelszabadultabb teljesitmény a muzikálisan is legjobb, hangban friss és könnyed biztonságú *Sallay* Margit Gildája. *Maleczky* Bianka szép staccato és hajlékony koloratúr technikával ékes növendéke fejlődése elé, ha fizikailag megerősödik, várakozással tekintünk. A *Rosthy*-tanitványok színvonalas gárdájának meglepetése *Soós* Katalin. A kiváló hanganyagú, értékes muzikalitású drámai szoprán tud bánni hangjával. Finoman frazeál és mint Leonóra kitünően ütélte: hatalmas feladatát. *Endre* Borbála üde mezzója Székelyhidy osztályából való. Nemes hangja jó szöveggel s színvonalasan érvényesitette Azucena drámai kifejezését. *Boross* Jolán szép drámai orgánum. Csajkovszkij „Orleansi szüz" operájából kifejezéssel énekelte Johanna áriáját. *Nemes* Anna értékes hangkvalitása megérdemli, hogy zeneileg és technikailag fokozott buzgósággal csiszolja. *Szablits* Stefánia a „Manon"-ban tevékenykedett, az intelligens *Bágyoni* Géza pedig ez alkalommal is több feladatban mutatta be ének- és játékbeli készségét. A két közreműködő közül a zenei színvonalat *Szabó* Miklós jelentette. Kamarateremben jól érvényesülő muzikális adottságai ez alkalommal szép és színvonalas formában nyertek kifejezést. *Érsek* Mária kisért s a zongora mellől, mint az énekszerepgyakorlat tanára, *Ádám* Jenő vezényelt.

—

Pázmán zongoraestje ma, 2. ½7

A rögtönbíráskodás kiterjesztése

A kormány rendeletet adott ki, amely a rögtönbíráskodást mind a polgári, mind a honvéd büntetőbíráskodás körében az ország, illetve a honvéd büntetőbíráskodás egész területére az 1941. évi 4870. M. E. számú rendeletben felsorolt büntetteken felül kiterjeszti a hadműveleti területre tábori postai csomagként vagy „Minta érték nélkül" jelzéssel feladott küldemények vagy az odairányuló katonai szállítmányok tekintetében akár az ország területén, akár azon kívül a szállítás tartama alatt elkövetett lopás és sikkasztás büntettére — ideértve a hivatali sikkasztás büntettét is —, mégpedig ezeknek a bűncselekményeknek kísérletére is, valamint mind a tettesekre, mind a részesekre is. *(MTI.)*

A lőfegyverek tartásának korlátozása

A *Magyar Távirati Iroda* jelenti: A kormány rendeletet adott ki a lőfegyverek, lőszerek, robbanóanyagok és robbantószerek tartásának korlátozásáról. A rendelet kimondja, hogy az eddigi fegyvertartási és viselési engedélyek 1943 május 31-én érvényüket vesztik. A tulajdonosok az illetékes rendőrhatóságoktól új fegyvertartási engedélyt kérhetnek. Akinek június 1-én nincs érvényes fegyvertartási engedélye, köteles a birtokában levő lőfegyvert legkésőbb június 15-ig elismervény ellenében a rendőrhatóságnak beszolgáltatni. Ezeket a fegyvereket a rendőrhatóság nyilvántartásba veszi és megőrzi. A rendőrhatóság megengedheti, hogy az ilyen fegyvert annak tulajdonosa eladhassa fegyverárusításra jogosult kereskedőnek vagy olyan más személynek, akinek fegyvervásárlási engedélye van. A fegyver tulajdonosa azt is kérheti, hogy a beszolgáltatott fegyvert a rendőrhatóság értékesítse.

Kimondja továbbá a rendelet, hogy a lőszer, robbanóanyag vagy robbantószer vásárlására már kiadott engedélyek szintén érvényüket vesztik 1943 május 31-én. Ez a rendelkezés nem vonatkozik a lőszer, robbanóanyag és robbantószer előállításával, forgalombahozatalával vagy árusításával foglalkozó személyek (vállalatok) részére kiadott engedélyekre.

A kormányrendelettel kapcsolatosan a belügyminiszter rendeletet adott ki, amely úgy intézkedik, hogy új fegyvertartási engedély iránt a kérelmet az elsőfokú rendőrhatóságnál — Budapesten a rendőrség főkapitányánál — 1943 március 31-ig kell írásban benyújtani. Ezeket a kérelmeket a rendőrhatóság május 31-ig elbírálja és ha a kérelemnek helyt ad, a kérelmezőt értesíti, hogy a fegyvertartási engedély átvétele céljából mikor jelentkezzék. A kérelem elutasítása esetén a rendőrhatóságnak meg kell indokolnia határozatát.

Vízállás

A *Duna* Palánka és Újvidék között árad, máshol apad, alacsony vízállású. *A keddi dunai vízállások:* Schärding 200, Passau 374, Aschach 163, Struden 205, Krems 210, Bécs 197, ma 191, Pozsony 253, Komárom 206, Esztergom 198, Budapest 249, ma 237, Paks 249, Baja 338, Mohács 359, Bezdán 405, Gombos 322, Palánka 200, Újvidék 382. — A *Rába* Szentgotthárdnál mínusz 37. — A *Dráva* Varasdnál 108, Barcsnál 59, Drávaszabolcsnál 67, Eszéknél 20. — A *Tisza* Tiszaújlaknál és Szolnoktól lefelé árad, máshol apad, alacsony vízállású. *A keddi tiszai vízállások:* Máramarossziget 97, Tekeháza 53, Tiszaújlak 102, Vásárosnamény 206, Tokaj 324, Tiszafüred 306, Szolnok 308, Csongrád 325, Szeged 372, Zenta 275, Titel 286. — A *Tisza* jege Vásárosnamény és Csongrád között és Zentánál zajlik, Tokajnál helyenként álló jég van. — A *Szamos* Désnél 8, Szatmárnémetinél mínusz 38. — A *Bodrog* Bodrogszerdahelynél 239. — A *Sajó* Bánrévénél 66. — A *Hernád* Hidasnémetinél 14. — A *Berettyó* Margittánál 28. — A *Körösök* Csucsánál 33, Nagyváradnál mínusz 126, Békésnél 36, Gyománál 58. — A *Maros* Marosvásárhelynél mínusz 64, Makónál 11. — A *Balaton* Siófoknál 78. — A *Velencei-tó* Agárdnál 117. *(MTI.)*

Menetrendváltozás a budapest—sepsiszentgyörgyi vonalon

A „Magyar Országos Tudósító" jelenti: A m. kir. államvasutak igazgatóságától vett értesítés szerint az áruforgalom akadálytalan lebonyolításának biztosítása érdekében február 25-étől kezdődően a Budapest keleti pályaudvarról 7 órakor induló és ide 20.08-kor érkező kolozsvár—sepsiszentgyörgyi gyorsvonat Szeretfalva—Sepsiszentgyörgy közötti sebesvonatként a Budapest nyugati pályaudvarról 18.05-kor induló és ide 9.25-kor érkező debrecen — nagykároly — sepsiszentgyörgyi sebesvonat pedig Szeretfalva—Sepsiszentgyörgy közötti személyvonatként közlekedik. Ennek folytán előbbi gyorsvonatpár Sepsiszentgyörgyre 23.00 helyett 23.42-kor érkezik, ellenirányban pedig Sepsiszentgyörgyről 4.00 helyett 3.50-kor indul. Utóbbi sebesvonatpár Sepsiszentgyörgyre 13.38 helyett 15.30-kor érkezik és ellenirányban Sepsiszentgyörgyről 15.40 helyett 11.17-kor indul. Mindkét vonatpár menetrendje Budapest—Szeretfalva között változatlan marad.

Ugyancsak fenti időponttól kezdve a Budapest keleti pályaudvarról 17.35-kor induló és ide 10.13-kor érkező budapest—kolozsvári személyvonatpárhoz Kolozsváron csatlakozó sepsiszentgyörgyi személyvonatpár, mely Sepsiszentgyörgyre 22.20-kor érkezik és ellenirányban onnan 5.20-kor indul, Kolozsvár—Sepsiszentgyörgy között megszűnik.

HALÁLOZÁS

Mucsy Gábor építész, építőmester, hites törvényszéki szakértő, a *Mucsy és Kovács*-cég beltagja, elhunyt. Temetése február 25-én, csütörtökön délután fél 4 órakor lesz a farkasréti temető halottasházából a ref. egyház szertartásai szerint.

Február 24 Szerda

A világpolitikában gyorsan kell felismerni a jelentős változások előszelét s nyomban aszerint kell átállítani a vitorlákat: mert aki elkésik, éppen úgy felfordítja a rábízott hajót, mint aki időnek előtte elsiet.

Kállay Béni

Takarékoskodj pénzzel, anyaggal, idővel!

Elfogták a gödöllői rablógyilkosság másik tettesét

Néhány nappal ezelőtt megírtuk, hogy Gödöllőn bestiális módon meggyilkolták és kirabolták *Bendly* A. Ernő nyugalmazott bánokszentgyörgyi állatorvost. A gyilkosság után három nappal a csendőrség Gödöllőn elfogta az egyik tettest, egy huszonegy éves gimnazistát, aki beismerte, hogy tizenhét éves diáktársával együtt követték el a rablógyilkosságot. A bűncselekmény után a tizenhét éves diák megszökött. A csendőri nyomozás megállapította, hogy Óradnára utazott, majd a fővárosba jött. A fővárosból két nappal ezelőtt hazautazott. A csendőrök most el is fogták a fiatal rablógyilkost, aki kihallgatása során azt állította, hogy barátja ütötte le a nyugalmazott állatorvost. A pestvidéki ügyészségen szembesíteni fogják társával.

— **Pécsett is előadást tartott Gino Gucchetti.** Gino *Gucchetti* olasz közíró, aki az elmúlt héten Magyarországra érkezett, hétfőn este Pécsett a városháza díszermében előadást tartott Pirandellóról, a drámaíróról. Az olasznyelvű előadást dr. *Sik* Lajos tüzoltófőparancsnok tolmácsolta magyar nyelven. *(MTI.)*

— **A pécsi egyetem hősi halottja.** A pécsi Erzsébet Tudományegyetem homlokzatára hétfőn gyászlobogót tűztek ki. *Lakatos* Béla 30 éves jogszigorló, tartalékos tüzérhadnagy, aki annakidején résztvett a felvidéki harcokban s a munkácsi betörés alkalmával kitüntetést is szerzett, január 31-én az orosz harctéren, a haza szolgálatában vállalt kötelessége teljesítése közben hősi halált halt. A hősi halált halt Lakatos Bélát a harctéren temették el.

Zilahi Sebess Jenő visszaindult Budapestre

Rómából jelenti a *Magyar Távirati Iroda:*

Zilahi Sebess Jenő, a külügyminisztérium kulturális osztályának főnöke, hétfőn ellátogatott Cinecittába, a Róma mellett fekvő nagy filmvárosba. A filmváros megtekintése után Fretti, a Cinecitta elnöke, ebéden látta vendégül Zilahi Sebess Jenőt és feleségét. Zilahi Sebess Jenő és felesége hétfőn este Rómából visszaindult Budapestre. Búcsúztatásukra a pályaudvaron megjelent a népművelésügyi minisztérium képviselője és a magyar követség több tagja.

Dobogókő

720 m. 1 órányira Budapesttől, modern kényelem, kitűnő ellátás, átalányunk 32 P-től autón háztól-házig. Szobafoglalás **Rapid utazási iroda** Budapest, V., Harmincad-u. 2. Telefon: 380—321 és 380—374.

Azonnal jelenteni kell a légi támadás okozta károkat

A honvédelmi miniszter, mint a hivatalos lap közli, rendeletet intézett valamennyi város és község légoltalmi parancsnokához a légi támadások által okozott károk bejelentésének szabályozása tárgyában.

A légi támadások által okozott károkat a városok és községek légoltalmi parancsnokai — a hadtest székhelyéül szolgáló városok légoltalmi parancsnokainak kivételével — a károk számbavétele után azonnal, de legkésőbben a légi veszély elmúltától számított tizenkét órán belül állami táviratban kötelesek jelenteni a honvédelmi minisztérium 35. osztályának, valamint egyidejűleg a területileg illetékes hadtest légvédelmi parancsnokának a hadtest székhelyére.

A honvédelmi minisztérium 35. osztályának távirati címe: Légoltalom, Budapest.

A hadtest székhelyéül szolgáló városok légoltalmi parancsnokai az azonnal (12 órán belül) közlendő kárjelentésüket élőszóval, távbeszélőn vagy írásban közvetlenül a hadtest légvédelmi parancsnokához juttatják, aki géptávírón továbbítja azokat a honvédelmi minisztérium 35. osztályához.

A távirati kárjelentés szövegének egyszerűnek, rövidnek és csak a lényegre kiterjedőnek kell lennie.

Tartalmaznia kell a támadás pontos idejét, a ledobott bombák számát, az okozott károk természetét, a halottak és sebesültek számát és a még szükségesnek tartott fontosabb közölnivalókat.

Táviratilag kárjelentést csak azoknak a városoknak és községeknek légoltalmi parancsnokai küldenek, ahol ellenséges légi tevékenység következtében tényleges kár fordult elő.

A légi támadást követő három napon belül a kárt szenvedett város vagy község légoltalmi parancsnoka írásbeli kárjelentést küld egyrészt a honvédelmi minisztérium 35. osztályának, Budapest, I., Palota-út 4., másrészt a területileg illetékes hadtest légvédelmi parancsnokának.

Írásbeli kárjelentés a távirati kárjelentés kiegészítéséül szolgál. Ezután a rendelet felsorolja, melyek azok az adatok, amelyeket az írásbeli kárjelentésnek részletesen tartalmaznia kell.

Százezer pengő értékű aranyékszert kobozott el a valutabíróság

Hatvanhárom karikagyűrű, 6 arany arany karóra, egy arany kereszt, 8 arany karóra, egy arany kereszt, 8 arany medaillon, csattok, mellűk, mintegy százezer pengő értékben szerepeltek kedden délelőtt egy elkobzási bűnperben. Ezek az ékszerek özv. *Löbl* Lipótné tulajdonai voltak, aki több ékszerész segítségével vásárolta össze. Az értékek engedély nélküli vásárlása miatt kihágás címén indult meg az eljárás az özvegyasszony ellen, de az ügy elévült, mire az ügyészség a valutabírósághoz elkobzási indítványt terjesztett.

A büntetőtörvényszék *Vályi Nagy* István-tanácsa tárgyalta a nem mindennapi elkobzási pert. Kihallgatta özv. Löbl Lipótnét, aki elmondta, hogy az *Ilkovics-büffé* fagylaltozójának volt a bérlője és havonta 5—6000 pengő tiszta jövedelemmel rendelkezett. *Pénzét ékszerekbe fektette abban a tudatban, hogy ez nem törvénybe ütköző cselekmény.* Arra gondolt, hogy öregségére az értékesítésből majd házat vásárol magának. Az elnök felmutatta előtte a lefoglalt ékszereket, köztük egy nagyon szép férfi aranyórát, amelyre azt mondta, hogy a férje saját részére vásárolta. Kiderült, hogy a szerkezete hiányzik és egy németnyelvű emlékmondat van belevésve. A bíróság dr. *Kleitsch* Imre ügyészségi alelnök felszólalása után az aranyneműk elkobzását rendelte el. Az ítélet nem jogerős. *(MOT.)*

— **Nyugalomba vonult Szombathely helyettes polgármestere.** *Horváth* István, Szombathely város helyettes polgárestere, harmincöt éves szolgálati idejének lejárta után nyugdíjazását kérte. A képviselőtestület a közeli napokban dönt a kérelem felett. *(MTI.)*

Nyitott tér

Hirdetések díjszabása milliméterenként:

hétköznap . . . 60 fillér
állást keresőknek 50 „
vasár- és ünnepn. 90 „
állást keresőknek 75 „

Legkisebb hirdetések:
2 tömör sor (30 betű) 5 mm
2 tömör sor (60 betű) 5 mm
ezután következő nagyság 10 mm

A további hirdetések 5 mm-ként emelkednek. Vidékről küldött hirdetések értéke postautalványon, postabélyegben, vagy az 53072 sz. csekklapon küldhető be kiadóhivatalunkba.

Utazói állást
keresek azonnalra, nyugd. államvasúti intéző, keresztény, 50 év körüli, gyakorlott kereskedő vagyok. Komoly cégek állandó jellegű megbízására jelentkezem. Szíves megkeresések Horváth J. vendéglő Szeged, Boldogasszony-sugárút címre.

Nem arja, volt kereskedő szakmájában
bármilyen állást keres
Cím a kiadóban.

BIRODALMI NÉMET születésű ügyes ember TANÍT, konverzál, fordít, korrigál. Angolt kezdőknek. Telefon 220—568. 263

Őskeresztény iparengedéllyel bútor- és textilszaküzletben
társat keres
„Üzlethelyiség nincs" jeligére.

Őskeresztény leány **tisztviselőnő** állást keres azonnalra. Jel. „18 éves", Blocknerhez, Városház-utca 11.

MINDENFÉLE, fémből való
régi pénzt
gyűjteményem számára VESZEK. BEZDÁNI, VI. Lehel-u. 1. III. 16. Du. 8—1510. este 7—8 vagy levelet.

PERZSASZŐNYEGET VESZEK legmagasabb napi áron
GERRERA szőnyegüzlet, IV. Eskü-tér 1 **Tel.: 183-215**

Angolt, németet
TANÍT külföldön járt Oxfordban végzett fiatal úrinő kereskedelmi levelezés, korrespondencia **T.: 290-168**

Nem értelmiségi munkakörben is
elhelyezkedne
nagyon szerény fizetést igénnyel komoly, hosszú irodai gyakorlattal bíró, könyvelni, levelezni is tudó tisztviselő. Szíves megkeresések „Nehéz testi munka kivételével" jeligére a kiadóba kéretnek. 300

Nagytakarítás
súrolás ragyogó tisztán tükörfényes parkett Süvegh Erzsébet hadiárva lak. vál. VI., Dévai-u 8 **298-217**
Tel hívó d. u. 3-ig.

Használt férfi-, női- és egyenruhákért egész háztartásért szenzációs árat fizetek! Szövetcserét GERSTL, VII. István-út 28. Telefon 426-547

Társat keresek
nagy szőlőbirtok átvételéhez 50—75 ezerrel. Jelige: „Vállás mellékes" kiadóba.

Kb. 10.000 m³
homokkibányászás
ELADÓ. „Főútvonal mentén" jeligére a kiadóba.

ÚJJÁALAKÍTOM
ZOKNIJAIT, FEHÉRNEMŰJÉT és NYAKKENDŐIT! Fehérneműverrás. Szántó Ferencné, Rob-utca 66 (Erzsébet-krt). Munkáért előörök!

Elcserélném
KOLOZSVÁRI 3 szobás, utcai rögibérű összkomfortos LAKÁSOMAT hasonló rögibérű lakással. Választ: AZONNAL BEKÖLTÖZHETŐ jeligére a kiadóba kérek.

Perzsabundák, ezüst-, kékrókák
szépek, olcsón Szemere szőrcsénél, Erzsébet-körút 26
Második emeleten!

Hirdetések felvétele
a hétköznapi és vasárnapi számokba
minden nap délután 3 óráig
Vilmos császár-út 65. szám alatti kiadóhivatalunkban.
Nyitva 9—4-ig

Fémnyomópadra
BEZDÁN ISTVÁN fémnyomómester HÓDMEZŐVÁSÁRHELY
bérmunkát vállal

Telek, házzal
óbudai összközműves 3 em. építh. két utcára. 75.000. Gräfler. Podmaniczky-utca 27. Telefon: 11-72-74.

Használt ruhát,
fehérneműt, cipőt, hagyatékot zálog tárgyakat legmagasabb áron veszek **Telefon: 137-634**

Kérések megvételre 15 hold körüli
kisbirtokot
épületekkel. Pesttől 50 km körzetben, vasút és műút közelében. Bánhegyi Lajos, Budapest, VI. Podmaniczky-utca 3. szám.

MAGÁN-NYOMOZÓ
DR. BÉKÉSI TIBOR ny. m. kir. rendőrkapitány VII., Erzsébet-körút 17. Telefon: 222-802.

Lakrészt, üzlethelyiséget,
IRODÁT telefonnal fő- vagy albérletbe, megosztva is KERESEK. Süvegh Erzsébet hadiárva takarítóvállalata, VI., Dévai-u. 8., lszt. 1.

RÓZSADOMBON KERESEK 2-3 lakásos
villát
„Autóbusz mentén" jeligére kiadóba.

Nagy pénzszekrény
és egy párnázott
telefonfülke eladó
V., Báthory-utca 5. félemelet bal. Tel.: 817—149. Délelőtt 10—12-ig.

Márkás festmények!
Szüle, Udvary, Háry, Neográdi, Polczer Herman, Pentelei Molnár Fried, Viski, Juszkó, Olgyay, Glatter Gyula, Náray, Demjén, Molnár C. Pál Pólya és sok más értékes kép rendkívül olcsón eladó. Winkler ker. VIII., Tisza Kálmán-tér hat II. em. 25. Megtekinthető egész nap. 89

Magas áron veszek
lakás-, irodabútort, függönyt, szőnyeget. Telefonhívó: 426-574. Bútoros, Király-utca 28., udvar.

Rosenstinglnél DEÁK-TÉR 4.
jól vásárolhat antique butort, használt ezüstöt, műtárgyat.

PERZSASZŐNYEGET VESZEK legmagasabb áron
SAGLAM ISMET Zichy Jenő-u 10 **Telef.: 114-390**

Ujpest, Fő-tér 3. sz. 45.000. — Bosnyák-téri 2 telkes bérház 150.000. — Városház-u. II. em. 300.000. — Gellért-térnél 600. 1,200.000. — 5000 öl gyümölcsös 120.000. Knapik, 319-896. 2-4-ig

Telekeladás
X. kerületben, vasút, autóbusz, villamos közvetlen közelében 12.700 □-öl telek, jelenleg konyhakertészet, 3 szobás lakóházzal, istálló stb., vámon belül egyben, □-ölenként 25 pengő, alkalmi áron sürgősen
eladó
Tőkebefektetésre kiválóan alkalmas. Kizárólagos megbízott: OBJEKTUM R.-T., Erzsébet-körút 27. I. 2. Tel.: 422—153. Alapítási év 1911.

IV. vagy V. kerületben keresek
régi bérházat
„5—600.000 pengőig" jeligére kiadóba.

Villában keresek fürdőszobás,
különálló szobát
azonnalra. Ajánlatokat 117—242-re kérem.

Veszek perzsaszőnyeget
legmagasabb áron. Telefon: 428-081.

Azonnali készpénz
zongorákért, pianinókért harmóniumért. STERNBERG Hangszergyár Rákóczi-út hatvan Telefon: 424 509.

GYERMEKKOCSI,
gyermekágy csőbútor legolcsóbban PROHÁSZKA GYÁRBÓL Gróf Zichy Jenő-utca 46 szám 70

Bérpalotám
Budán, prima építés, csupa komfortos lakás, 47.000 bekebér, 1,450.000. Megbízottam: Gräfler, tel.: 120—303. Podmaniczky-utca 27.

HÁZ
Szent István-körútnál IV. em. adómentes luxus bérház hallos összkomf. lakásokkal, közp. fűtés, melegvíz, 40.000 bérrel, 800.000-ért; Szabadság-térnél IV. em. részben adómentes sarokpalota, mind összkomf. hallos lakásokkal, magas jövedelmezőséggel, sürgősen, 340 ezerért;

VILLA
Olaszfasornál, 1955-ig adómentes luxus bérvilla 300 öles parkban 1×3, 2×2, 1×1 szobás hallos összkomf. pazar lakásokkal, sürgősen 320.000-ért; Szüret-utcánál 400-as parkban, beköltözhető II. em. adómentes luxus villa 2×3 szoba hallos, 1×1 szobás komf. lakással, házm. lak. közp. fűtés, melegvíz, 250.000-ért; Pasarét legszebb helyén, még 10 évig adómentes luxus villa 4 szoba hallos összkomf. pazar lakással, közp. fűtés, melegvíz, házm. lak. sürgősen 170.000 pengőért.
Összes eladások nyilvántartva!
Dr. Hegyi
Rózsa Szilárd-u. 6. Tel.: 15-86-85.

Munderlak Lajos szobrász

1881. őszi kiállításon

Csalfa ámor. Képben bemutatva

Képzőművészeti szemle 1881. 181 l.

a király mondakor részei.

ci vers.

MUCSY SZILVIA FOTOGRÁFUS

Fénykép az ezredfordulón

A Műcsarnokban ma nyitják meg a Fotóhónapot

MUNKATÁRSUNKTÓL

Ma kezdődik és június 18-ig tart a harmadik Fotóhónap című rendezvény. A történeti, tematikus és életmű-kiállítások mellett a rendező Magyar Fotóművészek Szövetsége szervez előadásokat és szakmai vitákat.

A Fotóhónap a közönség és a szakma különböző rétegeinek ad információt a fotográfiai képkultúra markánsabb területeiről. Az eseménysorozatot *Jankovics Marcell,* a Nemzeti Kulturális Alapprogram vezetője nyitja meg a Műcsarnokban. Ezt kerekasztal-beszélgetés követi nemcsak a fotográfia aktuális kérdéseiről, hanem a képkultúra változásairól is.

A meghívott előadók: *Heller Ágnes* filozófus, *Radnóti Sándor* esztéta és *Vámos Tibor* számítástechnikus. Továbbá a megnyitóra jelenik meg – *Szarka Klára* szerkesztésében – az a kötet, amely az áprilisi Fénykép az ezredfordulón című szimpózium szövegét tartalmazza.

A dokumentarista és riportfotó kategóriában például *Stalter György* és *Horváth M. Judit* képei a Vigadó Galériában (V., Vigadó tér 2.) láthatók, *Vancsó Zoltán* tárlata a Ferencvárosi Galériában május 25-én nyílik, *Mucsy Szilvia* az Odeon kávéházban állítja ki fotóit május 27-étől.

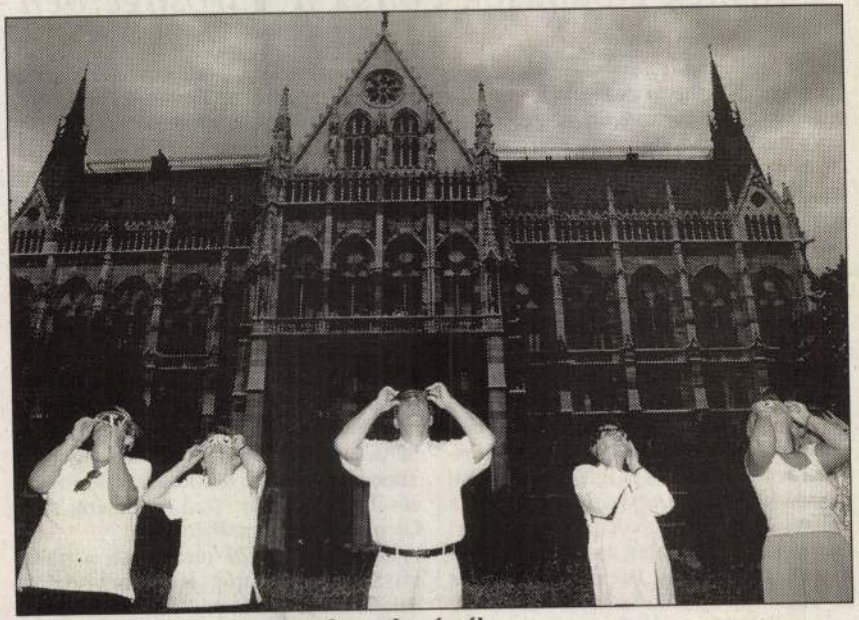

Mucsy Szilvia felvétele a napfogyatkozásról

Külföldi fotográfusok munkáit is láthatják az érdeklődők: többek mellett a brit *Crish Nash* táncfotóit a Budapest Galéria Lajos utcai kiállítóházában, a krakkói *Pjotr Jaros* műveit, fotómodellek élethű plasztikmásolatait vasárnapig a Platán Galériában. A londoni *Mari Mahr* és *Bányay Péter* pedig közös tárlatra készül május 18-tól a Lajos utcai kiállítóházban (III., Lajos utca 158.).

Senki nem bánta, ha kö

Remek előadások voltak a Városligetben – Hasenclever Antigoné

Szabadtéri színház szabad ég alatti színjátszóhely – színpad és nézőtér –, ahol a játékteret, illetve a szcenikai keretet részben vagy egészben a természet szolgáltatja. Pesten, az egykori Kerepesi úton (ma Rákóczi út 7–9.) lévő Beleznay-kertben 1831-től Balog István, majd Udvarhelyi Miklós színtársulata tartott nyaranta a kertben színielőadásokat. Az épületet 1891-ben lebontották, a kert helyét beépítették. Emlékét csak az egykorú festmény őrzi.

Magyarországon az 1856–1857-es évekből vannak híradások szabadtéri előadásokról: Temesvárott, a Józsefvárosban, Pozsonyban, a Ligetben; a pesti Komló-kertben, az egykori Gránátos (ma Városház) utcában „fedett, tágas, udvari kerthelyiség" volt, ahol a pesti német színészek, majd Balog István ösztönzésére és Jókai javaslatára magyar színészek szerepeltek jelenetekkel, énekszámokkal.

A színházi élet a társulatoknak épített vagy bérelt épületek rendszeres használatával fejlődött tovább országszerte. A kőépületek felépülésével egyes színházi emberek sajátosan kapcsolják össze a zárt színházat és a természetet. Például Molnár György a Budai Arénában, más néven Budai Nyári Színkörben (később

A magyar avantgárd színházi kísérletek közé tartozott az Innocent Ernő vezetése alatt működött Modern Játékok. Ennek keretében rendezte meg Rékai András Hasenclever német író Antigoné című darabját a margitszigeti MAC (Magyar Athletikai Club) pályáján 1924. június 28-án és 29-én. Az előadás hatalmas lépcsőkolosszus előtt zajlott, főszereplője tulajdonképpen a tömeg volt.

1928. június 29-én ismét a La Fontaine Társaság kezdeményezésére adták elő a margitszigeti sportpályán lévő ideiglenes színpadon Goethe Iphigenia Taurisban című drámáját; 1929-ben a margitszigeti MAC-pályán került sor a Csongor és Tünde táncjátékra Márkus László rendezésében, Weiner Leó zenéjére, Jan Cieplinski koreográfiájára.

Ugyancsak 1929 júniusában a budai krisztinavárosi gróf Karátsonyi-palota hatalmas parkjában rendezte meg Dienes Valéria híres mozgásművészeti csoportjának kétszáz tagú együttesével gróf Bethlen Margit Fehér királylány című mesejátékát, Schubert zenéjére.

A margitszigeti szabadtéri előadásokról sok adat van: már 1906-ban tervezték Parkszínház néven, majd Margitszigeti Színkört tervezett Bródy István, a sokoldalú igazgató-rendező, aztán 1922-ben

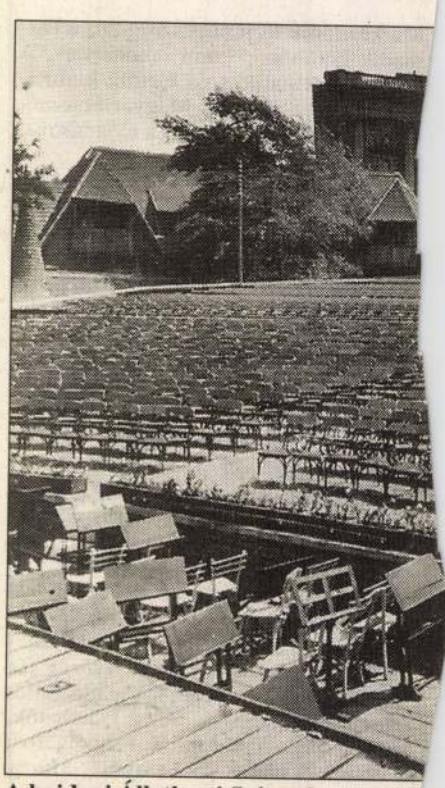

A hajdani Állatkerti Színpad

Muderlak Lajos

Irod

A magyar mustilról. Vas.

Ujs 1883. 96. l.

Muderlak

l. Mátrai

alom p f p f p f

Egyenleg

Budapest Székesfővárosi I. kerületi Közs

1928. novembe

		Forg	
		P	f
		Tartozik	
1.	Tőkeszámla		
2.	Pénztárszla	+ 27.578	02
3.	Folyószámlaszla	+ 88.117	-
4.	Árúsla	+ 48.196	32
5.	Berendezésszla	5400	-
6.	Személyzet fiz	2640	-
7.	Betegsegélyző	182	20
8.	Váltó	+ 22707	-
9.	Forg. adó	650	
10.	Szem levonások	76	5

Muderlak (Mátrai)

Lajos

szobrász

szód

Jel. 16-17
18 l.

A háromszögverő alak-
jat kémtette a vége
dón

Muderlak

Hobrán

Lásd: Brozorád Gyulát

MUECK, Benedictus (Kőfaragó Benedek)

17.sz. közepe, szászéken dolgozott

KOVÁCS András: Kolozsvár, A Farkas utcai református templom. Sepsiszentgyörgy, 1993 13.

az a hatalmas, nyolc lemezről nyomtatott, életnagyságú(!) figurákat mutató lap, amelyet *Szunyogh László* az 1695. évi, Bécsben tett filozófiai vizsgájára készíttetett. A császár udvari festője, az antwerpeni születésű *Anton Schoonjans* rajzát az augsburgi, idősebb *Georg Andreas Wolfgang* metszette rézbe. A lap a trónoló Lipót császárt talpig páncélban, drágakövekkel és igazgyönggyel kivarrott palástban ábrázolja, amint az Igazságosság, a Hit és Mars hadisten támogatásával diadalmaskodik a törökön; lábánál legyőzött harcos hever, mellőle Ázsia turbános nőalakként rebben félre. Ugyanebben a korszakban, valószínűleg Széchenyi György győri püspök megrendelésére készült az a hagyományos, köpenyes Máriát ábrázoló oltárkép, amely valós történelmi személyeket vonultat föl. Lipót császár, Wesselényi Miklós nádor, Nádasdy Tamás országbíró, Szelepcsényi György esztergomi érsek közösen ajánlja Mária oltalmába Magyarországot. Az ország megmentésére való összefogás soha meg nem valósult óhaját jeleníti meg ez a festmény, és mintegy fókuszálja a kiállításon eddig látottakat és a közelében elhelyezett két egészalakos portrét. A tragikus sorsú Nádasdy Tamás országbírót, akit a Wesselényi-összeesküvés egyik vezetőjeként végeztek ki 1671-ben Bécsben, felesége, Esterházy Anna Julianna képének társaságában látni. Ugyanakkor ezek a képmások már átvezetnek a következő műtárgyegyütteshez, szinte annak „felütései", a portréhoz. Itt az arcképeknek különleges faj-

MUECK, Benedikt Szőfarago

1639 szószék valószínű lénitője

Kovács András: Fogaras, vár.
Kolozsvár, 1996 14.

Szentes, ref. tpl.

KISS Bálint: A békési-bánáti református egyházmegye története (1836)
Közr. Giliore László, Kormos László
Békéscsaba, 1992

319–332. ll tpl.
333–334 parochia kar
335–340 iskola
341 tanta kai
342–343 ispatály

MUEHL, Otto festő

Szegő György: A tevagott futek festője.
= Heti Budapest, II évf. 26. sz. 1990. julius 13. 19. p. ill

Bp. Budapest Galéria, Riall

allo 8. kötettel beleje-

k ki a Documenta Artis

Elkezdtük az Iratok a

netéhez cimü sorozatot,

1946-1948. évek levél-

zat több okból, nem müvé-

ól egyelõre nem folytat-

ettõl fogva törekedett

együttmüködve - kiálli-

rendezésével hozzájá-

ténet un. fehér foltjai-

tõséget adjon munkatársai-

MUHI Sándor *102*
Szatmárnémeti, 1945. május 28.
NG Képz. Főisk. Buk., grafikus

Banner Erdély

Művellens:

Görgey Arthúr.

Térden alulig, kissé balra
van ábrázolva. Jobb kezével
balkerét pedig térdén nyug
vágott mellénynyel. Előtte a
van. Telrése baltól piros ber

Aquarell, méretei a von

Lelt. n. 15
Szabelt. 5.
1254-914-

11641.

fordultan és asztal mellett ülve
kalapjának karimáját fogja,
tatja. Öltözete: polgári ruha ki-
PESTI N... 110-3370 jelzésű száma
ükkel Muellens.
alkeretnek 42·4:27·3 cm.

-76.
-914.
. 2.

50 K.

Mudrony Zoltán

festő

1924

Éimisk 1930. 86 l.

315

...n. + Pécsben 1862. november 17-én.)

...látjuk a koronás (monogrammal díszített nyí-
...nent tetemre hintett virágok látszanak ki. Kö-
...nnak, ~~kik körül~~ az egyik jobbról leterdelt szent János
... szent Péter ~~kezeiben~~ a kulcsokat tart, kezeiben legnagyobb
... tekint, hol a megnyílt felhők közöt ~~angyalok~~ énekló szenélő
...emelkedik ~~[illegible]~~ fölfelé. A Madonna kezeit kebleí
...tott szőke haja vállaira omlik, szűk ujjú ruhája
...kék. Körülötte balról négy s jobbról hat angyal le-
...y ~~[illegible]~~ lanton játszik és hárman énekelnek.
...ikla ~~[illegible]~~ tűnik szemeinkbe. Felrése alól jobb-
...e. ~~A kép~~ a fölül félkör alakú. Képnek,)

53·5 : 30 cm.
~~...ugyatéka 1886. IV.~~

73

Mudrony Zoltán

Szathmáry Ferenc: Hűséges nivék. Szülőföld ismertetés a 3. és 4. ont. számára. Szerk. —. A térképeket Tóth Sarló, a képeket fenti rapolta. Sárospatak (1935) 8 r. 88. l.

T. 5246.

cs foglalja el, mig az előtér-
járókelők élénkitik az utat,
i beszélget a leánykáját vezető

t sc.
ottlieb Haase Söhne.

21.4 cm.

ANDREAS MUDRONY, textilfestőmester

Az 5.függelékben a locsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a locsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig. E mesterek egyike volt:

260.-Andreas Mudrony, Rosenau, 1804. 153.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. évkönyve, 16. Győr, 1974.

DANIEL MUDRONY, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei fesők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
222.- Daniel Mudrony, Rosenau. 15z.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

DANIEL MUDRONY, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig. E mesterek egyike volt:
196.- Daniel Mudrony, Rosenau.--152.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

JOSEPHUS MUDRONY, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét talaljuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
203.- Josephus Mudrony,Einsidel. 152.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestők első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

Muderlak/Mátrai/Lajos Ybl

szobrász 1850-1906

Budapesti Hirlap,1882.IX.28

267.sz.3.o./Szóós M.6

Yb1

Muderlak/Mátrai/Lajos 1850-1906.

Olasz- és németországi tanulmányutja.

Budapesti Hirlap 1882.VII.5.
183.sz. 3.o.

Ibl

Mudorlak (Matrai) Lajos szobrán

Budapest: Hilap 1882, I. 4.

4 n. 4. o. (4 és 4 7.

Mudrlak (Kvátrai) Lajos nobrány

Budapesti Hirlap, 1881, XI. 7.

144. n. 3. o (h-ü Ki.)

Mudarlak (Kátrai) Lajos szobrász

Budapest: Kirlap, 1887, XI. 20.

157. n. 3. o. (Fővárosi ügyek)

Müderlak (Mátrai) Lajos szobrász fit

Budapesti Hirlap, 1881, XII. 29

195 sz. 3. o. (Sz. és M.)

Rosplastika. „Hamis Ámor." Mu-
deslak

Pesti Hirlap. 1881. okt. 13. 4.

Képvásárlások a Mücsarnokban

Mudarlak (Matrai) Lajos nőbrán

lásd Mátray Lajos alatt!

Budapesti Hirlap 1882. II. 19

50. n. Melléklet, 2. o.

Munkácsy ellen VI.

Nünrberg-i kiállitás 1882. Ybl Muderlak (Mátrai) Lajos szobrász-iparművész kiküldetése.

Budapesti Hirlap 1882.VII.5.
183.sz.3.o. /Sz.és M./

Olaszország, Muderlak (Matrav) Jbl olasz.

Lajos tanulmányútja

Budapesti Kisl. 1882, VII. 5.

183 n. 3.o. (S.-á k.

Németország, Müdorlab (Mátrai) Lajos

Tanulmányútja

Budapesti Hirlap., 1882, VII. 5

183. n. 30. (Gyér K.)

Trieszti kiállitás 1882-ben Ybl Muderlak /Mátrai/ Lajos szobrász iparmüvész kormánykiküldetése.

BBudapesti Hirlap 1882.VII.5. 183.sz.3.o. /Sz.és M;/

Medroch János

festő

Mudroch János

akadémiai festő. Surány-ban lakik. 1909 március 28.-án született Szotinafalván /Nyitra megye/. Reáliskolát végzett Pozsonyban, majd a prágai művészeti akadémiát végezte. Professzora Nowák Wili volt. Tagja a prágai és a pozsonyi művészeti egyesületnek. Egyesületi kiállitások során Nyitrán, Pozsonyban, Pardubitzban és Prágában állitott ki. Egyéni kiállitása Prágában és Pozsonyban volt. A nemzetközi kiállitások során Szófiában és Nápolyban szerepelt. Egy ideig Prágában élt, majd Surányban telepedett le.

Mihalik Sándor dr
Nives közlése.

Mudroncsik Ed

1912/13, 1913/14

Ferképzőintézeti könyvtár
115. l.

ter és Antiope), Tiziano (Madonna a házinyúllal, Pihenés Egyiptomban, Jupiter és Antiope, Sírbatétel, I. Ferenc arcképe, A kesztyűs férfi, Ferrarai Alfonz és Laura Dianti), Giorgione (A koncert) stb Spanyol iskola: Velazquez, Murillo, Ribera, Goya. Flamand iskola: J. van Eyck, Memling, Rogier van der Weyden. Rubens (21 nagy kompozíció Medici Mária életéből stb.), Van Dyck (I Károly angol király arcképe stb.). Hollandi iskola: Rembrandt (Krisztus Emmaus-ban, Tóbiás és az angyal, A két filozófus, Bethsabé, az arcképek közt saját képmása 1660-ból). Frans Hals (Nevető leány). A francia iskola természetesen kitűnően van képviselve, több mint 1000 festmény által. A Salle Lacaze különösen a XVIII. sz kiváló francia festőit (Watteau, Boucher, Fragonard, Greuze, Chardin stb.), a Thomy-Thiéry gyüjtemény a romantikus és a barbizoni iskolat mutatja be kitűnő példákon. Újabb gyarapodások: a Chauchard-, Schlichting- és a Camondo-gyüjtemények (az utóbbiban: Manet, Lo[illegible] de Valence és a Fifre). A Louvre [illegible]gyüjteménye kb 50 000 lapot számlál. A gazdag iparművészeti gyüjte[illegible] [illegible]tik középkori és renaissance műtárgyakat (kerámia, elefántcsont[illegible]ványok, email, olasz és spanyol fajansz, XVII. és XVIII. századi bú[illegible] stb.) foglal magában.

A Louvre épületében foglal helyet 1905 óta a Musée des Arts Décoratifs, gazdag gyüjteménye Európa és a Ke[illegible]

Mudrony Béla

nobrán

1924.

Éinúsk 1930.

86. l.

...lette levő batyuba Kőrösi hagymát, a melyen
...van.

94

...ugyanott 1880. április 29-én.)

...tót fiú.

...egy tót ~~ülő~~ fiú ül szembe néz. Jobb kezével feldúzi-
...a zsacskó zsinorját fogja. Egyik lábát behuz-
...kimpyltva tartja. ~~Mellette balról batyuba~~
~~csomót és rajta serpenyős mérleget látunk.~~
...arna, szemöldöke szőke, szeme szürke. Öltözete:
...jú ujjas reigombokkal, piros tarisznya, bőszá-
...tkós csizma. Az előtérben jobbra patak folyik,
...falubeli házak látszanak és a háttért magas be-
...ücse a mérleg serpenyőjén: F. EIBL 1835. 4

...mer.
...ete 24·8: 30 cm.
...295.
...

71

Muderlak Lajos Bpest.

A Képzőművészeti Társulat tárlatain a következő műveivel vett részt:

1881. tavaszi kiáll. II. sor.: Gyermek mellszobor, gipsz.

1881. őszi kiáll.: Csalfa Ámor, szobormű, 100 frt. (E szoborműről gipsz~~pel lányok~~öntvények 10 frtért a titkári hivatal utján voltak megrendelhetők.)

Mudrák Attila

Modern templomok Magyarországon 1944—1984 címmel kiállítás nyílik meg április 29-én Mudrák Attila fotóművész képeiből a Baranya megyei Cserkút műemlék templomában.

Magyar Nemzet 1984. IV. 29.

MUDRÁK ATTILA (fotó)

Fotóművészeti kiállitásnak ad ott otthont az esztergomi Petőfi Sándor Művelődési Központ galériája is: decemberben a Városi Fotóklub tagjai mutatták be itt legujabb munkáikat. Kollár István november 7-ét idéző felvételei, Tamási Péter elmozódásokból és hétköznapi motivumokból montirozott fotói, Sipeki Gyula álló figurát rögzitő ironikus szatirája, Balla András nosztalgikus hangulatu csoport és arcképei, Mudrák Attila ezetlen katonaportréi Bencze László megrenditő, mészégetőket ábrázoló sorozata...

WEHNER Tibor: Képzőművészeti krónika. In. Uj Forrás, 1986/2. 77-78.p.

Esztergom Művének Célce

MUDRÁK ATTILA

MUDRÁK ATTILA (1958 –)

JELEN (A „MÚLT, JELEN, JÖVŐ" SOROZATBÓL; FOTÓ, FEKETE-FEHÉR; 35X35 CM)

ELSŐSORBAN A TÁJ ÉS VÁROSKÉPEK VALAMINT A MŰTÁRGYFOTÓK TETTÉK ISMERTTÉ. FOTOGRÁFUSI SZEMLÉLETÉT ALAPVETŐEN A KONSTRUKTIVITÁS ÉS A LÍRAISÁG KÜLÖNÖS ÖTVÖZETE JELLEMZI

JOHAN MUDRAN, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét talaljuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
132.- Johan Mudran, Rosenau. 152.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz.Évkönyve, 16. Győr, 1974.

Mudroch

Andai Ernő: "Áruház" c. szinjátékához három művész tervezte a szinpadképeket: Meggyes, Varga és Mudroch nevét sorolja fel a T.S. sign.-val közölt kritika.

Délibáb, Bp. 1936. dec. 5. X. évf. 5o. sz. 15-17. lap.

Mudervlak Lajos

Hobrász

1881. Budapest.

(132) Csalfa Amor. Hobornu - 100 f.

Leontvények 10 fizet.

Ötti kiállítás 1881. I és II sorozat

Munderlah

Mudertak Lajos

esetl lásd

Az Építési Ipar

1880. 342 l

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhe

Miután keresményemnek 191...

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbi

Kelt ..... ; 191...

.....

tanu.

.....

MUDERLAK *Lajos*, szobrász, l. *Mátrai L.*

N° 84. — Sz. Rotterdamban 1635 A
Amsterdamban

4286. Jakob Ochtervelt (Uchtervelt):
~~Főtevékenységét Hollandiában~~ 170

Hollandi család.

van ábrázolva, a hol a ~~balra fordult~~, de szemb
családfő

Egy uri lakás belsejében a j
nek párkányzata korinthusi oszlopo
~~[illegible]~~. Balján neje hely
lábaira állott kutyát nevető kiseb
dig asztal van ezüst kávékészlette
közeledik tálczára tett szölőfürtö
fő derékon megkötött barna házi kö
gott fekete bársony ruhát visel, mi
és sárga selyemből készült. A kocz
párnázott láda van tamburinnal; ki
~~[illegible]~~ tekinthetünk, a hol ~~[illegible]~~ a fal
ja. ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ Jelzése balról az ajtó felett

Körülöl a

96.5:91.
Vászon, méretei ~~96.3:91.5~~ c
~~Gróf Pálffy János hagyomány~~
Jegyzet. Szama a Ho
Ásban IX:17.

Clichée.

~~Jegyzet. A leltár szerint:~~
~~Jan Uchtervelt: Eine ho~~
~~ten Ständen in schwarzen Ra~~
~~Miethke in Wien 1894.--95 h~~

55(7)

P. Mueller Éva, építész

l. Hofer Miklós

6.

–: Átadták az idei Ybl-díjakat.

Népszabadság. Bp. 1978. márc. 31.

P. Mueller Éva

Ybl Miklós-dijjal jutalmazta a Miniszteranács az alant felsorolt müvészeket, az ország felszabadulásának 33. évfordulója alkalmából, elért eredményeikért: Hofer Miklós a Bp.-i Müszaki Egyetem tanszékvezető docense, Pintér Béla a Középülettervező Vállalat főépitésze, Kerekes István az Általános Épülettervező Vállalat épitésze, Kiss András a Könnyüipari Tervező Vállalat épitésze, Koppány Tibor az Országos Müemléki Felügyelőség müteremvezetője, Kovách István a Szövetkezeti Tervező Kivitelező és Üzemszervezési Vállalat épitésze, Láng János a Győri Tervező Vállalat épitésze, P. Mueller Éva a Középülettervező Vállalat épitésze, Péchy Imre a Mélyépitési Tervező Vállalat épitésze, Szabó István ny. épitész.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. ápr. 8. XXII. évf. 14. sz. 8. lap.

P. Mueller Éva

P. Mueller Éva: Termálfürdő és fedett uszoda, Kaposvár. - Építész: Kiss István,/Közti/, munkatársak: Tahi Tóth Nándor és Osztie György. /Ismertetés, képekkel, fotók: Heltay László./

Magyar Építőművészet, 1968. 5.sz. 53-57. l.

Mueller Éva, P.

Termálfürdő és fedett uszoda, Kaposvár. /Kiss István épitész, Moesz Tiborné, Hornicsek Klára belsőépitész, Kiss Nagy András , Metky Ödön, Nyirő Gyula szobrász, Majoros Rédi, Simó József, Simon János kerámikus, Németh Györgyné kertterv. - Ism: Győrfi Endre, Műszaki Tervezés, 1968.5.sz.26-29.1. - Mueller Éva P., Magyar Épitőművészet, 1968. 5.sz.53-57. 1.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz.149-182.1.
155.1.

P. Mueller Éva

12 tanulócsoportos gimnázium, Vác /P.Mueller Éva építész, Kiss István szobrász, Schrenk Ágnes kertterv./ - Müszaki Tervezés, 1968.11.sz.33.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája - Művtört.Ért. 1971.2.sz.149-182.l. 156.l.

M.D.K.

P. Mueller Éva épitész

Balatonfüred, Neptun -szálló, 1968, repr.

Magyar Épitőművészet 1968/4, 11-12.l.

P. Mueller Éva

Hotel "Füred", Balatonfüred. /P.Mueller Éva épitész, Bősze György belsőépitész, Killer István kertterv./ - Magyr Építőipar, 1968. 3.sz. 162-164. l.

Az 1968. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művészt.Ért. 1972.2.sz. 149-183. l. 153. l.

F. Muller & Cie

P. Mueller Éva

P.M.É.: Tizenkét tanulócsoportos gimnázium, Vác. Építész: P.Mueller Éva. Konstruktőr: Jakab Zoltán, statikus Kurucz József, kerttervező Schrenk Ágnes, szobrász: Kiss István /"Végvári vitézek"/. - Képes ismertetés.

Magyar Építőművészet, 1969. 3.sz. 40-43. l.

P. Mueller Éva

P.M.É.: Tarsasidülő, Tihany. Építés. P. Mueller Éva.

38-39.l.

Magyar építőművészet, 1971. 6.sz.

P. Mueller Éva építész

Ybl-díj 1978.

Magyar Építőművészet
1978/5

P. Mueller Éva
(Középülettervező Vállalat)

Az építészeti tervezés területén végzett több évtizedes kiemelkedő munkásságáért

P- Mueller Éva

1978-ban Ybl Mikós dijat kapott

Magyàr Hirlap 1978-76-9

B. Mueller Éva, építész MDk

Az egri gyermekváros építési terveit kéziti.

(–ts): Egerben felépül az ország legújabb gyermekvárosa 6. l.

Esti Hírlap, bp. 1960. jún. 29.

MŰEMLÉKvédelem

mdk

B. Mueller Éva mérnök

Tervezte meg Eger uj szabadtéri szinpadát.
„a barokkvárostoz alkalmazkodó felfogásban de mai formanyelven."

V.O. Uj szabadtéri szinpad Egerben.

Népmüvelés, 1961. 10. sz. 19. l

B. Mueller Éva, építész

[MUELLER]

Ik intézmény épületeinek terveit készítette.

A művh. otthon és étkezde, továbbá az óvoda épülete

Repr.

–: Gyermekváros épült Egerben 12.l

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. febr. 2

Mueller Éva M.D.K.
KÖZTI

A margitszigeti szabadtéri szinpad terve

G.J.: Háromezer ember fér el az uj Margitszigeti Szabadtéri Szinpad nézőterén

Magyar Nemzet 1965. március 14. 5.l.

.

P. Mueller Éva épitész

Tihany, Rév-szálló, 1967.

M.D.K.

—

Magyar Épitőművészet 1968/4, 11-12,1.

Mueller Éva

M/ueller/ É/va/: Szálloda, Tihany. /P.Mueller Éva építész, Bősze György belsőépitész./ - Magyar Épitőművészet, 1967. 16.évf. 6.sz. 42-45. l.

Az 1967. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája. /Müvtört.Ert. 197o. 1.sz. 68-1o7. l./

74. l.

M.D.K.

P. Mueller Éva épitész

KÖZTI

Szálloda, Tihany,
Belsőépitész: Pősze György repr.

Magyar Épitőművészet 1967/6. 42-45.l.

 M. D. K.

Mudroncsik Ede festő, 1892

Elvégezte a prágai Iparmüvészeti iskolát Külömböző középiskolákon mint rajztanár működött. A huszas években számos reprodukciot készitett, pontosan és szakszerüen.

Marian Váross: Slovenské výtvarné umenie 1918–1945.

86. old.

1960.

MDK

szentmiklósi Mudsony Gábor, festö

Tabán. Olajf.

Nemzeti szalon.-Őszi Tárlat. 1932. szept. Kat.

MDK

Dr. Mueller Félix, épitész

titkár lett.

A országgyülési végrehajtó bizottság tisztikarának kialakitása. 1929.ápr.22.-én.

Nemzetközi épitészi kongresszus Budapesten. 1929 máj.26.

135, 136.1.

M.D.K

B. MUELLER Éva építész

Fehérvári út 31.

(Repr. Napraj Távlati Zép)

Bene László: Lakásépítés Budapesten

Magyar Építőművészet 1959. 5/6. 17. 172. l.

ll. D. K.

B. MUELLER Éva építész

Bp. Tehervári út 27. sz. lakóépület

Pest.

Magyar Építőművészet 1960. 3. sz. 9. l.

Mudroch

szlovák művész

Güntherova-Mayerová, Alzbeta: Mudroch, v sbierke „Sucasné oravy". Turócszentmárton 1944

Gent (852)

[illegible]

érzére a Kassai m. Kir. adóhivatal utján

—

ig a nevezett itteni jogképviselőtől nyert
en ügyben felmerült és még a mult évi
kelt itteni átirat kapcsán megküldött
215/907. sz.-a-kelt itteni átiratban
t 10 Kor. sem nyert eddig kielégitést,
ettel arra kéri a tekintetes Elnökséget,
mint a most csatolt költségjegyzékben
tését a cultusministeriumnál hatályosan
, mert mindenesetre visszatetszést szül-
tesek kiérdemelt munkadíjaikhoz

./.

Fővárosi Tanács Gyógyszertári Központ és Országos Gyógyszertári Intézet közös székháza, Budapest

Építész: P. Mueller Éva (KÖZTI)

Statikus:	Cser Károly	Hasznos m²:	6 545
Gépésztervezők:	†Kozák Miklós, Gazsó Ede, Hazina Sándor	Bruttó m²:	8 301
Belsőépítész:	Czéh Judit	Bekerülési költség:	1973. I. 1-i ár szerint a kiviteli költségvetés bruttó végösszege: 105 millió Ft. 1979. évi végszámla szerinti összeg: 135 millió Ft.
Tereprendező:	Csontos Péter		
Beruházó:	KERBER		
Kivitelezők:	Főv. 2. sz. Építőipari Vállalat Középületépítő Vállalat		
Tervezés:	1972—1973		
Kivitelezés:	Bontás — Alépítmény 1973—75 Felépítmény: 1975—79—80		
Beépített lm³:	30 880		

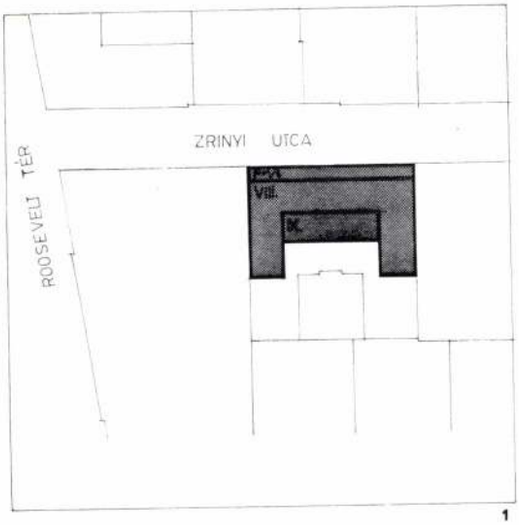

1

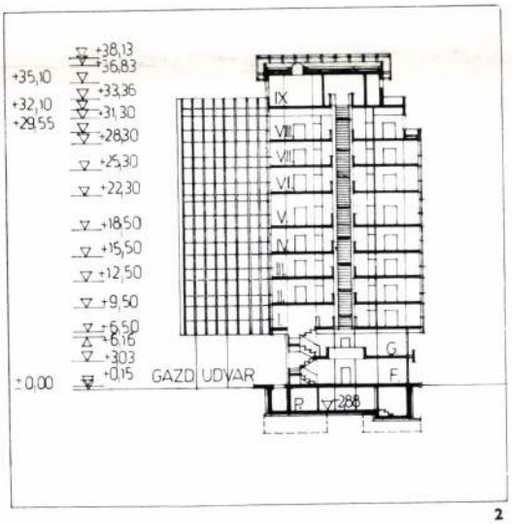

2

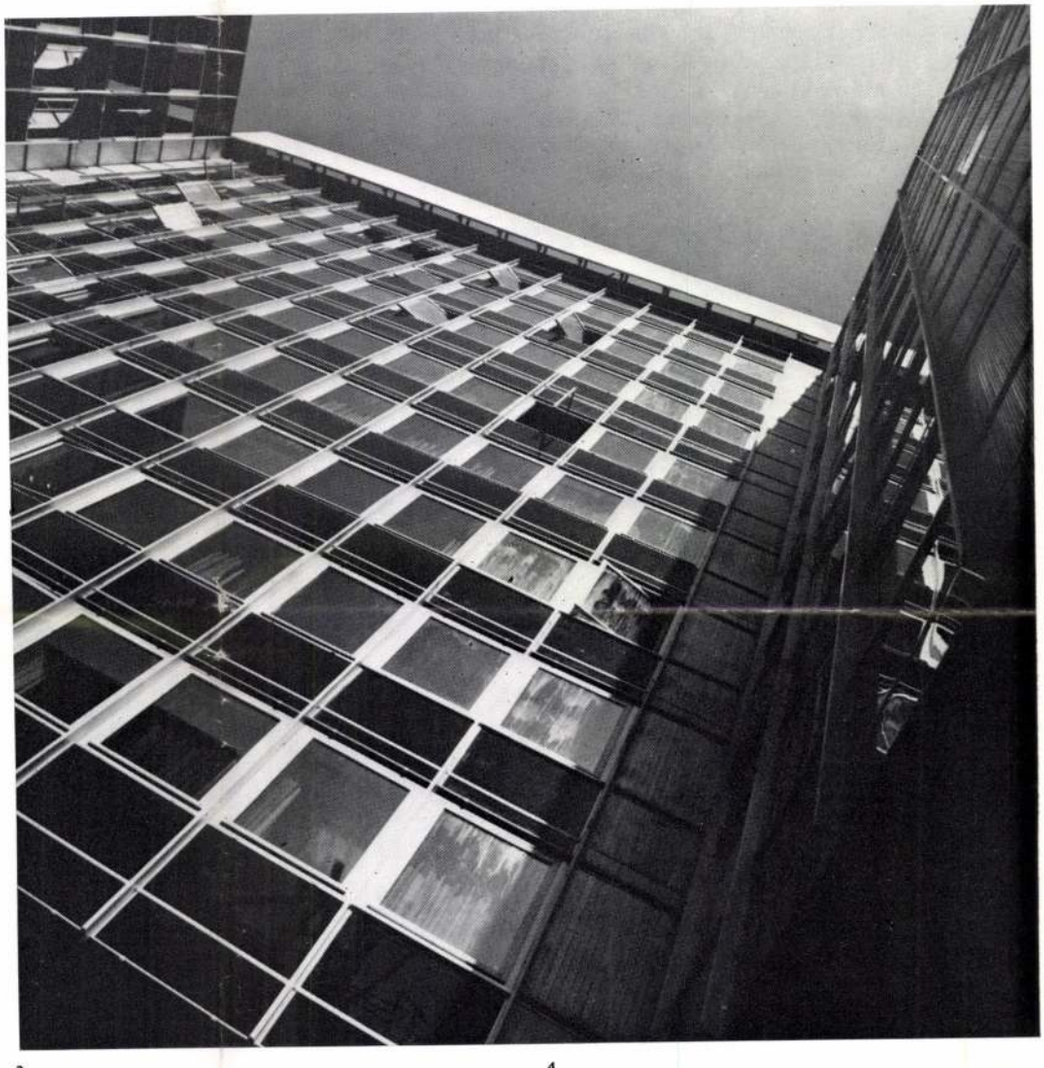

3

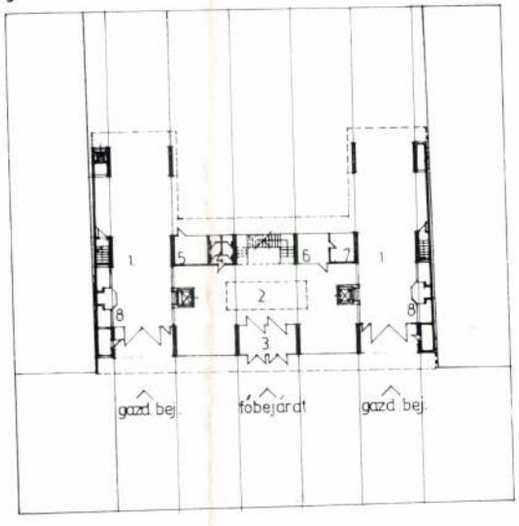

4

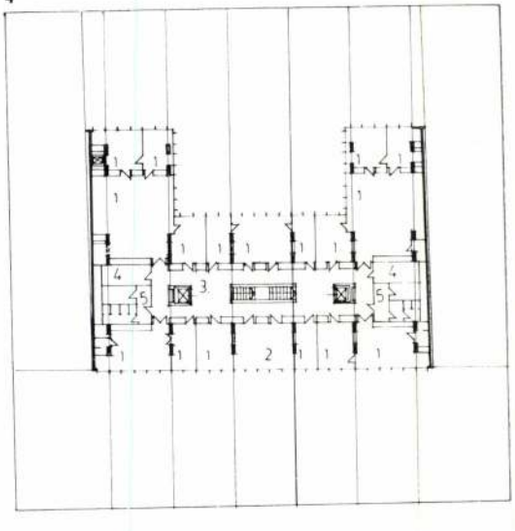

1. Helyszínrajz
2. Metszet
3. Földszinti alaprajz
   1. Áthajtó 2. Előcsarnok 3. Szélfogó 4. W. C.-csoport 5. Gázmérő 6. Porta 7. Pihenő 8. Gk. porta
4. Általános emeleti alaprajz
   1. Gyógyszerészeti osztályok 2. Tárgyaló 3. Közlekedő 4. Raktár 5. W. C.-csoport

1. Plan de situation
2. Section
3. Schéma du rez-de-chaussée
4. Schéma d'étage général

Magyar Építőművészet 1980/5

igen rossz kő és tégla alépítményű, vegyes donga, kereszt és poroszsüveg boltozatú, valamint vb. födémszerkezetű épület képét mutatta — megkezdtük az átalakítás tervezését.

A pince és a földszint összes válaszfalait elbontottuk, főfalakat, boltozatokat váltottunk ki, új, betemetett pinceterületeket tártunk fel, „L" alakban vasbeton közlekedő csőfolyosót terveztünk, mely egyben az egész épület „alapszerkezetét" erősítette. A földszinti étterem 2 db 1 m² alapterületű téglapillérét teljesen kicseréltük és mindezt úgy, hogy az épület felsőbb szintjeinek későbbi időpontban történő helyreállítása a pincére és a földszinti részre kihatással ne legyen és a korszerűsítési, valamint műemléki igényeket maradéktalanul kielégítsük. A díszítő festés helyreállítását és az átalakításnak megfelelő kiegészítését az ORSZAK, a festmények restaurálását a Nemzeti Galéria végezte.

Végeredményként a földszinten egy 300 adagos új korszerű konyhaüzem létesült, az étterem kibővült egy sörbárral, kapcsolata a konyhával funkcionálisan megjavult, új közönségforgalmú W. C.-csoportot alakítottunk ki, a műemléki festés, falburkolatok kiegészítésre, felújításra kerültek, korszerű új fűtő- és szellőzőberendezés létesült, alkalmazkodva a műemléki belsőhöz, új gázkazánház épült a tetőtérben, korszerűen átépítettük az udvari és utcai teraszokat.

A konyhaüzem és a pinceraktárak között két elektrohidraulikus lift épült. A pincében új öltöző-, mosdócsoport, személyzeti étterem, szellőzőgépház létesült.

V. I.

1. Étterem
2. Átépítés közben
3. Söröző
4—5. Eszpresszó és mennyezetrészlet

3

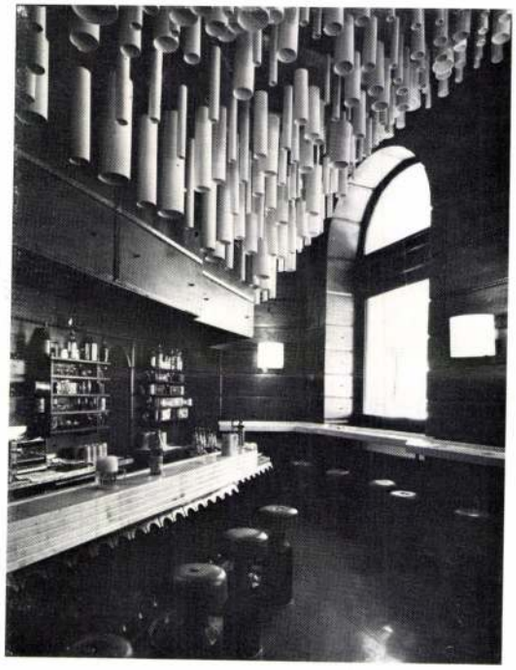

5 4

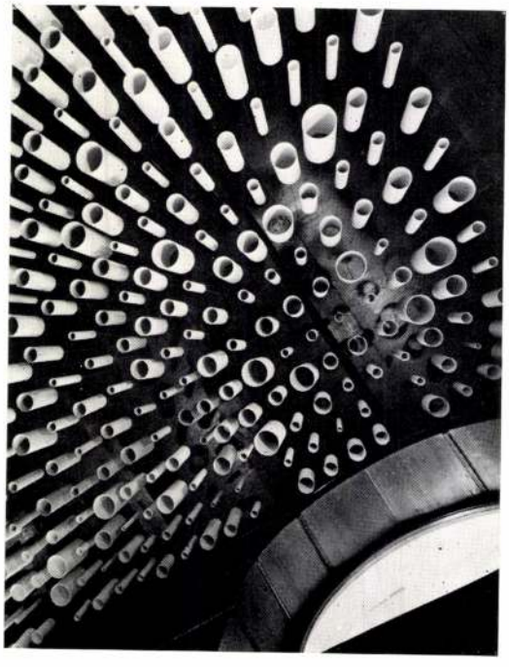

Általános elrendezés

A Fővárosi Tanács Gyógyszertári Központjának az V., Zrínyi u. 3. sz. alatti régi 150 éves elavult kétszintes épületének teljes elbontása után, a felszabadult területen került az új épület felépítésre, a kétoldalt meglevő Greshampalota és Belügyminisztérium klubépületének tűzfala közé.

Az új épület így zártsorú, U alakú alaprajzi beépítésű, pince-földszint, félemelet és 8 szintes elrendezésben. Az utolsó szintet a városrendezési előírásoknak megfelelően hátrahúztuk. A IX. szint tetőfelépítményként jelenik meg.

Az udvarban megmaradó IV. szintes raktárépület teherforgalmának, a trafó megközelítésének, valamint a tűzrendészet körüljárási kívánságainak kielégítése érdekében a földszint, a középső előcsarnoki mag kivételével szabadon maradt, és így 2 db 7 m széles áthajtót nyertünk. A használó két szerv között az építmény úgy oszlik meg, hogy az I—II—III—IV. emeletet a Fővárosi Gyógyszertári Központ; míg a VI—VII—VIII. emeletet az OGYI használja. A földszint, félemelet, valamint a középső V. emelet tartalmazza a közösen használt helyiségeket. A tetőszinten van a gázkazán, a lift- és szellőzőgépházak.

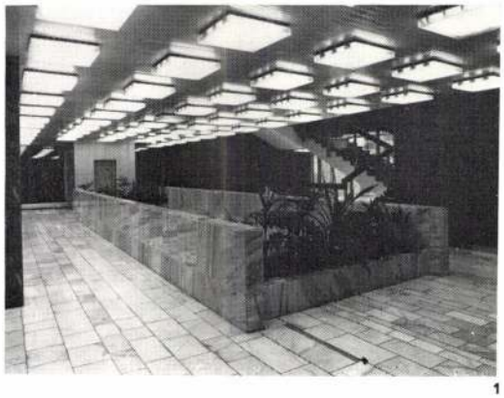

1

1. Vestibule du Ier étage
2. Vue de la galerie d'étage
3. Vestibule de l'entrée
4. Rampe d'accès à l'étage
5. Salle de conférences
6. Laboratoire

Alaprajzi kialakítás

Az előcsarnok 2 szintes kialakítású, innen 2 pillér közé helyezett háromkarú lépcső vezet fel a fél- és I. emeletre. A huzathatás elkerülésére a három traktus középső részén a továbbiakban egykarú úsztatott lépcső vezet az emeletekre, két végén térbe állított 1—1 ún. biztonsági lifttel.

Az utcai északi és az udvari déli szárnyon az igényeknek megfelelő kialakításban létesítettük az irodahelyiségeket, a benyúló udvari szárnyban pedig nagyterű irodákat és laborokat helyeztünk el.

A tűzfalak mellett — csoportosítottuk a kétnemű mosdó-, zuhanyozó-, W. C.-, öltözőblokkokat és raktárakat. Úgyszintén a tűzfal mellett húzódik egy gépészeti szerelőakna is.

Az V. emeleten a 2 intézmény által közösen használt előadóterem, tanácsterem, étterem, büfé és könyvtár, klubszoba került elhelyezésre.

Az egész épület alápincézett. Itt nyert elhelyezést a trafó, az akkumulátorok, az elektromos főkapcsoló, a hydrofor, a savtalanító és a csőfolyosó. A pincébe való közlekedést a lifteken kívül az áthajtóban levő két oldalsó pillér mögé beépített egykarú lépcsők is biztosítják. Innen csőfolyosó vezet a régi raktárépület pincéjébe.

3

2

Külső-belső megjelenés, alkalmazott anyagok

A földszint, galéria visszaugratott középső magjánál a függőleges pillérburkolat sötétszürke márvány, közötte nagy alu. üvegfalakkal és keret nélküli bejárati ajtókkal.

Az utcai homlokzat „Fémmunkás" alu. üvegfala natúr eloxált megjelenésű, a hőszigetelt parapet és a forgó ablakok bronz színű cseh fényvisszaverő üveggel lettek ellátva. Sajnos az udvari részen az igényelt cseh import üveg elfogyott, így kénytelenek voltunk itt más színes üveget választani a parapet burkolására. Az udvari homlokzat függönyfala egyébként követi az U alakú beépítést. A pozitív és negatív sarkokat szintén alu. idomokkal borított hőszigetelő panelekkel alakítottuk ki.

A IX. emeleti tetőszint homlokzata profil üveg. A tetőemeletet körbe alu. párta koronázza, amely mögé elrejtettük a kémény- és szellőzőfej-kitorkolásokat. Az áthajtó és galéria alatt egységesen fehérre dukkózott alu. álmennyezet jelenik meg a beépített lámpatestekkel. Az épület dekoratív dísze az előcsarnoki galéria födém szintjéből kinyuló 3 db koracél pajzs, Bohus Zoltán alkotása.

Az előcsarnok és galéria padlóburkolata fehér márvány, sötétszürke márvány intarziával.

Mueller Othmár

Cikke:
Bukarest építészete szemmel. - Élet és Tudomány, 1966. 21. köt. 2. sz. 71-77. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969.3.sz. 243-284.l./

275. l.

Cement- és Mészművek vezérigazgatósági épülete, Vác

Építész: P. Mueller Éva (KÖZTI)

Statikus: Horváth Z. Kálmán; belsőépítész: Kádár József; gépész: Kádas Károly; beruházó: CEMÜ (Násfay Gyula); generálkivitelező: Pest megyei Tanácsi Építőipari Vállalat és Dunamenti MGTSZ; építés ideje: 1978—1982

Az épület a Vácon áthaladó 2. sz. főközlekedési út mellett helyezkedik el 110 × 30 m alapterületű teleksávon. A tervezési programban megadott helyiségek 2/3 része földszinti és I. emeleti, 1/3 része II—III—IV. emeleti elhelyezést igényelt. E program és a telek keskenysége indokolta az épület lépcsőzetes tömegét. Döntő szempont volt a kivitelező azon kívánsága is, hogy az egész épületet a 31. Építőipari Vállalat 12,00 m hosszú vasbeton paneljeiből kell megtervezni.

Az épület tartószerkezetének újdonságai, hogy itt terveztünk hazánkban először kintes vb pilléreket, és a homlokzati panelrendszer egységesítését oly mértékben került megvalósítani, hogy ugyanazt a panelt alkalmazhattuk a lépcsőzött épület mennyi oldalára, beleértve a sarkokat és dilatációkat is.

A 12,00 m axisméretehez egyedi 3,00 × 3,60 m alapméretű, emeletmagas panelt alkalmaztunk; a beton „öntéséből" adódó lehetőségeket a panelek térbeli, plasztikus megformálására használtuk ki. Az épület modern eszközökkel a megszokottaktól eltérő megjelenésre tett szert.

Horváth Z. Kálmán

1. Földszinti alaprajz
2. Bejárati homlokzat
3. Metszet
4. Az épület főhomlokzata
5. Bejárati részlet

1. Plan du rez-de-chaussée
2. Façade d'entrée
3. Coupe
4. Façade principale du bâtiment
5. Détail de l'entrée

1

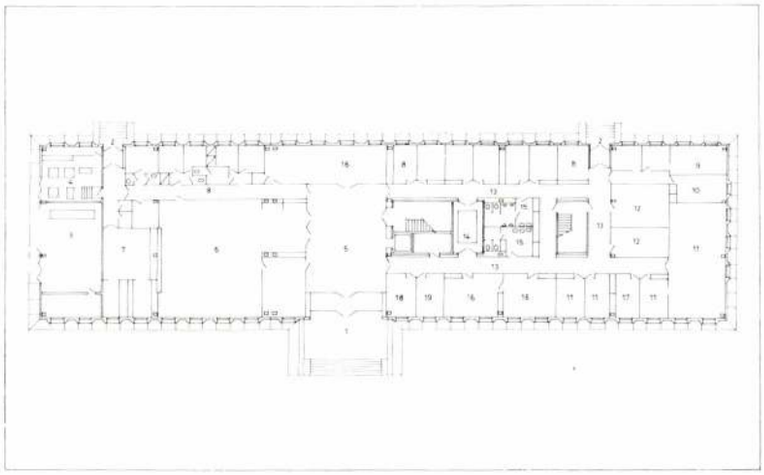

2

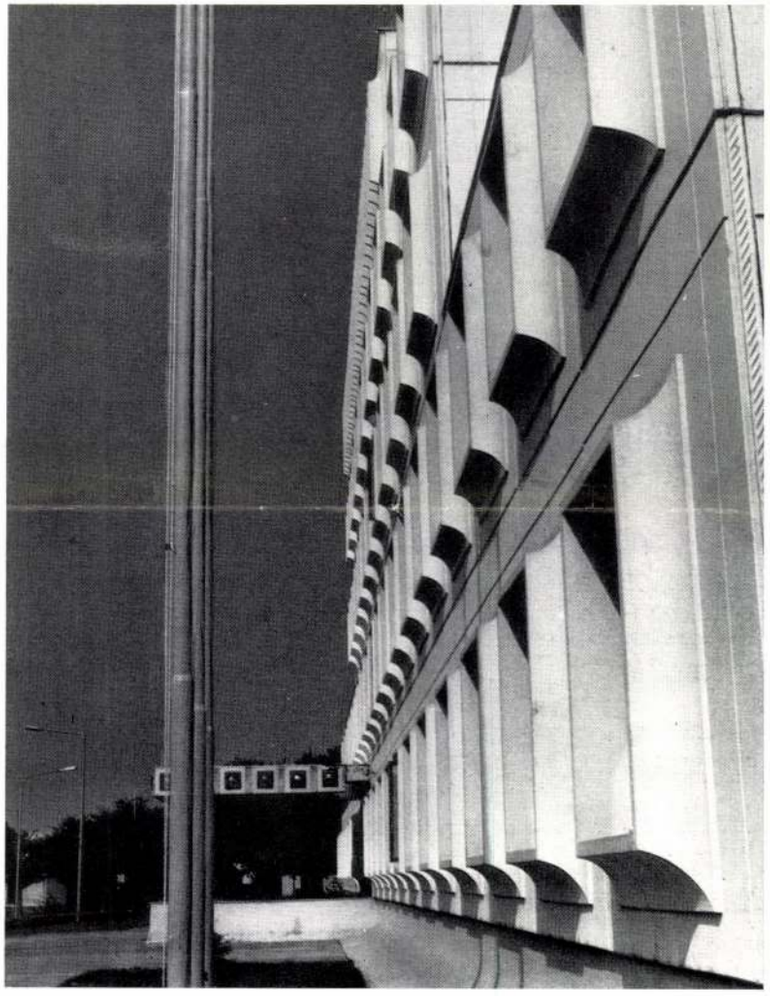

3

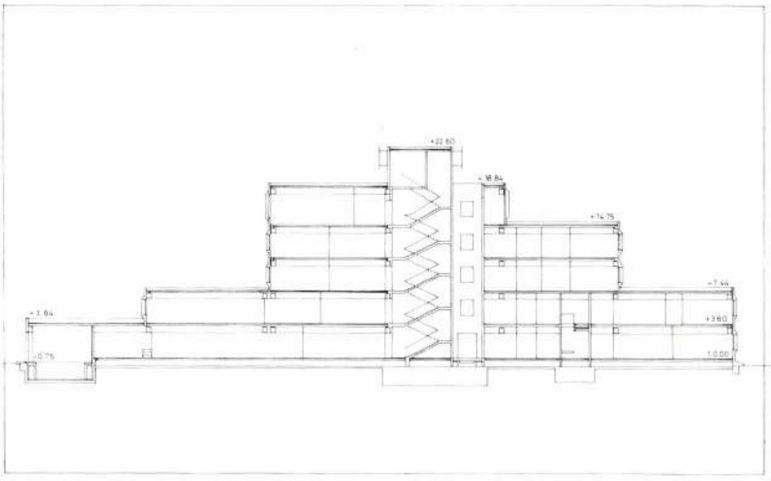

4

5

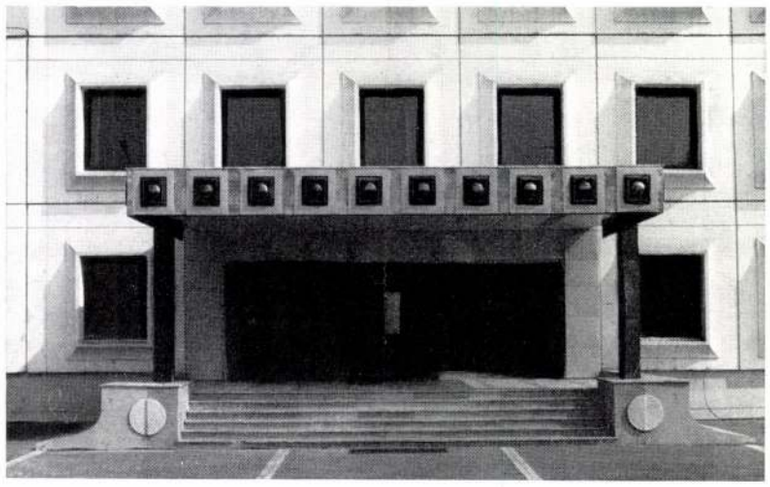

Kamil Roškot (1886—1945)

Március 22. és 28. között került megrendezésre a Magyar Építőművészek Szövetségében a „Kamil Roškot 1886—1945" című kiállítás, melyet a prágai Nemzeti Műszaki Múzeum bocsátott szövetségünk rendelkezésére. A kiállítást dr. Vámossy Ferenc nyitotta meg, majd Vladimír Šlapeta építész, akinek írását Roškot építészetéről alább közöljük, előadást tartott a csehszlovákiai funkcionalista építészetről a két világháború között. (A cikket Lechner Lajos fordította.)

A szerk.

Kamil Roškot életrajzi adatai

1886. április 29-én született Vlasimban
1896—1904: Középiskolai tanulmányokat folytat (Prága)
1904—1910: Építészmérnöki tanulmányokat folytat a prágai Német Műszaki Egyetemen és egyidejűleg extramurális tanulmányokat végez a prágai Cseh Műszaki Egyetem Építészmérnöki Fakultásán
1904: Tanulmányutat tesz Németországban
1906: Tanulmányutat tesz Belgiumban és Hollandiában
1911—1913: Filozófiát és művészettörténetet tanul a prágai Károly Egyetemen és rajzolást tanul Max Švabinský professzortól a prágai Szépművészeti Akadémián
1913: Tanulmányutat tesz Olaszországban, Tuniszban és Algériában
1914: Utazásai során készített rajzainak kiállítása Bécsben, az Akvarellisták Klubjában
1914—1918: Aktív szolgálatot teljesít az osztrák—magyar hadseregben a szerb és orosz fronton
1917—1918: Építészmérnöki tanulmányokat folytat a prágai Német Műszaki Egyetemen, bár akadályozzák a háborús kötelezettségek
1919—1922: Építészetet tanul Jan Kotěra professzornál a prágai Szépművészeti Akadémián
1921: A „Sdružení stavební tvorby" (Építőmunkás Szövetség) választó tagja — 1923-tól új elnevezése: „Sdružení architektů" (Építészek Szövetsége)
1922: Tanulmányutat tesz Olaszországban
1923: František Strnad prágai építészeti irodájában dolgozik
1924: Tanulmányutat tesz Hollandiában és Nagy-Britanniában; tagja lett az „S. V. U. Mánes"-nek, a prágai Művészeti Társaságnak
1926: Tanulmányutat tett Olaszországban és Tuniszban
1927: Aranyérmet nyert a Milánói Ipari Vásáron a Csehszlovák Pavilon épületéért; tanulmányutat tesz Svájcban és Olaszországban
1928: A prágai Akadémiai Építészek Szövetségének választó tagja és elnöke
1939: Házasságot köt Helena Broftová-Pithová festőművésznővel
1945. július 12-én Párizsban hunyt el egy idegsebészeti operáció után
1946: Műveinek emlékkiállítása a prágai Iparművészeti Múzeumban
1947: Egész építészeti tevékenységéért megkapja az állam „Ad Memoriam"-Díját
1978: Munkáinak kiállítása az Olomouc-i Szépművészeti Galériában — a prágai Országos Műszaki Múzeum előkészítésében
1979: Ugyanezt a kiállítást mutatták be Wroclawban a Lengyel Építészeti Múzeumban és Helsinkiben a Finn Építészeti Múzeumban, majd
1980: Jyväskylä-ben az Alvar Aalto Múzeumban,
1981: Bécsben a Künstlerhaus-ban, az Innsbrucki Egyetemen, a Grazi Műszaki Egyetemen és az Ústí nad Orlicí Színházban, és
1982: a Zürich-i Eidgenössische Technische Hochschule-n (ETH)

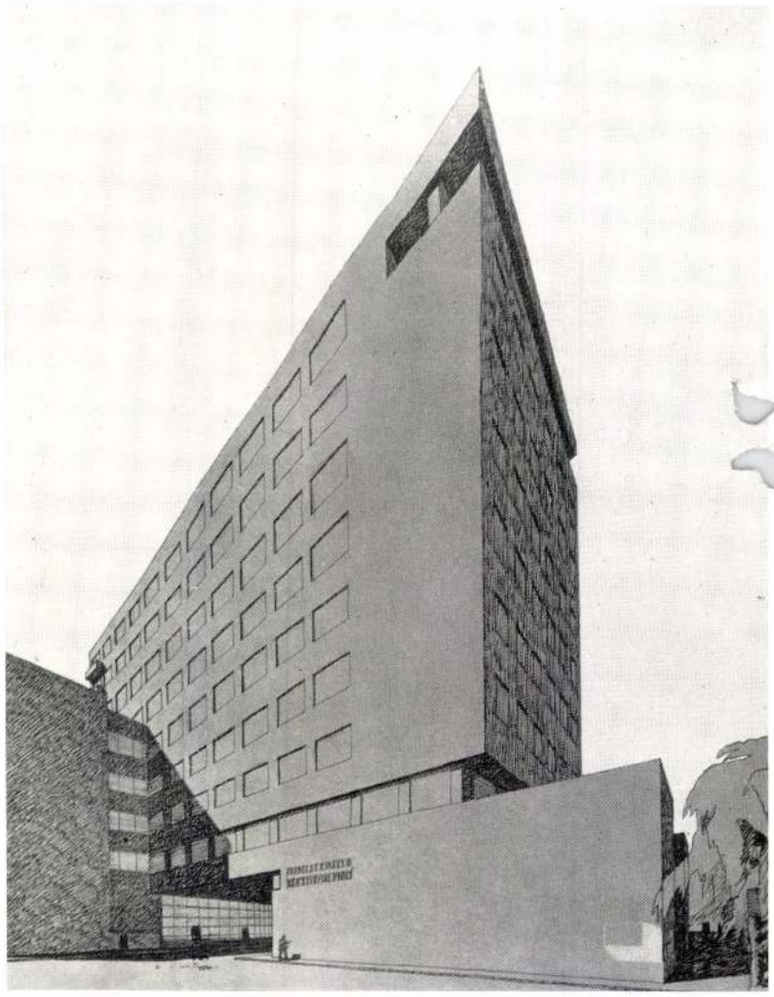

3

1

1. A Közmunkák Minisztériumának 4. terve, Prága, 1929—30
2. Pályázati terv a Prága-Ruzyne-i repülőtérre, 1931
3. Pályázati terv a pilzeni Husz-népfőiskolára, 1929
4. Pályázati terv a Cseh Légiók Bankjának bővítésére, Prága, 1935
5. A Közmunkák Minisztériumának 4. terve, Prága, 1929—30
6. Parlament pályázati terve, Prága-Letná, 1928
7. Villa Prága Vinohrady városrészében, 1923

1. Le 4ème projet du Ministère des Travaux Publics, Prague 1929—30
2. Projet de concours concernant l'aéroport de Prague-Ruzyne, 1931 phare columbus, 1929
3. Projet de concours concernant l'École Populaire Supérieure « Hus », 1929
4. Projet de concours concernant l'agrandissement de la Banque des Légions Tchécoslovaques, Prague 1936
5. Le 5ème projet du Ministère des Travaux Publics, Prague 1929—30
6. Projet de concours du Parlament, Prague-Letná 1928
7. Une villa dans le quartier Vinohrady de Prague, 1923

2

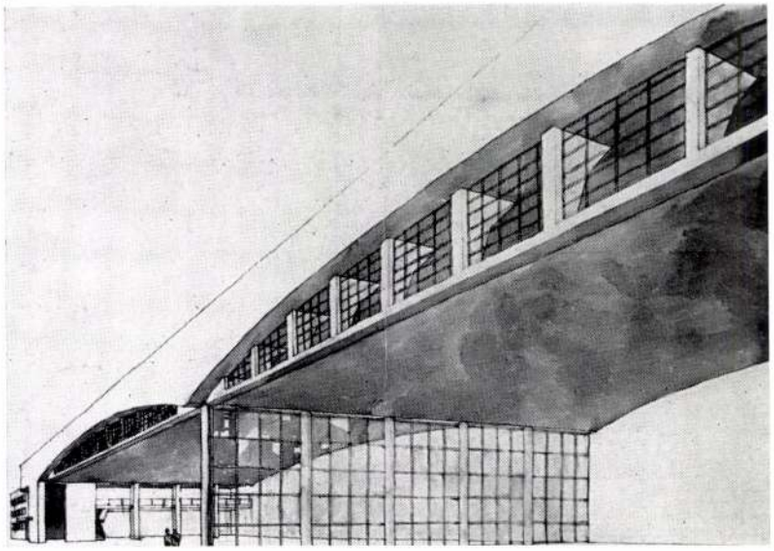

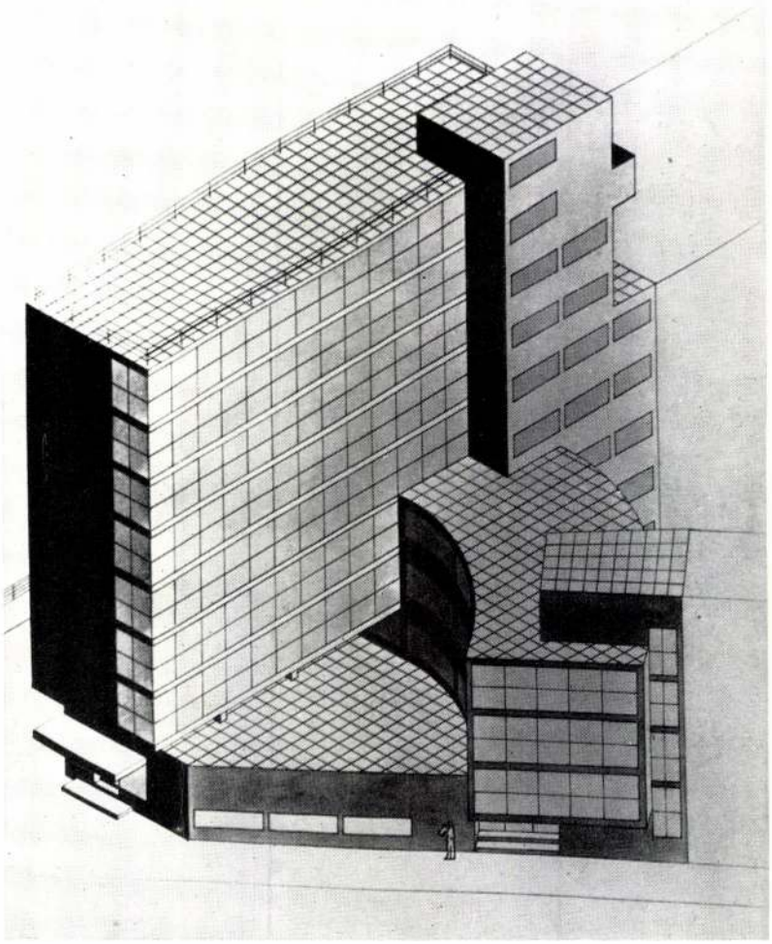

P. Mueller Ένα, építén

Horáth Z. Kálmán: Cement- és Mészművek 48 9

Magyar

Építőművészet Bp. 1983 83/2

Mueller Félix dr

a székesfővárosi szeretet-
otthon tervp.
megvétel

MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZET

1929. 4. sz. műszaki
rajzokkal.

Baditz Ottó. «vagyok o

Mueller Felix dr.

a Zuglói rk. egyházközség háromemeletes bérház és kultúrház terve.

II. díj.

MAGYAR EPITOMUVESZET

1928. 5-6 sz.

(A Zuglói rk. Egyházközség.)

VASÁRNAP

10

Kat. Szent család
Prot. Melánia

HÉTFŐ

11

Kat. Higin p. vt.
Prot. Ágota

KEDD

12

Kat. Ernő ap.
Prot. Ernő

Ujhold 17 ó. 47 p.

SZERDA

13

< Mueller Félix dr >

Könyei

< > Építési könyi-
tések

< > Vasbetonszerezetek
a magas építészetben

Emlitve

Müllépirod

– 593 l

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

·Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Mueller Félix dr

épitész

l

AMMÉEÉvk

1934.231.l

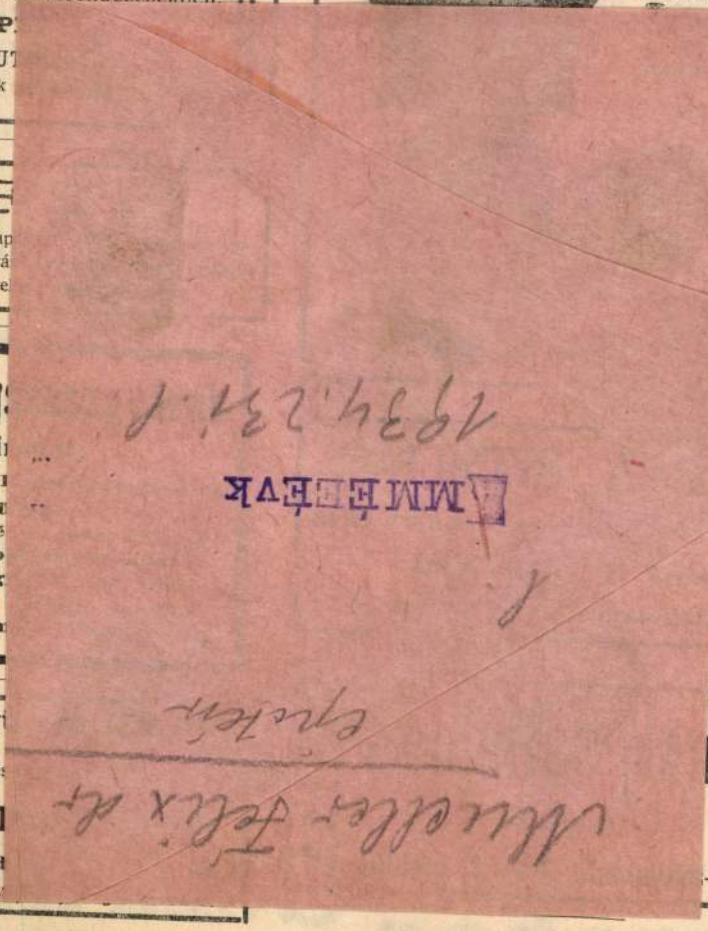

kások, butorozott szobák és bérhelyiségek azonnalra is.

Üzletek vétele és eladása

özvetítés ingyen, minden jutalék nélkül, a legbiztosabb, legmegbizhatóbb, reális hirdetési alapon. — Válaszbélyeg.

Magyar Hegesztő és Forrasztási Vállalat

EDGYESSY FERENC és Társai

est, VII. ker., Hungária-körut 69. szám.

mindennemü repedt kazánok, **öntött vas, kovácsolt él,** hegesztését és forrasztását. Bármily méretü **kazán, eső repedéseket** rövid időn belül hegesztünk, illetve tunk. Elkopott géprészeket a régi méretre kihegesztjük és böző méretü tárgyat összeforrasztunk. Minden egyes he- t és forrasztásért **teljes szavatosságot** vállalunk a ra. Bárminemü forrasztások a vidéken is eszközöltetnek

on : 68—64. **Telefon 68—6.**

I TÉGLA- és MÉSZÉGETŐ R. T. BUDAPEST.

ozponti iroda: V., Akadémia-utca 9.

Telefon szám 74—30 és 74—31.

cserépgyára szállit: géppel gyártott, tehát egyenletes, vizhatlan, fagyellentálló **dfarku-, hornyolt és francia-tetőcserepet** valamint nez szükséges szegélycserepet nagy választékban. — Bármely vasuti vagy hajóállomásra versenyképes!!

r. József-müegyetem 40/1901. számu hivatalos bizonyitványa erint ezen gyártmány **fagyellenállónak** bizonyult.

kotrási vállalata szállit: bárhová hajón vagy vasuton, ugyszintén dunakavicsot utépitéshez és betonmunkákhoz. Apró kavicsot aszfaltgyárak részére és rostált dunahomokot.

agyára szállit: Szárazon sajtolt falburkoló disztéglát (Verblender), falburkoló lapokat, lmazott „Reform" válaszfaltéglát, vastartó-, burkoló és üreát, valamint leghordképesebb falitéglát, továbbá kéménytéglát kerek kéményekhez.

ésköbányáiból szállit: Követ cyklopfal épitéséhez és alapozásához; zuzott követ betonmunkákhoz és utépitéshez.

észégető-telepe termel: budai zsiros meszet.

barcsgyára termel érdes dunahomokból készült műhabarcsot.

Figyelm

Akinek kubikus sokra, vagy bármi gazdasági munkás sége, forduljon ezel végett közvetlenü mivelési ministeri osztályához, a hol titás teljesen dijta tik. Szóbeli, levélbe keresésre dijtalanu Földmivelési minis ügyi osztálya Buda földmivelési minist 78. szám.

Versenytárgya mény

a) Épitő mun

Budapest. (Vizvezet villamos világitá csillárok szállitá főgimnázium felépitése a vizvezeték, csatornázás, világitótestek (csillárok) e iránt árlejtés hirdettetik. kákra tehető, egyes mu pedig egyenkint külön-kü A munkákra vonatkozó er

Rarahár Géza OKL. GÉPÉS MŰSZAKI VÁ BUDAPEST, VI., BAIZA-U

Mueller Felix dr

épitesz

könyve

Oszlopok méretezése.

Bp. 1924.

Könyvism. Schoditsch

Lajostól

ÉIÉM. 1924.

31-32. sz. 92. l.

t-siremlék töredékeiről még mindig

nálatlan klasszikus formakincs ösz-

é ereje, alakító és átalakító hatása.

ikai összefüggést és a formák erede-

megkapjuk az utalást a lombardiai

izsgálata is igazol; bár ezzel az uta-

l semmire sem mehetünk. A fonalak

a szobrászati nagy üzemhez, melyben

ngetege készül. Inkább bizonyos rokon-

yományokkal; Niccolo

gegyezések egyes esetekben már közs

átvételekre utalnak.

r alkotásai közül, sem lehetne töredé-

Szent

icoban álló siremlékével, u. n.

gás ritmust, sőt arcformákat és ki-

Mueller Félix dr

l.

Technika
1939. 255 l.

folyoir.

f. 97

Matériaux

pour l'histoire positive et philosophique
De l'homme

(Bulletin des Travaux et découvertes concernant l'Anthropologie, les Temps Anté-Historiques, l'Époque Quaternaire, les Questions de l'Espèce et de la Génération spontanée par Gabriel De Mortillet.

Première année. Septembre 1864 à Août 1865. 1.–574. ll.– Paris
Seconde " Septembre 1865 à Août 1866. 1.–580 ll. — 1865
Troisième " 1867. . 1.–575. ll. ——————— u.o., 1866
u.o., 1867

Mueller Félix dr

Épitesz

l.

Bp Epitôm VI

15. l

28 PENGŐ

BOLTI ÁR HELYETT

16 PENGŐÉRT

kaphatja meg a kiállitáson dr. Kogutowicz Károly egyetemi tanár DUNÁNTUL ÉS KISALFÖLD IRÁSBAN ÉS KÉPBEN cimü pompás müvét.

A felnőtt ebből ismerheti meg a Dunántul gyönyörü tájait, a serdült ifjuságnak hasznos hazafias olvasmány. A fenti kedvezményt megkapja akkor is, ha a könyvet közvetlenül a Földrajzi Intézettől (Szeged) rendeli meg. A rendeléssel jogot szerez arra is, hogy a közeljövőben megjelenő II. kötetet is hasonló áron kaphassa meg.

Kérjen részletfizetési kedvezményt.

Egyetemi Földrajzi Intézet
Szeged, Zerge ucca 19. sz.

ABLAKA GYÖRGY, SZEGED, KÁLVÁRIA-U.

Mueller Félix dr

az alábbi kongresszus propaganda albizottságának tiszteletbeli tagja volt.

Építő Ipar - Építő Művészet. 1929. 23-24, 25-26. sz. (A XI. Nemzetközi Építőkongresszus.)

bazilikából.
rzeum)

ifjú építészgenerációt a miniszter megismerhesse, kéri a szakosztályokat, fogadják el azt a javaslatot, mely szerint Klebelsberg Kunó gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter ebből az alkalomból üdvözlendő lenne. Szakosztályok a javaslatot lelkesedéssel teszik magukévá és a szükséges lépések megtételével az elnökséget bízzák meg. Elnök bejelenti, hogy Hauszmann Alajosnak, a nagy építésznek, székházunk tervezőjének, díszsírhelyét a város második sorban adta, és ez a sír még jeltelen. A család síremléket akar emeltetni, és ez az alkalom jó volna arra, hogy a családdal együtt az Egylet is lépéseket tegyen arra, hogy Hauszmann tetemei első sorba kerülhessenek. Kommer József közli, hogy a Munkácsy-sír mögött egy háromszögű parcella van fenntartva művészek számára és ide kellene kérni az új sírhelyet. Jakab Dezső és Schulek János szólaltak még fel ebben a kérdésben. Szakosztályok a javaslatot és bejelentést egyhangúlag tudomásul vették.

A napirendi vita 11. pontjához Jakab Dezső benyujtja írásbeli módosító javaslatát, egyben bemutatva a berni nemzetközi egyezmény és a magyar szerzői jog rendelkezéseit, melyeket előadónak ad át. Ekkor Szabolcs Ferenc elfoglalja az előadói széket és a tervpályázati szabályzat új fogalmazásának tárgyalása kezdetét veszi. A javaslat részletes tárgyalásánál az egyes pontokhoz Sándy Gyula, Schoditsch Lajos, Jakab Dezső, vitéz Láczay Oszkár, Györgyi Dénes, Werner Frigyes, Thomas Antal, Stauber József szóltak hozzá, míg a Kamara részéről Thoma Frigyes kamarai főtitkár kíséri észrevételeivel az egyes vitás pontokat. A javaslatot a III. bekezdés 1. pontjáig lefolytatták, ekkor szakosztályok úgy határoznak, hogy a tárgyalás folytatása jövő ülésre lesz halasztandó.

Elnök megköszöni a tárgy iránti fontosságnak megfelelően megnyilatkozó nagy érdeklődést, külön megköszönve Thoma kamarai titkár megjelenését. Ezután Irsik László ismerteti Tőke György vállalkozó cégnek elszámolási ügyben adott szakvéleményét. Ujabb szakértői véleménykérés is érkezett Szladovits N. kőmívesmestertől, melyet szakosztályok Kotsis Endre dr.-nak adnak ki.

Mivel több javaslat vagy bejelentés nincsen, elnök az ülést berekeszti.

Králik László s. k., *Müller Pál* s. k.,
szakosztályi jegyzők.

Téli tanulmányutak. A Párisi Magyar Diákegyesület Utazási Osztálya, mely a „Mefhosz" tanulmányútjait rendezi, a nyár folyamán 12 tanulmányutat indított Európa különböző országaiba és azon mintegy 600-an vettek részt. Figyelemmel a megnyilvánuló nagy érdeklődésre, a tél- és tavasz folyamán Párisba, Olaszországba, Konstantinápoly-Athénbe, Olaszországon át Észak-Afrikába és a Balkán-félszigeten át Jeruzsálem-Egyiptomba indít tanulmányutakat. Az utakra vonatkozó prospektus november hó első felében hagyja el a nyomdát, amelyet a Párisi Magyar Diákegyesület Utazási Osztálya (Budapest, IX., Ferenc-körút 38. fszt. 2.) Telefon: Aut. 87448.) a legnagyobb készséggel díjmentesen megküld bárkinek. Szóbeli felvilágosításoka hivatalos órák alatt hétköznaponkint délután 4—6 óra között.

A műegyetemi oktatás reformjáról írt dr. Szily Kálmán, a Műegyetem rektora nagyértékű cikket a „Technika" Magyar Mérnökök Lapjába. A tudós szerző kifejti a mérnökképzésnek a Műegyetem új tantervében érvényre jutó irányelveit és a magyar mérnökök elhelyezkedésének nehézségeit megszüntető reformtörekvéseket.

A mindig gazdag tartalommal megjelenő műszaki folyóirat hazánk egy igen aktuális problémájáról közöl cikksorozatot dr. Szaffka Tihamér tollából: A hazai mesterséges salétromgyár problémája címmel. Különös figyelmet érdemel e cikksorozat, amely magyar nyelven még meg nem írt kérdést tárgyal és a békében és a háborúban egyaránt nagyfontosságú műsalétromgyár létesítésének lehetőségeit foglalja össze.

A lap igen helyesen arra törekszik, hogy havonkint megjelenő számaiban a mérnökök tudományos és gyakorlati feladatainak minden ágából közölve cikkeket, minden műszaki ember továbbképző- és tájékoztató közlönye legyen. Ezt mutatja a most megjelent októberi szám is, amely a fentieken kívül több neves szakember cikkeit is közli.

A X. évfolyamában lévő folyóiratot dr. Pattantyús Á. Géza műegyetemi tanár szerkeszti.

A „Technika kiadóhivatala (Bp. I. Műegyetem) készséggel küld az érdeklődőknek mutatványszámot. A 12.— P előfizetési díj beküldése esetén a lap díjtalanul küldi meg ezévi nov. és dec. számait.

A Budapesti Mérnöki Kamara közleményei.

Budapesti Mérnöki Kamara.

6260/1929. **Hirdetmény.**

A közigazgatás rendezéséről szóló 1929 : XXX. t.-c. 4. §-a, illetőleg a hivatkozott § (7) bekezdése alapján kiadott 3217/1929. B. M. eln. sz. rendelet és a Budapesti Mérnöki Kamara választmányának határozatai alapján a mérnöki kamarai törvényhatósági bizottsági tagválasztást az ország valamennyi vármegyéjére és valamennyi thj. városára vonatkozólag *1929. évi november hó 9-ére, szombatra, d. u. 3 órai kezdettel,* a törvényhatóságok székházaiba ezennel kitűzzük.

Bács-Bodrog vármegye kivételt képez, minthogy itt a választásra jogosult kamarai tagok száma négynél kevesebb lévén, a hivatkozott törvény 4. § (7) bekezdésének rendelkezése folytán nem lesz választás.

Azt, hogy a törvényhatóság székházában melyik a választási helyiség, a szavazás végett megjelenő kamarai tagok a helyszinen tudhatják meg.

A választásnál a szavazást a fent kitüzött napon délután 3 órakor meg kell kezdeni és azt megszakítás nélkül folytatva, ugyanaznap délután 6 órakor be kell fejezni, 6 óra után szavazatot elfogadni nem szabad.

A Kamara tagjainak tájékoztatására szolgálnak az alábbiak.

Ugyanannak a törvényhatósági bizottságnak — a következőkben röviden th. b. — mindenki csak egyféle címen lehet tagja.

Mindenki csak egy th. b.-nak lehet tagja, azonban aki a vármegye székhelyéül szolgáló th. jogú városban lakik, mindkét th. b.-nak bármily jogcímen tagja lehet, feltéve természetesen, hogy a választhatósági kellékekkel rendelkezik.

A Kamara tagjai közül szavazati joga annak van, aki annak a th.-nak a területén lakik, amelynek th. bizottságába a kiküldés történik.

A Mérnöki Kamara által kiküldött th. b. tagok száma:

Pest-Pilis-Solt-Kiskún, Jász-Nagykún-Szolnok, Somogy, Zala, Szabolcs és Ung k. e. e., Békés vármegyékben 3—3;

Heves, Vas, Borsod, Gömör és Kishont k. e. e., Tolna, Baranya, Veszprém, Fejér vármegyékben 2—2;

Nógrád és Hont k. e. e., Hajdú, Csanád, Arad és Torontál k. e. e., Bihar, Komárom és Esztergom k. e. e., Győr, Moson és Pozsony k. e. e., Csongrád, Sopron, Zemplén, Szatmár, Ugocsa és Bereg k. e. e., Abaúj-Torna vármegyékben 1—1 és Bács-Bodrog vármegyében, ahol azonban a kiküldés választási eljárás nélkül történik, ugyancsak 1;

Szeged, Debrecen, Kecskemét, Hódmezővásárhely, Miskolc, Győr, Pécs, Székesfehérvár, Sopron, Baja törvényhatósági jogú városokban 1—1.

A th. b. tagjává csak azt a férfit lehet megválasztani, illetőleg érdekképviselőként kiküldeni, aki legalább hat év óta lakik a th. területén, vagy van ott lakása, ha 30. életévét betöltötte, bárhol bármilyen állami egyenes adót vagy a th. területén községi adót fizet. Aki a fenti feltételeknek megfelel, azt meglehet választani akkor is, ha a választók névjegyzékébe nincs felvéve.

Az országgyűlési képviselők választásáról szóló 1925 : XXVI. t.-c. 10. § (1.) bekezdésének 1., 3—6. pontjában és (2.) bekezdésében megállapított rendelkezéseket megfelelően kell alkalmazni a th. b. taggá választhatóságra is.

Vármegyében nem lehet tagja a törvényhatósági bizottságnak az, aki az 1925 : XXVI. t.-c. 10. § (1) bekezdésének 1., 3—6. pontjában és (2) bekezdésében megállapított okok valamelyike miatt országgyülési képviselő nem lehetne; a most idézett pontok alkalmazásánál azonban csak olyan rágalmazás vagy izgatás miatt történt elítéltetés jöhet tekintetbe, amelyet ennek a törvénynek hatálybalépése után követtek el, az 5. pontban foglalt rendelkezéseket pedig megfelelően kell alkalmazni valamennyi érdekképviseleti kiküldöttre is.

Törvényhatósági jogú városban a kizáró okokat a th. b., a Budapest székesfővárosra mindenkor hatályos jogszabályok alapulvétele mellett, szabályrendelettel állapítja meg.

A rendes tagok választásával egyidejüleg póttagokat is kell választani. A póttagok száma félannyi, mint a rendes tagoké. Ha a rendes tagok száma páratlan, a póttagok számát felfelé kell kikerekíteni. A rendes tagok és a póttagok választása együtt történik. Akikre több szavazat esett, azok lesznek a rendes tagok, a többiek a reájuk esett szavazatok sorrendjében a póttagok. Szavazategyenlőség esetében azt illeti a rendes tagság, illetőleg a sorrendi elsőbbség, akinek magasabb az iskolai képzettsége. Ha az elsőbbséget ezen az alapon nem lehet megállapítani, akkor a választási elnök sorshúzással lehet megállapítani, akkor a választási elnök sorshúzással dönt.

Az érdekképviseleti tagok megbizatása öt évre szól. A póttagok megbizatásának hatálya is öt év leteltével véget ér.

A szavazás titkosan történik. Szavazni csak személyesen

11 órakor a szolnoki városháza dísztermében nagy és előkelő közönség jelenlétében érdekes előadást tartott. Kámutatott a jelenlegi úthálózat hiányaira és ismertette mindazon intézkedéseket, amelyek azok megszüntetésére szükségesek. A piacteret meg kell nagyobbítani és úgy ennek, mint a személypályaudvarnak jobb és több oldalról való megközelíthetésére új átlós utakat kell nyitni. Új Zagyvahíd szükségességét is hangoztatta és végül különböző közintézmények mikénti elhelyezését tárgyalta. Az előadás nagy tetszést aratott és mély benyomást keltett.

A mű- és középítési szakosztályok ülésének jegyzőkönyve. *1929 szeptember 9-i ülés.* Elnök: K. Császár Ferenc, jegyző: Müller Pál. Elnök megnyitja az új évad első ülését és bejelenti, hogy a napirend pontjai technikai okokból felcserélttettek, amennyiben elsőül a nyári szezónnak az építési karra nézve legfontosabb eredményét, a fedett uszoda tervvpályázatát fogja ő, mint az Egylettől kiküldött jury tag ismertetni. A nagyszámban megjelent szakosztályi tagok előtt a pályázat általános irányelveit hangsúlyozza, valamint azokat a szempontokat ismertette, amelyek a tervek elbírálásánál döntőek voltak. Meg kell állapítani, úgymond, hogy a pályázat minden tekintetben nívós volt és a tervek általában méltóak ahhoz a nemzeti- és kulturális szempontból fontos feladathoz, amely jelen pályázat tárgyát képezte. A kiadott helyszinrajz ugyan nem határolta körül a feladatot és a programnak is voltak félreérthető pontjai, de mindez nem volt akadálya annak, hogy tervező építészi karunk nagy számmal ne produkált volna jó terveket. Mivel a kívánt program 35 m csarnokfesztávon belül is jó megoldáshoz vezetett, tehát a nagyobb fesztávval dolgozók természetszerüleg hátrányban voltak, ugyanez állott a gazdaságilag nem kívánatos, túlnagy belmagasságú uszodamegoldásokra is. Ezek után a tervek előtt előadó részletesen ismertette az egyes pályaművek előnyeit és hátrányait, különös elismeréssel adózván az első dij nyertesének a többszörös olympiai nyertesnek, Hajós Alfrédnak, aki ezúttal is bebizonyította, hogy a testi és szellemi csúcspontot jelentő eredmények karokarban haladnak. A megjelent szakosztályi tagok a nívós és részletes ismertetést lelkes hálával vették tudomásul.

Ezután az elnök az ülésteremben megnyitotta az első szakosztályi ülést, üdvözölve a megjelenteket és örömének adott kifejezést afölött, hogy az ülés ilyen látogatott. Szükséges ez, különösen a mostani időkben, mondotta, amikor a technika hatalmas iramban tör előre és az élet képe naprólnapra változik. Az eseményeket kritikus szemmel és az azokat boncoló elmével kell figyelni és egy pillanatig sem szabad megfeledkezni arról, hogy a technikusnak általában, de különösen az építésznek, az állammal és társadalommal szemben is kötelessége, hogy az élen haladjon. Örül, hogy most is, igazolásául az előbb elmondottaknak, két kedves eseményről számolhat be és ezek: Wellisch Andor rendes tagnak fővárosi bizottsági taggá való kinevezése és Wargha Lászlónak a Műegyetem új tanszékére, a városépítészetre, nyilvános rendes tanárrá történt meghívása. Míg az elsővel az építészérdekek védelme a fővárosban erősödött meg jelentékenyen, utóbbi a kinevezéssel technikai főisikolánk építésznevelésének rég érzett hiányát szüntette meg egyrészt a tanszék megszervezésével másrészt azzal, hogy arra a városépítészet régi, sok diadalt aratott és legkiválóbb művelőjét nevezte ki. — Elnök bejelentéseiben közölte, hogy a fenntartott mérnöki munkálatok rendeletét Herrmann miniszter a nyár folyamán kiadta. Megállapítja, hogy ennek tető alá kerülése ellen erős ellenzék dolgozott, amely még ma is akcióban van. Mivel ez a rendelet a jövő generáció megélhetésének és boldogulásának alapjait tartalmazza, tehát az egész építészi kar érdeke, hogy a miniszter mögé álljon és vele együtt keljen síkra a rendeletet támadók ellen. Az egylet alelnöke, Hoepfner Guidó agilitásának köszönhetjük, hogy ebben az ügyben a közeljövőben küldöttség fog tisztelegni a miniszternél.

Az elnök szavai után Wellisch Andor köszönte meg az üdvözlő szavakat, kijelentve, hogy mindenkor az építésérdekeket fogja védeni. A tagok és kartársak közül bárkinek, bármikor rendelkezésére áll, természetesen csupán oly esetekben, mikor egyetemes és közérdekek védelméről van szó.

Ezek után a szakosztály jegyzője olvasta fel a müködő-bizottságnak nyári hónapokban folytatott működését tartalmazó jelentést, melyet K. Császár Ferenc szakosztályi elnök egészített ki azzal, hogy a 30 éves adómentesség ügyében, felkérésére Rainer Károly kartársunk memorandumot fogalmaz meg. A müködő-bizottságnak nyári hónapokban kifejtett eredményes munkáját a szakosztályok helyeslőleg fogadták és a jelentést az elnök által adott kiegészítéssel egyetemben tudomásul vették.

Építészi tárgyú cikkek és képeknek napilapokban történő közlési módozatainak és feltételeinek megállapítására a szakosztályok Hoepfner Guidó, Antal Dezső és Bierbauer Virgil dr. személyében bizottságot küldtek ki. A Sárospataki Főiskola internátusára kiírt zártkörü pályázatra rendes tagnak Gerstenberger Ágostot küldte ki. Elnök végül bejelentette, hogy a szakosztályba való felvételre ifj. Masirevich György okl. építész, egyleti rendes tag jelentkezett. Több tárgy nem lévén, a megjelenteknek szíves érdeklődését megköszönve, elnök az ülést berekesztette.

A mű- és középítési szakosztályok együttes ülésének jegyzőkönyve. *1929. évi szeptember hó 23-án tartott ülés.* Elnök: K. Császár Ferenc. Jegyző: Müller Pál. A jegyzőkönyv hitelesítésére felkérve: Foerk Ernő és Jakabffy Zoltán.

Elnök a megjelentek üdvözlése után dr. Mueller Felixnek átnyujtja az egyleti Czigler-érmet, a mult esztendőben a szakosztályokban elhangzott „Prágai építési katasztrófa és annak tanulságai" c. előadásáért. Lendületes szavakkal méltatta a díj nyertesének, a tudományos kutatás és szakirodalom terén végzett működését, amelynek ez a díj bár kiemelkedő pontja, de semmiképen sem betetőzése. Buzdítás legyen ez arra, hogy előadót a szakosztályok ülésein, tudományos munkásságát ismertetve, minél gyakrabban hallhassuk, hogy így a fiatal generáció az alkalmazott szerkezetek gyakorlati előnyeivel és hibáival minél jobban megismerkedhessék. Legyen ez a díj, amelyet alapítója az önzetlen, etikai magaslaton álló munkásság honorálására rendelt, buzdító arra, hogy minél többen álljanak a jövőben is elnyeréséért sorompóba. Mueller Felix dr. meghatottan mondott köszönetet elnöknek a méltató szavakért és szakosztályoknak azért a jóindulatáért, hogy a nagy kitüntetésnek neki való adományozásával szerény és a tárgy szeretetéből fakadó munkásságát ily fényesen jutalmazták.

Ezután elnök örömmel jelenti be, hogy a Sárospataki református főiskola internátusára kiírt meghívásos pályázaton az első díjat és a megbízást Schulek János nyerte el. Győr város szabályozására kiírt tervpályázat is eldölt. Az I. díjat Dörre Endre és Weichinger Károly együttes terve, II. díjat Deáky Zsigmond, III. díjat Tóth János terve nyerte el. Megvétettek: Tóth János és Várnai Marianne tervei. Jakabffy Zoltán az Egylet részéről kiküldött jurytag bejelenti, hogy a tervek felküldetnek az Egyletbe és itt ő fogja azokat ismertetni. A bejelentéseket a szakosztályok örömmel vették tudomásul.

Elnök ezután bejelentette, hogy Orphanides egyleti elnök és Hoepfner Guidó alelnök vezetésével Bud miniszternél az Egylet küldöttségileg tisztelgett. A győri színház-pályázat rendes tagja, Dörre Endre, lemondott, új választás jövő héten fog megejtetni. Tőke György vállalkozó szakvélemény iránti kérését elszámolási ügyben a szakosztályok Irsik László rendes tagnak adják ki. Masirevich György egyleti tagot a szakosztályok a leadott 21 szavazatból 14 szavazattal szakosztályi taggá választották.

Elnök a részvételt megköszönve, az ülést berekeszti.

A mű- és középítési szakosztályok együttes üléseinek jegyzőkönyve. *Az 1929. évi október hó 7-én tartott ülés.* Elnök: K. Császár Ferenc, jegyző: Müller Pál. A jegyzőkönyv hitelesítésére felkérettek: Foerk Ernő és Jakab Dezső.

Elnök a megjelentek üdvözlése után bejelenti, hogy mai üléssel egy nagyon fontos rendelettervezet tárgyalása veszi kezdetét, amely az építészi kar vitális érdekeit érinti, és ez a tervpályázati szabályzat. Kéri, hogy módosító javaslatok az egyes pontokhoz irásban teljesztessenek be. Mielőtt a tárgyalásra térnének, bejelenti, hogy a 30 éves adómentesség tárgyában hozott memorandumot a miniszternek személyesen átadni nem volt lehetséges. Körmendy felszólalására szakosztályok úgy határoznak, hogy a memorandum irásban beadandó, de azonkívül a kiküldött bizottság mihelyt mód lesz reá, ez ügyben személyesen is keresse fel a minisztert. Jakab Dezső kért felvilágositást, hogy az emeletráépítések, amelyek a racionális lakástermelés nagy hányadát teszik ki, miért nem részesülnek adókedvezményben. Császár elnök közli, hogy a kiküldött bizottság ezt is kérte, de a minisztérium ezt nem vette figyelembe. Mivel ez most már törvény, ezt csupán a hosszabbitási rendeletbe lehet bevétetni. A szakosztályok ezt tudomásul veszik. Bejelenti továbbá, hogy a nemzeti technikai múzeumra tett indítványát a választmány pénteken tartott ülésén örömmel vette tudomásul és elfogadta. Ugyanezen az ülésén Hoepfner alelnök a Közlönyben megjelent és az építészeket sértő cikket tett szóvá. A Közlöny szerkesztőjével megállapodás jött létre, hogy a Közlöny építészi rovatvezetőt kap, a szakosztályok részére havi füzetben 1 teljes szám és kéthavonta, — a lehetőséghez képest, — egy heti füzet biztosításával. Kéri a szakosztályokat, hogy az elnökséget ebben a törekvésében támogassák. Örömmel jelenti be továbbá, hogy a kultuszminiszter rendeletet adott ki, hogy 250.000 pengő alsó határral minden munka minisztériuma kebelén belül pályázatra irassék ki, hogy az

Mueller Felix dr.

Dr. Mueller Felix: Az épületszerkezetek statikája:

I. rész:	A merev test statikája — — —	6.— P
II. „	A tartókról általában — — —	4.50 P
III. „	Szilárdságtan — — — — —	7.— P
IV. „	Többtámaszu tartók — — — —	3.50 P
V. „	Támfalak méretezése — — —	3.50 P
VI. „	Vas- és fa-szerkezetü rácsostartók és rácsos fedélszékek, táblázatok — — — — — — — —	6.— P

Vállalkozók Lapja
Könyvkatalógus
1931

toztatott másolata Lanfr.Gy.Fő

"Umgebungen von

Herausgegeben v. M. Trentsensz

x 225 m/m. - Főv.Muz.ltsz.3674

Széchenyi-liget

cm.- Főv.Muz.ltsz.3015.

G., Utcarésze

Palota első vas

Frankenburg Alajos. Főv.Muz.lt

Főherceg. Nyáril

Rohn Pesten, 1858. 165 x 114 m

A Váczi-utca a

m/m.- Főv.Muz.ltsz.3622.

VÁLTOZÉKONY

M. C. F.

A Meteorológiai Intézet jelenti május 11-én este 9 órakor:

Közép-Európában a légnyomás erősebb süllyedése közben csendes és túlnyomóan derült időjárás uralkodik. A hőmérséklet hazánk északi részein 20—23, délen pedig 25 Celsius-fokig emelkedett.

Budapesten este 9 órakor a hőmérséklet plusz 15 Celsius-fok, a tengerszintre átszámított légnyomás 757 milliméter, mérsékelten süllyedő irányzatú.

Várható időjárás a következő huszonnégy órára: Mérsékelt nyugati-északnyugati szél. Változó felhőzet. Több helyen záporeső és zivatar, kivált a délutáni órákban. A hőmérséklet egyelőre alig változik.

— (A hercegprímás Budapestre érkezett.) Serédi Jusztinián dr. bíboros-hercegprímás, aki a hét elején érkezett vissza *Rómából*, szombaton délután Esztergomból *Budapestre* jött, ahol mindjárt megérkezése után délután 5 órakor elnökölt a *Magyar Tudományos Akadémiában* azon az értekezleten, amelyet a *Szent István Emlékkönyv* szerkesztőbizottságának tagjai tartottak. Vasárnap reggel 9 órakor a jubiláló Pázmány Péter-Tudományegyetem újjáalakított auláját és az általa adományozott Pázmány-emléktáblát áldja meg a hercegprímás, aki ezután az Egyetemi-templomban délelőtt 10 órakor főpapi szentmisét pontifikál az egyetem alapításának 300. évfordulója alkalmából és ezt követően résztvesz a Pázmány-egyetem ünnepi közgyűlésén. A bíboros-hercegprímás *még vasárnap visszautazik székhelyére, ahonnan kedden újból Budapestre jön*, hogy résztvegyen a felsőház közoktatásügyi bizottságának ülésén. Ezután a hercegprímás *egyik birtokára vonul vissza*, hogy néhány napot a távolléte alatt felszaporodott ügyeknek elintézésére fordíthasson.

Havi 50 fillérért béreljen VOGEL csillárt VIII., Mária Terézia-tér 3. TELEFON: 30—1—23

× **(Villamos főzés és villamos készülékek bemutatása.)** Az Elektromos Müvek V., Honvéd-u. 22. sz. alatti állandó kiállításán e héten szerdán délután ½6 órakor főzőbemutató előadást, valamint hétfőn, csütörtökön és pénteken délelőtt ½10 órakor főzőiskolai gyakorlatot tartanak. Ugyanott az összes háztartási villamos készülékek: kenyérpirító, porszívó, ventilátor, padlókefélő stb üzemben megtekinthetők. A kiállítás nyitva: hétköznap d. e. 8—2 és d. u. 4—7 óráig. Belépődíj nincs.

× **(Fenyves Dezső mondja):** Mindig az volt az igyekezetem, hogy vevőimnek olyasvalamit nyujthassak, ami máshol sehol sem szerezhető be. Vagy különleges anyagokat kötöttem le, kizárólag az áruház számára a gyárosoknál vagy pedig különlegesen jutányos ajánlatokkal igyekeztem kedveskedni az áruház vevőközönségének. Ez alkalommal az áruház selyemosztályát keresik fel a takarékos hölgyek százai, mert valódi hernyóselyem Crepe de Chine, Crep Marokén és Crépe Georgette Imprime és egyszerü selymek átlagos árban méterenként 3 pengő 50 fillérért kerülnek eladásra. Ez az ár olyan alacsony, hogy általában ezért az árért csak müselymet lehet vásárolni, holott a Kálvin-téri Fenyves Áruház valódi hernyóselymeket ajánl ezért az árért. Mintákat is készséggel küld az áruház.

HÁZASSÁG

Albisi *Elekes* Károly m. kir. folyamőrfőhajónagy, oki. gépészmérnök vasárnap, május 12-én, délben ¾12 órakor vezeti oltárhoz a Kálvin-téri református templomban *Trócsányi* Mártát, *Trócsányi* Zoltán tanügyi tanácsos, a *Budapesti Hirlap* kiváló munkatársának leányát.

Holló Emil, nagygencsi körjegyző *Erzsike* leánya és *Csaba (Varga)* Ferenc Máv.-tisztviselő május 8-án Nagygencsen házasságot kötöttek.

Vajda Mária és *Holló* Imre dr. Sátoraljaujhelyen házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Török Rózsi és *Székely* Tibor május 12-én délután 3 órakor tartják esküvőjüket a józsefvárosi plébániatemplomban.

Hatmansdorfi Hatfaludy László és felesége, radnóti *Lukáts* Irma leányát, *Magdát* eljegyezte *Pogány* Géza dr.

Régi világ

A Budapesti Hirlap irja 1885 május 12-én

FURCSA HADSEREG. Vidám állapotok uralkodnak a haiti köztársaság hadseregében. Ebben a hadseregben annyi a tiszt, hogy *mindegyiknek úgyszólván kötéllel kell magának közembert fogni*, akinek parancsolhasson. A hadsereg összesen *tizenhatezer emberből* áll s ezek között van *ezerötszáz hadosztály-tábornok*. Ha a hadügyminiszter kedveskedni akar egy hölgyismerősének, *megajándékozza kitöltetlen tiszti oklevéllel*, amelyet azután az illető hölgy *öt font sterlingért elad. Salnave* elnök nemrég *egy közönséges munkást* nevezett ki *dandárparancsnokká*. A dandárparancsnoknak nem volt pénze, hogy egyenruhát rendeljen magának, ennélfogva azon kezdte hivatalos működését, hogy *lopott magának egy aranypaszomántos nadrágot*. Szerencsétlenségére rajtakapták a lopáson, mire az elnök lakásába menekült, ott azonban a rendőrség utólérte. A tolvaj dandárparancsnokot azután *odakötötték egy szamárnak a hátára, nyakába akasztották a lopott nadrágot és így hurcolták végig a városon*, ami igen érdekes látvány lehetett, de nem a haitiek számára, mert önáluk az ilyesmi mindennapi dolog.

JÓZSEF FŐHERCEG CIGÁNY MUNKATÁRSA. *Jókai, József* főhercegnek említést tett egy *Sztojka Ferenc* nevü cigányról, aki káplár volt a Molinári-ezredben és most *Uszodon* káplár. Mikor meghallotta, hogy *József* főherceg *cigányszótárt* készit, alázatos levélben ajánlkozott munkatársnak. *A főherceg elfogadta az ajánlkozást.* Sztojka most hozta el szótárát, amelynek előszavában azt irja: „E szótár tartalma *tizenháromezernégyszázharminc szó* és a mohácsi vész huszonöt jelesebb versei *magyarul és cigányul.*" Az egyik mohácsi ének igy hangzik:

Nem szorult a magyar soha segitségre,
Mégsem ért más nemzet vele vitézségre,
Herkules is azért lett méltó az égre,
Hogy kevés fegyverrel tört sok ellenségre.

Cigányfordításban a vers igy hangzik.

Csitrobujosz ungresz soha azsutorri
Thaj csireszlyasz, lesza aver manus avri,
Herkules is anda kod e szasz vityázó
Cerra manusentza phaglyasz pel but hán ro.

Pumpolok

címmel közli B. O. Kay szikrázóan szellemes irását a Budapesti Hirlap kedvelt melléklete, a

VASARNAPI UJSAG.

Vaszary Gábor kitünő rajzai illusztrálják ezt az eleven humorral megirt karcolatot. Novellát Szitnyai Zoltán, Ujházy György és Csernefalvy Livia irtak s a közkedvelt Asszony rovatot Ottlik Pálma pompás irása nyitja meg. Szemlér Ferenc, Weöres Sándor, Zelk Zoltán és Fekete Lajos új verseit találjuk még a szépirodalmi részben. Pompás mélynyomásos képek számolnak be a tudományegyetem 300 éves jubileumáról. Toncz Tibor kitünő tusrajza, Kassovitz Félix illusztrációi és Gáspár vidám humorú rajza szinesitik a mellékletet, amelyet most is a kitünő rovatok egészitenek ki.

Bridge rejtvényeink megfejtői

Vasárnapi beadványaink helyes megfejtői közül az alábbiak nyertek jutalmat: *Ormándlaky* Ilona (Budapest) egy készlet bridgekártyát; Richter Aladár dr. (Budapest) Darvas Róbert bridgekönyvét. A nyertesek jutalmaikat hétfőtől kezdve átvehetik kiadóhivatalunk üzlethelyiségében.

— (Felhivás.) A volt 1-sö honvédgyalogezred hadtörténeti albuma a közeljövőben sajtó alá kerül. Felkérem az összes 1-sö ezredbeli bajtársaimat, sziveskedjenek hadtörténeti adataikat és fényképüket sürgősen címemre elküldeni: *Fiáth* Béla, Budapest, Verbőczi-utca 28.

— (Rodolfo Mosca, a páviai egyetem professzora Budapesten.) A napokban érkezett Magyarországra Rodolfo *Mosca*, a *páviai* egyetem fiatal tanára, aki a *Magyar Reviziós Liga* meghivására jött most hozzánk, hogy a magyar ügyről készülő új munkájához *a helyszinen szerezzen adatokat*. Mosca neve nem ismeretlen Magyarországon, két önálló munkában foglalkozott eddig a magyar kérdéssel, a *L'Ungheria contemporanea* és a *La Ruthenia Cisarpatica* cimü müveiben. Ezeken kivül számtalan értekezést és ujságcikket irt, megszervezője és megalakulásától kezdve főtitkára a milánói *Amici dell'Ungheriának*, és jórészt neki köszönhető a milánói egyesület értékes működése. A Reviziós Liga rendezésében előadásokat fog tartani *Debrecenben* és *Kőszegen* az ottani reviziós tagozatok keretében és Budapesten is *május 17-én a Magyar Külügyi Társaságban.*

× **(Rozgonynál)** 3 kép 8 P. Kálvin-tér 5.

— (A családi élet hatása a gyermek sorsára.) A Nemzeti Gyermekhét keretében müsorral egybekötött szülői értekezletet tartott a Rottenbiller-utca polgári fiúiskola. A Himnusz hangjai után *Simon* Lajos igazgató beszélt a magyar gyermek értékéről. *Török* Sándor tanár ismertette a családi élet hatásait a gyermek sorsára. Lemondásra, öntegyelmezésre és munkára kell — úgymond — ma nevelni a gyermeket, hogy az élet küzdelmeiben megállhassa a helyét. Különösen a leányok nevelését kell életképes realitással megoldani. A hit és erkölcs az élet iránytüje, mely nélkül az ember az élet korai hajótöröttje lesz. Ma a pedagógusoknak fokozottabb mértékben kell ört állaniok a helyükön, a nemzetromboló eszmék ellen, hogy megmentsék és a tiszta erkölcs és igazság útjára vezessék a jóra-rosszra egyaránt fogékony gyermeket. A tetszéssel fogadott előadást kiegészitette a müsoron szereplő gyermekek *szavalata, zene és énekszáma*, valamint *színpadi jelenete*, melynek betanitásáért *Vörös* Lajos dr. és *Rossa* Ernö tanárok érdemelnek elismerést.

— (Perczel György BSzKRT-vezérigazgató üdvözlése.) A BSzKRT és az érdekkörébe Budapesti Helyi Érdekü Vasutak tisztviselői és alkalmazottai szombaton délben üdvözölték az uj vezérigazgatót, *Perczel* György dr. kormányfőtanácsost. A tisztikar ünnepélyes összejövetelét *Verebély* Jenő felsőházi tag, a BSzKRT alelnöke nyitotta meg meleghangu beszédben üdvözölve Perczel György vezérigazgatót, akit a tisztikar és a személyzet nevében *Márkus* Jenö dr. miniszteri tanácsos, vezérigazgatóhelyettes köszöntött. *Perczel* György dr. vezérigazgató meghatott hangon mondott köszönetet az ünneplésért és az üdvözlő beszédekre adott válaszában kifejtette, hogy jövő működésében is a főváros, annak közönsége és az alkalmazottak érdekeit kivánja megvédeni és az érdekeket igyekezni fog összhangba hozni. Az ünnepi összejövetelen megjelent tisztikar a beszédek után lelkesen ünnepelte *Perczel* György vezérigazgatót.

× **(Esti sétahajójáratok megindítása.)** A MFTR a vacsorával egybekötött sétahajójáratokat *a mai nappal megkezdi.* Indulás este 8 órakor a Vigadó-térről és Pálffy-térről. Vacsora a menetdijjal együtt 4 pengő. Vacsora utáni járat este 10-töl 12-ig, menetdij 1.50 pengő.

× **(Már 5 pengős részletfizetésre)** is szállitunk budapesti úriszaládoknak gyönyörü szép szönyegeket, paplanokat, függönyöket, divánátvetőt, matracot, sezlont, női- és férfiöltözeteket, vagy vászonnemüeket. *Quitt Lipót és Társa*, Budapest, VI., Király-utca 32. Alapitási év 1895.

× **(A Székesfővárosi M. Kir. Pénzügyigazgatóság)** felkéri a közönséget, hogy amennyiben a címükre küldött állami sorsjegyeket megtartani kivánják, a mellékelt postatakarékpénztári befizetési lapnak felhasználásával azok árát mielőbb fizessék be. Akik a részükre küldött sorsjegyet nem kivánják megtartani, sziveskedjenek a csatolt portómentes visszboriték felhasználásával visszaküldeni ahhoz, akitől kapták. Az állami sorsjáték *jótékony célt* szolgál, s akik a megtartani nem kivánt birtokukban lévő sorsjegyet vissza nem küldik, *a jótékony célt kárositják meg.* A sorsjegyek visszaküldése *dijtalan.*

Az autóbuszjárat uj menetrendje Jászberény és környékén

Strompf Pál autóbuszüzemének menetrendje igazodva az államvasutak e hó 15-én életbelépő uj nyári menetrendjéhez, a vonatok járásának megfelelően lényegesen megváltozik. Erre való tekintettel a kellemetlenségek elkerülése végett tanácsos az alábbi menetrendet megőrizni.

Strompf Pál MÉRNÖK autóbuszüzeme
(Telefon: Jászberény 53, — Nagykáta: 46)

UJ AUTOBUSZ-MENETREND
Érvényes 1935 május 15-től
JÁSZBERÉNY ÉS KÖRNYÉKÉN

Jászberény—Nagykáta

5.20	8.00	12.30	18.00	i	Jászberény	↑ é	8.30	10.45	17.25	20.25
6.05	8.45	13.15	18.45	é ↓	Nagykáta	i	7.45	10.00	16.40	19.40
8.15	10.45	15.15	19.53 21.07	é	Budapest	i	6.07	7.55 **9.00**	14.40 ○	17.45

○ Vasárnap nem a 14.40, hanem a 18.35-kor induló vonattól csatlakozik

Jászberény—Jászapáti

6.00	—	14.00	i	Jászberény	↑ é	7.35	—	17.45
6.15	—	14.15	é	Jászjákóhalma	é	7.20	—	17.30
6.45	—	14.45	é ↓	Jászapáti	i	6.50	—	17.00

Jászberény—Máv. helyi járatokban

8.50	13.00	13.55	19.00	i	Jászberény—Apponyi-tér	↑ é	9.25	13.15	14.00	19.25
8.55	13.05	13.40	19.05	é ↓	Jászberény—Máv.	i	9.20	13.10	13.55	19.20

Tápiószentmárton—Tápióbicske—Nagykáta

5.20	12.30	18.00	i	Tápiószentmárton	↑ é	10.40	15.50	20.20
5.35	12.45	18.15	é	Tápióbicske	é	10.25	15.35	20.05
6.00	13.10	18.40	é ↓	Nagykáta	i	10.00	15.10	19.40
8.15	15.15	19.53 21.07	é	Budapest	i	7.55 **9.00**	13.35	17.45

GYÁSZROVAT

Május 9-én este fél nyolc órakor elhunyt *Boyeni Móser* Ernö dr., a szuverén máltai lovagrend tagja, a Ferenc József-rend lovagja, a lengyel Polonia Restituta parancsnoki keresztjének tulajdonosa, magyar királyi kormányfőtanácsos, a nemzetgyülésnek két cikluson, az országgyülésnek egy cikluson keresztül tagja, tartalékos főhadnagy, a Gazdasági Híradó főszerkesztő-tulajdonosa stb.

Nagy részvét mellett, katonai gyászpompával temették el Szegeden *Lobinger* Viktor nyugalmazott tüzértábornokot. A temetési szertartást *Stenczel* Lajos tábori esperes végezte. Megjelent a temetésen *Nagyszombati* Miksa altábornagy, vegyesdandár-parancsnok és vitéz *Shvoy* Kálmán dr. nyugalmazott altábornagy, országgyülési képviselő, és számos más előkelőség.

Szili János dr. adonyi kir. közjegyző, a dunántúli ref. egyházkerület tanácsbirája, volt egyházmegyei gondnok, Fejér vármegye törvényhatósági tagja, május 10-én életének 74. és közjegyzői működésének 35. évében elhunyt. Temetése Budapesten lesz május 12-én fél 5 órakor a Farkasréti-temető halottasházából.

Szántó Soma c. igazgató, a Kölcsey áll. reálgimnázium nyug. tanára, 70 éves korában elhunyt. Temetése vasárnap, május 12-én délelőtt 11 órakor lesz a rákoskeresztúri újtemetőben.

Özvegy *Davidovits* Lipótné szül. *Grünhut* Ottilia hosszas szenvedés után május 9-én Budapesten elhunyt. A megboldogultban *Gáspárné Dávid* Margit irónö édesanyját, *Gáspár* István dr. nagyanyját gyászolja. Temetése május 12-én, vasárnap délután 1 órakor lesz a rákoskeresztúri temető halottasházából.

— (Mueller Félix dr.-t felmentette a Mérnöki Tanács.) A mérnökök legfőbb bírósága, a Mérnöki Tanács *Schilling* Zoltán elnöklete alatt csütörtökön foglalkozott *Mueller* Félix dr. építészmérnök, a debreceni egyetemi építkezések miniszteri biztosának összeférhetetlenségi ügyével. Ebben az ügyben az alsófokú mérnöki fegyelmi bíróság megelőzőleg feddési határozatot hozott, ami a legenyhébb fegyelmi büntetés. A Mérnöki Tanács több napig tartó tárgyalás után az összes ténykörülmények leggondosabb mérlegelésével megállapította, hogy *Mueller* Félix dr. nem követett el semmi olyat, ami a mérnöki ethikába ütköznék. *Mueller* dr. megbizatásának mindenben megfelelve, a közérdeket a jogos magánérdek sérelme nélkül szolgálta. Ennek ellenére Mueller dr. évek óta a legkiméletlenebb vállalkozói támadások középpontjában állott, holott a legnehezebb viszonyok között kiragadta a kátyúból az óriási debreceni épitkezéseket, rendet teremtett és *Sándy* Gyula müegyetemi tanár, a Mérnöki Kamara volt alelnökének megállapitása szerint mintegy másfélmillió pengőt mentett meg az államnak. Mindezek után a Mérnöki Tanács az elsőfokú fegyelmi bíróság határozatát hatályon kivül helyezte és *Mueller* Félix dr. miniszteri biztost az ellene emelt vád alól fölmentette.

× **(Dugulásban szenvedők)**, akiknek gyakori fejfájás, mellnyomás, szivdobogás, gyomormüködési zavarok és különösen fájdalmas végbélbajok — mint aranyér, repedés, előesés, polipus, sipoly, szükület — teszik az életet nehézzé, igyaknak reggel és este negyed pohár természetes *„Ferenc József"* keserüvizet.

HIREK

Ripacs vagy

Egyszer — húsz, huszonöt, vagy harminc éves korodban, társaságban, a háború alatt, vagy valamely ünnepségen — az illető odafordult a mellette álló úrhoz:

— Ki ez az ellenszenves fráter?

A felelet így hangzott:

— Nem tudom. Bódog Jánosnak hívják.

Az ellenszenves fráter, akit a két úr ilyen kurtán elintézett, te voltál. Hogy miért találtak és bélyegeztek ellenszenvesnek? Egyszerűen azért, mert magányos természet voltál, akit nem érdekeltek a külsőségek és formák, aki egész életedben azzal vontad magadra a figyelmet, hogy szerényen hátrahúzódtál és még a legkezdetlegesebb jelentkezésében is mindig kerülted a nyilvánosságot.

Vesztedre, vitted az életben valamire és ezzel megmásíthatatlanul megalapoztad ellenszenvességedet. Minden tekintetben a régi maradtál, de elkerülhetetlen, hogy lépten-nyomon bele ne ütközz azokba az urakba, akik valamikor kijelentették, hogy ellenszenves fráter vagy, — ellenszenves egyszerűen azért, mert soha nem akartad magadat észrevenni és megmosolyogtad a minden áron való szereplés olcsó dicsőségét.

Betérsz tehát gyanútlanul valamelyik étterembe vacsorázni. A szomszéd asztalnál jól öltözött úr ül futó szórakozásra meghívott hölgyecskével. Amikor megpillant, széles mozdulattal, boldog, büszke arckifejezéssel üdvözöl. Te zavartan visszaköszönsz. Nem tudod, kicsoda az illető, soha nem láttad életedben. Ömosolygósága viszont nem jön zavarba. Néhány percig fölényesen élvezi a félszegségedet, aztán a baráti közvetlenség kissé hangos közvetlenségével átszól hozzád:

— Nem ismersz?

Udvarias mosollyal válaszolsz, hogy sajnos — nem.

Szelid megbotránkozás:

— János... Hát nem emlékszel? Elfelejtetted azokat a vidám napokat, amelyeket 1916-ban együtt töltöttünk Brassóban?

Kényszeredetten mosolyogsz tovább. Csupa bocsánatkérés vagy. Igen, voltál a háború alatt Brassóban is, de nem tehetsz róla, mégsem emlékszel.

Az illető hölgyéhez fordul, nevetve megmondja neki a nevedet, megmagyarázza neki, micsoda kitűnőség, milyen híres ember vagy, mindössze meghülyültél egy kicsit, de majd ő felfrissíti az emlékezeted.

Otthagyja hölgyét és odaáll eléd.

— Te János te, mi történt veled? Kérdő Pista vagyok.

Nem akarsz sem hazudni, sem a túlzott udvariasság ízléstelenségébe esni.

Gyengédségből ezt feleled:

— Ne haragudj pajtás, de tudod, kicsit hülye voltam egész életemben, nem tudok arcokat megjegyezni. Bocsáss meg, hogy nem ismertelek fel rögtön.

Elnéző leereszkedéssel megveregeti a válladat.

— Nem tesz semmit Jánoskám, fontos, hogy jól érezzük magunkat — vág titokban a hölgyike felé, akivel ül, hogy bizalmaskodás címén otromba lovagiatlansággal leplezze le önmagát, őnagyságát és az egész helyzetet.

Harmadnap azután találkozol valamelyik barátoddal. Megkérdi:

— Mondd Janca, mi a fene bajuk van veled az emberekneK. Rövid időn belül a harmadikkal találkozom, aki egyszerűen pökhendi ripacsnak nevez.

— Pökhendi ripacsnak? — hüledezel.

— Igen. Azt mondják, teljesen a fejedbe szállt az a nyápic kis siker, amelyet elértél. Senkit nem ismersz meg a régi barátaid közül. Tegnap Kérdő Pista fogott el, hogy a „feleségével" vacsorázott és majd elsüllyedt, úgy megszégyenítetted. Nem akartad megismerni.

Nem felelsz. Miért is beszélnél. Ellenszenves, hülye, pökhendi ripacs vagy.

Nem emlékszel Pista barátodra, aki húsz év előtt a hátad mögött gyáván és fölényes megvetéssel megsértett.

(ó)

1500 pengős nagyszabású keresztrejtvényverseny kezdődik a Budapesti Hirlap jövő vasárnapi számában

20 értékes nyeremény

Négyheti nyaralás Baden bei Wien-ben az összes vasuti és egyéb felmerülő költségekkel, a pályázat első dija

Eddigi rejtvényversenyeink a szellemi sportok kedvelőinek hatalmas táborát mindenkor izgalommal töltötték el, nemcsak azért, mert az esetről-esetre adódó pályázatok újszerűségével kerültek szembe, hanem azért is, mert

a kitűzött jutalmak igen nagy értékeket képviseltek.

Jövő vasárnapi számunkban minden eddiginél szenzációsabb és érdekesebb rejtvénytorna elé állítjuk olvasóinkat.

A Budapesti Hirlap páratlan bőkezűséggel jutalmazza a megfejtők buzgóságát.

A verseny első győztese 4 hétig Baden bei Wienben nyaralhat a Budapesti Hirlap költségén és számára e pompás üdülést azzal akarjuk megkönnyíteni, hogy az illetőnek semmiféle egyéb költségre ne legyen gondja.

Éppen ezért ezt úgy oldottuk meg, hogy

a vasúti költségtől a szállodai borravalóig (600 pengő összeg keretén belül) *mindent mi viselünk.*

A második és harmadik díj sem fog sokban mögötte maradni a pazar első díjnak, mert ezeknek *nyertesei ugyancsak vidám nyaralással fogják eltölteni idejüket.* A három nagy díjon kívül még 17 értékes nyereményt osztunk ki.

A versenynek legfontosabb feltétele az lesz, hogy a rejtvények megfejtését *a Budapesti Hirlap vasárnapi számának 2. oldalán található pályázati szelvényekbe kell beírni* és ezt a helyesen kikötött 5 szelvényt egyszerre belküldeni.

A verseny részletes feltételeit, valamint a nyeremények jegyzékét jövő vasárnap közöljük.

— **(A kormányzó jóváhagyta a gazdasági akadémiák új vizsgaszabályzatát.)** A Magyar Királyi József nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem mezőgazdasági szakosztálya, valamint a magyar királyi gazdasági akadémiák az 1934. évi X. törvénycikk eredményeképpen s a vallás- és közoktatásügyi miniszternek a földművelésügyi miniszterrel egyetértően kiadott rendelete alapján tanulmányi szempontból egymással kapcsolatba kerültek. E kapcsolat folyományaképpen a József nádor-egyetem mezőgazdasági osztályára rendes hallgatóként csak az vehető fel, aki valamely hazai gazdasági akadémián két félévet, mint rendes hallgató eltöltött, sikeresen kollokvált és az akadémián előírt alapvizsgát letette. Az egyetemi kapcsolat következményeképpen *szükségessé vált a gazdasági akadémiák részére új szervezeti, valamint tanulmányi és vizsgaszabályzat kiadása.* A szervezeti szabályzatot *a kormányzó április 17-én jóváhagyta* s így a gazdasági akadémiák a rövidesen kiadandó tanulmányi és vizsgaszabályzat szerint folytatják működésüket.

— **(Gömbös Gyuláné, Darányi Kálmán és felesége a Kertészeti Tanintézetben.)** *Gömbös* Gyula miniszterelnök felesége, valamint *Darányi* Kálmán földmívelésügyi miniszter és felesége társaságában megtekintette a budapesti Kertészeti Tanintézetet. A magas vendégeket *Csemez* Károly dr. miniszteri osztálytanácsos, a földmívelésügyi minisztérium kertészeti osztályának vezetője és *Mohácsy* Mátyás gazdasági tanácsos, az intézet igazgatója kalauzolták.

A POSTA

— *Tessék, Gizi kisasszony, a vőlegényétől jött levél.*

— *Köszönöm... De honnan tudja, hogy a vőlegényem írta?*

— *Nem nehéz kitalálni. Először is rózsaszínű a levélpapír, aztán a bélyeg is ferdén van felragasztva; harmadszor pedig: felnyílt a boríték.*

— **(A kultuszminiszter külföldi kitüntetése.)** A kormányzó a külügyminiszter előterjesztésére megengedte, hogy Hóman Bálint dr. vallás- és közoktatásügyi miniszter a pápai Nagy Szent Gergely-rend nagykeresztjét és az olasz Koronarend nagykeresztjét elfogadja és viselje.

× **(Előadás a távolbalátásról.)** Május 18-án délután 17.25 órakor *Schuk* István, a Philips- és Vatea-gyárak ügyvezető-igazgatója „A távolbalátás mai helyzete és fejlődése" címmel előadást tart a *rádióban.*

— **(Kozma belügyminiszter nyitja meg Balatonfüred orvoshetét.)** Vasárnap érkeznek a balatonfüredi orvoshét résztvevői az ország minden részéből és az elszakított területekről Balatonfüredre. Az OTI és a MABI is kiküldi orvosait a tudományos előadások meghallgatására, amelyeket *Kéthly* Károly báró elnöklete alatt az Orvosi Tanácsadó Testület rendez. A tanfolyamot leveldi *Kozma* Miklós belügyminiszter nyitja meg ünnepi beszéddel hétfőn délelőtt és utána a hatóságok megbizottai Zala vármegye és Balatonfüred község képviselői üdvözlik az előadó tanárokat és az orvoshallgatóságot. Hétfőn délelőtt hány szakelőadás lesz. Balatonfüred vezetősége *Gácser* József főkormányzó irányítása alatt gondoskodik arról is, hogy az orvosok necsak Balatonfüred gyógytényezőit, hanem a többi jelentősebb baaltonparti fürdőhely értékeit is megismerjék, külön hajókon és vonaton való kirándulások során. *Kelemen* Krizosztom szentbenedekrendi főapát Pannonhalmáról ugyancsak Balatofüredre utazik, hogy *Gácser* József főkormányzó és *Schmidt* Ferenc dr. igazgató-főorvos társaságában fogadja a belügyminisztert és a kormány többi képviselőjét. Vasárnap estére várják *Hasenfeld* Artur dr., *Frigyessy* József dr. és *Hetényi* Géza dr. orvostanárokat, akik hétfőn az orvoshét első tudományos előadásait tartják. A záróülésen *Hóman* Bálint dr. kultuszminiszter és *Darányi* Kálmán dr. földmívelésügyi miniszter, mint Balatonfüred országgyűlési képviselője is részt vesz.

Prima **jégszekrények** már 40.- P-től
Villamos hűtőkészülékek, sörkimérőkészülékek, fagylaltgépek
HENNEFELD jégszekrénygyár, VI. Ó-utca 6
Árjegyzék ingyen és bérmentve

— **(Vasárnap tárgyalják a megbizottak a Visnya—Czirják lovagias ügyet.)** Pécsről jelenti a *Budapesti Hirlap* tudósítója: Mint ismeretes, *Czirják* Ignác Antal pécsváradi országgyűlési képviselő a parlamentben tartott interpellációja során megrágalmazta *Visnya* Ernő felsőházi tagot, a Pécsi Takarékpénztár elnökigazgatóját. Az ügyet *Visnya* Ernő kincstári főtanácsos lovagias útra terelte. *Czirják* I. Antal *Ulain* Ferenc dr. és *Klein* Antal független kisgazdapárti képviselők személyében ma megnevezte megbizottait, akik holnap, vasárnap délelőtt tíz órakor Budapesten tárgyalják az ügyet. *Visnya* Ernő felsőházi tag megbízásából *Buzinkay* János nyugalmazott dragonyosezredes és *Waldbauer* Henrik nyugalmazott huszárezredes szombaton elutaztak Budapestre.

A jókedv receptje

Vegyen be 2—3 **Kobonát és a fáradtság, kimerültség és ideges gyengeség elmúlik. Friss és jókedvű lesz.** Gyógyszertárban kapható.

— **(Beiratkozás a debreceni „Nyári Egyetem"-re.)** A debreceni Nyári Egyetemre már eddig is nagy számmal jelentkeztek németek, olaszok, angolok, franciák, lengyelek, bolgárok, svédek, finnek, belgák. De nemcsak az idegenek, hanem a magyar intelligencia számára is páratlan üdülési és művelődési lehetőséget nyujt a debreceni Nyári Egyetem. *A magyar, német, angol, olasz és francia nyelven tartandó előadásokat hangversenyek, kirándulások, nyelvórák, szórakozási és sportolási alkalmak* egészítik ki. A hallgatóság a nagyerdei fürdőtelep közvetlen szomszédságában nyer elhelyezést. A beiratkozás *május 15-én* kezdődik. Tandíj 8 P, lakás és elsőrendű ellátás három hétre 50 P. A résztvevők vasúti és vizumkedvezményeket kapnak. Részletes felvilágosítást ad a debreceni Nyári Egyetem titkársága, Debrecen, 10.

Szép asszony...!
szep lesz a lakása, ha függönyét nálam vásárolja
Löwy Arthur, VII., Király-utca 15. sz.
Legújabb gittertülök. Indanthren mosható függönyanyagok legolcsóbb árban

— **(Orvosi hírek.)** Szilasi Jenő dr. belgyógyász, v. zsidókórházi alorvos, rendelését V., Nádor-utca 14. alatt folytatja. Tel.: 19—8—34.

Rozgonyi-Rössler Viktor dr. kórházi r. főorvos, fogorvos, rendelőjét IV. ker. Eskü-tér 7. szám III. emelet 1. (lift), Duna-utca és Eskü-tér sarok alá helyezte át. Telefon: 82—7—83.

Arányi Zsigmond dr. királyi tanácsos, az Ujságírók Szanatórium Egyesületének orvosi tanácsadója, ezidei fürdőorvosi rendelését Trencsénteplic-fürdőn megkezdte.

Márton István dr., volt egyetemi tanársegéd, orvosi rendelőjét az eddigivel szomszédos Vilmos császár-út 15/b szám alá helyezte át. Telefon változatlanul 26—3—37.

× **(Társashajókirándulás az Aldunára.)** A Magy. Kir. Folyam- és Tengerhajózási r. t. az „Erzsébet Királyné" nagy termeshajóval május 22.—június 2-ig társashajóutazást rendez az Aldunára (Rustsukig), kirándulási lehetőséggel a Fekete-tenger partjára Várna, Constanza Bukarestbe és Konstantinápolyba. Hajórészvételi díj 86 pengőtől. Jegyek kaphatók az utazási irodákban és a MFTR utazási irodájában.

× **(A budapest—esztergomi kofajáratok megnyitásának elhalasztása.)** A Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási R. T. igazgatósága közhirré teszi, hogy a folyó évre kiadott menetrendhirdetmény szerint május 16-ától kezdődőleg Budapestről naponta 11 órakor, illetve Esztergomból 18 órakor esedékes személyszállítással egybekötött teherjáratot (u. n. kofajárat) a fagykár és a kedvezőtlen időjárás következtében ez idén *június 1-én* indítja meg.

BALATON-ALSÓÖRSÖN egy két szoba, konyha, üvegezett verandából álló önálló villa egész szezonra kiadó. Érdeklődni lehet: Baross-utca 3.

Eddig ½ millió látogatója volt
Nemzetközi Vásárnak
Hétfőn este bezárul.
Belépőjegyek:
Oda-visszautazásra szóló átszállójeggyel kombinált „BESZKART-belépőjegy" ára . . . . . 1.40 P
Minden villamoskalauznál váltható
Napi belépőjegy . . . . . 1.50 P
Három személyre érvényes családi jegy . . . . . 3.— P
A vásár pénztárainál válthatók.

Mueller Félix

Pesti Napló 1935. máj. 12.

— **Mueller Félix építészt a Mérnöki Tanács jogerősen felmentette.** A Mérnöki Tanács most tárgyalta dr. *Mueller* Félix építészmérnök összeférhetetlenségi ügyét. Mueller a debreceni egyetemi építkezési ügyek miniszteri biztosa volt. Az építkezések egyik vállalkozója emelt ellene vádat évekkel ezelőtt. A tárgyaláson dr. *Lányi* Márton országgyűlési képviselő mint védő rámutatott arra, hogy Mueller mint építési biztos, *másfélmillió pengőt mentett meg az állam számára.* A mérnöki tanács jogerősen *felmentette Muellert.*

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS HÁZINYOMDÁJA 1939 — 3851

Mueller Félix dr

Mueller Félix dr. miniszteri biztos, építészmérnök, tanár, h. törvsz. szakértő, XI. Szent Imre herceg-útja 47. 269-447

Bptávb 1940 szept.

VASÁRN. 25 K.G6. Gy.-o.B P. Gy.-o. B.-A.	
HÉTFŐ 26 Kath. Manó Prot. Manó	
KEDD 27 Kath. D. János Prot. Hajnalka	
SZERDA 28 K. Kap. János Prot. Gedeon	
CSÜTÖRT. 29 K. Nagycsüt. Prot. Cirill	
PÉNTEK 30 K. Nagypént. P. Nagypént.	
SZOMBAT 31 K. Nagyszom. Prot. Manó	Holdtölte 2 óra 15 p. Izr. 15. Passzah 1. n.

13. hét.

Mueller Félix dr., ing. épitész-
mérnök, tanár. XI. Szent
Imre herceg-útja 47. 269-447

Bptavb 1940. nept.

nyitni, hogy gondolataikkal a nyilvánosság elé léphessenek. Szentül hisszük, hogy ha elhárítjuk az anyagi akadályok egy részét ezek elől a magyar értékek elől, számtalan olyan gondolatnak lesznek majd tolmácsolói, melyek világviszonylatban is újszerűen és eredetien hangzanak. Minden egyes lépés, mely ezen az úton előre visz, valóban az igazi kultúrfölény ideálja felé halad.

Abban a pillanatban, mikor letettük a magyar olvasóközönség asztalára a *Technikai fejlődésünk történeté*-t, új célkitűzésekkel új munkára kell készülődnünk. A feladat nem lesz egyszerű. Minden mérnöknek éreznie kell, hogy történelmi távlatokban jár és tudnia kell, hogy az utókor szigorú bíró lesz, mely ítéletet fog mondani felettünk, nemcsak azért, amit alkottunk, hanem azért is, amit nem vittünk végbe. A feladat nem lesz egyszerű, mert az 1867-től 1927-ig terjedő időszak szemünket nagy léptékhez szoktatta hozzá.

Az érvényesülés útjába torlódó sok nehézség ellenére is, szentül meg vagyok győződve, hogy a most élő mérnökgeneráció méltó lesz a nagy elődökhöz!

A prágai építési katasztrófa és tanulságai.*

Dr. Ing. MUELLER FÉLIX.

Résumé: *L'écroulement catastrophal de Prague et ses enseignements.* Dans sa conférence l'architecte dr. Ing. Félix Mueller s'occupa avec la catastrophe formidable qui arriva à Prague le 9. octobre 1928. Un édifice à sept étages en béton-armé s écroula dans quelques instants. Presque 50 morts restaient sous les décombres. Dr. Mueller expliqua d abord les plans de la construction en démontrant plusieurs défauts, montra ensuite un grand nombre de diapositifs avec les détails de l'édifice écroulé et des travaux de sauvetage. Dans nos clichés nous ne pouvons reproduire qu une très petite partie de cette matière sensationelle, nous croyons tout-de-même de donner au lecteur une impression nette de l'importance technique de la catastrophe qui initiera — semble-t-il — une réforme du contrôlement des bâtiments dans l Europe entière. Quant aux *causes générales* de l'écroulement sont à indiquer l'activité fiévreuse édificatrice de l'an 1928 pendant lequel à Prague plus de 3000 objets furent commencés ou terminés, le travail trop pressé et précipité en conséquence des termes trop courts de la loi sur les exemptions des tailles, la qualité inférieure de certains matériaux de constructions causée par la grande conjoncture, le manque en ouvriers spéciaux, la cessation des légitimations ouvrières indiquant l'apprentissage et la pratique, la surcharge des départements techniques chargés du contrôl des bâtiments, le ralliements des fonctions de l'architecte et de l'entreprenceur, l'entreprise à forfait et le travail par accord.

Quant aux *causes spécifiques* le référent les trouvent en premier lieu dans les fautes de l'exécution des travaux ce qu'il explique en détail. Il remarque que ces fautes tout en donnant une explication suffisante de cet écroulement total presque unique, il faut encore attendre le résultat du contrôlement des calculs statiques, parce qu il ne semble pas exclu que des fautes en calcul fussent aussi commises.

L'étude des travaux de sauvetage renferme aussi des leçons précieuses parceque la démolition vite et le transport des ruines d'une grande maison en béton-armé pour arriver le plus tôt aux victimes ensevelis représente une tâche organisatrice bien complexe.

Les enseignements principaux à tirer du cas de Prague sont les suivants:

1. Il faut réorganiser — surtout en province — *le système du contrôl* des bâtiments, mais parallèlement avec une réglémentation rigoureuse de la responsabilité personelle de l'architecte et de l'entrepreneur, parcequ'une exagération du contrôl officiel, une bureaucratisation du chantier n'est pas désirable.

2. *L'éxecution des constructions en béton-armé* surpassant une limite déterminée ne doit être confié qu'à des entreprises experimentées.

3. A l'occasion de l'adjudication des travaux il faut *exclure les offerts avec des prix économiquement impossibles.*

La plupart de ces questions peuvent être réglées par *édition d'une ordonnance générale* concernant les bâtiments et valable pour le pays entier.

4. *Il faut aggraver les sanctions pénales* et l'enquête doit avoir lieu, la responsabilité doit être établie également dans les cas où l'écroulement n'exigea pas des victimes étant p. e. arrivé par hasard dans la nuit.

5. N'oublions enfin *le rôle important de l'enseignement* professionel dans la prévention de telles catastrophes. Certains points de vue doivent entrer dans l'enseignement non seulement de l'architecte, mais aussi de l'entrepreneur, des maîtres-ouvrier, des ouvriers spéciaux. Le malheur démontra qu'il faut enseigner dans les écoles non seulement les constructions et les méthodes d'exécution classiques, mais aussi pour développer les facultés critiques diriger l'attention sur les fautes et méthodes vicieuses. L'établissement d'une nouvelle science méthodique, de la science du bâtiment malade, quasi de *la pathologie et diagnostic* du bâtiment semble former une exigence des temps modernes. Nous prévoyons qu'on dressera dans les universités techniques des *chaires à la science judiciaire de l'art de bâtir* comme il y a des chaires pour la médecine légale.

Le ministre de commerce invita après le discours l'Association des Ingénieurs et des Architectes à lui faire des propositions concrètes pour prévenir les malheurs aux bâtiments.

Egész Európa nyilvánossága felfigyelt ama sorozatos építési szerencsétlenségek olvasására, melyek rövid időn belül a különböző országokban követték egymást. A legszörnyűbb ezek közül a prágai építési katasztrófa volt a maga csaknem 50 halottjával. Az igazságszolgáltatás keresi a vétkest, a kormányszervek és az egész mérnöktársadalom pedig kutatja a mélyebben fekvő okokat is.

Vétkes gondatlanság okozta a prágai összeomlást, bűnös könnyelműség volna azonban a mi részünkről is, ha beérnők az általános emberi sajnálkozással és nem vonnók le mindama tanulságokat, melyek arra alkalmasak, hogy ily szerencsétlenségek a jövőben elő ne fordulhassanak. Mert legyünk tisztában azzal, mi sem vagyunk biztosítva afelől, hogy ilyen katasztrófák nem érnek. Intő példa erre nézve a két év előtti kispesti összeomlás a maga hét halottjával és ha építkezési tevékenységünk hasonló óriási arányokat öltene, mint Prágában, ahol az idén kb. háromezer épületet kezdtek meg, illetőleg fejeztek be, akkor már baleset-statisztikai okokból nekünk is számolnunk kellene bizonyos ezrelékű bedőléssel. Az épületek biztossága nem olyan nagymértékű, mint ahogyan azt sokan, még szakemberek közül is hiszik. Az épület szerkezeti vázánál most már meg kell állanunk azon az úton, hogy a takarékossági követelmény hangoztatásával mindig többet és többet faragjunk le a biztosságnak abból a fokából, melynek a magasépítkezések kivitelének mai módja mellett talán az a legjellegzetesebb sajátsága, hogy sohasem biztos. Érdekes, hogy fönnálló szabályzataink szerint bizonyos nehézségekbe ütközik a biztosság tényleges mértékének kutatása is. Szinte azt lehetne mondani, hogy félünk a szembesítéstől, nem akarjuk tudni a biztosságnak sokszor nagyon csekély számértékét.

Fontos elvi kérdésnek tartom azért, hogy az egész épület biztosságáról való fogalmainkat tisztázzuk és alapvető annak a belátása, hogy leszállíthatjuk mindenben igényeinket, de az alapok, a nyers falak és nyers födémek legyenek abszolút biztosak. Ha figyelembe vesszük, hogy eme három szerkezeti elem nyers állapotban az átlagépület-típus költségeinek alig 30%-át alkotja és hogy a legnagyobb erőlködéssel, saját lelkiismeretünkkel való megalkuvással sem takaríthatunk meg továbbmenően számottevő összegeket, akkor kétségtelenül mindenki arra a következtetésre fog jutni, hogy ezeknél újabb könnyítéseknek helye nincs és hogy szigorúan ragaszkodnunk kell a szabályzatainkban foglalt méretezési eljárásoknak és előírt anyagminőségnek szigorú betartásához.

* Szerző a mű- és középítési szakosztályok 1928. évi október hó 29-i ülésén tartott előadásának kivonata.

1—2. szám. LXIII. kötet. Budapest, 1929 január 6.

A MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPÍTÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYE

A BUDAPESTI MÉRNÖKI KAMARA HIVATALOS LAPJA.

Mellékletei: „A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyének Havifüzetei", a „Technika és Közgazdaság", „Tüzeléstechnika" és az „Ipari Szabványosítás". Hozza a „Magyar Ipari Szabványosító Bizottság" hivatalos közleményeit és szabványtervezeteit.

TARTALOM: Technikai fejlődésünk története. *Orphanides János.* 1. l. — **A prágai építési katasztrófa és tanulságai.** *Dr. Ing. Mueller Félix.* 2. l.

SZAKIRODALOM: Könyvismertetések, bírálatok. Rovatvezető: *Dr. Lósy-Schmidt Ede*, egyleti könyvtárnok. Das Burzenland. Szerk.: *Erich Jekelius.* Ism.: *Dr. Bierbauer Virgil.* 10. l. — Magyar szerzők irodalmi munkássága 1928/29-ben. Közli: *Dr. Lósy-Schmidt Ede*, egyleti könyvtárnok. 10. l.

EGYLETI KÖZLEMÉNYEK: A gépészmérnöki, gyáripari és elektrotechnikai szakosztály. 10. l. — Szakosztályi választások. 10. l. — Új tagjaink. 10. l. — A geodéziai szakosztály ülése 1928 november 28-án. 11. l. — Az út-, vasút- és hídépítési szakosztály november hó 29-én. 11. l. — Helyreigazítás. 10. l. — A vízépítési szakosztály 1928 november 20-án tartott ülésének jegyzőkönyve. 11. l.

A BUDAPESTI MÉRNÖKI KAMARA KÖZLEMÉNYEI: A Mérnöki Kamara választmányának 108. üléséből. 12. l. — Hirdetmény. 12. l. — A Kamara új tagjai. 12. l. — Jogerőssé vált fegyelmi határozatok. 12. l.

Technikai fejlődésünk története.

ORPHANIDES JÁNOS.

Pár nappal ezelőtt megállottak a két hónapon át szorgalmasan zakatoló nyomdagépek és a sajtó alól szép, testes kötet került ki, mely homlokán ezt a címet viseli: „Technikai fejlődésünk története". Egyletünk úgy érezte, hogy van a magyarsággal és nagynevű technikus elődeinkkel szemben egy nagy törlesztetlen adóssága, amelyet csak úgy képes rendezni, ha összetoborozza a magyar mérnöki karból azt a gárdát, amely szeretettel vállalkozik a krónikás szerepére, hogy megírja mindazt, amit az elmult hatvan éven át alkotott az a generáció, mely méltán megérdemli, hogy róla történetet írjanak.

Az elmult hatvan éven át nem igen értünk rá, hogy történetet, beszámolót írjunk, mert a magyar mérnöki elme mindig az alkotás lázában égett, tekintete sohasem a mult emlékei között keresgélt, hanem lázas szemmel a jövő alkotások felhőkárpitját bontogatta. Gyönyörű kor, álomnak is szép a kiegyezés után fellendülő Magyarország kora, mikor szükség van minden alkotó tehetségre, amely tud és akar dolgozni az új, modern Magyarországért. Most, sajnos, a fejlődés üteme meglassult, a trianoni Magyarország gazdasági ereje megfogyatkozott, a feladatok sokkal kisebb számmal jelentkeznek, de a problémák súlyosabbak, mint voltak a háború előtti Magyarországon, mert a mérnöki elménck a pattanásig feszült idegekkel kell figyelnie és keresnie a módozatokat, hogy hogyan pótoljuk a természetnek a sorsnak, a szegénységünknek, az emberi rövidlátásnak vagy — mondjuk így — Trianonnak minden mostohaságát.

Nemcsak az utódok méltó büszkesége adta tehát kezünkbe a tollat, hanem az a szándék is, hogy tanuljunk a mult időkből az élet legnagyobb tanítómesterétől, a históriától, tanuljunk abban az időben, mikor minden hiba katasztrófát jelenthet, mert szegénységünk nem engedi meg egy fillérnek eltékozlását sem.

A magyar mérnökök sorában mindig találtunk olyanokat, kik derekasan forgatták a tollat, de a magyar mérnök mindig az alkotás szerelmese volt. Új terveket szívesebben szőtt, beszámolót kevéssé szívesen tartott.

Az elmult idők emlékeit felkutató krónikás fülét mindenütt az alkotás tüzének dübörgése üti meg. Ezt olvashatjuk le ennek a könyvnek minden lapjáról. Ebben az alkotó tűzben születtek meg Széchenyi eszméi, mikor hűséges munkatársával, Vásárhelyi Pállal birkózik a vízépítési problémák százaival. Ez a lobogás tüzelte a nagy út-, vasút- és hídépítők, a Kherndl Antalok, Lipthay Sándorok, a Tolnay Lajosok alkotó elméjét. Ez a tűz hevítette bányászatunk, gépészetünk, vegyészetünk nagyjait, Farbaky, Pech Antal, Hermann Emil, Kerpely Antal, Cséti Ottó alkotó fantáziáját, ez mozgatta Déri, Bláthy, Zipernovszky kezében a körzőt és vonalzót, ez a meleg lángolás sugárzott felénk Bánki Donát nagy szemüvegei mögül és ebben a szellemi tűzben égette ki kerámiai alkotásait Wartha Vince. Tűz, lobogó tűz mindenütt! Az esztétika rideg törvényei melegséggel, lángolással szólanak felénk, mikor a nagy építő mesterek parancsszavára felépül Steindl remek, fenséges gótikus országháza, vagy midőn a renaissancenak bűbájos harmóniáját varázsolja elénk Ybl Miklós.

Erről az alkotás melege által fűtött korról írt Egyletünk nagy szeretettel gondos, hűséges krónikát.

De örömünnep ennek a könyvnek a megjelenése Egyletünk történetében egy másik okból is. Most vettük fel ugyanis újra azt a fonalat, melyet a háború miatt ki kellett ejteni a kezünkből, most adtuk ki az első könyvet a háború óta.

Előttem fekszenek szép, vaskos kötetekben a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet könyvkiadóvállalatának termékei. 1883 óta sűrű egymásutánban kerülnek ki a könyvpiacra Straub Sándor, Hoor Mór, Herzog József, Söpkéz Sándor, Bogdánfy Ödön, Nagy Dezső, Lipthay Sándor, Faragó Lipót, Hajós Sámuel munkái, melyeknek mindegyike értékes gazdagodását jelenti az elektrotechnikával, vízépítéssel, vasútépítéssel és mechanikával foglalkozó irodalmunknak. De megszólalnak ezeken a lapokon külföldi szerzők is. Debauve-nak a közutakról, De Lagréné-nek a belvízi hajózásról és Marcus Vitruvius Pollio-nak az építészetről szóló munkái ennek a könyvsorozatnak ívein látnak — jó magyar fordításban — napvilágot.

És most megint visszatérünk az igazi mérnöki mentalitáshoz. Most, mikor egy már megjelent műre felhívjuk a figyelmet, egyúttal a jövőt is nézzük; a jövőt, amelynek igéretes távlatában ott akarunk látni újabb köteteket, amelyek ékes szóval a magyar műszaki társadalom szellemi fölényét hirdetik.

Úgy érezzük, hogy most, midőn a mérnökség karl ügyeinek képviseletét a Mérnöki Kamara látja el, Egyletünknek kétszeres gonddal kell a tudomány irányába fordulnia. Az Egylet politikájának hangszerén természetesen meg kell szólalnia számtalan hangnak, de úgy érezzük, hogy a vezérszólamot a tudománynak kell játszania. A tudományos célkitűzés pedig nyomtatott betű nélkül elképzelhetetlen. Az időszakos kiadványok, melyeknek sorában Közlönyünk oly nagy fontosságú missziót tölt be, a problémának csak egyik részét oldják meg. A szellemi alkotásoknak van egy osztálya, mely kinő az időszakos kiadványok kereteiből, akár azért, mert egy probléma igen széleskörű, nagyterjedelmű megvilágítást igényel, akár azért, mert egy tudományos ágazatnak, rendszeres összefoglaló ismertetését kívánjuk adni. Könyveket kell tehát kiadni, hogy ezeket a feladatokat megoldhassuk.

Semminek sincs olyan hatalma, mint a nyomtatott szónak. Új távlatok nyílnak meg előttünk, új lehetőségek bukkannak elő az új feltárt területeken.

Új, izmos tehetségeknek szeretnénk lehetőségeket

A szóbanforgó eset tanulmányozására Prágába egész Európából számos szakember érkezett. Mindezek az urak azonban alig láttak többet egy óriási romhalmaznál és a kérdés behatóbb tanulmányozása nem igen állott módjukban. Jómagam október 17-én, tehát a szerencsétlenség utáni nyolcadik napon reggel érkeztem oda és négy teljes napon keresztül késő estig kizáróan ezzel a kérdéssel foglalkoztam. A helyzet, amely akkor elibém tárult, a következő volt: A szerencsétlenség színhelyét még mindig rendőrkordon vette körül, amelyen csak hivatalos személyeket és a mentési munkálatokat végző katonákat és munkásokat bocsájtottak keresztül. A bíróság az ügy megvizsgálására az állandó bírósági szakértők közül mindjárt a szerencsétlenség napján kirendelt kettőt, rövidesen azonban szükségessé vált egy specialistának kiküldetése is. Harmadik szakértőnek dr. *Glocknert*, a prágai műegyetem ezidei rektorát küldték ki. Dr. Glocknernek egyik első intézkedése az volt, hogy a törmeléktömegből több viszonylagos épségben maradt oszlopot és gerendát beszállíttatott műegyetemi laboratóriumába. Éppen ott tartózkodásom alatt történt aztán, hogy dr. Glockner a rektori méltósággal járó nagy elfoglaltsága miatt kénytelen volt az érdekes eset tanulmányozásáról, illetőleg a szakértői tisztségről lemondani, úgy, hogy helyébe dr. *Kukač* ugyancsak prágai műegyetemi tanárt rendelték ki, aki tehát csak ekkor kezdte meg vizsgálatait.

Az egész ügyről tiszta képet nyerendő, az összes érdekeltekkel érintkezést kerestem. Kimerítő eszmecserét folytattam magán a helyszinen a vállalatot képviselő mérnökkel, mert maguk a vállalkozók — Pražák és Moravec építészek és építőmesterek — súlyos idegsokkjuk miatt nem érintkeztek a külvilággal. Egy egész napot vettek igénybe a dr. Glocknerrel, dr. Kukač-csal, továbbá dr. Gessnerrel, a prágai műegyetemek szilárdságtan- és statika-professzoraival folytatott megbeszéléseim. Részletesen megvizsgáltuk a laboratóriumban fekvő kísérleti anyagot és eszmecserét folytattunk a bedőlés valószínű okairól. Szükségesnek láttam továbbá fölkeresni a városi tanács illetékes ügyosztályait is, hogy az engedélyezési eljárást és a büntetőjogi helyzetet megismerjem. Emez utóbbi tárgyalásaim szintén egész napot vettek igénybe. Az éjjel-nappal folyó eltakarítási munkálatok a katasztrófa utáni tizedik napon, pénteken annyira jutottak, hogy az alagsor és az alapok csaknem teljesen szabaddá váltak, ami lehetővé tette számomra azt, hogy dr. Kukač-csal és tanársegédjével együtt beható helyszini vizsgálatokat folytassunk, melyeknek eredményei, véleményem szerint, elegendő magyarázatát adják a bekövetkezett összeomlásnak. Mindeme vizsgálatokról, tárgyalásokról és benyomásokról a második fejezetben fogok részletesen beszámolni. Beszámolóm tagolása egyébként a következő:

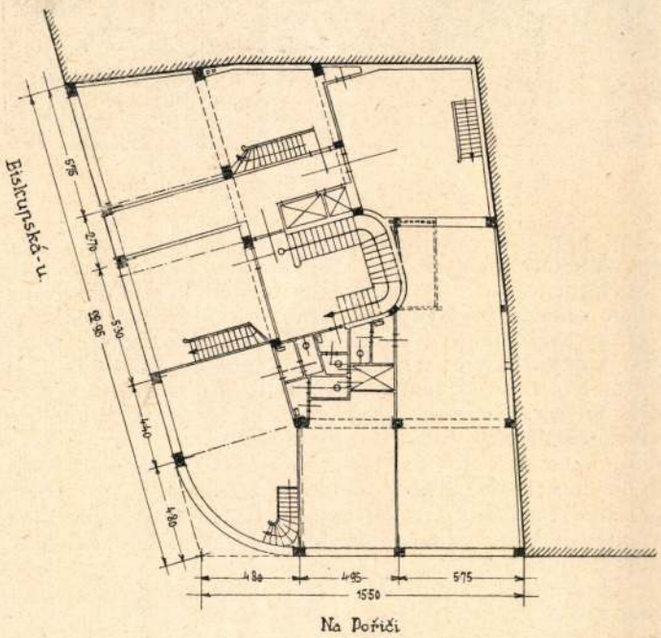

1. ábra. Földszinti alaprajz.

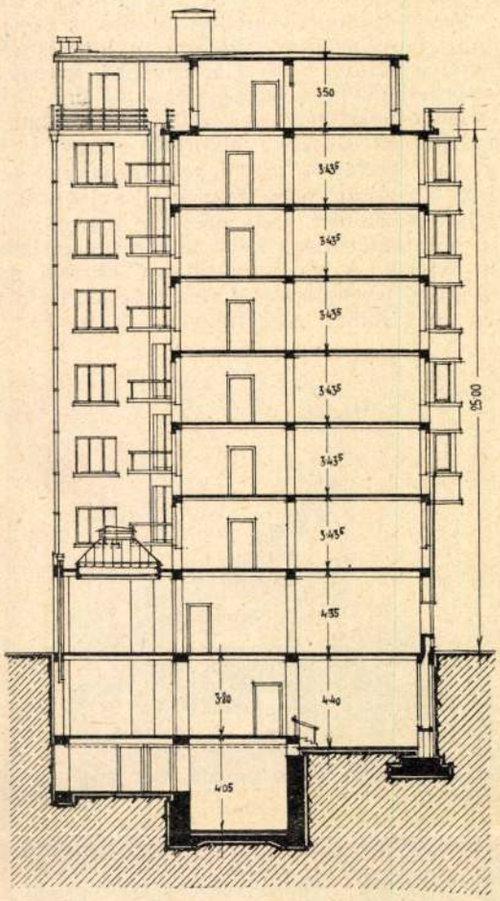

2. ábra. Metszet.

Mindenekelőtt az épület terveit fogom ismertetni, majd be fogom mutatni az építkezés állását néhány nappal az összeomlás előtt, majd az összeomlott épület fényképfelvételeit és végre a mentési és eltakarítási munkálatokat.

A második fejezet az összeomlás okait tárgyalja, a harmadik ismerteti a büntetőjogi helyzetet Prágában és nálunk, végre pedig rátérek a tanulságok összefoglalására, melyek bizonyos konkrét javaslatokban is kifejezést nyernek.

I. Az épület ismertetése. Az összeomlott épület Prága egyik legforgalmasabb utcájának — a Na Poričí-nek — és a Biskupská ulica-nak sarkán állott. Telke elég kicsi, kb. 110 négyszögöl. Az épület egyik homlokzata 15·50 *m*, a másik 22·95 *m* hosszú. Az épület a föld színe felett, beleértve a földszintet, 8 emeletsort tartalmazott, úgyhogy legmagasabb pontja kereken 28·50 *m*-re volt a járda színe fölött. Az épületnek részben kettős alagsora van, miként ez a 2. ábrán látható. Az egész épület szerkezeti váza vasbetonból készült. A vasbetonpilléreknek egymástól való távolsága kb. 5 *m* volt. A födémszerkezetet sík alsónézetű, sűrű bordázatú födém alkotta. A bordák szélessége 8—9 *cm*, a lemezek vastagsága 5 *cm* volt. Az épület alá nem helyeztek egységes vasbetonlemezt, hanem az egyes pillérsorokat külön alapozták. Az alsó lépcső csömöszölt betonból készült, míg a felső vasbetonszerkezetű volt. A pillérelrendezésnek sajátossága abban nyilvánult, hogy a sarokra nem helyeztek oszlopot, hanem oda egy csaknem 8 *m* fesztávolú alaprajzban ívelt tartó került. Ez a pont volt az egész szerkezet stabilitásának Achilles-

sarka. A bedőlés itt, az ívelt nyílás oldalpillérénél kezdődött.

A tervezethez egész általánosságban hozzászólva, kifogás alá esik az első és második souterrain különböző alapozási mélysége, ahogyan ez a metszetből világosan kitűnik. Ilyen elrendezés mellett homokos talaj esetében mindig fennforog az oldalirányú kitérésnek bizonyos veszélye. Kifogás alá esik továbbá az egész létesítmény térbeli állékonysága, mert a főfalak helyét elfoglaló vasbetonoszlopok a kiváltó főtartókkal együtt csak eme főfalak síkjában alkottak merev keretszerkezeteket, e főfalakra merőleges irányban azonban, egynéhány hevedert nem tekintve, csupán a födém nyujtott összeköttetést, mely azonban már fentebb említett kis méreteinél fogva kellő kimerevítésre alkalmasnak nem látszik. A vasbetonpillérek közötti mezőket üreges, könnyű téglafalazattal töltötték ki. Ez a munka a bedőlés pillanatában még folyt.

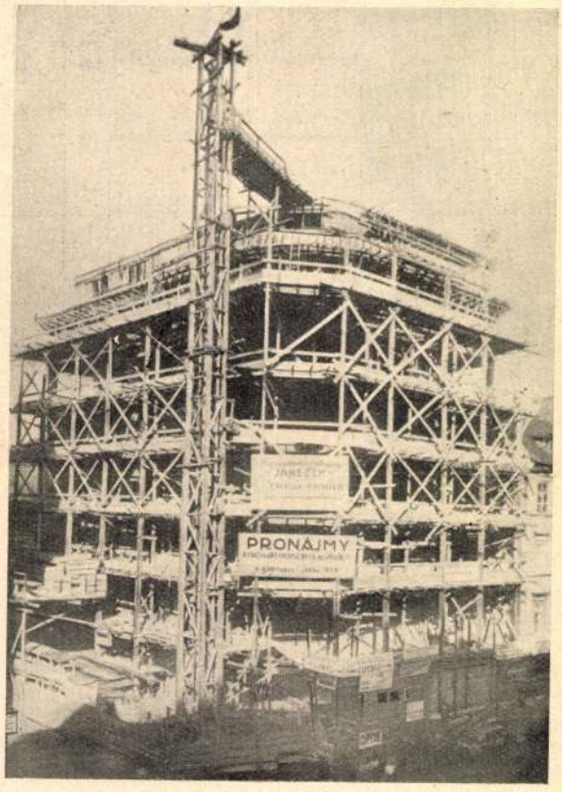

3. ábra. Körülbelül 10 nappal az összeomlás előtt.

A 3. ábra az épületet körülbelül tíz nappal a bedőlés előtt szemlélteti. Az építkezést májusban kezdték, a régi kétemeletes ház lebontásával, júniusban hozzáláttak az alpozáshoz és az alagsorok készítéséhez; a föld színe feletti nyolc emeletsort kb. 2½ hónap alatt húzták fel. Ez a kép arról is tájékoztat, hogy a kitöltő falazat készítése folyt.

Ezzel kapcsolatosan azonnal meg kell állapítanunk, hogy az épületet hordó oszlopok csak most kapták meg fokozatosan a rendeltetésszerű terheket s eme téglákanak a felszállításával kapcsolatosan igen könnyen történhetett meg az anyagnak lokális fölhalmozásával kapcsolatosan valamelyik oszlopnak erősebb megterhelése. Láthatjuk a képen egyúttal, hogy a födémek még be vannak zsaluzva. Megjegyezzük, hogy az összeomláskor csak a felső emeletsorok voltak nagyjában kizsaluzva, míg az alsó emeletsorok, és amin a legjobban lehet csodálkozni, a több hónappal előbb készült alagsori pillérek és vasbetonoldalfalak a bedőléskor is még bezsaluzottan állottak. Ez a körülmény élesen rávilágít ama kismértékű bizalomra, amellyel az építőmesterek eme alsó emeletek betonjával szemben viseltettek. A bekövetkezett tragikus esemény szomorúan igazolta bizalmatlanságukat, mert az egész épületnek a bedőlések történetében szinte páratlan, kártyavárszerű összeroppanását kétségtelenül az alsó oszlopok összeomlása idézte elő.

A 4. ábra az épületet közvetlenül az összeomlás után szemlélteti. Az összeomlás október 9-én délután 3 órakor másodpercek alatt történt, úgy, hogy lecsengetésre sem volt idő. A sok állványanyag teljesen befödi a pinceürbe leszakadt romokat. Az egész állványerdőből csodálatosképen csupán a belső sarokban lévő szállítótorony maradt meg.

Az 5—9. ábrán már megindultak a mentési munkálatok. Óriási a sürgés-forgás. A deszkákat és a gerendákat már eltávolították. Tüzérségi teherszállító autók viszik az anyagot, katonák, tűzoltók és munkások dolgoznak a romhalmazon, melyet jellegzetessé az összevissza fekvő oszloptörzsek, mestergerendadarabok és födémlemezek tesznek. A szomszéd háznak düledező falát ideiglenesen kiducolták. Látjuk, amint a munkások ollókkal és autogén-eljárással vagdossák a vasbetéteket. Számos munkás pneumatikus fúrókkal repeszti az eltemetett munkásokon fekvő betontömegeket. Itt jegyzem meg, hogy a betontömbök kihúzásához a nehéz tüzérségi ágyúk vontatására való traktorokat használták fel, azonkívül több motoros kompresszorral működésben tartottak 13 betontörőt és fúrót.

A 10—14. képek részleteket tárnak elénk.

Az eltakarítási munkálatok körül, melyek felváltásokkal kb. 12 napon át éjjel-nappal folytak, nagyon jó segítség volt egy emelődaru, amelyet azonban csak né-

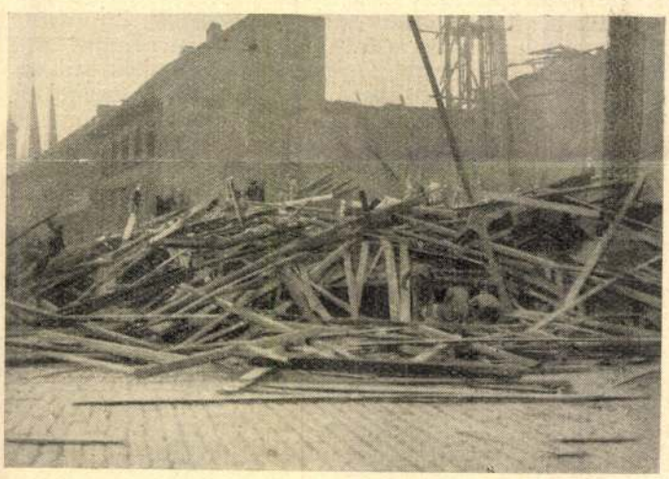

4. ábra. Közvetlenül az összeomlás után.

hány nap multával hoztak oda. Ez is arra utal, hogy az illetékeseknek az ilyen katasztrófa bekövetkezésére elméletben bizonyos mértékig elő kell készülniök s az ilyen munka megszervezését, akár a mozgósítási tervet, az asztalfiókban készen kell tartaniok, mert a mentési munkálatok racionális, gyors lebonyolításának előfeltétele az, hogy tervszerűen s ne ötletszerűen végezzék azokat. Az a hangyabolyszerű nyüzsgés, amely a szerencsétlenség színhelyén napokon át szemlélhető volt, kétségtelenül nem mozdította elő a munkát. Nagyon figyelmébe ajánlanám a tűzoltóság igen tisztelt parancsnokságának, hogy gyakorlat céljából választana ki magának itt Budapesten, lehetőleg szűk utcában egy objektumot és tegye megfontolás tárgyává mindama intézkedéseket, amelyek a szerencsétlenség első óráiban szükségesek. Ki legyen az ilyen speciális képzettséget igénylő mentőmunkálatok parancsnoka, honnan veendi a szakmunkásokat, honnan az autogén vágószerszámokat, a traktorokat, a pneumatikus fúrókat, a darukat, a szállítóeszközöket, a fényszórókat és így tovább.

II. Az összeomlás okai. Az összeomlás okainak a vizsgálatánál meg kell különböztetnünk az általános oko-

kat a bedőlést közvetlenül előidéző különleges műszaki okoktól. Általános okok alatt értem azokat, amelyek apriori fokozzák szerencsétlenség bekövetkezhetőségének esélyeit. Az általános okokhoz sorolandók a rendszerben lévő fogyatékosságok is, idetartoznak tehát a vállalati és üzemi módszerek és az ellenőrzés kérdései is.

a) Az általános okok. Az *első ilyen általános ok az a méreteiben páratlan építkezési tevékenység*, amelynek most Prága a színhelye. Miként már említettem, a folyó évben kb. háromezer épületet kezdtek meg, illetőleg fejeztek be. Minden utcasarkon óriási, 6—7—8 emeletes üzlet- és irodaházak nőnek ki a földből. A föld kiemelése, az alapok és a két souterrainnak létesítése után a 6—7 emeletes vasbeton fölépítményt alig két hónap alatt szokták elkészíteni, úgy, hogy hetenkint átlag egy emeletsor készül el. A szóbanforgó épületen — a vállalkozó kijelentése szerint — mind-

5. ábra. A *Na Pořiči-utca.*

össze 120 napig dolgoztak, az építési engedélyt április 18-án kapták meg, májusban hozzáláttak a régi kétemeletes ház lerombolásához. Egészen bizonyos, hogy ilyen forszírozott tempó mellett csak nagyszilárdságú, teljesen megbízható minőségű cement alkalmazása jöhet szóba. Nem kisebb jelentősége van természetesen az adalékanyagok megfelelő minőségének is. Mindezekről a különleges műszaki okok során lesz még szó.

A második általános ok az építkezési adókedvezményekről szóló törvénynek egyik hiányossága. Eme törvény ugyanis nem írja elő az építkezések megkezdésének, hanem csupán azok befejezésének időpontját. Ez az időpont az elmult 1928. évnek a vége. A törvény ugyan 1927 áprilisából való, azonban csak 1928 márc. 31-én dőlt el véglegesen, hogy nem fogják meghosszabbítani. — A szakköröknek minden figyelmeztetése hiába volt. Az építtetőknek tehát tulajdonképen csak kilenc hónap állott rendelkezésükre a tervezésre, az építési engedély megszerzésére, a vállalatbaadásra, a pénzügyi kérdések elintézésére és a kivitelre. Ez aztán természetesen rettenetes hajszára vezetett. A hatóságoknak a törvény rendelkezése folytán két hét alatt kellett dönteniök az építési engedélyek tárgyában, mely rövid határidő természetesen lehetetlenné teszi a részletes átvizsgálást. A hatóságok annyira el vannak halmozva munkával, hogy ezidőszerint állítólag még háromezer elintézetlen kérvény fekszik a városi tanács előtt. A tervezőnek nem volt elég ideje a tervek elkészítésére, a vállalkozó nem tudott gondosan kalkulálni és nem tudta munkáját olyan határidők betartásával lebonyolítani, amelyek műszaki szempontból indokoltak lettek volna. Súlyos észrevételek hangzottak el ezzel kapcsolatosan a mérnökök, sőt a prágai mérnöki kamara részéről is, hogy a jogászok és a pénzügyi szakemberek a törvények megalkotásánál még legsajátosabb kérdéseikben sem engedik őket szóhoz jutni. A katasztrófának hatása alatt a kormány máris bejelentette az adómentességi törvény módosítását. Ebben a vonatkozásban azonban, úgy vélem, mégis éles különbséget kell tenni az ok, a vétkesség és a felelősség között és nem lehet egyszerűen a törvényt mindenért okolni. Vétkes az, aki kötelességét nem teljesítette. Nem vétkes azonban egy törvény, mely kedvezményeket nyujt, ha az emberi haszonlesés a kötelességek megsértésével akar előnyökhöz jutni. Különbség teendő az ok és a vétkesség között! Tény például, hogy a tűzkár elleni biztosítás fo-

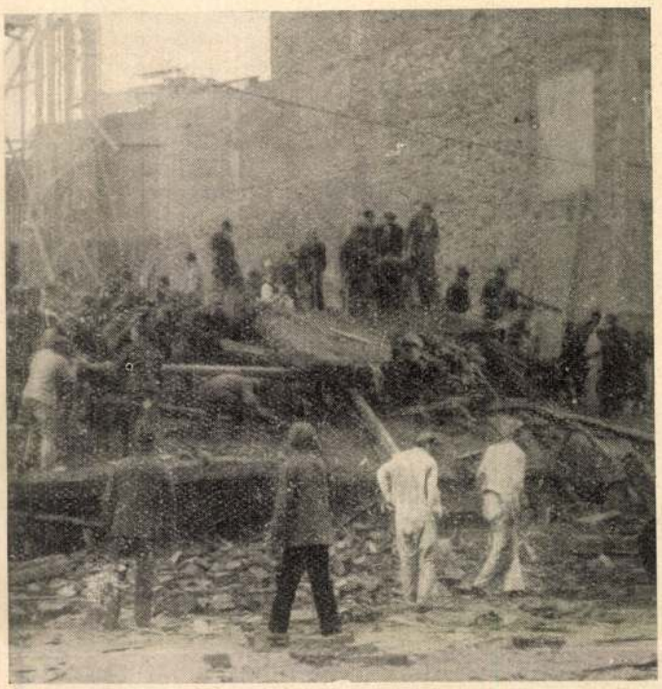

6. ábra. A romok eltakarítása.

kozza a tűzesetek számát, a tűzkárbiztosítás tehát az ok. De mondhatjuk-e vajjon, hogy a biztosító a bűnös, ha akár egy egész várost felgyujtanak eme ösztönzés sarkaló hatására. Nem mondható tehát rossznak az olyan törvény, mely ezer és ezer ház létesítését tette lehetővé, de amellyel ezreléknyi arányban visszaéltek.

Nem egészen ártatlanok az építtetők sem a maguk megértés nélküli sürgetésükkel. Őket is gondolkodóba fogja azonban ejteni ama több oldalról hangoztatott jogi felfogás, hogy a sérülteknek ő velük szemben is van kereseti joguk. Természetesen visszkeresettel élhetnek a vállalkozóval szemben.

A harmadik általános ok, hogy az óriási konjunktúrával kapcsolatosan az építkezésekhez felhasznált anyagoknak a minősége leromlott. Nagyon sok vidéki téglagyárnak anyagát is használják fel például a prágai építkezéseken. Az anyagszállítás olyan nagy mérveket öltött, hogy megbénította a vasúti forgalmat. Nemrégen hetekre el kellett zárni építőanyagok számára a prágai pályaudvarokat, úgyhogy a vállalkozók a súlyos késedelmi kötbérek által sarkalva örültek, ha akármilyen anyagot is tudtak szerezni. Az előttünk fekvő esetben ez különösen az adalékanyagokra vonatkozik. Prágában a vasbeton építkezésekhez rendszerint a Moldava homokos kavicsát használják föl, amelyet a fővárosnak kotróvállalata szállít. Ez a kavics azonban sokszor nem egészen megbízható minőségű és igen gyakran 70—80% homokot tartalmaz. A folyó esztendőben uralkodó sekély vízállás következtében állítólag erősen szennyezett kavics is került forgalomba. A vállalkozók szerint ők tehetetlenek a fővárosi kotróvállalattal szemben, az épületre érkezett szállítmányokat fel kell használniok, mert a fuvarost meg kell fizetniök. Ehelyütt azonban meg kell jegyeznünk, hogy a szerencsétlenség óta a prágai épületeken egyszerre csak *megjelent a rosta.*

A magasépítkezésben ugyanis ott éppúgy, mint nálunk, sajátságos ebben a vonatkozásban a helyzet. Ugyanazok a nagy cégek, akik például az útépítő munkálatoknál gondosan különválasztják a homokot a kavicstól és különbségeket tesznek a szemszerkezet szerint, a magasépítkezésben megfeledkezni látszanak mindezekről a dolgokról. Itt minden jó. Épp ilyen gondtalanul bánnak a cementtel. Azt hiszik, hogy mert nagyszilárdságú cementet alkalmaznak, most már minden meg van engedve. Korán kizsaluzni, homokos adalékanyagot alkalmazni, nagyon sok vízzel dolgozni és ráadásul talán még a cementmennyiséget is mérsékelni! Annak a cementnek a mennyiségét, amely sokszor olyan kényes, hogy a hőmérséklet +8⌢10° alá való süllyedését már megérzi és akkor semmivel sem különb, mint a közönséges ú. n. kereskedelmi portland-cement! Régi tapasztalat, hogy a legtöbb betonszerencsétlenség ősszel történik, amikor az átlagos hőfok sokszor +5° körül van, de előfordulnak már 0° alatti hőmérsékletek is. Az emberek pedig nem vigyáznak és úgy dolgoznak, mintha meleg nyár volna.

Negyedik általános okul hozom föl a tanult szakmunkásoknak hiányát, különösen pedig a munkás képzettségét igazoló munkakönyveknek a megszüntetését. Nagy a munkáshiány, úgyhogy a vállalkozó kénytelen az épületen jelentkező és rendszerint zárt csoportokat

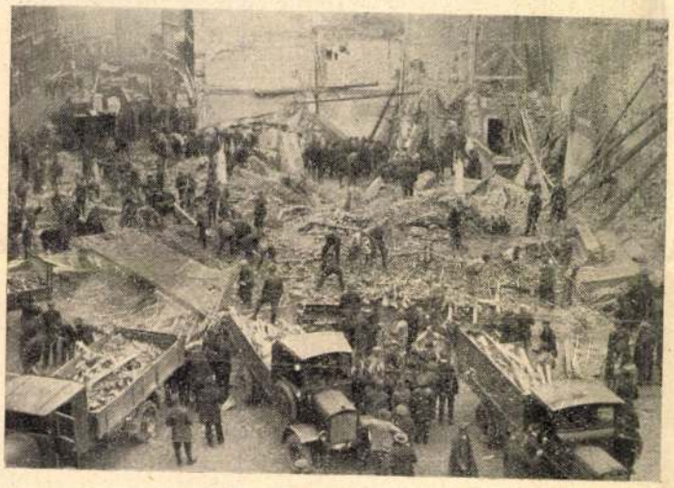

7. ábra. A törmelék elszállítása.

alkotó munkásokat felfogadni, nem tudja ellenőrizni, hogy a munkás ama bemondása, hogy például vasbetonmunkás, az igazságnak megfelel-e, nem tudja, milyen gyakorlattal rendelkezik és csak a munka folyamán van módjában arról tájékozódni, hogy tulajdonképen mit tud. Amíg ez megtörténik, természetesen annyi hibát követhet el egy munkás olyan kényes szerkezetnél, mint a vasbeton, hogy az épület esetleges bedőlésének esélyei erősen fokozódnak. Kétségtelen, hogy közbiztossági szempontokból eme rendszer fönn nem tartható és módját kell ejteni annak, hogy különleges szakképzettséget igénylő, nagy lelkiismeretességet föltételező munkákat csak megfelelő munkásokkal lehessen végezni.

Az ötödik általános okot a hatósági ellenőrző szerveknek a túlterhelése alkotja. Az idei építkezéseknél egy-egy ellenőrre 130 épület esett, úgyhogy fizikailag teljesen lehetetlen akár a benyujtott terveknek behatóbb átvizsgálása, akár pedig a helyszíni ellenőrzés. A hatósági ellenőrzési rendszerben ezenkívül a prágai szakkörök szerint ama fogyatékosság is észlelhető, hogy számos esetben 1 : 100 léptékű tervek bemutatásával megelégedett az építésrendőri hatóság és a részletes vasbetontervek és a részletes statikai számításoknak bemutatását nem követelte. A specialista nagy cégeknél ebből kifolyóan természetesen semmi baj sem keletkezett. Veszélyessé válik azonban a helyzet a kisebb cégek vagy a vasbeton terén megfelelő multtal nem rendelkező cégek esetében. A pořiči építkezés vállalkozója például értesülésem szerint — bár egyébként a nagyobb cégek közé tartozott — csak körülbelül egy év előtt kezdett vasbetonnal foglalkozni. Fokozza ennek a helyzetnek súlyosságát az, hogy a tervezés és a végrehajtás egy kézben való egyesítése ilyen lázas munka mellett nem nyujt kellő garanciát. Ez történt a jelen esetben is. Az építkezést ezenkívül átalányban vállalták és a munkásoknak részben akkordban adták ki.

b) *A különleges műszaki okok.* A különleges műszaki okokat az eddigi hivatalos vizsgálat még nem derítette ki. A prágai szakkörök csak kombinációkra vannak utalva, a kiküldött szakértők közül a specialista műegyetemi tanár munkáját éppen hogy csak megkezdte. A munkaügyi miniszter 1928. évi október hó 18-án a parlamentben bejelentette, hogy az okok tekintetében még nem nyilatkozhat, meg kell várnia a szakértői vizsgálat eredményeit. Én azt hiszem,

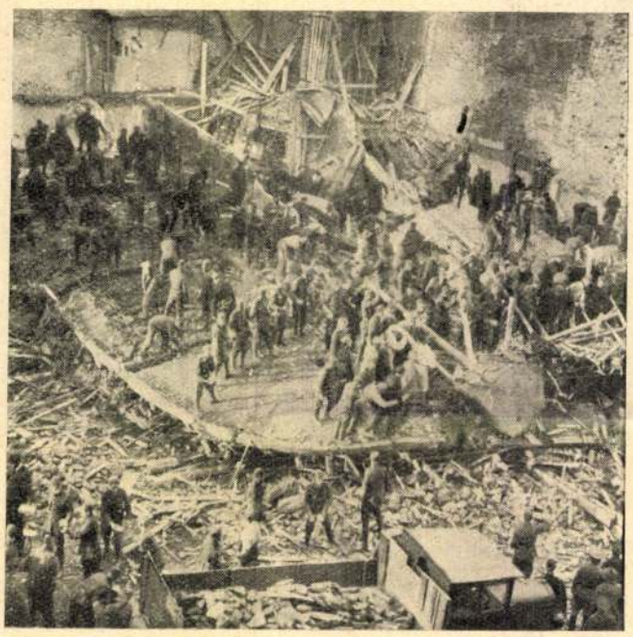

8. ábra. A főpárkány a járda színében fekszik.

hivatalosan csak hónapok multán, esetleg csak a főtárgyalás alkalmával fog a nagyközönség a konkrétumok tekintetében tájékozást szerezni, a vád és a védelem szakértőinek a harca azonban tapasztalat szerint olyan bonyolult helyzeteket szokott előidézni az ilyen természetű perekben, hogy a történelem rendszerint úgy könyveli el a beomlásokat, hogy okaikat megbízhatóan nem sikerült tisztázni. Olvasóim ennek folytán talán meg lesznek lepődve, ha én a bedőlés közvetlen műszaki okait illetően helyszíni vizsgálataim alapján mégis határozott véleményt nyilvánítok. Tisztán elméleti alapon négy bedőlési ok jött a jelen esetben tekintetbe.

Első a helytelen alapozás, illetőleg az altalaj megmozdulása. Ez az ok esetleg mint vis major volna beállítható. *A második ok a beton silány minősége, a harmadik* a hiányos, esetleg a tervtől eltérő *szerelés*, a *negyedik* pedig a *tervezési és számítási hibák.*

Ami az *alapokat* és az *altalajt* illeti, ezt a föltevést ma már el kell ejtenünk. A romoknak eltakarítása után meg lehetett vizsgálni az alapokat és itt olyan jelenségeket nem lehetett megállapítani, amelyekből arra lehetne következtetni, hogy talán egyenlőtlen talajsüllyedés következett volna be. Ez különben ma már a vállalat mérnökének is felfogása, bárha a vállalatnak nyilvánvalóan érdekében állott volna ilyen természetű ok megállapítása. A vállalat mérnöke egyébként kö-

zölte velem, hogy az alapfenék igénybevétele másfél kilogramm négyszögcentiméterenként, ezt a csekély értéket pedig a homokos altalajra minden további nélkül meg lehetett engedni. Eme fölfogásomat osztják a prágai műegyetem tanárai is, akik közül az egyiknek nem régen módjában volt a szóbanforgó telekkel szemben létesült és most befejezés alatt álló hatalmas irodaház építkezésével kapcsolatban az altalajt megvizsgálni, melynek minőségét megfelelőnek találta.

A *második* tekintetbe jövő műszaki ok a beton rossz minősége és elégtelen szilárdsága. A szakkörökben eme kérdésnek eldöntése céljából szükségesnek látják a kísérleti állomásra beszállított próbatestek törési eredményeinek bevárását. A magam részéről, bármily különösnek tűnik föl első pillanatra, a konkrét esetben ezektől nem várok különös eredményt, mert a törmelékké összezúzódott betont természetesen már eltakarították és elvitték és így azt nem is lehet törési próbának alávetni. A törési próbák csak akkor bizonyítanak a jelen esetben valamit, ha rossz eredményt adnak, mert a jó vagy közepes eredményekből 8—10 próba alapján általánosító következtetést úgyse lehet vonni. A romok nagy részének eltakarítása és a pinceür szabaddá tétele után megvizsgáltam azonban a megmaradt alagsori oszlopokat és a faltesteknek betonját és azt találtam, hogy a pilléreknek belsejében még egyáltalában nem szilárdult meg, közönséges falkapoccsal éppúgy nagy üregeket tudtam abban kivájni, mint ahogyan egy fogorvos kikaparja az odvas fog szétmállott anyagát. Nem állítom tehát azt, hogy az egész épület betonja rossz volt, ellenben határozottan állítom, hogy rossz volt az alagsor betonja, silány minőségű volt az alapbeton és valószínűnek tartom a beszerzett információk alapján, hogy rossz volt a földszinti és félemeleti beton is. Eme utóbbi feltevésemet a szerencsétlenség után közvetlenül számos szakember eszközölte megfigyelés is megerősíti. *A bedőlés tehát szerintem az alagsori földszinti és félemeleti oszlopok összeroppanása folytán következett be és ez adja meg egyúttal magyarázatát* annak is, hogy az egész létesítmény kártyavárszerűen önmagában összedőlt. Ezt mondja lényegében egy újságnyilatkozatában a vállalkozó Pražák testvére, aki az egyik félemeleti sarokpillér mellett állott, amikor észrevette, hogy annak betonja töredezni kezdett. Gyorsan kiszaladt és szerencséjére a mögötte másodpercek alatt összeroppanó épület porfellege érte csupán, egyébként sértetlen maradt. Teljesen elfogadhatónak tartom azért más szemtanuknak

9. ábra. A szomszédos ház.

ama vallomását is, hogy az összeomlás a 8 méteres ívelt sarokáthidalás melletti vasbetonpillérrel vette kezdetét. Másodlagos kérdés ezekután, hogy mi okozta a betonnak rossz minőségét. Erre nézve egy pozitívum és két föltevés áll rendelkezésünkre. A pozitívum az, hogy az adalékanyagoknak a minősége nem volt megfelelő, részben túlhomokos, helyenkint túlnagy kavicsdarabokat tartalmazó és részben szennyezett is volt. Föltevésszerű, hogy a cement minősége sem volt megfelelő éppen a kritikus alagsori és elsőemeleti szerkezetekben. Igazolva van azonban, hogy a vállalkozó eme épületrészeket egy kisebb cementgyár olcsóbb gyártmányainak felhasználásával építette és aztán egyszerre tért át egy közismerten kiváló cement alkalmazására. Kifogásolnom kell ezzel kapcsolatban, hogy miért nem készíttetett a vállalkozó a Prágában ma már nemcsak állami, hanem magánépítkezéseknél is általánosnak mondható szokásnak megfelelően az építkezés folyamán próbakockákat és Emperger-gerendákat, mert ezzel a szerencsétlenség el lett volna hárítható.

Azzal, hogy a felső emeleteken nagy szilárdságú cementet alkalmazott s amellett az adalékanyagokat nem válogatta ki, nem hozta helyre az alsó emeleteken el-

10. ábra. Pneumatikus fúrás és repesztés.

követett hibákat. Különben is még ezzel a nagy szilárdságú cementtel is nagyon kell vigyázni. Ha a hőmérséklet, ahogyan már említettem $+8 \backsim 10°$ alá sülyed, akkor szilárdsága lényegesen csökken és egy csöppet sem viselkedik másképen, mint a közönséges kereskedelmi cement. Az egyik prágai nagy vasbetoncég hetenkint vizsgálja a beton minőségét és rájött arra, hogy szeptember eleje, tehát a kritikus őszi idő óta a nagy szilárdságú próbacement betonpróbakockái 8 napos korban 160, 110, 90, 46 és 32 kg/cm^2 szilárdságokat mutattak csak, pedig a nagy homoktartalmú adalékanyagnak ellensúlyozására 400 *kg*-os keverést alkalmaztak. Eme meglepő tapasztalatok magyarázzák meg, hogy ma Prágában nagyon sok helyen nem merik kizsaluzni a vasbetonszerkezeteket.

Föltevésszerűen befolyásolhatta még a betonnak szilárdságát a cement elégtelen mennyisége, és pedig vagy olyan értelemben, hogy nem emelték föl a cement arányszámát a túlhomokos adalékanyagra való tekintettel, vagy pedig olyan értelemben, hogy még a szokásos mennyiséget sem tették bele. Erre nézve a részletes vizsgálat adhatna választ, és pedig egyrészt a keverésre nézve adott utasításoknak tanukihallgatások útján leendő tisztázása, másrészt a mérőegységül használt és állítólag 40 liter férőjű talicskák megvizsgálásával kapcsolatosan és végre az épületre tényleg kiszállított összcementmennyiségnek a beton térfoglalattal való összevetése útján.

Kifogásolom ezenkívül, hogy a beton tömörsége helyenkint nem volt megfelelő. Találtam egészen likacsos, részben kézben morzsolható részeket is. Lehetségesnek látszik végül az is, hogy az adalékanyagok szállításával kapcsolatos nehézségek folytán részben az építési gödörben talált homokot is fölhasználták a betonkeveréshez.

Harmadik okul említettem a helytelen szerelést és helytelen munkát. Megállapítottam, hogy a betonozást helyenkint úgy hagyták abba, illetőleg úgy folytatták, hogy például egyik-másik oszlopnak törzsében teljesen elváló hézag keletkezett a betonanyagban. Megállapítottam, hogy az oszlopok hosszmenti vasait egyes helyeken egészen rendetlenül helyezték el, úgyhogy azok részben az oszlop közepére kerültek. Megállapítottam végre, hogy a kengyelezés meglehetősen gyönge volt, még nagy gerendáknál is 30—40 *cm*-es távolságban 5 *mm*-es kengyeleket találtam.

Negyedik lehetséges okként végre a tervezési és számítási hibákat említettem. Beszámolóm bevezető részében a tervek ismertetése során rámutattam már arra, hogy az egész létesítmény térbeli stabilitása és merevsége kisebb mértékű. Ami az esetleges számítási hibákat illeti, meg kell várnunk a statikai számítások ellenőrzését, azoknak a tervekkel és kivitellel való összehasonlítását is, mielőtt végleges véleményt mondanánk. Lehetségesnek, sőt valószínűnek tartom, hogy itt is fognak kifogások felmerülni. Ezek azonban legfeljebb azt fogják jelenteni, hogy a beteg nem egy, hanem két halálos bajban pusztult el. *A bedőlésnek szükséges és elegendő magyarázatát adja véleményem szerint a betonnak a legalsó emeletek valamelyikében való kis szilárdsága is.*

11. ábra. Részletek.

Egyébként a vállalkozó büntetőjogi felelősségét a jelen esetben a tervezésben netán elkövetett hibák nem csökkentik, mert ő az építkezésnek nemcsak dologi vállalkozója, hanem tervezője és ellenőre is volt egy személybn.

III. A büntetőjogi helyzet Prágában és nálunk. Csehországban az 1852-ből származó büntetőtörvénykönyv van érvényben, melynek 335-ik paragrafusa szerint:

„Minden olyan cselekmény vagy mulasztás, melyről a cselekvő mindenki számára könnyen felismerhető következményei, vagy különlegesen közzétett előírások folytán, állása, hivatala, foglalkozása, ipara, vagy általában sajátos viszonyainál fogva felismerhette volna, hogy emberek egészségére, vagy testi épségére veszélyes, vagy a veszélyességet fokozza, mint vétség, 1—6 hónapig terjedő elzárással büntetendő, ha bárkinek súlyos testi sértését okozta, 6 hónaptól egy évig terjedő szigorú elzárással pedig abban az esetben, ha embernek halálát okozta"

A 337-ik paragrafus, amely 2—3 évig terjedő fogházat statuál, a jelen esetben azért nem jöhet tekintetbe, mert az építkzések nem tartoznak ama külön felsorolt üzemekhez, amilyen például a vasúti üzem, melyeknél a vétkes gondatlanságot szigorúbban büntetik. Ezzel szemben a magyar büntetőjog a gondatlanságból okozott emberölésre 3 évig terjedhető fogházbüntetést állapít meg. Érdekes eltérés a kétféle perrendtartás között az, hogy a cseh törvénykönyv nem adja meg a gyanusítottnak azt a kifejezett jogot, hogy ellenőrző szakértő alkalmazásával élhessen, hanem csak ügyvédjének van joga ahhoz, hogy a helyszini szemléknél jelen lehessen. Kétségtelen ugyan, hogy az ügyvéd vihet magával műszaki szakértőt, gyanusítottnak szakértője azonban a bíróság által kiküldött szakértők munkájába a szemlén kívül nem folyhat be és így a vádlottnak helyzete meg van nehezítve.

Nem akarván erre a kérdésre később újra visszatérni, e helyen adok kifejezést ama nézetemnek, hogy a büntetőszankciók revizióját két irányban tartom szükségesnek:

1. A vétkes gondatlanságért a terheltet akkor is szigorúan meg kellene büntetni, ha az épület összeomlásakor véletlenül nem tartózkodott benne senki.

2. Szigorú büntetéseket kell bevezetni a hatósági szabályzatokban a méretezésre, a megengedett igénybevételekre, a szerkesztés és az építkezés módjára foglalt előírások be nem tartására is.

12. ábra. Részletek.

IV. A tanulságok. *A hatósági ellenőrzés kérdése.* A levonható tanulságok ismertetése során első helyen a hatósági ellenőrzés szerepével akarok foglalkozni. A szerencsétlenségnek egyik főokát sokan a hatósági ellenőrzés hiányosságaiban vélték megtalálni. Arra hivatkoznak, hogy az építésrendőri hatóságok működése merőben adminisztratív jellegű, hogy teljesen értéktelen, illetve, hogy legfeljebb negatív értékű. A parlamenti és közgyűlési felszólalás szerint az építésrendőri hatóságtól megkövetelendő: *1. a benyujtandó tervek és statikai számításoknak pontos átvizsgálása és 2. az építkezéseknek állandó ellenőrzése, különösen statikai szempontból,* mert könnyű belátni, hogy kisebb alakváltozások megfigyelése esetében sem a vállalkozó, sem az építtető nem határozzák el magukat egy-könnyen az építkezés beszüntetésére, azzal vigasztalódva, hogy majd csak megáll. Fokozott mértékben ilyen a helyzet, ha az érdekeltek rövidlejáratú törvény szinte elviselhetetlen nyomása alatt állanak, mely egészen szokatlan méretű adókedvezményeknek megadását műszaki szempontból alig betartható befejezési határidőktől tesz függővé. Azt követelték az interpellálók, hogy minden építkezés folytatását azonnal fel kell függeszteni a legcsekélyebb gyanus jelenség észlelésével addig, amíg ennek okai biztossággal meg nem állapíthatók, mert kisebb jelentősége van néhány

napos késlekedésnek, mint egy méreteiben kiszámíthatatlan szerencsétlenség bekövetkezésének.

Ezeknek behatása alatt Prágában néhány napra az összes építkezéseket beszüntették és valamennyit felülvizsgálták. Ennek az intézkedésnek már külföldön is visszhangja támadt, amennyiben a zágrábi városi tanács is elrendelte az összes folyó építkezések felülvizsgálását. Óvatosságból talán itt Budapesten sem ártana néhány repülőbizottság kiküldése. *Gessner* dr. prágai műegyetemi tanár az egyik ujságban kifejti, hogy Csehszlovákiában a vasbetonépítkezéseknek a kivitelére nézve kitünő hatósági szabályzattal rendelkeznek, melyet a közmunkaminisztérium 1922-ben adott ki. Sajnos azonban törvényes intézkedés hiányában ez a szabályzat csak az állami építkezésekre kötelező és a magánépítkezésekre nem. Az építésrendőri hatóság, illetőleg a városi tanács a támadásokkal szemben álláspontját a következőképen körvonalazta. Az építésügyi szabályzat értelmében az építkezés jóságáért a teljes felelősséget az építőmester viseli. A hatóság szerepét pusztán csak esetenkénti ellenőrzés, továbbá bizonyos általános, az építésügyi szabályzattal közelebbről körülírt szempontok érvényesítése alkotja. Ezen túlmenő felügyelet nem volt a törvényhozó szándéka; egyébként is fizikai értelemben egyszerűen lehetetlen, mert a városi tanácsnak Nagy-Prágában az építkezéseknek ellenőrzésére 23 mérnök áll csak rendelkezésére, akiknek feladatát alkotja a benyújtott terveknek átszámítása és a helyszini ellenőrzés is. Minthogy Prágában idén 3000 épület építését kezdték meg, illetőleg fejezték be, egy ellenőrző szervre 130 épület esik, ami emberileg lehetetlenné teszi az építkezéseknek rendszeres látogatását. Az építésrendőrség szerint hiányos az építésügyi szabályzat annyiban is, hogy a magánépíttető nem kötelezhető arra, hogy az általa felhasznált anyagot szilárdsági vizsgálatoknak vesse alá és a városi mérnöki hivatal nincs arra feljogosítva, hogy ilyeneket követeljen. *A városi mérnök ennek következtében tisztán szemlélet után kénytelen az anyag minőségét megítélni.*

A kormány a közvélemény nyomása és a parlamentben történt interpellációknak hatása alatt bejelentette *új, általános érvényü építésügyi szabályzat kiadását*, amelyben úgy a tervezőnek, mint a végrehajtó szakértőnek *felelősségét* külön ki fogják domborítani és mely a beható hatósági ellenőrzést részletes határozmányokkal fogja szabályozni. A törvényjavaslat olyan intézkedést is tartalmaz, hogy a tervek helyességéért nemcsak a tervező, hanem egyúttal a végrehajtó szakértő is felelős. A városi tanács pedig elhatározta az építések felügyeleténél eddig követelt rendszer módosítását, a mérnöki hivatal átszervezését és 30 új műszaki tisztviselő közül 11 *autorisierter Zivilingenieur*-nek alkalmazását, kimondva, hogy ezeket minden mellékfoglalkozástól szigorúan el kell tiltani. A kormánynyilatkozat továbbá rámutatott ama általános okokra is, melyek magánépítkezéseknél a kevésbbé gondos végrehajtásra vezetnek. A magánépítkezéseket ugyanis a legolcsóbb ajánlattevőnek adják ki, annak megvizsgálása nélkül, hogy az ajánlott egységár jó anyagoknak és munkának a föltételezése mellett gazdasági szempontból egyáltalában lehetséges-e. Az állami építkezéseknél a miniszter bejelentése szerint nem járnak így el és fontos volna, ha magánépítkezéseknél ugyanígy történnék.

Ezeknek előbocsátása után saját véleményemet a következőkben *összegezem:* Tisztában kell lennünk azzal, hogy a legalaposabb hatósági szabályzatok és előírások sem alkalmasak szerencsétlenségeknek megakadályozására, ha a tervezők és az építőmesterek nem lelkiismeretesek és hogyha a hatóságoknak az ellenőrzés céljára megfelelő számú, kellően minősített szakközeg nem áll rendelkezésére.

A hatósági ellenőrzés kérdésében az a véleményem, hogy nálunk is szükség van az engedélyezési eljárás és a helyszini ellenőrzés tekintetében a részletes szabályozásra, főképen a vidéken uralkodó viszonyokra való tekintettel, ahol műszaki szakképzettséggel és szakközegekkel nem rendelkező főszolgabírói hivatalok alkotják az elsőfokú építésrendőri hatóságot. Szükségesnek tartanám az elmult évtizedekben különféle födémszabadalmakra kiadott elvi engedélyek felülvizsgálatát és egységes alapra való helyezését, a befogás mértékének előírását, a kiadandó elvi engedélyeknek megfelelő módon, pl. Közlönyünk útján a műszaki nyilvánossággal való közlését és az egész város talajviszonyaira vonatkozó kataszter felfektetését oly módon, hogy abban az egyes építkezéseknél megengedhetőnek talált talajigénybevételeket nyilvántartják. *Helytelennek* tartanám azonban az építkezéseknek *bürokratizálását* és a hatósági szerepnek *túlságba vitelét*, mert az végeredményben arra vezetne, hogy a hatóság látná el a teljes művezetést a tervező és a végrehajtó szakértő felelősségének elsorvadása mellett.

Összefoglalva tehát a mondottakat, sürgetnünk kell, hogy a kormány adja ki az *országos építésügyi szabályzatot*. Erre nézve az építőipari törvényjavaslatban benne foglaltatik a meghatalmazás, minthogy azonban az építőipari törvény megvalósítása belátható időn belül nem remélhető, nézetem szerint egy egyszakaszos törvényjavaslatban kellene az erre vonatkozó felhatalmazást a törvényhozástól kikérni.

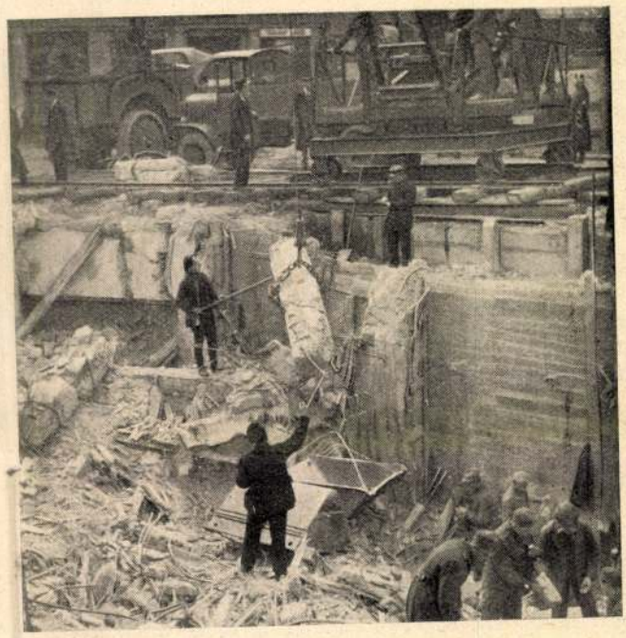

13. ábra. Az emelődaru működésben.

A vasbetonépítkezések kivitelének szabályozása. A vasbetonépítkezéseket csak szakképzett és lelkiismeretes munkaerőkkel lehet végrehajtani, már csak azért is, mert a bebetonozás után az elkövetett hibáknak a felismerése sok nehézségbe ütközik. Ezzel szemben azt láthatjuk Prágában és máshol is, hogy a vasbetonépítkezések terén aránylag kis multú cégek is, szakképzettségük tekintetében alig ellenőrizhető munkásokkal végeznek igen nagy építkezéseket. Ha hasonló balesetek bekövetkezését el akarjuk nálunk kerülni, szükség van oly értelmű kormányhatósági intézkedésekre, melyek részletesen körülirandó mértékű vasbetonépítkezések tervezését és kivitelét megfelelő gyakorlathoz és szakképzettséghez kötik. Ebben a vonatkozásban, az érdekeltek meghallgatása után, külön rendeletben, esetleg pedig az országos építésügyi szabályzat kiadásával kapcsolatosan kellene gondoskodni.

Az ilyfajta szerencsétlenségek megelőzése tekintetében nagy jelentősége van végre *a nevelésnek* is, értve ez alatt az építész, az építőmester, a munkavezető pallérok és a munkások nevelését. A szerencsétlenség rávilágít arra, hogy nem elegendő, ha az iskolákban az európaszerte elterjedt szokásoknak meg-

felelően csak a mintaszerű szerkezeteket és kiviteli módokat adják elő, hanem szükség van a kritikai érzék fejlesztése céljából az építkezéseknél előforduló hibás szerkezeteknek és a helytelen kiviteli módoknak ismertetésére is, mert aki csak a jót ismeri, tapasztalat szerint nehezen látja meg a rosszat. Szóval ki kell dolgozni a beteg épület tudományát is, *quasi az épületszerkezeteknek pathológiáját, diagnosztikáját.* Előreláthatóan több európai műegyetem tanszéket fog felállítani a törvényszéki orvostan mintájára, *a törvényszéki épülettan* számára is, mert kétségtelen, hogy ilyen nagyobbszabású eseteknek adminisztrálása bizonyos különleges ismereteket igényel s ezenkívül nem hárítható el ama belátás sem, hogy ilyen tanszékek működése az építkezési tevékenység büntetőjogi taglalásával kapcsolatosan alkalmas arra, hogy az érdekelt szakértők és pedig mind a tervezéssel, mind a kivitellel foglalkozó szakértők felelősségérzetét fokozza és a magasépítkezések gondosabb és pontosabb kivitelét előmozdítsa. Az elmondottakkal megkíséreltem a prágai eset oly mértékű megvilágítását, amilyen mértékben ez ebben a pillanatban lehetséges. A vizsgáló-bíró számára mindenesetre még egy csomó tisztázandó kérdés marad fenn. A specialistát a statikai számítás és a tervek részletes átvizsgálásának eredménye is érdekelni fogja, a tanulságok szempontjából azonban az eset aligha fog még további bepillantást nyújtani.

A levonható főbb tanulságokat a következőkben foglalhatom össze:

1. Meg kell alkotni az országos érvényű építésügyi szabályzatot.

2. Szabályozni kell a hatósági ellenőrzést és elő kell írni az építkezéseknél felhasznált anyagoknak kötelező megvizsgálását, vagy a minőségeknek a szállítók által való garantálását.

3. Rendezni kell a vasbetonépítkezések kivitelének ügyét.

4. A szakoktatást, beleértve a munkásképzést is, megfelelő irányban fejleszteni kell.

Szakirodalom.

Könyvismertetések, bírálatok.

Rovatvezető: Dr. LÓSY-SCHMIDT EDE, egyleti könyvtárnok.

(Az ismertetésre szánt könyveket lehetőleg két példányban, úgyszintén az ismertető kéziratokat is szíveskedjenek a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Könyvtára, illetőleg a rovatvezető címére: IV, Reáltanoda-u. 13—15. sz. II. em. küldeni.)

Das Burzenland. Bd. III. Theil 1: *Kronstadt.* 1928, 8°, 253 l. 105 szövegábrával, a mű végén 101 képtáblával és egy függelékkel. A „Das Burzenland" című sorozatos kiadvány harmadik kötetének első része. Szerkesztette *Erich Jekelius,* kiadta a Burzenländer Sächs. Museum.

A kisebbségi sors sanyarúságai közepette küszködő brassói szászok kultúrmunkájának szép bizonyítéka ez a kötet, amelyben kilenc szerző a szépséges Brassó város építéstörténetét írta meg. A különböző fejezetek a város egész helytörténetét igyekeznek tisztázni a legrégibb időktől a XIX. század elejéig, azaz a tradicionális építészet korának a végéig. A város általános fejlődésének körülményes megrajzolása után az egyes emlékszerű épületek története vonul fel: az erődítéseké, a templomoké, nevezetesen: a Bertalan- és a Fekete-templom története, mely utóbbinak művészi értékeit Láczay-Fritz Oszkár, a legutolsó időkig a templom volt építészi gondozója és ápolója tárja fel. Egy másik tanulmánysorozat a városi épületek oknyomozó történetével foglalkozik, egy utolsó fejezet pedig a polgári ház fejlődésmenetét adja.

Ritka az a magyar város, amelynek építéstörténetét fiai ilyen behatóan írták volna meg, s ilyen gazdag képanyaggal mutatták volna be. De e könyvnek ezenfelül érdeme még az, hogy a nehéz idők gyümölcse! Sokat tanulhatnánk szász honfitársainktól, hogy miképen kell a nemzeti érzést ápolni, miképen kell az elnyomatás idején a nemzeti öntudat lángját ébrentartani. Milyen szemmel néz a románra az a szász polgár, aki városi multjának ilyen sokszázados képét viseli magában!

A könyvnek a középszerű feletti kiállítása bármely birodalmi német kiadónak és nyomdának is becsületére válna. Az illusztrációk sokasága, kitűnősége, tekintve az olvasók kis számát, nagy áldozatkészségre mutat, amelyet valószínűleg nemcsak a maroknyi szászságban, hanem azon túlmenő forrásterületeken kell keresnünk, s mely elől, mint tanulság elől nem zárkózhatunk el. *Dr. Bierbauer Virgil.*

Magyar szerzők irodalmi munkássága 1928/29-ben a technikai és ipari irodalom, valamint az ezekkel rokon tudományágak területén.

Közli: Dr. LÓSY-SCHMIDT EDE, egyleti könyvtárnok.

I. közlemény. (CII.)

A) KÖNYVÉSZET. (Bibliográfia.)

Samarjay Lajos, a Máv elnöke: *Néhány adat a Máv műszaki rekonstrukciójáról.* (Különlenyomat a „Technika" Magyar Mérnökök Lapja 1928. évi 6—7. számából.) Budapest, 1928. 8°, 14 l., 9 ábrával. Centrum kiadóvállalat r.-t. nyomása.

Dr. Nagy József egyetemi tanár: *Kiváló matematikusok és fizikusok.* (Középiskolai Matematikai és Fizikai Lapok könyvtára, 1—2. sz.) Dr. Tangl Károly egyet. tanár előszavával. Budapest, 1927. Kis 8°, 254 l. Sárik Gyula könyvnyomdai műintézetének nyomása, Cegléd. Ára 5 P.

Dr. Szathmáry László: Magyar alkémisták. Budapest, 1928. Kis 8°, XII + 452 l., számos szövegképpel és ábrával. A Királyi Magyar Természettudományi Társulat könyvkiadóvállalatának kiadása, XCVI. köt. Az 1926—1928. évi XVIII. ciklus második kötete. Kir. Magy. Egyetemi Nyomda nyomása.

Weiner Emil okl. gépészmérnök, műegyetemi meghívott előadó, az állami soffőriskola volt tanára: *Autó-kézikönyv.* Az autó szerkezete, kezelése és vezetése. Budapest, 1929. 8°, 613 l., 520 szövegábrával. Műszaki könyvkiadó és sokszorosító intézet kiadása. Otthon-nyomda nyomása.

Divald Kornél: A magyar iparművészet története. (Szent István-könyvek, 75—76. szám.) Budapest, 1929. 16°, 268 l., 56 szövegképpel. A Szent István-Társulat, az Apostoli Szentszék könyvkiadójának kiadása. Stephaneum nyomda és könyvkiadó r.-t. nyomása.

Dr. Wagner Gyula ügyvéd, Máv. titkár: *A vasút és a gépkocsi versenye.* A gépkocsi-jog. Budapest, 1927. 8°, 142 l., XVI műmellékkel és a szöveg közé nyomott több táblázattal. Kiadja a M. Kir. Államvasutak támogatásával a szerző. A Máv. menetjegynyomdájának a nyomása.

Wolf Rózsi: Gioacchino Pizzoli, a bolognai magyar-illir kollégium freskófestője. A budapesti Kir. Magy. Pázmány Péter Tudományegyetem keresztény régészeti és művészeti intézetében készült doktori értekezés. Budapest, 1928. Nagy 8°, 92 l., 31 szövegképpel. Stephaneum nyomda és könyvkiadó r.-t. nyomása.

Tóth Ágoston ciszt. rg. tanár: *Bevezetés a meteorológiába.* (Szent István-könyvek, 72. szám.) Budapest, 1929. 16°, 204 l., 26 szövegábrával. Szent István-Társulat kiadása. Stephaneum nyomda és könyvkiadó r.-t. nyomása.

A budapest-városmajori róm. kath. templom története és művészete. Budapest, é. n. (1925). 8°, 35 l., számos szövegképpel. A városmajori egyházközség kiadványa, a templom felszentelése alkalmából, 1925 kisasszony napján. Pallas nyomása.

Barna Gábor okl. gépészmérnök: *Hatványok, gyökök, logaritmusok, körkerületek, szögfüggvények, angol mértékek és súlyok táblázata.* Második, bővített kiadás. Budapest, é. n. (1928). Saly E. könyvterjesztő vállalat kiadása. Világosság-könyvnyomda r.-t. nyomása.

Bertalan Imre okl. mérnök, Máv. főfelügyelő: *A vasúti magasépítmények. I. rész: Építési anyagok.* Budapest, 1928. 8°, 140 l., 12 szövegábrával. Kiadta a Magy. Kir. Államvasutak Igazgatósága. Stephaneum nyomda és könyvkiadó r.-t. nyomása.

Egyleti közlemények.

A gépészmérnöki, gyáripari és elektrotechnikai szakosztály január hó 19-én d. u. ½7 órakor ülést tar. Azt ülés keretében dr. Ing., dr. Tech h. c. E. A. Kraft charlottenburgi műegyetemi tanár előadást tart *Újszerűségek a gőzturbina építés terén* címmel.

Szakosztályi választások: A *vízépítési szakosztály* november hó 20-án tartott ülésén a lelépő Thomka Emil elnök és Illésy Zoltán jegyző helyébe elnökké *Schick Emil* miniszteri tanácsost, jegyzővé pedig *Pogonyi György* műszaki tanácsost választotta.

A *vegyészmérnöki szakosztály* december hó 15-én tartott ülésén a lelépő dr. Görgey István helyébe elnökké dr. *Varga József* műegyetemi ny. r. tanárt választotta.

Új tagjaink. Fölvette a választmány 1928. évi december hó 28-án tartott 679. (rendes) ülésén. Rendes tagok: Ágotha Antal okl. építész, Balás Jenő okl. bányamérnök, Bergmann Vilmos okl. gépészmérnök, Bonay Sándor okl. gépészmérnök, Deák Géza (Szeged) okl. gépészmérnök, dr. Erdélyi Sándor okl. vegyészmérnök, Főző Márton (Szeged) okl. mérnök, Hajós Miklós okl. gépészmérnök, Heinrich János (Pécs) okl. építész, Herke Sándor (Szeged) okl. vegyészmérnök, Jeszenszky László okl. gépészmérnök, Jordán Vilmos okl. gépészmérnök, Kopasz Károly (Szeged) okl. gépészmérnök, Krompecher György okl. gépész, Laubner József (Debrecen) okl. mérnök, Lázits János (Szeged) okl. gépészmérnök, Öri Róbert okl. gépészmérnök, dr. Quirin Leó okl. bányamérnök, Rotter Lajos okl. gépészmérnök, Theodorovits Iván okl. mérnök, Vécsey Béla okl. építész, P. Virágh László okl. építész.

Mueller Othmár

felvételei illusztrálják

A Budapest c. folyóirat 1970. 3. számát.
18-19.l.

Műcs János

Zajzábi könyvkiadó mesterjegyét közli

Csorba Csaba: Ötvösök, ónművesek, könyvkiadók.
Budapest, 1974. 2.sz. 39-41.l.

MUESZER FERDINÁND, gombkötőm.

1738.-Négyen kezességet vállaltak,hogy az evangélikus céhtagok a kereszténység nagy ellensége felett aratott szerencsés győzelem miatti processzióban részt vesznek. Ezek egyike volt ő is. 384.old. 35.jegyz

SZÖVÉNYI ISTVÁN: Adalékok a kőszegi gombkötők céh történetéhez /1713-1763/ 377.old

SAVARIA, A Vas megyei múzeumok értesítője, 5-6. 1971-72, Szombathely, 1975

Mugert Fiddins

ätvös 1784

laid

Mils. Pars. 137

Muger, Fidelius, porsonyi ötvös-
inas V. 137

Muharos Lajos: Szent György / Lajos Muharos: Saint George
[2001] *ezüstöntvény, zománc, magasság 24 cm / silver mould, enamel, height: 24 cm*

nem méri a fémet, csak az ember életét és sorsát. […] nem a fém súlyát, hanem az ember fajsúlyát."

Ugyanígy itt, a Mihály arkangyalról elnevezett kápolnában nem a fémek súlyától, hanem a művészet fajsúlyától lendül ki a mérleg nyelve. Nem a fémek súlyától, már csak azért sem, mert a belőlük készült művek a nehézkedés törvényeit meghazudtolva szinte repülnek, az ég felé törekednek, mint *Katona Katalin* szárnyas angyalkái, *Nausch Géza* középkori templomok kerengőire emlékeztető vasoszlopai, *Sisa József* mese-madara, *Laborcz Flóra* térdelni is képes alumínium-felhője, *Sor Júlia* amszterdami repülőútjának zománcozott vasba álmodott emléke, *Gombos István* felmagasodó, ezredfordulós vas-családja, vagy *Rozsnyay Béla* viaszveszejtéses technikával készült, gigantikus csillagháborús űrhajót, űrvárost vagy új Atlantiszt idéző csipkevára.

A földi ember égi reményeiről beszél számos más alkotás is, híven az ötvösművészet több ezer éves vallásos ihletettségéhez, mint *Molnár Éva* angyali üdvözlete, *Stefániay Edit* kicsit indiai, kicsit szecessziós hangulatú tavaszi Madonnája és Ádám-Évája, *Oskóné Bódi Klára* fehér kendős Madonnája, *Rudó Anna* Bibliája, vagy *Antal László* kaktusz formájú világgömböt tartó mexikói istene.

Seregi György: Kapu-csomópont / György Seregi: Gate centre
[2004] *kovácsoltvas / wrought-iron*

Fotó: Miles József

Skripeczky Ákos szinte képregényszerűen meséli el a Teremtéstől napjainkig tartó történéseket, *Koszta Zsófia* rekeszes zománca pedig a mezítlábas Notre Dame-ként emlegetett református templomok kazettás mennyezetét varázsolja elénk.

Művelődésünk keresztény/keresztyén európai gyökerei mellett hazánk európai sorsát is megjelenítik az olyan művek, mint *Madarassy István* Szent Lászlója, *Jajesnica Róbert* Szent Királya, a már említett Skripeczky Ákos keresztre feszített, tüskékkel átvert, kilyukasztott Magyarországa, *Bobus Áron* Wass Albert-portréja. Erdély egy kiállító művész, *Dobos Gyöngyvér* személyében jön hozzánk, karperecével és keresztelőpoharával, a Délvidéket pedig *Buderka Sándor* képviseli, ródiumozott ezüst ékszereivel.

Az anyagok találékony vegyítése jellemzi a kortárs ötvösművészet más remekeit is: *Bartl Dóra* ébenfával, melaminnal, műgyantával, a fernambuknak nevezett trópusi fával dolgozik és még a marhacsontot is megnemesíti.

De az egyik legcsodálatosabb emberi adottság, a humor sem hiányzik az alkotókból. Nézzük

Silver, Bronze, Iron

A contemporary exhibition of metalwork

Hungarian metalwork has always been an integral part of the European craft ranging from gold- and silverwork, its noblest fields, to forged ironwork, decorative architectural metalwork, enamel art and combinations of metals with other materials, wood, glass or plastic.

The initiative of the Vincze Gallery to exhibit a representative selection of metalwork art from works of 48 artists in Budapest in June 2005, and subsequently on tour in the country, has provided new possibilities for talented young artists of sound professional knowledge to present their works outside the regular Biennial of Goldsmith's Art at Ráckeve Mansion, the most important venue of the trade in Hungary.

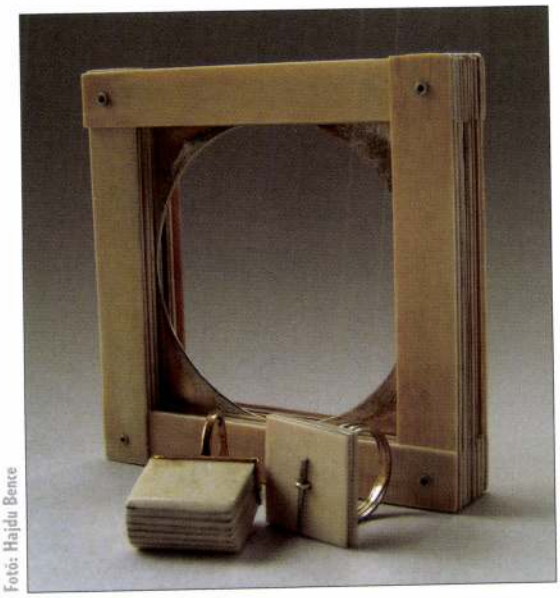

Fotó: Hajdu Bence

csak meg Madarassy István ecseteket tartó Szent Lukácsát, *Máté János* akvamaniléit, *Kovács László* tátogóit, vagy *Kótai József* pompás nautiluszserlegeit, melyek a német reneszánsz ötvösművészet híres darabjait idézik.

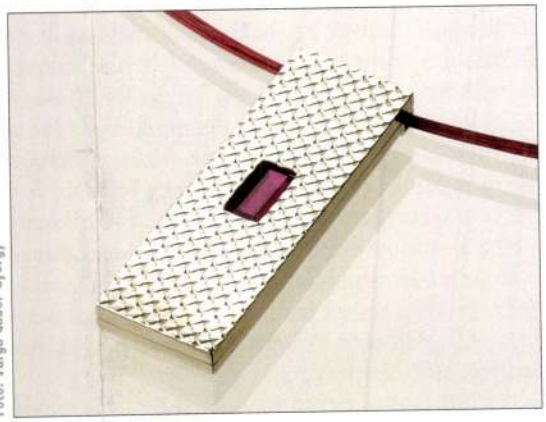

Fotó: Varga Gábor György

←

Hajdu László: Ékszerek / László Hajdu: Jewels
[2004] *elefántcsont, arany, ezüst / ivory, gold, silver*

Bartl Dóra: Nápolyi függő / Dóra Bartl: Neapolitan pendant
[2004] *sterling ezüst, szintetikus rubin, acél / sterling silver, synthetic ruby, steel*
[1,2x3,6 cm]

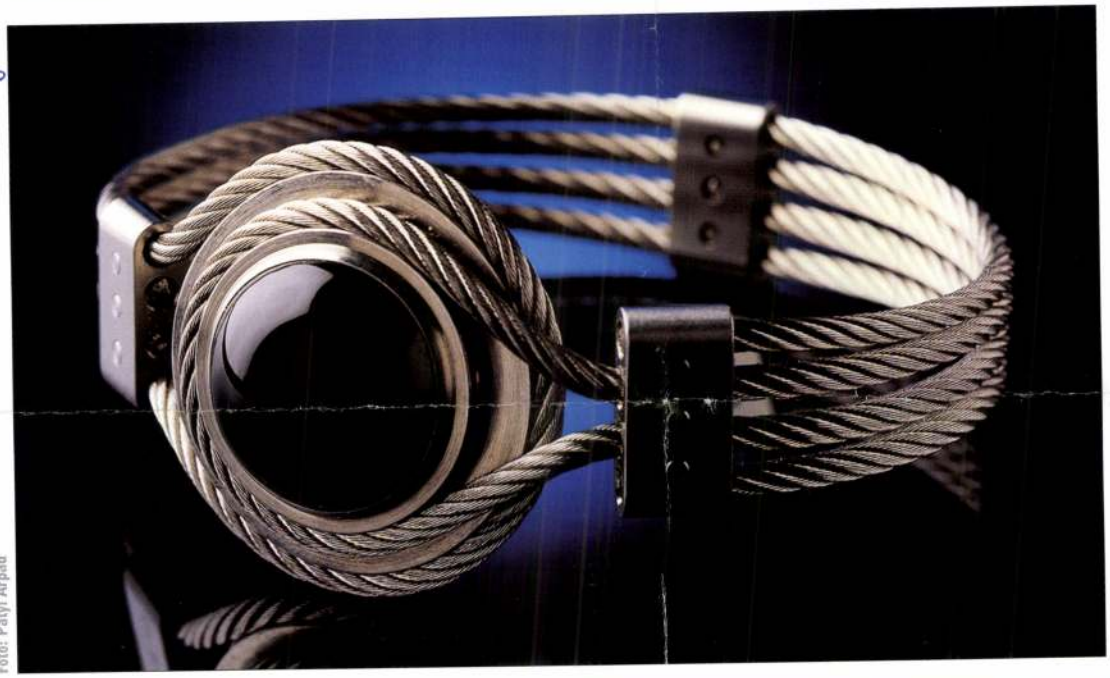

Fotó: Patyi Árpád

Schuszter István: Karkötő / István Schuszter: Bracelet
[2004] *rozsdamentes acél, ónix / stainless steel, onyx*

DOMUS Biedermeier
Budapest Domus Áruház
XIII. Róbert Károly krt. 67.

nem tud a néző

utya kötelességről és a szakmai küszöbről

elmegy a kedve tőle –, akkor annak a közegnek, amelytől függ, kutya kötelessége az első filmjéhez juttatni. Első film nélkül ugyanis nemhogy az alkalmasságát nem bizonyíthatja senki, de még megbukni sem tud.

– Főiskolai tanárként és stúdióvezetőként életprogramjának tekinti a fiatalok első filmhez juttatását – de vajon a filmek eljutnak-e a közönséghez?

– Az a film a legdrágább, amelyik nem jut el a közönséghez, márpedig ma éppen a filmgyártásnak a végső szakasza, a filmek bevezetése, piacra juttatása részesül a legkevesebb támogatásban. *Grunwalsky Ferenc* részben stúdiónkban készült filmje, a Visszatérés körülbelül 110 millió forintba került, a mozibe-

RÖVIDEN

Paulay Ede-díj

Holl István színművész lett az Új Színház első Paulay Ede-díjasa. Erről a társulat tagjai titkos szavazással döntöttek. A díjat a színházi világnapon, szombat este, a Cseresznyéskert című előadást követően adták át. A jövőben minden évadban két alkalommal ítéli oda a Paulay Ede-díjat az Új Színház kollektívája.

Két grafikus

Hagyományos és modern technikával készült művek láthatók mától Muharay Ákos reklámgrafikus és Debreczeny Miklós grafikus kiállításán, amelynek a Magyar Sajtó Háza (Bp. VI., Andrássy út 101.) ad otthont. A tárlatot ma délután 5-kor Réz András nyitja meg.

A Kereszténydemokrata Szövetség válasza

1999. március 22-i számukban megjelent olvasólevéllel kapcsolatban engedjék meg, hogy a lapjuk olvasóit a következőkről tájékoztassuk:

1. Örsi Dezső néven senki sem szerepel a Magyar Kereszténydemokrata Szövetség tagnyilvántartásaiban.

2. A Magyar Kereszténydemokrata Szövetség, melynek mindketten alapító tagjai vagyunk, azért jött létre, hogy a magyar kereszténydemokráciát fenntartsa és értékeit a gyakorlati politikában érvényre is juttassa.

3. Közösen kialakított politikánkat a választók támogatták: mindkettőnket egyéni választókerületben választottak meg. Mint eddig, a jövőben sem egymás ellen, hanem egymás mellett kívánunk dolgozni. Szervezetünk belső egysége hitelesíti az átfogó politikai összefogásra irányuló erőfeszítéseinket.

4. A város érdekeivel is ellentétesnek tartjuk a Hódmezővásárhelyen kialakított sajnálatos helyzetet, amelynek indíttatása helyi konfliktusokból származik és így megoldását is helyben kell keresni. Nem engedjük, hogy a polgármester elleni – az elmúlt kilenc év során immár sokadik – támadást a polgári erők politikai egységének megbontására használják fel.

dr. Rapcsák András ügyvezető elnök
dr. Surján László elnök

kaptak, amiből éppen szerényen megéltel
én hitelt veszek fel, azt illik visszafizetni.
törvényszerűséget nem ismerő politikuso
a figyelmét szeretném felhívni arra, ho
nyugdíjasok megelőlegezték azt a hitelt,
ből mondjuk mások különösebb gond n
szerezhettek diplomát. Számomra (s go
lom, nem vagyok egyedül) elfogadhatatla
is, amit a miniszterelnök válaszként ad
riporter kérdésére, miszerint: helyes-e a
vénybe iktatott 20 százalékos nyugdíjem
helyett 14 százalékos emelést végrehajtar
válasz: igen, mivel az új kormány egy kor
rendeletet megváltoztathat – ezt nevezik
pozícióból történő döntésnek. Mindenki
meg maga – elfogadja-e ezt a logikát és
stílust.

Dávid János,

Nyugdíjas-szándéknyilatkozatot

A társadalombiztosítási nyugellátásról s
1997. évi LXXXI. törvényben az 1999. évr
natkozó eredeti rendelkezés szerint janu
jétől 19,5 százalékos ellátásemelés illetett
na meg minden nyugdíjast. A jogállam
rendezkedéshez méltatlan módon végreh
törvénymódosítással a nyugdíjasok dönt
nyadának sérelmére mintegy 50 milliárd f
tos „átfókuszolást" hajtott végre az új p
menti többség. A jogsértő intézkedés ellen
takozás egyik

Muhai Csilla

---

iparművész

Fiatal iparművének kiállítása (játékok?)
az Iparműveneti Vállalatnál.

Esti Magazin
1980 XII. 4
Vasárnap 18.25

Muharay Csilla.

„Városkép" grafika
(repr.)

—Cs—: Művésztelep Esztergomban.
Dalgozók Lapja, Komárom, 1973. júl. 18.

Mucharay Mihály

l.

Szépművészet

1941. 48. l.

MDK

Muharay Mihály

Éjszaka a Hollókőn, olaj
Kendertörés, "
Garamvölgye, "
Lángos este, "
Hollókői menyecskék, "
Palóc menyecske, "
Alkony, paszt.

Nagy Balogh János Egy. jub.kiáll. 1959. dec.

Muharay Mihály, festő

A görzeji Barabásnegre ment el Sinka társaságában, hogy ott „a görzeji csöndben Muharay elkészíthesse a költő Balladáskönyvének illusztrációit."

Csordás János: Emlékek Sinka Istvánról 204-208.

Látóhatár, Bp. 1978. September

M.D.K.

Muharai Mihály festő

A Csurgón létesitendő képzőművészeti iskola oktatójául tervbe véve, 1947. aug. 20.

a festő-tagozat vezetőjeként

Képzőművészeti élet a felszabadulás után 151.1.

A MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOK. KÖZPONT FORRÁSAI VÁLTOZAT II.
Bp. 1965.

Magyar Glinek, 1983. jan. 22.

Muharay Piroska lestőművésza
Tisztelet a szülőföldnek.

9. Muharay Piroska: A tantra

i szél rázza a munkaközve-
cska, kétszárnyú ajtaját. A
nem pászolnak a helyükre,
gyan a szél rohamozik, úgy
a zár nyelve, s a nedves hi-
a tágult réseken. Kint még
remben megzsúfolt emberek
ehér párában csapódik rá az
. Egy lesoványodott, vékony
rrú legény a többiektől kü-
világosságban, s mindenféle
firkál rá az üvegre. Végül
ojás alakú forma, benne két
függőlegesen, alatta egy má-
ez az a bizonyos fej. Együ-
vagy kire gondolhat most

ogásába, fecsegésébe, köhö-
gásába belezörög a telefon
atalnok hangosan kiabál a
alkudozna, s mintha a sza-
indítana el egy láthatatlan
hány pillanat múlva új írás
a.
húsz asztalos keresteti
ép kalligrafált betű
vakat, aztán an
esítené a kör
be.
— kiá
husz

Kassák
(1887–1

„A virágnak agyara van a
keszakálla minden a te szem
acélcilindertől ami a dombol
gyar szürrealizmus és dadai
sorainak költője Érsekújvár
gyógyszertári laboráns volt,
bet, mosónő. Tizenegy éves
iskolából, lakatosinasnak sz
éves korában került fel Pestr
vasmunkásként több gyárba
gozott, de szocialista szerve
szervezése, bérmozgalmak k
sorra elbocsájtották, majd „
Az irodalomra egy véletlenül
tőtt hívta fel a figyeln
Ady és a „holnaposo
kezdett írni. 1909–
rópának, s Auszt
t Párizsig jutot
endrars, Apol
észeti mozg
lta haza a
fiatalen
csavc
táni
ka

Tisztelettel meghívjuk Önt

MUHARI-PAPP SÁNDOR BALÁZS

festőművész

LÁTOMÁS A MÚZEUMBAN

című kiállításának megnyitójára,
1995. március 3-án 17 óráraaz

ÚJPEST GALÉRIÁBA.

Budapest IV. Árpád út 66.
(3-as Metró újpesti végállomásánál)

A kiállítást megnyitja:

ANDRÁS TIBOR

festőművész

Megtekinthető: 1995. március 3-tól április 2-ig.
Nyitva: naponta 11- 18 óráig.

.....

.....

.....

.....

LÁTOMÁS A MÚZEUMBAN

Muhari László, paparagó

L: Vanga József.

—: □ Vanga József ... 2

Esti Hirlap, Bp. 1977. dec. 15.

MOK

Muharos Lajos

(a Szombathelyi Nagy Lajos gimnázium második osztályos tanulója.)

Faragásai - főleg szarufaragások - szerepelnek a szombathelyi múzeum népművészeti kiállításán. Faragott pásztorbotjának egy részletéről fényképet reprr.

B. R.: A faragókés ifjú művésze.
Magyar Ifjúság, Bp. 1958. 26. sz. [1. l.]

Muharos Lajos
ötvös

M.D.Y.

Szerves zománcszerekkel
ötvösített lófeje ötvössé-
günk szép hagyományait
követi

P. Brestyánszky Ilona: Fémplasztikai kiállítás.
Művészet. 1967. október – 16 kep.

Muharos Lajos

Építszerés (rajz, repró)

Magas Ifjúság 1961 X. 28

Murhari Rita

EX LIBRIS

MARX JÓZSEF

Beszélgetések Szabó István filmrendezővel

Nem tudom, vajon az olvasó nem teszi-e le a remekül válogatott és szerkesztett kötetet (Radnóti Zsuzsa munkája) némi csalódottsággal. Ami csupán csak abból adódik, hogy Szabó István filmrendező interjúiból összeállított kötet egyetlen sort sem tartalmaz Szabó Istvánról, erről a rendkívül érzékeny emberről, akinek egy-egy jellemvonása kisebb-nagyobb „közönség" előtt csak (ritka) szélsőséges érzelmi állapotaiban nyilvánul meg.

Mert egyébként fantaszikus a gondolatoknak, a stílusnak az a koherenciája, ami húsz esztendő alatt érlelődött meg Szabó Istvánban, aki mindig pontosan, remek okfejtéssel válaszol a kérdésekre (hiszen Csala Károly, Ferenczi Krisztina, Váradi Júlia és főleg a legtöbbször előforduló Zsugán István nagyon jól kérdez), de csak résnyire nyitja a személyesség rostélyát, s elhárítja magától mind karaktere mélyebb rétegeire, mind a politikai nézeteire vonatkozó firtatást. Ugyanakkor tudja, hogy mesterségéhez tartozik: a riportert mindig tisztelettel kell fogadni, mert a jó interjú hozzátartozik a film „reklámjához"; a riporterben a nézőt tiszteli, akiről — micsoda óhitű merészség! — Szabó István sohasem feledkezik meg, hiszen vallja, a filmet nem önmagának, hanem az ő közönségének készíti.

Gondolatainak két sarokpontja: a film lényege „az élő titkokat sejtető és karizmatikus arc, amely valódi érzelmeket hordoz, mert csak a valódi érzelem ébreszt a nézőben is valódi érzelmeket", továbbá, hogy az emberek — különösen Közép-Európában — elvesztették biztonságérzetüket. A filmnek segítenie kell őket, hogy megértsék mindazt, ami velük történik. „A rendszer megváltozott, a politikai struktúra is megváltozik. De a nép, az ugyanaz. Mi ugyanazok vagyunk" — mondja Szabó István, aki valóban nem változott: az *Édes Emma, drága Böbe* című filmjével megcsinálta, ami 1990 után valósággal lehetetlennek látszott, azt a *baloldali* filmet, ami a magyar film mestereinek mindig is sajátja volt, akik tudták, tántoríthatatlanul a szegények és megnyomorítottak pártján kell állniok. Zsugán István a *Bizalom*ról írta: Szabó István szándéka a „közterápia". Talán nem a legnagyobb dícséret egy autonóm művész számára, Szabó István azonban vállalja a meghatározást, mert — s ez talán egy kis rés a karakterre — valósággal gyűlöli azt a mentalitást, ami a művészek számára — mert művészek — előjogokat követel, de amibe „nem fér bele" a szolgálat kötelezettsége.

(Ferenczy Könykiadó, 215 old., 486 Ft)

Zsugán István: Szubjektív magyar filmtörténet 1964-1994

Révbe ért a nagy vállalkozás: Zsugán István riportkötete, melyet harminc év rendezői interjúiból állított össze a kötetet gondozó Zalán Vince (akinek hasonló emlékezetes munkája B. Nagy László kritikáinak összegyűjtése volt). Imponáló a terjedelem, imponáló a névsor: aki ebbe a kötetbe „nem fért bele", annak nevét talán a magyar film képzeletbeli „aranykönyvébe" sem írták bele. S mennyien vannak, akik már csak e könyv lapjairól szólnak az élőbeszéd közvetlenségével: Fábri Zoltán, Gertler Viktor, Huszárik Zoltán, Ranódy László, Bán Frigyes, Máriássy Félix, Gábor Pál, Gyöngyössy Imre, Szász Péter, Szörény Rezső és mások.

Ha címszavakat kellene keresni a kötethez, hamar rögzülnék az *értéktudat* és a *nyitottság* mellé. Zsugán István a harminc év során megismerte a magyar film nem hivatalos, jobbára titkos, csak magánbeszélgetések során hangoztatott (és épp ezért igazabb) értékmércéjét is. Igazodott hozzá, de sohasem a kizárólagosság lebegett a szeme előtt: tudta, hogy az egymásnak feszülő értékek (amelyek olykor a legjobb barátokat, például a híres „Máriássy-osztály" tagjait is egymás ellen fordították) magasabb nézőpontból összetartoznak. Zsugán István nem választott szekértábort. Riportjai tanúsítják: tudott közlekedni a frontvonalak között.

Aminek oka van: íráskészségére mindenki számot tartott. Mivel benne élt a filmes családban, elegendő volt, ha a riportalany csak megjelölte gondolatainak irányát, Zsugán István nem csak a kimondott szavakat rögzítette, hanem a ki nem mondott gondolatokat is. Bizony ez abban is tetten érhető, hogy a könyv nyelvileg meglehetősen homogén: a riporter és alanya „zsugánul" beszél, s az elkövetkező száz évben, miközben a *Szubjektív magyar filmtörténet* egyetemi rangú kézikönyvvé nemesül, a filmek helyett (amit archívumok mélye rejt) ezt a könyvet fogják leemelni a polcról, ha például Fábri Zoltán gondolatait akarja rekonstruálni egy lelkes filosz.

S itt a baj: a szubjektív jelző nem véletlenül került a címbe. Nem, nem a megbillent értéktudat miatt. Hanem mert Zsugán István és a szerkesztő — minden elismerésünk ellenére — csak félmunkát végzett. Ezt a riporter tudja a legjobban. Zsugán István bevallja, hogy a „vélt vagy valóságos, úgynevezett »teljes igazság« kimondását sokszor tudatosan alárendelte a filmnek — és a filmesek aznapi érdekeinek". Azaz a riportoknak lenne egy olyan olvasata is, ami a szöveg mögötteséből indulna ki, s lerántaná a leplet a titokról: a riporter kérdése és a rendező válasza csak abban a kontextusban igaz, egyébként ma már vállalhatatlan ostobaság. Különösen az imént felsorolt szomorú lista alkotói szempontjából lenne elengedhetetlenül fontos — és ki mondaná el, ha nem Zsugán István —, hogy az olvasó végre megtudja, mi volt a riport emberi-politikai „beszédhelyzete". Mit kell direkten érteni, s mit fonákjáról, és nem csak a jövendő száz év kutatói, hanem a mai nézők, olvasók érdekében is.

(Osiris-Századvég, 764 old., 1480.- Ft)

Fábri Zoltán: A képalkotó művész

Fábri Zoltán a magyar filmművészet különös egyénisége volt. Egyenként hangsúlyozandó az „egyéniség" és a „különös": filmjei mindig és mindenkor bizonyítják formátumos talentumát, ugyanakkor már csak munkatársai őrzik egyéniségének azt az agresszív naivitását, amellyel mindig és minden helyzetben megőrizte csipetnyi távolságtartását a való dolgok világától. Olyannyira megalapozta ezt a magatartást, hogy öregedése idején ez a magatartás egyenesen biológiai hátteret adott például ahhoz, hogy önmagát — a legszebben dekorált magyar filmrendezőt — a rendszer áldozatának tekintse, holott a konfliktusok idején (azok „természetesen" voltak) azokkal az eszközökkel is csak ritkán élt, amelyekkel kollégái egy-egy kivágásra ítélt snittel kiügyeskedtek a cenzori önkény hatálya alól.

Méltó — és a tanítványai tisztelgés okán megható — vállalkozás volt tehát megkomponálni a Szabad Tér kiadótól és igazgatójától, Koltay Gábortól a *Fábri Zoltán — a képalkotó művész* című kötetet. A baj csak annyi, hogy a szerkesztő és könyvtervező összeroskadt a nagy feladat alatt. Ritka dolog, hogy ennyi erőfeszítés ilyen csekély hozammal járjon: Nemeskürty István (aki pedig professzor Fábri Zoltánból), adatokban bővelkedő, de a filmek és a személyiség vonatkozásában fölöttébb tartózkodó írással járult hozzá a kötethez, ami fölhasználja — mintegy vezérfonalként — azt az 1989-ben készült életútinterjút is, amely többnyire a sértettség sáncai közül emlékezik vissza a művekre és holdudvarukra. Ugyanis föl sem merül Fábri Zoltánban az a kétség, hogy aki az ördöggel sokat parolázik, annak előbb-utóbb kormos lesz a keze.

Kazalnyi a kötetben a sajtóvisszhang, hazai, külföldi vegyesen. De annak érzékeltetése nélkül, hogy vajon a negatív és pozitív rezonancia milyen gerjesztésének közepette szólalt meg. (Az korántsem csak apróság a sok között, hogy például egy francia kritika fordítója nem tudja: Charlet az Chaplin). Rengeteg a kép is: de magánérdekességű fotók keverednek filmekből vett képekkel, sőt azokból olykor kinagyítások is készülnek: föl nem fedezhető azonban, hogy milyen meggondolások alapján. De az olvasó nem jár jobban a filmográfiával sem: például alapadat, a film hossza, hiányzik, valamint a szereposztást a színészek egyszerű felsorolása helyettesíti. „Cserében" az érdeklődő tartalmat kap, ósdi osztályharcos zanzát, ami még elmegy a Magyar Filmográfia játékfilmeket feldolgozó köteteiben (ugyanis onnan vannak kimásolva), de nem egy életművet reprezentáló kiadványban.

(Szabad Tér Kiadó, 275 old., 1100,- Ft)

György Péter: Levél a Mesterhez

György Péter elsőrangú médiakritikus. Aki — értsük jól! — nem a műsorok, filmek, könyvek stb. szakbírálója, hanem azé a közegé, amelyben a kulturális „jelenségek" megjelennek. Márpedig *közeg*, az igen, az az elmúlt négy esztendőben is volt. A *Levél a Mesterhez* című kötet írásai lényegében 1990 és 1994 között jelentek meg. De nemcsak megjelentek, hanem — ez a fontosabb — tárgyukat abból a négy évből vették, melyet többé-kevésbé konzervatív eszméket képviselő kormányzat uralt. Mit uralt? Befolyásolt egy olyan rend visszaállításának vak szándéka alapján, amely másként, de ismét az élet olyan intim szféráit is érintette, melyek előtt jogállamban és szolid polgári viszonyok között az állami erőfitogtató mutatványosok is meghajolnak.

Megemlítendő médiakritikusunk szellemi attitűdje: abban, hogy György Péter *nevezetes* lett, szerepet játszik: nem kényszerült rendszerváltás címén olyan szellemi-ideológiai pálfordulásra, amely a közszereplők egész soránál túlkompenzálási kényszert okozott. Nem, György Péter megőrizte (amihez önmagában is kellett némi szerencsés jellembéli adottság is) a baloldali kritika minden erényét: a szembenézés szigorát és a valósággal szemben érzett méltányosságot. Noha minden írása valami torz jelenség feletti felháborodás, egy pillanatra sem feledkezik meg arról, hogy a szókimondás erényének gyakorlása a kilencvenes években nem jelent már olyan egzisztenciális fenyegetettséget, ami miatt tanácsos lett volna állandóan útlevelet tartani magunknál.

A „Mester", akihez György Péter a kötetzáró „levelet" írja: Bálint György, aki egyben mérce is. A megvesztegethetetlenség, a függetlenség és a bátorság mércéje. Azonban némileg korlát is: „én ugyanis mindig akkor firkálok — írja György Péter —, ha bajom van, semmi egyéb esetben nem fog a tollam.". Bajra természetesen ezer ok van (s így témaszegénység réme aligha fenyegeti szerzőnket), ám az állandó felháborodás egyirányú utca, amelyből az élményszerű nagy érzelmek hiányoznak. Való igaz, hogy például ezért érdemes szót emelni: „Senkinek sincs joga arra, hogy gyalázatosan érdektelen politikai érdekeinek megfelelően kijelentse, hogy mindaz, amit milliók átéltek, meg sem történt, vagy ha igen, rosszul tették, hogy átélték". De azt is látni kell, van a valóságnak egy olyan mélyárama is, amely inkább kiérdemelné a „liberális esztétikatanár" (György Péter önmeghatározása) figyelmét, mint például a komolyan vett államtitkárok és már önjelölt kulturcézárok forgolódásai a porcelánboltban.

(Pesti Szalon Könyvkiadó, 286 old., 460,- Ft)

SIKERLISTA 1995. június
Kossuth Könyvkiadó könyvesboltja, Miskolc, Görgey u. 24.

1. Írószemmel 1995.
2. Vámos Miklós: Anya csak egy van
3. Esterházy P.: Egy nő
4. Stephan King: Járvány
5. Rommel I-II.
6. Kosárvarázs
7. Borostyán 1-2-3.
8. Adolf Hitler
9. A harmadik birodalom felemelkedése és bukása
10. Merle: Gyermekkirály

Együtt jobb

OTP-GARANCIA BIZTOSÍTÓ RT.
OTP-Deutsche Leasing Kft
OTP BROKER RT.
OTP BANK
OTP BEFEKTETÉSI ALAPKEZELŐ Kft.
OTP Ingatlan Rt.
OTP CONFIDENCIA KFT. Az OTP csoport tagja

OTP csoport. Részben is egész.

KENESEI ISTVÁN:

Könyv

Hogyan szórakozzunk utazás közben?

Útikönyvek Velencéről

■ Ha mi magyarok nem bevásárolni, hanem igazán utazni, városnézőbe, kikapcsolódni megyünk, akkor a legközelebbi úticéljaink egyike már jó ideje Velence. Talán ezért is lehet erről a városról a legtöbb útikönyvet találni, és ha már így van, hadd segítsünk az utazási szezon előtt válogatni közöttük.

Kezdjük a legvonzóbbal: Szigethy Gábornak 1993-ban a Cserépfalvinál megjelent *Utazás Velencében* c. képeskönyv alakú, de irodalmi becsű élménygyűjteménye régi külföldi híresség és kevésbé híres Velencét járt magyarok beszámolóiból, kalandjaiból igazából nem is útikönyv. Van itt antik pletyka, szenvedély, halál és pajzánság. Van benne műelemzés — mind irodalmi, mind képzőművészeti, bár az utazónak magának kell felkutatnia, hol is találhatók a festmények, melyeket a kort és a rejtett törekvéseket felidézve oly egyéni hangon vázol elénk. Nem valódi útikönyv, de aki Velence hangulatára kíváncsi, legjobb, ha Szigethy könyvét veszi kézbe először és, ha már hazajött, utoljára. Nem útikalauz, hiszen érzelmeit, személyes élményeit, álmait is beleírta. De utána a valódi útmutatókat csupán amolyan szükséges segédanyagként tudja forgatni az ember, például hogy tudja, hol is történtek meg mindazok a dolgok, amiket Szigethy elmesél.

Az újabb magyar idegenforgalmi kiadványok szinte mind fordítások: Szigethy könyve már csak azért is múlja felül őket, hiszen ő *nekünk* ír, a mi szemünkkel lát, a mi hangulatainkhoz igazítja mondandóját. A külföldiek számára készült könyvek viszont *nekik* készültek, és ha lefordítják őket, egyrészt olyan irodalmi-kulturális háttérből szólnak hozzánk, amely számunkra sokszor idegen és érdektelen, másrészt olyan furcsaságok kerülnek beléjük, amiken csak bosszankodni, jobb esetben mulatni tudunk.

Az ezeket a könyveket megvevő magyar turistának aligha lesz szüksége például az ötcsillagos szállodák és a személyenként és étkezésenként 60 US dollárt is elkérő éttermek listájára, mégha akár Hemingway italozott is bennük valamelyik világháború után (és volt képtelen a tulajdonos Giuseppe keresztnevét megjegyezni, amiért is Harrynek keresztelte át...). Éppenséggel az a valószínű, hogy pontosan a kétcsillagosnál magasabbra soroltakat fogja elkerülni, szóval nem is olyan rossz, hogy fel vannak sorolva. Ugyancsak ebbe a kategóriába tartoznak az olyan információk, hogy merre lehet golfozni, lovagolni, repülőt vagy jachtot bérelni, és így tovább. Jó tudni persze, hogy a hedonisták az egyik lagúnabeli szigeten lévő luxusszállót (az egyetlent, amelynek saját teniszpályája van!) még akkor se képesek otthagyni, ha a hotel saját motorcsónakja röpíti őket az ötpercnyire lévő Szent Márk székesegyházhoz, de vajon miért is érdekelne ez bennünket?

Nos, ha mindezen túltesszük magunkat — és hát miért is ne tennénk, hiszen Velence mindenkor egyszerre volt a gazdagoké és a szegényeké — akkor a két angolból fordított Velence-bédekker, az American Expressé, amely az Ikon Kiadónál, illetve a *Kék útikönyv*, mely a Corvinánál jelent meg, általában jó minőségű, tisztességes, melegen ajánlható munkák, nagy felkészültséggel és hozzáértéssel összeállítva. Jóllehet a brit eredetű *Kék útikönyv* az elsősorban amerikaiaknak szánt AmEx-énél műveltebb közönséget céloz meg, az utóbbi mellett szól, hogy jobban szervezett az anyaga, mert külön, betűrendben sorolja fel a látnivalókat, míg az előbbi sétautvonalakhoz köti a leírásokat. Márpedig ha valaki másfelé menve, vagy magyar módra az ellenkező irányban kívánja megtalálni a nevezetességeket, akkor lapozgathat jócskán. Ugyancsak az AmEx mellett szól, hogy nagy teret szentel a Velence környéki nagyszerű látnivalóknak, míg a Kék könyv beéri az olyan mulatságos állításokkal, mint „Padova igen érdekes város"...Ezzel szemben mivel a Kék könyv kevesebb teret szentel a test élvezeteinek (mint pl. az éttermek, bárok, szállók stb. ismertetésének), valamint a szárazföldnek, velencei leírásai részletesebbek, alaposabbak és a művészetek iránt érdeklődők számára vonzóbbak.

Hibát nagyon keveset találni ezekben a könyvekben. A Kék könyv ugyan több helyen is, mint pl. a Frari templomban végzetesen összekeveri az északi és déli irányokat, ahelyett, hogy az AmEx-hez hasonlóan egyszerűen jobbra-balra terelné az olvasókat, az AmEx is téved néhányszor, mint amikor a Dózse-palota ólombörtöne helyett az új börtönépületből „szökteti meg" Casanovát, mindez azonban apróság és még csak szépséghibának sem számít.

A legnagyobb élményt és az igazi úti mulatságot egy harmadik, ugyancsak angolból fordított kiadvány szerezheti. A Berlitz kiadó által „a világ leghíresebb zseb-útikönyveként" a címlapon is reklámozott és hazai kiadási évszám nélkül a Welcome gondozásában megjelentetett Olaszország-könyvecske velencei fejezete szinte jobb mint a valóság.

A Szent Márk teret például „a világ nappalijának" nevezik — feltehetőleg a fordítók és nem a szerzők — Napóleon után szabadon, holott bárhol olvasható, hogy a császár a világ „szalonjának", esetleg „fogadószobájának" kegyeskedett hívni Velence egyetlen piazzáját. Még jó, hogy nem este jött a hódító, hiszen akkor tán „a világ éjjelijévé" válhatott volna a nevezetes tér a fordítók tollán. A kisvártatva színpaddá átminősített nappaliban azután a bazilika homlokzata „biztosítja az exotikus (sic!) háttérfüggönyt a színpadra".

Velencét, mely más néven a Serenissima Respublica volt, amíg hatalmas volt, elnevezik az átültetők „a világ legderűsebb köztársaságának" talán abból kiindulva, hogy a szó azt is jelentheti. Pedig csak egy sorral tovább kellett volna olvasni az (angol) szótárt, ha már egyéb irodalom nem volt kéznél, hogy megtalálják a „fenséges" vagy „felséges" szavakat. A nagy harangtorony „apró darabokra mállva lassan (!) összeomlott", az Iratkaput „papírok" kapujának tartják, a börtöncellákat „nettnek", a régi gettót „öreg zsidó Gettónak", melynek területét „erőszakosan kiközösítették". Tizianónak szerintük „remegő kezű utolsó munkáját" fejezte be a tanítványa, majd egy másik festményt „perspektívában a későbbi barokk *tours de force* előhírnökének" nevezik, meggyőződésem szerint egy árva szót sem értve abból, amit lefordítottak. Lorenzo Lotto híres képét, mely egy, a dolgozószobájában tűnődő férfit ábrázol, egyszerűen „A férfi tanul" címmel látják el. Bellini szerintük „finom emberséget adományoz a ... képein megjelenő alakoknak". Giorgione titokzatos képe „a múzeum legféltettebb, *legtitkosabb* kincse". Ehhez képest csak az nem nézi meg, aki nem akarja. Egy másik festő bizonyos munkáiban „több költőiséget és melankóliát követelt és kolduskent halt meg".

De ha azt hinnénk, az élvezeteket nem lehet fokozni, akkor lapozzunk tovább: Szent Márkról például „evangelista" helyett „evangélikus" gyanánt emlékeznek meg, mintha Luther Márton elődje lett volna. A Marciana könyvtárban — hinnénk-e? — „Petrarca kézzel írt költeményeit találjuk". Nyilván nem futotta írógépre a fukar kezekkel mért sordíjakból. A pálmát azonban az a leírás viszi el, amely szerint a Dózse palota egyik sarkánál „a Paglia Bridge által készített *Noé részegsége*" szoborcsoportot találjuk. Hát Paglia Bridge fura egy velencei szobrász lehetett ezzel az angol családnévvel! Csodák azonban nincsenek: a Ponte della Paglia-t, azaz a „Szalma-hidat" angolul Paglia Bridge-nek írták, magyarul meg arról van szó, hogy a Noé-szobor a Paglia-híd mellett áll. Márpedig aki ezt és így félreérti, majd a fordítást ellenőrzi, és a könyvet kiadja, az szíveskedjen visszakérni az iskolapénzt. Különösen akkor, ha pár évvel korábban ugyanez a kiadó ugyanebben a sorozatban már megjelentetett egy hibátlanul lefordított aprócska Velence-könyvet.

A könyv nyelve (feltehetőleg az eredetiben is) amúgy is nyegle, kedélyeskedő és bizalmaskodó, információi a közepes műveltségnél sokkal kevesebbre tartanak igényt, ami lehetne (sértő módon ugyan) az átlag magyar turista közvetett jellemzése is, de inkább az átlagos amerikai tájékozottság következményének tarthatjuk. Még szerencse, hogy három nap után az egyébként igen szép fényképekkel díszített Berlitz-útikönyv lapokra válva szétmállik az ember kezében, s ez különösen eredeti funkcióját tekintve eléggé megdöbbentő, de így legalább a könyv árát visszakaphatjuk.

Máskülönben pedig Velence (és Itália) útikönyvnek melegen javaslom a régi jó Panoráma-sorozat vaskos, rendkívül tájékozott és főképpen nekünk, magyaroknak szóló darabját — ha ugyan kapható. Az én 1966-os kiadású példányom a szüleimről maradt rám és, bár ma már igen mulatságosak benne az olasz városok nagy autóforgalmától elijesztő figyelmeztetések, továbbá nem értem, miért fanyalog a szerző (Fajth Tibor) Palladio égi harmóniát sugárzó villái láttán, még mindig pontos, megbízható munka, valamint élvezetes olvasmány, és mint ebből is kiviláglik, saját véleménye is van a látnivalókról.

És ne felejtsünk el Velencébe kényelmes cipőt vinni, mert különben vagy rokkantak leszünk, mert mindent végigjártunk, vagy boldogtalanok, mert csak nagyon keveset tudtunk megnézni.

Muhari Rita-Havasi Gábor grafikája

HAHNER PÉTER:

Könyv

Egy érdekes könyv

■ *(Dürr Béla: Amerika története és földrajza, lektorálta Lehoczky János és Dr. Veresegyházi Béla, Műszaki Könyvkiadó, 106 oldal, 398 Ft)*

Igen sok meglepetés fogja érni a jámbor olvasót, aki fellapozza ezt a könyvet. Meglepő a szerkezete: a szövegnek jó kétharmada Észak- és Dél-Amerika felfedezését mutatja be, majd rendkívül rövid fejezetekben az egyes országok történetével is megismerkedhetünk — néhány mondat erejéig. A felfedezések kétségkívül hozzátartoznak egy kontinens történetéhez és földrajzához, de ahol Kolumbusz utazásait 20 oldalon ismertetik, Kanada 19. és 20. századi történetét egyetlen oldalon, Mexikóét pedig fél oldalon — ott valami baj van az arányokkal. Meglepőek a kötet térképei is: meglepően semmitmondóak. Kolumbusz első utazását például egy fél oldalt elfoglaló térképen egyetlen nyílegyenes vonal jelzi, amely az Ibériai-félszigettől Kubáig húzódik. Onnanide, kész. De minek ehhez egy ekkora térkép? A további meglepetéseket a történelmi szövegrészek biztosítják. Szó esik például egy bizonyos *Emberi Jogok Nyilatkozatáról* (90. o.), amelyet állítólag Jefferson fogalmazott meg, és az első kontinentális kongresszus fogadott el. Egyetlen amerikai történelemkönyv sem tud ilyesmiről. Talán a Függetlenségi Nyilatkozatra gondolt a szerző? Nem valószínű, hiszen azt a következő bekezdésben említi meg. Ezután közli velünk, hogy Oregon háború következtében csatlakozott az Egyesült Államokhoz (91. o.), pedig eddig azt hittük, hogy az 1846-os brit-amerikai szerződéssel. A 95. oldalon megtudhatjuk, hogy az Union Pacific Vasút az Atlanti-óceántól a Csendes-óceánig „szelte át az Államokat". Valójában csak a nebraskai Omaha és az Utah állambeli Promontory Point között húzódott a sínpár, ez utóbbi állomástól már a Central Pacific Vasút szállította tovább az utasokat nyugat felé. A szerző szerint F. D. Rooseveltet háromszor választották elnökké — valójában négyszer (1932, 1936, 1940, 1944). Igen sok meglepetést tartogat számunkra a kötet nyelvezete is. A Szovjetunió afganisztáni beavatkozását például Brezsnyev „küldetéstudati" akciójának nevezi a szerző (101. o.), a Republikánus Pártot köztársasági párt néven emlegeti (így, kisbetűvel! — 92. o.), Perón nevét pedig természetesen rövid o-val írja (67. o.). A 77. oldalon egy bizonyos „Drake Bej kikötő"-ről van szó, amely minden bizonnyal azért kapta ezt a furcsa nevet, mert a Drake-öböl angol nevének (Drakes Bay) valahogy így hangzik a magyar kiejtése. (Bár nekem a „Drék Bej" írásmód ennél is jobban tetszett volna.) A hálaadás napján pedig nem a Mayflower utasainak megérkezését ünneplik az amerikaiak, ahogyan azt a 80. oldalon állítja a szerző, hanem az első termés betakarítását. A legnagyobb meglepetés azonban akkor éri az olvasót, amikor a 4. oldalon a következőket olvashatja: „A művelődési miniszter a 28/1989. (XI. 9.) MM rendelete 9. §-a alapján a 43040/1993 számon jóváhagyta, a könyv bevezetését és alkalmazását az 1994/95. tanévtől kezdődően engedélyezte."

Csak gratulálni tudunk ehhez a bölcs döntéshez. A legjobb persze az lenne, ha egyenesen kötelezővé tennék a kötet használatát, mert egyes tanárok talán arra a következtetésre jutnak, hogy valamennyi régi földrajzkönyv hasznosabb ennél a kötetnél, s még a sokat szidalmazott Új Magyar Lexikonban is hosszabb és alaposabb szócikkek találhatók az egyes országok történetéről, mint ebben az „olvasókönyvben".

MDK

Muharos Lajos, ötvösművén

„Lófeje elhagyta az ipar művészet
határait.... Muharos legjobb fia-
tal szobrászaink közé tartozik."

Székely András: Fiatal ~~[illegible]~~ művészek
bemutatkozása 7.

Népszabadság, Bp. 1969. ápr. 23.

Mukaros Lajos ötvös

Lótej c. műve (eml.)
szerepel az Igaszterben a
fiatal művészek kiállításán

Székely András: Fiatal művészek
bemutatkozása

Négyszabadság 1969 IV. 23

Muharos Lajos MDK

Ifjuság a szocializmusért, szén

Reggel a Tsz-ben, szén

Mücsarnok 1960.Képző- és Diszitőművészeti körök kiáll.

MDK

Muharos József, ötvös

Szerepel az Ernst Múzeumban.
„Modoros."

Székely András: Fiatal iparművének 7.

Népszabadság, Bp. 1970. júl. 10.

Muharos Lajos

vörösrézdomborítása a szombathelyi Hotel Isist díszíti.

Kulturális krónika

Magyar Hírlap, 1968 szeptember 20. 9. l.

Kukaros Lajos, ötvös

- anyagai a réz és tűzzománc.

Kovács Margit: Művész duó
Magyar Hírlap, 1968. V. 10. 22. l.

Muharos Lajos, ötvös

- Szombathelyen született. Megnyerte a város pályázatát az épülő Isis szálló belső díszítésére. 1968. jún. 30-ra lesz készen.

Kovács Margit. Művész duó
Magyar Ifjúság, 1968. V. 10. 22. l.

Muharos Lajos, ötvös

- az Iparművészeti Vállalat boltjainak vörösvéz papírvágókést készít vigyori ördögfejjel, Szent György-figurát fali lakásdísznek.

Kovács Margit: Művész duó
Magyar Ifjúság, 1968. V. 10. 22. l.

Muharos Lajos, ötvös

1966 ban a XII. ker. társasházakban keresett műhelynek alkalmas kiadó mosókonyhát. A Diószegi út 60/6-be befogadták Thury Levente kerámikussal.

Kovács Margit: Művész duó
Magyar Ifjúság, 1968. V. 10. 22. l.

Ruharos Kajos, ötvös

- diplomamunkaként a Magyar Ifjúság Házának emblémáját, a tervezett presszókra fémmel kombinált polc-rendszert készítette.

Kovács Margit: Művész duó
Magyar Ifjúság, 1968. V. 10. 22. l.

Mukaros Lajos, ötvös

- szerepel az Iparművészeti ajándékboltban.

Karácsony előtt
Magyar Ifjúság, 1967. XII. 1. 17. l.

Miharos

Szertyo-tartókkal, papírvágókkal

szerepel a Képcsarnok) gyűjt

bemutatótermében.

(M): Karácsonyi ajándék -

bemutató

Kisalföld 1970 XI. 6

Muharos József
ötvös

Gyakran alkalmazza ékszerein
a hó chert.

Pál Endre: "Ékszer '70."
Müvészet, 1971.május - 17.oldal

Muharoshajos
Otvós

Apró lovasfigurával díszelett
fülbevalóit mutatta be.

P.Brestyánszky Ilona : A modern ékszer paradoxona.
Művészet, 1971.május - 28.oldal

Mukaros Lajos

Apró lovasfiguráival díszített fülbevalóit nemes egyszerűség és harmónia jellemzi.

P. Brestyánszki J.: „Ékszer '70" kiállítás; Ipari Művészet, 1971. 2. sz. 34. l.

Muharos Lajos

"Fekete György éttermi faplasztikája, Muharos Lajos rézlemez-domboritása és Illés Gyula betonplasztikája teszik teljessé az épületet."

V.Pázmándi Margit: Isis Szálló, Szombathely
Magyar Épitőmüvészet, 1971. 1.sz.

30-33. l.

Mihalos Lajos

Szerepel az „Ékszer 70"-
kiállítás a Csók Galériában

N. T.: Szabadidő

Magyar Ifjúság 1970 XII. 4

Mikaros Lajos

Szerepel a Csók galéria
ékszer kiállításán

Kossuth Rádió
Déli Krónika
1970 XI-27

bb. 12. ujabb képzőművészeti alkotások szombathelyen

vid-fm/mné/ká/gy/la 1968. szeptember 19.

1021

ujabb képzőművészeti alkotásokkal gazdagodott szombathely. muharos lajos vörösréz-domborítása és fekete györgy faintarziája a hotel isis-t, geszler mária mesejelentet ábrázoló színes kerámiaképe az aréna utcai óvodát, benkő ilona kerámia faliképe a művelődési és sportház galériáját, miró eszter „sárkány„ című kőszobra pedig a domonkos utcai óvodát díszíti./mti/

.-.

8.50/gy

Muharos

Lajos

alnak, amelyeknek lakói őrzik régi hagyományaikat. az egyik épületben - ahol hajdanában a bánya első gőzgépe kapott helyet - bányász-lakószobát rendeznek be, és kiállítják a régi bányaművelő felszereléseket, kézi szerszámokat.

továbbfejlesztik a fertőrákosi kastélymuzeumot is. az elmult években helyreállitott, egykori püspöki kastély dísztermét még tavasszal megnyitották a közönség előtt. a muzeumi hónap alkalmából már az emeleti rész mindkét szárnyát megtekinthetik az érdeklődők./mti/

.-.

9.00/ gy 4c 10f

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAN HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG
Budapest
0. JAN 1971

1021

FIATAL IPARMŰVÉSZEK

Az *Ernst Múzeumban* rendezték meg a *fiatal iparművészek első kiállítását*. A részvevők névsora az első pillantásra fájdalmasan érintette e sorok írójá*t*, mert látva, hogy néhány azonos évjáratú ismerőse nem szerepel, azt hitte, hogy már nem számít fiatalnak — de aztán megnyugodott, mert más hasonló korúakat felfedezett. Illetve csak részben nyugodott meg, hiszen a textilesek közül például éppen az egyik legügyesebb, kifogyhatatlan fantáziájú tervező, *Polgár Csaba* hiányzott. Azt sem volt öröm látni, hogy kitűnő képességű fiatal művészek harmincéves korukra teljesen modorossá lesznek, mint például az ötvös *Muharos József*, aki most már úgyszólván csukloból rázza ki groteszk, de immár semmitmondó középkori vitézeit. A középkori groteszk vitézek divatja, amely *Gyulai Liviusz* grafikájában jelent meg először és iparművészeinknél még ma is kísért, *Calvino* nem létező lovagjára vezethető vissza. Nem rossz figurák ezek, csak éppen túl sok létezik most már belőlük.

Alapvető probléma, hogy még mindig nem tisztult le az iparművészet fogalma. *Lőrincz Győző Plasztikája* absztrakt szobor akkor is, ha kerámiából készült. *Koleszár Arany Kisplasztikája* sem iparművészeti tárgy, csak éppen nem biztos, hogy mint szobrot átengedték volna a zsűrin. A díszítőfeladat sem egyértelműen iparművészeti funkció még: *Pázmándy Antal* térbontó falplasztikája a képző- és iparművészet határán helyezkedik el.

Hová sorolták vajon a kiállítás rendezői a *design*t, azaz az ipari formát és reklámgrafikát? Egyetlen képviselőjük egy kellemes külsejű sörszifon — és kész. Jó néhány gyári tervező munkája látható viszont, törülközők, függönyök — remélhetőleg nem ezek a legszebbek. Legalábbis nem tűnnek fel jobbnak, mint az átlag bolti áru, és főleg nem látszanak kiállításra érettnek.

Kerámikusok szerepeltek bőségesen és ők is inkább gyári jellegű termékekkel. Azonban egyedül *Torma Istvánné* és *Minya Márta* mokkáskészlete csinált kedvet a kávéivához, a többi étkészlet tervezője sem praktikus, sem esztétikai szempontokra nem ügyelt eléggé. Rideg, elidegenedést és kétségbeesést tükröződő színek nem a legalkalmasabbak egy kávés- vagy teáskészlet, váza, hamutartó vagy egyéb egyszerű használati tárgy megfestésére. De függetlenül a tervező esetleges pesszimista világszemléletétől — ki iszik szívesen olyan csészéből, amelyik örökké koszosnak látszik?

Most pedig hadd szóljak arról, hogy *Papp Mariann* személyében önálló szemléletű, az olcsó és praktikus megoldások iránt nagyszerű érzékkel rendelkező és ugyanakkor az esztétikai követelményekből semmit nem engedő iparművészt ismertünk meg. Ügyesen kezelhető foteljei, hangulatos, piros asztala, szokatlan, de rokonszenves megoldású szekrénybútorai, vagy a bútorok hangulatához pompásan illeszkedő esztergált figurák olyan kiváló tehetségről tanúskodnak, éppúgy mint az üvegművész *Kanyák Zsófia* szép lámpatestei.

Ahogy már megszoktuk tőlük, átélt, szép szőttesekkel szerepel a kiállításon *Csávoly Klára, Fürtös Ilona, Göbölyös Márta*. És hadd említsünk meg mellettük egy megnevezetlen fiatal művészt, akinek érdekes megoldású térelválasztó hálója olyan kitűnően illeszkedik Papp Mariann enteriőrjéhez.

A kiállítás végső mérlege? A kezdeményezés, a fiatal iparművészek támogatása helyes volt: a rendező szervek (a KISZ, az Iparművészeti Tanács, a képzőművészek szövetsége és a Képző- és Iparművészeti Lektorátus) fontos ügyet támogattak, amikor lehetőséget nyújtottak a bemutatkozásra. A rendezés viszont — mint már jeleztem — nem volt átgondolt. A lehetőség tehát nem érhetett átütő erejű eredménnyé.

Székely András

971-től kezdődően évente körülelül 3000 lakást adnak át rendeletésének. Az új városrész természetesen kiszolgáló létesítményeket is kap, a többi között iskolát, óvodát, bölcsődét, élelmiszerüzleteket, kereskedelmi egységeket.

A továbbiakban Kisvári János, *Lenin úti lakótelep* építéséről

fónia. **9.00.** Miről ír s Szemle legújabb száma? vált asszony. Részl. Fall **10.05:** Fiatalok stúdiója. 1 művek. **11.00:** Édes a **11.05:** Faust. Részl. Berl és Boito műveiből. nyer ma? **12.30:** Tán tél. **13.15:** Népi zene. 1 évezred felé. XI. rész. **14.** Gyermekrádió. **14.26:** An lamok. II. rész. **14.49:** F **15.10:** A Mongol Népköztá zeti ünnepén. **16.05:** H

SZERVIZEK, FIGYELEM!

A

LEHEL

hűtőszekrényekhez
agregátot
és minden egyéb
alkatrészt raktárról szállít a

HŰTŐGÉPGYÁR

14.50: üZENETek. **15.33:** Rivaldafényben. II. rész. **17.00:** Őtórai tea. **18.10:** Falusi esték. **19.00:** Sibelius hegedűművek. **19.35:** Láttuk, hallottuk... **20.28:** Népi zene. **20.36:** Bellini: Puritánok. Háromfelv. opera. Közben: **21.57:** A Krím, a szovjet Riviéra.

URH

18.10: Tánczenei koktél. **18.55:** URH zenei kalauz. **19.30:** Verdi: A végzet hatalma. Részl. **20.10:** A dzsessz kedvelőinek (szt.). **20.38:** Beethoven összes gordonka-zongora szonátái. II. r. **21.21:** Kortársaink (Simon István). **22.04:** Zenekari muzsika (szt.).

TELEVÍZIÓ

17.58: Hírek. **18.05:** Kuckó... **18.25:** Utazók (dokumentumfilm). **18.50:** Mai Finnország (finn kisfilm). **19.15:** Esti mese. **19.25:** Szovjet kisfilmek: Mérkőzés labda nélkül; Másfél óra az ölelésig. **20.00:** TV Híradó. **20.20:** Minisztert keresnek (magyarul besz. NSZK-film). **21.45:** Alba Regia — Videoton interdzsessz-fesztivál. II. rész. **22.15:** TV Híradó, 2. kiadás.

MŰSOR

Körszínház: (a BNV lengyel pavilonjában): Elveszett paradicsom (Bemutató, fél 8). **Városmajori Színpad:** Charley nénje (8). **Budai Park Színpad:** Maya (a Fővárosi Operettszínház vendégjátéka, 8). **Ódry Színpad:** Egy kis hazai (Zenés pesti randevú, 8). **Szentendrei Teatrum:** Comico-Tragoedia (8).

MUHAROS LAJOS

ÖTVÖS. A DUNA INTERCONTINENTAL SZÁLLODA ÖTVÖSDÍSZÉT KÉSZÍTETTE. MŰVEI VÁNDORKIÁLLÍTÁSOKON SZEREPELNEK.

H.B.: IPARMŰVÉSZEK A VASZARY-TEREMBEN.

SOMOGYI NÉPLAP, 1970. OKT. 18.

Muharos Sára

Kiállítását előkészítik Kaposváron

Öt fiatal iparművész
Somogyi Néplap 1970. szep. 24.

Mihalovics Lajos

Fali tálja (emb.)

Szerepel az alábbi tárlaton

Horváth György: A fiatal iparmüvészek
első orsz. kiáll. az Ernst Muzeumban

Magyar Nemzet 1970 VII. 9

Mihalovics Lajos falitálja.

szerepel az alábbi Távlatban

Horváth György: A fiatal ipakművészet
első orsz. kiáll. az Ernst Museumban

Magyar Nemzet 1970 VII. 9 sold.

MIK.

Muharos Lajos

Kiállítási kritika

Idegenforgalom 1967 jan.

Muharos Lajos

Erfurtban a nemzetközi iparművészeti bemutatón szerepelt, az Angermuseumban kézzel vésett ezüst disztárggyal.

Magyar Hirlap 1978-154-8
Wagner: Merre tart az iparművészet?

Muharos Lajos "atyös, iparművész.

a Munkácsy Mihály-díj III. fokozatával lett kitüntetve.

Magyar Nemzet, 1943. ápr. 3.

Muharos Lajos

Külügyminisztérium
Muharos Lajos: vörösréz plasztika limoges-i zománcbetéttel, 3 db, egyenként 100×100 cm; megbízás: 1977. VII.
Összeállította Hollósi Istvánné

—: Kortárs munkák
Művészet, 1980. augusztus – 47. lap.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Lajos Muharos

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1980 AUG 11

F 0021

Lajos Muharos: Kelch, Silber
Die Intelligenz der Hände

zweitägigen offiziellen Besuches im Anjou-Saal des Budapester Hilton-Hotels eine Pressekonferenz. (Die Wahl des Ortes war sozusagen „stilgemäß", da im 14. Jahrhundert aus der französischen Anjou-Dynastie mehrere ungarische Könige hervorgingen, deren Herrschaft als eine „goldene Zeit Ungarns" bezeichnet wird.)

Außenminister Francois-Poncet gab vor seiner Abreise eine kurze aber sehr bedeutende Erklärung ab. Er äußerte sich mit Zufriedenheit über die Verhandlungen mit sei-

Muharos Lajos
ötvös

Muharos Lajos ötvösművészt a
Munkácsy-díj III. fokozatával
tüntették ki.

-.-: Kitüntetések.
MŰVÉSZET, 1973.április - 5.oldal

Muharos Lajos ötvösművész

A textil- és ötvöspályázat díjazott művésze.

Dvorszky Hedvig: Iparművészek a Csontváry Teremben; Ipari Művészet, 1972/6.sz.
20.1.

Muharos Lajos

Az Iparművészeti Váll. az Ernst Múzeumban rendezett kiállításán ötvös faliképei szerepelnek.

Lakáskultúra, Budapest, 1941. (?) 4.

Muharos Lajos

A Szombathelyen épült Isis Szállóban lévő rézlemez domborítást alkotta. (emlitve) (32. old. repr.)

V. Pázmándi Margit: Isis Szálló, Szombathely.

Magyar Építőművészet, 1971. IV/ 31 old.

Muharos Lajos: Serleg

10 zl

Müvészet, Budapest, 1944, jól,

Az őserdők művésze

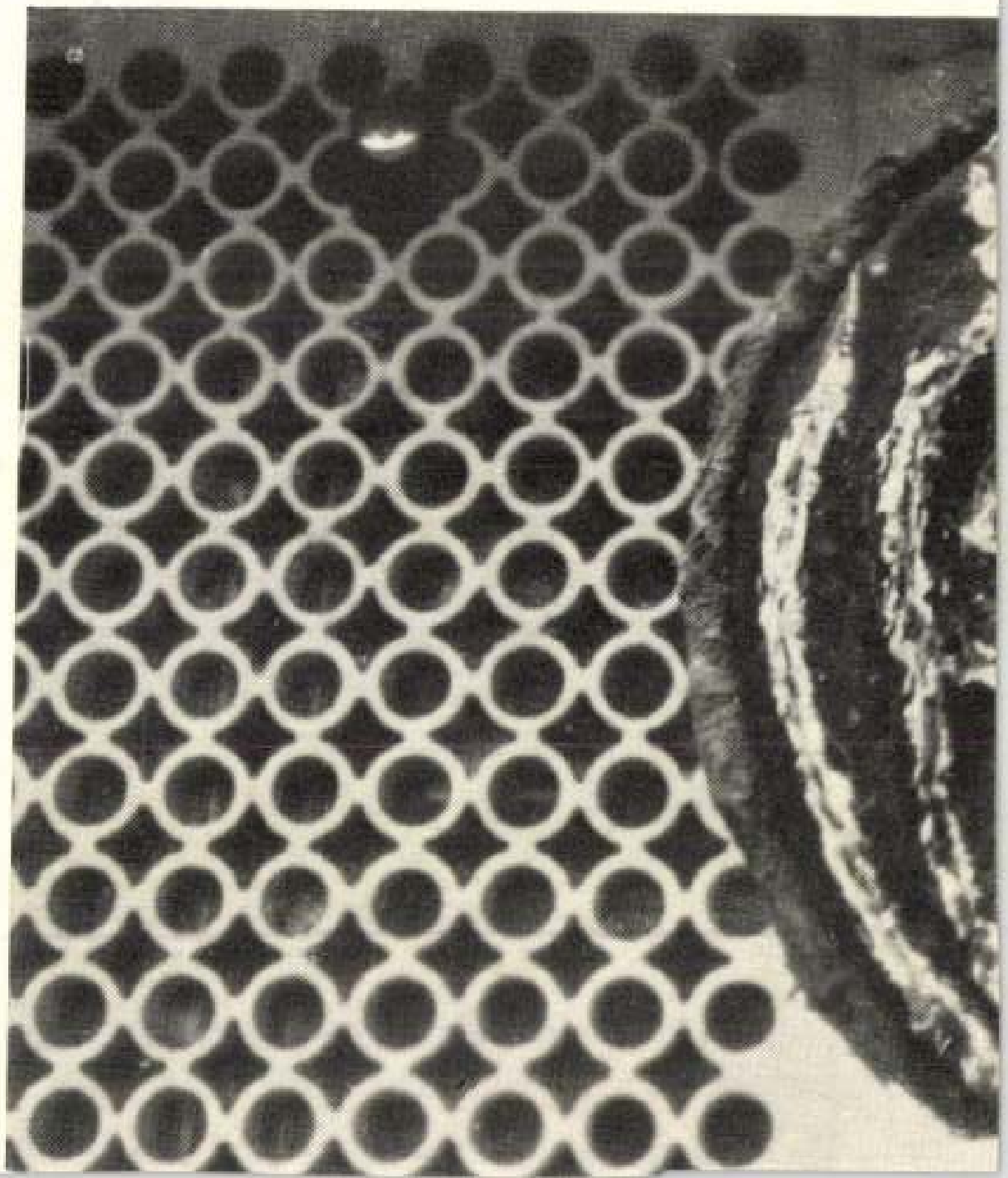

Muharos Lajos

Finommüvü kelyhéről irja Vadas József: "Az, ami" c. kritikájában: "izlésesen és szellemesen ülteti át a régi korok stiluselemeit mai izlésünk más törvényü nyelvére."
Az "ötvösremek" méltatásánál csupán az a kifogása, hogy nem létező főurak számára tervezik, nem pedig a mi részünkre, "mindennapi asztalunkra."
A kiállitást az Iparmüvészeti Muzeumban rendezték.
Élet és Irodalom, Bp. 1973. aug. 18.
XVII. évf. 33. sz. 12. lap.

Muharos Lajos ötvös iparmüvész

A Munkácsy Mihály-dij III. fokozatával tüntet
ték ki a müvészt, -irja a lap: "Dijak, kitün-
tetések - 1973" cimmel.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. ápr. 7.
XVII. évf. 14. sz. 2. lap.

Munkácsy Mihály-díjas iparművész

† Munkácsy M.-díj III. f.-t kapta.

– : Kiontották az idei irodalmi és művészeti díjakat

8.

Népszabadság, Bp. 1973. ápr. 3.

Muharos Lajos, iparművész

Egy ezüst serleggel képviseli a magyar ötvösművénetet a torontói világ kiállitáson.

—: Holdvilág, ezüstből 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. szept. 25.

MUHAROS LAJOS, festő

Burány Nándor és Radnóti Kovács Árpád festőművészek által vezetett 10 éves Derkovits szombathelyi Képzőmüv. Kör tagjai munkáinak szombathelyi kiállitása a Muz-ban 1959. jun. 20.-jul. 19.
MUHAROS LJAOS mü is szerepelt azon. 67.old

--- A szombathelyi Derkovits emlékkiállitás 66.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, 1959. I. köt.
Szombathely. 1959

Muharos Lajos

Falidisz, öntött forrasztott bronzból,
zománc berakással 82 × 32 cm
Gyűrű, ezüst, füstkvarc kővel
3,5 cm

Mai magyar iparművészet I.
Az Iparművészeti Múzeum kiállítása
1972.

Muharos Lajos

Gyűrű, ezüst, fürtmarc kövel, repr.

Mai magyar iparművészet I.
Az Iparművészeti Múzeum Tiallítása
1977.

Muharos Lajos
festő

A szombathelyi képző művészeti szak-
körben Vértesi Péter hosszúlta képeit

Losonci Miklós: A világát őrző festő. . .
Müvészet, 1971.december - 11. oldal

Mihalovics Lajos

művei szerepeltek a varsói

magyar iparművészeti vásáron

Magyar Nemzet 1973 április 7
4. old.

Munkácsy Mihály élete képekben

a Munkácsy Díj III. fokozatát

kapta

Magyar Nemzet 1973 április 3

4. old.

Muharos Lajos, iparművész

Erfurtban szerepelt. (III. díj.)

—: Magyar művének sikere külföldön

7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. júl. 11.

Illésházy Lajos
ötvös iparművésznek, az ötvösművészet-
ben elért kiemelkedő eredményeiért
a Munkácsy Mihály-díj III. fokozatát
kapta.

Magyar Hírlap 1973/92 4old.

Muharos Lajos, ötvös

Hét alkotással szerepelnek a magyarok Torontóban, az első Iparművész Világkiállításon. – Ötvösmunkája szerepel a kiállításon.

„Kompozíció" kerámia. (repr.)

Kocsogh Ákos: Magyarok a torontói Iparművészeti Világkiállításon.

Magyar Hírek, 1974. máj. 25.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1974 JUN 22
Magyar Hírek

Muharos Lajos ötvösművész
102

Muharos Lajos ötvösművész. Jobbra: Ezüst vésett serleg. Muharos Lajos műve

Damanovszky Gyöngy:

Magyar ötvösművészek a torontói iparművészeti világkiállításon

Három művész három alkotásából nehéz egy egész művészeti ágról véleményt mondani. Pedig a torontói nemzetközi iparművészeti seregszemlén csak hárman képviselik a magyar kézműves ötvösséget, éppen ezért e három alkotáson és alkotóikon keresztül megkíséreljük érzékeltetni a magyar kézműves ötvösség jelenét és közelmúltját, hogy így az érdeklődő teljesebb képet nyerhessen.

Muharos Lajos a fiatalabb művészgeneráció tagja, s kelyhét, amely művészetében új törekvéseket testesít meg, a nagy múltú magyar ötvösművészet hagyományaiból alakította ki. Ez a múlt a román kortól századunk elejéig magas szintű fejlődési sort alkot, amelyet csak a húszas évek elejétől a negyvenes évek végéig tartó törés szakított meg.

Születésnapi beszélgetés a kilencven esztendős nagybaczoni Nagy Vilmossal

ellátása megfelelő legyen és eltiltottam a testi fenyítéseket. Ugyanakkor szigorú büntetéseket szabattam ki azokra, akik a munkaszolgálatosokkal — zsidókkal és politikai foglyokkal — brutálisan bántak.

— Az akkori hadvezetőség egyik legsúlyosabb problémája, a 2. hadsereg ügye volt. Ez a hadsereg, mint tudjuk, teljesen megsemmisült. Ami a Donnál történt, az bűnös katasztrófa volt, vallom ma is, hiszen a kétszázezer emberből csak mintegy hatvan-hetvenezer maradt meg, s az ötvenezer zsidó munkaszolgálatosokból mindössze hat-hétezer. A többi elesett, megfagyott, eltűnt, vagy hadifogságba került.

Miniszter úr, amikor a doni katasztrófáról

ne ellenkezzem a németekkel, legalább kétezer zsidó munkaszolgálatost adjunk ki a bori rézbányába.

— Ezek után a németek és az olaszok követelésére, amit a magyar szélsőjobboldal is támogatott, lemondtam a miniszterségről, és utána éveken át mint a „Nagy áruló"-t emlegettek a nyilasok és németbarátok.

Nagybaczoni Nagy Vilmos ezután a náci megszállás és a nyilas rémuralom napjairól beszél, amikor 1944. november 16-án Klotildligeten őt is letartóztatták és a Lomnic szállóba vitték. Onnan gyalogmenetben hajtották Sopron-Kőhidára, majd Melkbe és végül a tanni internáló táborba. Ennek a tábornak külön magyar parancsnoka is volt. Parancs-

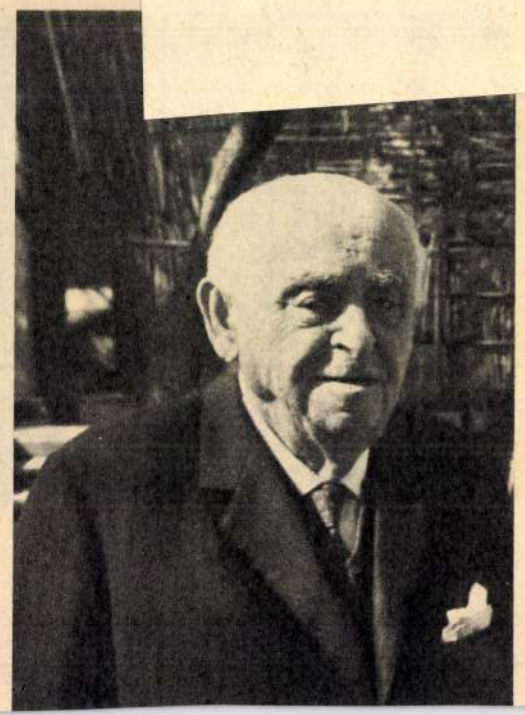

Muharos Lajos
ötrös

Muharos Lajos vésett dísszi ernst
serlege képviseli a magyar ötrösséget
az I. Sparmüvészeti Világkiállításon.

Péter Márta: I. Sparmüvészeti Világkiállítás.
Művészet, 1974. július – 36 lap.

Muharos Lajos
ötös

Muharos Lajos archaikus formát idéző, cunetiszettel é-hesítette ezüst sorlege véséssel készült.

Péter Márta: I. Spermüvészeti Világhiállítás.
Müvészet, 1974. július - 36 lap.

Muharos Lajos
ötvös

„Serleg" (repro)

Petri Márta: I. Iparmüvészeti Világkiállítás.
Müvészet, 1974. július - 36 lap.

Muharos Lajos

Serleg (fotó)

Névszava, 1974. febr. 23. 102 cúf. 45 sz. 8 p.

Mukaros Lajos ötvös

Müvei szerepelnek az Iparmüvészeti Muzeum disztermében rendezett kiállitáson, amelyen a torontói világkiállitás magyar iparmüvészeti anyagát mutatták be.

Magyar Nemzet 1973 augusztus 17

4.old.

Muharos Lajos

A szegedi ünnepi játékokkal egyidejűleg ötvös művészeti kiállítás nyílik, melyen „Sárkányölő" Szent György c. bronz fali képe szerepel. (pulítva)

TÉKA

1972. VII. 20. TV. 18.40 Ka.

Muharos Alajos

ötvös

Ötvösmunka

(Erfurt 1974 III. díj)

(repro)

Bojár Iván: Uj Galéria a Belvárosban

Tükör, 1975. május 27 – 16 oldal

Muharos Lajos

1974-ben Torontóban megrendezett a Kezek dicsérete c. első iparművészeti világkiállításán részt vettek és az Iparművészeti Világszervezet oklevelet juttatott el Bódy Irén, Csánky Klára, Szilvitzky Margit textiltervezők, Bokor Kornélia, Engelsz József, Muharos Lajos ötvösművészek és Benkő Ilona keramikusnak.

Magyar Hirlap 1975 132/8

Ruharos Lajos

Elsőterverő, részt vesz a kiállítá-
son.

Jubileumi Iparművészeti Kiállítás
Műcsarnok, 1975. jún–jül.

Muharos Lajos ötvösművész

1974-ben a kanadai Torontóban „A kezek dicsérete" címmel rendezték meg az első iparművészeti világkiállítást. – A művész elismerő oklevelet kapott az Iparművészeti Világszervezettől.

Csongrádmegyei Hírlap, 1975. máj. 14.

Mukaros Lajos, ötvösművész

Torontóban oklevelet nyert.

– : Magyar iparművének nemzetközi elismerése

G.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. máj. 14.

Muharos Lajos

A torontói iparművészeti világkiállításon részt vett művével.

Népszava, 1974. aug. 29. 102. évf. 201 sz. 4 p.

Muharos Lajos ötvösművész

1974-ben a Kanadai Torontóban a „Kezek dicsérete" címmel rendezték meg az első iparművészeti világkiállítást, - melyen a művész is részt vett. Az Iparművészeti Világszervezet a kiállító magyar művészeknek és az Iparművészeti Vállalatnak elismerő oklevelet juttatott el.

Magyar Hírlap, 1975. máj. 14.

Muharos Lajos

142. p.

Muharos Lajos

A tárlat harmadik részében az ujitók mutatják be müveiket: Bohus Zoltán, Borsfai László, Demcsik Attila, Kalmár Zsolt, Kardos Botond, Kiss Éva, Lugossy Mária, Papp László, Soltész György.
Az utolsó csoportba az eklektikus darabokat helyezi. Itt szerepelnek Laczák Géza, Magyarcsek Mária és Rozgonyi Béla müvészek. Mindegyik név mellett részletes leirás a kiállitott müről. Van, amelyiket dicséret, elismerés, másikat szigoru birálat illet.

A "Képtől - gépig" c. Vadas-cikket lásd: Péri József nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. okt. 30.
XX. évf. 44. sz. 12. lap.

Muharos Lajos

A I. Miskolci Országos Ötvösművészeti és Fémműves Kvadriennálét a Kossuth Művelődési Házban rendezték. Vadas József: "Képtől-gépig" c. kritikájában a tárlatot három részre osztja, mint irja, három kiállitásból áll. Az első az ötvösművészek munkáit mutatja be: Bartuschek Ilona, Máté János, Muharos Lajos, Péri József.
A második rész kiállitói: Ásztai Csaba, Papp Zoltán, Schlosser Béla, Zétényi János, Zidarics Ilona művei inkább a zománcművészeti, vagy a kisplasztikai biennálére kivánkoznának,-mondja a kritika.
Folytatását lásd a 2.-sz. cédulán.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. okt. 30. XX.évf 44. sz. 12. lap.

Kukucska Lajos

A művész a vasi földről származik.

-----: Vasi festők és szobrászok.
Művészet, 1976. augusztus - 13. oldal.

Muharos Alajos. Tükör, 1975. máj. 27.

Bajár Ivan: Új Galéria a Belvárosban.

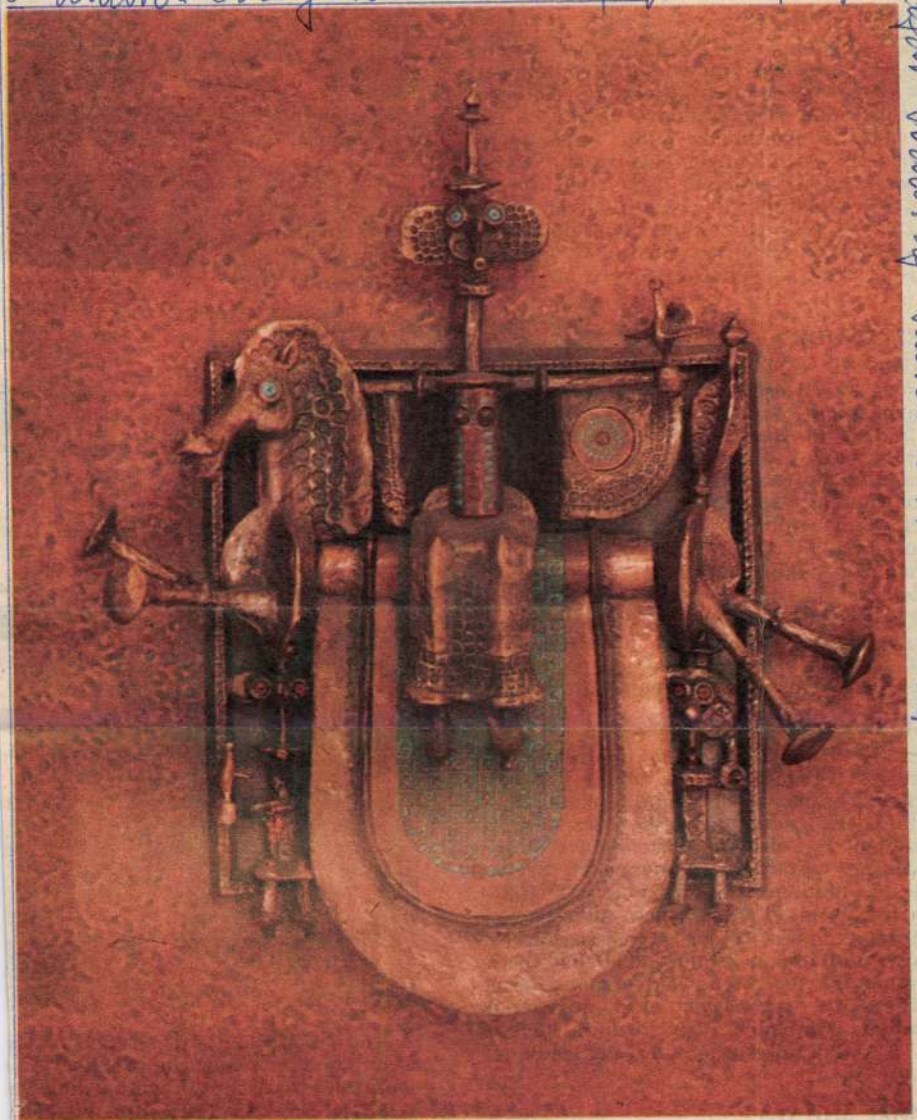

MUHAROS ALAJOS (ERFURT 1974. III. DÍJ)

ASOVETZ FERENC:

Szerencsére, két remek magasugrónk is van. emen, aki tanítványom és Major, állandóan önzik egymást a jó teljesítményre. Kettőjük és párharcának végeredménye ebben az esz- lőben több 220 centiméter fölötti teljesítmény t. Ezzel az eredménnyel egyébként, szerin- , bármely világversenyt meg lehet nyerni. az a fő feladatunk, hogy tanítványom meg- ja az 1976-os olimpiai induláshoz előírt ma- ágot. Ebben az évben háromszor át kell jut- a 220-on. Csak így lehet ott jövőre Montreál-

LEMEN ENDRE:

Céltudatosság és lelkiismeret, így határoz- nám meg az edzéseimet. A mi számunkban gyakoriak a szélsőségek, elkerülhetetlen két kudarc is. Ha azonban lelkiismeretesen észültünk, akkor könnyebben átlendül az em- a hangulati holtponton. Ilyenkor azt mondo- om magamban: ‚Mindent megtettem a ver- előtt. Nem rajtam múlott!" Rengeteget ed- em mostanában. Úgy érzem, ha nem sérül- volna meg, akkor máris 220 centiméter fö- tudnék ugrani... Érzésem szerint jó évünk az 1975-ös, várhatóan megdől majd a magas- ás országos csúcsa, amelyet jelenleg Major a tart 224 centiméterrel. Hogy ki dönti meg, agy én, azt nem tudnám megjósolni.

SZÁLY SÁNDOR:

Számunkra kitűnő időre esik a montreáli olim- Major és Kelemen jövőre tudása legmaga- o szintjére érhet. Az én tanítványom 27, a agyobb hazai vetélytársa 28 éves lesz az pia idején... Ebben az esztendőben Major- sorozatosan várok jó eredményeket. Szerin- nyolc-tíz alkalommal ugrik majd 220 fölött. , hogy a külföldi ellenfelek nem szívesen jön- el hozzánk, mert félnek a vereségtől. Né- y magas színvonalú itthoni küzdelem pedig ob fiataloknak teremtene kedvet a magasug- oz. Igaz, ifjú tehetségek most is vannak, számmal. Sajnálatos, hogy közülük kevesen alják a nagy teljesítményhez elengedhetet- többletmunkát.

BÓDOSI MIHÁLY:

n voltam annak idején az első magyar ver-

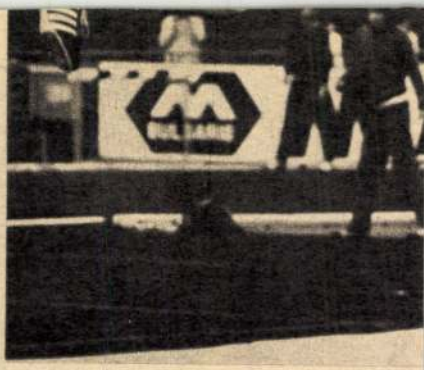

Kelemen Endre

Krei

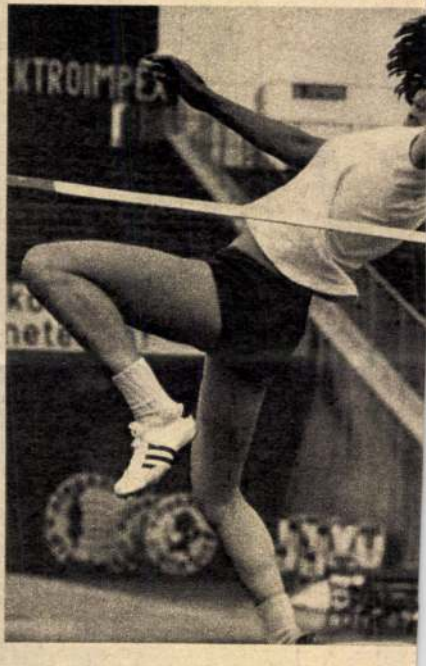

is eljuthat a világcsúcs közelébe. És n csodálom a mai magasugrónőket. A n elképzelni sem tudtuk volna, hogy a a 190 centiméteres teljesítményt eléri Csák Ibolya a berlini olimpián 160

Muharos László

résztvett a fémplasztikai kiállitáson

Dutka Mária: Fémplasztikai kiállitás az Ernst Múzeumban.
Magyar Nemzet, 1967. VII. 1. 4. o.

MDK.

Muharos László

Kiállitásimkritika

Magyar Nemzet 1967 juli.1.

MDK.

Magyar Nemzet 1957 juli.1.

Kiállítási kritika

Mubaros Lászlá

Muhary Mihály
festőművész

Kispesti képzőművészek kiállitása - Kispesti városháza nagytermében - képével szerepel.-

Uj Nemzedék
1931.III.15.

Muhary Károly
festőművész

Kispest-szentlőrinci képzőművészek kiállitása - a Kispesti városháza nagytermében - képével szerepel, a kiállitás festői között kiemelkedő munkáival.

Pesti Hirlap
1931.III.12.

Muhér Mátyás nobrán

Pest. vitéz u. 4.
A Km. társ. tagja.

A magyarszi kzömszek neve & lakhelye O M K T évkönyve 1865/6

240. 46. 1.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977 5

KORUNK

Muhi Sándor

1021

Muhi Sándor: Robbanás után

lélegzik és élik („az egészet akartam, az egés
sogatják és mégis kiteljesítik lényét. (Nem tud
szakot:

„Költő, egyszerre nem s igen,
mindenütt honos s idegen,
mindenkivel egyes, de más,
kettő és mégis felemás."
[Árva csillag]

mely arra késztet, hogy a nagy szellemek

„La Sebiș ori în altă parte" írta M. Beniu
Nu sînt acasă nicăieri,
Mă simt la mine doar Aiurea
Și azi îmi pare rău de ieri . . .)

És külön szeretnék még köszönetet mondani önnek egy versért, mely olyan általánosan emberi kérdésekre válaszol, hogy nem volt barátom vagy barátnőm, akinek ha felolvastam, ne érezték volna az ön ujját egy régi seben vagy éppen sebhelyen. Az Álmoddal mértél című versről van szó, amelyet nem ihletődésében vagy hangjában, hanem megvalósulásában Vörösmarty „A merengőhöz" című verse mellé állítanék. Ha ez utóbbi a szenvedélyek visszafogásának klasszikus intelme — egy nagy romantikusé —, az első a szenvedő, megrázó szerelemre szólít fel, mellyel nem áldozhatunk márványszobroknak, csak embereknek, akik teljesen adják oda magukat, minden hitükkel és kételyükkel, erejükkel és gyengeségeikkel együtt.

Minthogy az ön kötete közelebb hozta önt a román olvasóhoz, s mi több, minthogy egy általunk becsült költőn keresztül a hazai magyar költészetet, annak problémáit, sajátos kérdéseit szeretnénk megismerni, engedje meg, hogy felkérjük, adjon interjút a „Gazeta literară" számára. Gondolja el, mi kötetekből csak Horváth Imrét, Létay Lajost, Horváth Istvánt és Majtényi E.-t ismerjük. Az antológia hézagos, és a válogatás, úgy hallottuk, sok esetben vitatható! Szeretnénk, ha egyetért vele, hogy beszéljen nekünk a költészet kérdéseiről — akár úgy is, ahogy azt „A pacsirtá"-ban tette —, és az ön magyar prozódiai kézikönyvéről, s végül a Nicoară Potcoavă fordítása közben alkalmazott munkamódszeréről. Más szóval olyasmiről, ami hozzásegít minket, hogy közvetlenebbül (vagy . . . indiszkrétebben!) megismerjük önt saját műhelyében.

Abban a reményben, hogy nem fog visszautasítani, kérem, fogadja megbecsülésem bizonyságát.

Veronica Porumbacu

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő

UTUNK

1977 DEC 30

Muhi Sándor
1021

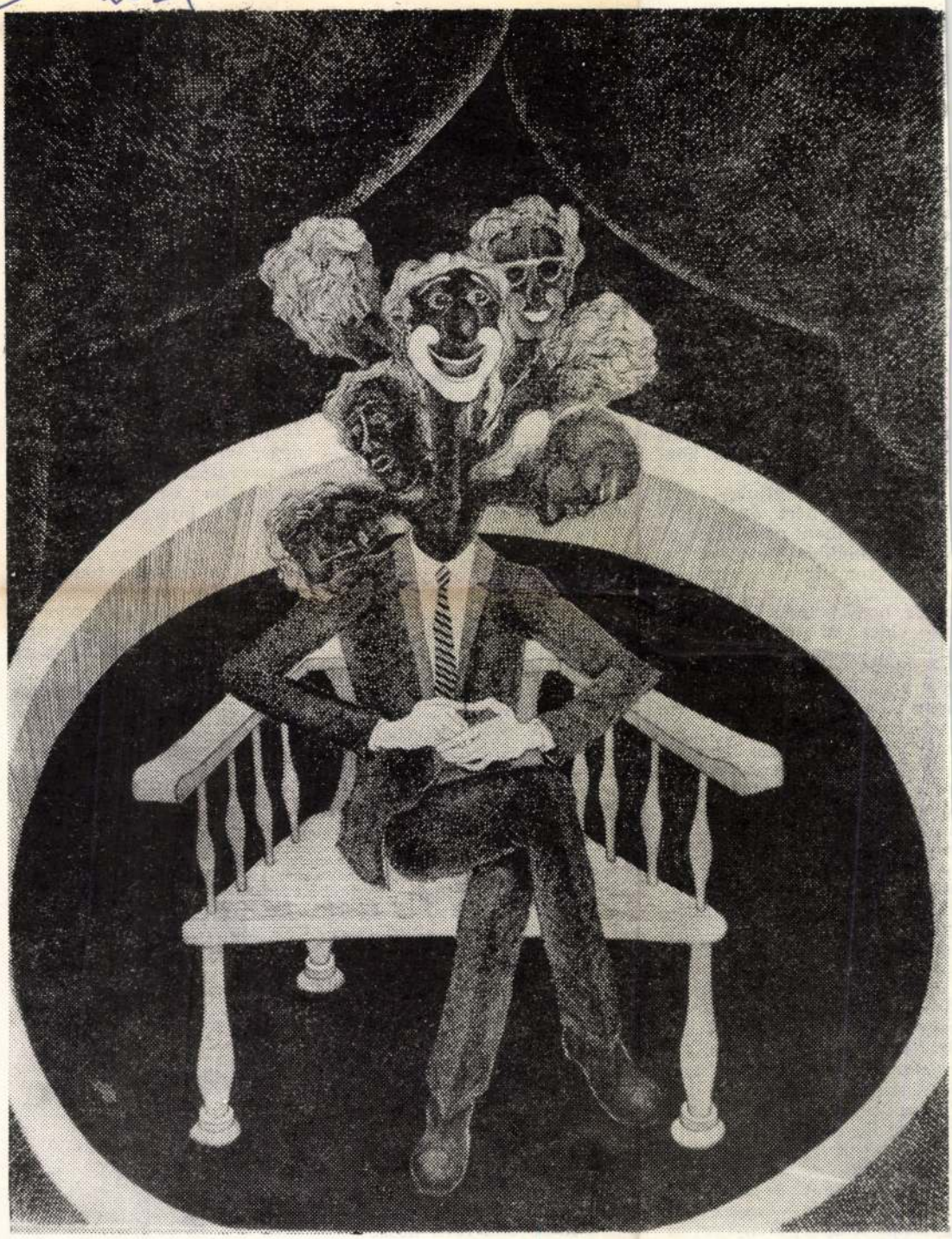

Muhi Sándor: A hétfejű bohóc

DÁNÉ TIBOR

Ki volt valójában Gáspár, Menyhért, Boldizsár

A mitikus-mitológikus szemlélet gyakran fogódzik legendás személyek uszályába, hogy segítségükkel mélyebbre jusson a sötétben.

Jó példa erre Gáspár, Menyhért és Boldizsár mesebeli figurája, amely a legtöbb embert a teljes bizonytalanságba vezeti.

Nem árt tehát, ha közelebbről szemügyre vesszük ezeket a különös vándorokat, akiket hol királyként, hol pedig egyszerűen bölcsekként próbálnak egyesek bevinni a köztudatba.

De ma már tudjuk, hogy Gáspár, Menyhért és Boldizsár: valójában nem létezett. Vagy legalábbis nem volt a szó hagyományos értelmében vett király. Azt a föltevést pedig, hogy bölcsek lettek volna, eleve ki kell zárnunk. MacBonvatche amerikai bölcsészkutató ugyanis számítógép segítségével kiszámította, hogy a három bölcs találkozásának valószínűsége 10^{-21}, vagyis kétezer évben ha egyszer fordulhat elő! Adatait a világ legfölkészültebb szakértői a bölcsek világtalálkozójának keretében ellenőrizték és még meglepőbb eredményre jutottak: eszerint a bölcsek összegyülekezésének valószínűsége kisebb, mint a Fiasnyúk tojása egy idegen galaxis esetleges lakott bolygójáról szemlélve...

Ezek a tudományos számítások is elegendőek arra, hogy Gáspár, Menyhért és Boldizsár fiktív szereplését egyszerűen napkeleti sivatagi borhintésnek tekintsük.

Viszont ezek után joggal vetődik föl a kérdés, hogy ha nem voltak sem királyok, sem bölcsek, miért hoztak aranyat, tömjént és mirrhát?

Erre a válasz lényegében egyszerű. Gáspár, Menyhért és Boldizsár valójában aranyat csempészett, de a vámvizsgálatok alkalmával csak a mirrhát vallották be...

Mire a vámtisztek tovább engedték őket, mivel *már ők sem tudták, hogy mi a mirrha* és nem akartak képzetlen és műveletlen tisztviselők látszatában föltűnni.

Evvel a ravasz — sőt bölcs — eljárással a három utazónak valószínűleg több bőrönd aranyat és néhány zsák tömjént sikerült átcsempésznie Izrael határán. A tömjén átszállításának célja nyilvánvaló: a három utazó fölkereste Heródest — az antik királyt — és körültömjénezte, ahogyan az ókori, fejletlen társadalmakban egykor szokásban volt. Emellett a föltevés mellett szól az a híradás is, hogy a király uralkodásának ebben a szakaszában ugrásszerűen megnőtt a csecsemőhalandóság. És az ókorban szokásban volt az ilyenfajta nehézségek tömjénezés útján való ellensúlyozása. Vagyis: amennyi csecsemő került a mélybe, annyi tömjén szállt a király trónusa körül a magasba. Mindez reávilágít Gáspár, Menyhért és Boldizsár leleményességére, az antik közügyekben való jártasságára.

Fölvetődik azonban a kérdés, hogy a három utazó miért hozott magával több bőrönd aranyat?

Ha az ókori szövegeket tanulmányozzuk, hamarosan reájövünk a kérdés nyitjára. Gáspár, Menyhért és Boldizsár tudta, hogy *egy más bolygóról küldött űrhajó Izrael egyik települése fölött lesz földközelben*, és ezért csillagászati megfigyelő állomást szerettek volna építtetni! Az sincs kizárva, hogy a három napkeleti űrhajómegfigyelő rádió adó-vevő készülékben legalább egy borondnyi arany volt!

Ezek a tények egész más megvilágításba helyezik Gáspárt, Menyhértet és Boldizsárt, akiknek tudományos profilját ma már világosan láthatjuk a betlehemi űrhajó fényében.

Nem királyok voltak, nem is bölcsek, hanem különleges tudással rendelkező csillagászok: egy napkeleti csillagászmunkaközösség.

Mégpedig Gáspár volt a csillagász főkutató, Menyhért az asszisztens, Boldizsár pedig — aki a följegyzések szerint néger volt — föltehetően az Obszervatórium portása lett volna, ha ez a rendkívüli horderejű intézmény megalakul.

Sajnos, mindannyiunk kárára és a korszerű tudomány nem kis bosszúságára a csillagász-munkaközösség nem alakult meg. Megakadályozta őket ebben a babona és az obskurantizmus.

Mégis: Gáspár, Menyhért és a munkaközösséget kiegészítő Boldizsár ma is világítanak a tudomány egén és hathatósan hozzájárulnak a csillagászati ismeretek népszerűsítéséhez.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

1971 FEB 12

UTUNK

Muhi Sándor (Szatmár): A lebukottak

1021

Munkás Szalon

...tesbe, mint ...
... még bár egyetlen könyvét sem je-
...t; olyan körülmények között sem,
...ai szerint: annyi régi írót rehabili-
...lt csont a földben...
...őtt cikkek szóba hozták Balázs Fe-
... elképesztett, hogy milyen kevesen
...bbis nekem úgy tűnt, hogyha nem
...enki reá *gondol*. Hiszen lehetetlen
...mikor ő egyike volt nálunk a szö-
...tezőjének (a falusi termelőszö-
...ísérletének megrázó és elgon-
...alatai voltak. Lehetetlen volt nem
...-négy évtizeddel az események
... világtörténelem mozgásban levő
... amikor annyit szónokoltunk a nép
és az értelmiség viszonyáról, övé volt a legkövetkezetesebb tragédia e téren; amikor annyit elmélkedtünk a *valóságregényről*, annyira divatba jöttek a *„rögillatú és mégis egyetemes lélegzetű“* szabadversek, s mindebben ő volt a legmélyebb helyi példakép — akkor kiderül, hogy egyáltalán nem sejtik a méreteit, hogy alig ismerik, alig él az emléke, és még barátai vagy ellenfelei sem tudnak annyit róla, ami igazán barátjaivá vagy ellenfeleivé tehetné őket.

Miért válhatott legendává Kőrösi Csoma és Bólyai? *Mert életművük az átlag méltató számára hozzáférhetetlen.* Bolyainál ez a tárgy természetéből fakad. Művének olvasása még Gausstól is „nagy figyelemösszpontosítást követelt“ — mit szóljon akkor az átlag érdeklődő? Kőrösi Csoma Sándornál ez viszont ködösítés következménye. Halála után a nyelvészetben, történetírásban olyan irányzat következett, amelynek ő, mint jelenség, mindenestől kellemetlen volt, s ezért a lángeszű tudós helyébe eszményül állították ...a távgyalogló fantomot. (A ködösítés mai napig tart: nem egy szobrászával, rajzolójával, költőjével, szónokával találkoztam, akinek halvány sejtelme sem volt — még valóságos kutatási célkitűzéseiről sem. És még min-
... hogy egy ládányi levelét egy jámbor

lettesei, de még barátai is — m...
keznek „adott méretek között tart...
lenséget, mint amolyan kedves kis ...

Ha nem féltek volna rendkívi...
„gyakorlati“ nagyságától, bizony ...
Ferenc tragédiájának az a lényeg...
prófétai méretű vezéregyéniség, eg...
tóhatára, de hiányzott belőle az ak...
sának gáncs nélküli taktikai tudás...
taktikája — a kénytelenségből vá...

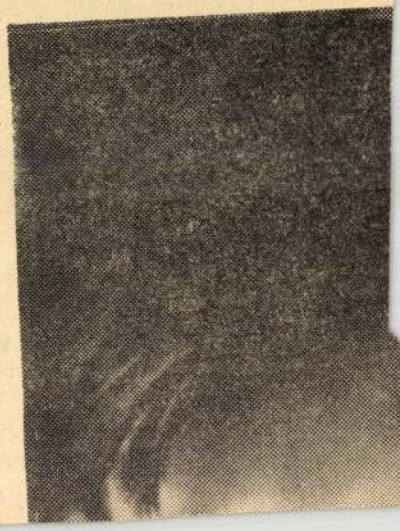

Ágopcsa Marianna:

Egyetemes álarcosbál. /MUHI SÁNDOR rajzainak és metszeteinek szatmári kiállításáról./

A Hét /Bukarest/, VI.évf. 25.sz. 1975. jun.20. 7.old. 1 kép.

MUHI SÁNDOR kiállitása a bukaresti Petőfi Sándor müvelődési házban. /rövid hir./

Utunk, XXVIII.évf. 32./1293./sz. 1973. aug. 10. 12.old.

Muki Sándor
Festőmüvész

„Városi udvar"

Korunk

1976 VII.

553 oldal

Muhi Sándor grafikus

„A repülés történetéből"
„Új lakónegyed"

– tusrajzok

Igaz Szó 1973/2 195, 261. old

Muhi Sándor grafikus

„Ítélkezés" - grafika

Igaz Szó 1971/11 773. old

Kuhi Sándor grafikus

„Shazr nélkül"
„Rivalda fényben"
„Beszélgető"

– grafikár

Igaz Szó 1975/12

485, 520, 537 old

Muhi Sándor grafikus

Paulovics László, Balázs Imre, Erdős Pál, Domokos Lehel, Schnell Károly, Csapó Sándor, Uszkai Márkus Erzsébet Litteczki Ilona, Szopos Kálmán, Glajza Béla, Petkes József Kiss Béla, Szatmári, Ágnes, Szilágyi Albert, Fodor Kálmánnal kiállított munkáiert említi a szerző"

Szécsi András: Szatmári képzőművészek kiállítása Marosvásárhelyen

Igaz Szó 1971/11 855. old

Muhi Sándor

„Kívízi emlér"

— festmény

Igaz Szó 1970/12

847 old

HUHI SÁNDOR grafikus

1 grafika

Kortár. 1977/1-2 72old.

Muhi Sándor . grafikus

„Robbanás után"

– grafika

Komur 1977/5

358 01 1

Muhi Sándor

Festő művész
grafikus

Szalmai alaposság művészi igazságkeresés jellemzője munkásságának

Hét

1974 IV. 12 7–9–10 oldal

Muhi . Sándor

Ellentmondás (grafika)

Komárom, 1973. jún. 32. cíg. 6 m. 877 n.

Muhi Sándor

Kiállítás (grafika)

Korunk, 1974. jún. 33. ef. 6n. 739p.

Muhi Sándor grafikus

neve említve a 206. oldalon

Komm 1974/2

Muhi · Sándor

Vízparton (grafika)

A Hét, 1974. dec. 12. 5. cf. 15m. 10p.

Muhi Sándor

A nehéz út (grafika)

A Hét, 1974. dec. 12. 5. ef. 15 m. 9 p.

MUHI SÁNDOR

A szatmári Müvészeti Galériában 1984 május 24.-én kiállitás nyilt Muhi Sándor 24 rajzából. /rövid hir/

Utunk, XXXIX.évf. 21.sz. 1984 május 25. - 8.old.

Muhi Sándor

A végzet asszonya (grafika)

A Het, 1974. ápr. 12. 5. evf. 15 sz. 7 p.

Muhi Sándor

Robbanás után (grafika)

A Hét, 1974. ápr. 12. 5. evf. 15 m. 13 p.

Muhi Sándor

A 70-es évek (grafika)

A Hét, 1973. szept. 14. 4. old. 37 sz. 11 p.

Muhi Sándor

Csatlakozott A Hét képtárának akciójához - ő is adományozott művet.

A Hét. 1974. aug. 16. 5. ef. 33 n. 4 p.

Muhi Sándor

Harc (grafika)

A Hét, 1972. okt. 6. 3. ef. 40m. 9p.

MUHI Sándor graf.

M. Nemet
1993. márc. 17.

MUHI SÁNDOR grafikus Szatmári arcképek című műveiből nyílt meg kiállítás a csengeri Helytörténeti Múzeumban. A tárlatot április közepéig tekinthetik meg az érdeklődők.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977 ?

KORUNK

Muhi Sándor

1021

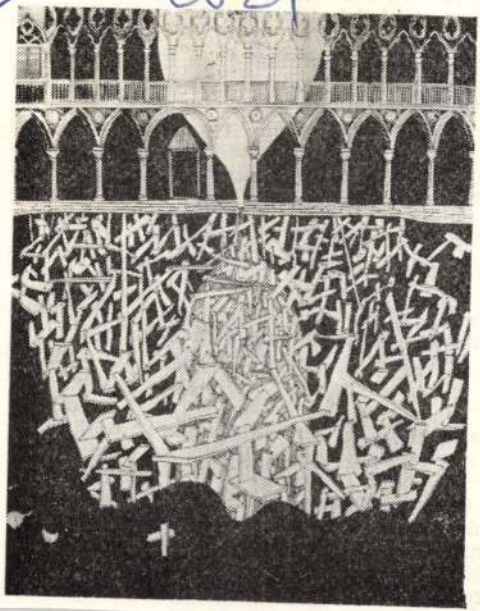

Muhi Sándor grafikája

, ártalmatlan gyógyszer ki
ez sikerülne, nagy lépést je

za az önök munkájára. Milyé
ekkel, milyen más szakembere

gész sor más osztályával és
sok közös problémánk van t
matológiával, az orr-fül-gégé
területeken dolgozó orvosokk
von érdekes eredményeink
része. Sokfelé ágazó kapcso
k mind a diagnózis, mind a
ve.

ában gyakran láthatunk más megyékből jött betegeket...

latunk elsősorban Temesvár város és Temes megye allergiásai-
em utasítjuk el a máshonnan érkező betegeket sem. Ezzel némi-
k a kitűnő szakorvosok vezette, s éppen ezért túlzsúfolt fővárosi
őket.

nénye az olyan nézetekről, hogy az értelmiségieknél, talán mert
koribb az allergia, mint a más foglalkozásúaknál?

lat nem igazolja ezt. A vegyipari vagy a malomipari dolgozó, az
a mezei munkás nyilvánvalóan inkább ki van téve a környe-
s ebből következően az allergiás megbetegedéseknek, mint a
Másvalamiről van szó. Már említettem, hogy a szenzibilizálódást
ségképpen klinikai tünetek. Valaminek *ki kell váltania* az aller-

Gonosz királyok (monotípia)

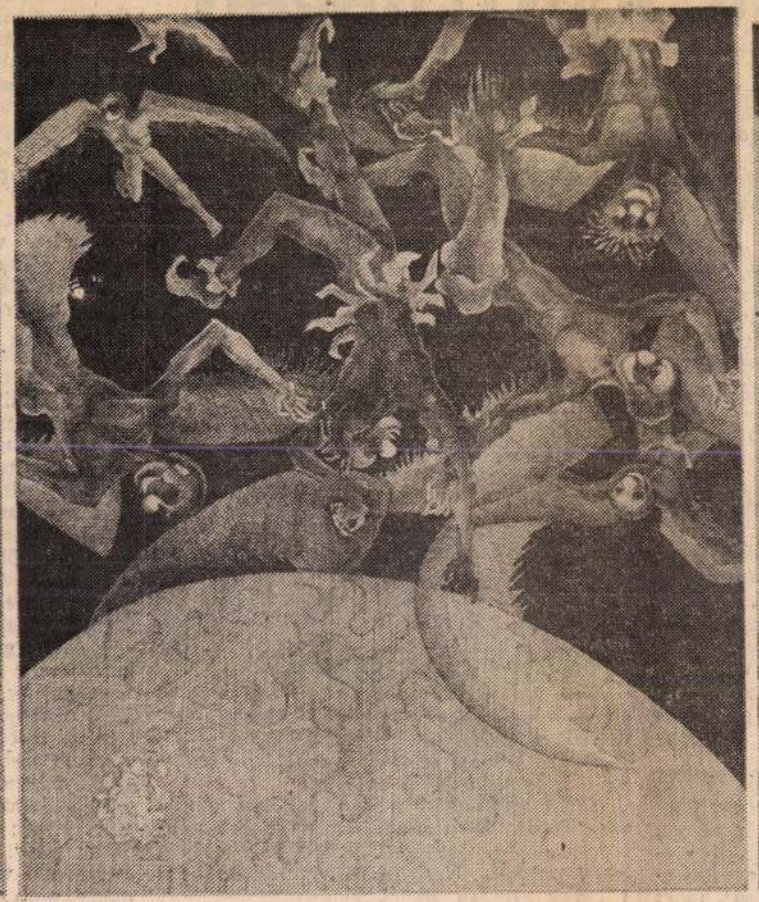

Szerencsésen megérkeztünk (tus)

Műterem (tus)

Muhi Sándor képeihez

1945-ben született Szatmáron, a Kölcsey Ferenc középiskolában érettségizett 1963-ban. A Kolozsvári Pedagógiai Intézetben 1966-ban rajztanári oklevelet szerez, 1982-ben a bukaresti N. Grigorescu Intézetben művészeti múzeológiát végez. Grafikus, tagja a Román Képzőművészek Szövetségének.

1968-tól rendszeresen részt vesz megyei és országos tárlatokon. A hetvenes években több egyéni kiállítása van Szatmáron és Bukarestben, az idén pedig Magyarországon (Vásárosnaményben) nyit egyéni tárlatot. Részt vesz külföldi csoportos kiállításokon is, a Szovjetunióban, Hollandiában, az NSZK-ban, Magyarországon. Több hazai múzeum és magángyűjtemény őrzi munkáit. Vívódó alkat, szürrealisztikus képein a szimbólumok plasztikai erővel teremtenek feszültséget, nem csak gondolati, de érzéki síkon is sokkolnak. Sokoldalú egyéniség, művészetelmélettel, műkritikával is foglalkozik. Balla József festészetéről írt monográfiája a Kriterion Könyvkiadó gondozásában jelent meg 1985-ben.

ROMÁNIAI
MAGYAR SZÓ
BUKAREST

1990/7. (Szabad Hombat melléklet)

ARANYÉVEK ARNYÉKÁBAN

után „ellenényeket" állít Szentmárton első embere a nyugaton terjedő „rémhírek" útjába. „Tehát nem falvaink lerombolásáról, megsemmisítéséről van szó — írja. — Csak az utóbbi években 80 új, kétszintes házat építettek községünkben." És tovább a következőket: 3, egyenként 12 lakrészes tömbházat, egy iskolát, három művelődési otthont, egy körzeti orvosi rendelőt, egy pékséget stb. A fejlesztés további tervei szerint kisipari és kereskedelmi egységeket, a tanügyieknek 30 lakást, egy 100 ágyas kórházat meg egy mezőipari líceumot fognak Szentmártonban rövidesen felhúzni s mielőbb átadni.

Hogy mikor épültek a község utolsó iskolái, művelődési otthonai, azt a gyepesi iskola példázza, s ezúttal hadd ne soroljam. Csupán három valós adat — több nincs! — a múltbeli „nagyarányú községfejlesztésre". Valóban új pékség van Szentmártonnak. Kényszerűségből. Mert, hogy nincs miből, a környező falvakban rég, hogy leszoktak a házikenyérsütésről. Udvarhelyt pedig hat-hét éve legkevesebb jegyre, tehát csak városi lakosnak adnak kenyeret.

Házat a községben?!... Tíz éve ásták meg a községközpontban az első és eddig az utolsó tömbháznak a gödrét. Egy darabig ott tátongott árván, mígnem az építőanyag döccenő érkezéséhez igazodva többszöri megszakítással s nekifutással néhány év alatt meg is épült a blokk. Hogy hogyan és miként, arról innen a kollektivizálással előzött, kőművessé kényszerített Biró Pali bácsi sok érdekes dolgot tudna mesélni... A többi ház?... Azelőtt se több egy árva tucatnál, de az utóbbi tíz esztendő alatt a 12 faluban összesen négy épült. NÉGY!... Szentmártonban 1962-ben hívatták a községházára. Három nap, három éjjel ott tartottak, írjunk alája, álljunk be. Ha nem állunk be, a földet úgy es elveszik, s a telekfalvi határban kapunk valami erdőszélit.

Na, mikor aláírtunk, idejöttek két üres szekérrel, bejöttek az udvarra, s minden gazdasági felszerelést elvittek. Két állatot is, szarvasmarhát. Na, azért pénzt es adtak. Na, még egy fejő juhot tavasszal, de azt ingyen. Aztán a kollektívben adtak, amit akartak. Kaszáltunk, csináltuk. Alig került annyi, hogy egy állatot tartsak. Százalékot se számoltak, normára kellett dolgozni.

Addig mindenki, ahogy tudta rendezte, azon volt, hogy jól gazdálkodjon. Másnak a birtok és hiába volt, ha nem volt szorgos, nem jól csinálta, úgyes szegény maradt.

Dolgoztunk, szerettük a földet, az állatot, nem éltünk mi szegénységet. Voltak szuszékjaink, abban gabona, bükköny, zab elég volt. Egyszer tíz mázsán felül vittem la Kacára búzát, ott vették meg.

A nem volt olyan sok a birtok. Másnak is munkát jelentett, s azt meg es fizettük. Nem úgy, mint münköt most... munkát se kap, fizetést se... Tíz hektárunk volt összesen. A lokodi határban, a recsenyédiben, itt fenn es. A nagyapámé, nyúgodjon csendesen, ott volt a recsenyédi határban.. Most már egy szál törökbúzánk nem volt, ahol legyen. Felszámítottak mindent, kertet, udvart es a múlt években. A mérnök idejött egyszer egy könyvvel, s azt mondja, jöttünk a veteményeseket rendezni. Hogyhogy?... Ez a kert, 60 ári, azt mondja. Mondom, ez nem volt soha annyi, mérnök úr. De annyi, azt mondja, mert ebben benne van az udvar, a telek, minden.

punk 280 lejt. Az enyém 106 lej volt sokáig, most 120 lett. Ha vennénk minden nap egy liter tejet, a kettőnk nyugdíja sem üti, mert 1 liter tíz lejbe jár itt. De a Jóisten megsegített, kérem, éldegélünk. Mi és, amit tudtunk, abban jártunk, azt a kicsi földet megműveljük. Itt egy házhely, mert elvitték volt a házat, na, annak a helyén van ez a négy-öt ár szántó, ott lett most is kicsi répa, pityóka, ez-az... Ott fent olyan oldalas, nem lehet szántani. A fák es olyanok, gyümölcs se terem már vagy három éve. Rovarok-e, mi-e, de teszik kárré. Már virágzáskor megeszik a nyüvek. Most nyüves.

Mondom, négy éve kapom a 120 lejt. De annyit kaszáltam, dolgoztam kérem szépen, hogy sok. Csak egy szezon alatt es, mert jegyeztem, a végén összeadtam. Itt volt a mérnök úr, s azó hozódott, hogy mennyit kaszáltam. Na, mit gondol, mérnök úr? Mennyit, István bácsi? Mondom, egy szezonban 6 ha és 35 árat, elejétől végig, míg a zab es lefogyott. Az sok, István bácsi, mondta a mérnök. Az akkori brigádos még valamennyi búzát es írt ki nekem. Ilyen prémiumot. Egy mázsa volt-e, mennyi, már nem tudom. Akkor gépesítés még nem volt, de most se megy az oldalas földeken.

Tavaly?... Ötven-ötven kiló búzát kaptunk az asszonnyal. A géptől ahogy kijött, úgy rostálatlan. De jó volt az es, örvendettünk, mert a tyúkok volt mit egyenek, adtuk nekik. Hatvan lejt fizettünk csak a 100 kilóért. Csak annyit, mert nem volt kifútatva.

utolsót szeptemberben kaptuk. Hogy a többivel es mi lesz, nem tudom. Ez a Csóleszkó — nevet megint — mindent elpucolt. Ezelőtt tíz évvel kellett volna a nyakát kitekerni... Amit érdemlett, megkapta!... Mi ártatlan árva maradt ennek utána!

Téli tüzelő?.., Három éve, hogy nem kaptuk volt az osztalékot az erdőből. Azóta van még ez. Közben a kertben es akadt egy-egy kiszáradt szilvafa... Most nemrég jött ide egy fiatalember, végigjárt minket, hogy kell-e fa, nehogy megfagyjon valaki... Volt például egy nagy almafánk, az es száraz volt, na, egy telet kibírtunk vele. Mondtuk a fiúnak, amíg van amivel, kihúzzuk. Ejsze, meg nem fagyunk. Most es van száraz szilvafánk nem es egy.

Az igazat megmondva, amióta a hidegek beálltak, nem megyek ki, a fejem se bírja. Már templomba se tudok ilyen időbe menni... Tizenkét esztendeig voltam megyegondnok a reformátusoknál. Most itt a biblia, az imádságos könyv, vasárnap abból olvasok, imádkozom.

Most mikor betegek voltunk, jöttek az unokák es. Még az orvosságot es úgy hordozták, hogy jobb se kell. Mert mondám, a vejem ott karbantartó, s ilyen pirulákat, ezt-azt, hozott ő es.

Hát csak idelent a pincelakásban, itt maradtunk. Nem megyünk fel, mert nem bírom a lépcsőt járni. Érszűkülés van a bal lábamban. Nagyon fáj, így aztán nem megyek. Itt es jó.

Nekem meg a szívemmel, a tüdőmmel

Jómagam Erdélyre emlékezve — és erdélyi honosként udvariaskodnom se kell — megkésettségünket többre teszem. Opra István bácsi mondatai jól megférnek Tibors panasza mellett, életsorsuk fedi egymást Katona 1815-ben artikulálta általa a kelet—közép-európai jobbágy insége it. Olvassuk csak! „Ó csorda számra tartja gyülevész szolgáit, éppenséggel mintha minden / hajaszála egy őrzőt kívánna; sok / meránít, olykor azt hinné az ember, / hogy tán akasztani viszik, úgy körül / van véve a léhűtőktől; s mi egy / rossz csőszt is alig tudunk heten fogadni. / Ó táncmulatságokat ád szüntelen, / úgy mintha mindig vagy lakodalma, vagy / keresztelője volna: és nekünk / szívünk dobog, ha egy csaplárlegény az / utcán elönkbe bukkanik, mivelhogy / a tartozás mindjárt eszünkbe jut. ——— Ők, játszanak, zabálnak szüntelen, / úgy mintha mindenik tagocska bennek / egy-egy gyomorral volna áldva: nékünk / kéményeinkről elpusztulnak a / gólyák, mivel magunk emésztjük el / a hulladékot is. Szép földjeinkből vadászni berkeket csinálnak, a- / hová nekünk belépni sem szabad; / s ha egy beteg feleség, vagy egy szegény / himlős gyerek megkívánván, lesujtunk / egy rossz galambfiát, tüstént kikötnek; / és aki száz meg százezret rabol, / bírája lészen annak, akit a / szükség garast rabolni kényszerített."

A képzettársítás nem csupán az itt és amott föllelhető felszíni jegyek azonossága révén fogant meg bennem. A mai állapot a közel kétszáz évessel szellemében szinoním. Tény: a hűbéri viszonyoknak ezt a „magasan" balkáni, az aranyévek idején végletessé vált változatát ez ideig nem ismerte, nem értette az udvarhelyszéki ember, a székelyföldi falu.

ruinek következő köre Udvarhelyszéket karolja körül.

Orbán Balázs 1865 táján az anyaszék 126 települését írta le nagy könyvében. Számuk nemhogy apadt, a századfordulóra csak szaporodott. Az erdőkitermelés kapitalizálódása idején a havasra kirajzott nyári szállások tanyabokrokká, falvakká tömörödtek. (Ilyen új település Zeteváralja, Ivó, Sikaszó, Varság, Fenyőkút és Pálpataka.)

A két világháború között — főként a tulajdonformák miatt — a szék még nem csonkulhatott, de puhult a „nemzetállam" kisebbséget irányzó pörölycsapásai alatt. A csonkítás ideje voltaképpen 1945 után érkezett el, az első harapások rögtön a párizsi békekötést követően. Az egymást követő területi-adminisztratív átrendezések — megannyi népboldogítás! — előbb a székely Partiumot (a két Küküllő köze a Bözöd völgyén alul) és Bardócz fiúszéket (Erdővidék) hasították le. Ezek során csípték le Szentmárton községről Jánosfalvát, Oklánd községről Székelyzsombort. Ma mindkettő Brassó megyéhez tartozik.

Az 1968-ban kikanyarított és összetákolt Hargita megye nyugati részén, az Udvarhelyi-medencében még mindig 126 települést jegyeztek a hivatalos helységnévtárba, (Judeţele Române Socialiste, Bucureşti, 1969.). Ám ha a következő (az Aurel Costea tanácselnök és elsőtitkár sk. aláírásával láttamozott) tavalyi jegyzéket ezzel, mármint az 1969-essel vetjük össze, a hiány 48 falu. Közöttük van Gyepes is.

Ki bízta és kire ezt a mintegy félszáz települést?!

Akire értéket bíztak, legyen az a földkerekség legkisebb vegyesboltja, annak időnként leltárt kell készítenie, s a végén az utolsó szögig és krajcárig mindennel elszámolnia...

MUHI Sándor

Szatmári képek iskolásoknak

A bemutatón hanganyag kalauzolja a diákokat Baktalórántházán

Kállai János

Baktalórántháza (KM) — A baktalórántházi Regionális Közművelődési Központban május 1-jén nyílt meg *Muhi Sándor*, szatmárnémeti grafikus „Szatmári képek" című kiállítása. A művész az írók és költők portréit tartalmazó sorozatát 1992-93-ban

Ady Endre

készítette. A néhány tucatnyi művet tartalmazó kollekció — jóllehet alkotójuk tehetségéhez nem fér kétség — sokak számára nem elsősorban mint művészeti alkotás, hanem mint információhordozó jelenthet érdekességet.

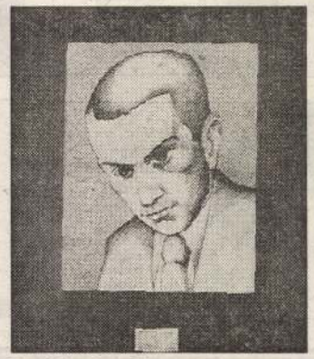

Dsida Jenő

A tárlat anyagához ugyanis a szerző egy kalauzoló hanganyagot is mellékelt, amelynek segítségével a neves irodalmi és történelmi személyiségeket ábrázoló arcképek „alanyairól" értékes ismereteket lehet szerezni. Csak példaként említsünk néhányat a portrék közül: *Ady Endre, Dsida Jenő, Szép Ernő, Széchenyi István, Zrínyi Ilona.* Úgy gondolom, hogy a felsorolt nevekből is kitűnik: a kiállítás szervezői főként a tanuló-ifjúságra számítanak látogatóként. Jó tudni, hogy az érdeklődők a tanév még hátralevő részében kereshetik fel a regionális központot (a helyi általános iskola mellett, a volt bírósági épületben található) és tekinthetik meg a tanulságos

Szép Ernő

HARASZTOSI PÁL REPRODUKCIÓI

és hasznos képgyűjteményt. A portrékat Muhi Sándor készítette.

Nagy Ferenc

Vihar bátyó

Az Isten hozott benneteket testvérkéim Csíkországba! Csakhogy megjöttetek!

Én mindig mondtam: az nem lehet, hogy az anyja elhagyja gyermekét akkor se, ha kicsit távol is került tőle. Nem lehet, hiszen a kutya is óvja kölykeit, próbáljátok csak elvenni alóla. Magyart a magyarnak segíteni kell akkor is, ha Tiszavasváriban él vagy Csíkszentsimonban. Nem pénzzel testvérkéim, nem pénzzel! Azzal, hogy eljöttök hozzánk és mi is elmegyünk, ha tehetjük. Hogy számontartotok bennünket, hogy ott vagyunk valahol a szívetek csücskébe.

De látjátok, csak jár a szám és még be sem mutatkoztam. Geréd Endre vagyok, de itt Simonban csak Vihar bátyónak szólítanak. Tudjátok azért, mert szeretek mindenütt ottlenni, mindenben résztvenni. A jó öreg kerékpáron mindenüve odaérek. Ha kell békéltetem a haragosokat, ha kell szövetkezetet szervezek, gondját viselem az egyháznak, gyűjtöm a híveket a csíksomlyói búcsúra. Két busznyi népet vittem Máriapócsra is, amikor a pápa őszentsége ott volt. Most meg bemutatom nektek ezt a szép kis falut, Szentsimont.

Először egy olyan emberhez viszlek benneteket, akinek a nevét aranyba kell foglalni! Ő Péter Gergely, a szeszgyár igazgatója. Hát ő nem mindennapi székely! Úgy bizony! Két év alatt virágzó nagyvállalatot varázsolt a koszos kis szeszfőzdéből.

Tudjátok mi volt itt azelőtt? Egy romhalmaz. Összedőlt épületek, tető nélküli raktárak, sár és szemét mindenfelé. Na most nézzetek körül! Új épületek, iparvágány, betonút mindenütt. Az itt dolgozók kétszer annyit keresnek, mint más üzemekben. Na jöjjetek csak tovább! Látjátok azt az antennát, ott a főépületen? Azzal fogjuk a Duna Tv-t. Kiépítette az egész faluban a kábelhálózatot. Na ugye, hogy ilyen még nálatok sincs!

Hogy mit jelent a Duna Tv? Mit jelentenek a magyar műsorok? Hogy húsvétkor ez a buzgó katolikus nép Jézus urunk életét nézhette rajta — hát ezt nem lehet szavakkal megfogalmazni! Ha két egyetemet építettek volna Csíkországba, annak se lenne ilyen hatása! Hiszitek vagy nem, ha bekapcsoljuk a tv-t, minden bajunkat elfelejtjük.

De ez még mind semmi! Autóbuszokat vett, hogy a Tiszavasváriban tanuló gyerekeket a szünidőben haza tudjuk hozni, no meg hogy mi is kirándulhassunk néha. Nyomdát alapított olyan gépekkel, amilyenek tán még Bukarestben sincsenek. Most éppen egy szállodát és egy kenyérgyárat akar megvásárolni.

Na hát ilyen ember ez a Péter Gergely! Jó magyar! Adjon az isten sok ilyen embert nekünk Csíkországba! Talán már egy kicsit sokat is beszéltem. Egyébként nem szokásom, csak hát most nagyon örülök, hogy itt vagytok testvérkéim.

Egyházi hírek

Az istentiszteletek, misék rendje:

Nyíregyházi Római Katolikus Egyházközség hírei:

Szentségi házasságkötés. Az esküvőt megelőzően három hónappal kell jelentkezni a főplébánia irodájában. Akiket más plébánián kereszteltek, onnan szerezzék be az egy hónapnál nem régebbi keresztlevelet. Kötelező jegyoktatás öt hét, minden pénteken este 7–8–ig a plébánia hittantermében. A keresztelésre, áldozásra és gyónásra való felkészítés, vegyesházasságok és egyéb problémák személyes megbeszélést igényelnek. Nyugdíjas korúak polgári házasság nélkül is megeskü dhetnek egymással a templomban. A pusztán szentségi házasságkötés nem módosítja nyugdíjukat, sem örökösödési ügyeiket.

Miserend a főtemplomban

Hétköznap: 6.45, 7.30, 18.00, 8.00 temetési szentmise

Vasárnap: 6.30, 8.00, 9.00, 10.00, 11.30, 18.00.

Szent Antal Plébánián (Vasgyár u. 1.)

Hétköznap: 7.00, 17.00.

Vasárnap: 7.00, 9.00, 10.30, 17,00.

Nyírszőlősön

Csütörtökön: 17.00

Vasárnap: 10.30

Borbányán

Vasárnap: 9.30

Hivatalos ügyek intézése a Főplébánián:

Hétfőn és szombaton 9.00–12.00, keddtől–péntekig 9.00–12.00 és 15.00–17.00. Betegek bejelentése soron kívül, telefonon is: 11–863

Tiszavasvári Római katolikus Egyházközség

Istentisztelet rendje:

Hétköznap: hétfőn, szerdán és pénteken 7.00, kedden, csütörtökön és szombaton 18.00.

Iskolai hitoktatás rendje: Kedden: Pethe Ferenc Ált. Iskolában első és második osztályosoknak és elsőáldozóknak 15.00–kor, felsősöknek 15.45–kor hittanóra. Csütörtökön: Kabay János Ált. Iskolában a Kálvin úti részen első és második osztályosoknak 15.00–kor, elsőáldozóknak 15.45–kor hittanóra.

Ifjúsági úti részen 16.45–kor felsősöknek hittanóra.

Szombaton: a szakiskolában a szakmunkásképzősöknek, szakközépiskolásoknak és középiskolásoknak hittanóra 9.00.

Felnőtteknek Bibliaóra minden kedden a Templomban 17.00.

Vasárnap és ünnepnap: 10.00 (Előtte 9 órától gyóntatás).

MUHI Sándor fest.

TAVASZI AKCIÓS VÁSÁR!!!

SZÍNES TV-, VIDEO- ÉS HŰTŐGÉPVÁSÁR

A MEGYE EGÉSZ TERÜLETÉN, ELŐLEG NÉLKÜLI HITELAKCIÓ!! KAMAT 7,2%-tól.
AJÁNDÉK: KÜLÖNLEGES MAGNÓS RÁDIÓ, VAGY ÉRTÉKÉT LESZÁMÍTJUK!

JAPÁN 51 cm TV	29 900,—	24 900,—	VIDEOREKORDEREK	18 800-tól
JAPÁN 51 cm TXT	34 900,—	26 900,—	VIDEOLEJÁTSZÓK	16 800-tól
JAPÁN 55 cm TV	33 900,—	26 900,—	MUSICCENTEREK (távsz.)	5290-tól
JAPÁN 55 cm TXT	36 900,—	28 900,—	PARABOLA ASTRA SZETT	18 900-tól
FUNAI 51 cm TV	32 900,—	28 900,—	NINTENDO JÁTÉK KAZETTÁK	1590-tól
SONY 55 cm TV	55 900,—	49 900,—	NINTENDO TV-JÁTÉK (Pisztoly)	6990,—
SONY 55 cm TXT	75 900,—	59 900,—	MIKROSÜTŐ (SIMA, GRILLES)	16 900-tól
TOSHIBA 55 cm TV	52 900,—	42 900,—	FAGYASZTÓSZEKRÉNY 240 l	29 500,—
ORION 55 cm TV,	39 900,—	32 900,—	KOMBINÁLT HŰTŐ 270/80	26 500,—
ORION 63 cm TV	49 900,—	45 900,—	ÚJ!!!! PARABOLAANTENNA	
VIDEOTON 70 cm	61 900,—	57 900,—	forgatható tükörrel	26 900,—

Mosógép, centrifuga, Hajdúsági termékek még a régi áron.
viszonteladóknak árkedvezmény!
Használt színes tv-je árát beszámítva új tv-re cseréljük!!!
HIFI CENTER NYÍREGYHÁZA, VAY ÁDÁM krt. 14.
A taxiállomással szemben, az építkezés mellett. Tel.: 12-510/10.
NÁLUNK A LEGOLCSÓBBAN

Szeretettel Erikának!
Ballagásod alkalmából nagyon sok örömet és boldogságot kívánunk neked: Szüleid.
Címzett: Jászai Erika, Oros, Vezér u. 30.

Kovács Tímeának
Nyírtelekre a Szent István utcába:
Sikerekben gazdag, eredményes napokat, sikeres érettségit, és boldog életet kíván a családod.

„Ha lépsz, gondold meg léptedet, mert visszalépni többé nem lehet".
Lőrinczi Fruzsinának
Nyíregyházára sorokkal kívánnak sok sikert az érettségihez és a felvételihez.
Szülei

Lóczi Ottónak
Ballagása alkalmából gratulálunk, sikeres vizsgát és boldogulást kívánunk az élethez
A Sipos és a Schaffer család

„JU-KO" Kft.
4531 Nyírpazony, Szabolcs u. 12.
Tel.: 06-42-17-555
Tel./fax: 06-42/12-526

A JU-KO KFT. ajánlataiból:

MTZ-82 traktor	525 000,— Ft + ÁFA
MTZ-80 traktor	450 000,— Ft + ÁFA
JUMZ-6 traktor (önindítómotoros)	405 000,— Ft + ÁFA
PLN-4-35 eke	60 000,— Ft + ÁFA
PLN 2-25 eke	20 000,— Ft + ÁFA
Szántóföldi permetező (8 m-es szórókerettel, 340 l-es tartállyal)	84 000,— Ft + ÁFA
Műtrágyaszóró hidromotoros	35 000,— Ft + ÁFA
Eketest (komplett)	8 000,— Ft + ÁFA
Mankókerék	3 000,— Ft + ÁFA
Tárcsás csoroszlya	1 500,— Ft + ÁFA
Előhántó	500,— Ft + ÁFA
JUMZ-6 traktor (kismotoros)	390 000,— Ft + ÁFA
AXIÁL orosz 2000 l-es vontatott permetező	megrendelhető
AXIÁL orosz 600 l-es függesztett permetező	80 000,— Ft + ÁFA

Akciós áron kapható:

Sorközművelő kultivátor (6 soros műtrágyaszóró adapterrel) 110 000,— Ft + ÁFA helyett 90 000,— Ft + ÁFA
Mezőgazdasági rakodógép traktorra szerelhető 160 000,— Ft + ÁFA

A fenti áruk megvásárolhatók Nyíregyházától 9 km-re Záhony felé a 4. sz. főutvonal bal oldalán.

Nyitva: hétköznap 8 — 16 óráig
szombaton 8 — 12 óráig.

42892/1H

Felkínálunk reklámáron nagykereskedelmi forgalmazásra

MTZ—82 traktorokhoz **D-243** típusú komplett felszereltségű dízelmotorokat önindítós és indítómotoros kivitelben. A motorok egyéb típusú traktorokba is beépíthetők.

Ár: 128 000 Ft + áfa önindítós kivitelű

140 000,— Ft + áfa indító kismotoros kivitelű.

Raktárról azonnal szállítható, nagyobb tételekben megrendelés után 1 héttel átvehető.

Érdeklődni: KER-TRADE Kft., Nyíregyháza, Országzászló tér 10. VII. em.

Tel.: 11-242, 11-552.

42462/1H

„LESKÓ KFT."

LESKÓ KFT

A „LESKÓ Kft." az alábbi termékekkel várja T. vásárlóit, megrendelőit.

— UKRAJNA férfikerékpár (Olasz fékkel és lámpával felszerelve)	5500 Ft/db.
— fenyő-fűrészáru, farönk, különböző méretűek.	
— vasbeton zártszelvény, horganyzott lemez.	
— U gerendák.	
— síküveg táblában 3 és 4 mm vastag.	
— katedrál üveg, drótbetétes üveg.	
— kirakatüveg 7 mm-es (fehér és füstszínű)	
— hullámpala.	
— 20 fm-es olcsó locsolócsövek, nagy mennyiségben.	
— elakadásjelző háromszög.	
Import bálás ruha	490 Ft/kg
Import bálás fürdőruhák női	200 Ft/db
Import bálás fürdőruhák gyermek	100 Ft/db

NAGYKERESKEDŐKET IS KISZOLGÁLUNK!

42843/1H

Raktárról értékesítünk:

Perforált lemezeket
Rozsdamentes acéllemezeket
Expandált lemezeket
Perforált sütőtálcákat
Irodai felszerelési tárgyakat

Tekintse meg kedvezményes árukészletünket!

GABO-SEMA Kft.
4400 Nyíregyháza
Szekfü u. 25.
Tel./Fax: 42/15-291.

42848/1H

Gonosz királyok (monotípia)

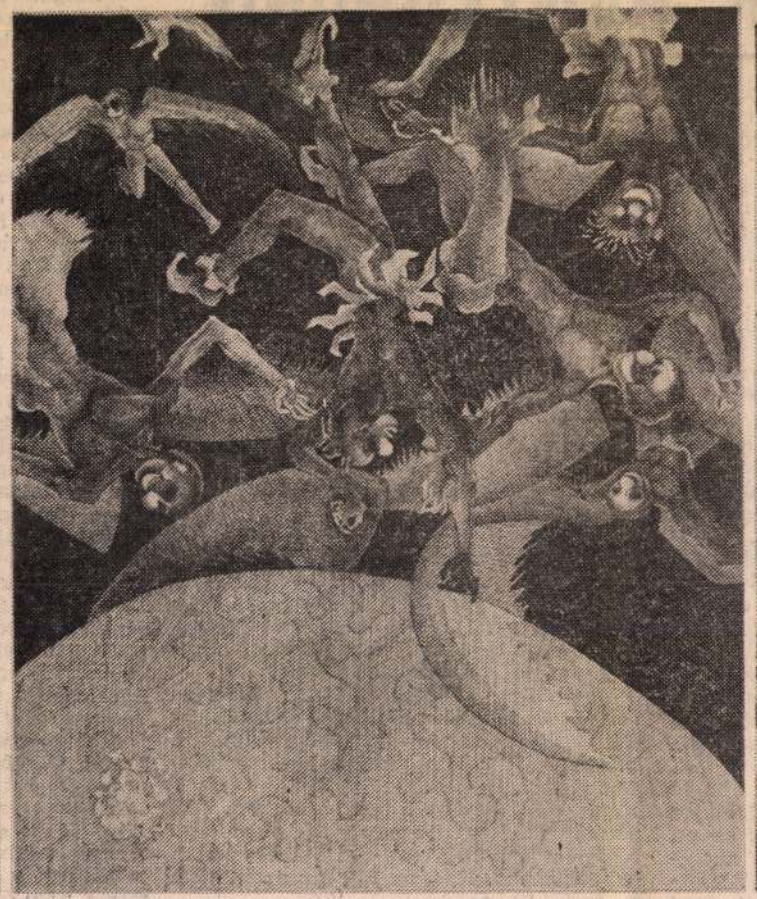

Szerencsésen megérkeztünk (tus)

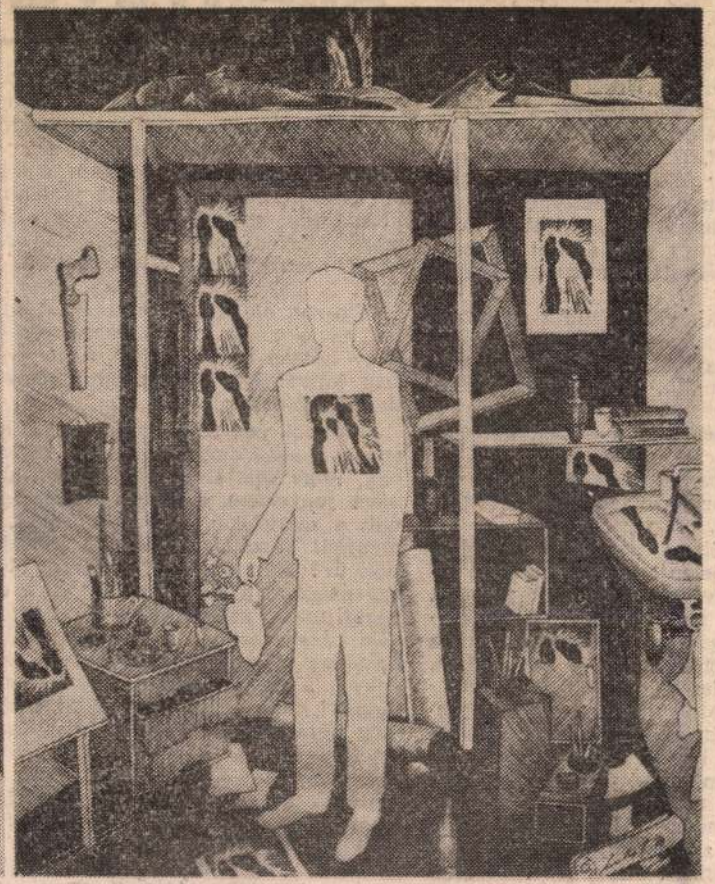

Műterem (tus)

Muhi Sándor képeihez

1945-ben született Szatmáron, a Kölcsey Ferenc középiskolában érettségizett 1963-ban. A Kolozsvári Pedagógiai Intézetben 1966-ban rajztanári oklevelet szerez, 1982-ben a bukaresti N. Grigorescu Intézetben művészeti múzeológiát végez. Grafikus, tagja a Román Képzőművészek Szövetségének.

1968-tól rendszeresen részt vesz megyei és országos tárlatokon. A hetvenes években több egyéni kiállítása van Szatmáron és Bukarestben, az idén pedig Magyarországon (Vásárosnaményben) nyit egyéni tárlatot. Részt vesz külföldi csoportos kiállításokon is, a Szovjetunióban, Hollandiában az NSZK-ban, Magyarországon. Több hazai múzeum és magángyűjtemény őrzi munkáit. Vívódó alkat, szürrealisztikus képein a szimbólumok plasztikai erővel teremtenek feszültséget, nem csak gondolati, de érzéki síkon is sokkolnak. Sokoldalú egyéniség, művészetelmélettel, műkritikával is foglalkozik. Balla József festészetéről írt monográfiája a Kriterion Könyvkiadó gondozásában jelent meg 1985-ben.

ROMÁNIAI
MAGYAR SZÓ
BUKAREST

1990. XII. 1-2

ARANYEVEK ÁRNYEKABAN

mézes-mázaskodás további lehetőségét követő után „ellenényeket“ állít Szentmárton **első embere** a nyugaton terjedő „rémhírek“ útjába. „Tehát nem falvaink lerombolásáról, megsemmisítéséről van szó — írja. — Csak az utóbbi években 80 új, kétszintes házat építettek községünkben.“ És tovább a következőket: 3, egyenként 12 lakrészes tömbházat, egy iskolát, három művelődési otthont, egy körzeti orvosi rendelőt, egy pékséget stb. A fejlesztés további tervei szerint kisipari és kereskedelmi egységeket, a tanügyieknek 30 lakást, egy 100 ágyas kórházat meg egy mezőipari líceumot fognak Szentmártonban rövidesen felhúzni s mielőbb átadni.

Hogy mikor épültek a község utolsó iskolái, művelődési otthonai, azt a gyepesi iskola példázza, s ezúttal hadd ne soroljam. Csupán három valós adat — több nincs! — a múltbeli „nagyarányú községfejlesztésre“. Valóban új pékség van Szentmártonnak. Kényszerűségből. Mert, hogy nincs miből, a környező falvakban rég, hogy leszoktak a házikenyérsütésről. Udvarhelyt pedig hat-hét éve legkevesebb jegyre, tehát csak városi lakosnak adnak kenyeret.

Házat a községben?!... Tíz éve ásták meg a községközpontban az első és eddig az utolsó tömbháznak a gödrét. Egy darabig ott tátongott árván, mígnem az építőanyag döccenő érkezéséhez igazodva többször megszakítással s nekifutással néhány év alatt meg is épült a **blokk.** Hogy hogyan és miként, arról innen a kollektivizálással előzött, kőművessé kényszerített Biró Pali bácsi sok érdekes dolgot tudna mesélni... A többi ház?... Azelőtt se több egy árva tucatnál, de az utóbbi tíz esztendő alatt a 12 faluban összesen négy épült. NÉGY!... Szentmárton 1962-ben hivattak a községházára. Három nap, három éjjel ott tartottak, írjunk alája, álljunk be. Ha nem állunk be, a földet úgy es elveszik, s a telekfalvi határban kapunk valami erdőszélit.

Na, mikor aláírtunk, idejöttek két üres szekérrel, bejöttek az udvarra, s minden gazdasági felszerelést elvittek. Két állatot is, szarvasmarhát. Na, azért pénzt es adtak. Na, még egy fejő juhot tavasszal, de azt ingyen. Aztán a kollektívben adtak, amit akartak. Kaszáltunk, csináltuk. Alig került annyi, hogy egy állatot tartsak. Százalékot se számoltak, normára kellett dolgozni.

Addig mindenki, ahogy tudta rendezte, azon volt, hogy jól gazdálkodjon. Másnak a birtok és hiába volt, ha nem volt szorgos, nem jól csinálta, ügyes szegény maradt.

Dolgoztunk, szerettük a földet, az állatot, nem éltünk mi szegénységet. Voltak szuszékjaink, abban gabona, bükköny, zab elég volt. Egyszer tíz mázsán felül vittem la Kacára búzát, ott vették meg.

A nem volt olyan sok a birtok. Másnak is munkát jelentett, s azt meg es fizettük. Nem úgy, mint műnköt most... munkát se kap, fizetést se... Tíz hektárunk volt összesen. A lokodi határban, a recsenyédiben, itt fenn es. A nagyapámé, nyúgodjon csendesen, ott volt a recsenyédi határban.. Most már egy szál törökbúzánk nem volt, ahol legyen. Felszámítottak mindent, kertet, udvart es a múlt években. A mérnök idejött egyszer egy könyvvel, s azt mondja, jöttünk a veteményeseket rendezni. Hogyhogy?... Ez a kert, 60 ári, azt mondja. Mondom, ez nem volt soha annyi, mérnök úr. De annyi, azt mondja, mert ebben benne van az udvar, a telek, minden.

punk 280 lejt. Az enyém 106 lej volt sokáig, most 120 lett. Ha vennénk minden nap egy liter tejet, a kettőnk nyugdíja sem üti, mert 1 liter tíz lejbe jár itt. De a Jólsten megsegített, kérem, éldegélünk. Mi és, amit tudtunk, abban jártunk, azt a kicsi földet megműveljük. Itt egy házhely, mert elvitték volt a házat, na, annak a helyén van ez a négy-öt ár szántó, ott lett most is kicsi répa, pityóka, ez-az... Ott fent olyan oldalas, nem lehet szántani. A fák es olyanok, gyümölcs se terem már vagy három éve. Rovarok-e, mi-e, de teszik kárré. Már virágzáskor megeszik a nyüvek. Most nyüves.

Mondom, négy éve kapom a 120 lejt. De annyit kaszáltam, dolgoztam kérem szépen, hogy sok. Csak egy szezon alatt es, mert jegyeztem, a végén összeadtam. Itt volt a mérnök úr, s azó hozódott, hogy mennyit kaszáltam. Na, mit gondol, mérnök úr? Mennyit, István bácsi? Mondom, egy szezonban 6 ha és 35 árat, elejétől végig, míg a zab es lefogyott. Az sok, István bácsi, mondta a mérnök. Az akkori brigádos még valamennyi búzát es írt ki nekem. Ilyen prémiumot. Egy mázsa volt-e, mennyi, már nem tudom. Akkor gépesítés még nem volt, de most se megy az oldalas földeken.

Tavaly?... Ötven-ötven kiló búzát kaptunk az asszonnyal. A géptől ahogy kijött, úgy rostálatlan. De jó volt az es, örvendettünk, mert a tyúkok volt mit egyenek, adtuk nekik. Hatvan lejt fizettünk csak a 100 kilóért. Csak annyit, mert nem volt kifútatva.

utolsót szeptemberben kaptuk. Hogy a többivel es mi lesz, nem tudom. Ez a Csóleszkó — nevet megint — mindent elpucolt. Ezelőtt tíz évvel kellett volna a nyakát kitekerni... Amit érdemlett, megkapta!... Mi ártatlan árva maradt ennek utána!

Téli tüzelő?... Három éve, hogy nem kaptuk volt az osztalékot az erdőből. Azóta van még ez. Közben a kertben es akadt egy-egy kiszáradt szilvafa... Most nemrég jött ide egy fiatalember, végigjárt minket, hogy kell-e fa, nehogy megfagyjon valaki... Volt például egy nagy almafánk, az es száraz volt, na, egy telet kibirtunk vele. Mondtuk a fiúnak, amig van amivel, kihúzzuk. Ejsze, meg nem fagyunk. Most es van száraz szilvafánk nem es egy.

Az igazat megmondva, amióta a hidegek beálltak, nem megyek ki, a fejem se birja. Már templomba se tudok ilyen időbe menni... Tizenkét esztendeig voltam megyegondnok a reformátusoknál. Most itt a biblia, az imádságos könyv, vasárnap abból olvasok, imádkozom.

Most mikor betegek voltunk, jöttek az unokák es. Még az orvosságot es úgy hordozták, hogy jobb se kell. Mert mondám, a vejem ott karbantartó, s ilyen pirulákat, ezt-azt, hozott ő es.

Hát csak idelent a pincelakásban, itt maradtunk. Nem megyünk fel, mert nem birom a lépcsőt járni. Érszűkülés van a bal lábamban. Nagyon fáj, így aztán nem megyek. Itt es jó.

Nekem meg a szívemmel, a tüdőmmel

maradva hozzánk képest.“

Jómagam Erdélyre emlékezve — és erdélyi honosként udvariaskodnom se kell — megkésettségünket többre teszem. Opra István bácsi mondatai jól megférnek Tiborc panasza mellett, életsorsuk fedi egymást Katona 1815-ben artikulálta általa a kelet—közép-európai jobbágyinségeit. Olvassuk csak! „Ő csorda számra tartja gyülevész szolgáit, éppenséggel mintha minden / hajaszála egy őrzőt kívánna; sok / meránit, olykor azt hinné az ember, / hogy tán akasztani viszik, úgy körül / van véve a léhűtőktől; s mi egy / rossz csőszt is alig tudunk heten fogadni. / Ő táncmulatságokat ád szüntelen, / úgy mintha mindig vagy lakodalma, vagy / keresztelője volna: és nekünk / szívünk dobog, ha egy csaplárlegény az / utcán előnkbe bukkanik, mivelhogy / a tartozás mindjárt eszünkbe jut. ——— Ők, játszanak, zabálnak szüntelen, / úgy mintha mindenik tagocska bennek / egy-egy gyomorral volna áldva: nékünk / kéményeinkről elpusztulnak a / gólyák, mivel magunk emésztjük el / a hulladékot is. Szép földjeinkből vadászni berkeket csinálnak, a-/hová nekünk belépni sem szabad;/s ha egy beteg feleség, vagy egy szegény / himlős gyerek megkívánván, lesujtunk / egy rossz galambfiát, tüstént kikötnek;/ és aki száz meg százezret rabol, / bírája lészen annak, akit a / szükség garast rabolni kényszerített.“

A képzettársítás nem csupán az itt és amott föllelhető felszíni jegyek azonossága révén fogant meg bennem. A mai állapot a közel kétszáz évessel szellemében szinoním. Tény: a hűbéri viszonyoknak ezt a „magasan“ balkáni, az aranyévek idején végletessé vált változatát ez ideig nem ismerte, nem értette az udvarhelyszéki ember, a székelyföldi falu.

Orbán Balázs 1865 táján az anyaszék 126 települését írta le nagy könyvében. Számuk nemhogy apadt, a századfordulóra csak szaporodott. Az erdőkitermelés kapitalizálódása idején a havasra kirajzott nyári szállások tanyabokrokká, falvakká tömörödtek. (Ilyen új település Zeteváralja, Ivó, Sikaszó, Varság, Fenyőkút és Pálpataka.)

A két világháború között — főként a tulajdonformák miatt — a szék még nem csonkulhatott, de puhult a „nemzetállam“ kisebbséget irányzó pörölycsapásai alatt. A csonkítás ideje voltaképpen 1945 után érkezett el, az első harapások rögtön a párizsi békekötést követően. Az egymást követő területi-adminisztratív átrendezések — megannyi népboldogítás! — előbb a székely Partiumot (a két Küküllő köze a Bözöd völgyén alul) és Bardócz fiúszéket (Erdővidék) hasították le. Ezek során csípték le Szentmárton községről Jánosfalvát, Oklánd községről Székelyzsombort. Ma mindkettő Brassó megyéhez tartozik.

Az 1968-ban kikanyarított és összetákolt Hargita megye nyugati részén, az Udvarhelyi-medencében még mindig 126 települést jegyeztek a hivatalos helységnévtárba, (Judeţele României Socialiste, Bucureşti, 1969.). Ám ha a következő (az Aurel Costea tanácselnök és elsőtitkár sk. aláírásával láttamozott) tavalyi jegyzéket ezzel, mármint az 1969-essel vetjük össze, a hiány 48 falu. Közöttük van Gyepes is.

Ki bízta és kire ezt a mintegy félszáz települést?!

Akire értéket bíztak, legyen az a földkerekség legkisebb vegyesboltja, annak időnként leltárt kell készítenie, s a végén az utolsó szögig és krajcárig mindennel elszámolnia...

MUHI Sándor

Az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola évvégi munkabemutató kiállításáról. Fent balra és jobbra : Plakáttervek. Készültek Helbing Ferenc tanár osztályán. Lent balra és jobbra : Cégtáblatervek. Készültek Sándor Béla tanár osztályán. — Von der Jahresschluss-Arbeitsschau der Kön. Ung. Landes-Kunstgewerbeschule. Oben, links und rechts: Plakatentwürfe. Klasse Prof. F. Helbing. Unten, links und rechts: Entwürfe für Firmentafeln. Klasse Prof. B. Sándor. — From the year's end work show of the R. H. School of Applied Art. Above left and right : Designs for posters. Made in the class of Prof. F. Helbing. Below left and right : Designs for sign boards. Made in the class of Prof. B. Sándor.

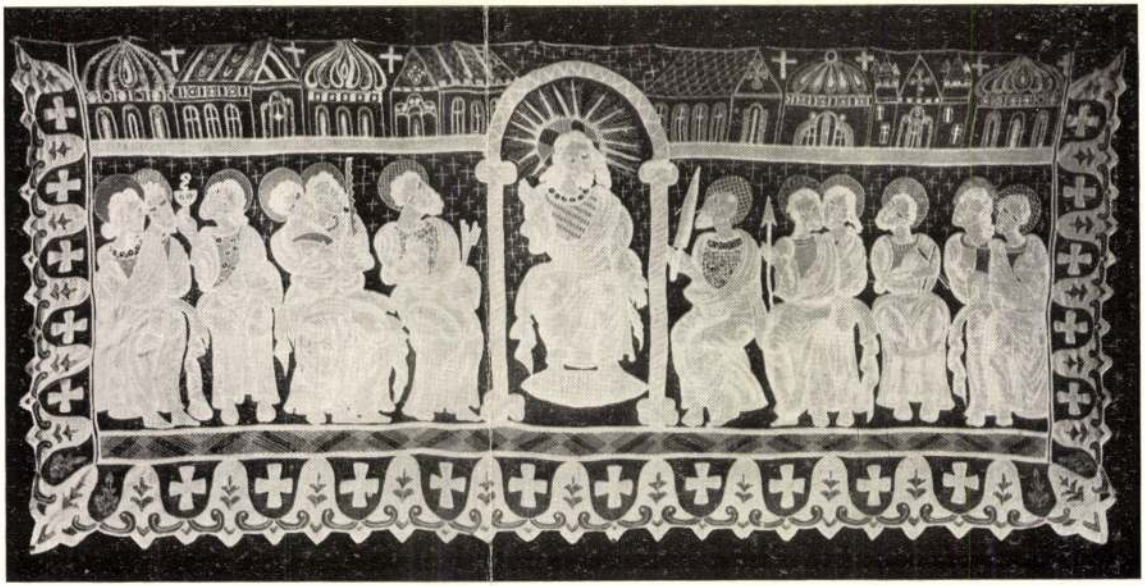

Az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola évvégi munkabemutató kiállításáról. ~~Fent: Falusi ház terve. Készült Antal Dezső tanár osztályán.~~ Lent: Csipke antependium. Készült Muhits Sándor tanár osztályán. — Von der Jahresschluss-Arbeitsschau der Kön. Ung. Landes-Kunstgewerbeschule. Oben: Entwurf eines Bauernhofes. Klasse Prof. D. Antal. Unten: Spitzen-Altarbehang. Klasse Prof. A. Muhits. — From the year's end work show of the R. H. School of Applied Art. Above: Design of a farmer's house Made in the class of Prof. D. Antal. Below: Lace antependium. Made in the class of Prof. A. Muhits.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET
1935.

Muhics Dezső, [ ]

L: Kós Károly

Balázs Balázs: Hogy mitetik meg egy regény ötlete 70-48

Mozgó Világ, Bp. 1983 aug IX/8

Muhits Andrea

Zülöndíjat Zupott a Közlekedési Múzeum gyarmatnyi z Ziállításan.

Magyar Nemzet
1969 jan. 26

MUHITS Sándor festő (1882-1956)

1910-ben a templom kifestője Dósa Lukács tervei alapján. Ő festi ki a zalaegerszegi rk.templomot 1935-ben, s a szegedi Fogadalmi templom belsőinek freskóit is.

JÓZSA László: A kunszentmártoni nagytemplom két évszázada. = Magyar Egyháztörténeti Vázlatok,2. 1990 (1991) 101, 104.p.

Egry József müvészete

Irott Kő,1936/2.sz.102-104.

Aláirás:Oltványi-Ártinger Imre

Berény Róbert

Magyar Müvészet,1936/3.sz.67-72

Aláirás:Oltványi-Ártinger Imre

Részleteiben ujraközölve ugyane

Revue de Hongrie,1936 április,3

Brassói Lapok,1936.március 22.

A humanizmus festője/

1 Zemplényi Tivadar /1864-1917/

2 Laurens, Jean Paul /1838-1921

történelmi festészet egyik ké

3 Denis, Maurice /1870-1943/ fr

I. DÍJ: MUHITS SÁNDOR RAJZA.

emelt épületet a késő utódok a koruk szellemének megfelelő művészettel díszítették, a koruk stílusában tervezett részletekkel toldották meg; mert a lélek nélküli utánzást soha sem tartotta művészetnek. Templomok helyreállításával kapcsolatban nálunk még ma is lebontanak ugyancsak művészies

renaissance részleteket, pusztán azért, mert az épület magva csúcsíveskori szerkezetű; bemeszelnek, vagy lomtárba hánynak művészi renaissance és barokk festményeket, szobrokat, síremlékeket s oltárokat is, mert nem gótikusok s „zavarják" a régi templomnak többnyire művészetünk régi emlékeit, válnak akadályaivá modern művészeti életünk fellendülésének, amelyért az állam annyit áldoz, a társadalom is sokat fárad s amelynek ügyéért a magyar katholikus egyház nevében most ennek feje, Vaszary Kolos hercegprímás is hathatósan síkra szállott.

Magyarország hercegprímásának első sorban egyházi körökben megszívlelésre méltó s az egyházi művészet felkarolásáról szóló körlevele késztette a Magyar Iparművészeti Társulatot arra, hogy a zászlaja köré csoportosuló mestereket az egyházi iparművészet érdekében külön sorakoztassa. Az eszmék világában a téves jelszavak azok, amelyeket a legnehezebb kiirtani. Mestereinknek is első sorban a stílszerűség félreértett fogalma ellen való harc fog a legtöbb nehézséget okozni, amelynek sikere nélkül a modern egyházi művészet s bizvást állíthatjuk, hogy a társadalom összes rétegeit átható művészi szellem modern és nemzeti irányú fellendülését nem remélhetjük. De ha így harcot hirdetünk is, ez távolról sem jelent rombolást; azt sem jelenti, hogy az egyházi körökben uralkodó ízléssel, vagy pláne az egyház konzervatív felfogásával meg nem alkudva, avagy minden hagyománnyal szakítva, amúgy nyersiben vigyük be a templomokba a modern művészet szellemét s ma, amidőn ez nálunk még világi feladatai terén sem forrt ki. Viszont nem szabad elmulasztanunk egyetlen alkalmat sem, ahol a modern művészet elveit érvényesíthetjük s akárki állítja, hogy az egyház szelleme nem fér meg a modern művészet elveivel, lehet kiváló theológus, lehet profán tudományokban is járatos ember, de a művészethez nem ért s ilyformán ennek modern törekvéseit sem tudja megérteni.

Mi a modern művészet? Elvei ugyanazok, amelyek fejlődésében a művészetet rég letűnt virágzó korszakaiban is irányították s amelyek,

Magyar Iparművészet
1908. 64. l.

A SZERK.

MODERN EGYHÁZI MŰVÉSZET.

KORUNK művészeti mozgalmaiban a templomnak s általában a vallásos életnek irányító szerepe vajmi jelentéktelen ahhoz képest, amelyet ez a művészet régi korszakaiban viselt. Ennek okát általában abban szokás keresni, hogy az emberiség gondolkodásmódja, amelyet hajdan első sorban vallásos eszmék irányítottak, az új korban teljesen elvilágiasodott. Tagadhatatlan, hogy a középkornak az összes társadalmi rétegeket egyformán átható vallásos szelleme nincs meg többé. Általános vallástalanságról azonban napjainkban sem lehet szó. Ha nem is oly nagy számmal, mint a középkorban, új templom ma is sok épül. Új és régi templomaink ma is gyarapodnak szobrászati és festészeti díszítéssel, művészi hatásra számító felszerelési tárgyakkal. Ha új templomaink építészetében s díszítésében kevés a művészi vonás és még kevesebb az eredetiség, ennek oka első sorban nem korunk vallástalanságában rejlik, hanem inkább ízlése fogyatékosságában, amely oly ideális céloknál is, mint aminő Isten dicsőítése, a művészet tiszta eszközei helyett megelégszik az üres formákat utánzó gyári szurrogátumokkal.

Hogy tehát nincsen olyan önmagában véve is jelentőségteljes egyházi művészetünk, mint aminővel a középkor, a renaissance avagy a barokk dicsekedett, ennek okát csak abban kereshetjük, hogy a művészi szellem nem hatja át oly nagy mértékben a modern társadalmat, mint ahogy a művészet letűnt fényes korszakainak közönségét áthatotta. Nem hatja át az egyházi köröket sem, amelyek ép azért nem is képesek arra, hogy a modern művészetet úgy irányítsák, hogy a vallásos eszméket a művészet modern eszközeivel, a modern érzésnek és felfogásnak megfelelően juttassa kifejezésre. S a hivatalos egyházi körök egyedüli törekvése nagyrészt még ma is csak az, hogy templomaik stílszerűek legyenek. Hogy igazán lelket-szívet emelő művészi hatást gyakoroljanak a hívőkre, arra nálunk vajmi kevesen gondolnak.

Mi a „stílszerűség"? A művészettörténelem korunkbeli fellendülése nyomában a laikusok körében elharapózott tanult ízlés szerint az, hogy a történeti stílusokban tervezett művészi alkotások legaprólékosabb részleteikben is ugyanazon formákat variálják. Az építészet mult századbeli eklekticizmusa korában támadt az az elmélet, hogy a különböző célú monumentális épületeknek különböző korok stílusai felelnek meg s e szerint új templomot nálunk még ma is jóformán csak román vagy csúcsíves stílusban építenek. De nem csak az architekturától követelik meg, hogy minden részletében a középkori stílusok formáit mutassa, hanem a templom festői és szobrászati díszítésétől s egész felszerelésétől is, az oltáron kezdve a szenteltvíztartóig. Sőt vannak a félreértett stílszerűségnek nálunk fanatikusai, akik még tovább mennek s nem tűrnek meg egymás mellett olyan műtárgyakat, amelyek különböző

Magyar Élet 1944 feb.

A HAVASOK KATONAI

A síosztagok a téli háború gyorsanmozgó csapatai közé tartoznak és különösen a hegységekben nélkülözhetetlenek, ahol egy-egy ilyen gyors járör megjelenése eldöntheti a csatározásokat, kiképzésük hosszú időn át tart és válogatott legénységet kíván, mert igen sokszor csak egy-egy hókunyhó nyújt éjjeli menedéket a sítalpas harcosoknak. A gleccserek nehéz és veszélyes terepe bizony talpig férfiakat kíván, akiknek helyén van a szíve. Sokfajta gyakorlatuk közben meg kell tanulniok a sítalpon való betegszállítást is, mert a katona erejét meghatványozza az a tudat, hogy bajtársai akkor sem hagyják cserben, ha megsebesül.

A hold kísérteties fényében halad a sítalpas járör

Éjszakai pihenő helyük gyakran csak egy hókunyhó

Örökös veszélyben a gleccseren

Sebesültjeiket sítalpakon szállítják a legközelebbi segélyhelyre

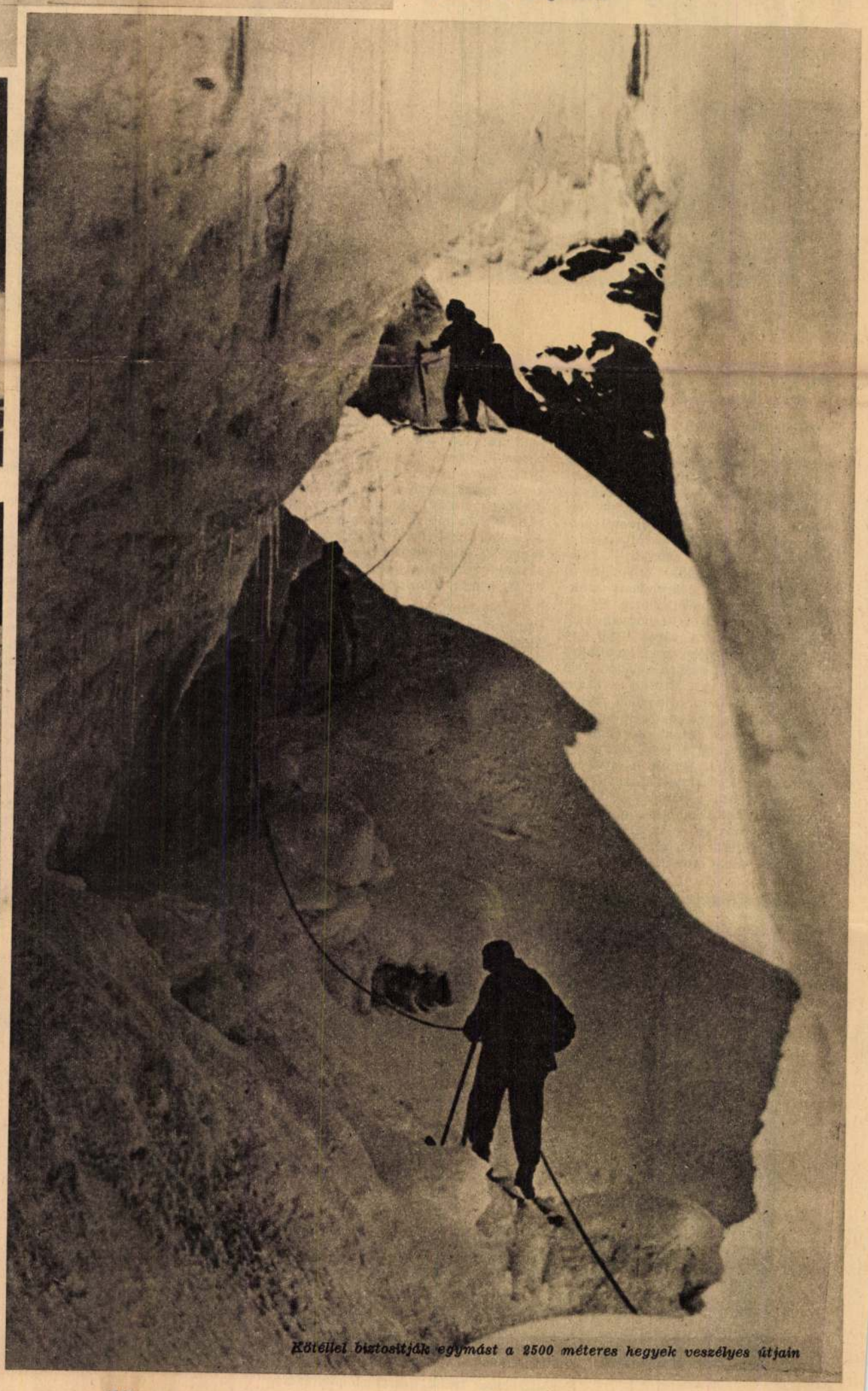

Kötéllel biztosítják egymást a 2500 méteres hegyek veszélyes útjain

Himzett párnák gyapjúfonállal

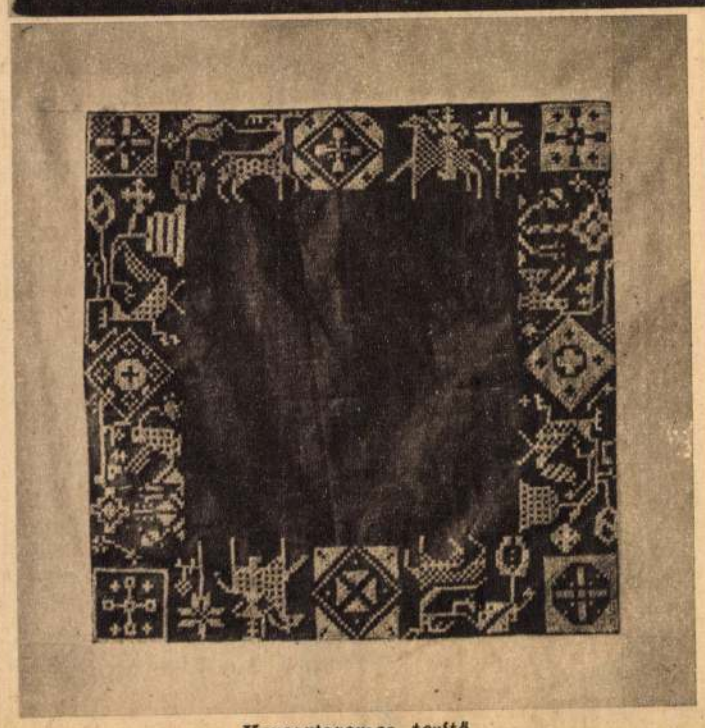

Keresztszemes terítő

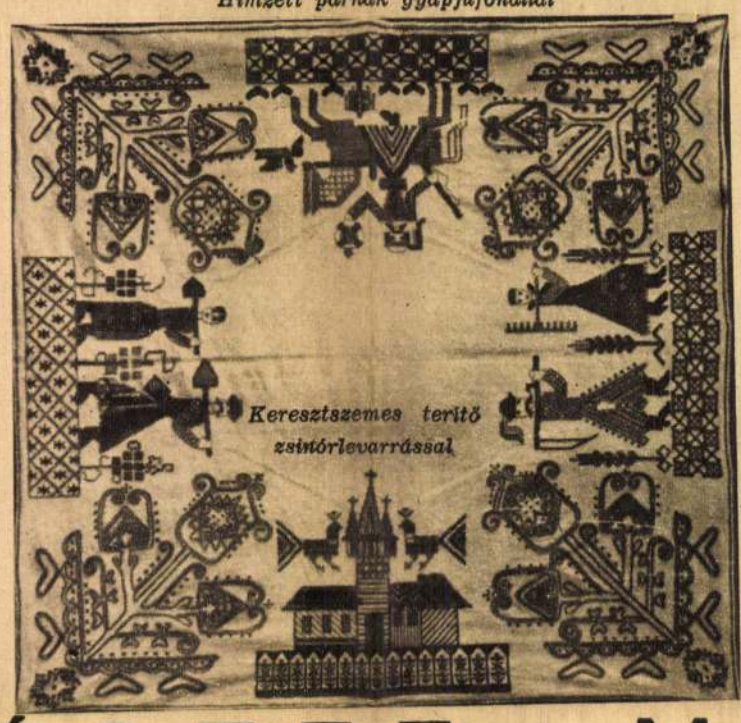

Keresztszemes terítő zsinórlevarrással

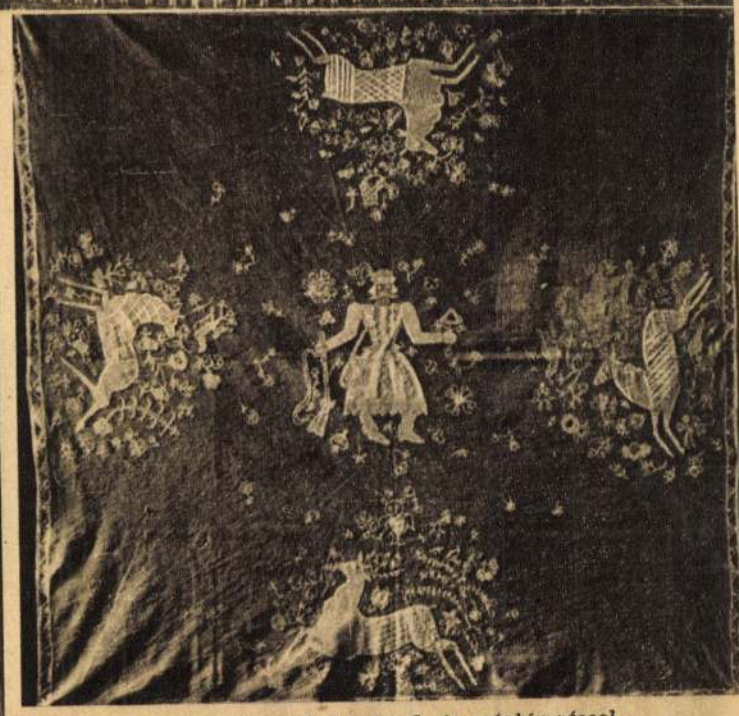

Túlterítő szálbehúzással és géphímzéssel

NÉPMŰVÉSZET — MŰVÉSZET

Mindaddig, amig a város »fel nem fedezte«, fel nem karolta a falu művészetét, a falu is, a város is kialakította a maga igényeinek és ideáljainak leginkább megfelelőt. Valamelyest hatottak is egymásra, de természetesen a hatás a várostól erősebb volt, mint fordítva. Jött aztán a városiak művészeti csödje, — valószínűleg a gépi munka követelte új termelési rend, a céhrendszer szükségszerű megszünése idézte elő — amikor az új stilus sehogyan sem tudott létrejönni. A város előbb úgy segitett magán, hogy »régi lemezekre táncolt«. A mult század második felerament erre a bajra. Ettől a korszaktól minden kitellett: a barokk palota éppúgy, mint a gótikus templom, reneszansz sifonér, kinai porcellán — éppen csak a sajátját nem volt képes raktáron tartani. Ennek a sivár és terméketlen korszaknak e század elején véget vetett a *szecesszió*. Fogta s összenyalábolta az egész lim-lomot, jól megkavarta és — megvolt az új stilus! Egyszerű volt, akár a Kolumbus tojása. Azon mulott csak minden, hogy ha valami olyasmi került sorra, amit az előző stilusbeliek bizonyára okszerüen: csak egyenesekkel hoztak létre, akkor most el az egyenesekkel, kerül amibe kerül és ide azokkal a kigyóvonalakkal! Mentül többet, annál jobb! És minek aggodalmaskodni oly sokat konstrukcióval, anyagszerüséggel és főleg díszitéssel — új stilus egyenlő új díszitési móddal és máris itt áll készen az új század stilusa!

Az üdvözitő szecesszióból azonban hamarosan kiábrándultunk és a város újból stilus nélkül maradt. A sehogysem gyógyuló beteget végül is beajánlották ekkor a »budai javasasszonyhoz«. A városnak megsúgták a jószivü segiteni akarók, hogy *forduljon a néphez.*

És mintha csakugyan megszünt volna a baj. A jó magyar nép készen nyujtott mindent. A városnak nem maradt más dolga, minthogy átvegye és jól-rosszul alkalmazza az ajándéktárgyakat. Hogy miért mégis csak a hallt rendezte be amúgy »székelyesen« és nem az egész lakást? Azért, mert tapasztalatból tudta, hogy az elvi álláspont és a praktikus érdek az a két tényező, amit jóformán sohasem lehet együtt alkalmazni. Szép, szép az a székely hall, az utolsó porcikájáig hiteles, egységes, hatása oly szuggesztiv, hogy szinte érezzük a marosmenti élet idelehelését, de... ami egy hallban esetleg még elviselhető, az a lakás más részeiben, ahol mégis csak a százszázalékos kényelem az elsőleges szempont, már súlyos hiba lesz. Aki például, bekebelezett már valahol egy vitaminszegény, de annál kiadósabb falusi ebédet, jó pár órát töltve amolyan igazi asztalnál, amolyan igazi széken, az, bár csodálója marad a hamisitatlan népmüvészetnek, de egyszersmindenkorra kiküszöbölte vágyálmaiból, hogy neki is ahhoz hasonlatos ebédlőbútora legyen. Egyáltalában nem kell úgy érteni, mintha a nép bútora a kényelmetlenség legtömörebb kifejezése volna. Viszonylagosság alapján kell elbirálni a dolgot: más mértékkel mérik itt is, ott is azt, amit kényelemnek hívnak.

Hogyan állunk tehát a népmüvészettel manapság?

Az *Országos m. kir. Iparmüvészeti Iskola* textilosztályának vezető tanára, *Muhits* Sándor a következőket mondja:

— Az Iparmüvészeti Iskola szivvel-lélekkel vallja azt, hogy *a magyar nép müvészete az a forrás, amelyből folytonosan meritenünk kell, mert ha ezt nem tesszük, az egész iparmüvészeti kultúránk pojáca-paródiává értéktelenedik.* Az a döntő, hogy mit merítünk belőle? Ha a népmüvészetnek csakis a külsőségeit akarjuk leszüretelni, akkor már nagy hibát követtünk el. Ami formaegzotikumot a népmüvészet termelt, azt elődeink már leszüretelték és többkevesebb sikerrel közhelyekké kompromittálták. A Pestújhelyen megépitett »székelyház« például, éppen olyan semmitmondó mütyürke áthozat, mint amilyen jelentőségnélküli cselekedet a »magyar stilus térhódítása« tekintetében az, ha a matyó kötény motivumait terelem össze asztalterítővé a dunaparti hotelben. A kalotaszegi varrottas és a nyitravidéki hímzések közötti szembeötlő formai különbözőség fölényes ismeretével még nem juthatunk közelebb a magyar szellemhez. Azt a lelki ösokot kell előbb megérteni, saját lelkünket azzal teliteni, aminek megnyilvánulását, hatását érvényesülni látjuk.

— A falu müvészete ösösztönökből táplálkozó, korszerüséghez önként igazodó, állandó fejlődést mutató kincsünk. Anyaghiány, miegymás, nem birkózhatik meg vele. Ellenkezőleg; csodálatos dolgok, nagyszerü elgondolások támadnak életre a szükséggel való harcban, egyikükmásikuk még a nagyiparra is kihat. A falu halad a maga útján, akárhogyan is okvetetlenkedik körülötte a városi »kultúrcélkitüzés«. Jól teszi, aki csatlakozik és együtt menetel a Mári néniékkel, vidám lélekkel cipelve a tehetségéhez mért iszákját. Ezt tesszük mi is itt az Iparmüvészeti Iskolán.

(u. R. E.)

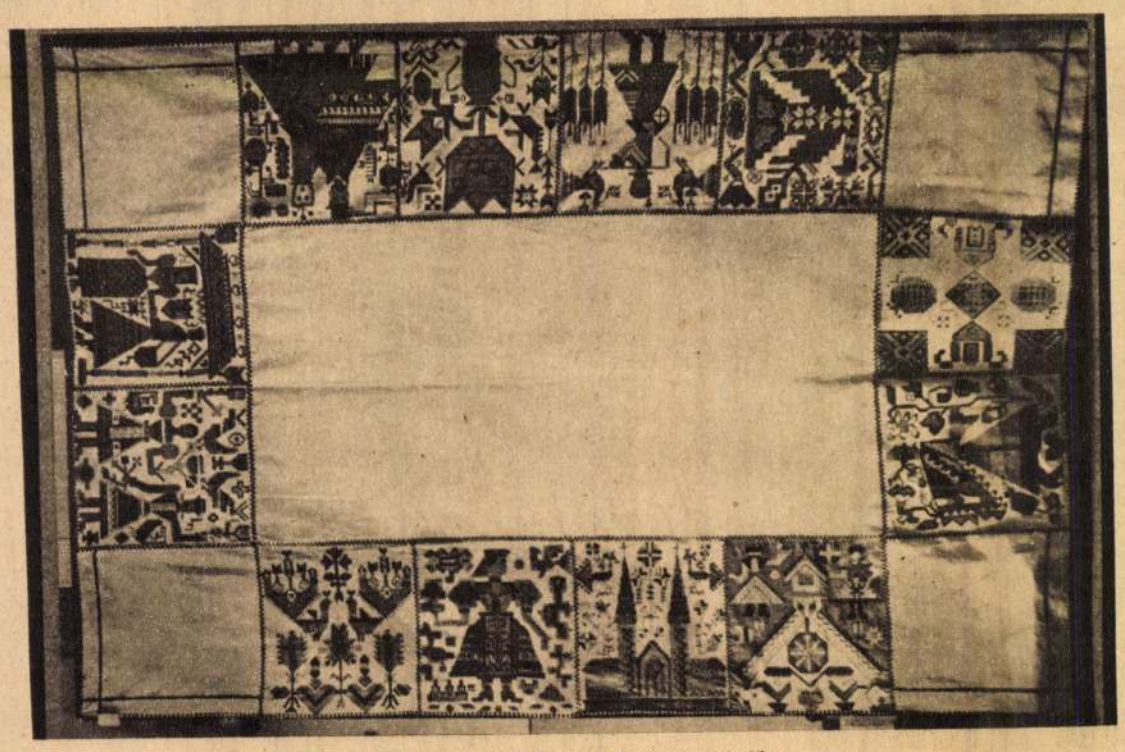

Keresztszemes terítő, festéssel kombinálva

Terítő színes szálbeszövéssel

197.

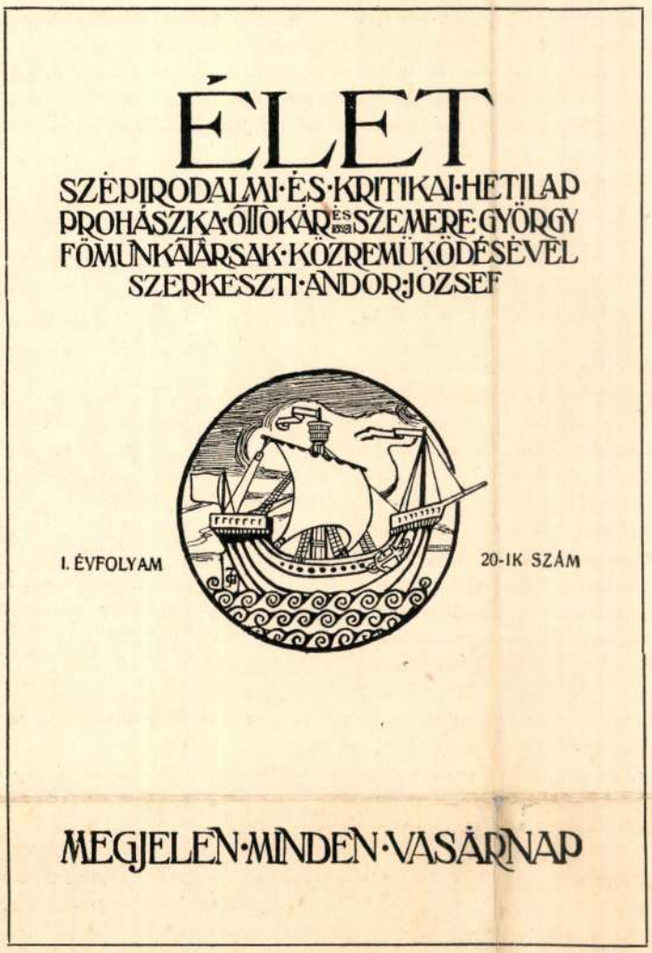

197. AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA GRAFIKAI SZAKOSZTÁLYÁBÓL. CÍMLAP. TERVEZTE: GALAMB JÓZSEF.

a magyar nyomdaipar mennél több munkása részesülhessen tanításuk áldásaiban.

Jelen számunkban hozunk egy pár mutatót a nyomdásziskola munkáiból. Köztük olyan tervezeteket, a melyekben a jól csoportosított betűk már önmagukban véve dekorativ erejüek. Különösen érdekesek azok a frissen lerakott természet utáni ornamentumok, melyek mindjárt bizonyos cél érdekében rendeztettek el. A tanulók képességéről adnak fogalmat a közölt linoleummetszetek és kész oldaltervezetek is. Ezúttal a rendkívül érdekes színbeli tanulmányokkal nem foglalkozunk, mert tudomásunkra jutott, hogy az oktatásnak idevonatkozó része külön kézikönyv alakjában fog megjelenni. Módunkban lesz tehát visszatérni rá. —I.

SZINHÁZMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS. Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat kiállítási bizottsága legutóbbi ülésén foglalkozott a szinházművészeti kiállítás eszméjével, melyet Márkus László lapunk 4-ik számában írt cikkében fölvetett. Az ülésre a bizottság a fővárosi szinházak rendezőit is meghívta, akik közül dr. Hevesi Sándor, a Nemzeti szinház főrendezője meg is jelent és értékes fölvilágosításokkal szolgált a modern szinpadi rendezőművészet irányairól. Márkus László irásban adta be a kiállítás programmjára vonatkozó javaslatait. A bizottság nagy rokonszenvvel fogadta a kiállítás gondolatát és kész annak megvalósításán — bár nehézségekkel jár — közremunkálni. Mielőtt azonban a részletek tárgyalásába bocsátkoznék, tájékozódni kíván arról, milyen hazai és külföldi anyagot lehetne összegyűjteni a kiállítás céljára, amely anyag azután megadná a kiállítás kereteit is. Ezért az illetékes szinházi szakembereket keresi meg, hogy e tekintetben a bizottságot részletesen informálják és esetleges javaslataikat a legközelebbi alkalommal beterjesszék. Dr. Hevesi mindjárt kijelentette, hogy a maga részéről készséggel teljesíti a megkeresést. A bizottság ezután abban állapodott meg, hogy a kérdést napirenden tartja és a szakemberektől bekért adatok birtokában fog a kiállítás részletes programmjáról, helyéről és idejéről tárgyalni.

A BERLINI Kunstgewerbemuseumban egészen különös érdekű kiállítás látható jelenleg; a khinai császári rezidenciáról (Pekingben) az utolsó boxerlázadás alkalmával, mikor ugyanis a császári család elmenekült, készült fotografikus első felvételeknek fénynyomatú sokszorosításai, amelyek a japáni kormány számára készültek. Belső és külső architektúrákat, palotákat, templomokat, kapuzatokat, lépcsőket, csarnokokat, hidakat és kerteket, óriási bronzokat stb. látni itt és ez eredeti képeken első izben nyilatkoznak meg a titokzatos város ősrégi fejlett kulturájának csodái. „Az építészet monumentális alakítása, a masszák tagozása és az ornamentikának varázshatása egyesülnek e meseszerű alkotásokban“ . . .

IPARMŰVÉSZETÜNK WIENBEN. Jövő évi május hó folyamán nyílik meg Wienben az első nemzetközi vadászati kiállítás, amelyen Magyarország hivatalosan részt vesz. E kiállítás egyik szakosztálya a képző- és iparművészet alkotásait foglalja majd magában, amelybe a vadászattal valamelyes vonatkozásban levő képeket és szoborműveket, nemkülönben iparművészeti munkákat sorozzák. Nevezetesen szobaberendezéseket (vadász-, vendég-, fegyverszobák stb.), szőnyegeket, bőrdiszműárúkat, fegyvereket, az agyag- és az üvegipar körébe tartozó munkákat, bronzokat, ékszereket stb. Az országos bizottságnak művészeti és iparművészeti szakosztálya június hó 9-én alakult meg dr. K. Lippich Elek elnöklésével. Csoportbiztosok lettek a képzőművészet részére Kammerer Ernő és Benkő Kálmán, az iparművészet részére pedig

KIÁLLÍTÁSOK.

AZ ORSZ. M. KIR. IPARMŰVÉSZETI ISKOLA GRAFIKAI SZAKOSZTÁLYÁNAK KIÁLLÍTÁSA. Újabban igen eleven és céltudatos törekvések nyilvánultak meg a nyomdászatnak az iparművészethez való kapcsolása érdekében. Mióta az iparművészeti iskola az alkalmazott és a merkantil irányú grafika nemesbítésére szolgáló szakosztályok előfutárjaként megnyitotta nyomdásziskoláját, amelyben dicséretre méltó módon támogatta úgy a Szakkör, mint a nyomdászmunkásság nagy része, az irányítás biztos alapot nyert, úgy hogy a szakoktatás, valamint az életben érvényesíthető művészi elvek lehetőségig tisztázódtak.

Az iparművészeti iskola grafikai szakosztályának épp az az érdeme, hogy alaposan belenyúl a dekadenciát mutató iparművészeti ág gyökeréig. A mai könyv legalább 20 kézen megy át, mig elkészül, mind a húsz munkatárs húsz felé húz, tehát a modern munkamegosztás elve tönkreteszi a nyomdászatban az egységet. Az oktatás első elve oda kell hogy irányuljon, hogy egységet látókká nevelje a munkást, hogy kiki a maga részletmunkájával bele tudjon illeszkedni az egészbe.

Azért fontos a jó arány, a helyes elrendezésű síkformák és betűcsoportok szerkesztése, hogy az oldal, a szemközti oldal, sőt az egész munka formáival és színeivel, soraival és képeivel egy harmóniába olvadjon össze. Adott elemeknek összefoglalása ilyen egységbe nagyobb értékű feladat az öncélú ornamentum-gyártásnál.

A rajzolás elsősorban a diszponáló képesség felkeltését célozza: a helyes vázlatkészítést. Azután jönnek a részletekbe való elmélyedések. Betűket vetnek a nyomdászok, hogy azok stiláris szépségére figyelmeztetést kapjanak s a sorcsoportok értelmi és dekoratív tagolásában járatosságra tegyenek szert. Aki érzi az ecsetbetű, tollbetű, vésett betű karakterét, az sohasem vegyíti össze bántó diszharmóniába.

196.

196. AZ IPAPMŰVÉSZETI ISKOLA GRAFIKAI SZAKOSZTÁLYA. A KOLOZSVÁRI TESTVÉREK SZENT GYÖRGY SZOBRA. LINOLEUMBA METSZETTE: SZÁNTÓ GERGELY.

Készítenek díszítményeket is. Természeti studiumok alapján, vonalra vagy foltra stilizálva. Legfőképpen pedig a színek egymás mellett való viselkedését tanulmányozták optikai és művészi szempontból.

A féléves tanfolyam aránylag gazdag eredményeket mutatott fel. Lesugárzott a munkákról az a nagy szeretet, amivel tanították, s az a nagy lelkesedés, amivel tanultak. Tipografiai anyag ezúttal még nem állott rendelkezésükre, de minden munkából visszatükrözik a nyomdászvonatkozás.

A tanfolyam szervezője és vezetője Czakó Elemér dr., valamint az őt támogató tanítómesterek, Györgyi Dénes, Helbing Ferenc, Muhits Sándor és a tanév közben elhúnyt Tátray Lajos, teljes dicséretet érdemelnek úttörő munkásságukért. A minden tekintetben igen biztató siker, mely első próbálkozásukat kísérte, buzdítsa őket arra, hogy megkezdett művüket fejlesszék s oda törekedjenek, hogy

195.

195. AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA GRAFIKAI OSZTÁLYÁBÓL, CÉGKÁRTYA. TERVEZTE: IFJ. AIGNER ANTAL, NYOMDÁSZ.

Szakirodalom. Pályázatok.

Beissel új munkáját melegen ajánljuk az amatőröknek, nálunk különösen a Szt. György-céh tagjainak. Könnyed, szellemes és színes előadásmódja élvezetes olvasmánnyá teszik. FIEBER HENRIK.

HEINRICH WAENTIG: Wirtschaft und Kunst. Jena, Gustav Fischer. H. Waentig e munkájában összefoglalja az újabbkori iparművészeti törekvések történetét s részletesen tárgyalja az iparművészet és nemzetgazdaság kölcsönös viszonyát, egymáshoz való vonatkozását. Művében egy gondolat foglalkoztatja mindvégig: t. i. az ipar és az egyéni művészi munka, illetőleg a művész és a munkás között levő ellentét. Felfogása szerint a művésznek és a munkásnak elválása a kulturális fejlődésnek — nem pedig hanyatlásnak — tünete. A művészt nem vonzza a műhely, ahol egyéni képességeinek kifejtésére többé nincs alkalma; az iparos fölé igyekszik emelkedni, amikor az iparművészetet — helyesebben: kézműipart — ott hagyja. Az ipar természetesen megérzi a művészi egyéniség hiányát, elveszti a teremtő erejét.

Megindul a harc a gyárak ellen. Ruskin és Morris kezdik el. Működésük tulajdonképpen a kapitalizmus ellen irányul; az a hitük, hogy ennek megszüntetésével a sablonszerű tömeggyártás megszünik. A művészek azonban, akik Ruskin és Morris nyomán ezeket az ideális célokat tűzték ki magok elé, nem ismerték a nép szélesebb rétegeinek gondolkozását, működésük a szó művészi értelmében csak ismerőseik és szellemi rokonaik kis körére szorítkozott. Tagadhatatlan, hogy erős művészi egyéniségek, akik az iparművészetben nevet szereztek maguknak s iskolát alapítottak, számos fiatal művészi erőt csábítottak az ipari pályára. Ezeknek a sorsa azonban az, hogy míg a rajzolók meghatározott időben, nap-nap mellett gyártják a mintákat — előbb-utóbb sablonmunka lesz az, ami a kezeik közül kikerül. Egyéniségük elvész.

Az ipar és a művészet harcába még egy tényezőnek van beleszólása s ez a tudomány. A modern tudomány hatalmas segítőeszköze az iparnak; a technikai ismeretek azonban oly bonyolultak lesznek, hogy az embernek szellemi képességeit egészen lekötik — a technika fölemészti a művészetet, mert a nehéz, gazdag, bonyolult technika annyira leköti a művészt, hogy a művészet számára már nem marad ereje.

Az újabb művészeti mozgalmak nagy hibája az is, hogy a kiállításokon mint a fényűzés művészete kerülnek bemutatásra, másrészt pedig a nyomában járó művészeti irodalom túlságos radikális irányzatával megijeszti a közönséget, melytől azt követeli, hogy egész multjával szakítson, kedves szokásait szégyelje s mindent elejétől kezdjen.

Végeredményében arra a következtetésre jut, hogy a széles rétegekben fejlesztett ízléskulturára nagy szociális feladatok megoldása vár; a közös ízlés kiegyenlíti a különböző társadalmi osztályok kulturkülönbségeit. Az ízlés, amely közkincset képez, egyúttal hat a kereskedelemre is, mert a fölösleges, ízléstelen árúk behozatalát korlátozza. A gyáripar megszüntetése elérhetetlen utópia, de ha az általános ízlést fejlesztjük mentül magasabb nivóra, akkor a nagyipar kénytelen lesz számot vetni a művészeti követelményekkel. Általános kulturát a tudomány és technika nem teremthet, ezekhez a művészetnek is csatlakoznia kell, különben nagy nemzeti értékek mennek veszendőbe, s mi a mindennapi szükségleteink dolgában kiszolgáltatjuk más nemzeteknek.

RUDOLF NEUGEBAUER UND JUL. ORENDI: Handbuch der Orientalischen Teppichkunde. Leipzig, Hiersemann. 1909. Ez a gondosan megírt kézikönyv megbizható tanácsadója mindazoknak, kik a keleti szőnyegeken el akarnak igazodni. A laikusnak, de főként a gyüjtőnek, aki a szőnyegkereskedők nem mindig feltétlen megbizhatóságának volt eddig kiszolgáltatva, ha újabb szőnyeget vásárolt, illusztrációkkal bőven ellátott utmutatást ád.

Első részében rövidre fogott áttekintést nyujt a régi keleti szőnyegekről (1800 előtt); a főbb tipusokat sorolja fel, a gondosan kiválasztott példák pedig olyanok, hogy segítségükkel bármely régi szőnyeg származása s hozzávetőleg kora is könnyen megállapítható. A XIX. század keleti szőnyegeit készítésük helye szerint csoportosítja. Ezt megelőzőleg készítésük technikájára vonatkozólag közli a szükséges tudnivalókat. Hasznos útbaigazításokat ád a vásárlásra és megőrzésre is. Négy nagy csoportba: 1. török-anatoliai; 2. kaukázusi; 3. perzsa és 4. középázsiai szőnyegekre osztja fel a XIX. században készült szőnyegeket. Ismertetőjeleiket részletesen elsorolja, s ezen munkáját megkönnyíti a szöveg közé nyomott 152 ábra és 16 színes tábla, valamint a 12 tábla, melyeken a különböző szőnyegfajták diszítő elemeit összetartozó csoportokban mutatja be.

Gyüjtőknek, keleti szőnyegeket vásárló laikusoknak nélkülözhetetlen ez a kis kézikönyv, melyet melegen ajánlunk az érdeklődők figyelmébe.

PÁLYÁZATOK.

AZ ÚJ LEVÉLBÉLYEGEK. A kereskedelemügyi miniszter ősszel pályázatot irt ki azzal a célzattal, hogy az elavult ízlésű postabélyegek helyett művészi alkotások nyomán készíttethessen újakat. Jóllehet 119 pályázótól 1243 rajz érkezett be, a pályázatot eredményesnek nem mondhatjuk, mert a díjazott művek közül alig van egy-kettő, amely megfelelne a jogos művészi és sokszorosító tehnikai igényeknek.

A 14 tagú birálóbizottság március hó 23-án fejezte be üléseit. Az első ezerötszáz koronás díjat Tull Ödön festőművésznek, a másodikat Helbing Ferenc festőművésznek; az egyik ezer koronás díjat Tull Ödön festőművésznek, a másikat Brandmeyer Vilmos kőrajzolónak; az ötszáz koronás díjakat Sándor Béla iparművészeti iskolai tanárnak, Szentkuty Ernőnek (Pécs), Muhits Sándornak és ifjabb Englerth K. F.-nek ítélték oda.

Megvételre ajánlotta a bizottság a miniszternek Mihály István és Szántó Gergely (Drezda), Földes Imre, Tary Lajos, Nagy Sándor (Gödöllő) terveit.

A pályadíjjal kitüntetett és megvásárlásra ajánlott pályaműveket e számunkban közöljük.

a gyárat is, sőt négy munkás felajánlotta szolgálatait. Pontos munka, gondos festés és tiszta, fehér máz jellemzi termékeit. Jegye OF.

Kassán 1805-ben már kifejlett agyagipar volt. Főleg az angol edények mintájára keménycserép tárgyakat készít.

Körmöczbányán Vaholt György 1803-ban alapít gyárat. A porcellánnal is megpróbálkozott. 1838-ban a gyár leégett. Jelenleg is működik. Jegye Kr, vagy „Kremnitz" benyomva.

A regéczi és telkibányai gyárat Windischgrätz herceg alapította.

A városlődi gyár 1835-ben keletkezett. 1866-tól Meyer György volt a gyár vezetője. Jegye ez időből Mayer Városlőd

Az előadó megemlíti még a nagymartoni, görgényszentimrei, brassói (jegye Kronstadt), bistritzi, miskolci, hátiri, apátfalvi, murányi, parajdi, egri, somorjai, gácsi, pongyeloki, iglói, kisbéri, eperjesi, deési, selmeczbányai, sárospataki, edelényi, kőszegi, kolozsvári, bakonybéli és munkácsi gyárakat. π.

Szak-irodalom

ST. BEISSEL: Gefälschte Kunstwerke. Freiburg. Herder. 1909. 175. l. Vászonba kötve 3·60 K. — Mindenképen örvendetes, hogy az utolsó félszázad műtörténészeinek és esztétikusainak agitációja a művészetek népszerűsítése érdekében oly szép eredményt mutat fel. A laikusok körében is meglehetősen megszaporodott a műértők és gyüjtők száma. Sőt. Annyira megszaporodott és vele kapcsolatban a műhamisítás oly arányokat öltött, hogy valóban itt az ideje a nagyközönség figyelmét a műtárgyak hamisítására mennél gyakrabban felhívni. Mert míg egyrészt örvendetes, hogy manap már nemcsak múzeumok és az arisztokrácia gyüjt műtárgyakat és régiségeket, hanem az intelligens középosztály is, másrészt oly hóbortok és visszaélések burjánoznak föl az amatőrködés terén, hogy azok ellen küzdeni minden műértőnek kötelessége, sőt a jelen művészetének életbevágó érdeke. Vannak ugyanis számosan, akiknek egyedül a régiség imponál. De nem ám az értékes, művészi régiség, hanem egyszerűen a régiség; akiknek szemében minden kincs, mihelyt százesztendős kopottság és piszok ri le róla. Ezek azután összevásárolnak minden lim-lomot, rendszer, stílus, ízlés és gondolat nélkül. Lakásuk valóságos zsibvásár, ahol a stílusok nem egy szimfoniává olvadnak össze, hanem szemetbántó diszharmoniává. Ilyeneknél nem esztétika, nem lelkiszükséglet, hanem hiúság és parvenü-gőg a műgyüjtés indítóoka. Csak régiség kell nekik, hogy egyrészt műértésüket demonstrálják, másrészt az ősiség köntösét fitogtassák. Lakásukban a műtárgy nem önélvezetükre szolgáló forrás, hanem a látogatók tiszteletére kitett cégér. Ezzel a tartalmatlan hivalkodással szembeszállni minden kulturembernek nemes kötelessége. Valósággal nobile officium a művészetek érdekében. De van a nagyközönségnek egy tiszteletreméltó nagy rétege, amely lelkiszükségletből keresi a szépet, s lelke talán inkább rezonál a régi műtárgyakra. Ezen vonzalom tiszteletet érdemel mindaddig, míg nem beteges irányú, s a jelen művészetével kapcsolatban áll, annak előfoka és úttörője. Ezt a nemes indulatú, de talán kellő szakértelemmel nem fegyelmezett nagyközönséget a hamisítók alattomos cselszövései ellen megvédeni, felfegyverezni, a szakemberekre nézve nem utolsó feladat és szellemi üdülés.

Szak-irodalom.

Ilyen szép intenciójúnak és szellemi üdülés céljából a gyanutlan nagyközönség okulására megírt műnek látszik Beissel ez a munkája. Mindazt, amit Foimmel, Bucher, Gross, Furtwängler, Zevin, Seelmann, Melingo, Eudal, Clermont-Ganneau a szakemberek számára összegyüjtöttek, Beissel nagy olvasottságával, hangyaszorgalmával és szellemességével tetézve aprópénzre váltja, s a nagyközönségnek dolgozza fel. Először a szakirodalom adatai alapján megállapítja, hogy mily szédületes áremelkedés állott be a klasszikus és modern képek, szobrok, metszetek, rajzok, könyvek és iparművészeti tárgyak árában, a mióta a gyüjtőszenvedély keresettekké tette. Így érthető, hogy az élelmes kereskedői szellem nyerekedni akarván, utánozni igyekszik a keresett műtárgyakat. Ez az utánzás nem csupán egyeseket foglalkoztat, hanem egész vállalatokat, sőt gyárakat. Igy közismert dolog, hogy az olasz és francia régiségek nagy száma gyárilag készül. A hamisítás kiterjed minden keresett műtárgyra. Beissel mesteri tollal írja le a nevezetesebb [illegible] és becsapások történetét, amelyből legnagyobb fokú tudatlanság, könnyenhivőség, másrészt a legvakmerőbb merészség, agyafurtság, sőt művészet világlik ki. Közben nem egy mulattató történetet ismertünk meg, amely az elfogult tudálékosság és a ravasz kereskedői szellem vigjátékaként perdül le szemünk előtt. Igy sorra kerülnek a leghíresebb hamisítások. A hamisítási eseteknek bő és tanulságos ismertetése után Beissel bemutatja a leghirhedtebb hamisítókat, pöreiket és hamisítási módszerüket. E fejezetben némi gyakorlati útmutatást ad arra nézve, mi mindenre kell vigyázni régi műtárgyak vásárlásánál. De Beissel nem azt célozza, mintha ezáltal műértőkké akarná olvasóit kiképezni. Csupán óvatosságra és szerénységre intő fejezet az elkapatott „műértők" számára. Amint hogy Beissel egész műve remekül megalkotott memento a gyanutlan nagyközönség és az öntelt műgyüjtő okulására. Ezt az üdvös intelmet megerősíti a műkereskedőkről és azok ravaszságáról írt fejezetével. Nincs az a ravasz detektiv-regény, amely ennél érdekesebb volna; minden esetéből kitünik a horáciusi mondás igazsága: cui mille sunt artes, mille sunt fraudes. Védelmül Beissel a kereskedői moralitás emelését, csalás esetén egyes városokban műegyesületek és gyüjtők részéről végleges bojkott kimondását, szigorú büntetéseket, nyilvános előadások keretében való kipellengérezést ajánl, természetesen kellő óvatossággal egyrészt, hogy ártatlant ne érjen a vád, másrészt a művészet Catóját baj ne érje a büntető bíróság részéről. S végül, ami a legfontosabb, a közönség művészeti képzését és szakemberektől való tanácskérést.

A LEVÉLBÉLYEG-PÁLYÁZAT KITÜNTETETT PÁLYAMŰVEI.
(CONCOURS POUR TIMBRE-POSTES HONGROIS).

1.

2.

3.

4.

5.

11.

8.

10.

7.

9.

6.

1. TULL ODÖN	1500	KOR.
2. HELBING FERENC	1500	»
3. TULL ÖDÖN	1000	»
4. BRANDMAYER VILMOS ...	1000	»
5. SÁNDOR BÉLA	500	»
6. MUHITS SÁNDOR	500	»
7. ENGLERTH K. F.	500	»

MEGVÉTELRE AJÁNLOTT PÁLYAMŰVEK.

8. MIHÁLY ISTVÁN ÉS SZÁNTÓ GERGELY.
9. FOLDES IMRE.
10. TARY LAJOS.
11. NAGY SÁNDOR.

Földes Imre

grafikus

~~Brandmeyer Vilmos~~

MDK

Muhits Sándor

Muhits Sándor: Kápolna szines ablakának részlete. Készült Majoros Károly műintézetében. Repr.

Magyar Iparművészet, 1912. 9-10.sz. 362.1

M.D.K.

Muhits Sándor festőművész

"Uj levélbélyegek"-re kiirt pályázaton az ötszáz koronás dijat itélték oda.

Cikk: Az uj levélbélyegek. Képmell.6 sz.

Magyar Iparművészet, 1910. 132.l.

M Ű V É S Z E T
V.évf. 1906.
15.old.

Péczely Béla

M u h i t s S á n d o r :

Könyvdisz/Iskola - Szeptember/

Tusrajz

M Ű V É S Z E T
V.évf. 1906.
18.old.

Péczely Béla

M u h i t s S á n d o r:
Könyvdisz /Öregasszonyok/
Tusrajz

Vajna Éva -

Lantos kagazin. 1930. II. évf. 4 sz.
313 old. -

Muhits Sándor tervé: ctz

Iparművészeti Múzeumban
1913-ban tartott bábjáté-
kos előadások meghívója.

M Ű V É S Z E T
V.évf. 1906.
11.old.

Péczely Béla

M u h i t s S á n d o r :

Könyvdisz/Julius/

Tusrajz.

M Ű V É S Z E T
V.évf. 1906.
18.old.

Péczely Béla

M u h i t s S á n d o r :

Záródisz/Két parasztlány/

Tusrajz

M.D.K.

Muhits Sandor

Az 1,2,3,6,7,10,11,14,15,18,19,22,34, és 62-ik oldal könyvdiszét rajzolta.

Cikk: Hazai krónika.

Művészet 1906. 66.l.

MDK

Munkits Sándor

grafikus

nyerte el a második díjat a levélbélyeg pályázaton

– Eldöntött pályázat

Grafikai Szemle 1910 évf 4 sz 103l

Iparművészeti oktatás

NYOMDÁSZOK DOLGA. A nyomdászoknak két rossz szokásuk van: közel állván a betükhöz, hamarább kinyomatnak valamit, mielőtt kétszer is meggondolnák. A másik pedig az, hogy mindegyik külön akar lenni a többinél. Mire öregségnek indul, legalább is a tanár, a szerkesztő, az elnök vagy más efféle koszoruját akarja fonni homloka köré.

Ez a kettős természet magyarázza azt is, hogy a nyomdászmesterember terveiben, ítélkezéseiben és nyilatkozataiban nem válogatós. Nagy intelligenciával forgatott fegyvereit gyakran viszi hadba, de harci zaja nem mindig áll arányban a casus belli-vel. Most is a mód, ahogy egyes nyomdászlapok az iparművészeti iskolával s annak vezetőségével foglalkoznak, minden, csak nem komoly. A titkos aspirációk lemaradottjai kötözködnek a tanítás művészi értékével és szociális terjeszkedésével. Az érvényesülési vágyak hajótöröttjei nincsenek megelégedve a tanító erőkkel. Pedig két derék művész: Helbing és Muhics és két ugyancsak derék nyomdász: Bárány és Mitterszky látják el az oktatást. Eredményeiket Larisch, Jessen, Loubier, a német szaklapok szerkesztői, Ashbee és sok magyar műbíráló is elsőrangúnak ítéli. Ebben tehát megnyugodhatunk.

Kényesebb a szociális pontról intézett tüzelés. Az iparművészeti iskola a legtermészetesebb törekvéssel mennél több ajtót kíván megnyitni növendékei számára. Így a grafikai szakmák közt is helyet kért, ahol pedig eddig a szervezett munkások és a főnökök között kötött egyezség szerint helye nem volt. Ez irányban az első lépés — mint arról lapunk legutóbbi számában hírt adtunk — megtörtént. Kodifikálva ugyancsak a litografiai szaknál van, de a miniszter az összes szakra kérte s a főnökegyesület és a munkásság sem zárkózhatik el előle, mint a precedens mutatja. Ennek általánosítása semmiesetre sem okozhat károkat a szervezett munkásságnak. Mert miről van szó? Arról, hogy öt éven át tanult tervező művészek olyan mesterségszerű munkánál kapjanak helyet, ahol a művészileg iskolázott kézre is van szükség. Ilyen a grafikánál a kőrerajzolás, a fényképezés, a komplikáltabb ducmaratás és más hasonló, de az ötvösségnél, zománcozásnál és faragásnál is akad elég. Ez lényegében a munkásságra is hasznos, mert csak magasabbra értékelt határokig bővíti tevékenységük körét. Nem ő előlük vesz el valamit, hanem az ő munkájukat koronázza be.

Iparművészeti iskolát végzett növendék sohasem lesz részletmunkás, pl. se szedő, se gépmester. Azt nem tanulja s az nem is elégíti ki. Így se sztrájktörőnek, se munkabérleszállítónak nem alkalmas, amint az építészjelöltek sem akarnak és nem is tudnának a kőművesekkel versenyre kelni és azokat nélkülözhetőkké tenni.

Az iparművészeti iskola felsőbb oktatása nem irányul a nyomdászság ellen, éppúgy a tanoncoktatásnál sincs a nyomdászoknak egyetlen ellensége sem. Már az is bizonyíték, hogy a főváros nyomdászok közül válogatott rajzoktatókat és az illetékes tényezők érdeklődéssel fogadták a művezetők szakoktatásra irányuló javaslatait. Igaz ugyan, hogy ez utóbbi még nem valósult meg, de az valószínűleg az államhatalom takarékossági politikája miatt késik és esetleg talán egyesek személyeskedő fellépései is aggályt támasztottak az illetők pedagógiai érettsége irányában.

Az tény azonban, hogy pár év óta sokkal több történik a grafikai szakmák érdekében, mint amennyit maguk a szakmabeli munkások átlátni képesek. Mi csak a magunk részéről több higgadtságra, megértésre s a kedvező helyzetek jobb kiaknázására buzdítjuk a nyomdászokat, mint akik mégis az összes ipari munkások között a legnagyobb kulturában élnek s éppen ennek folytán harcmodorukban sem szabadna kulturátlanoknak mutatkozniok. CZ.

Múzeális ügyek

A BUDAPESTI JAPÁN KIÁLLÍTÁS anyagának legnagyobb része megérkezett Londonból és Koumének, a tokiói festőakadémia jeles tanárának és néhány szorgalmas munkatársának felügyelete alatt megkezdődött a kicsomagolás és rendezés munkája. Jeles festmények, mesteri hímzések, valódi tűfestések, pompásan patinált bronzok, finom elefántcsontfaragványok, zománcos vázák, pompás ékszerek, csodás lakkmunkák és az iparművészeti iskolák kiállításának anyaga került eddig a bámulatos gondossággal csomagolt ládákból napfényre, olyan kifogástalan állapotban, mintha e tárgyak sohasem tették volna meg az útat Japánból Londonba és onnan Budapestre. A már eddig előkerült anyag is biztosítja a kiállításnak magas művészi színvonalát.

A KŐSZEGI RÉGI GYÓGYSZERTÁR AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN. Az Iparművészeti Múzeum ez évben megszerezte a kőszegi belvárosi gyógyszertár XVII. századi berendezését. Az idők folyamán reákerült festéktől és firniszektől megszabadítva, ez érdekes berendezést kiállították az épület földszintjén a múzeumi gyűjteményei között. A berendezés részben tömör keményfából, részben furnirozva 1681-ben készült és gazdag faragott díszítéstől ékes. Ez időben a községi jezsuiták gyógyszertára volt és a hagyomány szerint maguk a jezsuiták faragták. 1775-ben elárverezték az egész berendezést, amely 4500 forintért került az akkori belvárosi gyógyszertár birtokába, aki külön épületet emelt a berendezés befogadására. Ekkor különböző átalakításokat végeztek a bútorzaton. Ebből az időből valók a fa, a bécsi porcellán és velencei opál üvegtégelyek és a kisebb-nagyobb üvegpalackok jórészei.

Magyar Iparművészet
1911. 37. l.

OTTO LAUFFER, a frankfurti történeti múzeum volt direktora, a történeti múzeumról írt jeles fejtegetéseiben* igen logikusan állapítja meg s tűzi ki a gyüjtés határait és céljait, vonatkozással a históriai, iparművészeti és szépművészeti múzeum hármas típusára. Az Otto Lauffer által fölállított elvek oly kimerítőek és helyesek, hogy azokat alapvetőknek nevezhetjük, megismerésüket pedig nélkülözhetetlennek mindazokra nézve, akik jövőben múzeumi kérdésekkel foglalkozni akarnak. Lauffer szerint a művészeti gyüjtemények célja a szemlélőnek betekintést engedni a művészi érzésbe és alakításba, míg az iparművészeti múzeumok feladata állományukat az anyagfeldolgozás elvei szerint rendezni, a történeti múzeumoké pedig, hogy a mult anyagát ugyanoly módon halmozzák fel, mint az archivumok az irott forrásokat. És pedig a szépművészeti és iparművészeti múzeumok gyüjtési munkája nincs helyi határokhoz kötve, míg ellenben a történeti múzeumok a maguk lokális területére kénytelenek szorítkozni.

A célok ily alapmeghatározásából következik aztán, hogy a szépművészeti és iparművészeti múzeumok közül amazok anyagukat a minőség szerint vannak hivatva kiválasztani, emezek pedig a technikai érdekesség és mintaszerűség alapján, míg a történeti múzeumok minden igyekezete csak arra kell hogy irányuljon, hogy a maguk körében lehető teljeset nyujtsanak.

Vagyis más szavakkal Lauffer szerint mindezeknek a gyüjteményeknek viszonylagos jellege a következőkben állapítható meg: 1. szépművészeti múzeumoknál a művészi szemléltetés a cél, legfeljebb esetleges tekintettel a csak tudományos becsű anyagra, 2. iparművészeti múzeumoknál a zárt gyűjteményi jelleg a fő, elegendő helylyel a tárgyak változtatására, de az összes tárgyak kiállításának kötelezettsége nélkül, 3. történeti múzeumoknál a mult tárgyi emlékeinek lehető teljes bemutatása.

De bár elméletileg így a gyüjtés és gyarapítás elveit szabatosan megkülönböztetve látjuk is, a gyüjtés terén ez az elkülönítés korántsem érvényesül ily szigoruan a három típus közt s azonkívül a történeti múzeumok azzal a különös előnnyel is bírnak, hogy nem művészi jellegű tárgyakat is gyüjthetnek. Ahol tehát mindhárom intézmény egy városban van koncentrálva, de más egy vezetés alatt, ott kölcsönös versengés fejlődhetik ki. Szerencsére kialakultak bizonyos konvenciók, amelyek bár nélkülözik a logikát, gyakorlati téren azonban mégis lehetővé tesznek némi határmegállapítást legalább bizonyos körökben. Így p. o. az iparművészeti múzeumok, melyek általában a művészeti ipar fogalmát hajlandók kelletén túl kiterjeszteni, ama körülmény folytán, hogy alapításuk idejében a legtöbb képcsarnok már fennállott, képek gyüjtésével nem szoktak foglalkozni, jóllehet a műipari festők épp úgy rá vannak szorulva a studiumtárgyakra, mint p. o. a bronzöntők vagy fafaragók. Fontos továbbá a történeti múzeumoknak is már említett korlátolása a hazai művekre. Végül pedig a legtöbb szépművészeti múzeumban az a törekvés nyilvánul, hogy csak szűk speciális tért műveljen, például csak festészetet vagy szobrászatot, de nem a kisebb művészeteket. Ez azonban nem állja útját annak, hogy a gyüjtés területe évről-évre ki ne bővüljön.

Aki csak műélvezetet keres, annak természetesen közömbös, hogy hol találhat rá egy szép műalkotásra, csak legyen az jól fölállítva, s éppen nem bánja, ha a British-múzeumban, a Victoria- és Albert-múzeumban elefántcsontokban, a Cluny-múzeumban és a Louvreban pedig gótikus faragványokban és fayence-okban gyönyörködhetik. És ez ellen nem is lehet kifogás, ha csak az nem, hogy az egymással szomszédos múzeumok konkurrenciája gyakran fölhajtja az árakat. Másként alakul azonban a helyzet a gyüjtemények tudományos használhatósága szempontjából? Ha egy elefántcsont diptychonnak egyik felét a Great Russel Streetben, másikat a South Kensingtoni múzeumban kell keresni, egy sváb oltárnak pedig egyik szárnyát a stuttgarti képtárban, a másikat a régiséggyüjteményben, úgy ez kétségkívül visszás állapot. És nem kevésbbé kellemetlen a kutatóra, aki például Frankfurt fafaragványairól akar magának képet alkotni, ha e célból sorban kénytelen fölkeresni a Liebigházat, a Städelt, a történeti múzeumot s a műiparmúzeumot.

Ha a múzeumok zárt szervezetek volnának, mint a régi templomok és paloták, úgy joggal vehetnék igénybe a „noli me tangere" elvét. Egy templomban minden oltárnak szorosan kijelölt helye van az egész architekturájában. Nem lehet eltávolítani az egész organizmus sérelme nélkül. Múzeumi termeink azonban nem oly bevégzett műalkotások, mint a régi templomok. Még ott is, ahol megkisérelték a régi helyiségek hatását utánozni, mint a bajor nemzeti múzeumban, sőt a germán múzeum igazi régi termeiben is, még ott is a tér és tartalom közti diszharmóna csak annál fájdalmasabban emlékeztet arra, hogy elvégre is egy tudományos intézetben vagyunk, nem pedig egy fejlődésszerüen előállt interieurben. Szóval: semmi ok nincs arra, hogy mai múzeumaink statusquoját megörökítsük. Éppen ellenkezőleg, fontos változtatásokat kell eszközölnünk bennök, legalább is az egységes állami vagy községi vezetés alatt álló gyüjteményekben, amelyekben sürgetően szükséges a helyzet tisztázása.

Berlinben az elválasztást mintaszerüen oldották meg. A múzeumszigeten a művészet, a Prinz Albrechtstrassen az iparművészet tárgyai, amennyiben különösen kiváló kvalitásaik miatt nem a Kaiser Friedrich-múzeumban jutott nekik hely. Dahlenben később a történelem előtti kor és etnografia. Minthogy az összes intézetek állami főigazgatás alatt állnak, konkurrenciáról nem is lehet szó köztük. De hogy a Berlin város tulajdonát képező „Märkische Museum" sem okoz bajt, azt Bode nagyszabású múzeumszervezeti programmjának tulajdoníthatni, melynek értelmében a tartományi múzeumoknak saját körükben teljesen szabad kezet engedtek, oly föltétel mellett, hogy a legfontosabb tárgyakra nézve az állami gyüjtemények elővételi jogát elismerik. Másutt nem ily egyszerüek a viszonyok, legfölebb Firence örülhet, hála Ricci fáradozásainak — hasonló rendezett állapotoknak. Münchenben azonban még inkább kiélezik az ellentéteket azzal, hogy a Pinakothekát a plasztika számára is meg akarják nyitni.

Igaz, hogy Münchennek nincs iparművészeti múzeuma. A bajor nemzeti múzeum nem iparművé-

* Museumskunde, Band 3, 1907 és Band 6, 1910.

Mintha csak valami új, csodás erényű nemes anyagból készültek volna. Az árúk is olyan, egy kicsiny feketekávés csészéért egész rendesen elkérnek százötven-ötszáz frankot.

Látható ugyane kiállításon egynéhány ugyanily technikával készült falburkolatnak avagy díszablaknak szánt friz és kis négyzetekből összeállított panneau dekorativ kompozíciókból, amelyeknek rajza magából az anyagból válik ki, természetesen a megfelelő színekkel együtt. Az átragyogó világosság valóságos apotheózisokat játszik ezen az áttetsző képen, csodálatos intenzitást adván a lenyugvó nap sárga melegének, egy pávafark színpompájának; új szépséget adva egy egyszerű dekorativ vonalnak, a fény és árny változatos játékával.

Új formákat alkot a modern francia üvegesművész és ellentétben más küzködő iparművész társával, mégis osztatlan sikere van. Mert meg tudta jóformán teljesen újítani nemcsak az ízlését, hanem az anyagát és mindenesetre a munkája methodusát és eszközeit és aztán nem volt begyökeresedett tradiciója mint a faipamak, példának okáért. Hej, ha elfogulatlanabbul tudott volna látni a francia közönség és ha egyéb iparművészei lettek volna olyan legények mint az üvegesei, hol volnánk, Istenem, ma már? HB.

LAKÁSBERENDEZÉSI KIÁLLÍTÁST — úgy, mint eddig szokott — az Országos Magyar Iparművészeti Társulat nem rendez többé az Iparművészeti Múzeum helyiségeiben. A múzeum igazgatója már. Radisics Jenő, az Iparművészeti Múzeum igazgatója, most részletes jelentésben számolt be a kultuszminiszteriumnak az eddigi tárgyalásokról, eredményekről és a további előkészületekről. A miniszterium hozzájárulását kéri jelentésében ahhoz, hogy a japán kormány által ajándékozandó művészeti tanítási anyag ellenértékéül a múzeum is ajándékozhasson a japánoknak a magyar művészeti oktatást feltüntető műtárgyakat és rajzokat. Az eredeti terv szerint a kiállításra csakis az iparművészeti vonatkozású csoportok, gyüjtemények és tárgyak kerültek volna Budapestre, de a japán kormány a képzőművészeti alkotásoknak egy csoportját is a magyar kiállítas rendelkezésére bocsátja, még pedig azt a csoportot, amely a londoni kiállítás szépművészeti osztályának legérdekesebb része. Az iparművészeti csoportban bronz, porcellán, szövet, hímzés és lakkmunkatárgyaknak ragyogóan színes, keletien érdekes és bájos eredeti gyüjteménye lesz látható. Ezenkívül a japáni művészeti alkotásnak egy igen érdekes, szemléltető csoportja kerül hozzánk, amelyet a japán kormány teljes anyagával a magyar kormánynak fog ajándékozni. A kiállításra külön eredeti plakát készül, amelyet Utagawa Wakana japán festőművésznő fest. A kiállítás, mint az Iparművészeti Múzeum minden eddigi kiállítása, teljesen díjtalanul lesz megtekinthető.

KISPLASZTIKAI KIÁLLÍTÁS. A Szent György-Céh művészeti egyesület egy nagyarányú kisplasztikai kiállítás rendezésére készül. Eredetileg az volt a terv, hogy a kiállítás már ebben az évben megnyílik, de el kellett halasztani. A kiállítás rendezősége szétküldötte a kiállításon való részvételre szóló meghívóit és felszólításokat küldött egyes kiválóbb gyűjtőknek, hogy gyüjteményeik idevágó szép darabjaival vegyenek részt a kiállításon. Ez lesz az első ilyen kiállítás, amelyen a legkülönbözőbb anyagokból készült különféle művészi értékű tárgyak csoportosan kerülnek bemutatásra s mely felöleli a kisplasztika minden ágát. A jelentések beérkezése után egy szakférfiakból álló bizottság kiválogatja, elbírálja és tudományosan feldolgozza az egész anyagot nemcsak a kiállítás, hanem a katalógus részére is, amelynek megjelenése majd a művészeti irodalomnak is egyik kiváló eseménye lesz, mert hasonló könyv magyar nyelven még egyáltalában nem jelent meg. Ha a bizottság hamarosan elkészül munkájával, akkor a kiállítást közvetlenül a japán kiállítás bezárása után fogják rendezni, amennyiben azonban az előmunkák idejében el nem készülnének, úgy a jövő év őszére marad a kiállítás.

GYERMEKRAJZOK AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN. Szeptember 18-ától október 3-ig üde, friss gyermekrajzok ezrei voltak láthatók Iparművészeti Múzeumunk üvegfedelű udvarában: a székesfővárosi elemi iskolák egy részében készült tanulórajzok mellett nehány vidéki iskolának kollekciójából való szemelvények gyönyörködtették a nézőket. Nem a közelmultban még általánosan dívó színtelen, száraz, élettelen formákat gépiesen másolgató rajztanítás eredményei ezek, hanem a gyermek naiv rajzmodorából kiinduló, önálló, intelligens megfigyelésen alapuló, sokszor ámulatba ejtő bátor, egyéni munkák, melyekről úgyszólván kisugárzik a nagy gyönyörűség, amelylyel készültek. A gyermek környezetéből vett tárgya-

Muhits Sándor

K

kat ábrázoló szemlélet után és emlékezetből készült rajzok, egyszerű díszítményi tervezgetések mutatták az iskolai tanítás menetét. Ezek mellett láttuk a spontán kedvtelésből eredő, otthon készült, ú. n. szorgalmi rajzokat. Ezek érdekes bepillantást engednek a gyermekek lelkébe; megismerjük belőlük egyéniségét, hogy mi az, ami felé vonzódik, mi köti le megfigyelését. Látjuk ezekből mint képesíti a helyes alapon nyugvó rajztanítási mód a gyermeket, hogy rajzzal fejezze ki gondolatát, illusióit, miként válik ismeretté a rajzolás céljából való megfigyelés. Biztató kisérleteit láttuk a rajztanitás és a leányok kézimunka-tanítása között való kapcsolat keresésének is. A kiállítás egyik legérdekesebb része a sárközi parasztlányok színdús rajzainak csoportja volt, melyeket Ács Lipót tanár gyűjtött. Bámulatos helyes stílusérzékkel készült díszítményi tervezések változatos sorát láttuk, mellettük a kínai ábrázolatokra emlékeztető „bubák"-at aprólékos gonddal visszaadott, kápráztatóan színes ünneplő ruhájukban. Ezekről egyik legközelebbi füzetünkben bővebben lesz szó s akkor hű, színes képekben be is mutatunk néhány szemelvényt ezekből a hamisítatlan népi művészetet feltüntető rajzokból. — A kiállításnak állandóan sok — együtt 20.000 — nézője volt; különösen a gyermekek keresték fel sűrű tömegekben. Egy részük elhozta magával vázlatkönyvét is, hogy a kiállításon hamarosan lekapják a nekik tetsző rajzot. A bemutatott rajzsorozatok egy részét, Bunji Manó japán iparoktatási főigazgató kérelmére, Japánba küldik, ahol azokat ki fogják állítani.

IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS BÉCSBEN. Az osztrák múzeum a jövő hónap közepén nyitja meg nagy lakásberendezési és iparművészeti kiállítását. Ezen a kiállításon bemutatják a modern osztrák iparművészet minden irányú termékeit. A kiállítás, 1911 januárjáig marad nyitva.

IPARMŰVÉSZETI OKTATÁS

AZ O. M. K. IPARMŰVÉSZETI ISKOLÁBÓL. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr külön megbízást adott Czakó Elemér drnak az újonnan szervezett grafikai szakosztály vezetésére és további kiépítésére. Ugyane szakosztályhoz pedig rendes tanárrá kinevezte Helbing Ferenc grafikus művészt és óradíjas segédtanári teendőkkel megbízta Muhics Sándor festőművészt. Helbing a litografiai szakot, Muhics pedig a nyomdászati és könyvművészeti szakot látja el. Pap Henrik helyére az ember- és állat-alakrajzi tanszékre Simay Imre festő- és szobrászművész kapott megbizatást rendes tanári minőségben, ugyancsak az alakrajzi szakra Udvary Géza neveztetett ki segédtanárrá. Rendkívüli tanári minőségben előadást tartanak újabb megbízás alapján Margitay Ernő a magyar népi művészetről, Szőnyi László a magyar nyelvi stíltanról és Nádai Pál dr. a magyar irodalomtörténetről. Az intézet új és fiatal erőinek munkásságától nagy és fontos eredményeket várhatunk.

A személyi változások mellett az iskola belső életében is merültek fel különféle újítások. Az eddigi díszítő szobrászati és kisplasztikai szakosztály közös szobrászati szakosztály címe alatt működik. Az ötvösszakosztály pedig oda módosult, hogy a szobrászszakosztály növendékeinek fémmesterségbeli oktatását látja el. További fejlődés azt teszi kívánatossá, hogy a szobrászati gondolatot necsak fémben, de kerámiában is kifejezhessék a növendékek. A tanári kar nagyban foglalkozik az új szervezeti szabályzat előkészítésével, mely rendszeresen megköveteli a módszertani értekezleteket. A különféle szakosztályok összműködése máris kiérlelődött s díszítőfestők átlátogatnak a grafikára, a grafikusok megtanulják a zománcozást stb. Kísérletképen néhány női magántanuló is folytat tanulmányt a szobrászati, lakberendező s a díszítőfestészeti szakosztályon. A textilművészeti szakosztály október hó 10-ikén nyílt meg.

Diákasztal elnevezése alatt november 1-én áldásos intézmény lép életbe, mely lehetővé teszi, hogy a növendékek csekély díj ellenében ízletes és tápláló déli ebédet kapjanak. Emellett az igazgatóság ügyel arra, hogy az ifjuságnak a szorgalmi időn kívül szellemi és testi nevelésben legyen része.

Magyar Iparművészet
1910: 280. l.

Mihits Sándor

Lásd

Lex Magyarás

394. b. l.

Mediate Seminar

Idea

Lex Aliquot Tris

3 2 5 1

Mechitharisten

Revue XX. 678. 1.

VÁLASZLEVÉL

mény belföldre közönségesként bérmentetlenül is feladható. Az esedékes díjat kézbesítéskor címzett fizeti.

T.

HUNGÁRIA SZÉRUMMŰVEK R.-T.

BUDAPEST,

VI., Szondy-utca 76.

Postafiók: Bpest, 62/94.

Muhics Sándor

Az Orsz. Magyar Gazdasági Egyesület Gróf Károlyi Sándor emlékserlege és ennek tokja.

Tervezte, fenti, repr.

Magyar Iparművészet

1908. 296. l.

Kivitelezte a serleget

Herpka Károly

Hatalmas főnyeremények

bővült az új játéktervvel

ÉS ALIG EMELKEDETT A SORSJEGYEK ÁRA.

Ha eddig még nem játszott, most itt van a legkedvezőbb alkalom a részvételre.

Az új 36-ik magy. kir. osztálysorsjátékban való részvétel előnyösebb, mint valaha, mert a nyereményesély lényegesen megjavult a játszó felek javára.

HASONLITSA ÖSSZE A KÉT SORSJÁTÉK TERVÉT!

A régi sorsjátékban EDDIG		Az uj sorsjátékban MOST	
Szerencsés esetben	500.000	Szerencsés esetben	700.000
Jutalom	300.000	Jutalom	400.000
FŐNYEREMÉNYEK			
1 à	200.000 200.000	1 à	300.000 300.000
1 à	100.000 100.000		

TEHÁT JELENTÉKENYEN

NAGYOBB NYEREMÉNYEK

ÉS CSAK MÉRSÉKELTEN

Muhits Sándor

Lód
=

Kovács János dr:

Az Orsz. M. Kir. Iparművészeti Iskola munkabemutató kiállítása.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1933. 137. l.
141. l.

Muhits Sándor

az Iparmüvészeti Iskola textilszakosztályának vezetője.

irod esetleg lásd

Bozzay Margit: „Munkabemutató." Pesti Napló

1935 jun. 20.

A cikk Antal Dezső épitész csomagjába

SALAMA
CIP

Muhits Sándor

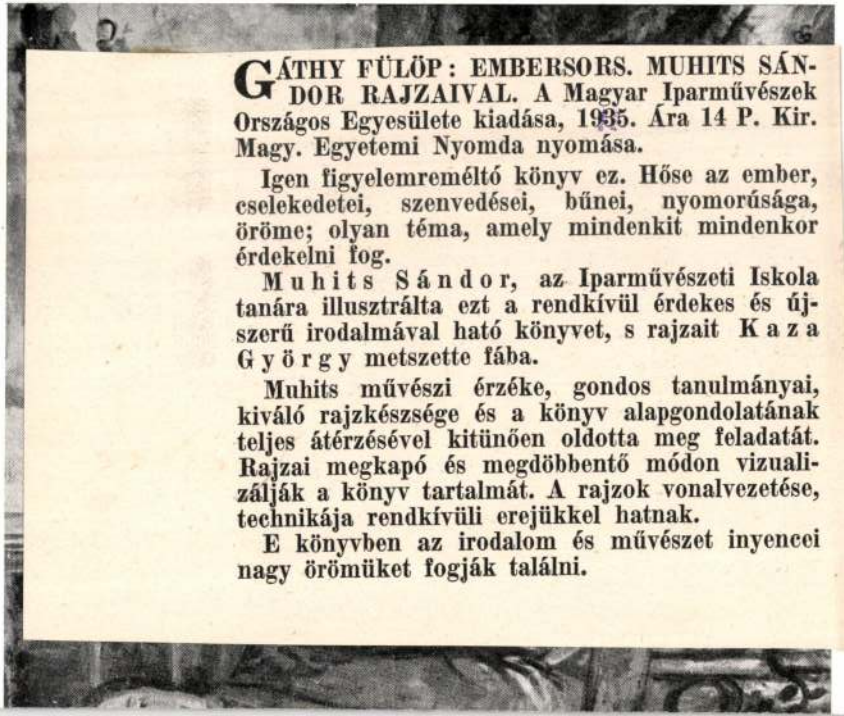

GÁTHY FÜLÖP: EMBERSORS. MUHITS SÁNDOR RAJZAIVAL. A Magyar Iparművészek Országos Egyesülete kiadása, 1935. Ára 14 P. Kir. Magy. Egyetemi Nyomda nyomása.

Igen figyelemreméltó könyv ez. Hőse az ember, cselekedetei, szenvedései, bűnei, nyomorúsága, öröme; olyan téma, amely mindenkit mindenkor érdekelni fog.

Muhits Sándor, az Iparművészeti Iskola tanára illusztrálta ezt a rendkívül érdekes és újszerű irodalmával ható könyvet, s rajzait Kaza György metszette fába.

Muhits művészi érzéke, gondos tanulmányai, kiváló rajzkészsége és a könyv alapgondolatának teljes átérzésével kitünően oldotta meg feladatát. Rajzai megkapó és megdöbbentő módon vizualizálják a könyv tartalmát. A rajzok vonalvezetése, technikája rendkívüli erejükkel hatnak.

E könyvben az irodalom és művészet inyencei nagy örömüket fogják találni.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET 1935. 261. l.

tüzet, az eszmei igézettség tiszta, emelkedett szenvedélyét. Legutóbbi gyüjteményes kiállításán már látszott a forduló, amely a további fejlődés nagyszerű távlataival kecsegtetett. Bernáth művészetének hátterében továbbra is rejtélyes lelki mélységek fénylő borulata kísértett, de az ábrázolás teleszívódott az érzéklet dús nedveivel, a földbegyökerezettség tápláló erejével.

Hogy a hold és a tenger hasonlatához térjek vissza: Bernáth távoli eszmei vezércsillaga újult erővel árasztotta magából az igézetet, az ábrázolást éltető, földuzzasztó vonzást. Nagyszerű festői crescendo támadt Bernáth keze alatt. Az eszmét kifejező képzés a színek és formák egyre gazdagabb köntösét öltötte magára. Az új kiállítás főművei már ünnepies teljességben hódolnak a természetnek és a természetben fénylő örök eszmei távlatnak.

Elég ha ezt a fejlődést néhány képen szemléltetjük.

A „Lago Maggiore" légies finomságú pasztell, de a bársonyosan sötét színek öléből roppant alpesi távlat kerül. A mélység felé a hegyek lábához omlik és tükörfényesen terül szét a tó síma felületén. A magasba törve elszárnyal egészen a havasok távoli ormáig, ahol a jéggé dermedt világon égő vörösek csordulnak végig.

A „Festő munkaközben" már nem a fénylő aranysárgák és foszlós fehérek majdnem áttetsző, szellemidéző lángvetése, amelyet a Fruchter-féle gyüjtemény gyönyörű önarcképén csodálunk, hátterében a géniuszt jelképező angyallal. Az új önarckép sűrű, tompa színskálája inkább a földre, mint az égre utal. Ám e lekötöttség mélyén is ott érezzük az arcon és az alak magatartásán a festői gondolatba való merülés világfeleitő.

Muhics Sándor

1900/1 isk. pályázaton
dicsérő okmány

Értímisk 1901/2. 26 l.

1901/2. isk. pályázaton
alakrajzból elismerés
u. o. 26. l.

1901/2. II. félévi isk.
pályázaton festésből I. díj.
alakrajzból dicséret
u. o. 27. l.

300 k. államvégely
u. o. 28. l.

Jeles eredménnyel végbiz
nyert és "képesítő" oklevelet
is kapott
u. o. 1902/3. 48. l.

Wünschendorfer Károly VIII. 162.

Muhits Sándor

A Nemzetközi Caritas kiállitáson dekorativ festmények fentitől

Repr.-u 1

MAGYAR IPARMUVESZET

1938. 174. l.

179. l.

r.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Muhits Sándor

Tsk. pálzáratón alak-
rajzból I. dij.
Értímisk 1902/3. 52. l.

~~Augsburg b. a. th. 33~~

Muhics Sándor

GÁTHY FÜLÖP: EMBERSORS. A fametszeteket készítette *Muhics* Sándor. Egyetemi nyomda nyomása.

Gáthy Fülöp írásának *Embersors* a címe és azt *Muhics* Sándor fametszetei kísérik nyomon. Gáthy könyve igazán „örök mese", az emberiség fejlődésének története, rapszódikus hangon írva, egy, az embersors kérlelhetetlenségének láttán felizgult gondolkodó izgalmas felhorkanása, utópisztikus elgondolásba torkolva, ahol az emberi értelem helyett a hit győz az emberi indulatok gonoszsága fölött. Közben vizionáriusan elvonulnak előtte a mult képei. A művész kiragadott ezekből egyes jeleneteket, de csak az utópiáig kíséri a szerzőt. Hiszen maga Gáthy is ép ott kezd szűkszavúvá válni, ahol a világ megjavításának megnyugtató képeit vetíthetné elénk s így a művész is csak rámutat a megváltás gondolatára, a sírjából kikelő Krisztusra. A nagy lapok formafelfogása igen érdekes átmeneti jelleget ölt. A hagyományos klasszicista szellem a kezelés újszerű részletezésével ötvényezett. Muhics ura a formának, szereti a vaskos, erős, hatalmas alakzatokat, de a nagy szemmel látott formák gyakran részletező és már-már szkémaszerűvé váló fametszésmodorba olvadnak. Mindenesetre egységes a szöveg bibliásan ritmikus prózájával. Szereti az apokaliptikus — de a barokkidőkből jól ösmert — formákat és csak ittott üt meg egy-egy részletnél újmódi hangot.

(l. b.)

MAGYAR MŰVESZET
4936.160.l

mában *Jajczay* János dr. élvezetes tanulmánnyal m
tatja be magyarországi Szent Erzsébet életét ábrázo
nápolyi freskókat, *Kállai* Ernő tömör cikkben szám
be *Barcsay* Jenő művészi fejlődéséről, *Mihalik* Sánd
dr. egy 1810-ből való magyar szőnyeget ismertet, *Máty*
Péter a KUT legutóbbi kiállításáról ír, *Puskás* Lajos d
pedig a képzőművészeti szép fogalmát határozza m
tanulságos cikkben. 37 kitünő reprodukció és érdek
művészeti hírek egészítik ki a folyóirat e rendkív
gazdag számát.

Mutatványszámot szívesen küld a kiadóhivata
Budapest, VII., Erzsébet-körút 7.

73931. ATHENAEUM

Muhits Sándor

A textil-szak egy valóságos labirintus, s ugyancsak ezermester legyen az az iparművész, aki ennek az ezerféle ágazó szakstúdiumnak vezető tanári tisztét betölteni meri. A kitűnő Muhits Sándor pedig az. Egy ízig-vérig iparművész — olyan, akinek talán nincs is szakmája — mert minden szakma többé-kevésbbé sajátja. Bárhova veti is az élet sodra, keze alkotó kéz s szelleme alkotó szellem. Öröm nézni ezt a színes szakosztályt és öröm látni azt a gondos-szorgos életet, amit segédszemélyzete Muhits körül végez. Ez a szakosztály él, ez a szakképzés akar, cselekszik, küzd és nem hátrál meg a problémák elől. Nem érnek itt rá bánkódni, ha valami nem sikerül. Kezdik előlről. Ha valami azonban sikerül, együtt örül tanár-tanítvány, s boldogan „nevet az osztály". Derü és játékos kedv valósággal eltűnteti itt azt a sok nehézséget, azokat az emésztő gondokat és verejtékes munkálkodást, amivel a semmiből is teremteni képes a művészi ambíció és lelkesedés. És ez talán a legfőbb, s becsülendő érdem ebben az osztályban, Istenem! Mit tudna ez a „legfelső emelet", ha még anyag is állana rendelkezésére! Minden hiába, az iparművészet nem elmélet. Az egy ezerágú, anyagot költészetté varázsoló művészi gyakorlat. Alapja az anyag és az eszköz. Az anyagból pedig sok kell, az eszköz pedig ma már igen sokszor gép, hogy az iparművészeti szakképzés valóban az életre eredményes lehessen. Tenni kell az illetékeseknek itt is, de alaposan.

Richter Aladár ifj.: Iparművészeti iskolánk 1937-38. tanévi munkabemutatójáról.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET
1938. 154. l

Akinél az ábrázolást nem a közvetlen tárgyi szemlélet, hanem a képzelet szellemvilága irányítja, az hovatovább a dolgok egyre merészebb, költőibb képtársítása révén fejezi ki tartalmi mondanivalóját. A „tiszta festőiség" impresszionista dogmája szempontjából Molnár-C. Pál nem egy képét illeti az „irodalmiság" jelzője. Tudnunk kell azonban, hogy ez a jelző nem képellenességet, hanem szellemileg gazdagabb, tágabb festői keretet jelent. E tekintetben is éppen a régi mesterek szolgálnak a legmeggyőzőbb példákkal. Molnár-C. Pál nemcsak elbeszéléseket foglal képbe, hanem az allegorikus és szimbólikus ábrázolás eszközével elvont eszméket és hangulatokat is érzékeltet.

Már a „Foro Romano" előterében álló szobor is inkább megtestesült szellem és emlékezés, semmint kő a kövek között. Az „Archeologia II." nemesen rajzolt és mintázott torzói élő emberi jelenvalóságot, rejtett erotikus feszültséget álcáznak. A táj néptelen, „kihalt", de az az érzésünk, hogy éppen most járt ott a szerelem paradicsomi boldogsága. Titkos órán a két torzó húsvér-egésszé válva egymás karjába omlik. A „Meditáció", „Pompeji", „Művészet, természet, mechanika" és az „Olaszországi emlékeim" szoboralakjai szintén a szellemi lét való erejét, teret, formát foglaló és időt álló, aktív kihatását hangsúlyozzák. A szellem nem a dolgok körül lebegő aura, nem légies fuvallat és illékony sugárzás, hanem a lét legsűrítettebb kivonata, tehát legtömörebb, legplasztikusabb nyilvánulása. A középtengeri művelődésnek ez a klasszikus eszmegerince ölt alakot Molnár-C. Pál látomásain.

A legszebbek közül való a „Négy Evangelista" földöntúli tisztultsága, amelyben az angyal csakugyan mennyei tünemény igézetével hat.

Muhits Sándor

terverte Prohászka Ottokár nézesfehérvári püspök diszpolgári oklevelét.

Értímisk 1911/12.

15 il.

Muhits Sándor

1000 k illami örz-
tördig

Eritimisk 1909/10. 8. l.

van der Puyl.

ben. † 1806 után.

olva, kissé balrafordult és
a piros párnára támasztott
háromszegletes kalap van,
sztotta. Parókája egyszer
illa leberetvált. Rendjelei

Mária Terézia- és a szent
i a szalaggal. Öltözete:
ros ing, paszomántszegésű
zöld kabát piros gallérral,
zárú csizma sarkantyúval.
orítja, kardja egyenes. Az
. Felirata fölül architec-
rban: »IOSEPH. II. D. G.
OH. REX. ARCH. AVST. DVX.
«, alól a talapzat alján:
ra, a kabát aljának sarká-
Puyl Pinx. 1784.«.

n. — Lelt. sz. 514. — Véte-
ftól 600 K-án (140–894). —
Elszámoltatott 1894 deczem-
ihagyta az 1895 június 29-iki

datok. 1907 : V. 24. *G. v. d.*

Muhits Sándor

Révai XXI. 610. l.

Muchitz Sándor

Prohászka Ottokár
püspök díszpolgári
oklevele. Fenti
veretével készült
az iparművészeti is-
kolában.

Magyar Iparmű-
vészet. 1912. 38. l.
(Székesfehérvár
díszpolgári oklevele.)

Mechits Sándor

Pesthiszka Otthár
püspök dizpolgári
otlenele. Fent
nevezettnek kérjük
az igazmiszerét is-
kitatan.

Magyar Igazmi-
nyiszt. 1912. 38. l.
(Szöttefehérvár
dizpolgári otlenele.)

Muhits Sándor

életrajz

irod.

Csokásy 116. l.

Juranits A.

Mellig, jobbra fordul
renverendája felett kettős láncz
alatt három sorban:

Illustrissimus ac
ANTONIUS J
Episcopus Jaurinens

és ez után középütt: Gedr. bei

Kny., mag. 18 cm.

Muhits Sándor

textilművészeti szakosztály
vezetője, természet u. rajz
és festés tanára
1910-től.

Címtár 1930. 77. l.

Martin Heider

Textilveredlung Gladbeck
Westfalen Telefon
Postscheck
Bankkonto

Michits Sándor

Szovjet temetés Oroszországban

Budapest székesfőv: Tulajd.

44. Mária királynő arcképe

rézmetszet XVII

24/17.

2

K Sicke Sculp et excud

Muhits Sándor

KITÜNTETÉSEK. Az Iparművészeti Társulat fémipari tárgyak terveire hirdetett pályázatán az első 300 koronás díjat Muhits Sándornak ítélték oda. 200 koronás díjat kaptak: Meyer Antal, Alt Sándor, Petrányi Miklós, 100 koronás díjat kaptak: Hazai Aladár, Szabó Károly és Guthy Sándor.

Művészet 1907. 198. l.

Művészet.

Muhits Sándor a M. Labdarugó-Szövetség vándordíjának, a Magyar Kupának tervezetére hirdetett pályázat I. 500 koronás díjával kitüntetett pályaműve.

Concours de „Coupe Hongroise." Prix d'honneur pour l'Association hongroise de football. Projet de M. A. Muhits, couronné du premier prix de 500 couronnes.

Magyar Iparművészet 1914. 149. l.

a falon s ez csakhamar egészen össze
omlani; vagy talán már a nyugati és a k
kultúra teljes találkozását jelenti az a kö
mény, hogy egy európai akadémia ítélőbiz
sága többé nem idegenszerüen érdekes
talál egy tipikusan keleti költőzsenit, ha
megtalálja benne a Nyugat új költői tö
véseinek klasszikus kifejezését.

A nyugati civilizáció térhódítása a Kel
szembeszökő: kevésbbé nyilvánvaló, de
oly mélyrevágó az a változás, mely a Kel
való egyre sűrűbb s egyre közvetetle
érintkezés által a nyugati kultúra egyes
letein következett be. A művészettörténet
dául már régen tisztában van azzal, h
milyen fontos szerepük volt a festői
átalakulásánál, az impresszionista művé
kibontakozásánál a messzi Keletről t
pillangószárnyukkal idelibbent fametszetek

A költészetben nehéz volna a Kele
egy ilyen közvetetlen hatását kimutatni
a mai líra mindenesetre odaért, ahol évezr
óta áll a kínai s az indiai költészet. A
natnyi hangulat, a felvillanó érzés, az elfo
árnyéklat megrögzítése egy nagyvonalú, ti
dekoratív képben a keleti költészet saj
sága volt régen, de most a Nyugaton is
váltotta a szubjektivitást a tárgyilagos
szerüség, s az érzés elmélyítését, kiszélesí
az árnyéklatoknak, a pillanatnyi ráeszr
seknek elfogása s a detail-festés.

Első kibontakozása óta nem közel
még annyira a nyugati kultúra a Kele
mint most. Hiszen a chinoiserie csak
külsősége a bizarrságokban tetszelgő rok
nak: de Degast és Utamarot vagy Verl
s a kínai líra klasszikusait egy mély s ős
lelki közösség teszi rokonokká. Igazán cs
latos, hogy a legújabb szellemi áramlato
ez a feltünő orientális vonása még nem t
magára a tudományos vizsgálódás figye
A „visszatérés Keletre" sokkal mélye

Muhits Sándor

KITÜNTETÉSEK. A Magyar Iparművészeti Társulat biráló-bizottsága a sodronyzománcos dísztárgyak pályázatára beérkezett harminchat munka közül a négyszáz koronás első díjat Muhits Sándor tervének ítélte oda és 200 koronáért megvette Tálos Gyula tervét. A csomózott szőnyeg-tervekre kiírt pályázatra negyvenöt terv érkezett be, melyek közül a 300 koronás első díjat Lakatos Artúr, a 200 koronás második díjat Schuszlik Dezső és Oetzlberger István nyerte el.

Művészet. 1905, 126. l.

Muhits Sándor

inen /:P 10.50:/ P 4.-

ONZESTATUETTEN DER RE-
.Mit 350 Abbild./P 25.50/ P 9.-

USMÖBEL DER RENAISSANCE.
Halbleinen /:P 9.60:/ P 4.60

EISTER.Mit 39 ganzseiti-
en /:P 12.75:/ P 4.50

inführung in die Probleme
nwert.Mit 188 Abb./P26.-/ P 7.80

farbigen und 20 ganzsei-
/:P 6.-:/ P 2.40

AHRHUNDERT.2 Bände.
tische Darstellung.Mit
ld.Leinenband /P 44.-/ P 19.-

ahlreichen,teils viel-
lerungen u.Gemälde
Halbleder /:P 28.-:/ P 8.80

EUTENDSTEN GALERIEN EUROPAS

R ERMITTAGE ZU PETERSBURG
/:P 20.60:/ P 9.60

LUNG IN BASEL
/:P 20.60:/ P 9.60

E IN DRESDEN.
/:P 20.60:/ P 12.-

Mit 36 Bildtafeln
ien.Gebunden /:P 15.-:/ P 6.20

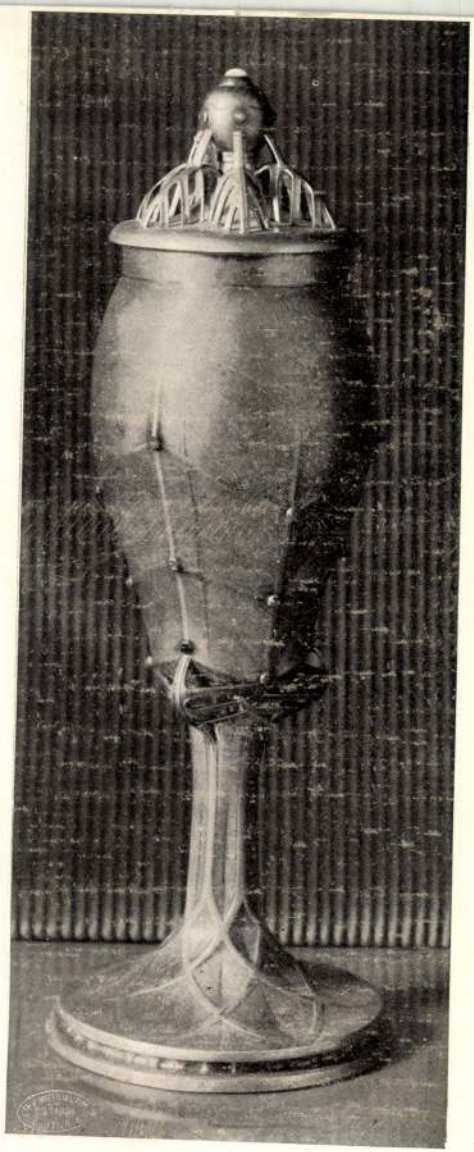

29. MUHITS SÁNDOR
EZÜST SERLEG.
KÉSZÍTETTE
TARJÁN OSZKÁR.

HANAP EN ARGENT.

29.

PORTE-MONNAIE EN CUIR
ORNÉS D'ENTAILLES
DORÉES.

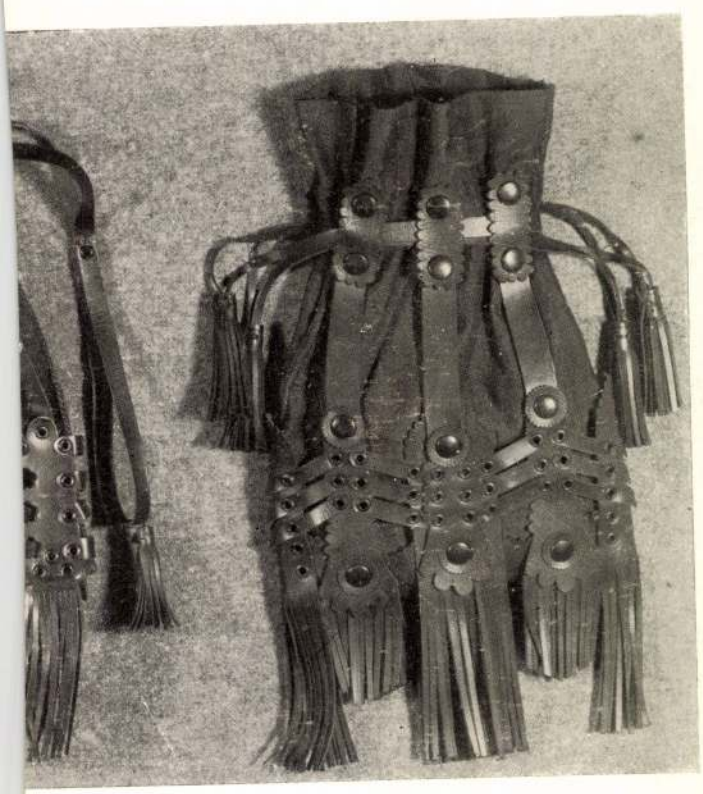

27.

SACS DE TRAVAIL
EN CUIR.

Mechits Sándor

festő

l.

Mohl Tata

166. l.

170. l.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/2 5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszteremében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Muhits Sándor
festö

l. A Mü
1927. 1. 7-44. l

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Muhits Sándor

Erd. 1928

38. C.

Ungvár, vár

241

Muhits Sándor

Thieme Becker

XXV. 256. l.

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Muhits Sándor

erőd

Nádai 921

Muhits Sándor

fessö

wöd

Csekv Miskolc

33.1.

Mikita Sándor

festő

vrád

Szegedi Szemle

1931. 3. sz. (A Fogadalmi templom díszítő művészete.)

(Sachsen)

L. 65.

9. Amtshauptmannschaft Auerbach. Bearb. v. Dr. R. Steche
1.–15. Ll. u. o. 1888.

10. Amtshauptmannschaft Oelsnitz. bearb. v. Dr. R. Steche
1.–32. Ll., I.–II. Reyer Sella. u. o., 1888

11. Amtshauptmannschaft Plauen. bearb. v. Dr. R. Steche
1.–88. Ll., I.–X. Reyer Sella. u. o., 1888.

12. Amtshauptmannschaft Zwickau. bearb. v. Dr. R. Steche.
1.–148. Ll., I.–XIX. Reyer Sella. u. o. 1889.

13. Amtshauptmannschaft Glauchau. bearb. v. Dr R. Steche
1.–46. Ll., I.–V. Reyer Sella. u. o., 1890.

14. Amtshauptmannschaft Rochlitz, bearb. v. Dr. R. Steche
1.–134. Ll., I.–XV. Reyer Sella. u. o. 1890.

15. Amtshauptmannschaft Borna, bearb. v. Dr. R. Steche

HAZAI KRÓNIKA

MAGYAR NATURALISTÁK ÉS IMPRESSZIONISTÁK KÖRE címmel október hó végén új művész-egyesület alakult. Célja: kiállítások rendezése homogén környezetben. Az egyesületet a következők alakították meg: Csók István, Czóbel Béla, Ferenczy Károly, Ferenczy Valér, Fényes Adolf, Glatz Oszkár, Iványi-Grünwald Béla, Kann Gyula, Kernstock Károly, Magyar-Mannheimer Gusztáv, Márffy Ödön, Olgyay Ferenc, Réti István, Rippl-Rónai József, Strobentz Frigyes, Szinyei Merse Pál, Vaszary János. A tagság nem belépés, hanem csak meghívás alapján érhető el. Az administrativ ügyeket egy háromtagú bizottság intézi, amelynek egy évre terjedő mandátummal tagjai lettek Szinyei Merse Pál, Ferenczy Károly és Rippl-Rónai József. Az egyesület külön kiállítási helyiség létesítését is tervezi, egyelőre azonban az első kiállítását a Nemzeti Salonban nyitja meg 1908 január hó folyamán.

TÍZ KÖTET IPARMŰVÉSZET. Egy lapról, egy folyóiratról van ezúttal szó, amelyből immár tíz kötet áll iparosemberek, művészek szép dolgokat kívánó közönség könyvespolcán, továbbá Szinyei bácsi szobája mellett, a Nemzeti Múzeumban, ahol tudvalevő, hogy minden hazai sajtóterméket pontos és szigorú leltár alapján őriznek komoly államtisztviselők. Egy folyóiratról van szó, amelyet Magyar Iparművészetnek hívnak, s amely, hogy lezárta tizedik évfolyamát, mindenkép érdemes arra, hogy egy kis ovációt küldjünk feléje, megemeljük kalapunkat s köszöntsük szerkesztőségét, Fittler Kamill és Györgyi Kálmánnal az élén. Mert a maga területén, a maga céljaiért azt csinálta végig és csinálja folytatólagosan a Magyar Iparművészet, amit az irodalmat szolgáló folyóiratok rég elvégeztek, de a művészetnek még tartozunk vele: egy újfajta kultura beplántálását a magyar közönségbe. Ez az újfajta kultura, ez a műveltség: iparművészeti műveltség, amelynek épp úgy szüksége van agitációs munkára, mint szüksége volt annak a kornak, amely az irodalomtörténetben „magyar irodalmi renaissance“ címen ismeretes. Tíz éve lehet, hogy ideértek a modern iparművészet első szellőmozdulásai. Ekkor indult a Magyar Iparművészet, s eleinte csak kevés résztvevőtől kísérve, kevesektől meghallgatva elkezdett egy ily agitációs munkát: nevelését iparosoknak, nevelését a közönségnek és (kérem, ne sértődjenek meg rajta) de nevelését egynémely művészeknek is. Persze nem ex katedra történt ez, hanem önkéntelenül, a kép és írás önkéntelenül ható szuggesztiv erejével. Mint egy fiatal, folyvást növekvő társulat s mint egy ugyancsak fiatal, gyerekcipőben járó,de folyvást előrefejlődő iparművészet közlönye nőtt, szebb, gazdagabb, fajsúlyban értékesebb lett, s ma, tizedik életévében, a külföld bármely hasonló közlönyével állja az összehasonlítást. (d. —)

MUHITS SÁNDOR két vízfestményének hasonmását közöljük két mellékletünkön, Bandi karikása és Megyünk Debrecenbe címmel. E két erélyesen rajzolt magyar zamatú képet annál is szívesebben reprodukáljuk, mert azok egy illusztráció-sorozatból valók, amellyel szerzőjük Sebők Zsigmond, Pósa Lajosné és más ifjúsági írók műveit díszíti. Merőn új jelenség nálunk, hogy a legzsengébb Magyarország is megkapja azt, amit joggal követelhet a magyar művészektől: eredeti és minden külföldi mástól ment képeket. Mi eddig csak két ilynemű sorozatot ösmerünk: Nagy Sándor illusztrációit és Mühlbeck Károly rajzait. Gondoljunk azonban arra a sok-sok ifjúsági könyvre, amely ma is német, készen, házhoz szállított képeket vet a magyar könyvpiacra s rögtön meg fogjuk érteni, mily fonák a helyzet e téren. Sajátságos, hogy közönségünk nem érti meg eléggé, hogy mily silány portékával

Művészet 1907. 412. l.
10 kötet iparművészet

Minél több a természet, — vagy jobban mondva, minél több a felületesen visszaadott természet valamely műben, annál kevesebb benne a művészet, annál kevesebb a művész egyéniségének kifejezése, annál kisebb a néző érdeklődése.

Walter Crane

*

Ha a természetet betűről-betűre utánozni akarjuk, ujjaink közt siklik ki kezünkből.

Eugène Deveria

*

A természet menten föllázad, mihelyst tökéletesen utánozni próbáljuk. Jules Breton

*

A festő még akkor is megváltoztatja a természetet, ha másolni akarja. Talán annál inkább, mentül nagyobb művész.

Richard Muther

*

Megbecsülhetetlen a kép, amely a természetet interpretálja. De tűzre való, mihelyst a természetet pótolni akarja. William Hooker

*

Legnagyobb feladata minden művészetnek a látszat révén egy magasabbrendű valóság illuzióját adni. Mily hamis törekvés azonban a látszatot annyira megvalósítani, míg végre csak földhöz ragadt valóság marad belőle. Mert ha a csalódásig híven ábrázolom a kedvesem kis kutyáját, akkor van ugyan két kis kutyám, de műremekhez nem jutottam.

Goethe

*

Kétféle a módja a természet utánzásának: az egyik a maga igazát a lélek, a másik a szem érzésével támogatja.

Joshua Reynolds

*

Ha a festő egyszer rájön arra, hogy a természet szebb a művészetnél, már ott tart, hogy a művészetet szebbé tegye a természetnél.

Jules Breton

*

A művészet minden alkotása szép hazugság... Nincs annál nevetségesebb tanács, hogy: „Utánozd a természetet.“ Nagyon jól tudom ugyan, hogy utánoznunk kell a természetet, de minden azon fordul meg, hogy mennyire. Stendhal

*

Hogy a festő egyáltalán vagy mily mértékben dolgozik a természet nyomán, ez attól függ, hogy hova irányul a törekvése.

Max Liebermann

*

Tartsd meg elmédben: amennyivel hívebben veszed le a természetet és az életet, annál jobb és mesteribb lesz a te munkád.

Dürer

*

Mindenekben a természethez ragaszkodom és ha minden egyes darabkánál és szakadatlanul a szemem előtt tarthatnám, annál jobb lenne.

Francisco Pacheco

*

A természetet felhasználom, de sohasem másolom.

Ernst Rietschel

*

Képtelen vagyok másképp, mint a természet nyomán festeni. Azon vagyok, hogy egyszerűen és körülményesség nélkül visszaadjam azt, amit idegeim éreznek, szemem lát; művészeti teoriám ebben merül ki s igyekszem ezt gyakorlatra is váltani, ami már magában véve is ördöngősen bajos egy dolog. Félicien Rops

*

Akkor indul hanyatlásnak a művészet, amikor a művész nem támaszkodik egyenest és egyszerűen a természetre. Csilingelő mesterkéltség lép a természet helyébe s kezdődik a romlás. Erőnk veszendőnek indul, mihelyst elfordulunk a természettől, mint ahogy a mese Anteusát is elhagyta ereje, midőn lába nem érhette a földet.

J. F. Millet

*

Nem lehet hibás, ami a természetnek utánzása.

Lessing

*

Patvar vigye a természetet, — mindig kihoz a sodromból! Heinrich Füssli

Közli T. H.

A FÉMTÁRGYAK TERVEIRE HIRDETETT PÁLYÁZAT EREDMÉNYE. Lapunk legutóbbi számában hirdetett pályázatunk eredménye — különösen a pályázók és pályázatok nagy számát vesszük, — meghaladta valamennyi előző pályázatunkat. Beérkezett ugyanis 79 művésztől 907 terv és 73 plasztikus minta. A pályabiróság tagjai két ízben, március hó 18-án és 25-én tanácskoztak a díjak odaítélése dolgában. Az eredmény a következő:

Az egyik 300 koronás pályadíjat Muhits Sándor nyerte el, ékszerkazettát ábrázoló tervével, a másik 300 koronás díjat a bizottság nem adta ki. A 200 koronás három díjat kapták: Meyer Antal pezsgőhűtőt és virágcseréptartót; Abt Sándor karosgyertyatartót; Petrányi Miklós virágtartókat ábrázoló rajzaival.

A három száz-száz koronás díjakat Szabó Károly karos-gyertyatartót, Hazay Aladárnak ötágú gyertyatartót ábrázoló rajzainak és Búthy Sándor vasból kovácsolt dohányzó-asztalkájának ítélték oda. Végül megvásárolta a bizottság Muhits Sándor ereklyetartót, Veszely Vilmosnak hamutálcát, Oetzlberger és Schuszlik hamutartót és Meyer Antal tüzi szerszámot széntartóval ábrázoló terveit.

Az Iparművészeti Társulat elnöksége felhivta az összes fémdiszműárúgyárosokat és iparosokat, hogy a kiállított terveket tekintsék meg s vásárolják meg a kiválóbbakat.

tális festészettel. — A Studiónak ugyancsak februáriusi számában rövid megjegyzés kíséretében néhány japáni papirsablon képét találjuk, amelyek az efféle munkák szépségeit és sajátságait tükrözik vissza. A papiros-sablon a japáni művészetnek egyik kiváló sajátos jelensége és a japáni művésznek természetszeretetéről és tanulmányáról tesz ezerféle változatával bizonyságot. — A Deutsche Kunst und Dekoration folyó évi februáriusi számában folytatását találjuk W. Michel a képrámáról a decemberi számban megkezdett cikkének. Most a profilról, az alkalmazott díszítő motívumokról, a rámának színéről, az anyagról, végül a rámának a benne helyet foglaló képhez való viszonyáról szól. — A Kunst für Alle 11-ik száma J. Huber díszítő festőművészről hoz cikket Fr. Ostini tollából. A művész sokoldalúsága van szóvá téve és kompozícióinak emlékszerűsége kiemelve. Mozaikokat, üvegablakot, falfestményeket, kályhaellenzőt és egyéb részleteket mutatnak a mellékelt képek.

ÉPÍTÉSZET. Az Architektonische Rundschau 1907. évi februári számában G. Lübke a régi favázas (Fachwerk) házaknak színezéséről értekezik. A kérdést mindig meglehetősen mostohán kezelték; feljegyzéseket, észrevételeket találunk az idevágó publikációkban, de kizárólagosan a tárggyal foglalkozó dolgozatok nincsenek. A fának befestése a faragásnak kiemelésére, a faanyagnak konzerválására szolgál és a német városok Braunschweig, Hildesheim, Helmstadt stb. pompás példányai mind ékesszóló tanúi ennek a régi dekorációnak. A régi

299.

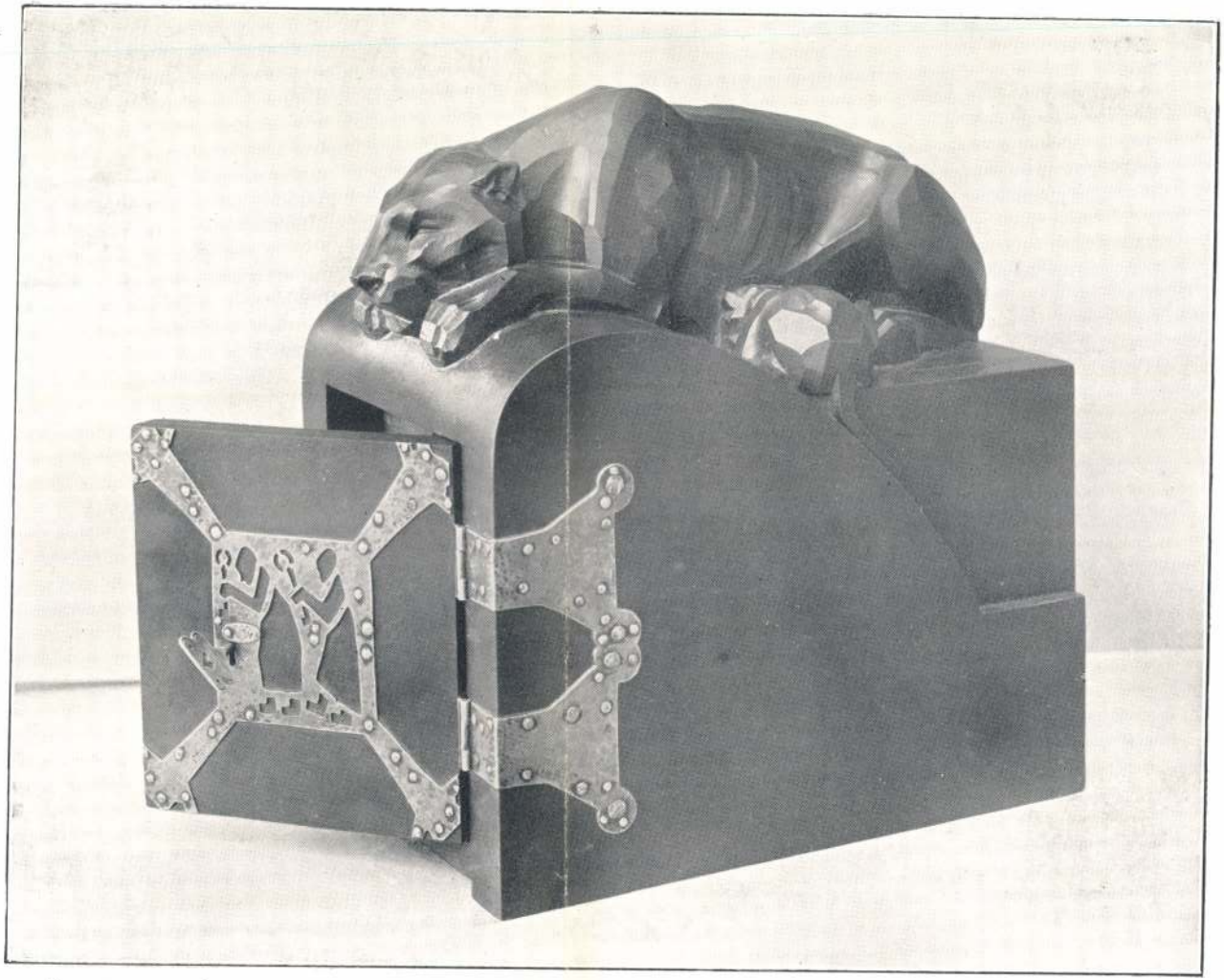

299. ÉKSZERSZEKRÉNYKE. TERVEZTE MUHITS SÁNDOR. DIÓFÁBÓL KÉSZÍTETTE SCHMIDT MIKLÓS.

ÉCRIN SCULPTÉ EN NOYER.

296.

296. SKI-BAJNOK.
RADULY JÁNOS.

SKI-CHAMPION.

Muhits Sándor

Jestö

A Kéve ME tagja: Háborubam részt vett, még 1920-ban is orosz fogságban volt.

1922. évi kiáll. Kéve ME
2 vízf. 2 körajz.

1923. évi kiáll. nyerepell.
olaff. és egyebekkel

Római béljeges tégla IV. 121,
– szoborfej IV. 121
– szobaküszöb IV. 121
– oszlopfej töredék IV. 121
– kőtábla, fölíratos IV. 121
– urna IV. 121
– mécses IV. 121, 122,
– terra sigillata töredékek IV. 121, 122
– fibula töredék IV. 121
– tű töredék IV. 121
– csövecske töredék IV. 121
– kovika töredék IV. 121
– szijjdisz töredék IV. 121

Muhits Sándor

Erod
2

Vámossy Klára

A hazai bábjáték
Bp. 1941. 39. l.
41. l.

Hont v

Gerecze ferint k

Alsó – Palojta.

Apova.

Baráti.

Bozók. (igen neveretes!)

Borzsöny. "

Csall

Calomja.

— **Mukits Sándor festő itthon.** Megemlékeztünk nemrég Mukits Sándor festő- és iparmüvésznek, az Iparmüvészeti Iskola jeles tanárának oroszországi viszontagságos életéről. Azóta nagy fordulat történt sorsában. Legény Elemér iró, a müvész sógora közli velünk, hogy Mukitsnak hosszas hányódás után sikerült végre Moszkvából hazaérkeznie. Szerencsés menekülése a birodalmi német delegátus emberségességének köszönhető, ki müncheni illetőségünek minősitette és a német hadifogolyszállitmányba sorozta. Az ötesztendei hadifogság után hazakerült müvész tiszteletére a „Kéve"-müvészegyesület ma este vacsorát rendezett.

1920 XII/22.

Braun Testvérek R.-T.

Alapíttatott **1839** **Budapest**

Felhívás! Ügyfelünk megvette **Macai Sándornak Zsigmond-utcza 14.** sz. a'att levő illatszertár-üzletét. Hitelezők követeléseiket 3 napon belül jelentsék be nálunk. Ezen időn tul ügyfelünk semmiféle felelősséget nem vállal. **„Mercur"** adás-vételi, ingatlanforgalmi vállalat, Budapest, VIII., Mária-utcza 19. Telefon József 64-48

— **Hirek Muhits festőről.** Muhits Sándorról, az orosz fogságba esett kitünő festőről és iparmüvészeti iskolai tanárról a következő adatokat közli lapunkkal sógora, Legény Elemér iró, annak alkalmából, hogy Muhitsról egyik minapi hirünkben megemlékeztünk.

— Sógorom 1915 szeptemberében került orosz kézbe és ez év tavaszáig Krasznojarszkban volt fogságban. Fogságának voltak keserves időszakai, mikor a fogolytábor keritésén át nehezen megszerezhető rubeleken megvásárolt lófejekkel táplálkoztak a fogoly magyar tisztek. Később enyhült a sorsuk és Muhits Sándor egy krasznojarszki játékárugyár müvészeti vezetője lett. Azután soká nem érkezett róla semmi hir. Nemrégen egy levelezőlapja került el véore nozzánk, melyet Bécsben adott fel egy Muhitsnál szerencsésebb fogolytársa. A kartya elmondta, hogy Muhits Moszkvában van, a hol anyagi támogatás hiján megrekedt s ott most a szovjet veszi hasznát iparmüvészeti tudásának és grafikusi képzettségének. Szakiskolákat, iparmüvészeti iskolákat szerveztet vele.

1920. [illegible]

ták az első pénzadást jogosultnak mondják, a másodikat pedig megbélyegzőnek. Ez szerintünk kétmértékü okoskodás. Ha nekik van pénzük magyar szocziálisták számára, akkor nekünk is lehet pénzünk osztrák keresztényszocziálisták számára. x x x

(Harmadik Rovás-unkat a czenzura törölte.)

Klotür.

Valamikor ez a liberális politika javaslata volt a még liberálisabban politizálókkal szemben. Az obstrukcziót akarták vele letörni s a teória az volt, hogy a házszabályok védelem a kisebbségnek a többség zsarnoksága ellen, a [illegible] házszabályok védelme a kisebb

Muhits S ándor

MDK

/saját tervezésü és égetésü miskolci kerámiával/

1924. máj. a Lévay Közmüv. Egy. képzőm. oszt. bemutatkozó kiáll. a miskolci városháza nagytermében

Halm Lessih, 268 l.

MDK

Muhits Sándor

1925. febr. a Lévay Egyesület Képzőm. oszt. rendezésében kiáll. a miskolci vármegyeháza nagytermében.

Halmi Leszih, 268 l.

Muhits Sándor

1913-ban
terverte az alábbi
templom karettáz
magyaros vragmotivumokkal
festett famennyezetet.
Kiviselerte Szántó
Gergely. A templom
butorzata
finsen festéstöl ékes,
de hely ezt fenti ter-
verte-e, nem mondja,
~~de~~.

Ardes István:

A kolozsvár-mo-
nostori ref. templom
története.
Kolozsvár, 1914.
57–63. l.

[62]) Sovetskaja Ukraina za 20 let, S. 51. Radjanśka Ukraina, S. 55.

Verkehr wird in dem Maße aussichtsreicher werden, als seine Anschlüsse an das mitteleuropäische Wassernetz schiffbar gemacht werden, und die bestehenden Donauprojekte ihrer Verwirklichung näherrücken. Dagegen scheint die Nutzbarmachung der Flüsse — auch der kleineren — für Kähne und Schiffe mit geringem Tiefgang schon in der näheren Zukunft möglich, wobei diesen Wasserläufen auf diese Weise die dankbare Aufgabe zufallen würde, wertvolle Zubringerdienste zu leisten.

Der Hauptanteil an der Lösung des Problems: Massengüter auf größte Entfernungen reibungslos, das ganze Jahr hindurch und sicher, d. h. innerhalb des europäischen Machtbereichs, zu befördern, wird zweifellos dem Schienenweg zukommen. Zum erstenmal auf europäischem Boden wird hiermit der Eisenbahn Gelegenheit gegeben werden, alle Möglichkeiten der neuzeitlichen Technik zur Entfaltung zu bringen. Interessant ist ein Projekt von Ministerialrat Wiens[61]), das eine rund 3000 km lange Fernbahn Deutschland—Ukraine vorsieht, welche die wichtigsten europäischen Kohlen- und Industriegebiete:

---

[61]) Krakauer Zeitung v. 4. 4. 1942.

Muhits Sándor, festőm. MDK
ip.müv.

XV.Kápolna.

Az üvegablakokat tervezte Muhits Sándor festőm.
elkészitette Majoros / Mayböhm/ Károly.

Négy freskó a szentélyben. A vázlatokat M.S. készitette

Iparmüv.Társ.egyházmüv. kiáll. -a. 1908.
Kiállitja a "Műhely" Kat. 105-106.l.

MUHITS SÁNDOR iparmüvész

életrajzi adatok

MURAKÖZI Ágota: Barzó Endre és a régi Miskolci Müvésztelep. = Herman Ottó Muzeum Évkönyve, XXVII. 1989
101.p.

DON GIOVANNI

Kétfelvonásos opera/Szövegét Lorenzo

»Regiszter-ária«
(Ime donna, milyen szép katalógus)
(Madamina, il catalogo è questo)

Zerlina–Don Giovanni kettős
(D. G.: *Ott a te édes ajkad mondja ki azt a szót*
Z.: *Nos menjek-é, vagy mégsem)*
(D. G.: *Là ci darem la mano, là mi direte si*
Z.: *Vorei, e non vorei)*

»Pezsgő-ária«
(Míg csak a bortól össze nem dűlnek)
(»Fin ch'han dal vino calda la testa«)

»Don Giovanni szerenádja«
(Ó, jöjj és nézz le hozzám)
(Deh vieni alla finestra)
(II. felvonás 1. kép)
Személyek: Don Giovanni (lirai

MELIS GYÖRGY
ÉS POLGÁR LÁS

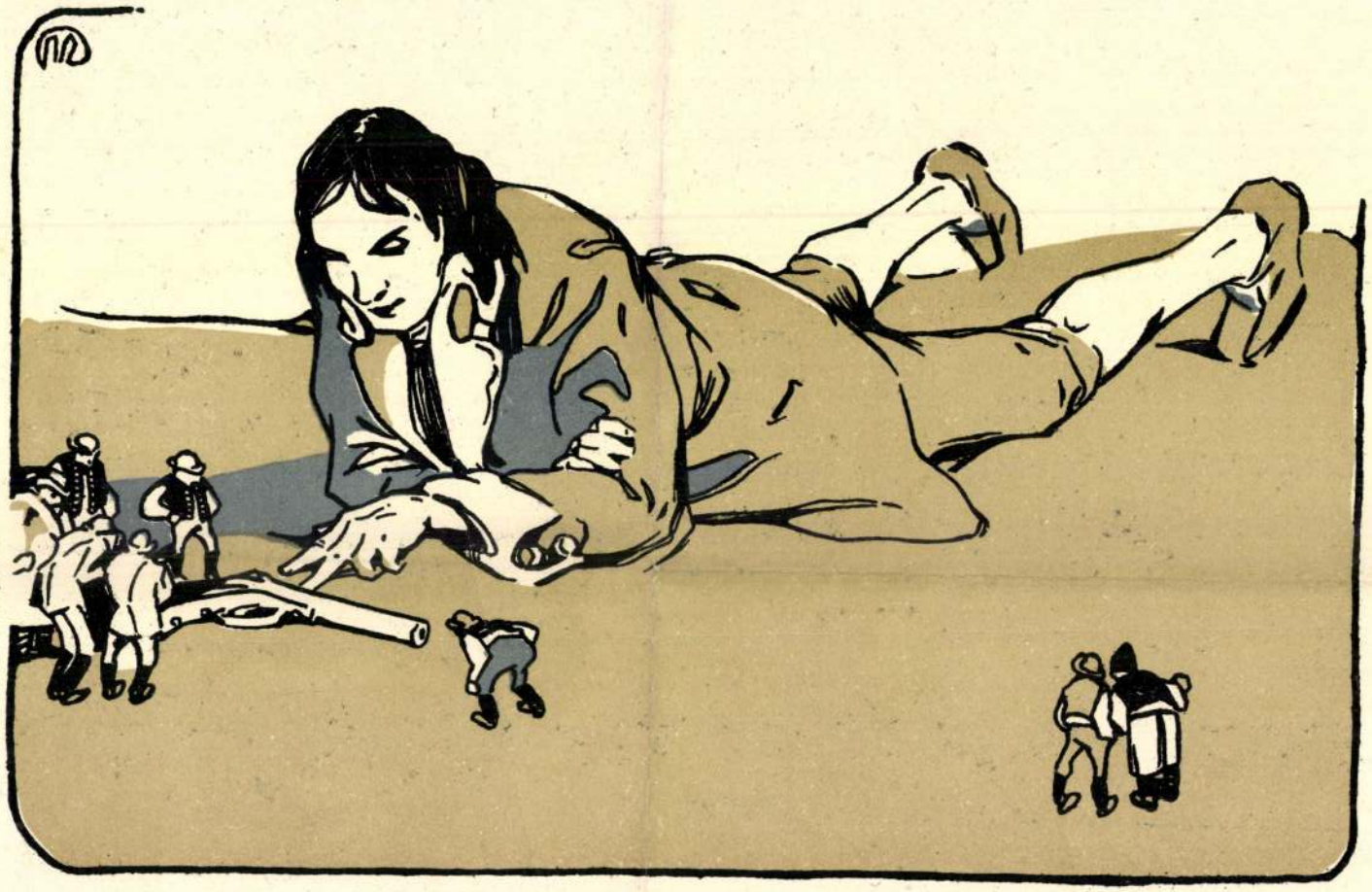

GULLIVER
MUHITS SÁNDOR RAJZA

1914. 1. 11

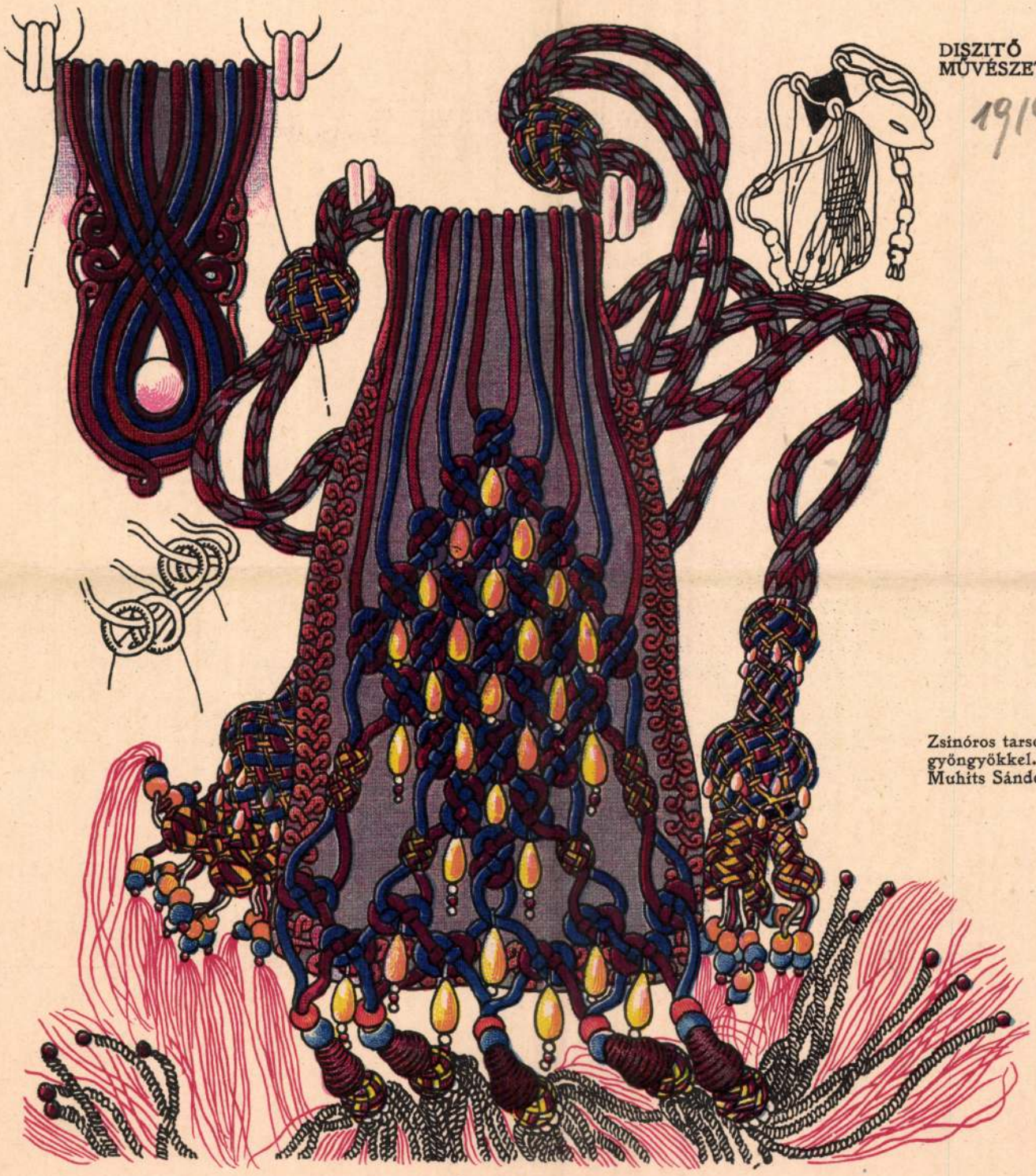

Zsinóros tarsoly
gyöngyökkel. Terv
Muhits Sándortól.

Muhits Sándor

Muchos Saludos

M. D. K

MUHITS Sándor festő

A Baross-kavéház körzsasztalának tagja (1907)

Kárpáti Aurél: Emlékezés a „balszieltagára"

Magyar Nemzet 1961. márc. 5. 8. l.

MDK

Mukics Sándor

az Iparművészeti Társulat által kovácsolt fémből előállítható lámpásokra kiirt pályázatán rajzát 100 koronáért megvásárolták

Magyar Iparművészet 1904. 101.l.

Muhics Sándor és
Petrányi Miklós
festők
1921 óta vezetik
a miskolci művész-
telepet

U. 4166

Miskolc. A Nemzeti
Ujsag külön mellék-
lete 1926. márc.
4. 9. l.

tovább

Tájékoztató a magyar mü

bibliográfiájának kés

1./ A munkatárs kiválas

ságában őrzött bibliográfiai jeg

megállapodik röviditett jegyében

müvészeti emlékei" B. 1927. 225

iratoknál : Archaeologiai Értesi

A É 1889 125 l. -- folyóirat-cik

A É 1889, 129 l. (Divald)

2./ A feldolgozás a Mie

delkezésre bocsátott lapokon tör

neve kerül, pl.: Rábaszentmiklós

ternyire alatta az irodalom, pl

leteken belül ingó műemlékről sz

MDK

Muhics ip.m.

üvegképeivel szerepel.

MŰHELY kiállitása az Uránia kigyótéri helyiségeiben.
Nitás dec.12./

MIP.1908 342.1.

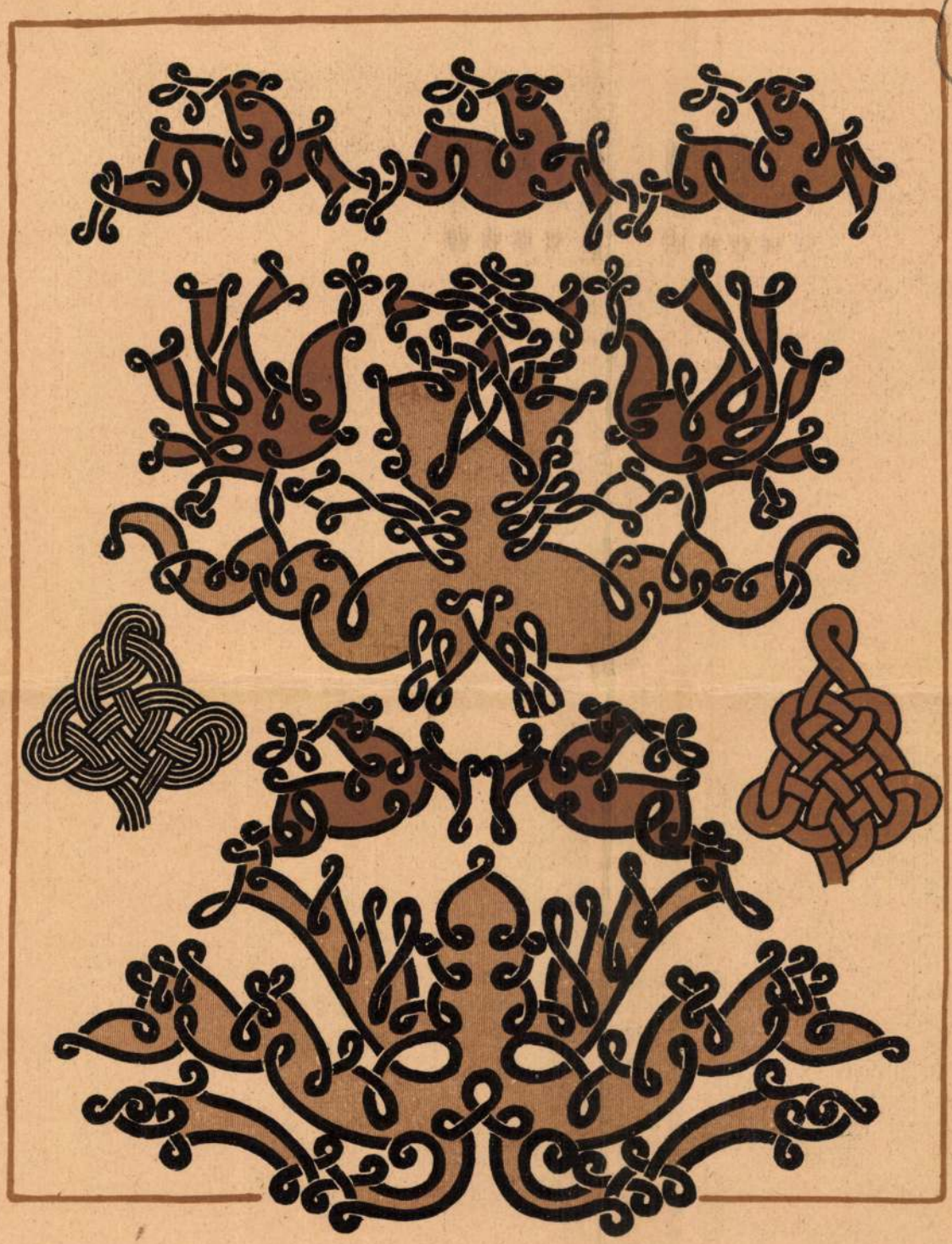

Zsinórváltozatok
Muhits Sándortól

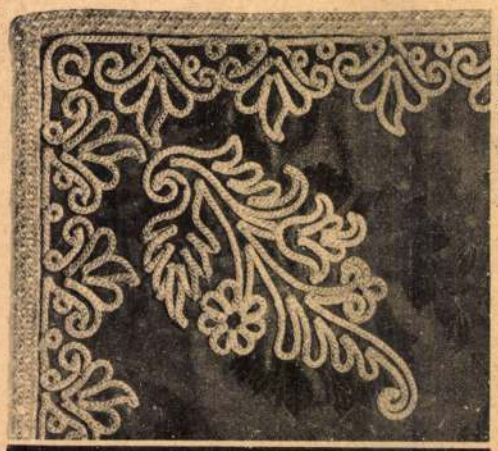

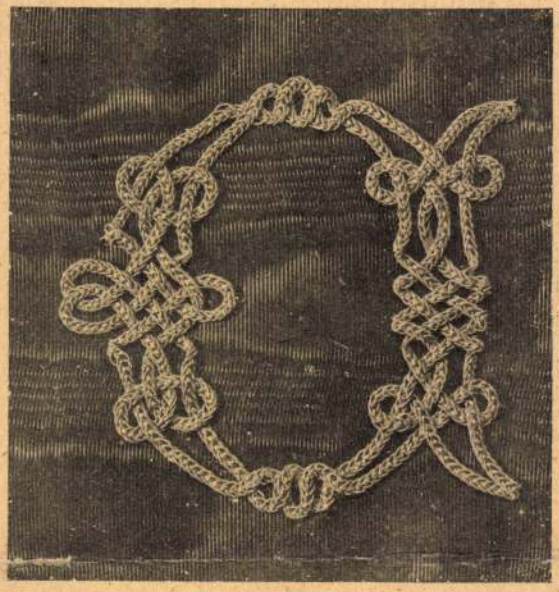

Bocskay-betű,
zászlóra.

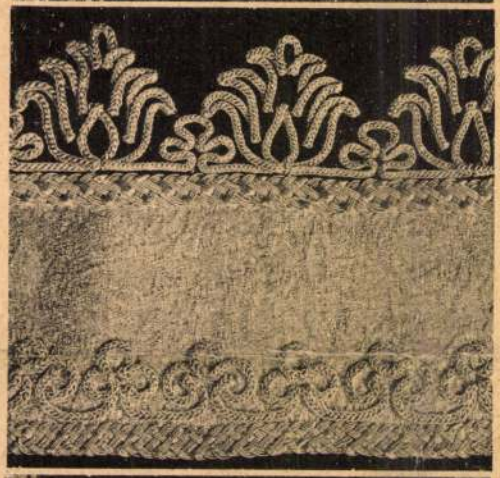

Sujtások
Koleszár Jánostól
az Iparművészeti
Múzeumban

MDK

Muhits Sándor
négy freskóvázlat

Lukács Zs: Egyházmüvészeti kiáll. Magy. Iparmüvészet
1908. 257-258 l.

Muhics,

a diszitö festés jeles tanitványa.

Hamvay Ödön: Az iparmüvészeti iskola jubileuma.
Müvészi Ipar.1905.nov.15. I.évf.3 sz.36.l.

MDK

Muhits

Bozzay: Munkabemutató. Pesti Napló, 1935. ~~június~~
jun. 2o. 2 l.

munkás-lakótelep, Rotterdam,
Stuttgart, 1927; Schell iroc
müve: Nieuwe Bouwkunst in Ho

Muhits Sándor

üvegtervező - 1 gr

→ Kozma Lajos

MŰVÉSZET 1985/2

Muhits Sándor

Szónyi Ottó dr: A szegedi fogadalmi templomó MI.
1932. 32 l Képekkel.

Muhits Sándor festőművész
Fürdözők, olajf.
Krisztus, olajf.
Proletárok, rajz
KÉVE XVI.kiállitásának katalógusa
Nemzeti Szalon, 1925 november

106. kép. *Pesellino : Kálvária.*

KDK

Muhits

Margitay E: A Műhely kiállítása. Magyar Iparművészet. 1908. évf. 347-349 l.

Muhik Sándor.

A "Kéve" müvészegyesület tagjai a fiatalabb müvészgárdából 1929-ben.

Bende J: A Képzőművészeti egyesületek története.

MDK

K. Muhits Sándor

Kimisk 1914-15. 84 l.

M

MDK

Mihits Sándor, iparművész

400 koronás I. díjat nyerte tervével

„Magy. Iparművészet" 1905. 80. l. Eldőlt pályaratok

Sodronyzománcos dissitésű fárgyak stb-tervére kiírt pály-

MDK

Muhits Sándor, festömüvész

vezetésével 12 passió-kép készült megren-
delésre.

Az Iparmüvészeti Iskola Értesitője.1911-12.
Jelentés az 1911-12-iki iskolai évről. 13-17.l.

MDK.

Skultéty Sándor iparművész (Bp.)

1909. Fa ékszerkazettát állít ki.

Debreceni Iparműv. Kiállítás vezetője. - D. 1909. - 23. l.

Mukits Sándor

festő

M.D.K.

A Kupolatartón való festményei, valamint az négy főerény megszemélyesítését ő alkotta.

Bálint Sándor: Szeged városa, Bp. 1959.

134.

MDK

Muhits Sándor

Kampis A: Az Ipm. Isk. jub. kiáll.
Szépmüvészet, 1941. 9.sz. képekkel. 225-26 l.

130 *Heyer Arthur*: Angora.

Muhits Sándor: Kocsmában.

Muhits Sándor

Gyöngyösy 129. l.

MDK

Muhits festőmüv.

Fieber H: A modern művészet és a papság.
Katholikus Szemle, 1908. 1.

Muhics Sándor
69. Triptichonrészlet.

Nemzeti Szalon
Egyházm. kiáll.
1926.

1324. Gondolfino da Vercelli(?):

Mária mennybemenetele.

A felhőkön Madonnát, k
négy térdelő angyal viszi
ruzsálem városa és vidéke
az apostolok, szent Tamás kivánság
a Getse
felbontották, csak a gyol
ráhintett virágokat találták. A M
apostol fejét, kinek eg
többiek égfelé tekintenek, dicsfé
ezt olvassuk: QVASI. AVRORA COS.

Fa, méretei 161: 69 cm.
Vétetett 1894: IX. 22-én.
2000 lirán. (925 frt.)
Elszámoltatott 1895: VI.
Az elszámolásra nézve l. a

904: IV. 26.

Viselet.

A balra fordulva ábrázol
kissé balra tekint, a háttérb

Szines rm., mér.

140-91-

Muhits Sándor

Árverési Csarnok aukció kat.

36. sz. 1927 febr.

37. sz. 1927 márc.

Mühics Sándor

illusztrálta az alábbi könyvet.

Vógrády László

Háborn a Balatonon.

Bpest, 1921.

Táltos könyvkiadó

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) díszteremében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) díszteremében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Mechits Sándor

festő

l. élet.

Karczagmagyállami

746, 747. l.

nzei festő.

ad végéről.

a Szentlélek eljövetele.

n a feltámadt Jézus emelke-
r. 6), ki jobb kezét áldásra
obogót tart piros kereszttel.
lére borult, másika arczczal
lik ülve alszik. A háttérben
középső rész az apostoloknak
ét tünteti föl (Apost. cselek.
s menyezetét aranynyal diszí-
mádkozik, körülötte a tizenkét
l a Szentlélek lebeg galamb
t sugározza be, kiknek dics-
lvek lobognak (Apost. cselek.
pedig a nagy zúgásra össze-
özeledik azon ház felé, hol az
nak. Egyikök az ajtón készül
5).

m. — Lelt. sz. 1199. — Vétetett
nitől 2000 lirán (1800 K). —
us 31-én (246–95). — Az elszá-
7–95 és az 1895 november 28-iki
et. — Az elszámolást elfogadta az
(635–900) és az 1901 augusztus
4–901).

ki lajstr. 11. l. — Verzeichniss

III

49 (1199).

612 (158).

49

Muhics Sándor

festő

l.

Berzsiged

10-l

Kovászna h. n. VII. 155.

HINDU TÁNC.

Az Alhambrában zsibong a nép.
A mór oszlopsor íve alól
Különös búgó, bús zene szól
S a színes perzsa szőnyegre lép
Sarutlan lábbal két hindu lány;
Egő rubinnal az ajakán
Két hindu lány.

A testük formás, derékba' ringó.
Szűk, csillogó öv szorítja le
A feszes szoknyát csipőjire.
Fölötte trónol két halmos bimbó
S ragyogó kláris fonja körül;
Nagykincsű gyöngyök harmata ül
Köröskörül.

A puha, párnás karon, bokán
Feszül sok abroncs, ezüst, arany.
Lábuk hol szőkken szűz csintalan,
Hol meg lelankul halk tétován,
Ahogy kiadják hárfák, dobok;
A hangjuk tompa, dübög, dubog
A hárfa, dob.

Egy esdve hajlik, más tiltva dől
S rájuk tapadva a szűk selyem,
Ha meg-meglibben nehány helyen,
Kivillog közte a barna bőr.
Fekete-kéken fénylő hajuk
Keblükre omlik, kígyózva fut
Sötét hajuk...

MAGYAR NÓTA.

(FRÁTER LORÁNDNAK.)

Dalold csak, dalold csak szívből szakadt nótád,
Húzzad csak, húzzad csak, s száraz, lángoló fád
Sziveket szaggatva kisérje a dalt,
Melynek mély zöngése — forrásként eredve —
Kibuggyan és kemény gyöngyszemként pereg le
Az ajkon, a húron s peng, mint büszke kard;
Hallga csak, no halld!

...A csillár kialszik... lelkem messze röppen,
Kóválygva mereng el időtlen ködökben
S ébred rég felejtett ősi hagyomány...
Vadon mélyén gyúlák, horkák áldozása,
Kobzosok, regősök szent álomlátása,
Táltosok jóslása s itt jár ükapám
Bús, fehér lován.

Álma kél lezajlott hős viadaloknak...
Zord szablyák csattognak, paripák dobognak
S Lehel öblös kürtjén búg vén harci dal;
Súlyos buzogányok, nehéz kelevézek
Döngenek s elmúltán tatár, török vésznek
Kuruc tárogatók áriáival
Harsog, vág, rivall.

A kaján rabsággal mindig vitt szabadság
S melyben rejtve szunnyad pogány ősi vadság,
Szelíd belenyugvást síró hegedű,
Búsongó vigasság s daltűz, mely ott lobban
Sirató kedvünkkel — tüzes italodban,
Tokaji hegy alján szűrt arany nedű:
Örökéletű.

Szilaj szomorúság, szomorú vitézség...
Lehajló fűz, bús ág... elszánt halni készség...
Tehetlen' vivódó lélekháború...
Hangtalan zokogás, elsírhatlan könnyek
— S-őba törni nehéz, dalba szőni könnyebb —
Szótlan, néma bánat, névtelen ború...
Édes, szomorú.

Még sohase hallott ismeretlen dallam
Névnélküli ábránd szakadoz a dalban;
Támadó mult-emlék hasgat élesen...
Valaki panaszol pajzán tréfa-hangon
Valami komolyat, halálosat — sajgón,
Ami elmúlt s nem jő vissza sohasem,
Hasztalan lesem.

Fájdalmas öröme, éltető keserve
Én fajomnak, én is meg vagyok, hej, verve
Múltaddal, jövőddel, mely komor, sötét;
Lelkedből lelkedzett, szívedből szivárgott
A lelkem, a vérem s az örökös átkot,
Az áldáz magyar-sors átkos örökét
Sínylem, haj, mi rég.

NOMÁDOK IVADÉKA.

Valaha rég, évezrednek előtte,
Túl az Urál-Altáj-hegylánc során,
A ködös, távol időtlen időbe'
Az én hazám volt a messze Turán.

Valahol Keleten, valahol messze,
Járva a végtelen sík vadonát,
A mént tág gyeplővel szélnek eresztve,
Ott élt ősapám, a büszke nomád.

S a legelő fogytán tovább terelte
Ükköm az éhes falka barmokat.
Dúspázsitú, láb nem taposta gyepre,
Szűz sarju füre hívta a Nyugat.

Ment vándorolva kóbor mongol ősöm,
Nyugtalan vére kergette tova.
Kalandozott szeszélyes csökönyösön,
Mint szilaj sok ökre, mokány lova.

S a kóbor vágyat vérembe lehelte
— Bús vén nomád ivadéka vagyok —
Lelkembe lelkedzett szilaj-bús lelke
S a lidérces láng szemembe ragyog.

A vérem üzet, nyugtalan kóborlok,
Keletről jöttem, Nyugatra megyek.
Uj vidékek, ember nem járta ormok
S hej! vannak még szűzpázsitú hegyek.

A távolban szűz csúcsok, csodakékek
S bár még odáig irdatlan utak,
Szikláról bukva meredélyre lépek,
Paripám habzik, lelkem kerget, éget:
Engem is hív a messzi, a Nyugat.

AZ ARANYEMBER.

Vézna a karom, keskeny a kezem,
Vékony az újjam... ideges, erőtlen;
Ott domború csipővé nehezen,
Hol két hosszú íz tapad reszketően;
S ahogy lüktet a vér a kék erekben,
A hús ijedt-vonaglón meg-megrebben.
Hiába, hiába...
Aranynyá válik mégis minden,
Amihez érek e gyönge kezemmel,
Mert én vagyok az aranyember.

E gyöngeségem teremtő erő...
Mit meg se látnak: hitvány semmiségek
Pompás aranykincsként kelnek elő
Létlen multjukból, ha hozzájuk érek,
Mint tűzből a főnixmadár, a büszke.
Mikor megszűli önnön hamvas üszke.
Hiába, hiába...
A Természet, az ősi Törvény
Bágyadt kezemnek ellentállni nem mer,
Mert én vagyok az aranyember.

Mi volt előbb: porszem, darabka kő,
Büvös mágus-lelkem máglyás tüzében
Aranynyá izzítja át éltető
Lángom s míg magam, égvén, beleégem:
Az újjamon át csörgedez rohanva
Dalok szent, olvasztott aranyfolyamja.
Hiába, hiába...
Mentül tovább megyek, nyomomban
Az aranyár dagad, nő, mint a tenger,
Mert én vagyok az aranyember.

S hogy elnézek e sárga tengeren
— Arany előttem és arany utánam —
Csak aranyam van s nincsen kenyerem
S egy foltnyi sár, hol megpihenjen lábam.
Kenyeret s földet, jaj, seholse látok,
Körülfog aranyálom, aranyátok.
Hiába, hiába...
A sár előtt leomlok mégis
Szent borzadályos, gyászos félelemmel,
Mert én vagyok az aranyember.

A HIDON

Hol az ördög fekete paripája
Tüzet prüszkölve, bőszen átrobog,
A sínek sora mellett őrül állva,
Remegnek a karcsú vasoszlopok.

Két vaspillér fölött összeborúlva
A keskeny, szűk acélgerenda-váz,
Mint óriás íjj ajzott büszke húrja,
Mit vihar ingat, ám hiába ráz.

A vashid éles ívet ír az égre,
Hol vérbe fúlva haldokol a nap.
Pirosra válik a menny tiszta kékje
S a földre lila párák omlanak.

A távoli mezőkről fáradottan
Most tér meg annyi deli lány s legény.
A földtöréstől kérges sok marokban
Ásón, kapán meg-megcsillan a fény.

Válluk erős s a verejték aláfut
Homlokukról. Már húny az alkony-ég.
S arany-bibor vércseppet szórva rájuk,
Fejük a nap bucsútüzében ég.

Ugy mennek ők ott föntt a hídon által
—Míg nyárfalomb közt esti szél susog—
Dalolva s fejük körül glóriával,
Mint megannyi megváltó Krisztusok.

ARATÁS.

Aratnak. A csillámló kasza peng.
Víg aratók ajkán csendül a nóta:
Dalukra szépen sorba dől a rend:
A munka ég serényen hajnal óta.
Hull, hull az élet éles kasza-élen;
Száz kaszás vágja. Nyomukban pedig
Fölgyűrt szoknyás lányok játszi kevélyen,
Ringó csipővel a markot szedik.

Kivillog a napbarnította bőr
A tapadó, a könnyű gyolcsruhából.
A test a rekkenőben égve föl
S verejtékgyöngye a kalászra ráhull.
Munkával így imáz a földi ember
S imája, törve föl, az égre ér;
A földbe szórt mag megfizet ezerrel
S dús az áldás, az élet: a kenyér.

Itt még hullámzik zölden, mint a tó
S menekvő pitypalaty sír sűrűjébe'.
Emitt a lankán már aranyt adó
S pereg a szeme. Ott kötve a kéve.
Amott keresztek állnak már rakáson
A völgybe simuló domboldalon...
Elnézem... Hej, mi az én aratásom...
Marék kalász: pengő rimem, dalom.

Aratni jött tán lelkem ide, — nem;
Mit letarolt az éles életsarló,
Napi robot után pihentetem.
Nincs daltermés, kopár a szúrós tarló.
...Felhők höselymét a túl lebukó nap
Véres rongyokká tépve hagyja itt.
S az éjben összekotrom mutatónak
Lelkem sovány, elszórt kalászait.

MUTATVÁNYOK HARASZTHY LAJOS „AKI VAGYOK" CIMŰ VERSKÖTETÉBŐL.

A RAJZOK MUHITS SÁNDOR IPARMŰVÉSZETI ISKOLAI TANÁR MŰVEI.

UJJLENYOMATOK.

〈Gábor Béla dr. rendőrkapitány „Ujjnyom a bűncselekmény helyszínén" című most megjelent érdekes és tanulságos könyvéről.〉

Mint minden emberi tevékenységben, úgy a rendőri nyomozásban is nagy változást s könnyebbséget hoztak a modern idők. Telefon, telegráfia, automobil áll a rendőrség szolgálatára, csodás szimatú kutyák segédkeznek a bűntettes föltalálásában, s ha az agyafúrt gonosztevő a technika legujabb vivmányainak igénybevételével követi is el bűncselekményét: a rendőrség szintén hatalmas modern apparátussal, szinte tudományszámba menő nyomozó-készültséggel iramodik a nyomába. A legtöbb esetben utól is éri.

A legujabb időkig sok gondot okozott a rendőri közegeknek a személyazonosság megállapítása. A visszaeső bűnös hacsak lehetett: titkolta az igazi nevét, álnevet mondott be, s csökönyösen megmaradt ebbeli »incognito«-ja mellett, mert igy a bíróságok — kezdő bűnözőnek véve őt — enyhébben bántak el vele, mint bántak volna, ha ösmerik a conduitlistáját.

A hivatásos betörők s más bűntettesek emez aranykorának már vége szakadt; akár álnevet mond be, akár megtagad személyéről minden

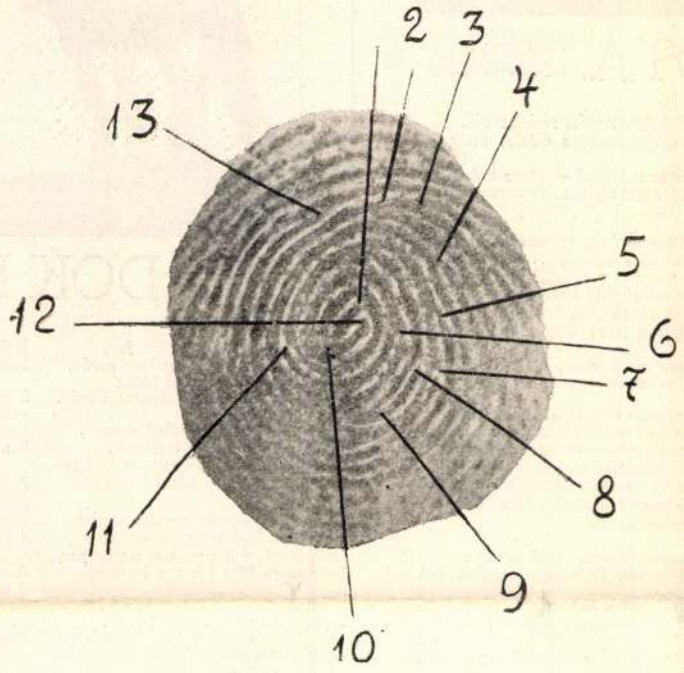

A HELYSZINI LENYOMAT ÉS A NYOM EGYENLŐEN KIVÁGOTT PAPIROSSAL FEDVE, A SAJÁTSÁGOK EGYENLŐ MEGJELŐLÉSÉVEL.

fölvilágosítást: a daktiloszkópia segedelmével csalatkozhatatlanul a fejére olvassák egész nacionáléját, s minden addig átélt elítéltetését. A rutinos gazember éppen ezért meg sem kisérli már az álnév bemondásával való taktikázást, tudván, hogy úgysem ér vele semmit.

A daktiloszkópiának kitünő szakértője nálunk Gábor Béla dr. rendőrkapitány, ki már korábban is írt »Dactyloscopia« címen egy a személyazonosítást tárgyaló munkát, most pedig egy újabb művében a helyszini ujjnyomnak fontosságát fejtegeti a nyomozás szempontjából. Ez újabb könyvének címe: »Ujjnyom a bűncselekmény helyszinén. A helyszini ujjnyomok nyomozásban és vizsgálatban való felhasználásának tankönyve. Ára 2 korona. Kapható a szerzőnél: Budapest I, Kruspér-utca 5.« A csinos könyvben vagy hatvan magyarázó ábrát meg fotográfiát találunk, amelyek közül néhányat mostani számunkban le is közlünk.

A daktiloszkópia annak a fölismerésén alapszik, hogy az ujjpárnák recézettsége minden embernél más és más ábrákat mutat, s hogy ezek az ábrák állandóak maradnak: a késő öregkorban is ugyanazok, mint a gyermekkorban, mindössze hogy a bőrfodrok vastagabbakká lesznek. S e rezézet el sem tüntethető másképpen, mint legföljebb a húsig való lenyúzással, aminek végigszenvedésére pedig aligha vállalkoznék valaki. Amióta a daktiloszkópiát az összes művelt államokban rendszeresítették a személyazonosság megállapítására: jó néhány millió ember ujjlenyomatát vizsgálták meg, de két azonos ujjrecézetű embert még nem találtak sehol sem, sőt még ugyanazon egy embernél sem tapasztalták soha, hogy valamelyik két ujjának azonos lenyomata lett volna.

Az ujjlenyomatokat a rendőrségnél a vonalak adta ábrázolatok 〈ív, tornyos ív, singes és orsós hurok, középtömlő, oldaltömlő, örvény stb.〉 szerint hét osztályba sorozzák, s ezeket ismét a vonalak száma és bizonyos sajátosságok szerint több alosztályba, úgy hogy a személyazonosság megállapítása éppenséggel nem okoz hosszadalmas munkát.

Nemcsak a személyazonosság megállapításánál, de a bűntettesek nyomozásában is nagy jelentősége van az ujjnyomnak. Majd minden bűnesetnél ott marad a tárgyak egyik-másikán a tettes keze nyoma, s ez az ujjlenyomat olykor a nyomozás céljára értékesíthető. A budapesti rendőrség e lehetőségnek már eddig is gyönyörű példáit adta.

Legérdekesebbek azok az esetek, amikor a tettes nem is álmodik arról, hogy micsoda döntő bizonyítékot hagyott hátra. Megfogott például valami butordarabot, valami papiroslapot, porcellán- avagy üvegedényt, s e megfogással egyszersmind rajta is hagyta ujja nyomát. Ha a rendőrség eléggé körültekintő: kutat az efféle nyomok után, s a segedelmükkel könnyű szerrel megállapítja a tettes személyét.

Csak az a kár, hogy a különféle rendőri hatóságok minálunk még nem fordítanak elég gondot a daktiloszkópia ebbeli használhatóságának igénybevételére. Pedig a szélesebb körű, országszerte való sűrű alkalmazás kétségtelenül hasznos volna: a nagy nyomozási érdekek kielégítésén kívül közvetve hozzájárulna a daktiloszkópiai technika fejlesztéséhez is.

Erre pedig szükség van. A modern gonosztevők furfangosabbak is, cinikusabbak is a régieknél. Ha elérhetnők, hogy nem nyúlhatnak idegen dologhoz a nélkül, hogy el ne árulnák magukat: nagy megnyugvására volna az egész társadalomnak.

NAGYÍTOTT UJJLENYOMAT. Az ujj recézete csigavonalat ir le. Az ilyes ábrát a daktiloszkópiában örvénynek nevezik.

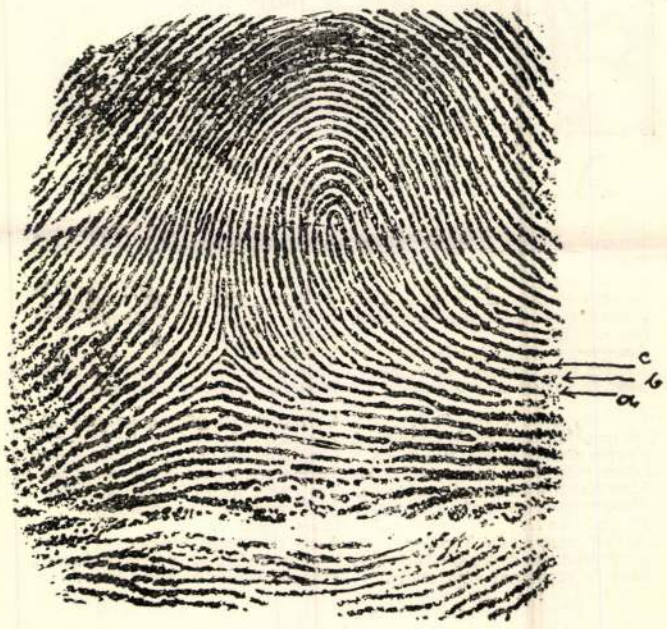

NAGYÍTOTT UJJLENYOMAT. Az a, b, c vonalakat nyomon követve, látjuk, hogy azok fölfelé kanyarodva, a lenyomat közepe felé hurokszerűen alakulnak. Ezért huroknak is nevezik s többféle fajtájuk van. Az „a" betűvel szemben egy úgynevezett „deltát" is látunk

MESE VOLT, VÉGE VAN !

MUHITS SÁNDOR RAJZA

Művészet 1906.

fest. Nem rajzol többé s nem jelzi betűkkel vázlatkönyvében a vidék, az ég és felhők színeit, mind azt régebben a bécsi iskola receptje szerint tette. Festékes dobozzal jár-kel hegyen-völgyön. Palettájáról lassanként egészen letörli a düsseldorfi iskola aszfaltos festékeit. Tájkép-tanulmányain egyre frisebb közvetetlenséggel mosolyognak a természet színei. Egyik-másik vázlatát, ha nem lenne kissé levegőtlen, szinte Szinyeinek tulajdoníthatnók, aki Gundelfin-gerre élte utolsó éveiben kétségtelenül hatás-sal volt. 1891-ben a Műcsarnok kiállítására küldött festményei közül a Nemzeti Múzeum-ban levő Árva várát 150 forintért az állam veszi meg. Gundelfinger ez első és egyetlen anyagi sikerének ugyancsak örül; öröme még-sem zavartalan, ami egyik Keletihez intézett leveléből is kiviláglik. Árva vára egyik régibb tanulmánya s amikor a kiállításra küldi, esze ágában sincs, hogy eladja; árát sem közli. Keleti biztatására, hogy a Múzeumban még nincs képviselve, mégis átengedi művét, de előbb lemásolja, mint sikerei egyetlen emlékét.

Irataiban nyoma sincs ennek, ám művé-szünket ugyancsak gondolkodóba ejthette, hogy fejlődése épp azon korából való művét vásá-rolták meg, amelynek irányával a legjobb akarattal szakítani kezdett. S mintha meg-zavarta volna a váratlan siker, befejezett fest-mény nem kerül ki többé keze alól. Csak tanulmányokat fest, azok is túlnyomó rész-ben felhőket ábrázolnak. Nagyratörő, de élete viszontagságaitól csaknem szakadatlanul lenyü-gözött lelke élete utolsó éveiben szinte szün-telenül a felhők világában kóválygog. Felhőket fest szép és borús időben egyaránt, de kivált viharok idején, amikor a legfagyosabb szélvész sem riasztja el krompachi udvarháza tornácá-ról. A művész második házasságából szüle-tett lányának birtokában még ma is félszáznál több felhő-tanulmány van. Egy ilyen felhő-tanulmány festése közben hűlt meg s szerzett halálos végű tüdőgyuladást. Gundelfinger Gyula meghalt 1894 május 3-án Krompachon, ahol egy domb tetején temették el. Sírja fölé egyet-len leánya most építtet emlékkápolnát.

Festőnk hagyatékából Szinyei Merse Pál válogatta ki a Nemzeti Múzeum birtokába került képeket. Számos művét még életében ajándékozta el ismerőseinek. E munkái java-részt Sáros vármegyében magánosok kezén vannak. A Nemzeti Szalon minden bizonnyal kegyeletes dolgot művelne, ha e munkákat s a művész lányának birtokában levő képek javát valamelyik gyűjteményes kiállításával kapcsolatosan bemutatná.

DIVALD KORNÉL

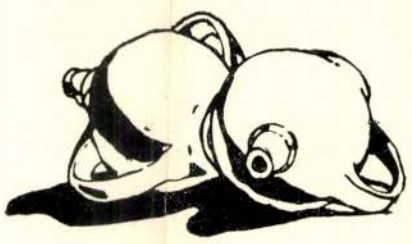

GULLIVER
MUHITS SÁNDOR RAJZA

Művészet 1905. 345 l.

Muhits Sándor

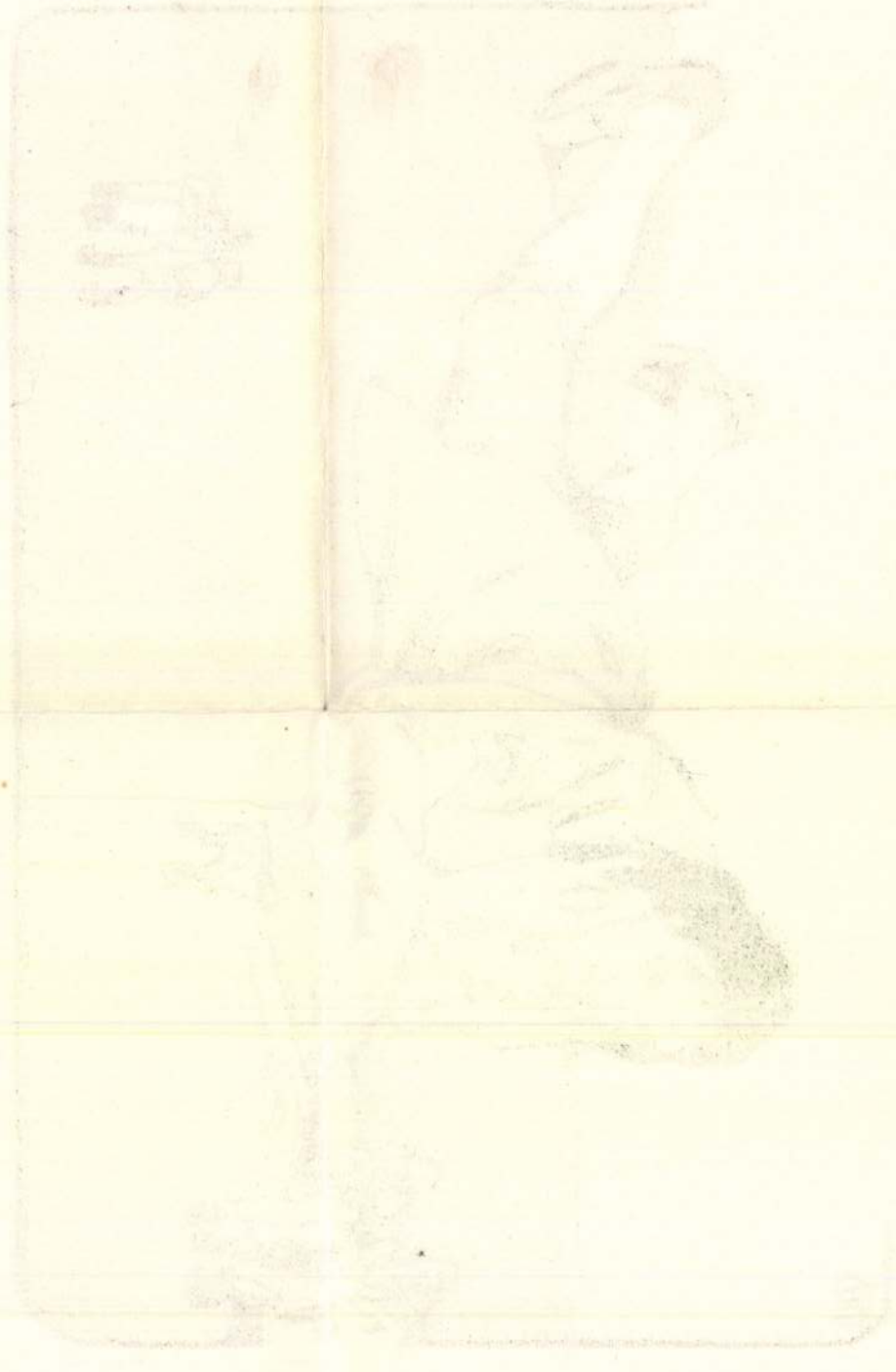

NÉHÁNY SZÓ A VÁROSKÉPRŐL

Budapesten egész háztömböket romboltak le ebben az évben, hogy helyükre új, az eddigieknél sokkalta nagyobb méretű épületek kerüljenek. A Lágymányos sűrűn lakott városrésszé fejlődik, holott még nem is olyan régen búza vagy széna nőtt a mai utcák helyén. Vidéki városaink egész sora, serényen épít, terjeszkedik, vagy eltünteti az utcaképből a patriarkális idők téglából épített tanúit, hogy a fejlődéshez mért nagyobbszabású épületeket juttasson a házsorba. Kecskeméten a sors keze döntötte meg százszámra a régi falakat: a város nyilván meg fogja ragadni ezt az alkalmat arra, hogy nagyobb stílusban újuljon meg. Mindenfelé meglehetős serényen folyik a városépítés, a terjeszkedés, a nagyobbodás. Nevezetesebb városaink tereinek, utcáinak képe minden bizonyára jelentős változáson esik át: építészetünk sok emléke, félmult idők tanúja, tünik el nyomtalanul s nemcsak a fővárosnak, hanem a vidék központjainak is olyforma képe kezd kialakulni, amely egykor szinte okmánya lesz századeleji építészetünk jellemének.

Szinte azt mondhatnók, hogy akárhány esetben nem is az egyes épület művészi alakításáról van szó, hanem új utcakép, sőt városkép formálásáról. Az építész, aki így fogja fel, hirtelenül temérdek nehézséggel áll szemben, de annál érdemesebb a problémával való foglalkozás.

Volt idő, s még a félmultban, amikor például Budapesten, inkább az utca, mint a lakó számára építették a házakat. A nagyvárosi háznak bele kellett illeszkednie bizonyos normál-méretekbe, hogy valamennyi szép gleda̋ban álljon, mint Nagy Frigyes katonái. A szimmetriához való következetes ragaszkodásban a bérház ál-palotává lett, de a renészánsz vagy barokk kulissza mögött keservesen rosszak voltak a lakások. Mert azoknak is a homlokzat külső, megszabott sémájához kellett illeszkedniök.

Az idők változtak s újabban láttunk városi bérházakat, amelyeket nem kötnek már a régi nyügök s amelyek a szimmetriát sem tartják fontosnak. Sőt odáig is alakulhatott itt-ott a dolog, hogy nem tekintik fontosnak a homlokzatot sem. Egy kiterjedt munkásságú építészünk mondotta nemrégiben, hogy ő tulajdonképen alig törődik a homlokzat kiképzésével. Fő az alaprajz — úgymond, — a tér helyes, találó, leleményes beosztása. Legyen minden helyiség a maga rendeltetésének megfelelő, akkor jó a ház. Hogy azután a homlokzatra miféle dísz kerül — így folytatta — vagy miféle stílus nyelvén beszél az, meglehetősen másodrendű kérdés.

Értjük, hogy valaki ilyenformán is elmélkedhetik az épített műről. Mert az utolsó

TÓ
MUHITS SÁNDOR RAJZA

ötven esztendő műtörténeti építészete ugyancsak nagy válságba döntötte az alaprajzot, a tér helyes és művészi elosztását, modellaturáját. Könnyen elképzelhető, hogy valaki torkig megtelik az örök renészánsz-utánzásokkal, amelyek oly kegyetlenül rossz lakásokat takargatnak kölcsönvett cifra ruháikkal. S érthető, hogy az a valaki a másik végletbe esik s már csak az épület belső kiképzésében lát művészi feladatot.

Mi alig követhetjük ezt az okfejtést. Mert a házak nem csupán emberek lakásai, hanem egy nagyméretű, hatalmas műtárgynak, a városnak is, szerves részei. Az az egyszerű tény, hogy a város házakból áll s hogy a városban élő ember a házaknak nem belső alakítását, hanem rendszerint csupán külső formáit látja, annak a feltevésére késztet minket, hogy nagyon bő művészi munka juthat az építésznek a ház külső kiképzésében is. Hisz a város művészi arculata, az utcakép nem a házak belső beosztásától, hanem attól a hatástól függ, amelyet bennünk külseje kelt. Ha nagy hiba volt az, hogy még nemrégiben is, mostohán bántak a belső téralakítással, úgy nagy hiba az is, ha az épület utcasori, külső hatásával keveset törődnek vagy azt egyenest mellékes szempontnak fogják fel. Míg az első felfogásból hiányzott a tulajdonképeni cél iránt való érzék, úgy a másikból hiányzik a nagy koncepció, a városnak mint nagy egységnek artisztikus megértése.

Az utcakép művészi kialakítása elé, igaz, nagy nehézségek tornyosulnak. Az első és legsúlyosabb az, hogy az utcasor házait nem egy mester tervezi, hanem sokan, egymástól nagyon különböző építészek, akik műveik koncepciójánál alig vannak tekintettel egymásra, a szomszédságra, az egész utcasor jellegére. Ezen alig lehet változtatni. Némi egységet mégis látunk itt-ott, ez nem annyira az

Művészet 1911.

Muhits Sándor

Az óbudai gázgyár
kisdedővó jának
fali diszeiből.

Diszitő Művészet

I. évf. 7–10. sz.

Maria Antonia:

Derékig, kissé balra for
mely előtt a „GALLIA"-t és
cziaországot s Austriát ábr
fognak. Hajéke és fülbe
lelógó gyöngyszemmel. s
csipkéből való, vállra
veszik könnl, melyeket repr
három sorban:

MARIA ANT

Regina Franciae, n
nata d. 2. V

legalól balra: „I. M. Mil
jobbra: „I. E. Nils.

Rézmetszet, méretei a

930

Muhits Sándor

158	Fürdőzők, olajf.	5000
159	Krisztus, olajf.	5000
160	Proletárok. rajz	1000

Kéve XVI. kiáll. 1925

Nemzeti Szalon

rozassal.

nak immár és szinte mint „ősök“ tekinthetnek az uj gárdára, amely megint a legifjabbakból alakult. Egyik sajátossága, érdeme és zavartalanul szép életének egyik magyarázata, hogy a „Kéve“ sohasem merevült egy nemzedék konzerváló egyesülésévé, hanem időnként meg-megújhodni törekedett és a fiatalokkal és legfiatalabbakkal frissitette föl sorait.

Másik jellemző tulajdonsága ennek a csoportnak, hogy sohasem zárkózott össze egy bizonyos irány képviseletévé, hanem elfogulatlanul válogatott a legkülönbözőbb irányok tehetséges képviselői között. Annál inkább megbecsülendő tulajdonság ez, mert a „Kéve“ alapjában véve konzervatiy érzésü csoport volt mindig. Talán az egyetlen müvészegyesületünk ma is, a melynek működésében bizonyos elvek hagyományszerüen érvényesülnek. Az egyéniség előtt azonban hagyomány és elvek hatalma mindig megállott. Az egyéniség, ha még oly szokat-

MDK

Muhits Sándor,

a grafikai osztályon a tipográfia tanára.
A diszitö festés szakosztályán is oktat.

Iparmüvészeti Iskola Értesitöje. 1911-12.
Jelentés az 1911-12-iki iskolai évről. 9-12.l.

Muhits Sándor

l.

Szinészeti Lexikon

I. 475. l.

Elkezdett a lépcsőn lefelé haladni.

Muhits Sándor

festi

l.

Dornyay Béla dr.

Fellenthali Fellner
Jakab tatai épitő-
mű[illegible]ről Bp. 1930

14. l.

Sztrophé, styl

$\not{2}3$

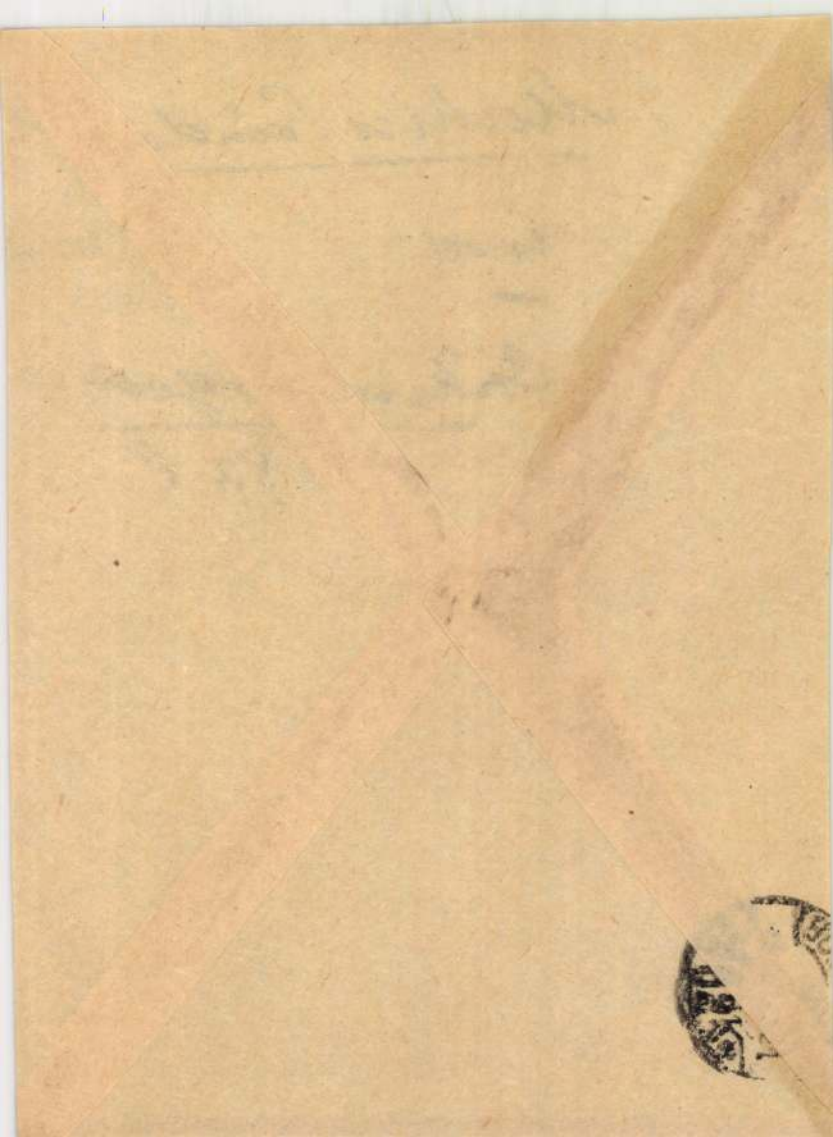

Mukics Sándor

ired

—

Csíkvári tegeá

97 l.

M Ű V É S Z E T
V.évf. 1906.
34.l.

Péczely Béla

M u h i t s S á n d o r :

Taligák.

Tusrajz.

M Ű V É S Z E T
V.évf. 1906.
22.l.

Péczely Béla

M u h i t s S á n d o r :

Könyvdisz/Falusi jelenet/

Tusrajz.

M Ű V É S Z E T
V.évf. 1906.
19.old.

Péczely Béla

M u h i t s S á n d o r :

Könyvdisz/Temetőkapu/

Tusrajz

M Ű V É S Z E T
V.évf.1906.
241.l.

Péczely
Béla

M u h i t s S á n d o r:

Mese volt, vége van!

Vizfestmény.

M Ű V É S Z E T
V.évf. 1906.
379.l.

Péczely
Béla

M u h i t s S á n d o r :

Fejléc/Lovag/

Tollrajz.

M Ű V É S Z E T
V.évf. 1906.
2.old.

Péczely Béla

M u h i t s S á n d o r :,

Könyvdisz/Táncoló parasztok/

Tusrajz

M Ű V É S Z E T
V.évf. 1906.
3.old.

Péczely Béla

M u h i t s S á n d o r :

Könyvdisz/Március/

Tusrajz

M Ű V É S Z E T
V.évf. 1906.
122.l.

Péczely Béla

M u h i t s S á n d o r :

Fejléc./Tárca-Papirszeletkék/

Szénrajz/Don Kihóte a szélmalom előtt/

M Ű V É S Z E T
V.évf. 1906.
1.old.

Péczely
Béla

M u h i t s S á n d o r :

Fejléc.

Tusrajz

M Ű V É S Z E T
V.évf. 1906.
6.old.

Péczely Béla

M u h i t s S á n d o r :

Könyvdisz/Kálvária/

Tusrajz

M Ű V É S Z E T
V.évf. 1906.
7.old.

Péczely Béla

M u h i t s S á n d o r :

Könyvdisz/Szerelmes par/

Tusrajz

M Ű V É S Z E T
V.évf. 1906.
10.old.

Péczely Béla

M u h i t s S á n d o r :

Könyvdisz/Péter és Pál/

Tusrajz

Képes Peszi Hirlap 1929LIjun.20.2 o.

Rozgonyi

Muhics Sándor: A Revizios Lobogó

terve. 7x9.

M Ű V É S Z E T
IV.évf. 1905.
302.l.

Péczely
Béla

M u h i t s S á n d o r :
Záródisz/Olvasó kislány/
Tusrajz

M Ű V É S Z E T Péczely
IV.évf.1905. Béla
295.l.

M u h i t s S á n d o r :
Záródisz/Faun és szöcske/
Tusrajz

M Ű V É S Z E T
IV.évf.1905.
344.-345.l.
között.

Péczely
Béla

M u h i t s S á n d o r :

Gulliver.

Szines tusrajz

Egész oldalas reprodukció
három szinnel

M Ű V É S Z E T
VI.évf.1907.
237.l.

Péczely Béla

M u h i t s S á n d o r :

Istenáldás.

Rajz.

M Ű V É S Z E T
VII.évf.1908.
201.l.

Péczely
Béla

M u h i t s S á n d o r :

Fejléc/Békák/

Tusrajz

M Ű V É S Z E T

Péczely Béla

VI.évf.1907.
352.l.előtt

M u h i t s S á n d o r :

Bandi karikása

Vizfestmény/ifjuságí illusztráció/

Szines melléklet

MŰVÉSZET
VI.évf.1907.

Péczely Béla

408.l.

Muhits Sándor:

Záródisz/Fekvő kutya/

Tusrajz

MŰVÉSZET
VI.évf.1907.

Péczely Béla

409.l.előtt

M u h i t s S á n d o r :

Megyünk Debrecenbe.

Vizfestmény/Ifjuságí illusztráció/

Szines melléklet.

MŰVÉSZET
VI.évf.1907.
.411.l.

Péczely Béla

M u h i t s S á n d o r :

Záródisz/Béka/

Tusrajz

Muhics Sándor

orosz hadifogságban

1.

Hadviselt nuvászer

Kiáll. Múcsarok

1919.

Bevezetésben

BUDAPEST,
V., JÓZSEF TÉR 9.
TELEFON: 83-3-62.

1934.december 4.

r. Szentiványi Gyula urnak,

Budapest.

---

birtokában mellékelten van szerencsém
küldeni és vagyok szolgálatára készen,

kiváló tisztelettel

EISLER ALADÁR

MDK

Muhits Sandor tanar

Hét művel vett részt a "KÉVE" Münchenben 1914-ben rend.kiallitasan.

Szablya János: A Kéve könyve. 1916. VIII.k.

Muhics Sándor

Károlyi emlékserleg
(Tervezte Muhics
Sándor, készítette
Herpka Károly)

Gutenberg Lex.
TX.K.

Muhits Sándor

KITÜNTETÉSEK. Az Iparművészeti Társulat pályázatán a serleg tervére hirdetett 400 K első díjat Muhits Sándor, a 200 K második díjat Mayer Antal kapta. A szivardoboz első díját nem adták ki, a 200 K második díjat Mayer Antal kapta. A Szabó-féle hirdetési rajz pályázatán a 150 K első díjat Szirontai Lhotka István és Biró Mihály, az 50 K második díjat Kron J. kapta.

Művészet 1909

321. l.

Muhits cód.

Muhits Sándor

Hegedi
dóm
[illegible]ód falképei

Nemzeti Magazin

1930. nov. 9
Képekkel

műv.

m. 28

1 köt. 8 h

Éber

Lánló

A Rákóczi-freskó.

Különlenyomat a Művészet 1912-ik
évi 9-ik számából

Muhits Sándor

festő

a szegedi fogadalmi templomban festette a kupola alatti négy sarokpillérre az őszövetségi jeleneteket, a pillérek feletti ivekben a próféták, pátriárkák és angyalok képeit, továbbá a csegelyeken a négy főerény jelképeit.

Horvtemplép

58.1.

Muhits Sándor

Borsod vármegye tör-
ténetét szemléltető tér-
kép fenntitt a Borsod-
Miskolci Muzeumban

Halm Lerich

313. l.

Muhits Sándor

1925. okt.-nov. Kiáll-
A Képzőművészeti Fős-
kola növendékeinek ki-
állításával kapcsolatban
a miskolci városháza
tanácstermeiben fenti ál-
sal tervezett és Német-
hyné által készített tex-
tilmunkák bemutatása.

Halm Lesztek

26 g. l.

MUHITS SÁNDOR

Mátyás királyt ábrázoló üvegablak terve

HAULISCH Lenke: Az 1980-85 közötti uj szerzemények kiállítása Kiscellben. = TBM XXIV. Bp., 1991 235.p.

36 FREDERICK PENBERTHY.

SEVERAL

NEW PARISIAN PRODUCTIO

IN

FAN SCREENS.

Four Feather Real Ostrich Lyre, any shade, 12s. 9d.

Or dyed to match, same price.

Many New Designs in Screens, from 10/9 to 18/9

Pink (the New Screen). This is very beautifully formed with Swan Feathers curling towards the front, and the centre is filled in with Black

390, OXFORD STREET, LONDON, W.

CASH PAYMENT WITH ORDERS OR DEPOSIT A

OPENED SEE PAGE 13

MUHITS *Sándor*, festő és iparművész, * Peterd 1882, márc. 9. Budapesten végezte tanulmányait, u. o. kezdte meg működését. Tanára az Iparművészeti Iskolának. Számos nagyvonalú grafikai munkával, illusztrációval keltett feltűnést, dekoratív festményekkel díszített templomokat (Zala, Bihar, Kunszentmárton), üvegfestményekkel a marosvásárhelyi kultúrpalotát, serlegeket tervezett (Steindl-Céh), kerámikai munkákat végez. 1921—1926-ig vezetője volt a miskolci művésztelepnek. A Kéve tagja. Szovjettemetés Oroszországban c. képe a főváros tulajdona.

E. G. II 151 l

N. 1670

Vászon, méretei 96·5 : 91 cm. — Lelt. sz. 4286. — Becsértéke 15000 K. — Néhai gróf Pálffy János hagyománya 1907 november 14-én (1429–908). — Az átvételre és az átvétel jóváhagyására vonatkozó adatokat lásd a 4203 lelt. számnál. — Bejelentetett 1913 márczius 16-án (453–913).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Szépművészeti Múzeumban. 1913 : 84. *Jan Ochterwelt:* Hollandi család.

Jegyzet. Az e festményre vonatkozó egyéb adatok és pedig:

a) a törzsleltárban (1920–908. pag. 54. Nº 59). *Jan Ochterwelt:* Ölgemälde, eine Familie darstellend. Im schwarz gekehlten Holzrahmen mit Goldstab (II. Salon);

b) a leltári kivonatban (2080–908. pag. 12. Nº 17). *Jan Ochterwelt:* Eine holländische Familie aus den vornähmsten Ständen. Ölgemälde, im schwarzen Rahmen mit Goldleisten, gekauft bei Miethke in Wien 1894. 95 hoch, 90 breit (II. Salon);

c) a hagyományi jegyzékben (1893–912. Nº 85). *Jan Ochterwelt* (Uchterwelt): Hollandi család.

d) az átvételi okmányban (2165–912. Nº I : 85). *Jan Ochterwelt* (Uchterwelt): Hollandi család. Vászon, 96·3 : 91·5 cm.

Haag - 1912
Pálffy

MOL

Mukits Sándor és
Helbig Ferenc
iparművészek

vállalták a művészi oktatást a nyomdaipari tanfolyamon.

÷ Nyomdászati kiállítás
Grafikai Szemle 1910 évf 6 sz 162 l.

MDK

Muhits Sándor

A "Művészet" Kner Izidor gyomai nyomdász megbizásából, báli meghivó tervére hirdetett pályázatot, amelyen a 600 koronás első dijat Muhits Sándor terve nyerte.

Cikk: Hazai krónika.

Művészet, 1907. 194.lap

MDK

Muhits Sándor, tanár

/1905-ben még jeles növendék a diszitö festés szak - osztályán, Feichtinger Győzö és Sándor Béla oktatták/ Az ékitményes rajz tanára. Elöször kézgyesitö gyakorlatok, majd természet utáni rajz, utána szingyakorlatok, szinek területviszonyai ellentétjei, stb. a menete. Az I.éveseket tanitja.

MDK

Muhics Sándor
grafikus

nyerte el az első díjat 200 K.t
(405 pályamű közül)

÷ Halmos Izor exlibris-pályáza-
tának eredménye.
Grafikai Szemle, 1908 évf 1 sz 13 l.

JEGYZÉKE:

S. Kalivoda Kata: Zászlószentelés 138
S. Kalivoda Kata: Cigány Carmen 139
S. Kalivoda Kata: A mi kertünk 139
S. Kalivoda Kata: Kofák 140
Biró József: Dr. Rácz Vilmosné 141
Kovács Jenő József: Vadászó pogány magyarok . 142
B. Farkas Klári: Árokparton 143
Velten Armand: Arckép 143
Burghardt Rez[illegible] Illés 145
Bokor Vilmo[illegible] 147
sz. Poór Lil[illegible] 148
Vörös Gé[illegible] 148
Rónay E[illegible] 149
Pekáry István: [illegible] 149
Vignali Ráfael arckép [illegible]

A Steindl-cén pályázatot hirdetett egy cénserleg tervezetére. Az első négyszáz koronás díjat Muhits Sándornak, a második kétszáz koronás díjat Szirányi Andornak, a harmadik száz koronás díjat pedig Hendrich Antalnak ítélték oda. Ezenkívül száz-száz koronáért megvásárolták Meyer Antal és Szász-Sommer Vilmos pályatervét.

Kiadóvállalat Békéscsaba 28483

Muhits Sándor

Művészet 1910. 223. l.

TÓTH ISTVÁN: S

III. ÉVF. 21. SZ.

A Nemzetközi Karitász-kiállítás tárlatáról

Muhits S. tanár festménye

Adj, amit csak adni tudsz,
Testvér, ne tűrd, ne engedd!
Minden nyomorgó testvér
A te külön szégyened!

Minden könnyes szempárból
Az Úr Jézus tekint rád.
Ő kér, az Ő kezébe —
Teszed az alamizsnát.

A Nemzetközi Karitász-kiállitás tárlatáról

Muhits Sándor tanár ablakfestménye

Assziszi Szent Ferenc,
a szociális szeretet olasz hőse

Mohrás Frigyes

Karitász almanach 1939.

Muhits Sándor

MDK

Muhics Sámdor és Tarján Oszkár

Asztaldisz, repr.

Magyar Iparmüvészet 1906. 1. sz. 1o.1.

Muhits Sándor

Nádai Pál:

Bábjátékok.

A Műgyűjtő.

1930. 333. l.

Muhits Simon

festő

ind

Skexlib

Apaczy b. n. I. 185.

1905. június 16.

A Magyar Nemz. Múzeum igazgatóságának: Köszönet 1904. évi jelentése 100 példányának megküldéséért (4471/1905.)

PATÓ PÁL

Díszítő Művészet Linometszet Muhits Sándortól

1914. 3. 7.

Muhits Sándor

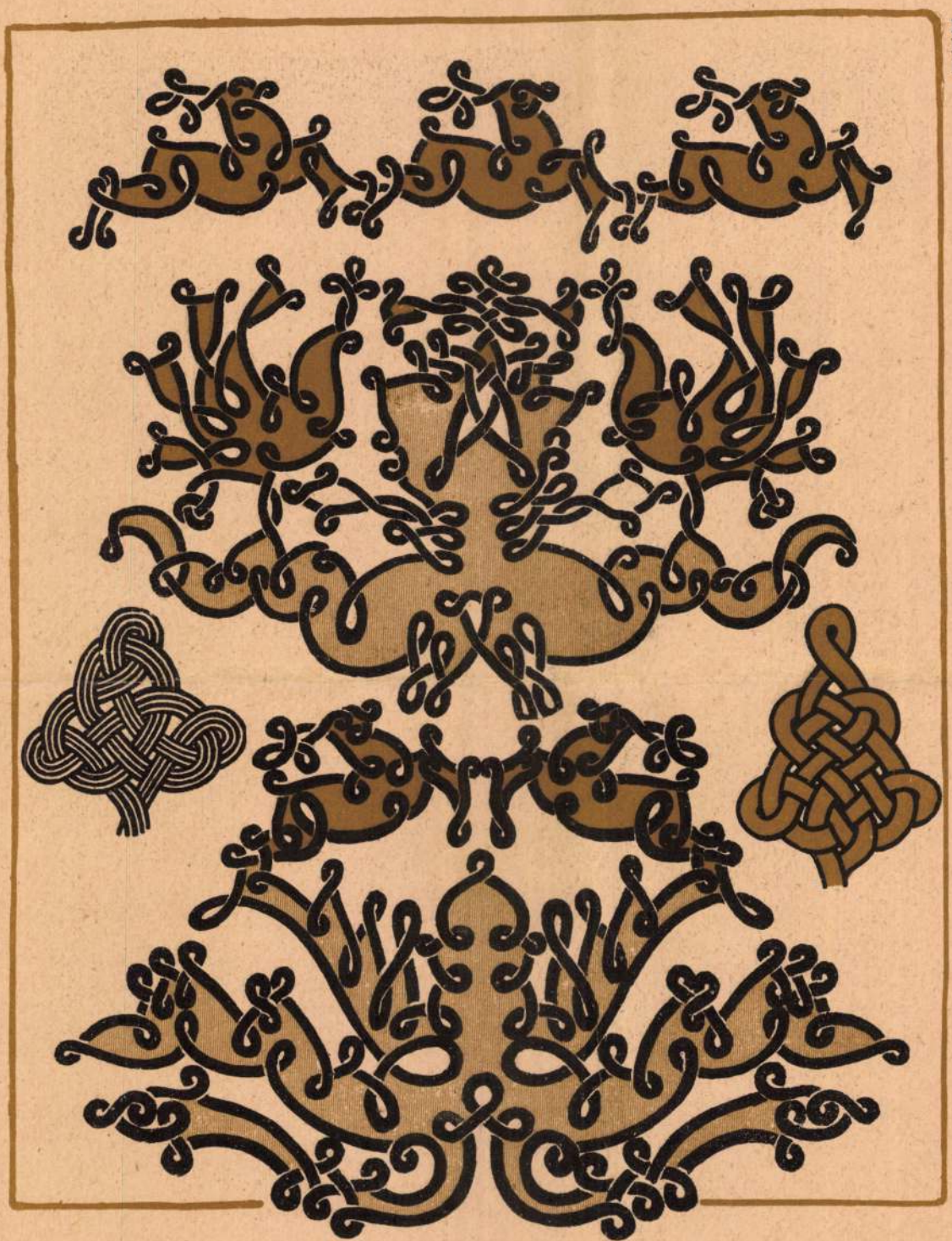

Zsinórváltozatok
Muhits Sándortól

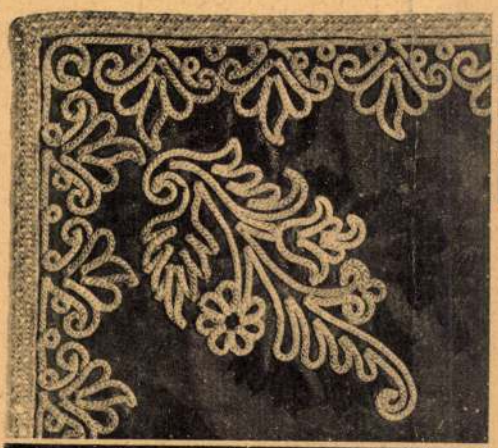

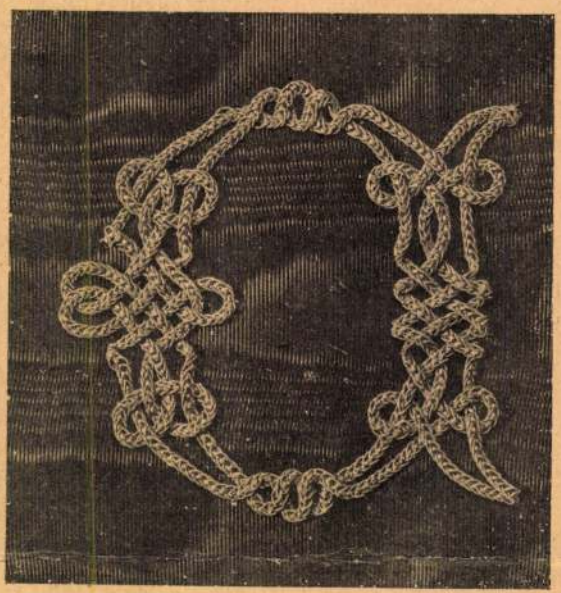

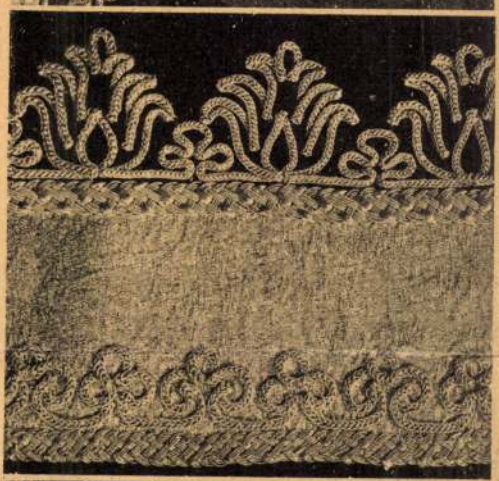

Bocskay-betű,
zászlóra.

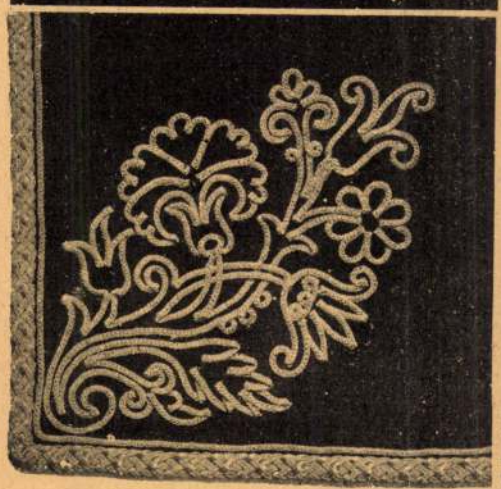

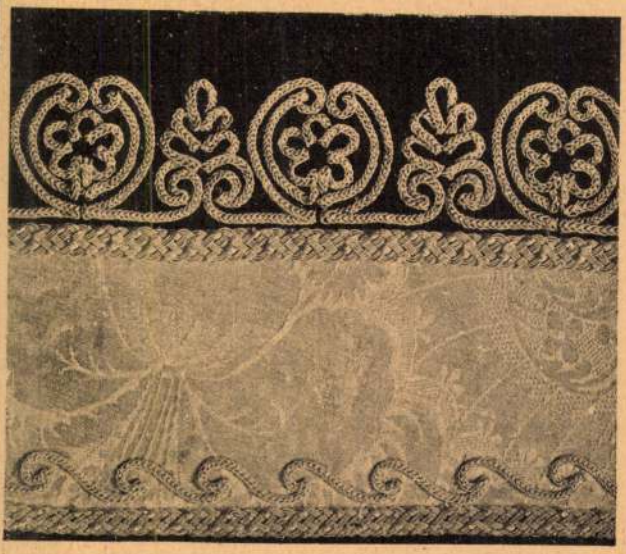

Sujtások
Koleszár Jánostól
az Iparművészeti
Múzeumban

Gombkötés
Népesi Lajostól

A SUJTÁS JÖVŐJE. Arról már szó sem lehet, hogy a férfiöltözeten egyhamar a sujtás módiba jöhessen. Még az uraságí hajduk szarufás mentéi is el vannak jegyezve az enyészettel, fiatal főuraink szivesebben tartják a cilinderes livrés inast. Még talán a női divat lesz a legirgalmasabb, az sok mindenfélét elbir, szorit talán itt-ott helyet a sujtásnak s a zsinórfonatnak is.

Maga a technika azonban oly könnyü, tartós és nemes, hogy ha nem is az öltözeten, de egyéb iparművészeti alkalmazásban okvetlen élni fog. A ráforditott munkát látszatra nézve is megéri. Könnyü csinálni és az eredmény mutatós. Találékony tervezők tarsolyon, párnán, falvédőn, zongora-, asztal-, ágy-teritőn, függönyön stb. nagy sikerrel alkalmazhatják. Sőt amilyen ünnepélyes a diszmagyar ruhán, ugyanolyan méltóságteljes, csaknem történeti hangulatot idéz fel diszbutorokon, egyházi szerelvényeken, baldachínon s más ilyeneken. Mindenesetre megérdemli az iskolai oktatók, a mükedvelők s az iparűzők pártfogását.

JEGYZET. A sujtásra és a zsinórdiszitésre vonatkozó igen becses adatokkal szolgáltak: Koleszár János magyar szabó (Práter-utca 4), Népesi Lajos zsinórkészitő (Papnövelde-utca 6. sz.). A képanyag az iparművészeti iskola, a néprajzi múzeum, az iparművészeti múzeum és báró Nyáry gyüjteményéből való.

SZENTIVÁNYI GÁBOR.

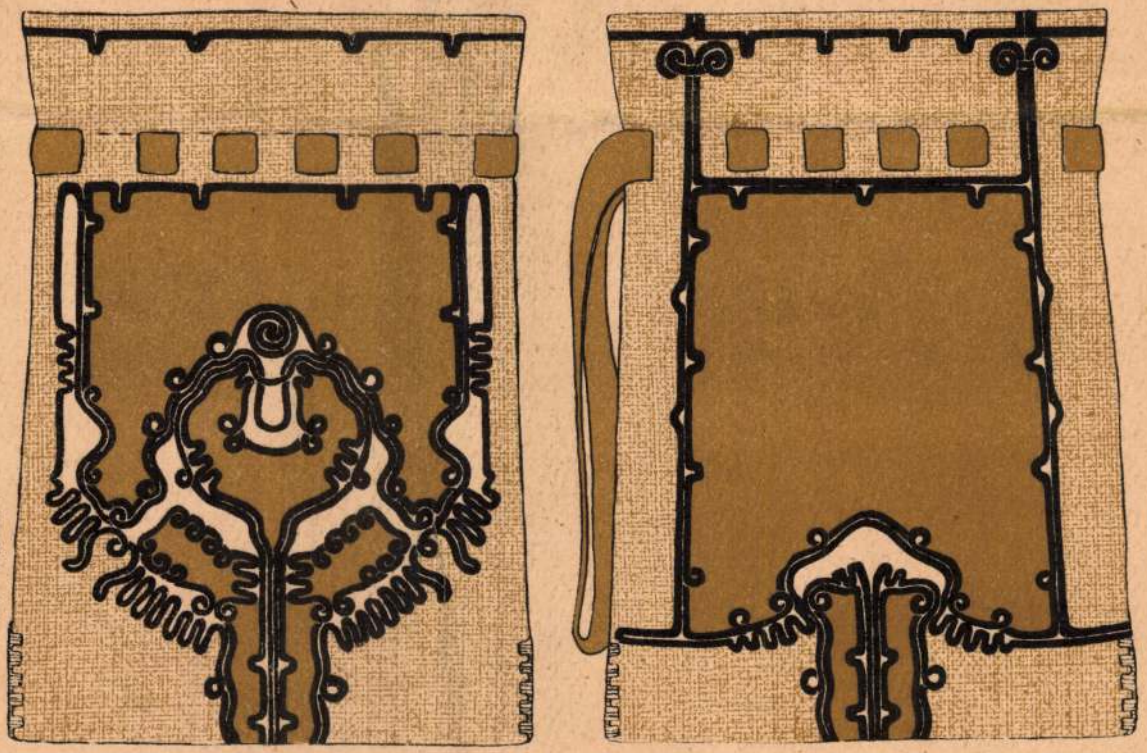

Zsinóros tarsoly
Bükkerti Mariskától
Az iparművészeti
társulat minta-
gyüjteményéből.
Eredeti nagyságban
a részletrajz-íven.

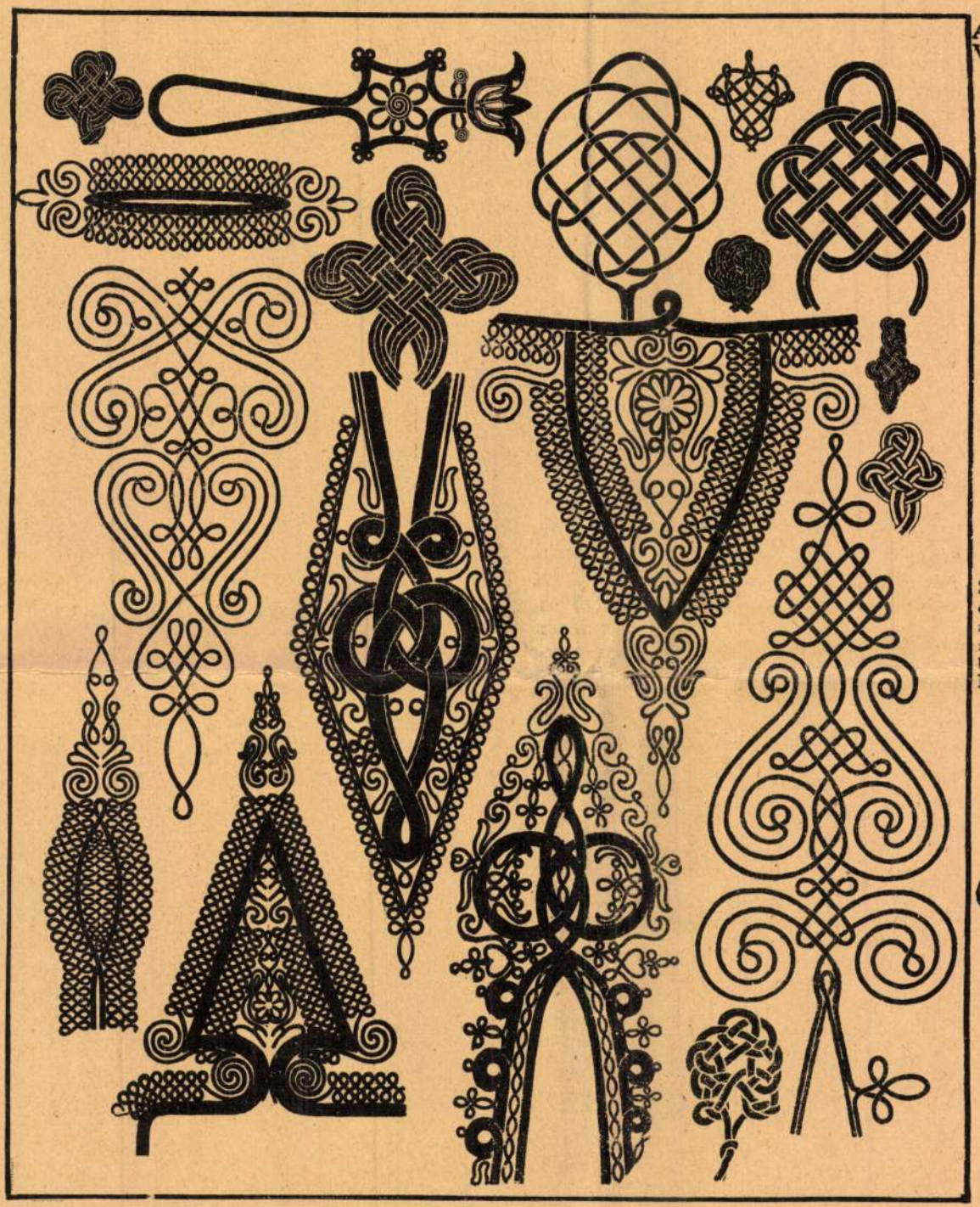

Sujtás
és kötésminták
a néprajzi
múzeumból
báró Nyáry és
Népesi gyűjtéséből.

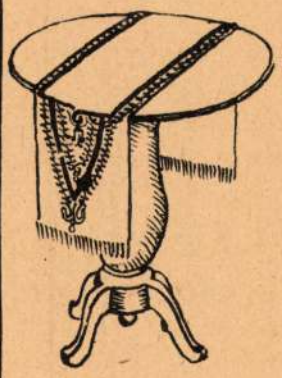

felvarrás nélkül is összefonható: ez a fonásmunka. Többnyire külön gombkötő foglalkozik vele. Gombházat is boritanak horgolt és láncolt módra s mentekötőkre, övre és kárpitosmunkákra használják.

A sujtás mintáját vagy átlyuggatott papirról viszik át por átdörzsöléssel a szövetre, vagy ami még szokásosabb, selyempapirra rajzolt ábrán keresztül varrják a szövetre s utólag huzzák ki, széttépve a papirost, közibül. A vitézkötéseket pedig kivert szögek között bujtatják, azaz fonogatják kampós horgoló segitségével. Úgy mondják, hogy formára készül.

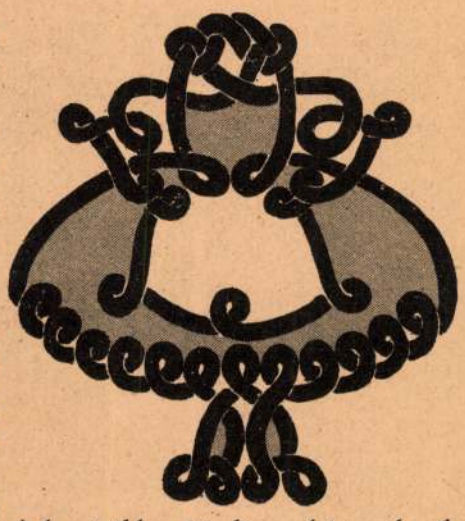

A MINTA. Régi sujtásvarrók a maguk mintáit akként csinálták, hogy egy kétrét hajtott papirra, a hajték mentén, valamiféle fonatot rajzoltak, azt tűvel kiszurkálták s a papirost kinyitva a hajték tengelyében megkapták a szimmetrikus mintát; amit a formája szerint kerekképü- vagy hosszuképünek hivtak. A hosszukás dohánylevél vagy huszárkötés néven is ismeretes. A legrégibb sujtásdisz a hármaskarika és a duplanyolcas, amelynek gazdag fejleménye a különféle vitézkötés. A legfurfangosabban cifrázott a boszorkánykötés. Mindez a fonatos vonalszerkesztés valószinüleg keleti eredetü. Megvan a bizánci művészetben. Dürer fajzai közt is találunk ilyeneket. Lionardo da Vinci keletről hozta bonyolult fonatszerkesztményeit, melyet Academia-nak nevezett.

A „formán" készülő vitézkötés.

A kicifrázásnak virágozás a neve, a sarokdiszt sarokvirágnak mondták. A sujtás rajzolatját vizfolyásos, csúcsos vizfolyás, dupla vizfolyás, lencse karikás, körtvés, szives, patkós, rostélyos, bajuszos, rozmaringos, saskörmös, csigás, halfarku, tulipános, rózsás, macskatalpas, csukafejes neveken különböztették meg. A három ágra oszló „szarkaláb" rendesen valami hasiték vagy ránc végén szerepelt. Mindezeket az elemeket különösen tanonciskolákban kitünően lehet a kézügyesitő rajzoktatás keretében felhasználni.

Járuléka a zsinórdisznek a körte vagy a somformáju gombház. A „körtve végü" többnyire csüngőre áll. A ma divatos fából esztergályozott gyöngyök is igen illenek hozzá.

A kötések közt van: baka-, huszár-, barát-, boszorkány-, vitéz-, pozsonyi kötés stb.

A SZIN. A sujtás legvége és halála az volt, mikor a fekete szövetre is fekete zsinórt hánytak. A minta nem érvényesült, porfészek maradt. A régi aranysujtás piros, meggyszinü vagy kék alapra volt lerakva. A népi viselet is a szint kedveli. Az alföldön a városi polgárok, hajósok és halászok égszin, buzavirágszin, kávészin, őzbőrszin vagy vadgalambszin nadrágra, sötétkék ujjasra rakják a sujtást mindmáig. Rendesen a zsinórzat az alapszinnek egy sötétebb árnyalata; sohasem rikitó és sohasem izléstelen.

A szines sujtásnak és zsinórzatnak még nagy jövője van.

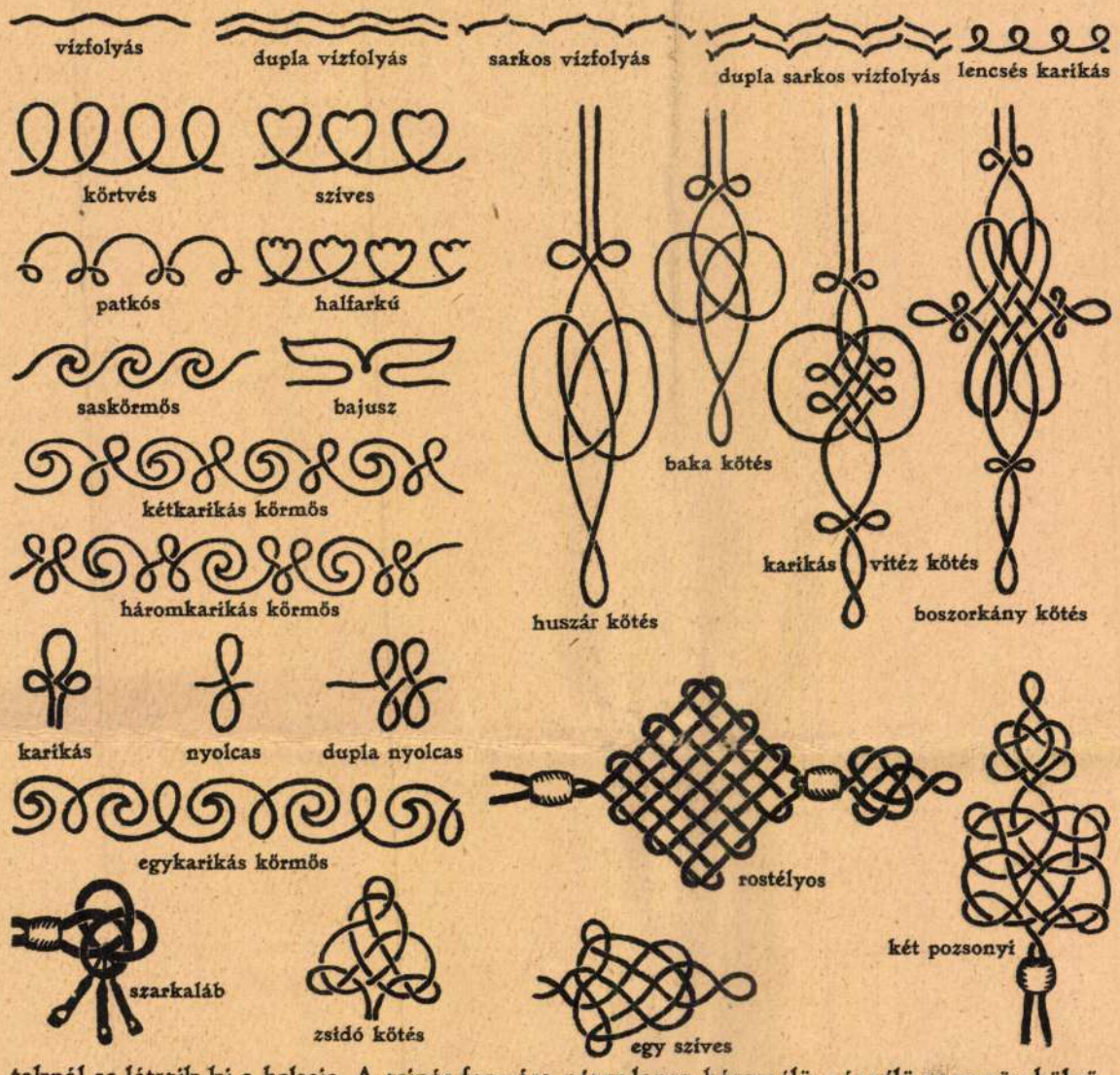

toknál se látszik ki a belseje. A zsinór formára nézve lapos, háromélü, négyélü vagy gömbölyü. Mindkét fele egyformán van verve, mert hol az egyik fele, hol a másik van felül. A lapos most is igen használatos, bogárhátu sujtásnak nevezi a nép.

FELDOLGOZÁS. A sujtásnál a zsinórt közönségesen valami szövedékre tüzdelik és varrják fel. A felvarrás lehet teljesen lelapitva, de lehet csak az egyik oldalán leöltve is. Az utóbbi esetben a zsinórnak nagyobb a vetett árnyéka, minek folytán hatásában erőteljesebb. Az elejét és végét kárpitos tűvel öltik be s az elbujtatott szálvéget a visszáján elvarrják.

A zsinórdiszitések legfőbb jellemvonása a folyamatos fonálvezetés. Minden megszakitás feltünő és sok munkával jár. Bár ujabban, mióta a sokszinüség divatját uralja a női kézimunka, kurtára vágott, sokszinü zsinórból is készitenek tarka sujtást. A zsinór önálló diszitménynyé

A SUJTÁS ÉS A VITÉZKÖTÉS.

ELNEVEZÉS. A sujtás régi magyar díszítő eljárás, így nevezték a dolmány, mente s nadrág lapos zsinórzattal való kicifrázását. Neve és alkalmazása a külföldön is elterjedt. A francia soutachenak nevezi s ma is azzal jelzi a katonai rangfokozatot a tisztek kabátján; Németországban pedig schoitasch néven ismerik. Külön könyvet is adott ki Niedner és Weber kisasszony Lipcsében igen rosz mintákkal, továbbá Th. Dillmont, Soutache cimen Dornach-ban.

Ha a zsinórzatnak mintája előre készül fonás utján s csak utólag varrják fel mint külön elemet, akkor az fonásmunka vagy vitézkötés.

TÖRTÉNETE. A magyar urak és urnők pompázó ruházatain a XVI. század utolsó negyedében tünik fel először a sujtás és a fonás. Az ékkövek, zománcos arany-, ezüstboglárokon kivül az öltönyöket átszötték kalárisokkal, gyöngyökkel, islóggal (aranypikkely), kivarrták török módra skófiummal (arany-ezüst dróttal), de legfőképpen megrakták magyaros sujtással, meghányták zsinórral, vitézkötésekkel. A szalag vagy galándszegés, a paszománt és a drága vadbőrprém helyett jött a sujtás: az arany-ezüst fonálból, majd tiszta selyemszálból vert zsinórzat. Miksa császár (1570-ben) és Zrinyi Miklós már viselték. Ruhaneműn kivül kardkötőre, pártaövre, tarsolyra, kantárra, lódingra stb. is alkalmazták.

A XVIII. század izlésének hatása alatt az öltönyszabás engedett ugyan nálunk keleti jellegéből, de a sujtás megmaradt, sőt a kor díszítő kedvtelésének megfelelően gazdagodott, szinte túláradt. A régi szokás hivei, mint Apor Péter, találtak is elég megróni valót rajta. Ez időtől azonban elválhatatlan tartozéka a diszmagyarnak s csaknem egyedüli képviselője a magyarosság bélyegének. II. József után a „csakazértis" magyar viselet kedvezett a zsinórzatnak. A peleskei nótárius, irja Gvadányi, nadrágjára száz rőf sujtást varratott. 1848-ban Petőfi jó tanitójának zrinyije „mindenféle zsinórral úgy ki volt kanyargatva, hogy a mennydörgös mennykő is eltévedt rajta". A Bach-korszakban pedig — Kabók Imre szerint — nem győzték a szabólegények a zsinórmunkát. A sujtás a nemzeti tüntetés kifejezője lett egész 1868-ig. Azóta a külföldi divatlapok szinte eltörültek a föld színéről, csak némely vidéken a nép használja még, előfordul továbbá a diszmagyar ruházaton, sokszor levitézlett szabófantáziával és ott láthatjuk a 48-as nemzetőrök vitézkötését a mai magyar ezredek legénységének nadrágján is feketesárga színváltozatban.

A ZSINÓR. A sujtáshoz és fonáshoz való zsinórt valaha a gombkötő maga verte a „nyergen" vagy pedig sodrott szálból horgolta. Van zsinórban horgolt, fonott (széles), láncolt és vert. A vertnek a béle vagy lelke köré, ami egy esetleg két-három pamutfonál, csavargatták az arany-ezüst szálat. Majd pedig, mikor a nemes fémet drágálották, selyemmel vonták be. De a selyem nem tartós; kefélésre felkócosodik, úgy hogy csakhamar, a gépi gyártásnál is, teveszőr lett a sujtászsinór borítása. A jó zsinór sürün van fedve, az éles sarkoknál és kanyarula-

Vitézkötések báró Nyáry gyüjtése az Iparművészeti Múzeumban.

DISZITŐ MŰVÉSZET

KIADJA AZ ORSZ. M. KIR. IPARMŰVÉSZETI ISKOLA, BUDAPEST

IX., KINIZSI-UTCA 31. 1914. I. ÉVF. * 1. SZÁM.

BEKÖSZÖNTŐ.

A Díszitő Művészet füzetei az iskola, a műhely és az otthon számára készülnek. Fel akarják szabadítani mindazokat, akik idegen divatlapok és mintatárak rabszolgáivá szegődtek. Tanulóknak, tanitóknak, kézimunkázóknak, iparosoknak, iparművészeknek és műkedvelőknek nemcsak másolható és átformálható díszitő művészeti példákat nyújt, hanem a magyar formanyelv jövőjének kialakitásához is hozzá járulni kiván. Bemutatja a modern magyar művészek díszitő művészeti törekvéseit. Gyüjti, közvetiti, népszerüsiti és terjeszti az olyan tanulságos és izlésfejlesztő alkotásokat, amelyeket népünk és művészeink hoztak létre.

A magyar művészet tőkéje igen gazdag. Kinek-kinek meghozza kamatját, ha — akár hivatásból akár szeretetből — foglalkozik vele. A magyar művészet uj ritmusokat ád és olyan harmoniákat bontakoztat ki, aminők tökéletes egységben csak régi kulturában és a népi művészetben voltak meg. Nem csoda, ha igy az iparművészet is kiárad a maga szükre szabott fogalmi keretéből s nem marad meg pusztán ipari művészetnek, hanem olyan mozgalommá bővül, amely szoros kisérője a mai élet fejlődésének. Kitölti szépségével, izlésbeli finomodásával a lelki szükségleteknek azt a körét, amely a XX. század elején az óriási haladás és tudásmennyiség mellett is épp legjobban hiányzik a kulturemberből.

Annyira már vagyunk, hogy a díszitő művészet elvileg megkapta a maga nagyrabecsült helyét. Sok van azonban még hátra a gyakorlati érvényesülés terén, hogy beszüremkedjék mindenhová s kiszoritsa az izléstelenségek s művésztietlenségek tévelygő gárdáját. Hogy a köztudatba belegyökeredzék: a disz önmagában, művészi alkalmazás nélkül, csak külsőség. Ami ráborul a tárgyakra benső összefüggés hijján, nem egyéb, mint kendőzés, mint cicoma. A Díszitő Művészet gyakorlati útmutatásaival éppen arról ád figyelmeztetéseket, hogy a jó arány és a helyesen alkalmazott disz mellett, mekkora fontossága van a használhatóság, a tartósság, a becsületes kivitel és a megbizható anyag elvének. És hogy nem az a nemes értelemben vett dilettáns, aki kölcsönvett tollakkal páváskodik, aki mások gondolatait szőröstől-böröstől bérbe veszi, hanem aki a mesterség és a művészet kezdő fokait akkora komolysággal sajátitja el, akárcsak a hivatásos iparművész.

A formák és a szinek keresésénél pedig legfőbb vezetőnk a magyar népi művészet marad. Erős ága ez nemzeti kulturánknak, a művészet és iparművészet biztos fészket épithet reá. Mélyedjünk el sok-sok türelemmel a mi magunk dolgaiba. Ne hagyjuk, hogy sok jó alkotásunk mellett figyelmetlenül rohanjon el az élet s idő előtt belegázoljon a divat szeszélye. Értsük, szeressük és követeljük meg a Made in Hungary eszméjét.

Becsüléssel vegyük körül saját értékeinket. Egyedül ez erősiti nemzeti optimizmusunkat, és ez fogja megsegiteni jövő fejlődésünket.

A SZERKESZTŐ.

MDK

Muhits Sándor festőművész

A "KÉVE" művészegyesület ügyvezetőségi tagja 1925-ben.

A "KÉVE" XVI-ik kiáll.kat.1925.nov.29-tol dec.13-ig.

Muhits Sándor

MDK

Szovjet temtés Oroszországban

Műcsarnok 1924 február-március

Muhits Sándor

Vázlat mozgó alakokról.
Szűnidei munka.

I. évfolyam. Tanár Sándor Béla.

A VALÓSÁG ÁBRÁZOLÁSA.

Czakó Elemér : A O. M. K. Iparművészeti Iskola évkönyve. 1913–14. (Budapest 1914)

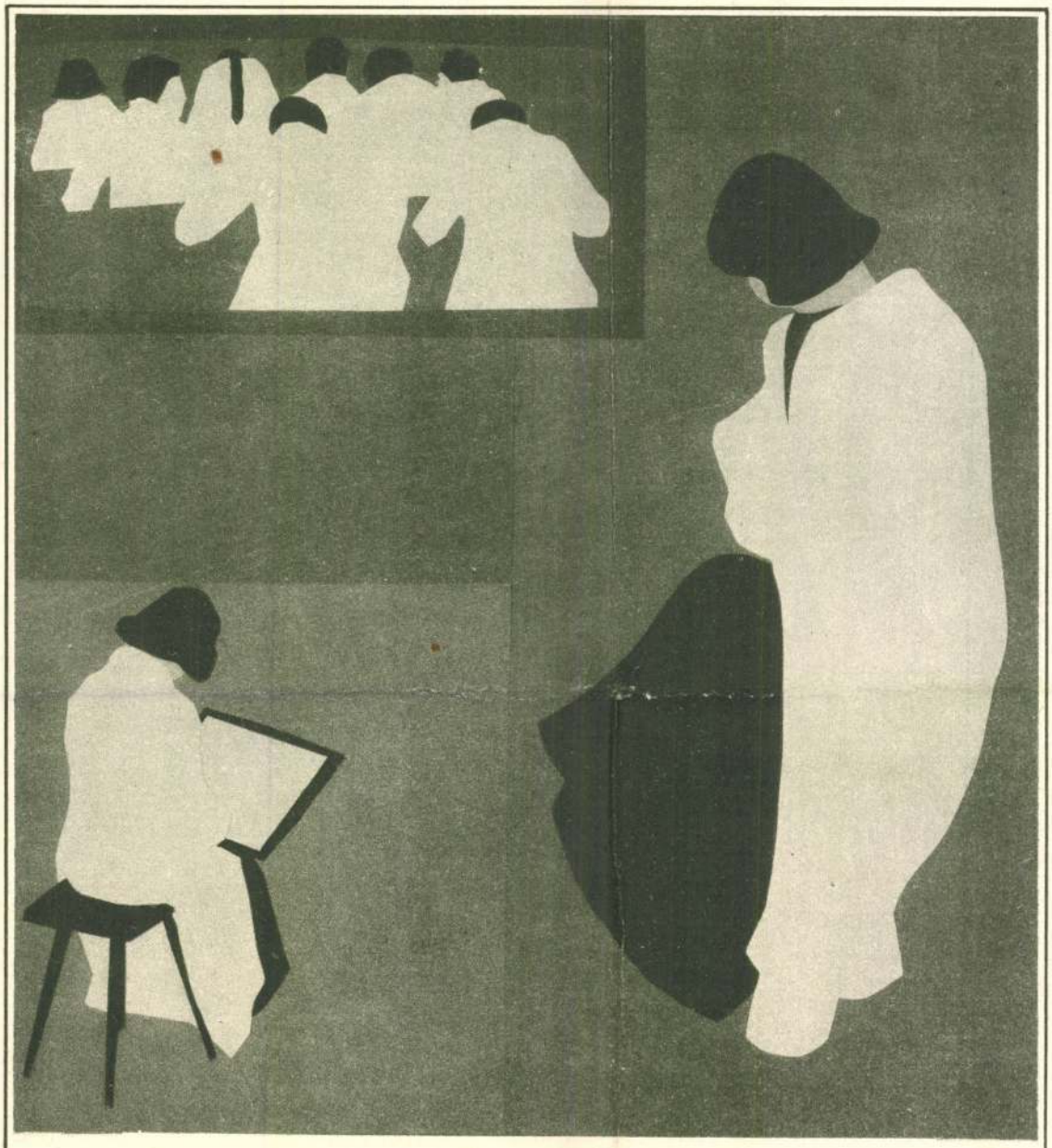

Előrajzolás nélkül — természet után — ollóval nyírva.

I. évfolyam. Tanár Muhits Sándor.

TÉRBELI FORMÁK
testiségének összefoglalása vonalba és síkokba.

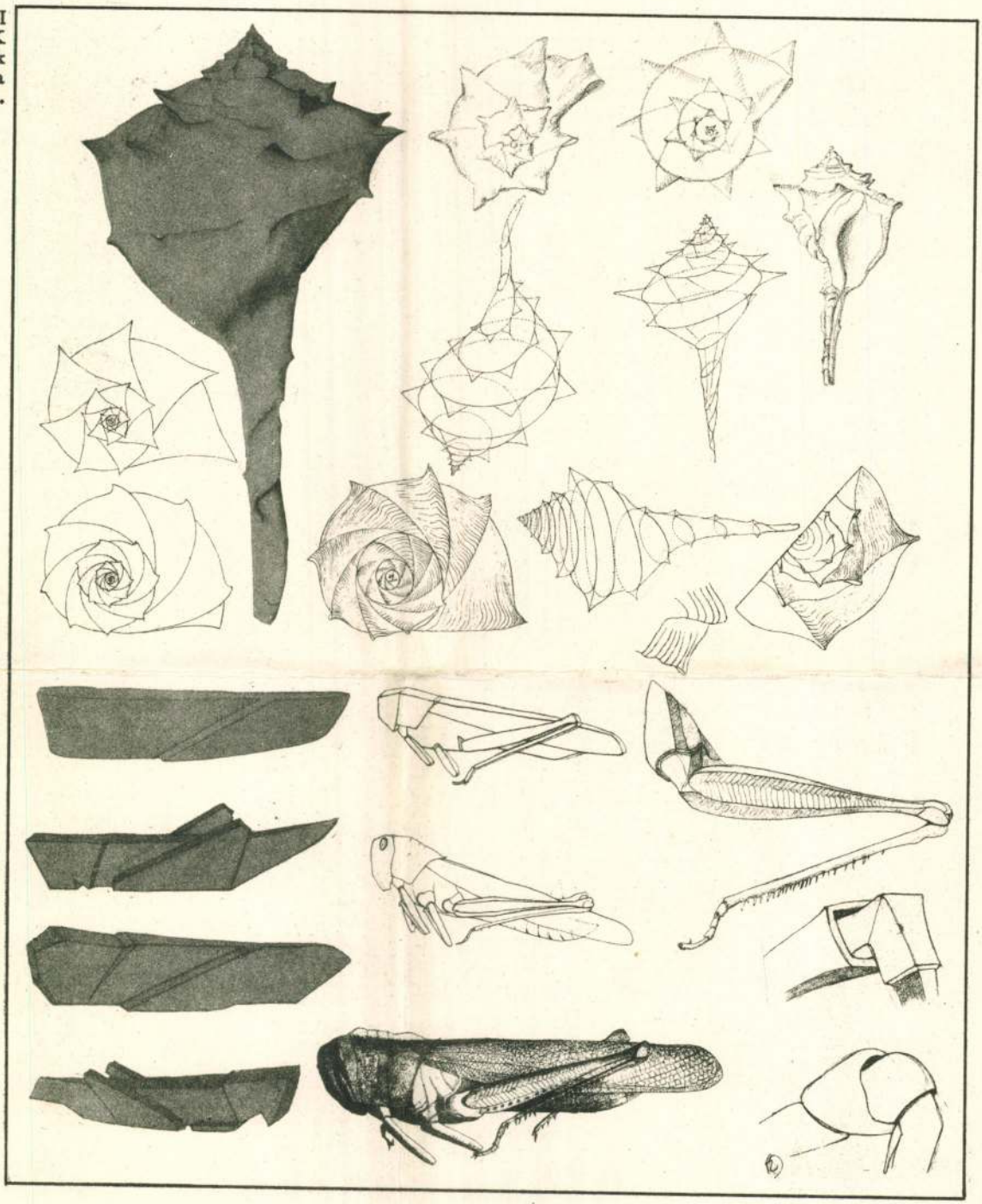

I. évfolyam. Tanár Muhits Sándor.

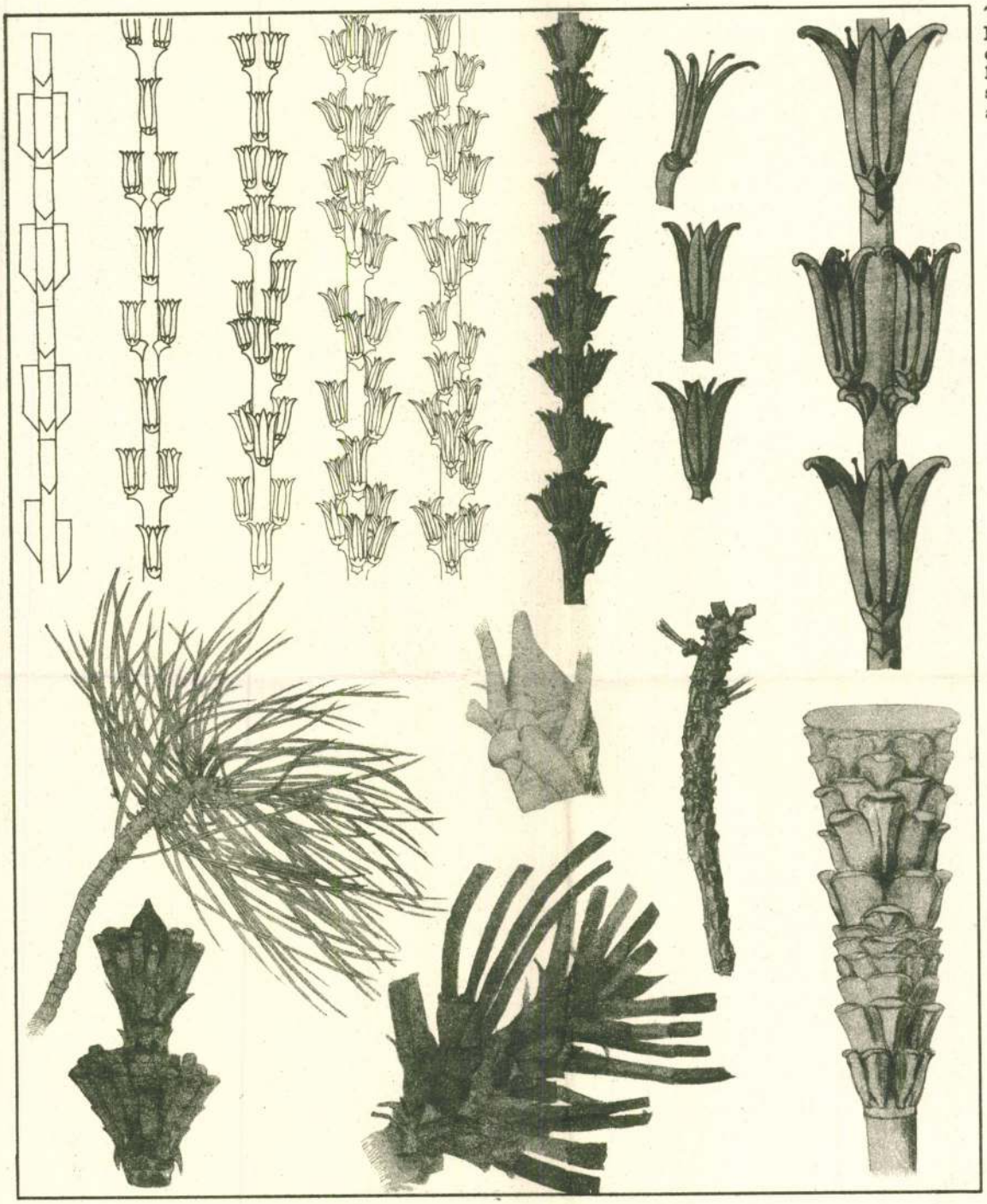

TERMÉSZETI FORMÁK
egyszerüsített körvonalban való szerkezeti és térbe ábrázolása.

I. évfolyam. Taná
Muhits Sándor.

értékek megállapitását a lehető legegyszerübb eszközökkel kifejezésre legyenek képesek juttatni. A közelmult sikszerüségével szemben a plasztikai hatásra adatott nagyobb hangsúly. A foltba látás mellett (előrajzolás nélküli papirnyirás) a testiség látszatának visszaadása is gyakoroltatott. Pl. a virág ábrázolásánál a körvonal megállapitásán kivül ki kellett keresni a növendékeknek azokat a legegyszerübb térbeli formákat, amire a virág természeti alkata redukálható: tányér, csésze, korong, tölcsér stb. Az összefoglalásnak ez a módszere rászoktatja a szemet a részletektől való elvonatkozásra s a mellett a fokozatosan gazdagitott formát sem zárja ki, egész a valóság legaprólékosabb jegyeinek a megfigyeléséig. Az értelmi rajzmodor mellett érvényesülhetnek tehát az egyéni képességek is. A színbeliségnél az ellentétek, az elosztások és a mennyiségek tanulmányozása volt a cél. Az 5—6-szoros nagyitásban festett természeti tárgyak (pl. lepke) után készült élesen határolt színfoltokat a növendékek — a tanulságok aláhuzása kedvéért — kisebb tervezgetéseknél is alkalmazták.

Alakrajz. *Az alakrajzot,* amely tulajdonképen a természet utáni rajzolásnak alakos modellekkel való folytatása, az I—II. éves növendékeknél Udvary Géza, a III—V. évfolyamban pedig Simay Imre tanitotta.

A kezdők eleinte antik formákon tanulmányozták az arány, a mozdulat, a méret s az árny és a fény megjelenését. Majd áttérvén az élő minták szénnel való megrajzolására, foglalkoztak mozgó alakok gyors vázolásával, rendszeres boncalaktannal, fejrajzolással, ugyanazon alaknak és mozdulatnak körvonalban és plasztikusan, öltözve és ruhátlanul való ábrázolásával. A magasabb évfolyambeliek külön rajzoltak nyugvó drapériát, figyelemmel a ráncvetésekre, metszésekre stb, majd pedig népies és történeti jelmezeket színben is.

A III—V. évesek Simaynál a beállitott élő emberi alakok tömeg- és térbeli jelenségeit rajzolták vörös ceruzával és tollal. Szükségesnek mutatkozott az egyszerü feladatokra való visszatérés is, amennyiben az oktatás élettelen tárgyakról, a szemléleti látszattanra való kitéréssel folyt. Az arányok, tengelyek, közök, osztóvonalak, a körvonal, hangsúlyok s a térbehelyezés kellő gyakorlása után a haladók áttértek egy és több emberi alaknak — kapcsolatban látszattani rövidülésben beállitott tárgyaknak — kontur és tonusérték formájában való ábrázolására.

Diszitő tervezés. *A diszitő tervezést* a II. és III. évfolyamon Gróh István, az V. éveseknél Muhits Sándor tanitotta.

Gróh tanitásánál mindjobban kialakul az a cél, a mely szerint a növendékek néhány jelentékenyebb anyag megismerésével ezeknek a diszitő formáit tervezzék meg és csinálják meg a valóságban is. Ez idő szerint négy ilyen anyagot ismertek meg és dekoráltak: a papirt, a szött matériát, a bőrt és az agyagot.

A munka a következőképp osztódott el: A II. évfolyambeliek a papiros diszitésén kezdték. Borító- és béléspapirok rajzát tervezték meg, linoleumba kimetszették és az iskola sajtóján kinyomtatták. Azután a textilmüvességre tértek át és diszitettek szövetet nyomással meg batikfestéssel; szöttek kisebb szőnyeget, ki-ki saját tervei után (csak ép annyit, hogy a technikát megismerje), szövőszéken, Morris-rámán és készitettek csomózott szőnyeget is. Ugyanezen osztály leánynövendékei ezeken kivül terveztek és csináltak keresztöltéses hímzést és recét.

Gróh Elemér. A O. M. kir. Iparmüvészeti Iskola évkönyve. 1913-17.
(Buda 1914)

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA OKTATÁSA.

Az Orsz. M. Kir. Iparművészeti Iskolának, mely — mint állami intézet — közvetlenül a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium fennhatósága alatt áll, célja női és férfi növendékeiből rendszeres elméleti és gyakorlati oktatás útján a díszítő művészet és művészi ipar különféle ágai számára képzett erőket nevelni, az iparosokat művészi irányban tovább képezni és az iparoktatás számára rajztanítókat és iparművészeti szaktanítókat képezni.

Nappali növendékei számára kötött tanrend szerint folyik az oktatás a három éves középiskolai s a két éves főiskolai tanfolyamon.

Az oktatás köre *festészeti* (díszítő festészeti, grafikai és textilművészeti), *szobrászati* (díszítő szobrászati, kerámiai és ötvösművészeti), továbbá *építészeti* (belső építészet és lakberendezés) irányban tagozódik.

A szakoktatás keretében a növendék a szakmájához szükséges magasabb művészi és gyakorlati kiképzést nyeri. Emellett azonban általános műveltségi és elméleti oktatásban is részesül. A Középiskolai Tanfolyam *kötelező* tantárgyai közt van: természet utáni rajz, ékítményes rajz és festés, azaz díszítő tervezés, szabadkézi perspektiva (Gróh István), alakrajz, építési rajz és alaktan (Gyalus László), geometria (Bacsa András), egészségtan (Dr. Rottmann Elemér), magyar irodalom- és művelődési történet (Dr. Nádai Pál), régi stílusok ismertetése és múzeumi tanulmányok (Gróh István), betűvetés (Mitterszky József), továbbá mint *fakultatív* tantárgyak: iparművészeti stíltan (Benczur Béla), művészetek története (Dr. Éber László), egyházművészet (Dr. Fieber Henrik) és magyar népi művészet (Margitay Ernő). A Főiskolai Tanfolyamon a növendék a szakbeli tanulmányokon kívül az alakrajzolást, kosztümrajzot (Udvary Géza) és iparművészeti tervezést (Muhits Sándor) gyakorolja, továbbá társadalmi és gazdasági ismereteket (Dr. Wildner Ödön), az iparoktatási rajztanítói minősítésre törekvő tanuló azonkívül neveléstant (Dr. Ozorai Frigyes) is tanul.

Az 1913/14-ik iskolai év folyamán a tanítás menete átölelte mindazt, amit az intézet szabályzata a művészi és gyakorlati képzés szempontjából előír.

Természet utáni rajz.

A természet utáni rajz oktatását az I. évesek csoportjánál Muhits Sándor látta el. A tanítás alapelve az volt, hogy a tanulók a formák szerkezetbeli lényegét s térbeliségét, továbbá a szín-

ELŐKÉSZÍTŐ
OSZTÁLY.

TANÁR
PAPP SÁNDOR.

VADÁSZ MIKLÓS.

MUHICS SÁNDOR.

TANÁR PAP HENRIK.

ALAKRAJZ FELSŐBB TANFOLYAMA.

(Állandó mozgásban levő minta után készült vázlatok.

Az orsz. m. kir. iparmüvészeti iskola kiállitása.

Magyar Iparművészet
1903.

WEISZ EMIL.

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY.

TANÁR GRÓH ISTVÁN.

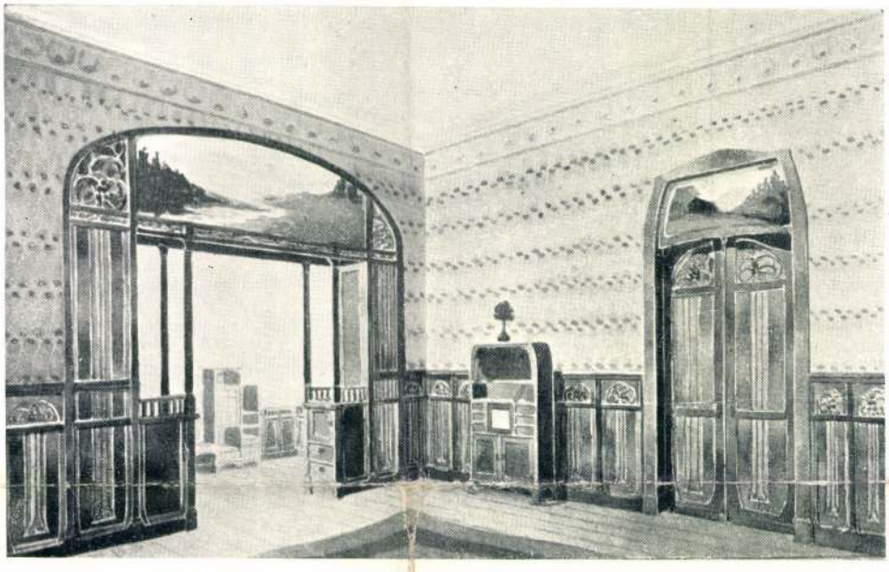

BALKÁNYI ENDRE.

TANÁR A. BALOGH LORÁND,

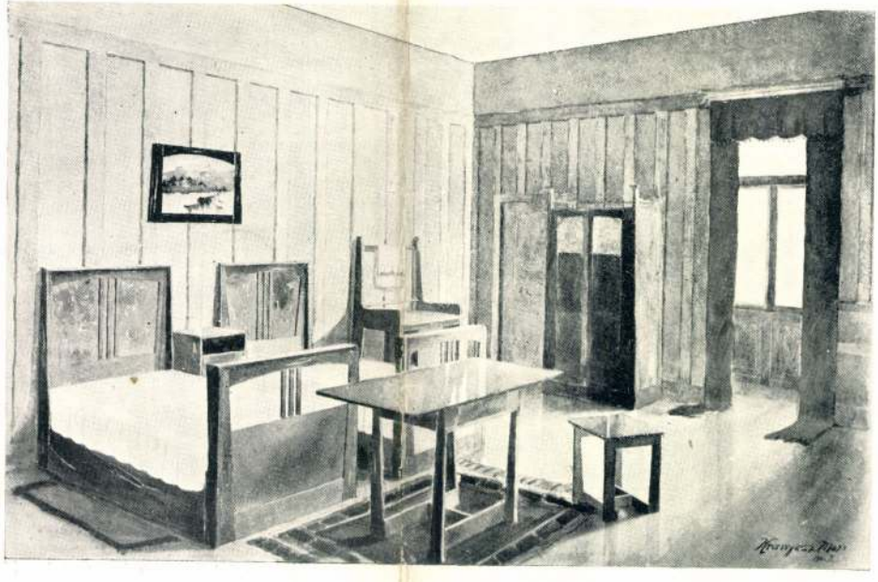

KRANYECZ MÓR.

TANÁR GYALUS LÁSZLÓ.

Az orsz. m. kir. iparművészeti iskola kiállítása.

LAKBEBENDEZÉSI SZAKOSZTÁLY.

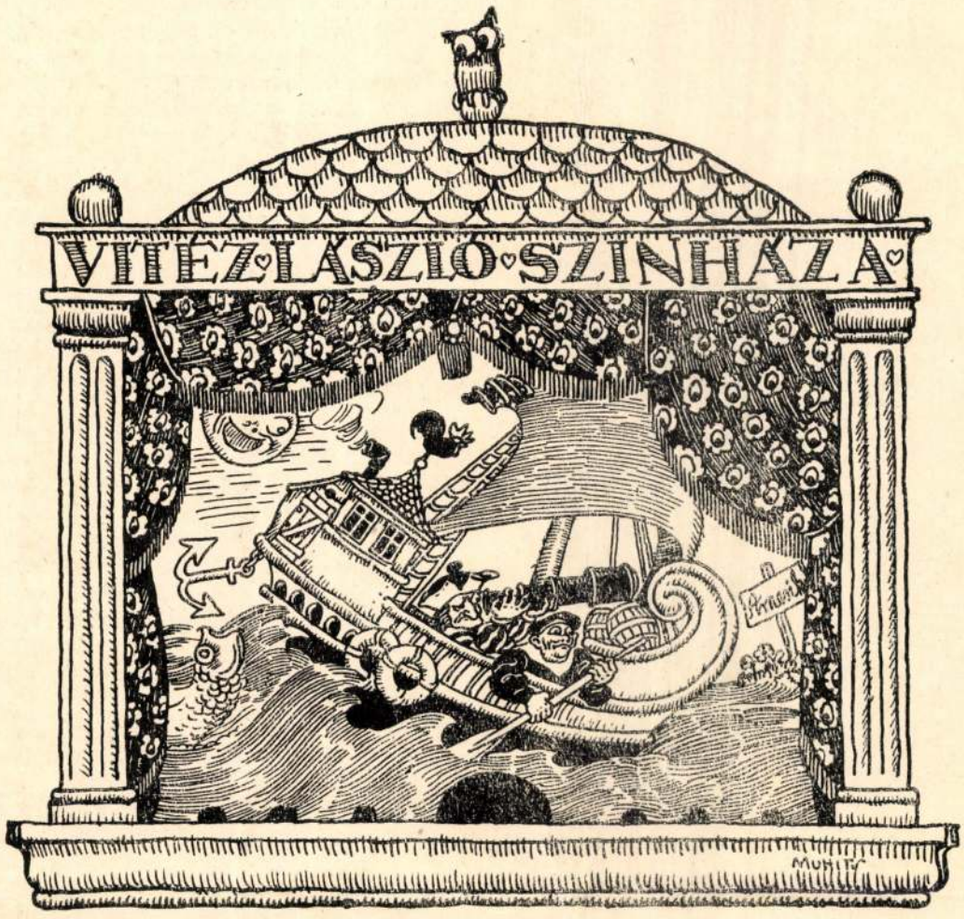

A Gyermekművészeti kiállításból. Orbók Loránd bábszínháza. Tervezte és rajzolta Muhits Sándor. Kolumbus és „legénysége".

Exposition „L'Art et l'Enfant". Théatre de Marionettes. Dessin par A. Muhits.

ORBÓK LORÁND: BÁBJÁTÉKOK

Az ölbeli gyermek elé tartott rongybabát megrázza az anya és az apróság arca mosolyra derül, szemében boldog fény ragyog. A baba mozog: a baba él! Ezt a gyermekörömet megtaláljuk minden gyermekkorát élő népnél. A primitív és mozgatható, tehát az élet illuzióját keltő emberalakokkal, bábokkal vagy silhouettekkel minden korban és kultúrában találkozunk.

A római ásatások mozgatható tagú cserépbabáitól a dunántúli betlehemesek alulról pálcikával rángatható alakjaiig számtalan változatát ismerjük a bábjátéknak.

A jávai wayang-játékoknál a hindú őslegendák alakjai tarka színekben pompázó, üvegpálcikákkal mozgatott silhouettekben kelnek életre. Az alakok átvilágított és kifeszített vászon mögött mozognak s az előadást zene és ének kíséri. A mozi háromezer év előtti megálmodása!

A párisi Guimet-múzeum őrzi egy ilyen wayang-játék figurináit, melyek a Mahabharata előadására szolgáltak. A nagyon hosszú, erősen stilizált, tarkán színezett alakok, amint a vásznon át tompított színeikkel álomszerű menetben vonultak föl, vagy a zene ritmusára mozgatták fejüket, karjukat, talán a legartisztikusabb formáját mutatják a színjátszást pótló ősi bábjátéknak.

A wayang-játékkal közeli rokonságban van az árnyjáték, a „kínai árnyékok" (ombres chinoises), mely most is felüti fejét itt-ott,

A Gyermmekművészeti kiállításból. Orbók Loránd bábszínháza. Bertalan a híres utazó. Muhits S. rajza.

Exposition „L'Art et l'Enfant". Marionette. Dessin par A. Muhits.

különösen Párisban és Bécsben, és karakterisztikus, sőt nagyon poétikus fekete mozgó silhouettek ábrázolására adott alkalmat modern művészeknek. (Pl. Riviére Három királya. La marche aux étoiles.)

A wayang-játékok komoly misztikumával erős ellentétben áll a török karagőz. Az izlám városaiban évszázadok óta ez az egyetlen színházpótló mutatvány. A ramazán-ünnep estéin zsúfolt házak mulatnak Karagőz (a karagőz-játékok főalakja) obszcénül durva tréfáin.

Ez a Karagőz már közel áll az európai népies bábjátékok hőséhez, aki minden országban más-más néven győzedelmeskedik úron, katonán, halálon és ördögön, akár Vitéz László, akár maître Guignol, akár Punch, akár Hanswurst néven püföl végig mindenkit a gyerekek nagy örömére.

Ezek a bábjátékok inkább etnográfiai érdekességüek s miután többnyire nagyobb városokban maradtak fönn, teljesen elszakadtak a népművészettől. A mai városi bábjátékok gyári fejekkel és a nagy színházakat otrombán utánzó díszletekkel dolgoznak, minket tehát művészi szempontból alig érdekelhetnek; de annál inkább érdekelhet az a kérdés, hogy mivé lehet ez a régi és örökéletünek látszó primitív művészet, ha művészek veszik át a vásári nép kezéből.

A mozgatható babák a XVIII-ik században kerülnek először a vásári bódékból a szalonokba. E század egy esztendejében valósággal járványszerüen terjedt el a zsinóron rángatható fantoche-okkal való játék. Természetesen a szalonokba csak átfinomult és művészi formában juthatott be a vásárok népének vidám mulattatója és durvaságig egészséges vidámságából is sokat elveszít.

Megszületik a rokokó-kor szenvelgős, hajbókoló, sóhajtó és megható finom marionette-babája. Ez később, az 1890-es években, újra életre kel George Sand bábszínházában, melyben finom babáival (néhány év előtt láthatóak voltak Pierre Weber francia drámaíró egyetlen bábjáték-előadásán) saját darabjait mondatta el. Ez és még számos hozzá hasonló bábszínház csak rövid ideig élhetett, mert nem volt egyéb, mint pillanatnyi precieuse szeszély.

Ezek a bábjátékok a nagy színpadot utánozták. Bármily művésziek is a díszletek, bármily karakterisztikusak is a babák, ha dikcióznak, keveset mozognak és az élő színészeket lehetőleg híven utánozzák, az első kedves meglepődés után unalmassá válnak. Úgy hatnak, mint a megfordított gukkeren át nézett színpad. Egy pillanatra nagyon kedves a színes miniatür-kép, de csakhamar megfordítjuk látcsövünket. A Münchenben működő művészi bábjáték, melynek kitünő művészek, festők, szobrászok, zenészek és énekesek dolgoznak, az első pillanatra bármily kedvesen hat is, a világ legunalmasabb színháza.

Az igazi bábjáték, amely talán csak a jövőben fog megszületni, az lesz, amely nem akarja az élő színészeket mechanikus hűséggel utánozni, hanem megengedi a babáknak, hogy a maguk babaéletét éljék. Éppen ezért sokkal művészibb a kézre húzott s az ujjakkal mozgatható Vitéz László baba, mint a mechanikusan dróton rángatott marionette. A drótos marionette, miután teljes alakokkal dolgozik, ösztönszerüleg igyekszik az élő alakok mozgásának másolására. Ami primitív báj és kedvesség a marionette-játékokban van, azt éppen tökéletlenségüknek köszönhetik. Egy mechanikailag tökéletes marionette-színház épp oly kevéssé kötne le bennünket, mint a Tanagra-színházak megtévesztésig élőnek látszó azonos alakjai.

A kézre húzott babáknak megvan a saját formanyelvük; minden érzést erősen hangsúlyozott, groteszk mozdulatok fejeznek ki. Ezek a babák mindig karrikiroznak és épp ezért elevenebbek, mint a marionettek, mert az életet kifejező mozgást tömörítve, összegezve adják. Míg a marionette megközelíti a valódi életet, a Vitéz László baba élete elevenebb életet él az élőknél. Igaz, hogy karrikirozott életet, de viszont a karrikatúra mindig inkább művészet, mint a fotográfia. A marionette színes miniatür mozgófénykép, a Vitéz László babái, mint már említettük, külön, saját formanyelvükön beszélnek hozzánk.

Ha a baba megütődik, tényleg beleütődik az oldalkulisszába, hódolatát derékszögben meghajolva fejezi ki, ha megnéz valamit egész fejét végighúzza az illető tárgy fölött, ha verekedik, teljes törzsével lendül neki s ha meghal, a kis színpad párkányán kicsüngő nehéz fej az üressé vált ruhán, melyből a mozgató kihúzta kezét, úgy csüng, mint valami nagy tömör virág, melynek szára elfonnyadt. A lélek elszállását, a lelkehagyott testnek szomorúteljes összeroskadását minden nagy tragikus színésznél erőteljesebben fejezi ki ez a bánatosan csüngő fej. És valóban az eleven élet hagyta el, mert hiszen testében valódi vér keringett, mozdulatait valódi idegszálak irányították, melyek a mozgató kezén át hálózták be a babatestet. Ezért él oly igazán Vitéz László az élettelen mechanikus marionettek mellett!

A jövő bábszínháza az lesz, amely ezeknek a babáknak sajátos kifejezésű, eleven életét művészi keretekbe foglalja.

A nagy színházak úgysem képesek gyermekeinknek azt adni, amire szükségük lenne. A mesék színes világát, a mesemondó fantázia ragyogását a nagy színházak csak százezres áldozatokkal varázsolhatnák a gyerekek elé.

A bábszínház a maga kis kereteiben mindent megvalósíthat, amiről a nagy színházak nem is álmodhattak. Az aranytornyú kastély, a kacsalábon forgó vár, a tófenék tündérvilága, a szirteken gyémántgömbökkel labdázó tündérek; mindent megvalósíthat az ő kis színpadán és éppen a kis méretek miatt a nagy színpadnál sokkal szinesebben, gazdagabban s mindenekfelett művésziesebben!

Művészi keret, melyben művészi babák élnek, de egy pillanatig se felejtik el, hogy ők nem színészek, hanem Vitéz László egyenes leszármazottjai: ez lesz a jövő bábszínháza s ezzel meg lesz oldva egyúttal a gyermekszínház nehéz problémája is.

A Gyermekművészeti kiállításból. Orbók Loránd bábszínháza. A tudós. Muhits Sándor rajza.

Exposition „L'Art et l'Enfant". Marionette. Dessin par A. Muhits.

A Gyermekművészeti kiállításból. Orbók Loránd bábszínháza. A bohóc. Muhits Sándor rajza.

Exposition „L'Art et l'Enfant". Marionette. Dessin par A. Muhits.

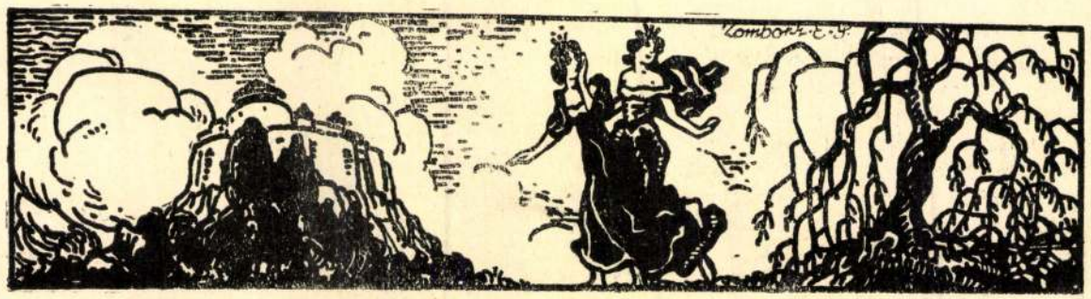

Szemelvény az Iparművészeti Iskola ezidei munkáiból. Grafikai osztály. Tanár: Helbing Ferenc.

École royale des Arts décoratifs. Classe de l'Art graphique. Prof.: F. Helbing.

PÁRISI IMPRESSZIÓK

Páris, június hó.

A nagy iparművészeti kiállítás, amelynek tervét oly büszkén és bátran röpítették világgá a franciák – úgy látszik – elmarad. Ma már szinte kétségtelen, hogy 1916-ban nem fognak Párisban találkozni a világ nemzetei, nem fogják összemérni az alkalmazott művészet fejlesztésében szerzett érdemeiket, nem fognak bizonyságot tenni művészi iparuk újabb eredményeiről, amint ezt Roger Marx álmodta. Eleinte csak holmi akadályok merültek fel, a hely, az idő kérdése, a bútorgyárosok ellenkezése s miközben ezeket az alapjukban véve jelentéktelen kérdéseket hosszú és felesleges aggályok között tárgyalták, mindenki tudta, érezte, hogy mindez csak ürügy s mindennek mélyén egyetlen ok rejtőzik, amely a kiállítás gondolatának megvalósulását lehetetlenné teszi: a németektől való félelem. Amióta a német szorgalom és iparkodás lendületbe hozta a német iparművészetet, a franciák féltékenyen és idegesen tekintenek szomszédaikra, akik ma már nemcsak a gazdasági verseny, hanem a szellemi elsőség terén is erősen ostromolják a francia hegemóniát. Igaz, hogy a német mesterkedés nem érhet fel a régi francia iparművészet nivójáig, de félő, hogy a német iparművészet gyakorlati jellege, olcsósága és főleg a modern jelszó győzedelmeskednek a történelmi jellegű francia kultúrán és a bourgeois jelenkor végül is Németországnak juttatja azt a tiszteletet, amely a XIX. század közepéig elsősorban a franciáké volt.

A modern gondolkodású francia művészek és különösen az írók teljes bizalommal vannak azonban fajuk szellemének frissesége és örök energiája iránt és meg vannak győződve arról hogy ez a szellem éppen olyan chef d'oeuvre-öket fog alkotni egy új és modern formanyelv alapján, mint amilyeneknek régi dicsőségét köszönheti. Érezték azonban, hogy ez a régi dicsőség állja útját az új szellem megszületésének s azért annak kikényszerítését tartották a legelső feladatnak. Az iparművészeti világkiállítás gondolata is ilyen kényszerítő eszköz volt. Azt gondolták, hogy ha a kiállítás terve bizonyossá válik s ha a kiállításról ki van zárva minden történelmi stílus és a francia iparművészek csupa modern alkotásokkal kell hogy megvívják a csatát, ez a fontos alkalom, a francia művészet becsülete és a gazdasági érdekek, kikényszerítik majd a modern francia stílust. A számítás papiroson igen érthető, a gyakorlatban azonban van egy igen nagy hibája. Nem a régi kultúra barátainak ellenkezése, nem is a tehetségek hiánya, hanem az a tudat, hogy ha ez a kikényszerített modernség megszületik — teljesen német jellegű lesz. A német iparművészet befolyása letagadhatatlan, a Pavillon Marsanban utoljára tartott nagy kiállítás interieurjei mind magukon viselték a német modernség jellegét s kétségtelen, hogy ha a francia ipar elfogadja azokat az elveket, amelyeken a modern iparművészet alapszik, feltétlenül hasonlóvá lesz ahhoz a művészethez, amely ezeket az elveket elsőnek karolta fel — s ez a német művészet. Igen valószínű tehát, hogy ha a kiállítás és vele kapcsolatban a modern francia termelés létrejön, bármilyen finom és előkelő legyen is, nem fogja lemoshatni magáról a német szellem befolyását. Ettől pedig a franciák mindennél jobban félnek.

Ezért hiusult meg a kiállítás eszméje. Azt a pontot érintette, amelyre a francia közélet ma a legkényesebb. Hiszen az emberek Párisban egyebet sem csinálnak, mint figyelik, hogy mi történik odaát és minden hírre, minden mozzanatra megrezzennek, mintha kísértetet látnának. A németek említésével is vigyázni kell, az idegen egy vigyázatlan megjegyzéssel teljes antipátiát kelthet és úgy szerepelhet,

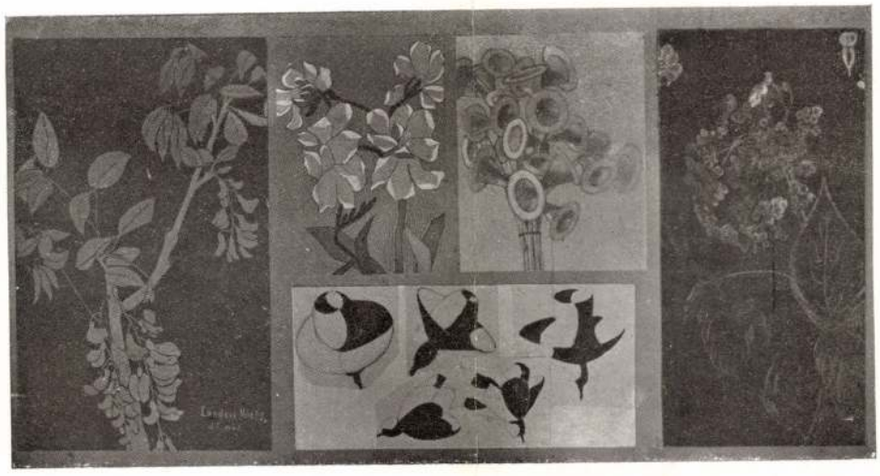

172.

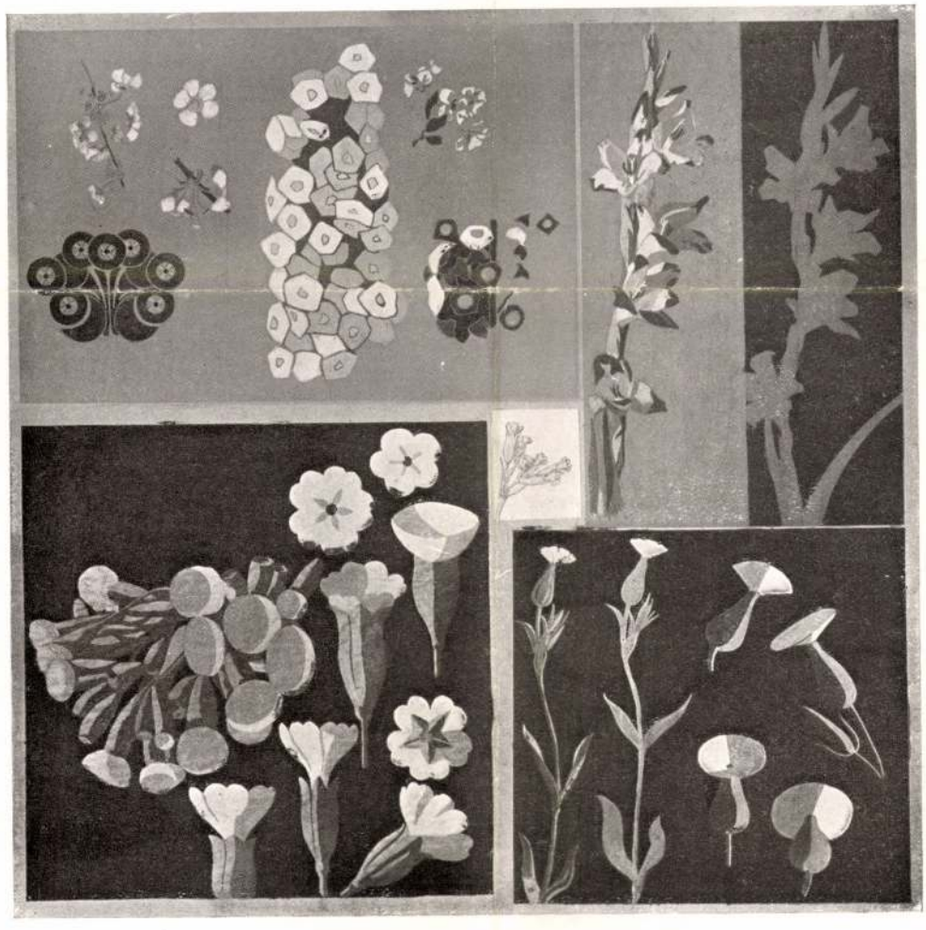

173.

172—173. BEVEZETÉS AZ ÉKÍTMÉNYES RAJZOLÁSBA. I. ÉV. (TANÁR: MUHITS SÁNDOR.)

TRAVAUX D'ÉLÈVES DE L'ÉCOLE ROY. DES ARTS DÉCORATIFS.

Magyar Iparművészet
1912.

Szemelvények az iparművészeti iskola munkáiból

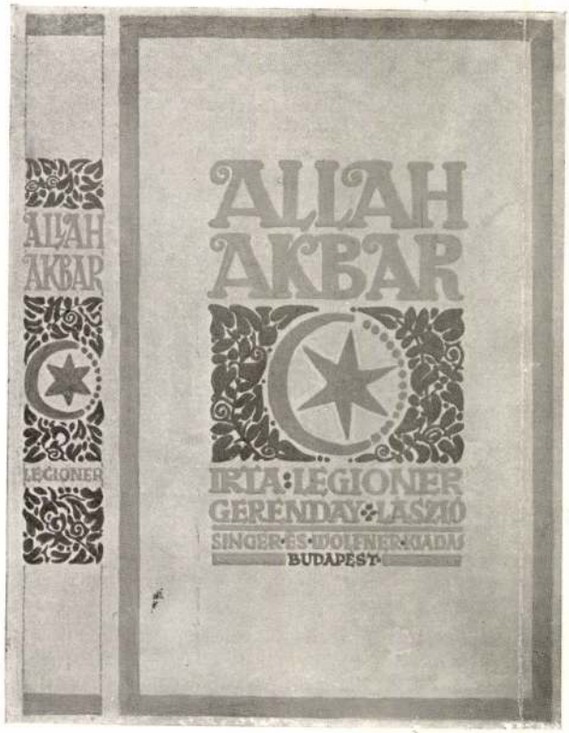

174.

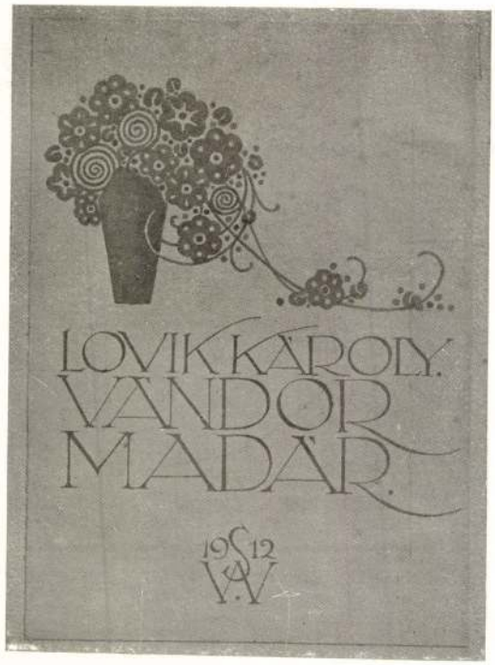

175. RIEMER JÓZSEF.

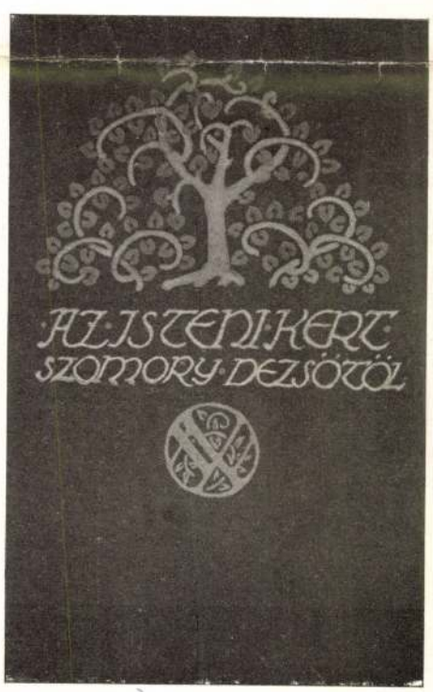

SZABÓ AURÉL. 176.

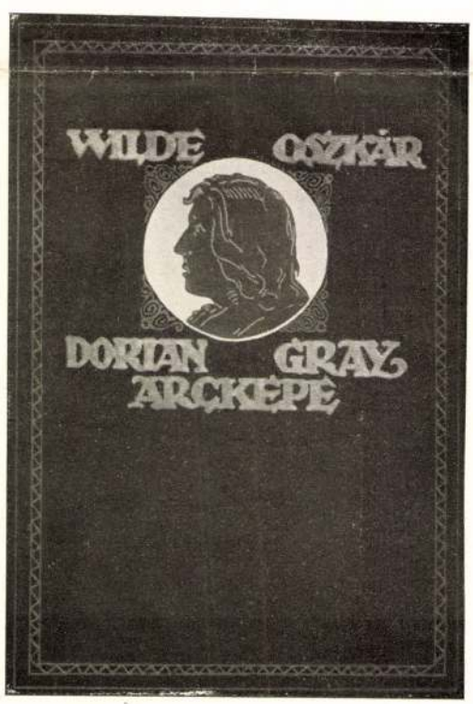

177.

174—177. KÖNYVFEDÉLTERVEK.
GRAFIKAI SZAKOSZTÁLY, II. ÉS III. ÉV.

(TANÁR: HELBING F. ÉS MUHITS S.)

TRAVAUX D'ÉLÈVES DE L'ÉCOLE ROY. DES ARTS DÉCORATIFS.

MUHITS SÁNDOR, iparművész

Az Iparművészeti Iskolában a tanitvanyok közül a ké
sőbbi évek soran Leszkovszky György és Muhics Sándor
foglalkoztak behatóbban anépmüvészeti diszitmények alk
kalmazasi lehetőségeivel. 44.old.

Mezei Ottó: Az Orsz.m.kir.Iparmüv.Iskola/1880-1944/
oktatási rendszere és forrásai 37.old

Müv.Tört.Írt. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

Muhits Sandor, festő, iparművész

--

Az Orsz.M.Kir.Iparművészeti Iskola tanarai, tanarsegédei/segédtanarok/.-Muhits Sandor,-1910-1944.-Textilművészeti szakosztaly vezetője, természetutani rajz és festés. 52.old.

Mezei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparműv.Iskola/1880-1944/ oktatasi rendszere és forrásai 37.old

Műv.Tört.Ért. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

MDK

Muhits Sándor

A Nemzetközi Caritas kiáll.-ról.Közép-
kori terem. A dekorativ festmény Muhits
Sándor műve. Repr.

Magyar Iparművészet, 1938. 174.l.

M.D.K.

Muhics Sándor.

Festőművész falfestményei diszitik a szegedi Fogadalmi templomot.

Városok Lapja 1937. XXXII.évf. 14.szám. 461. oldal
Berzenczey Domokos: Szeged város ujabb müszaki alkotásai.

Muhits Sándor: (A budapesti Sparmüvészéti ishola tanára)

Pásztortűz, 1928. 2 sz. 34 l.

Debreczeni László: A holozsvári monostori úti, ref. templom.

Muhits Sándor iparmüvész

Magyar Müvészet 1925.164.o.
A miskolci müvész-telep.

ASZTRIK püspök

XIX.szd. ,Jankovich Gyula szobra

Religio 1897.II.fv. 27.sz.
vegyesek 212.old.

Muhits Sándor

I.

Magy. Tgam

1938. 119. l.

128. l.

129. l.

Staats-,Kriegs- und Privataltertümer.	20.-
si plébánia-templom.(Gr.Széchenyi .)Bp.1937.	6.-
ord.Kelen Ferenc.Bp.1906.Sérült vk.	10.-
ellehre.Oder: Sammlung von Hausmit- 25.Kart.	15.-
lemben.Bp.1943.	15.-
ijtés.Bp.1906.Fvk.	30.-
ipok.Bp.é.n.	30.-
zinte története.Ford.Cs.Szabó	30.-
.Adalék a magyarországi nyom- örténetéhez.Esztergom,1902.	16.-
terre.Traduite de l'Anglois par bórk.	360.-
schichte und System des römischen	65.-
rbeitet unter Mitwirkung von .	12.-
ndjai.Bp.1940.	15.-
cia forradalom.1.rész.(Több rkölcsök és hagyományok. Ford.	24.-
za.Ford.Reményi Antal.Bp.1902.	10.-
ték.Bp.1943.	10.-
historiae regni Hungariae ab cum II.Ed.V.2k.Pestini,1828.	28.-

Muhits Sándor

rajzai alapján a miskolci művésztelepen készült hímzések, melyekkel a lezüllött mezőkövesdi hímzést akarják újra megnemesíteni, kiállítva az alatta tárlatom-

Ybl Ervin: Az Ipar-művészeti Társulat tavaszi kiállítása.

Budap. Hírlap

Dátum levágva

1924 v. 1925.

A Társulat 40 éves pub. kiállítása volt.

Budapest 908. VIII/31.

Mélyen tisztelt Előadó Úr!

Bátorkodom Hochholzer Ödön" útiszámláját Öraja-Boldogfalvára és az in legutolsó útiszámlámat mély tisztelettel beküldeni.

A szives felterjesztést kérve

Mihits Sándor

d.

Müv. Körinka

1905. 2. n. 7. l

egye vízigazgatási bizottsága.

S BIZOTTSÁGA TEKINTETES

SÉGÉNEK

B U D A P E S T.

yó évi február hó 16.-án kelt 407-916.

es felvilágosítás folytán van szeren-

16. sz.a.vözölt tervezet ellen bizott-

s.

Muhits Sándor

lásd okv

Képzőm. fönk. évk

1925–27.

8. l.

BARYE, ANTOINE LOUIS (1795—1875).

261. OROSZLÁN ÉS TIGRIS HARCA. — Bronz. — Hültl Dezső úr tulajdona.

262. OROSZLÁN ÉS KIGYÓ HARCA. — Bronz. — Hültl Dezső úr tulajdona.

BONHEUR, ISIDORE (1827—81).

263. BIKA ÉS MEDVE HARCA. — Bronz. — Hültl Dezső úr tulajdona.

264. KANDALLÓÓRA, gazdagon aranyozott és cizellált bronzreliefekkel, római harcos alakjával, vörös márványtalapzaton. — Empire. — Magántulajdon.

265. KÉT DISZGYERTYATARTÓ, öntött és gazdagon aranyozott és cizellált bronzdíszítéssel. Vörös márványalapon álló egy-egy női alak 6—6 gyertyatartóval. Empire. — Magántulajdon.

266. SELADONVÁZA, aranyozott, bronz talapzattal. XVI. Lajos kora. — Magántulajdon.

267. KAROSSZÉK, faragott diófa, bőrözött támlával. 1745 k. (Louis XV.) — Magántulajdon.

268. KAROSSZÉK, faragott diófa. 1745 k. (Louis XV.) — Magántulajdon.

Muhits Sándor

A MAGYAR IPARMŰVÉSZEK ORSZÁGOS EGYESÜLETE március hó 9-én tartotta ezévi tisztujító közgyülését melyen Szentkereszthegyi Kratochwill Károly altábornagyot elnökké, Muhits Sándort, Urbányi Vilmost, Csapó H. Józsefet alelnökökké, Csermendy Elemért ügyvezető igazgatóvá és dr. Ecker Ferencet ügyészszé választották meg. Kratochwill altábornagy — akit régi kapesolatok fűznek a magyar iparművészethez — elnöki székfoglalójában lendületes szavakkal ecsetelte iparművészetünk és iparművészeink sivár helyzetét. Én — úgymond — mielőtt az illetékes körökhöz és a közönséghez fordulnék, erről a helyről kérem a magyar sajtót, hogy a rendelkezésre álló eszközökkel részesítse első segélyben Egyesületünket, mert lehetetlen, hogy a nemzeti kultúra katonái a nemtörődömség és a mellőzés folytán előálló kultúrkatasztrófánk ellen örökké szélmalomharcot vívjanak. A nagy tapssal fogadott elnöki beszéd után az egybegyűlt díszes közönség Olesvay Géza indítványára elimádkozta a magyar »Hiszekegy«-et.

Magyar Iparművészet

1928. 135. l.

VI. tanfolyam: Kollokviumi el
VII. " : Előkészités sz
Esztétika-tört

C./ MÜVÉSZETTÖRTÉNET.

VIII./ tanfolyam: Kollokviumi e

IX. " : Előkészités sz

Az egyes tanfolyamokon az elő
megbeszélik az egyetemen előadott, to
tanfolyamok során történik a kötelező
tárgyalása, technikai tanácsok adása
közlése. Müvészettörténetből a szeml

A tanfolyamok hallgatói az elő
jegyzeteket 50% engedménnyel vehetik

Előadó tanárok: Bolgár Ágnes g
Gyula egyet. tanársegéd, Kenyeres Im
tanársegéd és Dr. Tóth Lajos egyet.

Tandij: A heti 1 órás tanfolya
2 órás tanfolyamoknál havi 8 pengő.
havi 12 pengő.

Tanitási idő: október 20-tól

Jelentkezés és az órák megbesz
Dr. Tóth Lajos egyetemi tanárdegédekn
zött az Esztétikai Gyüjteményben. /:V

Beiratási dij tanfolyamonként

Muhits Sándor

l.

Eimisk. 1930.

25. l.

Muhits Sándor

Jerasznojarszban
volt Orosz hadifo-
goly.
1915 - 21. között.

Breyer József
festőközlése

MAGYAR KIRÁLYI ÉS
KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTÉR

49647 szám.

.Jelen szám és kelet a.utasitott
hogy Sztehló Ottó müeml. o
dai ev.ref. templom toron
háza terve és a zilahi ev.
Frigyes bizottsági épitész
jaáki apátsági templom hel
ujjaik alkalmával felmerült

Muhits Sándor

A müvész illusztrálta Rédey Tivadar: "Bajazzo feltámadása" c. bábjátékát. A lap bemutatja a négy illusztrációt.
Repr.-ók

A HÉT, Bp. 1914. május 24. XXV. évf.
21. sz. 335, 337. lapokon.

Muhits Sándor

Majthényi György: "Esteli énekek" c. verses kötetéhez készitett stilusos, müvészi cimlapot a müvész, s néhány feltünően finom illusztrációt,-közli az Irodalom c. rovat.

A HÉT, Bp. 1911. juni. 4.
XXII. évf. 23. sz. 503. lap.

Merkits Sándor tanár

Textilművészeti osztályának anyaga két termet töltött meg az iskola jubiláris kiállításán.

A-2 D. M. Kir. Iparművészeti Iskola évkönyve 1930–1934; Bpest 1934, 12. l.

Kubik, grafikus

- az Iparművészeti Főiskolán akvarellre tanított. Szántó Piroska is tanítványa volt.

Szántó Piroska: Életemből
Vigília, 1971. máj. 325. l.

Muhits Sándor festőművész

A művész által tervezett kartonok után készitette üvegfestményeit Mayböhm Károly iparművész, a "Mühely" néven müködő művészcsoport tagjaként.
Első kiállitásukat az Uránia helyiségeiben rendezték, melyet a Művészet c. rovat közleménye ismertet.

A HÉT, Bp. 1908. márc. 8. XIX. évf.
10. sz. 160. lap.

MUHITS SÁNDOR két vízfestményének hasonmását közöljük két mellékletünkön, Bandi karikása és Megyünk Debrecenbe címmel. E két erélyesen rajzolt magyar zamatú képet annál is szívesebben reprodukáljuk, mert azok egy illusztráció-sorozatból valók, amellyel szerzőjük Sebők Zsigmond, Pósa Lajosné és más ifjúsági írók műveit díszíti. Merőn új jelenség nálunk, hogy a legzsengébb Magyarország is megkapja azt, amit joggal követelhet a magyar művészektől: eredeti és minden külföldi mázától ment képeket. Mi eddig csak két ilynemű sorozatot ösmerünk: Nagy Sándor illusztrációit és Mühlbeck Károly rajzait. Gondoljunk azonban arra a sok-sok ifjúsági könyvre, amely ma is német, készen, házhoz szállított képeket vet a magyar könyvpiacra s rögtön meg fogjuk érteni, mily fonák a helyzet e téren. Sajátságos, hogy közönségünk nem érti meg eléggé, hogy mily silány portékával

Művészet 1907. 412. l.

táplálja gyermekei lelkét, amidőn e külföldi importot veszi, holott lassankint bővül az alkalom, hogy nemcsak művészi, de egyúttal magyar zamatú képeskönyvet, ifjúsági iratot szerezhet. Akik e tárgy iránt érdeklődnek, azokat éppen Muhits Sándor pompás képeire figyelmeztetjük, amelyek a Singer és Wolfner cég kiadásában fognak megjelenni és a maguk nemében kiváló művek s eredetiségükön kívül megvan az a ritka érdemük is, hogy a legtávolabbról sem hasonlítanak az átlagos, művészietlen külföldi importhoz.

Ha a festő egyszer rájön arra, hogy a természet szebb a művészetnél, már ott tart, hogy a művészetet szebbé tegye a természetnél.

Jules Breton

*

A művészet minden alkotása szép hazugság... Nincs annál nevetségesebb tanács, hogy: „Utánozd a természetet." Nagyon jól tudom ugyan, hogy

vány megtanulta mesterétől az ecset forgatásának módját, örökölte a képtárgyait, a kompozicióit, a színeit, sokszor még a modeljeit is. Mindezt naivul, becsületesen. Csak idő multán, mikor a tanítvány szárnyra kelt és kiröppent abból a sziklacsúcson épült kis városból, amelyben együtt élt volt mesterével, csak ezután kezdenek műveiben idegenszerű vonások feltűnni: ütközik az egyénisége. Gyönyörűség ezt a bontakozást szemmel követni. Megfigyelni például, hogyan búvik ki mint madárfióka

Muhits Sándor

1916. orosz fogságban
volt Krasnojarskban
Szibériában.

A Kéve könyve
1916. VIII. k.

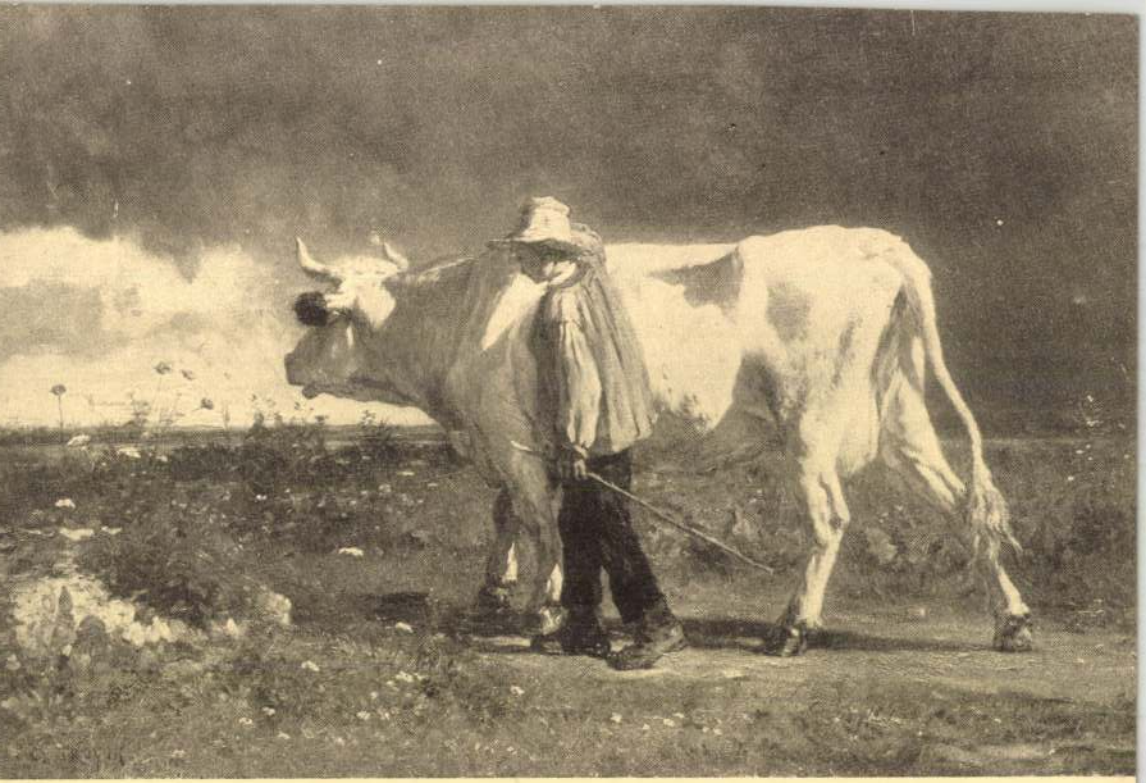

Muhits Sandor, festő,

--

A diszitő-tervezési osztalon Muhits Sandor az elsőévesk a formak szerkezeti lényegének térbeliségének é s szinér tékeinek visszadasát a lehető legegyszerübb eszközökkel igyekeztek elérni.a természet utani rajz keretében.
47.old.

Me-ei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparmüv.Iskola/1880-1944/
oktatasi rendszere és forrasai 37.old

Müv.Tört.Ért. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

Muhits Sandor, festő

Muhits Sandor, iparmüvész

A Muhits Sandor és Keresztes Tibor vegyészmérnök vezetése alatt álló textil-szakosztály a géppel végezhető textiltechnikákkal, szövéssel, szövött árúk nyomásával az idetartozó fizikai és kémiai ismeretekkel, színálló és mosható festékgyakorlatokkal foglalkoztak. 48.old

Hegei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparmüv.Iskola /1880-1944/ oktatási rendszere és forrásai 37.old

Müv.Tört.Írt. 1978. XXIV. 1.sz. Bp

Muhits Sándor, festő

Művészek, tervezők, akik az Orsz.M.Kir.Iparművészeti Iskola beiratkozott növendékei voltak 1896 és 1919 közt
Muhits Sándor, festészet, diszitőfestészet szakon
54.old

Mezei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparművv.Iskola /1880-1944/
oktatási rendszere és forrásai 37.old

Műv.Tört.Ért. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

Muhits Sándor tanár

A textil szakosztály (nőcendéki) munkáiból.

Az O. M. K. Iparrajzoló Iskola évkönyve 1930–1934; 37. l. – 38. l.

Muhits Sándor

A KÉVE Müvészegyesület tizennegyedik kiállitásán a következő müvészek vettek részt:
Károlyi József: éterikus finomságu rajzai,
Muhits Sándor: sokatigérő kompozició-vázlatai,
Reményi József: plakettjei,
Csulyok Margit: büsztjei,
Szablya Ferenc: arcképe,
Rippl-Rónai József: „szintelen" müvei,
Haranghy Jenő: a "nagy tehetségü és képzettségü" müvész á kotásai,
Lénárd Róbert: jó technikával, de gyengébb rajztudással készült müvei,
Benkhard Agost: jó arcképei és borsodi tájképei,
Lohwag Ernesztin: nagy gondossággal készült miniatür arcképei szerepelnek.

Élet, Bp. 1923. ápr. 8. XIV. évf. 7.sz. 165. lap.

Muhits Sándor, festő
iperművén

L: Márkus Géza

Vadas József: Laza Kéve 12

Élet és Irodalom Bp. 1984. 12 szept. 14. XXVIII/37.

Mukits Sándor

A jubiláris kiállítás (1930) kapcsán a vallás- és közoktatásügyi miniszter elismerésében részesült.

K.10.M. Kir. Iparművészeti Iskola évkönyve 1930-1934; Bpest 1934, 15.l.

Mühits Sándor

A textilművészeti szakosztály vezető v. tanára.

Az O.M.Kir. Iparművészeti Iskola évkönyve 1930–34; 43. l.

Muhits Sándor

A lap bemutatja a müvész "Szegények" c. festményét.
Repr.

ÉLET, Bp. 1909. febr. 21. I. évf.
8. sz. 245. lap.

Jobb és bal:

SOLTÉSZ EDIT
V. ÉVES
TEXTILES.

Közép:

NEUMANN
ANNA
IV. ÉVES
TEXTILES.

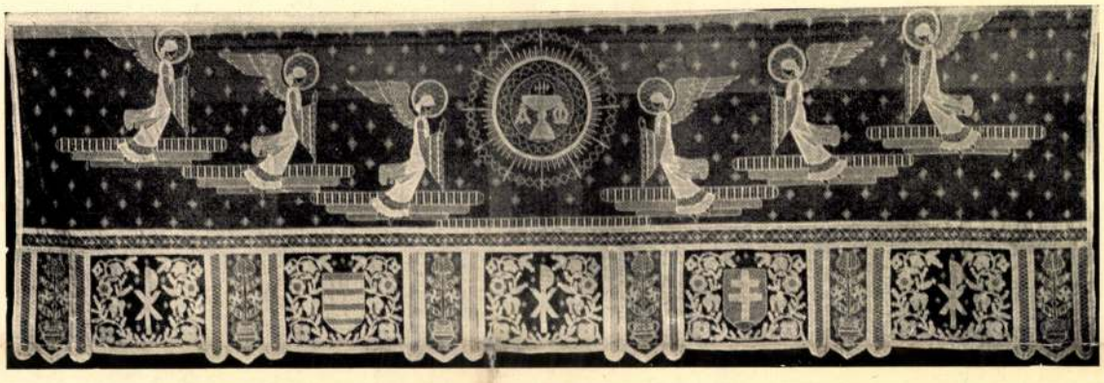

KÉSZÍTETTÉK
A TEXTIL-
SZAKOSZTÁLY
I. ÉVES
NÖVENDÉKEI.

Bal:

SZVETENAY
OKTÁVIA
IV. ÉVES
TEXTILES.

Jobb:

NEMÉNYI IRÉN
IV. ÉVES
TEXTILES.

TEXTIL-SZAKOSZTÁLY. PROF. MUHITS SÁNDOR.

FACHKLASSE FÜR TEXTILE KUNST. CLASSE SPÉCIALE DES ARTS TEXTILES.

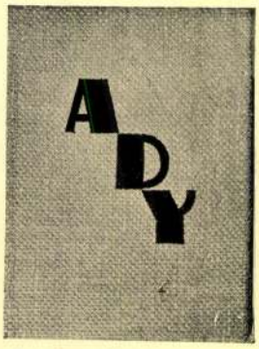

Bal:
FEHÉRKÚTI
BÁLINT
III. ÉVES
GRAFIKUS.

Jobb:
SZELLE ANDOR
LOMNICI
ANDRÁS,
FEKETE JÓZSEF,
FEHÉRKÚTI
BÁLINT
III. ÉVES
GRAFIKUSOK.

Bal:
HAJDU
ERZSÉBET
VI. ÉVES
TEXTILES.

Közép fent:
WELDIN
DOROTTYA.

Lent:
TÖRÖK LENKE
III. ÉVES
TEXTILESEK.

Jobb:
LAKNER
AMANDA
VI. ÉVES
TEXTILES.

KÖNYVKÖTÉSZET. PROF. TANCSIK MIHÁLY.
TEXTIL-SZAKOSZTÁLY. PROF. MUHITS SÁNDOR.

FACHKLASSE FÜR GRAPHIK. CLASSE SPÉCIALE DES ARTS GRAPHIQUES.
FACHKLASSE FÜR TEXTILE KUNST. CLASSE SPÉCIALE DES ARTS TEXTILES.

Iparművészeti Iskola Évkönyve
1880–1941. Bp. 1942
fordul

Muhits Sándor

1929-30

l.

Einnisk 1930

91. l.

osztálytanácsos.

A hivata

m

Muhits Sándor

a miskolci állami művéntelep vezető tanára az alábbi ügyben levelet intézett a szerkentőséghez. Akciót kezdett, a mezőkövesdi kimző háziipar régi nivójának helyreállítására s Mezőkövesden és Miskolcon egy-egy munkáscsoportot szervezett melyek a régi kövesd tradíció értelmében dolgoznak. Munkatársai Weinethy Ferencné a miskolci, és Schmidt Gizella a kövesdi csoport vezetője.

Magyarság. 1925. jun. 7.

(Mozgalom a mezőkövesdi háziipar megmentése érdekében.)

Mechits Sándor

f. | Iparm.Isk.Évk.

1930-1934. 15. f 43.1.

Muhits Sándor

l.

Iparm. isk. ért

1910-11. 17. l.

.27.3 30

1930 julius 3.

A m.kir. vall.és közokt. min
alatt l./ a keb. számv. VII.
Jenő müépitészhez intézett r

1930/31. évi kezelés. Müvész
illeték: nincs.

A Müemlékek O
lévő fényképlemezek másolási
engedélyezek és utasitom a S
dr. Lechner Jenő müépitész k

Táblakép. „Fürdőzők", Muhits

Pesti Hirlap. 1925. nov. 29. 4

k. k. l. A Kéve mikiállítása

Muhits Sán festő.

Műbarát.1922.II.70.1.

Mahits Sándor festőés ipanmüvész

Pesti Hirlap. 1923. márc. 25. 8

k. k. l. A Kéve kiállítása

Muhits Sándor festő és grafikus

Pesti Hirlap. 1921. ápr. 20.6

a „Kéve" idei kiadványa...

Muhits Sándor, grafikus

Művészet, IV., 1905. 338.

Hazai krónika

Muchits Péndr iparművész, grafikus

Művészet.

VI. évf., 1907.

198.

Muhits Sänder grafikus.

Müvinet.

VI. évf., 1907.

~~179-186.~~

194.

Muhits Sándor festő

Művészet, 1922. II. 70.o.

a Kéve kiállítása.

Muhits Sándor, ipari mű vész, tanár

Pásztortűz, 1928. 2 sz.
34. l.

Debreceni László: A kolozsvári monostori úti ref. templom

hossi

Pester Lloyd
1867, XIV. évf. 231. sz., 3. o.

Templomépitkezés Vadkerten

Mehits Sándor festö.

Mibarát.1923.III.23.1.

Táblakép. „Krisztus," Muhits

Pesti Hirlap. 1925. nov. 29. 4

k. k. l. a kéve mukiáltása

Muhits Sándor

a Kunszentmártoni barok
templom falképeinek
tere.

Ornamentalis rész
Beszédesek nincs
Muhits terve szerint

Beszédes Sándor
közlése 1947

Mukics Sándor

G-

Ipamisk-ert

1912–13. 11. l.
21. l.

A tulajdonomat képező.
Guardi-kép, amely a velencei
kent Márk teret ábrázolja, 10.000
Tizezer forintért eladható. Azon
alul nem.

Budapest, 1947. febr. 26.

Dr Horvath Józsefné

Muhits Sándor

K

ELDŐLT PÁLYÁZAT. A Halmos Izor ex-librisére kiírt pályázatot január hó 17-én tartott ülésén döntötte el a gróf Hadik-Barkóczy Endre elnöklete mellett megalakult bíráló-bizottság, amelynek tagjai voltak: dr. K. Lippich Elek, Telcs Ede, dr. Czakó Elemér és Halmos Izor. Beérkezett 112 szerzőtől összesen 405 pályamunka, amelyek közül a jury a 200 koronás első díjat Muhits Sándor, a 100 koronás második díjat pedig Földes (Feld) Imre egyik ex-libris rajzának ítélte oda. Megvásárolták továbbá 50 koronáért Helbing Ferenc pályamunkáját. Ezenkívül két pályamunkát megdicsértek.

Magyar Iparmüvészet

1908. 50. l.

Nincs cód.

Muhits Sándor

erőd

Fieber Henrik

üvegfestészet

Bp. é.n. 29. l.

(képekkel)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Muhits Sándor

festő

1898 – 1902

Éinnisk 1930. 86. l.

160

ovember 1-jén.)

idék előterében, az ütonenti kőkeritésnél, balra
k áll s előtte a földön katonasapka van. Barna
kendővel vannak bekötve, nyakára sávos kendő
u dőjét hátrakötöttek, kezeit melegítőben tartja, szür
idek, sárga csikos nadrágja hosszú s lábain bocs-
a guggol s a falhoz söprőt támasztottak. Balra a hátté
pik az oszlopokon szobrokkal. Jelzése alól jobbra:

nftl
550. 4

, ? cm.
teka 1871. II. 24.

75

Muhits Sándor

illusztrálta az alábbi könyvet:

Nógrády László dr.

Háború a Balatonon, ifjusági regény.

Táltos kiadás

1921?

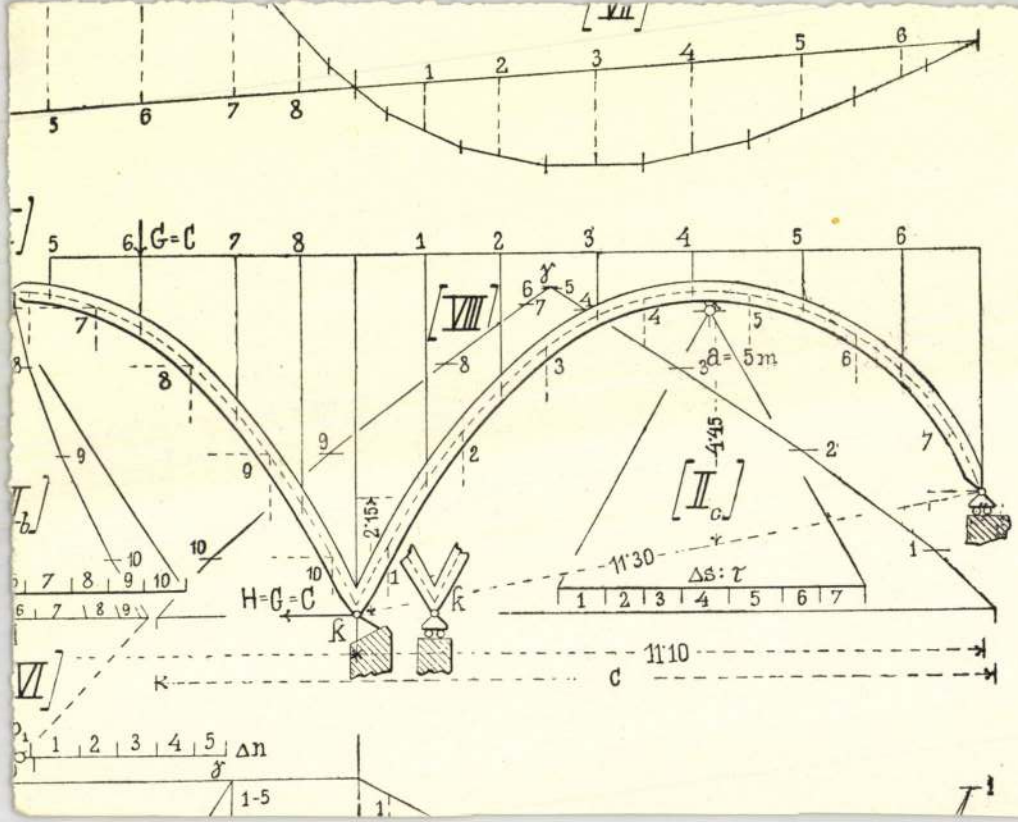

[VII]
G=C
[VIII]
a=5m
4·45
2·15
[II_c]
11·30
Δs : τ
H=G=C
k
11·10
c
[VI]
Δn
1-5

MDK

Muhits Sándor
üvegablakok

Lukács Zs: Egyházművészeti kiáll. Magy. Iparművészet, 1908, 257-258 l.

nem üti meg rögtön a főnyereményt, mindent félre dob, Isten kegyelméből való tehetségét eltemeti és soha, soha — mondom — nem lesz többé boldog. Mert semmi sem boszulja meg magát annyira, mint a művészi munka elhanyagolása, ha igazán tehetséges az ember. Szerezzen vagy örököljön bár milliókat, foglalkozzék bármivel, ismét és ismét elfogja majd szívét a keserűség, valahányszor tespedésének tudatára ébred. Még nem akadt útamba ember, aki Pali kiváló tehetségéről nem a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott volna. Olyan emberek, akik nem tudták, hogy ismerjük egymást, beszéltek nekem tehetségéről. Lindenschmidt, Spitzweg, Voltz, Keleti, továbbá közös jó ismerőseink közül Kurtzbauer, Schleich, Böcklin. Aztán egy ezüst érem az 1873. évi világkiállításon egy egész kicsiny igénytelen képért, amelyet a nemzetközi jury ítélt neki. Istenem! Honnan Pali bizalmatlansága önmaga iránt, hogy képtelen lesz érvényesülni? Eldobja palettáját s kilenc évig Jernyén él s a nagy világ azt hiszi, hogy a művész meghalt benne. Ezalatt semmit sem fest, semmit sem állít ki. Aztán csudálkozik, hogy nem képes érvényesülni, óh gyerekfej!"

„S most kilenc év multán ismét ki akar állítani s ha nem arat sikert, ismét eldobja palettáját, ismét Jernyén temetkezik el. Pali, édes barátom! Nem tudod a művészi munkát önmagáért megbecsülni, mihelyt a közönség, ez a birkanyáj, rögtön oda nem lesz attól, amit tőled lát, avagy ha az irígységtől sárguló kritikus munkáidat lerántja?"

Itt aztán a belga Viertz példáját hozza föl, akit szintén mellőztek, aki azonban dacolva a közönség közönyével, rendületlenül tovább festett, de kompozicióit soha sem állította ki, nem is adta el. Halálakor aztán antwerpeni házát és összes műveit hazájára hagyta s ez szinte nemzeti hősei sorába iktatta.

„Esküszöm neked! — írja alább — hogy Pali méltó sikere sem fog elmaradni, ha komolyan tovább dolgozik. Gondolja meg, hogy egy oly kiváló művész is, mint Schleich, jóformán csak hatvan éves korában kezdett érvényesülni. Palit már pályája kezdetén észrevették. Van vagyona, várhat!"

Ezt mondja a lelkes levél.

Nem hiszem, hogy akadt volna akkoriban ember Magyarországon, aki Szinyei igazságában oly határozottan bízott volna, mint Gundelfinger. Mint leveléből nyilvánvaló, Keleti is elismerte Szinyei tehetségét, ám művészi felfogásával, amely az övével homlokegyenest ellenkezett, a legtöbb festő-kritikushoz hasonlóan, soha sem tudott volna megbarátkozni s ő alighanem csak akkor jósolt volna oly fényes sikert Szinyeinek, ha hozzá hasonlóan a régi iskola szellemében dolgozik s nálunk még meg nem értett művészi elveit megtagadja. Szinyeinek, amint ez Gundelfingerhez intézett leveleiből nyilvánvaló, jól esett szinte egyetlen barátja biztatása, aki művészetét megértette. Mindazonáltal nagyobb hatással nem volt rá. A Gundelfinger jósolta siker csak ennek halála után, a millenniumi kiállításon következett be. Pleinair képírásunk úttörő mesterének pályája csak azóta az ugyancsak megérdemelt diadalok szakadatlan láncolata. Míg Gundelfinger élt, ennek az ő igazságában való fanatikus bizakodása nem igen ragadhatta magával. Hiszen egyéb küzdelmei, amelyeket a maga és a mások igazságáért folytatott, reá nézve mind vereséggel végződtek. Párbaja miatt egy évi államfogházra ítélték s ebből, bár a királyi kegyelem érdekében minden követ megmozdított s mint volt katonatiszt Albrecht főherceget is megnyerte ügyének, 1884-ben június elsejétől december elejéig egy félévet Vácon le kellett ülnie. Fogságában kínos gyomorbajt és veszedelmes szembajt szerzett, amelytől végleg csak évek multán szabadult meg. Mindazonáltal egész odaadással fog ismét hozzá a festészethez és folytatja pöreit. 1855-től haláláig szinte minden évben kiállít Budapesten. Bécsbe is küld képeiből. Pöreit azonban egymásután elveszti s Sáros vármegyében, hol Szirmay gróf és a Szinyeiek birtokain sokat fordul meg, ezután is harcias föllépése miatt a csipős nyelvek Don Quijote-nak nevezik el. Ő nem sokat törődik ezzel. S miközben megmaradt birtokát faiskola és gyümölcsösök ültetésével nem minden siker nélkül jövedelmezőbbé igyekszik tenni, mintha csak most kezdené valójában művészi pályáját, egész odaadással fekszik neki a természet tanulmányozásának. Főleg fa- és felhő-tanulmányokat

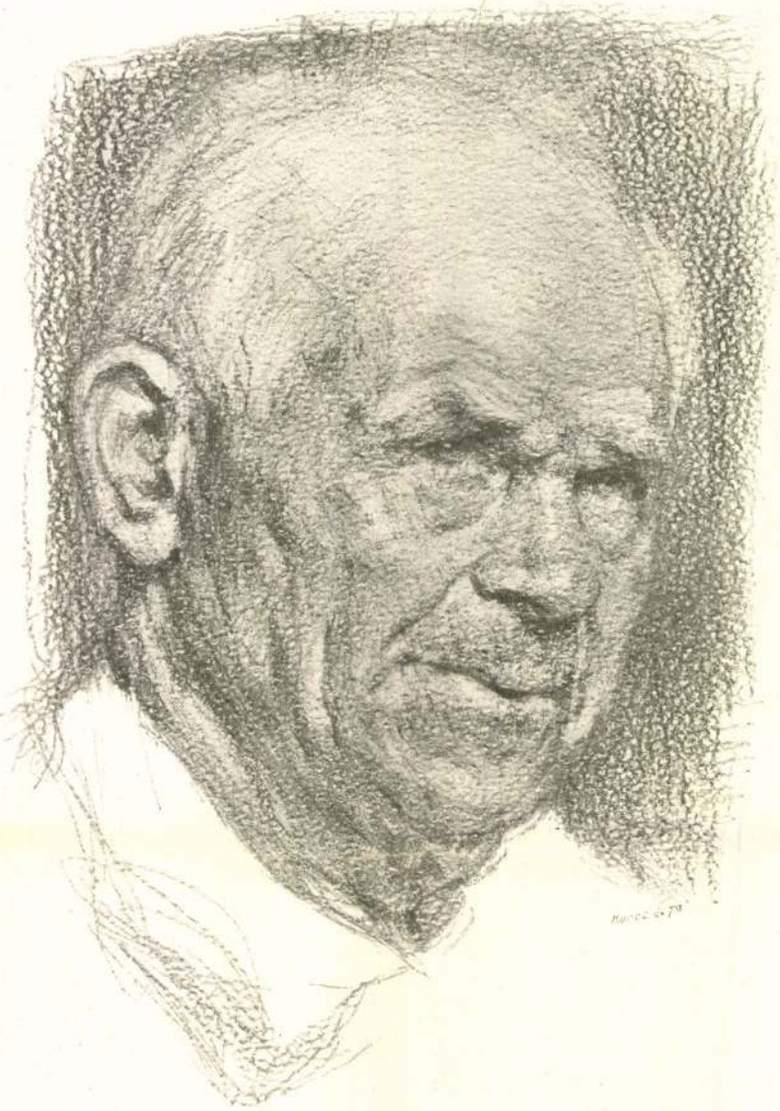

TANULMÁNY
VADÁSZ MIKLÓS RAJZA

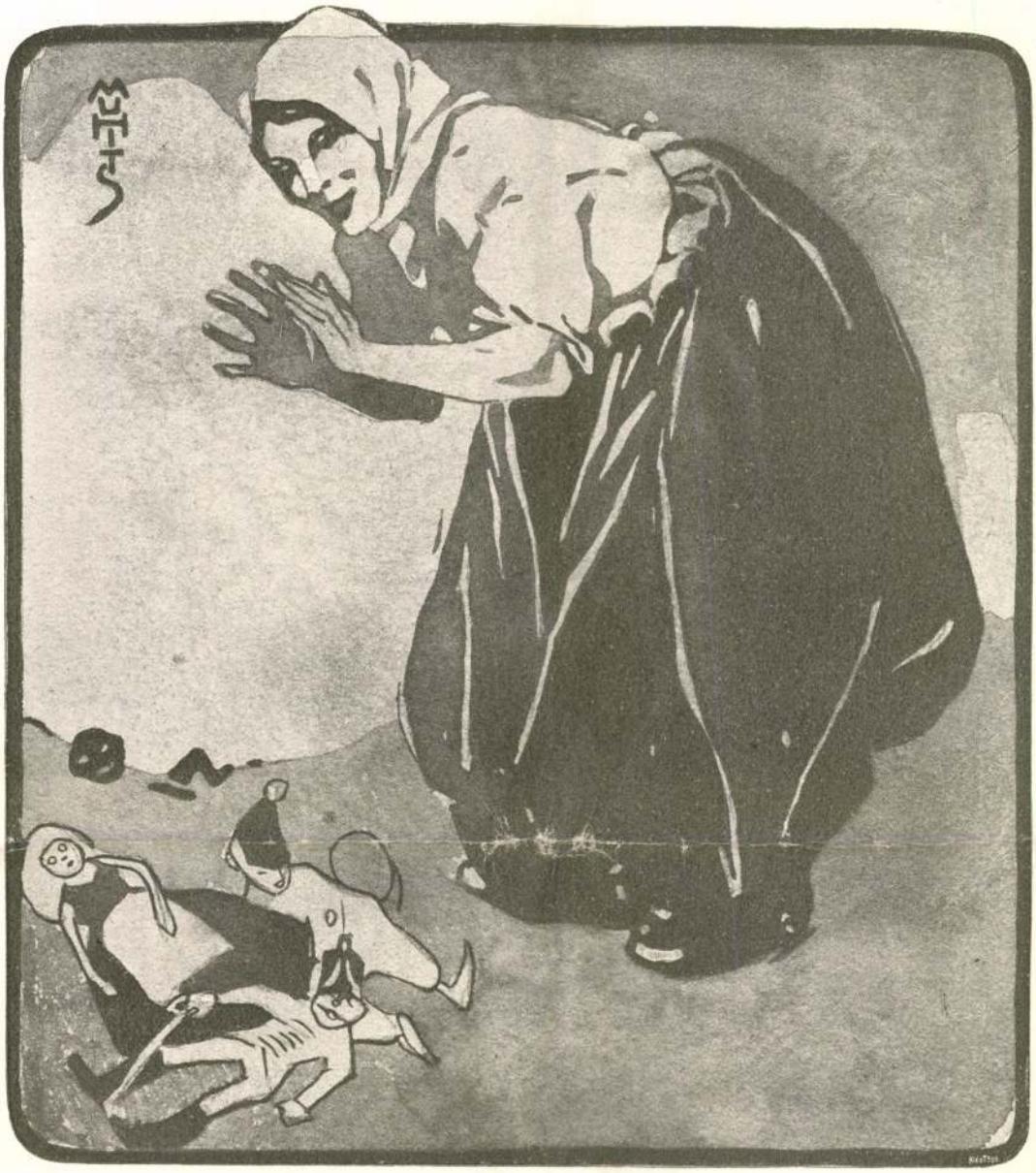

MESE VOLT, VÉGE VAN !

MUHITS SÁNDOR RAJZA

fest. Nem rajzol többé s nem jelzi betűkkel vázlatkönyvében a vidék, az ég és felhők színeit, mind azt régebben a bécsi iskola receptje szerint tette. Festékes dobozzal jár-kel hegyen-völgyön. Palettájáról lassanként egészen letörli a düsseldorfi iskola aszfaltos festékeit. Tájkép-tanulmányain egyre frisebb közvetetlenséggel mosolyognak a természet színei. Egyik-másik vázlatát, ha nem lenne kissé levegőtlen, szinte Szinyeinek tulajdoníthatnók, aki Gundelfin-gerre élte utolsó éveiben kétségtelenül hatás-sal volt. 1891-ben a Műcsarnok kiállítására küldött festményei közül a Nemzeti Múzeum-ban levő Árva várát 150 forintért az állam veszi meg. Gundelfinger ez első és egyetlen anyagi sikerének ugyancsak örül; öröme még-sem zavartalan, ami egyik Keletihez intézett leveléből is kiviláglik. Árva vára egyik régibb tanulmánya s amikor a kiállításra küldi, esze ágában sincs, hogy eladja; árát sem közli. Keleti biztatására, hogy a Múzeumban még nincs képviselve, mégis átengedi művét, de előbb lemásolja, mint sikerei egyetlen emlékét.

Irataiban nyoma sincs ennek, ám művé-szünket ugyancsak gondolkodóba ejthette, hogy fejlődése épp azon korából való művét vásá-rolták meg, amelynek irányával a legjobb akarattal szakítani kezdett. S mintha meg-zavarta volna a váratlan siker, befejezett fest-mény nem kerül ki többé keze alól. Csak tanulmányokat fest, azok is túlnyomó rész-ben felhőket ábrázolnak. Nagyratörő, de élete viszontagságaitól csaknem szakadatlanul lenyü-gözött lelke élete utolsó éveiben szinte szün-telenül a felhők világában kóválygog. Felhőket fest szép és borús időben egyaránt, de kivált viharok idején, amikor a legfagyosabb szélvész sem riasztja el krompachi udvarháza tornácá-ról. A művész második házasságából szüle-tett lányának birtokában még ma is félszáznál több felhő-tanulmány van. Egy ilyen felhő-tanulmány festése közben hűlt meg s szerzett halálos végű tüdőgyuladást. Gundelfinger Gyula meghalt 1894 május 3-án Krompachon, ahol egy domb tetején temették el. Sírja fölé egyet-len leánya most építtet emlékkápolnát.

Festőnk hagyatékából Szinyei Merse Pál válogatta ki a Nemzeti Múzeum birtokába került képeket. Számos művét még életében ajándékozta el ismerőseinek. E munkái java-részt Sáros vármegyében magánosok kezén vannak. A Nemzeti Szalon minden bizonnyal kegyeletes dolgot művelne, ha e munkákat s a művész lányának birtokában levő képek javát valamelyik gyűjteményes kiállításával kapcsolatosan bemutatná.

DIVALD KORNÉL

Muhits Sándor

1908. helyreállította a
tatai Kálvária kápolna
1753-ban készült freskóját

Dor Fellner

14. l.

A csalódás pedig különösen felbőszítette az öreg Mogyoróssyt.

Hogy elsötétítse egy csettintéssel a szobát, aztán az ajtón óvatosan rést nyítva, kikiabáljon, ez nem jutott az eszébe. De ha eszébe jutott volna is, nem tette volna meg. Akárki odajöhetne a kiáltásra és meglát-hatná. És már magában véve is: ez az aggodalmas hivogatás nevetséges lenne a többiek előtt. Mogyoróssy pedig inkább eltürte volna, hogy a fejét levágják, mint hogy nevessenek rajta.

De nem tett úgy, mint az a mesebeli szellem, akit egy varázsló, Salamon pecsétjével palackba zárva, a tengerbe dobott. Ez a szellem először kincseket akart adni annak, aki felszabadítja és a szolgája akart lenni örök időkre, aztán, mikor már nagyon sokáig várt hiába a tenger fenekén, megfogadta, hogy megöli a szabadítóját. Mogyoróssy először akarta haragos szavakkal és szemrehányásokkal fogadni a feleségét, mikor nagyon soká várt már hiába, elhatározta, hogy nagyon szépen fog bánni azzal, aki bejön hozzá, akárki legyen is és ha megszabadítja, teljesíti minden kívánságát.

Nem volt már haragos, inkább szomorú. Rosszul esett neki a dolog. Úgylátszik, tisztára elfeledték. Baba is, Elemér is, az asszony is, mindenki . . . Talán már vacsoráznak is és ő vele nem is törődnek . . . Őt nem is hívják . . .

Így bánnak az emberrel, ha lassan megöregszik.

Odakint kacagtak valamennyien. Valami tréfát mondhattak . . . Szegény öreg Mogyoróssy két tenyerébe hajtotta le a fejét és belenyugodott, hogy egész este ott fog maradni étlen-szomjan. Már arra készült, hogy végigfekszik az egyik ágyon. Aludjon legalább.

Egyszerre csak halk kopogás hangzott az ajtón.

— Szabad, — szólt az öreg úr tétovázva és maga elé kapta Edit fésülködőköpenyét, mert a kabátját már levetette volt. Egy fiatalember lépett be hozzá, az a fiatalember, akit Pityu néven ismertek a háznál s akit néhányszor látott már a szalónban.

— Bocsánatot kérek, — szólt Pityu és egyenesen odajött hozzá. — Bocsánatot kérek, hogy zavarom, tanácsos úr. De az ügy olyan sürgős . . .

— Micsoda ügy? — kérdezte nagy szemekkel Mogyoróssy. Mostani lelkiállapotában nem tudta elképzelni, hogy más sürgős ügy is van a világon, mint hogy neki puha fehérnemüt és bővebb gallért hozzanak és megszabadítsák. De Pityu arcán úgy látszott, hogy van más sürgős ügy is. Nagyon izgatott volt és a szemöldöke meg-megrándult.

— Tanácsos úr, — kezdte, — tudomásom van róla, hogy őnagyságának Editkével házassági tervei vannak. Arról is értesültem, hogy az illető úr ma szintén eljön. Ezért siettem most azonnal tanácsos úrhoz, hogy el ne késsek. Én szívemből szeretem Editkét, tanácsos úr, és egész életem boldogsága függ tőle . . .

Végigtörülte zsebkendőjével a homlokát.

— Remélem, nincs komoly kifogása ellenem, tanácsos úrnak. Igazán, egész életemben az apám példája vezetett, aki ritka puritán ember volt. Szeretném, ha . . . szeretném, ha tanácsos úr fáradságot venne reá, hogy jobban megismerjen engem. Vagyonom nincs, az igaz, de azért nem félek az élettől és . . . igazán . . .

Visszatette a zsebkendőjét.

— Nagyon rosszul esett nekem ez a dolog, — szólt halkan. — Nagyon rosszul esett.

Aztán elhallgatott. Mogyoróssy ott ült vele szemben, a tükör elé könyökölve és a fiú arcába bámult szédülten. Nem tudta, mit mondjon. Folytatjuk

Művészet

Képek, karcok, cserepek, érmek

A sokféle holmi, amit ez a cím fed, változatossá teszi az Ernst-múzeum legujabb kiállítását s véletlenül túlnyomórészt egészen különleges természetü: bensőséges elmerülést kiván. Mert Reményi József érmei és plakettjei már piciny méretüknél fogva is a közelről való s elszigetelt nézést s nem a dekorativ hatásra való elhelyezkedést sugallják a nézőnek. Szomszédjának, Muhits Sándornak igen érdekes cserepei szintén ily természetüek, de meg Gara Arnold dús grafikai gyüjteménye is és végül akadt festő, akinek olajfestményein első sorban azok fogják méltányolni a művészi értéket, akik a szemüket rajta tudják felejtetni az ősz elmélázásra csalogató, finom lirával teljes tájain. Mert ezzel szőtte át Benkhard Ágost, egy ritkán szereplő mester, az ez évi nyárutó termését, Miskolc nyájas vidékének változatait, amelyekkel itt találkozunk. Ez szinte uj terület és különleges jelleménél fogva sokat igér: Benkhard költő módjára vászonra tudta rögzíteni a nedves rét pázsitjának friss zöldjét, amely fölé elszórtan egy-egy fa koronája borul, s a természet e szép à-jour-csipkéjének zöldjén át felénk int gyöngyházszínü ezüstje a párás égnek. Ebbe a finom akkordba belehintett itt-ott egy őszi rozsdaszínt, a lombhullatott ágnak a levegőbe meredő vonalát, az égnek egy telt kék foszlányát. Búcsú a nyártól. Benkhard minden tetemesb átírás nélkül adta elő mindezt, beszéde egészen közvetlen, a képek a természettel való elmélyedt dialogusból születtek meg s hasonló elmélyedt szemléletet kivánnak.

Még egy véletlen szegődött rendezőnek e kiállításon: Benkhard is, Muhits is, Gara is egy oly művészegyesülésnek köréből valók, amely mindig a legkomolyabb oldaláról kivánta a művész alakítást felfogni; a Kéve tagjai valóban nem a piac számára dolgoztak s e jegy kellemesen érezteti hatását itt látható műveiken. És még egy jól eső egyezésre mutathatunk rá, amely egészséget s erőt ad az itt képviselt technikák közül azoknak, amelyek kivül esnek az olajfestés birodalmán: az anyagnak nagy megbecsülése, a mesterségből való kiindulás. Gara rézkarcai, amelyeket magán a lemezen színezett, valóban ebbe a stilusos kategóriába tartoznak s érzik rajtuk mesterük passiója, amint szeretettel cirógatja színessé a ragyogó rézlemezt. Ezt csinálta Muhits a maga agyagával a miskolci művésztelepen: kemény magyar erejét, gazdag fantáziáját és stilusérzését tükrözik e mázas cserepek, amelyeket végig a maga kezével formált ilyenekké, a legkezdetlegesebb eszközökkel. Innen érdekes zamatjuk. Reményi harmadikul társul hozzájuk: a vésés technikájának kiaknázása, a mesterkélt redukció elkerülése külön érdekességet juttat érmeinek, amelyek stilus szempontjából is nagyon becsületére válnak művészetünknek. Sajnos e három, legutóbb említett technikát nem méltányolta közönségünk ezideig eléggé, pedig, mint látható, kiváló rangra juttatták tehetséges mesterei.

Még egy kiállítója van az Ernst-múzeumnak, akit eddig nem említettünk: Székely-Kovács Olga. Első sorban akt-problémákkal látszik foglalkozni s nyilvánvaló tehetségről tesz tanuságot. Nem kis dolgokat pedz s ezt javára írjuk. Egyéniségéről egyelőre még nem alkothatunk magunknak tiszta képet, látjuk a jó alapot, amelyből kiindult, látjuk törekvése tisztaságát s bizunk benne, hogy megtalálja az utat az egyszerűség felé.

Lyka Károly

A főváros első és legrégibb csipke-tisztitó-, vegytisztitó és kelmefestő gyári intézete

LOHR MÁRIA-KRONFUSZ

Gyár és központ: BUDAPEST, VIII., BAROSS-U. 85. Telefon: József 2—37.

Fekete, hosszu szilszkin-bunda lux-róka gallérral
(Elkán Gyula műhelyéből VII., Károly-körut 19)

Divat

Szőrmék nagy divatja

A mostanában „béke“ néven emlegetett régen elmult boldog korban, amikor némely jó tréfa kedves labdaként gurult még országok határán is keresztül, Londonban egyszer azon kezdtek az emberek nevetni, hogy jól áll-e a kopasz férfiaknak a szőrmegallér? A megoldás azután úgy szólt, hogy mivel „köztudomás szerint“ az okosságtól szokás megkopaszodni, a kopaszoknak van annyi eszük, hogy a kellemetlen ellentét elkerülése végett előbb a kalapjukat veszik fel s csak azután a bundájukat.

Mostanában keveset tréfálnak, pláne télen, a szőrmét komolyan veszik és — nagyon veszik. Talán még soha nem volt a szőrme olyan divatos, mint az idei télen. A szücsök azt mondják, hogy ez azért van, mert mindenkép nehéz hozzájutni. A kormány kevés „kontingenst“ ad és valutáris okokból a devizaközpont is nagyon megnézi, mikor és mennyi devizát ad rendelkezésre. Nem baj, az a fontos, hogy aki bundát akar, annak ha pénze van, bundája is lesz. És mennyi van már! A hölgyek úgy érvelnek, hogy divatos a hócipő, ehhez pedig szőrme jár. És a nőknek mindig igazuk van.

Így azután a kosztümök majdnem mindig szőrmével készülnek, a délutáni ruhákat is gyakran így látjuk diszítve. Az angol szabásu uj pyjamák, ha világosak, csincsillával, ha sötétek, majomszőrrel vannak leginkább a gallérnál és kézelőknél ellátva. A kosztümökön az amerikai és ausztráliai opossum dominál és mivel a divatban az is érdekes, ami nincs, hát meg kell említsük, hogy a szőrmekalapok és sapkák, különösen az utóbbiak, a sportalkalmaktól eltekintve, nagyon ritkán készülnek. Nem is voltak szépek.

A hosszu bundakabátokban divattá lett a képünkön is bemutatott szilszkin, a nutria, rövidekben a zerge, vadmacska és mókus. Korcsolyához szépek a fehér macskából készült oroszkák, melyek derékban buggyosak, derék alatt feszülnek.

Szinházba hermelin- és csincsillasálokat és fehér rókát visznek leginkább ezen a télen.

Érdekes megfigyelést tettek a szücsmesterek a mostani szezonban először. A szőrmedivat bevonult a faluba, nemcsak a kétlaki életet élők közé, mert ezek eddig is „városi bundát“ viseltek, hanem az őslakosok is felkarolták, a vadász- és gazdasági tipusok mellett most ők is a legmodernebb darabokat hordják. Igaz, hogy ezek a gyakorlatban is nagyon jól beváltak, mert elegánciájuk mellett könnyebbek, kényelmesebbek és „berándulaskor“ mutatósan meg lehet őket sétáltatni a városi korzókon. *(R. D.)*

Kis kabaré

A vagonlakó keserve

A virágot, ha letépik, van neki egy váza,
Az utolsó csigának is van egy kicsi háza
S az oroszlán, aki visel fejedelmi rangot,
Szintén kap a Szaharában hónapos barlangot.
Vára van a rókának és fészke van a csiznek,
A béka meg, ha rosszul megy, neki-nekimegy a [víznek,
Padláson lakik a bagoly, pincében a gomba,
Csak egyedül, csak egyedül én lakom vagonba.
Jaj istenem, megöl a gond,
Ki cserélne velem vagont,
Különbejáratu vagon
Az eső ellen védett
És minden állomáson vannak
Hozzávaló mellékhelyiségek.

Nem kell nekem tükrös szalon, se balkonnal ékes,
Fékező sem kell szomszédnak, aki mindig fékez,
Nem kell nekem kőpalota, jó nekem a vályog,
Ne hivjanak engem úgy, hogy vagonos osztályok.
Mert egy ilyen vagonlakás valóságos átok,
Kapupénz helyett rendesen perronjegyet váltok.
És lakásom közelében fütyülni is fázom,
Mert ha egyet füttyentek, hát elindul a házom.
Jaj istenem, megöl a gond stb.

Jobb lehet a híd alatt, mint nálam a vagonba,
Alig költöztem belé, már meg is bántam nyomba.
Mivel folyton tologatták, nem volt mást mit tennem,
Lakásom mellé kellett egy menetrendet vennem.
S mikor este lefeküdtem fáradságtól telten
Kelenföldnél feküdtem le és Gyöngyösön keltem.
És ekképpen gondjaim is szaporodtak eggyel,
Mit csináljak én Gyöngyösön nyolc órakor reggel?
Jaj istenem, megöl a gond stb.

Kálmán Jenő

MDK

Muhits Sándor

1910- textilmüv. szak o.vez. természet u. rajz és festés

Az Ipm.Isk. ...tanárai...szakoktatói... Iparmüv. Isk. Évk. 1934-36. Bp. 1936. 45.l.

MDK

Muhits Sándor keramikus

Ernst Muz. 22.csop. kiáll. 1922. dec. 8.l.

MDK

Muhics Sándor, ip.müv.

286. gr.Károlyi Sándor emlékserleget tervezte, az Orsz. Magyar Gazdasági Egyesületé.
Elkészitette Herpka Károly, müötvös.

Magyar Iparmüvészet.1908. 295.1. 296.1.

Muhits Sándorm festőm.

[illegible] 11. kiáll. N.Szol. 1918. nov.

5.1.

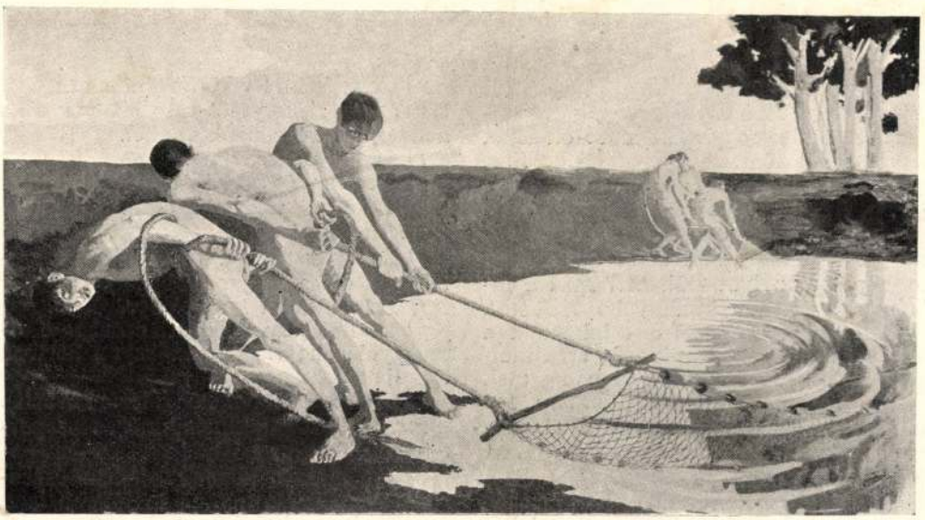

DISZÍTŐ FESTÉSZETI
SZAKOSZTÁLY.

Iparművészeti iskola
Pályaterv.

MUHICS SÁNDOR
OKLEVÉL.

Iparművészeti iskola

Pályaterv.

SZOBRÁSZATI
SZAKOSZTÁLY.

SOMOGYI
SÁNDOR.

munkái a fönnebb említett szakosztályokéinál az idén jóval gyengébbek voltak. Reméljük, hogy esztendőre ők adják vissza a kölcsönt. *K.*

HALASI CSIPKE. A legutóbbi karácsonyi kiállításon általános feltünést keltett az a csipke mintakollekció, a melyet Dekáni Árpád gymnasiumi rajztanár küldött be Halasról. Az elismerés, melyben e csipkéknek a szakértőkörökben részök volt, arra indította Dékáni tanárt, hogy az eddig csak kisérletképpen készült csipkéknek rendszeres előállítását megpróbálja olyképpen, hogy 12 szegény, gyengébb szervezetű oly földmíves leányt, a ki a mezei munkára kevésbé alkalmas, a csipkevarrásra megtanittassa. E csipkekurzuson készült újabb munkákról konstatálták, hogy még szebbek s eredetibbek a karácsonyi kiállításon volt csipkéknél, úgy, hogy e csipkéknek külföldön való kelendősége joggal remélhető. E csipkék tűvarrással készülnek, selyemből és cérnából, mintázatuk régi magyar szövetek és himzések után készült, az alakokat pedig fonott öltések élesen határolják. A minták figurális részei közt levő mezők recézéssel készülnek, míg a szegélyzet igen eredeti fonott öltésű sújtásozással van kidolgozva. Ilyen fajta varrott csipke hazánkban alig készült s remélhető, hogy Dékáni tanár hazafias kezdése illetékes helyről a kivánt támogatásban részesül s ezzel sok szegény nőnek tisztességes keresetre nyílik alkalma.

PÁLYÁZATI ÜGYEK.

PÁLYAZAT ISKOLAI FALI KÉPEKRE. A vallás és közoktatásügyi m. kir. ministerium, magyar állampolgár festőművészek között pályázatot hirdet történelmi festményekre, melyeknek célja az, hogy színes sokszorosításban az elemi népiskolák IV-VI. osztályaiban a történeti s a művészeti érzék kifejlesztésének, és a hazafiúi érzelmek állandó ébrentartásának eszközei legyenek.

A pályázat feltételei a következők:

1. Kivántatik egyelőre a következő hét festmény:

a) Mátyás király könyvtárában tudósai közt; vagy: Mátyás király lakoma után hallgatja a hegedősök énekét.

b) Szigetvár védelme.

c) Bocskai, és a bécsi béke megkötése.

d) Bethlen Gábor fogadja a külföld követeit.

e) Buda visszavívása (Petneházy a várfalon kitűzi a magyar lobogót).

f) Zrinyi Ilona Munkács várában.

g) II. Rákóczy Ferenc a széchényi országgyűlésen; vagy: Rákóczyt a határon fogadják ruthén jobbágyai.

h) Vitam et sangvinem! (Mária Terézia).

2. A nehéz áttekintésű népes csoportok kerülendők.

b) Az alakok, tárgyak, síkdiszítésszerüleg árnyékolás nélkül, legföljebb igen mérsékelt, csak mintegy jelzett árnyékolással ábrázolandók.

c) A festés 4—5 színtónusnál többre ne terjeszkedjék, s a tónusok egyenletes nagy foltokban, konturok között, tehát határozott, biztos rajzban alkalmazandók.

d) A naivság felé hajló stilizálás a csoportosításban, és a mozgásban kivánatos, de a túlzástól fölötte óvakodni kell.

e) A kép egységes legyen, s rajta egyetlen henye, céltalan alaknak vagy tárgynak sem szabad lennie.

f) A színtávlat vagyis a színek le- és felfokozása kerülendő. A távlat inkább a tárgyak arányaiban fejezendő ki.

g) A kép általános színhangulata lehetőleg világos legyen.

h) Általában véve a rajz határozottsága és biztossága mellett a kifejezés eszközei a lehető legegyszerübbek legyenek.

3. A képek méretei: 1·20 m. 0·90 m. és pedig, a kép tárgyának természete szerint, e méretek akár szélességi, akár magassági kiterjedésben alkalmazhatók.

4. A pályázat vázlatokkal történik, de a vázlat a kész kép végleges méreteiben nyujtandó be, s tájékozásul a vázlat valamely részletén, vagy akár külön lapon, a végleges megoldás technikája is bemutatandó.

5. A pályaműveket legkésőbb 1903. évi december hó 31-én déli 12 óráig névtelenül, jeligés levél kiséretében kell az országos magyar királyi Iparművészeti Múzeumba (Üllői-út) szállítani.

A pályázó nevét tartalmazó borítékra irtjeligének a festmény hátlapjára ragasztott cédulán is feltüntetve kell lennie.

A határidőn túl érkező művek a pályázatban nem vehetnek részt.

6. A feltételeknek mindenben megfelelő vázlat elfogadása és végleges megrende-

Magyar Iparművészet
1903. 146. l.
Halasi csipke

8

8. EOZIN-EDÉNYEK. KÉSZÜLTEK A PÉCSI ZSOLNAY-GYÁRBAN.

9

9. TÖBBRÉTEGŰ MARATOTT ÜVEGVÁZÁK. SOVÁNKA ISTVÁNTÓL. (ÚJ-ANTALVÖLGY.)

10

10. BRONZ TÉNTATARTÓ. HARASZTI JÓZSEFTŐL.

11

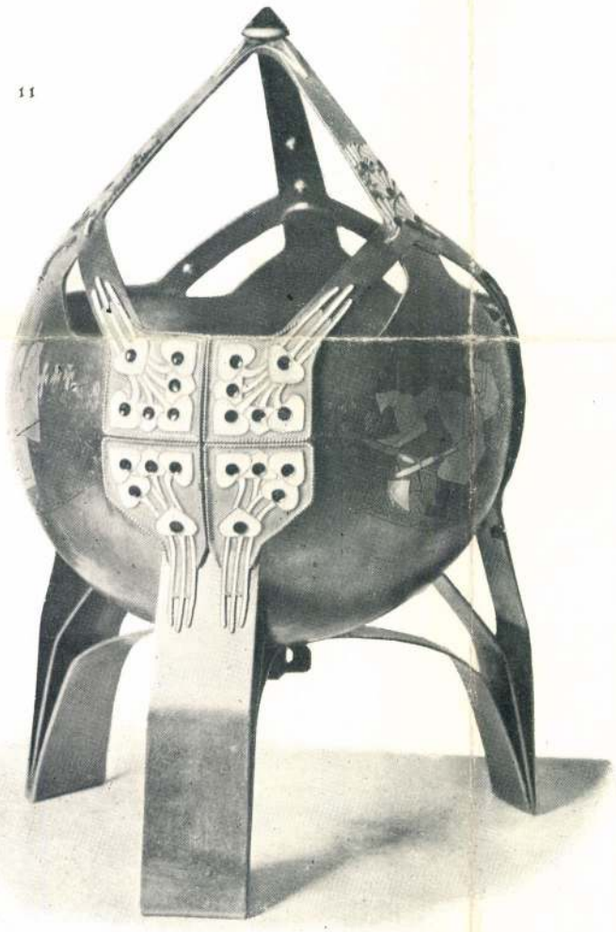

11. ASZTALDÍSZ. TERVEZTE MUHICS SÁNDOR. KÉSZÍTETTE TARJÁN OSZKÁR.

12

12. DÍSZSERLEG. TERVEZTE HORTI PÁL. KÉSZÍTETTÉK HIBJÁN S. ÉS TARJÁN OSZKÁR.

Magyar Iparművészet
1906. I. n. 10. l. kép

MDK

Mukics Sándor festőművén

1909. Plakátot hévít a debreceni iparműv. kiáll.-propagalására

A debreceni iparművészeti kiállításról. D. 1909. 3 l.

3

MDK

Muhits Sándor

Képzőművészet 1928. II. évf. 12.sz.
173.l.

Muhits Sándor
nyomdász

nyerte el Kner Izidor meghívói pályázatának 1. díját: 600 K-t. (900 pályamunka)

÷ Kner I. meghívói pályázatának eredménye

Grafikai Szemle, 1907. okt. 5-i 110. l.

Mueller Schroder

Impressionist

Impressionist Theater Impressionist painting

Painting of Theater Impressionist painting

Impressionist Painting of the Theater

M.D.K.

Mulics Sándor, iparművész

nyerte az első díjat a magyar labdarúgó szövetségnek egy magyar kupára, mint a szövetség örökös vándordíjára, hirdetett pályázatán.

Építőipar - Építőművészet. Bp.1914. 38.évf. 16.sz.
164.old.

MDK

Muhits Sándor, miskolci fazekas

/N.A./- /Az Ernst Muzeum csoportkiállitása. Magyarság 1922.dec.3.

M.D.K.

Muhits Sándor, iparművész

herámia-tervét meg-
vásárolták a főváros ipar-
művészeti tárgyakra hi-
irt pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1928. XLIX. évf.

jul. 25. sz, 6. old.

M.D.K.

Muhics Sándor

A Müvészházban rendezendő "Szinház müvészeti" kiállitáson szerepel a neve a diszlet- és kosztümtervek kiállitó müvészei között.

Halló mi ujság c. rovat.
Szinházi Élet. Bp. 1913. nov. 2-9. II. évf.
36. sz. 17. l.

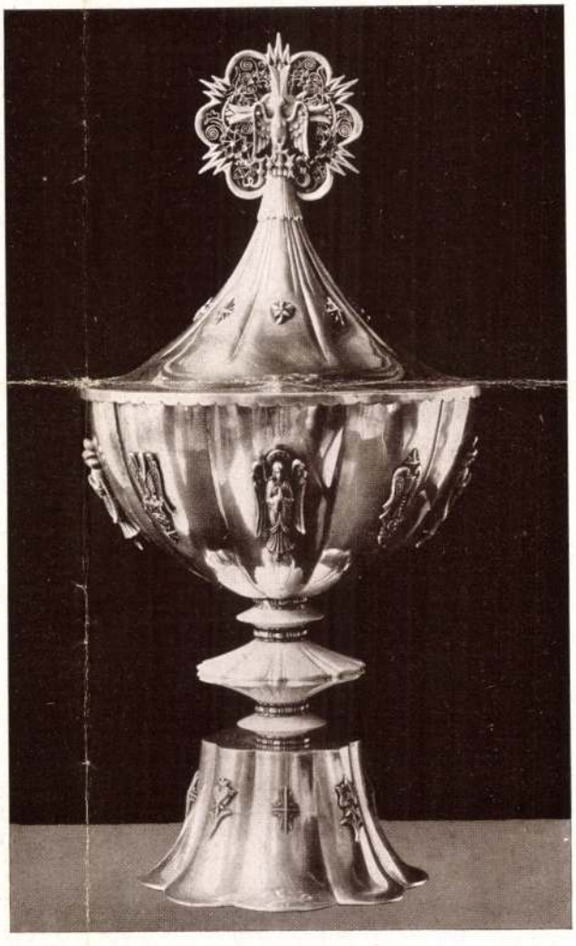

Szemelvények a m. kir. Iparművészeti Iskola ötvös-ékszerész szakosztályának évvégi kiállításából. Tanár Csajka István. — Schülerarbeiten der Fachklasse für Edelmetallarbeit der Königl. Kunstgewerbeschule, Budapest. — Ouvrages de la classe d'orfévrerie. École royale des Arts décoratifs, Budapest.

Magyar Iparművészet
1928.

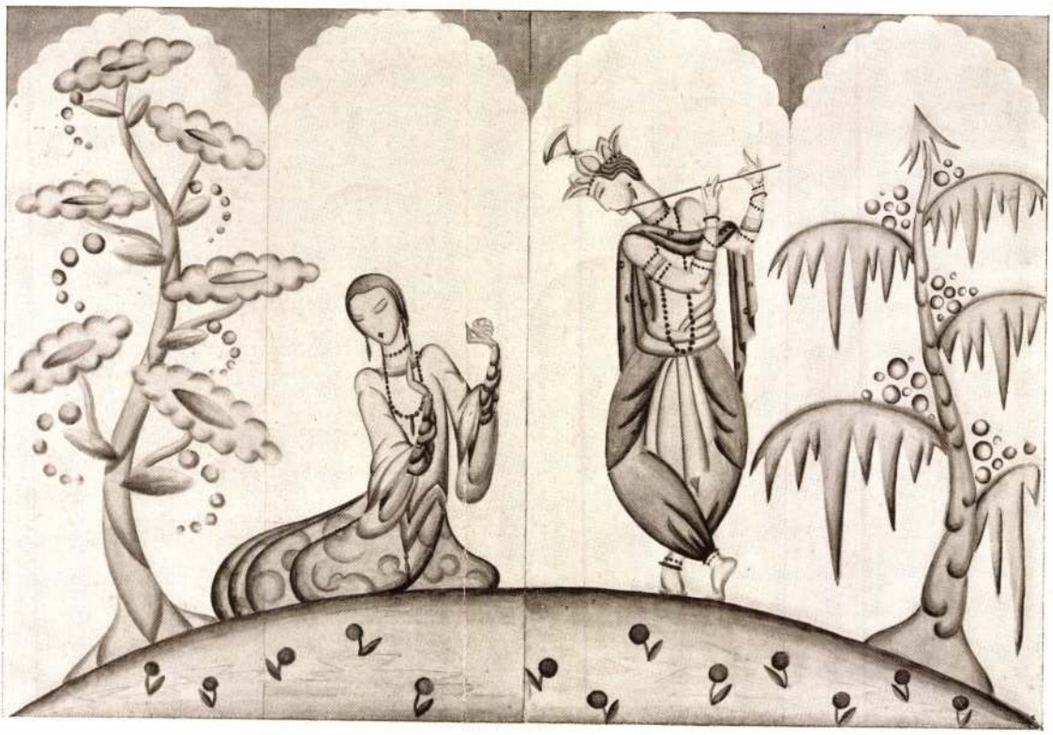

Szemelvények a m. kir. Iparművészeti Iskola textilosztályának évvégi kiállításából. Szövetfestéshez készült tervek. Tanár Muhits Sándor. — Schülerarbeiten der Textilklasse der Königl. Kunstgewerbeschule, Budapest. Entwürfe für Stoffmalerei. — Maquettes pour des étoffes teintes. École royale des Arts décoratifs, Budapest.

Muhics Sándor

Üvegfestmény, tervezte fenti, készült Majoros K. mintermeb.

Repr.-

Magyar Iparmüvészet

1926. 168. l.

Szántó Gergely és Muhits Bándor MDMK

a kolozsvári -monostori ref.templom kazettás, magyaros virágmotivumokkal festett famennyezetet Muhits Sándor tervei szerint Szántó Gergely festette 1914-ben. Valószínüleg ő kivitelezte a butorok magyaros diszitését is.

Aracs István: A kolozsvár-monostori ref.templom története. Kolozsvár. 1914. 58.l.

Muhits Sándor

1.

Magyar Iparművészet
1925. 58. l.

111568. sz.

A mult évi decz
szám alatt kelt felterjes
hogy a Lupu Miklós vajdah
melyet a t. Bizottságnak
leiratommal megküldöttem,
gatóság részére való kiad
fel

Muhits Sándor

textiltervező, festő és grafikus

l. Magy. Iparm

1941. 89. l.

101. l.

többször

pénztári naplója

elérő l.

	Melléklet	Bevétel	Kiadás
.évről		66.37	
ölgy-			
	1.		80.-
májára	beterjesztve		1174.67
rt	2.		344.-
etdija			
	3.		2000.-
	4.		4.51
ottsá-			
		3518.67	
		18.14	
		3603.18	3603.18

Muhits Sándor

MAGYAR MŰVÉSZET
1925. 164, 435

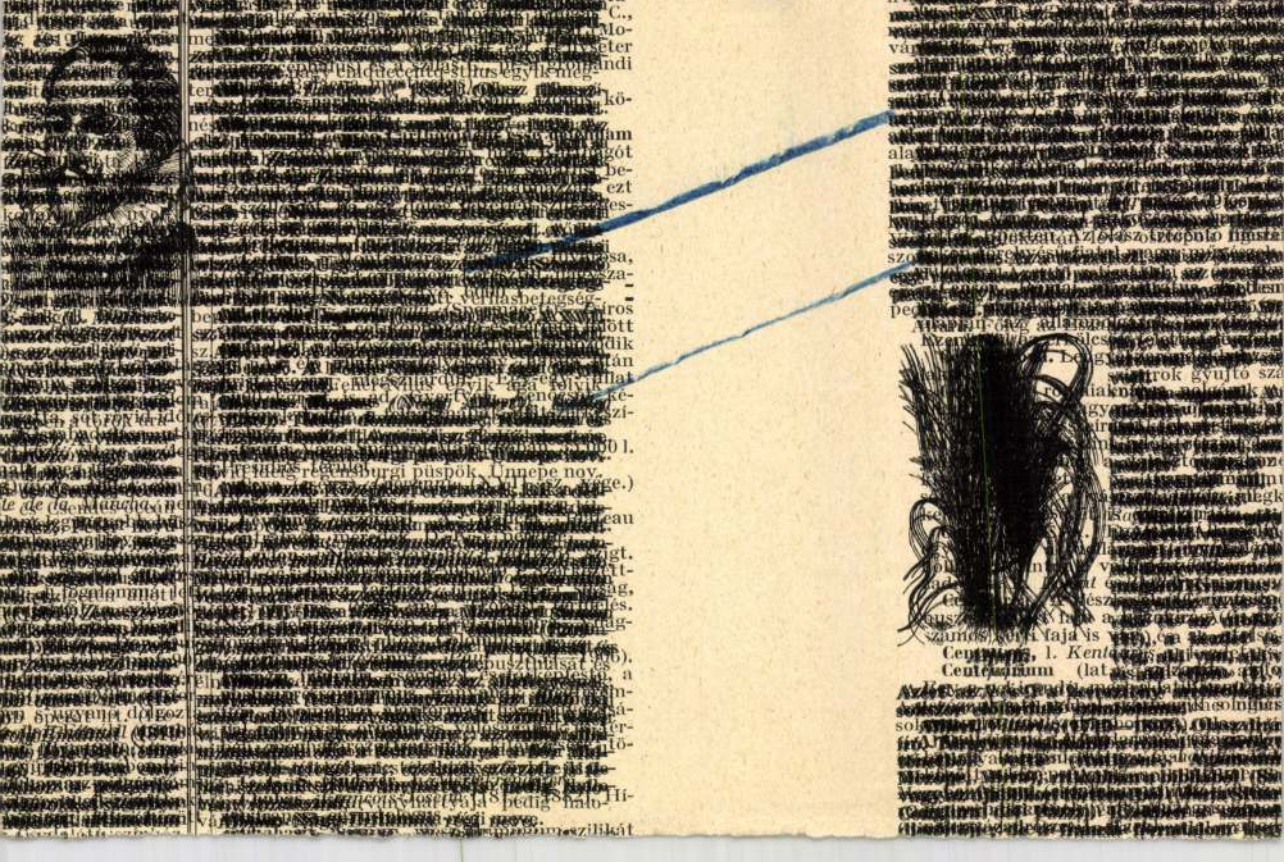

Méhits Sándor

kerámiai munkáját

megvette a fővárosi

iroda

a

Képzőművészet

1928. II. évf. 173. l.

Drahtwort : .....

Fernruf : .....

Postscheckkonto : .....

Unsere Zeichen : Tag :

Muhits Sándor

Mucsarnok

1908. cyphármuv. Erdk.

106, ~~[illegible]~~ l.

Benyovszky Móricz:

Mellig, hétnyolczad jobbr
bajusza s szakála őszbevegyült s
nórczájú dolmánya żold s kab
„NOS PATRIAM FUGIMUS TU TITIRE

olajfestés, vászonra, méretei

Benyovszky Péter ajánd

Al. Kept 87.

Ezüst szijnégek, magyar pogánykori

VII. 246.

— diszitmények, magyar pogány-
kori VII. 246.

Mechics Sándor

Festő

U. 4166

Muhits Sándor

Művészet 1904. 261, 265
– 1905. 126, 295, 302, 345 m 353
383
– 1906. 1–3, 6, 7, 10, 11, 14, 15.
18, 19, 22, 34, 50, 62, 122, 150
241, 242, 336, 379
– 1907. 6, 18, 98, 194, 198, 237
411, 412, 353 m. 408 m
– 1909 321
– 1910. 180, 223
– 1911. 284

Magyar Művészet
1925. 164, 435

~~Claes~~ Heda (Claes Willem):
Coendèles 207 (616), 1025 (18).

M.D.K.

Muhits Sándor festő

1925.okt.A miskolci szinházi falképek pályaművének kiállitása a miskolci városháza kis tanácstermében.

Miskolc és Borsod -Gömör -Kishont vm.beli községek. MUM. 5.k. 1929.

M.D.K.

Muhics Sándor festőművész

Iparművészeti Iskola tanára.

Cikk: Iparművészeti Oktatás.

Magyar Iparművészet, 1911. 37.l.

M.D.K.

Muhics Sándor festőművész

Oradijas segédtanári teendőkkel való megbizása, az O.M.K.Iparművészeti Iskola grafikai szakosztályán.

Cikk: Iparművészeti Oktatás.

Magyar Iparművészet, 1910. 280.l.

M.D.K.

Muhits Sándor festőművész

A Halmos Izor ex-librisére kiirt pályázatra készitett rajza első dijat nyert.

Cikk: Eldőlt pályázatok.

Magyar Iparművészet, 1908. 50.l.

M.D.K.

Muhits Sándor festőművész

Az iparművészeti iskola grafikai szakosztályának tanitómestereként úttörő munkát végzett.

Cikk: Az iparművészeti iskola grafikai szakosztályának kiállitása.

Magyar Iparművészet, 1909. 179.l.

M.D.K.

Muhics Sándor festo és iparművész

Asztaldisz. 11 sz.kép

Magyar Iparművészet 1906.1.sz. 10.1.

MDK

Munits Sándor, tanár.

a textil szakosztály vezetője.

Az iparm.isk.jub.kiáll.-a.
Szépművészet. 1941. 9.sz.

Muhits Sándor tanár

Ipm. Isk. évk. 1934-36. Bp. 1936.

MDK

Muhits Sándor tanár

Ipm. Főiks. évvégi kiáll. Magy. Iparművészet,
1924, 131-132 l. képek

MDK

Muhits Sándor

A Studio évkönyve. Magyar Iparmüvészet 1925. 62 l.

MDK

Muhits Sándor festőm.

Ipm. Isk. személyzete 1936-7-1940-41.
Ipm. Isk. évk. 1880-1941. köp. 1942. 27-30.l.

Muhits Sándor

MDK

Szovjet temetés Oroszországban

Mücsarnok 1924 febr_márc.

lapszám.

TARTOZIK

Kelet

193.....

szvénytársaságnál **KÖVETEL**

Értékelés	Napok	Kamat-szám	Pengő	f
			109	
			200	
			200	
			200	
			200	
			150	
			2	75
			1061	75
			971	

ESZTERGOMI KERESKEDELMI és IPARBANK

MDK

Iparmüvészeti Isk.személyzete 1934-35-35-36.

Muhits Sándor festőm.

Iparmüv. Isk. Évk. 1934-36. Bp. 1936.

Muhits Sándor

---

lásd

Ébr Műveszlexikon

507 l.

Miskolci műveszlelep

alatt.

Muhits Sándor, fertő és ipparművész,

stb. marad, l. 522. old.

MDK

Muhits Sándor, festőm.

a KÉVE ügyvezetőségi tag

KÉVE 14. kiáll. N.Szal. 1923. márc. 2. 1.

MDK

Muhits Sándor festő

a KÉVE müvésztagja

KÉVE 14. kiáll. N.Szal. 1923. márc.

2. l.

MDK

Muhits Sándor

Vasárnap délelőtt, öf.

YKÉVE 14. kiáll. N.Szal. 1923. márc.
12 l.

MDK

Muhits Sándor

Steppén, of.

KÉVE 14. kiáll. N.Szal. 1923. márc.
12 l.

Muhits Sándor

Hocs, paszt.

Keresztrefeszités, gouache

Pieta, of.

KÉVE 14. kiáll. M.Szal. 1923. márc.
12 l.

Muhits Sándor

Magyar bu, paszt.

Fanatizmus, of.

A Volga, of.

KÉVE 14. kiáll. n.szol. 1923. márc.
12 l.

MDK

Muhits Sándor

Gorkij-tipusok, of.

Ihlet, of.

Lázadók, gouache

KÉVE 14. kiáll. N.Szal. 1923. márc.
12 l.

MDK

Muhits Sándor

Fürdőzők, of.

Ivanofka, gouache

KÉVE 14. kiáll. 1923. Márc. N.Szal.

12 l.

Muhits Sándor MDK

iparmüvl isk.tanár szolgálattételre kirendeltetik a főiskola miskolci müvésztelepe vezetésére, 192o.

Képzőm.Főisk.Évk. 1921-22, 22-23, 23-24, 24-25. Bp. 1926.

MDK

Muhits Sándor

a Céh müvésztagja, festő

Munkácsy Céh 8.repr. kiáll. N.Szal. 1935. márc. 3.l.

MDK

Muhits Sándor, festőm.

Bandi karikása. Vizf. Repr.
Megy ünk Debrecembe. " Repr.

E két erélyesen rajzolt magyar zamatú képet szivesen közöljük, mert azok egy illusztr. sorozatból valók, mely sorozat ifjusági irók müveit diszitik.

Muhits Sándor. -Müvészet. 1907. 412.l.

MDK

Muhits Sándor festőm. tanár

Kövc 12. kiáll. 1920. okt. M. Szol.

4. l.

MDK

Kéve X.kiáll. 1917. N.Szal.

M.D.K.

Muhits Sándor tanár

172 -173 -as kép:Bevezetés az ékitményes rajzolásba.I.év.
177-es kép:Könyvfedélterv,Helbing F. tanárral közös munka.

Magyar Iparművészet 1912.

Muhics Sándor

MDK

44. lapon közölt tervben részes

Groh István és tanitványai. Magyar diszitőművészet. II.rész. Bp. é.n. 35. l.

Bandi karikása

Muhits Sándor akvarellje

Művészet 1907. 6 sz.

POSNER BUDA PEST

Mehits Sándor

M Ű V É S Z E T
V.évf. 1906.
14.old.

Péczely Béla

M u h i t s S á n d o r :

Könyvdisz/Aratók/

Tusrajz

Díszkő Művészet

Magyar kőta. Linometszet Muhits Sándortól

1914. 3. 27.

Michits Sándor

i festő.

adból.

s.

lőzerében feszület-fekszik, a földre terített bibor paláston,
anymetszésű könyv van csatokkal ~~feszü-~~
térdel szent Jeromos kiebb kezében kő-
u és csakucem ~~teljesen~~ arcélben ~~van~~
pasz; haja, bajusza és szakálla ősz be-
háttérben ~~folyó~~ itt-ott épületcso-
igyelmünket. A középtérben, a zárda
ivezetű hid vezet át a folyón és rajta,
tal felé. A part menten szomját oltó
i beszélgető alakoz ~~láthatunk~~ vesszünk észre.

etei 12,3·5 : 101 cm.
nos Lapló ajándeka.

Ry 40

Muhits Sándor

Művészeti lexikon 522. l.

festő és iparművész szül. 1882. III. 9. Peterden. Budapesten tanult, a ugyanitt (1909-től) tanára volt az iparmüv. iskolának. (Illusztrációkat, dekorativ falképeket, üvegfestmény kartonokat) stb. készít. iparmüv. terveket

(1921 óta a miskolci művészlelepet vezeti.

Laid okr. majdan

Revai Lexikon 14 K

85. l.

ide is

Gerevich: PA, 250 l.

—

Gerevich: A prímási képtár kulföldi mesterei. Vas. Ujs 1916, 825 l. (repr. 827 l)

Muhits Sándor

Irod

Elek Artur:
Az ujabb magyar grafikai művészet.
Magyar Művészet
1937. 215. l.

Muhits Sándor

iparmuvészeti iskolai tanárt a kerámiai, textil és grafikai osztályok vezetésével bízta meg a miskolci muvészsalepen a kultuszminiszter.

Halm Lerich

260. l.

lásd u. o. 262. l.

MOB kat. 3708.

17. Adam

Frimmel: Lexikon der wiener Gemäldesammlungen II. Hölzel, München 1914, 176–179 l.

Mulics Sándor

200 K államsegély

Értimisk 1900/1901. 23. l

Muhics Sándor

Gáthy Fülöp: Ember-
sors. A fennetszetek
fenitől.
A könyv ismertetve.
Magyar Műveszet
1936. 160. l.

Muhits Sándor

Üvegfestés terve,
repr.

Értimisk 1903/4

Aleksits Sándor

400 K. államsegély

Értesítés 1902/3. 58. l.

~~Angolowiąz III 184.~~

mdk

Muhits Sándor grafikus

illusztrálta, Kárpáti Aurél: Budai képeskönyv c. művét

(Az „Élet" kiadása Bp. 1915)

„Kár, hogy Muhits S. finom rajzait a nyomda nagyon elrontotta"

Mj. Kárpáti Aurél: Budai képeskönyv

Nejsmüvelés = Új Élet = 10 évf. 1915. 791. l

2. kötet

MDK

Muhits Sándor, illusztr.

Majthényi György: Esteli énekek. Bp. Jókai nyomda.

Kárpáti Aurél: Budai képeskönyv. Bp. 1917.

Harasztthy Lajos: Aki vagyok. Bp. Hornyánszky. 1912.

Dr. Szemlér Lőrinc gyüjt.-nek aukciója. Bp. 1936.
Könyvdiszek.- Könyvillusztrációk.
Árv. Közl. 1936. 5. sz. 82. old.

Muhits Sándor

„Muhits Sándor, aki a pasztelltechnikát szereti, gyakran készit üvegfestményeket is. Az impresszionista ideálnak szin- és fényvisszaverődési hatásait nagy erőről tanuskodó vonalvezetéssel köti össze műveiben a tárgyi résszel . . .“ (Bayerische Staatszeitung, Dr. Walter Rothes.)

7 képével vett részt a Kéve münchen kiállításán 1914. májusában.

Szabolya János: A Kéve körül. 1916. VIII. k. (A Kéve Münchenben.)

költemények, mint a *Gondolatok a könyvtárban*, vagy a *Gutenberg-albumba* írt sorok, az *Emberek* vagy *A vén cigány*, a szabadságharc elhanyatlása után elsötétült léleknek megrázó rapszódiája. Emellett Vörösmarty a most már teljesen kibontakozott magyar költői nyelvnek talán legtökéletesebb művésze: csupa biztos vonal, éles érzékkel kiválasztott jelző, szavak és színek utolérhetetlen zenéje. A romantikus művész ihletfeszültsége és a parnasszista művész formatökélye egyesül itt öröklétre.

Milyen más Vörösmarty ifjú pártfogoltja, Petőfi! Rövid élete az első nélkülözéseket elfeledtető gyors és döntő sikerrel, a hatalmas és boldog szerelemmel s a tyrtaiosi halállal, amelynek glóriáját az azt fátyolozó rejtelem talán még ragyogóbbnak mutatja, az elképzelhető legnagyobb *teljesség* benyomását kelti.

kos meleg szobában csakhamar tönkremennénk a saját melegünk ől. Tehát a szoba temperaturájának jóval alacsonyabbnak kell lennie, mint testünk hőmérsékletének. Tapasztalatból tudjuk, hogy az egészséges ember a 18 Celsius fokos melegben érzi magát a legjobban. Aki 18 C. fokos meleg szobában fázik, az vagy nem egészséges, vagy pedig mozgás hiánya következtében érez hideget. A szülők kötelessége arra ügyelni, hogy a gyermekek szobájában ennél nagyobb meleg ne legyen. A nagyobb meleg a gyermeket tétlenségre csábítja és ellustítja. A 18 fokos meleg ellenben megóvja elevenségüket és előmozdítja szellemi és testi egészségüket. A gyermekek anyagcseréje és vérkeringése gyorsabb, mint a felnőtteké, azért több meleget is produkálnak, mint amennyit a 18 fokos temperatúránál veszítenek. A gyermekek éppen azért már túlnagynak érzik azt a meleget, amelynél idősebbek még fáznak.

Öregebb embereknél természetesen másképpen áll a dolog. Előhaladott korban az emberi szervezet már nem képes annyi meleget termelni, mint amennyit 18 fokos melegnél veszít. Öreg emberek azért egy olyan szobában, melynek hőmérséklete 18 fok, rosszul érzik magukat, fáznak. De azért még az öregeknek sem jó, ha 20 foknál melegebb szobában tartózkodnak állandóan, mert a nagyon meleg és ennek következtében igen száraz levegő a kilégzésnél sok nedvességet von el a vértől és a tüdőtől.

De még a gyönge, betegtüdejű embereknek sem jó, ha nagyon meleg a szoba levegője. Igaz ugyan, hogy az ilyen beteges emberek igen fázósak, ami abban találja okát, hogy a szervezet anyagcseréje ezeknél az embereknél igen lassú, de nagy kárára van beteg tüdejüknek, ha nagyon erősen fűtött szobában tartó kodnak. A nagy melegtől kiszáríto't levegő, mint említve volt, már az egészséges embernek is megárt, de még százszorta nagyobb ártalmára van a beteg embernek, különösen pedig a gyönge, beteg tüdejű embernek. Sokkal okosabban teszik azért az ilyen bajban szenvedők, ha ahelyett, hogy erősen fűtenének, melegebb öltözködéssel pótolják a hiányzó meleget.

Beteges embereknél és kivált gyönge tüdejűeknél nagy gondot kell fordítani arra, hogy a szoba levegője télen át tiszta és friss legyen. Hisz ezek a szegény betegek arra vannak kárhoztatva, hogy hónapokon át szívják magukba a zárt levegőt. Ha a fűtéstől megromlott levegő káros hatása nap-nap után megismétlődik, akkor a betegek egyre rosszabbul lesznek és mire megjön a várva-várt tavasz, már nem fognak részesülhetni a friss meleg levegő áldásában, mert sírba vitte őket a könyörtelen tél. Azt szokták mondani, hogy a tüdőbajos ember a telet rendesen még elbírja, de az áprilisi időt már nem tudja elviselni a beteg gyönge szervezete. Pedig inkább úgy áll a dolog, hogy az áprilisi enyhe időt már azért nem érhette meg, mert a fűtött szoba zárt, poros, széngőzzel telt levegője siettette pusztulását.

Körülbelül félévet tölt az ember a fűtött meleg szobában, érdemes tehát, hogy megismerkedjék azokkal az ártalmakkal, amelyek szobája négy fala között érhetik. És ha ezeket az ártalmakat lehetően elhárítja, a tél nagy hidege után erősebbnek, edzettebbnek fogja magát érezni, mint a nyár ernyesztő forrósága után.

Budai képeskönyv. Mindnyájan szeretünk visszanézni a multba, amely ifjúságunkat juttatja eszünkbe és az ifjúsággal együtt a gondtalan éveket és a forrongó küzdelmet, amelynek nem is voltak kialakult céljai, legföljebb csak az, hogy jó pár esztendőt magunk mögött hagyjunk. A múltban megható emlék lesz minden örömből és fájdalomból és az emlék megszépíti életünket. *Kárpáti* Aurél ezt tartotta szem előtt, mint művészi célt, amikor „Budai képeskönyvét" megírta. A múltba visz vissza bennünket, csöndes kis utcákba, ahol fiatal szívvel sétáltunk, ahol napsugaras és boldog volt életünk a kis udvarkertek, süppedő tetejű házak között. Buda jelenti a pesti ember számára a múltat és éppen ezért nem véletlen, hogy a mai írógeneráció, ha a békés, nyugalmas élet szépségeit keresi, Budára menekül meghitt hangulatokért. Kárpáti Aurél költői lelkü cicerone azon az úton, amellyel ebbe a múltba viszi vissza olvasóit finoman odalehelt elbeszéléseiben, amelyekben ott él Budának egész sejtelmes, regényes világa. Költői egyénisége, az apró epizódokban is a nagy emberi vonásokra rámutató megfigyelő ereje, a csipkeszerü könnyedséget is visszaadó stilusa még élvezetesebbé teszi azt a sétát, amelyet az ő vezetése mellett teszünk meg a gesztenyefás utcák, térdrerogyott kis budai házak között. A szép könyvet *Muhits* Sándor művészi rajzai diszítik. Ára 7 korona.

Mi tizennyolc évesek. A tizennyolc éveseket is férfiakká avatta a háború. Karjuk elég erős a kardforgatáshoz, ennek már számos tanujelét adták, de elég biztos a tollforgatásban is, amiről szintén tanubizonyságot tett nem egy katonapoéta, aki szintén csak most lépte át a tizennyolcadik esztendő határmesgyéjét. Ez utóbbiak közül való Gál László is. Könyve, mely ezzel a bátor címmel jelent meg „Mi tizennyolc évesek", nem titkolja, hogy még abban a korban van, amelytől a béke idején még nem várták a remekművek alkotását, de viszont ugyanezek a versek a fiatalság minden hevét és lelkesedését is visszatükrözik és a katonával együtt igazi poétát mutatnak be, aki azonban ma még a forrongások korszakát éli. Versei nem egyszer erősen iskolásak (sok köztük a népdalutánzat, vagy ha úgy tetszik: műnépdal), máskor meg elvet minden formát és csak az újszerűséget keresi. Néha lirai egyszerűséggel buggyannak ki érzései, máskor meg elragadja a páthosz, de mindig van mondanivalója. A szép kiállítású kötet ára 4 korona.

A söröző halott. E különös, bizarr címet egy könyv viseli, amelyben *Orbók* Attila elmés és frappáns írásai vannak együtt: pesti fronton született följegyzések és történetek. A cím után némi hátborzongással olvassuk az első történetkét, amely „A söröző halott"-ról szól, de csakhamar rájövünk, hogy az író nem Poe Edgar-féle hatásokra pályázik, hanem épp ellenkezőleg: kedélyt csiklandó módon, a csöndes humor hangszerét üti meg. A karrikatura vonásaival veti papirra a képek egész sorozatát, e vonások egyszersmind azonban jellemeznek pesti embereket, szokásokat, erkölcsöket, hangulatokat. A chroniqueur könyve ez, a szellemes tollu és éles szemü ujságíróé, aki e dolgok és arcok igazi színét igyekszik megmutatni. Mulattat, de nem egyszer ez a mulattatás csak egy érzékeny lélek keserü maszkja. „A söröző halott" valójában maga Budapest a háború alatt, egy eléje tartott tükörben.

A szerkesztő üzenetei

Magas barna asszonynak. A Talizmánnak szóló szerkesztői üzenetünkért köszönettel fogadjuk az elismerést. Mi viszont — sajnos — nem nyilatkozhatunk hasonló elismeréssel az ön levelében foglaltakról. Asszonyom, aki á-t mondott, az mondjon b-ét is és ha önnek az idősebb férj mellett az élet anyagi jólétet nyujt, akkor becsülje meg a helyzetét és ne nyugtalankodjék. Üres az élete? Foglalja el magát munkával, olvasással, iparkodjék a férje munkáját megérteni — és ne lovalja bele magát abba a céltalan szerelmi ábrándba, amelynek semmi okos folytatása sem lehet. Vagy pedig: — vonja le helyzetéből a konzekvenciát, hagyja ott a jólétet, váljon el a férjétől becsületesen és menjen hozzá a másikhoz. De a kecskét úgy jól tartani, hogy a káposzta is megmaradjon: ez az, amit nem lehet.

Keserűség. Mielőtt végérvényesen határozna, világosítsa fel az illet'őt, hogy alaptalan mesének ült fel. Próbálja meg, talán sikerülni fog eloszlatni azt a mérget, amit minden valószínűség szerint a szülők továbbítottak a fiatalember címére. Ha pedig nem lenne eredménye, nyugodjon bele azzal, hogy pletyka ellen nem lehet küzdeni még vasvillával sem, pláne ha valaki oly messze van, távol idegenben. A kérő? Ha áll mindaz a szép és jó, amit mondott róla, akkor nem látjuk be, hogy miért utasítaná vissza. Vannak ugyan házasságok, melyek az égben köttetnek, de ez még nem jelenti azt, hogy amit a földön kötnek, rossz házasság.

„Parázs." Egyszerűen kerülje a vele találkozást és sohase maradjon vele egyedül. Ha ez sem használna, mondjon el mindent, úgy, ahogy nekünk megírta, az édesanyjának. Ezek után ő is más szemmel fogja nézni az öreg szeladont.

„Rózsa." 1. Igen. 2. A háború alatt nem készülnek.

Ujság 1918, XXIV. 3.

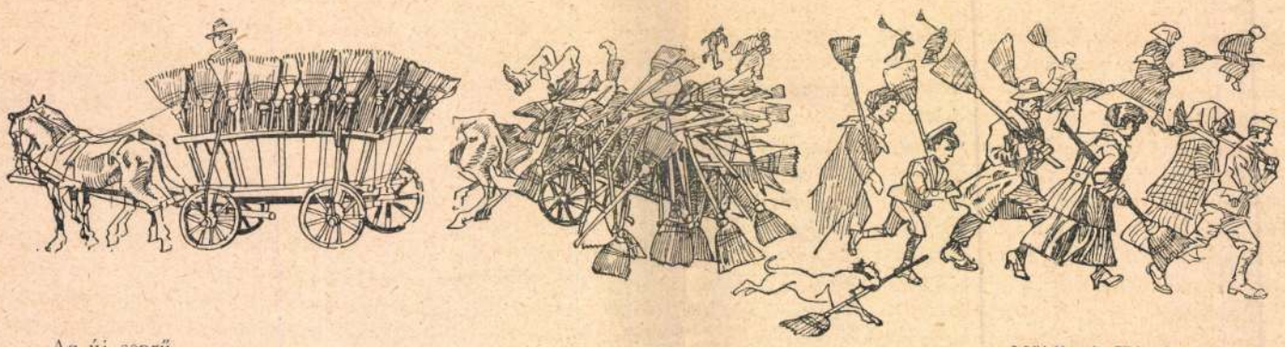

Az új seprű

Mühlbeck Károly rajza

Arany bárkán, ezüstös vizeken

Költeménykötet, formás, választékos, egy sor verssel, ügyes és izléses diszitő rajzokkal. Kicsiny és kedves, egy meleg, érzéssel teli szív lírája. A szerző neve: *Zsuzsánna Mária*. Nyilván írói álnév s nincs jogunk kérdezni, kit rejt el az olvasó profán kíváncsisága elől. Ez a lexikonok dolga: az olvasó veszi a költeményeket, ahogy kapja. S amit itt kap: túlnyomó részt a szerelem méla dalai, amelyeket megült az idők borúja, amelyekben bánatos lemondás, piros vágy, megtört öröm váltakozik.

Közvetlen, meleghangú, igazi líra, amelyben a hangulatok túláradó hullámai örök emberi érzésekké formálódnak a művész keze alatt. Mint majdnem minden lírának, ezeknek a finomra csiszolt verseknek is a szerelem és a szerelem mellett egy csöppnyi világfájdalom a megihletője. De egy-egy felzokogó poémájában halljuk szomorú zsongását a távoli világkavarodásnak is. A kis kötet szerzője, ami szívébe gyülemlett, tolmácsolni is tudja nekünk zökkenés és darabosság nélkül, igazi művészettel és sok olvasója hálásan fogja neki ezt a közvetlen hatást megköszönni. Mutatóba kiadjuk a kötet egy dalát:

Régi dal.

A sarokban egy öreg cigány húzza
S régi emlékek játszanak velem
És minden emlék a fülembe súgja:
Örökre elhagyott, örökké szeretem.

S jönnek az álmok. Elhervadt virágok,
Egykor a réten szedtem még veled
És mindeniktől megkérdezem újra:
Szeret, vagy nem szeret? Szeret vagy nem [szeret?

Még egyre jönnek. Súgva, búgva, fázva
S újra fájnak a behegedt sebek.
A vén cigány csak húzza. Lassú lázba'
Ködtáncot járnak síró szellemek.

Óh emlékek! Óh szívünk nagy csodája,
Méla akkord, kék tollu bús madár —
Az elvarázsolt, sötét kápolnába'
Örökmécs ég, de nincsen napsugár.

Croker regényének 35-ik kötetét, a „Bűnbak" című regény második részét a jövő héten megjelenő számunkhoz mellékeljük mindazon előfizetőinknek, akik az érte járó kedvezményes árat — 80 fillért — beküldik.

A meleg szoba

Megkezdődött a hosszú szobaáristom, amelyre a téli fagy és hideg ítélt bennünket. Hónapokon át a nap legnagyobb részét jól fűtött, meleg szobánk négy fala között fogjuk eltölteni. Már tudniillik az, akinek jól fűtött, meleg szobája van. Az év jó nagy részében tehát olyan klima alatt élünk, mely minden külső tényezőtől független és pusztán a mi tetszésünktől függ. Teljesen tőlünk függ tehát az is, hogy ez a klima olyan legyen, hogy egészségünk tőle kárt ne szenvedjen. Minthogy pedig szobánk klimáját a fűtéssel szabályozzuk, jó lesz közelebbről megismerkednünk a fűtés higiéniájával.

A fűtés higiéniájának legelső követelménye, hogy a kályha tüze ne rontsa a szoba levegőjét. Épp úgy, mint ahogy megnézzük előbb, milyen az idő, mikor hazulról el akarunk menni, meggyőződést kellene mindig szereznünk arról is, milyen a fűtött szobánk levegője, mikor abba belépünk. Midőn az utca hideg friss levegőjéből a szoba meleg levegőjébe jövünk, egy-két mély légvétel azonnal fölvilágosít bennünket arról, tiszta vagy romlott-e a szoba levegője. De ha már hosszabb ideig időzünk a fűtött szobában, akármilyen romlott is a levegője, nem fogjuk azt fölismerhetni, mert szaglószervünk a rossz szag iránt csakhamar eltompul.

Miképpen rontja a tűz a szoba levegőjét?

Ha a tüzelőanyag jól ég, ha tehát a kályhának jó huzatja van, akkor a szobából folyton levegő áramlik a kályhába. Amíg tehát a tűz ég, a levegőt, mely az égéshez szükséges, a kályha a szobától kapja. A szoba megint az ajtók, ablakok és a padló hasadékain át pótolja kivülről az elveszített levegőt. Ez a levegő, amelyhez a szoba ilyen úton jut, éppenséggel nem friss és tiszta. Az a levegő, amely az ajtó hasadékain át tolul a szobába, az udvarról vagy a folyosóról jön, ahová az ajtó rendesen nyílik, már pedig az udvar és a folyosó levegője a legjobb akarattal sem mondható tisztának és frissnek. Éppen olyan kevéssé tiszta az a levegő, amely a padló hasadékain át hatol a szobába. A padló széles hézagai tele vannak porral és piszokkal, melyet a beáramló levegő magával sodor és a szobában szétáraszt. Egyedül az ablakon át juthat tiszta friss levegő a szobába. Épp ezért célszerű a fűtés kezdetén az ablakokat egy darab ideig nyitva tartani, hogy az a levegő, melyet az égő tűz elhasznál, az utca tiszta levegőjével pótoltassék.

A szoba levegőjét megrontja a mérges szénégőz is, amely a kályhából kiáramlik. De ez csak akkor történik, ha a kályha rosszul van konstruálva, és a szénégőzöket a légáram nem viszi magával a kéménybe. Ha még repedések is vannak a kályhán, a mérges szénégőz kiáramlása annál könnyebben történhetik. Azért tanácsos arra ügyelni, hogy a kályhának jó huzatja legyen és repedések rajta elő ne forduljanak.

A szoba levegőjének romlását okozza az a por és piszok is, mely különösen a vaskályhára rá szokott rakódni. Ha a kályha vaslemeze izzásba jön, a rajta levő por szerves alkatrészei meggyulladnak és igen mérges gázokkal töltik meg a szoba levegőjét.

De nemcsak a fűtés alkalmával keletkező mérges gázok ártalmasak, hanem kárára van az egészségnek az a nagyfokú szárazság is, mely az erősen fűtött szoba levegőjében támad. A nagy melegtől gyorsan elpárolog a szoba nedvessége. Míg 20 fok hidegnél egy köbméter levegő csak egy gram vizet képes fölvenni, 20 fok melegnél ugyanannyi levegő már 17 gram vizet párologtat el. Ha tehát a szoba levegője nagyon meleg, sok nedvességet fog elpárologtatni a test nyálkahártyáiról. Onnan van az a kellemetlen, szúró, köhögésre, tüsszentésre ingerlő érzés, mely az embert egy erősen fűtött szobában elfogja. Egészségi szempontból azért célszerű a fűtött szobában vízzel telt edényt elhelyezni, hogy a meleg levegő ne a mi nyálkahártyáinkról párologtassa el a nedvességet, hanem ott találja a szükséges vizet, amely gőzzé alakulva át, lélegzésre alkalmasabbá teszi a levegőt.

A fűtés higiéniájának egy további fontos szabálya, hogy ne fűtsük a szobánkat tulságos erősen.

Vérünk hőmérséklete tudvalevően körülbelül 37 fok Celsius szerint. Azt hinné tehát az ember, hogy olyan szobában kellene legjobban érezni magunkat, amelynek hőmérséklete éppen ilyen magas. Csakhogy a dolog nincs így. Testünk úgy van alkotva, hogy csak akkor érezzük jól magunkat, ha szervezetünk folyton meleget tud átadni környezetének. 37 fo-

VASUT·A·TISZA·MELLETT

...Lágy selymes trónus a zsombik széle,
Megűli borzas, dúshaju Pán.
Gyenge fűzágból sipot metélve,
Készül az éjre,
Bár még merengve kushad csupán.

Csigákkal átfont fürtit a szellő
Zilálja, szórja, lebegteti.
Körűlineselgi a dévaj Sellő,
Pajkos, szökellő,
S évődve halkan susog neki.

Az öleléstől tűz veri, járja...
Gerjeszti villám... szeme ragyog.
Megfújja sípját (visszhang szól rája):
»Vizek királya,
Nagy fejedelme az én vagyok.

Ungok s a berkek ősbirodalmam,
Őrzeni áll itt száz buzogány
S száz éles sáskard fenve miattam.
Zöld palást rajtam
S hinár-virágból a koronám.

Honomat ellen még sohse rótta,
Hát vígan élek... hahó, mi baj!
Hazám Dalország, édes a nóta...,
Hisz örök óta
Dal volt az éltem: vidor, szilaj.

Az éj ha ébred, álomvalóság
Űl a csalóka, himes bűrűn.
Fehér, bübájos szent vízirózsák
Mind ideszórják
Illatjuk terhét reám sürűn.

Szép Hableányom, látod, az élet:
A lány, a mámor s a dal csupán.
Jer hát, borúli rám... a homály éled...
S dalolok néked
Én: a dal atyja, dúshaju Pán.«

... Ah, csudaország... foszlik az álom,
Bömből a gépszörny. Megreng a föld.
Országod rab lett, száműztek, Pánom.
S a magas gáton
A gőzsíp éles hosszút süvölt.

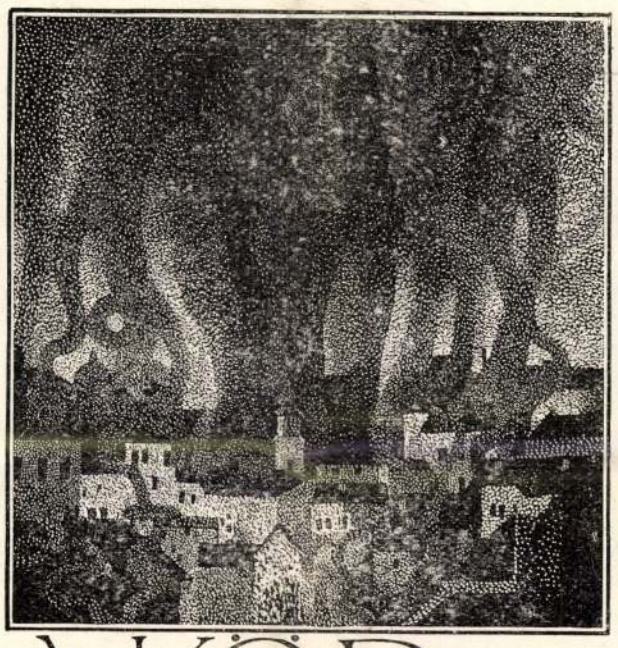

·A·KÖD.

Vastagtestű köd terjeng álmoson,
Nyirkosra nyalva a hideg falat;
Megülepszik a bágyadt városon,
A háztetőre s falra rátapad;
Nagy és kicsiny utcákon átoson,
Szivósan kúszva az eresz alatt.
Szétnyújtott csápjával száz zugba ér el,
Aztán ráfekszik egész tömegével.

A mese éhes csudaszörnye ő:
Sárkány, noha feje nem hét pedig;
De telhetetlen szája százra nő,
Mik a világot mohón béfödik;

Bőrén a fény alig dereng elő,
A villam verejtékkel küzködik
A sugárt nedves páraburok issza
S a sikos aszfalt törve dobja vissza.

Köd-ellenség nekem is ellenem,
Elnyelni vágyik mindent, ami fény;
Szétterpeszkedik a nagy mindenen
S burkot von lelkem lobogó tüzén.
— Uralmadnak hát nem lesz vége, nem
S nem győzök-e, a fény harcosa: én?
Lángom meddőn szórom agyak ködébe?
Míg egyszer összeroppanok... kiégve.

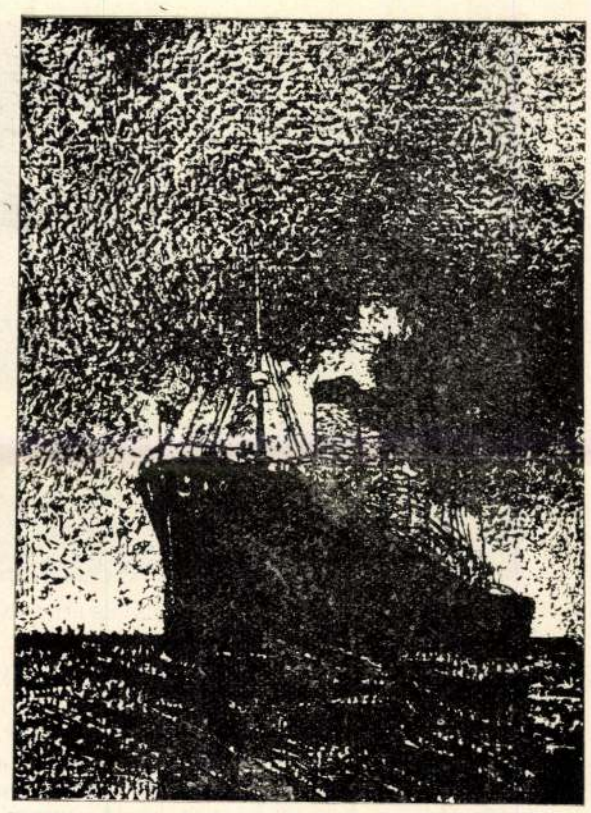

SIR·A·MAGYAR·UGAR.

Jajongva fölsír a magyar ugar,
Mert pusztulóban a magyar erő;
Itt hagyja a sok acélizmú kar,
A dologbiró, a munkaverő.
A televény, nagy sík alföldi tér
Utánuk esdve már hiába nyúl,
Hegyeken át a tengerig nem ér,
Elveszti őket múlhatatlanúl.

Viszi a népet, a töméntelent,
Mely halált ontó, életet faló,
Roppant gyomrába beágyazva lent,
Viszi a fekete halálhajó.
Viszi sohán valóra váltani
Az álmot, mely aranyhegyet igér,
Egy más világba, új halálba ki,
Hol kincs helyett kihulló vér a bér.
— — — — — — — — — — —
Népemnek édesanyja bár e föld,
Az Élet úr elűzi mostohán
S adós marad, mit forró vére tölt,
Hiába nyugszik későn, kél korán;

Ha dús is zöld tavaszszal a remény,
Elérve a kalászthozó nyarat,
Hiába vág kaszája, a kemény,
Sok sűrű rendet, mégis más arat.

... Füstté foszol az álom-délibáb
S az élők, az itt élhetetlenek,
Csak mennek egyre, folyton csak tovább
S véget nem ér a halottas menet.
Ha élve is, miránk már halva van,
Ki egyszer a halálhajóra száll;
Az életük itthon bizonytalan
S ott messze biztos nékik a halál.

A szűk fedélköz, míg lent bőg az üst,
Mellükre ül, mint koporsótető;
Tódúlva sűrű fátyolt szó a füst
S lelkükre húll, mint gyászos szemfedő.
Bucsúztatóul tompán búg a síp
S míg az uszó koporsó élivel
A vízbe hosszú barázdát hasít,
Sok szűz magyar föld parlagon hever.

AZ ABLAKOS.

Zúg, fú a szél. A házfalak tövében
Remegve, fázva, félve, fogvacogva
Ott bandukol az üveges legény.
Daróc gunyáját mellén összefogja
S amelyre támaszkodik, görcsös botja
Nagyokat koppan az utca kövén.

Amint befordul épp az utca-sarkon,
Iramló szekér vágtat véle szembe.
Hátán batyúja vészesen zörög
S magát, szegény, amire észrevette,
Elnyúlt a földön s drága sok üvegje
Száz szilánkká, izzé-porrá törött.

Én is vándorlok, hátamon batyúmmal,
Mindenem benne. S ilyenkor az Élet
Szekere átgázol rajtam vadúl,
Még jó, ha csontom ép, még jó, ha élek
S nem vérem ád kenőt a tengelyének,
Míg bőszen hajt az ostoros Nagyúr.

S melyben váratlanul küllője gázol,
Oda van annyi színes álom-ablak,
Amiken vén világunk tükrekép
Láthatnánk mindent szépnek, újnak, nagynak:
S amik belőle nékem megmaradtak:
Csak egynehány tarka üvegcserép.

MEGKISÉRTÉS.

„Utólszor magas hegyre vitt a hátán
És szólt hozzám a mézesajku Sátán:

— Dicsőség, hír, e világ mind enyém
S azé, kinek akarom adni én.
S imé mindezt odaadom neked,
Ha nékem adod a te lelkedet.

A csúcsról már-már az örvénybe szédül
Lelkem a megejtő, bünös beszédtül;
Nincs itt menekvés, látom, semmiképen,
Józanság karjából magam kitépem,
Most már mindent föl kell itt tenni s merni
Legyen a díja minden vagyha semmi
S berontok, melynek eredete égi,
A máglyatűzbe mindig lánggal égni,
Vezérlő tűzoszlopként ellobogni,
Nagyon szeretni s kit nem ölel senki,
Az elesettet mind-mind fölemelni,
Szomjút enyhítve, örökké dalolni,

Tüzeset, forrót, mely csendülve szálljon
Át hetedhét országon s a világon,
Vagy ébresztőt, mely riadjon harsányan,
Mint a kiáltó szózat a pusztában,
Hogy — kiben az eltikkadt újraéled —
Legyek az Ut, az Igazság, az Élet;
Bús gyászdalokat sírva énekelni,
Kínnal feküdni, fájdalomra kelni,
Súlyos kereszttel, vértől glóriásan
S a szenvedés legyen az útitársam,
Míg egyik korbul a másikba lépek,
Bolyongva, mint maga az örökélet;
Megyek mindent odadni, mindent várni,
Mit bánom én, legyen az ára bármi,
Édes mérgéért, mely számhoz hozzáért,
Dicsőség, hírért, halhatatlanságért
— Diadalmasan a Halál fölé
Kerűlve, legyek bár az ördögé —
Minden szörnyű átkot magamra vettem
És a Sátánnak eladtam a lelkem.

A TÜKÖR.

Előttem dús papirhalom.
S míg benne kandin tűrok, ások,
A dalba átszőtt álmodások
Felejtett szavát hallgatom.

Mely idegen hang, csúf s gonosz!
Ilyen fakó lett volna lelkem
S e rikoltás vón — lehetetlen —
Tükröm, mely engem sokszoroz?

Te volnál ifju üdeségem
A termő álmok idejében,
Amit most vénen visszasírlak?

Nem! Tükröm hazug: (e papírlap)
Nem mutat hűen, fénye tört
... És összezúztam a tükört.

MUTATVÁNYOK HARASZTHY LAJOS „AKI VAGYOK" CIMŰ VERSKÖTETÉBŐL.

A RAJZOK MUHITS SÁNDOR IPARMŰVÉSZETI ISKOLAI TANÁR MŰVEI.

AZ ÜLTETVÉNYES EGYIK SZOBÁJA.

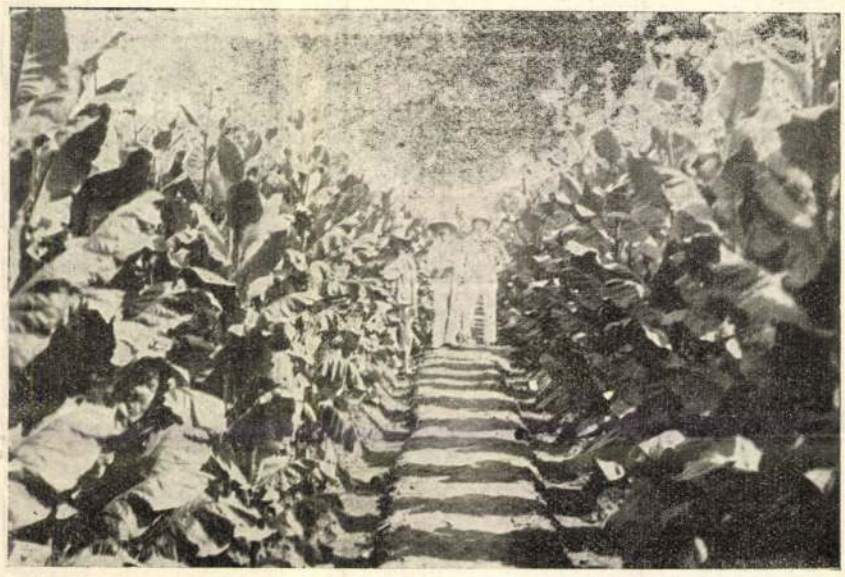

A DOHÁNYÜLTETVÉNY VIRÁGZÁS IDEJÉN.

égetnek egy csomó ezüstös papirszeletet, hogy boldog hitük szerint ilyetén módon gazdagítsák vele halottjukat. Letérdelnek a földre, fehér cafattal elfedik az arcukat, — t. i. a fehér a gyász szine — azután kórusban sirnak-rínak, ordítanak, bőgnek, hogy nemcsak a mennyországba, de még a távoleső hetedik faluba is ellhallatszik. Így siratják ők el halottaikat. És ehhez kitünően értenek a felbérelt mű-halottsiratók. Az éktelen sirás-rívás közben — a bőgés a ritushoz tartozik — keserű szemrehányásokkal illetik a halottat és zavarják örök álmát, hogy ugyan miért és hogyan is hagyhatta el őket, miért költözött el oly messze tőlük?

Míg ők sirdogálnak, a halott láttatlanban lakmározik, eszik rizskását, iszik teát. S midőn a jószivű rokonság azt véleményezi, hogy a drága halott már valahogy jóllakhatott, akkor aztán ők maguk látnak hozzá az ételmaradékhoz vagy pedig — ami gyakran meg szokott történni — a szegényeknek ajándékozzák.

Ez a népszokás a kinaiak buddhista tanainak a folyománya, melyek t. i. azt tanítják, hogy a halál csak ideiglenes lehet, de nem abszolut. Ebből a hitből származhatott az a szokás, hogy ételeket tesznek a halott mellé, sőt némelyek még a szájába is.

A kinai jó üzletember létére ügyes faiseur is. Lekenyerezi ő, de be is csapja alkalom adtán még az isteneit is olcsó szerrel, kevés és értéktelen baksissal veszteget. Ime egy kiváló példa rá:

A temetkezési ritusnál igen nagy szerepet játszik Tho-Ti-Kong, a föld istene. Ő a lélek pilotája, ő kalauzolja a hosszú útra kelt lelket a sötétség birodalmán keresztül. Fontos szerepe lévén, érte is kell tenni valamit.

Furfangosan mosolygó ábrázattal, alázatosan kedveskednek neki is egy kis csésze rizszsel, hozzáadva a rituális evőpálcikát. Csakhogy itt is ravaszkodik, spekulál, mert két pálcika helyett csak egyet ad a révkalauz tisztét végző istennek. Mert együgyűségében úgy számít, hogy az éhes isten ilyetén módon lassabban lakhatik majd jól, mint ha két evőpálcikát kapott volna. Így késlelteti ő a pilota-istent a jóllakásban és így sikerül neki megakadályozni, hogy a húsos fazéktól elsiethessen, mielőtt még a porhüvelyéből kiszabadult lélek jól felkészülhetett volna, hogy őt követhesse a hosszú útra.

Ha mi meghaltunk és eltemettek minket, itt marad a vagyonunk, pénzünk. A gazdag embert fényes, aranyos, ezüstös koporsójába légmentesen beónozzák, nehogy, isten ments, valamikép még visszajőjjön a zsák aranyokért, melyekre az inségben leledző örökösök már szinte türelmüket vesztve, sóhajtozva várakoztak. A jómódú fehérbőrű ember holta után csak olyan szegény, mint a templom egere. Megszünt egyszeriben úr lenni, nincs vagyona többet, lett belőle egy nagy nulla. De nem így azonban a kinai ember. Ő úr még a másvilágon is, de még a pokolban is. Kap ő a hosszú útra még útravalót is, gavalléros úti költséget. Sok aranyat és ezüstöt, még pedig in statu nascenti.

A szobában áll a kimlo, t. i. egy kis kandalló, amelyben azokat az ezüstözött és aranyozott papirszeleteket elégetik, melyeket a rokonok, kondoleáló barátok és ismerősök áldoznak a kedves halott számára. Ennek a boszorkányságnak a nyitját pedig megtaláljuk a kinai alkémiában. Ők t. i. azt tartják, hogy az ezüstözött és aranyozott papirból elégetés közben színezüst és színarany lesz, amely a füstön keresztül a halott lelkéhez száll és gazdagítja vele. Így jut könnyű szerrel, kevés költséggel temérdek kincs birtokába a legszegényebb kinai ember lelke is. És így vedlik át utolsó útján nábobbá a szegény, rongyos kuli is. Hja! Értenek ők az alkémiához.

De tréfa ami tréfa. Ők mégsem olyan ostobák, mint hinnők. Náluk valamikor szokásban volt, hogy az elhunytnak összes ingóbingó vagyonát elégették. Csodás altruisztikus érzelmek lakozhattak akkoriban az emberek szivében és bámulatos önzetlen felfogás uralhatta a kedélyeket. Az idők változtak. A vagyonnak nagyobb lett a becse, az értéke. A gazdagság, a pénz iránti felfogás, annak értékelése és a szociális érzelmek egyáltalában pedig egoisztikusokká váltak. A valódi értéktárgyak helyett elégetnek most csak szimbolumkép ezüst- és aranypapirt, fából készült »model«-lovakat, model-teheneket, -házat, -kocsit stb.

Hogy unalmassá ne váljak a további ceremónia részletes leirásával, temessük csak el a drága halottat, előbb azonban szórjunk a koporsóba egy marék útravalót lenmag, búza, borsó, köles és rizskása keverékéből. Hozzá még vidítsuk fel a lelkét síppal, dobbal, trombitával. Búgjon a gong, sivítson a síp, harsogjon a trombita, hamis hangok áradjanak szét a klarinétból, peregjen a dob, csináljanak jó nagy, fülsiketítő lármát a muzsikusok, még pedig minden taktus nélkül. Ez az igazi kinai szinfónia, megható gyászzene.

A kinai ritus azonban nem temet ily gyorsan. Soká a földön hagyják eltemetetlenül a halottat. Gyakran addig, mig csak bomlásnak nem indult. Rendesen elhalálozás után a hét első napot tartják a legalkalmasabbnak a temetésre. Ezalatt az idő alatt a szél- és vízmesterek erélyesen kutatnak a halott rangjának megfelelő temetkezési hely után. De ilyen alkalmas helyet találni nagyon bajos, mert megválasztásánál nagy szerepet játszik a szél és víz. Innen van aztán, hogy Kinában temérdek eltemetetlen hulla fekszik szerte-széjjel koporsókban, de nagyon gyakran a nélkül is.

Mielőtt elfelejteném, elmondok egyet-mást a gyászjelentésről is. Nagysága tekintélyes. Egy méter hosszú, néhány deciméter széles papirtekercsre nyomtatják a gyászüzenetet. Ebből is látszik, hogy mily sok a mondanivalójuk az elhunyt erkölcsös életéről, mennyire dicsőítik erényeit és végződik röviden: »Vérző szívvel, mély bánattól lesujtva, szive fájdalmában N. N., az elhunyt gyermeke maga vigyázott a halott szájába teendőkre és ruházatára. Mellét verte, kapálódzott, ordított, sirt és még idejében magára öltötte a gyászruhát. Fájdalmas szívvel tudatják ezt a rokonokkal, barátokkal és polgártársakkal. Az atyai szeretettől megfosztott férfiak a nagy csapás súlya alatt mély fájdalmukban sirva hajtják fejüket a földre és zokogva leborulnak az ön szine előtt.«

III.

Orang Nipon. — Japáni temetés.

Egy szép napon új viseletű alakok tüntek fel az ültetvény utcáin. Új emberek voltak, hajón jöttek Japánból.

— Orang Nipon ⟨japánok⟩! — ujongtak csúfolkodva a malájok és uszították rájuk a porban fetrengő, maszatos gyerekeket.

Hatan voltak. Szorgalmas mesteremberek, ügyes ácsok. Fekete, európai szabású ruhájukban, hozzá még a fekete, dinnyeforma kemény kalapjukkal nagyon is kiváltak közülünk, a többiek közül, akiknél a fehér szín dominált. A mi ruhánk fehér vászonból készült. Fehér volt a cipőnk is és még fehérebb széles karimájú parafakalapunk, melyet ügyes fekete- és sárgabőrű piktorok friss krétafestékkel meszeltek fehérre naponta.

Az új telepesek érkeztének hírére a gésák felütötték az orrukat és nyomban felszökött a régi tarifa. A lótuszvirágok tüntetve sétáltak japáni földieikkel, oldalukhoz gyengéden odasimulva. Apró szemeik elbűvölően, még mosolygóbban fénylettek. Öröm, odaadó szeretet sugárzott belőlük. És felénk, ismerőseik felé csak udvariasan, boldogan mosolyogva bólintgattak.

Szerény, csekély igényű, szorgalmas munkásemberek voltak ezek a japánok. Fúrtak, faragtak, fürészeltek. Rövid pár hét alatt azonban egy már hamarosan kidűlt közülük. Legyűrte őt is, mint sok más embert, a gyilkos klima, megölte kérlelhetlenül. Kórházamban halt meg.

Nagy lett hirtelen a riadalom a kis japáni szövetségben. Gyászt öltöttek, könnyeiket ontva. Halottjukat pedig eltemették a kellő és szokásos tisztelettel.

En úgy vettem észre a mi ültetvényünkön, hogy a japánok jobban összetartanak, inkább barátkoznak, testvériesebbek, mint a kinaiak, kik nem sok hija, hogy egymást fel nem falják, de bizony nem csupa szeretetből.

⟨Folytatása következik.⟩

Muhits Sándor.

A miskolci „Lévay József Kőművelődési Egyesület" képzőművészeti szakosztálya Debrecenben kiállítást rendez, melyen részt vez munkájával.

Magyarság. 1927. ápr. 6.

Liebe Frau Schulz,

ich möchte Ihnen [illegible] Kenntnis geben, daß
[illegible] Hochschulreife [illegible]
[illegible] Reifeprüfung [illegible]
[illegible] nicht [illegible]

[illegible]

Muhitz Sándor

Iparművészeti Iskola jubileumi kiállításán textilművészeti csoportjával szerepelt.

PH-930 XI. 15.

Muhits Sándor

Iparművészeti Iskola jubiláris kiállításán tanítványai textilművészeti munkáikkal szerepeltek.

Újság 930. XI. 15.

Muhits Sándor tanár

Iparművészeti Iskola jubileumi kiállításán textilművészeti szakosztályával szerepelt.

PN.930.XI.16.

MDK

Muhits Sándor

Muhits Sándor tanár a miskolci iparművészeti műhelynél. Magyar Iparművészet 1922. 34.l.

Muhits Sándor

Résztvett a negedi fogadalmi templom

kifestésében.

M. 1930. XI. 1.

Muhits Sándor.

A fővárosi tanács iparművészeti pályázatán
jutalommal tüntette ki és megvásárolta
kerámia-tervét.

Nemzeti Ujság, 1928. Jul. 24.

MDK

Muhits Sándor

Pérely 163.l.

MDK

Muhits Sándor

Falfestései, üvegablakai, ékszertartói
a kiállitáson.

Margitay cikke.

Magy. Iparművészet, 1908. 181. lap

MDK

Muhits

Czakó Elemér: Az O.M.Kir.Iparmüvészeti Iskola évkönyve 1913-14. Bp. 1914.

MDK

Muhits Sándor

400 K. 1. dij

Pályázatok. Magy. Iparmüv. 1910. 177 l.

Muhits Sándor, festöm. MDK

A Roth Miksa műhelyéből kikerült páratlan szépségü, székley balladaákat, népmondákat, Bethlen Gábor korát, stb.-t ábrázoló szines ablakok Nagy Sándor, Muhits Sándor, és Roth Miksa művészi készségéről tesznek tanuságot.

Bernády György dr.: A Marosvásárhelyi Közmüvelöd dés Ház.
Magyar Iparmüvészet. 1913. 395-404.1.

MUHITS SÁNDOR. Távol a nagyvárosi élet tülekedéseinek zajától, csendes miskolci művésziskolájában élve, csak ritkán hallat magáról a legizmosabb magyar iparművészek egyike, Muhits Sándor. Grafikájának azonban minden megnyilatkozása egy friss, minden ízében magyar tehetség robusztus megszólalása szokott lenni. Szűkszavú, de markáns egyéniség. A Studio mostani évkönyvében az igen-igen gyérszámú magyar között Muhitsnak is ott van egy munkája: üvegablaka, amelyet Majoros Károly valósított meg még a béke éveiben Marosvásárhely városháza számára. Az Imperator Mors, a halálfejek felett végigvonuló nagy lovasalakjában erő és dekoratív szépség van. Mindenekfelett pedig erős magyar pátosz üli meg, a hősmondáknak ősi levegője veszi körül. Muhits a miskolci művésztelep agyagipari műhelyének vezetése mellett újabban buzgó akciót indított meg a teljesen lezüllött mezőkövesdi háziiparszerű hímzések regenerálása érdekében. Valóban időszerű, hogy a sok dilettáns kísérlet után komoly művészember vállalkozik erre a kényes, nagy energiát és sok türelmet igénylő feladatra. Kívánjuk, hogy önzetlen és hazafias törekvése teljes sikert arasson.

Magyar Iparművészet
1925, 58. l.

Aladár pk.

Csütörtök
21
Eleonóra

Péntek
22
Péter szék.

Szombat
23
Dam. Péter et.

Nap kelte 6 ó. 54 p. — Nyugta 17 ó. 34 p.

1935 • 8. hét **Február** II. hó • 28 nap

naptár

Adar

V	14	Pur. K.
H	15	S. Pur.
K	16	
S	17	
C	18	
P	19	
S	20	S. Ki T

MDK

Muhits Sándor

Fürdőzők, olf.

Krisztus, "

Proletárok, rajz

Kéve 16. kiáll. 1925.nov. N.Szal.

13. o.

SZERKESZTŐI POSTA.

Ujabban előkészitett anyag a folyóiratunk számára: Falfestő minták (Undi Mariska). Az elemi iskolai rajz (Gönczy Miklós). Gyöngyhimzés, Felesleges díszek (Fieber Henrik). Régi magyar ornamentika (Divald Kornél).

Dr. Sch. E. igazgató (Szatmár). A mult számban közölt „Hogyan lesz a bőrből műtárgy" cimü cikknek folytatása fog következni, ahol a technikai eljárások részletesebben megbeszélésre kerülnek. Ez tulajdonképen, mint ahogy az alcim is mutatta, a pácolatlan bőrök feldolgozásának bevezető része volt csupán.

K. L. polg. isk. t. (Budapest). Igen helyeseljük a magyaros formanyelv beidegzése szempontjából, hogy a Diszitő Művészet szines mellékleteit bekeretezve falra akasztotta. Az ember szeme úgy szokik a jó szinekhez, ha állandóan iskolázza. Olcsó magán-múzeumot tetszett igy nyerni, amely mindig megitélési alapot nyujt más műalkotások értékeléséhez. Ugyanezt kellene tenni az iskolában is, hogy növendékei már szemlélet révén is izlésre nevelődjenek.

Dr. Sz. Gy.-né (Gyoma). A női kézimunka ma már nem csupán a függöny, párna, ablakvédő és teritőben merül ki. A textiliák jó részére, miket hajdan a szorgalmas háziasszony készitett, rátette kezét a gyáripar, amivel konkurrálni bajos. Azért a modern nő a diszitő tűmunkán kivül a fém, a bőr feldolgozása felé is fordul figyelmével, minthogy az szükség esetén könnyen kenyérkereseti forrássá válhat és sok tanulással meg műhelybefektetéssel sem jár.

P. I. (Szinérvára lja). Kézimunka értékesitésével foglalkozik a Klotild-Egyesület (Budapest., Klotild-palota). A háziipari készitmények eladását közvetiti az Orsz. Háziipari Szövetség (IV., Károly-körút 10. sz.) Budapesten igen elterjedt a fehérnemü szakmában az otthon-munka is. A nagyobb kereskedők a leszabott holmikat kiadják megvarrásra, de hihetetlen kis árakért. Egy kötény megvarrásáért fizetnek 16 fillért, egy zubbonyért 50 fillért, egy fűzővédőért 10 fillért, egy egész aljért 1 koronát és igy tovább. Ilyen az arány a himzésnél is. Jobb keresetre csak a munka qualitásának emelésével lehet szert tenni. De ahhoz egy kis művészetet és egy kis technikát is kell ám tanulni.

G. D. könyvkötőmester (Ujverbász). Könyvkötő ipari szaktanfolyamot a Technologiai Iparmúzeumban szoktak tartani. Rendesen 6 hetes. Cim: József-körút 6. Állandó ilynemü oktatás a Fővárosi Iparrajziskolában nyerhető (IX., Oroszlán-utca 2.) Fia érdekében forduljon a nevezett intézetek igazgatóságához. Az utóbbi helyen Galamb József a szakoktató, szakmájában külföldön is elismert tekintély. — Jelen számunk képes mellékletei között adott béléspapirokat a kiadóhivatal áruba bocsájtja. 10 iv (nagysága ivenkint 47x30 cm.) ára 30 fillér. Igen jól fel lehet használni dobozokhoz, könyvekhez s általán papirmunkákhoz.

A krónikás. Linometszet Muhits Sándortól.

S. J. (Ujvidék.) Egész nyugodtan adhatja lapunkat ellenőrzés nélkül is leánya kezébe. A szerkesztőség ügyel arra, hogy művészet címe alatt az illendőség határa sehol és soha meg ne sértessék. Előfizetőink között nagy számmal vannak leányiskolák és zárdák is. Kiadóhivatalunk közlése szerint az Angol kisasszonyok budapesti, eperjesi intézete, a pápai irgalmas nővérek, a bajai és lippai iskolanővérek, a Ranolder-intézet, s a nővérek közül S. Maria Hilaria, S. Mechtildis és mások már előfizetőink sorába tartoznak.

K. Gy. (Budapest.) Tiszteletpéldánnyal senkinek sem szolgálhatunk.

Recemunka az iparművészeti iskolából.

N. D.-né (Arad). A mult számunkban eredetiben adott kiváló szövetmustrának csak a terve magyar (tervezője Kozma Lajos épitész), ellenben külföldön készült. Kapható a budapesti Textilművészeti Műhelyben (V., Honvéd-utca 1.) méterje 3.50 korona. Természetesen itthon is készül nyomtatott szövet, de az államtól gazdagon szubvencionált gyárak kizárólag Mülhausenből veszik a terveket. Honi művészektől nekik ingyen sem kell. Viszont külföldi gyárak szívesen vásárolnak jó pénzért Lakatos, Románné, Kozma és más művészektől, sőt az iparművészeti iskola növendékeitől is.

Művészi főmunkatárs: Muhits Sándor.
Felelős szerkesztő: Czakó Elemér.

AZ IZLÉS ISKOLÁJA

Szőnyegdíván a Damokles polcával.

A szőnyegdíván. Húsz évvel ezelőtt élte virágkorát, de ma sem halt meg végérvényesen a szönyegdíván. A millenáris kiállításon még díjakat osztogattak neki, ma már csak a Lázár-utcában, a kishirdetésben, meg a Teleki-tér táján „forgalmazzák" és becsülete a polgári osztályok köréből sem pusztult ki, mert monumentális, mint egy ház, tekintélyes, mint a dalai láma és szükség esetén éjjel ágy. Nevét onnét nyerte, hogy szőnyegimitációval van bevonva. Részben pedig török rokonságot tart. Ámbár ott a díván, sofa, kanapé és ottomán elnevezésü bútordarab egészen a földre lapul. Mohamed híve lábát maga alá húzva ül rajta, mint valami fészken, igy élvezi ki az alsóbb légréteg hűvösségét. Alig 100 éve került Európába s csak épp négy lábra állitották, hogy a mi szokásunk szerint is lehessen rajta ülni; legfeljebb hátat és kartámlát szerkesztettek hozzá a kényelem kedvéért.

Jött azonban a reneszánszkodó izlés, amely az egyszerü biedermeieres díván-formára nem tudta felszerelni a maga oszlopait, párkányait és oromdiszitéseit s mit volt mit tennie, hozzákomponált a legjelentéktelenebb részhez, a támlához, hol egy polcot, hol egy tükröt, a legtöbbször pedig mind a kettőt s vigan rakta fel az igy nyert területen az épitészeti rekvizitumokat. Ilyen alkotmány alá csak kellő elszántsággal ülhet az ember, esetleg végrendelkezni se árt, mert sohasem tudhatni, mikor üt agyon. Állandóan ott függ a fejünk fölött, mint a Damokles kardja.

Nagy kár, hogy a Damokles polcához és a Damokles tükréhez külön használati utasitás nincs mellékelve. Mert hogy nézzem meg magam a tükörben, vagy hogy vegyem le a szőnyegdíván elmaradhatatlan tartozékát, a majolika kulacsot és a Makart-csokrot? Rá álljak talán a szőnyegdívánra? Felhozassam a házmesterrel a létrát? Vagy valami csigarendszerrel emeljem fel magam a plafon felé, mint a húzós lámpát?

Ugyanilyen tépelődő rejtvények közt élnek azok is, akik modernül megfogalmazott épitészeti-divánok boldog tulajdonosai. Mert nemcsak reneszánszban van ilyen felépitmény. Van szecessióban is. A különbség mindössze annyi, hogy a felragasztott oszlopot mahagoni-léc, vagy csinos félmázsás román faragvány helyettesíti s a párkány egyenes tagja könyökbe szaladó vonallal kacskaringózik, vagy a jáki templomot megszégyenitő kapcsolt ives ablakokkal és bordákkal van tele iktatva.

Palombi.

A vizes bútor. Ezen a néven ismerik Budapesten handlénnyelven a legsilányabb bútort, amelyet jóformán csak az imádság tart össze. Semmi szolid szerkezet, a vasalás szögelve van, a deszkákat nem csapok, hanem ragaszték kapcsolja egymáshoz. Épp a ragaszték kivánja aztán, hogy míg az ilyen bútor az üzletben áll, addig a padlózatot szorgalmasan locsolják, nehogy a száradt levegőtől szétessék. Mihelyest azonban a vevő haza vitte, olyat vevén „gúnyáron", amiről maga sem tudja mit ér, rövidesen részeire bomlik a becstelen munkával készült „vizes bútor".

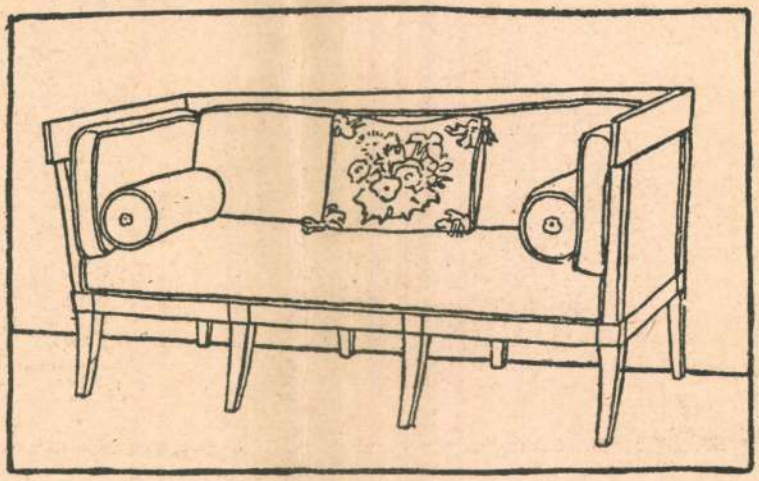

Párnás padka 1824-ből. Szerkezet, tisztaság, használhatóság és szép arányainál fogva ellentéte a szőnyegdívánnak.

Az ízlés tanitása.

A mai társadalom homlokterében igen sok a lelkileg elaggott és kimerült ember. Nem azokat az időket éljük, a mikor a szép iránti szeretet hagyományos valami és a mikor azt a nevelés épségben őrzi. Azt tartják, hogy a művészet csak a kiváltságosak kiváltsága. Olyan fényüzés, mely csak a gazdagoknak való. A nemzeti ízlésnek öntudatlan megnyilvánulásával pedig legfeljebb a népnél találkozunk.

Az állam ugyan kézbe vette, mint a polgárok csaknem minden dolgát, a művészet ügyét is. Drága iskolákban képezteti ki az iparosokat, az iparművészeket és a művészeket. Megfeledkezett azonban arról, hogy a termelőnek fogyasztó is kell. Hogy a művészetnek közönségre van szüksége. Mert végre is a közönség az, mely rendel és vásárol. Ő a korlátlan bíró. Tőle függ az iparosok, iparművészek és művészek sorsa, sikere és tehetsége. Mit ér az alkotó, ha műveit senki sem vásárolja meg? Mire valók a szakiskolák szárnyaló törekvései, ha végzett növendékeik olyan közönséggel állnak szemben, mely műveiket nem képes méltányolni? A tanult mester bárhogyan apostolkodik, nem tudja egymaga a fogyasztókat saját ízlése színvonalára emelni. Inkább — csakhogy megélhessen — ő maga áldozza fel elveit és ideáljait, aláveti magát a közönség rosz ízlésének és a lealacsonyodott felfogás bűntársául szegődik. Igy lesz a kulturából rideg és számitó üzleti vállalkozás.

Az állam vállalja az iparos és művész oktatását, mint a hogy az orvos, ügyvéd és mérnök kiképeztetését vállalja. S ha a tapasztalat megtanitott arra bennünket, hogy a nemzetek nagy versenyében az ízlés és a minőség biztositja csupán a termelés felsőbbségét, akkor ugyanazon oknál fogva ugyancsak az állam kötelezettségének kell tartanunk, hogy ne hanyagolja el az ízlésbeli javakat, hanem annak felismerésére és megbecsülésére kellő gondot fordítson. Hol? Minden iskolában az elemitől az egyetemekig az értelem mellett az érzések is ápoltassanak. Hisz tudjuk, hogy pl. a középiskola valamennyi növendékéből nem kell okvetlen tudósnak, költőnek vagy bölcsésznek lenni s ott mégis tanitják a tudományokat, a költészetet és a bölcsészetet. Ugyanigy, ha az egyén boldogságához s a nemzet boldogulásához nem is nélkülözhetetlen eszköz a művészeti kultura, van azonban olyan fontos tényező, hogy az ízlés tanitását ne szabadjon kizárni egy iskolából sem.

Az ízlést tanitani sohasem volt oly szükséges, mint most. Ezt követeli a modern demokratikus elv is. Azelőtt a főnemesség s az udvar után indult a művészet, ma a tömegek szükségletének kielégitése adja a dicsőséget, a hirt és a kenyeret számára. A rossz közönség rossz művészetet kiván. A rossz művészet a lelki gazdagodás csődje. A nevelés kiegészitő része tehát az ízlés, amelynek épp úgy meg van a maga kulturális, mint nemzetgazdaságtani értéke.

Szinceltalálási gyakorlatok.

Heinrich Róza, a margitkörúti elemi iskola tanitónője, ügyes módszerrel tanitja növendékeit a szinértékek megállapitására. Szines szövetmustrákat ragasztat fel a rajzpapirra s festéssel másoltatja le melléje eredeti nagyságban a mintát. A közvetlen szinkeresés nagyban fejleszti a szinérzéket, megfigyelésre szoktat s a szinmeghatározás tekintetében erősiti a memoriát.

Linometszet
Muhits Sándortól.

sárga szint, a sárgafa-főzettel festett marhabőrnek legvilágosabb szürkével való átfestése, majd ennek chrómsavas káliummal történt permetezése hamvas sága-barna szint ad.

Különleges színhatások érhetők el a heresó-permetezéssel. A heresó, mint színbontó szer, a kénsavas vassal festett feketét és szürkét bontja leghatásosabban; ha tehát a bőrt először a heresó iránt közömbös sáfrányfőzettel pácoljuk, ezt kénsavas-vas oldattal, majd heresóval permetezzük, a sárga és szürke színnek finoman márványozott együttesét fogjuk kapni. Ennek egy melegebb hatású variánsát nyerjük, ha a bőrt először pácoljuk kénsavas vasoldattal, azt fixirozzuk heresóval és befejezésül pácoljuk át chrómsavas káliummal.

A vörös szint a vörösfa és a fernambukfa (Caesalpinia echinata) főzetéből kapjuk ugyanolyan főzéssel, mint a sáfrányból és a sárgafából a sárgát.

Ha a fernambukfa-főzettel festett bőrt dohánylével pácoljuk, gyönyörű szép meleg barna szint kaphatunk, amely egyike a legszínállóbbaknak.

A bőrmunkával foglalkozókra (egyesekre éppen úgy, mint ilyen munkakörű műkedvelő-tanfolyamokra) megbecsülhetetlen értéke van egy állandó receptkönyv készitésének. Ennek nemcsak a festék előállitásának módját, hanem az eredeti bőrdarabokon készitett festés-mintákat is tartalmaznia kell. A bőrfestéssel való kisérletezés ugyanis állandóan ujabb-ujabb árnyalatok lehetőségeit nyujtja, melyeket csak egyénileg lehet elkésziteni. Az eddig ismertetett bőrpácok már magukban véve is olyan sok kombinációt adnak, hogy azokra e helyütt legfeljebb csak rámutathatunk és a kisérletezőkre kell bíznunk az általuk elérhető, talán részben még ismeretlen eredmények kutatását.

A házilag készithető bőrfestékek bármely drogériában, néhány fillérért beszerezhetők, a kész gyári festékek és pácok bevásárlását szintén drogériák útján, vagy közvetlenül külföldi cégeknél kell eszközölnünk. A legjobbak az elberfeldi és a ludwigshafeni gyárak készitményei, melyeket kisebb mennyiségben Dr. Cahn & Frank, Berlin NO 43, (Georgenkirchstrasse 42), vagy Gustav Urbach & Dr. Sittig, Berlin (Marienstrasse 12) szállit a rendelőknek. A ludwigshafeni gyárnak speciális készitményei a szintartó bőrfestékek. A főzés módját és a festéspróbákat a szállitmányhoz mellékelt utasitások és ismertetések részletesen leirják. Az ismertebbek közé tartoznak a Cassella-féle bőrfestékek is, melyekkel a legfinomabb vonalas rajz is ráfesthető a bőrre anélkül, hogy a sokszor meglepetésszerüen kellemetlen elszivódás bekövetkeznék.

Jaschik Álmos.

Linometszet élő modell után.

Vörős fapác. Ha valódi mahagoni felületét óhajtjuk sötétpiros szinre festeni, akkor azt a következő oldattal érjük el: egy liter vizben hat dekagramm ponszót öt percig forraljunk föl s abba két dekagramm lúgkövet is főzünk bele. Ezzel a páccal a teljesen előkészitett fafelületet be kell vonni, minek következtében igen kellemes sötétpiros szint nyer a

felület. Ha azonban mahagoni utánzatot akarunk készíteni, akkor e célra diófát vagy vörösfenyőt használunk és a következő oldatot: 20 dkgr. pirosfakivonatot egy liter vízben, ehhez adjunk négy dkgr. hamuzsírt s ezzel az oldattal vonjuk be a fa felületét. Halványpiros színű mahagoni utánzatot diófán a következő eljárással készíthetünk: a diófát híg salétromsavval leöntjük s rongygyal ledörzsöljük. Ha pedig régi, sötét mahagoniszínt akarunk létrehozni, akkor a felületet előbb híg pirosfa kivonattal kenjük be s azután mossuk le. A mahagonifa utánzására a cseresznye-, éger- és nyírfát is szokták használni.

Művészi monogrammok készítését közvetíti a szerkesztőség. Megrendelésnél nem árt hivatkozni a 64. oldalon közölt betűjegyek valamelyikére s külön jelezni, hogy milyen célra (hímzés, ex-libris, levélzárójegy stb.) s milyen nagyságban szükséges. Ára darabonkint 1 korona.

Doboztervek kartonpapirból kiszabott pontos mintái 1 koronáért kaphatók a szerkesztőség útján. Megrendelésnél a 74. oldalon közölt ábra valamelyikére kell hivatkozni.

Keresztszemes mintafüzet 175 színes motivum, hasonló a 68. és 69. oldalakon közlöttekhez, 1 korona előleges beküldése mellett kapható a Díszitő Művészet szerkesztőségénél, Budapest IX., Kinizsi-utca 31.

Linometszet
Muhits Sándortól.

Díszitő Művészet
1914: 3. 24-

Rossz pénz nem vész el

— Liptai Imre vígjátéka. —

A Magyar Színház, amely a „Rossz pénz nem vész" el című magyar-, pontosabban paraszt-vígjátékot bemutatta, az új magyar írógárdának egyik tehetséges, kedves szavu tagja előtt nyitotta meg kapuit. *Liptai* Imrének első színpadi munkája ez a vígjáték és közönségünk tulajdonképpen ebből fogja őt igazán megismerhetni, bár néhány novellával, aprósággal, amelyek szétszórva jelentek meg napilapokban, már eddig is tanújelét adta tehetségének.

Liptai Imre

Liptai Imre vígjátékában a mai parasztot rajzolja meg, biztos kézzel és minden népszínműbeli sallang nélkül. A pénzhamisítás ördöge a munkanélkül való könnynyü és gyors meggazdagodás — megtántorit egy egyszerű becsületes magyar embert, aki azonban tisztán kerül ki ebből a csábitásból: főbb körvonalaiban ez a darab témája.

A darabnak egyik részletét — mely a harmadik fölvonás első jelenete — alább közöljük:

Lacika: Mit csinálsz te itt?

Ferkó (befogja a kezével a csapot. Dühösen): Erigy innen, ha jót akarsz . . .

Lacika: Miért?

Ferkó: Nem látod, hogy mög akarok halni.

Lacika: Itt a hordó alatt?

Ferkó: Itt hát . . . Fejbe iszom magamat!

Lacika (odamegy. Elzárja a csapot): Kelsz föl mindjárt . . . Majd adok én neköd elpocsékolni a muskotályt . . . Ha halni akarsz, akkor marólugot igyál, né bort. Nézd csak! . . . (Rángatja).

Ferkó (előre fordul és a karjára hajtja a fejét): Lacika! . . . Erigy innen. (Siránkozva.) Hagyjá engöm möghalni . . . (Halkan.) Nem állat az embör . . .

Lacika: Miért akarsz möghalni te. Mi?

Ferkó (kétségbeesetten): Ténnap óta nem láttam az Annust . . .

Lacika: Hát aztán? . . . Már azér' is bőgve fakadsz?

Ferkó: Nem tudod té mi az az érzelöm . . . Úgy fáj a fejem, hogy majd szétreped.

Lacika: Úgy köll neköd. Minek ittál annyit.

Ferkó (a csap felé fordul): Hagyjá engöm möghalni.

Lacika (leteszi a lámpát): Hát hagylak, ha olyan kedved van rá. De né itt a pincébe halj mög, mert ha itt talál édös apám, tudom olyan pofont kapsz, hogy egyszörre föltámadsz . . . Aztán mög ha fejbe iszod magadat, nem tudom ki felel az Annus levelire.

Ferkó (hirtelen föltérdel): Micsoda levelire?

Lacika: Erre itt ni. (Elővesz egy rózsaszínü levelet. A térdén kisimítgatja): Ami ide van kűdve, nem a másvilágra.

Ferkó (ujjong): Levél! . . . Az Annus irta? . . . Add ide hát . . . (El akarja venni.)

Lacika (megszagolja a levelet): Olyan szaga van, mint a letfinomabb ruzsaszappannak . . .

Ferkó (elkapja): Add mán ide . . . Ne vájkáld a szívemet . . . Az Annus irása, öszöm mög a szivit . . . (Izgatottan felbontja a levelet.) Hát hogy kerül ez hozzád?

Lacika: Hm . . . A fecske hozta . . . Az a . . . Itt bujkált az Annus a sövénykerités alatt, oszt' behajitotta.

Ferkó: Éjnye mért nem szóltál?

Lacika: Hát tudtam én azt, hogy te itten haldokolsz.

Ferkó: Édös szentöm . . . Öszöm a szivit. . . Mit irt no, hadd nézöm.

Lacika: Olvasd el hát, ha tudod.

Ferkó (lassan olvas): „Édös szerelmetös Ferikém!" (Nagyon meg van hatva. Lacira, azután előre pislog. Sírásra görbül a szája és éktelenül elbőgi magát.)

Lacika: Ne bögj mán te . . . (Rángatja.)

Ferkó (fölveti a fejét. Zokog): Hallod? . . . Hallod, mit ír? (Bőgve.) „Édös szerelmetös Fö . . . fö . . . fö . . . Ferikém". (A szemeit törli.)

Lacika: Olvasd mán mit ír . . .

Ferkó: Istenöm, Istenöm, már sírni sé látok . . .

Lacika: Add mán ide nápic! Majd én elolvasom. (Olvassa a levelet.) „Édös szerelmetös Ferikém" . . .

Ferkó (fölsir).

Lacika (olvas): Kelt levelemnek kívánom Istentül, hogy egészségben tanáljon. Hej, mert én mán olan beteg vagyok, hogy se nyugtom, se örömöm ezön a kerek világon, amióta igy ránk szakadt a csapás és a siralom. De mondtam mindig váltig, ugy-e, hogy ne bomolj, de bomoltál édös és belelőtted a kavicsot a kócba, miután kilüktek a komédiából, mert ha nem lüktek vóna ki, még most is mellettem löhetnél te szamár . . ."

Ferkó (felüti a fejét. Bambán): Azt irja?

Lacika (bólint): Azt.

Ferkó (elérzékenyülve): Igaza van neki.

Lacika (tovább olvas): „Miért is hogy nem vagy itt, hogy létörülnéd hulló könnyemet, amivel öntözöm eztet a nagy kínszenvedésömet. Apám hijába noszogat, mert aszongya szülém égyre: ne rijj Annus azután a mamlasz után . . ."

Ferkó (föltekint).

Lacika (bólint. Tovább olvas): „Mög aszongya, majd mögmutatja ű, hogy kivel hencög a sógor. De én édös szívem mit töhetök ebbe a nagy kontrabontba. Csak rijjok mer' mi lösz most velünk, ha szülénk szétszakadnak. És ténnap óta, hogy haza gyüttünk a búcsúról égy falatot sé öttem, mindöszve égy kis tejet ittam, mög égy kis paprikást öttem, de letinkább csak égy fél dinvét, azt is keveset. Nem is birom én ezt sokáig és inkább a sírba tögyenek lé, minthogy igy epeködjek. Osztán sírnál-e utánam égy kevest, minekutána fölkérlek, hogy mostmán gyere el hónap a Sódar Lőrinc tanyája felé a füzesbe, mert tönni köll itt valamit és itt sönki sé láthat, ha mögmondom, hogy össze morzsolhatik a szivemet, de engöm té tüled sönki sé választ el. Hát ott lögyé. Tisztölettel csókol sírig hű szöröncsétlen mindönségöd, Biczók Annus . . ." (Odaadja a levelet.) No!

Ferkó (szipog az elérzékenyüléstől): Látod? . . . Látod? . . . Olan szépen ir, hogy nem löhet kibirni. (Kigombolja a mellényét, az ingét egy kicsit és elrejti a levelét.) Ide töszöm a szivemre.

Könyvek a karácsonyfa alatt

Tátrából, Mátrából elindultak már szerte az egész országba a kis zöld karácsonyfák, amelyek ágai közül nemsokára aranyalmák és aranydiók ragyognak le a kipirult gyermekarcokra. De elindultak már a könyvkiadók boszorkánykonyháiból a könyvek is, amelyek a legszebb aranydiónál is szebb és értékesebb ajándékok lesznek a karácsonyfák alatt. Az aranydió aranya lekopik, de a könyv igazi értéke mindenkoron megmarad és így az öröm is, amely nyomában támad.

Egész kis könyvtárra való szebbnélszebb új magyar ifjusági könyv jelent meg most és Jézuska könnyen válogathat közöttük, hogy melyiket tegye le egy-egy karácsonyfa alá. *Herczeg* Ferenc gyönyörü mesékönyvéről, amelyhez *Mühlbeck* Károly rajzolt gyönyörüen szép képeket, már megemlékeztünk legutóbb és egyik szép meséjét — Szarkavers-et — már be is mutattuk ezeken a hasábokon.

A magyar falu, a magyar vidék meleg szeretete árad elő *Sas* Ede új könyvéből,

melynek címe: „Ahol a gólya fészkel." Amint Sas Ede az előszavában olyan szépen mondja „azoknak számára irta ezt a könyvet, akiket sorsuk a fényes fővárosból a szegény falucskába vet." Az ifjuságnak íródott ez a könyv tele rajongással és szeretettel a magyar föld iránt. És ez a lelkes, fennszárnyaló érzés hevíti át az egész érdekes elbeszélést is, amelyben biztos kézzel és művészi erővel van megírva a hideg városból a falu szerető ölébe megtért ember története.

Derü és vidámság bilincseli le legjobban az ifjuságot. Aki tréfákkal és kacagva közeledik feléjük, annak máris nyert ügye van az apró olvasóknál, mert mindenki szeret nevetni, de legkiváltképpen a gyerekek. Balla Ignác uj könyvében, amelynek címe: „Tréfaország", egyenest tetézve szórja az ifjuság elé a kacagtatónál kacagtatóbb kis történeteket, jókedvü elbeszéléseket és tréfás ötleteket. Több, mint harminc mulattató, eleven, színes történet kacag a gyermekre ebből a könyvből, amely valósággal a mesebeli

Tréfaországot varázsolja a gyermekszobákba, ezt a jókedvü örökké nevető birodalmat, amelynek minden zugából tréfa, élc és móka röppen elő. És amellett Balla Ignác nem is kalandozik el a tündérek és mesebeli törpék közé, hanem a való mindennapi életben látja meg a mulatságos, kacagtató vonásokat és azokat is irja meg, szivből fakadó humorral, jókedvüen és mindig izlésesen.

A magyar ifjusági irodalomnak legmagyarosabb alakjáról, Tányértalpu komáról, a híres neves Mackó-család tréfás ivadékáról is jelent meg új könyv. A bundás nagy úr hűséges és eleven tollu íródeákja, Bocs Bálint ebben az új könyvben megírta Tányértalpu koma csodálatos kalandjait Amerikában, hajótörését és szerencsés hazaérkezését. Csupa vidámság ez a könyv, amelyen bizonyosan sokat fog még kacagni az ifjuság, amint a hirneves Mackó uramat végigkiséri mulatságos kalandjain, amelyek a nagy vizen túl estek

meg a pajkos, örökké jókedvü bundás nagy úrral.

Tányértalpu komáról egyébként — amint ezt már jeleztük — gyönyörü képeskönyveket is pingált Mühlbeck Károly és ezzel még szélesebb körü népszerüségre fog szert tehetni a Mackó nemzetség. Mert eddig bizony csak azok az apró emberkék kacaghattak Tányértalpu koma mulatságos kalandjain, akik az irás és olvasás tudományában járatosak voltak. De most már, hogy elkészültek ezek a képeskönyvek, a legkisebb babszemnyi emberke is el-elmulathat a bunás nagy úr tréfáin. Csak föl kell nyitni a könyvet és a gyermekvilág már is ott látja szeme előtt élni, tréfálkozni jókedvü, legmagyarabb barátját.

Az első képeskönyvek képei, mint emlékek, még hosszu éveken át kisértenek a gyermek fantáziájában. Szinte beláthatatlanul fontos tehát, hogy ezek a képek, ezek az emlékek minő nyomokat hagynak a gyermek lelkében és éppen ezért fontos, hogy a képeskönyvek valóban művészileg tökéletes könyvek legyenek. Tányértalpu koma képeskönyvei valóban művészi

alkotások, éppen úgy, mint azok a képeskönyvek, amelyeket *Muhits* Sándor csinált a gyermekvilágnak. Vidámság, derü és izlés: ez mosolyog az apró emberkékre *Muhits* Sándor képeiről, amelyeken az egyszerüsitett vonalakat a gyermek is követni tudja. És ezek az egyszerü vonalak, a színek nemes pompája, művészi harmóniában simulnak a mese-hangulatokhoz éppen úgy mint a mindennapi élet költői és festői jeleneteihez, amelyeket Muhits Sándor művészi ecsetje varázsol a gyermek elé.

És végül: a legtartalmasabb és legszebb ifjusági könyv gyanánt fölemelitjük még Az Én Ujságomat. Egy-egy teljes évfolyama bekötve száz-számra kínálja olvasásra az elbeszélést, mesét, történetet, verset, tréfát, adomát és találos mesét. Ha mindezt kisebb könyvekbe gyüjtené össze valaki, legalább is tizenöt kötet telne ki belőle és ára negyven koronára

Uj Idők 1911—12. XVII. 12 72

ÜVEGFESTÉS

IPARMŰVÉSZETI TERVEZÉS
TANÁR BENCZUR BÉLA

TERVEZTE MUHICS S.

Orsz. m. kir. iparművészeti iskola.

Magyar Iparművészet
1905.

is terjesztik. E jelentkezés alkalmával a lefolyt esztendő alatt végzett munkájukról részletes jelentést kell tenniök a M. Orsz. Képzőművészeti Tanácshoz, munkájukról készített s a mű megítélésére minél alkalmasabb fényképfelvételek mellékelésével.

8. A pályázó festőművészek Rómában elkészített műveiket tartoznak a budapesti Műcsarnok legközelebbi tárlatán kiállítani.

9. A pályázati kérvényeket 1905. évi augusztus hó 31-ig kell a M. Országos Képzőművészeti Tanácshoz benyujtani; a művészek nevével ellátott mutatványművek elhelyezése tekintetében az Orsz. Tanács irodájában (Budapest, V., Báthory-utca 12. sz.) nyerhetni értesítést.

A határidőn túl beérkező pályázatok figyelembe nem jönnek.

10. A pályaművek fölött a M. Orsz. Képzőművészeti Tanács festőművészeti szakosztálya fog döntő erővel ítélkezni.

Budapest, 1905. évi május hó.

A Magyar Orsz. Képzőművészeti Tanács.

MAGYAR MŰVÉSZ SIKERE nemzetközi pályázaton. A Deutsche Kunst & Dekoration c. folyóirat pályázatot hirdetett egyszerű síremlék tervére, amelyen az első (60 márkás) díjat Löfler Béla fiatal tervezőnknek ítélték oda. A pályaműveket a nevezett folyóirat júliusi száma közli.

NEMZETKÖZI NŐIMUNKA-PÁLYÁZAT. A „Gaulois“ párisi napilap Georges Berger akadémiai tag, párisi képviselő elnöksége alatt nemzetközi pályázatot hirdet nők által készített művészi munkákra, amelyekből kiállítást rendeznek s az novemberben nyílik meg Párisban. A pályázat zsürije a francia művészek és műértők legelőkelőbbjeiből van összeállítva s számos értékes díj áll rendelkezésére a kiválóbb munkák jutalmazására. A pályázat rendező-bizottsága nagy súlyt fektet Magyarország részvételére s magyar bizottságot is alakított a magyarországi munkák összegyűjtésére. E bizottság elnöknője Pejacsevich Jolán grófnő, elnöke Széchényi Béla gróf koronaőr, tagjai pedig Benczur Gyuláné, Hernádi Mórné, Sárosi Bella, Edelsheim-Gyulay Lipót báró, Karlovszky Bertalan és Radisich Jenő. A bizottság titkára Hamvay Ödön, az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum adjunktusa. A kiállítás iránt érdeklődők szabályzatot és bejelentő ivet díjlanúl kapnak a bizottság titkáránál az Országos Iparművészeti Múzeumban (Üllői-út 33.) délelőtt 9 és 1 óra között, hova szeptember 15-ig a pályamunkák is beküldendők. A kiállítás november 25-én nyílik meg Párisban és december 10-ig tart. A magyar érdekeket a párisi zsüriben Széchényi Béla gróf fogja képviselni.

SCHILLER-EMLÉKRE hirdet eszmei pályázatot Nürnberg város tanácsa. A költségekre 50 ezer márka áll rendelkezésre. Három díj van: 1000, 800 és 600 márka. Beküldési határidő augusztus 20. Dr. v. Schluch Nürnbergből 50 pfennigért megküldi kivánatra a pályázati feltételeket, az alaprajzot és az emlékmű számára kijelölt tíz fényképet.

PÁLYÁZAT RIZAL SZOBRÁRA. A manillai Rizal-szoborbizottság nemzetközi pályázatot hirdet a nagy filippini hazafi és költő szobrára, mely f. évi november hó 30-án jár le. A szobor költségére 100.000 peso áll rendelkezésre; első pályadíjul 5000, második díjul 2000 pesot tűztek ki. A pályaműveket Manillába, a szoborbizottság titkárához kell beküldeni. A pályázat részletes föltételei megtudhatók a M. Iparművészeti Társulat titkári irodájában.

SALZBURG városa olyan *apró emléktárgyak* terveit kívánja beszerezni pályázat útján, a melyek vonatkozásban álljanak Salzburggal vagy vidékével. Összesen 20 díj van kitűzve erre. Pályázati határidő október 31. A tervezendő tárgyak értéke 1—30 korona közt mozoghat és lehetőleg háziiparszerűleg legyenek előállíthatók. Bővebb felvilágosítást Landesausschuss des Herzogtums Salzburg címen nyerhetni.

BRÜNNI iparmúzeum *művészi reklámra* írt ki pályázatot; összesen 1000 korona van kitűzve díjúl. Beküldési határidő október 15. Részletekkel szolgál a Gewerbe-Museum, Brünn.

*

Belső díszítés- és bútortervezéshez keres ügyes erőt Paul Schultze-Naumburg, Saaleck (Thüringen).

Szobrászt alkalmaz tanárnak Trier városa 3132—5232 márka fizetéssel. Czím: K. Skamal, ipariskolai igazgató, Trier.

A M. I. O. E. TÍZÉVES JUBILEUMA

ÍRTA: DR. CZAKÓ ELEMÉR
A MIOE. ELSŐ ELNÖKE ÉS TISZTELETI TAGJA

A magyar szellemiség képviselőinek mozgalmai során — ezelőtt tíz évvel — iparművészeink is megalakították a Magyar Iparművészek Országos Egyesületét.

Az egyesület gerincét főleg az a kitűnő gárda alkotja, amely a világviszonylatban is kitűnő O. M. Kir. Iparművészeti Iskolánkban nyerte el felkészültségét.

A céhrendszer szépmíveseinek e kései utódjai sokáig szinte úgy éldegéltek, mint a Szentírás magános verebei a pusztaságban, — passer solitaris in deserto. Elhagyottan és gondozatlanul. A trianoni iparművésznemzedék azonban, mely a történelmi kötelességteljesítés legnehezebb posztjain érlelődött férfivá, komoly és magabízó erővel vette kezébe sorsának irányítását. Deres haláltékkal is szívükben ifjak tudtak maradni. Egyesületük keretében szakosztályokba tömörültek, külön lapocskával élesztgették szolidaritásukat, figyelték a szakma összes anyagi és ideál-gondolatait. Oly éberek és bátrak voltak ott, ahol saját ügyeikről volt szó, hogy végül is eredményeik kis patakocskáiból figyelemreméltó folyó lett.

Látjuk például a székesfőváros szakirányú tanonciskoláiban, hogy ott ahol iparművészoktatót alkalmaztak, szembetűnőbb a fejlődés. Az Iparművészeti Társulat jubiláris kiállításán, a Nemzetközi Vásáron, pályázatokon és szaktárgyalásokon szintén nyomot hagytak törekvéseik. Szerepet kaptak a Társulatnál, az Irodalmi és Művészeti Tanácsban. Felsőbb hatóságok sokszor kikérték szakvéleményüket. Sikerrel léptek fel kamaráknál, ipartestületeknél és más egyebütt az iparművészek helyzetének megjavítása érdekében. Sőt elérkezettnek látták az időt arra is, hogy saját csúcsteljesítményeik márkázására aranyérmet és ezüstérmeket alapítsanak. Szóval szervezetük él és működik.

Ebből az életerős cselekvőképességből pedig azt látjuk, hogy nem fog szomorú kihalás következni, hanem az iparművészeti kultúrfolyamatnak a megújhodása. Emberek, ízlések, értékmegállapítások változhatnak, de helyébe lépnek közvetlenül az új szemléletek, az új akarások és az új kitervezések. A legszebb mindebben az, hogy az új az ősi humuszon nevelkedik tovább. Az egyesület a Társulattal tartja a megértő barátságot, aranyérmük zsűrijét pedig az általuk tisztelt régi professzoraikból állították össze.

Mindemellett tisztában vannak azzal, hogy az újrakezdések végtelen sorozatához nekik maguknak mennyi küzdelmet és minő áldozatot kell adni. Vállalják az új tényekkel való szembenézést, a minden körülmények közötti helytállás kényszerét, mert az nemcsak elvek és eszmékért megy, hanem az életért és a kenyérért is! Pedig igen sokszor régi szerkezetek, a megértetlenségek tüskéi s a paragrafusok erdői vetnek gátat útjaik elé.

Bizonyára elsősorban a háború utáni egész magyar élet a felelős, mely nem igen ölelte keblére az okleveles iparművészt se megbízásokkal, se munkajuttatásokkal. De hibásak a képzőművészek és a műkedvelők felkínálkozó áradatai is. Legnagyobb bűnöket azonban az ipar követi el, melyet állítólag meg kellene nemesítenie. Az igaz, hogy azt is végkép összezavarták a felburjánzó „magán“ tanfolyamok iparművész címeket osztogató eljárásai.

Rendkívül örvendetes, hogy a nagy fellendülést mutató háziipar is ujabban mindinkább veszi a maga számára igénybe a jó tanerőket, a jó iparművészeket. Ennek a szükségességére a multban is volt tanulságos példa. A halasi csipke p. o. Dékáni Árpád nélkül meg nem született volna. Igen kívánatos volna, hogy a magyar népművészet és iparművészeti hagyományaink erősebb befolyást gyakoroljanak, mint a külföldi szaklapok illusztrációi.

Innét van az, hogy feltűnő nagyszámban törekszenek külföldre s ott néha jelentős sikereket is érnek el.

Megértjük ezekután tökéletesen azt az elszántságot, amivel védeni igyekeznek munkájukat és személyüket, különösen a képzőművészek és a kontárok frontján.

Az a „felülről“ való lenyúlás fájdalmasan is érinti őket. Sajnos a l'art pour l'art felfogás óta a művészet egysége nálunk is kettéhasadt: képzőművészetre és iparművészetre. A képzőművészeti főiskola rektora rádióban és nyomtatásban elég szigorú megkülönböztetéseket hirdet erről. Az iparművészetet alacsonyabbrendű tevékenységnek minősíti. Azt mondja, az csak idegen célok cselédje. Iparművészeinket természetesen mód nélkül bántja és jogosan ez a „cselédkönyves“ lekicsinylés, különösen akkor, mikor a Főiskola is teret ád saját falai közt az iparművészetnek, lefoglalja a rajztanító-, sőt a tanonciskolai oktató-képzést is.

Az iparművészek maguk kihangsúlyozzák „iparművész-elviségüket“. Övék a széles formákba tömörített nyelvezet; legyőzik az anyagot és respektálják a célt. Ha nem is élvezik tehát a „korlátlan művészi szabadságot“, az iparművészek — a képzőművészek mellett, minden rangbeli kicsinyítés nélkül — „fegyelmezett alkotóművészek“.

Más oldalon is sokat kell hadakozni a műkedvelők s a kontárok ellen. A budapesti címtárban 177 az okleveles iparművész. Hasonló foglalkozású szerepel még 577, kétszer annyi tehát, mint amennyit az Egyesület tanult iparművészként nyilvántart. Világos, hogy itt nagyszabású cím- és munkaterületbitorlásról van szó. A Vásár szandál-kiállítója, a szegedi ostorkészítő, vagy az apróhir-

detések női szabója mégsem nevezheti magát iparművésznek történelmi, logikai vagy jogi alapon. Az olasz gróf, a nyugalmazott tisztviselő, a cégjegyző vagy a reklámfőnök iparművészkedése is lényegében kontárkodás. Elvégre, ha beretválni se lehet ipari jogosítvány nélkül, miért éppen a kultúránk egyik legszebb virága, az iparművészet van így kiszolgáltatva a szabad prédának?

Sokáig azt hitte a fiatalság, hogy az életben, de főként a pályázatokon s a munkák elosztásánál vasfalként állnak az „öregek" az ifjúság elé. Ez a hiedelem ma már régen meg van cáfolva. Nyilvánvaló, hogy az egymásután következő korosztályok nemcsak kötelességből, de rokonérzéssel is közeledtek egymáshoz. Az Egyesület szervezőerejével, írói és előadói készségével utánpótlásul még a legfiatalabb generációt is magához tudta kötni. Úgyhogy a három nemzedék közt igen alacsony az elhatároló kerítés. Mindenesetre egy kis jóakarattal zavartalanul át tudnak nyúlni egymáshoz baráti, támogató és együtt dolgozó kézfogásra.

Igen megnyugtatónak vehetjük tehát azokat a tüneteket, melyeknél a multnak, jelennek és jövőnek ez a szerves összefonódása ilyen egészségesen fejlődhetik tovább. Válságos időnkben az egyes korosztályok szerepét valóban kézből-kézbe kell adni minden harc és önzés nélkül., Nemzetünk, kultúránk jól felfogott érdeke az, ha nem engedünk szakadékot szélesedni az egymásután következők között s míg tiszteletben tartjuk egyrészt a mult érdemeit, addig egyúttal a jövőre összpontosítunk minden figyelmet, szeretetet és támogatást.

Összetört nemzet vagyunk, kultúránk aléltan senyved, csak az idősebbek nagy morális és gyakorlati értéket jelentő tapasztalata és a lelkes és erős ifjúság segítőkeze vezethet ki e dantei mélységekből. A fiatalság azonban se nem szégyen, se nem előjog, hanem szerencse, sőt talán kötelesség is. Aki azzal élni tud, — az agorán való ágálás helyett törhetetlenül tanúl és hangtalanul dolgozik, az nemcsak a maga, de egyúttal egész nemzete jövőjét viszi vállain előre, mert a magyar jobb sorsot csak a tehetség, tudás és megbízhatóság hozhatja meg.

A Magyar Iparművészek Országos Egyesülete jelvénye. Muhits Sándor terve.

VÁSÁR, NÉPMŰVÉSZET ÉS VIRÁGOK A VÁROSLIGETBEN

A tavaszi vásár immár hozzátartozik a májusi Budapest arculatához. Talán nem is volna teljes a vadgesztenyék virágzása odakint a Városligetben a vászonváros zsongása és a reklámtornyok gépzenéjének csattogása nélkül. Egy ijesztő és érdekes színfolt ez a főváros képén, amelyben acél és karton, repülőgép és népviselet, külkereskedelem és szegfűillat varázslatosan összekeveredik.

Magyarország mai vérnyomását, fizikai és lelki feszítőerőit pompásan leolvashatja itt az idegen. Színes, mint valaha a nizsni-novgorodi vásár lehetett. De már komoly is, mint a lipcsei Messe. Még meg van benne a negyven év előtti millenáris kiállítás újjongó népiessége, de már a légvédelem, a preciziós műszergyártás és sínautobusz köti le az érdeklődést. Egészen különleges csengése, illatárama, ötvözete van a budapesti tavasz e termékének, amely valaha éppen úgy élménnyé válik, mint a Stefánia-útnak, a ligetnek és az Iparcsarnoknak minden régi ünnepsége.

S mire a mai helyéről elköltözik egy tágasabb, de sivárabb világba, a Lágymányos vidékére, akkorára már éppen olyan, amilyennek kezdettől fogva kellett volna építeni. Zárt helyen is téres, levegős pavillonok felsorakozása. Széles közlekedő utak, jó áttekintés, festői csoportosítása bizonyos áruknak, de mindig szem előtt tartva a rendet. Még nem százszázalékos az építőszellem érvényesülése, de a vállalkozás, a kereskedelem, sőt a kisipar is megérti már, hogy az ő áruinak is létkérdése a tektonikus, nyugodt elrendezés. Az a bizonyos szimfónia, melynek az építész és az iparművész a vezénylő karmestere.

*

Az idei vásár középpontjába az idegenforgalom és a népi-háziipar, meg a kereskedelem került. A kiállítóépületek helye mintegy jelképesen mutatja a gazdasági korszellemet. Ezerkilencszázharminchatban ez a magyar közgazdasági életnek központi problémája. Legalább is a fővárosban ez. Mit vigyünk ki és mivel vonzzuk ide az idegeneket ? A magyar föld márkázott élelmicikkei és a magyar nagy- és kisipar színes, szép holmijai. A legelső, ami a nézők figyelmét lekötötte : a textiltorony és az ipari remekek színes pavillonja volt. Két nagy felkiáltójel. Két

1936. 4. 4.

Iparművészeti Iskola
jub. kiáll. 2. Textil
szakosztály. Tanár: Muhits
Sándor. Képművészet
1941. 9.12.

Muhits Sándor

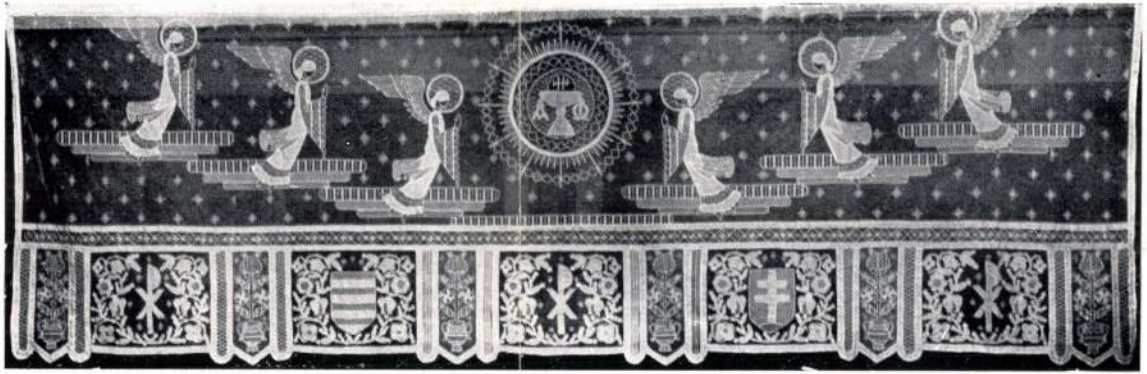

SIDLÓ FERENC: 1. SIDLÓ ANDRÁS KŐFMÁSA. — 2. KONKOLY-
Ferenc Sidló: 1. Bildnis des Andras Sidló. — 2. Bildnis des Gyula Konkoly-Th
2. Gyula Konkoly-Thege. —

~~Alsófehérmegyei Tört. és Rej. Egyesület~~

~~1912. évi jelentése IX. 80.~~

Muhits Sándor

Figurális rajz tanul-
mányok.
Tanár Pap Henrik.
Repr.

Értimisk. 1902/3.
16–19. l.
28. l.

PÓSA KÁROLY

Muhits Sándor

Prudentia, falfestmény a szegedi fogadalmi templomban.

Falfestményrészlet u.o.

Temperantia, falfestmény u.o. Rapr.

Részletesen leírva, hogy mit csinált.

Szőnyi Otto dr. A szegedi fogadalmi templom. Magyar Iparmüvészet

1932. 22, 23. l. 32. l.

PÓSA KÁROLY

ORSZÁGOS GAZDASÁGI MUNKÁSPÉNZ
BUDAPEST, V., AKADÉMIA-UTCA 3.
LEVÉLCIM: BUDAPEST 5. POSTAFIÓK 16. TELEFON: 1-

10.086/1937.

A Müemlékek Nagytekintetü Országos Bizottságának

Budapest.

U p.

Mulits Sándor

erőd
z

Bevpestikavé

902. 1007. l.

Nemzeti Szinház VI. 310

Muhits Sándor

199, 205. l.

tagjaznak száma 65, ezen kozul 21 tanulot mentettunk fel a tagsági díj fizetése alól.

Tagdíjakból befolyt	63 frt	— kr.
Ebből kiadtunk:		
1. 400 meghivóra a márczius 15-iki ünnepély alkalmából	5 »	— »
2. Bösendorfer-féle hangverseny-zongorának az intézetbe való szállitása — visszavitele, — hangolásáért ugyanez alkalomból	10 »	— »
3. Könyvkötői munkák	4 »	— »
4. 1 darab 20 francos s 4 darab 10 frankos arany agióval	25 »	12 »
5. Szolgáknak	4 »	— »
Összesen	48 frt	12 kr.
Tehát az összes bevétel .	63 »	— »
Az összes kiadás	48 »	12 »
Maradék	14 frt	88 kr.
Ehhez számitva a mult évi maradékot	47 »	96 »
A tiszta vagyon	62 frt	84 kr.

és a mult évi maradéknak kamatja. Az ez évi 14 frt 88 krt szintén a meglevö takarékpénztári könyvecskében helyeztük el.

Budapest, 1898. junius 18-án.

Dr. Kremmer Antal,
az ifj. egyesület tanár-elnöke.

Muhits Sándor

Szendvenyer tanit-
vanyainak textil
munkáiból. Repr.
Magyar Iparművészet
1928. 156, 157. l.

Dr. Császár Mihály
könyveiből

kiállítások, atelier-k vezetői gyüjtöttek. Ime, néhány típus az iparművészet e snobjai köréből.

1. Az, aki csak az újat szereti. Csakis azt, ami egészen új, egyéni, ötletes, „sohasem létezett“ és senki másnak nincs és nem lehet meg. Ami a mának bélyegét viseli magán, vagy mint ő mondja „kétségtelenül up to date“. Amiben a mai ember érzésvilága lüktet, lett légyen az tortástál vagy előszobafal. Tehát nem a célszerüség, a jó kvalitás, a szolid nyugodtság a fontos az ő szemében, hanem a művészi márka, amely stílust teremt az ágytakarón és úgy fonja a virágpohár köré a szalmát, mint Berlepsch-Valendas. Ez a típus az, amely hihetetlen nervozitást visz az iparművészetbe, amely — míg a bútora elkészül — megbolondítja a tervezőt, az asztalost, a fényezőt, amelynek nem elég párisi Lalique, nem elég modern Riemerschmied, nem elég magyaros Juhász Árpád és amelynek nemzetgazdasági jelentőségével még senki sem foglalkozott, mert félő, hogy kiderülne: őmiatta kerülnek a padlásra stílusok, a lomtárba bútorok, végeladásra csipkék és ékszerek, a törvényszékre nagykereskedők és gyárosok.

2. Az, aki csak a régit szereti. Azt, amit a hagyományok szentesítettek, az idő hitelesített, a szú kirágott. Amit ránk kentek a századok. Egy szóval, aki antik lélek. Akit egy repedés, egy törés mámorba ejt, egy kidőlt falu, üvegnélküli, politúros vitrin, amelyben valaha egy fűszerkereskedő Prágában — anno 1830 — pálinkásüvegeket tartott, egyenesen sírásra kényszerít. Ő az, akiről azt a közmondást találták ki, hogy egy amatőr százat csinál és akinek a kedvéért most Kispesten az asztalosok egy jelentékeny csoportja mult századból való nyugatmagyarországi tálalóasztalokat, házi kápolnákat, tizenötödikszázadi menyasszonyi ládákat és flamand ebédlőket gyárt. Ennek a típusnak közgazdasági jelentőségével is keveset foglalkoztak még, pedig itt is kiderülne, hogy mit tett az „iparművészet“ a nemzet csinosodása és a Teleki-tér meg a Dob-utca vagyonosodása érdekében.

3. Az, aki csak a mérsékeltet szereti. Az ura szesznagykereskedő vagy bányafőtanácsos, tehát nem tartozik a forradalmárok közé, ezzel neki számolni kell s ezért nem is szereti sem ezt a mostani biedermajer-ízlést, sem azokat a fiatalokat, akik futurista festők fejével csinálják az éjjeli szekrényeket. Harmadéve magával hozott egy berlini áruházból egy kétmárkás képesárjegyzéket, abban van egy faragott jó íróasztal üveglappal, azonkívül van egy barátnőjének egy rajztanár-ismerőse, az hozzátervez egy „éppen olyan“ könyvszekrényt és ülőbútort és így lesz egy komplett, jó dolgozószobája. A hálószobájukat viszont úgy akarja átalakíttatni, ahogy a Deutsche Kunst und Dekorationban látta harmadéve, az előszobát pedig fehérre fényezi és fekete sakktábla-motivumokat visz bele, ahogy négy évvel ezelőtt látta Bécsben a Wiener Werkstätte egy kiállításán. Azóta mindég ott motoszkált a fejében, de most már megcsináltatja. Most már az ilyesmi nem megy forradalomszámba a középosztálynál, hiszen már megbukott a Wiener Werkstätte.

KIÁLLÍTÁSOK

GYERMEKMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS ÉS BÁBSZÍNHÁZ. Mire e sorok napvilágot látnak, már megnyilt az Iparművészeti Társulat által rendezett gyermekművészeti kiállítás, amelynek anyagából előre fogalmat alkothattunk a kiállítás nagyszabású és érdekes jellegéről. Kétségtelen, hogy ez a kiállítás a legnagyobb mértékben le fogja kötni a budapesti közönség figyelmét, mert hiszen a gyermekre vonatkozik, akinek szeretete minden emberi érzelmek között a legelső helyen áll. A kiállítás rendezőbizottságának pedig sikerült olyan anyagot beszereznie, amely teljesen kimeríti a kiállításnak mindkét irányát: mindazt, ami a gyermekre vonatkozik és mindazt, ami a gyermek kezétől ered. Az első csoportban mindenekelőtt négy szobaberendezés foglalja le figyelmünket: az iskolaszoba, a napközi otthonok és egyéb gyermeknevelőintézetekbe szánt meseszoba, a gyermekszoba és leányszoba. Valamennyit mintaszerüen és az artisztikus szempontok kellő érvényesítésével rendezték be. Ugyanide tartoznak ezenkívül az iskolai faliképek, képeskönyvek, játékok, továbbá a gyermekruhák és egyéb szükségleti tárgyak. Kiállításra kerülnek a Társulat iskolai jutalomdíjpályázatára beérkezett munkák is. A másik csoportban a különböző gyermekmunkák: rajzok, kézimunkák, ügyeskedések stb. szerepelnek, érdekes bizonyságot téve a gyermek lelkében lakó üde és finom művészi érzékről. A kiállítás tehát a maga egészében mutatja be a gyermek környezetének, lelki és testi életének artisztikus tényezőit s így kétségtelenül elsősorban a szülőket és pedagógusokat, de azonfelül minden jóérzésű embert is érdekelni fog. Különös szenzációja lesz a kiállításnak, a művészi bábszínház, amelyet Orbók Loránd vezetése alatt több író és művész rendez s amely rendkívül finoman mulattató és meglepően artisztikus élvezetet fog nyujtani a közönségnek. A bábszínház díszleteit és figurináit Muhits Sándor ipar-

művész-tanár tervezte
Az első előadások máj. 20—24-ei
lesznek az Iparművészeti Museum
első emeleti termében.
Magyar Iparművészet
1914. 216. l.

ismerhető korábbi munkája mai én-emnek, a hágai ablakokat munkásságom második korszakának kezdetéül tekintik. Én magam is világosan érzem a változást. A kifejezésre való törekvés volt az, ami más metódusra vitt rá. Ahelyett, hogy a kartonjaimat nagyon részletesen kidolgoznám, csak addig dolgoztam rajtuk, míg a masszák beosztásáig elértem és a főkifejezést megadtam az egésznek, vagyis mint a post-impresszionisták mondják (akikkel teljes értelmi szimpátiában állok), míg a lényeges mintát megalkottam. Akkor azután mindjárt üvegben állítottam össze az ablakot. A módszer költséges, mert sok üveget elvagdal és félredob az ember, mire a kellő hangulatot megkapja, de én személyesen meg vagyok győződve, hogy ez az egyedüli helyes mód; és mindenesetre az a mód, amelyhez ezután mindig hű maradok.

Sem színt, sem zománcot természetesen nem alkalmazok az üvegen, minden színnek az üvegben kell lennie, amelyet azután csakis árnyaló fekete festékkel kezelek. Az ólomvonalakat bőven használom; ahelyett, hogy mellőzni, háttérben tartani igyekezném azt, jellemző vonásává teszem azt a munkának; ólomvonalrajzaimat éppen olyan gondosan készítve el, mint magukat a kartonokat . . .“

Azzal, hogy a Douglas Strachan ablakai a hágai palotába kerültek, az angol egyesült királyság voltaképp elvesztette ezeket a jelentékeny alkotásokat, de ha arra gondolunk, hogy azok olyan művész munkái, akinek a művészi ideálokon kívül oly magas ideáljai vannak az emberiség jövőjére, a munka szerepére, a testvériségre vonatkozólag, akkor azt érezzük, hogy azok az ablakok éppen a kellő helyen vannak a világnak azon a pontján, ahol az a palota szakasztott ez eszméknek: az egyre magasabbra vivő emberi haladásnak, a békés munka megdicsőítésének és a fajok testvériségének van szentelve.

NÁDAI PÁL: A HÁZIASSZONY ÉS AZ IPARMŰVÉSZET

A háziasszony és az iparművészet — egész bizonyosan — nem egy anyaméhből született. A pontos, a jó, a rendes háziasszony, az a szeretetreméltó és kissé kövérkés típus, aki mint hitves, mint anya, mint a számadások rendbentartója, mint a családi érzések és a szalongarnitúra állandó egyensúlyozója szerepel, az az olvasókönyvekben is tisztelt nőtípus úgy általánosságban nem mindig forrott össze az iparművészeti törekvésekkel. A reneszánsz asszonya gőgös és féltékeny szenvedéllyel vigyázott palazzója művészetére, a rokokódáma fontosabbnak tartotta a kézitükre vagy a necessaire-je szépségét az egész cselédkérdésnél, míg a polgárasszony a fájdalmas kényszerűség egy nemével mond le mindarról, ami művészet, hogy a bevásárlásaiban minél inkább előtérbe lépjen az, amiért őt „házias“-nak szokás nevezni. A házias háziasszony tehát nem rajong az ő számára tervezett bútorért, mert ő a szövetkezeti bútorok eszméjét viseli a szívén. Nem olyan lámpát akaszt a szobájába, amely stílusában hozzáilleszkedne a bútorhoz, világítótestjei elosztásával pedig a szoba térhatásába. Hanem olyan lámpát becéz, amelyen sok a csillogó üveggyöngy, amelyet bármikor újra lehet „csiszoltatni“ és amelynél mindenekfelett percentet ad az urának a gyár. Ez a gondos háziasszony az, aki viaszkosvászonnal helyettesíti a bőrt, a rabmunka-kiállításon veszi meg az ura íróasztali garnitúráját és Bécsbe ír a rózsaszínű leányszoba-tükörért, azért, amelyik hegyi kvarcitból készült és a tetején műkőgalambok csókolóznak. A házias és gondos nők e típusáról, akik alkusznak, spórolnak, veszekszenek és rimánkodnak, hogy végül egy divatos kalapba öljék bele mindazt a szépségszomjat, mely lelkük mélyén szunnyad, igen kevés szó eshetik az iparművészettel kapcsolatban.

De van a nőknek egy — habár kisebb — de pretenziózusabb csoportja, amely már közelebb érzi magához a szépségfeladatokat. Amely veleszületett ízlését, nem egészen mély világ- és kirakatszemléletét elégnek hiszi arra, hogy ezzel egy életen keresztül elvitorlázzon a szépség tengerén. Vannak a házias háziasszony mellett úgynevezett „művelt“, „mélyérzésű“, „finoman megértő“ háziasszonyok is, akik, mikor délutáni bevásárlóútjukra elindulnak a Rue de la Paixbe, a Kärnthnerstrasse-ra, vagy a Váci-utcába, a fölényes hozzáértés mosolyát viszik magukkal az automobilba, amelyet azután működésbe hoznak akár chaussure-ökről van szó, akár faïence-okról. Mik a jellemzői ennek az asszonytípusnak, hogyan áll az iparművészettel szemben mint „megértő“, mint „finomnyű élvező“, mint „iskolázott fogyasztó“, arról talán nem lesz érdektelen beszámolni azon tapasztalatok alapján, melyeket árúházak,

ISTEN-ÁLDÁS
MUHITS SÁNDOR RAJZA

Művészet 1907

egész anyagnak monografikus feldolgozása. azt részben a tárgy nehézsége okozta. Ezek a dekoratív munkák 3 fajta elem összetételéből állanak: építészet, szobrászat és ornamentumból. Mindhárom elem lényeges sajátosságait kell megállapítani, s e 3 egymástól eltérő jellegű műfaj lényegébe épen nem könnyű behatolni. Hozzájárul az, hogy épenséggel nem kínálkozik magától semmiféle összefoglaló szempont, amelyből ezeket a termékeket egységesen tárgyalni lehetne.

A 12—13-ik századi franciaországi szobrok például sajátságos elhelyezésüknél fogva önként nyújtják a megítélésükre alkalmas szempontot. Ezek a szobrok dekoratív szerepet töltenek be,[1] az építészettel szerves kapcsolatban jelennek meg, s ebből a szempontból kell őket áttekinteni. Viszont az olasz dekoratív termékeken épen az építészet és szobrászat szervetlen összeilleszkedése — általánosan feltűnő, s közismert jelenség.[2] Burger ezt a közismert tényt választja áttekintése egyik vezető elvének. Szerinte az építészet és szobrászat inorganikus összefüggése sem mindég állandó jellegű, s a változások ebben a tekintetben egy bizonyos természetű fejlődésmenetet mutatnak, amely a Marzuppini síremlékig emelkedett, attól fogva azonban hanyatlást jelent. Nem egyszer azonban a két művészet összeköttetésének organikus voltát illetőleg a 16-ik századi emlékek közt is a Marzuppini síremlékkel egyenértékűt kénytelen felismerni. Másrészt minden inorganikussága dacára sem állíthatja Michelangelo Medici síremlékéről, valamint II. Gyula pápa síremlék-tervéről sem, hogy az művészeti érték tekintetében akármiben is a Marzuppini síremlék mögött maradna. Ő maga érzi, hogy ez az elv nem kielégítő, s azért az emlékek tartalmi jegyeit vizsgálja, s a humanisztikus műveltség fejlődésével való kapcsolatait próbálja megállapítani a tartalomnak. s ebben a keretben próbálja a formai elemek változását megállapítani.

Így sem lehet kielégítő a vizsgálat. A tartalmi jegyekkel való operáció, különösen, ha a humanizmus nagyon is gyanús fogalmával együtt operál — nem sok bizalomra ad okot, a formai elemek fejlődéstörténetével pedig nem épen sok ütközőpontot mutat. Az építészet és szobrászat inorganikus összefüggése pedig, ha az olasz dekoratív építészet-szobrászatnak tényleg alapvető jellemvonása, állandó jellegű sajátosság, amely kisebb-nagyobb mértékben állandóan érvényesül — s nem az összefüggés relatív foka adja meg a fejlődés menetét, hanem a laza kapcsolat keretén belül valamely egészen más elv.

A fejlődés vizsgálatánál tekintetbe kell venni azt a nagy különbséget, amely az olasz terület művészeti gondolkodását az Alpeseken inneni népekétől mindég megkülönböztette. Az északi építészet, amely hosszú evolutio után végül a csúcsives építészetben leli meg a maga gondolatainak összefüggő rendszer alakjában való kifejlődését, construktív jellegű művészet. Az indulópont a boltozatnak az oldalnyomás-törvény felhasználásával való felépítése úgy, hogy a boltozat óriási súlya az épület külseje mellett álló támasztó pilléreken nyugodjék. Minden egyéb ebből az alapgondolatból következik. Ennek a folyománya a belső tér formája, a faltömeg eltávolítása az épület belsejében, hosszú keskeny és sűrűn egymásmellé helyezett ablakok, a fal tagolása bent és kint, az ornamentumoknak — a súly átvivő, szükségképen csucsíves ívek alapján — kialakult egységes jellege, vertikális tendencia a felépítésben, magasabban kiemelkedő, tehát jelentékeny főhajó, ennek megfelelő hatalmas kapu, vertikális tagoló elemekkel díszítve a bélletben, s a tagoló oszlopok közé helyezett szoboralakok dekoratív volta.[1]

Az olasz építészet egészen más sajátosságokat mutat. A legrégibb időtől fogva az olasz építészet téralkotó jellegű. Már az etruszkok idejében is az volt, amit ökonomiai alapon kielégítően magyarázhatni. Toscana területén a civilizációnak igen régi nyomai vannak, s a fennmaradt emlékek tanúsága szerint a lakosság állandó letelepülése, s ezzel együtt az építészeti tevékenység igen korán megkezdődött. A föld sajátságos talajviszonyai folytán

[1] Vőge i. m.

[2] l. Kurt-Moritz Eichborn i. m.

[1] Dehio-Bezold: Die kirchliche Baukunst des Abendlandes. Stuttgart 1898. II. B.

A 307. B

307. MUHICS SÁNDOR : EMLÉKSERLEGEK. COUPES D'HONNEUR.

A) KÉSZÍTETTE : TARJÁN OSZKÁR.
B) „ MLINEK ADOLF.

Magyar Iparművészet
1910. 236. l.

303.

303. KAUTSCH HENRIK: LENBACH MARGO. MÉDAILLE MARGO LENBACH.

304.

304. GOETZE VILMOS: HESSZENI NAGYHERCEGNŐ PLAKETTJE. LA GRANDE-DUCHESSE DE HESSE.

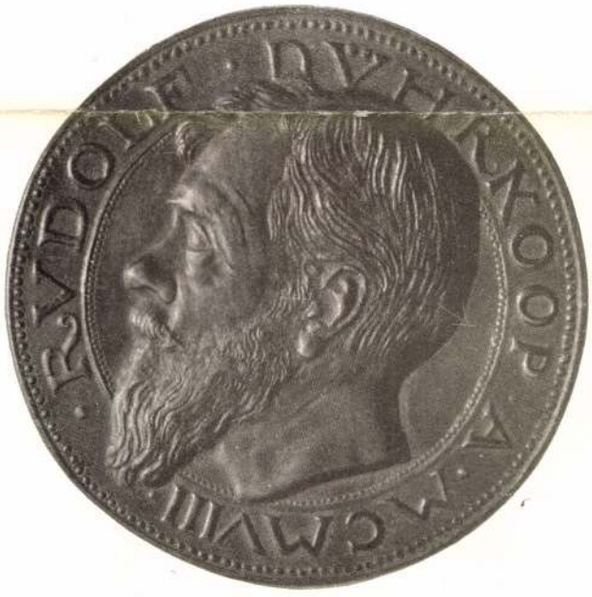

305.

306.

305—306. DASIO MIKSA: DÜHRKOOP-ÉREM. MÉDAILLE DÜHRKOOP.

POELLATH K. KIADÁSA.

Uhrits Sándor

1921 óta a miskolci nyári művésztelep (Főisk. telepe) vezető tanára - iparművészetet tanít

30 l.

Lyka Károly, Festészetünk a két világháború között. Bp. 1956.

B4.

Muhits Sándor

rajzai:

16. 1918
17. „Szabadság, egyenlőség, testvériség!"
18. Bérhaus
19. Metropolis
20. Mivel az Úr kegyelme ismét megváltotta a Világot...

Gáthy Fülöp: Embersors. Az örök mese. Muhits Sándor rajzaival. Bp. 1935. Egyet. vy. 126 l. 20 cm 99 – 127. l.

Éleskő:

~~A vár látképe.~~

Az előtér
~~nek~~ Tornyai közi
~~töréséhez~~. ~~A ben~~
oldalán jobbról ü
lalják el. Felir.

„E

Rézmetszet, méret

Ltp

Muhits Sándor

iparművész. isk. tanár.

a miskolczi művésztelep vezető tanára 1920 – 1926.

Évkönyv. isk. 1931 – 32. 77. l.

MDK

Muhits Sándor

Két ablakfestménye a Karitász kiállitason.

Magy. Iparművészet, 1938. 179, 180.l.

Nuchits Sándor

Lród

Magyar Sparnivenet

1907 107

..... i m. kir. posta és távirda-pénztár

Nyugta

..... azaz: ..... Korona

mely összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190..... évi .....

lakbérnegyedre eső részletet, a .....-i m. kir. posta

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190..... évi .....

Azaz ..... K ..... f

Muhics Sándor.

orosz hadifogoly

Hadviselt műveszek
ki állításának tárgyrem-
tatója. Bpest. 1919.

Füvengestető h. n. IV. 131

Muhits Sándor

rajzai:

10. „Borban az igazság"
11. Hősök - hőse
12. Tivornya
13. Robot
14. „Testedzés"
15. 1914

Gáthy Fülöp: Embersors. Az örök mese. Muhits Sándor rajzaival. Bp. 1935. Egyet. nyj. 126 l. 20 t., 66 – 95. l.

Muhits Sándor

rajzai (A fametszést ~~ka~~ Kaza György végezte.). Rajzok a következő sorrendben:

1. A Tűz!
2. A testvérgyilkosság
3. A „gyengébb" sorsa
4. Népvándorlás

Gáthy Fülöp: Embersors. Az örök mese. Muhits Sándor rajzaival. Bp. 1935., Egyet. ny. 126 l ~~[illegible]~~. 20 t. ~~[illegible]~~. 11 – 31. l.

Muhits Sándor

rajzai:

5. Földművelés
6. „Igazságontás"
7. Az árulás
8. A megváltás
9. A kapós portéka

Gáthy Fülöp: Embersors. Az örök mese. Muhits Sándor rajzaival. Bp. 1935. Egyet. ny. 126 l. 20 t.

35 – 59. l.

Muhits Sándor MDK

Lyka Károly: Müvészet. Uj Idők 1922. XXVIII.
5o sz. 4o9.o.

MDK

Muhits Sándor

Magyar Iparmüvészet 1929. 117.o.

MDK

Muhits Sándor

Kéve müncheni kiállitása 1914.

MDK

Muhits Sándor

Magyar Iparmüvészet 1912. 224.l.

MDK

Muhits Sándor festőm.

Kévo 16. kiáll. 1925. nov. N.Szal.
2. o.

UDK

Muhits Sándor festőm. OMK.Iparm.Isk. tanára

Nővo 16. kiáll. 1925. nov. N.Szal. 2. o.

3

Muhits Sándor

Gáthy Fülöp: Embersors, az örök mese. Bpest, 1935 4-r. 127 l. Fenti rajzaival.

f

fő, fű, fül, folt

fű-tő, fü-le-mi-le

Az én könyvem

Fonomimikai ABC és olvasókönyv
az elemi népiskola I. osztálya számára.

Szerkeszti és kiadja: »Kalász« tankönyvszerkesztő bizottság.
Muhits Sándor rajzaival.

M. Tud. Társulatok Sajtóvállalata Rt. Budapest, VIII, Múzeum-körút 6.

Melléklet a »Magyar Grafika« 1922. évi karácsonyi számához.

Michits Sándor

állításon a lehető legerősebb próbáját akarja adni alkalmazott művészetének. A kiállítás a művészet valamennyi ágát felöleli úgy, hogy ezen nyilván a világ szeme elé kerül az egész német iparművészet mérlege; elképzelhetjük ezek után azt az igyekezetet, amellyel a németek elsőségükről bizonyságot akarnak tenni. A kiállítás szervezésében nem a mennyiség, hanem a minőség elve uralkodik, a német iparművészet nem anyagának nagyságát, hanem inkább kvalitásait akarja bemutatni, minden téren a lehető legjobbat, amit a német munka eddig produkált. A kiállítás fontosságát kétségtelenül nagy mértékben növeli a francia iparművészettel való küzdelem is, amely a németek ambicióját még erősebben sarkallja. A kiállításról nem is fog hiányozni egyetlen tervező és egyetlen számottevő ipari tényező sem, a németek a nyilvánosság elé fogják tárni képességeik maximumát. A tervek között, amelyek az iparművészet különféle megnyilatkozásainak bemutatását szolgálják, igen érdekes az, amely a női munkának fokozott megbecsüléséről tanuskodik. A női munkának egészen külön csarnokot építenek, amelynek megtervezésére, az épület hivatásának megfelelőleg, az építészeti tervezéssel foglalkozó nők között hirdettek pályázatot. A versenyből Knüppelholz-Roeser asszony került ki győztesen s az ő tervei szerint épül fel a csarnok, amely az iparművészet minden egyes ágában bemutatja a német nők közreműködését. A kiállítási csarnokhoz egy hosszú sor vásári bódé csatlakozik, amelyben ugyancsak a női munkakörbe vágó tárgyakat fognak árusítani, mézeskalácsot, képeslevelezőlapokat, gyermekjátékot stb. Ennek a résznek komolyságát avval biztosítják, hogy mindazok a művésznők, akik a kiállításon részt akarnak venni, csak akkor nyernek befogadást, ha valamely munkájukkal a külön női osztály sikeréhez is hozzájárulnak.

MAGYAR MAJOLIKÁK. Az Iparművészeti Társulatban április hó 7-én nyilt meg a Magyar Művészek Agyagipari Telepének művészi majolikáiból rendezett kiállítás. Az agyagipari telepet Hódmezővásárhelyen alapították Kallós Ede és Pásztor János szobrászok, Tornyai János és Endre Béla festők és Smurák József műépítész avval a céllal, hogy a magyar agyagművesség régi fészkében felélesszék a halódó kerámiát és így megmentsék a magyar népművészetnek ezen fontos ágában megnyilatkozó művészi érféket. A Magyar Iparművészet olvasóinak nem lehet kétsége e vállalkozás érdeme felől, hiszen nem győzzük e lapokon eléggé hangsúlyozni, hogy a magyar művészeti kultúrának legfontosabb feladata a népművészet kincseinek megőrzése és továbbfejlesztése. Ezért a legteljesebb örömmel kell hogy üdvözöljük a hódmezővásárhelyi művészek vállalkozását annál is inkább, mert a népművészet olyan megnyilatkozására irányul, amelynek anyaga a leggazdagabb s a védelemre leginkább méltó. A magyar agyagművesség a multban nagyon előkelő magaslaton állott s megköveteli, hogy az az érték, amelyet formakincsében és díszítő motivumaiban kifejlesztett, megmentessék a jövő számára. Ez a cél kijelöli az irányt is, amelyben a művészeknek, akik erre a nemes feladatra vállalkoztak, haladniok kell. A nép művészete, a nép formanyelve kell hogy állan-

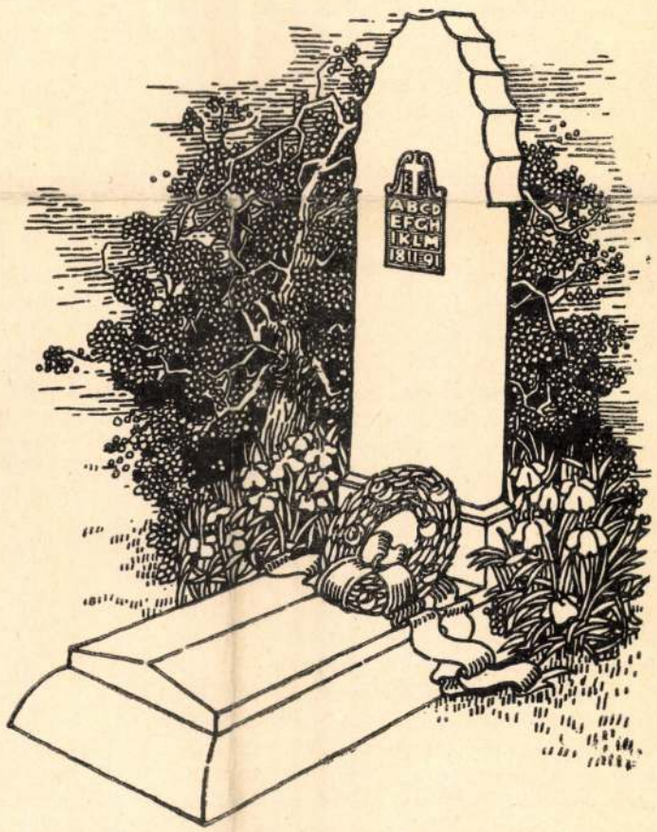

Keresztesi Ágoston: A sírkőpályázaton 150 koronával díjazott egyes síremlékterve.

Auguste Keresztesi: Projet d'un monument funéraire couronné du prix de 150 couronnes.

dóan szemük előtt lebegjen s nem szabad elkalandozniok attól a népi stílustól, amely a hódmezővásárhelyi kerámia régi értékét megadta. A művészek általában teljes tudatában vannak ennek a feladatnak, s eltekintve néhány kísérlettől, működésük odairányult, hogy a népies ornamentikát a régi minták után ismét kifejezésre juttassák. Kisérleteiket szép siker koronázta s abban a gazdag anyagban, amelyet kiállítottak, számtalan meglepően szép, magyaros s a népies művészet naiv erejével ható darabot találtunk. Az engobált cserepeken felhasználták a népművészeti motivumok legkülönbözőbb változatait s ezek segélyével többé-kevésbbé igen értékes és artisztikus alkotásokat produkáltak. A cserepek formája legtöbbször igen finom, ornamentikájuk magyar és eredeti, szineik pedig gyakran meglepő változatokban jelentkeznek. A finom és ízléses alkotások mindenesetre a magyar művészi tehetség érdemes gyermekei s egy olyan kulturális akaratból származtak, amely megköveteli a legteljesebb tiszteletet. A művészek derék és érdemes feladatra vállalkoztak s reméljük, hogy egy olyan jövőnek vetették meg alapját, amely a magyar népművészet friss hajtásaival fogja kárpótolni igyekezetüket.

ROSENBERG MÁRK, karlsruhei professzor nagyhírű ékszergyüjteményeinek kiállítását újabb megállápodás szerint ősszel rendezik az O. M. Iparművészeti Múzeumban.

PÁLYÁZATOK

ELDŐLT IPARMŰVÉSZETI PÁLYÁZAT. A Magyar Labdarúgók Szövetsége megkeresésére az Orsz. M. Iparművészeti Társulat pályázatot írt ki a szövetség által alapított örökös vándordíjának, a „Magyar kupá"-nak tervére. A pályázatról április hó 1-én döntött a bíráló-bizottság, amelynek elnöke Bárczy István polgármester, tagjai a Labdarúgók Szövetsége részéről: Kárpáti Béla, Horváth Ferenc és Maleczky Román; a társulat részéről pedig: Nádler Róbert, Szablya-Frischauf Ferenc és Telcs Ede voltak. A zsüri előadója, Györgyi Kálmán igazgató jelentette, hogy a pályázatra ötvenhat terv érkezett be. A bírálóbizottság egyhangulag olyképpen döntött, hogy az ötszázkoronás első díjat Muhits Sándor tanárnak, a kétszázkoronás második díjat pedig Kovács Pál és Dankó Ödön iparművészeknek ítélte oda. Ezenkívül 100—100 koronáért megvásárlásra ajánlotta a szövetségnek a „Veszélyes helyzet", „Királyi" és „Glória" jeligés pályamunkákat. Valamennyi pályaművet a Társulat nyolc napig kiállította az Iparművészeti Múzeumban, ahol különösen a sportegyesületek tagjai nagy érdeklődéssel nézték a terveket.

A MÁV. ÉS A PLAKÁTMŰVÉSZET. A Magyar államvasutak igazgatósága abból a helyes elvből indulva ki, hogy neki csakúgy szüksége van reklámra, mint bármely más üzletnek, elhatározta, hogy a plakatirozás terére lép. Mi lehetne jobb reklámja a magyar állami vasutaknak, mint e természeti szépségekben oly csodásan bővelkedő ország egy-egy tájképe? Amivel a svájci, osztrák és olasz vasutak az egész világot elárasztják hegyes-völgyes hazájuk szépségét hirdető képekkel, eddig csak igen-igen gyéren, néhány rossz fénykép-kópia gyanánt találkoztunk az egyes magyar állomásokon. A Máv. tehát — mint mondottuk — igen helyesen kilép a tartózkodó álláspontból és amit szintén nagyon helyesen tesz, pályázatot ír ki művészeknek, melyben hazai tájak ábrázolásait kéri tőlük. A helyeslésekkel azonban csak idáig tudjuk követni a Mávot, mely a nagy sietségben egészen hamis vágányra robogott az ő pályadíjaival. Az történt ugyanis, hogy a plakátszerüen reprodukálandó tájkép-pályázat kiírására egy képzőművészeti egyesületet kértek fel, minélfogva oda valószínüleg csupa ambiciózus olajfestményben, temperában, gouacheban és akvarellben — hacsak nem freskóban — fognak beérkezni legszebb tájaink. Ami esetleg egy hazai tájkiállítás számára szép anyagot jelent, de a nyomdatechnikának igen sok galibát fog okozni. Mert a plakát végre is más felfogást, más anyagkezelést, sőt egészen más művészi érzékenységet kíván a tervező részéről, mint a tájkép. Aki a Csucsaihágót vagy a Plitvicei vízesést a hirdetőoszlop számára akarja megrögzíteni, annak a litográfia vagy a másfajta reprodukáló eljárás formanyelvén kell az egészet projiciálnia, nem is szólva arról, mennyire iparművészeti érzék dolga a szöveg alkalmazása, a betük elosztása, a szinek összekomponálása írásban és képben. A Máv. tehát aligha fogja ezúttal mind a két célját egyesíteni tudni s a legjobb esetben csak egypár művészt fog lekötelezni, de a nagyközönséget alkalmasint ezután is olyan olajos vászonnyomatokkal fogja kielégíteni, aminők kis vicinálisok várótermeiben rémítgetik az utasokat.

PÁLYÁZATOT hirdet az Orsz. M. Iparművészeti Társulat útján a Markovits és Garai nyomdai vállalat egy orfeum-plakát keretének rajzára. A pályázat részletes föltételeit e számunk hivatalos rovatában találja az olvasó.

Magyar Iparművészet
1914.

MDK

Muhits Sándor festőművész, az O.M.K.Iparm.Isk. tanára

A "KÉVE" művésztagja 1925-ben.

A "KÉVE" XVI-ik kiáll.kat.1925.nov.29-től dec.13-ig.

A m.kir. vallás-és közoktatás
alatt a keb.számv.VII.osztály

Utasitom a Számvevőséget,
számla terhére azonnal utaljon
Orsz.Bizottsága főtitkárának
vizsgálására történt kiküldet
ségeinek és napidijainak megt
Tizenhét P 50 f-t a Müemlékek
Hőgyes Endre-u.10./

Budapest, 1943.évi dece

43.
o-
ett

-én.
ból:
s.k.
anácsos.

Muhics-Vokurka

Alkotása szerepel a művészeti sorsjáték anyagának kiáll.-án a Nemzeti Szalonban.

N.U.932.II.11.

Muhics Sándor

Iparművészeti Iskola jubileumi kiállításán textilművészeti szakosztályával szerepelt.

M. 930. XI. 15.

Muhics Sándor.

Az Iparművészeti Társulat szinpadművészeti kiállításán hunzései és szöttesei szerepeltek.

Pesti Hirlap, 1925. Máj. 31.

Muhics

Iparművészeti Iskola jubilàris kiàllà-
sàsàn neve szerepelt.

MH. 930 XI. 16.

MDK

Muhics Sándor

Magyar Iparművészet 1912.

Muhics Sándor: MDK

Sikdiszitmény terv. repr.

Magyar Iparművészet 1903. 65.o.

Mulics Sándor

Második díjat nyert a negedi fogadalmi templom freskópályázatán.

M. 1929. XII. 10.

Muhics Sándor

Iparművészeti Iskola jubilárisi kiállításán növendékeivel szerepelt.

UN. 930. XI. 16.

Muhics Sándor

Iparművészeti Iskola jubileumi kiállításán tanulmányaival dekoratív textiliákkal szerepelek.

8 ó.u.930. XI.16.

csillingelésében, a diadalkapuban és a felöltözött viasztűzoltóban látták a kiállítások nagy vonzóerejét és afféle törekvéseknek, melyek térben való ízléses elrendezést, jó tagolást, elárúsítóhelyet, tetszetős plakátot kirakatdíszítést, csomagolást s egyéb ilyen ultramodern dolgokat is óhajtanak a leggazdagabb nagyipar kiállításán, halvány árnyéka sem volt. El lehet mondani, hogy gépiparosaink még mindig a „mönyecskés" plakátoknál és az egymillió patkószegből kivert sátornál tartanak, amelyeknek az a nagy előnyük van, hogy nem kell rájuk sokat áldozni, mert akármelyik jobb művezető, vagy előmunkás is megcsinálja őket az 1885-iki kiállítás adatai nyomán.

A MÜNCHENI KIÁLLÍTÁS. Mialatt a német városok, Lipcse, Köln és a többiek lázas igyekezettel rendezik őszi és tavaszi vásáraikat, azalatt tízéves szünet után München egy nagy kiállítás alapjait rakja le, mely az 1922. évben fog megnyílni. A Deutsche Gewerbeschau-ra nagy komolysággal és nyugalommal készülnek München iparművészeti vezetőkörei. A bajor városok és ipari érdekképviseletek nagyarányú segélyekkel támogatják a kiállítás rendezőségét. Legutóbb egy plakát- és reklámbélyegversenyt írtak ki a kiállítás rendezői, mely azonban nem eredményezett tökéletes megoldású plakátot

MUHITS SÁNDOR TANÁR A MISKOLCI IPARMŰVÉSZETI MŰHELYNÉL. A most létesülő miskolci művészterepnek egyik nagyon fontos része az iparművészeti osztály, mely egyrészről a már ott meglévő agyagárú-gyárra támaszkodik, másrészről programmjába vette a vidék népies és régi hímzései nyomán textilművészséget teremteni. Hogy mindez a sok szép reménység megvalósuljon, az iparművészeti iskola egyik kiváló tanárát, Muhits Sándort viszik el és helyezik az új intézményhez. Könnyű dolga nem lesz, mert nagy programmot tűznek ki eléje. A kerámiában fel kell vennie a fonalat ott, ahol a közelmultban még dolgozott rozsnyói, telkibányai kerámiai műhelyek abbahagyták. Úgy tudjuk, egyik legfőbb feladata lesz az egykori holicsi gyárnak technikáját és típusait felújítani, ami egyszersmind biztosítaná ezeknek az új csinálmányoknak kelendőségét. Textiliákban a régi hímzések mellett meg fog próbálkozni a keleti szőnyegtechnikáknak népiessé tételével. Mert a csomózás elvégre is a nép művészete volt eredeti hazájában és minálunk is azzá kell lennie, ha tartóssá akarjuk tenni ezt a művészkedést, amit ideáig üzemszerűen akar bevezetni néhány lelkes és vállalkozó szellemű ember, persze kevés sikerrel. Muhits tevékenysége elé mindenki, aki ismeri az ő képességeit, a legnagyobb várakozással néz.

Magyar Iparművészet
1922. 34. l.

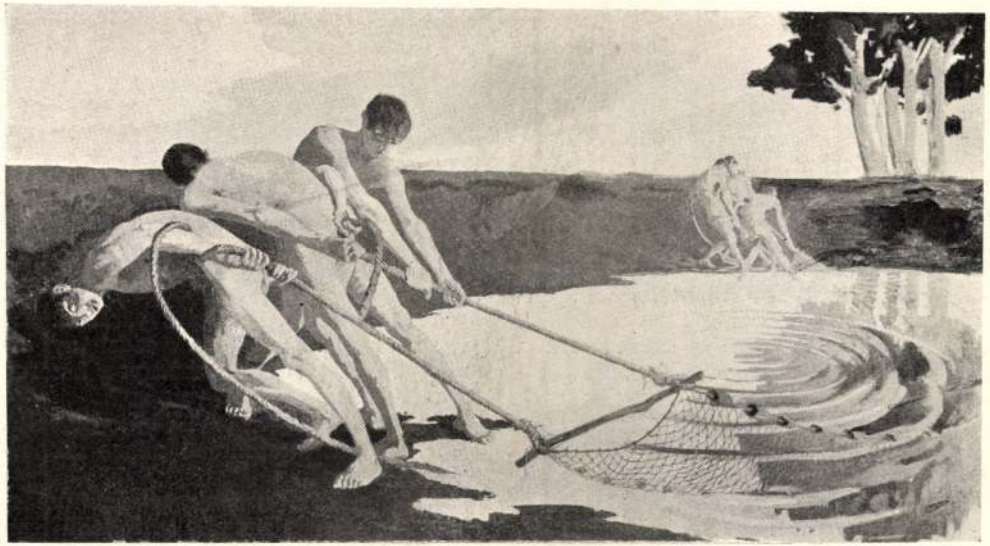

DISZÍTŐ FESTÉSZETI
SZAKOSZTÁLY.

Iparművészeti iskola
Pályaterv.

MUHICS SÁNDOR
OKLEVÉL.

Magyar Iparművészet
1903. 145. l.

Munkács Sándor

munkái a fönnebb említett szakosztályokéinál az idén jóval gyengébbek voltak. Reméljük, hogy esztendőre ők adják vissza a kölcsönt. *K.*

HALASI CSIPKE. A legutóbbi karácsonyi kiállításon általános feltünést keltett az a csipke mintakollekció, a melyet Dekáni Árpád gymnasiumi rajztanár küldött be Halasról. Az elismerés, melyben e csipkéknek a szakértőkörökben részök volt, arra indította Dékáni tanárt, hogy az eddig csak kisérletképpen készült csipkéknek rendszeres előállítását megpróbálja olyképpen, hogy 12 szegény, gyengébb szervezetű oly földmíves leányt, a ki a mezei munkára kevésbé alkalmas, a csipkevarrásra megtanittassa. E csipkekurzuson készült újabb munkákról konstatálták, hogy még szebbek s eredetibbek a karácsonyi kiállításon volt csipkéknél, úgy, hogy e csipkéknek külföldön való

a) Mátyás király könyvtárában tudósai közt; vagy: Mátyás király lakoma után hallgatja a hegedősök énekét.

b) Szigetvár védelme.

c) Bocskai, és a bécsi béke megkötése.

d) Bethlen Gábor fogadja a külföld követeit.

e) Buda visszavívása (Petneházy a várfalon kitűzi a magyar lobogót).

f) Zrinyi Ilona Munkács várában.

g) II. Rákóczy Ferenc a széchényi országgyűlésen; vagy: Rákóczyt a határon fogadják ruthén jobbágyai.

h) Vitam et sangvinem! (Mária Terézia).

2. A nehéz áttekintésű népes csoportok kerülendők.

b) Az alakok, tárgyak, síkdiszítésszerüleg árnyékolás nélkül, legföljebb igen mérsékelt, csak mintegy jelzett árnyékolással ábrázolandók.

c) A festés 4—5 színtónusnál többre ne terjeszkedjék, s a tónusok egyenletes nagy foltokban, konturok között, tehát

10

10. BRONZ TÉNTATARTÓ. HARASZTI JÓZSEFTŐL.

11

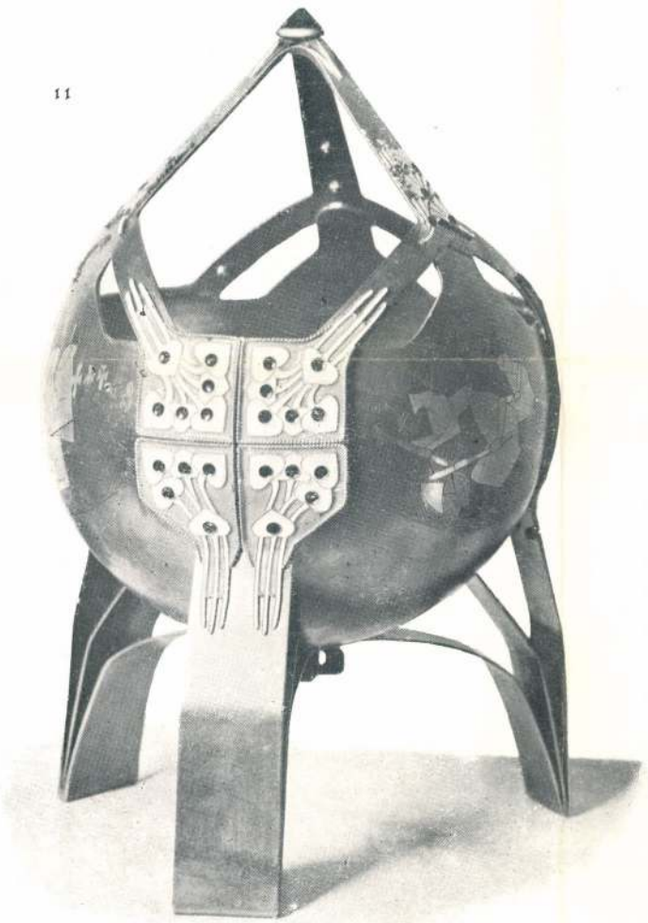

11. ASZTALDÍSZ. TERVEZTE MUHICS SANDOR. KÉSZÍTETTE TARJÁN OSZKÁR.

12

12. DÍSZSERLEG. TERVEZTE HORTI PÁL. KÉSZÍTETTÉK HIBJÁN S. ÉS TARJÁN OSZKÁR.

Magyar Iparművészet
1906. 1. sz.

8

8. EOZIN-EDÉNYEK. KÉSZÜLTEK A PÉCSI ZSOLNAY-GYÁRBAN.

9

9. TÖBBRÉTEGŰ MARATOTT ÜVEGVÁZÁK. SOVÁNKA ISTVÁNTÓL. (ÚJ-ANTALVÖLGY.)

Muhits Sándor, ip.müv.-tan. MDK

Az uj tanterv szerint Képzőm.Főisk. nagy sulyt vet arra,h. a növendékek a téli hónapok után a müterem-munkákat felváltható müvésztelepi tartózkodásával, h. közvetlen kapcsolatba kerülhessenek a természettel. Igy vándorolnak müvészcsoportok évről-évre más helyekre.
Az állandóság jellegével emelkedik ki ezek közül a miskolci-müvésztelep.

M.S. a müvésztelep egyes ipari mühelyének kitünő vezetője a miskolci müvésztelep állandó lakója.
A 4.-ik nyár munkájáról tanuskodott 1924. őszén rendezett kiállitás.

A miskolci Müvész-telep.

Magyar Müvészet. 1925. 164.l.

MDK

Muhits Sándor

Művészet 1914. 255.l.

MDK

Muhits Sándor festőművész

A KÉVE művésztagja 1917-ben.

Nemzeti Szalon.Kéve.X.kiáll.kat.1917. 6.l.

322

Telbisz Károly díszoklevele

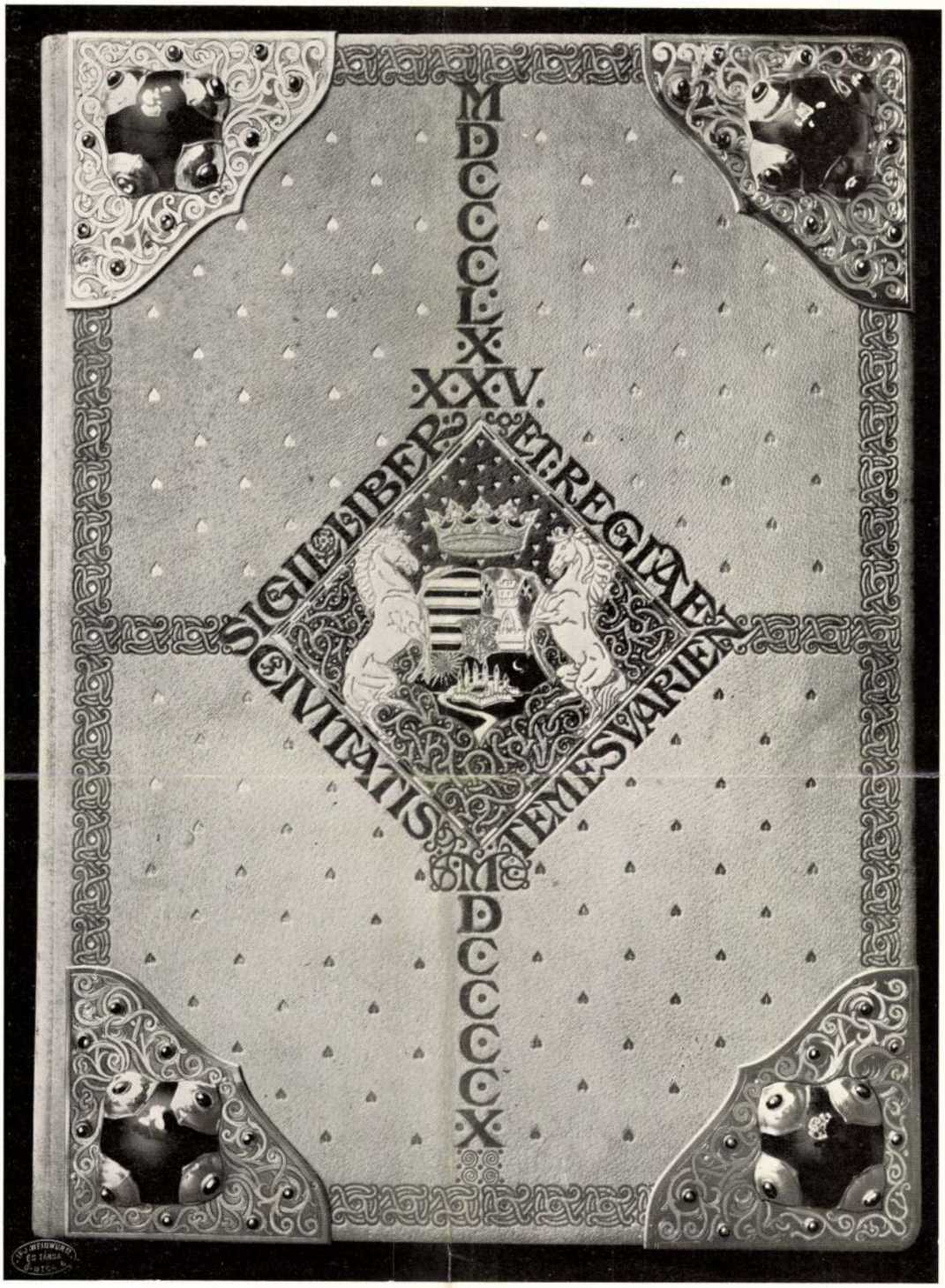

377.

377. MUHICS SÁNDOR: A TEMESVÁRI POLGÁROKNAK TELBISZ KÁROLY POLGÁRMESTERHEZ INTÉZETT ÜDVÖZLŐ IRATÁNAK BORÍTÓLAPJA. A KÖNYVKÖTŐI MUNKÁT KÉSZÍTETTE: GALAMB JÓZSEF, A VERETEKET ZENTÁL LÁSZLÓ.

COUVERTURE DE L'ADRESSE PRÉSENTÉE PAR LA VILLE DE TEMESVÁR À SON BOURGMESTRE M. CHARLES TELBISZ.

Magyar Iparművészet

1910.

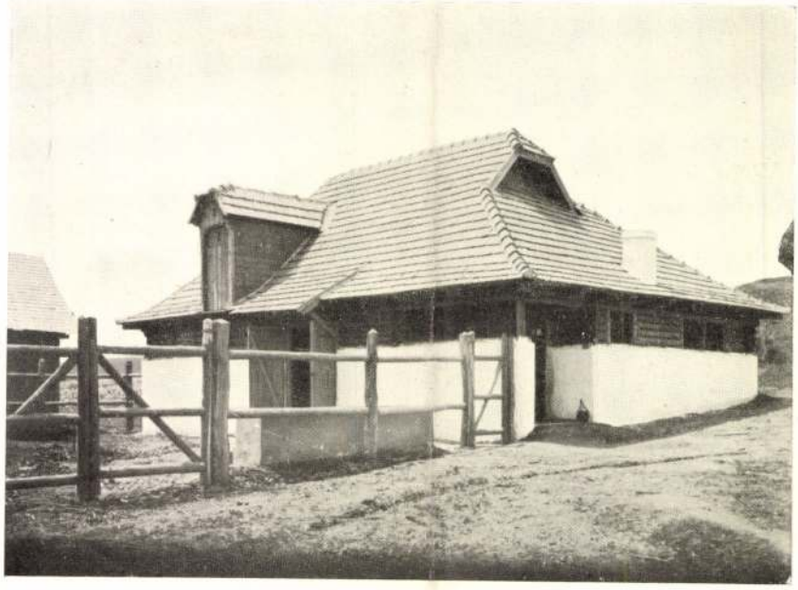

375.

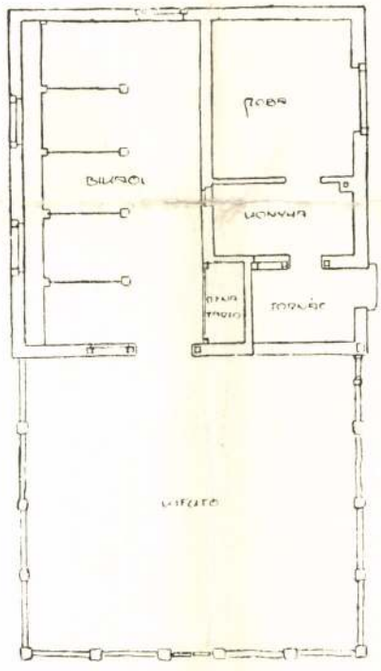

376.

375—376 GÁLFALVI BIKATELEP.

ÉTABLE DE TAUREAUX À GÁLFALVA.

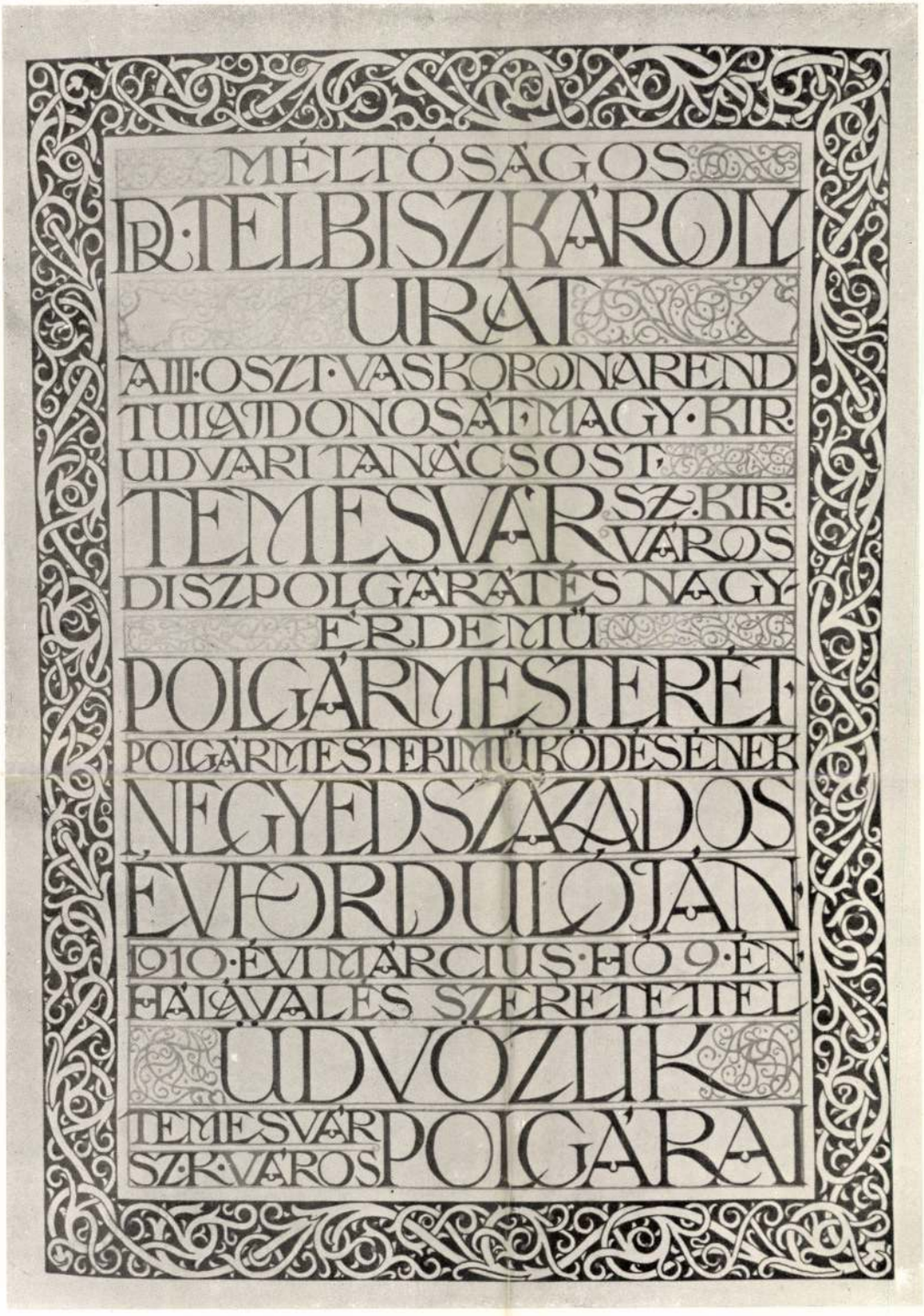

378.

378. MUHICS SÁNDOR : A TEMESVÁRI POLGÁROKNAK TELBISZ POLGÁRMESTERHEZ INTÉZETT ÜDVÖZLŐ IRATÁNAK ELSŐ OLDALA.

PREMIÈRE PAGE DE L'ADRESSE À M. TELBISZ BOURGMESTRE DE TEMESVÁR.

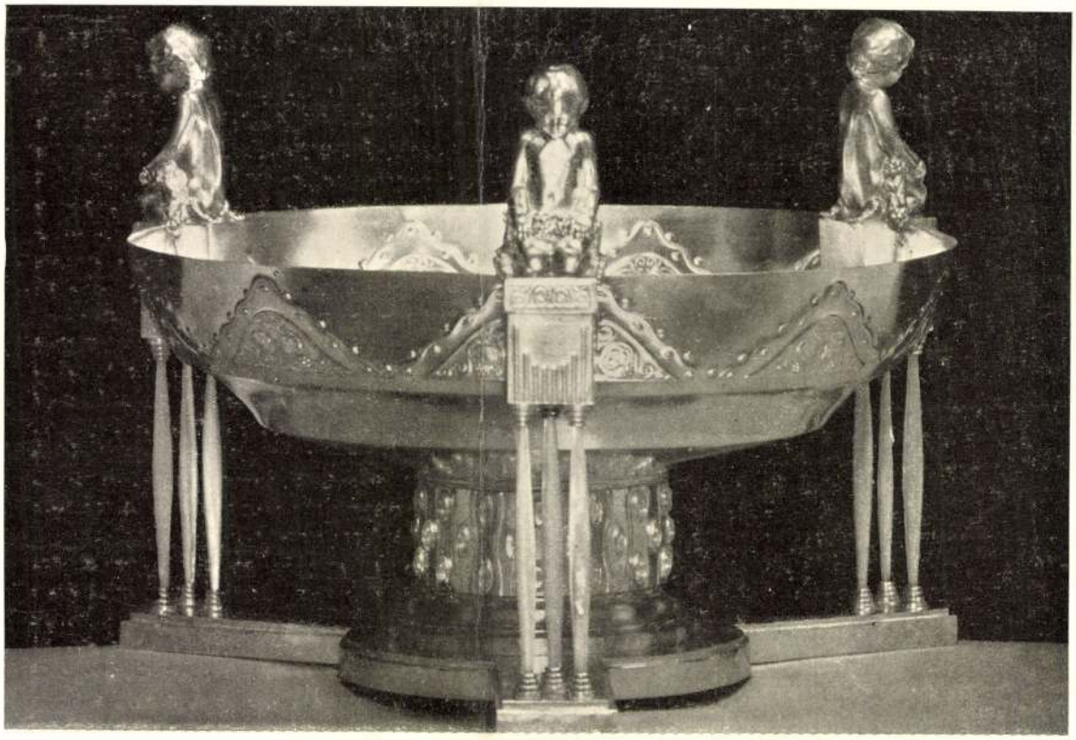

379. ORBÁN ANTAL:
GYÜMÖLCSTARTÓ DOMBORÍTOTT EZÜSTBŐL.

379. CORBEILLE DE FRUITS EN ARGENT REPOUSSÉ.

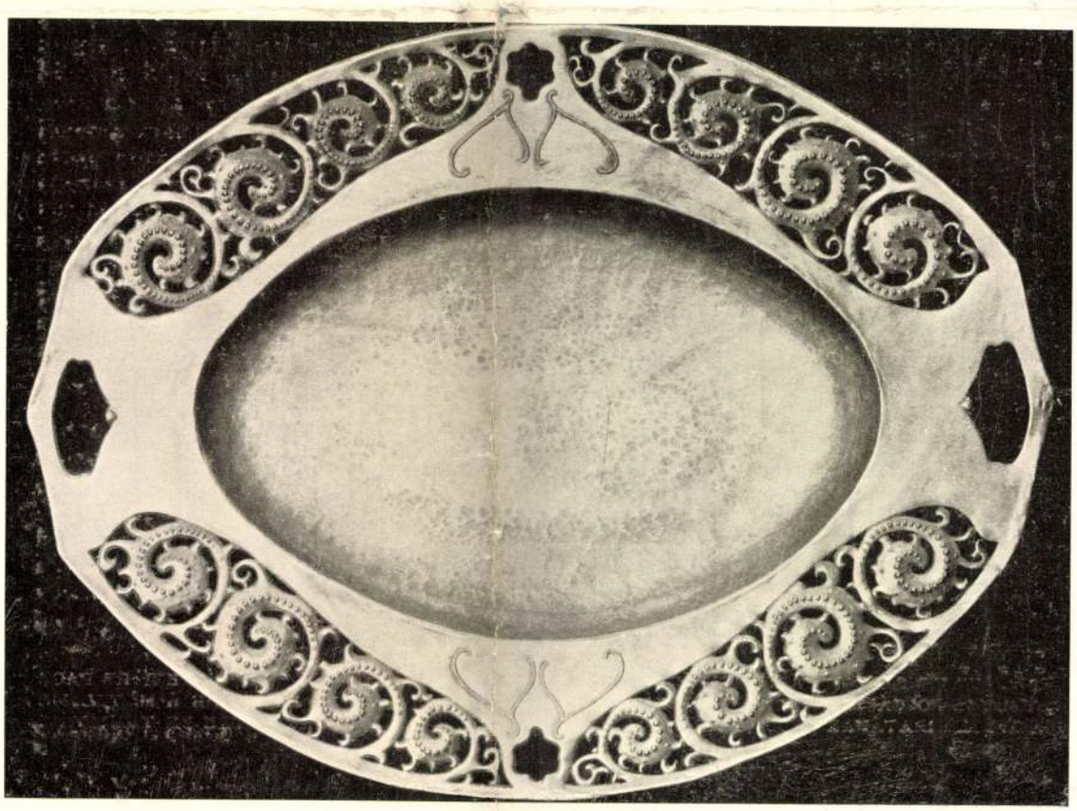

380. BRÜNDL ÖDÖN: DOMBORÍTOTT RÉZTÁL.

380. PLAT EN CUIVRE REPOUSSÉ.

MOK

Muhoray Mihály

Göcseji ház, akv.

Nagy Balogh János Társ.kiáll. 1935.márc. Műterem.

MDK

Muhoray Mihály

Cigánycsalád, olaj

Nagy Balogh János Társ.kiáll. 1935. márc.
Müterem.

Muhoray Mihály

Kerkavölgyi cigányok, paszt.
Csalogány, olaj

Nagy Balogh János Társ.kiáll. 1955. márc.
Műterem

Muhoray Mihály festőmüvész
Müterem, aquarell
Nemzeti Szalon, 193o, ápr.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
147-1908 szám.
Ez kezett: márquis 3.

MAGY. KIR.

FŐERDŐHIVATAL

LIPTÓ-UJVÁROTT.

1908 évi 928. szám.

A tekintetes Mű[illegible]

Folyó évi
tudomásul véve, a
fordulok a tekinte
jék a vörösklaster
[illegible]

MDK

Muhoray Mihály

Csodamadár, olaj
Tanyai bál, "
Csernefalvi Kozmutza Dóra tanárnő arcképe, olaj
Csikós fej, "
Verekedő legények, paszt.
Csendélet, "

Nagy Balogh János Egyesület kiáll. Kispest, 1933.

dec. 5 1.

MDK

Muhoray Mihály

Csodamadár, olaj
Fülemüle, "
Cigánycsalád, "
Január, "
Kun legények, "
Virágvasárnap, "

Nagy Balogh János Egyesület kiáll. Kispest, 1934. TESz tárlat. ápr. 5 l.

MDK

Muhoray Mihály

Vörös liliom, paszt.
Áldozat, "

Ekkng Nagy Balogh János Egyesület kiáll. Kispest, 1934. TESz tárlat. ápr. 5 l.

másolatban megküldöm.

Budapest, 1922. augusztus hó 12.

A miniszter rendeletéből:

miniszteri tanácsos.

Muhoray Mihály festőművész
Felhő a falu felett, viasz
Sirató asszonyok, viasz
Paloc menyecskék, olajf.
Tavaszi áradás, viasz
Paloc udvarsarok, olaj-temp.
Füzek a Garam völgyében, olaj-temp.
Tanyai csendélet, viasz
Napfényes göcseji udvar, pasztell
Magyar Képirók kiállitása, 1941 január

eljárást a nevezett miniszter urral
zabályozom:

gálatban álló állami és államvasuti
ottak kedvezményes hetijegyeinek igény-
etében ezután is az elől hivatkozott
elkezések maradnak érvényben. A nyug-
rmekei után adható kedvezményes heti-
járás tekintetében később történik

vezményes tanuló hetijegyek csak
elhetők, akik után a szülő családi
ulékban részesül.

5. §-ának 2. és 3. bekezdésében
ti pótlékra csak egy évi jó
ó gyermeke részére kedvezményes
elenthet be igényt, ha a
00/M.E. szám alatt kiadott

MUHL GUSZTAV, festo /Mende/

Az 1917-es vakaciót,amikor Sterbenz Karoly baratjaval elhatároztak,hogy a muvészi palyara lépnek,az Erdburger szőlő egyik kunyhójában töltik,ahol reggeltől estig a festészetnek élhettek. 266.old

SZABÓ JENŐ: Fél évszázada rajzol és fest Sterbenz Károly 264. old.

SOPRONI SZEMLE, Helytört. Folyóirat, 1975.XXIX. évf 3.szám. Sopron, 1975.

MUHL / Mende /, GUSZTAV, festo

1918-ban nem sikerült felvétetnie magát a bécsi Akademie für Bildende Künste festőszakara. A sok jelentkező közül többek között a külföldieket már nem nem vették fel. Nem tudása hiányosságan múlott. 266.old

SZABÓ JENŐ: Fél évszázada rajzol és fest Sterbenz Károly 264. old.

SOPRONI SZEMLE, Helytört. Folyóirat, 1975.XXIX.évf. 3.szám. Sopron, 1975.

MUHL GUSZTAV, festo

Barátjával, Sterbenz Károllyal még alig 12 éves korukban a soproni Bécsi domb valamelyik ~~xxx~~ hajlatában "tájképeket" festeggettek. 266.old

SZABÓ JENŐ: Fél évszázada rajzol és fest Sterbenz Károly 264. old

SOPRONI SZEMLE. Helyört. Folyóirat, 1975. XXIX. évf. 3. szám. Sopron, 1975.

MÜHL /MENDE/ GUSZTAV, festo

Soproni művész.-Az utóbbi ötven esztendő soproni festőművészei közül alig néhány ismert a városon kivül.- Ezek egyike: Mühl /Mende/ Gusztav. 267.old

SZABÓ JENŐ: Fél évszázada rajzol és fest Sterbenz Károly 264. old

SOPRONI SZEMLE, Helytört. Folyóirat, 1975.XXIX.évf. 3.szám. Sopron, 1975.

MUHL / MENDE /, GUSZTAV, festő

1918-ban barátjával, Sterbenz Károllyal együtt kisérlik meg felvételüket a bécsi Akademie für Bildende Künste festőszakára. Rajzolják a Sterbencék nagy szobájába beállított aktot és kompozíciókat, mert ezt a felvételin megkivánták. 1918 szeptembe ráben indultak ela két mamával Bécsbe. 266.old

SZABÓ JENŐ: Fél évszázada rajzol és fest Sterbenz Károly 264. old.

SOPRONI SZEMLE, Helytört. Folyóirat, 1975. XXIX. évf. 3. szám. Sopron, 1975.

MUHOS Kornél *68*
?

Banner Erdély

MDK

Muhos Kornél /Lugos/

Lunkányi táj, repr.

Erdélyi müvészek. Képzőművészet 1932. 52. sz.
167.l.

MDK

Mumme Oszkár, festöm.

Csendélet. Of.

Nemz. Szal. 1919. okt. kiáll. Kat. lo.l.

MDK

Muhoray Hilda
grafikus

rajzai: Györfi János Erdészeti Rovartan c. könyében.

÷ Az 1957 Évi Könyvművészeti versenyen Akademiai kiadó. (részt vett)
Magyar Grafika 1957. Első évf. 9-10 sz. 21 l.

Muhoray Mihály festőművész

Felhő a falu felett, viasz
Sirató asszonyok, viasz
Paloc menyecskék, olajf,
Tavaszi áradás, viasz
Paloc udvarsarok, olaj-temp
Füzek a Garam völgyében, olaj-temp.
Tányai csendélet, viasz
Napfényes göcseji udvar, pasztell

Nemzeti Szalon, 1941. január 12-26

szögletes fonatokba szövődő
középen nyugodt, húsos level
szára két sárkányfejes indasp

Dávid király arany-fehér
ül, kék ruhában, zöldbélés
Lába alatt zöld zsámoly. A ba
sárga lantot jobbkezével pe
képzett haja és kis szakálla ős
borítja.

A betű alsó részében köz
a barna törzsű fa, amelyet s
telerakott dús zöld lombozat

Muhoray Mihály festőművész

Asszonyok, past
A kunvilág születése, past,
Régi konyha Tolnában, olajf.

Nemzeti Szalon 1937. október 30.

342. kép. 26. (Inc. I. 20.) Bibel. 1466, körü
1a lap.

Muhoray Mihály, festőművész

Fehér népek, olaj
Göcseji falu, olaj
Jászberényi tanyák, olaj
Csendélet, olaj
Csillagos ég, pasztell
Mezei munka, olaj

Müterem Képzőművészeti Kiállitás, 1937. március.

kék betűben a *Szentlélek jele-*
n aranyruhában, kék köpenyben
e fölött fehér galamb. Mária mellett
l ül, akik mögött még két-két apos-
. A betűből alul s felül a lapszélre
lakban kiképzett, elnyujtott levél-
ndakör ágazódik el.
09. Psalm.: Dixit Dominus Domino
ban (76 × 74 mm) *Mária megkoron á-*
űt zöld, vörös, kék, rózsaszín
kotják, s felső széléhez egy zöldszár-
je kapcsolódik. A sárkány elnyujtott
zódik a lap felső széléig, ahol farka
végződő indakörbe csavarodik.
ás mellett ül Krisztus és Mária.
enyben, piros ruhában kezét imára
piros glória övezi. Krisztus bal-
et tart, jobb kezével Mária arany
a. Fejét kék glória övezi, ruhája
kék. (340. kép.)
Miniatura (170 × 115 mm),
isztus mandorlában, a négy
mbolummal. Középen, vörös-zöld
l Krisztus, fehérleplű, kék tró-
áldást oszt, balkezében nagy könyv.
örös köpenyének elővillanó bélése
nagy, zöld földgömb. A miniatura
es sarkában a négy evangelista

XV. századi bejegyzés. „Anno
C septuagesimo septimo die men-
decima Reuerendissimus in Xpo
Georgius de Hessler meritis suis
moribus erga serenissimum et
Principem et dm dm Fridericum
mperatorem semper Augustu n
cipes Nationis hoc ipsum exige i-
ximis a S.mo dno nostro Papa

Muhoray Mihály festőművész

Palóc udvar, vizf.
Palóc konyha, past.
Rimóc, past.
Palóc menyecske, past.
Szobácska, past
Göcseji présház, olajf.
Dráma a falun, olajf

Nemzeti Szalon, 1939. IV. 16-

26. l. — Majer 294. l. — Csontosi Libris 14. l. 84. sz. — Lehm

17. (Mss. III. 180.) EVANG *Latin. Qu*

Hártya. 223×140 mm. 1+165 a levelek külső széle restaurálva, karoling minuszkulákkal 25 so feliratok. Kék, zöld, vörös kezdőb *Kötés:* XVIII. századi, barnabő arany keretdíszítéssel. Síma aran kokban díszítéssel. A kötés hátán A kódex eredeti kötését Oláh Mik 1554-ben, majd 1712-ben és kötötték.

Maastrichti (?) munka a XI. negyedéből (1078?). Az észak fra a Liège—Maastricht-i egyházmegy monostorában készült.

A kódex még valószínűleg a X bevándorolt francia bencésekkel ker itt később másoláshoz mintapéld nálták. 1554-ben a kézirat Oláh Mik érsek tulajdonában volt (*165a* la Richwaldszky György esztergomi bányán vásárolta az esztergomi ká szentbenedeki prefekturája részé Arady János esztergomi kanonok a káptalani könyvtárba vitte. (Ia lap

Oláh Miklós a kódex keletkezési i tette, de erre vonatkozó egykorú ada nem található; valószínűleg a régi jelölte meg Oláh a keletkezési idő A rongáltlapú kódex iniciáléi nagyo régi frisseségükben maradtak meg. A

MDK

Muhoray Mihály

Göcseji falu, paszt.

" zsuppos, "
" nagyrét, "

Uj Szalob...korácsonyi kiáll. 1934. dec.
?. l.

MDK

Muhoray Mihály

Hollókői utca, of.

Horthy jub. kiáll. Műcs. 1939. dec. 10. l.

MDK

Muhoray Mihály

Este Hollókőn, of.

Paloc otthon, "

Horthy jub. kiáll. Műcs. 1939. dec. 10. 1.

MDK

Muhoray Mihály, festö

Koncert Olf.
Paradicsomszüret, Vadason. "

Kispesti Városháza. Nagy Balogh János eml.kiáll. és Repr. Egyes. Tárlat. 1931.márc.7.-14. Kat.

MDK

Muhoray Mihály, festöm.

Göcseji öreg présház.	Olf.
Falusi bucsu.	"
Göcseji konyha.	Pasztel.
Borona ház.	"

Nagy Balogh János Egy. és a Tesz által rend. 1937. évi karács.Képzömüv. Kiáll. Kat. Kispest. Városháza.

MDK

Mohoray Mihály

Fekete tulipán, olaj

Mária lányok, "

Csokor, "

M. Képirók kiáll. N.Szal. 1933. jan.

11 l.

MDK

Mohoray Mihály

Virágok, olaj

Csendélet, paszt .

M. Képirók kiáll. N.Szal. 1933. jan.

11 l.

MDK

Muhoray Mihály

Ünnep Göcsejbe, olaj

M. Képirók kiáll. Müterem. 1935. ápr.

MDK

Muhoray Mihály

Aratás, olaj

Naplementen temp.

M. Képirók kiáll. Müterem. 1935. ápr.

МДК

Инвентарь МДКЦУ

Атлас, опед

Вариационер, темр.

М. Кедрток Кидд. Мистером. 1935. 6рт.

MDK

Muhoray Mihály

Holdvilág, paszt.

Műcerem. 3. csop. kiáll. 1935. márc.

MDK

Muharay Mihály

Magy. Képirók Társ. kiáll. Szépmüvészet, 1941, 47-48 l.

MDK

MDK

Muhoray Mihály

Lajuár, olaj

Csudamadár, "

Áldozat, paszt.

M. Képirók kiáll. N. Szal. 1934. márc.

12 l.

MDK

Mohoray Mihály

Attila, olaj

Szerele, "

Anya, "

M. Képirók kiáll. N.Szal. 1933. jan.

11 l.

MDK

Mohoray Mihály

Cigányleány, olaj

Mulaccság, "

Legények, "

M. Képirók kiáll. N.Szal. 1933. jan.

11 l.

MDK

Muhoray Mihály

Vörös liliom, paszt.

Virágvasárnak, olaj

Kadarka, olaj

M. Képirók kiáll. M. Szal. 1934. május.

12 l.

Muhoray Mihály MDK

Este Hollókm²n

Paloc otthon

Hollókői utca

Mücsarnok 1939 dec.-1940 január

Muhoray Mihály

MDK

Holdfényes falu

Műcsarnok 1940 Tavaszi tárlat

Muhoray Mihály MDK

Csendélet, olf.

Műcsarnok 1944 VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Muhoray Mihály

1932-ìvi Tavaszi Tárlaton az alábbi
müveivel szerepelt: Csokor
Anyja
Fekete tulipan
Esti dal.

Tárgymutató

Muhoray Mihály MDK

Vizimalom, viasz-temp.

Műcsarnok 1943 A magyar művészetért c.kiáll.

MDK

Muhoray Mihály

Csendélet, of.

7.nemzeti képzőm. kiáll. 1944. jun. Műcs.

NDK

Muhoray Mihály

Göcseji kanyar, of.

7.nemzeti képzőm. kiáll. 1944. jun. Műcs.

MDK

Muhoray Mihály

Sirató asszonyok, of.

7.nemzeti képzőm. kiáll. 1944. jun. Mücs.

Muhoray Mihály

MDK

Lányos este

Műcsarnok 1940 Tavaszi tárlat

Muhoray Mihály MDK

Nógrádi táj

Műcsarnok 1940 A magyar művészetért c.kiáll.

Muhoray Mihály

MDK

Göcsejik kanyar, olf.

Műcsarnok 1944 VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Muhoray Mihály MDK

Sirató asszonyok, olf.

Műcsarnok 1944 VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Mihovay Mihály

Amonyok c. pantelye nekefel
a Maggar Képíród kiállításán
a Nemzeti Szalonban (emlitve)

Pesti Hirlap 1937 X. 31.

Muhoray

Magyar Képirók Egyesületének kiállításán a Nemzeti Szalonban egy jó paszellje szerepelt.

8.ó.u.934.III.18.

MDK

Muhoray Mihály

"Dráma a faluban" c.műve a "Magyar Képirók" kiállitásán. Muhoray Mihály nagyon finom, nagyon lágy, nagyon hangulatos szürkéivel az, aki a dánoknál Hammershöl.

Rónay Kázmér: A "Magyar Képirók" a Nemzeti Szalonban.

Képes Krónika, 1939.XXI.18.sz. 64.l.

Muhoray Mihály MDK

Felhő a falu felett, viasz

Mücsarnok 1944.Székesfőv. Képtár Jub. Kiáll.

Muhoray Mihály MDK

Jászsági tanya, viasztempera

Mücsarnok 1941-42 téli kiállitás

Muhoray Mihály MDK

Gősey szőlőhegyen, viasztempera

Mücsarnok 1942 Tavaszi tárlat
A magyar művészetért c.kiall.

Munkácsy Mihály

Kiállított Zalaegerszegen a Magyar Képírók Társasága művészcsoport kiállításán.

Nagyország 1935. IX. 21.

Munkácsy Mihály

Szerepelt a Magyar Képírók Kiállításán.

V. kl. 1939. IV. 29.

Muhoray Mihály

festőművész

A Magyar Képírók művészegyesülete képzőművészeti kiállitása - Balassagyarmaton - képével szerepel.

Magyarság
1935.XI.27-

Muhoray Mihály

festőművész

Magyar Képirók kiállitása - Balassagyarmaton a muzeum diszteremben - képével szerepel.

Nemzeti Ujság
1935.XII.14.

Muhoray Miklós

Magyar Képirók kiállitása - Kossuth Lajos u.12 a. müteremben - képével szerepel.

Magyarság
1935.IV.14.

MDK

Muhoray Mihály

Rimóci kompoziciójával vett részt a "Magyar Képirók" kiall.-an.

(d.r.): Magyar képirók.

Függetlenség, 1939. apr.16. 11.l.

MDK

Muhoray Mihály

Müveivel szerepelt a Nagy-Balogh János Egyesület kiállitásán.

Cikk: A Nagy-Balogh János Egyesület kiállitása.

Képzőmüvészet, 1931. 97. l.

MDK

Mühoray Mihály

Göcseji pasztelljei és egy "Drama a falun" c. olajfestménye a Magy. Képirók Társasága kiállitasan.

(K-f): Két kiallitas.

Az Est, 1939. apr.16. 10.1.

MDK

Muhoray Mihály

Szovácska, o.

Csiki táj, vf.

Szépmüv. Muz. háborus veszteségeinek jegyzéke
Bp. 1952.

MNK

Muhoray Mihaly

Csendélet. Olajf. Mgt.
Göcseji kanyar. Olajf.
Sirató asszonyok. "

VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.Kat.
Műcsarnok.1944.Jun.1-18-ig. 24, 25.1.

MDK

Muhoray Mihály

Nógrádi taj,

"A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiáll.Kat.
Műcsarnok, 1940 Dec.15 - 1941 Jan.12. 18.1.

Mechoray Mihály

festőművész

Magyar Képirók kiállitása - Műterem helyiségében - képével szerepel. A stilizálásból mindjobban felszabadúl és közeledik a természethez.

Nemzeti Ujság
1935.IV.14.

Mohoray Mihály

Testőrüvész

Magyar Képírók Társasága csoportkiállítása - Nemzeti Szalónban- képével szerepel.

Pesti Napló
1935.1.15.

Mohovay Mihály

festőművész

Magyar Képírók Társasága csoportos kiállítása - Nemzeti Szalónban - képével szerepel.

Pesti Hirlap
1933.I.22

Molnár Miklós

festőművész

Magyar Képírók Társasága csoportkiállítása - Nemzeti Szalónban - képével szerepel.

Nagyvárad
1933.I 10.

Szuhoray Miklós

festőművész

Magyar Képirók csoportja kiállítása - Nemzeti Szalón ban - képével szerepel.

Magyarország
1933.I.15.

MDK

Muhoray Mihály

Havasok alján, viaszfestm.

Gyimesi táj, "

Esti hangulat Ménaságban, "

Székelyföldi ösztöndijban részesült festők kiáll
Kolozsvár város Mücsarnoka. 1944. febr.

13. 1.

MDK

Muhoray Mihály festőm.

Jáky A: Székelyföldi ösztöndijas festők kiáll. a Szépm.Muz.ban. Fiatalok. 1944. márc.hó.5.l.

MDK

Muhoray Mihály

Csikménasági részlet, viaszfestm.

Patakparti részlet, " "

Csiki táj, "

Székelyföldi ösztöndijban részesült festők kiáll.
Kolozsvár város Műcsarnoka. 1944. febr.

13. 1.

MDK

Muhoray Mihály

-rp-:"A magyar művészetért" kiállítása. Magyarország 1940. dec. 14. 6.l.

Muhoray Mihály

Magyar képírók kiállításain a Nemzeti Szalonban szerepelt.

NM. 934. III. 18.

Muhoray Mihály

Magyar képirók II. kiállításán a Nemzeti Szalonban szerepelt.

M.934.III.18.

MDK

Muhoray Mihály, festö

Szobácska.

A Vall. és Közokt. Min. vásárlásainak kiállitása. Az (
M.Szépmüv. Muz.-ban. 1938 jul.1.-aug.1. Bp.1941. Kat.
13.1.

Mikoray Mihály

l.

Szépm. Muz. Ezk.

IX. 275. l.

Kályhafiók-gyűjtemény a Beszterce-
bányai Múzeumban VII. 231.

MDK

Muhoray Mihály, festö

Vizimalom. Viasz-tempera.

Mücsarnok. IV. Képzömüv. kiáll. "A Magyar Müvészetért".
1943 máj. 16-30. Kat. 14.l.

MDK

Muhoray Mihály

Régi konyha Tolnában, pf.

Magyar Képirók kiáll. N. Szal. 1937. okt.

MDK

Muhoray Mihály

Asszonyok, paszt.

A kunvilág születése, paszt.

Magyar Képirók kiáll. N. Szal. 1937. okt.

MDK

Muhorai Mihály

Tájkép, vf.

VI. N. Képzőm. Kiáll.on megvásárolt műtárgyak. Szépművészet 1942. 205. l.

MDK

Muhoray Mihály

Felhő a falu felett, viasz

Főv. Képtár jub. kiáll. 1944. jan.

MDK

Muhoray Mihály

Jászsági tanya, viasztemp.

KMTárs kiáll. 1941. dec. Műcs. 2 l. l.

MDK

Muhoray Mihály, festő

Gőcseji szőlőhegyen. Viasztempera.

Bp.Műcs.-"A Magyar Művészetért. Képzőm.Kiáll. 1942. jun.6.-22. Kat.

MDK

Muhoray Mihály

Lányos este.

Holdfényes falu.

Tavaszi Tárlat. 1940. ápr.-máj. 26.l.
Mücs.

Mince.

Muhoray Mihály

festő

Műcs. kiáll, 1939 tól

Pipics 117 l.

Át. Képt. 34.

Át. Képt. 34.

l, de visna

obbkezét ugy tartja, mintha beszélne,
gét fogja, a melyet nyakba vetett pi-
ü, haja ősz, szeme és szemöldöke barna,
ának ligulája széles, cappája alatt csip-
ld teritővel letakart asztalon, két könyv
anyrojtos függöny lóg.

a ajandéka 1864. november 14-én.

datok.
III.61.- 1878:VIII.23.- 1880:VIII.23.-

:VII.122.- 1894:VII.250.
tan mint Farkas László volt kifüggesztve

Kubinyi Ferenc ajd. 1864. novba 14

Muhoray Mihály

Fekete tulipán c.
képe repr. –

Karikás. 1932. I. évf. –
jul. 22. B. l.

II

und in alle Ewigkeit bleiben soll. Sie trägt den Namen des preußischen Königs der Befreiungskriege, der sie am 18. Oktober 1818 stiftete und dessen Bild die Rektorkette ziert. Sie bekennt sich damit zu d e r Harmonie zwischen Staat und Wissenschaft, die diesen beiden zum Segen gereicht. Und auch wenn es einmal im Rahmen des neuen Reichs einen preußischen Staat nicht eigentlich mehr geben wird, so bleibt ihr dennoch „das Preußische" Inbegriff eines bestimmten Stils und einer bestimmten Lebensform. „Das Preußische" ward längst unter die ewigen Ideen der Menschheit erhoben. Und so wird diese Universität ihrem Geiste nach eine preußische Universität sein, wie sie es allzeit war, sachlich, treu, streng, straff und mutig in ihrer Pflichterfüllung.

Bonn gehört zu den wenigen Universitäten der Erde, die wirklich Weltruf tragen in immergrüner Frische, und man trifft in den entferntesten Winkeln Amerikas Männer an, deren Herzen sich in Stolz und Wehmut lösen, wenn sie ihrer

Mukoray Antal
festő

XIV. Herminа út 45

MKSz 1947

MUHORAY MIHÁLY :

193. Felhő a falu felett. - Viasz, v. 80 x 77 cm. Jelz.l.j.:"Bud...1940/Muhoray Mihály".

Székesfőv. Képt. jub. kiáll 1944.

Muhoray Mihály

cm. Jelz.l.j.: "Basilides Barna 1932".

BASILIDES SÁNDOR :

12. Rőzseszedés. - Olajf., v. 100 x 85 cm. Jelz.l.j.: "Basilides Sándor 1932".

BATTHYÁNY GYULA gróf :

13. Ezer év küzdelme. - Olajf., v. 250 x 300 cm. Jelz. nélkül.

BECK ANDRÁS :

14. Szőnyi István portréja. - Szobor, br. Mag.: 33 cm. Jelzés nélkül.

Muhoray Mihály

89. MUHORAY MIHÁLY: Ménasági táj. Tempera.
90. MUHORAY MIHÁLY: Ménaság. Tempera.
91. MUHORAY MIHÁLY: Csíki táj. Viaszfestmény.
92. MUHORAY MIHÁLY: Kicsi malom. Vízfestmény.
93. MUHORAY MIHÁLY: Ménasági táj. Tempera.

83. MUHORAY MIHÁLY: Gyímesti táj. Viaszfestmény.
84. MUHORAY MIHÁLY: Esti hangulat Ménaságban. Viaszfestmény.
85. MUHORAY MIHÁLY: Patakparti részlet. Viaszfestm.
86. MUHORAY MIHÁLY: Közeledő vihar. Viaszfestm.

202. MUHORAY MIHÁLY: Havasalján.

193. MUHORAY MIHÁLY: Ménasági falu. Olajfestmény.

Vk. min. tékelyföldi
ösztd. kiáll. 1943-44

MUHORAY MIHÁLY:

101. Felhő a falu felett, viasz	600.—
102. Sirató asszonyok, viasz	eladó

Nemzeti Szalon
Magyar Képírók
Kiáll.
1941. január

103. Palóc menyecskék, olajf.	200.—
+ 104. Tavaszi áradás, viasz	800.—
105. Palóc udvarsarok, olaj-temp.	200.—
+ 106. Fűzek a Garam völgyében, olaj-temp.	800.—
+ 107. Tanyai csendélet, viasz	400.—
108. Napfényes göcseji udvar, pasztell	200.—

Muhoray Mihály
festő

Artisztikus

KÉPKERETEK

MUHORAY MIHÁLY

130. Palóc udvar, vízf.	80.–
131. Palóc konyha, past.	120.–
132. Rimóc, past.	150.–
133. Palóc menyecske, past.	150.–
134. Szobácska, past.	300.–
135. Gőcseji présház, olajf.	400.–
136. Dráma a falun, olajf.	2000.–

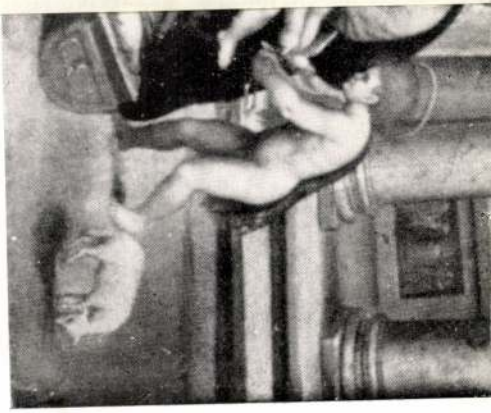

Nemzeti Szalon

1939. ápr.

Magyar Képírók kiáll.

~~tó 1550 Lőrül.~~

334. *Lotz.*

MUHORAY MIHÁLY

Falu a Bakonyban. Vízfestmény.

Müvészeti Hotek Pécs

1941

II.

FESTMÉNYEK, RAJZOK

Munkácsi Mihály

festő

l.

Szépmüvészet
1942. 205. l.

Muhoray Mihály
Kopp 1939/40. Herzen II.

MUHORAY MIHÁLY :

174. Felhő a falu felett. - Viasz, v.,80 x 77 cm. Jelz.l.j."Bud...1940/Muhoray Mihály".

43. Női tanulmányfej. - Olajf.,deszka,25.8 x 34,5 cm. Jelz.f.j. "L.Ebner/Paris."

44. Pusztai tájkép. - Olajf.,l.p.39.5 x 29.5 cm. Jelz.l.b. "Deák Ebner L."

DEÉD / DEX / FERENC :

45. Feszület. - Temp.,fa,125 x 200 cm./a feszület szárai/.Jelz.l.j.:monogramm,"40".

DÉRY BÉLA / 1868 - 1932 / :

46. Spanyol tájkép. /Nyár/ - Olajf.,p. 56 x 45,5 cm. Jelz.l.j. "Déry Béla."

Muhoray Mihály

festő

l.

Szépművészet

1941. 107. l.

ORSZÁGOS MAGYAR
IDEGENFORGALMI HIVATAL
BUDAPEST, V., VIGADÓ-TÉR 3. SZ. I.

TÁVBESZÉLŐ: 184-895.

87/1941.

A Müemlékek Országos Bizottsága

Budape

IX. Högyes

Hivatalból

Díjátalányozva

Mihoray Mihály

fest 8

lásd

Műtrem

Magyar képirók

kiáll. Kat. 1937

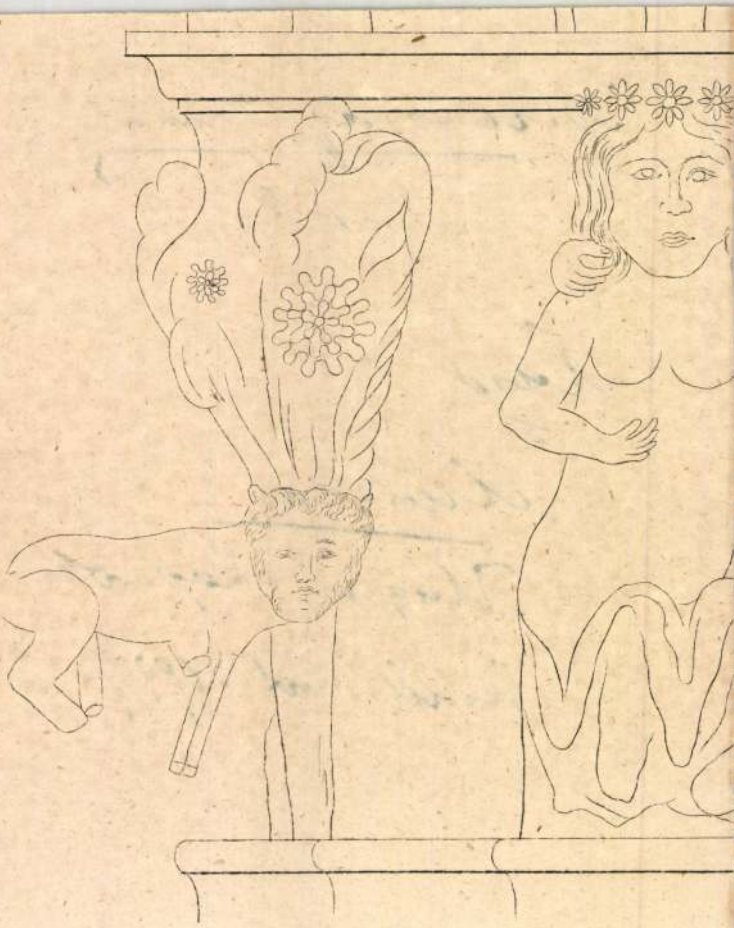

Muhoray Mihály

Jásd

Magyar Képírók

1939.

130–136. 24.

NEEMANN, KOMMANDITGES. AUF AKTIEN, HANNOVER

Muhoray Mihály
festő
V Kminkiáll. 1943

Falu a Bakonyban,
vízf.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"
címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Mihoray Mihály

~~Mücs. Miál, tól~~
Pipics 53. l.

BUDAPEST

V.

Lipótvárosi bazilika

A pesti Lipótt templom... VV 1860, 377 l.

Muhoray Mihály

Csángó falu Gyimesben,

viasztempera

Művészeti hetek

Kolozsvár 1942. 97. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

V., Vitéz-rédi-u. 36. IV. em. 1.

Mihoray Mihály

fexto

Aug. 1898.

Svájci mag. kiáll. Kat.

1944.

31. l.

albanag

Mihovay Mihály

„Gösser fantrészlet" c. képe nagyrel
a hagyat Kéjdrók kiállításán
a Műteremben (emlitve)

Nemzeti Cyság 1937 IV. 4.

Mihoray Mihály

illusztrálta

Harsányi István

Utravaló. Versek
6–14 éves gyermekek-
nek. Bp 1947 [1948]

MEGJELENT

PAÁL LÁSZLÓ HALÁLÁNAK 50.-IK ÉVFORDULÓJÁRA:

DR. LÁZÁR BÉLA

PAÁL LÁSZLÓ

ÉLETE ÉS MŰVÉSZETE

MÁSODIK, TELJESEN ÁTDOLGOZOTT KIADÁS. A SZÁZNÁL TÖBB ILLUSZTRÁCIÓBAN, KÉT SZINES

MDK

Muhoray Mihály festőművész

szines illusztrációk Sinka István könyvéhez

Magyar Kulturszemle, 1943. dec. 15.

M.D.K.

Muhoráy Mihály

"Szobácska" c. kpének repr.-ját bemutatja a lap azzal a megjegyzéssel, hogy a festményt az állam megvásárolta.

Szinházi Magazin, Bp. 1939. juni 25. II. évf. 26. sz. 84. lap.

M.D.K.

Muhoray Mihály

Festményének repr.-ját bemutataja a lap a Nemzeti Szalon kiállitásáról.

Szinházi Élet. Bp. 1937. nov. 7-13. XXVII. évf. 46. sz. 63. lap.

Muhoray Mihály
festőművén

Muhoray Mihály: Ünnep Göcsejben

Magyarság
1935 IV 14.

zám..... Pénztári szám.....

talvány.

.....nak, címe:.....
(esetleg postatakarékpénztári számlájának száma)

ltal .....

.....ért

fizetendő.

.....bélyeg .....nyugta .....bevonandó.

.....

.....

.....

Ellenjegyzi «.....» főosztály:

.....

Bevétel | Kiadás

Muhoray Mihály

Magyar képirók kiállításán a Nemzeti Szalonban szerepelt.

gelléri Antal Lóránd „Hazatérők“ c. képe, azután *felsőMészáros Dezső* zsinórhímzésszerű technikával festett népies alakjai, tájképei és mongol kendői, *Muhoray Mihály* fantazmagóriái: a „Csudamadár“, az „Áldozat“ s az igen finom „Vörös liliom“ a feltünőbbek.

PH. 934. III. 18.

Muhoray Mihály

— **Két kiállítás.** A *Nemzeti Szalónban* a *Magyar Képírók* kiállítása nyílt meg ma. A kiállítás rendezésében bizonyos szándékos és elhatározott »turánizmus« észlelhető, ami főképpen abban nyilvánul meg, hogy egyes festők régi székely rovásírással szignálják képeiket. Egyes művészeknél keleties stílustörekvéseket is látunk. *Muhoray* Mihály például japános stílusban fest, de képei japánnak nem eléggé japánok, újszerűnek pedig nem eléggé újszerűek. Érdekesebb *Mokry-Mészáros* Dezső néhány leegyszerűsített, keletiesen stilizált képe, szőnyege és kerámiája. *Boromisza* Tibor és *Büky* Béla inkább csak a témaválasztásban mutatnak magyaros motívumokat, melyek már erősebben érvényesülnek *Fáy* Aladár képeiben.

Ess 9 34. III. 18.

Muha Kálmán

1916/17 II. - 1918/19 I., 1921/22
1923/24 Kecskeméti telep

Ferképzőmfoisk'vk
175. l.

napjainkig. Itt nyert elhelyezést a Moreau-Nélaton-féle festménygyüjtemény is, amely különösen impresszionistákban gazdag (Manet: Déjeuner sur l'herbe).

— — *Musée Carnevalet*. Párizs városára vonatkozó történeti emlékek gyüjteménye. A Hôtel Kernevenay, amelytől a múzeum nevét nyerte. 1544-ben épült Lescot és Bullant tervei szerint. Mme de Sévigné 18 éven át lakott benne.

— — *Musée Cernuschi*. A város tulajdona, kinai és japán mütárgyak gyüjteménye. Különösen gazdag bronzszobrokban.

— — *Musée Cluny*. A római időből származó palota romjaiból csak a thermák maradtak fönn. Itt építette Jacques d'Ambose apát a jelenlegi Hôtel de Clunyt 1490-ben, mely majdnem teljes épségben megmaradt. A forradalom nemzeti tulajdonnak nyilvánította. Alex. du Sommérard régész 1833-ban itt helyezte el középkori és renaissance müemlékekben gazdag gyüjteményét, melyet halála után az állam megvásárolt.

— — *Musée Galliéra*. A hasonnevü hercegnő alapítása. Modern iparmüvészeti kiállításokat rendeznek benne, váltakozó tárgykör szerint.

— — *Musée Guiment*. A lyoni származású Emanuel Guimet alapítása, főként a keleti vallási tárgyú emlékek múzeuma, de rendkívül gazdag keleti kerámiában is.

— — *Musée Jacquemart-André*. Alapították Édouard André és felesége, szül. Nélie Jacquemart. A házaspár életét a gyüjtésnek szentelte s a Boulevard Hausmannon levő palotát, a benne levő kincsekkel és összes tartozékaival férje akaratának megfelelőleg Mme André végrendeletileg a francia államnak hagyományozta. A gyüjtemény a maga nemében páratlan. A palotában nincs egyetlen ha-

Muhr Kálmán

szül. Budapesten 1893 márc
25 ág. ev. felső kereskr. isk.
1916/17. II. elsőéves ainvész-
nőv. Balló Ede, Pilch D.
1917/18. I. másodéves Réti J.
1917/18 II. " " "
1918/19 I. harmadéves u. o.

Hortobágy-pusztán levő halmos temetők
feltárása VIII. 125, 126.

MUHRBEK József könyvkötő

Pest, 1715-2o közöttpolgárjog

(Muerebl)

J.HALÁSZ Margit: Megjegyzések Gundrich Károly pesti szobrász életéhez és munkásságához. = Művészettörténeti Értesitő, 39,1990, 3-4. 218.

this by the presentation of the glories of heaven. He endeavours to make it attractive, but he does not yet touch the question of death leading there. The works of György Kultsár and Demeter Sibolti can also be linked with this impulse. The work of György Kultsár which encourages a continuous preparation for death, admonishes believers to remain above sin by frequently remembering death. Sibolti's "Spiritual Fight" tries to dispel the doubts and fears of sinful man about his path after death. These works, besides referring to the importance of meditation on death and preparation for it, try to show its natural character, and regard death simply as the only way leading to salvation. As regards convincing, they do not raise stronger arguments than the reference to the idea "death is liberation, only a dream".[57] The later examples of the genre to be mentioned below go farther than this, they already collate life and death. They no longer mention death as the inexorable end or conclusion of life, but they regard it almost as the only aim, interpreting it as the final sense of life.

Not long after the Fifteen Years' War a new

Muhrböck

ötvös család

Beisben

XVII – XVIII. sz.

l.

Horomagjötv Beisben

10, 11. l.

Muhrböck

magyar ötvös család

Bécsben.

irod XVII. század -

Horváth Kentzeteri

207. l.

Horváth Henrik - Magyar ötvösök Bécsben.

Historia . 1930.

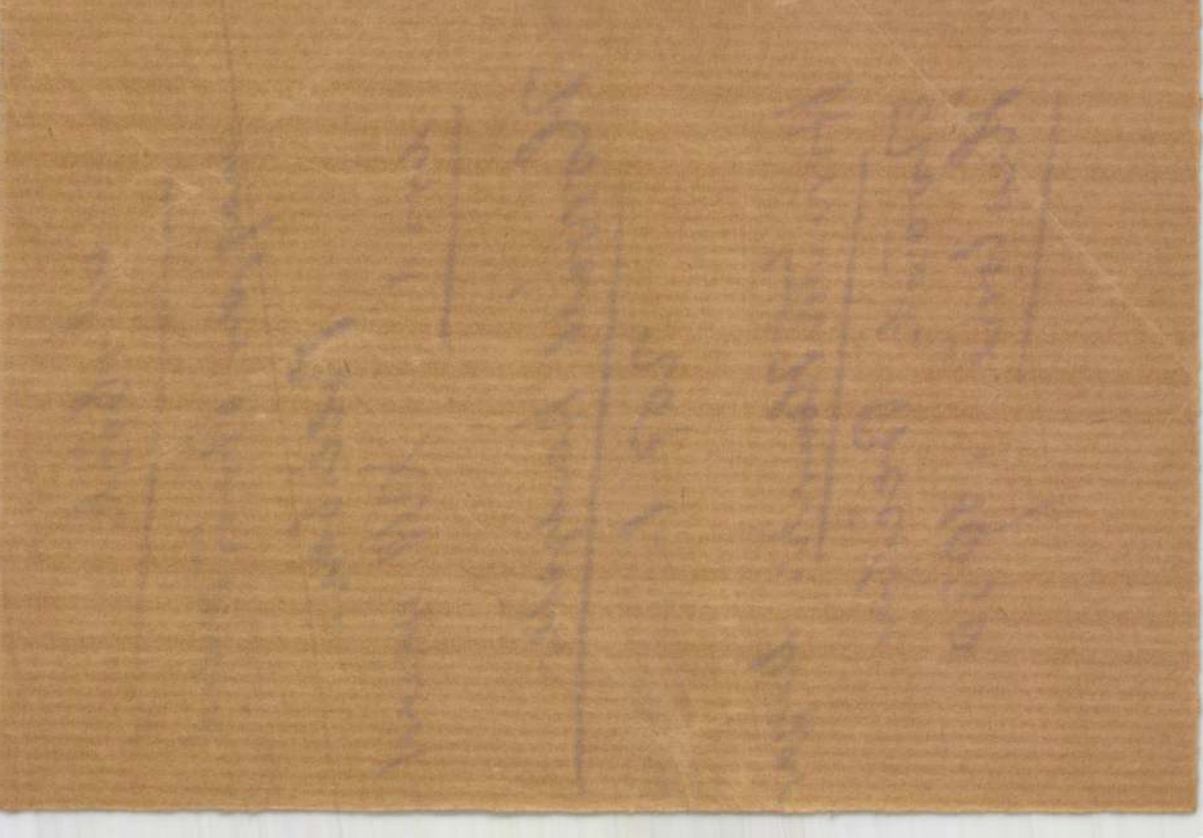

MUHR János kályhája

Sopron, 1786

SS2 2001. 387.

M&M DESIGN

BELSŐÉPÍTÉSZET

X-LX (1925-26) 575.; *Fejérpataky ei Pál:* A Sárkányrend fennma- 169. (3. jegyzet).

Iarosi Ernő: Zsigmond és kora a Kunst. Budapesti Történeti Mú-

1967. i. m. 75.

Iope: The Corporativ State and 447. oldalon); *Magyarországi mű-* I. 219. (Kovács Éva közlése), II.

Kovács 1987. i. m. 73.
i. m. 73.

oldalon lévő képet is.

1967. i. m. 75.

Muhos Kornél

1942. jun.-júl. részt vett a délerdélyi magyar képzőművészek aradi kiállításán.

Esti Magyarország

1942. jun. 24

Muhos Kornél

Képzőművészet 1932. 52. l.

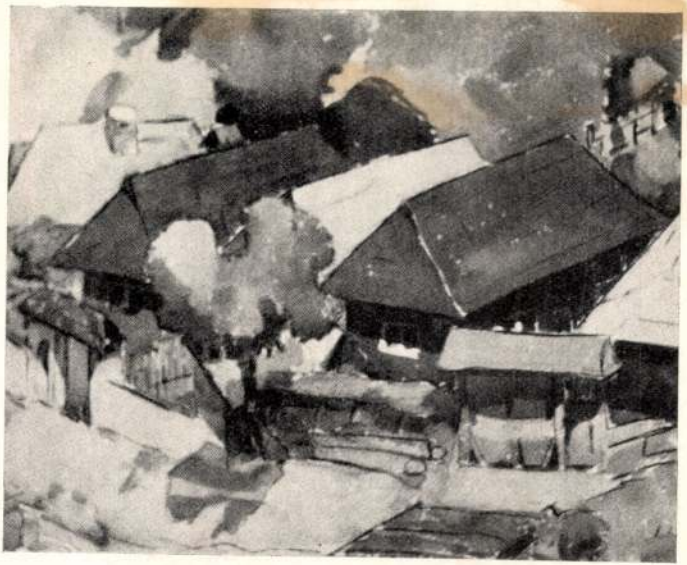

MUHOS KORNÉL (LUGOS): LUNKÁNYI TÁJ

Muhós Kornél

lugosi festő
részt vett az alábbi
kiállitáson:

Az Ország
1943. aug. 14.
(A délerdélyi magyar
képzőművészek kiállí-
tása [Brassóban].)

Déli Hírlap (Brassó)
1943. aug.

Muhoray Mihály

Pesti Hírlap. 1941.
jan. 14. (Két kiállítás.)

Magyar Képirók

A *Nemzeti Szalonban* a *Magyar Képirók* művészcsoportja mutatja be kiállitását. A név programm is akar lenni, magyar nemzeti művészetet igér, de sajnos, a kiállitó művészek egy része csak sallangos külsőségekben jelzi törekvéseit. Miért volna például *Papp Kökényesdyné Szeőke Izabella* finom rajzkulturáju, szineiben és egyszerüségében oly elegáns festészete kevésbé *magyar*, mint például, *Muhoray Mihályé*, aki tulságosan zordon és már-már mértani formákban testesiti meg festői mondanivalóinak magyar lelkét? Vagy mint *Boromissza Tiboré*, aki akvarelljeiben sokkal őszintébben magyar, mint látomásos nagyobb müveiben? *Ádámffy László, Bathó Lajos, Büky Béla, Fáy Aladár, F. Marton Piroska*, a szintén igen tehetséges és finom *Imreh Zsigmond, Hangai Szabó Miklós, Litkey György, Nagy-Bányai Nagy Zoltán, Nagy Nándor* tartoznak még a kiállitás emlitésreméltó festői közé, az egyetlen szobrász, *Boda Gábor*, egy erőteljes arcmással és néhány érdekes figurával szerepel.

(f. j.)

akkor vagy önként asszimilálódott, vagy nem képes a befogadó nép szellemi hatása alól szabadulni. Az alkotás, mind a két esetben, a magyarság géniuszának hatását bizonyítja.

Ezeket az ismertetőjeleket viselik magukon a magyar csataképek is. A külföldi művész kezét s a magyar csataképek nem magyar jellegzetességeit akkor is észrevehetjük rajtuk, ha mesterük ismeretlen. Meglátni azt is, hogy mily célból, vagy kinek a rendelésére készültek. Már itt hangsúlyozzuk, hogy van egy alacsonyabb klasszisuk is, amely már nem művészet, hanem ipar; a sokszorosító grafika eredménye ez s e kérdéssel részletesen foglalkozunk a XVI—XVII. század grafikáját tárgyaló fejezetben. A török háborúk egész Európa figyelmét magukra vonták s ezt a közérdeklődést nemcsak a művészi, hanem az iparszerűleg készült s kétes eredetiségű csataképek is igyekeztek kielégíteni.

Hogy a reánk maradt csataképek között sok idegen mester alkotása ismeretes, elegendőképpen megmagyarázza az a tény, hogy a magyar művek túlnyomó része elpusztult az évszázados háborúk

Muhoray Mihály

Könyvek Karácsonya 1943

2. l.

Sinka István: Balladáskönyv. Magyar Élet. (Kötve 40.—)

Sinka István, a jeles népi költő munkásságának legkiemelkedőbb értékei kétségtelenül a balladái. Költészetének figyelmes szemlélője szinte arra a következtetésre jut, hogy tehetségének ez a műfaj a legsajátosabb kifejezésformája. Misztikusan árnyalt, a népi élet lefojtott mélységeiből feltörő élményvilága szólal meg bennük, egyesítve magukban a lírai érzés borongó zenéjét az epika tárgyias tartalmával. Balladáinak ez a különös színkeverése egészen újszerű értéket jelent a modern magyar irodalomban. Balladái olyan sejtelmesek és ugyanakkor annyira megrendítő életábrázolások, mint kiváló fametszők alkotásai, melyekben az álom és a valóság hangulata vegyül lenyügöző szépséggé. A kötetet *Muhoray Mihály* színes illusztrációi díszítik.

858

857

Karácsonyi könyvjegyzék 1943.

Rimbaud: Költeményei

Fordította: Kardos László.

AMPELOS-könyvek.
NÉPSZAVA főbizomány.

A káprázatos kamasz-titán, a „kölyök-Sekszpir" őserejű költészete először bontakozik ki teljes nagyságában magyar nyelven. A kötetet Rimbaud bátor életének tüzetes rajza vezeti be. Terjedelme 12 ív.

Ára kötve kb. **10.—**

Szerelmes antológia

BUZÁS KÖNYVTERJESZTŐ főbizománya

76 legnevesebb írónk és színészünk írta ezt a remek könyvet a szerelemről. Versek, novellák és elbeszélések váltakoznak a könyvben. A szerzők képeivel és aláírásának facsimiléjével, a legfinomabb műnyomópapíron, albumalakban.

Ára kötve **30.—**

Sinka István: Balladáskönyv

DR. PÜSKI S. (MAGYAR ÉLET) kiadása

A kiváló népi író balladái kiemelkedők, s külön értéket képviselnek költészetében. A könyv díszes kiállításban, Muhoray Mihály festőművész színes illusztrációival mutatja be a balladákat. A legszebb karácsonyi ajándék.

Művészi kötésben **40.—**

Traeger Ernő: Őszi szántás

STÁDIUM kiadás

A költő mély, férfias lírájának újabb értékes gyöngyeit gyűjti színes csokorba ez a kötet. A gondolatok változatossága, rímei csengő tisztasága emeli ki a verskötetek sokaságából.

Ára kartonálva **7.—**

Száz vers

Szerb Antal válogatása

OFFICINA kiadás

A világ 100 legszebb verse eredetiben (angol, német, francia, olasz, latin és görög nyelven) és azoknak legszebb magyar műfordításai (Babits, Kosztolányi, Tóth Árpád, Arany, Petőfi, Ady és a fiatalok).

Ára kötve **21.80**

Vörös István: Tű hegyén

ERDŐS és SZABÓ (EXODUS) kiadása

A fiatal hódmezővásárhelyi költő újabb kötete, amely bizonyára megint sokak számára jelent majd örömet.

Ára fűzve **4.50**

Szentiványi Kálmán: Keresztutak közt

TURUL kiadás

A fiatal költőnemzedék egyik legjobbjának válogatott versei. 64 lap.

Ára fűzve **6.—**

Weöres Sándor: Medúza

KIR. MAGY. EGYETEMI NYOMDA kiadása

A fiatal költőnemzedék legkiválóbb tagjának legújabb verseit gyűjti egybe ez a bibliofil szépségű kötet.

Ára kb. **8.—**

MAGYAR REGÉNYEK, ELBESZÉLÉSEK, SZINMŰVEK

Ambrózy Ágoston: Tíz perc . . .

GRÓF ESTERHÁZY (GRIFF) kiadás.

Egy férfikor zengő lírai regénye.

Ára kartonálva **10.80**, kötve **15.60**

Bánffy Miklós: Fortéjos Deák Boldizsár memoriáléja

RÉVAI kiadás.

A nagy író Fortéjos Deák Boldizsár mulatságos és izgalmas történeteit, meg a Kolozsvár vívásánál történt dolgokat mondja el ebben a felejthetetlen humorú, remek rajzokkal illusztrált művében. 216 oldal.

Ára kötve **16.—**

Antalffy Gyula: A honi utazás históriája

ATHENAEUM kiadás

A Magyarországot szelő utaknak és utasaiknak ezeréves életregénye a honfoglalás korától az első gőzvasútig. Rengeteg kalandos, izgalmas, sokszor kómikus eset teszi a legszórakoztatóbb olvasmánnyá. Képekkel.

Ára kötve kb. **24.—**

Berend Miklósné: A Piombo-kép

PANTHEON kiadás

Egy különös asszony különös szerelmének története. A lélek és a szerelem mélységeiből hozza fel problémáit a kiváló szerző s a lélekkutatás legmaibb eszközeivel ad rájuk feleletet. A béke, a háború és az összeomlás színes és tragikus háttere teremti meg a regény forró, élő levegőjét. Berend Miklósné regénye mélyen emberi írás, olvasójában az átélés elevenségével ható, kitörölhetetlen nyomot hagy.

400 oldal. Ára fűzve **14.—**, kötve **18.—**

Asztalos István: A fekete macska

DR. PÜSKI S. (Magyar Élet) kiadása

A fekete macska a sötétség, a tudatlanság jelképe. Egy közösség szellemét mutatja meg s bebizonyítja, hogy az egyént addig nem lehet emberré nevelni, míg a közösség szelleme meg nem változik.

Fűzve **4.—**, kötve **7.50**

Bibó Lajos: Halovány virág

STÁDIUM kiadás

Egy pesti kisleány története négyéves korától tizennyolcéves koráig, haláláig. A nagy író legszebb lírai alkotása. Minden líraisága mellett azonban világnézete és ábrázolása a legreálisabb.

Ára félvászonkötésben **16.—**

Asztalos István: Kedves Péter élete

DR. PÜSKI S. (MAGYAR ÉLET) kiadása

Társadalmi intézményeink egy ember életének tükrében. A művészet eszközeivel végzett társadalomkritika annál figyelemreméltóbb, mert egy jószemű „visszatért" magyar író gyakorolja.

Ára fűzve **12.—**, kötve **16.—**

Bibó Lajos: Halott szerető

STÁDIUM kiadás

A regény Bibó Lajosnak szerkezeti és művészi szempontból talán legsikerültebb műve. A rohanó árként hömpölygő mese, az izgalmasnál izgalmasabb jelenetek, a drámai nyelv izzóvá teszi ezt az alkotást.

Ára félvászonkötésben **16.—**

M.D.K.

Muhoray Mihály

439. Szobácska. Olajf. 96 x 90, vászon.
440. Csiki táj. Vizf. 63 x 78, papir.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzések. I. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 50. l.

GYARSÁG

lléklet a Magyarság 1937 december 4-i számához (151)

MAGYARSÁG 1937 dec. 5.

A MAGYAR

Muhoray Mihály: Szakcsi asszonyok

Muhoray Mihály

MUHORAY MIHÁLY

457. Nógrádi táj.

KMTárs.Magyar Művészetért kiáll.194o-41.
18.oldal

Muhrböck György

ötvös Bécs

laid

Horvmagyötv Bécs

5. l

Muhrböck János Kristóf id.

ötvös Bécs

lárd

=

Horvmagyötv Bécsben

5. l.

Muhrböck János Kristóf ifj

ötvös Bécs

lásd

Horvmagyötv Bécsben

5. l.

Muhrböck Márton

ötvöslegény Bécs

lásd

Hornmagötv Bécsben

5. l.

Muhrmann József
az obrázt Léva

lásd

Könyvbarátok Lapja
1927–28. 94. l.

FÜGGETLEN MAGYARORSZÁG
KIADÓHIVATALA

cím: Vilmos császár út 64.
telefon: 113-933.

Tek.
Európa Rt
Budapest

V. Visegrádi - utca 36.

Mührpückl József
pesti könyvkötő
XVIII. 7

l.

Magyar Könyvszemle
1926. 45. l.

Mühs.

Stäb. IV. 88

Rajna folyó V. 26.

Muhss (Musz) Antal

pesti nobrász

l

Scholuterézvárosi

6. l.

Muz. Kr. Org. Tarnów VIII. 54, 59

Muhs Antal

pesti asztalosmesternél dolgozott 1817ben

Huber József szobrász

Müvészet és felvilágosbáds

Pusztai:Huber müvészete

522.o.

Muhs Antal

A debreceni ref. templom belső diszitését, szószékét, padsort Kiss Sámuel rajztanár tervezte és Muhs Antal mühelyében készitették el/asztalosmes

Müvészet és felvilágosodás.

Müvészet és felvilágosodás
Akadémia Kiadó 1978 522.o.
Pusztai:Huber élete és munkássága

Muhs Antal

mühelyében helyezkedett el először Huber József, pesti letepeledése után.

Művészet és felvilágosodás

Akadémia Kiadó 1978 522.o.

Disztai: Huber élete és munkássága

Muhy Sándor
rajztanár Dés

l.
Rajzoktatás
1943. IV. évf. 9. sz
66. l

izottságának,

B u,d a p e s t e n .

ıtem, hogy a visegrádi " Salamonto-
sa elkészült.- Eredetileg az volt a
k oldalt állványozzuk be kb. 10 m.
ónek mutatkozott az egész veszélyez-
ogy az állvány hossza ma 18. fm..-
bizonyult elegendőnek, utóbb még
llett megtoldani.- Mindez persze
ost kedvezőbb a helyzet, mert a mun-
yelmesen elvégezhető.-
beterjesztem Helmrich János ácsmes-
olom, hogy részére 3.400 P. azaz

M. D. 4

MUHY Sándor

1924-ben Nagybánya a Szabadiskola

Lugja

Sáti: Nagybánya ... 336. l.

MDK

Muhy Sándor Dés

Beszámoló a rajztanárok nyári továbbképző tanfolyamáról. Rajzoktatás. 1943. 9.sz. 66 l.

Mühy János
puskagyártó Kassa
1762

MEGHÍVÓ

a

KORVIN MÁTYÁS

MAGYAR-OLASZ EGYESÜLET

KÖZGYŰLÉSÉRE

az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—35) dísztermében folyó évi június hó 24-én, hétfőn délután 6 órakor

Gerevich Tibor
elnök

L. Arch. Ert. 1906. 58. l.

Franklin-Társulat nyomdája

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

.....

úrnak
úrnőnek

.....

Budapest

.....

Mühy János

Kassai puskamüves

1762

l.

Arch. Ert.

1911. 210. l.

Arch. Ert. 1901. 79. l.

u. o. 1905. 271, 272 l.

u. o. 1906. 57, 58 l.

u. o. 1910. 263, 349. l

vagy nálam

Magyar puskamüvesség

alatt.

ANTIK MEDAILLONOK.

A két felső thyatirai, bronzból. — A két alsó aranymedaillon a bregetioi leletből

Muhy János

pusk. ann. des

1762.

l. Kassa

Arch. Ert

1911. 210 l.

Nemzeti Legitimista Néppárt
V., Bálvány-u. 5.
Telefon: 883-37, 883-68.

Kedves Barátom!

Többször és nyiltan szállítam szemb
mely a mai veszedelmes külpolitikai he
vezetett. Nem sikerült. Ezért még a képv
pártjából.

Az ország sorsáért való mélységes
kapcsolatom arra kötelez, hogy tovább kü
érdekeit, a polgárság nyugalmát és a gazd

Én tehát felveszem a harcot, am
ki az országot a mai szörnyű helyzetéből

kibontom a legitimizm

„Istenért, Ki

Muhy Zoltán

rajztanár jelölt

Ferk pzomfoisk vk

1939–41. 150 l

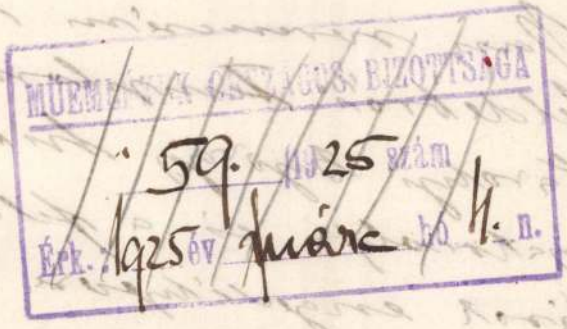

Nagytekint

Van szerencsém tisz
feldebrői templom k
Károlyi György hitbizo
gyakorolja és a feldebro
tárok engedélyezése és ta
Térfy Béla nyugalm
tiájához a hitbizomán
hivatalos megkeresés ir

MUISZER MIHALY, szürszabó

A céhrendelkezések előirtak a vandorlast.Ideje 3 évnél kevesebb nem lehetet .Néha 10-14 évig is vandoroltak. Muiszer Mihaly szombathelyi szürszabó irasban igazolta hogy 14 évet dolgozott vandorlasban.1791-93.- 289.old. 12.jegyz

SIMON ENDRE: A szombathelyi szakmunkásképzés és ipariskola története 286.old

VASI SZEMLE, XXIV.évf. 1970. 2.szám, Szombathely

A tatai Kuny Domokos Múzeum
tisztelettel meghívja
Önt és barátait

The Kuny Domokos Museum of Tata
has pleasure in inviting you to
the closing of exhibition of

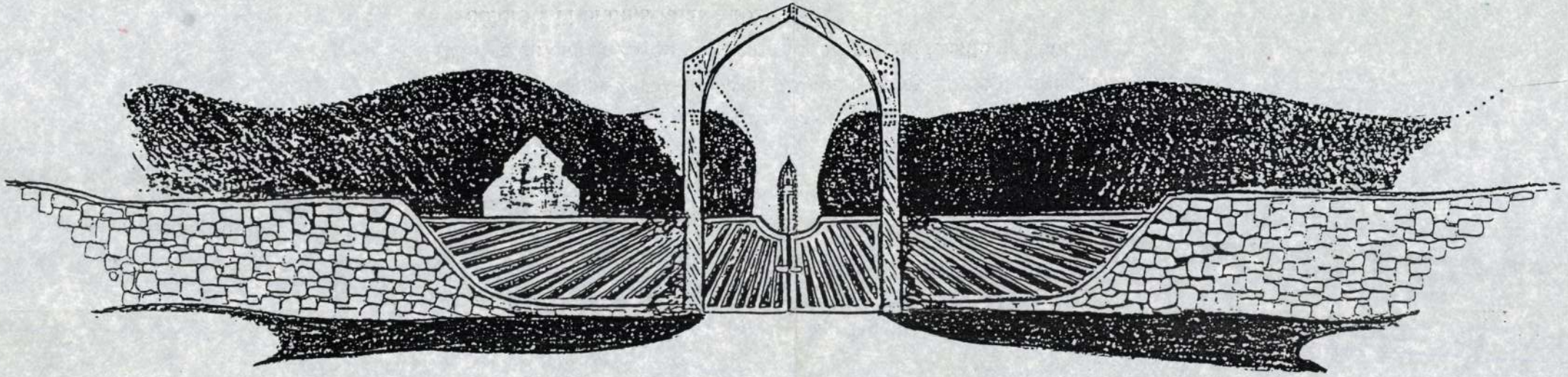

Mújdricza Ferenc & Mújdricza Péter

KŐBEN REPÜLÉS
első kör
című kiállításának zárófogadására
1994. szeptember 25-én vasárnap
délelőtt 11 órára a tatai várba.

FLYING IN STONE
first round
on Sunday 25 September at 11 a.m.
at the Old Castle of Tata.

A kiállítást berekeszti:
Wehner Tibor
művészettörténész

Closing speech by:
art historian

A kiállítás megtekinthető:
1994. augusztus 21-től szeptember 25-ig
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig

Open from 21 August until 25 September 1994
daily 10-18 hours, closed on Mondays

Mújdricza Ferenc

MEGHÍVÓ

Mujdricza Ferenc, építész

Madách tér, Esztergom 1981-85. Toghíjbeépítés. Belsőép. tész: Karácsony Tamás, Vund Ferenc, építész: Mujdricza Ferenc

Az épület a Bajcsy-Zsilinszky Endre út felől, szemben az Állami Biztosító bejárata. |repr.|

A gyógyszertári bejárat. A lépcső és a támfal műköburkolatú. Az acél oszlop tetejére a cégér (a régi Sas patikáról a sas) még nem került fel. |repr.|

Aeonometria a Biztosító ügyfélforgalmi teréről. |repr.|

A belső kép anyagai: falburkolat: bútor-fehér laminált lap, zöld nuttal; a munkaasztal zöld, az íves pult teteje lila (fila betéttel); padló-burkolat-belül szürke szőnyegpadló, kívül szürke márvány.

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2 szám, 101-old.

ÉPÍTÉSZET ÉS TERVEZÉS MAGYARORSZÁGON 1945 – 1959

A MAGYAR ÉPÍTÉSZETI MÚZEUM GYŰJTEMÉNYÉBŐL

A JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYEI
MÚZEUMOK IGAZGATÓSÁGA
ÉS
A MAGYAR ÉPÍTÉSZETI MÚZEUM
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT ÉS CSALÁDJÁT

»» FÉNY ÉS SZELEK ««

CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA
1996. JÚNIUS 2-ÁN VASÁRNAP DÉLELŐTT 11 ÓRÁRA.

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:

JANCSÓ MIKLÓS

A SZÉCHENYI IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI AKADÉMIA
RENDES TAGJA

A KIÁLLÍTÁS HELYE:
SZOLNOKI GALÉRIA
SZOLNOK, TEMPLOM U. 2.
(VOLT ZSINAGÓGA ÉPÜLETE)
MEGTEKINTHETŐ:
1996. JÚNIUS 2 – JÚNIUS 30. KÖZÖTT
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL NAPONTA 10-18 ÓRÁIG.

MÚJDRICZA PETER

ARCHEROCKETTON – SOROZAT 1982 – 1996

MÚJDRICZA PÉTER ÉS MÚJDRICZA FERENC
ÉPÍTÉSZEK MUNKÁI

A kiállítás a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával készült.

MEGHÍVÓ

Mujdricza Ferenc, terve
Turányi Gábor: A Mesterisko la IX. ciklusának felvételi terv-
pályázata: A Magyar Építészeti Múzeum.

4 4 *Perspektivikus kép. Mujdricza Ferenc terve*

Látkép a Bécsi kapu tér felőli nézetből

MÉSZ MESTERISKOLA IX. CIKLUS MAGYAR ÉPÍTÉSZETI MÚZEUM 1986. MUJDRICZA FERENC

Magyar Építőművészet, 1987., 6., 6-old.

MÚJDRICZA FERENC

Kőben repülés. A Mújdricza-testvérek kiállitása
Uj Művészet 1995, 6, 72-73

Nádai Pál.

NÁDAI PÁL: POGÁNY MÓRIC

MAGYAR MŰVÉSZET 1930, 333

A tatai Kuny Domokos Múzeum
tisztelettel meghívja
Önt és barátait

The Kuny Domokos Museum of Tata
has pleasure in inviting you to
the closing of exhibition of

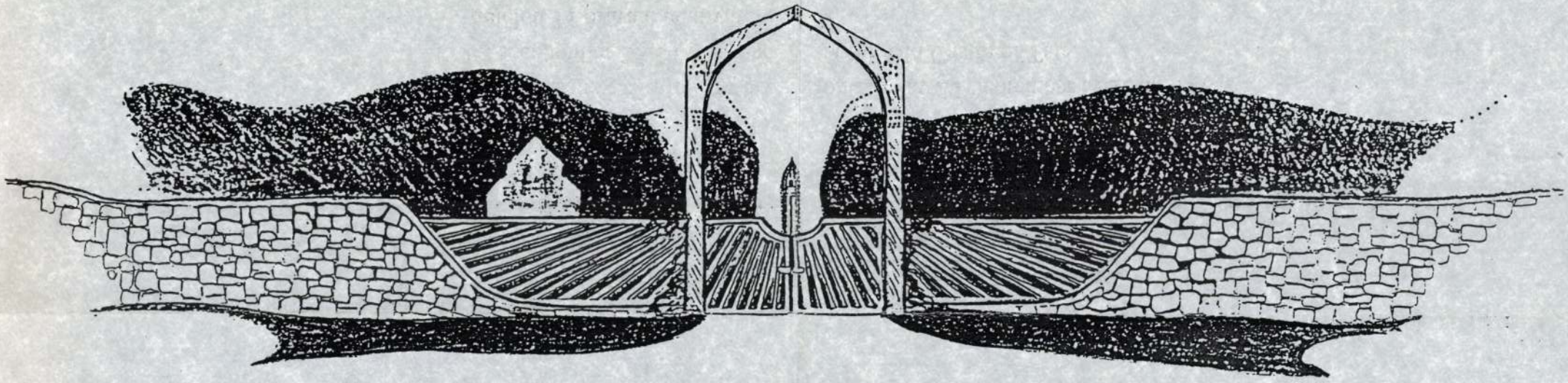

Mújdricza Ferenc & Mújdricza Péter

KŐBEN REPÜLÉS
első kör
című kiállításának zárófogadására
1994. szeptember 25-én vasárnap
délelőtt 11 órára a tatai várba.

FLYING IN STONE
first round
on Sunday 25 September at 11 a.m.
at the Old Castle of Tata.

A kiállítást berekeszti:
Wehner Tibor
művészettörténész

Closing speech by:
art historian

A kiállítás megtekinthető:
1994. augusztus 21-től szeptember 25-ig
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig

Open from 21 August until 25 September 1994
daily 10-18 hours, closed on Mondays

MÚJDRICZA Péter

MEGHÍVÓ

MUJDRICZA Peter

Tamás Amaryllis: Cigány Katedrális.
[beszélgetés] = Amaro drom, 5, 1995, 12.
24-25.

filigrán lánczba foglalt öntött rozetták díszítik, ez
almandin, oldallapok felső részén sújtásos filigrá
végig csipkézet vonalakban. Hatszögletes szár
gomb, rombuszalakú rotulusaiban almandinok.
fölötti gyűrűkben zománczos alapon minusculás
maria. Kosár a talphoz hasonló díszítésű. Pereme
e fölött stilizált liliomalakú levelek sora. Ar. ez. 2
6. Kehely filigrán díszítéssel. hatkaréjos talpján z
virággirlandok s három zománcz festésű medaill
Olajfák hegyén, Krisztus ostorozása, K
Körtealakú gombján filigrán díszítés. Cup
mezőkkel váltakozva a négy evangelista zománc
Talpán felirat: R. D. A. Berzeviczi V. C. J. L
Testamentaliter Eccl. I. Martini de Scepus 1701
Talp sarkán A. R. monogram.

Mujdricza Ferenc és Péter

lásd: Trombitás Tamásnál

(P. Szücs J.: Egy palack nitroglicerin)

Népszabadság, 1990. aug. 25.

Ház a kovácsműhely mellett

Walter Pichler kiállítása a bécsi ArchitekturZentrumban 2002. május 16.–június 29.

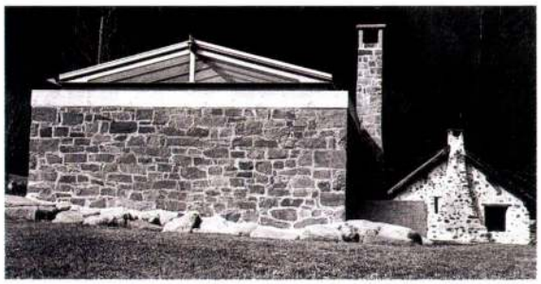

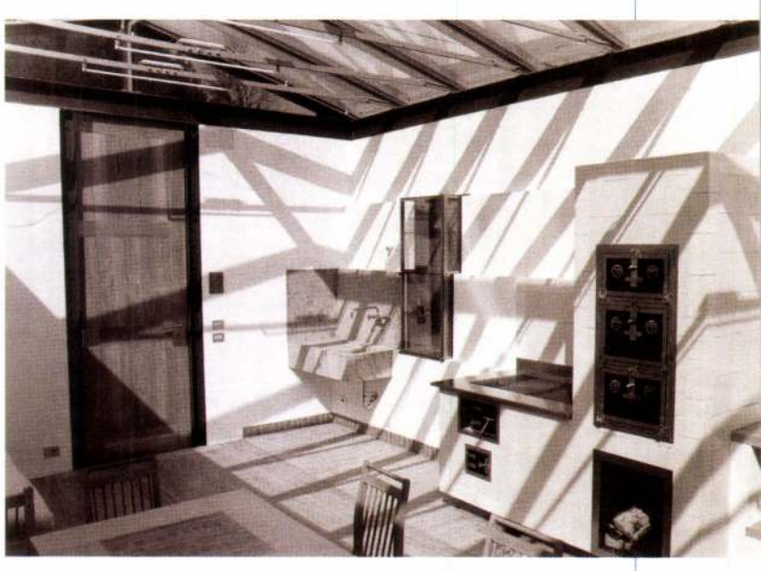

WALTER PICHLER, Ausztria egyik világszerte legismertebb művésze, indulása óta a szobrászat, a grafika és az építészet határvidékén dolgozik. Hans Hollein és Raimund Abraham mellett az osztrák kortárs építészet avantgárd indíttatású nagyjaihoz tartozik, ugyanakkor az általa megformált tárgyak az élmény, az emlékezet mélyrétegeiből merítenek, a funkciót minden esetben megtöltik – vagy felváltják – egy komplex gondolati maggal. 1972-ben házat vásárolt egy burgenlandi faluban, s itt berendezett stúdiójában folyamatosan kiállítja munkáit – ezáltal az alkotói folyamat sosem zárul le, a kész mű újra és újra átfogalmazódik a változó környezetben. Legújabb munkája egy 56 négyzetméteres, egyszobás-pincés ház, melyet egy rokonának épített. A ház egy a családja tulajdonában álló dél-tiroli hajdani kovácsműhely szomszédságában épült, közvetlenül az országút és patak mellett. A falakba a folyó simára gyalult görgetegköveit és a hegyekről leszakadt sziklákat plasztikai igénnyel építette be. Leszakadás és kényszerű alkalmazkodás kulcsfogalmak itt: a régi kovácsműhely emblematikus jelentéssel bír Pichler életművében. Az elszakított országrészben töltött gyermekkori emlékeket, a tájban és a történelemben tett belső időutazását formálja épületté, formákká és terekké. A bécsi ArchitekturZentrum Wien kiállításán a látogatók most bejárhatják a ház megfogalmazódásának fázisait, rajzokon, akvarelleken, fotókon és vázlatokon – valamint ezek 1:1-es léptékbe felnagyított installáció-házon – át bepillanthatnak a ház térbeli és gondolati dimenzióiba, az építés és az emlékezés párhuzamos folyamatába.

„...A mi közös nagyapánk* kovácsműhelye ezidőtájt védett műemlék lett. Walter örökölte a műhelyt, és másik unokatestvérem, Ferdinand a hozzá tartozó házat. Az ő apjuk, Eugen bácsi volt az utolsó, aki még kovácsként itt dolgozott.

Nem tudom, apám ősei mióta éltek e helyen, de sok történetet hallottam erről, és ezek mind tetszettek. A családomnak 1941-ben (a Hitler-Mussolini egyezmény szerint) kellett elhagyni az Eggen völgyét és Észak-Tirolba vándorolnia. Ötéves voltam akkor, és boldogtalan emiatt; úgy emlékszem, csak anyám volt még vigasztalanabb. Azután amikor még gyerekként visszatértem a völgybe, a műhelyt mindig különleges helyként tartottam számon, szerettem ott lenni. Még mindig a hozzám legközelebb álló hely.

(...) Ez a könyv egy kis ház fejlődését mutatja, és ha sikerült a „fő építő anyagot", amiből ez a ház épült – tudniillik az emlékezetet – egyenértékűen a szilárd anyaghoz illeszteni, valamelyest elmozdítható az építészet merev diszciplínája, ami normális esetben nem lehetséges. Ez volt a szándékom." (Walter Pichler, St. Martin, 2002. március)

Szegő György ■

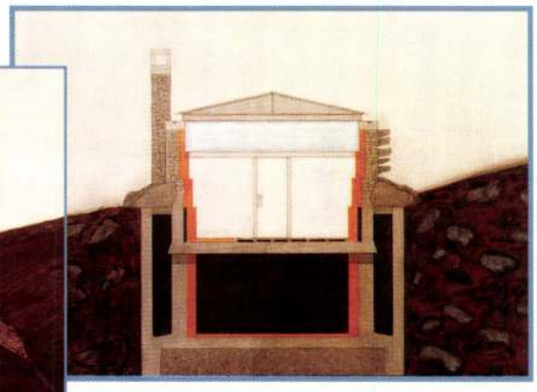

*Walter Pichler az azonos nevű Walter Pichler unokatestvérrel – a megrendelővel – közös nagyapáról beszél.

Mandalák, kapuk, tornyok, labirintusok

Esztergom, Zöldház, 2002. május 24.–június 30.

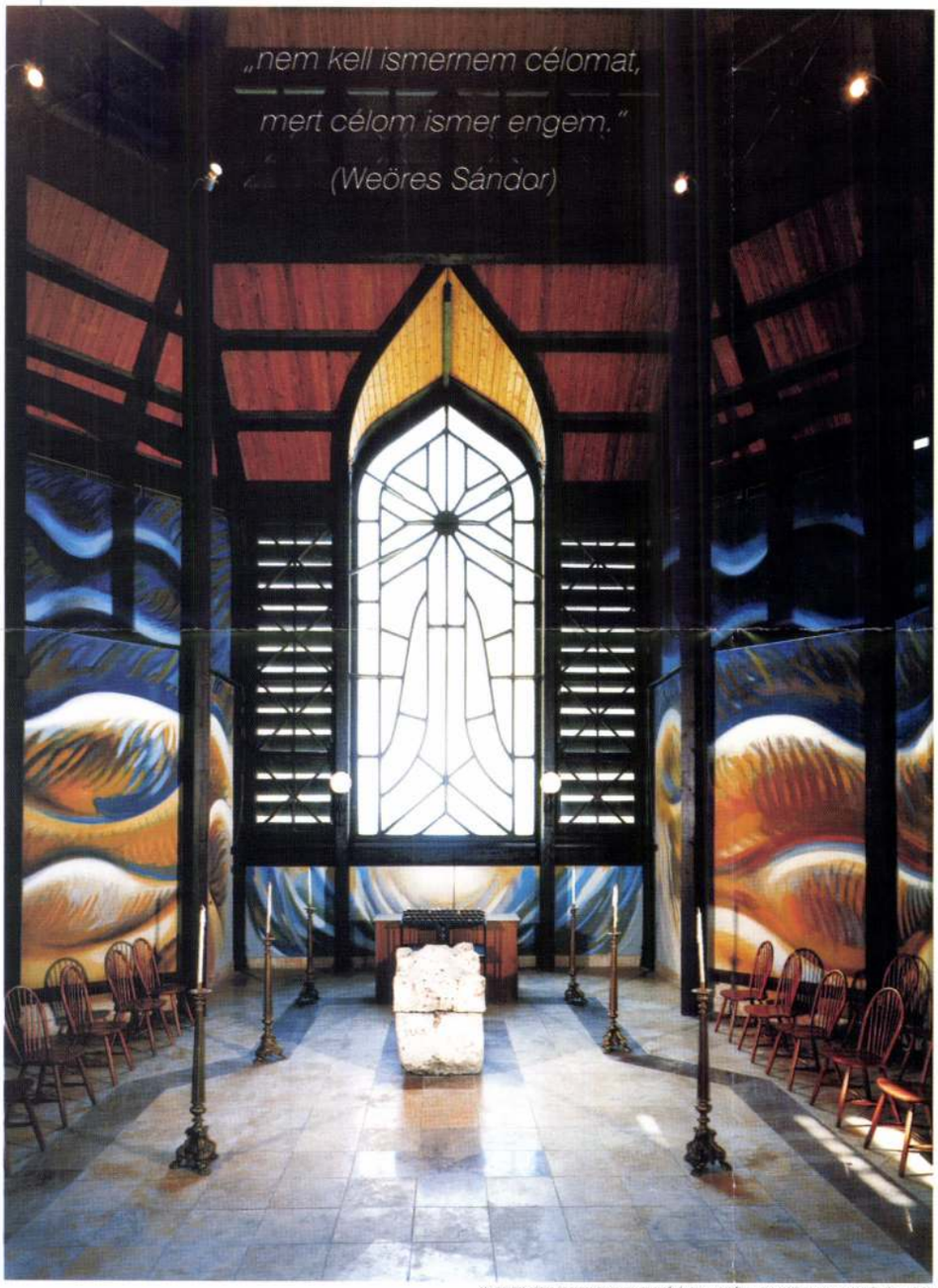

MUDRICZA PÉTER ÉS FERENC: A TATAI TEMETŐKÁPOLNA BELSŐ TERE, KESERŰ ILONA FALFESTMÉNYÉVEL, 1993

A KIÁLLÍTÁSON LÁTHATÓ TERVEK, rajzok változatok egy témára: ez a téma a mandala – és még néhány mélyen rokon jelentésű szimbólum, mint a labirintus, a kapu vagy a torony. Talán érdemes felidézni ennek az ősi, a tibeti misztikában gyökerező szimbólumnak az eredeti jelentését. A mandala meditációs eszköz, egyfajta spirituális „képesség-erősítő", aminek segítségével a jelölt nagyobb tudatossággal és hatékonysággal képes eljutni ön-MAG-ához. Mert személyes létünk megvalósításra váró MAG-va, egyben egész életutunk célja és értelme a mandala középpontjában van elrejtve. Ehhez a középponthoz azonban fáradtságos és veszélyes út vezet. Ezt a „veszélyeztetett utat" jelenítik meg a labirintus-változatok. A mandala ugyanis egy olyan négyszögletes alaprajzú várra hasonlít, amit várfalak gyűrűi vesznek körül, és aminek a középpontjában – további véderőművek által közrefogottan – egy kör alakú szentély látható az istenség különböző szimbólumaival. Keresztény kultúrájú világunkban ennek a „Mennyei Jeruzsálem" képe felel meg, amit a régiek egy négyzet alakú térrel, a tér négy térfalának 4x3=12 árkádos íveivel és a tér középpontjában álló Báránnyal, Életfával vagy az Élet Vizével ábrázoltak, és ami a kolostorudvarok építészetében ölt testet. A mandalába a négy égtájnak megfelelően négy kapun lehet bejutni, de ezeket a kapukat szörnyetegek őrzik. A belépés szabad, de a haladás már feltételekhez van kötve – miként Mozart varázsfuvolájában is a jelölt párnak először kemény próbákat kell kiállnia. A szörnyetegek egyrészt távol tartják a méltatlanokat, másrészt védik a bátrakat a befelé vezető úton rájuk leselkedő veszélyektől. Akinek sikerül eljutnia a mandala vagy a labirintus középpontjába, vagyis kiállja a próbákat, az eljuthat ön-MAG-ához – vagy ami ugyanaz: egybeválhat a létezés Urával. Aki méltatlanul vagy éretlenül próbálja megrabolni a lét titkát, azt nem a Bárány, hanem egy szörnyeteg várja, hogy elnyelje. Jung úgy mondja, hogy ez felérhet a sátán színről színre való látásával.

Mi köze van ennek a szimbólumnak az építészethez, a kiállított tervekhez, Esztergom városához? Tudjuk, hogy valamikor, a mitikus ködbe vesző aranykor idején a kézművesség még szakrális tevékenység volt. Azóta egyre többet felejtünk, így a munka is teherré vált, amit ráadásul nem önmagáért, hanem az érte járó juttatásért végzünk – és ezzel részt vállalunk az „egyetemes létrontás"-ban – ahogy Hamvas Béla mondaná. Vegyük észre, hogy a munka – még a legegyszerűbb is – beavatás lehet saját misztériumunkba, föltéve, hogy annak tekintjük. Az alkotás – és ebből a szempontból egész életünk is – valójában egy olyan „opus", amivel a mandala vagy a labirintus titokzatos magvát közelítjük meg, vagyis saját átváltozásunkon munkálkodunk. Ezek a jelképek tehát rólunk szólnak, és amikor ennek a városnak a középpontját akarjuk méltó módon

kialakítani, valójában a közösségét segítjük – vagy éppen akadályozzuk – az önmagára találás, az önmagává válás útján. Simon Weil írja, hogy a labirintus közepén maga az Úr vár ránk, aki fölfal, megemészt, majd kiköp minket, és szelíden arra kér, hogy menjünk vissza a bejárathoz, és bátorítsuk a többieket, hogy ők is lépjenek be a labirintusba. A Széchenyi tér potenciálisan egy közösségi mandala, Esztergom polgárvárosának szíve, amin dolgozni kell. Nem csak a tervezőknek, hanem a polgároknak is, akiket szeretnénk a belépésre bátorítani.

A mandala vagy a labirintus középpontjának elérését az teszi lehetővé, hogy vállaljuk és végigjárjuk az UTat. Ki-ki a magáét, és egyben a közösségét is. Ez az ÚT azonban tele van veszéllyel. A gonosz egyik veszedelmes kísértése az, hogy nem kell végigjárni az utat: le is rövidíthető, a fáradság és a veszélyek elkerülhetők, és a kincs, ami az út végén vár ránk, el is rabolható. Miként ősszüleink is loptak a tudás fájáról, vagy miként az aranyalmafát is meg-megrabolták mitikus hőseink – mint például Prométheusz, aki az isteni élet örök tüzét akarta ellopni (és nem a közönséges tüzet, ahogy az értetlenek tudni vélik), és amiért keservesen kellett bűnhődnie. Pedig az Élet Fája nem azért tiltott, mintha az Úr féltékeny lenne saját hatalmára, hanem azért, mert csak a hozzá vezető út végigjárásával válhatunk alkalmassá és méltóvá a ránk váró örökség befogadására. A mandala vagy a labirintus középpontjában a tudás és az öröklét kincsei várnak ránk – de csak a hozzá vezető út vállalása árán. A „rossz" az, amikor valami jót akarunk, de a hozzá vezető út nélkül. Mert egy nőt erőszakkal is meg lehet szerezni, a pénzhez csalással is hozzá lehet jutni, és a hatalmat másokon átgázolva is el lehet érni. A nő, a pénz és a hatalom is mind jók önmagukban, de a hozzá vezető érlelő út nélkül az erőszak visszájára fordíthat mindent: ami értéknek tűnt, az szörnyeteggé válhat, és fölfalhat bennünket.

A mandala és a labirintus misztériumának és az önmagunkhoz vezető út szimbólumainak egyik legszebb változata a népmesék csodaszarvasa, amit Bartók Béla énekelt meg drámaian a Cantata Profana-ban. Vegyük észre, hogy mi is egyike vagyunk a kilenc szép szál fiúnak, és nekünk is meg kell találnunk valamit vagy valakit, legyen az egy eszme, egy feladat, egy másik személy vagy egy közösség, amit egy életen át űzhetünk, hogy a végén mi is azonosulhassunk vele saját sors-erdeink sűrűjében. És közben vállalnunk kell a veszélyeket, hogy eltévedünk, hogy a vadállatok fölfalnak, hogy kétségek gyötörnek stb... – miközben a lényeg – a hűség a vállalt úthoz, a tiszta forráshoz, és a bizalom, hogy van értelme. Mert a titok felé alulról tapogatódzó kéz ugyanaz, mint aki azt felülről megragadja. Akár úgy, ahogy Weöres Sándor írja egy keleti életérzésű versében:

„nem kell ismernem célomat,
mert célom ismer engem".

Személyes létünk csodaszarvasa a labirintus, vagy a mandala középpontja.

Azt hiszem Műjdricza Péter mandala-tervei is egy olyan útra invitálják e város polgárait, aminek a végén azonosulni tudnak majd a tér gazdag jelentésrétegeivel, és talán meg tudják akadályozni, hogy ezt a helyet az üres merkantilizmus vagy valamilyen politikai érdek sajátítsa ki magának. Mert a szakrális nem egy világnézet, vallás vagy egyház privilégiuma, hanem mindannyiunk személyes hivatása, amin dolgoznunk kell.

Meggyesi Tamás ■

CIGÁNYKATEDRÁLIS, 1996

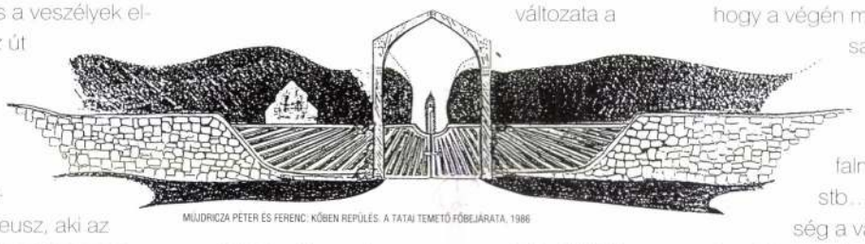
MŰJDRICZA PÉTER ÉS FERENC: KŐBEN REPÜLÉS. A TATAI TEMETŐ FŐBEJÁRATA, 1986

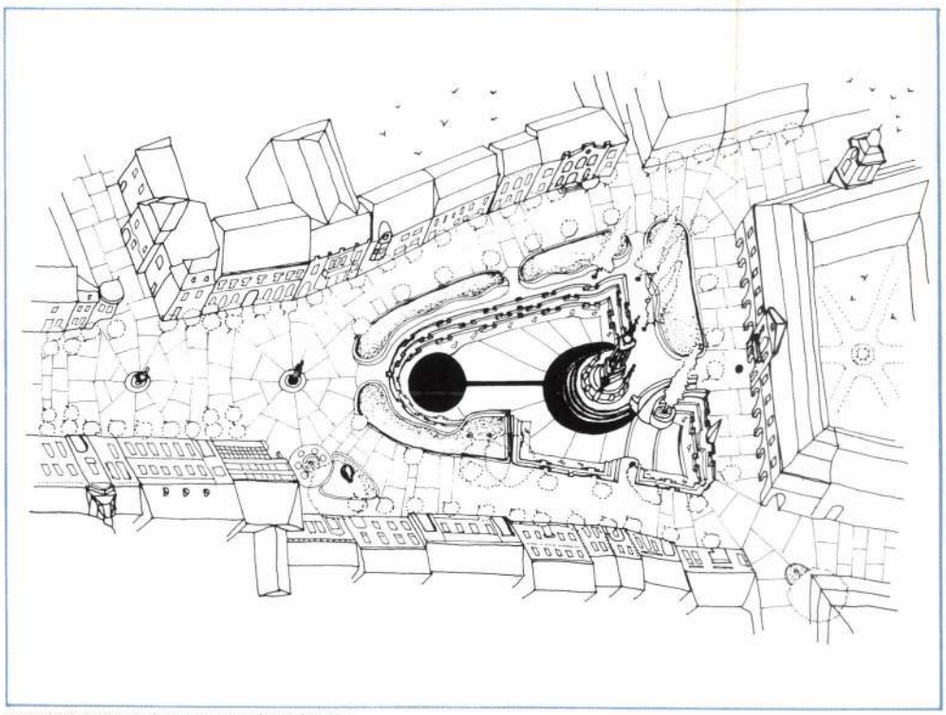
MANDALA ÉS MIKROPOLISZ. TERVAJÁNLAT AZ ESZTERGOMI SZÉCHENYI TÉRRE, 2002

Műjdricza Péter esztergomi kiállítása kapcsán, a 2002. május 24-én elhangzott megnyitó gondolatainak utólagos rekonstrukciója.

Alpok Építészeti Nagydíj

Architektur in Ringturm, 2002. július 11.–szeptember 27.

Mújdricza Peter

A DÉL-TIROLI DOLOMITOKBAN LÉVŐ, 1800 lakosú, de jelentős turizmust vonzó Sexten falu 1989-ben rendezett először kulturális napokat. Helybéliek és vendégek közös civil kezdeményezése volt ez a fórum, ahol a természet és az ember, a városi és a vidéki térség kapcsolata került a középpontba, különös tekintettel arra a feszültségterhes témára, melyet az építészet és az alpesi természet illeszkedésének követelménye diktál. Az első évben a *Hotelépítés 1920–1940* című kiállítást rendezték meg. 1990-ben pedig *Építészet, technika, természet* címmel folytatódtak az események és 20 millió lírás (10.000 euró) díjat alapítottak a térség minőségi építészetének támogatására.

A pályázat indulóinak különleges kihívást jelent az alpesi klíma, a szélsőséges terepviszonyok és a vidék természeti szépségének tiszteletét kulturális igényként megfogalmazó elvárások. Nemcsak a tradicionális „ház" témát érinti a pályázat, hanem olyan mérnöki létesítményekre is, számítanak, amelyek a közlekedést vagy a téli sportokat szolgálják

FOTÓK · **PICTURES** · MARGHERITA SPILUTTINI PETER ZUMTHOR: FÜRDŐÉPÜLET · **BATH, GRAUBÜNDEN** · SVÁJC 1996

FOTÓK · **PICTURES** · MARGHERITA SPILUTTINI PETER ZUMTHOR: FÜRDŐÉPÜLET · **BATH, GRAUBÜNDEN** · SVÁJC 1996

a Nizza és Bécs között 1200 kilométeres ívet leíró hegyvonulat tájain. A 12 év alatt különböző országokban és helyeken kiosztott Alpok Építészeti Nagydíj nyerteseit bemutató tárlat most Bécsben összegzi a legjobb munkákat, de ezzel egyúttal az ENSZ és Kirgizisztán felhívására a 2002-es évet mint a „Hegyek évét" is ünneplik ezzel a bemutatóval.

Harminc munkát állítottak ki pályadíj keresztmetszeteként, néhány 70-es, 80-as években épült pályamű kivételével a 90-es évek színe-javát: szállodák, fürdők, hidak, várrekonstrukciók, sportlétesítmények, lakóházak, üdülőépületek, kötélvasutak és vendéglők terveit, fotóit és modelljeit.

A két 2002-es fődíjas közül Jürg Conzett mérnök 1996-ban épült függőhídja a svájci Graubünden-béli Rongellenben, a fából és acélkötelekből feszítőműként konstruált szerkezet. A híd őrzi a hagyományos fahidak emlékét, miközben lélegzetelállítóan merész, bravúrosan könnyeddé kiszámított kortárs alkotás. Fotója az elmúlt két évben ugyanúgy bejárta az építészeti világsajtót, mint a másik fődíjas, Peter Zumthor ugyanebben a tartományban fekvő Vals, ugyancsak 1993–96 között épített fürdőépületének képei. (Zumthor az 1992-ben átadott első kiírás díját is elnyerte, három évvel később két munkával szerepelt és eddigi életművéért tisztelet-díjat kapott.)

A 2002-es kiírásra 153-an neveztek, az első válogatás után 76 munka maradt bent. A nemzetközi zsűri – Friedrich Achleitner (Bécs), Sebastiano Brandolini (Milánó), Manfred Kovatsch (München), Marcel Meili (Zürich) és Bruno Reichlin (Genf) – 14 kitüntetést és 13 elismerést is átadott. Az életmű-díjat az idén a cortinai Edoardo Gellner kapta.

A német nyelvterületek és kultúrájuk vezető szerepet játszanak az Alpok térségében és így az Ausztriától Olaszországhoz csatolt dél-tiroli térség – az Alpok Építészeti Nagydíj kiírásának kezdeményezője – az építészeti verseny kapcsán is szervesebben együtt élhet régi kultúrájával. (lásd még: a MÉSZ vezetőinek bozeni látogatásáról beszámoló írást az ÚMÉ 2001/5-ös számában!) Miután az Alpok és a Kárpátok természeti és történelmi adottságai sokban hasonlítanak egymáshoz, megfontolandó lehet a MÉSZ és a térség társszövetségei által kiírandó, az Alpokéhoz hasonló – politikától független – Kárpátok Építészeti Nagydíj alapítása.

Szegő György ■

JÜRG CONZETT: FÜGGŐHÍD · **SUSPENSION BRIDGE** · RONGELLEN, 1996
FOTÓ · **PICTURE** · CONZETT BRONZINI GARTMANN AG ARCHÍVUMA

Szeretettel meghívjuk Önt, kedves családját és barátait

Mújdricza Péter

építész, műtörténész

~ *MANDALÁK ~ KAPUK ~ TORNYOK ~ LABIRINTUSOK* ~

című kiállítására,

2002. május 24-én, pénteken 18 órára, az esztergomi Zöldház Jazz-kávézójába,

Bajcsy-Zsilinszky út 4.

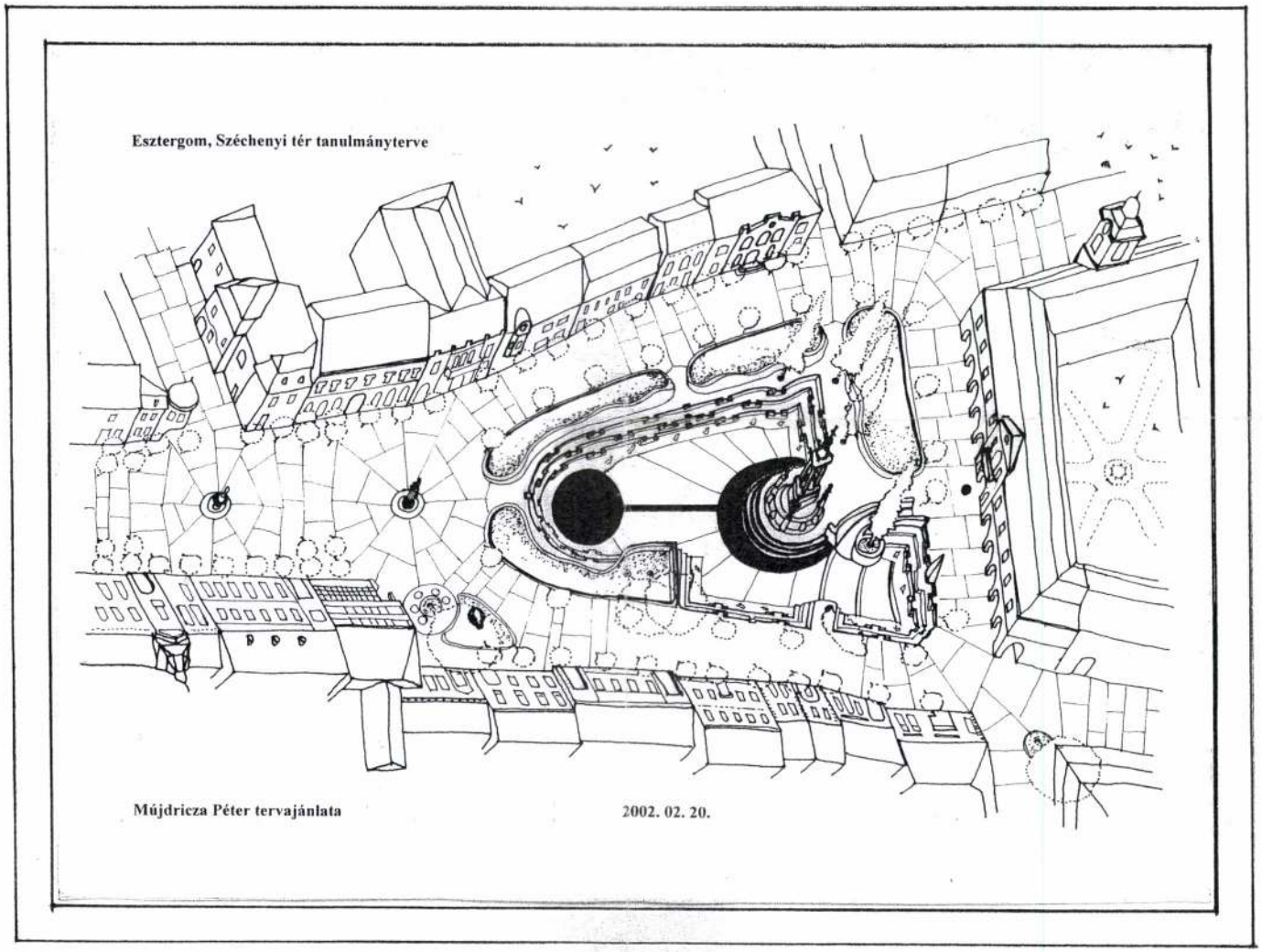

A kiállítást megnyitja:

MEGGYES TAMÁS
Esztergom város
polgármestere
és
Dr. MEGGYESI TAMÁS,
a BME
Urbanisztikai Intézetének
építészprofesszora

Felcsendül:
Bakai Márton:
I. vonósnégyes
a SOLVA Kamara-együttes előadásában
~21 órától
a STÁCIÓ együttes
ad koncertet

Házigazda:
Kovács Zoltán

Támogatók:
Magyar Építészeti Múzeum
Első Magyar Látványtár

A kiállítás 2002. június végéig tekinthető meg.

MEGHÍVÓ

A Duna Múzeum – Európai Közép Galériájában
Esztergom, Kölcsey út 2.

MÚJDRICZA PÉTER
építész

SZELEKTÍV UTÓPIÁK
című kiállítása

Záróbeszédet tart

KUNSZT GYÖRGY építészmérnök

2003. szeptember 26-án, pénteken 17 órakor

Zene: Kárpát Mőbius

„... az a vászon, melyet valaki ezer év múlva
fest majd meg, olyan anyagokkal,
melyek ma még csak szétszórva találhatók meg bolygónkon."

(Borges)

A kiállítást támogatta: Magyar Építészeti Múzeum, Első Magyar Látványtár, Hupilla-Gumi Kft, Mújdricza és Társa Bt, Teplánszki Zsolt, Kalmár László, Rácz András, Barka Gábor

Mújdricza Péter

Mikropolisz

Térszövegek

A RÁDAY UTCAI
PAPÍRVARÁZS FESZTIVÁL 2005.
nyitóeseményeként szeretettel meghívjuk
május 6-án, pénteken 16 órára

Mújdricza Péter
MIKROPOLISZ
Térszövegek

című könyvének
kamarakiállítással együttes bemutatójára.
A megnyitó beszélgetés meghívott résztvevői:
Karátson Gábor, Kunszt György,
Miklóssy Endre és Szegő György.

a **MONDO-kvartett** avatja fel
Mújdricza Péter
Hatvanadik Hiroshima Szélhárfa
című installációját.
Helyszín: Ráday Könyvesház,
Budapest IX., Ráday utca 27.

A RÁDAY UTCAI
PAPÍRVARÁZS FESZTIVÁL 2005.
nyitóeseményeként szeretettel meghívjuk
május 6-án, pénteken 16 órára

Mújdricza Péter
MIKROPOLISZ
Térszövegek

című könyvének
kamarakiállítással együttes bemutatójára.
A megnyitó beszélgetés meghívott résztvevői:
Karátson Gábor, Kunszt György,
Miklóssy Endre és Szegő György.

a **MONDO-kvartett** avatja fel
Mújdricza Péter
Hatvanadik Hiroshima Szélhárfa
című installációját.
Helyszín: Ráday Könyvesház,
Budapest IX., Ráday utca 27.

A Duna Múzeum – Európai Közép Galériája

szeretettel meghívja Önt,

kedves családját és barátait

MÚJDRICZA PÉTER
építész

SZELEKTÍV UTÓPIÁK
című kiállítására

A kiállítás 2003. szeptember 6-tól szeptember 26-ig tekinthető meg.
Duna Múzeum, Esztergom, Kölcsey út 2. Naponta 10 – 18 óra között. (Szünnap: kedd)

Záróbeszédet tart

KUNSZT GYÖRGY építészmérnök

2003. szeptember 26-án, pénteken 17 órakor

Zene: Kárpát Mőbius

A kiállítást támogatta: Magyar Építészeti Múzeum, Első Magyar Látványtár, Hupilla-Gumi Kft, Mújdricza és Társa Bt, Teplánszki Zsolt, Kalmár László

„ ... az a vászon, melyet valaki ezer év múlva
fest majd meg, olyan anyagokkal,
melyek ma még csak szétszórva találhatók meg bolygónkon."

(Borges)

nyílik, üres ajtónyílása behívogat, nyitva áll, de jelzi, hogy ebben a hangsúlyosan alacsony belmagasságú, bensőséges részben más lépték uralkodik, mint kívül. Rendszerint ide kerülnek az aktuális kiállítás kisebb, jelentősebb darabjai, egyfajta szentély ez, ahol más megvilágításba kerül a tárlat egésze: ez a „szentek szentje", a spirituális középpont.

A sokolvasatú, összefüggő és elkülönülő térrész fölött az egységes nyeregtető aszimmetrikus, kétfelé más-más a lejtése. A látványos, nyíltan megmutatkozó fa és függesztett acélszerkezet nyers, ugyanakkor barátságos atmoszférája harmonikusan illeszkedik a fehérre festett téglafalak, a tető egyetlen, nagy háromszög alakú felülvilágító ablaka, a vastag falak, a térben szabadon álló támasztóoszlopok rusztikus világához.

A malom egylégterű tömbjét kis híd köti össze a molnárlakással, utóbbiban éppen most folynak az építkezések: ide Vörösváryék kávézót-teázót szánnak. A sarló alakú belső tér hátsó felében beüzemelték a régi kutat, díszes kovácsoltvas kútházat építtettek rá. Az ajtónyílások formájához Vörösváry a faluban élő hagyományt talált, annak alapján faragtatta ki a kereteket, itt is a hely díszítő szellemét és ízlését őrzi tovább a múzeum.

1997 nyarán készült el az épület, ekkor nyílt meg a Látványtár első ottani kiállítása, „Mindenkinek kenyér és rózsa" címmel. Azóta a múzeum évente egyszer új tematikus tárlattal jelentkezik, részben saját gyűjteményéből, részben kölcsönzött képekből és plasztikákból illetve a Vörösváry Ákos gyűjteményében egyre szaporodó tradicionális népi tárgyakból. A szokatlan gyűjtemény tavaly szokatlan elismerésben is részesült: Vörösváry Ákos, a „gazda", 1998-ban az első olyan magángyűjtő lett, aki állami kitüntetést, a Magyar Köztársasági Érdemrend Kiskeresztjét kapta.

■ G.E.

FOTÓ: LUGOSI LUGO LÁSZLÓ

Szubjektív

Fotó a Látványtárban I. - Bihari Ágnes interjúja

Vörösváry Ákos azt állítja, villámcsapásként hatott rá, amikor Kolozsvári Ernőnél találkozott két Korniss Dezső képpel. – Egészen addig numizmatikusként és műgyűjtőként úgy éreztem, hogy nekem ellenségem a modern művészet – mondja. – Nagyon szerencsésnek tartom magam , hogy így alakult, mert egy egészen új világ nyílt meg előttem. – Az azóta eltelt néhány évtizedben a sokféle (talált/vásárolt/cserélt/szerzett/kapott) tárgyból egyedülálló műgyűjtemény lett, amelyből tulajdonosa 1973 óta rendez kiállításokat. Akik látták például a nyolcvanas évek közepén a budapesti Fészek Galériában a Meglökött csendélet című kiállítását, ahol különféle talált tárgyak, csodálatos giccsek és remekművek borították be és foglalták el a teret – szó szerint, mert még a mennyezetre is került tízegynéhány kép – szóval akik látták azt az óriás csendéletet, azok elhiszik Vörösvárynak, hogy a kiállításrendezést művészetként lehet űzni, – sőt, az is lehet, hogy csak úgy érdemes.

A *Meglökött csendélet* óta megint múlt az idő, létrejött az egykori magángyűjteményből az Első Magyar Látványtár Alapítvány, és felépült Diszelen az Alapítvány kiállítóháza, ahol munkatársával, Steffanits Istvánnal évente egy kiállítást rendez a gyűjtő-alkotó. Az idei megnyitó néhány hete volt. Szokás szerint megint sok kíváncsi ember gyűlt össze az egykori malomban és az udvaron – nézni a képeket, körüljárni a tárgyakat, inni a jó bort, csipegetni a gyümölcsöt, beszélgetni a másikkal.

– Miben különbözik ez a fotótárlat a nemrég véget ért harmadik Magyarországi fotóhetek alkalmával megrendezett, szinte átláthatatlan mennyiségű kiállítás mindegyikétől?

– A cím – „Szubjektív" – utal a fotómasina objektívjére és egyben a kiállításrendező, az interpretáló szubjektív hozzáállására. Aki kizárólag fotográfiára számít, csalódhat, mert itt például olajfestmények is vannak. És a kiállító művészek többsége nem profi fotós, hanem festő vagy szobrász.

– Milyen fényképet készít egy képzőművész?

– Szemadám György például nem vászonra, kartonra vagy farostlemezre dolgozott, hanem régi fotográfiákra. Maurer Dóra maga készítette a fotókat is – ezek közül kettő alakokat, egy pedig egy tájrészletet ábrázol – de a megörökített emberek mögé Maurer-képeket festett, a tájba pedig Maurer-motívumokat. Kelemen Károly műve egy Joseph Beuys-t ábrázoló fotó grafittal és radírral készült óriás másolata. Birkás Ákos televír pop-art munkáján, a Rembrandt-bérlet címűn, a nagy holland mester által festett egyik alak arca jelenik meg a bérlet tulajdonosának fényképe helyén.

– De vannak itt kétdimenziós, félbevágott és a térbe lógatott kiállítás-látogatók is...

– Ennek a címe „Egymás köze" és Bakos Gábor munkája. A szerző éveken át járt a Stúdió Galéria kiállításainak megnyitóira és a közönséget fotózta – ebből lettek ezek a körülvágott, felkasírozott, félbe-harmadába vágott, közel életnagyságú figurák. De ugyanígy helye van itt Swierkiewicz Róbert közel húsz éve készült „Időhúzás" című művének, ahol az üvegbúra alatt látható éticsigák házaiból filmtekercsek bújnak elő – mi más ez, ha nem egy film-plasztika? És ezek csak kiragadott példák, mert közel száz alkotótól látható itt önálló munka vagy

Jó tizenöt éve rendez saját gyűjteményéből is, kortárs képzőművészek anyagából is kiállításokat Vörösváry Ákos. Magángyűjtőként került a művészeti életbe, de nem a szokott módon: értékhalmozó helyett inkább szenvedélyes értékmentőnek mondhatjuk. Gyűjteményében nem a mindenütt felbukkanó, „befutott" nevek találhatók, hanem azoknak a kortársaknak a munkái, akik szemében a szellemi önállóság bármilyen divattrendnél fontosabb. Vörösváry a képzőművészet, különösen a magyar késő avantgárd tárgyai mellett a népi kultúra lassan szemétre kerülő kincseit is ugyanolyan elhivatottan gyűjti, úgy gondolja, hogy vizuális kulturánkba a banális, az éppen értékét vesztett kézműves alkotás és a magasművészeti mű azonos értékkel és jelentőséggel tartozik bele. 1990-ben Vörösváry és felesége, Gyökér Kinga létrehozták az Első Magyar Látványtár Alapítványt, azzal a szándékkal, hogy újfajta tevékenységüket közérdekké tegyék és intézményesített formában folytassák. Évekig állt a gyűjtemény budai lakásuk lépcsőházában és padlásán vagy barátoknál; szerte az országban rendeztek nagy visszhangot keltő kiállításokat, végül amikor a Látványtár már a művészeti élet egyik fontos része lett, nekifogtak egy saját, állandó kiállítótér megépítésének.

FOTÓ: LUGOSI LUGO LÁSZLÓ

A látvány háza

Az Első Magyar Látványtár tapolca-diszeli múzeuma

Építész: Mújdricza Péter

A Látványtár anyaga részint már klasszikussá lett 20. századi művészek – köztük Kondor Béla, Gulácsy, Gross-Bettelheim Jolán, Anna Margit –, részint kortárs alkotók műveiből áll. E két szeletet egyenrangú félként egészítik ki a népi kultúra sokáig kidobásra ítélt tárgy-remekei, bútorok, szentképek, tilolók, teknők, a legkülönfélébb szöveges és tárgyi emlékek, banális és giccsnek ítélt mindennapi „kellékek", melyek populáris szinten ugyanúgy művészetet képviselnek, mint a magasművészetek múzeumokba zárkózó tárgyai. E két, mára egymással teljesen szembefordulni látszó világ szoros közelségbe kerül a Látványtár minden tárlatán, és ez a megközelítés sajátos értelmezést nyújt magának a művészet fogalmának is. Folyamatos szembesítésre, átértékelésre, tárgyak és gondolatkörök egymásra vontatkoztatására késztet, felértékeli és helyére teszi a a spontán és névtelen megnyilvánulásokat, amelyekből minden kor magasművészete is táplálkozik. Ezt az eredetet teszi egyértelművé a Vörösváry-féle látásmód, s ennek a komplex látványvilágnak ad helyett immár két éve a diszeli épület.

SOMOGYI GYŐZŐ KÉPESLAPRAJZA

A múzeumalapítás igazi művészeti eseménnyel kezdődött: 1993 nyarán a Kempinsky Szállóban nagyszabású árverést tartottak a Látványtár kortárs képzőművészeti anyagából. A bevételből folytatni lehetett a jó tíz éve megvásárolt tapolca-diszeli elárvult malomépület múzeummá alakítását. Az árverésre bocsátott művek mellett ott állt a leendő Látványtár modellje és tervrajzai is. Mújdricza Péter építész nem egyszerűen egy változó kiállításoknak helyet adó múzeumteret tervezett, hanem olyan, formáival a környezetbe harmonikusan belesimuló létesítményt, amely eleven kapcsolatot tart a faluval, nyitott és befogadó, megszervezi maga körül a falu központját, bázist nyújt a Balaton-Felvidék egyre pezsgőbb kulturális élete számára.

Maga a építkezés 1990-ben indult meg a balatonfelvidéki kis faluban (a Magyar Építőművészet 1995/6. számában még elkészülés előtt bemutattuk az épületet). A volt Stankovics-vízimalom a falu közepén, a kis kőhíd mögött állt – sokáig üresen, félig összedőlve. Mújdricza Péter nagy légterű kiállítóteret tervezett, felfelé nyitott terét finom tagolásokkal osztotta átlátható és mégis önálló szekvenciákra. A malom alaprajza szinte vonzza a templomszerű kialakítást, a nagy belmagasságú középső rész (a „főhajó") és attól balra a több galériaszinttel osztott „mellékhajó" elegáns és egyben praktikus megoldásnak bizonyult. A bejárattal szemben, a tér tengelyesen merőleges lépcső vezet fölfelé. A lépcsőt kísérő falfelület – a megszokott múzeumi gyakorlattól eltérően – nem másodrendű kiállítási hely, hanem a lenti anyagot folytatva mintegy átvezet a felső szinteken látható művekhez. Az itt elhelyezett képek egy része csak lentről, a többi csak a lépcsőről látható, ebben is a nyitottság-zártság finom játékossága érezhető, ami az épület egészét meghatározza. A lépcső mellett is, más falszakaszokban is találunk itt-ott egy kicsi falfülkét, az egykori malom praktikus belső „kellékeit". Az építész és a gyűjtő meghagyták ezeket a fülkéket, mindegyik egy-egy intim részlettel, félig elbújtatott tárggyal vagy csupán a falsík térbe mélyülésével gazdagítja az összképet.

Az első galériaszintet a főhajó felé szintén mellvéd zárja, ez kapcsolat is az alsó tér felé, de el is különíti, önálló funkciót, bizonyos intimitást enged a felső szinteknek. Mögötte a teraszos kiépítésből egy kis „szobácska"

MÚJDRICZA PÉTER

épített

Archeroctetton 1982-96

1996 h.n.

MUJDRICZA PETER

Uj Muvészet
2004. Januar
XV. évf. 1.

28. old

MÚJDRICZA Ferenc és Péter

E. NAGY Lajos: Köben repülés: Beszélgetés Mújdricza Ferenc és Mújdricza Péter esztergomi építészekkel. = Új Forrás, XXIV. évf. 1. sz. 1991 2–9. p. ill.

MUDRICZA PÉTER

LÁTVÁNYTÁR ALAPÍTVÁNY KIÁLLÍTÁSÁRÓL

MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET 1995, 6, 24–26

attributes used to created stereotypes of Jews

less and shaved

nd lethal

tion of *Lot and His Daughters*

) TO AUDIT ALL THE LECTURES

of Medieval Studies
Hűvösvölgyi út 54.
. Floor, Classroom No. 4.

MUJZER KALMAN, rajztanár

Szombathelyen az önálló városi iparostanonc-iskolát 1935. március 1-én nyitották meg. A kivatásu tantestületet szakelőadók egészitették ki.-Mujzer Kálman szabó-szakrajzot tanitott. 450.old.

SIMON ENDRE: A szombathelyi szakmunkasképzés és ipariskola története 1948-ig. II. 442.old

VASI SZEMLE, XXIV.évf,. 3.szám, 1970. Szombathely

Muk Ágoston

Muk Ágoston a rész és az egész viszonyát vizsgálja harom szín a viros, a sárga és a kék alkalmazásával.

Lantos Ferenc – Halász Károly: Vizuális kísérleti . . .
Művészet, 1981. január – 50. lap.

Muk Ágota

festőművén

Kiállítás a pécsi Vizuális Műhely munkáiból

Dunántúli Napló
1980 nov. 22

Aknai Tamás
ÉM

HENRICUS MUK
faber lignarius

MDK

él Pest, 1719.

Belv. Lib.Bapt.1719.szept.29.

JOHANN M U K , texrtilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Käis9
Könügl: PRIVILEGIRT Bürg rlichen Schön und Schwartzfär-
bern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 318.- Herr JOHANN M U K
Felvétel ideje: 1814. 17. July.
Hová vették fel: Papa, /Pápa/. 160.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A Tex-
tilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. évkönyve, 16. Győr,
1974

Mukits Sándor, iparművész M.D.K.

terve 100 koronás megvételt nyert a Magy. Iparművészeti Társulat lámpaára kiírt pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1904. XXV. évf.

marc. 16 sz. 10. old.

M.D.K.

Mukits Sándor: iparművész

400 koronás első díjat nyert az Iparművészeti Társulat szobrompozíciós dísztárgyakra kiírt pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1905. XXVI. évf.

jan. 25. sz. 10 old.

Mutics Sándor rajzoló

MDK

Halmos Szov exlibriz pályázat.
A magj. iparm. társ Halmos S. exlibriszére bérkezett 112 pályázótól 405 munka. A ketzázkoronás első díjat Mutics Sándornak ítélte meg a jury.

Végjelek: Halmos S. exlibriz-pályázatának eredménye.
Grafikai Szemle 1908 1 z 13 o.

Mukri-Ménáros Dezső [ ]

L. Benedek Péter

9

– Naiv művének ....

Népszabadság, Bp. 1976. szept. 25.

Mücks Mátyás

ácsm.

Bé. 1726.

Szm Neudorf

(Ausztria)

Tp. Vác

Schneider

220. P.

könnyed és ötletes, még a rokokó művé-
el és szinezésével tünik ki. Képe Szent

Muky Munkácsy

Munkácsy Márton fivére Hollywoodban a Warner gyár Studio Presse fotomüvésze.
Az Amerikában élő hires rajzoló és fotomüvészekről számol be a lapban Balázs Emil: "Három amerikai magyar fényképész karrierje" cimmel.
Fotomüvészek: Munkácsy Márton, Páls Sándor, aki Alexander Pál néven dolgozik és Muky Munkácsy, Márton fivére.
A rajzolómüvészek: Major Henrik, Kelen Imre, Dezső Alajos és Vértes Marcell, akik minden nagy amerikai lapban szerepelnek munkájukkal, melyek nagy elismerésben részesülnek a kinti sajtó részéről.

A HÉT, Bp. 1938. febr. 8. 48. évf. 3-4. sz. 7. lap.

MULASICS LÁSZLÓ

Várfok utcai kiállítások

(MH) Két kiállítás nyílik a mai napon a Várfok utcában. A Várfok Galériában Mulasics László mutatja be Izosztázia címmel legújabb munkáit, melyeknek faktúrája viasz, papír, ólom, fotó vagy nyomat segítségével emelődik ki. Művei többnyire nonfiguratívak, s egyfajta nyugalom árad belőlük. Formaépítő tevékenységében olyan látvány kialakításán munkálkodik, amely a színek, vonalak, ecsetvonások pontosan mérlegelt, harmonikus arányaiból születik meg a képi logika diktálta rendtől vezettetve. Az XO Galériában egy merőben más képi hatással dolgozó művész, Nádler István képei tekinthetők meg, aki a 60-as évek harmóniaellenes, absztrakt irányzatának egyik képviselője. Képeiben az élesen konfrontálódó színek dinamikai viszonyai határozzák meg a kompozíciót. Nádler festészete egy állapotot jelöl, a kép számára a legvégső intenzitásig fokozott élmény. A Várfok utcai galériák kiállításai október 28-ig látogathatóak, melyekkel párhuzamosan a Spiritusz Galériában válogatás látható a galériákhoz tartozó művészek munkáiból.

MAGYAR HÍRLAP, 2000. ?

...alasics László, festő

h: Konez András

k. A: Eklektika 24-25.

Új Tükör Bp. 1986 máz. 2. XXIII/9

Mulasics László, festő

L. Hencze Tomás

Vadas József: Kétszer három 12

Élet és Irodalom, 3 p. 1986. jan 10. XXX/2

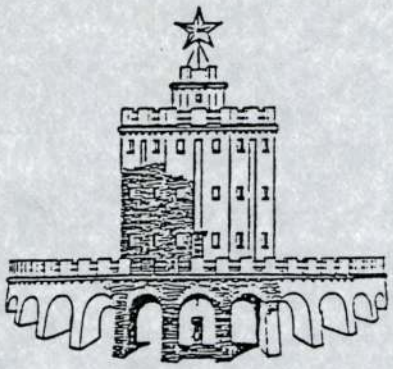

ÉPÍTÉSZET ÉS TERVEZÉS MAGYARORSZÁGON 1945 – 1959

A MAGYAR ÉPÍTÉSZETI MÚZEUM GYŰJTEMÉNYÉBŐL

A JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYEI
MÚZEUMOK IGAZGATÓSÁGA
ÉS
A MAGYAR ÉPÍTÉSZETI MÚZEUM
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT ÉS CSALÁDJÁT

»» FÉNY ÉS SZELEK ««

CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA
1996. JÚNIUS 2-ÁN VASÁRNAP DÉLELŐTT 11 ÓRÁRA.

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:

JANCSÓ MIKLÓS

A SZÉCHENYI IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI AKADÉMIA
RENDES TAGJA

A KIÁLLÍTÁS HELYE:
SZOLNOKI GALÉRIA
SZOLNOK, TEMPLOM U. 2.
(VOLT ZSINAGÓGA ÉPÜLETE)
MEGTEKINTHETŐ:
1996. JÚNIUS 2 – JÚNIUS 30. KÖZÖTT
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL NAPONTA 10-18 ÓRÁIG.

ARCHEROCKETTON – SOROZAT 1982 – 1996

MÚJDRICZA PÉTER ÉS MÚJDRICZA FERENC
ÉPÍTÉSZEK MUNKÁI

A kiállítás a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával készült.

MUTÓRICZA Pék [illegible]

MEGHÍVÓ

MULASICS LÁSZLÓ

KÖNYVTÁR

A Műcsarnok Palme-ház könyvtárában a kortárs hazai és nemzetközi művészet minden ágával kapcsolatos kiadványok olvashatók. Nyitvatartás: munkanapokon 10–18 óráig.
Művészeti kiadványok árusítása • A Palme-házban különböző művészeti könyvek, katalógusok, plakátok, képeslapok, trikók stb. kaphatók. • Nyitvatartás: a kiállításokkal azonos időben.

VIDÉKI KIÁLLÍTÁSOK A MŰCSARNOK SZERVEZÉSÉBEN

Visegrád, Salamon torony
Szabados Árpád az 1992-es Alpok-Adria Grafikai Biennále díjnyertesének kiállítása: 1993. június 25–augusztus 8.
Duna-project: 7 dunamenti ország 11 művészének helyszínen alkotott műve: 1993. augusztus 22–október 3.

KÜLFÖLDI KIÁLLÍTÁSOK A MŰCSARNOK RÉSZVÉTELÉVEL

Ljubljana – Grafikai Biennále, 1993. június 25–szeptember 30.
Tournai – Textilbiennále, 1993. június 19–szeptember 30.
Velence – Velencei Biennále, 1993. június 13-október 10., Magyar Pavilon: Joseph Kosuth és Lois Viktor
Joseph Kosuth a nemzetközi zsűritől díjat kapott.
A Honorable Mention, consisting of a plate, have been awarded to Joseph Kosuth.
Brüsszel – Centre A. Brochette – Cseh, lengyel, magyar, szlovák képzőművészeti kiállítás, 1993. július 6–július 30., Magyar résztvevők: Bak Imre, Gémes Péter, Jovánovics György, Keserü Ilona, Mulasics László, Nádler István

ÚJ MŰVÉSZET

A júliusi szám tartalmából

Telepy Katalin: Ismeretlen Munkácsy-művek a londoni Korda gyűjteményben • Sz. Kürty Katalin: Újra itthon Munkácsy Mihály Golgotája • Szabó Júlia: Berényi Róbert Bartók Béla-portréja • András Edit: Amerikai jelenségek budapesti kiállítótermekben • Szombathy Bálint: Tűz és víz, álom és ébrenlét, Bill Viola montreali kiállítása • Deák Erika: Minigolf-kiállítás New Yorkban • Lővei Pál: V. Sixtus pápa Rómája; művészet, építészet és a város a reneszánsz és a barokk között • Szántó András: Játék a tűzzel. A művész intézményesítése a Kostabi Birodalomban I. rész

Augusztusi előzetes

Lajta Gábor: Cézanne, 2000 felé • Marosi Zsuzsa: Fény, nyugalom, vágyakozás. Henri Matisse kiállítása Párizsban • Tímár Árpád: Prágai tanulságok • Sármány Ilona: Cseh művészet és iparművészet 1880-1910 között. Kiállítás a prágai Rudolfinumban • Szabó Júlia: Bohumil Kubista emlékkiállítása • Bakos Katalin: Kerékgyártó avagy kollázsmester Jiri Kolár prágai kiállítása • Mester Ildikó: Megsemmisített tárgyiasság. Beszélgetés Mata Attila szobrászművésszel • Szombathy Bálint: Mediawave-villanások. Fotó, szobrászat, festészet, installáció, performance a győri film- és videofesztivál különműsorán • Frank János: A fehérvári Haraszty-kút • Perneczky Géza: Hol van a Csontváry-hagyaték

KÖZÉP-
KELET
EURÓPAI
KÉPESLAP

1992

ES CARTES
POSTALES
D' EUROPE
CENTRALE
ORIENTALE

január 24-ig

november 7.

yesület
77.

pályázat

blakok".
l március 31-ig.
r 26—30.

pont

nt
. 77.

Ü. Művészet 1992/8.

Mulasics fekete képeiről

Fekete-erdő, Fekete-tenger, Fekete Kontinens. Fekete leves, fekete vasárnap, Fekete Sereg. A nyelv tele van olyan állandósult szókapcsolatokkal, melyek megfosztották színértékétől a feketét, ugyanakkor asszociációk felé vezették, többértelművé tették a konkrét szín alapjelentését. Ez itt egy másik fekete, *Mulasics* átírásában.

Mulasics László művészetében a fordulat látszatra meglepő. A nyolcvanas évek első felében festett tömbösített, darabos emberalakok végleg eltűntek a képmezőből. A figurák geometrikus formákká redukálódtak, a tér kinyílt, az interpretációs lehetőség átalakult. Előző egyéni kiállításán — a Pécsi Kisgalériában — már megfigyelhető volt, hogy eltűnt a horizont, a síkok váltogatásával megszűnt a perspektíva, egyszerre van jelen az elől- és felülnézet, a térmélység pedig pusztán az anyaghasználatban követhető nyomon. Az enkausztika rétegződése olyan faktúrát teremt, ami mélységet sugall. Mélységet, ahonnan szabályos és szabálytalan, azonosítható és ismeretlen formák bukkannak fel vagy olvadnak sejtelmesen a „háttérbe". Korábbi munkáin még felismerhető volt egy-egy templomalaprajz, kehely-, oszlop-, bárd-, legyező- vagy pálmaforma, csónakorr vagy késpenge határozott rajzolata, de ezek a motívumok sohasem lettek konkretizálhatók, erejük abban rejlett, hogy képesek voltak archaizálni, távoli kultúrkörök szimbólumait idézték meg, primér vallási-kultikus értékekre emlékeztettek, mentettek át a ma nézőinek. Mostanra a direkt utalások eltűntek, a motívumkör beszűkült, a színhasználat is tovább redukálódott. Meghökkentő, hogy hiába vált uralkodóvá a fekete, ahhoz semmiféle komor hangulat, gyász nem társítható. Számomra egyfajta fenségességet sugallnak ezek a képek. A legridegebb, legegyszerűbb szerkezet, forma is érzelemmel telített. Jó ezekhez a képekhez közel menni. A viasz gyors dermedésének köszönhetően gazdag, burjánzó formavilág tárul elénk. Tájak a tájban. A felszín alól átdereng egy-egy szabályos alaprajz — leletmentésre váró régészek álmodhatnak ilyet —, hol ellenpontozva, hol kiegészítve a felszín motívumait, jelrendszerét. Van, ahol az applikált forma úgy tűnik, mintha nem is mesterkélten-megszerkesztetten került volna a képbe/képre, hanem a fortyogó, fekete lávafolyam alól bukkant volna fel, magamutogatóan manifesztálva a mélység ismeretlen-eltemetett értékeit. A fekete nem uralkodik, hanem szolgál, a fekete nem elnyom, hanem kiemel, képes arra, hogy felragyogtassa a több helyen felvillanó színmezőket, képes arra, hogy összemosódó kontúrjaik ellenére is elhatároljon egy-egy motívumot. Mulasics formai puritánsága, eszközhasználatának minimalizálása, motívum-szűkítése egyféle kontrasztba csap át: gazdagabbá teszi a képmezőt.

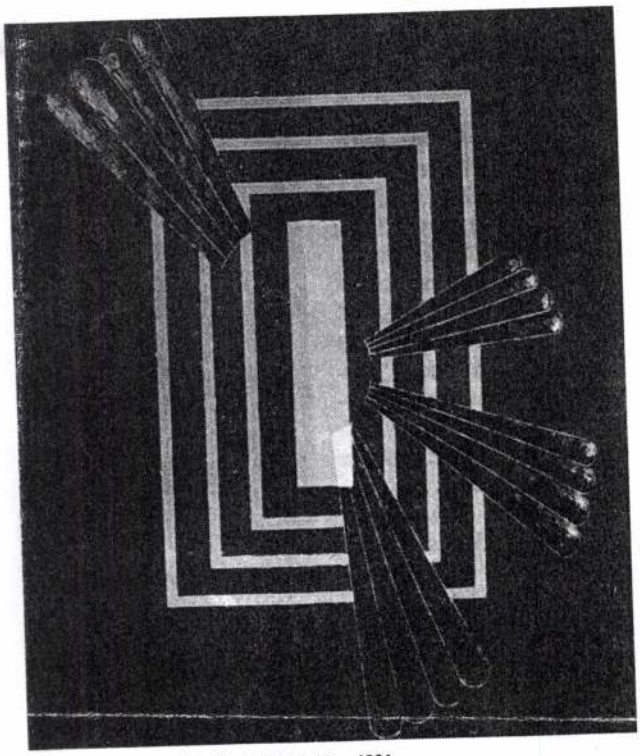

Mulasics László: Napforduló idején, 1991,
vegyes technika, 200 × 170 cm (Fotó Sulyok Miklós)

Az absztrakttal az a baj — és egyben az a nagyszerű —, hogy mindenki azt lát bele, amit akar. Olyat is, amit a festő nem is szándékozott láttatni. Mulasics képein mégis tetten érhető, hogy prekoncepciójában fontos szerepe van a zenei és az építészeti utalásoknak. A képcímek viszont a múlt sejtelmes-rejtélyes históriáit idézik fel. Mulasics pécsi kiállításának megnyitóján egyszerűen összeolvastam, tőmondatokká szerkesztettem a kiállított munkák címeit. Furcsa dolog jött ki belőle. Hadd idézzem, mert mondandója a jelen kiállításhoz is kapcsolódik. Az *illatos völgy*ben *északi szél* fúj. *Ártatlan kiválasztott*ként állok *néma falak* előtt. *Bármelyik nap* jövök, *délutánról délutánra* csak nézem a *riasztó erőd*öt. Mintha egy *láthatat-*

lan kísérő húzna ide. A *szűzföld kincseit*, a *fekete kelyhek*et keresem, a *titok súlya* nyomaszt. Nem félek a *kardok árnyékában*, mert a *katedrális*ban az *angyalok szíve* értem dobog. A *torony tövében eltemetem és kiásom* a kincset, *bódító* vagyok és *fogoly*. Az önkényes történetet most is tudom folytatni: Az *arany legendája* akkor született, amikor ez még *mindenki földje* volt. *Az eső hullámai*, a *hűvös áradat* elmosta *az idő diadalát*. Ha kiderül a *tények igazsága*, és *napforduló idején* összeszedjük *valamennyi akaratunk*, akkor talán újra megszólal az *ébenhárfa*.

Nos, tévedhetek, de számomra Mulasics festészete akkor is romantikus geometria!

(Elhangzott 1992. március 6-án a Fészek Galériában Mulasics László festőművész kiállításának megnyitóján.)

KOZÁK CSABA

Gallery by Night

Március 16-tól 29-ig különleges kiállítássorozat színtere volt a Bajcsy-Zsilinszky úti Stúdió Galéria. A tavaszi fesztivál egyik programjaként a kiállítóteremben minden este 10 órakor más-más fiatal művészcsoport munkáit láthatták az érdeklődők. A rendezvény célja az egyszerűség, az alkalmi jelleg hangsúlyozása volt, a rövid időtartam miatt a legcélszerűbbnek az akció, a performance, installáció, az environment és a koncept műfaja tűnt. A kiállításokat másnap délutánig lehetett megtekinteni.

A sorozatot az újvidéki *Bada Tibor* és *Máriás Béla* neodada antimővészeti kiállítása és performance-e nyitotta meg. A falon gyászjelentések búcsúztatták a hegeli logoszt, a schellingi mítoszt és a kanti archetípust. Alattuk, a felfordított mocskos műanyagvödrökre helyezett papírcsipke tortaalátéteken könnyező

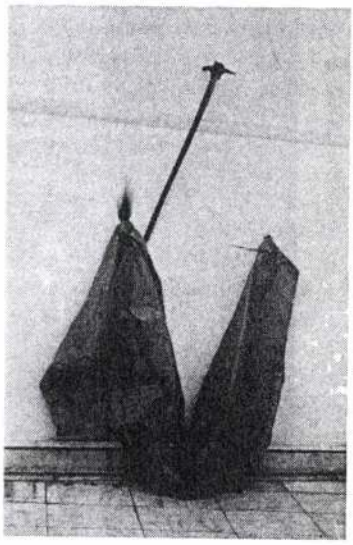

A Block csoport performance-a

gyertyák és szikkadt kutyaürülék-darabok díszelegtek. Papírfecnikre irkált, a nézőket provokáló csúfondáros megjegyzések egészítették ki a művet.

Merőben más hangulatú volt kedden este *Csontó Lajos* és *Faa Balázs* átgondolt, intellektuális installációja. Fő koncepciójuk a diavetítők által vetített kép műalkotásba való bevonása, a képek megkettőzése volt. Hasonló eszközökkel élt *Koronczi Endre, Szabics Ágnes, Zsankó László, Sárkány Sándor* és *Szőnyi Krisztina*. Líraian szép installációjuk, mely szintén a fény testetlen elemének felhasználásával készült, szerdán este került bemutatásra. Mindegyikük egy-egy kis nejlonmedencét rendezett be különböző formákkal (kövekkel, csíkokkal), s ezekbe vizet csepegtettek. A mennyezetről lelógatott diavetítők segítségével az öt változatos, hullámzó felület megjelent a falakon, vibrált, remegett az éjszakai sötétben.

Különlegesen jó hangulat alakult ki *Koroknai Zsolt* és *Pál Dániel* installációján. A ventillátorokkal mozgásba hozott, selyempapír-csíkokból készített képek zizegése, *Deli Ágnes* óriásfésűjének rezgése, a terem közepén álló, golyókkal átl gatott ősöreg autóajtó fel-lehúz ablakának surrogása teremtette az alapzajt. Az eközben magn szóló vonatzakatolás, kattogás, gés, a léptek nesze és a női sikol fokozták a „hátborzongató" a

Valóban hátborzongatóan vad azonban a *Block csoport* már 23-i performance-a. *Kopasz Tar Palkó Tibor* és *Csurgai Ferenc* egy csákányt vertek a falba, és p ból drapériákat erősítettek hozzá Az anyagok mint kiömlő belek, e dő, elkínzott emberi és állati részek lógtak a falról, heverte földön.

Jól kiegészítette egymást *Zieli Tibor* fémből ácsolt, növényi o nizmusra, burjánzásra emlékez installációja — mely kiterjedt a cára is, azt mintegy a galéria te vonta — és *Veres Andor* abszt expresszionista képei. Az együtt dolkodás, egymásra rímelés m *Köves Éva* és *Baksai József* kiál sán volt a leginkább érezhető. T letesen összeforrott, sokérte munkájuk a kiállítássorozat e fénypontját jelentette.

20-án, pénteken, *Gerbes Gábo Gerber Pál* environmentjei vo láthatóak. Autonóm stílusuk, kül böző koncepciójuk ellenére Ger lehető legkevesebb elemből épí ző, monumentális és méltóságt sen szarkasztikus, stilizált model zai szoros kapcsolatot alko Gerber apró, szándékosan bar tárgyakból (cipő, lavór, Amo fogkrém) kialakított, könnyedén nikus munkájával. A másik két vironment, a március 28-án sze lő *Bodó Nagy Sándor* és *Csep György* munkái kapcsán azon együttműködésről nemigen bes hetünk, és a műalkotások sa egyenként sem bontakoztak ki.

Szombaton *Beöthy Balázs* és *nai Gyula* konceptuális objekte és koncerttel szerepeltek. Vasár *Kótai Tamás* és *Vincze Ottó* fin visszafogott, konstruktív szürre ta képei biztosították a szenten

MULASICS LÁSZLÓ

A Fővárosi Képtár / Kiscelli Múzeum meghívja Önt

MULASICS LÁSZLÓ

kiállítására

2002. július 11-én 18 órára

A kiállítást megnyitja:
Kovalovszky Márta
művészettörténész

A kiállítás megtekinthető:
2002. július 11-től augusztus 25-ig
hétfő kivételével 10-18 óra között

Fővárosi Képtár / Kiscelli Múzeum, Templomtér
1037 Budapest, Kiscelli utca 108.
Megközelíthető a Kolosy térről, a 165-ös autóbusszal.
Tel./fax: 388-78-17 • e-mail: h13293fit@ella.hu
http://www.btmfk.iif.hu/

Fk.: dr. Bodó Sándor a BTM főigazgatója

DÍJ HITELEZVE
Budapest Pf. 4.
1250

Tímár Árpád
Budapest
Tárogató út 60.
1021

Mulasics Lászlóra emlékezve

Üvegharang

Július 16-án 47 évesen elhunyt Mulasics László festőművész. Összeállításunkban kollégái, barátai idézik fel pályáját és művészetét.

Fotók: Sulyok Miklós

Mulasics László: Interferenciák II., 2001
olaj, viasz, vászon, 200x160 cm

Mulasics László tizenhét éves pályafutása (1984-ben végzett a Képzőművészeti Főiskolán) lendületesen indult. 1985-ben már részt vett a Három generáció és az Új szenzibilitás III. kiállításokon. Ezeket azután követték a külföldi szereplések is. 1987 – Dortmund, Berlin, 1988 – London, Bécs, majd Aachen, Szöul, Tokió. 1993-ban a velencei biennáléhoz kapcsolt szekcióban állított ki.

Még főiskolás volt, amikor 1982-ben megnyílt az új festészet átfogó, nagy kiállítása Berlinben, és ugyanebben az évben jelent meg A. B. Oliva könyve, a Transavantgarde. 1984-ben az Ernst Múzeumban megrendezték a Frissen festve című kiállítást, és elindultak a posztmodernről szóló viták. Euforikus szellemi légkör bontakozott ki; a negyven évig tartott politikai rendszer a végéhez közeledett. Mulasics László és pályatársai bemutatkozási lehetőségeit egy fiatal művészettörténész, Hegyi Lóránd aktivitása segítette.

A történelem torz fintora, hogy a folyamatot éppen a rendszerváltás, az új művészetpolitika törte meg. Mulasics tehetségét, emberi, művészi komolyságát mutatja, hogy a változó, romló külső körülmények nem szakmai elbizonytalanodást, hanem inkább elmélyülést eredményeztek nála. Kialakult karakteres, sajátos világa, amely már magában foglalta azokat a jelentésrétegeket – archaikus motívumok, időtlenség, erős konceptualitás – és a sajátos anyaghasználatot, a felületmegmunkálás vizuális érzékenységét, amelyekről azonnal felismerhetők munkái. 1999-ben a berlini Akademie der Künste, majd a budapesti Fészek Klub kiállításán is láthatók voltak azok a festmények, amelyek ereje, frissessége megmutatta, milyen különleges helyet foglal el Mulasics László a hazai művészeti életben.

Bak Imre
festőművész

Ha tömören kellene megfogalmaznom, hogy mi ragad meg Mulasics László festészetében, akkor mindenekelőtt festményei felületének a lenyűgöző érzékiségét említeném. Az olajfesték önmagában is érzéki anyag; Mulasicsot azonban ez mintha nem elégítette volna ki. Az enkausztika ősi technikája nála részben annak a technikai természetű kíváncsiságnak a jele, ami a kilencvenes évek második felében festett képei többségén tematikusan is megjelent. Egy mélységes, szinte romantikus vágyódás nyilvánult meg e technika alkalmazásában. Olyan vágyódás, amit az ember érez, anélkül hogy tudná, mire is irányul. Ezzel magyarázom azt a végtelen csendet, nyugalmat, amely képeiből árad. A viasztechnika segítségével egészen különös hatást tudott kelteni: mintha egy áttetsző jégpáncél mögé rejtette volna mindazt, amit megfestett – jégpáncél mögé, amely azonban nem érdes és hideg, hanem puha és meleg. Néha még ennél is többre volt képes. Legjobb műveiben nem a „témát" fedi ez a páncél, hanem fordítva: a néző érzi magát egy végtelen és áttörhetetlen jégréteg mögé zárva. Mintha egy hatalmas üvegharang borulna rá. Képeinek felületét nézve, sőt tapintva, rendszerint ilyen érzés fog el. S ekkor még egy szó sem esett arról, hogy mit is festett, mit rejtett e mögé a felszín mögé. De lehet, hogy a jelentős festők esetében ez másodlagos; végül is nem baj, ha az ember annyira belemélyed a felszínbe, hogy végül maga sem tudja, van-e még értelme felszínről, felületről meg mögöttes „témáról" beszélni.

Földényi F. László
esztéta

Mulasics László: Interferenciák III., 2001
olaj, viasz, vászon, 200x160 cm

Mulasics Lászlót 1984-ben éppen a csúcsán érte el az új festészet sokakat magával sodró hulláma, ő azonban csak egy pillanatra bízta magát erre az áramlatra. Meglepő is, milyen gyorsan talált rá arra az útra, amely a Mulasics-művek független belső törvényrendszeréhez vezette. Szakított korai festményeinek expresszív figuralitásával, az emberi alak, a történet és a história vizuális játékaival. Csendesen, csaknem észrevétlenül adta tudtunkra 1988 táján, hogy a világ ezentúl mást jelent számára: kimeríthetetlen „ásatási területet", mely az emlékezet mélyén heverő „leletanyag" valóságával folytatott festői küzdelem és megbékélés lehetőségeit kínálja. Lefújta „az évmilliók halott hamuját" (Pilinszky) a múltba süppedt tárgyakról és egyszerű, tiszta, súlyos formákat talált helyükön, e tárgyak lenyomatát, emlékét. Belőlük építette képeit egy szikár rend szabályai szerint: a motívumok körvonala zárt, de a képzelet szabadon mozoghat a síkon, felismerve egy-egy konkrét részlet – templomrajz, szögletes keret, kerek tárcsa – távoli mását, megsejtve a kompozíció kiszámított egyensúlyát. A festmények óvatosan, fegyelmezetten tárgyilagosak, de a közeg, amelyben megjelennek, ünnepélyes és archaikus zengésű. A nyolcvanas évek végén az enkausztika révén találta meg ezt a hangot, és azt a lágy fényt, mely mindvégig enyhítette kompozícióinak szűkszavúságát és szigorúságát. Igazán jelentős egyéni, gyűjteményes kiállításra élete során nem kapott lehetőséget, pedig csak ez mutathatná meg kivételes értékeit.

Kovalovszky Márta
művészettörténész

Erdély Miklós mondta a hetvenes években, hogy a világ változását azon lehet lemérni, mennyire nem használjuk már azt a fogalmat, hogy „rendes ember". Valahogy értelmét vesztette, kifejezetten ironikussá vált ez a kifejezés. Az azóta eltelt idő csak még inkább aláásta ezt a kategóriát, amelynek szerintem egyik utolsó képviselője volt Mulasics László.

Az utóbbi évekig alkalmi munkakapcsolat volt a Várfok Galéria és közötte, s csak két-három éve fonódott szorosabbá az együttműködésünk. A nyolcvanas években pályára állt nemzedékből Mulasics azok közé tartozik, akik ma is érvényes műveket hoznak létre, egyszóval a mi időnkben élő „kortársunk" tudott maradni. Ez lemérhető volt a nemzetközi művészeti vásárokon is: a madridi ARCO-n, a párizsi FIAC-on egyaránt érezhető érdeklődés nyilvánult meg munkái iránt.

Mulasics szerintem úgy vált posztmodernné, hogy közben modernista motívumokat, képstruktúrát használt, és úgy maradt aktuális, a korhoz adekvát alkotó, hogy észre sem vette ezt. Képeinek sajátossága, az enkausztika és a fémfóliák alkalmazása különleges a magyar képzőművészetben. A felhasznált technikákkal Mulasics ösztönös előfutára volt azoknak a kilencvenes évek technológiai lehetőségein alapuló ipari-printeres képalkotó eljárásoknak, amelyek több színből, több rétegből a képfelületen keverve állítják elő a művet. Szeptemberi szezonkezdő kiállításunkat az ő tárlata nyitotta volna meg az XO Galériában. Elképzelt kiállításának idején a galéria falai üresen maradnak.

Szalóky Károly
galériatulajdonos

Tízéves a Paksi Képtár, húszéves az alkotótelep

„Az én szigetem a tiéd is"

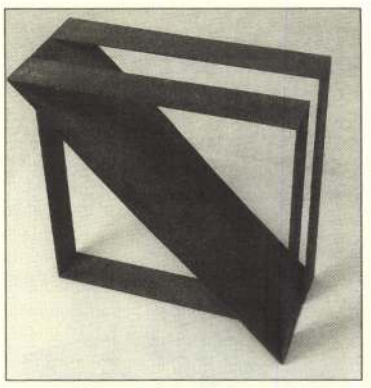

Halász Károly: Négyzet, 1982
acél, 30x60x60 cm

Amikor a Soros Alapítvány kuratóriuma 1997-ben Halász Károlynak képzőművészeti díját ítélte oda, ez egyaránt szólt az egyéni útját követő művésznek és a konok kitartással létrehozott kortárs képzőművészeti gyűjtemény alapítójának – merthogy e kettő nem választható el egymástól. „Mint Robinson saját szigetén, Pakson létrehozott egy termékeny kulturális perifériát" – olvashatjuk a laudációban, és aki járt már a múzeumnak otthont adó klasszicista épület makulátlan fehér termeiben (néhai Erzsébet Szálló), az valóságosan is szembesülhet a vizuális kultúrának a magyar periférián e következetes elképzelés alapján válogatott, gonddal kezelt, szigetszerűen létező jelenségével.

A (hely)történet akkor kezdődik, amikor Halász Károly 1979-ben hazaköltözik Pécsről Paksra, és a helyi Munkásművelődési Központ „művészeti ügyekkel" megbízott felelőse lesz. Kiállításokat rendez, nyári alkotótelep szervezésével foglalkozik, progresszív alkotók – Kassák, Vasarely és a Pécsi Műhely tagjai – kiállításai tűnnek fel a nyolcvanas évek vidéki kultúrházában. Merthogy Halászt művészeti múltja a Pécsi Műhelyhez, a Lantos Ferenc képzőművész-pedagógus vezette szellemi szabadcsapathoz köti, de legalább ennyire az olvasmányaihoz, és azokhoz a valós és virtuális utazásokhoz, amelyeket a hetvenes évek elején Európába tett. A paksi átállással műteremgondok is járnak, látszólag és átmenetileg kevesebbet dolgozik (véletlen-e, hogy éppen ez a performanszok időszaka is?), viszont megalapítja a Paksi Vizuális Kísérleti Alkotótelepet, s ennek nyomán lassan és kitartóan formálódni kezdenek egy majdani képtár körvonalai is. A nyári művésztelepek szakmai koncepcióját évről évre Halász Károly és Lantos Ferenc dolgozta ki, s e didaktikus foglalkozások művészettörténeti és -elméleti előadásokkal, a társművészetek bevonásával egészültek ki. 1980-tól 1986-ig a grazi múzeum mintájára szervezte meg az akkor még csak képzeletben létező képtárat; a meghívott művészek ellátás és eszközök fejében egy-egy munkájukat hagyták a gyűjteményben. 1986-ban kultúrpolitikai okokból átmenetileg megszűnt a művésztelep, és amikor 1990-ben újjászerveződött, Paks városa egy „készen" kapott gyűjteményre bólinthatott rá. Akkor, 1991-ben kellő referenciák híján talán nem is tudatosult senkiben, mekkora és milyen értékes képtárral gazdagodik a város, ráadásul a műtárgyvételezés terhét értelemszerűen nem kellett átvállalnia. A többé-kevésbé harmonikus együttműködés továbbra is létkérdés e tárgyban.

Mi az, ami látható (és mi az, ami egyelőre még láthatatlan)? Mindenekelőtt a nyolcvanas-kilencvenes évek művészetének tengelye, Csiky Tibor, Bak Imre, Nádler István, Maurer Dóra, Keserü Ilona, Pinczehelyi Sándor, Kelemen Károly, El Kazovszkij, Birkás Ákos, Hencze Tamás, Gáyor Tibor, Szikora Tamás, Záborszky Gábor képei és szobrai; egy teremnyi válogatás a nyári művésztelepek hőskorából, az állandó meghívottak munkáiból, valamint helyi művészektől (Lantos Ferenc, Dechandt Antal, Zalaváry József, Ritter János, Korpácsi Ferenc, Mattis Teutsch Waldemár); a kilencvenes években új lendületet vett művésztelepen született alkotások Gaál Józseftől, Baksai Józseftől, Július Gyulától, Gerber Páltól, Vincze Ottótól, Várnai Gyulától, Perneczky Gézától és másoktól.

A kilencvenes évek több tekintetben is vízválasztó a képtár életében, hiszen a műtárgyak értékének rohamos növekedésével az addig bevett ajándékozást felváltotta a vétel. A Nemzeti Kulturális Alap és a Művelődési Minisztérium vásárlásai, az önkormányzati támogatás segítségével a minőség feladása nélkül folytonos maradhatott a gyűjtés is. Így kerültek ide Sugár János, El-Hassan Róza, Csörgő Attila intermediális munkái, Barabás Márton, Gulyás Gyula szobrai és – apránként – a Pécsi Műhelynek szánt állandó kiállítás darabjai. A művésztelepen évente meghívásos rendszerben főként a fiatal kortárs művészet képviseltette magát, megint csak a teljesség igénye nélkül: Eperjesi Ágnes, Nemes Csaba, Komoróczky Tamás, Kámán Gyöngyi, Gerhes Gábor, Szigeti András, Erdélyi Gábor, Szépfalvi Ágnes, Csontó Lajos, Fábián Noémi, Pető Hunor és Barna, Szabó Dezső, Nemes Nikolett.

A 2001-es nyári kiállítás – mivel jubileumi – kicsit ünnepélyesebb és nagyobb szabású volt. A művésztelep vendégeit – Koronczi Endrét, Szabics Ágnest, Keserue Zsoltot, Gyenis Tibort, Halász Károlyt, Pál Csabát és Ritter Jánost – a kortárs művészetben egyre nagyobb teret nyerő fotóhasználat fogta egyetlen, közös egységbe. Aki pedig festett, imponáló gyorsasággal és erudícióval egy egész kiállításnyi anyagot hozott össze. Perneczky Géza, az extrém sportok – merthogy ez a kiállítás címe – nagy ismerője a szóban forgó alkotó. Mindezeken túl a Pécsi Műhely mint művészettörténeti vizsgálódásra érett jelenség ugyancsak állandó helyet kapott a klasszicista épületben.

Mi is hát a Paksi Képtár? Országos gyűjtőkörű kortárs képzőművészeti múzeum, információs és dokumentációs központ, könyvtár – határozott elképzelésekkel, időtlen vágyakozásokkal, a hazai gyűjteményezés gyötrelmes gondjaival, jövőt kikezdő bizonytalanságokkal. Amely mindennek ellenére, vagy éppen ezért, mégis csak működik. *(A kiállítások szeptember 15-ig tekinthetők meg.)*

AKNAI KATALIN

Antik Enteriőr 2001
VIII. Magyarországi Régiségkiállítás és Vásár
Műcsarnok
2001. november 22-25.

Festmény- és műtárgyfotózás
Budapest U., Falk Miska utcai műteremben - vagy akár Önnél!
Film mérete kívánsága szerint: 24x36 mm, 6x7 cm és 4x5 inch
Bipolár technika is.
Mike Károly fotográfus, H.P.D.C.
Időpont-egyeztetés:
T:31 21 328 • mikefoto@matavnet.hu

ORGOVÁN GALÉRIA
régiségek boltja
RÉGI és KORTÁRS ÉRTÉKEK, MŰTÁRGYAK ADÁSVÉTELE
1055 Bp., Szent István krt. 5.
Tel./fax: 331-3373

OPERA
ANTIKVÁRIUM
1065 Budapest Hajós u. 7.
Telefon/fax: 332-0243

ART NET
KÉPZŐMŰVÉSZETI PORTÁL ÉS FOLYÓIRAT
http://www.artnet.hu

Tárlatvezető

Fotó: Túry Gergely

Boros Géza

Ennek az írásnak a kedvéért augusztus 20-án a csillebérci úttörővasút különjáratáról, a tűzijátéknéző kisvonatról néztem meg az ünnepi tűzijátékot. Az élményre felvezetésképpen lett volna szükségem, a cikk elején ugyanis Kovács Ákosnak a magyarországi tűzijátékokról és díszkivilágításokról rendezett tárlatát szerettem volna ajánlani, ám a Centrális Galériában tervezett kiállítás elmaradt, így az olvasó most nem tudhatja meg, milyen is volt a magyar millennium legfényesebb éjszakája madártávlatból. (Nyár végi kalauzunk vezérfonala: a művészet csak nézőpont kérdése.)

Csigaparlament

Élt Pest megyében, Úny községben egy parasztasszony, aki a kapanyél helyett a művészetet választotta. Készített hímzéseket is, de élete fő műve a magyar Parlament kicsinyített mása, amelyet négy és fél millió csigaházból rakott össze. Ilonka néni 1975-ben kezdte el készíteni a makettet, és tizennégy évig dolgozott rajta. A huszonnyolcmillió éves csigákat különböző söderbányákból gyűjtötte össze. A Pannon-tengeri csigák formagazdagságának és változatos méretének köszönhetően a neogótikus épület ornamentikáját valósághűen sikerült visszaadnia. A Guinness-rekordgyanús munkát annak idején állítólag Kádár János és Losonczi Pál is megtekintette, s megígérték, ha elkészül, kiállítják az Országházban. A rendszer időközben összeomlott, az óriási makett viszont elkészült, bár a teljes kompozíciót sohasem állították össze. Magyarország legnagyobb panoptikumának tulajdonosa, Török Tibor két évvel ezelőtt a tévében pillantotta meg a művet és a kamerának háttal nyilatkozó alkotót, akinek kilétét hosszas nyomozás után sikerült kideríteni. Török úr az általa üzemeltetett keszthelyi Babamúzeum számára megvásárolta és összeállíttatta a makettet. Tavaly óta a hét méter hosszú és két és fél méter magas műtárgyat egy pincehelyiségben elhelyezett vitrinben tekinthetik meg az érdeklődők. A műre pillantást vethetünk az interneten is (www.csigaparlament.mool.hu), ám mégis csak élőben az igazi. *(Keszthely, Babamúzeum, nyitva mindennap.)*

Megpatkolt aranybolha

A millenniumi emlékműáradat okozta csömör közepette az ember a szokásosnál fogékonyabb a vizuális környezetet kevésbé károsító művészi tevékenységek iránt. Mikola Szjadrisztij, Kijevben élő művész szobrai szabad szemmel nem láthatók, csak mikroszkóp alatt. Az aranyból készült apró műremekeket augusztusban a szentendrei Téli Galériában állították ki, szeptembertől pedig Hajdúszoboszlón vendégszerepel az anyag. A tárlaton megtekinthető többek között a világ legkisebb sakktáblája egy gombostű tetején elhelyezve (egy Aljehin–Capablanca-játszma állását örökíti meg), egy félbevágott mákszemből kialakított fecskefészek fiókákkal, Rembrandt portréja köménymagból kifaragva, egy tű fokán áthaladó tevekaraván, rózsaszál egy hosszában kifúrt hajszálban, bolha megpatkolva – és így tovább. Az alkotó által mikrominiatúráknak nevezett parányi műtárgyak készítése maximális pszichikai és fizikai összpontosítást igényel. A munka mikroszkóp alatt, különleges szerszámok segítségével zajlik. A mikromilliméter pontosságú műveletek sajátos ritmusban követik egymást, a soron következő műveletet a művész két szívdobbanás között végzi. *(Hajdúszoboszló, Fő téri butiksor, októberig.)*

Justitia: bögyös maca

A néprajztudomány a börtönben készült, aprólékos munkával kivitelezett tárgyakat nevezi rabmunkának. A váci Tragor Ignác Múzeum Kényszer szülte művészet című kiállítása XIX–XX. századi magyarországi rabmunkákat tár a közönség elé. A múzeumok és büntetés-végrehajtási intézetek gyűjteményéből válogatott tárlaton türelemüvegeket, szappanból faragott szobrokat, papírhajtogatásokat és különféle intermediális munkákat egyaránt megszemlélhetünk. Kedvenc műtárgyam a szegedi fegyházban készült: egy borotvahabos flakonból trébelt szentképsorozat. Napjainkban a hagyományos rabmunkatípusok, a míves kézművesdarabok visszaszorulóban vannak, a képzőművészkedés a menőbb, némelyek már szignálják is a műveiket, mint Renátó és Entoni Tökölről, a fiatalkorúak büntetés-végrehajtási intézetéből. A tárgyak sokat elárulnak a szabadságától megfosztott ember gondolatairól és vágyairól. A börtönpszichológusok szerint az alkotótevékenység egyfajta terápia, amely segíthet az elítéltet visszailleszkedni a társadalomba. Ennek némiképp ellentmond egy visszatérő képtípus, Justitia jellegzetes ábrázolásmódja: a legtöbb börtönrajzon az igazság istennője olyan bögyös maca, akit legjobb lenne azonnal megerőszakolni. *(Vác, Görög templom, szeptember 30-ig.)*

Ko(ö)rkép

A velencei biennále főbejárata mellett, a kerítésen kívül egy kifakult katonai sátor árválkodik a parkban: a tíz éve független Ukrajna első nemzeti pavilonja. Látogató ide a legritkább esetben téved be (működik az előítélet). Bent komplett körkép fogadja a nézőt, mintha Ópusztaszeren lennénk, csak itt a dicső múlt heroizálása helyett a kortárs ukrán táj panorámája tárul elénk. Az előtérben poros napraforgómező, hátrébb, egy folyóparton ortodox temető, a folyón túl panelrengeteg, a horizonton elektromos távvezetékek oszlopai, a háttérben, a bárányfelhős kék ég alatt a csernobili atomerőmű működő blokkjai. Kovács Ákosnak a Feszty-körképről írott kötetéből tudom, hogy az egykoron oly népszerű műfajnak Nyugat-Európában a XIX. századot követően bealkonyult, a szocialista országokban azonban állami megrendelésre még a hatvanas-hetvenes években is készültek hazafias panorámaképek. Hogy a kijevi kulturális minisztérium által mecénált körképsátornak mi az üzenete, nem igazán érthető számomra, de tetszik az őszinte és erőteljes gesztus, amellyel a kurátor és a művészek az ukrán országimázst ápolják. Ez van: egy ország Kelet és Nyugat között, a periférián sátorozva. *(Velence, Giardini Napoleonici, november 4-ig.)*

@®© óriásplakát-kiállítás, Budapest

A bajnokság átalakulóban

(folytatás az 1. oldalról)
adja el arcképét egy japán whiskycégnek azzal a feltétellel, hogy a plakáton fel kellett tüntetni: a kapott pénzt művészeti akciójára költi.

Tavaly az @®© koncepciója reklám és művészet egyfajta werkbundos szimbiózisából indult ki, amely hosszú távon mindkét területet átitathatja. A megvalósítás formája is erre utalt: helyszínként sem a múzeum szakralizáló tere, sem az utca óriásplakát-dzsungele nem került szóba. Idén maradt a köztes helyszín, finomodott a koncepció, a kampány sem volt annyira harsány. Tavaly 885 pályaműből 94 volt a kiállított munka, idén 712-ből 99. Kevesebb lett a hajléktalan, a kábítószer, van viszont klón- és reklámkritika, kísérőként plakáttörténeti kiállítás és video. A koncepció apró korrekciója azonban döntő jelentőségű. Nincs többé szó „reklám és képzőművészet egymást megtermékenyítő erejéről", csupán arról, hogy kölcsönösen előnyös lehet a kapcsolat „a szabad művészi formálás és az alkalmazott műfajok között". A tavalyi, először lelkesedést, később kritikát kiváltó, a művészet irányába utat kereső koncepció után ebben az évben a képzőművészet szerepe elhalványult, így a végeredmény egy főként a reklámról szóló, kulturális rendezvény lett.

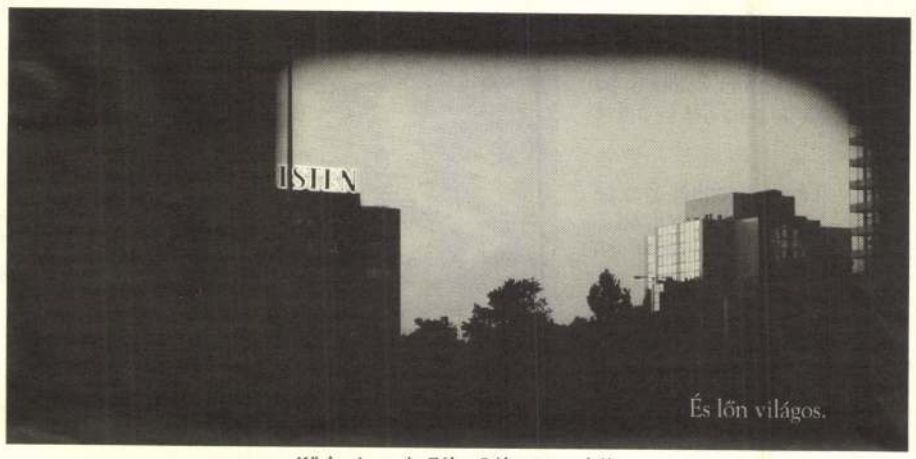

Körizs Imre és Tálas Róbert munkája

Szabó Dezső munkája

Az @®© generációjának egyik legmegrázóbb reklámmal kapcsolatos élménye az óriásplakátok hirtelen megjelenése volt a nyolcvanas évek végén. 1989-ben Magyarországon 489 plakáthely volt, jelenleg mintegy 25 ezer: az átlagember számára az óriásplakát ma már jóval természetesebb látványelemnek számít, mint egy köztéri szobor vagy kút. Talán a mindent elborító vizuális élmény az oka, hogy a művészek egy része számára a reklám és a Grand Art közötti legkeskenyebb határterületnek az óriásplakát tűnik. Az óriásplakát-művészet fogalma mégsem létezik. A tavalyi @®©-kiállításon számos kortárs képzőművész megmérette magát, de ez sem a közönség, sem a kritikusok számára nem hatott a reveláció erejével.

Az idei anyagban mindössze egy olyan pályázó akad, aki kifejezetten ismert kortárs képzőművészeti stratégiával közelítette meg a feladatot. Szabó Dezső Kharon & Bloodfield plakátja a redukció hatásmechanizmusára épít: minél kevesebb a magyarázat, annál nagyobb aktivitásra kényszerít. A mű a teljes mezőnyt tekintve is az egyik legjobb munka, de „csupán" mint kiállítási tárgy: a reklámok saját pályáján nem okozhatna meglepetést. Ha egy szokásos plakáthelyen, mondjuk a HÉV ablakából, előtte elsuhanva pillantanánk meg, ügyes reklámként hatna: mint a szokásos sorozatok első darabja – a terméket magát még nem ismerjük, de a jövő héten már biztos ott lesz a képen az is.

A gyakorlat azt mutatja, hogy a művészet vagy idomul a médiumhoz, vagy enged a reklám befolyásának. Az óriásplakát a várakozással ellentétben kevéssé áthatolható műfajnak bizonyul. Az @®©-kiállítás plakátjaitól sem várható el – mivel nem ebből a célból készültek –, hogy megállják a helyüket a reklám környezetében, de végigtekintve a pályázatokon, valószínű, hogy hatásuk sem az ismétlés, sem a gyors befogadás révén nem növekedne.

„Hosszú távon az a célunk, hogy megtanítsuk vizuálisan gondolkozni az embereket, hogy mint befogadó elvárjanak bizonyos szintet a képalkotóktól..." (Geszti Péter). Ez a vízió, ha általánosságban kissé reklámízűen túlzó is, bizonyos részterületeken érvényes lehet. Ha a művészet és reklám közötti spárgamutatvány nem is sikerülhet, tekintsük végig azokat területeket, melyeken az @®© a második év tapasztalataiból kiindulva megmozdított vagy elindíthat valamit.

Magyarországon a kulturális szféra megbízásainak gyérülésével és a piac kialakulásával az utóbbi évtizedek plakátművészeti hagyománya megszakadt. Egy olyan nemzetközileg is elismert plakáttervező, mint Pócs Péter, az elmúlt években csupán kis példányszámú sajtkereskedés-hirdetéseivel hívhatta fel magára a figyelmet. Az @®© a reklám globális képi nyelvét nem változtathatja meg, de ahhoz talán időben jött, hogy az egyre növekvő számú lokális hirdetés képi világára felszabadítólag hasson.

Az @®©, úgy tűnik, jótékony hatást gyakorolhat a politikai plakát tetszhalott műfajára is. Abban a reklámkörnyezetben, amelyben kampány tárgya lehet a honi futball (úgy általában), nem is beszélve a hazánkat hirdető „sokkoló reklámról", minden tematizálási kísérlet egyben politika is. Nem véletlen, hogy a millennium és a nemzet a megadott témák közé került, és az sem véletlen, hogy az NKÖM idén nem támogatta a rendezvényt, hiszen egyetlen hatalomnak sem erős oldala a humorérzék. Nagy nyereség a Comintern Supergroup feltűnése, bárkit takarjon is a név. A köröm alá bekarcolt Strike felirat a kiállítás talán legnagyobb ötlete, ami ha utcára kerülne (kortól és kontextustól függően – bár itt és most szépségét épp a függetlenség adja) plakátklasszikussá válhatna. A valamikori fiatal demokraták (mellesleg @®© generáció) régi, híres plakátját idéző alkotás Klaus Staeck, a műfaj egyik legérdekesebb, legradikálisabb, baloldali érzelmű alakja munkásságát idézi. Staeck ellen hosszú pályafutása során plakátjai miatt eddig 41 per zajlott, melyek mindegyikét a német alkotmánynak a vélemény szabadságára vonatkozó pontjára hivatkozva nyerte meg. A különböző autoritások eddig közel 100 kiállítását tiltották be vagy akadályozták meg. A pálya itthon egyelőre teljesen nyitott.

Bár a kilencvenkilenc kép soknak tűnik, a képi világok tetszőlegessége tulajdonképpen környezetünk lenyomatát nyújtja. Ebből a szempontból az egész rendezvény valóban, ahogy Bakos Gábor fogalmaz, műtárgy: a valóság – a reklám és az @®© szemüvegén át.

A tavalyi legnépszerűbb és egyben a fődíj miatt emlékezetünkben leginkább megragadt téma a 3 szoba, 3 gyerek, 4 kerék a klisék elleni küzdelemről szólt. Idén már a megadott tematika következtében is leginkább az imázsunk védelme áll a középpontban. A téma legegyszerűbb, egyben legfinomabb megfogalmazása Miltényi Tibor A magyarok zsenik című plakátja. Egy valamikori hétköznapi családi fotó, egy egyszerű reklámkijelentéssel párosítva. A reklám működésének egyik alapsémája: a kép és a szöveg közötti feszültség teszi élővé a mondanivalót, amelyet csak erősít a privát fotó felhasználása.

A reklámkészítők is elismerik, hogy a reklámok nagy többsége ugyanarra a kaptafára készül: 4-5 alapötlettel le lehet fedni a hirdetések kilencven százalékát. Valószínűleg ugyanez igaz a speciálisan az @®© pályázatára készült reklámok esetében is. Gyakoriak a nyelvi ötletek, megvan az édeskés életörömöt sugárzó reklámok kritikája, de a kiállított plakátok nagy része mégiscsak azt a régi reklámos bölcsességet illusztrálja, amely szerint egyetlen jó ötlete mindenkinek van. Másrészt viszont kár lenne, ha nem kapna nyilvánosságot például a Ha nyerünk, felezünk! szemtelen humora, vagy Kiss Attila és Szlanka Viktor metrószakaszjegyes plakátja, amelyet elsősorban a nagyon erős kép visz el. Telitalálat Körizs Imre és Tálas Róbert hajnali sörreklámja, amelyben megvan minden oldal kényes egyensúlya – az ötlet, a vizuális megjelenítés, de mindez talán túl jól összeáll ahhoz, hogy helyet hagyjon a továbbgondolásnak.

Ez volt a második év, a bajnokság átalakulóban.

Mélyi József

Mulasics László emlékezetére (1954–2001)

„Halotti csend". Négy évvel ezelőtt, Mulasics László képeiről írva gyanútlanul ezt a kifejezést használtam. Ezt véltem fölfedezni már a nyolcvanas években készült festményein is, amelyek a „heves festészet" stílusjegyeit viselték magukon – a magyarok közül ő volt az egyik legmeggyőzőbb, Európa-szerte, sőt még a Távol-Keleten is jól ismert képviselője ennek az irányzatnak. Akkoriban előszeretettel alkalmazott képi idézeteket; s ezek, miközben egymásra rakódtak, szabályos falat építettek a festmények köré. Azok belső magja láthatatlan lett, miközben mégis érzékelhető maradt. A kilencvenes években festett műveiben megváltozott a „mag" és a „fal" viszonya. Mulasics egyre láthatóbbá tette a belső középpontot, amely képei centrumául szolgált, de továbbra sem mondott le arról, hogy ne építsen egyfajta „falat" képei köré. Fal volt ez is, mégha átlátszó üvegfal is. Rendkívül visszafogott ember volt Mulasics László; különlegesen tapintatos és szemérmes. Belső szükséglete volt az a csend, amelybe képeit beburkolta – bármit festett, végső soron mindig a csendet festette meg. Sérti a nyelv szabályait ez a mondat; én mégis kifejezőnek érzem.

Ennek a csendnek a képzetét csak fokozta a Mulasics által alkalmazott technika, a viasz használata, az enkausztika, ami először az egyiptomi múmiafestészetben jelent meg. A viaszfesték eleve időtlenséget és mozdulatlanságot sugall. Mintha mindaz, amit megfestenek vele, borostyánba zárulna. Ugyanakkor melegséget is sugároz ez az anyag: puha, bársonyos, szinte bizsergeti a tapintóérzéket, mindent éltető meleggel burkol be és lassú, alig észlelhető mozgásra késztet.

Azok a lebegő formák, amelyek Mulasics képeinek terét benépesítik, egyszerre hatnak törékenyeknek és mégis súlyosaknak, megváltoztathatatlanoknak. Szilárdan állnak, egy helyben – és közben mintha egyfolytában süllyednének egy ismeretlen cél felé. Olyan benyomást keltenek, mintha álombeli töredékek lennének. Azzal a megszorítással, hogy Mulasics képeinek álomvilága nehezen választható el a tökéletes éberség állapotától. A művészt soha nem hagyta cserben az ébersége. Józanul festett önfeledt képeket, éles látással teremtett elmosódott látványokat, a határok biztos ismeretében jelenítette meg a határtalant.

A festményeit benépesítő titokzatos alakzatokat, látványtöredékeket nézve mindig eltöprengek, hogy ezek a különös formák, hol sötét, hol vörös, hol ezüstösen csillogó, hol ólmosan szürke lebegő és úszó alakzatok miféle ismeretlen, rejtve tartott nagy élmény szilánkjai lehetnek. Eredeti helyükre egyedül Mulasics tudná visszaillleszteni őket. A nézőnek a találgatás marad – és a keresés öröme, meg az alászállás izgalma. Mert Mulasics képei, ha kellő figyelemmel nézem őket, arra késztetnek, hogy saját magamban mélyedjek el. Hátha ott nyomára bukkanok olyan élményeknek, amelyek rokoníthatóak az ő festményei mögött húzódó élményvilággal. Képein ugyanis archetípusok jelennek meg, amiket nem tematikusan rögzít, hanem mint energiaforrásokat jelenít meg. Személytelenek ezek az alakzatok, ugyanakkor rendkívül intim benyomást is keltenek. Nem ellentmondás ez. Sokszor éppen a személytelen a legszemélyesebb: kerülőúton segít következtetni arra, ami személyes, bensőséges. A szemérmesség, amit Mulasics Lászlóra emlékezve újfent hangoztatnom kell, emberibb és megragadóbb tud lenni, mint a nyílt kitárulkozás, ami akár még riasztó is.

Képeinek összhatása mindig az egyensúlyé. Mulasics folyamatosan ezt az egyensúlyt kereste: meddig fokozható valamilyen hatás és ellentét anélkül, hogy megbomlana a kép egészének a harmóniája? Minden mozogni és terjeszkedni látszik a képein. És mégis, minden nyugalmat is áraszt. A nézőt otthonos érzéssel töltik el. Miközben ugyanis a festő ismeretlen terepre hívja nézőit, vezeti is őket. Egyfajta kalauz a festészete: látványkalauz, lélekkalauz.

Ez az ismeretlen terep most, hogy meghalt, nevet kapott. Ám ettől nem lett ismerősebb. A „halotti csend" kifejezést, amit annak idején használtam, szívem szerint visszavonnám. Nem tehetem. Nehezen fogok tudni ránézni Mulasics bármelyik képére úgy, hogy először ne a „halál" jusson eszembe – immár nem metaforaként. Második nézésre azonban igyekszem megfeledkezni róla. És biztos vagyok benne, hogy a festményeit akkor jelen idejű, a haláltól nem fenyegetett képekként fogom látni, a magyar festészet történetének jelentős alkotásaiként.

Földényi F. László

(Mulasics Lászlót július 27-én a Farkasréti temetőben helyezték örök nyugalomra.)

ÉLET ÉS IROD.

Kádár jobb volna, mint a mostani kultuszminiszterünk.
Megrökönyödve néztünk egymásra, demokraták. Nem.

ORAVECZ IMRE:

Szen

A szemét egyidős az emberiséggel. A természet nem termel szemetet. Az csak azután lett, hogy fajunk megjelent a bolygón. Az a szemét, az ősszemét azonban még kizárólag növényi eredetű, vagyis szerves anyagokból állt. Magától elbomlott, és visszakerült a nagy körforgásba. Ez a paradicsomi állapot sokáig, szinte egészen az újkorig tartott, és akkor ért véget, amikor megszületett a modern ipar. A modern ipar már valódi szemetet állít elő, szennyezőt, emberre, környezetre károsat, újra felhasználhatatlant. Ám ez jó darabig nem okozott gondot, mert az emberiség a haladás, a fejlődés téveszméjének lázában égve nehezen fogta fel, hogy maga alatt vágja a fát. Erre az apróságra csak a XX. században jött rá, és azóta próbál tessék-lássék módon tenni valamit az újfajta szemét ellen.

A modern ipar szerencsére nem gyűrt mindjárt maga alá mindent. Bekebelezte a városokat, a városok környékét, de a falvakat, az úgynevezett vidéket, legalábbis Magyarországon, sokáig békén hagyta. Ugyanezért errefelé sokunk jóval tovább, egészen a múlt század második feléig leledzett ebben a már nem paradicsomi, de még mindig normális, szinte idillinek tekinthető állapotban. Falun születtem és nőttem fel a 40-es, 50-es években. És elmondhatom magamról, hogy ismertem ezt az organikus szemetet termelő, azaz szemét nélküli világot. Középpontjában a földműves állt, aki semmi olyant nem hozott létre, amit ne tudott volna ő maga vagy a természet hasznosítani. Növénytermesztéssel és állattenyésztéssel foglalkozott, és csak egyszerű gépeket használt. A növények termését, az állatok húsát elfogyasztotta. Ami fogyasztásra alkalmatlannak bizonyult, vagy amit nem ettek meg az állatai, vagy ami semmi másra nem volt már jó, az volt a hulladék, a szemét. De az sem veszett kárba. Az a termés betakarítása után vagy kint maradt a földeken és később beszántódott a talajba, vagy ha otthon keletkezett, a trágyadombra került, onnan pedig az állati ürülékkel és az alomszalmával tápanyaggá összeérvén megint ki a határba.

Ez emberfajta ma már szinte egytől-egyig halott példányai természetesen nem vetettek mindent a trágyadombra. Az ekétől kezdve a kerékabroncson át a lópatkóig sok eszközük volt vasból is, amelyet valami távoli kohó állított elő. Ha azok használhatatlanná váltak, akkor az udvar valamely félreeső zugában kötöttek ki, ahol aztán megette őket a rozsda. Ily módon, lassan és másképpen ugyan, de azok is csak visszajuttak a földbe, amelyből egy távoli bányában érc alakjában vétettek. Oda vándoroltak a zománcukat vesztett és többszörösen kilyukadt, de már foldozhatatlan üstök, vödrök, fazekak, lábasok, serpenyők is, és hasonló átalakuláson mentek keresztül.

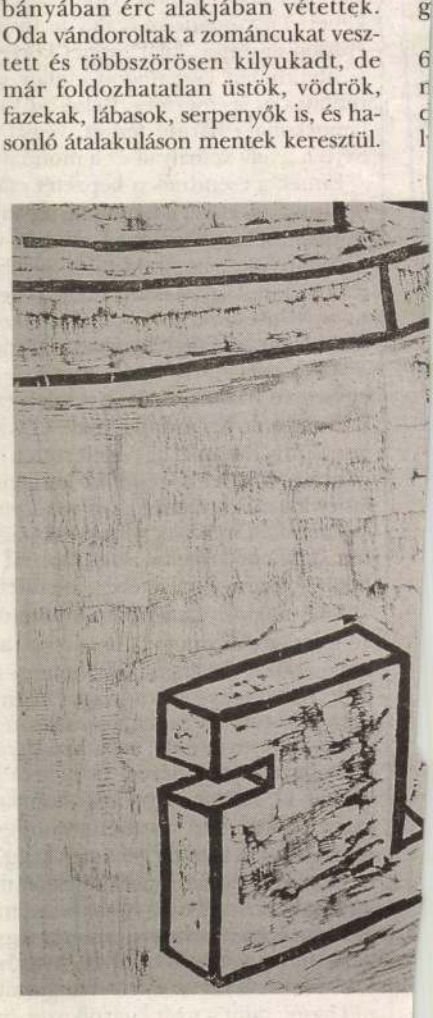

Ezen kívül más ipari eredetű szemét nem nagyon volt. Újság kevés helyre járt, és ha kiolvasták, begyújtottak vele, nyomdafestékmentes széléből meg cigarettát sodortak, vagy vécépapírnak használták az egyre inkább háttérbe szoruló kukoricacsutka helyett. A tűzben végezte a csomagolópapír is. Karácsonykor nem teltek meg vele dugig a szemetesvödrök. Ámbár szemetesvödör sem volt, hanem csak szemeteslapát. Ami hulladék a házban főzés közben vagy másképp keletkezett, az a takarítás eredményeképp összegyűlt porhoz hasonlóan azon utazott egyből, közbenső állomás nélkül a trágyadombra. A

A Magyar–Japán Művész Klub
tisztelettel meghívja Önt a

KELETI INSPIRÁCIÓK

című kiállításra a

Sándor Palota
ideiglenesen kialakított térsorába
(Budavári Palota, Szent György tér 1–2.)

Megnyitó:
1995. június 19-én 18 órakor

A megnyitón közreműködik a Tomkins énekegyüttes

A kiállítás megtekinthető 1995. július 8-ig.

A kiállítást támogatta a Nemzeti Kulturális Alap

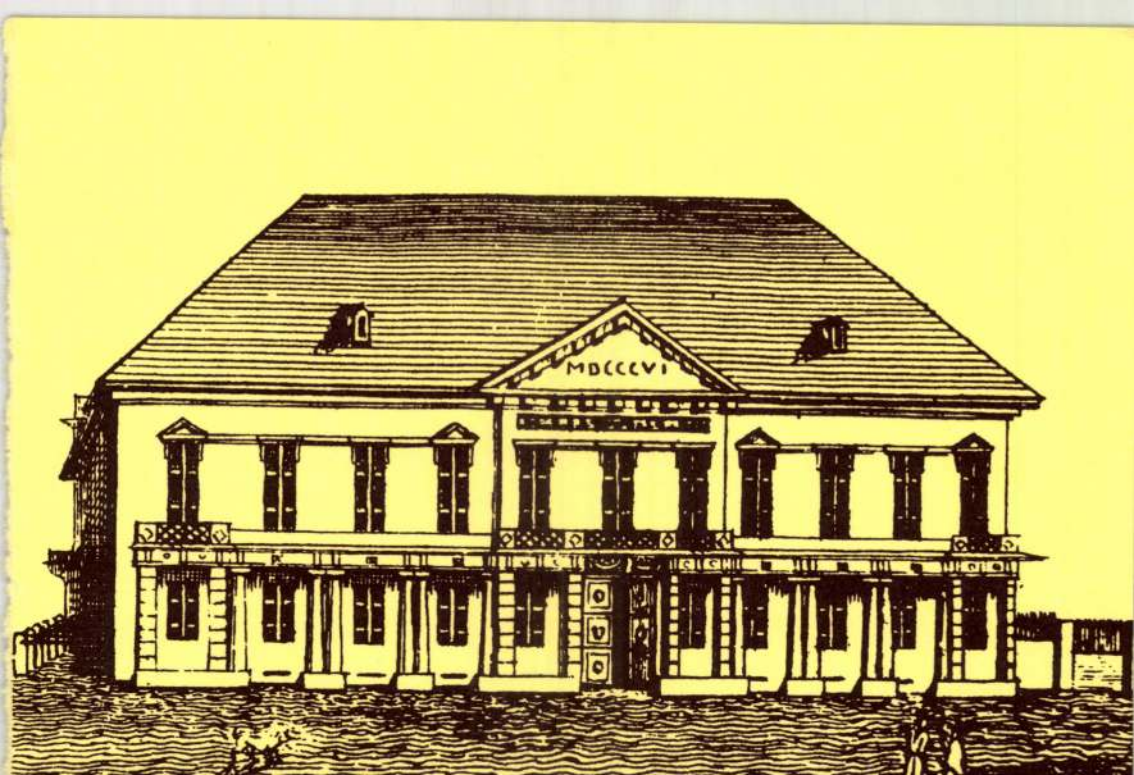
MDCCCVI

A kiállító művészek:

BAK IMRE, BOHUS ZOLTÁN, BULLÁS JÓZSEF,
DEIM PÁL, FARKAS ÁDÁM, FEHÉR LÁSZLÓ,
HENCZE TAMÁS, KEMENCZKY JUDIT, LUGOSSY MÁRIA,
MULASICS LÁSZLÓ, NÁDLER ISTVÁN,
RÁKOSSY ANIKÓ, TÖLG-MOLNÁR ZOLTÁN

MULASICS LÁSZLÓ

Mulasics László

Lásd: Átrium 96/6 → Zaborszky Gábor

Művészi tér-képek

A Műcsarnok meghívja Önt

MULASICS LÁSZLÓ

festőművész
kiállításának megnyitójára

Megnyitja:
Frank János

1989. március 14-én,
kedden délután 5 órakor

Dorottya Utcai Kiállítóterem
Budapest V., Dorottya utca 8.

A kiállítás megtekinthető:
1989. március 14 – április 8.

MUCASICS LÁSZLÓ

Bogácsi Erzsébet: Mi szem-szájnak
Népszadadság 2000. jun. 28

———(1 ɔN

ɔcs, [1918.] XI. 14. ———>|

st - négy heti itttartózkodás után -
hogy vidékre költözött, és csak
y egyenlőre Pesten marad.[2.]
n kizárólag művészeti és tudományos
olitikai és subjectiv-ethikai él-

:"-nak szellemét és tudományos ten-

SMOHAY JÁNOS ALAPÍTVÁNY

MULASICS László

Az István Király Múzeum

meghívja Önt

MULASICS LÁSZLÓ
Smohay-díjas festőművész
kamarakiállítására.

A kiállítást bemutatja
és a Smohay Alapítvány
199o. évi díját átadja,

NÉMETH LAJOS
tanszékvezető egyetemi tanár
a curatórium tagja,

199o. szeptember 28-án
pénteken délután 5 órakor
a Várostörténeti Múzeumban
/Csók István u. 17./

F.k.: Kovács Péter AR-Nyomda 9oo9297

István Király Múzeum
8001 Székesfehérvár
Gagarin tér 3.
DÍJELŐLEGES

Timár Árpád
művészettörténész

Budapest IX.,
Üllöi u. 119.
1091

A Műcsarnok meghívja Önt

MULASICS LÁSZLÓ

festőművész
kiállításának megnyitójára

Megnyitja:
Frank János

1989. március 14-én,
kedden délután 5 órakor

Dorottya Utcai Kiállítóterem
Budapest V., Dorottya utca 8.

A kiállítás megtekinthető:
1989. március 14 — április 8.

A FÉSZEK GALÉRIA ÉS A META R GALÉRIA

tisztelettel meghívja a

POZICIÓK * POSITIONEN

kiállítássorozat következő megnyitójára

ONA B. ÉS MULASICS LÁSZLÓ

kiállításmegnyitója 1989. április 17-én 15 órakor lesz a

FÉSZEK GALÉRIÁBAN.

Megnyitja:

NÉRAY KATALIN művészettörténész

Megtekinthető IV. 17-től V. 29-ig szombat, vasárnap és az ünnep napok kivételével a FÉSZEK GALÉRIÁBAN (Budapest, Kertész utca 36.) naponta 14–20 óra között

POZICIÓK / POSITIONEN

2

UNGARN ZEIT KUNST

Bernát András
Fehér László
Köves Éva
Mulasics László
Szirtes János
Olescher Tamás
Ösz Gábor

A címoldalon:
Fehér László: „A patak partján", 1991.

MULASICS László

Konrad-Adenauer-Stiftung

VIGADÓ GALÉRIA

A Konrad-Adenauer-Stiftung
és a Vigadó Galéria tisztelettel meghivja
Önt 1993. március 18-án 17 órára az

UNGARN ZEIT KUNST

c. kiállitás ünnepélyes megnyitójára,
valamint az azt követö fogadásra

A kiállitást megnyitja:
Dr. Lothar Kraft a Konrad-Adenauer-Stiftung
fö ügyvezetöje

Bevezetöt mond:
Dr. Beke László müvészettörténész

Zenei improvizáció:
Pege Aladár nagybögö müvész

A kiállitás megtekinthetö:
1993. április 3-ig – hétfö kivételével – naponta 10-töl 18 óráig

Die Ausstellung wurde gefördert durch die
Bayerische Landesbank, München

Konrad
-Adenauer-
Stiftung

Öffentlichkeitsarbeit
Rathausallee 12 · 5205 St. Augustin 1 · Tel.: 02241/246436

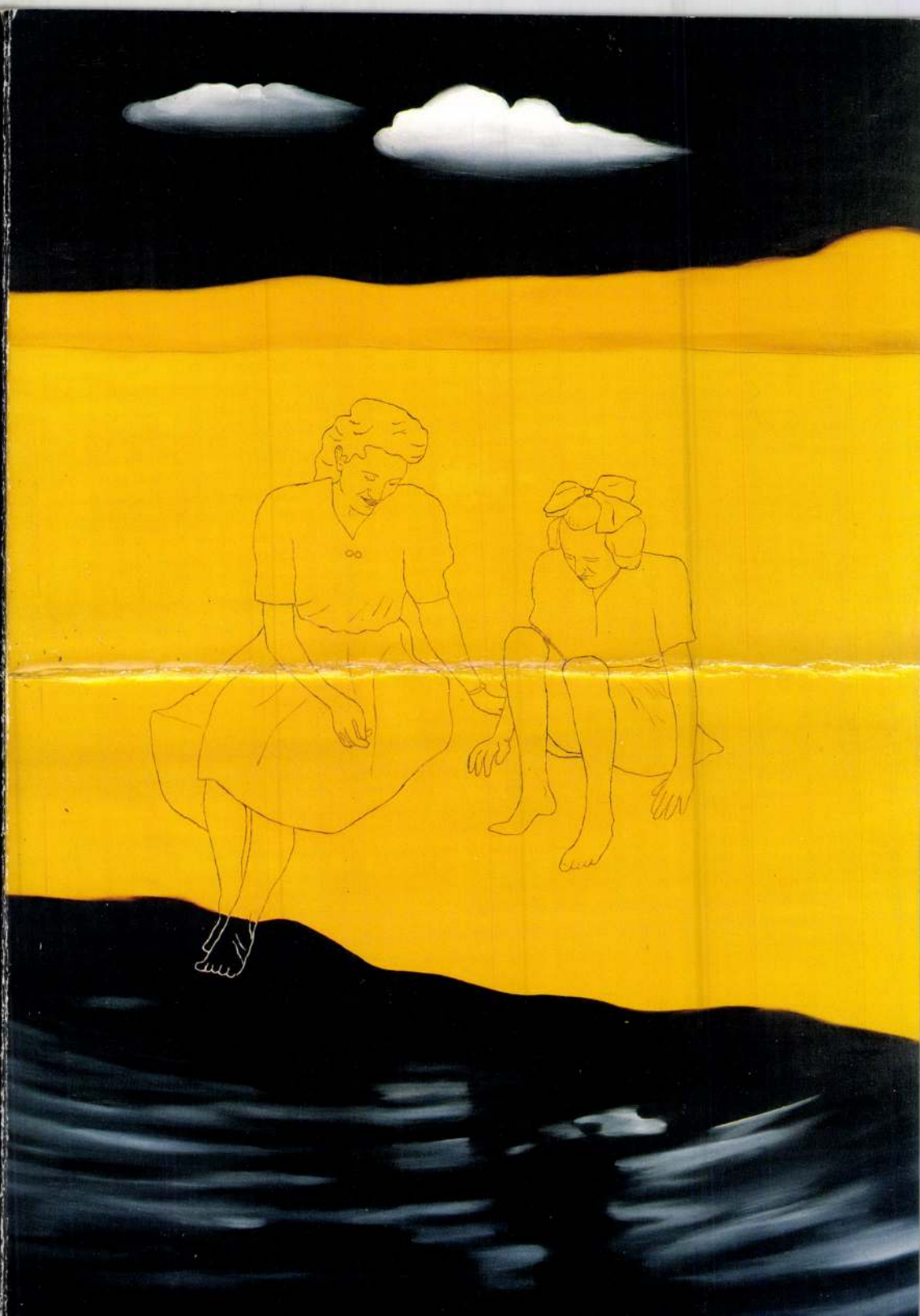

Még főiskolás volt, amikor 1982-ben megnyílt az új festészet átfogó, nagy kiállítása Berlinben, és ugyanebben az évben jelent meg A. B. Oliva könyve, a Transavantgarde. 1984-ben az Ernst Múzeumban megrendezték a Frissen festve című kiállítást, és elindultak a posztmodernről szóló viták. Euforikus szellemi légkör bontakozott ki; a negyven évig tartott politikai rendszer a végéhez közeledett. Mulasics László és pályatársai bemutatkozási lehetőségeit egy fiatal művészettörténész, Hegyi Lóránd aktivitása segítette.

A történelem torz fintora, hogy a folyamatot éppen a rendszerváltás, az új művészetpolitika törte meg. Mulasics tehetségét, emberi, művészi komolyságát mutatja, hogy a változó, romló külső körülmények nem szakmai elbizonytalanodást, hanem inkább elmélyülést eredményeztek nála. Kialakult karakteres, sajátos világa, amely már magában foglalta azokat a jelentésrétegeket – archaikus motívumok, időtlenség, erős konceptualitás – és a sajátos anyaghasználatot, a felületmegmunkálás vizuális érzékenységét, amelyekről azonnal felismerhetők munkái. 1999-ben a berlini Akademie der Künste, majd a budapesti Fészek Klub kiállításán is láthatók voltak azok a festmények, amelyek ereje, frissessége megmutatta, milyen különleges helyet foglal el Mulasics László a hazai művészeti életben.

Bak Imre
festőművész

Ha tömören kellene megfogalmaznom, hogy mi ragad meg Mulasics László festészetében, akkor mindenekelőtt festményei felületének a lenyűgöző érzékiségét említeném. Az olajfesték önmagában is érzéki anyag; Mulasicsot azonban ez mintha nem elégítette volna ki. Az enkausztika ősi technikája nála részben annak a technikai természetű kíváncsiságnak a jele, ami a kilencvenes évek második felében festett képei többségén tematikusan is megjelent. Egy mélységes, szinte romantikus vágyódás nyilvánult meg e technika alkalmazásában. Olyan vágyódás, amit az ember érez, anélkül hogy tudná, mire is irányul. Ezzel magyarázom azt a végtelen csendet, nyugalmat, amely képeiből árad. A viasztechnika segítségével egészen különös hatást tudott kelteni: mintha egy áttetsző jégpáncél mögé rejtette volna mindazt, amit megfestett – jégpáncél mögé, amely azonban nem érdes és hideg, hanem puha és meleg. Néha még ennél is többre volt képes. Legjobb műveiben nem a „témát" fedi ez a páncél, hanem fordítva: a néző érzi magát egy végtelen és áttörhetetlen jégréteg mögé zárva. Mintha egy hatalmas üvegharang borulna rá. Képeinek felületét nézve, sőt tapintva, rendszerint ilyen érzés fog el. S ekkor még egy szó sem esett arról, hogy mit is festett, mit rejtett e mögé a felszín mögé. De lehet, hogy a jelentős festők esetében ez másodlagos; végül is nem baj, ha az ember annyira belemélyed a felszínbe, hogy végül maga sem tudja, van-e még értelme felszínről, felületről meg mögöttes „témáról" beszélni.

Földényi F. László
esztéta

Mulasics László: Interferenciák III., 2001
olaj, viasz, vászon, 200x160 cm

Mulasics Lászlót 1984-ben éppen a csúcsán érte el az új festészet sokakat magával sodró hulláma, ő azonban csak egy pillanatra bízta magát erre az áramlatra. Meglepő is, milyen gyorsan talált rá arra az útra, amely a Mulasics-művek független belső törvényrendszeréhez vezette. Szakított korai festményeinek expresszív figuralitásával, az emberi alak, a történet és a história vizuális játékaival. Csendesen, csaknem észrevétlen, kerek tárcsa – távoli másat, megsejtve a kompozíció kiszámított egyensúlyát. A festmények óvatosan, fegyelmezetten tárgyilagosak, de a közeg, amelyben megjelennek, ünnepélyes és archaikus zengésű. A nyolcvanas évek végén az enkausztika révén találta meg ezt a hangot, és azt a lágy fényt, mely mindvégig enyhítette kompozícióinak szűkszavúságát és szigorúságát. Igazán jelentős egyéni, gyűjteményes kiállításra élete során nem kapott lehetőséget, pedig csak ez mutathatná meg kivételes értékeit.

Kovalovszky Márta
művészettörténész

Erdély Miklós mondta a hetvenes években, hogy a világ változását azon lehet leérni, mennyire nem használjuk már azt a fogalmat, hogy „rendes ember". Valahogy értelmét vesztette, kifejezetten ironikussá vált ez a kifejezés. Az azóta eltelt idő csak még inkább aláásta ezt a kategóriát, amelynek szerintem egyik utolsó képviselője volt Mulasics László.

Az utóbbi évekig alkalmi munkakapcsolat volt a Várfok Galéria és közötte, s csak két-három éve fonódott szorosabbá az együttműködésünk. A nyolcvanas években pályára állt nemzedékből Mulasics azok közé tartozik, akik ma is érvényes műveket hoznak létre, egyszóval a mi időnkben élő „kortársunk" tudott maradni. Ez lemérhető volt a nemzetközi művészeti vásárokon is: a madridi ARCO-n, a párizsi FIAC-on egyaránt érezhető érdeklődés nyilvánult meg munkái iránt.

Mulasics szerintem úgy vált posztmodernné, hogy közben modernista motívumokat, képstruktúrát használt, és úgy maradt aktuális, a korhoz adekvát alkotó, hogy észre sem vette ezt. Képeinek sajátossága, az enkausztika és a fémfóliák alkalmazása különleges a magyar képzőművészetben. A felhasznált technikákkal Mulasics ösztönös előfutára volt azoknak a kilencvenes évek technológiai lehetőségein alapuló ipari-printeres képalkotó eljárásoknak, amelyek több színből, több rétegből a képfelületen keverve állítják elő a művet. Szeptemberi szezonkezdő kiállításunkat az ő tárlata nyitotta volna meg az XO Galériában. Elképzelt kiállításának idején a galéria falai üresen maradnak.

Szalóky Károly
galériatulajdonos

Mulasics László: Interferenciák II., 2001
olaj, viasz, vászon, 200x160 cm

költözik Pécs
szeti ügyekke
telep szervez
a Pécsi Műhe
túrházában.
Lantos Feren
köti, de legal
lis utazásokh
si átállással n
bet dolgozik
szont megala
mán lassan é
nalai is. A ny
Károly és Lar
szettörténeti
egészültek ki
az akkor még
látás és eszk
1986-ban ku
és amikor 1
gyűjteményr
lán nem is tu
dagodik a vá
kellett átváll
is létkérdés
Mi az, ami
előtt a nyo
Tibor, Bak I
Sándor, Kel
Gáyor Tibor,
nyi válogatá
munkáiból,
Zalaváry Józ
a kilencvene
sok Gaál Józ
Ottótól, Vár
A kilencve
szen a mű
ajándékozás
velődési Mi
vel a minőse
rültek ide S
kái, Barabás
helynek szá
vásos rends
megint csak
moróczky T
Gábor, Szép
na, Szabó D
A 2001-es
gyobb szabá
Ágnest, Kes
ter Jánost –
lat fogta egy
gal és erudí
Géza, az ex
a szóban for
téneti vizsg
klasszicista
Mi is hát
múzeum, ir
elképzelése
relmes gond
ellenére, va
ber 15-ig te

Antik Enteriőr 2001
VIII. Magyarországi Régiségkiállítás és Vásár
Műcsarnok
2001. november 22-25.

Festmény- és műtárgyfotózás
Budapest U., Falk Miska utcai műteremben - vagy akár Önnél!
Film mérete kívánsága szerint: 24x36 mm, 6x7 cm és 4x5 inch
Bipolár technika is.
Mike Károly fotográfus, H.P.D.C.
Időpont-egyeztetés:
T:31 21 328 • mikefoto@matavnet.hu

ORGOVÁN GALÉRIA
régiségek boltja
RÉGI és KORTÁRS ÉRTÉKEK, MŰTÁRGYAK ADÁSVÉTELE
1055 Bp., Szent István krt. 5.
Tel./fax: 331-3373

MULASICS LÁSZLÓ

Mulasics Lászlóra emlékezve

Üvegharang

Július 16-án 47 évesen elhunyt Mulasics László festőművész. Összeállításunkban kollégái, barátai idézik fel pályáját és művészetét.

Mulasics László tizenhét éves pályafutása (1984-ben végzett a Képzőművészeti Főiskolán) lendületesen indult. 1985-ben már részt vett a Három generáció és az Új szenzibilitás III. kiállításokon. Ezeket azután követték a külföldi szereplések is. 1987 – Dortmund, Berlin, 1988 – London, Bécs, majd Aachen, Szöul, Tokió. 1993-ban a velencei biennáléhoz kapcsolt szekcióban állított ki.

Még főiskolás volt, amikor 1982-ben megnyílt az új festészet átfogó, nagy kiállítása Berlinben, és ugyanebben az évben jelent meg A. B. Oliva könyve, a Transavantgarde. 1984-ben az Ernst Múzeumban megrendezték a Frissen festve című kiállítást, és elindultak a posztmodernről szóló viták. Euforikus szellemi légkör bontakozott ki; a negyven évig tartott politikai rendszer a végéhez közeledett. Mulasics László és pályatársai bemutatkozási lehetőségeit egy fiatal művészettörténész, Hegyi Lóránd aktivitása segítette.

A történelem torz fintora, hogy a folyamatot éppen a rendszerváltás, az új művészetpolitika törte meg. Mulasics tehetségét, emberi, művészi komolyságát mutatja, hogy a változó, romló külső körülmények nem szakmai elbizonytalanodást, hanem inkább elmélyülést eredményeztek nála. Kialakult karakteres, sajátos világa, amely már magában foglalta azokat a jelentésrétegeket – archaikus motívumok, időtlenség, erős konceptualitás – és a sajátos anyaghasználatot, a felületmegmunkálás vizuális érzékenységét, amelyekről azonnal felismerhetők munkái. 1999-ben a berlini Akademie der Künste, majd a budapesti Fészek Klub kiállításán is láthatók voltak azok a festmények, amelyek ereje, frissessége megmutatta, milyen különleges helyet foglal el Mulasics László a hazai művészeti életben.

Bak Imre
festőművész

Ha tömören kellene megfogalmaznom, hogy mi ragad meg Mulasics László festészetében, akkor mindenekelőtt festményei felületének a lenyűgöző érzékiségét említeném. Az olajfesték önmagában is érzéki anyag; Mulasicsot azonban ez mintha nem elégítette volna ki. Az enkausztika ősi technikája nála részben annak a technikai természetű kí-

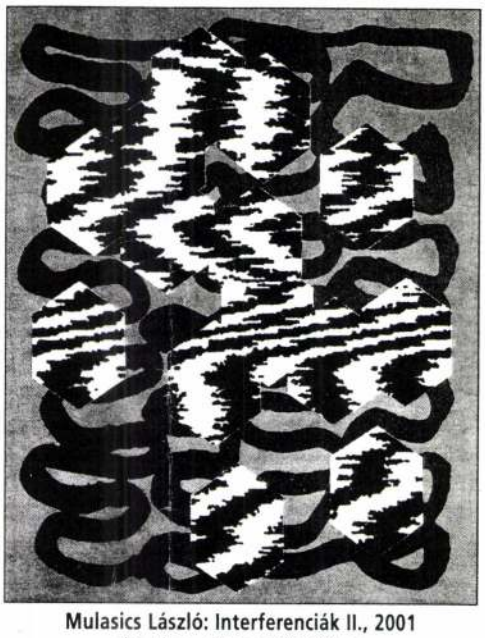

Fotók: Sulyok Miklós

Mulasics László: Interferenciák II., 2001
olaj, viasz, vászon, 200x160 cm

egy áttetsző jégpáncél mögé rejtette volna mindazt, amit megfestett – jégpáncél mögé, amely azonban nem érdes és hideg, hanem puha és meleg. Néha még ennél is többre volt képes. Legjobb műveiben nem a „témát" fedi ez a páncél, hanem fordítva: a néző érzi magát egy végtelen és áttörhetetlen jégréteg mögé zárva. Mintha egy hatalmas üvegharang borulna rá. Képeinek felületét nézve, sőt tapintva, rendszerint ilyen érzés fog el. S ekkor még egy szó sem esett arról, hogy mit is festett, mit rejtett e mögé a felszín mögé. De lehet, hogy a jelentős festők esetében ez másodlagos; végül is nem baj, ha az ember annyira belemélyed a felszínbe, hogy végül maga sem tudja, van-e még értelme felszínről, felületről meg mögöttes „témáról" beszélni.

Földényi F. László
esztéta

Mulasics László: Interferenciák III., 2001
olaj, viasz, vászon, 200x160 cm

revétlenül adta tudtunkra 1988 táján, hogy a világ ezentúl mást jelent számára: kimeríthetetlen „ásatási területet", mely az emlékezet mélyén heverő „leletanyag" valóságával folytatott festői küzdelem és megbékélés lehetőségeit kínálja. Lefújta „az évmilliók halott hamuját" (Pilinszky) a múltba süppedt tárgyakról és egyszerű, tiszta, súlyos formákat talált helyükön, e tárgyak lenyomatát, emlékét. Belőlük építette képeit egy szikár rend szabályai szerint: a motívumok körvonala zárt, de a képzelet szabadon mozoghat a síkon, felismerve egy-egy konkrét részlet – templomrajz, szögletes keret, kerek tárcsa – távoli mását, megsejtve a kompozíció kiszámított egyensúlyát. A festmények óvatosan, fegyelmezetten tárgyilagosak, de a közeg, amelyben megjelennek, ünnepélyes és archaikus zengésű. A nyolcvanas évek végén az enkausztika révén találta meg ezt a hangot, és azt a lágy fényt, mely mindvégig enyhítette kompozícióinak szúkszavúságát és szigorúságát. Igazán jelentős egyéni, gyűjteményes kiállításra élete során nem kapott lehetőséget, pedig csak ez mutathatná meg kivételes értékeit.

Kovalovszky Márta
művészettörténész

Erdély Miklós mondta a hetvenes években, hogy a világ változását azon lehet lemérni, mennyire nem használjuk már azt a fogalmat, hogy „rendes ember". Valahogy értelmét vesztette, kifejezetten ironikussá vált ez a kifejezés. Az azóta eltelt idő csak még inkább aláásta ezt a kategóriát, amelynek szerintem egyik utolsó képviselője volt Mulasics László.

Az utóbbi évekig alkalmi munkakapcsolat volt a Várfok Galéria és közötte, s csak két-három éve fonódott szorosabbá az együttműködésünk. A nyolcvanas években pályára állt nemzedékből Mulasics azok közé tartozik, akik ma is érvényes műveket hoznak létre, egyszóval a mi időnkben élő „kortársunk" tudott maradni. Ez lemérhető volt a nemzetközi művészeti vásárokon is: a madridi ARCO-n, a párizsi FIAC-on egyaránt érezhető érdeklődés nyilvánult meg munkái iránt.

Mulasics szerintem úgy vált posztmodernné, hogy közben modernista motívumokat, képstruktúrát használt, és úgy maradt aktuális, a korhoz adekvát alkotó, hogy észre sem vette ezt. Képeinek sajátossága, az enkausztika és a fémfóliák alkalmazása különleges a magyar képzőművészetben. A felhasznált technikákkal Mulasics ösztönös elő-

MULASICS László

Bemutatjuk

MULASICS LÁSZLÓ

új műveit

a Fészek Galériában

1992. március 6-án, pénteken 18 órakor

A kiállítást megnyitja:
Kozák Csaba

Megtekinthető: március 27-ig, naponta 2–8 óráig

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB
Budapest VII., Kertész utca 36.
Postacím: Budapest
Postafiók 8.
1400

F.k.: Galambos Tibor — Szövorg Ny.

DÍJELŐLEGES

Timár Árpád

14

Nefelejcs út 119.

1091

MULASICS László

PAPP Tibor: Első anyag. Mulasics László világa.
Életünk, 1989/4.
Életünk galéria, ill.

XX. sz. 45. a / Mesterek

an Palota, E épület) Buda középkori királyi várpalotája. Gótikus szobrok a budai királyi várpalotából. Régészeti ásatások Budapesten. Budapest a középkorban. Budapest az újkorban. Aquincum–Augusta Raurica – Élet a Római Birodalom két városában. Lengyel nyár – magyar ősz.

BUDAPESTI VÁROSVÉDŐ EGYESÜLET (VI., Eötvös u. 10. I. em.) Magyar népviseletes babák.

CORVIN MŰVELŐDÉSI HÁZ (XVI., Thököly szoborcsarnok. A divathölgy diszkrét bája – az elmúlt 100 év női fehérneműi. László Károly gyűjtemény.

KNOLL GALÉRIA (VI., Liszt Ferenc tér 10., I. em.) Mary Kelly Gloria Patri című kiállítása.

KORTÁRS MŰVÉSZETI MÚZEUM, LUDWIG MÚZEUM (Budavári Palota, A épület) Nemzetközi kortárs művészet.

KOSSUTH KLUB (VIII., Múzeum u. 7.) Tabák Lajos fotóművész Tisza-táji csendélet kiállítása.

művész kiállítása.

MESTER GALÉRIA (IX., Ferenc krt. … társ képző- és iparművészek alkotásainak kiállítása. Schrammel Imre keramikusművész kiállítása.

MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM (XIV., Városliget, Széchenyi-sziget, Vajdahunyad vára) A Magyar Mezőgazdasági Múzeum 13 állandó kiállítás keretében bemutatja a magyar mezőgazdaság történetét az őskortól napjainkig. A növény-

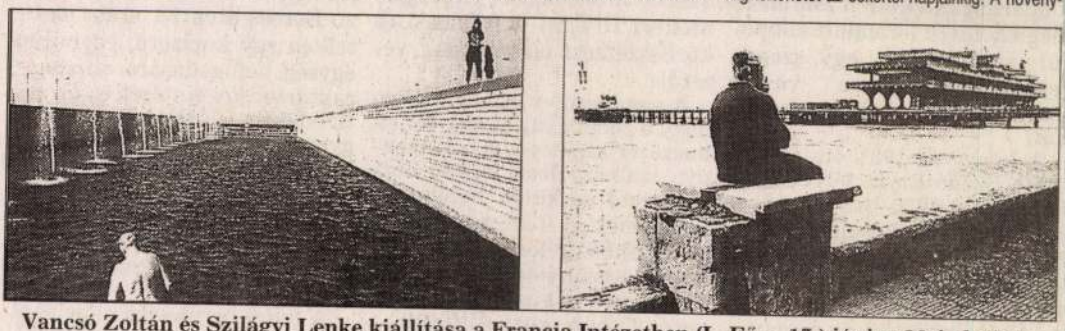

Vancsó Zoltán és Szilágyi Lenke kiállítása a Francia Intézetben (I., Fő u. 17.) június 20-ig látható

Mulasics tűnődései a Fészekben

Kortalan kínai férfi áll mellén összefont kézzel a tengerparton. Nézi a gyorsan emelkedő vízszintet. Nem esik pánikba, nem próbál kitérni vagy menekülni, hanem szemlél tovább. Rendíthetetlen nyugalommal.

Mulasics László is ilyen tűnődő alakja a kortárs magyar képzőművészetnek. Általában a Hegyi Lóránd által radikális eklekticizmusnak nevezett vonulathoz sorolják. Azokhoz, akik már elvetik az avantgárd haladáscentrikus szemléletét, és úgy igyekeznek előrelépni, hogy közben vissza-visszanyúlnak a múltba. Achille Benito Oliva kifejezésével élve egyfajta kulturális nomadizmust testesítenek meg, a művész szabadon vándorol időben és térben egyaránt, és közben tetszés szerint merít a különböző korok kulturális rétegeiből.

Mulasics mostani kiállításának alapja a Mi mindenről tűnődöm című sorozat. A három motívum a kortalan kínai férfialak, a kalász és a hullámzó vízfelület. Ezeket bontja ki változatos technikával és megközelítési móddal. Az egyik ilyen technika az enkausztika, az ókori görög és egyiptomi eljárás, amelyben a porfesték kötőanyagaként forró viaszt használtak.

A Fészek Galériában (VII., Kertész utca 36.) május 30-ig látható – kivétel nélkül az idén készült – képei vegyes technikával készültek: az enkausztika mellett kvázi fametszeteket és kvázi szitanyomatokat láthatunk. Játék a lehetőségekkel, ösztönzés a szabad asszociációkra, líraian és tökéletes ritmusérzékkel. Nem véletlenül járt Mulasics egykor zeneiskolába is.

J. B. Sz.

MULASICS

Népszabadság 1997.05.28

termesztés és állattenyésztés történetét bemutató kiállítások mellett erdészeti, vadászati, halászati, valamint természetvédelmi kiállítások várják a látogatókat. Papp Tibor fotográfus Üzenő természet című fotókiállítása. Hazánk mezőgazdasága diákszemmel.

MISSIONART & HAAS GALÉRIA (V., Falk Miksa u. 13., fszt. 2.) Nagybányai és XX. századi modern magyar festészet.

MOLNÁR C. PÁL MŰTEREMGALÉRIA (XI., Ménesi út 65.) Nyitva: keddtől csütörtökig 15–18 óráig, vasárnap 10–13 óráig.

MŰCSARNOK (XIV., Hősök tere) Magyar Szalon '97.

NAGY BALOGH JÁNOS KIÁLLÍTÓTEREM (XIX., Templom tér) Komendák Éva festménykiállítása.

NEOGRÁDY ANTAL MŰTERME Látogatható előzetes telefonbejelentés alapján: 275-9897.

NÉPRAJZI MÚZEUM (V., Kossuth L. tér 12.) A magyar nép hagyományos kultúrája. Kortárs izraeli fotográfia.

ÓBUDAI HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNY (III., Fő tér 1.) Kispolgári szecessziós enteriőr a Kőszegi-hagyatékból. Játéktörténet kicsiknek és nagyoknak.

ÓBUDAI PINCEGALÉRIA (III., Fő tér 1.) Fekete Balázs Faragványok című kiállítása.

ÓBUDAI TÁRSASKÖR GALÉRIA (III., Kis-

Bemutatótermeink és szervizeink:

1037 Budapest, Zay u. 26. Tel.: 388-2308
1065 Budapest, Bajcsy-Zs. út 57. Tel.: 153-2870
1095 Budapest, Soroksári út 38-40. Tel.: 216-1190
1149 Budapest, Mogyoródi út 32. Tel.: 220-5080

NISSAN RAPID Kft.

Itt a NIS

ALMERA
1 990 000 Ft-tól

Zenei gyűjtemény a Pálffy-palotában

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár központi épületegyüttesének csaknem hárommilliárd forint költségű rekonstrukciója után a zsúfolt és neglehetősen leromlott állapotú palota helyén egy szépen elújított, modern városi könyvtár várja majd az olvasókat.

A könyvtár 1931 óta működik a Szabó Ervin téren, a főváros által 1926-ban megvásárolt Wenckheim-palotában. A helyet azonban már évtizedekkel ezelőtt kinőtte a folyamatosan gyarapodó gyűjtemény. Az 1964. május 30-án megnyílt zenei gyűjteménynek már nem is találtak helyet a központi épületben, ezért a Fehérhajó utcában működik.

A főváros 1995 októberében a könyvtár használatába adta a Reviczky utca 2. szám alatti Pálffy-palotát. A megfelelő átalakítások után a két és fél ezer négyzetméteres műemlék épület földszintjére és első emeletére költözik a zenei gyűjtemény, a két felső szinten pedig az irodák kapnak helyet – mondta érdeklődésünkre *Szabó Józsefné*, a Főpolgármesteri Hivatal beruházási és közbeszerzési osztályának vezetője.

A nagy terület lehetővé teszi, hogy a zenei gyűjtemény teljes, húszezer kötetes könyvállománya szabadpolcon legyen hozzáférhető és külön helyiségbe kerüljenek a hangzóanyagok. A különböző termekben egyszerre ötvennyolcan foglalhatnak helyet, és huszonnégy hallgatóhelyhez közvetíthetik a hangot. Tíz kutatófülkében a használó kezeli az eszközöket.

A Pálffy-palota átalakítását és rendbehozatalát részben a zenei gyűjtemény eddigi helyiségeinek eladásából fedezi a főváros. Az épület átépítésére kiírt pályázat nyertese vállalta, hogy év végéig befejezi a munkát, így jövő év elején már új helyén fogadja a látogatókat az ország legnagyobb nyilvános zenei könyvtára.

A központi könyvtár teljes rekonstrukciós programja tartalmazza a könyvtárhoz tartozó Baross utca 18. szám alatti telken egy korszerű, egymillió egység befogadására alkalmas raktártorony építését is, ez évtizedekre előre biztosítja a gyarapodó állomány elhelyezését. A raktár mielőbbi felépítése azért is fontos, mert ez teszi lehetővé, hogy a könyvtár működése közben végezzék el a központi épület rekonstrukcióját.

A teljes beruházás nagyjából hárommilliárd forintba kerül. A pénzt a főváros egyedül nem képes előteremteni, ezért címzett állami támogatásért pályázik. Ehhez az kell, hogy november 15-ig, a pályázat beadásának határidejéig megkapják az építési engedélyt. Ennek nincs is akadálya, mert már készülnek a szükséges tervek.

A. G.

. 20. ☎ 202–5162, 202–5180 Faxinfó: 180–8611/1550##

MULASIC LASZLO

László Mulasics "Zwangsgespräch"

87, Enkaustika auf Leinwand, 180 x 140 cm

Galerie Gaudens Pedit, Bürgeraustraße 31,
9900 Lienz - Austria

A **FÉSZEK GALÉRIA**
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT
1999. NOVEMBER 30-ÁN 18 ÓRAKOR

MULASICS LÁSZLÓ

FESTŐMŰVÉSZ

DERÜLT FÉNY
CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

MEGTEKINTHETŐ: DECEMBER 30-IG, NAPONTA 14-19 ÓRA KÖZÖTT,
SZOMBAT, VASÁRNAP KIVÉTELÉVEL

A KIÁLLÍTÁS TÁMOGATÓI:
NEMZETI KULTURÁLIS ALAP
FŐVÁROSI KÖZGYŰLÉS KULTURÁLIS BIZOTTSÁGA

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB
Budapest VII., Kertész utca 36.
Postacím: Budapest
Postafiók 8.
1400

99 XI.24

MAGYARORSZÁG
024
FORINT

Pataki Gábor

MTA

Bp.

Uri utca 49

Szoci

1014

F.k.: Galambos Tibor /2T Bt. - Nyomda T.: 342-51-26/

MULASICS LÁSZLÓ

Fészek Galéria, Budapest

Derült fény viaszból

Foto: Sulyok Miklós

Mulasics László: Condonta Fauna, 1999

Mulasics László festményei ezen az őszön bejárták fél Európát. Párizs, Berlin, Fellbach és Milánó után november 30-tól végre Budapesten is láthatók lesznek a művész legújabb munkái – a Fészek Galériában.

Mulasics László festészete szerepel abban az albumban is, amelyben Barbara Sietz, a budapesti Goethe Intézet volt igazgatója a magyar kortárs művészet legjobbjait ismerteti meg a német közönséggel. A kötetet novemberben itthon is bemutatják. A Mulasics-képek útja azt is jelzi, milyen kitüntető figyelem övezi a magyar kortárs művészetet idén Európában.

Mulasics László a nyolcvanas évek közepén indult az Új szenzibilitás jegyében. Most Derült fény címmel az elmúlt esztendő termését, nyolc művet állít ki. Egyszerű, letisztult szerkezetű, visszafogott színekkel festett képein egyetlen kiemelt motívum teremt harmóniát. Festészetének különleges stílusát elsődlegesen a választott technika, az enkausztika határozza meg. Az enkausztika a görögöktől és az egyiptomiaktól örökölt ősi eljárás, viasszal való festést jelent. A festő rétegről rétegre hordja fel a viaszt a vászonra, így a kép felülete plasztikussá, abszolút érzékivé válik. Közelről nézve tapintásra ingerel, s a pointillizmus vibráló mozgalmasságát idézi, távolabbról szemlélve homogénnek tűnik. A viaszfesték áttetsző burokba vonja a színeket és a formákat, időtlenséget és mozdulatlanságot sugall, ugyanakkor megdermedt állapotában is fény sugárzik belőle, a melegségre utal. A felületből áradó feszültséget ellenpontozza az archetipikus formák harmóniája. A Mulasics-képeken megjelenő absztrakt alakzatok szentélyek tervrajzaira, régi épületmaradványokra, megkövült állatok lenyomataira, ősi szerszámokra, geológiai és csillagászati jelenségek rajzolataira emlékeztetnek. Az ősi, archetipikus vagy organikus tárgyak egy-egy részletét emeli motívummá a művész, ezek, noha tematikusan semmihez nem köthetők, nyugalmat, belső rendet sugároznak. A viasszal festett, finoman rétegződő képfelületek „megtestesítik" a fényt, az árnyékot, az űrt, a kézzel megfoghatatlant, poétikus aurájukkal egy időn kívüli dimenzióba vezetve a befogadót. Mulasics László kiállítása december 30-ig tart nyitva.

SPENGLER KATALIN

Erdész Galéria, Szentendre

Már megint firkálsz, Öcsi?

Ef. Zámbó István festészetének negyedszázados múltját összegzi az Erdész Galériában két helyszínen, november 25-ig látható kiállítás. A Szentendrén élő ef. Zámbó István intuitív művei méltó otthonra leltek a klaszszikus avantgárdtól a kortárs művészetig sokfajta irányzatot felkaroló galériában, s a közönség tetszését jelzi, hogy már az első három nap alatt öt alkotás kelt el. Ef. Zámbó István a hetvenes években képzőművészként és zenészként vált ismertté. Napjainkban is rendszeresen koncertezik zenekarával, a Happy Dead Banddel, az infantilis eklektika szellemiségének jegyében. Öcsi a beceneve, éppen ebből az „öcsikeségből" – firkál, fúr-farag, bütyköl, zenebonát csap –, mindenre nyitott kísérletező kedvből nőtt ki művészete. Festőként a modern magyar művészet Vajda Lajos nevéhez kötődő vonalán indult el. Korai képeinek fő témája az idő sokféle „arca": az emlékezet, a halhatatlanság, a hétköznapok időhöz kötöttsége, időbe zártsága. Útkeresésének dokumentuma egy, a kilencvenes évek közepén festett képe, amely a művészt és a művésznőt ábrázolja a modern művészet útján. Előttük a civilizált primitívség és a technicizált barbárság – s választani kell. Ef. Zámbó festészetének sajátos képi nyelve ekkortájt alakult ki, úgy tűnik, a művészet primitív megközelítésének hatása alatt, a technicizmust elutasítva. Hétköznapjaink legbanálisabb érzéseit, tárgyait komponálja képpé sötét alapon harsány színekkel, a folklórból táplálkozó formákkal. Rafináltan naiv, gyermeki nézőpontja népmeseien szürreális, festményein az ezredvég folklórja van születőben. (S. K.)

Budapest Galéria Lajos utcai Kiállítóháza

Ék, hasíték, boríték

A teljesség kifejezése minimális eszközökkel – lehetne az alcíme Schmal Károly kiállításának, amely Horizont címmel nyílt meg a Lajos utcában. A művész kisméretű, festett papír- és fémplasztikákat állít ki, ám szó sincs szobrászi megközelítésről. Schmal a képet emeli kissé a térbe, hogy tárgyát, a horizontot ezáltal új megvilágításba helyezze. Schmal Károly a mai magyar képzőművészet egyik legcsöndesebb, legkomolyabb mestere, nem bűvészkedik, nem brillíroz, „csupán" kevés eszközzel és visszafogott méretben értelmezi a látványt. Horizont – egy fénycsík, egy felvillanó világos ék vagy ív nyomán egy-egy szélesebb tájrészlet tárul föl. Mintha a sáros, sötét magyar pusztán barangolnánk a hold megvilágította ösvényen. Máskor egy pincelejárat homályából bukkan föl egy élesen megvilágított betonfal széle. A táj a papír vagy fémlap összehajtása mentén kissé megbicsaklik, s az az illúziónk támad, mintha mozgásba lendülne. Schmal hosszú ideje kísérletezik a tér áthatásaival, ilyen „meglágyított" geometriát a hazai alkotók közül szinte senki sem használ. Most a borítékszerűen hajlított fekete kartont, a kissé megmetszett, ék alakúra vágott fémet, a dróthálót festi-alakítja finom érzékenységgel. Schmal Károly legújabb munkái, egy nagyszabású életmű átütő darabjai, november 20-ig láthatók. (S. I.)

FÖLDÉNYI F. LÁSZLÓ:

Tárlat

És 1998. okt. 28.

Látványkalauz

Protuberancia. Precesszió. Izosztázia. Giroszkóptanulmányok. Közben: változó mennyiségek. Kezdeti feltételek. Azután megint protuberancia. Bajban lennék, ha meg kellene mondanom, pontosan mit is jelentenek. Pedig *Mulasics László* megpróbálta elmagyarázni. Türelmes volt, mégis nehezemre esett követnem őt. Jobbnak láttam hát, ha – mivel megannyi képcímről van szó – nem a meggyőző szavakat hallgatom, hanem inkább a szememre hagyatkozom.

És a szem, pontosabban a figyelmes látás, segít is. Amit ugyanis Mulasics László legújabb képein látok, az hasonló benyomást kelt bennem, mint az említett szavak. Azoknak számomra megfejthetetlen az értelme, miközben mégis ismerős a hangzásuk; érezhetően az európai kultúra hagyományában gyökereznek, amely talán már letűnt, noha a szavaknak talán (sőt biztosan) még megvan a szótári jelentése. És ilyesmit tapasztalok a papírképekkel kapcsolatban is, amelyeket Mulasics a legutóbbi időkben készített. Megfejthetetlen látványok, kódolhatatlan jelenségek népesítik be a lapokat, semmivel nem azonosítható alakzatok sorakoznak egymás mellett, és olyan foltok meg felületek rakódnak egymásra, amelyeknek meghatározhatatlan az eredete és a rendeltetése. És mégis, mindaz, amit látok, észrevétlenül olyan látványvilággá áll egybe, amely, bár még így soha nem láttam, ismerősnek tetszik. Úgy, ahogyan az álomban is a lehető legotthonosabban lehet mozogni a tökéletes idegenség közepette. Archaikus benyomást keltő formák, amelyek éppúgy lehetnének soha nem létezett állatok, mint félelmetes harci eszközök; olajfestékkel megfestett foltok, melyek szürkesége az ólomével vetekszik; Rohrschach-tesztet idéző képződmények; elevenen zsibongó háttér előtt mozdíthatatlanul álló erős és határozott formák; kaotikusnak tetsző alapon fekete vagy barna pontok és négyzetek; pasztelles felületekre beúszó szigorúan geometrikus formák; és végül betűk, szavak, képletek, amelyek jelentésénél és értelménél sokkal fontosabbnak tűnik föl a látvány, a változó méretarány és az ebből fakadó dinamika. Egyszóval – egy régi magyar szóval –: csupa látomány. Ami, hadd ismételjem meg, az álom világára emlékeztet. Azzal a megszorítással, hogy Mulasics képeinek álomvilága nehezen választható el a tökéletes ébererség állapotától. Mulasicsot soha nem hagyja cserben az ébersége, ami a művészet egyik előfeltétele. Józanul fest önfeledt képeket, éles látással teremt elmosódott látványokat, a határok biztos ismeretében jeleníti meg a határtalant.

Ez teremt olyan feszültséget Mulasics képein, amelyet korántsem neveznék csak esztétikainak. Vagy ha igen, akkor az esztétika szónak is tág jelentést kell adnom. Az elő- és háttérnek, vagy az erős kontúrokkal rendelkező alakzatoknak és a ködszerűen terjeszkedő felületeknek az ellentéte bennem még azt a feszültséget is felvillantja, amit Kant érzett, amikor a fölötte elterülő csillagos ég látványának és a szívében lévő erkölcsi törvénynek a két nagy rejtélyén töprengett. Két véglet, amit a lehető legnagyobb távolság választ el, és ami mégis a legszorosabban összetartozik. Mulasics László legújabb papírképein hasonlóképpen szegülnek egymással szembe az ellentétek. Értelem és érzelem, álom és ébererség, önfeledtség és készenlét, mondanám a legszívesebben. De látni egészen mást látok. Pasztelles háttér és geometrikus szabály, ködbevesző távlat és kiszámított rendszer, minden irányba kitáguló tér és pontosan kiszámított méretarány, puha papír és fémesen csillogó zománc, vagy éppen fénylő zománc és homokszerűen matt olajfesték. Megannyi vizuális feszültség, amitől a képek egésze is feszültséget áraszt. Olyan benyomásom van, mintha Mulasics folyamatosan az egyensúlyt keresné: meddig növelhető valamilyen ellentét anélkül, hogy megbillenne az egyensúly, meddig fokozható valamilyen hatás anélkül, hogy megbomlana a kép egészének a harmóniája?

Minden mozogni, terjeszkedni látszik ezeken a képeken – egy folyamatos kitörés szemtanúi lehetünk. És mégis: ezek a festmények ugyanolyan nyugalmat tudnak sugallni, mint Mulasics nagyméretű olajfestményei – noha kis méretüknél fogva eleve vibrálóbbak, mozgékonyabbak és feszültebbek.

A végletek egyensúlyozásának kísérleteit láthatjuk hát. S ettől hat minden olyan ismerősnek, annak ellenére, hogy, mint említettem, e képeknek önmagában egyetlen elemével sem találkozhattunk még máshol. Álomszerű látványokat látni, amelyeket azonban a festő biztos kézzel mozgat és ural. Emiatt töltenek el otthonos érzéssel is. Hiszen a festő, miközben ismeretlen terepre hívja meg nézőit, vezeti is őket. Mostani kiállítása vizuális kalauz is – mely megbízhatóbb, mint bármely idegen szavak szótára.

(Mulasics László kiállítása a Stúdió Galériában)

MULASICS László

Harold Pinter az *Árulás*ban ugyanarról beszél, mint Cocteau. A kisajátító, önző szeretetről, ami nyomasztó űrt hagy a lélekben. Itt is összekuszált érzelmi viszonyokról, illegális szerelmi kapcsolatokról, folyamatosan tönkrement életekről van szó. Itt is úgynevezett polgári környezetben játszódik a darab, a szereplők a disztingvált középosztály tagjai, félértelmiségi üzletemberek: galériatulajdonosnő, könyvkiadó, irodalmi ügynök. S habár az *Árulás* nem tartozik Pinter legjobb darabjai közé, a Cocteau-énál szintekkel jobb. Az alapkülönbség, hogy amíg Cocteau ír *valamit,* amit elő lehet adni színpadon, Pinter drámát ír. Cocteau fecseg, Pinter elhallgat. Cocteau-nál minden lényegtelent kikotyognak (ám ha elveszünk belőle, nem marad semmi), a szűkszavú Pinternél a kimondatlanban történik meg a lényeg. Kifejezetten alulinformáltak vagyunk a három szereplőt illetően (a nem kevésbé fontos negyedik meg sem jelenik), de éppen ez a sorsnélküliség, a titkok aurája kelti föl irántuk az érdeklődést. Amit az író tovább fokoz az időrend fölbontásával: a végén kezdi a történetet, és menet közben is váltogatva a kronológiát, a befejezésben jut el a kiindulóponthoz.

Az *Árulás* társalgási színművet szimulál, de a kiüresedett lét egzisztenciális drámája. Ez a kettősség teszi nehézzé az előadását. A tömör, elfojtott dialógusok csak látszólag súlytalanok, valójában távlatokat nyitnak meg, és ki nem mondott feszültségekkel terhesek. Rájátszani, színezni, „érdekessé" tenni a szerepet tilos; Pinter önmegtartóztatást és erős jelenlétet kíván. A rendező *Mészáros Tamás* jóvoltából meglepő színészi újjászületések tanúi lehetünk a *Pesti Színház*ban. *Lukács Sándor*t évek óta nem láttam ilyen jónak (beleértve az Esterházy-darabban nyújtott alakítását). Végre elhiszi magáról, hogy külön nyomatékok nélkül is súlya van, elhagyja az artikulációs és gesztikus hangsúlyokat, letisztultan, sallangmentesen játssza Jerryt, aki egy őszintén romantikus föllángolásra (ezt látjuk a varázsosan megoldott utolsó jelenetben) évtizedes hazug életvitelt épít, és nosztalgikusan ragaszkodik egy sugaras pillanathoz, melyben a történet összes szereplője boldognak *látszott. Halász Judit*nak kijárt egy nőiségéhez méltó szerep, amelyben nem cserfes komika és nem felnőtt fiaiért aggódó anya; Emmája mindkét férfit elhallgatásokkal elárulva hazudik magának idillt. A színésznő megkapóan rajzolja ki a (fordított) pályát az ijedten fogadott szerelmi ostromtól az érzelmi kiüresedésig. A sértett hazugság légkörét árasztja *Hegedűs D. Géza* Bobként, aki mindvégig tud felesége és barátja viszonyáról (noha ők ezt nem sejtik), s miközben kötődik Emmához, neki is szeretője van, amire viszont csak Emma és Jerry kapcsolata végén (tehát a játék elején) derül fény, így ők hátrányba kerülnek a nézőkkel szemben, akik a „visszaforgatáskor" (a teljes játékidőben) az elhallgatott tény birtokában vannak...

Pinter darabjára jellemző ez a duplafedelű játék – a technika emlékeztet Stoppard későbbi *Árkádiá*jára –, amit Mészáros virtuóz elemzéssel és teátralitással bont ki. *Horesnyi Balázs* színpadképe perspektivikus távlatot nyit a belső tereket egy díszletbe vetítő színhelynek; a bordó borítás eleganciát sugall. Mascagni *Parasztbecsület*ének (egy markáns féltékenységi négyszögdrámának) átkötő zeneként használt áriái és duettjei részint hangulatilag illenek a szereplők intellektuális-polgári mentalitásához, részint szicíliai szenvedélyességükkel érzékien ellenpontozzák a Pinter-dráma viszonylagos sterilitását és angolos hűvösségét. A cizellált előadás formaélményt nyújt a mai pocsék ízlésű világban még erre vágyóknak (meggondolandó lenne szünet nélkül játszani, bár a szerző a kétrészes változatot is engedélyezi), s nevetségessé teszi azokat, akik Hevesi Sándor egykori végérvényes válasza ellenére sem átallják megkérdezni, hogy színikritikus írhat-e (rendezhet-e) darabot.

Egyébként Mészáros legalább annyira rendező, aki színikritikákat ír, mint színikritikus, aki rendez.

(Cocteau: Rettenetes szülők – *Új Színház; Pinter:* Árulás – *Pesti Színház)*

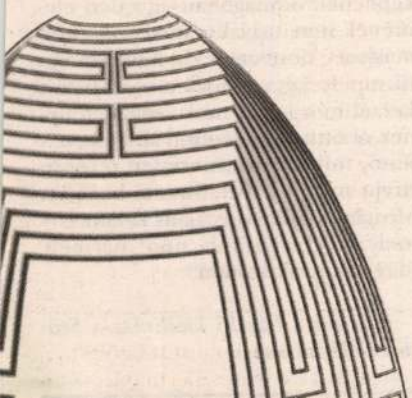

KAÁN ZSUZSA: **Tánc**

Sankai Juku

Megáll az idő, megnyílnak a

tojás, amely – *többedmagával s*

A PANDORA GALÉRIA
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

MULASICS LÁSZLÓ
KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA
1996. MÁJUS 14-ÉN KEDDEN 19 ÓRAKOR

MEGNYITJA:
KOZÁK CSABA

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:
1996. MÁJUS 15-TŐL JÚNIUS 9-IG
NAPONTA 15 ÉS 18 ÓRA KÖZÖTT,
VAGY MEGBESZÉLÉS SZERINT.

HÉTFŐ, KEDD SZÜNNAP

1081 BUDAPEST, NÉPSZÍNHÁZ U. 42-44. TEL: 1134 927

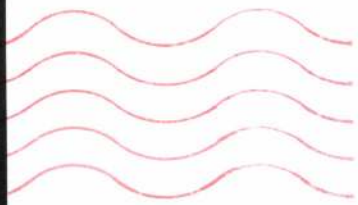

Új Művészet Szerk
Budapest
Báthory u. 10.

1054

PANDORA GALÉRIA

BUDAPEST

MULASICS László

kiáll. Bp.,Fészek Galéria,1992. március

ism. KOZÁK Csaba: MUlasics fekete képeiből.] = Új Művészet,3,
1992. 8. 65-66.ill.

b [Megnyitó]

ert, Isaac 1008
ery Elemér 1460, 1928, 2197, 2221, 2383
r Gyula 1317
rházi Imre 1881
y Tibor 2296
i Mária 1314, 1608, 1651, 1924, 2285
y József 1331
ed László 1882
enberg, Johann Georg 936
er János 847
er Dezső 2352
k Artur 1327
k Lenke 1978, 2322
kes László 1943
s Csaba 68
ber Ildikó 532, 954
ber Mária 327, 357, 1234, 1254, 1329,1372, 1412, 1442,
1514, 1595, 1680, 1769, 1781, 1798, 1810, 1820, 1830,
1833, 1854, 1929, 1942, 1997, 2004, 2042, 2112, 2125,
2186, 2209, 2227, 2261, 2263, 2299, 2313, 2327, 2372
ler, Johann 1332
gel Pál 658, 659, 744
gelmann, Gerhard 1072
z Géza 90, 101, 194, 221/14, 244/6, 476, 660, 661, 740,
2067
z Géza Antal 478
vedi György 1586
vedi Pálfi István 1062
si Anna 768, 857
si István 2006
, Teja 596
ei Ferenc 1586
ei Ferenc 221/6, 657

MULASICS László

Smohay-díj/Smohay Prize 1989

Életrajz/Biography

1954-ben született Szepetneken
1980-86 Magyar Képzőművészeti Főiskola
1986 Derkovits-ösztöndíj
XXI. Nemzetközi Festőhetek, Steiermark, Graz
1987 Kiemelt Derkovits-ösztöndíj
Landesatelier im Künstlerhaus, Salsburg város ösztöndíja
1988 Károlyi Alapítvány, Saint-Paul-de Vence, Franciaország
1990 Atelierhaus Worpswede-DAAD, Németország

Egyéni kiállítások/One-man exhibitions

1988 Galerie Eremitage, Berlin
1989 Dorottya utcai Kiállítóterem, Budapest
Fészek Galéria, Budapest
Galerie Panetta, Mannheim (Fehér Lászlóval)
1990 Vision Budapest (Hencze Tamással)
Bawag Fondation, Wien
Várostörténeti Múzeum, Székesfehérvár
1991 Pécsi Kisgaléria, Pécs

Kiállított műve/Exhibited work

Teraszok mélyén I-III. (1990)*
olaj, enkausztika, vászon
130 x 120 cm

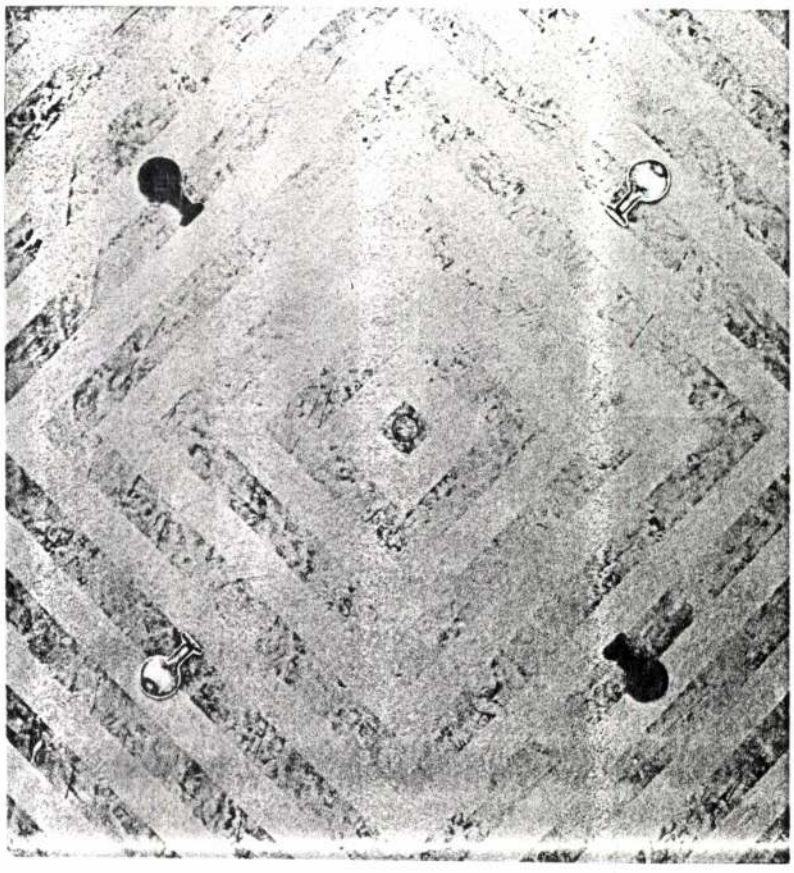

MULASICS László

A Smokay-díj tíz éve
Szélesfehérvár, Csók K., 1991

MULASICS László

FRANK János: Fekete feketén, feketével. =
ÉS XXXVI.évf.13.sz.1992.március 27. 12.p.

Bp.,Fészek Galéria, 1992 kiáll.

Mulasics Ráneó

Tisztelettel meghívjuk
1997. május 13-án, kedden este 6 órára
a Lépzők Galériába

MULASICS LÁSZLÓ
kiállítására

Megnyitja:
KOZÁK CSABA

A kiállítás 1997. május 30-ig rekinthető meg
napoma 14-20 óra között
szombat és vasárnap kivételével

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB
Budapest VII., Kertész u. 36.
Postacím: Budapest
Postafiók 8
1400

F. k.: Galambos Tibor – HELIANTHUS Ny.

DÍJELŐLEGES

Uj Müvészet

Bp.

Báthory utca 10

1054

KATALÓGUS

1-2-1, 1989
Papír, fa, ólom, enkausztika
60 x 70 cm

ESŐFELHŐ FELETT, 1989
Papír, fa, gipsz, üveg, víz, ólom, enkausztika
60 x 70 cm

TU-2, 1989
Papír, fa, ólom, enkausztika
60 x 70 cm

IKREK, 1989
Papír, fa, ólom, enkausztika
60 x 70 cm

PARAZITA, 1989
Papír, fa, ólom, enkausztika
60 x 70 cm

K.B., 1989
Fa, üveg, víz, ólom, enkausztika
60 x 70 cm

TÉLI KIKÖTŐ, 1989
Papír, fa, aranyfólia, ólom, enkausztika
60 x 70 cm

A REZERVÁTUM PEREMÉN, 1988-89
Fa, üveg, víz, ólom, enkausztika
240 x 280 cm

LEZÁRT STADION, 1989
Fa, ólom, bronzszita, enkausztika
140 x 240 cm

CÍM NÉLKÜL, I-V., 1989
Ragasztott papír, tempera, ceruza, papíron
43 x 61 cm

MULASICS László festő

Kiállítások/Exhibitions:

1984 Tavaszi Tárlat, Nógrádi Sándor Múzeum, Salgótarján
Planum, Almássy Téri Szabadidő Központ, Budapest
Stúdió '84, BNV, Budapest
XXXI. Vásárhelyi Őszi tárlat, Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely

1985 Új festészet 1975–85, Művelődési Ház, Paks
Stúdió '85, Ernst Múzeum, Budapest
Új szenzibilitás III., Budapest Galéria, Budapest
Drei Generationen Ungarische Künstler, Neue Galerie, Graz
Pillanatkép, Műcsarnok, Budapest

1986 Eklektika '85, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest
Birkás-Kelemen-Mulasics-Nádler, Galerie Rolandshof, Rolandseck-Ober-Winter
XXI. International Malerwochen, in der Steiermark, Neue Galerie im Landesmuseum Joanneum, Graz
Plein Air, Magyar Képzőművészeti Főiskola, Budapest
Stúdió '86, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

1987 Neue Sensibilität, Ungarische Malerei der 80-er Jahre, Villa Merkel, Galerie der Stadt Esslingen
Derkovits ösztöndíjasok beszámolója, Ernst Múzeum, Budapest
Új szenzibilitás IV., Pécsi Galéria, Pécs
Dialógus IV., Fészek Galéria, Budapest
Ungarische Malerei der 80-er Jahre, Museum am Ostwall, Dortmund
Domus Aurea, Fészek Galéria, Budapest
Piramis, Óbudai Pincegaléria, Budapest
Új magyar festészet, Berlini Magyar Kultúra Háza, Berlin, NDK
Szegedi Nyári Tárlat, Szegedi Képtár, Szeged
Új törekvések, Művészetek Háza, Brno; Művészetek Háza, Karlovy-Vary; Prágai Magyar Kulturális Központ, Prága
Bak-Kelemen-Mulasics, BNV, Budapest
Christie's aukció, Amsterdam
Magyar festészet, Stúdió Galéria, Varsó
Art-expo, Poznan
Magyar festők, Galerie Eremitage, Nyugat-Berlin
50×70, Fészek Galéria, Budapest
Stúdió '87, Ernst Múzeum, Budapest

1988 Derkovits ösztöndíjasok beszámolója, Szombathelyi Képtár, Szombathely
Új festészet, Ifjúsági Ház, Belgrád
Ungarische Malerei, Kunsthalle, Berlin, NDK
Philips aukció, London
Art-expo, BNV, Budapest
8 Ungarische Maler, Galerie Knoll, Bécs
Mulasics, Galerie Eremitage, Nyugat-Berlin
Architektura, Francia Intézet, Budapest
8 Hongaarse Schilders, Arti et Amicitiae, Amsterdam
Stúdió '88, Ernst Múzeum, Budapest
Kunstmesse, Köln
Alkotó Ifjúság Fesztiválja, Manyezs, Moszkva

1989 Kortárs magyar képzőművészet, Ludwig Múzeum, Aachen
8 Ungarische Maler, Neue Galerie der Stadt Linz, Wolfgang-Gurlitt-Museum, Linz
Derkovits ösztöndíjasok beszámolója, Ernst Múzeum, Budapest
NDK és magyar fiatal képzőművészek kiállítása, Ernst Múzeum, Budapest

MULASICS László

Küküllő utca 13. Budapest, H-1026

1954 Born, 12 October, Szepetnek, Hungary
1969–73 Art Technical School, Pécs
1980–86 Hungarian National Academy of Art, Painting Department
1986 Derkovits Scholarship
XXI. International Painters' Weeks, Steiermark, Graz, Austria
1987 Derkovits Grand Scholarship, Landesatelier im Künstlerhaus Salzburg City Scholarship
1988 Károlyi Foundation Scholarship, Saint-Paul-de-Vence, France

1954 október 12-én született Szepetneken
1969–73 Pécsi Művészeti Szakközépiskola
1980–86 Magyar Képzőművészeti Főiskola, festő szak
1986 Derkovits-ösztöndíj
XXI. Nemzetközi Festőhetek, Steiermark, Graz
1987 Kiemelt Derkovits-ösztöndíj Landesatelier im Künstlerhaus, Salzburg város ösztöndíja
1988 Károlyi-alapítvány, Saint-Paul-de Vence, Franciaország

●

MULASICS LÁSZLÓ
KIÁLLÍTÁSA
DOROTTYA UTCAI KIÁLLÍTÓTEREM
Budapest, V., Dorottya utca 8.

1989. március 16 – április 8.

●

FELELŐS KIADÓ: NÉRAY KATALIN · KATALÓGUSTERV: ALBERT ZSUZSANNA · FOTÓ: SULYOK MIKLÓS · A KIÁLLÍTÁST RENDEZTE: SÁROSDY JUDIT · KUBATURA · ISBN:963-7402-56-x · ÁRA: 10,– Ft

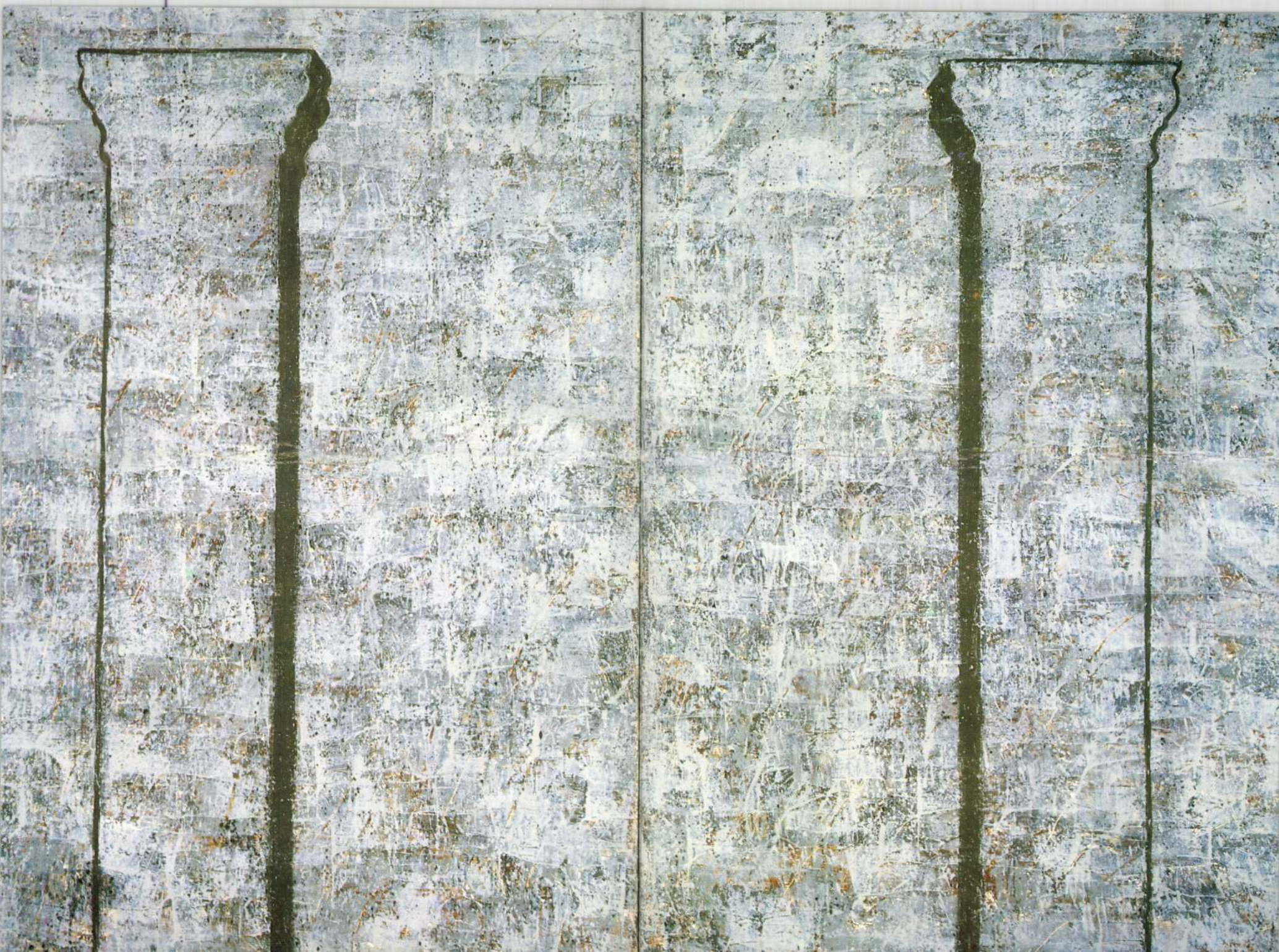

Mulasics László, festőművész

(p.): Domus aurea.

a Fészek Galéria legutóbbi kiállítása a Domus aurea ámet viselte és hat művész munkáit mutatta be:
Fehér László, Mulasics László, Borbás Klára, Klimó Károly, Soós Tamás, Szőnyei György műveit.

A kiállítás rendezője: Hegyi Loránd.

Budapest, folyóirat, 1988., 2., 2-old.

MULASICS László

Eltemetve és kiásva, 1987, enkausztika, bitumen, v. 18ox 14o - 91.4. 4o

Domus aurea, 1988, enkausztika, aranyfolia, v. looxloo -91.4. 41

Új Művészet

MULASICS László

Bánatvirágok, 1990, vegyes technika, 160x180 - 91.9. 44

Új Művészet

01 NOV 2021

MULASICS László

1990 1. 10,
2. 17, 21
3. 71

91. 3. 62
4. 40-42
7. 54
9. 45
12. 67

Új Művészet

Mulasics László

Kiállítás NOK-bar, Esslingenben

Magyar Nemzet 1987. 1. 23.

Mulasics László

Fiatal képzőmű. stúdiója.

M. Nemzet
1987. I. 21.

Mulasics László

Kiállítás a BNV kiadványainak
pavilonjában

Magyar Nemzet 1987. IX. 15.

Mulatics László.

Fészek Klub kiállítás

M. Remzet.
1987. IX. 10

Mulasics László

P. Kücs Julianna: Hol a tolerancia mostanában? Benyomások két kiállitástól

Népszabadság, 1986. 1. 11

Mulasics László

Kiállítás Karlovy Varyban

és Prágában

Magyar Nemzet 1987. VIII. 14.

Mulasits László.

Derkovits-ösztöndíjasok kiállítása

Magyar Nemzet.
1987. II. 28.

Kulasics László

kiállítása Karlovy
Varyban

Népszabadság, 1987. VIII. 14

Kiállítások/Exhibitions:

1984 Tavaszi Tárlat, Nógrádi Sándor Múzeum, Salgótarján
Planum, Almássy Téri Szabadidő Központ, Budapest
Stúdió '84, BNV, Budapest
XXXI. Vásárhelyi Őszi tárlat, Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely

1985 Új festészet 1975–85, Művelődési Ház, Paks
Stúdió '85, Ernst Múzeum, Budapest
Új szenzibilitás III., Budapest Galéria, Budapest
Drei Generationen Ungarische Künstler, Neue Galerie, Graz
Pillanatkép, Műcsarnok, Budapest

1986 Eklektika '85, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest
Birkás-Kelemen-Mulasics-Nádler, Galerie Rolandshof, Rolandseck-Ober-Winter
XXI. International Malerwochen, in der Steiermark, Neue Galerie im Landesmuseum Joanneum, Graz
Plein Air, Magyar Képzőművészeti Főiskola, Budapest
Stúdió '86, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

1987 Neue Sensibilität, Ungarische Malerei der 80-er Jahre, Villa Merkel, Galerie der Stadt Esslingen
Derkovits ösztöndíjasok beszámolója, Ernst Múzeum, Budapest
Új szenzibilitás IV., Pécsi Galéria, Pécs
Dialógus IV., Fészek Galéria, Budapest
Ungarische Malerei der 80-er Jahre, Museum am Ostwall, Dortmund
Domus Aurea, Fészek Galéria, Budapest
Piramis, Óbudai Pincegaléria, Budapest
Új magyar festészet, Berlini Magyar Kultúra Háza, Berlin, NDK
Szegedi Nyári Tárlat, Szegedi Képtár, Szeged
Új törekvések, Művészetek Háza, Brno; Művészetek Háza, Karlovy-Vary; Prágai Magyar Kulturális Központ, Prága
Bak-Kelemen-Mulasics, BNV, Budapest
Christie's aukció, Amsterdam
Magyar festészet, Stúdió Galéria, Varsó
Art-expo, Poznan
Magyar festők, Galerie Eremitage, Nyugat-Berlin
50×70, Fészek Galéria, Budapest
Stúdió '87, Ernst Múzeum, Budapest

1988 Derkovits ösztöndíjasok beszámolója, Szombathelyi Képtár, Szombathely
Új festészet, Ifjúsági Ház, Belgrád
Ungarische Malerei, Kunsthalle, Berlin, NDK
Philips aukció, London
Art-expo, BNV, Budapest
8 Ungarische Maler, Galerie Knoll, Bécs
Mulasics, Galerie Eremitage, Nyugat-Berlin
Architektura, Francia Intézet, Budapest
8 Hongaarse Schilders, Arti et Amicitiae, Amsterdam
Stúdió '88, Ernst Múzeum, Budapest
Kunstmesse, Köln
Alkotó Ifjúság Fesztiválja, Manyezs, Moszkva

1989 Kortárs magyar képzőművészet, Ludwig Múzeum, Aachen
8 Ungarische Maler, Neue Galerie der Stadt Linz, Wolfgang-Gurlitt-Museum, Linz
Derkovits ösztöndíjasok beszámolója, Ernst Múzeum, Budapest
NDK és magyar fiatal képzőművészek kiállítása, Ernst Múzeum, Budapest

MULASICS László

Küküllő utca 13. Budapest, H-1026

1954 Born, 12 October, Szepetnek, Hungary
1969–73 Art Technical School, Pécs
1980–86 Hungarian National Academy of Art, Painting Department
1986 Derkovits Scholarship
XXI. International Painters' Weeks, Steiermark, Graz, Austria
1987 Derkovits Grand Scholarship, Landesatelier im Künstlerhaus Salzburg City Scholarship
1988 Károlyi Foundation Scholarship, Saint-Paul-de-Vence, France

1954 október 12-én született Szepetneken
1969–73 Pécsi Művészeti Szakközépiskola
1980–86 Magyar Képzőművészeti Főiskola, festő szak
1986 Derkovits-ösztöndíj
XXI. Nemzetközi Festőhetek, Steiermark, Graz
1987 Kiemelt Derkovits-ösztöndíj Landesatelier im Künstlerhaus, Salzburg város ösztöndíja
1988 Károlyi-alapítvány, Saint-Paul-de Vence, Franciaország

●

MULASICS LÁSZLÓ
KIÁLLÍTÁSA
DOROTTYA UTCAI KIÁLLÍTÓTEREM
Budapest, V., Dorottya utca 8.

1989. március 16 – április 8.

●

FELELŐS KIADÓ: NÉRAY KATALIN · KATALÓGUSTERV: ALBERT ZSUZSANNA · FOTÓ: SULYOK MIKLÓS · A KIÁLLÍTÁST RENDEZTE: SÁROSDY JUDIT · KUBATURA · ISBN:963-7402-56-x · ÁRA: 10,– Ft

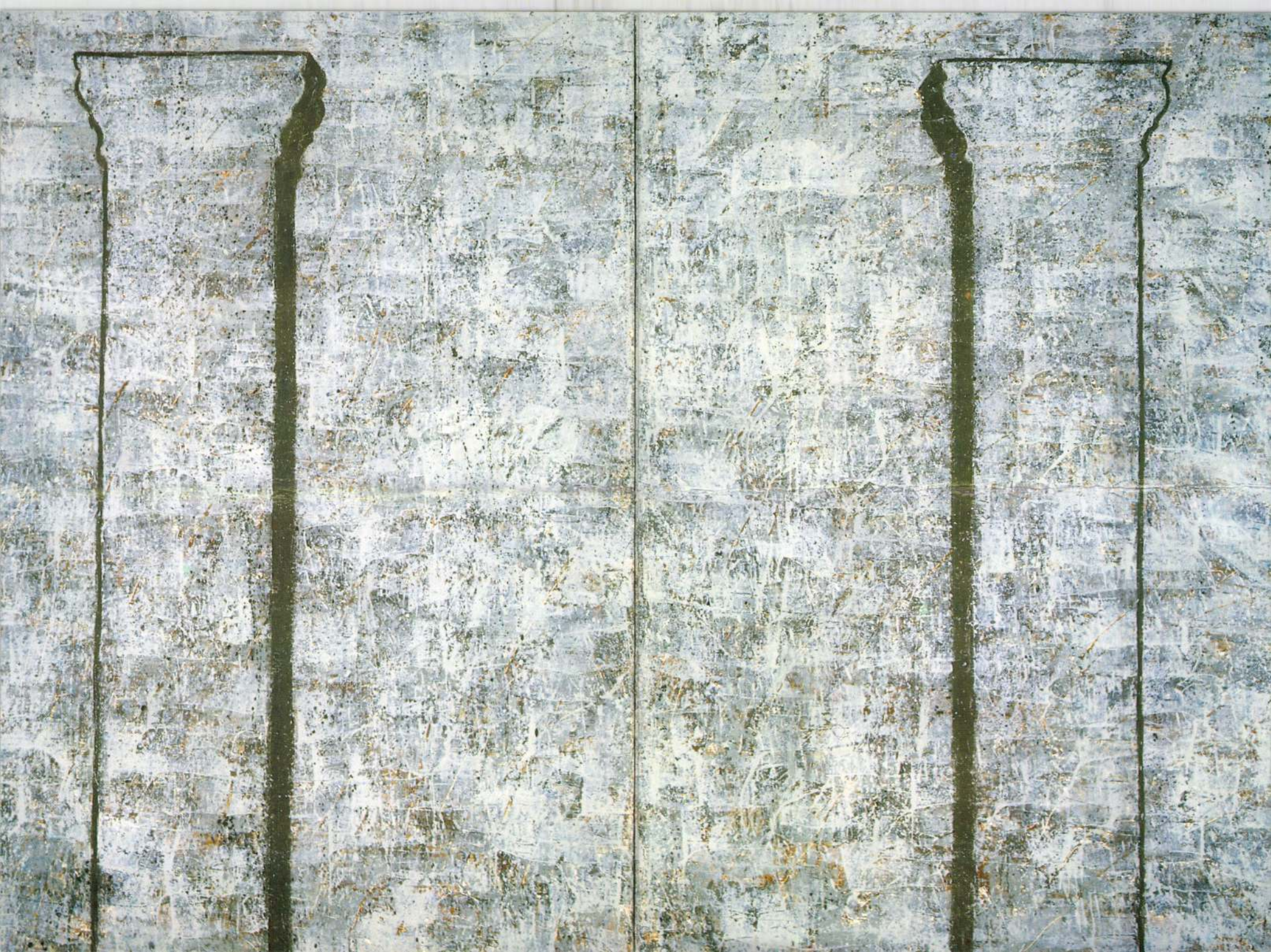

BUDAPEST!

CONTEMPORARY HUNGARIAN ART

DUBLIN 1991

László MULASICS

19 - 21. Halls of Memories I - II - III, 1991
Oil, ecaustics on canvas,
160 x 140 cm each
Property of the artist

22 - 24. Fallen into Splinters I - II - III, 1991
Oil, encaustics, golden leaf on canvas,
160 x 150 cm each
Property of the artist

November 21st - December 19th 1991

Royal Hibernian Academy
Gallagher Gallery
Ely Place, Dublin 2

László MULASICS

Budapest, Kiss János altábornagy utca 55. H - 1124
1954 born in Szepetnek

1980-86 Hungarian Academy of Fine Arts, Budapest
Lives and works in Budapest.

Solo Exhibitions

1988 Galerie Eremitage, Berlin
1989 Dorottya Street Gallery, Budapest
"Dialogue II", Fészek Gallery, Budapest (with Ona B.)
Galerie Panetta, Mannheim (with L.Fehér)
1990 "Vision Budapest", Bawag Stiftung, Vienna (with T.Hencze)
Historical Museum of the City, Székesfehérvár
1991 Pécsi Kisgaléria, Pécs

Group exhibitions (selection)

1985 Annual of the Young Artists' Studio, Ernst Museum, Budapest
"New Sensibility III", Lajos Street Gallery, Budapest
"Drei Generationen ungarischer Maler", Neue Galerie am Landesmuseum Joanneum, Graz; Műcsarnok, Budapest
1986 "Eklektika '85", Hungarian National Gallery, Budapest
"Plein Air", Hungarian Academy of Fine Arts, Budapest
"Paravan", Hungarian Academy of Fine Arts, Budapest
1987 "Neue Sensibilität – Ungarische Malerei der 80-er Jahre", Galerie der Stadt Esslingen, Villa Merkel; Ausstellungshalle, Westfalenpark, Dortmund
"Domus Aurea", Fészek Gallery, Budapest
"Pyramid", Óbuda Gallery, Budapest
"Bak-Kelemen-Mulasics", BNV Budapest
"Young Artists from Hungary", Studio Gallery, Warsaw
Christie's Auction, Amsterdam
Art Expo, Poznan
1988 "New Painting", House of Culture, Belgrade
"8 ungarische Maler", Galerie Knoll, Vienna; Arti et Amitiae, Amsterdam; Neue Galerie, Linz
22. Internationale Kunstmesse, Cologne
Philips Auction, London
1989 "Kunst heute in Ungarn", Museum Ludwig, Aachen
"Young Artists from the DDR and Hungary", Neue Berliner Galerie, Berlin; Kunsthalle, Rostock; Ernst Museum, Budapest; Miskolci Gallery, Miscksolc,
"Contemporary Hungarian Art", Národni Galerie, Prague
Festival Internationale de la Peinture, Chateau Grimaldi, Gagnes-sur-Mer
1990 "Borbás-Fehér-Mulasics-Szőnyei", Galerie im Traklhaus, Salzburg
Europa-Asia Biennale, Kemal Atatürk Cultural Centre, Ankara
"Post-geometry", Hungarian Cultural Institute, Prague; Gerulata Gallery, Bratislava
1991 "Free Zone", Taidehalli, Helsinki; Műcsarnok, Budapest
"Metaphor", Pécsi Gallery, Pécs; Kennesaw State College, Marietta, Georgia, USA
"Positions Budapest", Bel Arte Gallery, Helsinki
"Positionen", Künstlerwerkstatt, Munich
"Geometric Art", Mánes Hall, Prague
Stocholm Art Fair
"Homage to El Greco", Museum of Fine Arts, Budapest
"Contemporary Hungarian Art", Art Museum, Seoul

Prizes

1986-88 Derkovits Scholarship of the Hungarian Ministry of Culture and Education
Internationale Malerwochen in der Steiermark, Graz
1987 1st Prize of the Derkovits scholars
Grant of the Landeskulturzentrum, Salzburg
1988 Grant of the Károlyi Foundation, Saint-Paul-de-Vence
1989 Smohay Prize
1990 Grant of the DAAD, Worpswede Artists' Colony

Works in public collections

Hungarian National Gallery, Budapest
Neue Galerie am Landesmuseum Joanneum, Graz
István Király Museum, Székesfehérvár

Mulasics László

Mulasics László 1986-ban végzett a Magyar Képzőművészeti Főiskolán, és mintegy tíz esztendeje szerepel kiállításokon. Ahhoz a generációhoz tartozik, amely nyitottabb szellemű professzorainak köszönhetően nem sínylette meg a Főiskola általános konzervativizmusát és már a főiskolás évek alatt a kritikusok, kiállítás-rendezők látókörébe került. Ez volt az az időszak a magyar képzőművészeti életben, amikor az új festészet, vagy „új szenzibilitás" (ezzel a címmel egész kiállítás-sorozatot kezdett egy fiatal művészettörténész, Hegyi Lóránd, aki ma a bécsi Museum Moderner Kunst igazgatója) felszabadítólag és üdítőleg uralta a kiállítótermeket, hasonlóan a transz-avantgárd mozgalmakban részt vevő európai szereplőihez. Úgy tűnt, hogy a magyar művészet többször megtört és hátráltatott progresszív vonala szinkronba került az egyetemes képzőművészeti jelenségekkel, ismét fel tudta venni a lépést. Ezt sok sikeres külföldi kiállítás is fémjelezte, melyek többségének Mulasics László is aktív szereplője volt. Természetesen a kelet-közép-európai művészet iránt a nyolcvanas évek második felében megnyilvánult élénk érdeklődésnek volt politikai tartalma, ha úgy tetszik pikantériája, ami nem von le semmit a történtek értékéből.

Mulasics 84-86 körül festett képei még figurálisak és sokszor igen dinamikusak voltak, bár már akkor is látszott bennük a monumentalitásra és a kiegyensúlyozottságra valló hajlam. Olajjal festett vászonra, klasszikus módszerrel dolgozott. Ehhez jött 1987-88 táján az az ősi, méhviaszos eljárás, melyet enkausztika néven ismerünk. Az ősi technika magával hozott egy radikális, bár nem minden előzmény nélküli szemléleti változást is Mulasics művészetében: az elvont, geometrikus formák megjelenését és a figura eltűnését.

Mulasicsot végeredményben mindig ugyanaz a dolog érdekelte, ez korai munkáira is áll, hogy a háttér, vagy még általánosabban a képtér és a motívum közötti feszültség hogyan tartható egyensúlyban. Az enkausztikával létrehozott, homogénnek tűnő, de valójában igen gazdag felületen hallatlanul biztos arányérzékkel helyezett el geometriai formákat, sőt egyik kísérlete során relieffé, plasztikává fejlesztette ólomberakással ezeket; többnyire azonban megmaradt a kétdimenziós formánál, legfeljebb arany vagy ezüst füstlemezt alkalmazva adott kifejezetten ünnepélyes vagy szakrális hangsúlyt a képnek. Ezek a munkák igen sokszor hasonlítottak egy régi kultúra feltárt maradványaira, egy építészeti alaprajzra, egy freskó titkos jelentésű jeleire. A formák időnként ismerős vonalaiba megkapaszkodott szem természetesen az asszociációk egész sorát indíthatta el. Mulasics jellegzetes színeket használt, homoksárgát, feketét, penészzöldet, barnás árnyalatokat és néha egy kevés fehéret vagy kéket. Azután készített egy szinte teljesen fekete sorozatot, melyet a budapesti Fészek Galériában mutatott be, és ezzel ismét lezárt egy periódust.

Az utóbbi két esztendőben alig láttunk tőle valamit, de az nyilvánvaló volt, hogy valamiféle váltáson gondolkodik. Ennek első, a kísérleti szakaszon túlmutató darabjait a közeljövőben mutatja be ismét csak a Fészek Galériában. Mulasics mindig sokat rajzolt, most azonban régi térképeket és metszeteket, középkori állatornamentikát és stilizált növényábrázolásokat tanulmányozva elkezdett fametszeteket készíteni, de nem csupán papírra, hanem magára a korábbi technikával megfestett alapra. Ezek a figurális fragmentumok, megtámogatva ismét néhány geometrikus formával, a kompozíció gyújtópontjába kerültek, betöltve azt a szerepet, amit korábban egy-egy megrajzolt edény, beépített arany és ezüst lapocska jelentett a képen. A figurális és elvont formák arányának problémája foglalkoztatja Mulasicsot; különös visszacsatolásként korábbi önmagához. *(Fészek Galéria)*

NÉRAY KATALIN

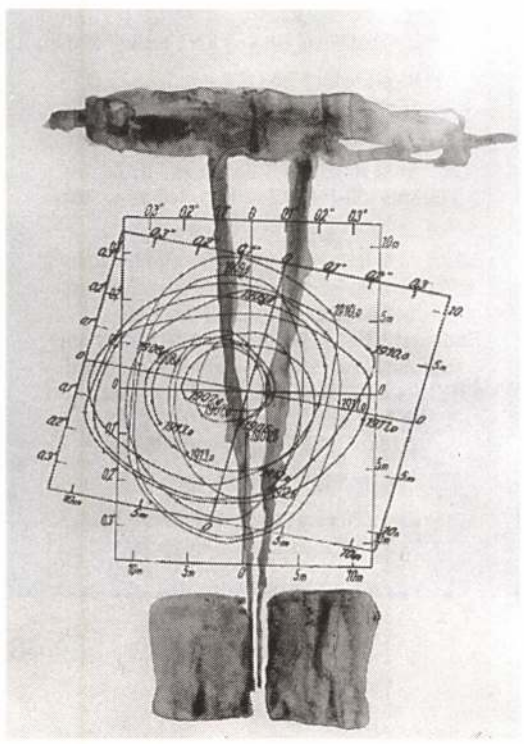

Mulasics: Valamit a villámokról (Sulyok László felvétele)

A KRITIKA POSTÁJÁBÓL

Hadüzenet és törvénytelenség nem volt! Ezt csak a népbíróságok nem tudták

Igen fontos és a magyar népbíráskodási gyakorlatra (1945–1950) jellemző dokumentumot tett közzé a Kritika 1994. évi 12. számában Kenedi János. Bibó István 1949-ben készült – Kenedi János és a Kritika jóvoltából először nyilvánosságot látott – folyamodványa jól példázza a jogot és az emberi tisztességet a politikai indítékú megtorlásnál, a „szemet szemért, fogat fogért" elv érvényesítésénél előbbre helyező értelmiségi állásfoglalást. Ez az írás abban az időben született, amikor a magyar igazságszolgáltatás jogszolgáltatássá vált, a bírói függetlenség pedig évtizedekre álommá. Amikor a népbírósági tárgyalások közben a tárgyalásvezetők a Magyar Kommunista Párt vezetőihez jártak instrukciókért – például a Bárdossy-pert tárgyaló Major Ákos –, amikor az emigrációból visszatért kommunisták az elítélendők körét tartalmazó listákkal érkeztek, akkor a bibói megszólalás csak a legmagasabb erkölcsi mértékkel mérhető! Kenedi Jánost köszönet illeti az írás közreadásáért! A közölt bevezetőben azonban ő sem volt képes túllépni az elmúlt évtizedek belénk plántált szövegein. Hogy mire gondolok? Kenedi (is) azt írta: „A Szovjetuniónak 1941-ben küldött hadüzenet aláírójának, Bárdossy László miniszterelnöknek...", illetve „a hadüzenetet ellenjegyzésével ellátó Horthyt nem állították népbíróság elé". A leírtakkal ellentétben az a tény, hogy *Magyarország nem üzent hadat a Szovjetuniónak, Bárdossy nem írt alá hadüzenetet és Horthy nem jegyzett ellen semmit!* (Azt csak mellékesen jegyzem meg, hogy az adott korban az államfői döntések igényeltek illetékes miniszteri, illetve miniszterelnöki ellenjegyzést.)

Magyarország 1941. június 23-án megszakította a diplomáciai kapcsolatokat a Szovjetunióval, így vállalva „szolidaritást" a támadó Németországgal, melynek seregtestei mellett már akkor ott meneteltek a Román Királyság és Finnország, majd a Szlovák Állam csapatai.

Magyarország jelképes gesztusát követően 1941. június 26-án érte Kassát az akkori állásfoglalások szerint szovjet légitámadás – a korabeli véleményt a mai napig nem sikerült hitelt érdemlően cáfolni –, valamint a Kőrösmező–Budapest között közlekedő gyorsvonatot érte bizonyított szovjet repülőtámadás.

A bekövetkezett események hatására összehívott rendkívüli minisztertanácsi ülés – melynek lefolyásáról csak utólagosan készített, évtizedeken keresztül hitelesnek mondott jegyzőkönyv, pontosabban jegyzőkönyvvariánsok állnak a kutatók rendelkezésére – a „visszacsapás" mellett foglalt állást, hiszen Bárdossy László miniszterelnök, külügyminiszter az államfő ilyen irányú döntésének ismeretében érkezett már az ülésre. Horthy Miklós, élve az 1920. évi I., illetve XVII. törvénycikk által ráruházott joggal – „Közvetlen fenyegető veszély esetén a kormányzó a magyar összminisztérium felelőssége és a nemzetgyűlés késedelem nélkül kikérendő utólagos hozzájárulása mellett a hadseregnek az ország határain kívül alkalmazását elrendelheti." – a katonai vezetőktől nyert információk alapján így döntött. Az államfői döntést a minisztertanács tudomásul vette. A döntésről Bárdossy László miniszterelnök, külügyminiszter az Országgyűlés Képviselőházában 1941. június 27-én ekképp szólt: „Tisztelt Ház! (Halljuk! Halljuk!) Egészen rövid bejelentést szeretnék tenni. A Ház elnöke méltó szavakkal bélyegezte meg a Szovjet népjogellenes és minősíthetetlen támadását. A magyar királyi kormány megállapítja, hogy a támadások következtében Magyarország és a Szovjet-Unió között a hadiállapot beállott. (Hosszan tartó élénk éljenzés és taps a Ház minden oldalán. – Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ki a szociáldemokratákkal! – Maróthy Károly: Ki velük!) Még csak egy mondat. A magyar haderő a megfelelő megtorló intézkedéseket meg fogja tenni. (Hosszan tartó élénk éljenzés és taps a Ház minden oldalán.)"

Az Országgyűlés Felsőházában 1941. július 4-én hangzott el a bejelentés, ahol a fogadtatás hasonló volt a képviselőházi fogadtatáshoz.

Horthy Miklóst és Bárdossy Lászlót felelőssé tehetjük azért, mert nem tartották vissza az országot a háborútól – a kérdés csak az, hogy meddig tudták volna azt megtenni 1941 nyarának politikai és katonai helyzetét ismerve –, de a korabeli törvényeket megszegő bűnösöknek nem nevezhetjük őket. Bárdossy esetében a népbíróság ezt tette, a „kötelező jogi normákkal" szemben a mindenkor változó politikai kívánalmakat helyezte előtérbe. Szembe kellene néznünk egyszer ezzel a múltunkat terhelő ténnyel is!

SZAKÁLY SÁNDOR

Lapunk támogatói

Soros Alapítvány
József Attila Alapítvány
Nemzeti Kulturális Alap
Szabad Sajtó Alapítvány
Postabank Rt.
MHB Táncsics Alapítvány
MHB Sajtóalapítvány
és magánszemélyek

KRITIKA
1995/4

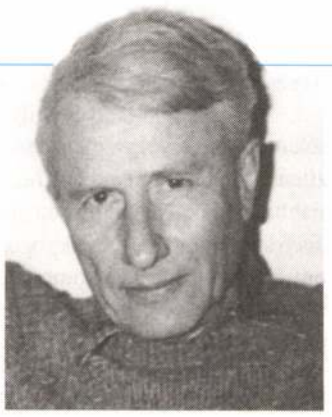

Hideg éjszakák

Hiába tudom, hogy az Ostromnapok című televíziós filmsorozat miatt, melynek a forgatókönyvét írtam, nincs okom bűntudatra. Nem követtem el semmit. Mégis bűntudatot érzek. Ráadásul félek is.

Bűntudatot azokkal szemben érzek, akik üldözöttként élték át azokat a szörnyű hónapokat; akik alig várták, hogy eltakarodjanak a németek meg a nyilasok, s jöjjenek végre az oroszok.

Bűntudatom velük szemben azért van, mert én nem féltem a németektől, és ma is szeretem őket. Ma sem tudok szánalom nélkül gondolni a sorsukra, ahogy páriaként végezték az életüket az akkori Budapesten, azokon az utcákon, ahol nap mint nap közlekedem.

Félni meg azoktól félek, akik már a műsor első néhány napja után követelték, hogy tiltsák be a filmet, mert nem helyesen ábrázolja a történelmet.

De tartok azoktól is, akik ma, velem együtt, inkább rokonszenveznek a németekkel. Mert nem mindig világos számomra, hogy a lelkük mélyén milyen következtetéseket vonnak le ebből a rokonszenvből. Valósággal megmerevedek belül, ha dicsérni kezdik a filmet, s eltart néha egy ideig, míg megállapítom, kéretlen szövetségesről van-e szó vagy lelkem másik feléről.

Nehéz megtalálni Magyarország 1945-ös politikai megszabadulásával kapcsolatban a gondolatoknak és az ábrázolásnak azt a keskeny ösvényét, amelyen végig lehet menni úgy, hogy az megfeleljen a teljes igazságnak. Igaz legyen annak a németnek a sorsával szemben, akit megadáskor agyonlőttek, igaznak tartsa egy nő, akit a „felszabadításkor" megerőszakoltak, és igaznak tartsa az is, akit az antiszemitizmus emberi méltóságában aláz meg nap nap után.

Ha nem találom meg ezt a keskeny ösvényt, akkor vagy a németeket hagyom cserben magányukban és kiszolgáltatottságukban, amikor sebesültként kidobálták őket a Vas utcai kórház emeleti ablakaiból, vagy azokat hagyom cserben, akik félőrült állapotban állhattak a pesti alsó rakparton a Dunával szemben, a hátuk mögött a levetett ruháikkal és a nyilasok fekete géppisztolyaival, és ha gondoltak még egyáltalán valamire, akkor talán csak arra, hogy ami történik, az nem lehet igaz. Hisz néhány méternyire addigi életük meghitt helyszínétől lehetetlen ilyesmi (mint ahogy ma hasonlót lehetetlennek tartanánk...) Nem politikai cserbenhagyásra gondolok, hanem arra, hogy az a vád érhet: az általuk megélt szenvedéssel nem törődöm annyira. De szenvedés és szenvedés között akkor sem vagyok hajlandó különbséget tenni, ha azt a szenvedést homlokegyenest ellentétes okok idézték elő.

Talán a legrosszabb a bűntudatom az oroszokkal szemben. Nem azokkal szemben, akik fogságba hurcoltak boldog-boldogtalant, vagy aki a lovával a többi fogoly szeme láttára taposott agyon egy németet a Budakeszi felé vezető havas országúton. Hanem azoktól, akik kenyeret adtak nekem a Lehel téri ütegek mellett felállított tábori konyhájukon, s akik között volt olyan, aki megállt a pincelépcső tetején, a szorongó lakók arca fölött, és csak annyit mondott franciául: „Itt vannak a barbárok."

Azért érzek bűntudatot, mert egészében, különösen pedig akkori élményeim alapján civilizálatlanabbnak érzem őket a németeknél. És ezen éppen az nem változtat, hogy nincs egyenlőség a német fasizmus és a szovjet bolsevizmus között: az első ugyanis magasabbról zuhant a mélybe, és ezért morálisan nagyobb bukás. Nyomaszt, hogy e különbség kimondásával talán nemcsak azokat bántom meg, akik úgy érzik, az életüket köszönhetik nekik, hanem azokat is, akik az oroszok között kulturáltak voltak. És ezen nem változtatna, ha állandóan azt emlegetném, a németek a támadók.

Arról van szó, hogy van-e különbség és ha van, miben van és milyen a különbség az oroszok és a németek között? Meg az oroszok, a magyarok és a németek között?

Korrekt vagyok-e politikai értelemben, ha különbséget látok a németek és az oroszok *civilizációjában* a németek javára? A szóhasználatom perdöntő: civilizációról meg civilizációs értékekről beszélek és nem kultúráról meg kulturális értékekről. Mert a *kultúrák között* – úgy, ahogy én értelmezem a kultúrát, leszűkítve arra, ami lelki és szellemi – senki javára nem látok különbséget. Egy orosz, egy német és egy magyar vers *más*, de *egyik se több*. Abban viszont, hogy milyenek a WC-k, hogyan fegyelmeznek egy hadsereget, és milyen a társadalmi munkamegosztás, különbség lehet. Ezt értem civilizációs különbségen. Ezt a különbséget meg lehet bocsátani az oroszoknak, ha felszabadítanak. De nehezen felejthető, ha csak a németektől és a nyilasoktól szabadítanak meg, de saját maguktól és elnyomó politikai rendszerüktől nem.

Goethe gyűlölte a napóleoni politikai hatalmat, amiért a német államokból engedelmes vazallusokat csinált. Amikor a francia hadakat üldözve az orosz hadsereg elérte a Rajnát, kétségbeesetten állapította meg, hogy hiába adták vissza Franciaország legyőzésével a németeknek az állami függetlenséget, lelke mélyén mégis a franciákat szereti jobban az oroszoknál.

Szeretnék olyan méltányos lenni, akár a kés, amikor végighalad a rákos és az egészséges szövet határán. Éppen ilyennek nem szabad akarnom lenni, mert nem vagyok Isten. Ha meg azt állítom, hogy szeretnék eszköz lenni valami magasabbrendű kezében, valószínűleg hazudok, vagy legalábbis igazi meggyőződés nélkül ismételgetem katolikus műveltségem kora gyerekkoromban elsajátított alapmondatait. Mert semmi kedvem eszköznek lenni.

A legközelebb az igazsághoz mintha az lenne, hogy hajt a vérem. Nem bírom ki, hogy ne szeressem a németeket, és ezt ne mondjam meg, és nem bírom ki, hogy ne emlegessem, amit szovjet katonák elkövettek. És ugyanakkor attól félek, hogy emiatt elfogultnak tartanak. Attól félek, hogy lesz (van), aki a lelke legmélyén úgy érzi, ellene foglalok állást azzal, hogy mindezt kimondom. Attól a szégyentől félek, hogy egy kalap alá vesznek a gyilkosokkal és fajvédőkkel. Pedig csak különbséget teszek a civilizációk – de nem a kultúrák – között, mert e különbséget tapasztalom.

Valójában persze a saját lelkiismeretemtől félek, ez tart sakkban. Lehet, hogy így van jól, mert különben én is csak magyarkodással, zsidózással és SZDSZ elleni indulatokkal könnyítenék talán a lelkemen. De a lelkiismeretem nem észlény, nem segít abban, hogy érthetően megfogalmazzam, mit is gondolok pontosan.

Egyszerre próbálok védekezni a bűntudatom ellen is, meg az ellen is, hogy gyilkosok szövetségesének tekintsenek. Csak úgy tudok védekezni mindkettő ellen, hogy még jobban leleplezem magam. Nincs túl nagy leleplezni valóm ahhoz képest, ami lehetséges. Nekem a később születettek látszólagos ártatlansága jutott. Talán mert túl olcsó előnynek tartom, a leleplezésemmel ezt az előnyt akarom kihasználhatatlanná tenni a magam számára.

Szolzsenyicin 1945-ben szovjet katonaként lépett Németország földjére. Az ő félelmetes szembenézését én csak képzeletben élhetem át: az erőszak irtózatos gyönyörűségét. Olyat, mint ő(k) német- és magyarföldön, nem csinálhattam soha. Egyik versét idézem a Poroszországi éjszakákból a magam nyers fordításában:

„Élve találom még az anyát. / Sokan előztek már meg az ágyon? / Egész szakasz? Vagy egy század? Számít is! / Lánya, gyerek még, halott.../"

„Megtört kék szeméhez szokatlanul közel / késői szégyen mondatja velem: / »Aljasság volt«. / És ugyanabban a pillanatban, / homlokával az ágyra préselődve, / Anna holtá vált hangon esdekel: / »Csak ne lőjön agyon!« / Ne félj semmit, a lelkiismeretem / nekem is nyomja a lelkemet."

UNGVÁRY RUDOLF

Mulasics László

KRITIKA

Vekerdy Tamás: Lélek-jelenlét ... 2
Kopátsy Sándor: A szegényebb népek kizsákmányolása nem szűnik meg, csak a módja változik ... 3
Gyarmati Szabó Éva: Kis NAT-történet ... 6
Beke Kata: Godot megérkezett? ... 8
Kiszler Ferenc: Búcsú a leszakadóktól ... 10
Gazsó Ferenc: Utak és tévutak a közoktatásban ... 11
A törvény az egyetlen eszköz – Beszélgetés *Báthory Zoltán* helyettes államtitkárral (Az interjút készítette: *Józsa Ágnes*) ... 12
Hányszor sír Nemecsek? – Kerekasztal-beszélgetés a gimnáziumi irodalomoktatásról (Vezette és szerkesztette: *Veres András*) ... 14
Eörsi István: Színház a megváltozott világban ... 20
Sándor L. István: Amibe belehalunk – Kamaraszínházi bemutatókról ... 23
Végel László: A bíró játszik ... 25
Nagy András: Járt-e Isten a Klauzál téren? – Kornis Mihály: Napkönyv ... 28
„Talán nem ül össze fölöttem a vésztörvényszék..." – Beszélgetés *Koltai Róbert*tel (Az interjút készítette: *Tegyi Enikő*) ... 30
Dániel Ferenc: Rekviem a kaptafáért ... 32
József Dénes: Organikus építészet? Makovecz Imre új gimnáziuma Sárospatakon ... 34
Bikácsy Gergely: Filmlexikon vagy filmszótár? ... 35
Szombathy Bálint: Adósságtörlesztés, első részlet ... 36
Nem akarok a világ mosogatórongya lenni – *Hans Magnus Enzensberger*rel beszélget *André Müller* (Fordította: *Glavina Zsuzsa*) ... 37

*

Békés Pál: A bogárnak mindegy *(Földes Anna)* ... 43
Horváth Péter: Színház a magasban *(Bodor Béla)* ... 43
Kárpáti Péter: Országalma *(Csáki Judit)* ... 44
„Forrásánál megismerni a fényt" – Kroó György monográfiája Szabolcsi Bencéről *(Fittler Katalin)* ... 45
Mindenki patikája *(Nádra Valéria)* ... 46
Bálint Endre montázsai *(Bohár András)* ... 46
Mulasics László *(Néray Katalin)* ... 47
Kritika postájából ... 47
Ungváry Rudolf: Hideg éjszakák ... 48

Melléklet:
Kenedi János: Ezek csak pofáznak a gyülekezési szabadságról... – Március 15-ei spontán tüntetések az állampárt idején. Dokumentumok: 1970–1974

A címlapon:
Amatőr felvétel az 1970-es évek elejéről

TÁRSADALOMELMÉLETI ÉS KULTURÁLIS LAP

Megjelenik havonta

Főszerkesztő: BALOGH ERNŐ

Főszerkesztő-helyettes: VÖRÖS T. KÁROLY

Rovatvezetők:
BOROS GÉZA, JÓZSA ÁGNES,
KOVÁCS DEZSŐ, MÁTYÁS GYŐZŐ

Szerkesztőségi titkár: GUBÁS M. IBOLYA

Kiadja a
NÉPSZABADSÁG RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Felelős kiadó: LENGYEL L. LÁSZLÓ
ügyvezető igazgató

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
1034 Budapest, Bécsi út 122–124.
Telefon: 250-1680/128-, 129-, 130-as mellék

Terjeszti a Magyar Posta.
Előfizethető bármely hírlapkézbesítő hivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR)
Budapest XIII., Lehel u. 10/A 1900 közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215–96162 pénzforgalmi jelzőszámra.
Előfizetési díj: negyed évre: 237 Ft, fél évre: 474 Ft, egy évre: 948 Ft.

ISSN 0324–77–75

Szedte a Népszabadság Fényszedő Kft.
Nyomta: Szikra Lapnyomda

MULASICS LÁSZLÓ

IVÉRAY KATALIN: MULASICS LÁSZLÓ

KRITIKA 1995/4, 47

MULASICS LÁSZLÓ

Henrik László: Egy kiállítás a szállodai folyosón. Klimó Károly, Konok Tamás, Mulasics László és Tölg-Molnár Zoltán

Új Művészet 2000 aug. 38

Közép fasor 1-3.)

A fogadásra szeretettel meghívjuk
tanítványait, munkáinak ismerőit és tisztel

Kérjük, részvételi szándékát a kon
ellátó Csongrád Megyei Pedagógiai Intézet

Szeged, 2000. szeptember 15.

Csapó Benő

Decemberi műsoraink:

1-jén:
Új magyar művek hangverseny ciklusa - IV./2.

7-én:
"Jó kedvet!" - Hűvösvölgyi Ildikó és Cseke Péter mikulási gyermek műsora

8-án:
Új magyar művek hangverseny ciklusa - IV./3.

10-én:
Büki Mátyás és Fridecky Katalin estje

15-én:
Új magyar művek hangverseny ciklusa - IV./4.

17-én:
Kovács Erzsi és vendégei

20-án:
Lemezeim - bemutatja dr. Komáromi István

31-én:
Szilveszteri mulatság hajnalig

30. Galéria
kedd d.u. 6 óra

MULASICS LÁSZLÓ

festőművész

kiállításának megnyitója

Megtekinthető:
december 30-ig, naponta 2-7 óráig
(szombat, vasárnap kivételével)

1995

MULASICS LÁSZLÓ

Tisztelettel meghívom Önt a Várfok Galériába
2000. október 5-én, csütörtökön 18 órától 20 óráig

VÁR FOK GALÉRIA

MULASICS LÁSZLÓ

„Izosztázia" című kiállításának megnyitójára.

A kiállítás 2000. november 3-ig tart nyitva, keddtől szombatig 11 és 18 óra között.

A kiállítással azonos időben
a **SPIRITUSZ GALÉRIÁBAN**
/I., Várfok u. 14. „A" lph. fszt. 3./
válogatás látható a galériákhoz
tartozó művészek munkáiból.
Látogatás csak előzetes bejelentkezés alapján.

VÁRFOK GALÉRIA
H–1012 Budapest, Várfok u. 14. Tel./fax: +36 1 213 5155
e-mail: szalokyk@mail.matav.hu
Szalóky Károly
/Támogatók: AUDI, Állami Nyomda Rt., Budapest Bortársaság,
Octogon, Door Training/

MULASICS László

Hegyi, Lóránd: László Mulasics. = Budapester Belvedere, 1989.1.sz.

/Kiny. Budapesti Szemle./ ...

Egységár: 30.-Ft

194/44
NEMETH [Géza] Geyza: Commentarius exegeticus ad Ovidii Tristia. Bp. 1913, Acad. K. 137 p. 23 cm.

Egységár: 30.-Ft

195/64
A népi demokrácia útja. A Magyar Kommunista Párt ... 3. kongresszusának jegyzőkönyve. Bp. 1946, Szikra. 368 p. 1 t. 19 cm.

Egységár: 30.-Ft

196/144
NEUMANN Ernő: Az esztétika rendszere. Ford. Várkonyi Hilde-

MULASICS LÁSZLÓ

Hirek. Belvedere. I. /1989/1./1.n.

Poziciók-Positionen cimü kiállitáson szerepelt a Fészek Galériában.

Kulturzentrum in Óbuda, Budapest

„UNGARISCHE KUNST DER ACHTZIGER JAHRE IN PASSAU — EINE AUSWAHL VON ARBEITEN AUF PAPIER"

Die in der Passauer H1. Anna-Kapelle präsentierte Ausstellung wurde jetzt (April-Mai 1989) in Budapest in Kulturzentrum in Óbuda zur Schau gestellt. Die Organisatoren haben mehr als 60 Arbeiten von 21 zeitgenössischen ungarischen Künstler für die Austellung ausgewählt. Der Doyen der Ausstellung ist zweifelsohne der 1904 geborene Budapester abstrakte Mahler Tamás Lossonczy, **der einer der letzten Vertreter der „Klassiker" der gegenstandlosen Kunst in Ungarn ist. Die jungen Künstler vertreten verschiedene Kunstrichtungen und Stiltendenzen, von der „heftigen Malerei" bis einer meditativen Abstraktion, die sich in der letzten Zeit in Ungarn entfaltet hat. Die teilnehmenden Künstler sind: István Boros, József Bullás, Gábor Forgács, József Gaál, Imre Gábor, Miklós Ganczaugh, Arisztid Halász, Ede Halbauer, Endre Hortobágyi, György Jovián, Albert Kovács, Tamás Lossonczy, Balázs Markó, László Molnár, Gábor Roskó, István Sinkó, Róbert Świerkiweicz, Béla Szeift, Tamás Szikora, f. Árpád Tóth, Erzsébet Vojnich.**

Galerie Strudlhof — Haus der Musik, Wien

ANDRÁS ARNOTI und ROBERT VÁRADY

Die Gesellschaft zur Förderung junger Künstler hat diesmal zwei Maler aus Ungarn in der Galerie Sturdlhof – Haus der Musik in Wien ausgestellt. Beide Künstler gehören zu der Mittelgeneration der ungarischen Gegenwartskunst. Die emblematische Malerei von András Arnoti reflektiert philosophische und esthätische Problemen, erkenntnistheoretische Gedanken. Wie er selbst über seine Kunstauffassung schreibt: „. . . Licht ist mein Leben. Das mag auch der Grund für meine Vorliebe zum Mediterranum sein. Ich bin sehr oft und lange in Zypern, das durch meine zypriotische Frau meine zweite Heimat geworden ist. Wenn ich meine Ars-Poetik zusammenfassen müsste, so stünde ich vor einer fast unlösbaren Aufgabe.: in unserer Zeit ist es schwierig geworden, Wörter in suverene Sätze zu formen. Jeder Mensch hat etwas interessantes zu sagen, aus dem man lernen kann. Der Stellenwert des Wortes ist bei mir sehr hoch, da ich selbst in fast zwei Jahrzehnten viel veröffentlicht habe: ein Buch über die Kunst der Ungarndeutschen, einige Studien, und eine Unmenge von Artikeln in Zeitschriften und Zeitungen wie z.B. Kunst, Magyar Nemzet, Magyar Hírlap, usw. . . . "

Robert Várady ist auch ein meditativer Künstler, der sich viel mit der Zukunft der Kunst in der technischen Gesellschaft beschäftigt. Und auch ein Künstler, der seine Gedanken gern schriftlich formuliert. „Das dominierendste am Geist des zwanzigsten Jahrhunderts ist – schreibt er in seinem Katalog für die Wiener Ausstellung – der tiefgreifende und grundlegende, alles umfassende Zweifel. Im Fussstapfen dieses Zweifels sind zwei Welten geboren: die eine die existiert, und eine andere, die die existierende in Zweifel zieht. Meine Werke gehören in die letztere. . . . Der andere Problemakreis hängt mit den Auswirkungen der ungebremst wachsenden Informationsmenge zusammen. Die Folge des schnell wachsenden Wissens ist nämlich der immer breiter werdende Horizont des Unbekannten. Und die führt zum Chaos, zur Skepsii, zu Weltlosigkeit, was so charakteristisch für das Denken unserer Tage ist."

Galerie in der Dorottya Strasse, Budapest

LÁSZLÓ MULASICS

LÁSZLÓ MULASICS, einer der bedeutsameren Maler in den letzten Jahren aufgetretenen jungen Künstlergeneration in Ungarn, stellt sich, trotzdem er seit Jahren ständig ausstellender Künstler ist, das erste Mal mit einer Einzelausstellung vor. Im Gegensatz zu seinen schon von der Neuen-Sensibilität-Ausstellungen bekannt gewordenen expressiven Bilder, und auch zu seiner letztigen nonfigurativen Periode, stellt er jetzt überraschendweise dreidimensionale Arbeiten aus.

Auf dem Holzgrund bringt er mit Spachtl, an seinen acht gleichformatigen (60x70 cm) Bilder, eine hellgelb gefärbte Wachsschicht. So macht die Farbe einen homogenen Eindruck, aber im Ganzen wirkt es, wie eine eigenartige, bröchelnde, aber nicht grobe Fläche. Von diesem Hintergrund hebt sich symmetrisch, je ein geometrisch geformte Körper aus. Diese Gestalten sind immer Zusammensetzungen, oder verwickelte Varianten der geometrischen Grundformen,die schon auch an früheren Werken von MULASICS in der Fläche verdichtet, erschienen. Neben der Gebrauch der zurückhaltenen, matten Farben, wie Blassgelb, Weiss, Schwarz, und die natürliche Tönung des Blei, wirken die silberne Rände der Objekten festlich. Feierlichkeit und Puritanität der banalen, einfachen Formen sind bei ihm voneinander untrennbar.

Auser diesen Bilder sehen wir an der Ausstellung von LÁSZLÓ MULASICS zwei monumentale Werke, die auf schwarzen Hintergrund aufgebaute, einfache geometrische Gestalten tragen, wobei eine Spannung zwischen der sinnlich gemalten Wachsoberfläche und des exakten Formaufbau sich bildet.

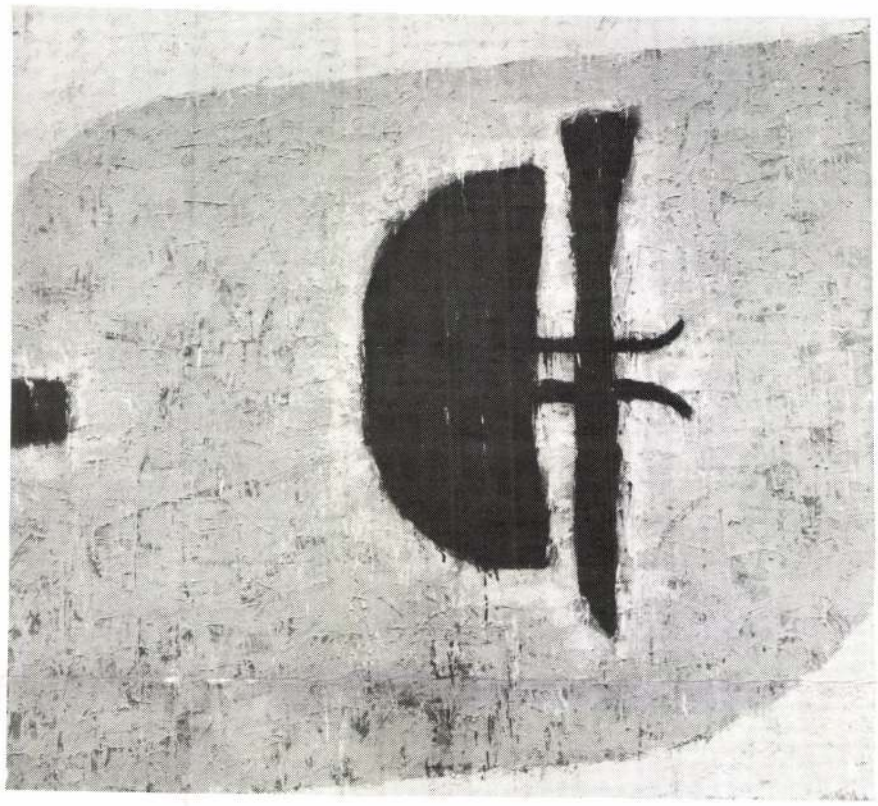

LÁSZLÓ MULASICS SWARZE AXT 1988.
Enkaustik 130x140 cm

Budapester Belvedere 1989/1

MULASICS LÁSZLÓ

STIPENDIEN 1989

Das Kulturreferat der Landeshaupstadt München ermöglichte dem Budapester Maler ÁKOS BIRKÁS einen Studienaufenhalt zwischen Januar und März 1989 in der Villa Waldberta in Feldafing, am Starnberger See.

HERDER – PREIS VERLEIHUNG 1989

Der diesjährige Herder-Preis für Ungarn wurde dem Maler ÁKOS BIRKÁS verliehen. Der Preis der Stiftung F.V.S. zu Hamburg ist der Pflege und Förderung der kulturellen Beziehungen zu den ost und südost-europäischen Völkern gewidnet.

Der 1941 in Budapest geborene ÁKOS BIRKÁS befasste sich in den 70er Jahren neben der Malerei mit Film und Photographie, kunsttheoretischen und kunstpädagogischen Fragen. In den 80er Jahren ist er zur zentralen Gestalt für die neue Malerei in Ungarn geworden.

„Ich male zwei- oder dreiteilige Bilder – sagt er über seine Arbeit – die grosse, annähernd ovale Formen darstellen. Im Grunde geht es mir um ein Raumproglem, um die Gegenüberstellung eines zentralen inneren Raumkörpers und eines eckig begrenzten Farbraumes. Das Bildganze baut sich um ein Zentrum auf, doch durch die Teilung in der Bildmitte bleibt dieses Zentrum ausserhalb der Bildfläche, es bleibt ungreifbar."

„Jedes Birkás-Werk ist eine mit malerischen Mitteln formulierte Totalitätsidee", meint Lóránd Hegyi, und Wilfried Skreiner schreibt: „Das Ruhen-in-Sich dieser Bilder ist verschiedenen Interpretationen geöffnet. Ihre Geistigkeit kann ebenso in einer humanistischen wie religiösen oder existenziellen Sehweise gelesen werden."

Der Gottfried-von-Herder-Preis ist auch mit einem Stipendium für ein einjähriges Studium in Wien verbunden, für welches der Budapester Maler LÁSZLÓ KELEMEN (1964) vorgeschlagen wurde.

Mulasics László

Hungarian Contemporary Art
Sp. Sotheby's, 1992

LÁSZLÓ MULASICS (born 1954 in Szepetnek)

His surfaces are highly worked on and have a rare silken quality Radition of this warmth and softness are thus in contrast with banal simple forms applied in rigid contours.

Exhibitions selected:
1988 Galerie Eremitage, Berlin; 1989 Contemporary Hungarian Art, Ludwig-Museum, Aachen; 1990 Hungarian Artists, Southhampton Culture Centre, USA; 1991 Free Zone Taidehalle, Helsinki.

47.

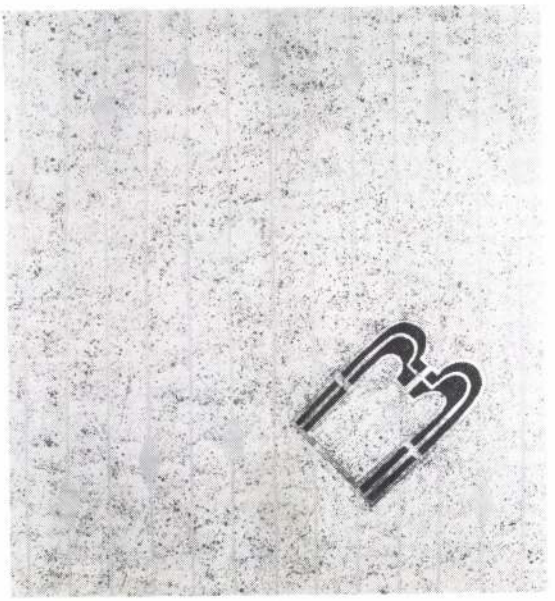

47. ***László Mulasics: Cathedral,***
signed, 1991, oil on canvas, 130x120 cm
HUF ***520.000,-***

48.

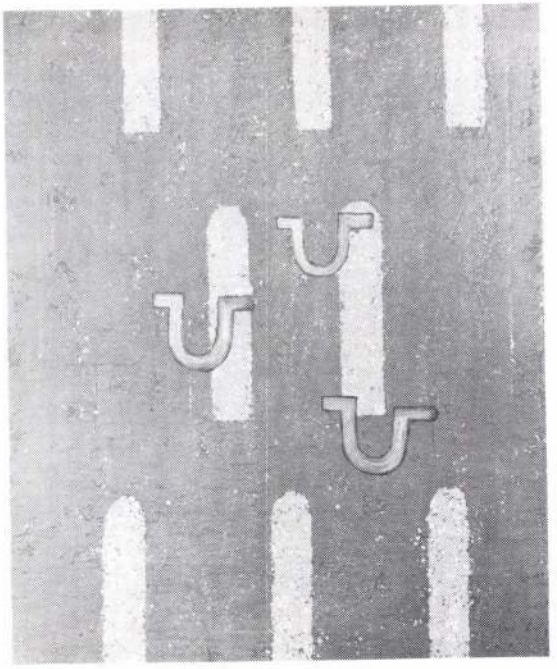

48. ***László Mulasics: The nets of promise,***
signed, 1991, oil on canvas, 61x50 cm
HUF ***160.000,-***

45.

45. *István Mazzag: Fiery sky,*
signed, 1992, oil on canvas, 130x150 cm
HUF ***150.000,-***

46.

46. *István Mazzag: Light Blower,*
signed, 1987, oil on canvas, 40x50 cm
HUF ***70.000,-***

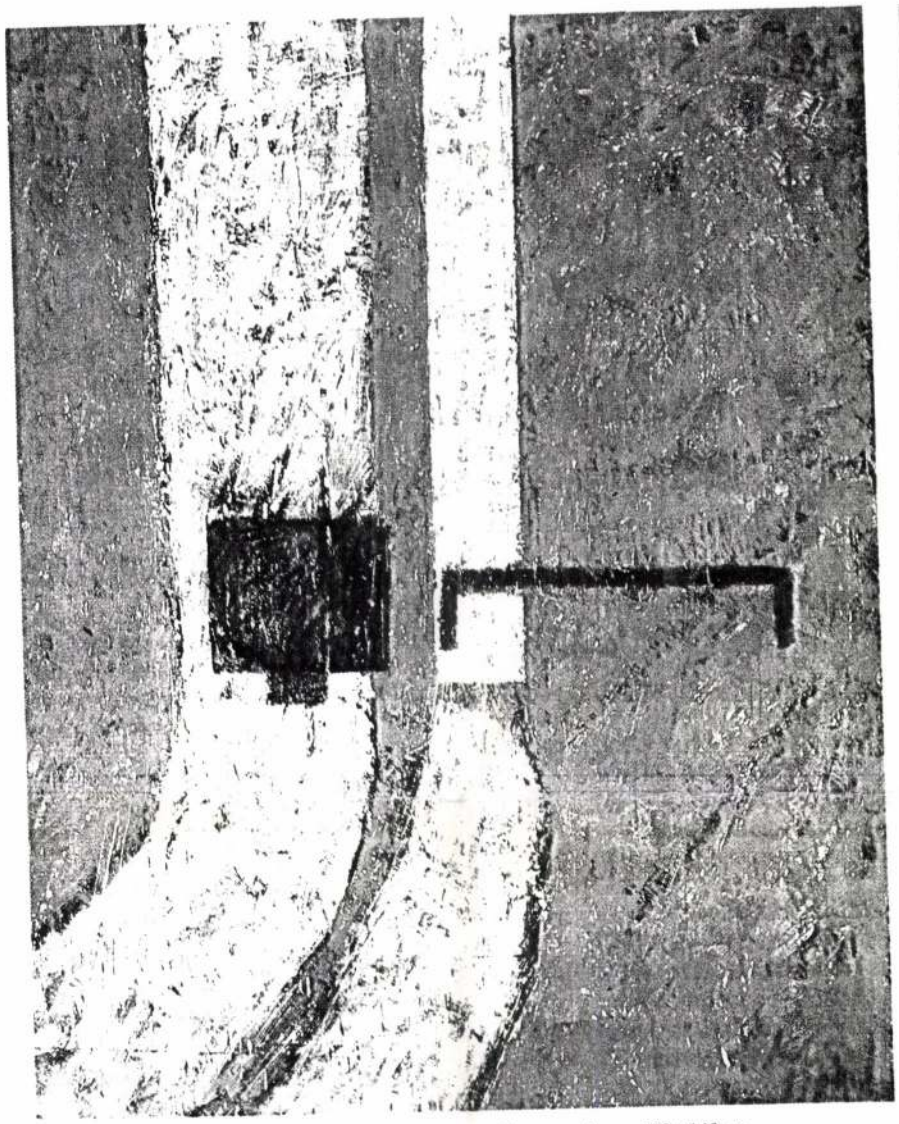

Mulasics László: Eltemetve és kiásva, 1987, enkausztika, bitumen, vászon, 180×140 cm

Viaszképek

MULASICS LÁSZLÓ KÉPEIRŐL

LÓSKA LAJOS:

Mulasics László pályája – attól eltekintve, hogy nehezen indult: hatszor felvételizett, míg bekerült a Képzőművészeti Főiskolára, közben díszletfestőként dolgozott az Operaházban – szinte zökkenőmentesen ível felfelé. A főiskolán 1986-ban végzett, abban az időben, amikor Magyarországon az újfestői stílus éppen a csúcsra jutott. Az ő generációjának valamivel könnyebb dolga volt tehát, mint azoknak a síkgeometriát, esetleg koncept artot művelő alkotóknak, akik sikeres, elismert pálya után váltottak, és kezdtek el new wave stílusban dolgozni.

Indulásakor Mulasics és természetesen több más fiatal festő – *Ádám Zoltán, Mazzag István* stb. – euforikus örömmel fedezték fel a hatalmas gesztusok dinamizmusát, a színek gazdagságát, a kötetlen és szubjektív formaalkotás örömét. Törvényszerű volt tehát, hogy Mulasics e kifejezésmód tehetséges, fiatal reprezentánsaként bekerült a *Hegyi Lóránd* által összefogott újfestők csoportjába. A nyolcvanas évek közepén készült képeinek erőteljes gesztusai, élénk színvilága a német és az olasz transzavantgárd festők műveire emlékeztetnek. Ennek az első korszakának egyik meghatározó darabja a *Jobb, ha beszélsz* (1985) című, kékes, kis fehér téglalapokkal és háromszögekkel telehintett vászna, melynek mellig ábrázolt, szemét befogó expresszív figurája

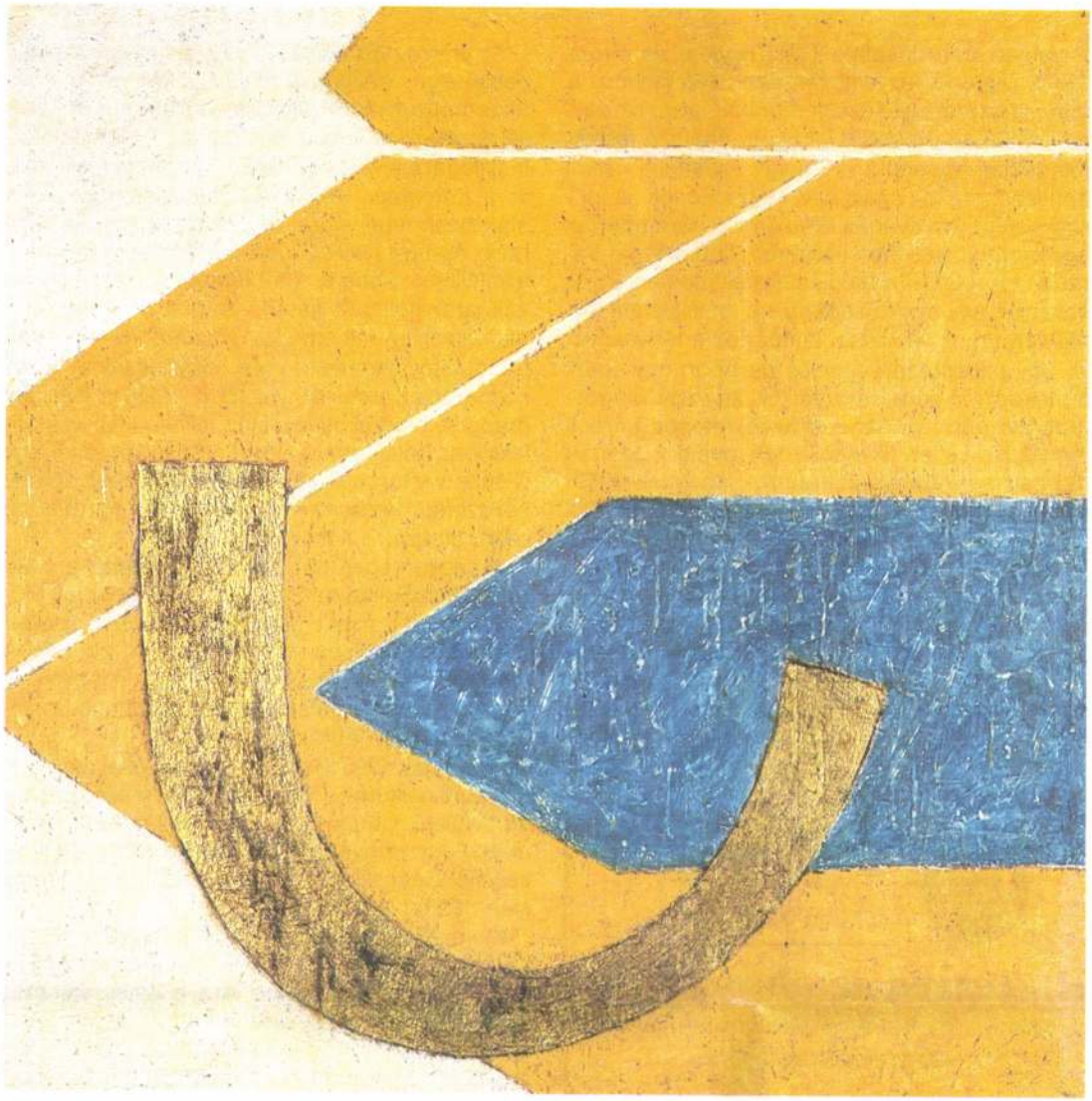

Mulasics László: Domus aurea, 1988, enkausztika, aranyfólia, vászon, 100×100 cm

mellett az egymáson átütő, rétegesen felrakott színek a fő jellemzői. Ezt a technikát a viaszfestés elsajátítása után fejlesztette igazán tökéletessé.

A sikeres indulást követően Mulasics szakított a heves gesztusokkal és az erős színekkel; képeiről eltűntek a figurák, csupán geometrikus jelek, bekarcolt vonalak, töredékek maradtak, miközben művei feltöltődtek a rejtélyes ábrák és az ősi technika sugározta mitikus sejtelmességgel. E motívumok születése a transzavantgárd művészet történelemidézése, és talán a történelem előtti archaikus barlangrajzok, falkarcok hatására vezethető vissza. Képeinek technikája, az enkausztika alkalmazása pedig a természetes anyagok iránti vonzódásra. A földfestékek, a homok *(Nádler István)*, vagy az arany *(Záborszky Gábor)* alkalmazása a magyar transzavantgárd művészeknek szinte már programjuk.

1986-tól Mulasics László aszimmetrikus felépítésű, oldottan geometrikus képeket fest, melyeken laza kontúrokkal felvitt geometrikus idomok – henger, trapéz, téglalap stb. – szerepelnek *(Tekercs, 1986, Plein aire, 1986)*. Később e még mindig viszonylag direkt mértani formák is redukálódnak, és a képmezőben csak néhány sejtelmes jel marad: spirál, fogasléc és egy hangjegyszerű, hosszú szárú alakzat, valamint a virágból elvonatkoztatott öntözőrózsa-forma, ami az idők

folyamán bárddá alakult át *(Hallom és látom, 1987)*. Ugyanez az emblémaszerűség jellemzi a már viaszfestéssel készült munkáit, ahol az egymás fölé kaparókéssel felrakott, áttetsző festékrétegekbe egy-egy arany vagy ezüstfólia csíkot applikált. *(Titkok súlya I–IV,* 1987). Ennek az időszaknak, a nyolcvanas évek utolsó harmadának egyik legérdekesebb és legeredetibb műve a *Váratlan fordulat I–II.* (1988), melynek minden egyes darabján egy-egy bőségszarura emlékeztető trapéz formához, mint zseblámpához a fénycsóvája, úgy kapcsolódik az első darabon egy sötét, a másodikon és a harmadikon egy-egy világos drappos alakzat, illetve a festékrétegbe karcolt téglalapsziluettek. A képtérben pedig elszórtan pici barna és aranyszín trapézok lebegnek. 1989-ben, Dorottya utcai kiállításán új, a megszokottól teljesen elütő karakterű munkákkal lepte meg a látogatókat. Nem az addig festett archaikus hangulatú, gazdag, bársonyos felületű, sokszor neogeós jelekből álló képekkel jelentkezett, hanem szikár formavilágú, hideg-szigorú művekkel: viaszfestéssel készült alapra rögzített ólomreliefekkel. E plasztikus képek színei is visszafogottabbak, szürkék, feketék, viasz- és ólomszínűek.

AZ APOSTOLI SZENTSZÉK KÖNYVKIADÓJA

ALAPÍTVA: 1848

Legyen az olvasónk!

Könyvesboltjaink és pavilonjaink nagy választékkal várják Önt.

A kötetet megvásárolhatja üzleteinkben.

A könyv recenziója lapunk 66. oldalán.

Ez után az izgalmas kitérő után ismét visszatért bensőséges, gazdag színfelületű, karcolt, geometrikus motívumokból álló, aranyfóliás képei készítéséhez. Az ilyen típusú munkái közül ritmusát, formavilágát tekintve egyik igen figyelemre méltó műve a *Katedrális* (1990). A kompozíción az okker aláfestésű fehér-viaszszínű alapból egy kis rombusz és egy nyéllel, kinövéssel ellátott téglalap feketéllik ki. Ebbe a sötét téglalapformába applikált aranyfólióból kétapszisos, fiktív katedrálisalaprajzot. Így lett egyszerre modern és középkori hangulatot sugárzó a kép. Ugyancsak a távoli kort idézi a *Kardok árnyékában* (1990) is, melynek drappos, plasztikus felületén fekete, felül íves ablakforma található, a vászon felső részénél egy világos vastag csík, alul pedig két ívesen összekapcsolódó vízszintes vonal, amiből egy hosszú szárú titokzatos kehely-virág nő ki.

A nagyon egyszerű, mégis különleges, archaizáló szimbólumoknak köszönhetően olyanok Mulasics munkái, mint a néhány motívummal díszített antik falrészletek, és ezt a hatást csak fokozzák a málló felületeket idéző, viaszfestéses technika, az alapba karcolt vonalak és stráfok, valamint a csillogó aranyfólia ábrák.

Legújabb, 1990 telén készült alkotásai már-már motívum nélküliek. Fő jellemzőjüket a kép gazdag színfelületű, vibráló-plasztikus háttere adja, melyre egy-egy tárgyat, például római tégelyre emlékeztető üvegcséket erősített a festő *(Teraszok mélyén,* 1990).

Mulasics László tevékenységéről elmondhatjuk tehát, hogy első korszakának expresszív képeitől eltekintve nem a new wave festészetet műveli, hanem az ősi művészetre utaló, visszafogott forma- és színvilágú, emblematikus jelekből felépülő, egyéni karakterű neogeót. Természetesen Mulasics nincs egyedül ezzel a kifejezésmóddal és pályaívvel. Hogy csak egy példát említsek, és ne nyugat-európait: Bécsben az elmúlt évben megrendezett Zeichen im Fluss című kiállításon láthattuk a transzavantgárd festőnek induló és jelenleg újgeometrikus cseh *Stanislav Diviš* munkáit, akinek eddig befutott pályája rokonságot mutat Mulasicséval. E szemléletbeli hasonlóság jól illusztrálja a hajdanvolt szocialista országokban bekövetkezett demokratikus változások egyik következményét, az izoláltság megszűnését. Természetesen a szabad információáramlás mellett a közös ideálok alapján tevékenykedő fiatal cseh, osztrák vagy magyar művészek munkássága mögött ott érezzük az igen aktívan és agilisan dolgozó művészettörténész-teoretikusok elvi útmutatásait is.

MULASICS LÁSZLÓ

Új művészet

1999. jan. – febr.

35.0.

MULASICS LÁSZLÓ

ÚJ MŰVÉSZET

1997. OKT. – NOV.

57.o.

MULASICS LÁSZLÓ

Új művészet

1999/jan. - febr.

35. o.

Kedves Carlo - ugy látszik, ci
kell bulletint kiadni, mint va
amint utolsó értesitésem elkül
N.[agy] J.[ózsef]-t ől levél j
sam ki a rossz cimeket s irjam
valahogy kijavittatja. Igy a m
megcimzett lenyomatokat visszal
ha a javitásokat elvégezték, k
jegyzem, más baj is van, t.[udni] t.i. n
közölték, amiket kijelöltem s
a cikkben nincs szó, amiről meg

Halasy-Nagy kérte a Mega

Mulgasics László, festőművész

Pillanatkép.

A grazi „Stajer Ősz" program keretében mutatkozik be a magyar festők három nemzedéke c. kiállítás. A grazi kiállítás ~~megnyitása~~ 1985. okt. 12 – 1986. jan 19-ig lesz nyitva. A kiállítás megnyitásán készült fényképen látható: Bak J., Halász K., Hegyi L., Mulgasics L., Szintes J., Soós Tamás, Bullás J., Fehér László, Ádám Zoltán.

Műcsarnok és Kamaraternei.
1985. dec.

GALERIE GAUDENS PEDIT - BUDAEPST ART EXPO '94
Stand No. 103.G.3. - Ph. 0036/1/263 62 32

BAK · HENCZE · MULASICS · TRÓMBITAS

From March 17th - 20th, 1994 Galerie Gaudens Pedit is showing works of Imre Bak, Tamás Hencze, László Mulasics and Tamás Trombitás at the Budapest Art Expo.

This participation makes clear that the gallery from Eastern Tyrol is not only aiming at the most important Hungarian artists' integration in the European art scene. As already shown with the Budapest Art Expo '93 Galerie Gaudens Pedit is consequently working to position artist like Bak, Hencze, Mulasics and Trombitás in Hungary at the same high level as international art critics and European directors of museums have been doing for many years.

Bak Imre

This particular interest of the gallery is based on and caused by the Gaudens Pedit Collection, which is now regarded by many specialists as the most complex documentation of Hungarian art of the 80ies and early 90ies. The collection comprises appr. 250 works of more than 30 artists. Imre Bak, Tamás Hencze, László Fehér, Tamás Hencze, István Nádler and Tamás Trombitás have already been shown in the Lienz gallery and so opened an intense discussion upon Hungarian contemporary art, which is inducing international critics, journalists and people interested in art to travel to Eastern Tyrol. Imre Bak, Tamás Hencze, László Mulasics and Tamás Trombitás, of which the last two have participated at the Venice Biennale 1993, are represented by the Lienz gallery.

During the last few years the gallery's objective has been a balanced presence of these artists both in ex-eastern and western European countries. So Bak, Hencze, Mulasics and Trombitás have been shown at the Art Cologne '92, the Art Frankfurt '93 and in numerous solo exhibitions. On the other hand a remarkable contribution to the presence of the most current Hungarian art in Hungary was achived by styling the Austrian Trade Delegation Budapest and the Hypo-Bank Budapest with Hungarian contemporary art works.

The same philosophy is reflected by the gallery's sponsorship. In Oct. 92 Sotheby's Charity Auction/Hungarian Contemporary Art successfully organized by its Budapest director, Dr. Soraya Stubenberg, in the Budapest Corvinus Kempinsky Hotel was sponsored to a considerable extent by Galerie Gaudens Pedit.

In May 93 the Lienz gallery was among the main sponsors of the "La coesistenza dell'arte"/project at the XLV. Venice Biennale. A project to which Mulasics and Trombitás were invited together with other important central European artists.

Enclosed you find the artists's biographies and more detailed information regarding the collection and sponsor activities.

We would be delighted to send you b/w- or colour photos as well as hectachroms on request (Ph. 0043/4852/6685-10, Fax 0043/4852/6685-19).

Thelasia Lainb'

létre, ahol kiemelkedő szerep jut az ornamentikának és az eredeti díszítés teljesen új minőséggé fejlődik. – Olescher Tamás (* 1954, Budapest) hasonló környezetből származó művészete a performance, az environment és a festészet különös kapcsolatát hozza létre. Képei első pillantásra ugyan játékosnak tűnnek, a figyelmes szemlélő azonban egy olyan átfogó és mély értelmű koncepcióra bukkan bennük, ami a látszólag jelentéktelen részleteket is egy központi jelentőségű ábrázolási probléma összefüggésében dolgozza fel. – Bernát András (* 1957, Törökszentmiklós) és Ősz Gábor (* 1962, Dunaújváros) munkái az emberi megismerés határvidékeivel foglalkoznak. A kép színvilágából egy tapasztalatokon alapuló világ különböző nézőpontokból megfigyelt töredékei bontakoznak ki és öltenek nagy formátumú alakokban képi formát. Mintha "misztikus ködök" terülnének el a kép fölött és akadályoznák "funkcionális összefüggéseinek" megértését. E festmények valamennyi varázsuk ellenére a bizonytalanság érzését keltik szemlélőjükben. Ősz Gábort a világ milyensége foglalkoztatja, amit aztán többnyire mágikusan lebegő négyszögek és téglalapok formájában visz vászonra. Képeinek felületei egyfajta tudatos

Ősz Gábor: Kép a falon 1991
olaj, vászon 150 x 150 cm

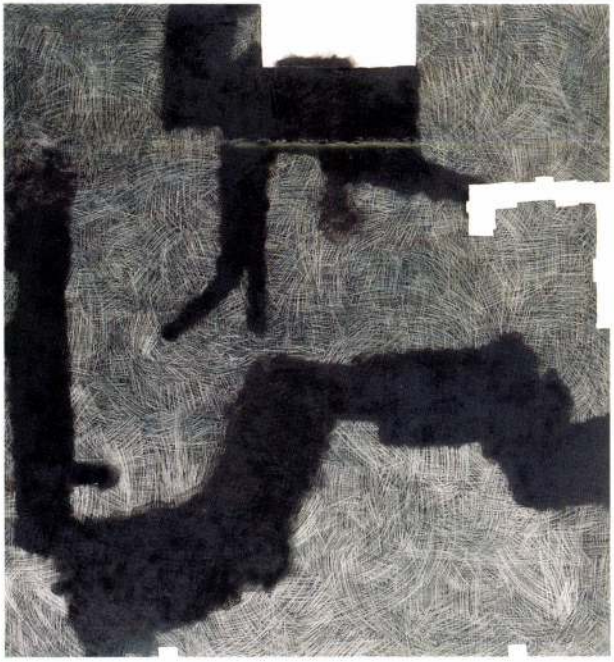

Szirtes János: Egy nehéz nap 1990
korom – akril – szén, vászon 150 x 150 cm

Fehér László (* 1953, Székesfehérvár) monumentális képei mintegy a múlthoz kapcsolódó árnyékszerű reminiszcenciákként jelennek meg. Ködös, szinte meseszerűen lírikus légkör lebegi körül ezeket az alkotásokat. A tavalyi év munkásságának eredményeként a sárga és fekete erős színkontrasztját a fekete-szürke színhatáson alapuló festészet váltotta fel a művész vásznain. A hatalmas színfelületek szuggesztivitása és a képbe helyezett emberek és körülmények jelszerűsége egymásba fonódik. Nem véletlenül számított már a 80-as évek elején Fehér művészetét a kortárs magyar képzőművészet legkiemelkedőbb jelenségei közé. – Mulasics László (* 1954, Szepetnek) egyszerű, geometrikus töredékekből építi fel szinte teljesen egyszínű, mozdulatlan képeit. A képek felülete a festő által kidolgozott különös eljárás eredményeként igen finoman megmunkált anyagokból épül fel, amit a színek és a formák elhelyezésének "ínyenc" megválasztása egészít ki. – Szirtes János (* 1954, Budapest) az új festészetnek egy egészen más irányzatát képviseli. Képei akciók és performance-ok eredményeként születnek. Szirtes a színeken túl az égetést és a kormot is felhasználja vászna feketére mázolásához. Egy olyan archaikus szerkezeteken nyugvó világ képi metaforáit hozza

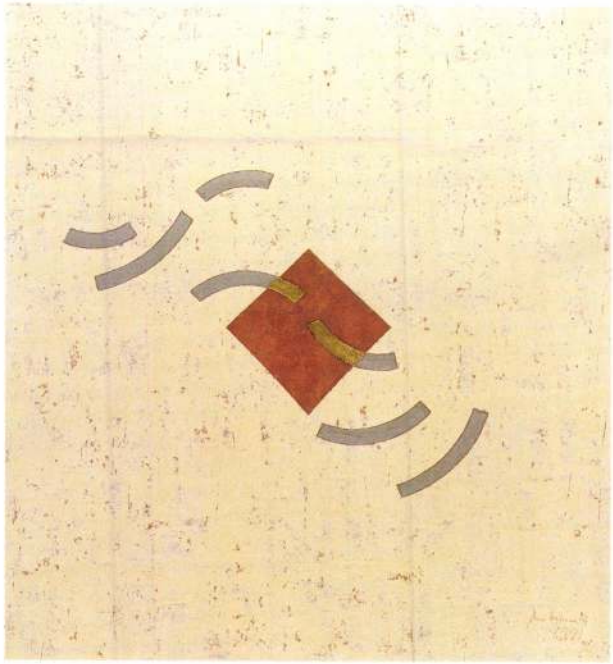

Mulasics László: Szilánkokra hullva 1991
enkausztika, olaj, vászon 160 x 150 cm

Olescher Tamás: Sorozat. Alfa-Omega Nr. 1.
Természet-kereszt 1991
akril, vászon 104 x 128 cm

Az utóbbi évek Kelet-Európa valamennyi régióját átfogó radikális politikai és gazdasági változásai a magyarországi művészetet egészen más út felé vezették, mint a térség többi országáét. A magyar kortárs művészet már mintegy 10 évvel a politikai megújulás előtt rátalált a maga önálló és új identitástudatára, történelemmel és kultúrával egyaránt átfogó és sokoldalú párbeszédben állván. Ez a sajátos út többet jelentett a múlt egyszerű tagadásánál. A 80-as évek új magyar művészete szöges ellentétben állt a 60-as és 70-es évek művészeti áramlataival, a 90-es években pedig még inkább a szubjektum és annak megismerési lehetőségei felé hajlik el.

A Magyarország – Idő – Művészet válogatás a 90-es évek művészetéhez vezető utolsó lépést mutatja be. A kiállított művészek sora a már a 80-as években is meghatározó szerepet betöltő Fehér Lászlótól és Mulasics Lászlótól a festészeten kívül performance-szal és environment-nel is foglalkozó Olescher Tamáson és Szirtes Jánoson keresztül egészen az érzéki tapasztalat határait művészetük középpontjába állító Bernát Andrásig, Ősz Gáborig és Köves Éváig terjed.

Bernát András: Objektum XV – Dőlés 1991
vegyes technika, vászon 110 x 140 cm

Köves Éva: Időtlen idők 1991
olaj, vászon 110 x 130 cm

érzékenységről árulkodnak. Meditatív jelleget mutató képi világának hatását alapvetően a színek összjátéka határozza meg. – Köves Éva (* 1965) festményein a fehér szín játszik meghatározó szerepet. Formái antropomorf alakokra emlékeztetnek, jóllehet azok sehol sem jelennek meg a képeken. Köves Éva is nagy érzékenységgel nyúl a színekhez. Képei a motívumok és a művésznő alkotásmódjából adódó elgondolások keresztezésével hoznak új jelentésrétegeket felszínre. A 90-es évek itt bemutatott magyar festészete az ember, a lét és a külvilág megtapasztalásának alapvető kérdéseit dolgozza fel mélyrehatóan.

UNGARN ZEIT KUNST

A kiállitást a Bayerische Landesbank, (München) támogatta

Konrad -Adenauer- Stiftung

Öffentlichkeitsarbeit
Rathausallee 12, 5205 St. Augustin 1
Tel.: 02241/246436

A címlapon: Fehér László: Patakparton 1989
olaj, vászon 140 x 200 cm

UNGARN ZEIT KUNST

Bernát András
Fehér László
Köves Éva
Mulasics László
Olescher Tamás
Ősz Gábor
Szirtes János

MULASICS László

Mulasics László, festőművész 1.) Folytatás.

P. Szabó Ernő: Téli kikötő, Mulasics László kiállítása. (Dorottya u. i Kiállítóterem, 1989. III. 16–IV. 8.)

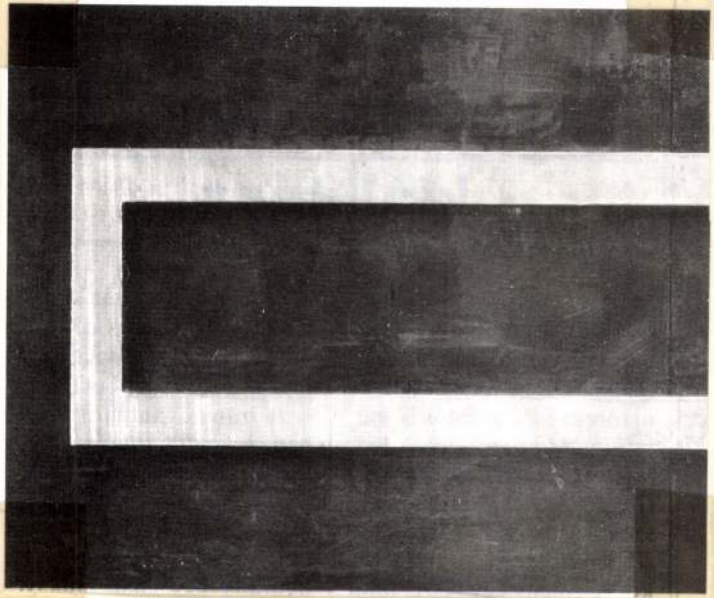

„Lezárt stadion", fa, olom, bronzszita, enkausztika, 140 × 240 cm, 1989.

(Részlet).

Művészet, 1989., 8., 38-old.

A felület páratlan érzékiségének, a felszín gazdagságának és a végletesen leegyszerűsödött, banális formák szegénységének kontrasztjára épülnek Mulasics László új művei. Az eleven anyag lágyságát, melegségét idéző selymes, plasztikus faktúra feloldja a szigorú kontúrokat. A felszín rejtelmes, izgató, meglepetésekkel teli szépségében elmerülnek az egzakt formák, meghatározhatatlanná válnak a színek és az anyagok, elmosódnak a kompozíció tengelyei. Miközben a felület érzékisége teljes mértékben magára vonja a figyelmet, a felület maga átlényegül: egy gondolati, képzeleti rekonstrukció kiindulópontjává válik. Ennek az átlényegülésnek a folyamán új értelmet kap a felszín hedonizmusa: az érzékiség aurát teremt a mű köré. A szegénység, a formai egyszerűség átcsap az asszociációk és utalások gazdagságába: a banális egyértelműség rejtelmes többértelműséggé válik.

HEGYI LÓRÁND

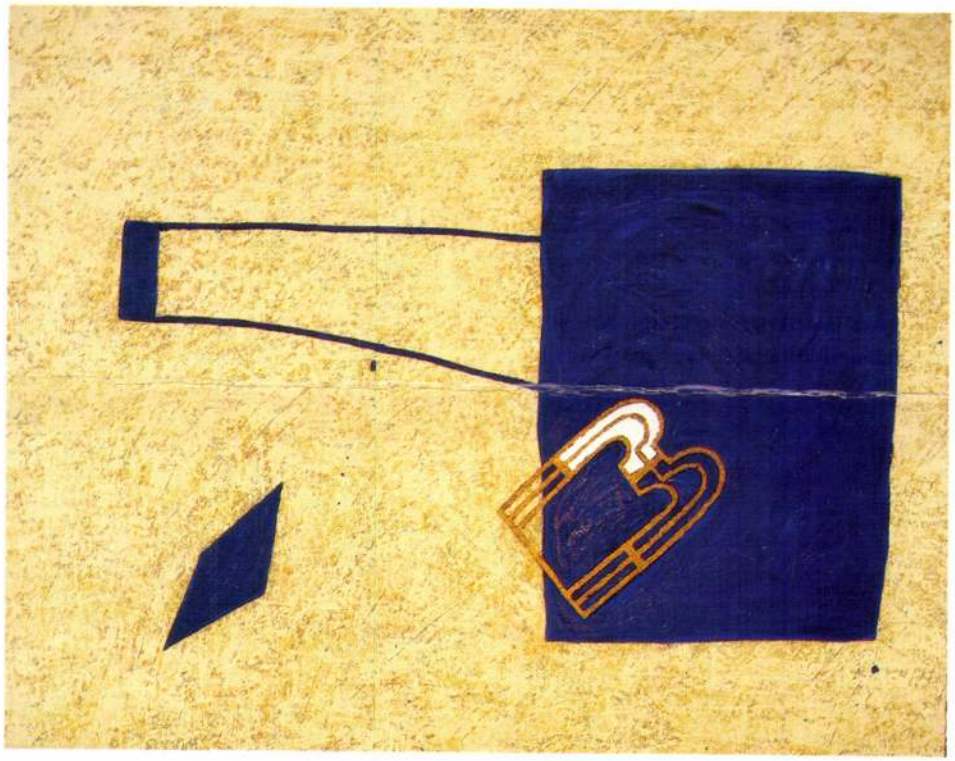

Katedrális, 1990
olaj, enkausztika, aranyfólia, vászon
140X180 cm

MULASICS LÁSZLÓ

1954. október 12-én született Szepetneken
1969—73 Pécsi Művészeti Szakközépiskola
1980—86 Magyar Képzőművészeti Főiskola, festő szak
1986 Derkovits-ösztöndíj; XXI. Nemzetközi Festőhetek, Steiermark, Graz
1987 Kiemelt Derkovits-ösztöndíj; Landesateiler im Künstlerhaus, Salzburg város ösztöndíja
1988 Károlyi-alapítvány, Saint-Paul-de Vence, Franciaország
1989 A Smohay-alapítvány 1989. évi díja
1990 Atelierhaus Worpswede-DAAD. — NSZK

Egyéni kiállítások:

1988 Galerie Eremitage, Berlin
1989 Dorottya utcai Kiállítóterem, Budapest; Dialógus II. (Ona B.-vel), Fészek Galéria, Budapest; Galerie Panetta (Fehér Lászlóval), Mannheim
1990 Vision Budapest (Hencze Tamással), Bawag Fondation, Bécs; Várostörténeti múzeum, Székesfehérvár
1991 Pécsi Kisgaléria, Pécs

Csoportos kiállítások:

1985 Új festészet 1975—85, Művelődési Ház, Paks; Stúdió '85, Ernst Múzeum, Budapest; Új szenzibilitás III., Budapest Galéria, Budapest; Drei Generationen Ungarische Künstler, Neue Galerie, Graz; Pillanatkép, Műcsarnok, Budapest
1986 Eklektika '85, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest; Birkás–Kelemen–Mulasics–Nádler, Galerie Rolandshof, Rolandseck-Ober-Winter; XXI. International Malerwochen, in der Steiermark, Neue Galerie im Landesmuseum Joanneum, Graz; Plein Air, Magyar Képzőművészeti Főiskola, Budapest
1987 Neue Sensibilität, Ungarische Malerei der 80-er Jahre, Villa Merkel, Galerie der Stadt Esslingen; Új szenzibilitás IV., Fészek Galéria, Budapest; Ungarische Malerei der 80-er Jahre, Museum am Ostwall, Dortmund; Domus Aurea, Fészek Galéria, Budapest; Piramis, Óbudai Pincegaléria, Budapest; Új magyar festészet, Berlini Magyar Kultúra Háza, Berlin, NDK; Új törekvések, Művészetek Háza, Brno; Művészetek Háza, Karlovy Vary; Prágai Magyar Kulturális Központ, Prága; Bak–Kelemen–Mulasics, BNV, Budapest; Christie's aukció, Amsterdam; Magyar festészet, Stúdió Galéria, Varsó; Art-expo, Poznan; Magyar festők, Galerie Eremitage, Nyugat-Berlin; 50X70, Fészek Galéria, Budapest
1988 Új festészet, Ifjúsági Ház, Belgrád; Ungarische Malerei, Kunsthalle, Berlin, NDK; Philips aukció, London; Art-expo, BNV, Budapest; 8 Ungarische Maler, Galerie Knoll, Bécs; Mulasics, Galerie Eremitage, Nyugat-Berlin; Architektúra, Francia Intézet, Budapest; 8 Hongaarse Schilders, Arti et Amicitiae, Amsterdam; Kunstmesse, Köln; Alkotó Ifjúság Fesztiválja, Manyezs, Moszkva
1989 Kortárs magyar képzőművészet, Ludwig Múzeum, Aachen; 8 Ungarische Maler, Neue Galerie der Stadt Linz, Wolfgang-Gurlitt-Museum, Linz; NDK és magyar fiatal képzőművészek kiállítása, Ernst Múzeum, Budapest
1989 Budapester Belvedere, 8 művész Budapestről, Galerie KX, Hamburg; Magyar Festészet, Magyar Kultúrintézet, Szófia; 21. Festival International de la Peinture, Chateau-Musée De Cagnes-Sur-Mer; Drei Künstler aus Budapest, Argelander Galerie, Bonn
1990 Borbás–Fehér–Mulasics–Szőnyei, Galerie im Traklhaus, Salzburg Leere Räume, Bavaria Filmstúdió, München; Drei Künstler aus Budapest, Städtische Galerie Wendlingen am Neckar; A 80-as évek képzőművészete, FMK, Budapest; Festészeti Biennale, Ankara; Magyar Művészek, Southampton Cultur Center, USA; 6 Ungarische Künstler, Künstverein, Ulm; Drei Künstler aus Budapest, IFA Galerie, Bonn; Postgeometria, Magyar Kultúrintézet, Prága; Positions Budapest, Galerie Auris Oy, Hämeenlinna, Finnország
1991 Free Zone, Taidehalli, Helsinki; Metafora, Pécsi Galéria, Pécs; Positions Budapest, Bellarte Galerie, Helsinki

F. k.: Pinczehelyi Sándor
TEMPORG, Pécs — 321/91

MULASICS LÁSZLÓ

PÉCSI KISGALÉRIA
Pécs * Szent István tér 4. * H–7621

1991. február 1—20.

Tisztelettel meghívjuk
1995 február 28-án, kedden este 6 órára
a Fészek Galériába

MULASICS LÁSZLÓ

új munkáinak
(1994-95)
kiállítására

Megnyitja:
NÉRAY KATALIN

A kiállítás 1995. március 24-ig tekinthető meg
naponta délután 2-8 óra között

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB
Budapest VII., Kertész utca 36.
Postacím: Budapest
Postafiók 8.
1400

Lóska Lajos

Bp.

Felső Zöldmáli út 61/65

1025

csonyabb beosztásba helyezték (g. j.

Smohay-díj

Mese a csodakalapról

Hol volt, hol nem volt, az Óperenciás tengeren is innen, talán éppen Székesfehérváron, dolgozott egy festőakadémiát is megjárt kalaposmester, *Smohay* János. Nagy szegénységben élt, míg egy napon, amikor a vasalóját tüzesítette, látta, hogy a lángok között ott sír egy kígyó. Felkapott egy kalapot a mi emberünk és azzal kiemelte a kis kígyót a tűzből. Ekkor derült ki, hogy a kígyókirály fiát mentette meg, aki közölte, hálából teljesíti egy kívánságát. Nem tudjuk ma sem, mit is kívánt. Talán, hogy nagy festő legyen, talán sok pénzt kért. A kígyókirály megadta valamelyiket, de egy feltétel alatt, hogy mindez, örök titok maradjon.

Smohayt kötötte a fogadalma, úgy tett, mintha mi sem történt volna. Festegetett változalanul, de nem hozakodott elő helytörténeti értékű képeivel még a múzeumbarátok körében sem. Csak szép csendesen befizetgette oda a tagdíjakat. Nagy szegénységet mutatott továbbra is. Tizenötös villanykörte fényénél dolgozott, összeragasztgatta a szappanmaradékokat, tobozzal tüzelt az újramelegített tegnapi ebéd alá, kuporgatta a fillért.

Amikor közeledett az utolsó órája és nagyvonalú végrendeletet fogalmazott, senki sem tudott a kígyókirályról, mindenki úgy gondolta, egy egész élet nélkülözéséből gyűlt össze a mesébe illő summa. Lakásából, műterméből alakíthatták ki a Schaár Erzsébet Gyűjtemény múzeumi termeit. Készpénzvagyonát is a Székesfehérvári Múzeumra hagyta, hogy abból tehetséges, fiatal képzőművészeket támogassanak. Eddig tartott az igaz mese.

A valóságban azután kuratórium alakult, hogy évente odaítélje a díjat és az ösztöndíjat. Feltétel a 35 évnél fiatalabb életkor és a többéves kimagasló festői, szobrászi teljesítmény. Nyolc esztendő alatt a díjazottakból a kortárs képzőművészetek rangos névsora kerekedett. Bizonyságul, hogy a zsűri milyen jófelé tájékozódott, *Lugossy* Mária, El *Kazovszkij*, *Kelecsényi* Csilla, *Wahorn* András, *Mazzag* István, *Bukta* Imre és *König* Frigyes nevét említem. Az idei döntést most hirdették ki. Az ösztöndíjat *Végvári* Beatrix és *Várnai* Gyula kapta, a díjat pedig *Mulasics* László. A plaketten *Vigh* Tamás figurája emel kalapot az alapító Smohay János tiszteletére. Talán éppen azt a mesebeli kalapot láthatjuk, mint képi tanulságot, amellyel egy titokzatos ember kisegítette a bajból a rászoruló kígyókirályfit.

(szegő)

MULASICS László

MN 1989 nyár 18

…ldenek képviselőiket. Még-
…g teljes felhatalmazással arra,
…y szabadon szövetkezhetnek
…kivel és bármely csoporttal,
…ejezetten a kormányzásért
…rcba induló „front" megalakí-
…ára. (Valószínűleg meg kellene
…yni megfelelő számban olyan
…szolút független személyiségek
…et is, akik megfelelő tekintélyt
…lveznek, de akik mind ez ideig
még nem „dobták be magukat").

Hogy miről folyik majd a szó? Remélhetőleg nem a pártérdekekhez keresnek szólamokat, hanem konkrét programpontok alapján polarizálódnak majd a résztvevők. Az, hogy ki, hova áll majd, az dönti el, hogyan viszonyul a Varsói Szerződéshez, milyen földtulajdont akar, emelni vagy csökkenteni akarja-e a kamatlábat stb., stb. Mivel nem valamilyen határozat, egységes deklaráció a cél, hanem a hasonló elveket, elképzeléseket vallók egymásra találása az „össznépi fórum", nincs se kudarcra, se sikerre ítélve

Ezáltal eredményes lehet. Talán.

Stadler János
Budapest

…és elkedvetleníteni?

…lom szükségességéről. Nyugodtan és bátran tettem és teszem. Annak ellenére, hogy én már csak mindennek a hazajáró lelke vagyok.

A közölt vitairatok közül főleg *Bauer* Tamás és részben dr. *Tallós* Emil által odadobott kesztyűket veszem fel. Ezekkel a nézetekkel úgy gondolom, még érdemes vitába szállni.

…kusok észrevenni és elfogadni. Talán az ügyvezető elnökség létrehozása, az elnök személye, a vezető apparátus megritkítása, az ügyvezető elnökség s egyes tagjainak véleménynyilvánítása, a vidéki népfronttestületek elhatároló lépései, mégis csak azt mutatják, mást jelent a népfront Kukorelli Istvánnak, mint *Molnár* Bélának jelentett. Felfogásával, nézeteivel már korábban sem azonosítottuk magunkat jó néhányan. Hogy a népfront alkotmányos szerepe úgymond képtelenség volt, azzal úgy tudom Kukorelli dr. is egyetért. Meg én is, aki e képtelenségnek szenvedő alanya voltam több alkalommal is. Viszont az MSZMP, az akkori abszolút erő, itt legitimáltatta magát a legkeményebben. Itt szorította a legalárendeltebb szerepre a népfrontot is, a tanácsokat is és a többieket is. Nem véletlen, hogy csak most a napokban lehetett az ellenzéki és a harmadik oldalas erőknek áttörni, a választójog dolgában, s a vita még mindig dúl az Alkotmány körül.

NEM TARTOM tehát ildomos dolognak, hogy Bauer Tamás elmarasztalja a népfront ügyvezető elnökét, hogy a pótválasztások idején úgymond „beült" Molnár Béla helyére a választási elnökség titkári székébe. Ennek semmi köze ahhoz, hogy Kukorelli István szakít-e vagy sem a korábbi gyakorlattal. Nolens volens, tudomásul kell venni, hogy a ledőlt államszocializmus politikai intézményrendszerének a romjai között élünk. Ott a baj, hogy a romokat lassan takarítják el és egy olyan intézmény, mint az Országos Választási Elnökség változatlan ösz-

A HÓNAP MŰTÁRGYA

1988. május

MULASICS LÁSZLÓ

FILOZÓFUSOK

Vegyes technika

65 x 50 cm

MULASICS LÁSZLÓ

SZEPETNEK, 1954

Tanulmányait a Pécsi Művészeti Szakközépiskolában 1969–1973-ban, a Magyar Képzőművészeti Főiskolán 1980–1984-ben végezte. Mestere Blaski János volt.
Jelentősebb kiállításai: 1984: Salgótarjáni Tárlat PLANUM, Almássy téri Szabadidő Központ Bp., Stúdió '84 Bp., Hódmezővásárhelyi Őszi Tárlat, 1985: Új szenzibilitás III., Budapest Galéria, Eklektika, Magyar Nemzeti Galéria, Stúdió '85 Ernst Múzeum Bp., 1986: Stúdió '86 Miskolci Galéria.
Festészete a szürrealizmus és a nonfiguratív művészet határán van, képalkotó eszköze a szín. Fő célja az asszociációkeltés, az érzelmi hatás. Képein az alakok és tárgyak az ősi természeti formákhoz hasonulnak, időtlenséget kifejező jelképpé nőnek.

Mire megszokjuk, hogy egy neoavantgarde mű előállítása kevés időráfordítással, technológiája szerint igénytelen eszközökkel készül, meglepődve látjuk, hogy a sokkolás, elidegenedés, létmódtagadás helyett valódi művészetet kapunk. Van, aki nemcsak kifesti, hanem meg is festi tárgyait, a szép számú fényképrealizmus igényével festő neoavantgarde kortársak között.
Mulasics Lászlótól távol áll a fényképszerű realizmus, képei nem nonfigurativak, szinte valamennyi munkája többablakos kompozició. Ez jellemző az "Új szenzibilitás I–IV", vagy az "Ekletika 85" című kiállításon bemutatott műveire is. Mintaképe nem a tüéles fotó, inkább az elmozdult, az alulexponált, a nagyítás következtében elhomályosult felvétel.
Mulasics nem tartozik azokhoz a fiatal művészekhez, akik a biennálékat, dokumentákat járva türelmetlenül reagálnak a felkínált újdonságokra, azokat az avantgarde látványelemeket vállalja, amelyek már művészettörténeti patinát kaptak. Tudatosan alkotó, aki mindíg elsődlegességet biztosít a tartalmi motívumnak. Gondolatai mindíg az emberi lét és tudat lehetőségei, megnyilvánulási formái körül mozognak, e motívumokat dolgozza képpé.
Formanyelvi elemeit mindíg a választott témához igazítja. Ahogyan a téma meghatározza a képi struktúrát, úgy befolyásolja a megjelenítés eszközeit is. "A hónap műtárgya" — A filozófusok c. munkája a témától is szokatlan színvilágú. A történés bibliai eredeztetésű gondolatig vezethető vissza. Lényege: az elkerülhetetlen emberi felismerés, a lét mélysége, a racionális felszín és a szárnyaló ábrándok után.
Várjuk olvasóink véleményeit.

SMOHAY JÁNOS ALAPÍTVÁNY

Az István Király Múzeum

meghívja Önt

MULASICS LÁSZLÓ
Smohay-díjas festőművész
kamarakiállítására.

A kiállítást bemutatja
és a Smohay Alapítvány
1990. évi díját átadja,

NÉMETH LAJOS
tanszékvezető egyetemi tanár
a curatórium tagja,

1990. szeptember 28-án
pénteken délután 5 órakor
a Várostörténeti Múzeumban
/Csók István u. 17./

F.k.: Kovács Péter AR-Nyomda 9oo9297

István Király Múzeum
8001 Székesfehérvár
Gagarin tér 3.
DÍJELŐLEGES

Dr. Aradi Nóra igazgató
MTA Művészettörténeti
Kutató Csoport
Budapest I.,
Uri u. 62.
1014

László Mulasics

1026 Budapest
Küküllö u. 13.

1954
geboren in Szepetnek
1969–1973
Besuch der Kunstfachmittelschule, Spezialklasse für Musik, Pécs
1977–1980
Bühnenbildarbeiter an der Ungarischen Staatsoper
1980–1984
Studium an der Budapester Hochschule für Bildende Kunst
1984–1986
Spezialstudium an der Budapester Hochschule für Bildende Kunst
Seit 1986
Derkovits-Stipendium
Mitglied des Künstlerfonds der UVR und des Studios junger bildender Künstler

Begraben und Ausgegraben.
1987
Enkaustik, 180 x 140 cm ●

Ohne Titel
1987
Enkaustik, 180 x 140 cm

Von Nachmittag zu Nachmittag. 1987
Enkaustik, 160 x 140 cm

Ausstellungsbeteiligungen
1984
Internationale Grafikausstellung, Sándor-Nógrádi-Museum, Salgótarján; Kultur- und Freizeitzentrum am Almássy-tér, Budapest; Studio '84, Budapester Internationale Messe; Herbst-Ausstellung, Hódmezővásárhely
1985
Kultur- und Freizeitzentrum am Almássy-tér, Budapest; Neue Malerei 1975–1985, Kulturhaus, Paks; Studio '85, Ernst-Museum, Budapest; Neue Sensibilität, Budapest-Galerie, Budapest; Drei Generationen ungarischer Maler, Neue Galerie, Graz; Kunsthalle Budapest
1986
Eklektik '85, Ungarische Nationalgalerie, Budapest; Birkás-Kelemen-Mulasics-Nádler-Ausstellung, Galerie Rolandshof, Rolandseck; Paravans, Ungarische Hochschule für Bildende Kunst, Budapest; XXI. Internationale Woche der Maler in der Steiermark, Neue Galerie, Graz; Plein-Air, Ungarische Hochschule für Bildende Kunst, Budapest; Studio '86, Historisches Museum der Stadt Budapest
1987
Ausstellung der Derkovits-Stipendiaten, Ernst-Museum, Budapest; Neue Sensibilität, Villa Merkel, Esslingen; Neue Sensibilität IV, Pécs-Galerie, Pécs; Dialog IV, Fészek-Klub, Budapest; Ungarische Malerei der 80er Jahre, Dortmund; Ungarische Malerei, Brno, Prag, Karlovy Vary; Bak-Kelemen-Mulasics-Ausstellung, Budapester Internationale Messe; Sommerausstellung, Szeged; Domus Aurea, Fészek-Klub, Budapest; Pyramide, Óbuda-Galerie, Budapest; Cseszlay-Sebestyeń-Mulasics-Pollacsek-Ausstellung, Vigadó-Galerie, Budapest; Galerie Eremitage, Berlin/West; Ungarische Malerei, Studio-Galerie, Warschau; Christie's Auktion, Amsterdam

MULASICS László

Életünk 1988. 4. sz.

ÉLETÜNK

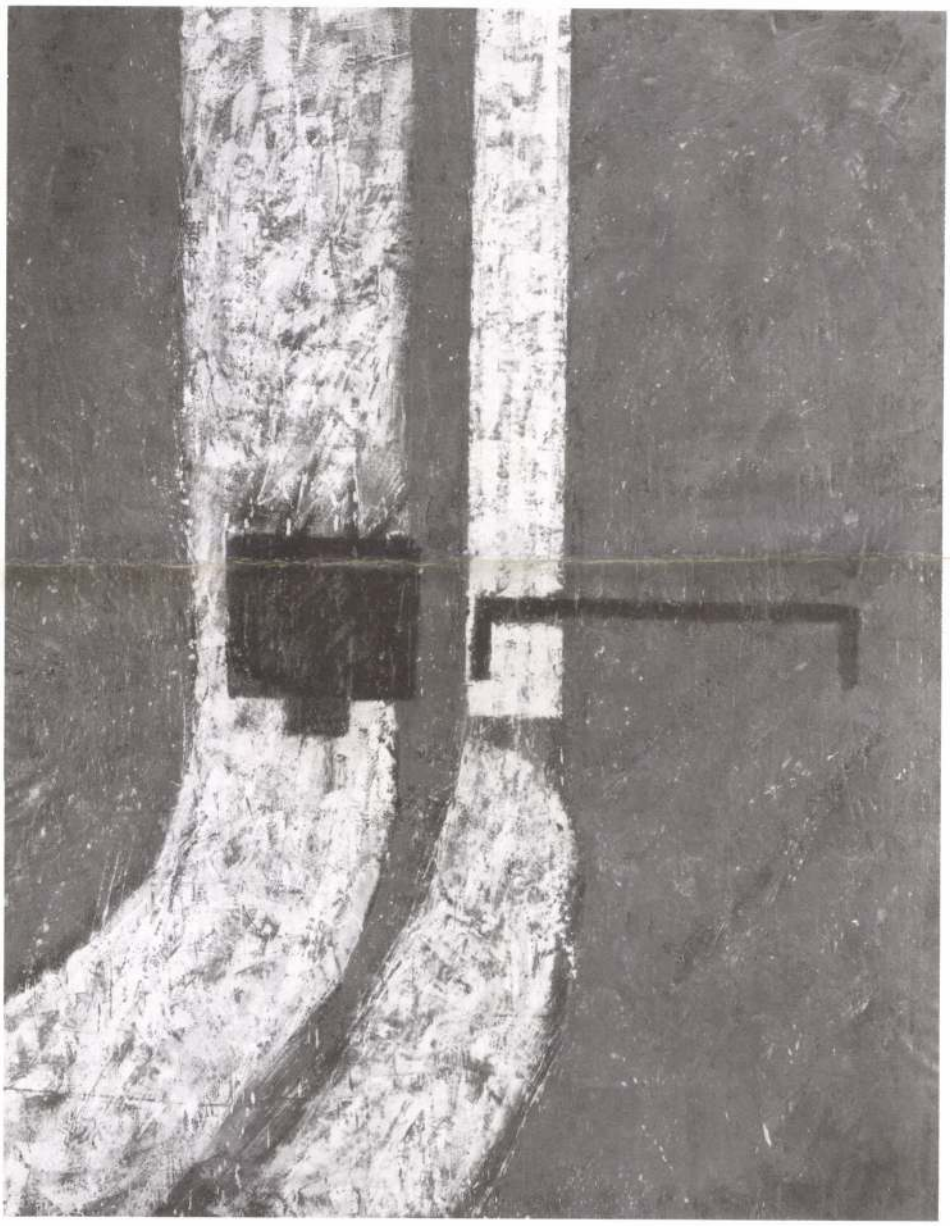

GALÉRIA

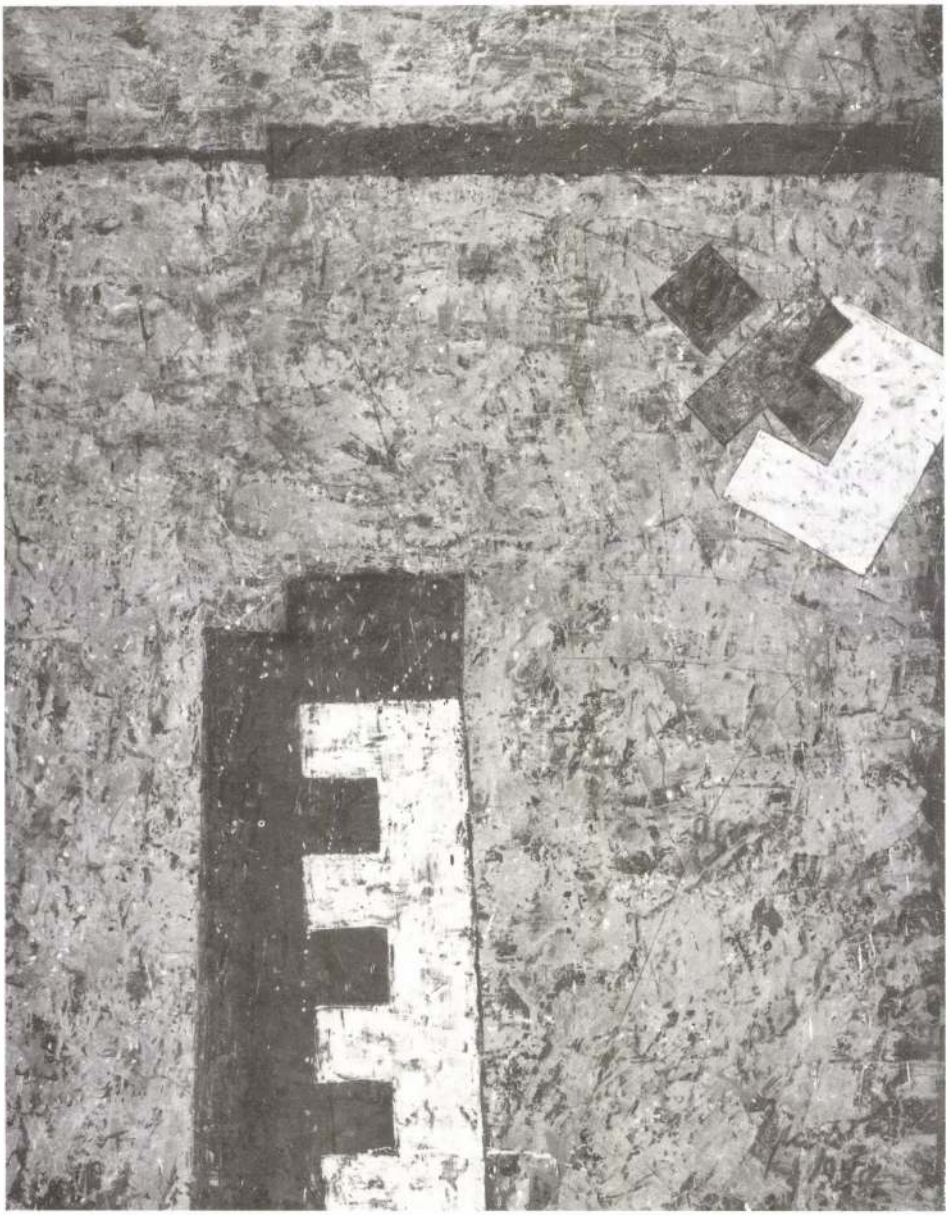

ÉLETÜNK

Élő anyag

MULASICS LÁSZLÓ VILÁGA

Budai villa süllyesztett földszintje. Keskeny folyosóról egy balra ágazó kapillária torkollik a külső földszint és belső plafon magasát áthidaló ablak-csík fényével megszórt műterembe. Arccal a fal felé fordított táblaképek sokasága zsugorítja barlangszerűvé a hotel-szobányi teret. Középen, mint egy járdára rajzolt ugróiskola legnagyobb négyzete, a forgásra-lábcserére fenntartott ebédlőasztalnyi terület Mulasics László mindennapi munka- és mozgástere.

A művész életkörülményeinek nem holmi szolgálattételhez kell biztosítaniok a fizikai feltételeket, különösen nem az alkotó-erejét próbálgató, vagy éppen kiteljesítő művészének. A szorítás fegyelemre ösztönöz, táplálja a találékonyságot, bár utólag nem ruházható az eredményre sem az, hogy így volt jó, sem az, hogy jobb vagy rosszabb is lehetett volna, s bizonyára Mulasics László újító-kedvének és alkotói szigorának indítékai elsősorban az emberben gyökereznek, nem a körülményekben. Mert amikor Mulasics újít, tettével hagyományra utal, nem kényszerre — amikor szigorú, akkor aszimmetrikus szerkezetei a gyógyszerkészítményt idéző kép-rácsok egyformasága elleni lázadást fejezik ki, nem bekerítettséget.

MacLuhan a médiából (kizárólag a médiából) származtatja a formát, a média változásából pedig a formák megújulását, azonban elképzelésében a média mássávedlését nem ugyanaz a személy idézi elő, aki az immáron megváltozott médiához idomítja az „üzenet" formáját.

A mélyreható újítások a művészetben is mindig az anyagból — a műtárgy elsődleges médiájából — indulnak ki. A festők médiája két szintű: egyik a „tartó", mely a mű térbeliségét adja; másik a festék anyaga, mely a síkot (teret) kitöltő látványt határozza meg.

Mulasics László alapvető újítása — a vászonra viendő (festék)anyag fénytörő és felületalkotó tulajdonságának megváltoztatása — évszázados gondokra rímel (mai felhanggal, mai kémiával, mai érzékenységgel). A (festék)anyag rendületlenül a maradandóság záloga — fizikai valóságában, és képletesen is — ugyanakkor csupán egyik eleme a mű teljességének, mely elem akkor érdemel figyelmet, akkor kap nevet, ruhát, önállóságot, ha többletként illeszkedik a formai összetevőkhöz. Mulasics felületei réteges mélységet, véletlenül egymásra helyezett ólomkristály-lapokat idéznek, melyek ha pasztellek, ha világosak, párás gyöngyházként törik a fényt, ha sötétek, akkor viszont rövidke irónból kicsúszó ceruzabél ragyogásúak. S bizonyára a síkban látszólag egyenetlenül szétterülő anyag javára írhatók képeinek nagy kiterjedésű (összhatásukban) egyszínű foltjai is. Vagyis a festék anyaga túlnő önmagán — különös adottságainak köszönhetően, Mulasics gyakorlatában, egyenrangú a színekkel, motívumokkal: feladata, a szokásostól eltérően, nem csupán a szín hordozása, nem a szenvedő jelenlét — képein az anyag cselekvő szerepet kap, méghozzá az első fokú látvány szerkezetében.

Jól végzett beszédgyakorlatban úgy áll egymás mellett alany és állítmány, mint méterrúdon a centiméterek. Tisztán kivehetők, láthatók: értelmet adó rovátkák,

GALÉRIA

melyek nem nyúlnak hosszabbra feladatuknál. A sikeres kép-szerkezet bordái légiesek, jelzésszerűek, néha még annyira sem láthatók, mint a centiméterek szálkái, de elengedhetetlen támaszai a művészi alkotás mágneses pólusát kereső sarkutazónak.

Mulasics László kerüli a figurális ábrázolást, kerüli a képet kisajátító anekdótát — ő a mű szerkezetébe(n) sűríti bele (éli meg, tárja föl, fejezi ki) pikturális mondanivalóját. A szerkezeti elemek már első rápillantásra fölfénylenek képein — fékezik, terelik, lekötik a tekintetet. Egy kis elmélyülés után a színek, a foltok valamilyen rendellenes renddé állnak össze. A rendellenes a domináns, a rend: háttérfüggöny. Mintha Frank Stellával vitatkozna, akinél viszont a rend áll a képek első pillantásra felmérhető előterében, s csak másodlagosan, szinte elrejtve húzódik meg ismétlődő elemei között a frivol vonás, a rendellenes. Stella előre konstruált rendszereket fest, szín-sávjai szeriálisan, (és) szimmetrikusan váltakoznak művein — Mulasics képei aszimmetrikusak, nagyon sokszor az egyik oldalon nyitottak, a másik oldalon zártak. Dinamikus szín-hasábjai (és/vagy egyszerű geometriával kialakított motívumai, ikonikus ábrái) a végtelenből érkeznek, s a tábla többnyire világos (zöld, rozsda, krémes-sárga) színekkel tartósított mezején érnek véget. S a vezér-színeknek néha egy hajszálnyi ezüst vagy aranycsillogás is ministrál.

Mulasics úgy lélegzik, tárulkozik, nyújtózkodik képeinek felület-osztásában, szín-világában, ábráiban, mint egy amerikai, aki gyermekkorában még látta a végtelen nyárvégi szántások szélén a szarvasbogárra emlékeztető villanyszerelőt, amint mászóvassal a lábain egy magányos villanypóznán araszol fölfelé. Budán. Félig-meddig a föld alatt. De szokatlanul széles látóhatárral.

(Párizs, 1988. március)

Papp Tibor

A mester gyönyöre, 1987, olaj, vászon, 120x200 cm
Die Wonne des Meisters, 1987, Öl, Leinwald, 120x200 cm

MULASICS László

Viasz, ólom, méhviasszal átitatott papír: ezek Mulasics anyagai. Már önmagukban is ambivalens jelentések hordozói. A melegen festett viaszfelületből rejtélyes fény sugárzik, ha megdermed. Az anyag átlelkesül, valamilyen rajta kívül álló fényre, erőforrásra utal, miközben kézzelfogható, közvetlen érzékiségével rabul ejti a szemet. Az ólomlemez páncélként burkolja be a beborított formát, védi és elzárja; mégis lágyságával, képlékenységével eleven testre, húsra asszociál. A fehér, átlátszatlan papír áttetszővé válik, ha méhviasszal itatják át; elveszti rugalmasságát, ha a súlyos, zsíros anyag megdermed.

Az anyagok érzéki tulajdonságai, a felület adottságai elsődleges mozzanatokká válnak Mulasics mű szetében. Miközben a felület érzékisége teljes mértékben magára vonja a figyelmet, a felület maga átlén egy gondolati, képzeleti rekonstrukció kiindulópontjává válik. Ennek az átlényegülésnek a folyamán új ér kap a felszín hedonizmusa: az érzékiség aurát teremt a mű köré. A szegénység, a formai egyszerűség az asszociációk és ualások gazdagságába; a banális egyértelműség rejtelmes többértelműséggé válik

Hegyi Lórán

T.É.K. Pécs, 1989

In der Kunst von László Mulasics werden die sinnlichen Eigenschaften der Stoffe und der die Gegebe heiten der Flache zu primären Momenten. Während aber die Sinnlichkeit der Fläche unsere Aufmerksamke voll und ganz fesselt, verwandelt sich die Fläche selbst und wird zum Ausgangspunkt einer gedanklichen, imaginaren Rekonstruktion. Im Laufe dieses Verwandlungsprozesses erhält der Hedonismus der Fläche einen neuen Sinngehalt, in dem das Sinnliche selbst dafür sorgt, dass eine Aura um das Werk entsteht. Die Armut und die Einfachheit des Formalen gehen in den Reichtum von Assoziationen und Hinweise über: die banale Eindeutigkeit wird zur Geheimnisvollen Mehrdeutigkeit.

Lóránd Hegyi

Mulasics László, festőművész 2.) Folytatás.

P. Szabó Ernő: Téli kikötő, Mulasics László kiállítása (Dorottya u. i Kiállítóterem, 1989. III. 16–IV. 8.

Mulasics László: A rezervátum peremén, fa, üveg, víz, ólom, enkausztika, 240 × 280 cm, 1988–89
(fotók Sulyok Miklós)

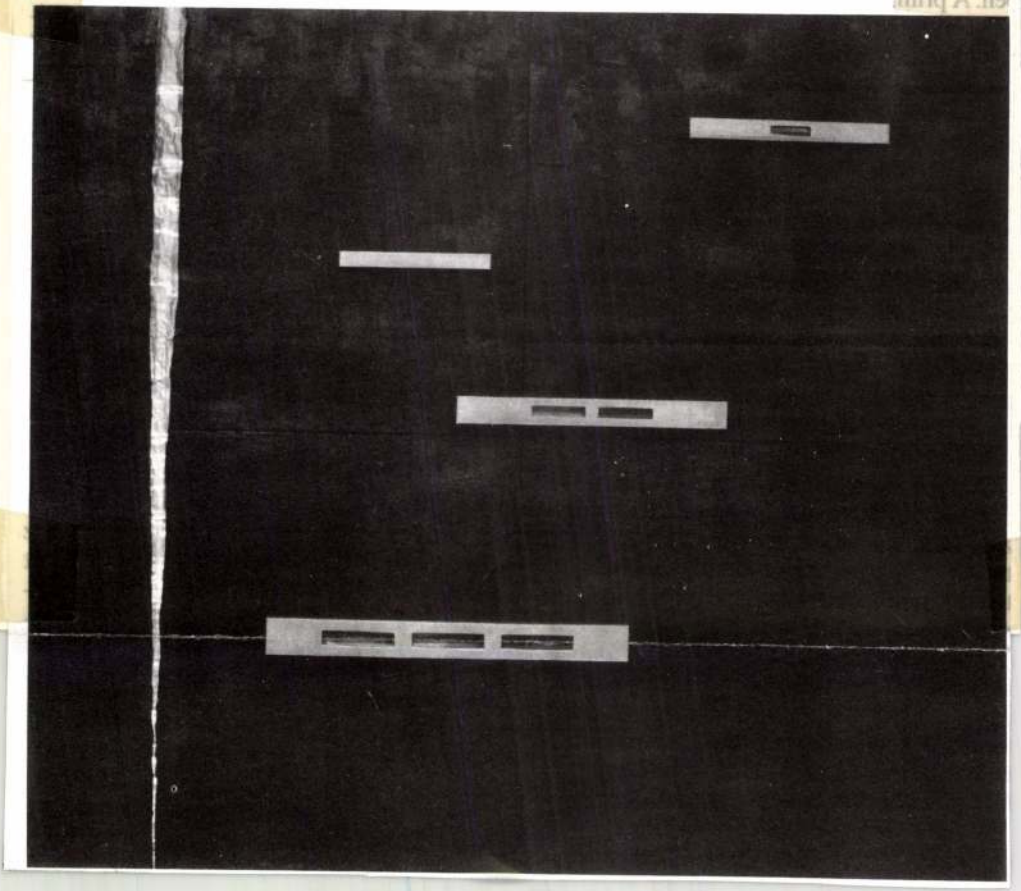

:- Művészet, 1989., 8., 38-old.

morult, kőszekrénybe zárt önmagunk fenyegetően néma üvöltését láttatják a képek. Igaz, a festmények kissé bőbeszédűbben, mint a grafikák.

Ez „a műfajjal többet mondani" akarás kissé tompítja

Minden irodalmias vád ellenére erőteljesen fejezik ki művei a mi világunk időtlen seholságát, belső protéziseinktől függő gyarmati létünket. (Óbudai Pincegaléria, 1989. IV. 10–30.)

Szegő György

lyek „a radikális fantázia kimeríthetetlen képzeletei"-ről tanúskodtak. Legutóbbi egyéni kiállításán, a Dorotytya utcában bemutatott munkái látszólag messze távolodtak a négy évvel ezelőttiektől, úgy tűnik azon-

MULASICS László

FRANK János: El Greco - 1. magyarok. = ÉS XXXV.évf.32.sz. 1991. aug. 9. 13.p.

Bp., Szépművészeti Muzeum, 1991
spnyol-mgyar kiáll. Tisztelet El Greconak

A kiállításon mellé rendezett *Mulasics László* okkeres, tartózkodó festményét, viszont pszeudó-geometrizmusnak nevezném már

Konfrontáció és párbeszéd

Finn-magyar kiállítás a Műcsarnokban

Pár hónappal ezelőtt a Metszéspontok című olasz kiállítás alkalmából a bolognai Modern Múzeum igazgatója, Pier Giovanni Castagnolitól azt hallottuk, hogy az általa kiválasztott 20 művész tárlata „elutasítja a csupán a korrektség kedvéért említhető definíciókat" — mint arte povera, koncept art, transz-avantgard újfiguratívitás és így tovább, és olyan helyzetet teremt, amelyben „a műalkotásokat kizárólag az egyes művészek alkata alapján értékelhetjük".

Szinte ugyanez a koncepció hangzott el a Free zone (Szabad zóna) című finn és magyar kortárs művészeket felsorakoztató tárlat megnyitóján a Műcsarnokban. De az érdeklődő nem kap fogódzót a tekintetben, hogy ezek a művek létrejöttük helyén és idején milyen közegben és mit képviselnek. Pedig lényeges lenne tudni helyüket az adott ország művészetében, hogy a sokat emlegetett kontextus, azaz a kapcsolódások, a viszonylatok, amelyekben a mű létezik, kifejti hatását — megismerhetők legyenek. Az egyediségükben vizsgált művek ugyanis híján vannak ezeknek a lényeges koordinátáknak. Szerencsére a katalógusban Marja-Terttu Kivirinta és Néray Katalin ismertetője már megad néhány olyan információt, amely segíti az eligazodást. S ez jó, hiszen míg az olaszoknál szinte csupa világklasszis szerepelt, addig itt általában a középgenerációk jeles képviselői vonulnak fel, akik bár kétségtelenül fontos alkotók, de — tekintettel országaink periferikus helyzetére — a világ még nem ismeri őket, és mivel kétoldalú kapcsolataink sem élénkek, ezért nem ismerjük egymás alkotóit sem.

E mostani kulturális eseménynél a kiválasztás joga (terhe, felelőssége) a másik felet illette meg. Tehát Néray a finneket, Timo Valjakka pedig a magyarokat „hozta" a Műcsarnokba.

A finnek lágyabbak és játékosabbak, a magyarok „dühöngőbbek", keményebbek. Már a kiállítás indítása is ezt sugallja. Az első terem közepén áll Bachman Gábor Patyomkin-bordély című kompozíciója: a szovjet-orosz avantgard formanyelvét idéző film-díszlet transzformációja video-installációvá. A geometrikus vörös-fekete kompozíció azt a kort teszi idézőjelbe, amelyben egyaránt hittek az ipari építészet diadalában s a kommunizmusban, a munkásosztály dicsőséges uralmában. Az építményre állított televízión Bachman filmjei peregnek. A mű nem a játékos művészetet képviseli. Politikus, kemény, kérdésfeltevése mélyen egzisztenciába vágó. A teremben vele szemben Mulasics László határozott geometriájú képei bár rejtettebb üzenetet hoznak, s a színes felületek festőileg érzékenyek, mégsem lesznek a művek oldottabbak. Mint ahogy Birkás Ákos fejkompozíciói is hiába festőiek, annyira egyszólamúak, hogy a teljes kiüresedés ridegsége felé tartanak. Mégis, ha a hét magyar között a Bachmanhoz legközelebb állót kell megnevezni, akkor nem az eddig szóbahozottak, hanem Kovács Attila neve vetődik fel. Kovács szintén építész, több színházi és filmprodukció látványtervezője. Objektjei az ipari építészet elemeire emlékeztető részegységekből állnak, feketére festve. Fekete metropolisa rosszkedvünket, kiszolgáltatottság-érzetünket fokozza. Nem leszünk vidámabbak Fehér László fekete-sárga festményeitől sem, amelyek azt a kopár világot idézik, amely Fehér gyermekkorában, az ötvenes években a magyar létet jellemezte.

A két másik, idősebb generációt képviselő festő, Bak Imre és Nádler István esetében már alig beszélhetünk képeikkel kapcsolatban közvetlen negatív hangulati tényezőről. Nádler expresszív festőiségében még érződik ugyan valami visszafojtott dráma, de Baknál már csak dekoratív, esztétikus felületeket észlelünk, amelyeknél a vizuális elemek ütköztetése kiszámított, s nem tragikus-expresszív. A magyarokhoz képest a finnek sokkal felszabadultabbak.

Jan-Erik Andersson Képeslapjai kifejezetten mulatságos-derűsek, miközben a pop artból lett installációs művészet nyomdokain jár. Kimmo Sarje fa alapra ragasztott-festett „merz"-ei szintén klasszikus hagyományt folytatnak, s fő érdemüknek épp a játékosság tetszik. Kari Cavén, aki már a tavalyi Velencei Biennálén megdöbbentett fa dobogóival, most ide is azokat hozta. Kivirintától azt tudjuk meg: Cavén „csöndes humorista", aki az olasz arte povera iránt érdeklődve „használt falomokkal végzett kísérleteket", s így hozta létre geometriai elemekből építve „objektekből álló festményeit".

Installációt láthatunk Pekka Nevalainentől és Marja Kanervotól is. Az előbbinek Az állat bennünk van című, mítoszt teremtő video-installációja kicsit nehezen megfejthető — legalábbis mélységében. Marja Kanervo olyan „kis szobát" rendezett be, amelyben gyertyák égtek egy régi, gyermekkori emléket idéző fotó előtt. A kiállítás rendezője, Jerger Krisztina Fehér László képei mellé helyezte e művet, ezzel is kihangsúlyozva, hogy talán az egyetlen szellemi rokonság e tizennégy művész alkotásait szemlélve itt érzékelhető: Fehér sárga-fekete képei s Marja Kanervo installációja között. Az elveszett idill még akkor is közös élmény lehet, ha maga az idill nem ugyanaz volt.

Végül megállapíthatjuk, jó lenne, ha egy-egy ilyen kiállítás előkészületén nem kellene négy évet dolgozni, mint most. Akkor kisebb tétje lenne az éppen egyidőben látható alkotók kiválasztásának, s hamarabb derülhetne ki, hogyan érezte meg a másik ország szellemi tendenciáinak lényegét. S akkor talán többet lehetne mondani annál, mint hogy „hét finn és hét magyar művész egyéni teljesítményét látják: konfrontációt és párbeszédet egy ma már szabad zónában".

• Chikán Bálint

MULASICS Lánló

A felület páratlan érzékiségének, a felszín gazdagságának és a végletesen leegyszerűsödött, banális formák szegénységének kontrasztjára épülnek Mulasics László új művei. Az eleven anyag lágyságát, melegségét idéző selymes, plasztikus faktúra feloldja a szigorú kontúrokat. A felszín rejtelmes, izgató, meglepetésekkel teli szépségében elmerülnek az egzakt formák, meghatározhatatlanná válnak a színek és az anyagok, elmosódnak a kompozíció tengelyei. Miközben a felület érzékisége teljes mértékben magára vonja a figyelmet, a felület maga átlényegül: egy gondolati, képzeleti rekonstrukció kiindulópontjává válik. Ennek az átlényegülésnek a folyamán új értelmet kap a felszín hedonizmusa: az érzékiség aurát teremt a mű köré. A szegénység, a formai egyszerűség átcsap az asszociációk és utalások gazdagságába: a banális egyértelműség rejtelmes többértelműséggé válik.

HEGYI LÓRÁND

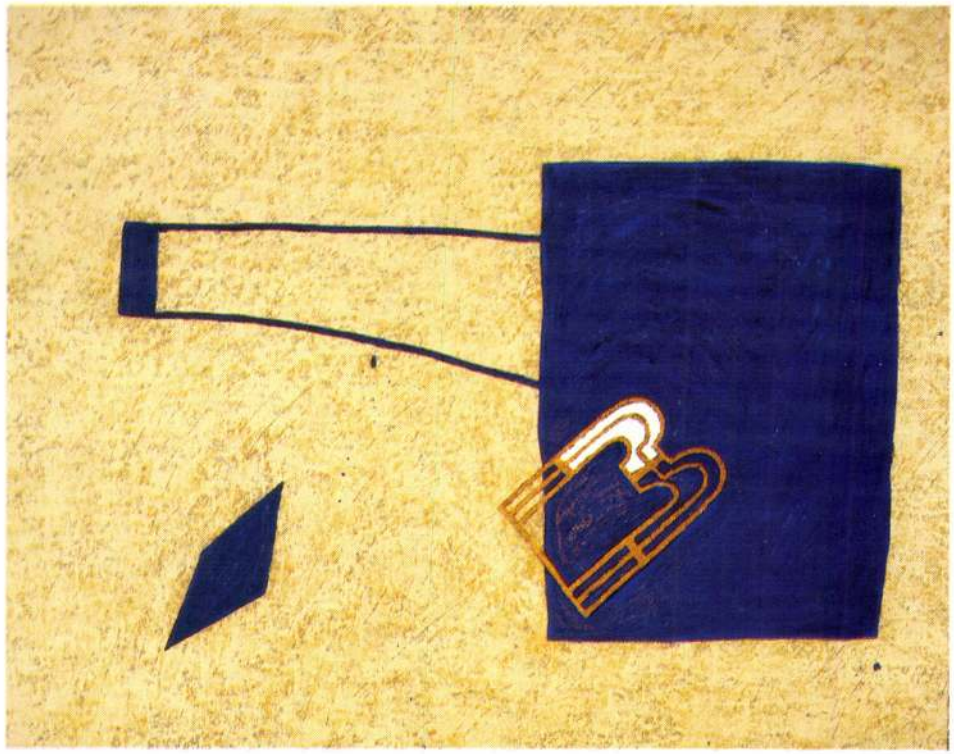

Katedrális, 1990
olaj, enkausztika, aranyfólia, vászon
140X180 cm

MULASICS LÁSZLÓ

1954. október 12-én született Szepetneken
1969—73 Pécsi Művészeti Szakközépiskola
1980—86 Magyar Képzőművészeti Főiskola, festő szak
1986 Derkovits-ösztöndíj; XXI. Nemzetközi Festőhetek, Steiermark, Graz
1987 Kiemelt Derkovits-ösztöndíj; Landesateiler im Künstlerhaus, Salzburg város ösztöndíja
1988 Károlyi-alapítvány, Saint-Paul-de Vence, Franciaország
1989 A Smohay-alapítvány 1989. évi díja
1990 Atelierhaus Worpswede-DAAD. — NSZK

Egyéni kiállítások:

1988 Galerie Eremitage, Berlin
1989 Dorottya utcai Kiállítóterem, Budapest; Dialógus II. (Ona B.-vel), Fészek Galéria, Budapest; Galerie Panetta (Fehér Lászlóval), Mannheim
1990 Vision Budapest (Hencze Tamással), Bawag Fondation, Bécs; Várostörténeti múzeum, Székesfehérvár
1991 Pécsi Kisgaléria, Pécs

Csoportos kiállítások:

1985 Új festészet 1975—85, Művelődési Ház, Paks; Stúdió '85, Ernst Múzeum, Budapest; Új szenzibilitás III., Budapest Galéria, Budapest; Drei Generationen Ungarische Künstler, Neue Galerie, Graz; Pillanatkép, Műcsarnok, Budapest
1986 Eklektika '85, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest; Birkás–Kelemen–Mulasics–Nádler, Galerie Rolandshof, Rolandseck-Ober-Winter; XXI. International Malerwochen, in der Steiermark, Neue Galerie im Landesmuseum Joanneum, Graz; Plein Air, Magyar Képzőművészeti Főiskola, Budapest
1987 Neue Sensibilität, Ungarische Malerei der 80-er Jahre, Villa Merkel, Galerie der Stadt Esslingen; Új szenzibilitás IV., Fészek Galéria, Budapest; Ungarische Malerei der 80-er Jahre, Museum am Ostwall, Dortmund; Domus Aurea, Fészek Galéria, Budapest; Piramis, Óbudai Pincegaléria, Budapest; Új magyar festészet, Berlini Magyar Kultúra Háza, Berlin, NDK; Új törekvések, Művészetek Háza, Brno; Művészetek Háza, Karlovy Vary; Prágai Magyar Kulturális Központ, Prága; Bak–Kelemen–Mulasics, BNV, Budapest; Christie's aukció, Amsterdam; Magyar festészet, Stúdió Galéria, Varsó; Art-expo, Poznan; Magyar festők, Galerie Eremitage, Nyugat-Berlin; 50X70, Fészek Galéria, Budapest
1988 Új festészet, Ifjúsági Ház, Belgrád; Ungarische Malerei, Kunsthalle, Berlin, NDK; Philips aukció, London; Art-expo, BNV, Budapest; 8 Ungarische Maler, Galerie Knoll, Bécs; Mulasics, Galerie Eremitage, Nyugat-Berlin; Architektúra, Francia Intézet, Budapest; 8 Hongaarse Schilders, Arti et Amicitiae, Amsterdam; Kunstmesse, Köln; Alkotó Ifjúság Fesztiválja, Manyezs, Moszkva
1989 Kortárs magyar képzőművészet, Ludwig Múzeum, Aachen; 8 Ungarische Maler, Neue Galerie der Stadt Linz, Wolfgang-Gurlitt-Museum, Linz; NDK és magyar fiatal képzőművészek kiállítása, Ernst Múzeum, Budapest
1989 Budapester Belvedere, 8 művész Budapestről, Galerie KX, Hamburg; Magyar Festészet, Magyar Kultúrintézet, Szófia; 21. Festival International de la Peinture, Chateau-Musée De Cagnes-Sur-Mer; Drei Künstler aus Budapest, Argelander Galerie, Bonn
1990 Borbás–Fehér–Mulasics–Szőnyei, Galerie im Traklhaus, Salzburg Leere Räume, Bavaria Filmstúdió, München; Drei Künstler aus Budapest, Städtische Galerie Wendlingen am Neckar; A 80-as évek képzőművészete, FMK, Budapest; Festészeti Biennale, Ankara; Magyar Művészek, Southampton Cultur Center, USA; 6 Ungarische Künstler, Künstverein, Ulm; Drei Künstler aus Budapest, IFA Galerie, Bonn; Postgeometria, Magyar Kultúrintézet, Prága; Positions Budapest, Galerie Auris Oy, Hämeenlinna, Finnország
1991 Free Zone, Taidehalli, Helsinki; Metafora, Pécsi Galéria, Pécs; Positions Budapest, Bellarte Galerie, Helsinki

F. k.: Pinczehelyi Sándor
TEMPORG, Pécs — 321/91

MULASICS LÁSZLÓ

PÉCSI KISGALÉRIA
Pécs * Szent István tér 4. * H–7621

1991. február 1—20.

MULASICS

Szeretettel meghívom Önt a Várfok Galéria
Várfok és **XO Termébe**
2006. szeptember 7-én, **csütörtökön**
18 és 20 óra között

Mulasics László
90-es évek
című kiállításának megnyitójára.

A kiállítás nyitva:
október 7-ig,
keddtől szombatig
11 és 18h között.

Kapcsolódó programok:
A Portál Galériában
1012 Várfok u. 8.
feLugossy László munkája látható
október 7-ig.

Várfok Galéria
Várfok Terem
1012 Várfok u. 14.
Tel.:(36-1) 213 5155

XO Terem
1012 Várfok u. 11.
Tel.: (36-1) 214 0373

www.varfok-galeria.hu
www.varfok-gallery.eu
galeria@varfok-galeria.hu
Szalóky Károly galériatulajdonos

Együttműködő partnereink:
Állami Nyomda Rt.
Audi
Budapest Bortársaság
Café Alkoholos Filc

VÁRFOK GALÉRIA

Földi Péter: Hal a kútban (2002)
papír, vizes pác, 59x78 cm

őrök szegmenseit jelenítik meg, azokat is absztrahálva, a konkrét teret elhagyva, csupán jelzésszerűen. Hagyományosabb enteriőrábrázolások is megjelennek a kiállításon, ahol a téri mélység nem is mindig, de a tárgyak belső térben egymáshoz és környezetükhöz való viszonya kézzelfoghatóan érzékelhető. *Dobay Géza* (1950) *Múzeumkörúti emléke*, *Zöld Anikó* (1942) *Beáramló fények* vagy *Lőrincze Miklós* (1943) *A 41-es* című képei, illetve *Lobler Ferenc* (1964) csöppet sem „visszataszító", az Európai Iskola hagyományaiba illeszthető, bár attól színvilágával mégis eltávolodó *Repulzió*ja ide sorolhatók. Az ember maga alkotta, külső környezetének fotórealista ábrázolásai *Szakáll Ágnes* (1945) „sufni-képei", amelyek közül most a *Kertváros* és a *Senkiföldje* látható.

Ha konkrétan nem is betűkből, de Molnár Péterhez hasonlóan, az apró elemekből való építkezés több alkotót is jellemez a kiállításon. Így például *Pálfalusi Attila* (1941) *Kompozíciója* kicsi, esőszerű ecsetvonásokból áll. „Aki gépen száll fölébe, annak térkép e táj" – idézhetnénk Radnóti sorait *Büki Zsuzsa* (1957) szerigrafikus akvarelljei *(London felett, Róma felett)* láttán. Ezek a tereptájak azonban közelebbről megvizsgálva szintén apró motívumokból, kalligrafikus jelekből épülnek fel. Ezekkel a képekkel azonban már kiszakadtunk földi környezetünk közvetlen vonzásából, és szimbolikusan eltávolodtunk az akvarellről mint „grafikai" vagy „festészeti műfajról" kialakult korábbi véleményektől is.

A festészet, a grafika és a szobrászat között zajló évezredes (megjegyzem, teljesen értelmetlen) versengések a művészeti ágak közötti átjárhatóság és a korunk által létrehívott, új műfajok megjelenésével végleg érvényüket vesztették. Az Akvarell Biennále újra növekvő népszerűsége**, illetve a jelenlegi kiállítás színvonala mindenesetre megnyugtatóan példázza azt, hogy az új médiumok (például a számítógép, videó stb.) nem söpörhetik teljesen félre a hagyományos technikákat, az évszázados, sőt évezredes múlttal rendelkező, tradicionális műfajokat, így a vízfestészeti eljárásokat sem. Tekinthetjük az akvarellfestést úgy, mint e régóta tartó, műfajok közötti rivalizálás jelképes lezárását.

(Trinitárius templom, Eger, 2002. VIII. 3-IX. 25.)

** A szakmai zsűri több mint 900 beadott műből választotta ki a bemutatásra került 190 alkotást.

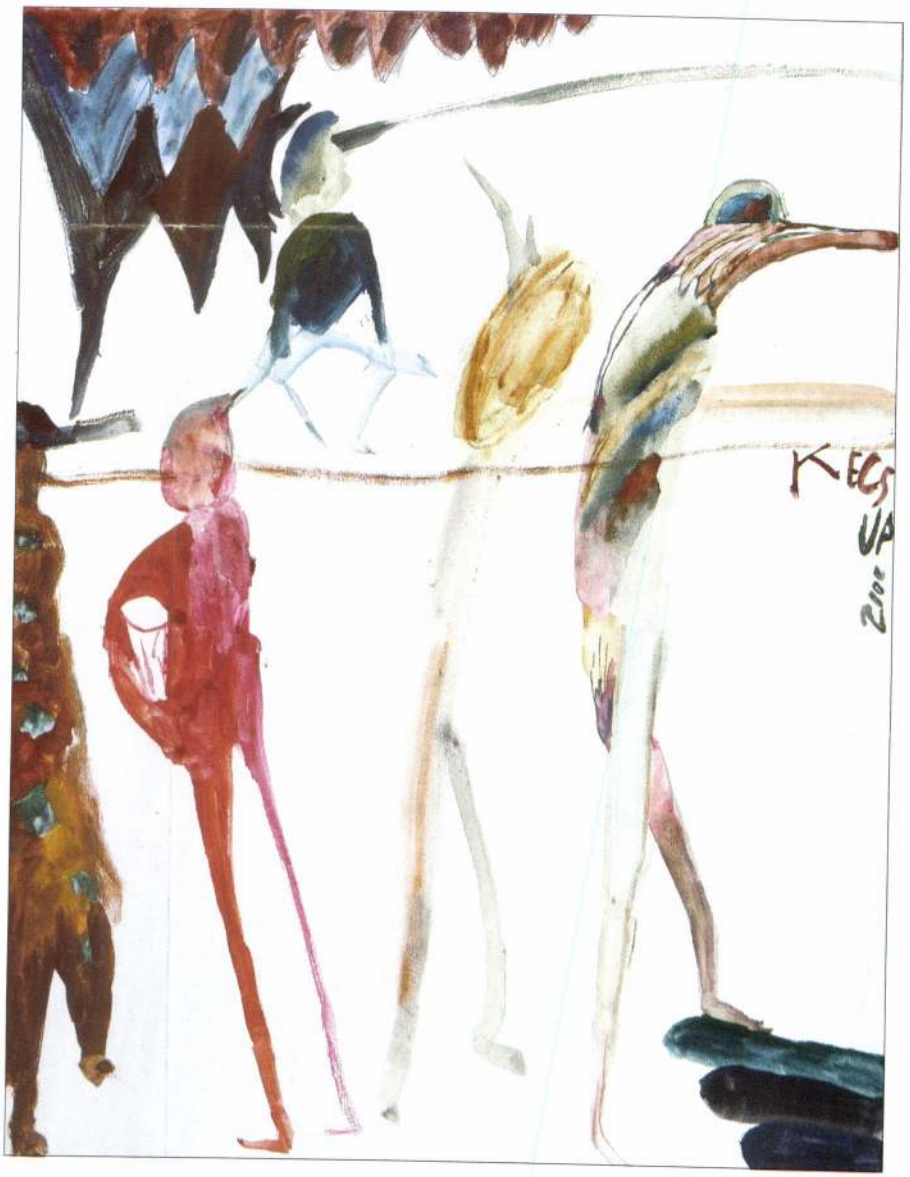

Ujházi Péter: Kecskemét III.,
papír, akvarell, 50x65 cm

Enkausztika az illatos völgyben

Mulasics László-művek a Templomtérben

LÓSKA LAJOS

ÚM 2002/10

A nyolcvanas évek közepén, a new wave kifejezésmód kiteljesedése idején került a pályára *Mulasics László*. Talán máig nem tudatosult eléggé, hogy milyen fontos állomásához jutott el ebben az időszakban a magyar művészet, ugyanis ekkor legitimizálódott az első olyan kifejezésmód, mely párhuzamosan fejlődött az egyetemessel, és nem a hivatalos kultúrpolitika elvárásait (ilyenek akkor már nem is nagyon voltak) szolgálta ki. A dinamikus gesztusokra, élénk színekre és a művészi szubjektum kiteljesedésére épülő újfestészet volt egyben az első olyan nem hivatalos stílusirányzat, mely – szemben a megelőző neoavantgárd kifejezésmódokkal – nem a perifériákon, a város szélén lévő művelődési házakban és kisgalériákban, hanem az ország legreprezentatívabb kiállító helyiségeiben – Ernst Múzeum, MNG, Műcsarnok – jelentkezhetett a múlt század nyolcvanas éveiben.

Mulasics László korai munkái némiképpen hasonlítottak a főleg az expresszionizmusból építkező, a szubjektumot előtérbe állító ábrázolásmód fő áramához, de már indulása idején sem a gesztusok és az égő színek, hanem a múltra, a történelemre, templomalaprajzokra, geometrikus alakzatokra utaló nyugodt, az időt, az idő múlását érzékeltető formák és a visszafogott, ugyanakkor gyöngyházfényű, drapp, sárga, barna, szürke, fekete színek jellemzik őket. Természetesen ez a szemlélet és kifejezésmód, mely már közelebb van a posztmodernhez, mint a Neue Wildéhez, más neves alkotók *(Bak Imre, Nádler István)* munkásságának is meghatározója, ám mégis Mulasics képviselte legkövetkezetesebben reduktív formáival és érzékletes felületkezelésével. Alkotásait emellett egy ősi technika, az enkausztika újrafelfedezése, alkalmazása tette egyedivé.

Az enkausztikát, a viaszfestést az antik művészetben a 6. századtól alkalmazták. Az eljárásnak az a lényege, hogy a viasszal megkötött festéket melegen vagy felforrósított spatulával, festőkéssel hordták fel a kő- és elefántcsont lapokra, illetve fatáblákra. A legismertebb így készült alkotások a portré jellegű egyiptomi múmiaképek. Mulasics annyiban módosított rajta, hogy ő csaknem mindig vakkeretre felfeszített vászonra dolgozott, magyarán táblaképeket készített ezzel a módszerrel. Ő volt az az újfestő, akinek művészetét szinte a kezdetektől nem az emóció és

Mulasics László: Délutánról délutánra (1987)
olaj, vászon, 160x140 cm

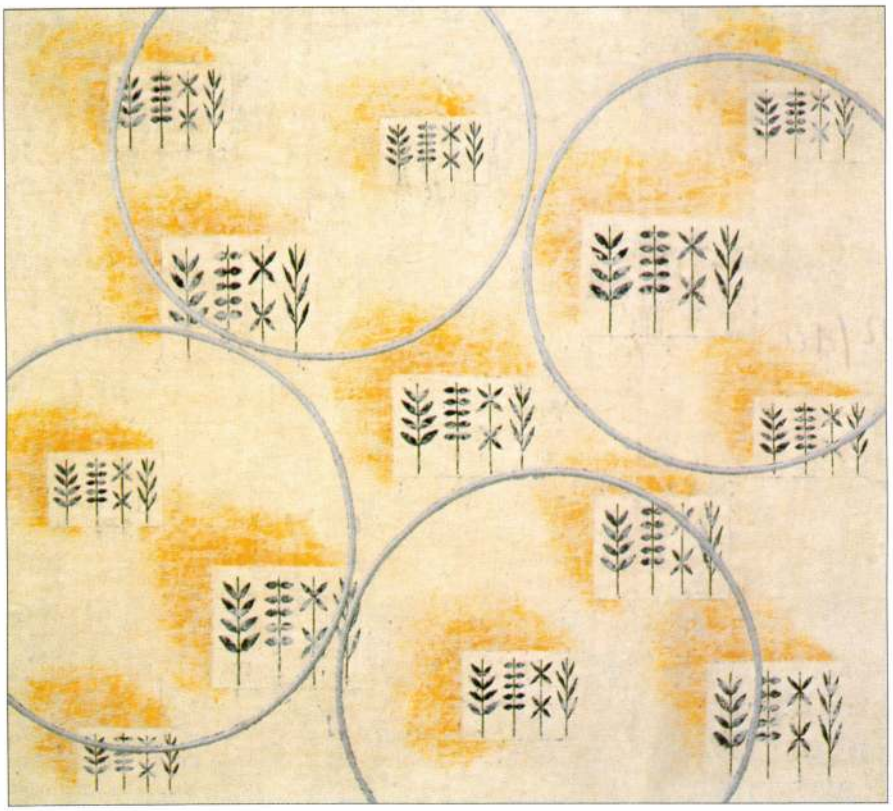

Mulasics László: Illatos völgy VI. (1997)
olaj, vászon, enkausztika, 180x200 cm

mutató *Kölcsönhatások* (1998) című barnás, drappos színvilágú képét kivéve a festő korán megszakadt életének utolsó hat esztendejében – 1995 és 2001 között – készült tucatnyi bemutatott alkotásának szinte mindegyike a mintafestészet hagyományait variálja, újítja meg, dolgozza fel. Ugyancsak a pattern painting inspirálta a *Derült fény I-II.* (1998) drapp alapon ismétlődő lilás, töredezett, geometrikus idomokat felvonultató kétdarabos sorozatát, melynek érdekessége, hogy keretét saját motívumsora adja, mégpedig úgy, hogy a bordűr a festmény teljes, egyenrangú része. Külön cikkben lehetne foglalkozni a keret módosulásával a modern művészetben. (Erről a témáról olvashatunk többek között: Jean-Claude Lebensztejen: *A keretből kiindulva* című tanulmányában, mely magyarul a *Változó művészetfogalom* című kötetben jelent meg.) „A keret teszi a képet és általában minden mást is, bármiről legyen is szó. Döntő, normatív funkciója van: szabályoz, megszűr, összesűrít, kimetsz, kivet" – írja a már említett cikkében a szerző. Természetesen ez az ablakeffektus a klasszikus alkotásokat jellemzi, a 20. század művésze inkább harcolt a kerettel, elhagyta azt, megalkotta a formázott vásznat, a nyitott művet, ahol a kompozíció túlfut a képszélen. Ilyenek Mulasics munkái is. Másoknál viszont, például Tót Endre alkotásainál ismét fontos szerepet kap a rámа, ugyanis maga az üres keret a mű része. Az ilyen típusú munkák azonban csak egy kitérőt, egy rövid intermezzót jelentettek az oeuvre egészében, ugyanis Mulasicsnak a halála előtt két-három esztendővel készített, elsősorban a mintafestészet körébe sorolható képeinek nem a keret megléte vagy hiánya a fő sajátosságuk, hanem sokkal inkább a réteges terük, melyet a képsíkok egymásra festett motívumai sugallnak. E festmények ugyanis három egymásra préselt térrétegből állnak: az első maga a világos (drappos, sárgás) alap, majd ebben tépett szélű alakzatok jelennek meg, végül erre rakódnak rá az erős színű, határozott körvonalú formák. Ilyenek a nagyméretű, vörös és fekete tojás alakú festékfoltokkal borított *Lehet-e több?* (1998), a sárga ellipszisekkel telehintett *Egyre magasabban* (1999) vagy a *Vonzások és taszítások* (1999). Ugyanez a dekoratív szemlélet, a motívumismétlés és a nagyon visszafogott – drapp, szürke, fekete – kolorit jellemzi a művész halála évében alkotott csíkozott vagy kockás alapú, fekete kötélszerű, indaszerű tekergő formákkal összekapcsolt, amorf, tépett motívumokkal telehintett kompozícióit (*Változó mennyiségek*, 2001; *Cím nélkül*, 2001).

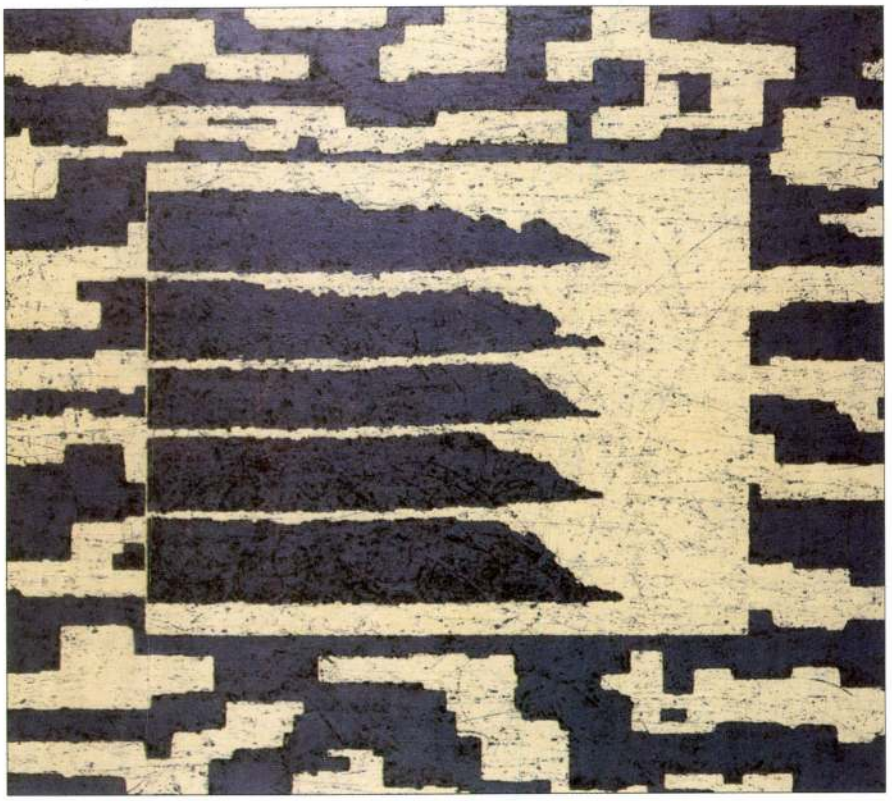

Mulasics László: Vonzások és taszítások (1999)
olaj, vászon, enkausztika, 200x240 cm

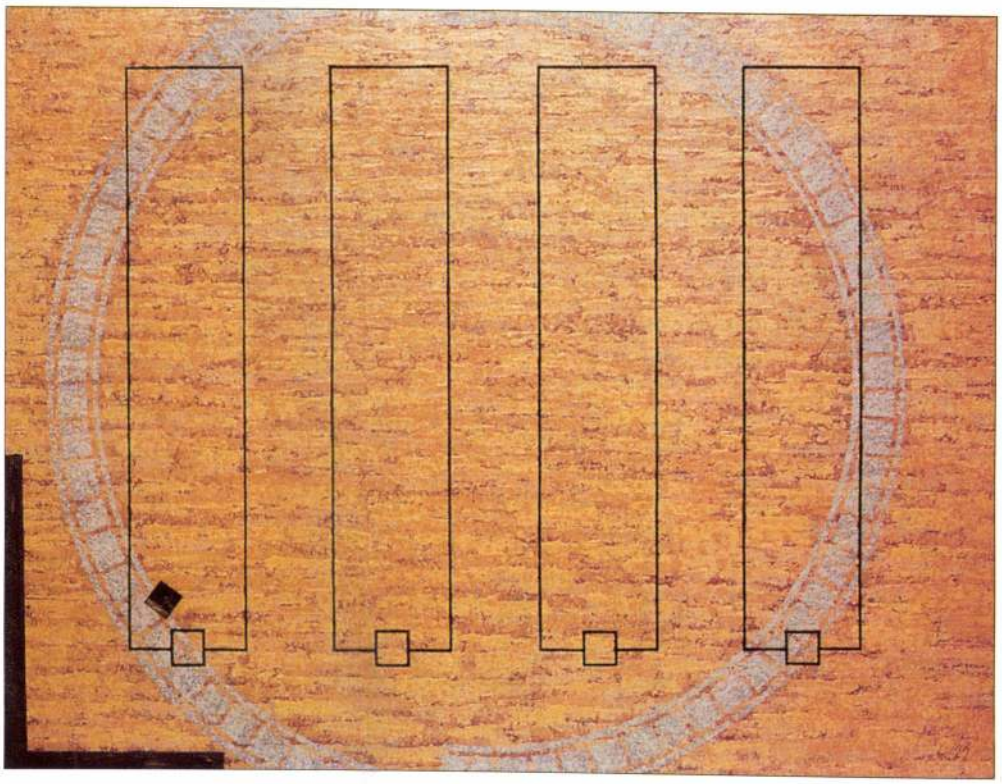

Mulasics László: Déli övezet II. (1991)
olaj, vászon, enkausztika, 140x180 cm

az élénk színek, a gesztusok, hanem az archaikus formák, illetve azoknak szimbolikus, emblematikus motívumokká történő átlényegítése határozta meg. Sőt, kifejezésmódja eljutott egészen a sejtelmes, elvont, szinte már semmi történeti utalást nem tartalmazó geometrikus jelekig (például ilyenek a fekete képei), a motívumismétlő munkáin pedig a síkdekoratív mintafestészetig.

A Fővárosi Képtárban, a Templomtérben megrendezett szűk retrospektív kiállítás visszanyúlik majdnem a kezdetekig – a festő 1984-től szerepelt különböző bemutatókon. Az első festmény egy expresszív, oldott, de ugyanakkor mégis tárgyias, már majdhogynem metafizikus alkotás (*Délutánról délutánra*, 1987), melyen a szürkésfehér háttér előtt a képsíkba belekarcolt barna, rozsdaszín kontúros, kör alakú asztal látható, rajta egy vörösesbarna hajóra emlékeztető alakzat, valamint szintén karcolt-rajzolt fehér geometrikus formák – inkább jelek, mint tárgyak – tűnnek fel. Ez az egyszerre tárgyias és elvont felvezetés adja meg a sejtelmes, történelmi környezetben, a templomtérben megrendezett bemutató hangulatát. Az 1987-től kb. fél évtizedig tartó időszakot felülnézetből ábrázolt romokkal, geometrikus építészeti alaprajzokkal jellemezhető egy-két késői mű képviseli. Közülük talán a legkifejezőbb a *Déli övezet II.* (1991), melyen a rétegesen felhordott drappos, sárgás, barnás viaszalapba rajzolt négy darab, alul kis négyzetekkel díszített téglalapforma található. Az egész kompozíciót egy szürkésfehér körforma fedi, a baloldali képszélt pedig egy hangsúlyos barna L motívum billenti ki az egyensúlyából. Számomra úgy tűnt, hogy az ilyen típusú, megmozgatott, rusztikus felületű geometrikus, emblematikus művekből, annak ellenére, hogy számos készült belőlük (*Dallamtöredék*, 1987; *Domus aurea*, 1988; *Bánatvirágok*, 1990; *Félsziget*, 1993 stb.), kevés található a bemutatón. Joggal tűnik szűkösnek ezen fontos etapnak a bemutatása, ugyanis ekkor születtek a festő legkvalitásosabb képei, melyek lényegét az érzékletes faktúrák, a viasztól gyöngyházfényű színek és a viaszréteg alól felsejlő redukált, geometrikus formák adják. Mulasics eggyé tudta varázsolni rajtuk az anyagszerű felületeket és a redukált, geometrikus motívumokat, aminek köszönhetően egyszerre festőiek és fogalmiak, érzékletesek és mégis elvontak. Mint Hegyi Lóránd írja a Pécsett 1991-ben megrendezett *Metafora* című kiállítás katalógusában: „A felület páratlan érzékiségének, a felszín gazdagságának és a végletesen leegyszerűsödött, banális formák szegénységének kontrasztjára épülnek Mulasics László új művei. Az eleven anyag lágyságát, melegségét idéző selymes, plasztikus faktúra feloldja a szigorú kontúrokat. A felszín rejtelmes, izgató, meglepetésekkel teli szépségében elmerülnek az egzakt formák, meghatározhatatlanná válnak a színek és anyagok..."

Mulasics művészetében szinte mindig együtt szerepelt a festői, illetve a konceptuális kifejezésmód, és a tragikus hirtelenséggel megszakadt pályáján hol az egyik, hol a másik került előtérbe. A nyolcvanas évek legvégén a Dorottya utcai galériában tárta a nagyközönség elé szikár, viasszal bevont fatáblákra applikált, ólomból készült, plasztikus formákkal dúsított képreliefjeit (*Lezárt stadion*, 1989). Ezek közül sem ártott volna legalább egyet ízelítőül bemutatni a tárlaton.

E képdomborművekkel szinte majdnem egy időben már készültek a sötét, alig motívumos, minimalos, komor és ünnepélyes festményei olyanok, mint a tárlaton is látható *Valamennyi akaratunk* (1992) vagy mint a fekete alapon a vászon átlójában egymás fölé helyezett három holdsarló, kifli, negyed kör motívumot felsorakoztató *Holdfényformák* (1992). E munkák purizmusát, színszegénységét valószínűleg a lefutó new wave kifejezésmóddal való teljes szakítás is alakította. Az ezredvéghez közeledve azután festményeinek stílusa a szeriális művek, illetve a tapétafestmények dekoratívan ismétlődő motívumsoraihoz, ornamentális felfogásához közelített. A nagyméretű *Magányos lovasok* (1995) című kompozíción a drapp képmezőben szinte díszítőmotívumra emlékeztető világosabb és sötétebb barna, a képszélen túlhaladó, a képszéltől vágott lovas figurák sorjáznak. Ugyanez a mintaismétlés, a díszítő jelleg hangsúlyozása, a legelő állat dekoratív sorjázása a sajátja az 1996-ban készült *Sonnen Proturberantz*nak is. A mintafestészet hagyományainak megidézésével alkotta meg az ilyen típusú képeinek egyik legkifejezőbb-legpoétikusabb, mediterrán jellegű darabját (*Illatos völgy VI.* 1997). Egyfajta személytelenség, dekorativitás, a grand artból való kiábrándultság jellemzi a drappos, sárgás alapon négyes csoportokba rendezett, akáchoz hasonló leveleket, ornamentikát ábrázoló alkotást, melyre mintegy elidegenítő effektusként négy, az egész képmezőt átfogó szürke kört, karikát festett a művész. A valós tárgyakra emlékeztető motívumokat be-

A magyar festészet három generációja, Graz, Neue Galerie, Künstlerhaus, 1985. október

Mulasics Lánló,

festőművész

Ösvendeles, hogy a művész legújabb munkái viszonylag gyorsan bekerülnek most az európai műveszet vérkeringésébe.

„Own Flags to Everbody, 1985" oil, canvas / repr.:/

Műszaknál és Kamaratevem

1985 nevt

MULASICS László

3. 58.p. - Smolkay-díj

Új Művészet 1992

ádásra helyezték ki a hivek kivánsá-
ól 1394-ben tudósít. A XVI. században
ra (adott) katolikus válaszként Milánóban
áig tartó szentségimádás /1534 vagy
1545-1563/ az Oltáriszentség ily
jóváhagyta, sőt ajánlotta..A XVII. szá-
itétel egyre gyakoribbá vált, főként
ök estéken, hiszen a liturgikus ha-
só vacsora estéje. Franciaországban
az örökimádás, ami azt jelentette,
ndek templomában az Oltáriszentség
és a rendtagok kettesével váltakoz-

MULASITS László

UJ Müvészet, 199o.3.71.p.

A **Hejettes Szomlyazók** művészcsoportnak Székesfehérváron 1990. szeptember 28-án, **Mulasics László** Smohay-díjas festőművész kamarakiállításának megnyitásakor adta át **Németh Lajos** akadémikus, tanszékvezető egyetemi tanár, a Smohay Alapítvány kuratóriumának tagja az alapítvány 1990. évi díját.

EGY

.. állás: .....
..... tel.: .....
.....
.....
.....
n .....
jteményében .....
gyüjteményében .....
elül kutatásokat végezhessen.
a kérésre fel kell mutatni.
agok publikálásához az intézmény
ell kérni.

nap

MULASICS László

M. Hűlap 1991. okt. 16. 11. p

Chikán Bálint

nak csak legújabb képeit láthatjuk. Örömmel fedezzük fel a díjazottak között a Hejettes Szomlyazók csapatát, akik a minta- és társ-nélküli antiművészet-művészetet képviselik. A legmeglepőbbnek Mulasics László díját tartom, de épp a többiek kiválasztásában megmutatkozó kvalitásérzékenység figyelmeztet arra, hogy az ő felfedezése sem lehet véletlen.

TURM

EBER: HERWARTH WALDEN

/ VIERTES HEFT

XO Terem I Várfok Terem

VÁRFOK GALÉRIA

Szeretettel meghívom Önt a megújult Várfok Galériába,
a Várfok és az XO Terembe
2002. szeptember 26-án, csütörtökön 18 és 20 óra között

MULASICS LÁSZLÓ
kiállításának megnyitójára.

Megnyitja: Spengler Katalin és Somlói Zsolt
A kiállítás nyitva: október 26-ig,
keddtől szombatig 11 és 18 óra között.

PORTÁL GALÉRIA
1012 Várfok u. 8.

2002. október 26-ig
GÁBOR IMRE
Éjjeli strand c. munkája látható.
/120 x 195 cm, olaj, akril, vászon, 1994/

A galéria gyűjteménye előzetes bejelentkezés alapján látogatható.

VÁRFOK GALÉRIA
Várfok Terem – XO Terem
1012 Várfok u. 14. és 11.
T/F: (+36 1) 489 39 20
489 39 21
213 51 55
e-mail: galeria@varfok-galeria.hu
varfok-galeria@freemail.hu
www.varfok-galeria.hu

Szalóky Károly

Együttműködő partnereink:
Állami Nyomda Rt.
Budapest Bortársaság
Café Alkoholos Filc
RÉM Kreatív Csoport

MULASICS László

HAJDU István: Észak-közép. = Beszélő,
II.évf.27. sz. 1991. julius 6. 46-47.p. ill.

Bp. Mücsarnok, Szabad zóna c. finn-magyar kortárs
müv. kiáll.,1991

rdemesek sem jogosults
alapján élvezhetnek tá
nem kaphatnak többet,
teljesítményre épülő
sek segélye alacsonyabb
a nyugdíjminimum. Az ö
(pl. deviánsok) nem kap
Az egyén érdemtelensé
munka-viszonnyal
gyereke után nem jár
maga is lehet érdemtel
skolai mulasztás a (nevelési) se
net.)

Ilyenképpen a szegé
at a társadalmi kohé
nává válik. Bűvös kö

a.) A deviáns maga
megfosztja létalapjá

Mulasics László

festő

○ A Műcsarnok Dorottya utcai kiállítótermében március 4-től április 8-ig látható Mulasics László festőművész kiállítása.

Népszabadság, 1989. márc. 14.

Mulasics László

Az Ellettiza cimü kiállítás a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1986. III. 25.

Tisztelettel meghívjuk
1995 február 28-án, kedden este 6 órára
a Fészek Galériába

MULASICS LÁSZLÓ

új munkáinak
(1994-95)
kiállítására

Megnyitja:
NÉRAY KATALIN

A kiállítás 1995. március 24-ig tekinthető meg
naponta délután 2-8 óra között

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB
Budapest VII., Kertész utca 36.
Postacím: Budapest
Postafiók 8.
1400

Bakos Katalin

Bp.

Lepke utca 3

1119

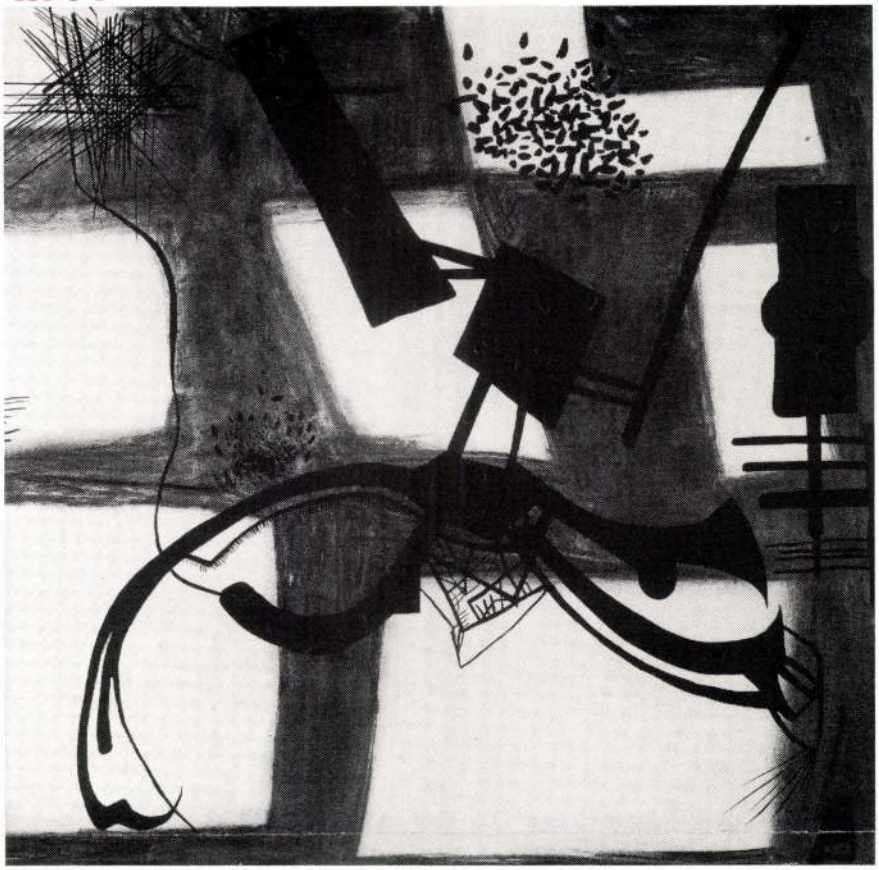

Szirtes János: Jobb egészben
More in full, 1989,
akril, szén, vászon,
145×150 cm

the material has been selected by German experts from several hundred Hungarian works and maybe their choice was not accidental. The artists exhibiting their works here are the members of one particular generation (the Hungarian representatives of the "new painting" started in the early 80s); although their mode of creation and view of life are different, their pictures reflect a certain common message and mentality.

The monumental pictures of *László Fehér* are characterized by an expressive use of colour. Due to the strong contrast of yellow and black in his compositions constructed according to strict principles one gets the impression, despite their calmness, that they are filled with the tension of anxiety and fear. The homogeneous black blackground creates a glum, oppressive atmosphere of a night of impenetrable darkness. His works are the pictorial formulations of shadowlike visions and faint memories related to the past. The figures of the motionless still-lifes stiffened to monuments step forward from Fehér's subjective history — long-dead ancestors, relatives known from old photos, the heroic figures of family anecdotes. The motifs of childhood experiences which can always be recalled and history in the broader sense, the tragic memories of world wars and persecution appear too along with scenes which have become symbols. The picture surfaces are filled with emotional contents attached to persons. He paints also himself as a child, beside people whom he has never known in real life, on places where he has never been, and so his "narrative" pictures become fictitious, and events which did really happen merge and mix with things existing only in imagination. The dreamlike human figures represented only with contours appear projected on natural forms thus violating the traditionally evolved and accepted conventions of painterly representation, ignoring the concepts of foreand background, they seem to appear in the same space; they are present but at the same time they are not there. In their transparence they melt into their environment — we see the landscape behind them through them, and also the world which remained as it was, and survived the moment while the figures of the past have become smoke and mist long ago. This "presence as if" rends the pictures a strange metaphysical atmosphere intensified and made more expressive by the colours. Despite the gentle irony one feels sometimes that these works have a poignant, dramatic effect because the sadness of their themes arise from the pain caused by unchangeable things, evanescence and the impossibility to stop and reverse time.

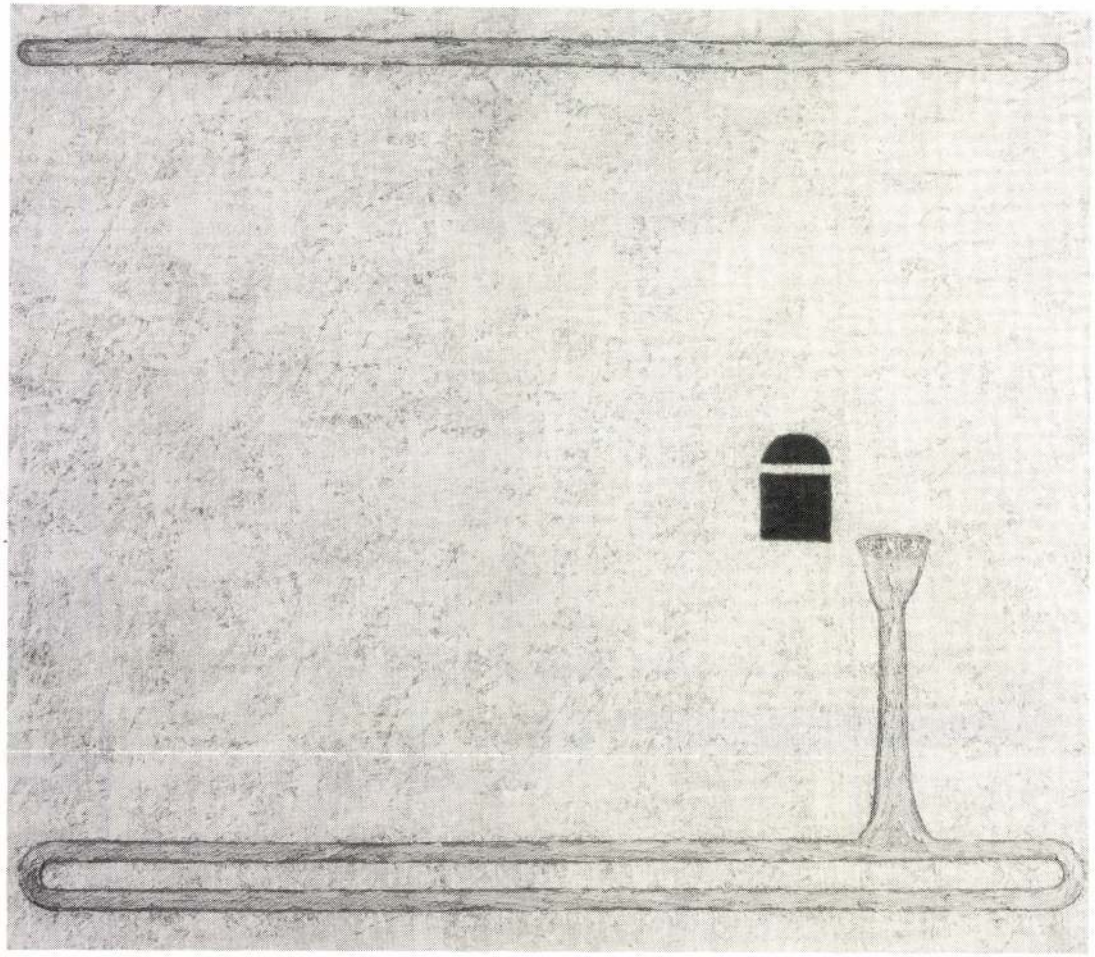

Mulasics László: Kardok árnyékában/In the shadow of swords, 1991, enklausztika, olaj, vászon, 140×160 cm

The pictures of *László Mulasics* made with encaustic painting show both archaistic and modern influences. The finely worked sculptural grounding is the background of his mysterious emblematic signs floating in the picture produced with the reduction of geometrical forms; sometimes they are painted, at other times only scratched in with lines or signalled only as hints with glittering silver- and gold foils. Although the geometrical forms are arranged assymetrically, they seem immobile and suggest a certain primitive mythical mysteriousness, an insolvable enigma.

The painting of *János Szirtes* is closely linked to his performance-activity, his pictures are sometimes the products of a performance (his ceremonious actions are, in fact, rites aimed at full self-realization). On his canvases he likes to apply paint together with soot; he primes the canvas on the stretcher (sometimes it is a glass-plate), then moves it uniformly above a candle flame and so he gets forms and figures which are sometimes mysterious, vaporously obscure, veil-like shadows, at other times totally opaque, mystical, dark-black keys. In this case the candle has a mediatory role, the appearance of soot and smoke on the canvas a plane surface as a result of burning can be interpreted as the "print", the developed picture of fire. Fire is one of the four first principles, the symbol of the soul, of life, of purification and renewal. Szirtes is interested in, and attracted to the rites, ceremonies of ancient cultures and so-called "primitive art". In his performances he repeats the magic-ritual moments of the origin of art so tries to find its essence and the possibilities of interpreting it; in his search for the roots of existance he delves deep and "goes back" to the foundations, to the beginning. The prehistorical, archaic motifs appear also on his pictures but set in the new context the symbols evoked from the depth of time are deprived of their original meaning and get a new one. Before producing a picture Szirtes prepares himself intellectually and concentrates on his

Raiffeisen Galéria

Mulasics László

MEGHÍVÓ

Tisztelettel meghívjuk Önt a **Raiffeisen Galériába**

2002. november 18-án, hétfőn 17 órára

Mulasics László kiállításának megnyitójára.

A kiállítást megnyitja: **Jerger Krisztina**

A kiállítás 2002. november 18. és 2003. január 12. között látogatható – hétvégén is.

Raiffeisen Bank Rt.
1054 Budapest, Akadémia u. 6.

VELÜNK KÖNNYEBB Raiffeisen BANK

„mintha-jelenlét" a képeknek különös metafizikai légkört kölcsönöz, amit a színek méginkább fokoznak, expresszívvé tesznek. Az itt-ott érezhető gyengéd irónia ellenére ezek az alkotások inkább megrendítően, drámaian hatnak, mert témáik szomorúsága a megváltoztathatatlan dolgok, az elmúlás, az idő megállíthatatlansága és visszafordíthatatlansága felett érzett fájdalomból fakadnak.

Mulasics László az enkausztika (viaszfestés) technikájával készített képei egyszerre mutatnak modern és archaizáló hatásokat. Ez a finoman kidolgozott plasztikus alap szolgál hátteréül a mértani formák redukálásával létrehozott rejtélyes emblematikus jeleknek, melyek hol megfestve, hol csupán vonalakkal bekarcoltan, hol csak utalásszerűen, csillogó ezüst és aranyfóliával jelezve lebegnek a képben. Hiába rendezi el kompozícióin a geometrikus formákat aszimmetrikusan, azok mégis mozdulatlanságot mutatnak, s egyfajta ősi mitikus sejtelmességet, feloldhatatlan rejtélyt sugallnak.

Szirtes János festészete szorosan kapcsolódik performansz-tevékenységéhez, képei olykor a performanszok eredményeként születnek (szertartásos akciói tulajdonképpen az önmegvalósítás kiteljesedésére irányuló rítusok). Előszeretettel alkalmazza vásznain a festékek mellett a kormot, amit úgy nyer, hogy a vakkeretre feszített, majd lealapozott vásznat (máskor üveglapot) gyertyaláng fölött egyenletesen mozgatva alakítja ki a formákat, alakzatokat, melyek néha sejtelmes, páraszerűen homályos, fátyolszerű árnyakat, néha pedig teljesen átláthatatlan, misztikus, sötét, titokzatos mélyfekete tónusokat képeznek. A gyertya ez esetben közvetítő szerephez jut, az égetésből származó korom, a füst megjelenése a vásznon (mint sík felületen) a tűz „lenyomataként", előhívott képeként értelmezhető. A tűz a négy őselem egyike és a lélek, az élet, a megtisztulás, a megújulás szimbóluma. Szirtes nagyfokú érdeklődést, vonzódást mutat az ősi kultúrák rítusai, szertartásai és az ún. „primitív művészet" iránt. Performanszain a művészet keletkezésének, eredetének mágikus-rituális mozzanatait megismételve a művészet lényegét, értelmezési lehetőségeit keresi; a létezés gyökereit kutatva a mélységekbe ás és az alapokig, a kezdetekig „megy vissza". Képein is megjelennek a prehisztorikus, archaikus motívumok, de új kontextusba átültetvén az idő mélyéről előhívott, megidézett szimbólumok eredeti jelenésüktől megfosztatnak és új jelentést kapnak. Műveinek megszületését szellemi felkészülés, összpontosítás előzi meg, és ezért keletkezésük felér egy teremtésaktussal.

Tudatos előkészület eredményeként keletkeznek *Olescher Tamás* képei is. Bár a szemlélőnek első pillantásra játékosnak tűnhetnek, alaposabban megvizsgálva s értelmezve, átfogó koncepció fedezhető fel bennük. Olescher multimediális művésznek tekinthető, hiszen foglalkozik színházzal, zenével, tánccal, képzőművészettel, videóval; komplex előadásokat szervez, melyeknek belső terét önmaga tervezi, rendezi meg, ahol a különböző művészeti ágak egyenrangú és önálló alkotóelemként szerepelnek. Célja a mai értékvesztett, kaotikus világban élő ember visszavezetése az eredethez, az „édenbe"; a visszatalálás a kezdetekhez térben és időben az egyre magasabb szellemi szférák meghódításával. Kompozíciói felépítésében megfigyelhető a rendre, a harmóniára, a szimmetriára és a világ-egész teljességének megmutatására való törekvése, amit az általa alkalmazott szimbólumrendszer (kereszt, kör, négyzet, átló) tökéletesítése révén vél elérhetőnek.

Bernát András az emberi megismerés határterületeit kutatja, a tapasztalati úton történő megismerést vonja kétségbe, kérdőjelezi meg, amikor egy adott formát több nézőpontból egyszerre ábrázol alig megkülönböztethetően a háttértől, szinte egybeolvadva, összemosódva vele. Ez a kvázi-megjelenítés a szemlélőben riadalmat, bizonytalanságot ébreszt, érzéki csalódásokat idéz elő, illúziókba kerget a már eddig megismert világot illetően.

Ősz Gábor tudatos érzékiséggel komponálja meg alkotásait és vastag ecsettel különös, érdes felületeket, faktúrákat hoz létre. Képi világának meditatív jellegét az adja, hogy a sötét-világos ellentétpárjára helyezi a hangsúlyt. A sejtelmes szerkezetű háttér előtt, mintegy a semmiben lebegő sötét tónusú alakzatok (négyszögek, téglalapok) a világos háttérből sötét foltokat hasítanak ki.

Köves Éva festményein a fehér szín kitüntetett helyet foglal el. A művész mintha tudatosan el akarna titkolni valamit a néző elől, mintha tejfehér sűrűségű lepel vagy köd fedné el a szemünk elől a képen valóban ott lévő vagy csak vélt, a szemünk által megszokásból odaképzelt formákat. Színérzékenységével (a fehérbe nagyon finoman más színeket is belevisz, ezeket csak közelről vehetjük észre) még titokzatosabbá teszi számunkra a fehérségbe öltöztetett festmények létezését.

A tárlat egészére a színbeli visszafogottság, az inkább komor, rejtőzködő színek használata jellemző.

Hungary – Time – Art

Exhibition of the Konrad Adenauer Foundation

Owing to the political and economic changes affecting the whole region of Central-Eastern Europe art in Hungary has entered on a course of development particular to itself and different from the other countries of the region. The exhibition *Hungary — Time — Art* organized by the Konrad Adenauer Foundation is called upon to present the search after other ways and means;

Új Műv. 1993/10.

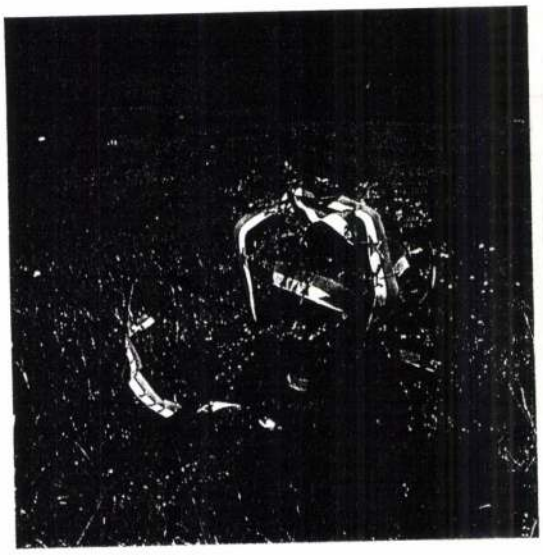

Szombathy Bálint: Zászlók, 1972

nek, emlékeket hívnak elő s egyszersmind véglegesen el is törlik azokat.

Más lett a jelentősége a színhibás jugoszláv zászlónak, a fal előtt álló embernek, a letakart szemeknek, a döglött halaknak. S mást fogalmaz meg a játék közös élményének reprodukciója is: a *hiányt*, a be nem teljesült ígéretet. De ugyanakkor *esély* is mindez. A művészet eszközei, ha nem is hangosak, ha csupán csak meditációra késztetőek és ideáink hiátusaira figyelmeztetnek, akkor is elmondanak valamit arról, aminek lennie kellene, amiért lenni érdemes.

Szombathy Bálint jelenlegi kiállításával is meggyőzően bizonyítja, hogy méltán van több évtizede már a nemzetközi alternatív művészek „élcsapatában". Érzi és tudatosan vállalja, hogy a hérakleitoszi paradoxon ellenkezője is igaz lehet: *hiába lépünk más és más folyamokba, ugyanaz a víz árad.*

(Most [Híd] Galéria, Újvidék, 1993. VI. 10—24.)

MULASICS László

Magyarország – Idő – Művészet

A Konrad Adenauer Alapítvány kiállítása • Nasinszky Dezső

Az utóbbi évek Közép- és Kelet-Európa egész régióját érintő politikai és gazdasági változásainak köszönhetően a magyarországi művészet a térség többi országától eltérő, sajátos fejlődési irányt vett. A más utak keresését hivatott bemutatni a *Konrad Adenauer Alapítvány* által szervezett *Magyarország — Idő — Művészet* című, Vigadó Galéria-beli kiállítás, melynek anyagát német szakértők válogatták ki több száz magyar alkotás közül, s talán nem véletlen, hogy ezekre a művekre esett a választásuk. Az itt kiállító művészek egy generáció tagjai (mindannyian a 80-as évek legelején indult „új festészet" hazai képviselői), akik alkotásmódjukban, életszemléletükben különböznek ugyan egymástól, mégis az általuk készített képek egyfajta közös mondanivalót, szellemiséget tükröznek.

Fehér László monumentális képeit expresszív színhasználat jellemzi. A sárga és a fekete erős kontrasztjából adódóan a szigorú elvek szerint szerkesztett kompozícióin — nyugodtságuk ellenére — egyfajta szorongással, félelemmel teli feszültség érezhető. A homogén fekete háttér komor, nyomasztó, áthatolhatatlan sötétségű éjszakai hangulatot teremt. Alkotásai a múlthoz kapcsolódó árnyékszerű víziók és felsejlő emlékek képben történő megfogalmazásai. A mozdulatlan csendéletek momentumba merevedett alakjai Fehér szubjektív történelméből lépnek elő — régi fényképekből ismert, valaha élt ősök, rokonok, a családi anekdoták hősi figurái. Emellett feltűnnek a mindig visszaidézhető gyermekkori élmények motívumai és a tágabb értelemben vett történelem, a világháborúk és az üldöztetés tragikus emlékei, a jelképpé vált helyszínek is. A képfelületek személyhez köthető emocionális tartalmakkal telítődnek. Önmagát is odafesti — kisgyermekként — a valóságos életben soha nem ismert emberek mellé, az általa soha be nem járt helyszínekre, s így „elbeszélő jellegű" képei meseszerűvé válnak, a ténylegesen megtörtént események összemosódnak, összekeverednek a csupán a képzeletben létező dolgokkal. Az álomszerűen felsejlő, csak a kontúrokkal ábrázolt emberi alakok a természet formáira rávetítetten jelennek meg, megszegve ezáltal a festészeti ábrázolás hagyományosan kialakult-elfogadott konvencióit, semmibe véve az előtér és a háttér fogalmait, egy térben ábrázoltnak tűnnek; jelen vannak ugyan, de egyúttal nincsenek is jelen. Átlátszó mivoltukban belesimulnak a környezetbe — rajtuk keresztül láthatjuk a mögöttük lévő tájat, s egyben magát a világot, amely megmaradt, túlélte a pillanatot, miközben a múlt alakjai régen füstté, köddé váltak. Ez a

Kiállítások

2B GALÉRIA (III., Bécsi út 86.) Waldsee 1944 – Nemzetközi levelezőlap-kiállítás.
ACB GALÉRIA (VI., Király u. 76.) Ádám Zoltán: Galaxisok (június 11-ig).
A.P.A. GALÉRIA (VIII., Horánszky u. 5.) Transzformáció című csoportos tárlat.
ÁTRIUM GALÉRIA (XI., Petzvál J. u. 31–33.) Köő Adrien: Háttal az égnek (június 11-ig).
AULICH ART (V., Aulich u. 5.) Tóth Menyhért festőművész kiállítása.
BANK CENTER (V., Szabadság tér 7.) Székács Zoltán: Jelen és múlt (június 12-ig).
BUDAPEST GALÉRIA KIÁLLÍTÓHÁZA (III., Lajos u. 158.) Németh Géza: Próféciák. Pacsika Rudolf képzőművész: Nomad.
BUDAPEST GALÉRIA KIÁLLÍTÓTERME (V., Szabad sajtó út 5.) Rácmolnár Sándor, John D. Antone: Altitude – Attitude.
CSEPEL GALÉRIA (XXI., Szt. Imre tér 3.) Mészáros Gábor Mészy keramikusművész tárlata.
DEÁK ERIKA GALÉRIA (VI., Jókai tér 1.) Játék című csoportos tárlat.
DOROTTYA GALÉRIA (V., Dorottya u. 8.) Regina Schmeken: Az új közép. Fotók 1989–2000 (június 10-ig).
DOVIN GALÉRIA (V., Galamb u. 6.) Tolvaly Ernő: Átjáró.
DUNA GALÉRIA (XIII., Pannónia u. 95.) Kolozsi Tibor: Portré (június 13-ig).
ERNST MÚZEUM (VI., Nagymező u. 8.) Lantos Ferenc: 1948–1970 című tárlata 9-én hatkor nyílik. Szegedy-Maszák György festőművész életmű-kiállítása.
FÉNY GALÉRIA (II., Moszkva tér 3.) Molnár C. Pál grafikái (június 10-ig).
GALÉRIA 13 SOROKSÁR HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNYE (XXIII., Szitás u. 105.) Soroksár régészeti emlékei (június 15-ig).
GODOT GALÉRIA (VII., Madách út 8.) A Sensaria Csoport művészeinek alkotásai.
HAP GALÉRIA (II., Margit krt. 24.) Ulrich Ferenc építész emlékkiállítása.
HOPP FERENC KELET-ÁZSIAI MÚZEUM (VI., Andrássy út 103.) Démonok és megmentők.
INTERNATIONAL DESIGN CENTER (VII., Király u. 26.) Oscar Tusquets Blanca: Labirintus. Frederick Daniel Bunsen: Festmények és grafikák határok nélkül. Cristóbal Toral festőművész kiállítása 10-én négykor nyílik.
IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM (IX., Üllői út 33–37.) Dobozvarázs. Ipar és művészet: 150 éve Zsolnay. Formál 2. című formatervezési kiállítás 9-én négykor nyílik.
JÓZSEF ATTILA MŰVÉSZETI CENTRUM (VII., Köztársaság tér 26.) Lizák Pálma tárlata.
JÓZSEFVÁROSI GALÉRIA (VIII., József krt. 70.) Balog Kálmán szobrászművész grafikái (június 10-ig). A Körúti Rajziskola tanévzáró kiállítása 14-én ötkor nyílik.
KEMPINSKI GALÉRIA (V., Erzsébet tér 7–8.) Baricz Kati fotóművész kiállítása.
KERESKEDELMI ÉS VENDÉGLÁTÓ-IPARI MÚZEUM (I., Fortuna u. 4.) A magyar kereskedelem a XX. század első felében. Vendégváró Budapest. Édes álom.
KILÁTÓ GALÉRIA (Margitszigeti víztorony) Dudás Gyula festőművész: Kilátó.
KISCELLI MÚZEUM (III., Kiscelli u. 108.) Barokk szoborcsarnok. Nyomdák és újságok Buda(-)Pesten. Emlékek Pest-Budáról. Válogatás a Fővárosi Képtár XX. századi gyűjteményéből. A főváros régiségei. Mariazell és Magyarország.
KOGART HÁZ (VI., Andrássy út 112.) Kedvenceim – válogatás Kovács Gábor magángyűjteményéből. Új lapot nyitunk.
KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM (XIV., Városligeti krt. 11.) 100 éves a magyar állami hajózás. A magyar autóközlekedés száz éve. A magyar vasút másfél évszázada. A budapesti közlekedés kezdetei. Gyűjteményes kiállítás. Híresség csarnoka. Közúti közlekedés Magyarországon az első világháború után.
LUDVIG GALÉRIA (XIII., Szt. István krt. 30.) Győrfi András: Paradicsomi állapot.
LUDWIG MÚZEUM BUDAPEST (I., Szt. György tér 2.). Szacsvay Pál: Empire különböző színekben. Sebastiao Salgado: Exodus. Benkő Imre fotói (jún. 13-ig). Wolfgang Volz: ManMade Planet. A párizsi Dubuffet Alapítvány gyűjteményéből származó litográfiák, szitanyomatok, festmények tárlata 10-én hatkor nyílik.
MACONKAI OROSZ LÁSZLÓ GALÉRIA (XVI., Batsányi u. 28–32.) Krizsán Zoltán tárlata.
MAGYAR BOROK HÁZA (I., Szentháromság tér 6.) Borvidékek kultúrája című érmekiállítás 10-én tizenegykor nyílik.
MAGYAR FOTOGRÁFUSOK HÁZA (VI., Nagymező u. 20.) Ivan Bianchi: St. Petersburg 1852–54. (jún. 13-ig). Dokumentum 6. (jún. 13-ig).
MAGYAR KULTÚRA ALAPÍTVÁNY SZÉKHÁZA (I., Szentháromság tér 6.) Csángóföld Európában – Európa Csángóföldön. Matheidesz Réka: Fényképek Kubáról.
MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM (XIV., Városliget, Vajdahunyad vára) Magyarországi szőlészet és borászat története. Hazánk mezőgazdasága diákszemmel.
MAGYAR NEMZETI GALÉRIA (Budavári Palota, C épület) Középkori, reneszánsz kőtár. Gótikus faszobrok, táblaképek. Késő gótikus szárnyas oltárok. Reneszánsz, barokk művészet. Munkácsy Mihály, Paál László művészete. XIX., XX. századi festészet, szobrászat. (állandók.).

Csordás Zoltán képei az A.P.A. Galériában

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM (VIII., Múzeum krt. 14–16.) Magyar koronázási palást. Magyarország története. Római kori, középkori és kora újkori kőtár. Magyarok, akik a XX. századot csinálták. Kelet és Nyugat határán. Rudabánya és az emberré válás korai szakasza. Avar kori nemzetségfő sírja Maglódon. Magyarország és Európa – történelem és kultúra évszázadokon át.
MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI MÚZEUM (VIII., Ludovika tér 6.) Ember és természet Magyarországon – történeti-ökológiai kiállítás. Természetbúvár-terem. Nem hervadó virágoskert. Aki a virágot szereti – a Kárpát-medence természeti kincsei. Túl az Óperencián.
MEANDER GALÉRIA (III., Dósa u. 14.) Óbudai Képzőművészeti Szakközépiskola festő szakos hallgatóinak tárlata 10-én hatkor nyílik (jún. 12-ig).
MEO KORTÁRS MŰVÉSZETI GYŰJTEMÉNY (IV., József A. u. 4–6.) Merényi Dániel: Akasztott nők. Milorad Krstic: Budapest – Párizs című fotókiállítása ma hétkor nyílik.
MILLENÁRIS PARK (II., Fény u. 20–22.) Dr. Pellek Sándor: Perzselő szemek. A Horus Archívum kiállítása (június 10-ig).

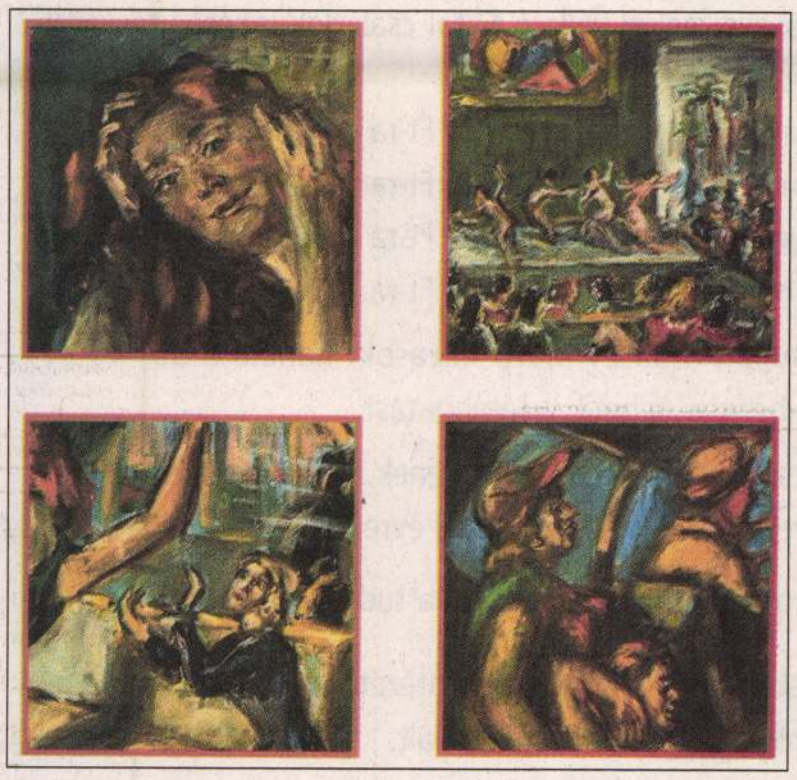

Chovan Lóránt tárlata a Ráday Galériában

MŰVÉSZETMALOM (Szentendre, Bogdányi u. 32.) Pistyur Imre: A köveken túl. Kovácsok.
MVM GALÉRIA (I., Vám u. 5–7.) Tasnádi László: Formák és formulák című tárlata ma fél háromkor nyílik.
N & n GALÉRIA (VI., Hajós u. 39.) Nyisd ki a szemed… (június 13-ig).
NAGYTÉTÉNYI KASTÉLYMÚZEUM (XXII., Kastélypark u. 9–11.) Bútortörténet a gótikától a biedermeierig. A Muzsikáló gépek évszázada című tárlat 13-ától látogatható.
NÉPRAJZI MÚZEUM (V., Kossuth tér 12.) A magyar nép hagyományos kultúrája. Eredeti – másolat – hamisítvány. Aki dudás akar lenni. Egy talált táj fölmutatása.
ÖRÖKSÉG GALÉRIA (I., Táncsics u. 1.) Pataky Emőke: Világszép örökségünk – Az alföldi falvak rejtőzködő építészete (jún. 13-ig). Műemlékek Országos Bizottsága budapesti képeslapsorozatai 1923–28.
ÖRÖKMOZGÓ GALÉRIA (VII., Erzsébet krt. 39.) Bojcsuk Iván grafikus tárlata 11-től látható.
PETŐFI IRODALMI MÚZEUM (V., Károlyi M. u. 16.) Petőfi Sándor-kiállítás. Ady-oltár. Jókai világai. Venusnak szép játéka. Párizs nem ereszt el.
PILLANAT GALÉRIA (II., Marczibányi tér 5/A) Rollinger Károly fotói. Tendenciák napjaink képzőművészetében VII.
RÁDAY GALÉRIA (IX., Ráday u. 8.) Chovan Lóránt kiállítása.
RÁKOSY PINCEGALÉRIA (XIV., Róna u. 139.) A. Bak Péter: Tiltott képek! (június 11-ig).
RAIFFEISEN GALÉRIA (V., Akadémia u. 6.) Hermann Zoltán: Hegyek IV.
RENDŐRSÉG-TÖRTÉNETI MÚZEUM (VIII., Mosonyi u. 7.) A rend őrei gyerekszemmel.
REPUBLIC GALÉRIA (V., Vigyázó Ferenc u. 4.) Szűcs Eszter: budapestokyo – ázsiai utazások.
RESIDENCE IZABELLA (VI., Izabella u. 61.) Szikra Ágnes festő kiállítása 10-től látogatható.
RÁTH GYÖRGY MÚZEUM (VI., Városligeti fasor 12.) Keleti műgyűjtés Magyarországon. Ráth György-emlékszoba. A kínai kerámia művészete.
RÉT GALÉRIA (XI., Törökugrató u. 9.) Vass László faintarzia-készítő táblaképei.
SPINOZA (VII., Dob u. 15.) Holland karikatúrakiállítás.
ST.ART GALÉRIA (V., Vármegye u. 7.) Festői látásmód II. Losonczy István festményei.
SUZUKI HÁZ GALÉRIA (XIV., Egressy út 17–21.) Juhász István búvárfotós Vízmélyi látnivalók című tárlata 10-én hatkor nyílik.
SYNERGON KORTÁRS GALÉRIA (IV., Baross u. 91–95.) Gulyás Gyula tárlata (jún. 11-ig).
SZENTENDREI RÉGI MŰVÉSZTELEPI GALÉRIA (Bogdányi utca 51.) Burai István tárlata (június 13-ig).
SZENTENDREI KÉPTÁR (Fő tér 2–5.) Szentendrei művészportrék 5. Margit Szabolcs képzőművész.
SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM (XIV., Dózsa Gy. út 41.) Egyiptomi kiállítás. Antik kiállítás. Gótikus szobrok. Régi képtár. XVII. századi itáliai művészet. Német, osztrák művészet a XIX. században. Modern Gyűjtemény. Német, osztrák festmények a középkortól a klasszicizmusig. XVII. századi olasz festmények. Németalföldi, flamand festészet a XV–XVII. században. Giacometti (jún. 15-ig). Az Esterházy-örökség: a múzeum XVII. századi olasz rajzai. Talizmánok a római császárkorból.
TRAFÓ GALÉRIA (IX., Liliom u. 41.) Green Box (június 13-ig).
TEXTILMÚZEUM (III., Lajos u. 136–138.) Tamási tutyiműhely. Válogatás makettekből. Goldberger-emlékblokk. A textilnyomás története.
TŰZOLTÓMÚZEUM (X., Martinovics tér 12.) A tűzvédelem fejlődése az őskortól napjainkig. A tűzoltósisak kialakulása és fejlődése. Tűzoltóérem- és -jelvénygyűjtemény. A római kori víziorgona. A légzésvédelem fejlődése.
ÚJLIPÓTVÁROSI KLUB GALÉRIA (XIII., Tátra u. 20/B) Kerekes Piroska keramikus tárlata.
VADNAI GALÉRIA (V., Mérleg u. 12.) Lossonczy Tamás, Tölg-Molnár Zoltán, Gál András és Erdélyi Gábor: Festészet-festészet.
VÁRFOK GALÉRIA Várfok terem (I., Várfok u. 14.), XO terem (I., Várfok u. 11.): Mulasics László: Derült fény. Portál galéria (I., Várfok u. 8.) Győrffy László munkája látható.
VÁRMEGYE GALÉRIA (V., Vármegye u. 11.) Erdélyi impressziók (július 10-ig).
VÁRNEGYED GALÉRIA (I., Batthyány u. 67.) Gyulai Líviusz grafikusművész tárlata.
VIGADÓ GALÉRIA (VI., Vörösmarty u. 47/A) 8. Fotószalon.
VISUAL ART GALÉRIA (V., Roosevelt tér 2.) Túry Mária: Műfajok és technikák (jún. 10-ig).
VÍZIVÁROSI GALÉRIA (II., Kapás u. 55.) Németh István gyűjteménye.
ZÁSZLÓKIÁLLÍTÁS (VIII., József krt. 68.). Hat földrész országainak jelképei. A két világháború közti évek.
ZICHY-KASTÉLY (III., Fő tér 1.) Fából vaskarika.

A galériák nyitvatartási ideje eltérő, érdemes előre tájékozódni.

Tárlatok

Derült fény

Mulasics László festményei a Várfok Galériában

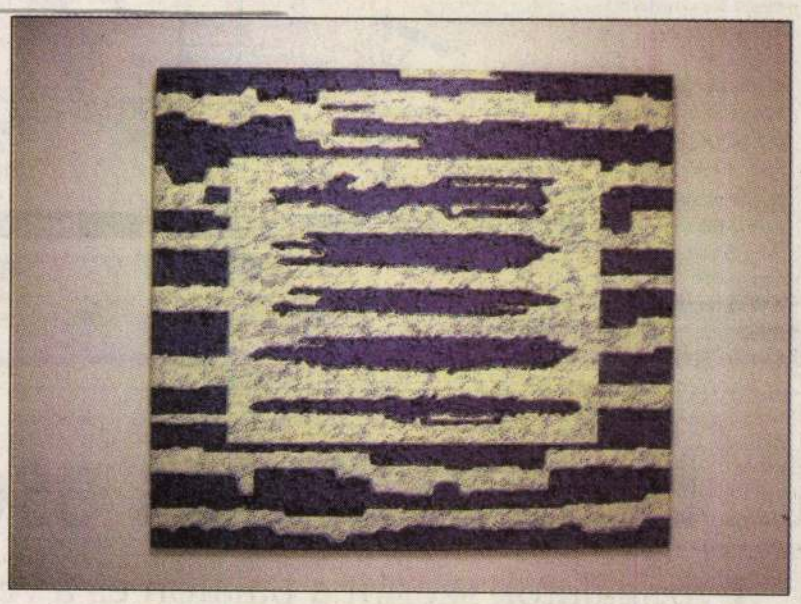

Lehet, de inkább kell megnézni

Ötvenéves Mulasics László festőművész. Három éve váratlanul távozott el, mégis változatlanul jelen van a kortárs magyar művészetben. Nem az emléke, hanem maradandó életműve biztosítja számára ezt a jelenlétet, ezért nem fogalmazhatunk úgy, hogy ötvenéves „lenne". Fiatalon bekövetkezett tragikus halála ellenére életműve önálló korszakokból álló teljes egész – vallja a pályatárs, *Szirtes János* festőművész, egyetemi docens.

– Szó sincs félbeszakadt életműről. Amit hátrahagyott, az egységes, tökéletesen felépített, nagyobb, átgondolt, átélt és következetes. Mulasics lépcsőről lépcsőre haladt előre, hatalmas anyaggal és hatalmas problematikával, amit ő vállalt. Egy festőmester munkáit látjuk: élete bármikor is szakad meg, életműve akkor is egész. Ugyanakkor mély fájdalom van az emberben, hiszen ezt még meddig lehetett volna fokozni! Fantáziadúság, biztos talaj, természetelvű, organikus gondolkodás jellemzi azt, ahogy feltölti a kompozíciót, a színharmóniát, a képi megjelenítést telt érzelmiségével, erős hitével. A képeiről sugárzó hit nemcsak a művészetbe vetett hit, hanem elementáris Isten-keresés – összegzi Mulasics munkásságát Szirtes János.

A Várfok Teremben (Várfok u. 14.) az 1980-as évek közepétől készült, széles, nagy ecsetvonásokkal komponált, expresszív színekkel megfestett figuratív korszakának végét jelző alkotásokat láthatunk. Ennek tökéletes ellentétei az XO Teremben (Várfok u. 11.) kiállított festmények. Az enkausztika, a nyomat és a zománc technikájának köszönhetően a felület élni, mozogni kezd, nyugodtság, hihetetlen érzékenység jellemzi e képeket. A kiállítást június 26-ig lehet, vagy inkább *kell* megnézni.

HRABÓCZKI JÓZSEF SÁNDOR

Amikor még a bakelit is csodának számított

A Nagytétényi Kastélymúzeum úgy működik, ahogy egy múzeumi ranggal bíró kiállítóteremtől elvárható: anyagait tekintve legalább két évszázaddal marad el a jelenhez képest. A legyező és a barokk ruha után most például a gótikától a biedermeierig terjedő bútorművészeti kiállítás állandó otthona az intézmény, s e hagyományt követi a vasárnaptól látogatható tárlat is. *Korenchy Gábor* magángyűjtő felajánlásának eredményeképp három évszázadon átívelő mechanikus zeneszerkezetek népesítik majd be a tavaly a Vendégbarát Múzeum címet elnyerő nagytétényi kastélyt (XXII., Kastélypark u. 9–11.). Síppal működő, dallamot fütyülő énekesmadár-automaták, képekbe, székekbe, fényképalbumba szerkesztett, hangzófésűvel és tűhengerrel működő zenélő dobozok, ónlemez vezérlésű verklik, amelyek egyaránt szolgálhattak egyházi célokat, és színesíthették a szerényebb igényű szórakozóhelyek világát. Ezeket a XVIII. század közepétől készült masinákat később a modern kor kirándulási eszköztárából nélkülözhetetlen műanyag fekvőhelyre hajazó, polyphon (és euphonion) elnevezésű, már pénzbedobással működő zenegépek váltották fel. Az 1800-as években kezdődik az Orchestrion története, amely azon túl, hogy egy teljes zenekart volt képes helyettesíteni, azért is figyelemre méltó találmány, mert a tokként szolgáló nagyméretű szekrény előállításakor az asztalos is kiélhette művészi szenvedélyét. Az 1890-es évektől készített, papírkártya vezérlésű, légnyomásos zongora, a Pianola több zeneszerző, köztük Debussy ihletője volt, aki gépzongorára is komponált muzsikát. A 82 darabos álló gyűjteményből nem hiányzik az első, az emberi hangot rögzíteni és visszajátszani képes Edison-féle találmány, a fonográf sem, amelyet a feltaláló nem kevésbé neves barátja, Puskás Tivadar kezdetben hangírónak nevezett. Látható lesz Emil Berliner invenciója, a fonográfhengerrel szemben a hangot síkban forgó lemezen rögzítő gramofon is, amely dobozának és tölcsérének formáját, anyagát és díszítését lényegében a gyártó fantáziája határozta meg.

Antik gramofon

Múltidézés ide vagy oda, aki a kiállított tárgyakat nemcsak szemlélni szeretné – és nem jelentkezik be előre a gyűjteménytulajdonos által tartott, a szerkezetek működését bemutató tárlatvezetésre – az a tárgyak mellé elhelyezett fülhallgatóval, CD-ről hallgathatja meg, mire fütyültek a zsebórák kétszáz ével ezelőtt.

O. Cs.

Mai színházműsor

Bárka Kávézó: A Balázs Elemér Group koncertje (fél 9). **Bábszínház Játszó-Tér:** A gyáva kistigris (este 10). **Játékszín:** Kései találkozás (7). **József Attila:** Spencer (7). **Kolibri Fészek:** Spárga-tengeralattjáró (fél 11). **Táncszínház:** Ezeregyév (7). **Opera:** Salome (7). **Operettszínház:** Mozart (7). **Pesti:** János vitéz (7). **Városi:** A Théba Művészeti Iskola vizsgaelőadása (7). **Víg:** A vörös postakocsi (7). **Házi Színpad:** Dalok a színházból (8).

CSÜTÖRTÖKIG EMELKEDIK, MAJD SÜLLYED A HŐMÉRSÉKLET

Ma derűs, meleg napunk lesz. Mérsékelt változó irányú szél fúj. Eső nem valószínű. Délután 26, késő estére 20 fok lesz. **Szerdán** – valamivel magasabb hőmérséklettel – hasonlóan alakul az időjárás. **Csütörtök** ígérkezik a legmelegebbnek. Délutánra már 30 fok várható. Különösen a keleti országrészben felhősödés kezdődik. **Péntektől** egyre gyakoribb zápor és csökkenő hőmérséklet valószínű. **A vasárnap** hidegnek látszik!?

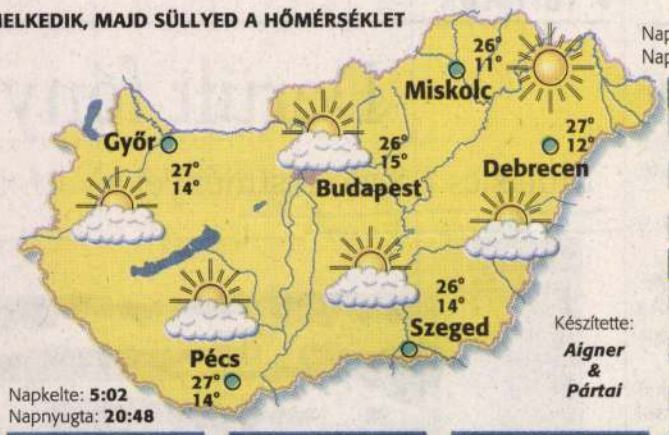

Napkelte: **5:02**
Napnyugta: **20:48**

Napkelte: **4:30**
Napnyugta: **20:25**

Vízhőmérsékletek	
Duna	15–17 °C
Tisza	17–20 °C
Velencei-tó	19 °C
Fertő	17 °C
Balaton	17 °C

Pollen	
pázsitfűfélék	magas
útifű	közepes
lóhere	közepes
csalánfélék	magas
rozs	alacsony

Készítette: ***Aigner & Pártai***

Szerda	Csütörtök	Péntek	Szombat	Vasárnap
29° / 28°	27° / 30°	28° / 30°	24° / 24°	17° / 18°

35°–40°
30°–35°
25°–30°
20°–25°
15°–20°
10°–15°
5°–10°
0°–5°

melegfront
hidegfront
vegyesfront
meleg levegő
hideg levegő

Levegőminőség: a légszennyezettség az eü. határérték kb. 13%-a.

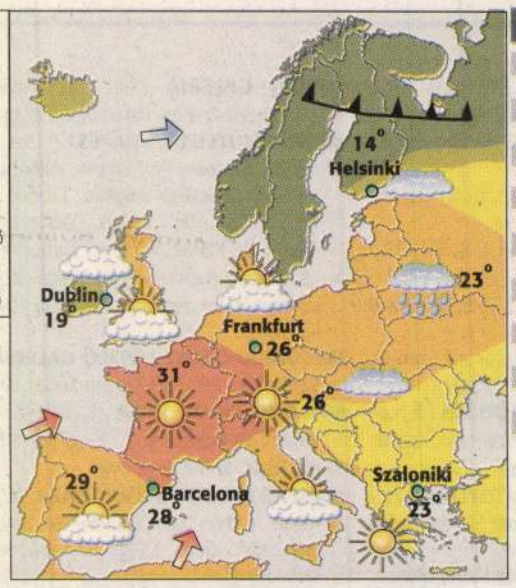

Európa időjárása	
Arad	26 fok napos
Athén	27 fok derűs
Bécs	28 fok derűs
Belgrád	26 fok derűs
Berlin	26 fok változó
Bukarest	25 fok napos
Isztambul	23 fok napos
Kolozsvár	24 fok változó
London	28 fok változó
Madrid	29 fok változó
Párizs	31 fok napos
Pozsony	27 fok derűs
Prága	25 fok napos
Róma	26 fok derűs
Stockholm	18 fok változó
Varsó	23 fok felhős
Zürich	30 fok napos

Az előrejelzés meghatározottsága (sikerességének valószínűsége): **„Csütörtökig nagy"**
További részletes, friss, helyfüggő időjárás-jelentés a T-Mobile WAP portálján, a t-zoneson.

Halpusztulás eső miatt?

A vizsgálatok szerint a Balaton és a Velencei-tó víze kiváló

Május közepe óta szórványos halpusztulás észlelhető a Balatonon és – kisebb mértékben – a Velencei-tavon. Szakértők szerint a jelenség nem a vízminőséggel függ össze, a rendkívül sok tavaszi csapadék miatt többnyire igen jó (az idei első, május végi ellenőrzés során a vizsgált 28 balatoni strand közül 23-nak a vize kiváló, négy pedig megfelelő minősítést kapott), hanem az ívó halak számára kedvezőtlen időjárással, illetve esetleg lokális szennyezésekkel magyarázható.

A hét végén látottak alapján a Balatonon elsősorban gardák (a tóban korábban tömegesen előforduló, a néprajzi írásokban „látott hal" néven említett keszegfélék), dévérkeszegek és pontyok, a Velencei-tavon az amúgy igen ellenállónak ismert kárászok tetemét sodorta a parthoz a víz. A pusztulás sehol sem volt nagymértékű, lapunk információi szerint a Velencei-tavon például eddig mindössze néhány mázsányi kárászt szedtek össze (amikor a halak telelése rosszul sikerül, a jégolvadás után naponta akár több tíz mázsányi haltetem is előbukkanhat). A döglött halakat mindenütt a halőrök, illetve a halászok szedik össze, a hazai jogszabályok szerint az élő hal az államé, a döglött hal viszont a vizek halászati hasznosítójáé.

Egy hét végi balatoni újságíró-konferencián elhangzottak szerint a halak pusztulását akár a bőséges csapadék is okozhatja: mivel évek óta nem esett a mostanihoz hasonló mennyiségű eső, a vízgyűjtőn felhalmozódhattak olyan szennyező anyagok – elsősorban növényvédő szerek, illetve szerves bomlástermékek –, amelyeket most a tó felé futó vízfolyások bemosnak a tómederbe. A kedvezőtlen hatást erősítheti, hogy a nedves idő miatt fokozott a moníliaveszély, emiatt a kertészek a megszokottnál több permetezőszert használtak a tavasz folyamán.

A másik, horgászkörökben elfogadottabb magyarázat szerint a legtöbb halfajnál az április–júniusra eső időszakban amúgy is gyakoriak a kisebb halpusztulások, s az idei változékony időjárás a szokásosnál jobban megviselte a szaporodás során amúgy is sok energiát veszítő halakat. Íváskor az egyenletes meleg, illetve a lassan emelkedő vízhőmérséklet számítana ideálisnak, ehelyett az idén – részben a sorozatos esőzések miatt – a levegő és a víz hőmérséklete is hullámzott, gyakoriak voltak a hirtelen lehűlések. Erre több faj is az ívás többszöri abbahagyásával, majd újrakezdésével reagált, ami komoly megpróbáltatást jelent a szaporodáskor alig táplálkozó halak számára.

H. M.

ORVOSMETEOROLÓGIA

A LEVEGŐ PÁRATARTALMA valamelyest csökken, vagyis mérséklődik a fülledtség. Több lesz a napsütés, erősödik a nappali fölmelegedés, a hőmérséklet csúcsértéke néhol akár már meg is haladhatja az ilyenkor megszokottat. Használjuk ki az átmeneti csöndes időt, tartózkodjunk, dolgozzunk sokat a szabadban. A déli órák erős napsütése ellen azonban mindenképpen védeni kell bőrünket, fejünket, szemünket. A napfelkeltekor helyenként erősen párássá válhat a levegő, néhány száz méteres körzetben akár köd is képződhet. (INDEX)

A tévétől csökken az IQ

MTI A környezetben folyamatosan növekvő vegyszermennyiség befolyásolja a gyermekek agytevékenységét, szellemi képességeinek alakulását – figyelmeztetett a Természetvédelmi Világalap (WWF). A mindennapi életben mindenütt megtalálható anyagok, mint például a televíziókészülékek, számítógépek vagy az autóülések összetevői káros hatást gyakorolnak a gyermekek intelligenciaszintjére és memóriájára – hangsúlyozta a WWF, elemezve az emberi szervezetben megtalálható vegyi anyagokról nemrégiben Európában készített átfogó felmérés eredményeit.

A környezetünkben meglévő vegyszerek közül több a gyermekek látására, illetve mozgási képességeire hat károsan. A piacon jelenleg mintegy 70 000 mesterségesen előállított vegyi anyag van, és amerikai kutatók szerint a magatartási-viselkedési rendellenességeknek mintegy 10 százaléka mérgező vegyszerek hatásai következtében áll elő – hangsúlyozta a Természetvédelmi Világalap.

POLITIKAI HIRDETÉS

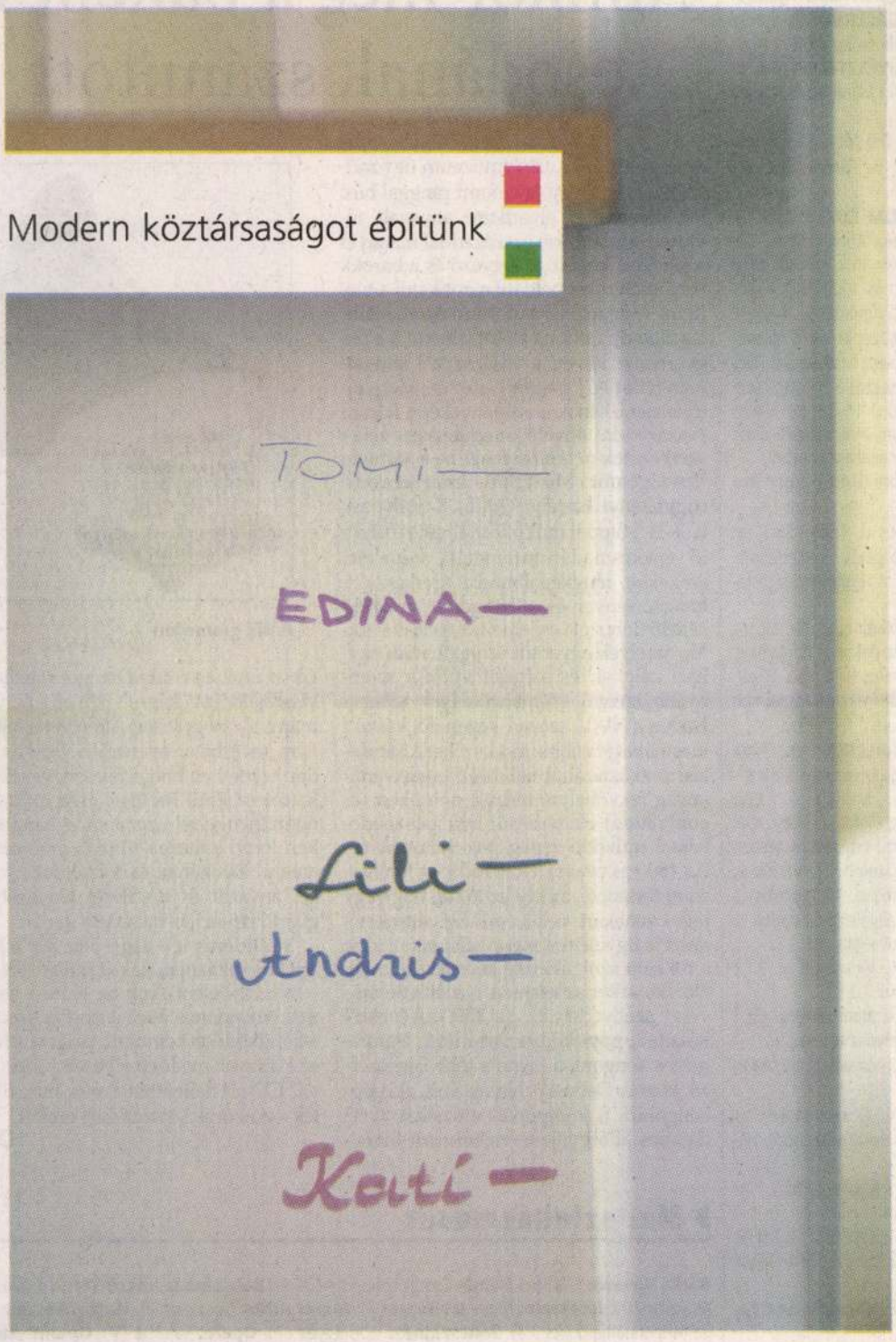

HELYET A GYEREKEKNEK!

Még több szocpol – még több családnak.

Az országnak szüksége van a gyerekekre, a gyerekeknek pedig helyre. Azért, hogy egyre többen teremthessenek gyermekeiknek tágas otthont, 2004 áprilisától jelentősen nőtt a családok lakásépítési kedvezménye, az önerőt pótló, kiegészítő szocpol támogatás.

Most már Önnek is lehetősége van arra, hogy gyermekeinek több helyet biztosítson!

- Emelkedett a gyermeket vállaló fiatal családok lakásépítési kedvezményének összege:
  - egy gyermek után: 800 000 Ft-ra
  - két gyermek után: 2 000 000 Ft-ra
  - három gyermek után: 3 200 000 Ft-ra
  - négy gyermek után: 4 000 000 Ft-ra.
- Már nem csupán a 35 év alatti házasok, hanem a 35–40 év közöttiek is igénybe vehetik a támogatást.
- Ha még nincs gyermekük, de szeretnének, úgy a kedvezményt az állam két gyermek vállalása esetén 8 évre megelőlegezi.

Mert építkezni akkor érdemes igazán, ha tudjuk, van kinek.

További részletekről érdeklődjön a pénzintézeteknél, vagy keresse fel a www.magyarorszag.hu/otthon weboldalt.

Szeretettel meghívom Önt a Várfok Galériába
2004. május 27-én, csütörtökön 18 és 20 óra között

Mulasics László
Derült fény című kiállításának megnyitójára.

VÁRFOK GALÉRIA

Várfok Terem - XO Terem
1012 Várfok u. 14. és 11.
T/F: (+36 1) 489 39 20
489 39 21
213 51 55
e-mail: galeria@varfok-galeria.hu
www.varfok-galeria.hu
Szalóky Károly

A kiállítás nyitva:
június 26-ig,
keddtől szombatig
11 és 18 óra között.

PORTÁL GALÉRIA
1012 Várfok u. 8.

Győrffy László munkája látható
2004. június 26-ig.

Együttműködő partnereink:
Állami Nyomda Rt.
AUDI
Budapest Bortársaság
Café Alkoholos Filc
Rém Kreatív Csoport

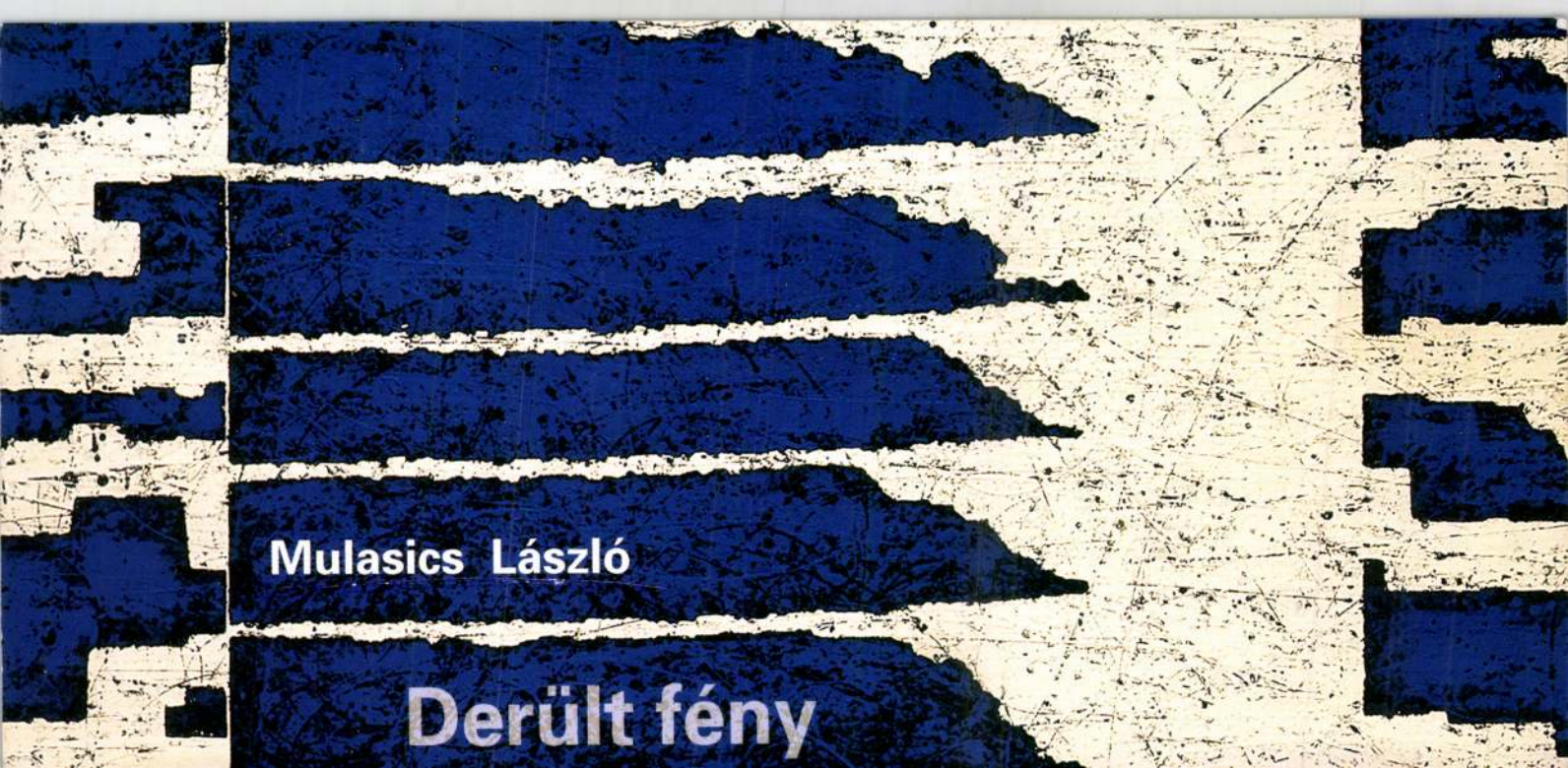
Mulasics László
Derült fény

NICLAAS MULDER, grafikus

Katalógus VI/2. Lovaskép a Hofmann-féle portré után. Rézmetszet, 29.4+33.3.cm.1664.Szignatúra:Niclaas Mulder/ Excudit/. Pécs, Janus Pannonius Múzeum. 189.old

GEHNERNÉ WILHELMB GIZELLA: Zrinyi Péter arcképei. 177.old

FOLIA ARCHAEOLOGICA. A Magy.Nemz.Múz.Évkönyve. XXI. 1970. Bpest

Mulessa Gergely

kisplasztikus

1886.

Éimisk 1930.861.

3030

23. Ranftl M.

Sz. Beisben 1805. február 21-én. + (ugyanott 1854. n

Kolduló árva.

A hóval borított
fordult kéregető gyerme
haja rövid, fülei fehér
csavattak, rojtos vallke
ke kabátjának ujjai rö
kort hord. Mellette kuty
ben kupolás templom lá

(= Ra
18

Fa, méreti 37; 29
~~Erny Mihály hagy~~
~~M. Képr. 224.~~
~~Ujsza 160.~~
~~VII: 23.~~

VII: 296.

Mulasics László

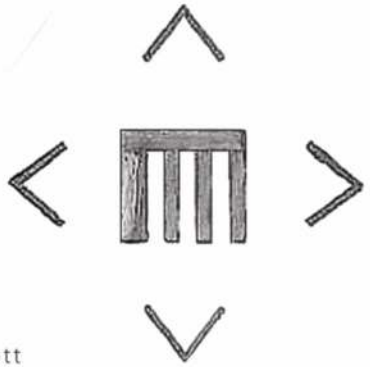

A Budapest Galéria meghívja Önt a
Gaudens Pedit Gyűjteményből válogatott
Mulasics László kiállítás megnyitójára
2004. március 16-án, kedden délután 18 órára

Budapest V. Szabadsajtó u. 5.
A kiállítást megnyitja
Koncz Erika helyettes államtitkár
A kiállítás megtekinthető március 16-18-ig 10-18 óráig

Inter-Európa Bank Rt.

Mulasics

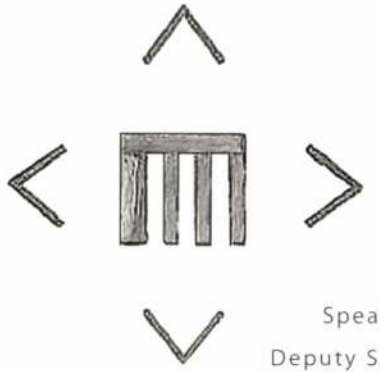

László

The Budapest Gallery invites you to
the opening of the exhibition
László Mulasics from the Gaudens Pedit Collection
on Tuesday, the 16th of March 2004 at 18h

Speaking on the exhibition: Mrs. Erika Koncz
Deputy State Secretary in the Ministry of Culture
The exhibition is open between 10-18h/16-18th March
Budapest Gallery, Budapest V., Szabad sajtó u. 5

Inter-Európa Bank Rt.

Müllner András

órás Kismarton

Kismartoni születésű,
Veltz János veje.
1789-ben lett mesterré.

Porits 55. l.

EGRY JÓZSEF FESTŐMŰVÉSZ GYÜJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA

Müllner András

órás Kismarton

lóid

Csatóráscéh

43. l.

2270. ÁLLÓÓRA, részben aranyozott bronz, négyszögü talpon, két talapzaton nyugszik a női hermák által tartott dobalaku óratok, tetején sas. Bécs, empire. — Stutzuhr, Bronze, teilweise vergoldet, das Gehäuse durch Hermen gehalten. Wien, Empire.

2271. KIS ÁLLÓÓRA, aranyozott bronz: négy kis delfin tartja a négyszögü óratokot, félkörös tetején ülő nőalak koszoruval. Jelezve: *Joseph Pirling* TES. Osztrák, 1790 k. — Kleine Stutzuhr, Bronze vergoldet, vier Delfine halten das Gehäuse, oben Frauenfigur, mit Kranz. Österreich, um 1790. Illusztr. XXV. tábla.

2272. ÁLLÓÓRA, aranyozott bronz, nyujtott nyolcszögü talapzaton két griff szárnyain tartja a kigyókon nyugvó dobalaku óratokot, tetején sasfejes, virágos disz. Bécs, empire. — Stutzuhr, Bronze teilweise vergoldet, das Gehäue ruht auf Schlangen, oben Adlerkopf und Blumendekor. Wien, Empire. Illusztr. XXVI. tábla.

2273. KIS ÁLLÓÓRA, aranyozott réz, szekrényalak, festett zománcos számlapján tájkép. Jelezve: *Eduard Motting in Warasdin.* Magyar, 1780 k. — Kleine Stutzuhr, Kupfer vergoldet, am Zifferblatt Landschaft in Malerémail. Ungarisch, um 1780.

2274. KIS ÁLLÓÓRA, aranyozott bronz, ivesen hajló talpon két golyón álló sas tartja a dobalaku óratokot, tetején hattyu. Osztrák, empire. — Kleine Stutzuhr, Bronze vergoldet, zwei Adler halten das Gehäuse, oben Schwan. Österreich, Empire.

2275. KIS ÁLLÓÓRA, aranyozott bronz. Négy oroszlánlábon áll a dobalaku óratok, tetején két szfinx. Jelezve: *Festbaur in Wien.* Bécs, empire. — Kleine Stutzuhr, Bronze vergoldet, das Gehäuse auf Löwenfüsse, oben zwei Sphinx. Wien, Empire.

2276. KIS ÁLLÓÓRA, sárgaréz, szekrényalak, vésett és zománcos számlappal. Jelezve: *Andreas Mullner in Eisenstadt.* (Kismarton.) Magyar, XVIII. sz. v. — Kleine Stutzuhr, Messing, das Zifferblatt graviert, émailliert. Ungarisch, E. XVIII. Jh.

2277. ÁLLÓÓRA, faragott és aranyozott fa, négy oszloppal, két vázával fent dobalaku óratok, két

Müllner András
óras Kismatter

2284. ÁLLÓÓRA, mahagonifa, rokokóstilusu aranyozott bronzveretekkel, elől nőalak, tetején puttó. Angol, XVIII. sz. m. f. — Stutzuhr, Mahagoni, mit Bronzebeschläge und Figuren. Englisch, zw. H. XVIII. Jh.

2285. ZSEBÓRA, arany, ezüst számlappal. Gyöngytokban. Svájc Biedermeier. — Taschenuhr Gold, in Perlgehäuse. Schweiz, Biedermeier.

2286. KIS ÁLLÓÓRA, háromszárnyas ellenző alak, festett zománc-jelenetekkel. Svájc, XIX. sz. — Kleine Stutzuhr, mit Scenen in Malerémail. Schweiz, XIX. Jh.

2287. ZSEBÓRA, arany, kagylós gerezdekkel, fekete és kék zománcdisszel. Svájc, Biedermeier. — Taschenuhr, Gold, muschelartig gerippt, mit Emaildekor. Schweiz, Biedermeier.

2288. SZEKRÉNYÓRA, békateknő, bronz veretekkel és berakással, dombormüves bronz számlappal, Louis XIV. stilusban. A szerkezet jelezve: *In Bte Baillon A. Paris.* Páris, XIX. sz. — Kastenuhr, Schildpatt mit Bronzebeschläge und Einlage. Paris, XIX. Jh.

2289. LAPOS ZSEBÓRA, arany, vésett virágos diszitéssel, ezüst számlappal. (Tokban.) Svájc Biedermeier. — Flache Taschenuhr, Gold, mit graviertem Blumendekor. Schweiz Biedermeier.

2290. KIS FALIÓRA, aranyozott bronz, rokokóstilusu kartusalak. Német, XIX. sz. — Wanduhr, Bronze vergoldet, kartuschenförmig. Deutsch, XIX. Jh.

2291. ÁLLÓÓRA, faragott és aranyozott fa, talapzatán két puttó, az óraházon két tengeri ló és egy triton. Osztrák, Louis XVI. — Stutzuhr, Holz, geschnitzt, vergoldet, mit Putten, Seepferde und Triton. Österreich, Louis XVI.

2292. KANDALLÓÓRA, faragott és aranyozott fa, négyszögü talapzaton áll a dobalaku óraház, vázával, kétoldalt egy-egy putto. Osztrák, Louis XVI. — Kaminuhr, Holz, geschnitzt, vergoldet, am Gehäuse Vase, zu beiden Seiten Putto. Österreich, Louis XVI.

2293. KIS ÁLLÓÓRA, aranyozott bronz. Négy oroszlánlábon nyugszik a korongalaku óratok, tetején fül. Bécs, 1820 k. — Kleine Stutzuhr, Bronze vergoldet, auf Löwenfüßen. Wien, um

MÜLLNER IGNAC, építész

Szombathelyen 1890-ben a városrendezési tervvel kapcsolatosan a terv szakértői munkainak elvégzése valt szükségessé. Ezt egy küldöttség javaslata alapjan kellett elvégezni, melynek egyik tagja volt Müllner Ignac épitész is. 596.old

HORVÁTH FERENC: Szombathely harmadik városrendezési terve 590.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 4.szám, 1969. Szombathely

MULLNER IGNAC, épitész

Szombathelyen a városrendezéssel kapcsolatban 1893-ban külön bizottság alakult, mely a B altal engedélyezett társulatta szerveződött át. A róla szóló közgyülési határozatról értesitést kapott Müllner Ignac épitész is. Ø 598.old

HORVATH FERENC: Szombathely harmadik városrendezési terve 590.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 4.szam, 1969. Szombathely

MÜLLER IGNAC, térképész, /1760/

Ulbrich könyve II.részében Burgenlandi és környező államok községi térképei legtöbb 1770 után. Eredeti kéziratos szinezett térképek. Sok vonatkozik a kismartoni Eszterhazy és a vörösvári Erdődy birtokokra. A térképek szerzői legnagyobbrészt magyarok. Igy Müller is. 289.old

BENDEFY LÁSZLÓ: Karl Ulbrich: Allgemeine Bibliographie des Burgenlandes 287.old

VASI SZEMLE, XXVIII.évf. 1974. 2.sz. Szombathely

MÜLLNER IGNAC, térképész/1890 körül/

ULBRICH könyve II.részében Burgenland és környező állam
mok községi térképei,legtöbb 1770 után.A koraiak méret
arányai premetrikus korból valók,a későbbiek legtöbbje
méterrendszerben készült és nagyrészük a bpesti államnyomda terméke.A térképek szerzői többségükben magyarok
igy Müllner Ignác is. 289.old

BENDEFY LÁSZLÓ: Karl Ulbrich: Allgemeine Bibliographie des Burgenlandes 287.old

VASI SZEMLE, XXVIII.évf. 1974. 2.sz. Szombathely

Kupcz Mulhaim

Kőfaragómester 1458 körül tevékenykedett Pozsonyban.

J. Bureš: Die Meister des Pressburger Domes. Acta Historiae Artium. Budapest, 1972 1-2 sz.

1031

Mulhaimer (Felsöausztria)
Linhart, könnives
1458
l.
Hoffmann Pozsony 34. l.

Hoffmann Südost

M.D.K.

Mulhaimer Linhart, kőmives

1458-ban szerepel a pozsonyi városkönyvben

Hoffmann Edit: Pozsony a középkorban, elfelejtett művészek, elpusztult emlékek. Bp.é.n. 34. old.

Mulligan, Thomas grafikus

l. Gátor Imre festőnél

(P. Szűcs J.: „Hejettes szomjárók" - igazi éhezők)

Népszabadság, 1989. aug. 12.

Multscher, Hans

Nobráis

l.

Csat-Frey Öst. Kunstt.

XXIV k.

126. l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.
18.

Lóczy Lajos. A baráthegyi barlang.
Bpest, 1877.

füz. 1 db.

Multrus Josef festőművész

Magyar Nemzet 1950
május 6. 5. old.

A cseh szlovák képzőművészet
50 éve. Végvári Lajos

CASPAR MUM, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
52.- Caspar Mum, Gilnitz. 151.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestők első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

Mumb Ferenc, téglamester

NDK

Sopronban 1800 körül tégla és mészégető manufaktúrája van. 273 old. 16. jegyz. Az ausztriai Grafenburghól szármarott.

Nyitray Elek: A szénnel való téglaégetés megindulása Sopronban. 268.o.

Soproni Szemle, Helytörténeti Folyóirat. A.1956. Kiadja Sopron Város Tanácsa.

MUNCH

HARSÁNYI Zoltán: Két Zöjo a szecesszióról.
= Népszava, 112. 61. 1984. márc. 11. 6. p.

Szabadi J.: Gulácsy
Kristó Nagy István, Munch } Gondolat

Edvard Munch. Bp. Gondolat, 1983

llapsible boat
rked

M.D.K.

Mulner Peter, kőműves

1444-ben, mint hiteles fizetéses kőműves szerepel a pozsonyi okmánytárban.

Hoffmann Edit: Pozsony a középkorban, elfelejtett művészek, elpusztult emlékek, Bp.é.n. 34. old.

Mulner Peter

Königs 1444

l.

Hoffmann Pozsony 34. l

Hoffmann Südost

M

Hans Kultscher nolván M.D.K.

15 n. ulmi nolván, nagy hatást gyakorolt a Zorabeli magyar nolvászat fejlődésére. (pl. a pozsonyi Schomberg siremlék.)

J. Balogh: L'origine du style des sculptures en bois de la Hongrie médiévale. II. Acta Historiae Artium 1959 (VI.) 25-26

MDK

A.O. Mult

Győr visszafoglalása..., rézk.

Tört. Képcs. graf. kiáll. 19o7. 31-32 l.

pontok és vonalak bemély
lyedésekbe jutott festé
fajai: acélmetszet, rézk

Melzi, Francesco /Mila
olasz festő, Leonardo t
ciao.-ba is elkisérte;
Művészetéről alig tudun
való hü barátsága őrizt
merjük /Milánó, Ambrosi
egy Fiatal nő arcképe /
/Milánó, magángyüjtemén
között.

MUMME *Oszkár*, festő, * Nordhausen (Poroszország) 1863 jún. 2. 1879—81. a bpesti mintarajziskolában tanult. Budapesten élt és csendéleteket állított ki a Műcsarnokban és a Nemzeti Szalónban.

No 82.

Hendrik

4287. Eglon van der Neer (állítólag).
Sz. Amsterdamban 1635 6-ban. + Düs

[redacted] Szendergés

Ábrázolója egy látható holgy,
[redacted] egész alakban, [redacted] jo
[redacted] szukás gyöngyfülbevalót vi
kart asztalra könyöklő baljával tá
támlájára nehezedik. Öltözete: hál
ruha. Az asztalon gyertyatartó, f
ról, a rojtos függönytől részben el
hár és agyagpipa [redacted] középütt
gordonkát támasztottak a székhez.
bevont szék és e felett sötét kere
[redacted]

nyers elhelyezést;

Fa, méretei 40.5:32.7 cm.
~~Gróf Pálffy János hagyománya~~
Jegyzet. Száma a Fon

IX:18.

Jegyzet. A leltár szerint:
Eglon van der Neer: Eine
auf dem Stuhl sitzend, Hanf a
in München bei dem Bildenhän
lon No.18)

52(7).

Munnnc Oszkár

1880/81 I.

Ferképzomfoisk vk

115. l.

említendők: Tiepolo (freskó: [illegible] hős apotheózisa, Igazság és béke, mennyezetképek, III. Henrik fogadtatása.)

— — *Musée du Luxembourg.* IV. Henrik özvegye, Medici Mária 1612-ben megvásárolván Piney-Luxembourg hercegének palotáját a környező kerttel együtt, Salomon Debrosse építész által új palotát emeltetett, amelyben jelenleg a francia szenátus ülésezik. E palota mellett van a Luxembourg-

Mumme Oskár

Unitárás
1880

Éimisk 1930. 86 l.

3028

Ferencz és árulja a mel
serpenyős mérleg

21 Eybl Ferencz:
(Sz. Beisben 1806. április 1-jen. +

Hagymát áruló

A hár elb
tett kalapját s
ta s a másikat
~~Körös hagyma~~
Hosszú haja b
szűr, kettős ele
rú gatyja és pa
kissé hátrább a
gyek tőtik ki. Fe

Papirlen
~~Fa~~, mér
~~Ar. prot~~
~~Ujsza 94~~
~~vr: 21~~

vr: 294.

Mumme Oszkár

1920 jan. febr.

kiáll. Nemzeti Szalonban

Ringló csendélet, olaff.
3000.–

1920. ~~jan~~ május

kiáll. Nemzeti Szalonban

Csendélet majolika edénnyel
olaff. 3000.–

1920. szept. n. o.

Csendélet, olaff. 3500.–

Cseresznye csendélet, olaff.
4500.–

1920. dec. n. o.

Csendélet, olaff.

Üvegpohár, színes V. 42.

— becsi szent István-templom képével
díszített V. 42.

Mumme Oszkár

Munsamok
1917 tav. kiáll 242

Zichy Kop. János gróf VI. 16.

Mumme Oszkár

1916. ápr. kiáll. M. Szalon
Csendélet, olaszt. 500.—

1919. okt. kiáll. u.o.
Csendélet, olaszt. 1000.—

Tapolcrai gard. népkvl. III. 237

Mumme Oszkár

szül. Nordhausenben (Poroszország) 1863 jun. 2. Rt.
2 polg, 2 városi rajzisk.
1880/81. I. elő kerül. osz.
1880/81 II " "

Honvédtisztek arcképsorozata, az olmützi
vár bán fogságot szenvedett

VIII. 114.

Mum/me/Oszkár/

1879/80 I. esti tanfolyam
szül. Nordhausenben (Po-
roszországban) 1863 jan. 20.
2 folgári, 2 évig a pesti városi
közp. rajziskolába, festő akar
lenni –

Csatt, római II. 206.

– népvándorlás kori II. 206.

MUNCH

Sik Csaba

Munch
Kristó Nagy István monográfiája

Új Tükör, 1984. ~~febr~~ márc. 4. XXI. évf. 10. a. 2.

jelenségeket. Csehszlovákiában ilyen vita nem került nyilvánosságra, minden avantgárd jelenség lefojtva háttérbe szorult. Ezek az országok mind szenvedtek a provincializmustól, egyik sem kapcsolódott be a nyugat-európai műkereskedelembe. A történeti kiállításaimban szeretnék a korábbi korszakokba is visszanyúlni, így a hetvenes és hatvanas évekhez is, és Közép-Kelet-Európa mellett szeretném bemutatni Dél-Nyugat-Európa országainak művészetét is, amely szintén nincs Bécsben feldolgozva.

A harmadik rendezvénytípus a klasszikus retrospektív kiállítások sorozata lesz. Minden évben két ilyet tervezek. Az első *Günther Uecker* hatalmas visszatekintő tárlata a Palais Lichtensteinben és Zwanziger Hausban, majd egy *Jörg Immendorf* egyéni bemutató, később *Ann és Patrick Poirier* és egy *Kounellis*. Ezekről tárgyalok most, már az anyagi támogatásra is kaptam ígéretet.

– Nem gondolsz arra, hogy ezeket az elképzeléseket szélesebb körben is kellene terjeszteni, nemcsak Bécsben és Ausztriában, hanem Nyugat-Európa más államaiban is? Vándorkiállítások szerezhetnének érvényt a regionalizmusról vallott nézeteidnek.

– Vannak ilyen terveim. Az elmúlt időszakban három területen is sikerült eredményt elérnem. Portugália, Spanyolország, Dél-Franciaország is vett át kiállításokat. Érdekes módon épp azok a területek mutatnak érdeklődést, melyeket sokáig Nyugat-Európa, de elsősorban a nyugat-német művészeti infrastruktúra provinciálisnak tekintett. Ezek a területek nem

MUNCH, Edvard

Greinel Ende: Edvard Munch.
= Mersit, 1984. 3. 41-43. p-ll

Illma Comitissa
Estoras de Galan:
Cels: Princ: Pauli
Filia, Canonicar: S:
Anno Domini
Iuliana Iosepha
ta Perp: in Erasmo
Estoras R: H: Palatin:
Aug: Professa.
1690.

Mund Hugó

Bajkay Éva – Murádin Jenő: Dönötz Gizella, Mund Hugó. Nagybányától Buenos Airesig Missionárt Galéria, Miskolc 1996

(Nagybánya Könyvek 6.)

Munczer Blasius. l. Balázs pénzverő.

Muncz Lászlóné
Baba /játék/

Ernst Museum. I. iparművészeti kiállitás. 1952.
16 1.

XIX. századi.

Története: Plébániája 13
lomban említett "Otemplo
müemléki értékkel. Irásos
előtt Rimóc filiája volt.

Külseje: Egyhajós, egyet
járata délfelé néz. Bővi
gyomány tud, tornya azon
téglából, holott a templ
ives ablakok és ajtókeret
ves. A nyugati hosszoldal
befalazott barokk kapuke
következik, félnyeregtető
széles, a hajóval azonos
a keleti hosszoldalon né
Tetőzet kontytető, pelává
kőből fal veszi körül, cs

Mumme Oszkár festő M.D.K.

1863 — ?

1. Gyulai Béla

Gerni, A mag. körajz. 1960 / 85

MDK

Mumme Oszkár

Csendélet, of.

N. Szal. Téli Tárl. 1920. dec.
13.l.

MDK

Mumme Oszkár

Csendélet, c. műve.

Művészet, 1917. 6.1.

MDK

Mumme Oszkár

Csendélet majolika edénnyel olajf.

A Nemzeti Szalon tavaszi tarlatának katalogusa. 1920. Május.15. 1.

Mumme Oszkár MDK

Csendélet majolikaedénnyel, olf.

Mücsarnok 1917 tavaszi tárlat

MDK

Mumme Oszkár

Csendélet, of.

Cseresznye csendélet, of.

N.Szal. őszi tárl. 192o. szept. 2o.l.

Mumm (?)

Kőrapoló.

~~Gyula~~ Gyulay Béla,/
az V. kerületi kőrségi
polgári leányiskola
igazgatója.

Kozárat, folio.
oliv alapny.

Sebt. a fenti félig
olvasthatatlan.

Sarkady István.

MDK

Mumme Oszkár

Merani Calvil és amerikai szekfü, of.

Csendélet, of.

N.Szal. 2.zsürimentes kiáll. 1916. máj. 16 l.

MDK

Mumme Oszkár

Csendélet, of.

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 17. 1.

Mumme

Gyulay Béla:

Mellig, szem közt nézve, szürke alányomáson. Tölfelé fésült haja s körszakálla rövid, tajuna hosszú. Inge álló gallérjának sarka lehajtott, nyakkendője csokorra van kötve, mellénye kivágott s kabátja kettős eleje. Felirata a kép alatt két sorban:

Gyulay Béla,
az V. kerületi községi polgári leányiskola Igazgatója

a jobb karnál: Mumme (?)
s legalól: „Kiadta Sarkady István a „Hajnal" szerkesztője".

Könyomat, az alak nagysága 16 cm.

9860.

G. N. 420/98
112-98-325.

MDK

Munczy Aranka

szerepelt a képzőművészek tárlatán.

/-ó/: Sopron ünnepi hetek.
KISALFÖLD 1964. jul.7.

Munczy Aranka

Munczy Aranka. Hosszabb szünet után gipsz-tanulmányfejben Makkay Béla közkedvelt hegedűművész arcvonásait varázsolja elénk.

Csatkai Endre:
A [Soproni] Képzőművészeti Kör 33. kiállítása.
Új Soproni Hírlap
1943. szept. 7.

Budapest széke

648 szám

1943-XIII "A"

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

ifj. Szen

Fers

Polgármesteri XIII. (maadsépítési) ügyes

Budapest 4. póstafiók 472.

R Ajánlott

Bp. 4

Hivatalból
Közszolgálati ügyben

DÍJ ÁTALÁNYOZVA

Központi bo

Munczy Aranka

szobrász Sopronban
állítólag akadémiát
végzett, egyébkeiz ka-
laposné.
Soproni kiállításokon
szerepel.

Csatkai Endre dr
közlése
1943. szept-22

vöhnlich einfacher und trägt eher Burgcha
Einfluss der ungarischen Burgarchitektu
nitate Udvarhely, deren Ringmauern nach d
mit Umgängen versehenen vier quadratische
hem doppelgeschossigen Holzhelm versehene
hert an die Belfriede der Burganlagen. Ein
ch die reformierte Kirchenburg von Sepsz
r Kirchenburgen heben wir noch die von Sz
diszentlélek, Mindszent, Sepsiárkos, Ilyefa
szon besonders hervor.

Von ähnlic
rfach, sowohl in ungarischen wie in sächs
rhaften Stadtmauern, welche mit ihren Ba
Stadtbildes wesentlich bestimmen. Nach d
ismund wurden in Hinsicht auf die Türken
gen im Jahre 1405 mit königlichen Erlass
sten gehören, die zum Teile heute noch

MDK.

Munczy Aranka

1965-ben Sopronban kiállitott.

Kisalföld 1965 ápr.lo. lap -

MDK

M.Muncy Aranka

Kiállitási kritika

Kisalföld 1968.máv.29

Munczy Aranka Mdk

szerepelt a tárlaton.

"Üdvar télen"

/hamar/: A soproni őszi tárlat.
Kisalföld.1963. okt.10.

Munczi Aranka

Mikrem Ziákkitás Sopronban,
Molnár Gyula szobrászszal

M. 935 XII. 31.

MDK.

Munczy Aranka

Kiállitási kritika

Kisalföld 1966 dec.11.

Munczy Aranka MDK

Résztvett a tárlaton.

(-ó) : A soproni képzőművészek őszi tárlata.

KISALFÖLD. 1962. okt. 16.

Mimeser - en - in
Mathesdy

R

36, 112

Numeri - en - in dy.

56, 126.

Munczy Aranka MDK

Szerepelt a tárlaton

"Téli udvar"

(-): Megnyilt a soproni képzőművészek állandó kiállitása.
Kisalföld. 1962. máj. 22.

Mińczy Stanka
festő

M.D.K.

A soproni képzőművészek
kiállitásán részt vett.

Hírek
Művészet, 1962. február — 42 l.

Mind Ágoston

Árverési Csarnok aukciós Lat.

32. sz. 1926. ápr.

34. sz. 1926. okt.

Cserépkorsó XVII. sz. - bel. X. 85.

Wien Ostbahnhofon állandó **lakásközvetítési szolgálat.**

Részletes felvilágosítással szolgálnak az IBUSz összes irodái, minden utazási iroda és a

Bécsi Vásár magyarországi kirendeltsége

Budapest, VI., Andrássy-út 28.

Telefon: 119-156.

A kiadásért felel: Weinwurm Ferenc.

1294? Sárkány Nyomda R. T. Budapest, VI., Horn Ede-utca 9.
Igazgatók: Dr. Wessely Antal és Wessely József.

Mund Hugó

Nagybánya

l.

A Műgyűjtő

1930. 135, 136 l.

Szalay June III. 239

Mund Hugó

Műszaruk

1916. tav. kiáll. 85

1916-17. téli kiáll. 310, 320

1917. tav. kiáll. 267, 277

1917-18. téli kiáll. 150

1918. tav. kiáll. 207

1919-20. téli kiáll. 101, 475.

Mund Hugó
festő

A kolozsvári kiállításon szereplő
művészek közül a kritika a
nagyváradi Mund Hugóz avant-
garde irányzatu képeit értékeli.

Muradin Jenő: Collegium Artificum Transsylvanicorum
Művészet, 1971.március - 16.lap

Mund Hugó
festő

1924-ben a nagybányai kolónia tavaszi tárlatán külön teremben vannak a modernek: Patkó Károly, Mund Hugó, Eugen Pascu.

Muradin Jenő: Felsőbányai nyarak.
Művészet, 1972. junius - 20 oldal.

MDK.

Mmnd Hugó festő

"Tájkép" /olaj/

Árverési Közlöny 4.sz. 1939. december.
41.l.

MDK

Mund Hugó és Dömötör Gizella

Nagyváradon tartanak kiállitást

Krónika. Pásztortüz 1921. II.r. 643 l.

MDK

Mund Hugó, festöm.

725. Tájkép. 5ox6o. J.l.j. Olf.

Árverési Csarnok aukciója. Kat. 1937. dec. 4.sz. 41.l.

MDK

Mund Hugó

Várakozók, of.

Árv. Közl. 1929. jun. 4.rk.sz. 26.l.

MDK

Mund Hugó, festöm.

Tájkép. Olf. J.l.j.

Árv. Közl. 1931. 3.rk.sz. 62.l.

MDK

Mundi Hugó/ festőm./ graf.

Fatanulmány.	Krétarajz.	Jelz.
Tanulmány.	"	"

Árv. Csarn.1937.okt. 83.sz./Árv.Közl. rk.sz./ 3o.l.

ata igazolja, hogy a kolostor idősb
tt állott.
758-ban repedt meg. A következő évben
"Goss mich Seimmer in Pest, anno
adása után Berényi Tamás és Cziráky
ujra. A harang felirata: "Goss mich
, Szicsinyiensis forum /sic!/ Mino-
vatoris 1851."
negyedik harangot önttettek, hogy az
yedeket. Felirata: "Fudit me Stephanus
ef. Proviae H. SSmi Salv."
zőkönyvében, ki ezen harangok egyik-
lékezik, olvassuk, hogy a városi ha-
eliratu harang volt ~~elhelyezve:~~ :Hono-
nu /la/ per Szécsényienses dedicata
zteletére ajánlották a szécsényiek,
isztust a keresztfán, Máriával és Szt.
ője, IX. kötet, 705.l/

Mund Hugó
Akt, olaj

Szent-György-Czéh XLVI. művészeti aukciója.
A Gyüjtő. X. évf. 2.sz. 4 l.

mporanea, che dovrebbero servire

ella Vostra città , nell'Enciclo=

ative saranno da noi subito rimborsate.

ie anticipate ed ossequi distinti

ISTITUTO GIOVANNI TRECCANI
UFFICIO ARTISTICO

Vgrassi

Mund Hermann

300 K-ás állami
Ösztöndíjat Kapok

Képzőm. Török-Évi
1915-16. 7. l.

Érkezett 1905 jan. 31.

86/1905 sz. (13 nyolcadrét, 1905 jan. 28.)

A „Magy. Iparművészet" szerkesztősége a „Sárosm. szövött emlékei" c. mű kiadásának hozzájárulásához kötött feltételeket elfogadja s a 800 K. hozzájárulási összegről bekérő nyugtatványát. (800 K. kifizetésre. I. 31. e. i. 68.)

Mund Herman

1911/12. II. elsőosztálybeli mű-
vésznövendék Ferenczy Károly-
nál. szül. Kolozsváron 1892
máj 29. Izr. 2 polgárs.

1912/13. I. másodosztálybeli
Ferenczy K., Bory J.

1912/13. II. másodosz. u. o.

1913/14. I. harmadosz.
u. o.

1913/14. II. harmadosz.
u. o.

vasztotta egybe többé-kevésbbé egyéni, bár modorosságtól nem mentes stílussá. Hosszúkás, különösen hosszúnyakú alakjait preciőz kecsesség jellemzi, színezése gazdag, bár hideg, a ruhái pompázók. Mindezért kortársai nagyra becsülték. Freskói a della Steccata-templomban Pármában és a Fontanellato-kastélyban Párma mellett (Diana és Actaeon története). Vallásos függőképei: A „hosszúnyakú" Madonna, egyik főmunkája (Pitti). Madonna fantasztikus tájképpel (Uffizi), Madonna szentekkel (Bologna

Mund Hermann

1911/12 II. - 1915/16

Ferkèpzomfoiskàvk

115. 0.

Mund Hermann

szül. Marosszentmargita
1892 aug. 29. 4 középisk.
1915/16. I. nagyedéves mű-
vésznő. Ferenczy Károly –
1915/16. II. nagyedéves n. o.

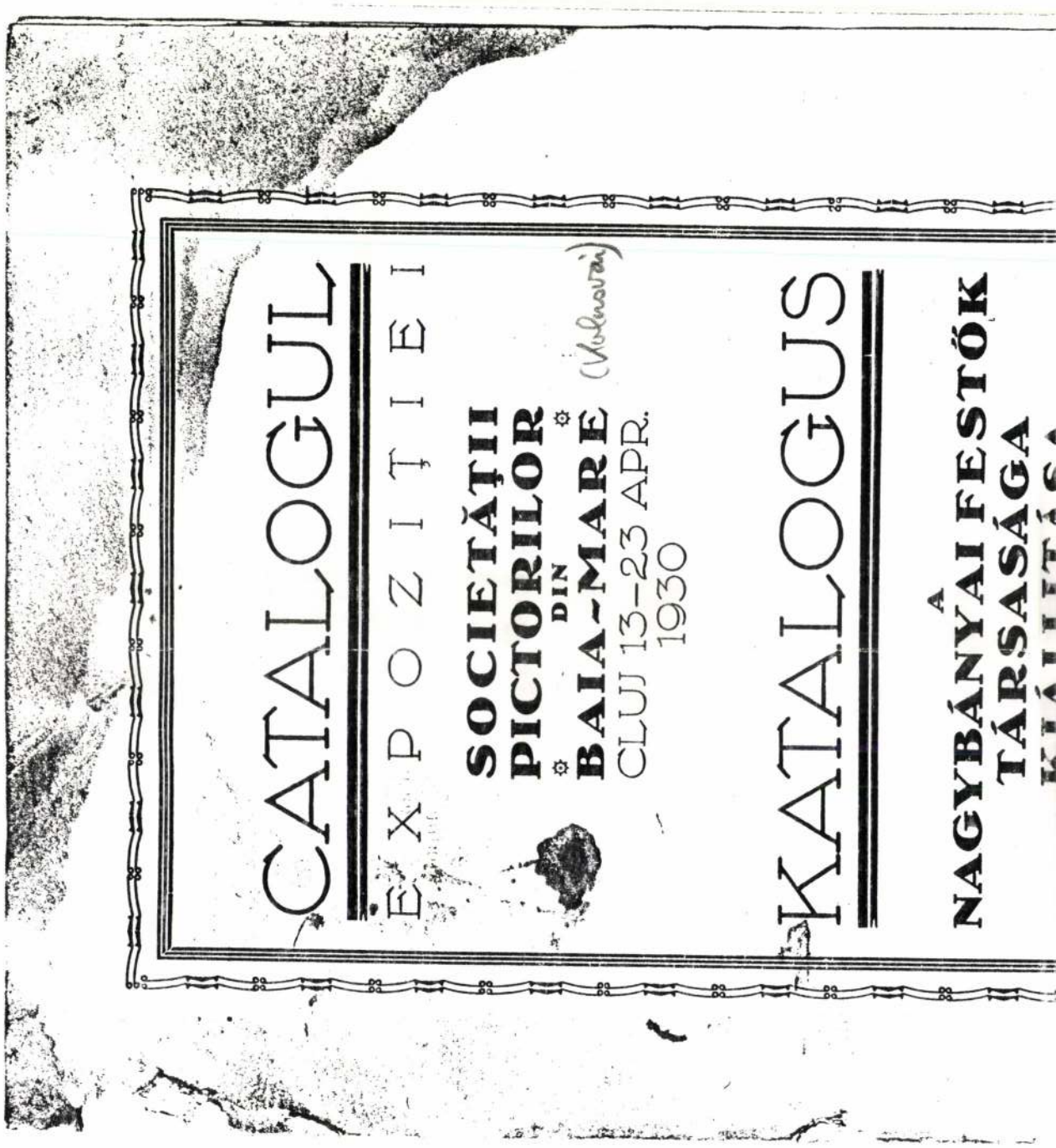

MUND HUGÓ:

63.	Gravură — Rézkarc	1.600.—
64.	Desemn — Rajz	4.000.—
65.	Desemn — Rajz	4.000.—
66.	Desemn — Rajz	8.000.—
67.	Desemn — Rajz	4.500.—
68.	Desemn — Rajz	10.000.—
69.	Desemn — Rajz	4.000.—
70.	Desemn — Rajz	4.000.—
71.	Desemn — Rajz	3.500.—
72.	Gravură — Rézkarc	1.200.—

MUND Hugó festő

Mund Hugó és Dömötör Gizella
kiállitása Nagyvaradon Pannonia
szálló nagytermében

Pásztortúz, 1921. II. r.

643 l.

Krónika.

Mund Hugó, festő

Pásztortúz, 1930. 9 sz.

216. l.

(B.) A magyarányai festők kiállítása Kolozsváron:

Mund. Hugó festőművésze

Pásztortűz, 1921. II. r.

643. l.

Krónika

Mund Hugó festő, ?

Pásztortűz, 1930. 9 sz.
216. l.

B.: A nagybányai festők kiállírása Kolozsvárow.

Murd. Hugó festőművész

Pásztortűz, 1922. VIII. évf. I. fele
128. l.
Kulturkincsünk

Mündi Hugó és Dömötör Gizella kiállítása a Műcsarnokban.

Pásztortűz, 1921. II. r.

643. l.

Krónika

Mund Hugó és Dömötör Gizella ki-
állitása a Nemzeti Szalonban

Pásztortűz, 1921. II. r.
643. l.
Kiónika.

14

MUND HUGÓ

Kiállít:
Miskolc MissionArt
Galéria
„Életünk Nagybányán
maradt"
Lásd: Dömötör Gizella

Déli Mirkup: 1996. okt. 7.

1472-től probamester stb.). Bár korszakunk
1465 körül született *Anthonius aurifaber* pály
után 1493-ban szerzett polgárjogot, s lett 14
Szent Egyed-templom számára egyaránt
pecsétnyomóját (*Kassa,* Východoslovenské
a Szent Erzsébet-templom számára. Több ötv
ötvös Márton *(Martinus Aurifaber de Riv*
polgárjogot *Matthaeus aurifaber Zegedi.* Ka
ötvöskapcsolatoknak is. Amint már a 14.
Hedvignek (1395) vagy *Polonus Aurifaber* (a
sokasodnak a kapcsolatok. 1403-ban *Symo*
Jánoshoz, 1456-ban *Gloger von Casscha* sze
Aurifaber de Cracovia dolgozik Kassán.
származású – ötvösök is szerepelnek a 15
céhelöljáróként is, mint *Hannos Czipser* Kra
Bécsújhelyen is feltűnik.

Kassán az ötvöscéh 1476-ban készült
Múzeum), rajta a védőszent, Egyed püspök
címerével. A 13. század derekától fennmara
1855/5 készült ezüst pecsétnyomója (*Bártfa,* Šarišské
feljegyzés megőrizte a vésnök, a késmárki *Ni*

MUND HUGÓ

Nagybányai emlékkiállítás
Hiskok -
"Nagybányai reprezentánsok:
Dömötör Gizella és Mund Hugó"
Lásd: Dömötör Gizella

Déli Hírlap: 1996. okt. 4

végrendeletében említve), *confraternitas*uk azon amiből esetleg céhre is következtethetünk. Has *Miskolc*on, *Szeged*en, *Veszprém*ben, *Vác*ott (sz természetesen a kamarai pénzverdék szerepét dénárvérő neve szerepel 1444-ben. *Kolozsvár*ott ötvösök is, 1473-as első céhlevelük megerősítésén 1376-tól működik céh – *Nagyszeben*ben is valós szerepel a Szűz Mária-plébániatemplom legrégeb ciát készített. 1456-ban Oswald polgármester n *Kristóf*ot a pénzverde vezetésére, akiknek tudta né 1380-tól vezetett számadáskönyvekben ötvösök *Segesvár*ott a 14. század végétől kezdve bukkan

A kisebb *civitas*okról és a mezővárosokról álta helyi igényeket elégítették ki, ritkábban – az urada főúri vagy uralkodói megrendelésre. Az említett h *alsólindva*i Bánfiak és *bátor*i Bereck birtokán tud *Beckón* és *Gyulán* ötvös a bíró (Gyulán ötvösö találunk *Tordán*, *Verőcén*, *Fejérkő*n vagy *Zágrá* szövetséges bányavárosok a 15. század végén Th *Jakab* nevű *korpona*i aranyműves mesterrel csiná

MD K

Mund Hugó, önarckép

Önarckép, olajfestm.

Az Alkotás Művészház XXXII. kiállításának katalógusa.
"A Művész Két Arca." 1947. III. 9-25.

Mund Hugó
festő

M.D.K.

613) Férfi fej
Somogym. Muz.

Egyéb köztulajdonból elvezett műtárgyak jigyzeke. 42 l.
Br. 1952.

Mund Hugó
festő

M.D.K.

Nagybányai táj.

Biranként 1958. Budapest.

17.l.

Mund Hugó
Virághegy, olaj

Téli tárlat. Műcsarnok, 1919-20. 8 l.

ne látható.E célra kb. 5.000 P.-re

gy tek. Cim 168/1935 számu szives
rveket elkészittetné,-tisztelettel
veskedjék.
rilis 28.

Lata
hjző.

MDK

Mund Hugó

Táj

M.grafika loo éve. Főv.Képtár 32.kiáll. 1948. jan. 11 l.

Mund Hugó
Nagybányai táj, olaj

Téli tárlat. Műcsarnok, 1919-20. 23 l.

MS mester művészete. Magyar Szem
XXXIII. kötet, Bp. 1938., 142—150
(3. kép, I. tábla.) — Leopold—Lipp
54. l. (2. kép, XIV. táblán.) — Horv
Enrico: Il rinascimento in Ungheria. Ron
1939., 98., 102—103. l., 162. kép.)

GARAMSZENTBENEDEKI FESTŐ, 1510-b
Oltárszárnyak:

1. *Vir dolorum és donátor* (51. kép)
(Belső kép.)

M.D.K.

Mund Hugó festő

Müvét a Müvészeti és Muzeumi Direktórium megvásárolta, 1919.

Tájkép,

Gerelyes Ede: A magyar muzeumügy a két forradalom időszakában 1918-1919. Bp. 1967. 362

Mund Hugó festőművész

Erdélyi Barabás Miklós-Céh megalakulásában szerepelt és tagja

M. 930.I.8.

Magyar királyi államvasutak. Ügyirat-

Utalványszám ...../BI..... **ügyosztály.**

Fizetési u

.....

a magyar királyi államvasutak főpénztára c

.....

Pengő

azaz

A .....Pengő .....fillérről kiállítandó .....

.....

.....

Budapesten, 193.....

Utalványozza «.....» főosztály:

.....

Mund Hugó MDK

Nagybányai táj, olf.

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

MDK

Mund Hugó

Kompozicios tanulmany / 5 fej/
kréta, 210x235 mm MNG. Ltsz.: F.K. 3716

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybányai Festők.
Budapest 1962. Kat. 54.1.

Mund Hugó

MDK

Nagybányai Virághegy, olf.

Műcsarnok 1916. tavaszi tárlat

Mund Hugó

MDK

Virághegy, olf.

Micsarnok 1919-2o téli kiállitás

MDK

Mund Hugó

Művészet 1918. 5.l.

MDK

Mund Hugó

Férfi fej, szén

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

Mund Hugó

MDK

Nagybányai táj, olf.

Mücsarnok 1919-2o téli tárlat

MUND HUGÓ

88

88 ▪ THORMA JÁNOS (1879–1937)

Nagybánya látképe

80 x 100 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra lent:
Thorma

Kikiáltási ár: 450 00 Ft

89 ▪ MUND HUGÓ (1892–1962)

Fák, 1925 körül

100 x 85 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra lent: MH

Kikiáltási ár: 1 500 000 Ft

IRODALOM

Bajkay Éva: *A kubizmus és az expresszionizmus nagybányai szimbiózisa: Dömötör Gizella és Mund Hugó.* In: Nagybánya Művészete – katalógus. Magyar Nemzeti Galéria, 1996.
Bajkay Éva-Murádin Jenő: *Dömötör Gizella, Mund Hugó.* Nagybányától Buenos Airesig. Nagybánya könyvek 6. MissionArt Galéria, Miskolc. 1996.

„Létre jöhet-e a 19. századi empirikus valóságszemléletből kiinduló, a beleérzéssel és egyéni formaszintetizálással frissített kolorisztikus naturalizmusból a látványtól elvonatkoztató, a szubjektum kifejezésére törekvő, metafizikai törvényszerűségeket sugalló forma-és színredukciós modern művészet?" (Bajkay, 341.o.)

Mund Hugó itt bemutatott képe egyértelműen igennel válaszol erre a kérdésre. Ez a kép, amely egy sorozat része, a festő életének nemcsak egy fontos szakaszában készült, hanem talán ebben az időben jutott el a művész festői kifejezőkészségének, egyéni stílusának legtökéletesebb szintjére.
Mund Hugó 1892-ben született Szentmargitán. 1912 elejétől járt a Képzőművészeti Főiskolára, ahol Ferenczy Károly volt a mestere. Ferenczy sokra tartotta, és az ő ösztönzésére járt le Nagybányára, 1913 és 1918 között minden nyáron. 1916-tól kiállító művész a Műcsarnok tárlatain. 1919-ben feleségével, Dömötör Gizella festőművésszel együtt áttelepültek Nagyváradra, és 1931-ig Erdélyben éltek. 1931-ben kivándoroltak Argentínába.
Festészetének legjobb korszaka az 1920-as évek közepe.
„Az expresszionizmus utáni plasztikus formálás legszebb példája a több variációban elkészült Fák. Ezzel Mund jól bekapcsolható a magyar művészet Derkovits, Dési-Huber, Sugár Andor és mások, Nagybányán Perlrott, Ziffer, Boromisza, a grafikában Patkó által készített hasonló képek körébe. A koronájuknál elvágott fák részkiemelésével a fatörzsek vihartálló természeti erősugárzókká lettek. Monumentálisabbak és fennköltebbek, mint Mund ekkori olajképei, ahol a virágzó fák csupán a nagybányai völgy tavaszi hangulatelemei, vagy kopáran meredve téli tájainak közigényt kiszolgáló egyszerű motívumai." (Bajkay, 344. o.)

V. Á.

86

86 ▪ MOLNÁR JÓZSEF (1821–1899)

Juhász

76 x 130,5 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra lent: Molnár J.

Kikiáltási ár: 1 000 000 Ft

87 ▪ A MAGYAR MŰVÉSZET C. FOLYÓIRAT TELJES SOROZATA 1904-TŐL 1918-IG LYKA KÁROLY SZERKESZTÉSÉBEN 15 KÖTET

Kikiáltási ár: 150 000 Ft

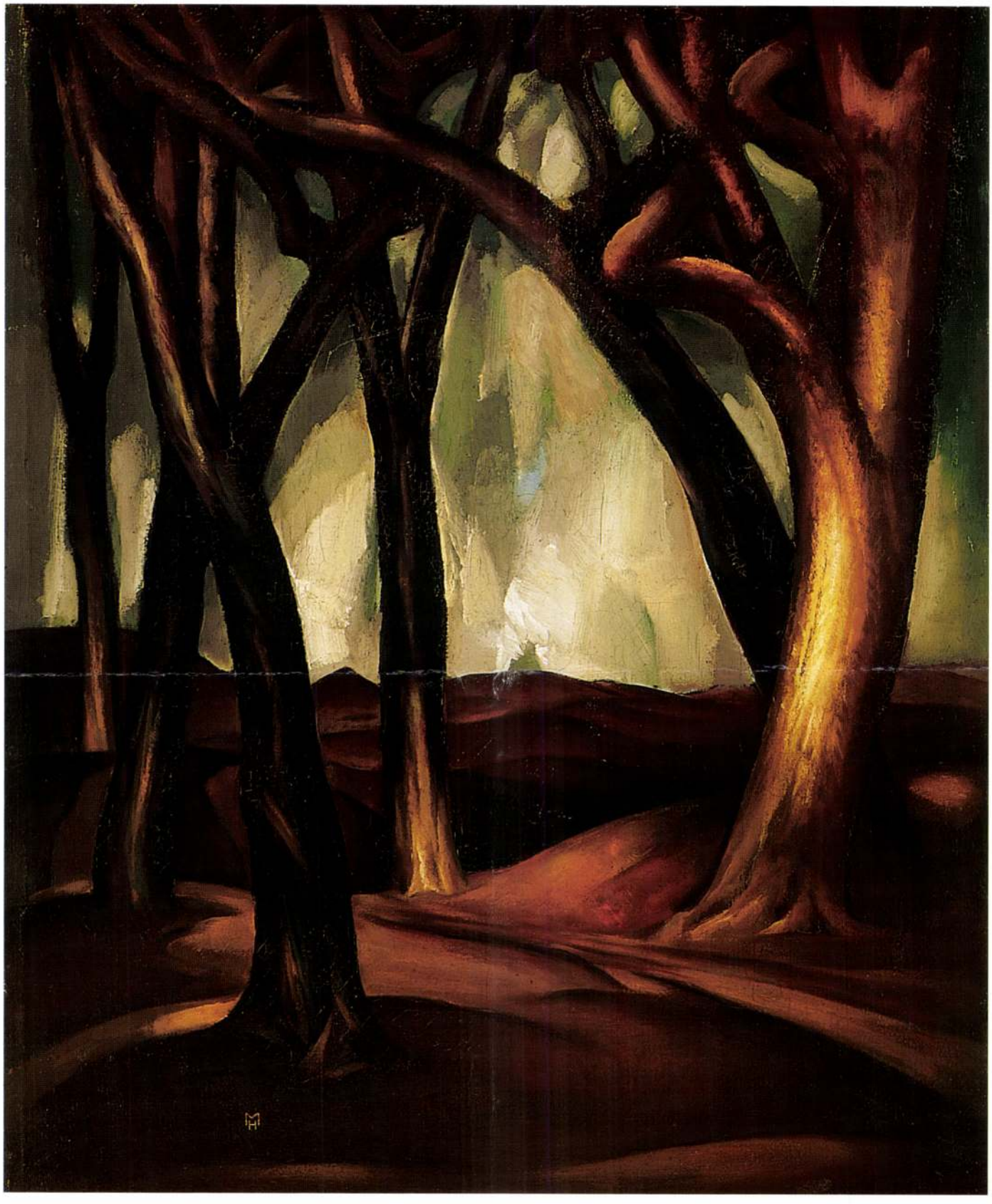

89

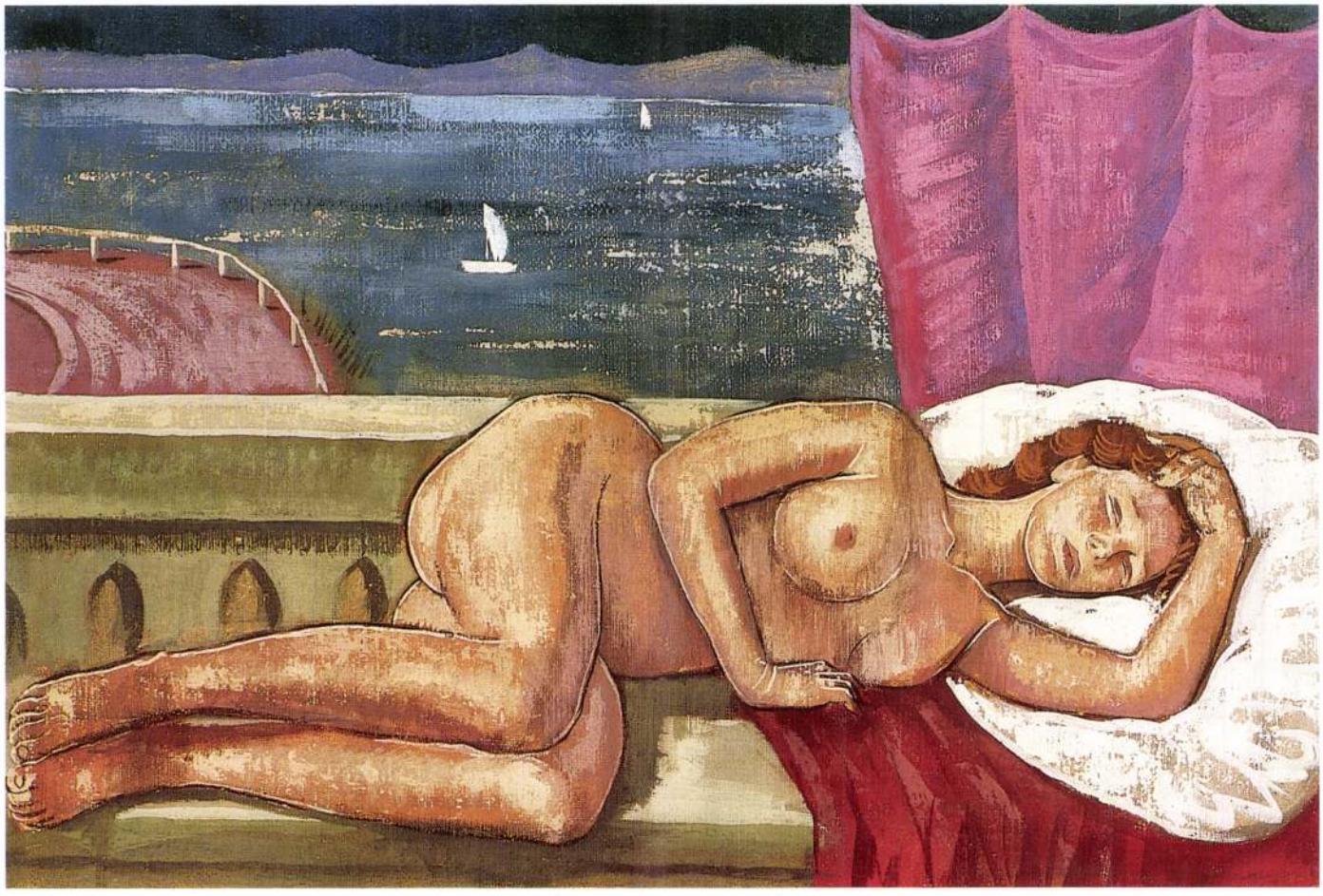

90

91

90 ▪ IFJ. CZENE BÉLA (1911–)

Akt mediterrán tájjal

66,5 x 100 cm
Olaj, vászon
Jelzés nélkül

Kikiáltási ár: 160 000 Ft

91 ▪ JÁRITZ JÓZSA (1893–1986)

Lány fodros ruhában

90 x 71 cm
Olaj, vászon
Jelzve hátoldalán:Járitz

Kikiáltási ár: 180 000 Ft

117 • MUND HUGÓ
(1892–1962)

Nagybánya

66 × 100 cm
Olaj, vászon
J. b. l.: Mund H.
Kikiáltási ár: 220 000 Ft

117

MUND HUGÓ

119

119 ◆ ALOIS HEINRICH PRIECHENFRIED
(Bécs, 1867–1953, Bécs)

Szemüveges férfi

12 × 9 cm
Olaj, fa
J. b. f.: A. Priechenfried
Kikiáltási ár: 120 000 Ft

120 ◆ MATHILDE KOPP
(Erlangen, 1836–?, Karlsruhe)

Virágcsendélet

93 × 70 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: M Kopp 1877
Kikiáltási ár: 500 000 Ft

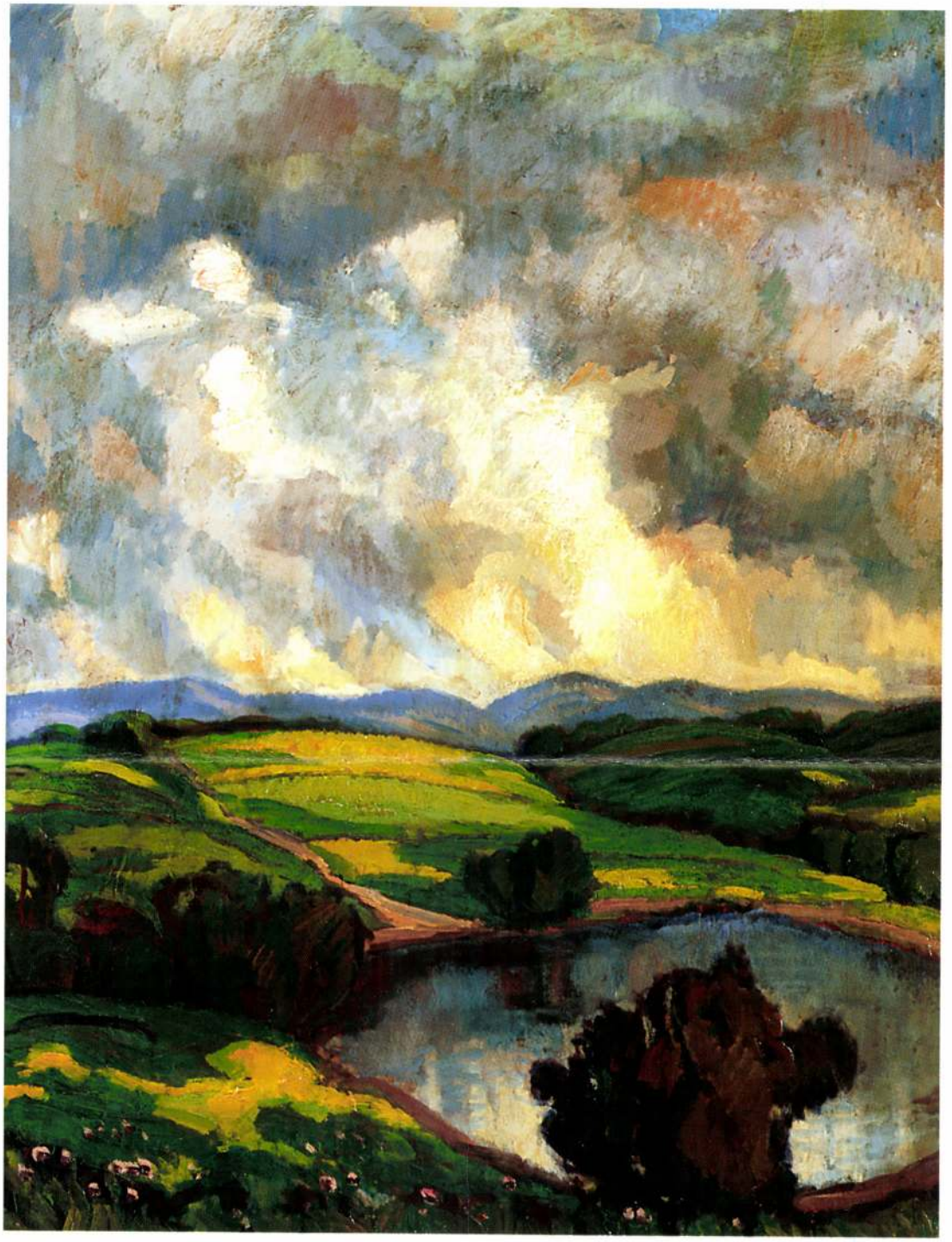

27. ▲
Balla Béla (1882-1965)

Vihar előtt
Olaj, karton 90x70 cm
Jelezve balra lent: Balla Béla
Kikiáltási ár: 340 000 Ft

MUND HUGÓ

28.

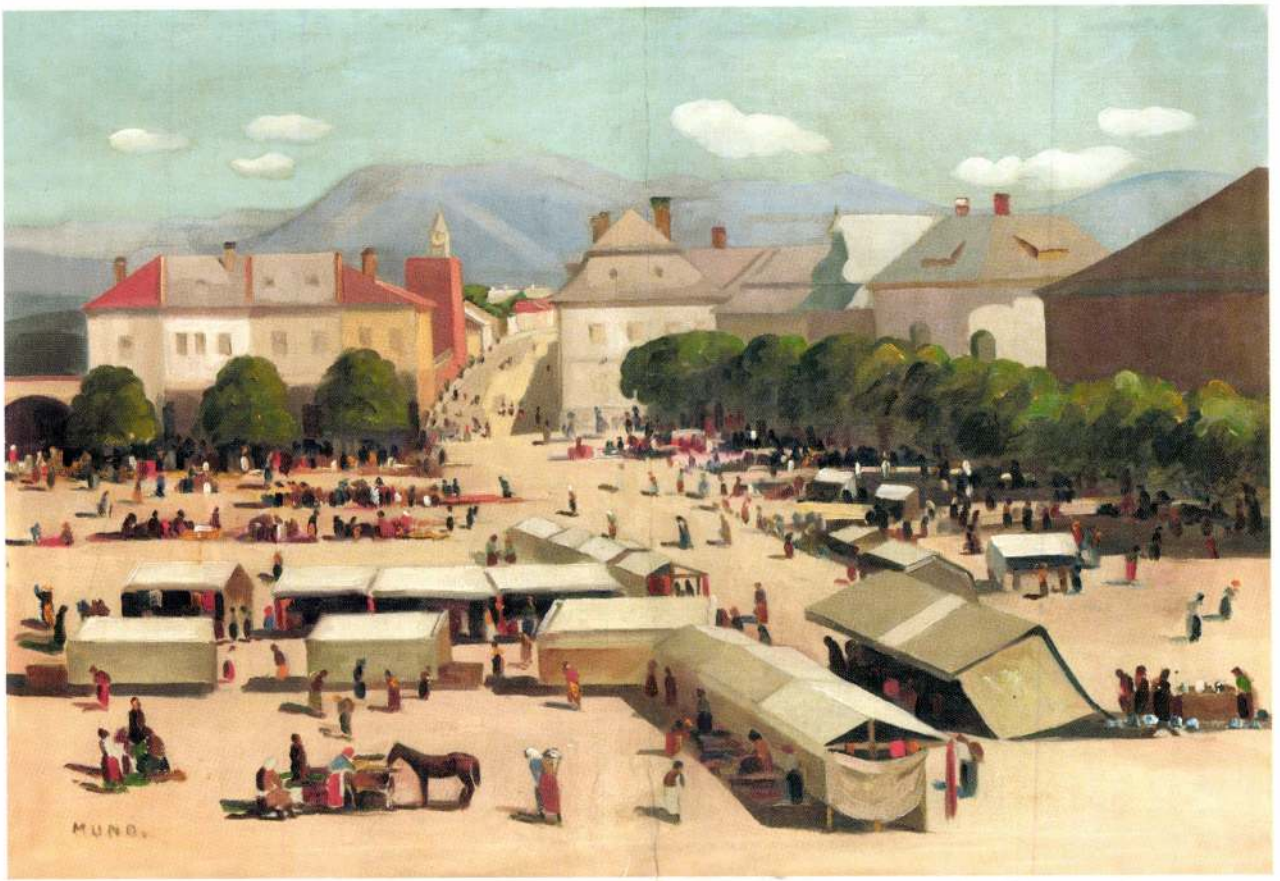

28. ▲
Mund Hugó (1892-1962)

Nagybányai piac
Olaj, vászon 70x100 cm
Jelezve balra lent: Mund
Kikiáltási ár: 350 000 Ft

Mundi Sengó
festő-

Szolnay Sándor bánáti körelen tartozott.

Sz.J.:Szolnay Sándor

Müvészet, 1971.március - 18.lap

MUND Hugó *44, 58, 61, 62, 87,* **1**
Marosszentmargitta, 1892. augusztus 25.–
Los Angeles, 1964.
Képz. Főisk. Bpest, festő

Banner Erdély

. Mund tlugó
testő

Naqubányán dolgozott a 20-as
évek elején

Mondja Jenő! Naqubányától – az új hau-
kornak, Kolozsvár 1968. X. 1518. gohig

M. D. A.

MUND Hugó festő

1927 végén a Nagybányai Festők Tár-
saságának törzstagja.

Réti István: A nagybányai művésztelep
Bp. - 1954. 273. l.

MUND Hugó

M. D. A.

1918-ban Nagybányán dolgozott

Réti: Nagybánya.... Bp. 1954. 333.l.

M.D.K.

MUND Hugó

1917.ben Nagybányán dolgozott

Réti: Nagybánya... Bp. 1954. 332.l.

MUND Hugó.

M.D.K.

1916.ban Nagybányán dolgozott

Réti: Nagybánya.. Bp. 1954. 332.l.

MUND Hugó festő

M.D.K.

1915.ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya... Bp. 1954. 331.l.

M.D.K.

MUND Hugó festő

1914.-ben Nagybányán a szabadiskolában dolgozott

Réti: Nagybánya... Bp., 1954. 331.l.

Mund Hugó

Thieme Becker

XXV. 269. l.

(Lyka)

dohányfőzde

TOLNA.

Mund Hugó

ZENTRALHEIZUNGS

Ä. G.

BRATISLAVA, BOTTOSTRASSE Nr. 5

Szent György Céh

ZENTRALHEIZUNGEN

UND LIEFERUNGSANLAGEN

ALLER SYSTEME

44. ankc. (1922)

129. 12.

GRAPHISCHE KUNSTANSTALT

PATZELT & CO.

WIEN VII., LERCHENFELDERSTR. 125/127

BAU- UND PORTALGLASEREI
SPIEGELFABRIK UND GLASSCHLEIFEREI

BRÜDER FUCHS

BRÜNN, ZEILE 36
TELEFON 11.864, 11.865

PRAG V., ul. Elišky Krásnohorské 8
TELEFON 629.87

TAFELGLASGROSSHANDLUNG
SPEZIALABTEILUNG FÜR MIROPAK
GLASWANDBELAG MIROXIT

Asbestzementschiefer
altrenommierte Marke

Mund Hugó

szül. 1892 aug. 25
Szentmargita

Laid

Oswát Kálmán dr.

Erdélyi Lexikon.
Nagyvárad, 1928. 199. l.

ban ülve és szembenézve ábrá-
e kalapot, mellényt, lehajtott gal-
ézelővel és felgyűrt gatyát hord.
s szeme barna. Lábait, a melyek
ép tette keresztbe, hogy közülök a
özelében mezei növények zöldel-
lzése alól balra: »*Tull*«.

cm. — Lelt. sz. 4157. — Vétetett
sz. leirat szerint 400 K-án (883–
ájus 23-án (1116–912). — Elszá-
(1261–912). — Az elszámolásra
vsz. előadmányt.

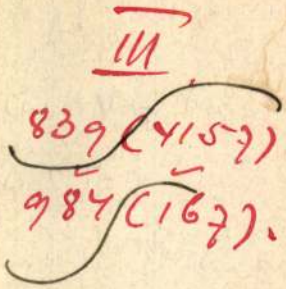

Mund Hugó

Képét l.

a képünk.

Múzeumban

Fetser Antal, felsz. püspök

V. 310, 311.

Mund Hugo

Část

Mův. Kronika

1913. 6 7 6 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi min'a

Mund Hugó

1914. Ifjú művészek Egyesülete
Kiáll. Nemzeti Szalonban.

Hegyoldal, olaj.
Arckép, olaj. 800.–

Tóth Lajos, tanító III. 54.

Mund Hugó

festő

Nagybánya

1929

Sulyfritz

XIV. l.

PÉNZINTÉZETI KÖZPONT

Elszá

Értékpapír fo

P 980.-	[illegible]

Átvettük [illegible] *kötés szerint*

miatt.

Eladó [illegible]

Értékp. forg. adó lajstromszám: .....

alku
jutal
értp.
0/
giró
költs
kötje

azaz [illegible]

Budapest, 194 [illegible] *hó* 11

pénztárfőnök	*ellenőrizte*	*számfejtette*

MUND 1. *Hugó*, festő, * Marosszentmargitta 1892 aug. 25. 1912—16. a budapesti képzőm. főiskolán Ferenczy Károlynál és Nagybányán tanult. Arc- és tájképeket fest. 1916 óta kiállítója a Műcsarnoknak. Mezők és erdős hegy c. olajfestménye a Szépműv. Múzeumban. Nagybányán él.

E-G II 152 l

4287. Eglon Hendrik

Sz. Amsterdamban 1635-6-ban

Szendergés.

Ábrázolója egy egész a
fordultan ül, hosszúkás gyön
terítővel letakart asztalra kön
és jobbjával a szék támlájára
és fehér selyembetétű uszály
tartó, fátyol és gyöngyfüzér
függönytől részben elfedett ál
és agyagpipa nyert elhelyez
hever, jobbról pedig gordonká
térben a mennyezetes ágynál
sötét keretű tükör köti le fi

Fa, méretei 40·5 : 32·7 c
8000 K. — Néhai gróf Pálffy J
14-én (1429–908). ~~— Az átvé~~

vonatkozó adatokat lásd a 42(
1913 márczius 16-án (453–91

Kifüggesztésére vonatkozó
ban. 1913 : 82. *Eglon Hendrik*
dergés.

Jegyzet. Az e festményre v

a) a törzsleltárban (192(
van der Neer: Eine Dame nebe
im vergoldeten, geschnitzten Ho

b) a leltári kivonatban (
Eglon van der Neer: Eine ho
gemach auf dem Stuhl sitzend,
rahmen, gekauft in München
Wimmer. 39 hoch, 32 breit (

c) a hagyományi jegyzél
van der Neer: Hollandi hölgy

d) az átvételi okmányba
van der Neer: Hollandi hölgy

Hag. 1912.
Pálffy

Mund Hugó

festő

Irod

Ujv Mhs L

618. l.

MUND Herman festő

1913.-ban Nagybányán a Szabadiskolában dolgozott

Rétli: Nagybánya... Bp., 1954. 330.

Munch Hugó

impresszionistaként kezdte, majd
eljutott az expresszionista stilizációig

Gazda József Expressziv művészetünk

Korunk Kolozsvár 1974/2 2ol.old.

Mund Hugó

A két világháború között a nagybányai művésztelep tagjaként a Berger-, a Siller-, és a Jonesovics-utcrándulóban állította ki műveit.

A Hét, 1973. jan. 12. 4. evf. 2 sz. 9 p.

MUND Hugó festő

12. 23. p. Nagybánya Tiuhl, 1992

Új Müvészet 1992

MUND HUGÓ

Nagybánya művészete (katalógus)
Magyar Nemzeti Galéria, 1996

517-518, 552
Szöveg : *235/119*, *265/121*, 327, 328, 341-347, 358, 362, *363/1*, 376
Kép : 341, 342, 343, 345,

Mund Hugó
életrajz

Muraközi Jenő: Nagybánya. A festőtelep művészei. Miskolc, 1994, 68–69.

MUND Hugó (1892-1962) festő

Nagybánya : Nagybányai festészet a neósok fellépésétől 1944-ig. Miskolc : Mission Art Galéria, 1992

167-168. életrajz.

+ ill. + emlékkiállítások

Mund Hugó, festőművész

Az első világháborút követő változások lényegesen csökkentik a fáziseltolódást. – Az izmusok művészetének számos hazai művelője akad. A konstruktív szemlelet és az expresszionizmust eszményképének valló Mattis-Teutsch János, az első kubista képeket festő Mund Hugó, Dömötör Gizella sorolhatók ide.

Murádi Jenő: Fáziskülönbség a nyugati ívonal és a kelet-európai eredmények között, Korunk, 1979. febr. ~~57~~ 57. old.

Mund Hugó

MDK

Fekvő akt, olf.

Mücsarnok 1917 tavaszi tárlat

MDK

Mund Hugó

MDK

Nagybányai utcarészlet, olf.

Műcsarnok 1917 tavaszi tárlat

Mund Hugó MDK

Borus táj, olf.

Mücsarnok 1917-18 téli tárlat

Mund Hugó MDK

Nagybányai hetivásár, olf.

Mücsarnok 1916-17 téli tárlat

Mund Hugó MDK

Borus hangulat, olf.

Műcsarnok 1916-17 téli tárlat

Mund Hugó festő

Erdélyben megalakult Barabás Miklós Céh alapító tagja.

MH.930.III.30.

Mund Hugó

MDK

Virághegy, olf.

Miccarnok 1919-20. téli tárlat

Mund Hugó MDK

Nagybányai táj, olf.

Műcsarnok 1919-2o. téli tárlat

M.D.K.

Mund Hugó

Művét igen artisztikusnak tatja a tárlatra vonatkozó beszámoló, de a kiállitás helyét és megnyitásának idejét nem közli, valamint a mü cimét sem.

Kárpát: Tavaszi tárlat c. közl.
Szinházi Élet. Bp. 1917. ápr. 1-8. Vi. évf.
14. sz. 8. l.

MUND HUGÓ

Új művészet

1996/ dpR

12.0.

ékeltem hozzá Mészöly véleményét, mint
a lelkészekhez s kéri tőlük a könyv
gbeszéli az ügyet. S eljár a V[állás és]
s. Tehát írom a kérvényt a V[állás és]
s. Szabó Imrét[6] is megkérdeztem, hogy
kérvényem körül. Azt mondta, hogy a
Tasnádi kezébe és biztos Tasnádi támoga-
ezletre is betévedtem. Szabó Imréék
egyházmegye 1oo példányt átvesz.
- ha a vármegyén[8] nem sikerülne az
énzéből 2ooo P[engő]-t 2 hónapra kölcsön
ka. Azt mondta, hogy nem ígéri, - mert
nem tudná, de írjam meg a pécsi eredményt
róbál, amit tud. Voltam Révainál[9] is

MDK

Mund Hugó

Fekvő akt, c. műve.

Művészet, 1917. 6.l.

Mund Hugó MDK

Virághegy, olf.

Műcsarnok 1919-2o téli kiállitás

MDK

Mund Hugó, festőm.

életképeit láthatjuk az V.-ik teremben.

Műcsarnok. - Kiállitás.
Művészet.1918. 5.l.

MDK

Munk Hugó, festőm.

8c2. Várakozók. J.l.j. Olf.

Árverési Közlöny.1929.ápr. 3.rk.sz. 33.l.

Mund Hugó

Kiskoszty Zsolt – Murádin Jenő: Nagy Oszkár.
Nagybánya Könyvek 2. Miskolc, 1993, 11,
16, 21, 23, 27, 29, 30, 32.

MDK

Mundl Hugó

Kompozíciós tanulmány, kr.

Nagybányai festők. Nem.Gal. 1962. jun.

M.D.K.

Mund Hugó /1892-

613. Férfi fej. Szénrajz 47x31 papir.
Elveszett. /Somogymegyei Muzeum/

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet.
42. l.
MUMOK. Bp. 1952.

Münd Hugo

MDK

Képzőm. Főisk. ifj. kiáll. 1913-14.
Nagybányai csoport.

Mund Hugóné

festő, zül Bpest, 1894 feb. 14

~~Petőfi V. 294.~~

lásd

Dömötör Gizella

M. Dömötör Gizella

Festő

I. Mészáros u. 10.

Mucsarnok

~~1918–19~~ 1

1919 – 20 téli

MUNDNÉ DÖMÖTÖR GIZELLA

156a Csendélet, vizf. 100.-

Nemzeti Szalon 1930.
Kut jan.

III.

MAGYAR NÉP.

Mund

M. 2. *Hugóné*, festő, l. *Dömötör Gizella.*

N° 91.

Jansz van

4288. Adriaen Ostade ntán
Sz. Haarlemben 1610 deczember

Verekedő parasztok.

~~Egy~~ Gerendás paraszt szob van
dókat és felforgatott padokat l
tek össze a kártyán, kik a szék
és késsel rontanak egymásra. ~~Az~~
az asztalra lépett fel, felesége
mig a fiatalabb nak ~~kinek haját ell~~
~~igy és igyekszik~~ feltápászkodni
ketten kiabálnak csititva a vere
(a treff és caro disznó, meg a t
pipa fekszik.

Közülök az

igyekszik, haját ellenfele tartja markában.

Fa, méretei ~~24.6:34.5~~ 24·5:34·8 cm.
~~Gróf Pálffy János hagyomán~~
Jegyzet. Száma a Fo
Fában IX:19.

Jelzése jobbról a zsámolyo

~~Jegyzet. A leltár szerint:~~
~~Adriaen Ostade: Bauern~~
~~zu Pressburg aus der Gale~~
~~brt. (II. Salon No. 19)~~

56(7)

MDK

Mund Hugó, festöm.

tehetséges fiatal festö, bemutatta müvészetét Erdélynek az élen Therma Jánossal.

/B./: A nagybányai festök kiállitása Kolozsváron. Pásztortüz. Szépirod.képes folyóirat. Kolozsvár. 1930.máj.4. 216.l.

M.D.K.

Mund Hugó

A fiatal müvészek között emliti Iván Ede: "A nagybányaiak" c. riportja feleségével Dömötör Gizi nevével együtt, aki szintén festőnő s mindketten a müvésztelepen dolgoznak.

Szinházi Élet. Bp. 1918. okt. 20-27. VII. évf. 42. sz. 25-28. lap.

Mund Hugóné

Laid Dömötör Gizella
aldtt.

Pálffy János hagyom.
Pozsony 12.

~~(attitólaf)~~:
~~Castelfranco közelében 1475 v.~~ VI: 86.
~~1511-ben.~~

kissé jobbrafordult, an ábrázolt hölgné a ki ~~de balra nézve van ábrázolva~~
mló fátyolt fogja, jobb kezében pe-
t haja, szemöldöke és szeme barna.
van kivágva, ~~és~~ betéte a nyaknál

Becsértéke bovo K
~~ánya 1907. november 14-én (1429-908).~~
ns leltárban 14 és annak kivonatában

11

t:
nische Dame im Kostüm der demaligen
(~~[illegible]~~ Treppenhaus, am Fusse

pag 17

6 –

Mund Hugó

Amerikai Csamok aukció Cat.

37. sz. 1927 márc.
38. sz. 1927 máj.
39. sz. 1927. okt.

911 Ismeretlen osztrák metsző a XIX. század közepéről.

A rožnaň-i piac. (Marktplatz in Rožnau). Szines kny.

K. 2. —

200 m, 271 sz.

M.D.K.

Munderlak

"Háromszög" /nőalak" c. szobor a müvész alkotása, melyet kivitelre elfogadott a Fővárosi Képzőművészeti Bizottság a redoute homlokzatára készitett szoborminták közül, -adja hirül az Irodalom és Művészet c. rovat.

Képes Családi Lapok. Bp. 1882. nov. 19.
8. sz. 127. lap

M.D.K.

Muderlak Lajos

A Mintarajz-iskola tanára tervei szerint készitik a Zeneakadémia tölgyfaburkolatának falfaragásait, -közli az "Irodalom és Müvészet" c. rovat.

Kepes Családi Lapok, Bp. 1882. ápr. 30.
4. évf. 31. sz. 493. lap

Mundi József

építész ?

l.

Kapossy jegyzetek

325. l.

3825. Benjamin Gerritsz Cuyp.
Sz. Dordrechtben 1612 dec
augusztusban.

Korcs~~ban dőzselők~~ ai jelenet

Egy németalföldi csap
zülök a kéttagú ülve beszélg
énekel. Ez utóbbinak tagjaib
zenélőkből a zsámolyon ülő j
furulyázik; a szembenéző a he
kedett felemelt jobb kezében
karjával az asztalra támaszk
ének szövegét olvasó; a boros
dult. A háttérben jobbról a
juk foglalatoskodó öreg assz
zett két cserépedény, ~~mellett~~ innen
nagy cserépbödön, ~~egy~~ hordó,
csó és ~~egy~~ kis teknő képez g
talpán: Cuyp.

Fa, méretei 53.5:75.7 c

Vétetett az 1908. évi r
alapján 1500 K-án (1807-908)

Dr. W. Martin: Galerie G
pag. 17.

Vét 121584-908
№ 25. pag. 17.

Mundi József

építész

l.

Szm Egermüre

32. l.

LAUFFER TIVADAR
Könyvkereskedés — Antiquárium
BUDAPEST, IV., VÁCI-UTCA 11.
POSTAFIÓK 311.
ALAPITÁSI ÉV: 1835. TELEFON: 1-873-30.

TH. LAUFFER
Buchhandlung und Antiquariat
BUDAPEST, IV., VÁCI-UTCA 11.
GEGRÜNDET: 1835. POSTFACH 311.

Nagyságos

dr Genthon István úr

Iparművészeti Múzeum

Budapest

Mundi József

épitén

l.

Szm Egermúr

325. 1

Munderlak Gyula 45, 160 szobrá
(in: Déry Attila; Budapest eklektikus épületszobrászata
/Művészettörténet-Műemlékvédelem I. /OMF kiad. Bp. 1991

M.D.K.

Mundi József (Giuseppe)
építészeti vázolás

Esterházy püspök építészeti
felügyelője, meghalt Egerben
1786. április 27-én.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 372 old.

Mumbar Kamil Khan, Lahore, Pakistan, építész
Polonyi Károly: Tervek a Gül Baba türbe, környékének rendezésére.
Nemzetközi építész alkotótábor, Pest, 1987.

Az Enis Kortan (Middle East University) és
Kamil Khan Mumbar (Lahore, Pakistan)
irányításával végzett team-munka. | emlitve.

Magyar Építőművészet, 1988., 4–5., 82-old.

MUNDI József /Giuseppe/ építészeti felügyelő /Bauinspector/. Meghalt Egerben 1786 április 22-én, mint gróf Eszterházy Károly püspök építészeti felügyelője.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

MUNDL András egri kőmüvessegéd. 1752-ben --+
Valner J. egri kőmüvesmester legényeként dolgozik Egerben.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Mundl András, egri kőművessegéd

1752-ben Valner J. egri kőművesmester legényeheint dolgozik Egerben.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 372. old.

M.D.K.

Mundl Ferenc, cseri kőműves

1761-66 között szerepel a városi adóösszeírásban, mint vagyontalan zsellér.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 372. old.

MUNDL Ferenc egri kőműves. Egerben 1761-66 között szerepel azx adóösszeirásokban.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyűjtéséből. Voit.

Jerg Rodt Mundt,asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészítő céh legénykönyvéből,1681-től:"Jerg rodt Mundt Von Erbach". 104.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században Adatok Győr város asztalosmivességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Kantus János Múz,Győr,1967.-A Győri Múz. Évkönyve

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

MUNDWEILER, Johann, pozsonyi fazekas-
segéd

J. M., Hafnergesell, +66 éves korában, Pozsony, 1818 szep-
tember 27. (1818, 1135 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

MDK

Munerer Lorenc

R. 261, 268, 438.1.

Munk Dezső MDK

építőmester

Hirdetés tagfelvételről.
Magy. Mérnök és Épitész Egylet Közlönye 1930.
43-44.sz. 362.o.

M.D.K.

Munk Dezső épitészmérnök

A Budapesti Mérnöki Kamara tagja 1930.nov. 17-től.

Cikk: A Kamara új tagjai.

A Magyar Mérnök- és Epitész-Egylet Közlönye LXIV.k.45-46.sz. 386.o.

Munk Terézia, elektromos tervező

a kaposvári Csiky Gergely Színház rekonstrukciója, építész: Novák Zsuzsanna, Ozuppson Éva.

Elektromos tervező:

Korábnyik Lajosné,

Munk Terézia,

Szücs Károly.

Magyar Építőművészet, 1988., 4-5., 36-old.

Munk Teréz:

cikke: Automata betongyár – Magyar Építő-ipar, 1966. 15. évf. 2-3. sz., 113-115. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört. Ért. 1969. 3. sz. 243-283. l./ 249. l.

Munkács vára

Jankovich, J.:

Munkaczevszky hrad.
59. l. Munkács, 1929.

Gent (1098.)

A m.kir. vallás- és közokt.mi
a keb. számv.VII.osztályához
nek másolata:

Felhivom, ho
m.kir. postatakarékpénztárná
javára a Bizottság 1940. évi
ző összegeket utalja ki:

I./ a 127.677.sz.csekkszámla
Beszerzési költségekre:.....
Elhelyezési költségekre.....

Egyszázhetven pengőt.

Munkácsi vár

Karácsi Miklós:
A munkácsi vár tör-
ténete. 16.s. 2 kéj
58 l. Munkács, c. n.

Gent (1169)

vonatkozó Nyilatkozat-ot, kos
Elnökség saját hatáskörében
Küldöm a katonai átira
lesz szükség, annak küldését
A kábel felajánlásáról is é

Munkács város
barok emlékei (2)

Sas, A.: Munkács-
vcky barok. 41 l.
Ungvár, 1933.

Gent (1962)

M. *Pax Christi!*

GOS BIZOTTSÁGÁNAK

B U D A P E S T

lásabb köszönetet mondani győri temp-
lási ügyének soronkivüli szives el-
ben megköszönni ngs.Dr.Szentiványi
kiküldését és személyesen átadott
,jótanácsait.Utóbbi volt szives egyut-
engedélyt is megadni a munkák meg-
ban szeretnénk ezen engedélyt irásban
ttárunkba elhelyezni.
eljesitését remélve,
ékek Országos Bizottságának

< Munkács >

R. Vozary Aladár:

< > . 16 r, 32
kep, 32 l.
Bp. 1943

Gent (2334)

Nro 3. 1913

bis.

Mult Onor

Oficiu p

Ruin

bisericei gr. cat

intre monume

amenintia sig

Din motivul a

Onoratul ofi

se intrevina

Munkács vára

Balogh János:

Munkács várának
története. Munkács
1890.

Gent (123)

ytanácsos.

s á g á na k .

Munkácsi vár

Lehoczky Tivadar:

A munkácsi vár
rövid története
19 l. Munkács
1912

Gent (1391)

Exp. 1

az esztergomi szükséglete ire
vinzatérítendő, tisztelettel-
jesen kérem, hogy a Műem-
lékek Orsz. Bizottságának
1936/37. évi javadalma ter-
hére 10000 P-t a szóban
forgó kölcsön vinzatérítése
céljából elszámolás köte-
lezettsége mellett dr. Lux
Kálmán műszaki tanácsos
úr kezéhez kiutalvanyoz-
ni méltóztassék.

Bpest, 1936. júl. 1.

Lz.

Munkács
(Bereg vm)

Templom. 193. l.

Zádor – Rados
193. 1.

(Bereg m.)

Munkács várának

Felvételei. —

1 db. a, alaprajz 146/1902

10 db. b, helyszínrajzok 72/1901

10 " c, Cigler Gy. ömcallitása alapján.

Ugyanaz. A millenáris emlék tervei. 14 db. a felülvizsgálati jegyzőkönyvvel, —

MOB rajztár

Munkács. 1. Helyszínrajz
Méret 1:720. Jovarajz (Nagy. 19x13
2. Ugyanaz. Rom. Kath. tplom
Kerítése, méretek beírva.
3. Ugyanaz. Helyszínrajz
Méret. 1:720 fénymásolat
4. Ugyanaz. Helyszínrajz
Méret. 1:200 Jovarajz.
5. Ugyanaz. Nyugati
homlokzat. Méret. 1:100
szemben. – Sztehlo O.
pauza. Nagy. 29x28
6. Ugyanaz. Déli homlokzat
méretekkel Mátva.
Mairás mincsen
7. Ugyanaz. Óromfal Kerese
rózsája term. nagy.

Jordis MOB rajztár

Munkács. Templom

14. Képesőhár, alap-
rajz és metszet
kő megrendelés jegyzék.
pauza fénymásolattal

15. Ugyanar. Ablak pro-
fil. term. nagys.

16. Ugyanar. Kőrablak
rajza. Méret nélkül.

17. Ugyanar. A régi szentélyben
tervezett oltár 1:20
Szteklo fénymásolat.
5 példány (ebből 2 sines)

18. Ugyanar. Alaprajza
helyszínrajza keresztmet-
szettel.
Méret. 1:100 fénymásolat

19. Ugyanar. Alaprajz nyu-

Munkács vára

1705

976, sz Fer, N. de: Introduction á lá Fortification (avec les forces principales de l'Europe. Paris [1705]. Harán 2. r. 189 rézmetszetű ⊕

Árverési Közlöny

1937. máj. 3. rendk. sz Gróf Károlyi – Eötvös tár. aukciója – XIII. tábla

⊕ lap, benne Munkács kes képe. Repr. a z eqn a XIII. táblán

Pius IX, Leopold II, Grand Duke of Toscana a
rand, Count Orsini, Livingstone, the explore
others. This remarkable and unusual collection
rian personality, Countess Kázmér Batthyány
in Italy as an interesting figure among the pol

We would mention yet that the volumes o
very fine copies in beautiful original bindings.
art of the eighteenth and ninetteenth century
as well as the best work of the most noted Vi
Amongs signed bindings there are those by *Lar*
there is also a signed binding made in Buda (
man who made it.

In the matter of bindings the owners of
mediocre novels, handbooks and grammars are
tions is usually only bestowed on works of very

The library contains many costly illustr
German and Italian draughtsmen and engrave
tury are represented: *Picart, Boucher, Piazetta,*
artists *(Grüner,* a. s. a.) of the end of the eightteer
Johannot, Grandville, Doré etc.

Great part of the volumes bear a bookma
family.

We thus offer the catalogue of the Count
that book-lovers will avail themselves of the ex

Munkácsi római kath
templom története

lásd
Munkács üzen.
H. és é. n. 7-8. l.
[Munkács, 1939]

< Munkácsi Károly >

Sas Andor: < 7

Magyar Figyelő.

(Bratislava – Pozsony)

1933. dec. ??

Munkács i Schönborn — kastély

MUNKÁCS

Gr. Schönborn (azelőtt Rákóczy) kastély

Lehoczky Tivadar: Gróf Schönborn (hajdan Rákóczy) kastélya Munkácson VV 1863, 140 l. (képe 140 l)

Munkácsi Schönborn-kastély

MUNKÁCS

Schönborn-kastély

Lehoczky Tivadar: Egy hajdani pjedelmi lak Munkácson. W 1873, 463–464 l. (képe 465 l)

Munkácsi Schönborn-Kastély

MUNKÁCS

Schönborn-kastély

—s: Munkács vzőlévzete és borávzata. VV
1866, 127 l.

Munkácsi vár

MUNKÁCS

Vár

A munkácsi vár... VV 1870, 89.l.

A munkácsi várnak... VV 1870, 126.l.

Munkácsi vár

MUNKÁCS

Vár

M. K: Egy óra a munkáczi várban. W 1864, 158 l.

Munkácsi vár

MUNKÁCS

Vár, talált régiségek

Gusztrinyi Sándor: A munkácsi várban talált régiségek. VV 1863, 125 l.

Munkácsi vár

MUNKÁCS

Vár

Tolvády József: A munkácsi vegyház.
VV 1860, 150 l.

Munkácsi vár

MUNKÁCS

Vár

Kallós Kálmán: A munkácsi vár s várda képei. W 1856, 367 l.
(képe 340 l)

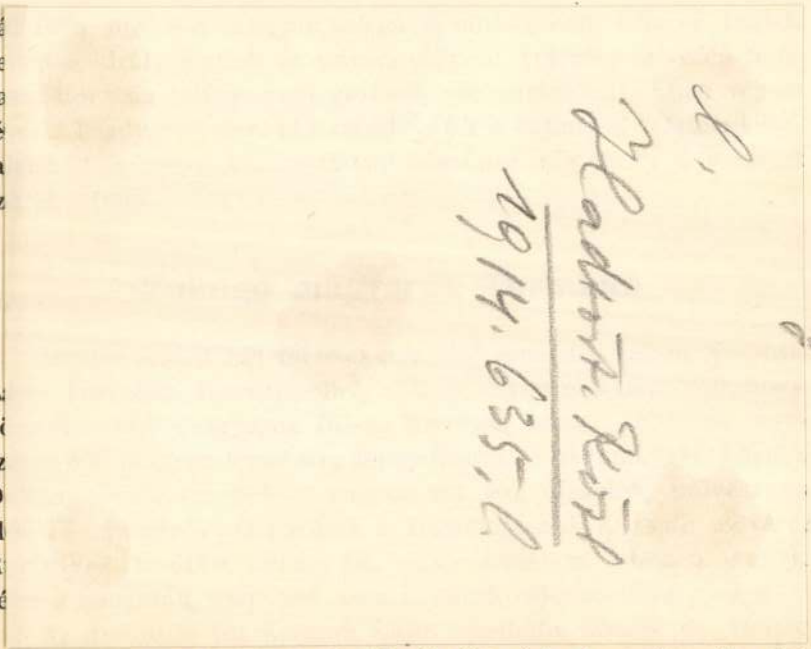

Ignác a másik oldalán. Helffy köszöntötte fel a kormányzót, mire

Magyar képviselők a tengeren

A közös hadügyminisztériumnak egyszer eszébe ötlött, hogy bemutatja a magyar delegációnak a haditengerészetet. Előzőleg már egyszer körülvitték őket a bécsi arzenálban, de ott nem nagyon láthatták, hogy hová lesz az a rengeteg sok millió, amit a delegációk megszavaznak. A tengerre való meghivót gróf Montecuccoli tengernagy küldte szét magyar szöveggel. Meghivta az urakat a közös haditengerészet hajóinak, intézeteinek és berendezéseinek megtekintésére, hogy saját tapasztalataik alapján alkothassanak maguknak itéletet tengerészetünk szükségleteiről.

A delegátusok 1908 január 13-án érkeztek Triesztbe, élükön gróf Zichy Tivadarral. Ott voltak Barabás Béla, gróf Semsey László, Bogdanovits Lucián szerb patriárka, dr. Nagy Emil és még számosan. A vendégeket a „Thalia" hajón szállásolták be, majd másnap torpedónaszádokon a St. Marcoban levő Stabilimento-hajógyár telepére vitték, ahol éppen két hatalmas hadihajót épitettek. Aznap délután még a nyilt tengeren horgonyzó

Munkácsi vár

Soós Elemér:
A munkácsi vár.
Hadtört. Közl
1910. 418—445. l.
573—

Munkács vára

Czigler Győző: Munkács vára összegyűjtött tervei. Bp. 1902

KÖNYV ÉS PAPÍRKERESKEDŐ
ROZSNYÓ
TELEFON 32.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Munkácsi rk. templom

a hétévszárados templom helyébe Czigler Győző tervei szerint épitettek 1905-ben.

Lechner Jenő: A munkácsi r. kat. templom.

Vállalkozók Közlönye

1905. okt. 18.

Munkács barok
művészete

l.
Forum
1934. 104. l.

„EUROPA"
film-, könyv-, lapterjesztő- és
könyvkiadó r. t.
Bp. V., Rothermere-u. 12.
Telefon: 127-837.

Munkácsi vár

Lehoczky Tivadar

Beregmegye és a munkácsi vár 1848–49-ben.

Munkács 1899.

Munkács vára

Czigler Győző: Munkács vára összegyűjtött tervei.

Tíz lap.

Könyvtár ambar

az ideiglenes nemzetgyülés és
nagyrészét már felszabaditott
körül összeszorult a gyürü és
az oroszok a hozzájuk csatlak
velük "kitartó" gyászmagyarok

Debreczen ezzel a na
Ott gyültek össze az elállás
ségi front négy pártjának, ig
rei, hogy az elélt, tönkretet
fáradozásuk meghozta az eredm
dult és végre felengedett a s
vonulása óta ránehezedett err

oOo

Munkács vára

Képe repr.

Magy Verecke
III. 138. l

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Munkácsi vár

hárd

Vozáry Munkács

(Officina.)

Munkácsvára

Takfelvvárak

23. l.

Munkács város és

vár

irodalma

lásd

Vozáry Munkács

30. l.

A gondolat is vacogott, nemhogy a szó...

A lengyel föld ötven évig őrizte az ártatlanul agyonlőtt katonatisztek titkát. Földalatti csonterdőből nőttek magasra a fák, el nem oszlott emberek tetemeiből aljnövényzet sarjadt. A természet néma tanúin kívül senki emberfia nem állott vádlóként a világ elé. A bűnösök és bűnrészesek pedig kussoltak. Hazudtak. Szépelegtek a humanizmus hamis palástja mögé húzódva.

Mit tehetett a lengyel nép? Siratta fiait, mint minden más nemzet, amely kicsinységében és nagy veszteségében erre volt kárhoztatva. Így tettek a magyarok is. Lehajtott fejjel szégyenkeztünk a zsidók deportálása miatt, bár fajtánk fiai semmivel sem jutottak jobb sorsra. Ránk sütötték a történelem szégyenbélyegét, míg a magyar férfiak elhurcolását, megsemmisítését befalazták a hallgatás téglái.

Szolyva... Kárpátaljai város. Itt volt a gyűjtőtábor. Itt is — mondanák a kárpátaljaiak — de ez volt a legembertelenebb. Az összeterelt, becsapottan egybegyűjtött magyar férfiak mellett néhány sváb és cigány nemzetiségű is itt lelte halálát. A második világháború utáni hónapokban szállítani kezdték erre a helyre a munkaképes férfiakat. Nem gettózták, mint a zsidókat, nem mondták meg mi a bűnük, nemzeti hovatartozásuk miatt nem kaptak sárga csillagot. Mégis céltudatos gyilkosság folyt a nagy és "tisztességes" honvédő háború után a Szovjetunióhoz csatolt Kárpátalján. Eddig életveszélyes volt erre még gondolni is. De szólt a föld. Megnyitotta száját és megmutatta fehér kincsét, az ártatlan férfiak csontvázhalmait.

Nemrég a szolyvai határban benzinkút építéséhez fogtak. A kotrógép kezelője megborzadva látta, hogy a gép kupája emberi csontokat harapott ki a földből. Elindult a falu felé és mondani kezdte félelem nélkül. Gorbacsov politikája a Latorca folyó völgyében is felszabadította a félelem zsilipjét. A gépész megkereste azokat, kiknek hozzátartozói ezen a helyen pusztultak el 1945-ben. Gyűjtötte a tanúkat a csonttemető mellett. Az emlékezet épen őrzi a rémségeket. Azt elfeledni nem tudja, aki látta, aki tudja. Míg Munkács vára az ég felé tör védelemnyújtón, ez a rémületvár föld mélyébe süllyedt gyászfeketén.

A mezőkaszonyi emlékmű

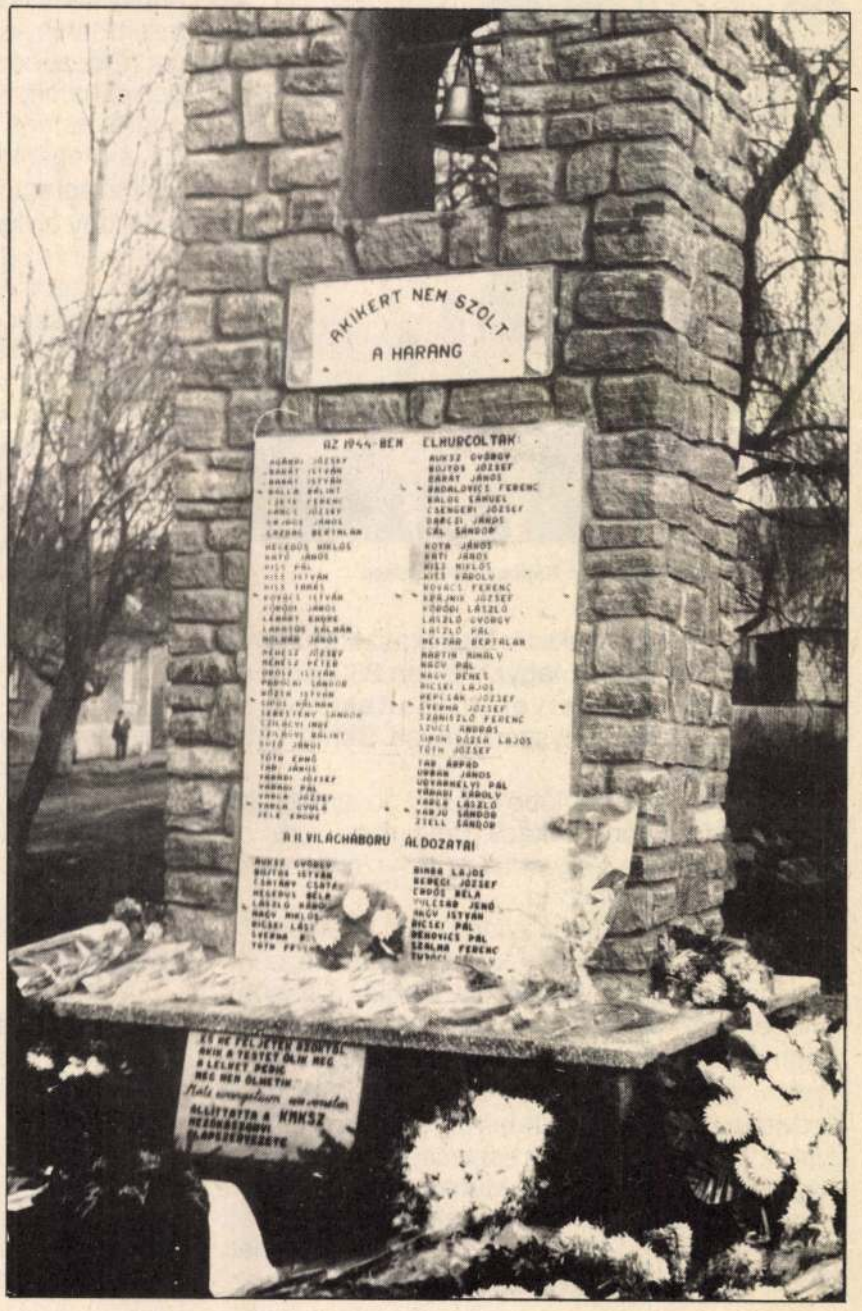

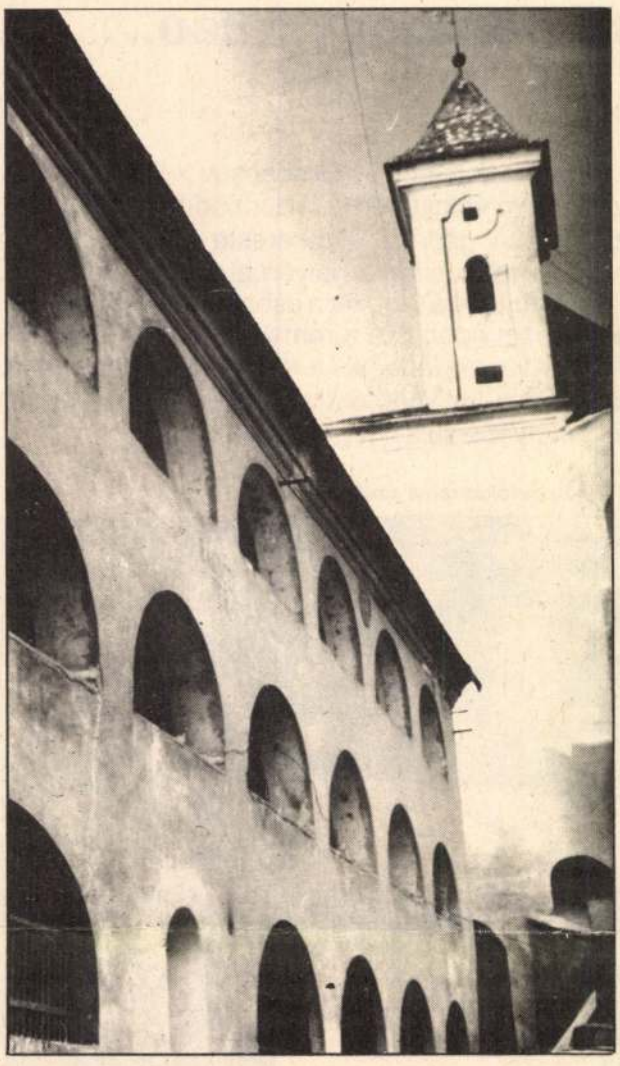

Munkácsi vár: Rákóczi tér részlete

Szolyvától délre fekszik Mezőkaszony. Tiszaparti falu, lakossága magyar. Innen 250 férfit vittek Szolyvára, hetvenen haltak meg a gyűjtőtáborban és kényszermunkán. Bűnük? Magyarok voltak.

Lukács Béla ünneplőbe öltözött november 22-én, az évfordulón. Lukács Béla most már az egyetlen túlélő, az egyedüli emlékező és vallomást tehető Kaszonyban.

— 1945-ben, amikor elindultunk a faluból 18 éves voltam. Meghirdették, hogy jelentkezzünk közmunkára, a háború okozta károkat siessünk rendbehozni. Minden arravaló férfi eleget akart tenni a felhívásnak, mert békére vágytunk a hosszú rémséges háború után. Hiába hogy a Szovjetunióhoz csatolódtunk mi, a kárpátaljai magyarok, a továbbiakban is tisztességben akartunk meglenni szülőföldünkön. Munkaszerető nép vagyunk. Hát csak mentünk, csak vittek megállás nélkül éhesen, szomjasan. Géppuskás katonák kísértek, ez vált gyanússá. Négy falumbeli aszszony mintha megérezte volna a veszélyt, utánunk eredtek valamicske elemózsiával. Három a férjét, a negyedik fivérét kísérte. De a géppisztolyos oroszok nem engedték hozzánk közel, csak este, ahol megállottunk. Azok csak jöttek erdei úton vesztőzve, árkon-bokron keresztül, ahol láthattak minket. A katona géppuskasorozatot lőtt feléjük, de Daróczi Gizella, aki most már öreg, de még elmondhatja, amire emlékezik — motyójában az élelemmel csak nézte a gépfegyvert és lépegetett felénk, mint Krisztus a tengeren. Négy nap múlva elfogyott az élelmük, hazamentek, minket pedig a gyűjtőtáborba zsúfoltak össze. Kevés sváb és cigány kivételével mind magyarok voltunk. Tízezrével lehettünk, és napi élelmünk hatvan deka kenyér. Jött a hideg, megbetegedtek az emberek, lerongyolódtak, szaporodtak a halottak. Először odaállítottak gödröt ásni: egy gödörbe két halott. Kitört a tífuszjárvány. Négyméteres gödröt ástunk több mint tíz méter hosszúságba. Ez is megtelt holttesttel. Arra emlékszem, hogy folyton ástam, temettem, amíg be nem vagoníroztak, hogy elvigyenek erdővágni. Szerencsére fiatal szervezetem mindent kibírt, meg sem betegedtem. A vagonban nem volt víz, nem adtak enni. Egyszer sós halat etettek velünk, azt hittük ott bolondulunk meg a szomjúságtól. Egymás vizeletét ittuk meg. Csakúgy dőltek, haltak meg a vagonban az emberek. Aki ezt megúszta bányába, erdőmunkára, kit hova, de a legnehezebb munkára vitték. Levelet írtunk haza, soha egy sorunk nem érkezett családjainkhoz. Ekkor született ez a mondás közöttünk: "dáváj, dáváj, anyám hiába vár". Nem tudtuk, nem mondták miért szakadt ránk ez a nyomorúság. Csak a magyar anyánk istenét szidták az oroszok. 1949-ben váratlanul hazaengedtek. Indulás előtt aláírattak velem egy nyilatkozatot, amelyben az állott: semmilyen körülmények között nem mondom el, hol voltam, milyen bánásmódban éltem. Ha elmondom, halál vár rám. Hát hallgattam mostanig. De elfelejteni... Feledni?! Emberi agy ezt nem felejtheti.

Szalóka is a Tisza partján húzódik. Halász József a KMKSz egyik vezetője — most Csapon él és dolgozik. Így emlékezik gyermekkoráról.

— Kisfiúként nap mint nap sírva találtam munka közben édesanyámat. Egyszer az egész falu összegyűlt és a tornácon emberformájukból kivetkőzött férfiak állottak és a sírva, remegve kiáltott nevekre csak annyit válaszoltak: "meghalt, nem tudom". Nagybátyám is odaveszett a gyűjtőtáborban. Mert tudni kell: a mi falunkból nótaszóval mentek közmunkára a jóhiszemű magyarok. Az sem keserítette el végleg a jómódú, földet szerető férfiakat, hogy kolhozba hajtják be. Szülőföldjük-

ben bíztak, abban hittek, hogy ahogy eddig eltartotta népét, ezután sem halnak éhen rajta. Volt is a beregszászi járásban néhány milliomos kolhoz, az mind magyar falu volt. De az emlékeim...! Édesanyám mindig kérdezte: vajon a Kaszonyból elhurcolt 400 zsidó miatt szedték össze a magyarokat a háború után? "Szemet, szemért"? A legnagyobb titoktartás mellett is kiszűrődtek a gyűjtőtábor hírei. Még erdélyi katonaszökevények, nagyváradi magyarok is kerültek Szolyvára. Mi magyarok bűnösök vagyunk, nekünk nincs hazánk, mi nem fordulhatunk Istenhez. Ebben nőttem fel. Érti, illetve megértheti ezt a lelkiállapotot, ezt a lelki sérültségemet a mai világ? Saját szülőföldemen megtűrt voltam. Hazátlan! Az iskolában anyanyelvemen kívül minden egyéb hamisságba burkolt ideológia. Előzték papjainkat, tanítóink az ateizmus jegyében elállották a templom felé vezető utat, hogy anyáink kezéből kitépjék a tanítványt. Istentelenséget vettünk magunkhoz éjjel, nappal. Sztalin volt az idvezítő, hogy kiderüljön: legnagyobb gyilkos, kit a világ megismerhetett. A hatalom őrültjei a "mindent szabad" gyakorlatával uralkodtak, míg bennünk még a gondolat is vacogott, nemhogy a szó! Harangszó nélkül éltem eddig és nézzetek rám, ősz a hajam. Sorsomat számontartják-e a nagyipari társadalomban, hol nem az határoz, hogy ki Ő, hanem hogy mit csinál? A hazátlansággal súlytottat, ezt az állapotot csak más kisebbségi sorsban élő fogja fel.

— Európában nemcsak itt keleten, de nyugaton is az identitástudat foglalkoztatja a mai generációt.

— Nyugaton nem törölték ki a népek történelméből azokat az eseményeket, amelyek nem illettek bele a marxi elméletbe, a diktatúra politikájába. A "szocialista" államokban ezt tették. Magyarországon is. Ha nem is tagadtak meg minket kárpátaljai magyarokat, de nem is emlegettek mint az egységes nemzethez tartozó népcsoportot. Ezzel sértették volna a nagy Szovjetuniót... Ezért lehetett hazája minden orosz embernek az a föld, amelyen születtem, ahol anyanyelvemet megtanultam — de nekem nem volt Hazám. Csak egyre nem gondoltak: a Haza megfogható valóság. Azt a pontot jelentette, ahol őseink felállították a sátrat. A Vereckei hágó jelentette egykor a Hazát, hol most sem tudok szívdobogás nélkül áttekinteni a völgyön. Itt jöttek be a

A munkácsi vár egyik bástyája

népvándorló magyarok, ezek telepedtek le a Tisza partra, melynek egyik utóda magam vagyok. Ahogy a Vereckei hágó egykori magyar emlékművét eltűntették, minket magyarokat is az eltűnés, a beolvasztás fenyegetett. Most biztosan meghökken a Galícia felől érkező, ha a még lebontatlan hatalmas Lenin plakett alatt elolvassa a magyar szöveget. "Isten hozott Magyarországra" — írtuk ki nagybetűkkel, merészen és bátran. Mi elismerjük Ukrajna függetlenségét, de Beregszász járásban magyar autónomiát kérünk. Nem óhajtunk álhazafiságban élni, a tudat mélyrétegeiben is szabadságot akarunk. Végre Verecke értéke, történelmi súlya tudatosódjék a mai korosztályban, amelynek alig van már identitástudata. Mert mindenki hazájának élettani komponense van. Az első emléked hozzá köt, a szavak, a képek alkotják a lelki kötést, mert a nyelv szabja meg egy nép gondolkodását és nem a gondolkodás a nyelvet.

Szalókán, a szülőfalumban azt mondom: csurkája van a jánynak, azaz hajfonata. Ezt mi fogalmaztuk meg, innen gyűjtheti össze a magyar tudományos kutató, hogy részévé váljék a magyar nyelvnek. Az asszimilálódás veszélyében hány meg hány magyarban vetődött fel a tragikus választási kényszer! Nézzük meg a mai kárpátaljai fiatalságot a csapi, ungvári, munkácsi lakónegyedekben, a szűkebb magyar közösségtől elszigeteltségben élőket: vagy megtartották nemzeti identitásukat, vagy felszívódtak tehetetlenül. Elfelejtik anyanyelvüket.

— Az otthon, a szülőföld néked értelmet adományozott. Ha jól tudom, az egyetemet magad is oroszul végezted.

Mezőkaszony — fonójelenet

— Mi mást tehettünk? A feleségem még nagyobb tortúrával végezte az egyetemet, hiszen anyanyelvén kívül még oroszul tudott, és az egyetem angol nyelvszakán viszont ukránul folytak a kurzusok. Szinkronban fordította az ukránt oroszra, hogy megértse az angol nyelv szabályait. De tehette, mert lelkében nem volt védtelen. Ő magyar volt, önmagában azt az élménygazdagságot hordozta, ami biztonságot nyújtott: magyarságáért megküzdött, mert ezáltal jutott legközelebb őseihez és az Istenhez.

— Csapon van-e önálló magyar gimnázium? Halász Ella ott tanít...

— Most már van önálló magyar gimnázium. A magyar gyermekek kilencven százaléka itt tanul. És igen fordított helyzetre hívhatom fel a figyelmed. Ukrajna önállóságával az oroszok szórványba kerülnek ezen a vidéken. A szülők és értelmiségiek európai gondolkodással viszonyulnak helyzetükhöz és gyermekeiket előkészítik a többnyelvűségre. Ennek érdekében az orosz gyermekek magyarul is tanulnak. És ez nem "szerepjátszás". Végre felismerték, hogy nemcsak a mi fiainknak kötelező ismerni az ukrán vagy orosz nyelvet. A fensőbbség tudatot ki kell írtani az eljövendő nemzedékből.

— A határon mást tapasztaltam. A határvadász kiskatona a régi sztalinista fensőbbséggel visszakergetett volna. Miért? Csak. A nagyhatalmi tudat nem fakult ki emléksorából. Viselkedése nem arra vallott, hogy rövidesen elfogadja majd a "két haza" fogalmát, vagyis Ukrajnát is otthonának és nem leigázottjának tekintené.

— A magyar ifjak eszmélnek: "hol van a hazám?" kérdik a szétszórtságban. Lassan kezdenek hazafelé húzódni.

Mezőkaszonyban oly szépen tisztán szól a dal, akár Erdélyben vagy valahol Szabolcs-Szatmárban. Méhész Erzsébet irányítása alatt vegyeskar is létrejött. A dalolás mellett népszínműveket mutatnak be, népi játékot színpadi feldolgozásban jelenítettek meg. Idős Baráth József vidám, jó hangulatú feleségével szerepekre, szereplésekre emlékeznek. 1949-ben még virágzott az öntevékeny műkedvelés. Később a klubban — a művelődési otthonban — orosz szakirányítók vették át a művelődési élet irányítását. Ez kimerült a nagyorosz ünnepek, illetve az állami ünnepek megtartásával. Azoknak pedig ebben a magyar közösségben sok hasznát nem látták. Az utolsó időben a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség orvosolgatja az eddig elszenvedett igazságtalanságokat, újabb és újabb kulturális eseményekkel. Így vált emlékünneppé november 22. Mezőkaszonyban. Elkészült az elhurcoltak emlékére állított emlékmű. A téren — két templom között — a magyar középiskola előtt, a terméskő boltozat alatt kicsi harangocska hallatja hangját. Fölötte ez van írva: "Akikért nem szólt a harang". Alább a fehér márványon földig sorakoznak a nevek.

A falu népével, papokkal, tanítókkal árvákkal és elaggott öreg szülőkkel együtt állottuk körül e helyet. Kislány szavalata reményt keltett bennünk. A virágok betakarták az emlékmű talapzatát. A Magyarok Világszövetsége — mint mindenütt, hol hívják és helye van — elküldte nemzetiszín szalagos koszorúját. A kabátokon hivalkodás nélkül, ostoba nacionalizmus nélkül feltűzött kokárdák. Mit is keresne ilyen mélybánattól nehéz helyen a felszínesség? Itt, ahol az emlékbeszédek alatt mozdulatlan férfiarcok árkain könnypatakok folynak. Hol a kicsi harang pilinkélő hangjára két nehéz markába takarja arcát és nem szégyelli a zokogást a kemény férfiember, mert kiszakad összes fájdalmas emléke. A tiltottak és az életben tartók itt, a Vereckei hágó alatt most és mindörökké.

HORVÁTH ARANY

A SZAMOSUJVÁRI FEGYHÁZ FŐÉPÜLETE.

kórház, a melyben közveszélyes erkölcsi betegeket kezelnek.

Ez a modern börtönügynek elméleti része. Emberileg és társadalmilag sokkal fontosabb, hogy a tapasztalás mit jelent az eredmény tekintetében?

Erre a kérdésre nem sok vigasztalót hallunk a hivatásos szakférfiaktól. A bünügyi szociologia egyik legalaposabb mivelője, az angol *Ellis Havelock*, lemondó hangon jelenti ki «*Bűnös és bűn*» című munkájában, hogy a fegyházakból jóformán csak azok térnek vissza megjavulva, kik erkölcsileg épek voltak, mikor oda kerültek.

Hogyan, ép erkölcs a fegyházban? — kérdezi csodálkozva az avatatlan. A tapasztalt bünügyi szakember így válaszol a kérdésre:

— Az emberi élet viharos alakulatai gyakran sodornak nemes, fenkölt lelkü embereket olyan cselekedetekbe, a melyeket a törvény büntetőjogilag üldözendőknek rendel. A tudomány ezeket az embereket a szenvedély bünöseinek nevezi. Ez alatt az elnevezés alatt azokat kell értenünk, kiket heves, lobbanékony véralkatuk képtelenné tesz a hüvös mérlegelésre, cselekedeteik megfontolására. Ha ezeknek lelkéből valami brutális méltatlanság vagy igaztalanság szenvedélyt csihol ki, azonnal kész a büntetőtörvénybe ütköző cselekedet.

Dosztojevszki, ki a világirodalom össszes irói közül legközelebb tudott férkőzni a bünös ember lelkéhez, a «Halottasház emlékiratai»-ban egész sereg elitéltet állit elénk, kik erkölcsileg kifogástalanok, kik nyugodt, harmonikus lélekkel élnek meglánczolva, megbélyegezve a *katorga* rettenetes légkörében.

Fájdalom, ez a kisebb, az elenyésző leg csekélyebb része az elitélt bűnösök nagy tömegének.

Minderről sok szó esett, sok értékes vita folyt az előző hat börtönügyi kongresszuson, mely állandóan négy szakosztályban tanácskozik. A szakosztályok beosztása a következő:

I. Büntetőjogi törvényhozás.
II. Börtönügyi intézmények.
III. A bünt megelőző intézmények.
IV. A fiatalkoru büntettesekre vonatkozó intézmények.

Látható ebből a beosztásból, hogy nem csupán a börtönügy az, mely a nemzetközi börtönügyi kongresszus tagjait foglalkoztatja. Érdekesnek találjuk felemlíteni, hogy az eddigi hat kongresszust a következő városokban tartották: London, Stockholm, Róma, Szentpétervár, Páris, Brüsszel. A hetedik az idei, s szeptember 3-ától 10-ikéig tart Budapesten.

A kongresszus tisztikarát a következőkép szervezték: *József* főherczeg mint védnök, az igazságügyminiszter mint tiszteletbeli elnök, egy elnök, ki rendszerint azonos a nemzetközi börtönügyi bizottság elnökével (most *Rickl* Gyula miniszteri tanácsos), a hivatalos kiküldöttekből választandó 8—10 alelnök, egy főtitkár, kinek tisztét rendszerint a nemzetközi börtönügyi bizottság főtitkára, *Guillaume* dr. a svájczi statisztikai hivatal igazgatója tölti be, három helyettes főtitkár és három titkár.

BALATON.

I.

Égszinkék a Balaton ruhája,
Fodrot varr a fuvalom reája;
Kéklő fodrok fehér habos selymén
Játszi szellő tovasiklik enyhén.

Lágy hullámok titkos susogással
Kergetőznek nagyvigan egymással,
Egyik a mást gyorsan utolérve
Locscsan a part fényes fövenyére.

Ring a kék tó szeliden, merengve,
Mosolygó ég kaczérkodik benne,
Hanyatt fekszik a verőfény rajta, —
Zsongó hullám boldogan ringatja.

Túlsó parton hegyek koszorúja,
Árnyukkal a kék tóra borúlva;
Méla csöndben, mozdulatlan állnak,
Mintha a tó őrei volnának.

— Ünneplő csend, ragyogó igézet,
Csupa derű, akármerre nézzek;
Halk gyönyör száll szívre, földre, égre:
Mosolyog a Balaton tündére ...

II.

Szép Balaton, mennybolt mása, —
Lelkedre ül a varázsa;
A mily hosszú, a mily széles,
Oly gyönyörű, oly szeszélyes.

Ha szeliden rád mosolyog:
Szende kis lány, — azt gondolod;
Kékszemű lány, kedves, bájos,
Oly szemérmes, oly leányos ...

De ha megjön pajkos kedve,
Hullámzóan ring a keble:
Olyan, mint a kaczér asszony,
Szinte hí, hogy elringasson ...

— Kötve higyj a kaczér nőnek,
Csalfa kedve bajra nőhet;
Láttam én már szépet rosznak,
Balatont is — viharosnak.

III.

Kék az égbolt, kék a Balaton,
Fényes tükrén méla nyugalom;
Im, egyszerre félő sejtelem,
Borzongatja keblét hirtelen.

Hűs szél támad Badacsony felül,
Mosolygó fény futva menekül,
Bús hullámok összetorlanak
A fonyódi erdős domb alatt.

Mint tajték a hajszolt paripán,
Fehér hab kél a hűs szél nyomán;
Száguldón ez szilaj dalba fog
S korbácsolja bőszen a habot.

Mozdul a tó vésztől terhesen,
Méla csendből bús moraj leszen,
Bús morajból harsogó harag
A fonyódi erdős domb alatt ...

Süvölt a szél Badacsony felül,
Lenyugvó nap futva menekül;
Torlanak a felhők nyugaton, —
Viharzik már, — zúg a Balaton!

(Fonyód.) *Sajó Sándor.*

A KASSAI JAVITÓ-INTÉZET NÖVENDÉKEINEK FÜRDÉSE.

36. SZ. 1905. (52. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, SZEPTEMBER 3.

Szerkesztőségi iroda: IV. Kaplony-utcza 9.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «*Világkrónika*»-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

A NEMZETKÖZI BÖRTÖNÜGYI KONGRESSZUS.

Tanácskozásra gyültek össze Budapesten a börtönügy mindenféle nemzetekből való tudós szakemberei. Ezúttal a hetedik évi kongresszusukat tartják, s a tárgy, melylyel foglalkoznak, annyira fontos, a külföldről idesereglett tudósok közt oly kitünőségei vannak a tudománynak, hogy jelentős mivelődési eseménynek kell tekinteni gyülekezetüket. A mai társadalom egyik legégetőbb kérdése a börtönügy s mindaz, a mi vele kapcsolatban áll s a róla folyó tanácskozások, ha első sorban a szakemberek figyelmére számítanak is, megérdemlik minden mivelt ember érdeklődését.

Az újabb kor büntető igazságszolgáltatása legalább eszmeileg nem a bűn megtorlására, hanem az emberi társadalom védelmére és a bűnös megjavítására törekszik. Ehez képest igyekszik rendezni a büntetés végrehajtásának legáltalánosabb eszközét, a börtönt, vagy jogász nyelven szólva: a letartóztatási intézetet.

Az, a kit az itélet megfoszt, szabadságától, nincs kiközösítve az állami oltalomból. Sőt mondhatjuk, fokozott éberség irányul feléje. Az államhatalom a felvilágosultság eszközeivel igyekszik erkölcsi kórosságát gyógyítani, s gyakorlatilag is oly irányba terelni, hogy megszabadulván a rabságból, kenyérkereseti eszközök birtokában legyen.

Az elitélt fegyencz, akár javító-intézetbe internált fiatalkori bűnös, akár megrögzött gonosztevő, kell, hogy dolgozzék és ipari mesterséget tanuljon.

Ez a vezérlő gondolata az újabb kor börtönügyének, melynek mivelői között ott találjuk a kor legkiválóbb elméit. Maga a börtön megszabadult minden borzalmas mellékizétől, s ha berendezésének akár épitészeti, akár egészségügyi részét tekintjük, nem egyéb, mint óriási

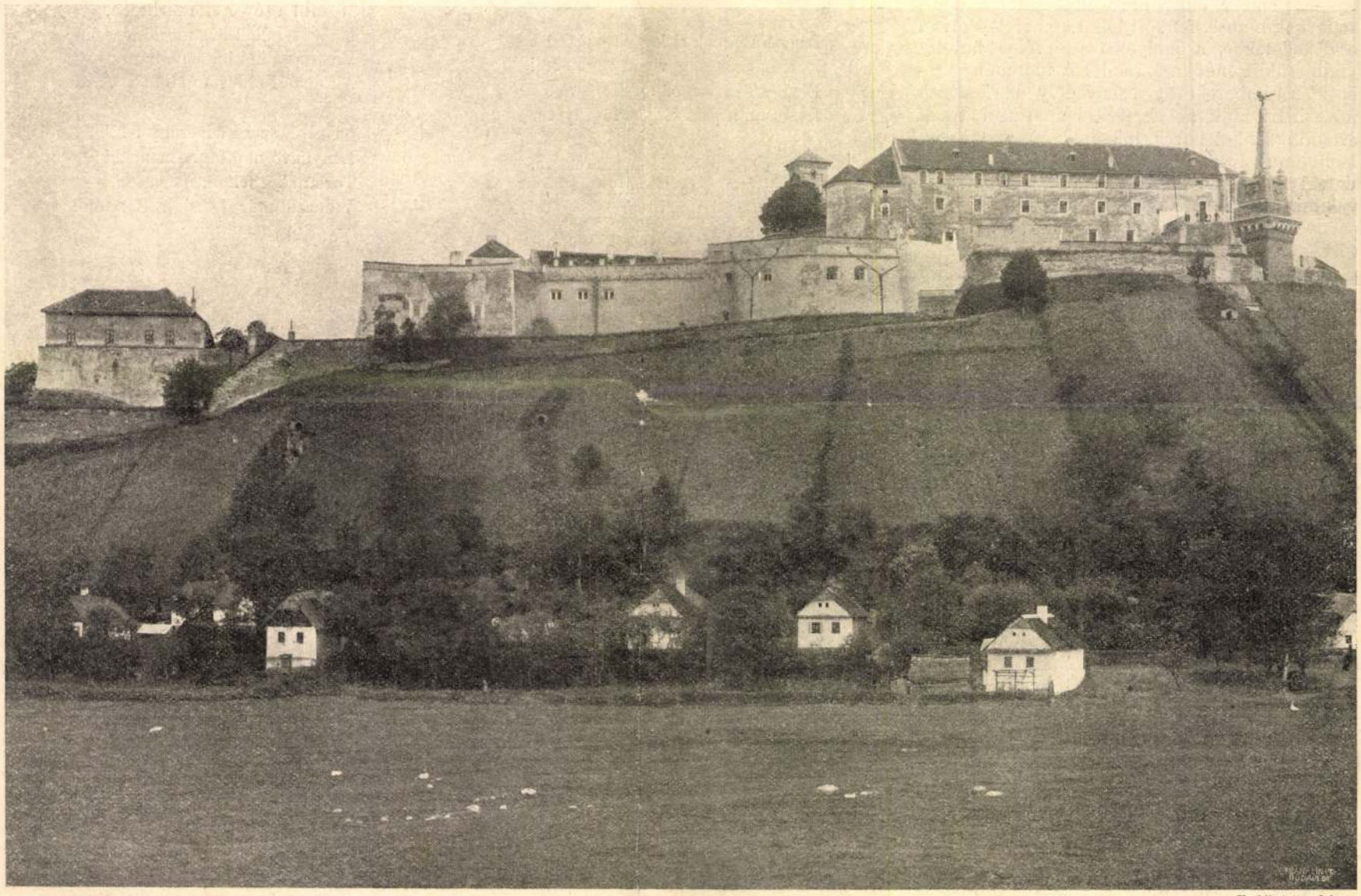

Erdélyi fenyképe.

A MUNKÁCSI VÁR.

Munkácsi gör. kath
templom

képe repr.

Kiss Kikl kath. Magy
792. l.

Munkács

758 **Tabódy József:** Munkács multja és jelene Magyarország történetében. 9 képlappal. Pest, 1860. fve. 8°. Ritka. **12.—**

Obradovits Dositheus:

Mellig látható s kisse
bajusza s szakálla lebere
gének mellfodra látható
sieles. Felirata a kép ala

„DOSITHEUS O

Der berühmte Philos
gebohren in Ungarn
Arsenius Theodor
das Ungarische Nat

Tusrajz, méretei
Át. Kept. 144.

Munkács (Bereg m.)

Gör. Kath. templom

l.

Lebereglelkészségek

128, 129, 130, 131,
132, 133, 134, 135,
136. l.

8

9

Munkács vára

Barag vm.
felszabadult

Dienes Adorján

Regélő romok.

Rozsnyó 1940.

34. J.

Munkács vára

Lehoczky Tivadar:
Történeti kalászatok.
Újabb adatok Munkács
vára történetéhez.
Századok. 1867. 279. l.

Munkács vára

Komáromy András:

A Rákócziak kincse Munkács várában. Szárazdok. 1891. 736. l.

Munkács vára

1690

rezmetnet,

repr.

Rákóczi emlékkönyv

II. k. Bp. é. n. 141. l.

Nyilesnics vasból IX. 127.

Munkácsi vár

fenntsép után
repr.

Rákóczi emlékkönyv.

II. k. Bp. é. n. 97. l.

Zamojski János, főkancellár, lengyel fő-
vezér / II. 140.
arczk.

Munkács vára

Balajthy József

Munkács, azaz Munkács városának és várának topographiai, geographiai, historiai és statistikai leírása

Debrecen 1836.
(II. kiadás.)

MOB kat.
2604. sz

Az első kiadás 1816-ban
(elem meg.

Munkács vára

XVII. századbeli
olasz metszet után
rézre

Márki Sándor dr

II. Rákóczi Ferenc
I. k. 1676-1707.
Bp. 1907. 79. l.

KISKUNFÉLEGYHÁZA

Munkács vára

Komáromy András

a Rákóczyak kincse

Munkács várában.

Szabadok. 1891. évf.

Wlassich Gyula:

Csaknem terdig (látható), áll
velykuját nadrágjának z
ra támaszkodik, hol két
lasztja; oldalszakált, k
inggallérjának sarkai lehajtv
tókás mellénye kivágott, k
rata a kép alatt két sorb

„Wlassics
vallás- és közoktatásüg
a jobb karnál: „Giehsz A."
alól balra: „kiadra özv. Ver
középütt: „utánnyomás
s jobbra: „Ny. Légrády

Könyomat, az alak na
Kőre rajzolta: Giehsz A
Lipsa 86
86

Munkács vára

Képe repr.

Rákóczi emlékkönyv

I. 191. l.

Zrinyiek II. 194.

Munkács vára

Könyök

538, 539. l.

540, 541. l.

Munkács vára

(Mukačevo)
Bereg vm

képekkel és alaprajzzal

Jamota II

177 – 186. l.

HELYSÉG

VÁRMEGYE

ŐRZÉSI HELYISÉG

TULAJDONOS

SZAKCSOPORT

KOR

MÉRET

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZ

EGYÉB ADAT

TÁRGY

LEIRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

Munkács vára

Balajthy József

Munkács,
avagy Munkács
városának és vára-
nak topographiai,
geographiai, his-
toriai és statisti-
kai leírása. [II. Kiadás]
Debrecen
1836.

BUDAPEST
42 V.
Ta 62 Ta

Munkácsvára

Graeza III. 16, 423.
V. 772 c

VÁRMEGYE

ŐRZÉSI HELYISÉG

TULAJDONOS

TÁRGY

LEIRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS,

FÉNYKÉP, RA

Munkácsi vár. I. Bereg m.

Czigler felvétele és sokszorosítása

1902/146 sz

1. 10 db rajz (1 pélolág) – sokszorosítás

2) a munkácsi vár helyszínrajza (régi térkép) más alat

3.) ugyanaz kisebb léptékben.

4) 2 emelete a munkácsi vár nek 6 III = 1 öl

5.) Munkács erődetési terve.

6.) Lehoczky közlemége 2 db alapraj más alat és 3 db fávlati kép. – kisléptek. –

7. Czigler Gy. tanár sokszorosított. tervek 20 db.

8. " egy régi alapraj más alata.

---

czerévesemlék. felülvizsgálati tervek.

1). 14 db végrehajtási terv. Berczik. 1897.

3.

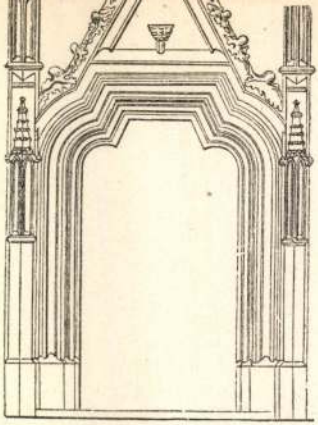

14.

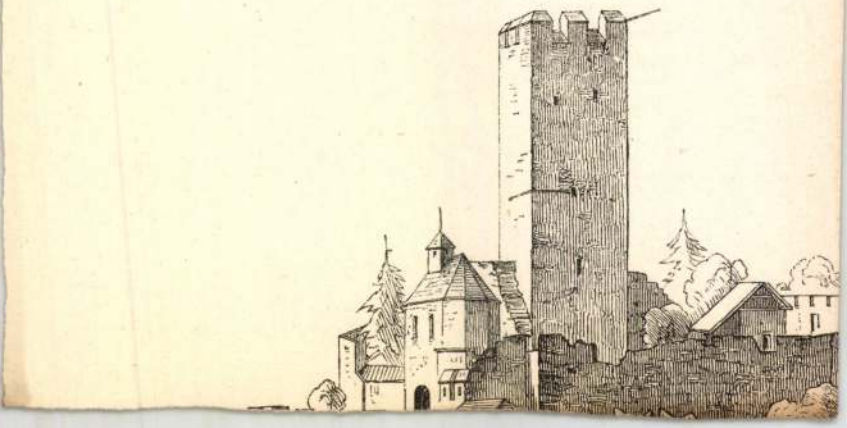

Munkács II

régi r.k. templom szentély

1907 és 8. fetehlo is

1). ajtók 4 db részletrajz 1:10. Lux

2. vázlatrajzok 5 db.

3. kerítés ajtaja 1:20. h.b.

4. oltár terek 10 db tamelmány. 1910.

5. vázlatok. ablakokról 7 db

6/a régi templom [illegible] oldala vázlat

Lehoczky T.

5.

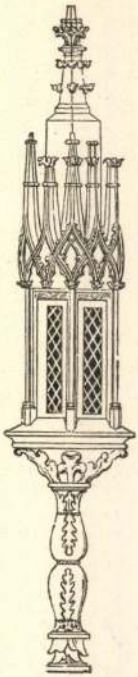

16.

17.

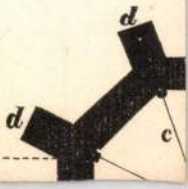

Munkács III. Beregh m.

r. k. templom (régi) szentély el

1) Helyszíni vázlatrajz forgách Janos tól 1908.

2) Sztkhlo O. a templom kerítés vázlata terv. Schulek. tr. 1:200.

3) 2 db helyszínrajz 1:720. állapotú.

4. régi szentély Sztkhlo és Lux. helyszalli tási terv vak 1908.

nyugati homlokzat 1 cziglertől 3 db.

5. alapraja Czigler Gy. 1:100 fej másolat

metszet is helyszínrajz a régi templom ~~[illegible]~~ rajz

6. szentély alapraja 1:100 nyugati homlokzat helyszalli tási terv K. O.

7. czigalépcső oldalnézet 1:50.

8. oldalnézet Czigler 1:50 felvétel 1 rajz

9. nyugati homlokzat tanulmány 1:100.

10. 1 ajtó és kőrablak 4 fej vonat 1 másolat

11. kerekablak tanulmány is 1 másolat

12. ablak mérmünek 2 db.

13. lépcső torony 1:20. fej vonat is másolat. Lux.

14. Részletrajzok. term. nyp. 3 db.

5.

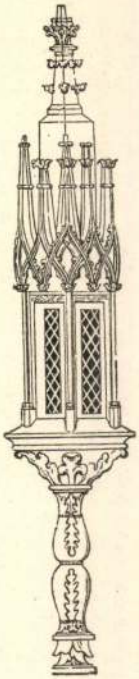

16.

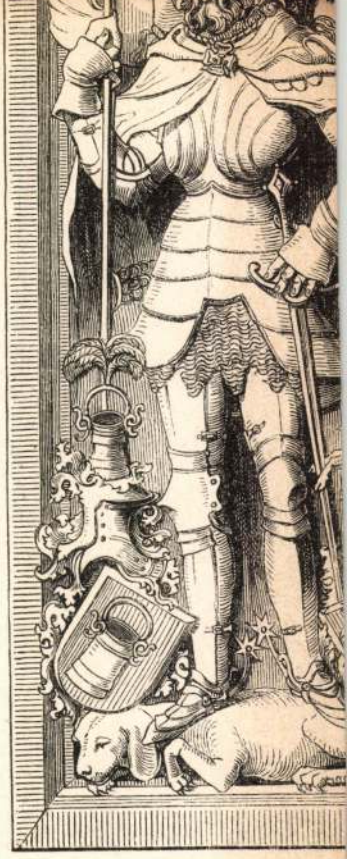

17.

Munkácsi pénzverő műhelye (1624)

Thuróczi Lajos

A munkácsi pénzverő műhelye (1624) és a pénzverés Erdélyben Bethlen Gábor idejében.

Ism.
K. B. Erdélyi
Museum
1935. 311. l.

Munkács

Saját könyvtáram
ban.

R. Vozáry Aladár: Munkács. Officina Képeskönyvek 55. 32 lap + 32 ill. (Kötve 5.—)

„Munkács egyike a legszebb fekvésű magyar városoknak". állapítja meg a szerző. Műve elején a város lakosságának összetételét. a cseh megszállás alatti életét foglalja össze röviden. majd a munkácsi táj szépségéről. a várról. a munkácsi hercegségről és annak történelmi szerepéről. a város európai jelentőségéről szól. Ezután a város jelentősebb történeti mozzanatait említi meg. Sok érdekes adattal találkozik itt az olvasó. Végül a város műkincseit és művészeti emlékeit veszi sorra. majd Munkács és az irodalom kapcsolatait ismerteti. Könyve legvégén a Lehoczky-Múzeumról is megemlékezik. A szöveget követő képek szemléletesen illusztrálják a szerző szavait.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

< Munkácsi pénzverde >

Lehoczky Tivadar:

A < >. Arch. Ért.

1902. 316–322. l.

Irányzat szerint	Zárószámadás	1938.évi zárószámadás szerint
3.82o.-	17.833.27	26.688.38
-.-	-.-	712.-
-.-	538.84	17o.52
-.-	-.-	2.ooo.-
3.ooo.-	3.4o8.42	3.114.91
-.-	69.-	7oo.-
16o.-	221.34	17o.67
-.-	-.-	2oo.-
6.ooo.-	2.979.-	6.844.-
1.8oo.-	-.-	1.914.57
2.ooo.-	-.-	2.39o.6o
-.-	51o.o4	1.12o.31
-.-	4.3oo.29	1.5o8.62
-.-	-.-	9oo.-
1.52o.-	1.362.47	689.2o
1.ooo.-	55.16	4o.-
-.-	394.-	-.-

Munkácsi régi
oltárkredenceről

Lehóczky Tivadar

A L.

Arch. Ért.

1911. 261–263. l.

ıbe a kormánnyal, hogy megállítsam azon az uton,
elyzethez és az áldatlan belpolitikai zavarokhoz
oviselőház feloszlatása előtt kiléptem a kormány

aggodalom és választóim ezreivel való személyes
üzdjek a kormány politikája ellen, mely a nemzet
dasági megélhetést veszélyezteti.
ma eszme szolgálatában, mely egyedül vezetheti
l és

ıus zászlaját a fővárosban!

rályért, Hazáért"

Munkácsi róm.-kat.

új templom

wod. története

Lehoczky Tivadar:

Munkács város új

monografiája.

Munkács 1907.

173 és kv.-ll.

A régi rk. templom erede-

tileg gótikus volt,

a barokkorban átala-

kítva. Lebontották

1904-ben.

barokban annyira kedvelt
ácsfonadék közt volutás
és"Cantate Domino"fel-

második boltszakaszán
mazó diszt látunk.Fából
pontjában a megszentelő
között galamb lebeg.Körü-
elszortan édesen mosoly-
tukkóból.Köralaku festett
mas tört párkány tagol,
nyas fejecskék koszorujá-
ben emliti /1/,e restau-
ezüstözték.
hajó kápolnái feletti fal-
jét a tizenkét apostol szi-
vel diszitették.Mindegyik
ívet helyeztek el.Ezekt

Munkács és
műemlékszerű épületei
irod
Tabódy József:

Munkács multja
és jelene Magyarország
történetében.

Pest, 1860.

Úgy tudom feldolgoztam, a címlapon munkácsi műemlékszerű épületek körajzával.

Munkácsy 9

XVII. században

Repr.

Szilágyi: Magy. nemzet

tört. VII. 474. l.

IER

TŐ
VÉ
ET
TÉ
TE

MUTHE

A FESTŐ-
MŰVÉSZE
TÖRTÉNET

Munkácsi pénzverde

Lásd

Huszár Lajos cikkét

Klebelsberg emlék-
könyv.
1934. 303-317. l.

Munkács város
és vára

Lehoczky Tivadar:
Munkács város új
monografiája.
Munkács 1907.

fd.

Nagyságos

Szentiványi Gyula urnak

BUDAPEST IX

Hőgyes Endre utca
Müemlékek Orsz. Bizottsága

Munkács vára

Dörre Tivadar
rajza

Repr.

Szilágyi Magy. nemzet
tört. VII. 141. l.

példánya e páratlanul ritka korai földrajzi munkának. Aldus nyomdászjelvényével.

393 **Mérey** K. Levelek Némethonból. Pest: Landerer és Heckenast, 1842. kis-8°. 178 l.

394 **Merker** M. Die Masai. Ethnographische Monographie eines ostafrikanischen Semitenvolkes. *Mit 89 Figuren, 6 Tafeln, 61 Abb. u. einer Uebersichtskarte.* Berlin: Reimer, 1904. gr. 8°. XVI, 421 S., 1 unn. Bl. O. L.

395 **Meyer** H. Ostafrikanische Gletscherfahrten. Die Ersteigung d. Kilimandscharo u. Forschungsreisen im Kilimandscharo-Gebiet. *Mit 2 Karten, 20 Tafeln in Heliogravüre u. Lichtdruck u. 19 Textbildern.* Lpzg.: Duncker—Humblot, 1893. 8°. XVI, 310 S. O. L.

Hozzákötve a szerző sajátkezű 3 l. kis 8_{n} alakú levele. — With an autograph letter of the author.

396 **Michelet** J. A tenger. Pest: Emich, 1868. kis-8°. 365 l., 3 sztlan l., kék v.

A szerző arcképével. Hozzákötve szerző sajátkezű 1 l.-os levele és egy újságkivágás. With an autograph letter of the author.

397 **Mikkelsen** *kapitány.* A sarkvidék Robinsonja. Ford.: *Balla* I. Bp.: Singer és Wolfner, 1913. 8°. VIII, 309 l.

67 képpel. Mellékelve a szerző autogrammja kartonlapon. — With the author's autogramm.

398 **Miklós** Ő. Budapesttől Chicagóig és tovább. Bp.: Pesti kny., 1894. 8°. 154 l., fv.

Mellékelve a szerző haláláról szóló gyászjelentés és egy erről szóló újságkivágás.

399 **Miksa** bajor királyi herczeg (Erzsébet királyné atyja) utazása Keleten 1838-ban. Ford.: *Bach* M. Pest: Emich, 1856. kis-8°. VIII, 136 l., fv.

400 **Miksa** főherceg (később mexikói császár). Mein erster Ausflug. Wanderungen in Griechenland. *Mit einem Portrait d. Verfassers in Stahlstich.* Lpzg.: Duncker u. Humblot, 1898. 8°. 256 S.

401 **Miskolc. Benkő** S. Topographia oppidi Miskoltz. Miskolcz: Szigethy, 1818. kis-8°. XVI, 94 l., 1 sztlan lev., fv.

402 **Mislin.** Les Saints lieux. Pèlerinage a Jérusalem. Paris: Lecoffre, 1858. in-8. 2 vol. bel toile rouge d'éd., dos orné a nerfs, tranches dorées.

403 **Molnár** A. Svájczban és Bajorországban szerzett tanügyi tanulmányok. Buda: Egyet. ny., 1871. n.-8°. 268 l., fv.

A szerző haláláról szóló gyászjelentéssel.

404 **Morgenland u. Abendland.** Bilder v. d. Donau, Türkei... Vom Verfasser d. Cartons. 2. Aufl. Stuttgart: Cotta, 1845. 8°. 2 Bde. Hl.

1. Bd. Türkei, Griechenland, Aegypten. 2. Bd. Palästina, Syrien, Spanien, Portugal, Südfrankreich.

405 **Munkács. Balajthy** I. Munkács. — Azaz Munkács városának és várának topographiai, geographiai, históriai és statistikai leírása. Debreczen: Tóth, 1836. kis-8°. 288 l., fv.

406 — **Tabódy** I. Munkács multja és jelene Magyarország történetében. *11 [részben színes] kőmetszettel.* Pest: Lauffer és Stolp, 1861. 8°. 4 sztlan lev., 169 l., 5 sztlan lev.

407 **Münster** Seb. Cosmographia. Beschreibung aller Länder... in wölcher begriffen. Aller Völker, Herr-

XXI. aukció
Lot

schaften, Staaten ... etc. Basel: durch Henrichum Petrum *1545.* Folio 14 unn. Bl., *28 herrliche Karten,* 818 S. prächtiger alter blindgepresster Schweinslederband mit Schliessen.

Äußerst seltene *erste Ausgabe* dieses herrlichen geographischen Werkes. Mit 28 herrlichen Karten, mit schönen Bordüren v. H. Holbein. Mit einer großen Anzahl von kulturhistorischen u. topographisch höchst interessanten Holzschnitten im Text von H. Holbein, R. M. Deutsch etc.... Die Weltkarte gibt schon ein gutes topographisches Bild v. Amerika. Herrliches Exemplar.
Páratlanul ritka első kiad. ennek a monumentális földrajzi munkának. 28 (Holbein gyönyörű keretképeivel díszített) remek térképpel. (Ezek között a 21. Magyarországot ábrázolja.) A világtérképen már Amerikát is világosan láthatjuk. Többszáz pompásnál pompásabb fametszetű szövegképpel, amelyek közül sok H. Holbein remeke. A 404—427 l.-ok Magyarországról szólnak. A gyüjtemény egyik legszebb darabja. Remek példány.

408 — Cosmographey oder Beschreibung aller Länder, Herrschafften, fürnemsten Stetten, Geschichten etc. Basel in d. Officin Henricpetrina, 1569. kisfolio. 40 sztlan lev., 26 remek fametszetű 2 l.-os térkép (à 4 l.), 8 sztlan lev., 1467 l., remek egykorú préselt disznóbőrrel bevont egykorú fakötés, bordázott háttal, egy csattal (renaissance kötés).

Monumentális, páratlanul szép XVI. sz.-beli földrajzi mű; *26 (az összes) remek 4 l.-os térképpel,* mindegyik térképet egy-egy fametszetű keretképpel díszített címlap előzi meg, *amelyek jórészt Holbein remekei.* Számos gyönyörű városképeket ábrázoló egészlapos fametszetű szövegképpel. *Holbein,* Deutsch R. M., Kandel D. stb. utolérhetetlen remekei. A térképeken már Amerika is látható. Remek példány.
Monumentales geographisches Werk aus d. XVI. Jahrhundert, mit 26 (sämtliche) geographischen Karten mit herrlichen Borduren v. Holbein etc. Herrlich sind die Holzschnitte, die verschiedene Städte darstellen. Die Weltkarte gibt schon ein gutes topographisches Bild v. Amerika. Herrliches Exemplar.

409 **Münz** S. Balkan-Herrscher u. Staatsmänner. Erinnerungen u. Begegnungen. Aufzeichnungen über eine Reise auf Sir M. Waechters Yacht „Rovenska". Wien: Deutsch-österreichischer Verlag, 1912. 8°. 7 unn. Bl., 347 S., prächtiger schwarzer Ledereinband mit Goldschnitt.

Numeriertes (No 29) auf Van Gelder Bütten abgezogenes u. v. Verfasser signiertes Exemplar.

410 **Nadányi** J. Florus Hungaricus sive rerum Hungaricarum ... compendium. Amstelaedamum: Waesberg, 1663. 16°. 12 sztlan lev., 380 l., 13 sztlan lev., egyk. perg.

Szabó III. 2192. *Igen szép rézmetszetű címképpel.* Rendkívül ritka magyar történelmi mű. Igen szép példány.

411 **Nagy** M. [szerk.] Magyarország képekben. Honismertető folyóirat. Pest: Heckenast, 1867. 4°. 2 k., fv.

412 **Nagybánya. Palmer** K. Nagybánya és környéke. Nagybánya: Molnár, 1894. 8°. VI, 350 l.

2 térképmellékkelttel és képekkel.

413 **Nagyenyed. Szilágyi** F. Nagyenyed pusztulása 1849-ben. Nagyenyed: Wokál, 1891. 8°. 366 l.

414 **Nagykároly. Asztalos** Gy. Nagykároly rendezett tanácsú város története. Nagykároly: Sarkadi, 1892. 8°. 2 sztlan lev., 267 l., 2 sztlan lev., fv.

A KURUC KÖLTÉSZETRŐL

IRTA: KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

I.

Minden közmondásnak, szállóigének van egy csattanós ellenbizonyitéka is, az a kivétel, mely megerősiti a szabályt. *Cicero*, amikor leégett házáról tartott beszédet — *De domo sua* — ezt mondotta: *Inter arma silent Musae*. Háboruban, fegyverzaj között hallgatnak a muzsák. Erre az igazságra eleven cáfolat a mi kuruc költészetünk. Háboruban, fegyverzaj között énekelnek a muzsák. Várostromoknál, amikor elbődülnek az ágyuk s ropog a házak zsindelyteteje, égig sikoltanak, dallamosan jajveszékelnek a versek.

II.

Csodálatos ez a harminc esztendő a XVII. század végén s a XVIII. század elején. Verseinkből eltünik az aranyfüst, mintha szél fujná szét Cupido, Circe, Heléna, Vénus riadtan menekül, velük együtt a nimfák is, helyüket elfoglalja Zsuzsika, „friss járatu, kedvemre termett Pannácskám", vagy „rózsaszinü, szép Ilonám, kegyes tekintetü rózsám". Egyszerre nevükön nevezik a nőket s a dolgokat. Letépik az álarcot. A fehér paróka alól kócos fürtök, izzadt, véres, deres üstökök bukkannak elő. A nép szólal meg: a bujdosó, kenyeres, akinek nincsen kenyere, a katona, akinek „két pogány közt egy hazáért omlik a vére" s a protestáns gályarabok éneke.

III.

Nincs többé barokk pompa. Más van helyette A fakóság pompája. „Mit búsulsz kenyeres, mikor semmid sincsen?" A kurucnak rongyos a dolmánya, ki van az oldala, ködmöne zsirtól avult, kalpagja a lapockáját veri, esőáztatta köpenyege megviselt, tarsolyában morzsalék sem akad, nyeregfája eltöredezett, lova rút, patkója lekopott, farkasbőre szőre-hullató, palackját a pókháló szőtte be, inge szurtos, tetvek nyargalódznak rajta. Ugy rémlik azonban, hogy ez a katona nem panaszkodik, hanem dicsekszik. „Szolgámnak a neve Hányd-el-vesd-el-Gyurka. Magamnak a neve: bujdosó katona". Valami pörnyeszin szomoruság ez. Folyton vissza-visszatér az ilyen sor: „Szegény árva fejem, nincs hová hajtani". Ez az őszinteség pompája. A szegénység és a szenvedés pompája. Az öngúny pompája. A hűség pompája.

IV.

A kuruc költők névtelenek, pedig van nevük. Ki tartja számon például, hogy *Szőke Ambrus* irta a székelyföldről szóló csöpp remeket, mely igy kezdődik: „Székelyföld Mindig zöld?" Ki emlegeti aztán *Kabóthy Istvánt*, *Ács Mihályt* vagy *Vinczy Györgyöt?* Valami dicső névtelenség fátyolát boritjuk valamennyire, hogy — regényesen — bennük érezzünk egy kort, a bukásában is nagy élet-akaratot, azt a hangulatot, mely ma is elfog bennünket, amikor mintegy a multból fölsir a török sip, a tárogató. Ezeknek a verseknek szerzői különben se voltak öntudatos irók, literary gentleman-ek. Ugy énekeltek, ahogy verekedtek és koplaltak, vagy szidták maguk között a németet, ösztönösen. Néha egy népdalt fejlesztettek tovább, belehelyettesitve a szövegbe egy hadvezér nevét, egy időszerü politikai célzást, mint általában a katonák szokták tenni mindenkoron, a világháboruban is. Igy került a kuruc versek közé megváltoztatott formájában *Balassa Bálint* költeménye is: „Őszi harmat után".

V.

Van ezen a téren egy fájó csalódásunk is, melyet a hivatalos irodalomtörténet is rejtezkedő szeméremmel igyekszik takargatni. *Riedl Frigyes* már 1907-ben egyetemi előadásaiban hangoztatta, hogy némely kuruc költemény szókincsében, rímeiben olyan fejlettséget mutat, mely abban a korban szinte elképzelhetetlen és érthetetlen s az „Ocskay Lászlóról való ének" két sora meglepően hasonlit *Arany János* egy sorpárjához. A kétség tovább munkált Riedlben. 1913-ban azután *Tolnai Vilmossal* együtt kimutatta, hogy kilenc legszebb kuruc versünk — köztük az Esztergom megvétele, Nagy Bercsényi Miklós, Balog Ádám nótája — koholmány, hamisitvány. *Thaly Kálmán*, a Rákóczi-kor kitünő tudósa, aki szinte gyermekkorától kezdve irattárakban buvárkodott s benne élt ebben a történelmi légkörben, a tulajdon költeményeit adta ki Rákóczi korabeli költemények gyanánt.

VI.

Nézetem szerint ezt nincs okunk véka alá rejteni. Legfeljebb annyit állapithatunk meg, hogy 1913-ban egy uj nagy költőnket fedeztük föl, már a halála után, Thaly Kálmánt. Érdekes azonban ez az eset lélektani szempontból. Annak idején Thaly Kálmán versekkel kezdte. Gyerekember volt, tizenhatéves, amikor 1855-ben kiadatta „Bujdosó lélek" cimü költeményét. Nem volt sikere. Későbbi verseinek sem. Eltemetkezett történelmi munkáiba. De egyszer csak ujra ébredt benne a vers s egyéni kincsét odadobta népünknek, hogy mint „névtelen adakozó" porladjon a többi kuruc költővel együtt.

VII.

Mindez semmit se változtat a kuruc költészet értékén. Végre a nép nem személy, aki leül verset faragni, hanem az ismeretlen költők, az elkallódott lángelmék sokadalma. Az a hang, amely megpendült a kuruckorban, ma is visszhangzik alkotó elemévé vált költészetünknek. Keserü dac van benne s édes bölcselet. Ekkor lobogott legmagasabbra a mi önérzetünk és egyéniségünk Kivetettük hasunkat a szép verőfénynek s rongyainkban embereknek, királyoknak éreztük magunkat. „Ugy verd: a föld rengjen, Ég is visszazengje, Aki él meghallja, — Sőt az is, ki halva fekszik fölriassza: Rajta, rajta, rajta!" *Nietzsche*, aki annyi mindent tagadott, egy jegyzetében azt irja, hogy megrázóbbat, emberibben nagyszerübbet nem tud a Rákóczi-indulónál. Ha ismeri eredetiben a kuruc verseket, ő, a hősi erkölcs hirdetője s a nyáj-erkölcs megvetője, azokat is nyilván épugy bámulja és isteniti.

MUNKÁCS

RÉSZLET „A FEJEDELEM" C. REGÉNYBŐL

IRTA: HERCZEG FERENC

Óriási robbanás, — siketitő csattanás, mintha leszakadt volna az égbolt... A palota alapjaiban megingott... Aztán rémült csend lett, csak a vakolat hullása hallatszott valahonnan, hosszan csörgedezve, mint a hegyi patak... Most pedig szaladó csizmák közeledtek a folyosó téglapadozatán.

Ferkó urfi dobogó szivvel ült oszlopos ágyában, mely olyan hatalmas volt, mint a dunai gálya. Ugy ült árván ott, mint a fészekben felejtett madárfiók. Az ajtó most kivágódott és betántorgott, — nem! bezuhant Kőrösy György uram. Az arca fakó a rémülettől.

— Kis uram! Kis uram!

Ferkó mosolyogva néz rá. Ő is sápadt, de azért tudja: ha valamikor, ugy most illik mosolyognia. Kőrösy ugyan látja, hogy nincs baj, de eszébe jut mindaz, ami lehetett volna és az ágy elé roskad, magához öleli az urfit.

— Édes, drága kisfiam!

Ferkó tisztában van vele, hogy ez tulajdonképpen nem helyes dolog. Kőrösy az ő szolgálattevő kamarása, őmaga pedig, bár még csak kilencesztendős, fejedelmek és királyok unokája, sőt — Badinyi preceptor uram szerint — még bizánci császárok vére is folyik ereiben. De azért jólesik neki a kamarás nagy szeretete, különösen négyszemközt, mikor az ember azt teheti, amit akar.

— Ez kétmázsás volt, ugy-e? — kérdi szakértően.

— Kétmázsás, hogy hullana belőle minden német kalapjára! A gazok tegnap öreg ágyukat vontattak a vár alá!

Megint sietős lépések konganak a folyosón. Ez Badinyi János uram, a preceptor. Szaporán jön, de azért megfontoltan.

— Megijedt, kisuram? — kérdezi már az ajtóból.

— Hát szabad egy Rákóczinak megijednie? — kérdezi vissza nevető szájjal a fiu.

A preceptor is mosolyog, — igen, ő szokta mondani, hogy nem szabad!

— Hol vágott be a golyóbis? — érdeklődik Ferkó.

— A csigalépcsőn, Juliánka őnagysága szobája mellett. Az ablakon repült be, máskép nem tudott volna, mert a ház bombaálló.

— Nagyon megijedt Juliánka néném?

— Nem volt a szobájában, a templomba ment a nagyasszonnyal.

Badinyi jónak látta, hogy az esetből erkölcsi tanulságot faragjon.

— Lássa, kis uram, a jó Isten megjutalmazta Juliankát, mert korán kelő.

Ferkó kissé elpirult, mert ő bizony nem szeret korán kelni. De azért nem óhajtaná a Gondviselést ingerelni, mikor az éppen tüzes bombákkal labdázik. Hirtelen kiugrott ágyából és meztelen talpán megállott a fekete medvebőrön. Kilencéves, de formás és nagyranőtt, az ember tizenkettőnek-tizenháromnak nézné. Nyugodt, széles arcán látnivaló, hogy ez amaz emberséges kisfiu, akiről édesanyja egykor majd azt fogja mondani a halálos ágyán: Soha életemben meg nem szomoritott!

— Majd mi ketten felöltöztetjük Badinyi urammal, — inditványozza a kamarás. (Boldog, ha valami szolgálatot tehet Ferkó körül.)

— Nem is szóltak a lakájoknak, hanem maguk kikeresték a nagy tölgyfaládából az arannyal prémezett császárveres parádéköntöst. Ők tudták, miért éppen ezt. Miközben a csatok, gombok, selyemhevederek rendeltetésén tanácskoztak és vitatkoztak, az urfi elnézően mosolygott az ügyetlenségükön.

— Édesanya miért ment ma olyan korán templomba? — kérdezte, mikor Badinyi éppen óvatosan megszoritotta derekán a nadrágszijat.

— Évfordulója van a kegyelmes asszonynak, ezen a napon kérte feleségül Thököly uram őnagysága.

Ferkó kissé elhuzta a száját. Imre apát ő nem szerette! Tudta, hogy ez nagy bűn, de azért mégsem szerette. Első perctől fogva keserű és forró féltékenység izzott benne édesanyja második ura ellen. Ha ráparancsoltak, hogy imádkozzék Imre apáért, akire, örökös portyázásai és száguldásai közepett, ugyancsak ráfért az imádság, akkor Ferkó csak azért is a meghalt Rákóczi-apáért fohászkodott. Az igaziért!

Zrinyi Ilona egészen a gyermekeinek élt, mig Rákóczi özvegye volt, de abban az órában, mikor másodszor oltár elé lépett, életre-halálra rabja lett Thököly Imrének. A kuruc király, aki egyébként tizennégy évvel fiatalabb is volt a feleségénél, csakugyan arra is született, hogy bálványa legyen a nőknek. Délceg gavallér volt, elmés, vidám, könnyed és lovas csapatában csak oly vakmerő, mint poharazásnál vagy tánc közben. Nagy pompával ruházkodott, szerette a feltünést, ha megjelent valahol, trombiták harsogása, selyemzászlók suhogása, nemesvérü lovak nyeritése kisérte. Hibája csak egy volt ennek a mese-királyfinak: állandó nyugtalanság hajtotta, nem tudott megülni a felesége mellett és ritkán járt a végére annak, amibe belekapott. Kitartó ő csak egyben volt: hiven tartotta a török barátságot, bár ezért nagyon megszólták az országban.

Mikor először mutatkozott Rákócziné özvegyi udvarában, Ferkó azt kérdezte édesanyjától, igaz-e, hogy Imre bácsi öregapja lókupec volt Késmárkon? Ilona asszony ezt rossznéven vette; pedig hát igaz volt. A mostohaapa a kis Ferkó néma engedelemességéből kiérezhetett valami ellenséges indulatot, talán valami félig öntudatlan Rákóczi-gőgöt, mert mindig csipős kötekedés hangján beszélt a fiuval. Nagyságos uramnak vagy Második Ferkó fejedelemnek nevezte.

Mikor Kara Musztafa nagyvezér Bécs ellen indult a csürheseregével, Thököly, mint a pogány

császár hűbérese, a kurucaival maga is táborba szállt. Ferkót magával vitte, pedig édesanyja nem könnyen adta a hétéves kisfiát. Azért vitte persze, hogy a bégek és agák előtt eldicsekedjék a hires Rákóczi-csemetével. A táborban gyalázatos soruk volt, a törökök köröskörül felgázolták már az országot, Thökölyéknek zabkenyéren és mocsárvizen kellett élniök. Ferkó vérhast is kapott és ha nem lett volna mellette a hű Kőrösy, akkor a kis Rákóczi talán Kara Musztafa hadseregének veszteségi lajstromára került volna. A hadműveletekből ő különben csak annyit tapasztalt, hogy egy éjszaka sátáni üvöltéssel keresztülrobogott Thököly táborán a Bécs alól menekülő janicsárság, mire a kurucok is szekérre hányták a sátraikat és eliszkoltak.

A táborban egy titokzatos valaki nemesi birtokot ajánlott Kőrösy uramnak, ha megéteti a Rákóczi-fiut. A kamarás soha sem vallotta meg, hogy ki volt az a valaki, de attól fogva Ferkónak csak azt volt szabad ennie, amit Kőrösy a maga kezével sütött-főzött neki. Keserves dolog volt, mert a jeles kamarásnak nem volt semmi tehetsége a konyhatudományhoz.

Még egy különös emlék véső dött be az urfi ifju elméjébe. A bécsi futás után Thököly, hogy visszanyerje a Fényes Porta bizalmát, a mostohafiát tuszul Konstantinápolyba akarta küldeni. Ilona asszony halálra megrémült és sokat sirt akkoriban. Ferkó nem sirt, de komolyan és szuros szemmel nézte édesanyját, mit fog vajjon határozni. Zrinyi Ilonának azonban nem volt akarata Thököly mellett. Egy nap, anélkül, hogy a fia szemébe nézett volna, azt mondta: Ferkó, te Törökországba fogsz menni! — Igenis! — szólt csendesen a gyerek. A Rákóczi-ház régi szolgái majdhogy fegyvert nem fogtak Thökölyre. Egy Rákóczit zálogba adni egy Thökölyért? Egy csillagot egy fagygyumécsért?

Az indulás napján a fiu már nyeregben ült, mikor a mindig kiszámithatatlan Imre ur azt mondta: Ferkó itthon marad! — azután elvágtatott a kurucaival, mint a pusztai förgeteg és azóta sem jött vissza, mert a váradi basa láncraverten küldte alá Nándorfehérvárra.

És hogy most a német sereg öreg ágyukkal töri Munkács várát, azt is Imre apának lehet felróni. A Rákóczi-háznak mostanában nem volt baja a bécsi királlyal. Hiszen Báthory Zsófia nagymama olyan szent labancasszony volt, hogy meg akart volna égetni minden protestánst, sőt egyszer háborut is viselt a tulajdon fia ellen, a halála óráján pedig Lipót császárt tette meg a Rákóczi-árvák gyámjává. Thököly azonban föltette a szerencséjét a törökre, mikor az már csak a saját hazajáró kisértete volt. Sok száguldozás és égetés közt el is veszitette egymás után a várait, a Thököly-féléket ugy, mint a Rákóczi-féléket, végül a munkácsi hegyre ültette a feleségét, maga pedig elment pogányföldre.

Ha az urával szemben nem is volt akarata Ilona asszonynak, bezzeg volt a bécsi császárral szemben! Bécsujhely óta ő gyülölt mindent, ami német. Egész Európa ámulatára és a királyok nem kis kárörömére, három évig az anyaoroszlán bátorságával védte a várát. A magyarok azt mondták: most már csak Munkács várában él a szabadság!

Ferkó urfi időközben elkészült az öltözködésével. Uraimék aranyos kardot csatoltak az oldalára, gyémántforgós süveget nyomtak a barnafürtös fejére és kis vezéri buzogányt adtak kesztyüs kezébe. Mert ha kilencéves gyerek volt is, azért ő volt ennek az országnak első embere. Hárman megindultak a várudvar felé. Ferkó elől lépkedett szerényen, de délcegen, a két familiáris követte.

— Hogyan áll a lelkem kezében az a buzogány! — sóhajtotta gyönyörködve Kőrösy uram.

Az ámbitus fordulóján hirtelen becsapódott előttük egy ajtó. Nem szobába nyilt, hanem kis fülkébe, honnan a nagy palota kályháját fütötték. Kőrösy kinyitotta az ajtót, tudni akarta, nyár közepén kinek mi dolga a fütőkamrában. A homályban egy riadt párocska lapult. A buzavirágszinü leányzó majd elsülyedt szégyenében, a legény pedig igen ostobán forgatta a dülledt két szemét.

Badinyi, aki mint preceptor felelős volt a növendéke jóerkölcseiért, haragosan becsapta megint az ajtót. Ferkó azonban már felismerte a buzavirágszinü hajadonban édesanyja nemes szolgálóleányát. Fejér Katót, a bögölyszemü ifjoncban pedig Harangozó Miskát, a második kornétást. De azért nem szólt egy szót sem, hanem ünnepélyesen tovább lépkedett.

Mikor kiértek a felső kastély zegzugos udvarára, — a várnak három, lépcsősen egymás fölé emelkedő kastélya volt — a nagyasszony már kijött a templomból. Mellette volt a szép kis Juliánka leánya, talpig rózsaszinben, rózsás pártá-

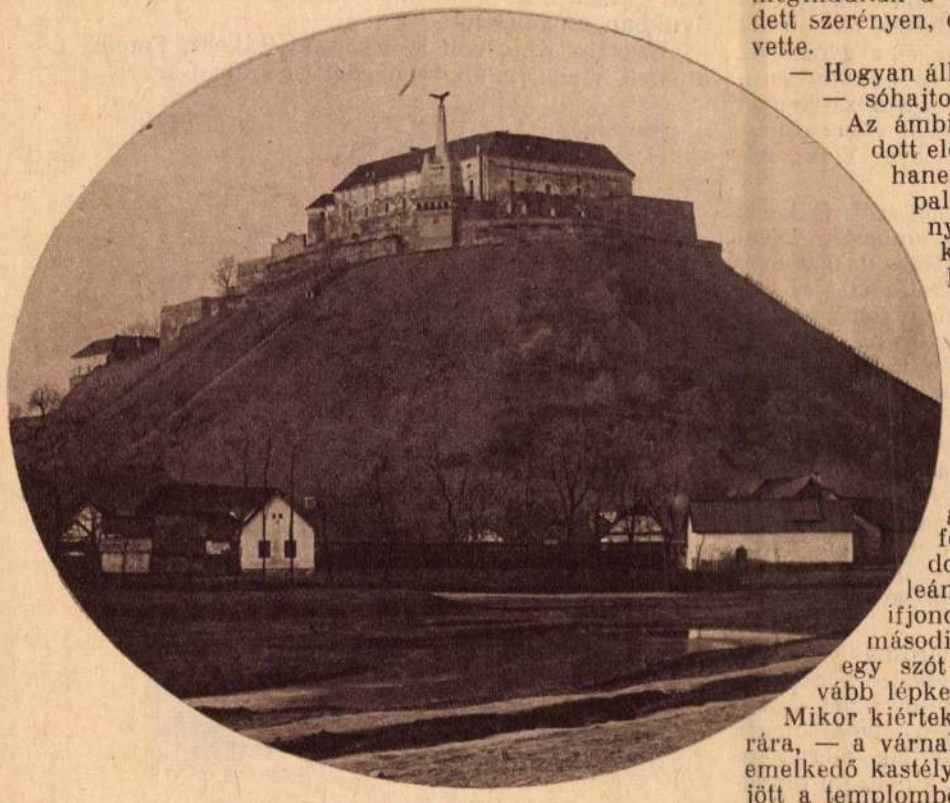

Munkács vára.

val a finom fején. Az udvari frájok éppen tollas ezüst sisakot boritottak Ilona asszony gyönggyel átfüzött vastag kontyára. Mert a nagyasszony katonai diszben volt, páncélinget, vaskesztyüt, kardot viselt. Negyven felé járt, de még mindig őt tartották Magyarország legszebb asszonyának. Hosszu, ruganyos termete vállban feltünően széles, derékban keskeny. Nemes, elragadóan merész metszésü profilja van, a sötét szeme olyan tüzesen szikrázó, aminőt asszonyon még nemigen láttak. Nem ok nélkül nevezték csillagszemünek a költők. Pedig eleget sirt életében, az imádott apja miatt akit Bécsujhelyen lenyakaztak és a második ura miatt, aki oly ritka vendég volt házában.

Minden reggel magára vette a páncélját, hogy a gyerekekkel körüljárja a falakat. Nem kérkedésből tette, hanem okos számitásból, hogy a várőrségben a lelket tartsa és hogy az ellenséggel tudassa rendületlen elszántságát. Három év folyamán két osztrák tábornok, Caraffa és Terzi, otthagyta katonai hirét az alváros békalencsés árkában. Most maga gróf Caprara főgenerális törte a várat. A grófot hihetetlenül felbőszitette a napról-napra ismétlődő kihivás. Valahányszor Zrinyi Ilona megjelent a vár fokán, valóságos golyózáport inditott feléje. Az a tudat, hogy egy szép asszony és kis gyermekei ellen bömbölteti a császár ütegeit, arcába kergette a szégyen pirját és a szégyen dühöngésig szitotta a haragját.

Ebben a pillanatban is szaporábban morogtak odalenn az ágyuk. Egy-egy füstlabda elbúgott a fejük fölött, olykor egy mélyebben járó teke megzökkentette lábuk alatt a falat. Az asszony ajkán ott mosolygott a Zrinyiek, a kereszténység legvitézebb katonáinak harcias büszkesége. A gyermekei görcsösen fogták a kezét és szakadatlanul édesanyjuk szép arcát nézték, mintha annak látásából meritenének bátorságot.

A várbeli hajduk és pattyantyusok a süvegüket lengették és kardjukat suhogtatták asszonyuk felé. Ime, köztük járt a bátorság és a győzelem, egy tündérszép asszony képében! Ez pótolta némileg a szalonnát, ami hiányzott a száraz zabkenyerük mellől. Szilaj kiáltás hullámzott végig a bástyákon, felszökkenve a toronytetőkre: Vivát Rákóczi! Vivát a szabadság!

Ferkó megszokta, hogy ezt a két szót: Rákóczi és Szabadság, együtt kiáltsák az emberek. Nem tudta pontosan, mi az a szabadság, de azt már megértette, hogy az ő fajtája életre-halálra el van annak kötelezve. Félelmetes és nagyszerü valami lehet, mert tűzzel és vérrel él. Bizonyára ugy van, hogy az Uristen az ő atyafiságára bizta, hogy gondozói legyenek a szabadságnak, mint valami szeliditett sárkánynak. A rokon urak, ha összejönnek, mindig erről suttognak vagy szónokolnak. Olykor hirtelen lóra kapnak és kirobognak az országba, akkor világosak az éjszakák égő városok tüzétől. Mindent a szabadságért. Zrinyi nagyapát ezért nyakazták le Bécsujhelyen, Frangepán bácsit és Nádasdy uramat is. És Ferkó tudja, hogy Imre apa, bár őt nem szerette, a szabadság vitéz katonája.

De Bécsben, a fekete mesevárosban, egy komor nagyur ül irtóztató magányban: a császár! Ferkó olyasmit képzel, hogy mindig sötét szobában él és sohasem nevet. Ő nem engedi meg a szabadságot. A magyarok azt mondják: mert roszszul tudja, mert az udvari cselédek nem jól mondják neki az igazságot!

És azok, akik most odalenn, a völgyben a bástyakosaras földhányások mögül igazgatják az öreg ágyukat és csatakigyókat, a bécsi császár szolgái és azért jöttek, hogy halomra döntsék a magyar szabadságot. Hogy miért van igy, azon nemigen törte a fejét. Alkalmasint a jó Isten rendelte, hogy ilyen emberek is legyenek, meg amolyanok is.

Már a végén voltak a mindennapi körutjoknak, mikor velőtrázó asszonyi sikoltozás döfött bele a fülükbe. Mint rendesen, ezuttal is az udvarló leányok csapatja járt a nyomukban. De most valamennyien egy helyen keringtek és körüljárogattak valakit, aki a földön feküdt.

— Mit müveltek ott? — kérdezte a nagyasszony.

Zavaros hangok: Jaj, a szegény! A feje! Nincs feje! Elvitte a golyóbis!

Nagy vértóban rútul megtépett, buzavirágszin szoknya feküdt. Két lába és karja volt, de feje nem. Olyan volt szegény, mint a virág, mit formátlanra taposott az ökör.

— Vigyétek a kápolnába, ott ravatalozzátok fel! — parancsolta a nagyasszony, miközben keresztet vetett magára. És hozzátette: Katonai temetést érdemel!

Odalenn az ostromlók észrevehettek valamit, mert gunyos károgás és diadalmas üvöltés hallatszott föl a hegyre. Ilona asszony a vállán keresztül nézett vissza, majd kevélyen mondta:

— Még egyszer végigmegyünk a falon!

És kezén fogta a két gyermekét ... Megint az a Zrinyi-mosoly játszadozott az ajkán. Nem, az ő fajtája nem hátrál meg a halál előtt!

A szerencsétlen leány most is ott feküdt még a pokróc alatt, melyet hamar ráteritettek. Magas árboc tövében nyult el; a rud tetején a Rákócziak piros hadizászlója csattogott a napfényes égben. Ferkó urfi első pillantásra megismerte a ruhájáról: Fejér Kató volt, aki félórával előbb a fütőlyukban csókolódzott.

Szegény Kató volt az első, aki Rákóczi Ferenc mellett vitézi halált szenvedett a szabadságért.

Zrinyi Ilona, Munkácsvár asszonya.

Pesti Hirlap Vasárnapja 1935. 14. sz.

152—154. Munkács, ev. ref. fatemplom.
1703. jún. 28. a faimaház leégett, majd

1708. egy 10.43 m hosszú, 6.62 m és 2 arasz széles és 2.84 m magas fatemplomot emeltek. (Lehoczky IIIb. p. 479.)

1712. „Dabatur praeterea pro parte reformator quoddam lignis exstructam templum, sed ao. 1712 circa mensem majum per parochium Franciscum Bokros disjici curatum, pro nunc vero horreum templi loco usurpatum, ubi divina sua exercent, ..." (O. L.; C. P. D. A. 1733. jún. 18. No. 1.) Lehoczky szerint 1720. rombolták le.

1738. új fatemplomot építettek szalmafedéllel, melyet

1742. kijavítottak és

1775. megnagyobbítottak, míg

1790—98. kőtemplomot építettek. (Lehoczky IIIb. p. 479—81.)

(Bereg m.)

Domfacép

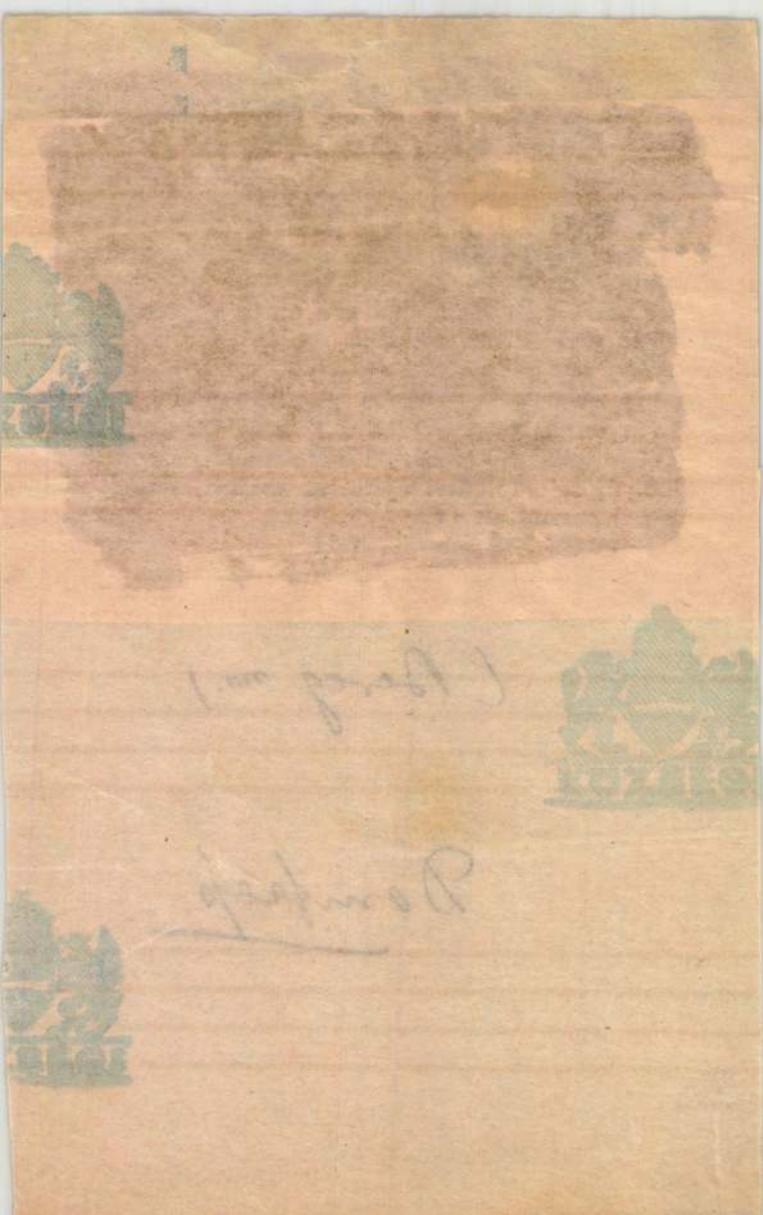

155. Munkács, g. k. fatemplom.

1737. „Ecclesiae structura est lignea antiquata et indiget reparatione ex fundamento, alias intra aliquot annos erit casui proxima. Tectum etiam novis indiget scandulis." (O. L.; C. P. D. M. 1737. szept. 4. No. 1.)

1738. „lignea, ex fundamento reparatione indiget". (O. L.; C. P. D. M. 1738. máj. 14. No. 1.)

1747. „Ecclesia lapidea noviter." (O. L.; C. P. Tab. et Conscr. 1747. No. 8.)

(Berg m.)

Domfaep

iratai szerint, ő 1705. decz. 21-kén érkezett ismét ide s itt időzött január 5-ig, azzal a tervvel foglalkozván, hogy Ecsedet Munkácscsal csatornákkal összeköttetésbe hozza, mi azonban teljesedésbe nem ment . . . Az 1707. év elejét Rákóczi Munkácson tölté, hová még deczember 28-án érkezett Daróczról, s itt időzött január 10-ig, a midőn Tornán át Rozsnyóra ment; azonban febr. 22-kén ismét megjelent és itt időzött márczius 13-ig. E közben meglátogatá a fejedelmet itt Sziniavszky herczegné, lengyelországi főtábornokné (Grande-Generale de Pologne), ki a *munkácsi herczegséggel* határos szkolei jószágáról jött ide. Április 29-kén ismét Munkácsra érkezett Rákóczi, s innen május elején Debreczenbe távozott. Érdekes e tekintetben a fejedelem titkárának, *Beniczky Gáspárnak* naplója, melyben a fejedelem napi eléményeit leirja. Igy irja, hogy Rákóczi 1706. julius 9-kén Putka-Helmeczről, hol éjszakázott s nála gróf Bercsényi Miklós és Barkóczy Ferencz tisztelkedtek, vadászva érkezett Munkács városába. Ebéd után megnézte Pogány Ádám lovászmestere által a fejedelem részére hozott lovakat, 10-kén gazdasági ügyekben értekezett *Krucsay Márton* tisztfőnökkel (praefektus), majd pedig miséről visszatérvén, ebéd után a vár körüli erődítéseket megszemlélte. 12-kén délig vadászott, a minthogy e szenvedély legkedvesebb időtöltései közé tartozott, ebéd után pedig „magánosan dolgozott szobájában fejérházában, hol ittléte alatt rendesen szállva volt.“ — 14-kén megnézte a lovakat, a mint reggel és este a hüvösön gyakoroltattak, majd vadászni ment, onnét visszajövén, délután egy kis déli-álmot aludt; azután a kertbe lemenvén, Bethlehem Farkas latin nyelven irt Magyarország történelmét olvastatta magának, végre titkárai előadását elintézte. 15-én, irja Beniczky: „szokása szerint ő fge idein regvel felkelvén és a lovak exercitiumit az *ablakból szemlélvén*, azután délig titkáraival foglalatoskodott. 16-kán Ungvárra menendő, estefelé indult könnyü szerrel Putka-Helmecz felé, hová egy óra tájban éjfél után érkezett; 18-kán Rákóczi visszamenőben az esős idő miatt elkésvén, *szerednyei kastélyában* (mely ma romokban hever) meghált, honnan másnap 8 óra tájban Munkácsra visszatért. Julius 21-én megfordultak itt a fejedelemnél Bercsényi Miklós, Sennyei István korlátnok, Kajáli Pál tanácsos, Bácsmegyei Ádám tüzértiszt, Ráday Pál, Volniszky Mihály, a lengyel társaság küldötte, ki Ottlik György udvarmester által vacsorára hivatott“ stb. . . . Aug. 6-kán távozott el a fejedelem seregével Abaujmegye felé; nov. 18-kán azonban Sárospatakról ismét este indult s mint a nevezett titkárja irja: „Miután a szokásos viradat előtti készülő megfujása után felkelt s misét hallgatott, karabélyos seregével és a franczia Bonafoux nevü ezredessel Király-Helmeczre, onnan 19-kén a Tisza áradása miatt későn N.-Dobronyba tért, hol az asztal és az azután szokása szerint elmondott könyörgése után, csakhamar lenyugodott. 20-kán tovább Munkács felé indult, hol a vár mellett *Bay László* várkapitány több tiszttel elébe jött, a hajduk pedig tisztelegtek, 3 órakor ebédhez ült a városban“ stb.

1708. decz. 21-én Sárospatakról elindulván 22-kén N.-Dobronyba ért, onnan pedig 23-kán délután 3 órakor Munkácsra érkezett fejedelmi udvarával, gránátos lovasaival, kornétásan. 1709. uj év napja reggelén a Munkácson állomásozó sereg zenészei a fejedelem lakháza udvarán megjelenvén, őt harsány zenével üdvözölték, később pedig az udvari kapitány a főtisztekkel fölmenvén, az egész udvar nevében tisztelkedett, mire a titkár jegyzetei szerint: „a felség is szépen és kegyelmesen felelvén és mindnyájokhoz kegyesen magát mutatván, a kapitánynyal sokáig egyedül értekezett.“

Ittléte alatt Rákóczi télen át is nézte lovai gyakoroltatását; a naponként hozzáérkezett futárok jelentéseit elintézte, a mindenfelül hozzá özönlött nagyokkal és követekkel értekezett; majd vadászni vagy a vár körüli műveletek megszemlélésére kiment séta kedvéért is s az uri vendégeket mindannyiszor asztalihoz hivatta. Gazdasági ügyeit rendesen vezeté s gondja volt, hogy magán tisztei, Vay Ádám udvari kapitány, Krucsay Márton főnök, Bulyovszky Dániel és titkára Beniczky Gáspár (kinek azadatokat köszönhetjük) az ügy kezelésébe befolyanak . . . Január 28-án, mint a titkár irja: „a sok dolgoktól egy kis pihenést vevén magának ő fge, a commandirozott

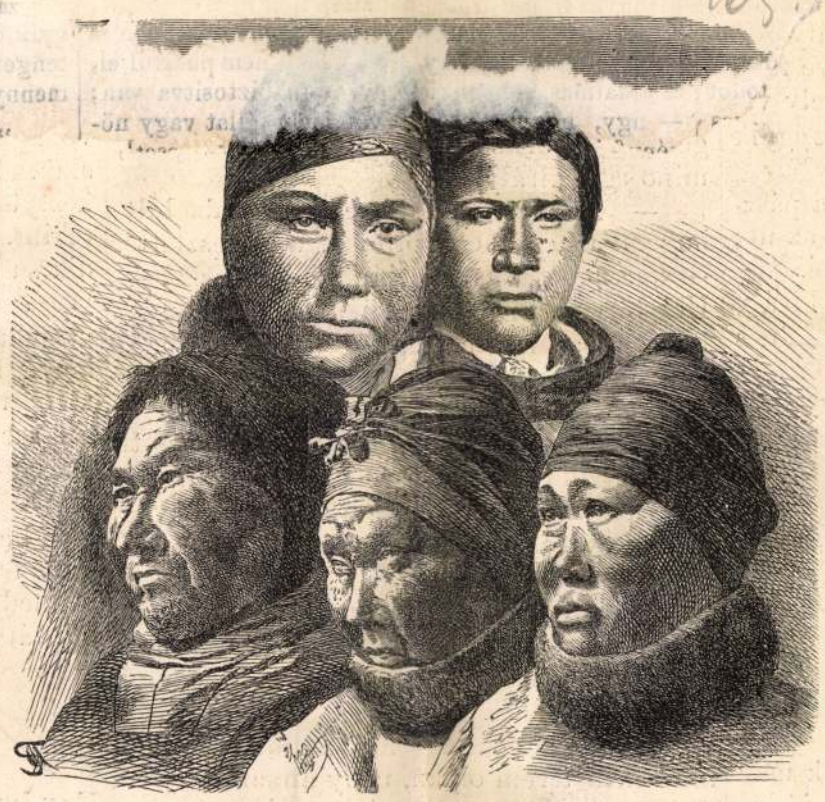

Az északi sarkvidékről: Szamojedok.

udvari népével és karabélyosokkal, valamint gránátérosokkal beregujfalvi erdőkbe ment vadászni és északára a faluba bevonult“ . . . Febr. 6-kán a közeli szent-miklósi kastélyába ment a látogatására érkező Sziniavszky herczegnő fogadására, estefelé pedig onnan szövétnekek mellett az érkező hölgy elé kirándult. Erről azután igy ir Beniczky: „A mint is sok lengyelek előre jövén, midőn maga a fejedelmi asszony közelgett volna, a hintóból ő fge kiszállott és annak szánjához menvén, szerencsés elérkezését apprecálta; annakutána pedig szánba együtt beülvén, szent-miklósi

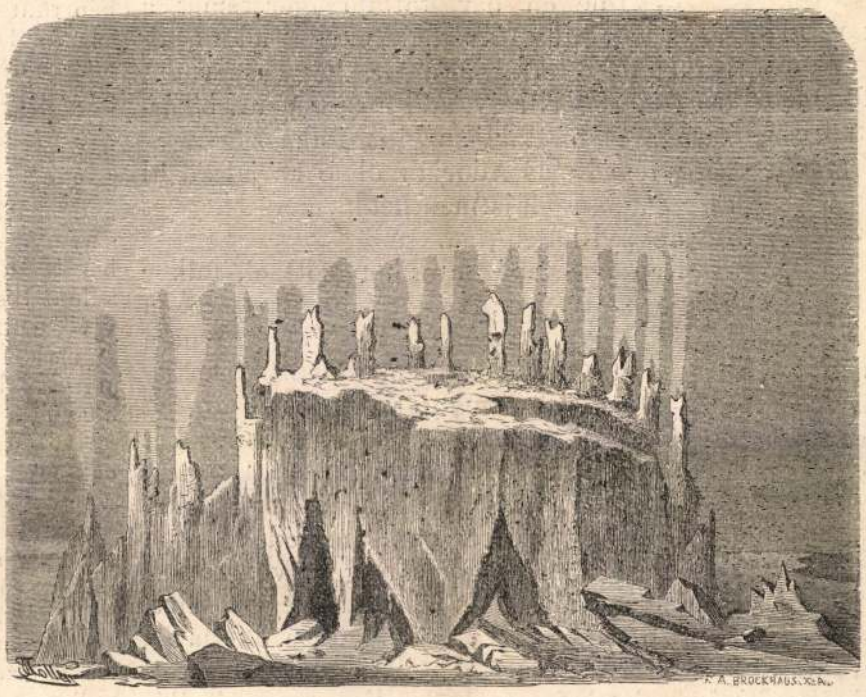

Az északi sarkvidékről: Uszó jéghegy.

kastélyában sok lengyel urakkal és Maron nevü franczia tiszttel bevitte és fejedelmi módon accomodáltatta, *ugy hogy a közlengyelek is javában a hegyaljai bornak iván és megrészegedvén, magok között is vagdalkoztak.* E napon Bercsényi is érkezett ide. 7-kén tiz órakor felkelvén a fejedelmi nő, Bercsényi Miklóssal és a franczia tábornokkal Rákóczit látogatta meg; ebéd alkalmával az asztalnál a fejedelemnő jobb felén ült Rákóczi, másfelől a franczia tábornok, emellett Raczienszky csehországi kapitány, Perényi Farkas, Zichy Pál, Bercsényi urfi, másfelől: Bercsényi Miklós, Maron franczia, Agnik lengyel, feleségestől. Délután a Bercsényi M. által hajtatott szánkán Munkácsra mentek, hol a két rendben állott kapcsosok közt kisérte fel szállására. Febr. 10-kén ebéd után a palotában tánczoltak jókedvökben egész estig, a midőn a csupa sültekből álló uzsonnához leülvén, a vendégek eloszlottak. E napon Barcsay Mihály, a török császár fővezér követjével Sultan Achmettel érkezett ide az udvarhoz. 12-kén a farsang végén Rákóczi a lengyeleknek fejedelmi vendégséget készittetett, tánczolván azok késő éjfélig. Márczius 4-kén Sziniavszkyné visszautazásra készülvén, Rákóczi minden belső szolgáit tizesaranyokkal, a hölgyeket pedig egy-egy öltözékre való aranyos szövettel megajándékozta“ stb.

Hosszura nyulna czikkem, ha a fejedelem munkácsi éleményeiről még több adatot közölnék; annálinkább felhagyok tehát ezzel, mert nem kétlem, t. olvasóm már az eddigiekből is meggyőződött arról, hogy a munkácsi kisterjedelmü lak abban az időben sok fényes jelenet és eseménynek szinhelye volt. Sok és diszes vendéget fogadott szük falai közt, kik most, az elkényeztetés és fényüzés korában, aligha elégednének meg többé azon korlátolt elhelyezéssel, melyben akkor részesültek.

E fejedelmi lak azonban akkor nemcsak a rajzban látható kastélyból állott, hanem miként egy azonkoru fölmaradt térrajzból kitünik, azt következő melléképületek környezék. A régi helyén most is még álló kaputól jobbra és balra magas kőfal kerité az udvarnak az utcza felőli részét; a keleti oldalon a keritésen belül délfelé állott az egyablaku hajdulak és egy fogda; mellette pedig egy másik kis épület, mely 2 szobából, ebédlőből és pinczéből állott; ezeknek ma már semmi nyomuk, mert helyökön később boltok keletkeztek; a déli soron ott, hol most az uj „bazár“ áll, Rákóczi korában egy konyha állott paticsfallal, mellette egy ház, melynek kőből épült földszintjén magtárak, fából épült emeletén pedig 4 szoba és egy ebédlő volt; azontul a mostani mérnöki és erdőmesteri lakosztályban volt 3 magtár és egy konyha, előtte pedig fedett kerekes kut; feljebb a délnyugoti sarkon kocsiszin s a nyugoti soron végig istálló-épület 9 ablakkal és 2 ajtóval ellátva, elől faoszlopokon nyugvó folyosóval, mely csupán az idén rontatott el, mig az istállók egy része már azelőtt lakszobákká alakittatott át. Végre az udvar északi oldalát deszkakerités környezé, melyen túl a *házi kert* terült el, melyben a fejedelem oly gyakran idő zött. Az emlitettem térrajzon e kert is hiven elő van tüntetve. A főkaputól észak felé nyult ez a mostani csillag-vendéglő külső szögleteig, melynek helyén akkor egy folyosóval ellátott kis földszinti 3 ablakos korcsma udvar nélkül, mellette pedig nehány lépéssel kijebb egy 7 boltból és 1 mészárszékből álló épület volt, mely még most is árucsarnokul szolgál. A kert e szegletében a korcsma megett, egy két ablakkal és nagy kéménynyel ellátott kis kertész-lak feküdt ferdén, körülbelül ott, hol most a vendéglői állás emelkedik, a kert pedig gyümölcsfákkal szegélyzett táblákra volt elosztva. A szélső járdán három helyen sürün ültetett fákkal szegélyzett köralaku lugosok állottak, melyek hüvös árnyékában padok szolgáltak nyughelyül. A kert közepén nyilt hengeres kut, a nyugoti végén gyümölcsaszaló házikó s a déli oldalon egy kup alaku szalmával fedett jégverem állott. A mostani kastélykert a hajdaninak alig egynegyedét képezi.

Ha valaki e csinos kis kertben andalog, kinek ne jutna eszébe a hajdani eltünt kor? . . . Hová lett az egykori fény, hová az egykori zaj! . . .

Lehoczky Tivadar.

nála nélkül lehessen megtenni az ilyen számadást! A kire ő egyszer hálóját vetette, isten csodáján kivül nincs olyan hatalom, mely körmei közül kimenthesse.

A ravasz rabló a királyzugói jelenet után jól tudta a király legkisebb lépését. Ő maga nem ment csapatával, azt csak *nyomot taposni* küldte el előre. Ő maga tizenkét java emberével szépen hátul maradt s mindenütt követte a két menekülőt, mig az az első csoport törte az utat — a kijárástalan zsákutcza, a szoroskői veszedelem felé.

Mikor a nyom elvezette a királyt az erdő széleig, egyszerre a Bódva völgye felől sürü füstfelleget lát fölkavarogni, mely végig nyulik az egész völgy széltiben, az egyik sziklahegyláncz tövétől a másikig.

— Uram király, — szólalt meg a pásztorfiu — a sikság felé el van zárva az ut; — az a füst amott a tatár tábortüzeké.

— Semmi, fiam, — válaszolt a király nyugodtan, — visszafordulunk az erdőbe s keresünk belőle más kimenő utat.

Alig ejté ki e szavakat, mikor egy dörgedelmes vad kaczagás riadt föl közel a háta mögött s a bokrok sürüjéből egyszerre kibontakozott tizenkét óriási vasember, előreszögzett kopjával nyomulva előre, mig előttök egy mindnyájoknál szörnyübb, nagyobb, kiterjesztett karokkal közeledett a király felé, Vas Adorján maga.

— Az egyetlen ut, mely számodra fennmaradt, az én karjaimba vezet, kegyelmes királyom, — kaczagott a vad rabló. — Jöjj hát ide, drága fejedelmem, rég vágylak már keblemre ölelni; s hogy te is hasonló jó indulattal vagy hozzám, azt nem egy jó vitézed hozta hozzám hirül, kiket hozzám küldtél, hogy vendégedül vigyenek, de kiket a helyett én marasztaltam meg vendégekül, imitt-amott, a hol találkoztunk.

A király megfordult s nyugodtan végig hallgatá a gunyolódást. Akkor hátrasimitva homlokán szabadon hullámzó szőke fürteit, szép nemes termete fölegyenesedett büszkén, méltóságteljesen. A vad rabló döbbenve állott meg a rá szegezett királyi tekintet előtt, s mintha büvölet szállta volna meg, ugy maradt ott kiterjesztett karokkal, komor, villámló szemeit lesütve.

Az előrenyomuló többi rablók meglepetve tekintettek hol egymásra, hol urokra, hol a királyra, ki most csendesen fölemelé karját s rá mutatva az igézet alatt reszkető főnökre, nyugodt, de határozott hangon mondá:

— E gonosztevőt azonnal fegyverezzétek le. Én parancsolom, a magyar király!

A rablók habozva közeledtek főnökükhöz, ki még akkor is ott állt roskadozva a király tekintete alatt. De midőn meglátta, hogy emberei, kiken emberfeletti hatalmat gyakorolt ez ideig, reája emelik kezöket, — körültekintett, összeszoritá ökleit és fölkiáltott:

— Vissza nyomorult kutyák!

Azok csakugyan a gyáva ebek meghunyászkodásával sompolyogtak vissza nehány lépésnyire. Vas Adorján pedig lassan leoldá derekáról tenyérnyi szélességü kardját s csendes alázattal oda tevé a király lábaihoz.

— Uram király, szolgád várja parancsodat.

— Szolgálatoddal elkéstél, — felelt a király szigorun, — meg fogsz jelenni itélőszékem előtt, hogy gonosz tetteidért elvedd megérdemlett büntetésedet, melyet bizonyára ki nem kerülsz. De módodban áll, enyhitened a büntetésen. Azon az uton, a mely ahhoz vezet, vezéreljen isten.

A király ezzel hátat forditott az erdőnek s megindult egyenest a völgy felé. Vas Adorján mogorván tekintett utána a távozónak, minden egyes lépése után feljebb-feljebb egyenesedett görnyedt helyzetéből, s mikor a királyt már a völgy közepe táján látta, hirtelen fölragadta kardját, s megforgatván azt a feje fölött, fölkiáltott:

— És most fiuk, szóljanak a kürtök, a királyi vadászat befejezéséhez áll közel.

Egyszerre megszdalt az erdő és völgy körüskörül száz meg száz kürtnek üvöltő riadásától. Az erdő minden bokra megnépesült az emberektől s a völgyet a füstvonal felől nehány perez alatt elboritá a — tatár. A merre a szem ellátott, jobbra és balra minden nyüzsgött a fegyveres embertömegtől, mely együvé hömpölyög, hogy tengerével elboritson egy olyan kis szigetet, minő egy király.

— Az egér azt hitte, megszabadult, hogy a macska egy pillanatra eleresztette, — kaczagott Vas Adorján diadalittasan. — Hej büszke király! látni akartam homlokodat magasra emelve, hogy bukásod annál nagyobb legyen, mikor előttem a porban fetrengesz. Előre daliák!

A rabló sereg, mint a zivatar robogott le a hegyoldalakból, egyenesen a király és a kis pásztorfiu után, mig a sikság felől vad vijjogás között rohant előre a kutyafejü tatár. Ezeren kettő ellen.

A király és a pásztorfiu előtt most már semerre nem nyilt menekvés, félkörben mögöttök a tengernyi ellenség, előttök egy köhegy, meredek és oly sima, hogy egy árva cserje azon megállani nem tudott. Ember, állat nem terem olyan, mely annak tetejére följusson. És az ellenséges ember-áradat egyenest e hegy lábának szoritá a menekülőket.

A gyürü köröttük mindig szükebbre és szükebbre szorult s a tatár nyilak már ott hullottak lábaik elé, mikor Vas Adorján egy lóra fölkapva, a tatár vezér elé vágtatott s nehány szót váltott vele.

Az üldöző sereg egy pillanat alatt megállt, tágas félgyürüt képezve a menekülök körül.

Ekkor Vas Adorján a tatár vezérrel előre ugratott, alig husz lépésre jutva a királyhoz, s igy szólt:

— Ime, én beváltottam igéretemet, a magyar királyt élve hatalmadba adom, hihedd! Most te rajtad a sor, hogy szavadat beváltsd. — Király, add meg magad, belátod, — folytatá megint fölkaczagva — hogy téged Vas Adorján ölelő karjai közül csak isten csodája menthet ki, mely a hegyet itt megnyitná előtted.

Kaczagása még alig hangzott el, mikor valami mély, tompa moraj hangzott föl a föld alól, mintha mennydörgés háborogna a hegy alatt; a föld hirtelen időközökben tizszer-tizenötször végig vonaglott, mintha élne, fölboritva, halomra döntve embereket s világgá riasztva visszatarthatlanul a megvadult lovakat; aztán mintha száz tüzokádó törne ki egyszerre, az a meredek, sima mészhegyláncz végig az egész vonalon el kezdett ingadozni és reszketni, egész szirthegyeket omlasztva le szakadozó oldalából s egyszerre irtóztató, itéletnapi vad csattanás hallatszott, melytől széles messze hullámot vetett a föld, mintha villámtól megcsapott tenger árja volna; egész sziklazápor omlott le a hegyből rémitő robajjal torlódva halmokba. Még egy, az előbbinél is rémitőbb csattanás, mintha ezer villám egyszerre csapna le, és az a reszkető ingadozó sziklafal, a hegy tetejétől le egész lábáig végig vonaglik és megreped.

A hegy megnyilt; a szük hasadékból rohanó sebes patak tör elő, elöntve árjaival a földet, mely mintha árapálya volna, piheg a szörnyü vajudás után, s nehéz lélekzetet véve hullámzik föl s alá, mintha valami eltemetett és fölszabadulni vágyó óriás szörnyeteg emelgetné hátával onnan alólról.

És a földön rakásra hullott emberek és lovak ezrei hevernek szerteszéjjel, egymás tetejében, összevissza, minden idegökben megbénulva, halálra bódulva, életlenül a sok halvány hulla, s nincs egyiken sem a legparányibb seb, mintha a levegő nyomta volna agyon.

Tehát mégis tesz az isten csodát!

A szomoru, elcsendesült harczteren, hol isten egy lehellete küzdött csak nehány pillanatig emberek seregeivel, hosszu-hosszu szünet után csendesen fölemelkedik s kinos vonaglások után félkézre támaszkodik egy alak. Maga elé néz, majd végig simitja vaskeztyüs kezével hideg homlokát és körül tekint. Nem hisz szemének, azt hiszi álmodik s ujra visszahanyatlik fekvő helyzetébe. De aztán egyszerre összeborzong, hogy megzörren rajta a vaspánczél minden pikkelye, hirtelen talpra ugrik s az elébe ásitó mély repedés felé emelve öklét, őrült, üveges szemmel bámul reá. Aztán kinosan fölkaczagva fölkiált:

— Egy országot nyeltél el, átkozott sziklasir! egy országot nyeltél elölem el. Tátongj csak felém, pokol kapuja te, fü ne nőjjön benned, madár elkerüljön, az itéletnap is igy tátva találjon.

(Folyt. követk.)

Törs Kálmán.

Egy hajdani fejedelmi lak Munkácson.

A „Vasárnapi Ujság“ 1863-ik évi 140. lapján közöltem rajzban és rövid leirásban a gróf Schönborn-család munkácsi emeletes kastélyát, mely 1740. év táján alakittatott át azon fejedelmi lakból, mely alapjául szolgált. Nemrég kezembe került egy a mult század elejéről való tervrajz, mely magát a hajdani hires fejedelmi lakot akkép tünteti elő, mikép az a XVIII. század elején találtatott s kétségtelenül már elébb a Munkácson oly gyakran megfordult fejedelmek tartózkodási helyeül szolgált; különösen *II. Rákóczi Ferencz* gyakran időzött itt, az ugynevezett „*fejérház*“-ban, mely e néven már a XVI. századbeli Urbáriumokban (urad. birtokok összeirásaiban) emlittetik.

E hajdani földszinti lak, melyet a mellékelt kép tüntet föl, 82 láb hosszu és 60′ széles volt; azonfelül délkeletről 10′ széles nyilt folyosó körité, melyre délfelől egy pavillonszerü facsarnok szolgált bejárásul 8 lépcsővel, melyet külön zsindelernyő fedett. Magába az erős kőfalakból emelt s keresztboltozattal ellátott lakba egy 32′ hosszu és 20′ széles pitvaron át lehetett bejönni, honnan nyugat felül egy iroda, egy kis kamra, egy konyha, a nyugatészaki sarkon egy tágas szoba volt, melyből az északi soron három más szoba nyilt, mig a keletdéli sarkon az épület negyedrészét igénybevevő, u. n. „*palota*“ terjeszkedett, mely 38′ széles és majdnem oly hosszu volt. Lent erős boltozat alatt földbe nyomva pinczék és sötétes kamara és konyha-helyiségek, valamint cselédlakok valának, melyek érintetlen állapotban ma is megvannak még.

Az 5′ magas és 4′ széles ablakok kiálló kőkeretekkel és szemöldökkel voltak diszitve, melynek nyomai ma is meglátszanak még az átidomitott kastély északi sarkán. A négyszegü épületet kettős fedél takará, melynek kelet-nyugoti közepén végig hatalmas facsatorna feküdt, melyből az esővíz lezuhant; a fedelen pedig jóval túl emelkedett a három tölcsérszerü kémény, melynek kiszélesedett koronáju tetejét 4—4 kőgolyó diszité. E kéményekből is meglátszik még vagy kettő emlékül. A kelet-délfelőli folyosót czifra karcsu faoszlopok és lent rostélyszerü rácsozat környezé.

E szerény és kisterjedelmü lakba, mely tágas s melléképületektől környezett udvar közepén terjedelmes kert mellett állott, Rákóczi Ferencz, miután az 1703. junius 28-ki utczai harcz után (mely alkalommal a kastély és a város is elhamvasztatott) elmenekült, későbben gyakran tért vissza s itt sokszor hosszabb ideig tartózkodott. S épen azért nem lesz érdektelen az akkori fejedelmi háztartásba és környezetébe bepillantani s nehány jellemzőbb adatot elősorolni. Igy, emlék-

Vas. Ujs. 1873. 463. l.

*

36. SZ. 1905. (52. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, SZEPTEMBER 3.

Szerkesztőségi iroda: IV. Kaplony-utcza 9.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A *«Világkrónikával»* negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

A NEMZETKÖZI BÖRTÖNÜGYI KONGRESSZUS.

Tanácskozásra gyűltek össze Budapesten a börtönügy mindenféle nemzetekből való tudós szakemberei. Ezúttal a hetedik évi kongresszusukat tartják, s a tárgy, melylyel foglalkoznak, annyira fontos, a külföldről idesereglett tudósok közt oly kitünőségei vannak a tudománynak, hogy jelentős mívelődési eseménynek kell tekinteni gyülekezetüket. A mai társadalom egyik legégetőbb kérdése a börtönügy s mindaz, a mi vele kapcsolatban áll s a róla folyó tanácskozások, ha első sorban a szakemberek figyelmére számítanak is, megérdemlik minden mívelt ember érdeklődését.

Az újabb kor büntető igazságszolgáltatása legalább eszmeileg nem a bűn megtorlására, hanem az emberi társadalom védelmére és a bűnös megjavítására törekszik. Ehez képest igyekszik rendezni a büntetés végrehajtásának legáltalánosabb eszközét, a börtönt, vagy jogász nyelven szólva: a letartóztatási intézetet.

Az, a kit az itélet megfoszt, szabadságától, nincs kiközösítve az állami oltalomból. Sőt mondhatjuk, fokozott éberség irányul feléje. Az államhatalom a felvilágosultság eszközeivel igyekszik erkölcsi kórosságát gyógyítani, s gyakorlatilag is oly irányba terelni, hogy megszabadulván a rabságból, kenyérkereseti eszközök birtokában legyen.

Az elitélt fegyencz, akár javító-intézetbe internált fiatalkori bűnös, akár megrögzött gonosztevő, kell, hogy dolgozzék és ipari mesterséget tanuljon.

Ez a vezérlő gondolata az újabb kor börtönügyének, melynek mívelői között ott találjuk a kor legkiválóbb elméit. Maga a börtön megszabadult minden borzalmas mellékízétől, s ha berendezésének akár építészeti, akár egészségügyi részét tekintjük, nem egyéb, mint óriási

Erdélyi fényképe.

A MUNKÁCSI VÁR.

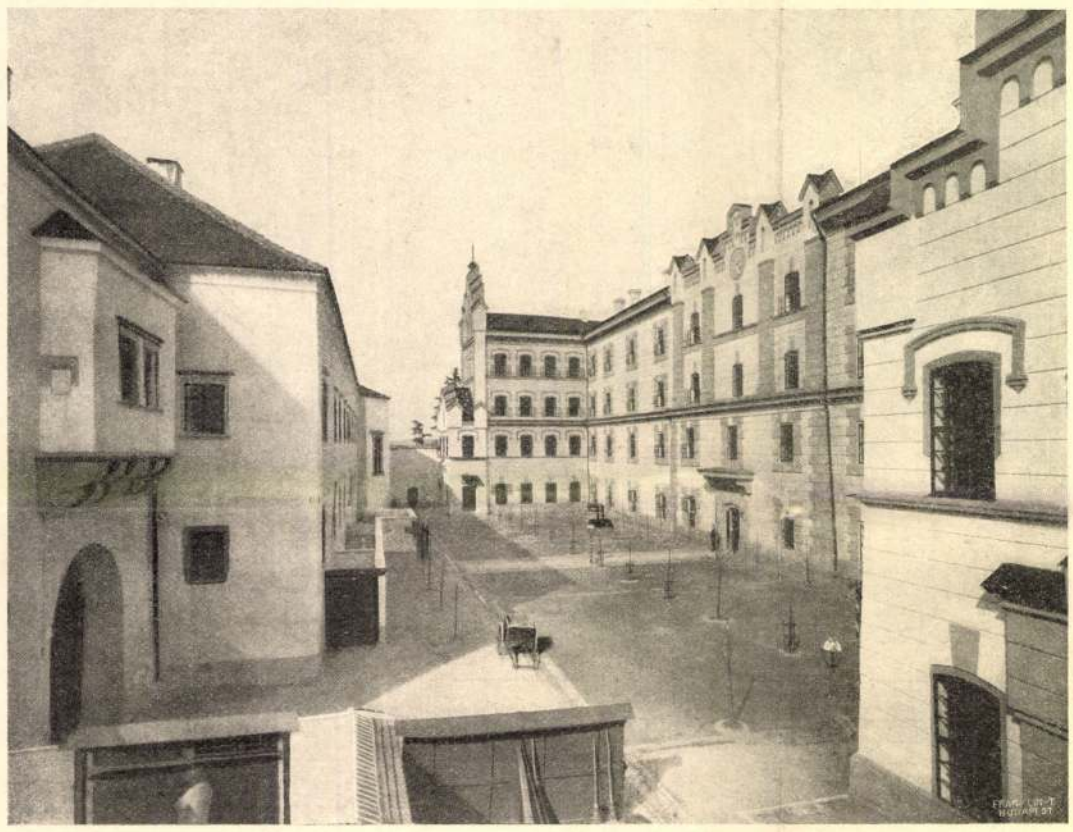

A SZAMOSUJVÁRI FEGYHÁZ FŐÉPÜLETE.

kórház, a melyben közveszélyes erkölcsi betegeket kezelnek.

Ez a modern börtönügynek elméleti része. Emberileg és társadalmilag sokkal fontosabb, hogy a tapasztalás mit jelent az eredmény tekintetében?

Erre a kérdésre nem sok vigasztalót hallunk a hivatásos szakférfiaktól. A bünügyi szociologia egyik legalaposabb mivelője, az angol *Ellis Havelock*, lemondó hangon jelenti ki «*Bűnös és bűn*» című munkájában, hogy a fegyházakból jóformán csak azok térnek vissza megjavulva, kik erkölcsileg épek voltak, mikor oda kerültek.

Hogyan, ép erkölcs a fegyházban? — kérdezi csodálkozva az avatatlan. A tapasztalt bünügyi szakember így válaszol a kérdésre:

— Az emberi élet viharos alakulatai gyakran sodornak nemes, fenkölt lelkü embereket olyan cselekedetekbe, a melyeket a törvény büntetőjogilag üldözendőknek rendel. A tudomány ezeket az embereket a szenvedély bünöseinek nevezi. Ez alatt az elnevezés alatt azokat kell értenünk, kiket heves, lobbanékony véralkatuk képtelenné tesz a hüvös mérlegelésre, cselekedeteik megfontolására. Ha ezeknek lelkéből valami brutális méltatlanság vagy igaztalanság szenvedélyt csihol ki, azonnal kész a büntetőtörvénybe ütköző cselekedet.

Dosztojevszki, ki a világirodalom össszes irói közül legközelebb tudott férkőzni a bünös ember lelkéhez, a «Halottasház emlékiratai»-ban egész sereg elitéltet állit elénk, kik erkölcsileg kifogástalanok, kik nyugodt, harmonikus lélekkel élnek meglánczolva, megbélyegezve a *katorga* rettenetes légkörében.

Fájdalom, ez a kisebb, az elenyészőleg csekélyebb része az elitélt bűnösök nagy tömegének.

Minderről sok szó esett, sok értékes vita folyt az előző hat börtönügyi kongresszuson, mely állandóan négy szakosztályban tanácskozik. A szakosztályok beosztása a következő:

I. Büntetőjogi törvényhozás.
II. Börtönügyi intézmények.
III. A bünt megelőző intézmények.
IV. A fiatalkoru büntettesekre vonatkozó intézmények.

Látható ebből a beosztásból, hogy nem csupán a börtönügy az, mely a nemzetközi börtönügyi kongresszus tagjait foglalkoztatja. Érdekesnek találjuk felemliteni, hogy az eddigi hat kongresszust a következő városokban tartották: London, Stockholm, Róma, Szentpétervár, Páris, Brüsszel. A hetedik az idei, s szeptember 3-ától 10-ikéig tart Budapesten.

A kongresszus tisztikarát a következőképp szervezték: *József* főherczeg mint védnök, az igazságügyminiszter mint tiszteletbeli elnök, egy elnök, ki rendszerint azonos a nemzetközi börtönügyi bizottság elnökével (most *Rickl* Gyula miniszteri tanácsos), a hivatalos kiküldöttekből választandó 8—10 alelnök, egy főtitkár, kinek tisztét rendszerint a nemzetközi börtönügyi bizottság főtitkára, *Guillaume* dr. a svájczi statisztikai hivatal igazgatója tölti be, három helyettes főtitkár és három titkár.

BALATON.

I.

Égszinkék a Balaton ruhája,
Fodrot varr a fuvalom reája;
Kéklő fodrok fehér habos selymén
Játszi szellő tovasiklik enyhén.

Lágy hullámok titkos susogással
Kergetőznek nagyvigan egymással,
Egyik a mást gyorsan utolérve
Locscsan a part fényes fövenyére.

Ring a kék tó szeliden, merengve,
Mosolygó ég kaczérkodik benne,
Hanyatt fekszik a verőfény rajta, —
Zsongó hullám boldogan ringatja.

Túlsó parton hegyek koszorúja,
Árnyukkal a kék tóra borúlva;
Méla csöndben, mozdulatlan állnak,
Mintha a tó őrei volnának.

— Ünneplő csend, ragyogó igézet,
Csupa derű, akármerre nézzek;
Halk gyönyör száll szívre, földre, égre:
Mosolyog a Balaton tündére ...

II.

Szép Balaton, mennybolt mása, —
Lelkedre ül a varázsa;
A mily hosszú, a mily széles,
Oly gyönyörű, oly szeszélyes.

Ha szeliden rád mosolyog:
Szende kis lány, — azt gondolod;
Kékszemű lány, kedves, bájos,
Oly szemérmes, oly leányos ...

De ha megjön pajkos kedve,
Hullámzóan ring a keble:
Olyan, mint a kaczér asszony,
Szinte hí, hogy elringasson ...

— Kötve higyj a kaczér nőnek,
Csalfa kedve bajra nőhet;
Láttam én már szépet rosznak,
Balatont is — viharosnak.

III.

Kék az égbolt, kék a Balaton,
Fényes tükrén méla nyugalom;
Im, egyszerre félő sejtelem,
Borzongatja keblét hirtelen.

Hűs szél támad Badacsony felü',
Mosolygó fény futva menekül,
Bús hullámok összetorlanak
A fonyódi erdős domb alatt.

Mint tajték a hajszolt paripán,
Fehér hab kél a hűs szél nyomán;
Száguldón ez szilaj dalba fog
S korbácsolja bőszen a habot.

Mozdul a tó vésztől terhesen,
Méla csendből bús moraj leszen,
Bús morajból harsogó harag
A fonyódi erdős domb alatt ...

Süvölt a szél Badacsony felül,
Lenyugvó nap futva menekül;
Torlanak a felhők nyugaton, —
Viharzik már, — zúg a Balaton!

(Fonyód.) *Sajó Sándor*

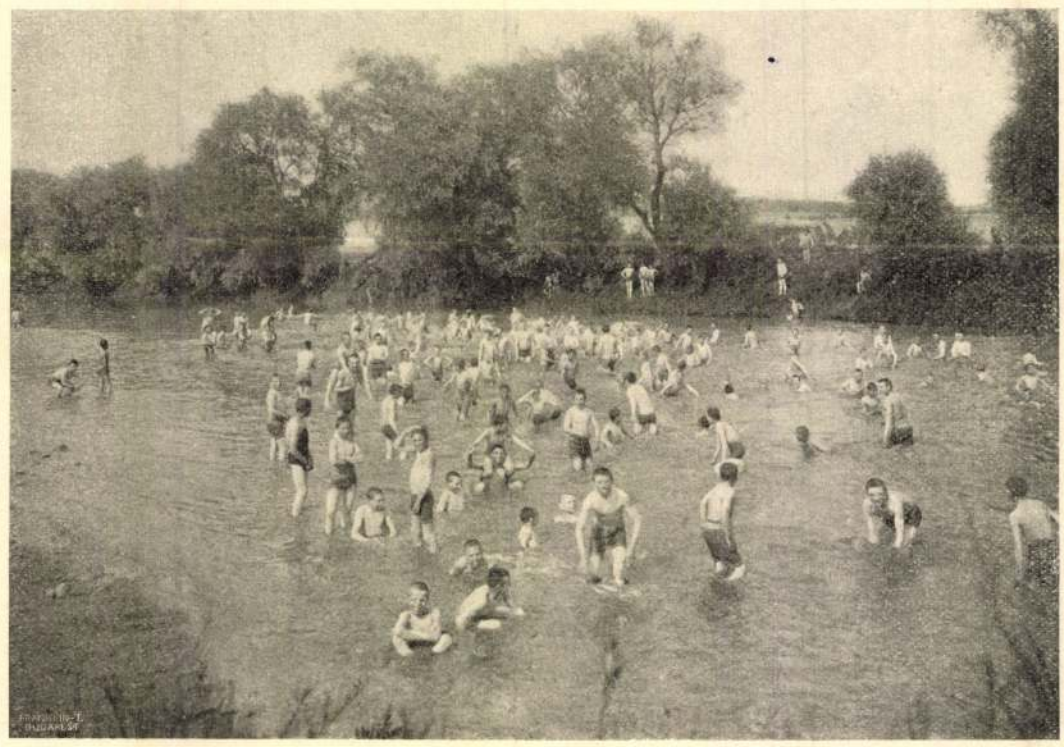

A KASSAI JAVITÓ-INTÉZET NÖVENDÉKEINEK FÜRDÉSE.

Vas. Ujs. 1856.

A tiszteletes ur sem vette tréfára a dolgot, hanem elkapta a láncz végét s a somfa suhogóval ollyat húzott kettöt-hármat a kisértet ur nyaka közé, hogy az esze nélkül fordult vissza és futott be a másik szobába, a honnan elöjött.

Bertalan egy ugrással utolérte; megragadta a nyakát vas marokkal s egy hatalmas rántással ugy vágta a földhöz, hogy ö kisértetessége négykézláb terült a pallón; akkor leszoritá térdével a földre, megrázta mellénél fogva hatalmasan s azt kérdé töle : „no most beszélj, ki vagy?“

(Folytatása következik.)

A munkácsi vár s zárda képei *).

A táj, honnan e kép-tárgyak valók, bármelly pontról nézzük is azt, a meglepésig elragadó. Bereg szirtes hegyei, zordon havasaitól délfelé mind inkább szelídebb képet alkotnak; mig Munkács ronájáig futva, félkör alakban pihennek meg, s e fél körben áll elöttünk a táj meglepö kellemeivel. A csinos várostól éjszakra fekvö Csernek-hegy lombos oldalán nyugszik magas falaival, a Latorcza sima felületén visszatükröződö Basilicanus-szerzetesek zárdája; ettöl jobbra a Latorcza völgyében gr. Schönborn uradalmából több épület, mint a Rákóczytól fennmaradt magas épitmények tiszti lakaikkal, a híres timsó gyár fehérlö ködombjával stb. változatos tarkaságban tünnek elö; a zárdától balrafutó hegylánczolatok szép zöldszinü szölösoraik által a távol bérczek halvány kék szineitöl öszhangzóan válnak ki; ezekután a várostól nyugotra terülö sikság közepéböl önállóan magasra emelkedett szirt-tetön, mint valami tündérvár pompázik a táj szépségének koronája; óriási falaival a munkácsi vár.

A vár hihetöleg a magyaroknak bejövetelekor keletkezett; ösapáink a vereczkei szorosokon keresztül járatlan sziklás rengetegek ezer akadályain áthatolván, mielött a rideg bérczektöl búcsút vennének, s a délfelé terjedö lapály viruló térein hóditásaikat megkezdenék : nehéz küzdéseik fáradalmaitól megpihenve épitették a várat, s nem messze hozzá a várost, mellyeket beköltözésök munkás fáradalmaiknak emlékéül „munkás,“ vagy mint most hívjuk, Munkácsnak neveztek el**). De e város és vár azonban nem az eredeti, nem a régi; többször enyésztek azok el népeikkel együtt a barbár csordák irtó dühe alatt; a vár rajzának jelen alakja is a Rákóczyak idejéböl maradt fenn azon kevés változtatással, hogy 1834-ik évben véletlen eset által egész fatetözetével leégvén, most csekély ujitások hozzájárulása mellett cserép zsindelyzettel szemlélhetjük.

Legujabb idöben a vár erösség lenni megszünvén, fegyenczek örizetére áll fenn.

A képünk szerinti zárda szinte régi, megegyezö adatok szerint, mint a szerzetes barátoktól megértettem, nagy Lajos királyunk alatt Podóliából e tájra beköltözött oroszoknak vezére herczeg Koriatovics Tódor által alapittatott. Csendes falai között a Basilicanus szerzetesek hangoztatják zengö imáikat, e szerzetesek viseletében feltünö bajuszuk leborotválása mellett nagy szakálluk, öltönyük fekete hosszu kámzsás tóga.

Ha az utas e zárda falai közzé jut, ritka vendégszeretetre talál, barátjai nemcsak veres borukkal, de a zárda érdekesebb részeivel is szivességgel ismertetik kiváncsiságát; nevezetesen az elhunyt régibb orosz püspökjeik arczképeivel kirakott folyosókon vezetve, provinciálisuk régibb módoru festett teremeit, más öszszakállu remetékkel kifestett vendégszobákat, kisded könyvtárukat, Koriatovics, a Rákóczyak s más régibb hösök arczképeivel felékesitett nagy éttermet, üvegházzal ellátott izletes kertjöket készséggel bemutatják; de legtöbb látnivalót enged tágas templomjuk belseje; ennek falait több száz képek, Jézus, anya Mária, számtalan görög szentek, vitézek, különféle változatosságu festett képeik diszesitik; igen érdekes látvány a templom magas mennyezetére eszményileg kifestett „utolsó itélet“et ábrázoló mü, hol a gonoszok a jóktól különválva, tövissel s kigyókkal körülfonva üzetnek a pokol izzó lángjai közzé, mig a jók örömzengésekkel angyaloktól vezettetnek a paradicsom gyönyörébe.

E zárdához évenkint Beregmegye oroszsága több ezerével járul búcsúra. ***Kallós Kálmán,*** nagyzerindi fitanitó.

*) Lásd lapjaink 39-ik számát.

**) Balajti, Munkács leirása.

5 aranynyal koszorúzott.

Népdalok.

Irta HORY FARKAS.

I.

Árva gerle száraz ágon,
Úgy állok én a világon,
Apám anyám eltemettem,
S más nyerte el szép kedvesem.

Apám anyám nyugodjatok
Sirotokon áld fiatok
Légy boldog szép szerelmesem
Habár nem is virúlsz nekem.

Kalapomon gyász pántlika
Szüléimért úgy illik a
De nagyobb a gyász szivemen,
Szép angyalom vesztéseden.

Kivül is gyász, belöl is gyász,
Én vagyok az az égö ház,
Kit oltani senki se jö,
S ha jöne is, tán már késö.

Ez árvaház hadd égjen el,
Egyebet úgy se érdemel,
Kivül omlott, belöl üres
Illyen tanyát ki se keres.

II.

Számlik a föld, recseg, ropog
A járom,
Szeretömet biz én tovább
Nem várom,
Nagy a világ, széles a föld
Határa.
Szeretöt tart minden legény (leány)
Számára.

Szerettelek de te rózsám
Meguntál,
Keress szebbet, keress jobbat
Nálamnál.
S ha hervadok miként öszszel
A rózsa,
Tudd meg, te vagy hü szivemnek
Adóssa.

III.

A zöld erdö madár nélkül
Be árva,
A lány is az, kinek nincsen
Szeretöje babája.

Mire a nyár hévsugárral
Sütne rám,
Haza viszlek s enyim leszesz
Mind örökre violám.

Nem viszlek én palotába
Virágom,
Egy kis szalmás hajlék minden
Birtokom e világon.

De találsz majd ott egy becses
Portékát,
Hü szivemet, szerelmemnek
Lánggal égö hajlékát.

Kicsi vagyon, de sok baj néz
Elömbe,
Fel se veszem, ha te leszesz
Szép galambom ölembe.

Tenyeremen hordozlak én
Halálig,
Mig a sirnál szelíd lelked
Az enyimtöl elválik.

Megtiltom a fuvó szélnek
Elöre.
Kerüljön el, mert jaj néki
Galambomra ha jöne :

Habár te a világ végig
Bejárod,
Szivem gyöngye nem termett még,
Mint én neked olly párod.

Egyre kérlek, lelkem lelke
Tégedet;
Tartsd meg tisztán, mint én neked,
Ártatlan jó szivedet.

Így élünk mi boldogan és
Csendesen,
Ha hü leszesz, áldjon meg a
Jó teremtö kedvesem.

IV.

Ha az idö bánatra kél,
Terhes felhöt lenget a szél,
Könyzáporát megereszti,
S a világot megfereszti.

Könyzáporán a fellegnek,
A virágok felélednek,
S a kitisztult boltozatnak
Kékjére úgy kacsintgatnak.

Bú fellege borúlt reám
Könyzáporát rád hullatám
S megfürösztém kebled benne,
Te lelkemnek egyetlene.

Megfürösztém, de hijába,
Keblednek szép gyöngyvirága
Virúl másnak, hervad nekem
Tündér leány egyetlenem.

Pedig a nagy világ ölén
Nem szeret ugy senki mint én,
Ha szeretne s én megtudnám,
Szivemet kiszakitanám.

Keblem katlan lánggal teli,
Melly szivemet elégeti,
S hidegséged a fergeteg
Melylyel porát szétlengeted.

V.

Szomorú-füz árvalányhaj,
A szerelem az édes baj,
Szép galambom, ne félj töle
Jer vigan az esküvöre.

Ki legényt nem nyér magának
Szegödjék be apáczának,

S a melly legény nem vesz babát
Vegye fel a barát-ruhát.

Örvendek én azon nagyon,
Hogy nékünk szép eszünk vagyon
Készen már a vöfély-pálcza,
Mi se barát, se apácza.

(Több is lesz.)

Szerény tóldalék

a kisbirtokosok jóllétének előmozdításáról szóló értekezéshez.

A kisbirtokosok jóllétének előmozdításáról szóló — pályadíjt nyert — értekezés, olly gazdasági elveket foglal magában, és a felvett tárgyakróli helyes magyarázat és itélet olly kézzel fogható, hogy annak követése a gazdaságnál a kellő sikert bizonyosan meghozza.

Sokkal csekélyebbnek tartom magam, minthogy azon jeles munkát a legkisebb részben is fejtegetni akarnám. — Minthogy azonban a kisbirtokosok jólléte egyszersmind hazám boldogságának is emeltyüje, nem gondoltam feleslegesnek e részben magány nézetemet olly tárgyakra nézve előadni, mellyek a pályadijazott jeles értekezésben kevésbbé érintettek.

A kisbirtokosok viszonya, nem csak 15—100 holdnyi birtok közti szembeszökő különbség, — hanem a birtok tagosítása, földminémüség, éghajlat, piaczok közelsége, útak, élet ára, napszámosok bére sat. tényezöktől fel tételeztetik; mellynek következtében ha részletességekbe ereszkednénk, majd minden helység birtokosai részére külön gazdálkodási tervet szükséges lenne készíteni.

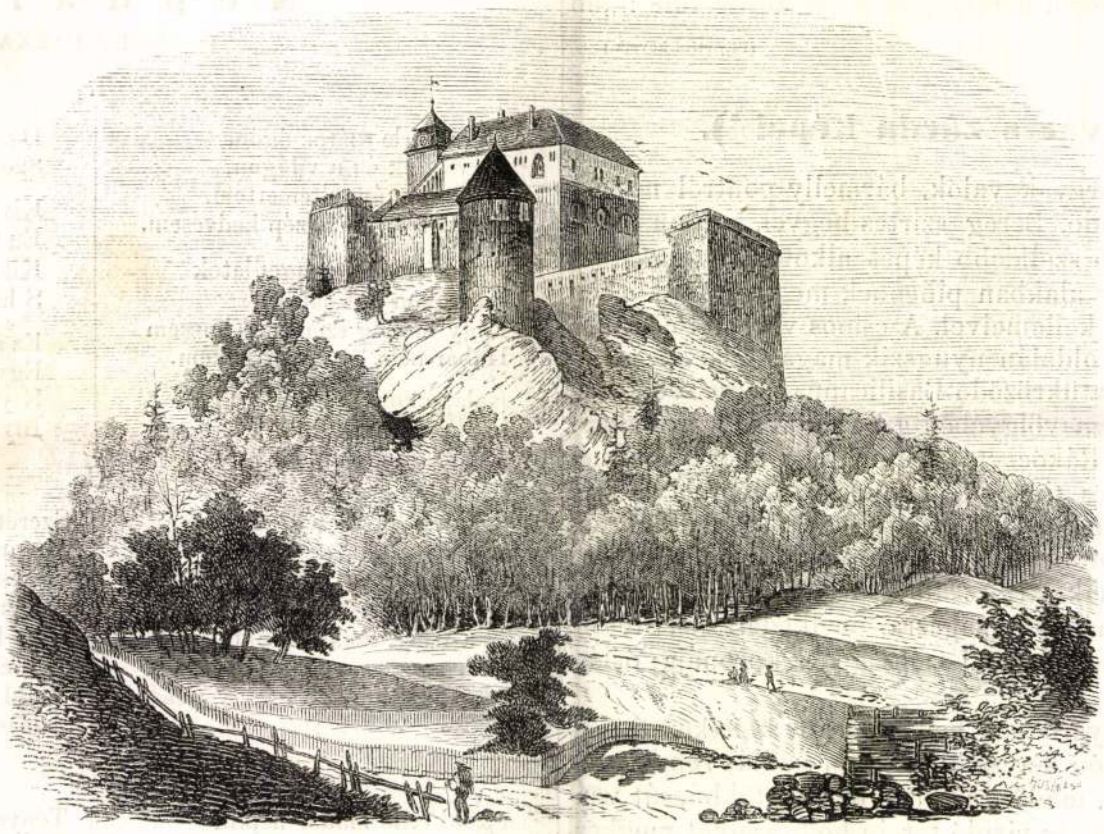

Borostyánkö.

Az általános elveknél maradván tehát, és t. Kenessey úrnak, a böséges takarmány termelés, trágyaszaporitás, istálózás, és czélszerü földmüvelés és vetés-forgás felöli jeles tanácsát sajátommá tévén, és annak követését — hol csak lehetséges — elfogadva, ezeken felül a kisbirtokosok jóllétére szükségesnek vélem:

1. Követni a „Gazdasági Lapok“ jelszavát [„*Hozzunk mezőgazdaságunkba mielőbb helyes arányokat.*“ — Ez a gazdaság tökéletesítésére és jövedelmezésének legfőbb polczra emelésére — conditio sine qua non. — A gazdaság sok ágainak egymáshoz kellő arányban kell lenniök; különösen helyes aránynak kell lenni a takarmány-termelés — marha-tartás és élelmi s piaczi czikkek termelése közt, figyelemmel léven azonban — a marha által eszközlendő trágyának szaporításához megkivántató — elegendő alom megnyerésére.

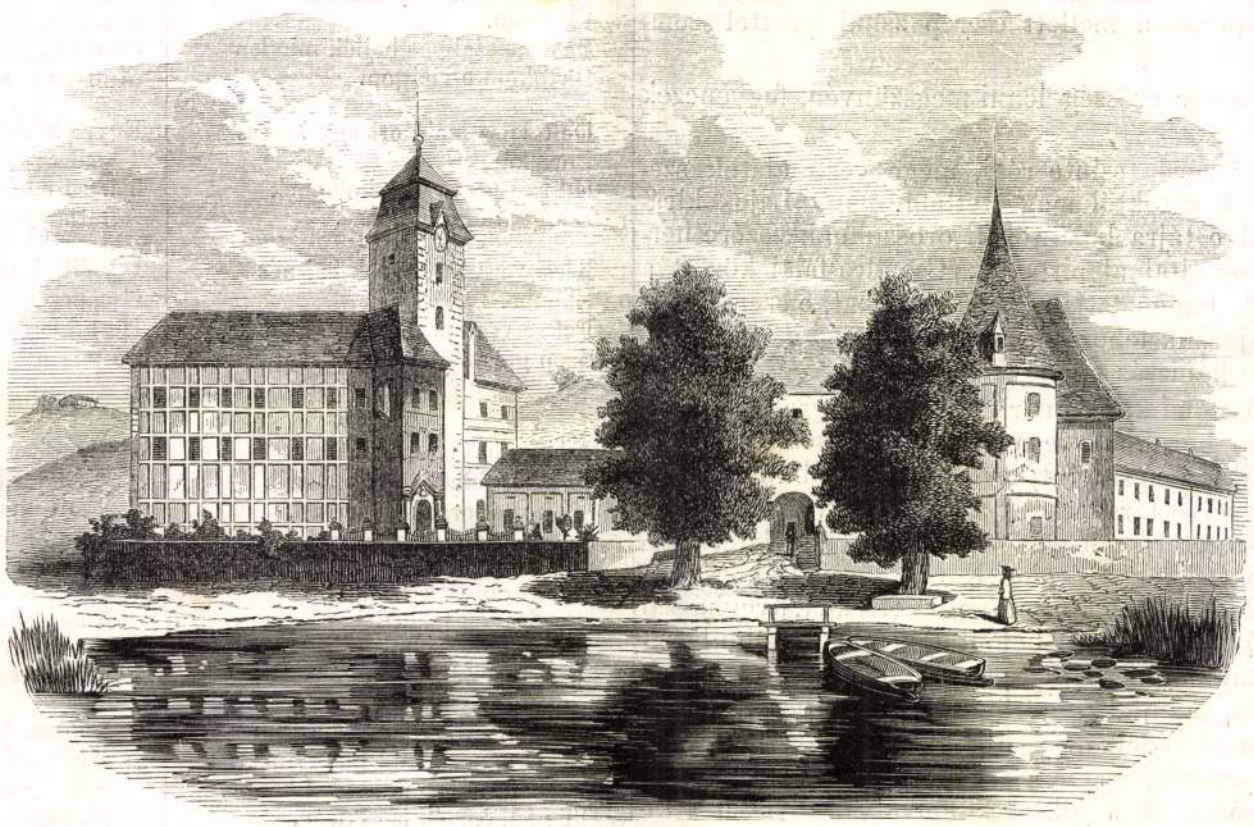

Burgai vár.

Úgy nem különben a gazdaság terjedelméhez képest annak vezetésére elegendö anyagi erő, és elmebeli képesség szükséges. — Szomorú helyzet, midön belátja a kisbirtokos, ezt vagy amazt jó volna tenni, de nincsen pénzem, nincsen erőm hozzá, és tudva roszat tesz; pedig ez majd általános hiba.

A helyes arány megtudására vezet a számitás, melly egy jó gazdának elkerülhetetlen kelléke. — Számitanuk kell, hogy tudhassuk, egy vagy más ága gazdaságunknak milly hasznot hozz, s így mellyiket s milly arányban lehet haszonnal müvelni. — Számitanunk kell előre, milly költséget, milly erőt igényel gazdaságunk, hogy annak fedését idő előtt biztosíthassuk. — Ha az évben történendö gazdasági munkálatokat a gazda felszámitja, körülbelől megtudja, mit képes maga erejével megtenni, s igy mindjárt tavaszkor igyekezzék hiányos ereje pótlásáról gondoskodni, hogy így minden munkát annak idejében megtehessen, mert a tavaszi munkával elkésvén, alig jöhet a munkával egész évben a kerekvágásba. — Sokszor történik, hogy egy bizonyos pénztökével biró egyén, helyes számitása nem lévén, gazdaságát csak a birtok terjedelmében találván, tőkéjét felülhaladó birtokot veszen, úgy hogy mindjárt első évben jövedelmének egy részét kamat fizetésre kell fordítania, befektetésekre pedig módja nincsen; illy kisbirtokos jóllétre nem vergődhet, söt birtoka évről évre romolván, a tőkéje is vesz. — A ki jószágot akar tehát venni, hagyjon magának pénzt befektetésekre, s jól számít, ha esetlegre is egy kis tartalék-tőkét meghágy.

Itt megemlítendönek tartom a fiatal gazdáknál leginkább előforduló azon hibát, miszerint alig kapván kezükhez örökségi birtokukat, azonnal helyzetükön felüli úrilak épitéséhez kezdnek és első teendőjük adósságot csinálni, s ezen adósságot nem a gazdaságbani hasznos befektetésekre, hanem más fényüzési czikkekre fecsérlik.

Vannak ugyan kisbirtokosok, kik örökségben nyert birtokukkal semmi hasznos befektetést, s a gazdaság vezetéséhez megkivántató erőt nem kaptak; az illyenek vagy kölcsön pénzzel, vagy bir-

szervezve lenniök; s ugyanazon iskolai hatóságok felügyelete s kormányzása alatt állanak. Én a porosz népnevelés elismert kitünő sikerét, nem az iskolai hatóságok s intézmények szigoru rendszerességének, hanem annak tulajdonitom: hogy itt nagyon sok jó tanitó válik, a ki feladatát alaposan felfogja, és annak akar is, tud is helyesen és teljes szenvedélylyel megfelelni. Az egész országban 56 tanitó-képezde van, melyekben évenkint 2500 növendék készül a néptanitói nehéz pályára, s minden évben 800 lép ki mint kész tanitó. Bizonyosan Európa egy nagyobb államában sem szánja magát annyi jóravaló és szakismeretileg kiképzett ifju azon rögös s kiapadhatlan türelmet igénylő és soha igazán meg nem jutalmazható tanitói pályára: mert annyi szellemi képzettséggel, kitartó munkássággal és fárasztó napimunkával mindenik államban nagyobb anyagi előmenetelre és rangosabb állásra számithat és tehet szert.

Berlin felsőbb tanintézetei közt, főkép az egyetem, épitész-iskola és ipartanoda érdemelnek figyelmet s látogatást kitünő tanáraikért és segédeszközeikért. — Az *egyetem* csak 1810-ben alapittatott, a mikor Poroszország a hallei egyetemet elvesztette. Jeles szerkezetét kiválólag *Humboldt Vilmos* tevékenységének s magas látkörü szellemének köszönheti. Jelenleg a leghiresebb tudósokkal és legkitünőbb tanárokkal diosekedhető főiskola, mert ezek kiválasztása és meghivásánál sem az anyagi áldozatot nem sajnálják, sem az egyéniségek tudományos és szellemi önálló irányától nem rettegnek. A tanulók száma 2000 körül szokott lenni, a tanároké pedig mostanság 168; ezek közt: 50 rendes, 42 rendkivüli, 60 magántanár van stb.; az utóbbiak tanóradij szedhetése mellett tartanak felolvasásokat.

A porosz iskola-rendszernek az legnagyobb érdeme, hogy általa a nép *minden osztályáról* gondoskodva van. Az iskolázható gyermekek száma 2,650,000 körül lehet; — ezek számára van: 24,800 elemi iskola 32,900 tanitó és tanitónéval, és legalább 2,592,000 gyermek jár *valósággal* iskolába. E szerint egy tanitóra csak 80 gyermek oktatása esik, és 100 iskolahallgató közül 15 is alig marad ki az iskolából. (Folytatása következik.)

Elefánt-verseny Indiában.

Elefánt-verseny Indiában.

Sokan irigylik az angoloktól a kincsekben oly gazdag India birtokát; de ez a kincses ország valóságos börtöne, kinzója azoknak, kiket a sors ott lakni és uralkodni kárhoztatott, s az ottani angolok a hatalom polczáról is régi ködös hazájokba vissza-visszasóhajtoznak. Indiában rendesen vagy nagyon forró, vagy igen nedves időjárás uralkodik, s e forróság vagy nedvesség egyaránt unalmas és egészségtelen. — Ha előbb nem, tiz — tizenkét év mulva, rendesen minden angol tiszt vagy hivatalnok ott hagyja Indiát, vagy ha vissza nem tér, rövid idő mulva áldozatul esik. A visszatérők kincseket hoznak ugyan magukkal, de azokért egészségüket s egész életboldogságukat hagyták cserében, a mit többé semmi áron nem vásárolhatnak vissza.

Az unalmas napokon természetes, hogy minden módon iparkodnak keresni szórakozást, s az angol természet, régi hazája szókásaihoz, szenvedélyeihez hiven, Indiába is átültette a versenyeket, minthogy azonban a majmok, kigyók és tigrisek honában jóravaló lovak nem tenyésznek, végre a versenyt India lovaival: az elefántokkal kisérlették meg. Indiában szeliditik, tanitják s minden lehető módon fölhasználják az elefántot, még a hadseregnél is, hol annak a lovasság és tüzérség egyaránt nagy hasznát veszi. A bennszülött marabut annyira érti e tanulékony állat idomitását, hogy azt minden finom apróságra betanitja, s ez okos állat, mely minden durva vagy könnyü munkára egyaránt fogékony, miért ne tanulná meg a versenyfutást is?

Rangun határszéli város tisztjei, a mult nyáron csakugyan egy nagy elefánt-versenyt rendeztek.

A tér, melyet befutni kellett, körülbelől egy mérföld hosszuságu volt, három különböző akadálylyal ellátva. Hogy az elefántoknak a győzelem ne legyen könnyü, a szabad futást két jó magas korlát s egy negyedfél lábnyi mély s 7 láb széles árok gátolta. Az egymásközt fogadó tisztek jockey-öltözetben s zászlóval kezökben, elefántaik hátán foglaltak helyet, mig az elefántok kormányzására egy egy bennszülött marabut az elefánt nyakára ült, kezében korbács helyett vasvesszőt tartva. Nagy sokaság özönlötte el a nézőtért, mig egy trombitaszóra, mely a jeladást képezte, 20 elefánt kelt versenyre egymással. A sikon elég gyorsan s minden baj nélkül futottak, de már az első akadálynál egy pár elvesztette az egyensulyt, s fölhengeredett. Legmulatságosabb volt a helyzet az árok átugratásánál. A nehéz állatok az ugráshoz nem levén szokva, közülök nehány egyenesen az árokba zuhant, lovagját messze hajitván hátáról. Ütődés, kék folt, és nevetés volt elég, s igy a főczél el volt érve. Az árkot csak egyetlen elefánt ugorta tisztességesen keresztül, mely azután az első dijat csakugyan megkapta. **

Vas. Ujs. 1864

Egy óra a munkácsi várban.

Őseink, a honfoglaló magyarok, átkelvén Kárpát magas bérczein, annak tövében ütötték fel sátoraikat, hogy a véres csatákban kifáradt tagjaikat kipihentetvén, — ujult erővel folytathassák és végezhessék be a honszerzés nagyszerü munkáját; hogy aztán örökségül hagyják reánk ezt az édes magyar hazát, mely oly sok veszély és viszály után — ugy a hogy — még ma is fenn áll.

Miután apáink 40 napon át kipihenték magukat, itt mulatozásuk emlékezetére azon a helyen, honnan először a főtáltos áldoza Hadurnak, pogány őseink istenének, szép fehér méneket, később pedig a fővezér ütötte fel sátorát : tevék le alapját a még ma is fennálló munkácsi várnak.

A vár egy a Kárpát hegylánczolattól egészen izolált, magában álló meredek hegycsucson épülvén, — hajdan nevezetes erősség lehetett, fedezve a Lengyelországba vezető országutat; de jelenleg midőn nem annyira a várak megtartásától vagy elvesztésétől, mint inkább a sikon nyert ütközetek sikerétől függ a győzelem, — hadtanilag nem nagy fontosságot lehet annak tulajdonitani.

Munkácsvárát régenten magyar főuraink birták, II. Rákóczy Ferencz számüzetése után végre a vár a hozzá tartozó, körülbelől 40 □ mérföldet tevő urodalmakkal együtt, Schönborn grófnak adományoztatott s jelenleg is azon család birtoka.

Nem levén szándékomban itten a vár történelmét bővebben részletezni, hanem csupán a várban töltött egy órai szemlémet ohajtván az olvasó közönséggel megismertetni, áttérek felvett tárgyamhoz.

Munkácson való pár napi mulatásom alkalmával — nehogy ugy járjak mint a ki Rómában járt, és még sem látta a pápát, — meglátogatám a hajdani hirében fogyatkozott várat, mely jelenleg számos fegyencz kényszerdolog-fogházául szolgálván, most is megfelel a *munkásvár* elnevezésének.

A várba valamint egyetlenegy uton, ugy egyetlenegy kapun juthat be az ember; — az ut, körbe kigyózva a meredek hegyoldalán — a kocsival felhajtást is lehetségessé teszi. A vár a várostól egy ágyulövetnyire levén, azt, vagy is inkább az abban tartott rabokat a városban elszállásolt pár század gyalogság egymást felváltva őrzi. — A várkapuja mindig zárva van, és az csak a várparancsnok szavára vagy a megyei alispán utasitására nyilik meg. Előttünk, minthogy épen Beregmegye egyik érdemes alispánja volt szives kalauzolni, az inspekcziós káplár minden igazolójegy nélkül megnyitá a nyikorgó vaskaput. A vár alsó udvarára lépve — meglepett azon feltünő tisztaság, mely az egész várban mindenütt szemlélhető — ugy annyira, hogy ha a szótlanul jövő menő rabok nehéz lánczcsörgései nem figyelmeztetnek, hogy itt bizony börtönfalak között járok, magamat egy csinos apácza-klastromban képzeltem volna. Felmenve a várfelügyelőhöz, egy igen derék magyar uri emberhez, — ki a második kapu feletti emeletben lakik, — kérésemre szives készséggel ajánlkozott a különböző börtönosztályokat s az abban dolgozó rabokat velünk együtt megszemlélni. Megindulánk tehát az elzárt folyosók hosszu sorain.

Először egy tágas boltivezetes terembe nyitánk, hol széttekintvén, hamarjában azt gondolám, hogy a debreczeni boldog emlékezetü hosszu csizmadia-szinbe vetődtem, látván vala számtalan csizmadiát és — kaptát. Csak egy ember tartotta fenn fején a kucsmát, de az is beléptünkre lekapva azt, hirtelen stellungba vágta magát, mig a többi némán tovább folytatta munkáját. Az atyamester ur — kinek egyébiránt lábain a 10 fontos olvasó csak ugy ott fityegett, mint a többi legényekén, — oly szépen elkészitett csizmákat és bakkancsokat mutatott, hogy annál szebbet bizony remekben sem csinálnak Miskolczon, pedig ott köztudomás szerint hires csizmadiák vannak. El nem tudtam gondolni uramfia! honnan került oda az a sok csizmadia.

A csizmadiák után sorba néztük a kovácsokat és lakatosokat. Itt is nagyban folyt a munka, — mig többen lánczot nyujtottak és vertek, (talán épen a maguk számára), addig mások závárt, kulcsot, vagy sarkantyut reszeltek.

A lakatosok után a nagyszerü fonókát néztük meg, hol 100—150 ember részint gyalog, részint kerekes rokkán ugyancsak fonogatott; mellettök mindjárt a motollások és takácsok műhelye van, hol 8—10 szövőszéken szövik egyszerre a vásznat. A takácsoktól benéztünk az asztalos- és kerékgyártó-műhelyekbe, s mindenütt folytonos munkásságot, néma csendet és katonás rendet találtunk. Végre bementünk Zingáriába, vagyis a czigány-kazamatába. Szent Kleofás! minő látomány! egy csomóban 70—80 darab czigány! A czigány a börtönben is csakugy megtartja a vele született humort és gunyort, mint a falu végén álló viskójában. A várban egyedül ők vannak elkülönzött társaságban, s valamint minden munkás osztálynak megvan a maga czéhmestere és felügyelője, ugy a moréknak is megvan a magok vajdájok, ki a fekete sereg felett apróbb csinekben vagy összekocczanásokban teljhatalmulag biráskodik.

Van a várnak zenekara is. A banda csaknem egészen fuvóhangszeren játszó zenészekből állván, igazán szerencsétlen flótások és klárinétosok. Mig itt időztünk, érdemvassal diszitett karmesterük rá kezdetett még tiszteletünkre egy pár magyar marsot is.

A zenészektől benéztünk a vár csinos kis templomába is, hol a fegyenczek gyakran oktattatnak Krisztus urunk tanaiban, s a szent irás azon szavaiban : „*a ki megtér, idvezül.*“

Ebéd felé járván az idő, megtekintők a konyhát, hol iszonyatos nagy vaskondérokban főtt a rabok ebéde. A fegyenczek rendes napi eledele : husleves, egy darabka $^1/_4$ fontnyi hus, és vastag ételnek krumpli, bab, káposzta, borsó vagy kása — kivéve azon napokat, melyeken a rab böjtre, csak kenyérre és vizre van itélve. A koszt ellen semmi kifogásuk sem lehet, magam is megkóstolván levesöket, azt izletesnek találám. A betegek részére külön, de jobban is főznek. A kórházban minden beteg ágya felett ott függ a fekete tábla, melyre a beteg nyavalyája, gyógymódja és tápláléka fel van jegyezve. A kórházban mint mindenütt, rendkivüli tisztaság uralkodik. Megtekintésre érdemes a gőzmosóda is, hol a rabok ruháit tisztázzák.

A felső udvar közepén van a hires, 70 öl mélységü nagyszerü kut, melyből a vizet maguk a rabok hajtják fel egy óriás nagy kereken. A kerék tengelyére alkalmazott roppant lánczon, — melyet szintén a várbeli fegyenczek készitettek, — két nagy vasas veder örökösen meri a vizet a kutból, mire az egyik feljő, a másik veder addig lemegy és megmerül. A vizhajtás a legnehezebb munka a várban, s erre csak is a makacs, engedetlen, veszekedő, vagy szökést kisérlő fegyenczeket szokás alkalmazni, mely ingyenes munkára gyakran korbácscsal kell a rabot hajtani. A kutba visszaöntött viz, vagy az abba dobott kő, mig a vizszinét eléri, háromszoros döbörgést viszhangoztat; midőn az elsőt hallja az ember, azt vélné, hogy már lent van a belehajitott tárgy, holott az a mélységnek még csak egyharmadát érte el.

Minden fegyencz öltözete egyforma, — nyáron vászon rövid ujjas és nadrág — télen pedig az ugynevezett szürkankó és nadrág, fehér miczi s bakkancs. Ezen öltözeteket a rabok maguk fonják, szövik és varrják.

Itt igazán teljes egyenlőség uralkodik, mindenkinek rövidre van nyirva haja, szakált egyik sem hordhat, csak bajuszt s azért is csak a tapasztalt vizsga szem ismeri fel egyik másik rabban, hogy ez a társadalomban művelt ember lehete, mig amaz bárgyu és neveletlen; — a különbséget csak arczvonalaik vagy tekinteteikből lehet megitélni, hogy ez a rab pénztárkezelő volt, amaz pedig közönséges lótolvaj, mert itt vannak mindenféle bünösök, bankó- vagy váltóhamisitók, pénzsikkasztók, hivatallal visszaélők, utonállók, gyilkosok, gyujtogatók és tolvajok.

A forradalom után pár évig több politikai fogoly is volt e várban, — jelenleg azonban már hála Istennek, egy sincsen. Most csak több vagy kevesebb időre, 3 évtől egész 15 évig nehéz vasra elitélt fegyenczekkel van telve, kik többnyire a kassai kerületből kerülnek ide, s kiknek létszáma — évenkint fogyva és szaporodva, meghaladja a 700—800-at.

Midőn a várba valamely fogoly bekerül, a fogházfelügyelő megkérdezi, ha vajjon tud e valami mesterséget? ha nem tud semmit, hát mire akarja a fejét adni? és ha érdemes a kitanittatásra, — annál érdemesebb pedig valaki, mentül hosszabb időre van elitélve, mert ennek osztán több hasznát lehet venni — mondom, ha érdemes a kitanittatásra : választhat magának tetszése szerint mesterséget. Igy lesz aztán itt a juhászbojtárból suszter, szabó vagy lakatos, a kanász vagy csikósból kerékgyártó vagy kovács; a sonkolyos tótból pintér vagy takács, a lókötőből könyvkötő, a csizmadiából orgonista és az orgonistából csizmadia stb.

A dologidő reggeli 7 órától déli 11-ig, s délután 2-től esti 6 óráig tart. Vasárnap s ünnepnapokon szünidő van, akkor csak templomba mennek.

Nevelt emberek finomabb kézművel vagy művészettel is foglalkoznak, — photographiroznak, festenek, fából vagy szalmából különféle apróságokat, emlékeket, különösen szép gyufatartókat készitenek, melyeket azután a felügyelő az utazóknak vagy másoknak elajándékoz, vagy önkéntes tetszés szerinti csekély dijért odaad, s az összegecskét a készitők részére megtakaritja.

Ezen csak nehány év óta behozott dolgoztató rendszernek tagadhatatlanul nemcsak az állam veszi hasznát, hanem maga a fegyencz is; mert mig egyrészről a rab évenkinti tartását és ruházatát, mibe az államnak kerül, munkájával kikeresi, és igy maga magát tartja; másrészről el levén foglalva a mindennapi munka által, a reá szabott sulyos börtönbüntetést könnyebben szenvedheti, s sokat békésebben is türi, mintha szalmazsákján, örökös henyélésben s unalomban morzsolná le napról napra egyik évet a másik után. Az elitéltre nézve munkás rendszer nélkül az órák napokká, a napok évekké, az évek pedig örökkévalósággá válnak, lelkét és testét az édes semmit nem tevés fonyasztja és öli meg; de naponkint bizonyos órákig munkával foglalkozva s szabadon (a vár falai között) mozogva — étel, ital, alvás jobb izűn esik, s az idő csak ugy repül feje felett, és mire büntetési idejét kitölti, mint egészséges s munkaedzett egyén léphet ki a világba.

Jótevő hatással van a fegyenczekre nézve már azon intézkedés is, hogy nemcsak az állam részére dolgoznak, hanem magánosok részére is munkálkodhatván, egy kis pénzt is szerezhetnek tartós fogságuk ideje alatt.

Munkács városa polgárai s a környék lakosai czélszerüleg fel tudják használni a rabok munkáit, azokkal igen sokat dolgoztatnak, és pedig mesés csekély dijért. Egy pár csizma varrásáért nem fizetnek többet két bankó forintnál, egy igen csinos kocsi elkészitéséért, kerékgyártó és kovács munkával együtt 25—30 bankóforintnál; az anyagot természetesen a dolgoztatónak magának kell adni.

Igy készitik el a várban a foglyok egész épületek fa- és lakatos munkáit, stb.

Az elkészitett munkáért fizetett összegnek egy része a munkásokat illetvén, — az a felügyelő által felosztatik és az osztalék, kinek kinek a neve után részére beiratik. A vár-felügyelő mondá nekem, hogy akárhány rab van olyan a várban, ki pár év alatt már 200—300 ftot keresett munkájával.

A dolgozó rendszer mellett tehát még anyagi érdeke s jövedelmező kutforrása is van a szegény rabnak, s nemcsak hogy egy vagy más mesterséget megtanulhat fogsága alatt, melyből kiszabadulása után megélhet; de mestersége megindításához még egy kis tőkét is szerezhetvén, ezzel egész jövőjét, — ha ugyan becsületes és munkás emberré kiván lenni — biztosithatja, s büneiért meglakolva, megjobbulva léphet ismét a társadalomba.

Keresményökből a fegyenczek hetenkint kétszer, vasárnap és csütörtökön, egy egy meszely borocskát ihatnak, s rendes ebédjöket egy kis pecsenyével is megtoldhatják. Ez engedmény előttünk csekélységnek tetszik, de egy rab előtt formaszerinti vendégség, trakta, és nem mindennapi kedvezmény.

Van még a várnak vagy is inkább a várparancsnoknak nehány igazi ártatlan foglya, mert ezekre bajos lenne §-t keresni — hogy mi bünt követtek el; még is ezen ártatlan foglyok éltök fogytáig való kinos rabságra vannak kárhoztatva és elitélve; vagy is mindaddig, mig gazdájuk vad pecsenyére nem éhezik. Négy tagból áll ezen sajnálatra és nyársra való teremtések csoportja, egy him szarvasból és három őzikéből; melyek bizonyára szintén jobban találnák magukat a közeli rengeteg erdők sürü csalitjai között vagy pedig virányos völgyeiben, mint a munkácsi vár sánczaiban.

A várnak különböző csucsairól tiszta időben, főleg nyárban fölséges a kilátás, — északra a lengyel határig terjedő s folytonosan emelkedő Kárpát magas bérczeiben gyönyörködhetünk, mig délre Beregh, Szathmár, Szabólcs, Ung s több megye gyönyörü rónáin a végtelenségig tévedezhet szemünk.

Közelben Munkácsnak egész vidéke festői szép és megragadó. *M. K.*

MUNKÁCS
MUKAČEVO.

Néhány jelentéktelen XIX. századi tárgyon olyan próbabélyegeket találtam, amelyeken a beléjük vett M betű ezzel a betűvel kezdődő nevű városokra utal. A helyrajzi csoportosítás szerint a történeti országterület északkeleti részeire esnek. Az ezen a tájon fekvő városok közül Munkács volt az, ahol a helyszínén gyüjtött adataim, amelyek néhány itteni ötvösről szóltak, leginkább megengedték annak feltevését, hogy ezeket az M betűs próbákat az itteni ötvösök (valószínűleg házi próbákként) használták.

Einige unbedeutende Arbeiten aus dem XIX. Jh. tragen ein Beschauzeichen, in dem ein Buchstabe M auf solche Städte hinweist, deren Namen mit M anfangen. Nach örtlicher Gruppierung fallen sie auf den nordöstlichen Teil des Landes. Unter den Städten dieser Gegend war Munkács (spr. Munkatsch) diejenige Stadt, wo die wenigen, an Ort und Stelle gesammelten Daten über Goldschmiede des XIX. Jh. die Voraussetzung bekräftigen, daß dieses Beschauzeichen hier gebraucht worden sei.

F. sz. *Lf. Nr.*	Próba *Beschau*	Kormeghatározás *Zeitbestimmung*	F. sz. *Lf. Nr.*	Próba *Beschau*	Kormeghatározás *Zeitbestimmung*
1255		Ca 1820	1257		1830
1256		Ca 1829	1258		Ca 1750

Munkácsi Ötvös céh

Munkás vára

Paur Géza rajza

Repr.

Om VI. 419. l.

Munkácsi céhek

Tárczy Károly:

A céhrendszer Munkácson.

Századok

1909. 16. l.

Munkácsi püspöki

palota

Zsatkovics Kálmán

A munkácsi püspöki lak.

Szàradok

1909. 150. l.

Munkácsi vár

Der Bote von und für Ungern. [I. évf. 1833. 41. szám. képpel =]

(Kassa

=] (Das Munkatscher Schloss.)

A természetjárás

Munkács vára

l

Ernst-Muzeumaukcioja

20 l.

1937

AUGUSZTUS

Vasárnap	**15**	Nagy B.A.
Hétfő	**16**	Rókus
Kedd	**17**	Jácint
Szerda	**18**	Ilona
Csütörtök	**19**	Lajos
Péntek	**20**	Sz. István
Szombat	**21**	Ch. Franc.

Franck kávépótlékkal ízesített
Kneipp – malátakávé **nem luxus**

FEJFÁJÁS ELLEN
BERETVÁS PASZTILLA

HARMATKÁSA
Krompecher-féle finom gyermektápdara. Az üzletekben árusított búzadara helyett. 1 doboz 80 fillér.

Nélkülözhetetlen tudnivalókat közlünk naptárunk 57—64. lapján

< Munkácsi vára >

< > összegyűjtött
tervei. Összeállította
Czigler győző műegye-
temi ny. r. tanár
(Budapest é. n.)

Egy példány a MOB
rajztárában.

Ajaccio, Napoleon városa

Ajaccio, július hó.

(Az Uj Magyarság kiküldött tudósítójától.) *Palnecából jövet őszvérháton* tettem meg az utat egészen *Proprianoig*, Korzika délnyugati partjának egyik legfontosabb kikötőjéig. Eleinte különösnek találtam, hogy mindenki lebeszélt a vonatról, amellyel csak körülményesen lehet elérni és az autobuszról is, amely rendszertelenül közlekedik. *Különösnek találtam, hogy Nyugateurópa szivében a legmegbizhatóbb közlekedési eszközként az öszvért ajánlják.* De csakhamar belátttam, hogy tanácsadóimnak nagyon is igazuk volt, mert *Colomba* — igy hivták az öszvéremet — olyan féltő gonddal szállított le az 1500 méter magas *Punta del Fayo Tondo* oldalában épült városkából a marokkói tengerpartra emlékeztető fehér gránitra emelt *Propriano* kikötőjébe, mint anya a gyermekét.

Az út elején elhült bennem a vér, amikor a meredek lejtőket és a szakadékok mentén elhúzódó hegyi ösvényeket láttam, de csakhamar megnyugodtam, amint észrevettem, hogy a derék Colomba *olyan biztonsággal rakja a lábát, mintha gazellának vagy zergének született volna.* Látszott rajta, hogy nem először járt ezen a nyaktörő úton. Hűségesen követte gazdáját, aki egy másik öszvéren előttünk lovagolt és szállította szerény útipodgyászomat s benne a legértékesebb darabot, az irógépet, amelyen e cikkeim készülnek.

Propriano hajdan forgalmas kikötő volt, ahonnan *Ajaccio, Bonifacio és Porto Vecchio* felé szinte naponta indultak az elegáns francia luxushajók. Ma csupán néhány halászbárka vesztegel itt és az utasnak alkalmi járatra kell várnia, hogy tengeren jusson el Ajaccioba, Korzika fővárosába.

Szerencsére éppen sikerült elfognom egy bárkát, amely indulóban volt. Késő este hagytuk el a kikötőt és kora reggel érkeztünk. A tenger csöndes volt és az „Antoinette" úgy ringott rajta, mint a bölcső, melyet a gondos anyai kéz csak azért mozgat, hogy a gyermek szépet álmodjék. A hold ezüstös sugarait a hullámok gyengén tükrözték vissza, a közeli partok felől mirtusz és rozmaring illetát hozta a szellő, azután a kékes hullámok rószaszinüvé váltak s mire a felkelő nap bearanyozta a tájat, már az *Iles Sanguinaires* nevü kis szigetcsoportnál jártunk, amelyet Alfonse Dandeta „Lettres de mon Moulin" nevü müvében vitte be a francia irodalomba.

Az apró szigetek mögött hirtelen *La Parata* tünik fel. Kis község, az ajacciói öböl bejáratát őrzi és gondozott országút vezet innen Korzika fővárosába. Az *Iles Sanguinaires* vörös gránittömbökből áll, amelyeknek vadregényes komorságát csak kiemeli az olajfaerdők zöld koszorújával övezett *La Parata* szikrázó fehérsége. *De mindez a természeti szépség elhalványul a látvány mellett, amelyet Ajaccio fehér és rózsaszinü palotái, virágzó pálmái, narancsfái, mirtuszai, tüzpiros rózsái, üdezöld gesztenyefái, sárga-fehér margarétái és bódító illatú óriásszegfüi nyujtanak.*

A *Cote d'Azur* legszebb része se versenyezhet ezzel a buja illatáradattal, ezzel a szinpompával, amelynek egyfelől az ibolyakék tenger s túlnan a mályvaszinü *Monte d'Oro* héborította csúcsai adnak elképzelhetetlenül valószinütlen és felejthetetlenül szép keretet.

Napoleon-kultusz

Ajacciónak 40.000 lakosa van. Itt székel Korzika prefektusa. A város utcái, terei *a dicsőséges mult örökbecsü emlékeit őrzik* és egyben a modern nagy város izléses kirakatai, kényelmes szállóit, vendéglőit és kávéházait nyujtják az idegennek.

Ajaccio Napoleon városa. Itt született a világhódító korzikai: egy nagy nemzet büszkesége és Korzika félistene. Ajaccio az egyetlen város Franciaországban, amely *még ma is százszázalékban bonapartistának nevezhető* s amelynek még a legutóbbi községi választások során is olyan képviselőtestülete volt, amely a bonaparteizmus zászlajának jegyében jött létre.

Napoleonnak utcája, tere, körútja, avenueje van Ajaccióban, de ugyancsak a nagy imperátorról nevezték el a *Rue Bonaparteot, a l'Avenue du Premiers Consult.* Utcát kapott a Bonaparte-család többi tagja is, elsősorban *Letizia* asszony, Napoleon anyja, akinek utcája a „Madame Mère" szerény nevet viseli, bizonyára azért, mert Madame Charles Bonaparte *„a császár és három király anyja"* soha nem engedte meg, hogy fenségnek szólitsák és mindig azt kérte, hogy „csak" Madame Mère legyen a címe.

Szállodákat, vendéglőket, kávéházakat és áruházakat neveztek itt el Napoleonról, vagy azokról a csatatérekről, ahol legnagyobb diadalait aratta és Ajaccioban van Korzika legszebb és legimpozánsabb *Napoleon-szobra* is. A Letizia-téren álló Bonaparte-ház *müzeumnak számit* és drága ereklyéje a ajacciolaknak, akik szivesen mutatják meg az idegennek a szobákat, ahol a Bonaparte-család lakott és Napoleon született.

Minden úgy áll a helyén, ahogy Madame Mère hagyta, aki utolsónak távozott a családi fészekből. A „papa" dolgozószobájában még ott az iróasztal, amely mellett az öregúr szorgalmasan intézte aktáit, hogy megkeresse a nagyszámú család mindennapi kenyerét. *És Letizia asszony szobájában sértetlenül terpeszkedik a kanapé, ahol Napoleonnak életet adott.*

Az idegenvezető délvidéki bőbeszédüséggel meséli, hogy Madame Bonapartet a vasárnapi mise közben lepték meg a szülési fájdalmak. Mindössze annyi ideje volt, hogy gyaloghintóján hazatérjen és a kanapén elszenvedett rövid vajudás után *megszületett a gyermek, aki Napoleon néven lángbetükkel irta be a nevét a világtörténelem lapjaiba, de akit édesanyja mindvégig — olaszosan — Napolionak nevezett.*

Napoleon volt a mama kedvence. Letizia asszony bizonyára megsejtette: ez a gyermek hivatott arra, hogy az ismeretlen Bonaparte-család nevét halhatatlanná tegye. De minden szeretete ellenére is *példátlan szigorral nevelte az akaratos kisfiút.*

— Látja kérem, — mondja az idegenvezető, — erről a polcról csente el egyszer Napoleon a deszertnek félretett függét és itt kapott érte két olyan *anyai nyaklevest*, hogy az eget is bögönek nézhette.

Elhiszem, de azért *nehezen tudom elképzelni a világhódítót, amint az anyai pofonoktól sirásra áll a szája.*

Az egész lakásban *Napoleon szobája a legszerényebb:* egy ágy, egy szekrény és egy kis asztalka minden bútorzata. Pedig Napoleon már katonatiszt volt, amikor utoljára lakott benne. Ez az egyetlen szoba, amelynek padlózatán *csapóajtó van* és ez rejtekúthoz, azon át pedig a szabadba vezet. *Innen menekült el egyszer Napoleon*, amikor *Pascal Pauli* hivei nem tudták neki megbocsátani, hogy családjával együtt elpártolt a függetlenségi mozgalom harcos hazafiaitól és *teljesen franciává lett.* Mégis a „senkisem próféta a saját hazájában" közmondás legelevenebb cáfolata éppen Ajaccio, amely még ma is féltő gonddal ápolja Napoleon emlékét. Itt mindenkinek kalapot kell emelnie a hérosz nagysága előtt, ha nem akarja magára vonni a bennszülöttek haragját. A város Napoleon jegyében éli a maga életét ma is. A könyvkereskedések kirakata tele van Napoleonról szóló könyvekkel, az emléktárgyak Napoleont ábrázolják, *sőt még Rommel vezértábornagy sikereivel kapcsolatban is Napoleon egyiptomi hadjáratáról beszélnek.*

Egyébként a város kétségkivül jobban él, mint Franciaország bármely más hasonló nagyságú városa. A vendéglők kifüggesztett étlapja ugyan itt se ígér jobbat, mint amire a törvény kötelezi, de *odabent előkerül a bizalmas étlap*, amely már békebeli választékot tár a vendég elé. Még élelmiszerváltójegyet sem kérnek. Igaz viszont, hogy *az árakat is ehhez az előzékenységhez mérten szabják meg.*

Korzika és Magyarország

Napilapot nem igen olvasnak Korzikában. Azt mondják: nem érdemes. A kontinensről érkező ujságok későn jönnek és pontosan olyan üresek, mint a helybeliek. Az az állásponjuk az ajacciolaknak, hogy *a cenzura amúgy is elveszi az emberek kedvét az ujságolvasástól.* Némi érdeklődés csak a *Candide* és a *Gringoire* című nagy hetilapok iránt mutatkozik, de leginkább mégis *a jó könyv érdekli őket.*

Ennek ellenére *meglepően tájékozottak. Pontosan tudják, hogy Magyarország miért ment bele a háborúba, tudják, mennyi szenvedésen ment keresztül a trianoni békét követő két évtized folyamán és mit jelent számára a bolsevista veszedelem.*

François de *Peraldi* gróf, a korzikai idegenforgalmi szövetség elnöke arra a kérdésemre, vajjon tudja-e, miért csatlakozott Magyarország elsőnek a tengelyhatalmakhoz, habozás nélkül igy felelt:

— *Hogyne tudnám: Önöket lemészárolták Trianonban.* (Vous étiez assassinés à Trianon.) — De tüstént hozzáfüzte: — *A trianoni békeszerződés nem a francia akarat megnyilvánulása, hanem a nemzetközi szabadkőmüves maffia és Magyarország ellenségeinek müve volt.* Mi, franciák jól ismerjük a lovagias magyar nemzet minden tiszteletreméltó jellemvonását és *soha sem leszünk eszközei egy méltatlan és igazságtalan itélet végrehajtásának.*

Peraldi gróf magyarbarát véleménye nem elszigetelt jelenség, mert a legtöbb müvelt korzikai az őszinte barátság hangján beszél rólunk. Valahogy *testvér-nemzetnek tekintenek bennünket:* tudják, hogy a mi történelmünk is a nemzeti létért és a szabadságért folyó harcokból áll, bennünket is szabad prédának tekintettek az idegen hódítók és mi is évszázadokon át véreztünk legdrágább kincsünkért: *a szabadságért.*

g. f.

A SZÉP VIDÉKI PRIMADONNA

26

REGÉNY IRTA: IFJ. AMBRÓZY ÁGOSTON

— Megértelek és hiszek neked — vágott közbe Hanna.

— Dehát hogyan jutott eszedbe, hogy Berci?

— Á — sóhajtott a leány. — Magam sem tudom, mi van Bercivel.

— Valami baj van?

— Baj éppen nincs, csak... nagyon lassan mennek a dolgok. Szilveszterkor megkérte a kezemet, azóta semmi se történt. Már néha azt hiszem, hogy megúnt, hogy... megbánta az egészet. Arra akarlak kérni, hogy beszélj vele. Szeretnék tisztán látni. Megteszed?

— Természetesen — bólintott Frédi. Ráeszmélt, hogy kísértetiesen ismétlődik Bercivel folytatott beszélgetése.

— Ezt a színdarabot is azért csinálom — panaszkodott tovább a leány —, hogy minél többet legyünk együtt. Majd meglátod. Menyasszonyosdit játszom neki, de ő csak hallgat. Képzeld, szilveszter óta egyetlen egyszer se csókolt meg. Már nagyon únom ezt a menyasszonyságot. Nagyon únom.

Frédi úgy folytatta, mintha szerepet mondana.

— Az az érzésem, hogy Berci szeret téged, csak egy kissé... ügyetlen. Bátorítani kellene őt.

— Hát bátorítsd!

— Megpróbálom — mondta csendesen és arra gondolt, hogy a sors és a véletlen az ő pártján van. Az események, melyeknek szálai az ő kezébe futnak össze, kedvezően alakulnak. Minden sikerülni fog — örvendezett magában. S mintha gondolataira felelt volna Hanna:

— Cserébe én is segítségedre leszek Virág Lonci ügyében. De — nevette el magát — a Pázmán lovag-ot remélem nem kell megtanulnom?

— Nem — nevetett Frédi is. — Nem kell megtanulnod. Te csak játsz menyasszonyosdit. No, gyere, megnézem én is azt a darabot.

Visszamentek a nagyszobába, már keresték Hannát, az ő jelenete következett.

Két leánytestvérről szólt a darab. Az egyik mindenáron férjhez akar menni s a cél érdekében mindent megpróbál, folyton intrikál, mesterkedik, kelleti magát, szóval nem fér a bőrébe. A végén a kiszemelt lovag merész fordulattal a másikat veszi el, a csendest, szerényt, háziast... Csóka Bella az intrikus leányzó, Hanna a házias, Berci csizmában, bricseszben a vőlegény. Kalász Sanyi volt a szerző, de az ármányos történetben Frédi felsőbb asszonyi hatalmak kezenyomát érezte. Úgylátszik — gondolta — Linka néni is sokalja már a hosszúra nyúló mátkaságot, azért rendez a célszerűen megalkotott darabból annyi próbát. E próbák során Berci mindennap megkéri Hanna kezét s az utolsó jelenetben mindjárt kitűzik az esküvőt is. Berci, szegény, végigcsinálta a próbákat, közben kétségek gyötörték és nem mert kötélnek állni.

— No, hogy tetszik? — fordult hozzá a főrendező.

— Nagyszerű, gratulálok... Csak a vége nem elég látványos.

Linka néni megrémült. No, most jön a táncosrevü — gondolta.

— Mi lenne — folytatta Frédi —, ha Hannát menyasszonyi ruhába öltöztetnénk?... Mondjuk... Bella már megcsináltatta a menyasszonyi ruhát, Hanna titokban felpróbálja, benyit Berci, meglátja fehér fátyollal, mirtuskoszorúval a haján, rögtön beleszeret és megkéri a kezét...

Hanna felragyogott. Berci is. Mindenkinek tetszett az ötlet. Linka néni pedig egyszerűen elbűvölve bámult Frédire. A gondolat nagyvonalú agyafurtságát csak ő tudta igazán, minden vonatkozásában értékelni. Frédi ismét jó pontot kapott. Az általános elragadtatás csúcspontján mintha még Kálmán bácsi is mondani akart volna valami elismerőt, de aztán meggondolta magát, nem szól egy szót sem.

Kalász Sanyi kissé fanyalogva megigérte, hogy holnapra átírja a darabot.

A vendégek hamar elmentek, mindenki a színházba készült.

Későre járt már, vacsorához ültek. Vacsora közben a leányszövetségi estélyről beszélgettek. Linka néni félt, hogy nem fog sikerülni. Alig öt nap van már csak s bizony még elkélne tíz, tizenöt próba. A darab sem megy, Karmos Ica is minduntalan belezavarodik a Liszt-rapszódiába, amit zongoráznia kell. Szidta Bercit, hogy éppen ilyenkor jut eszébe gardenparty-t rendezni Gyükerpusztán, de Bercinek fontosabb volt a gardenparty az egész leányszövetségnél. Alig várta már. Megmagyarázta, hogy Zsófi, a huga csak két napra jöhet le hozzá s így csak szombaton tud vendégeket fogadni Gyükerpusztán. Az egész vármegye ott lesz.

Lassan indulni kellett, ha nem akartak elkésni a színházból. Kivételesen Linka néni is rászánta magát, hogy velük menjen.

A Gergely-téren, a színház előtt szokatlanul nagy tömeg nyüzsgött. „Gyült Sátorhegy kandi népe. Férfi és nő, agg és gyermek..." Frédiben mindegyre a kis művésznő hangja harangozott, a kis művésznőé, aki ma este, hála Istennek, nagy tapsokat és gyönyörű virágokat kap. Végeredményben nem fontos, hogy egyelőre csak tréfából.

Az Aranyvirág ment, O. Nivényi Klári parádés alakítása. Lonci parányi kis szerepet kapott a darabban. Ő volt: „Lola, utcai táncosnő".

A színház roskadásig telt, odafent fenyegetően zúgott a karzat. Udvarias taps fogadta a direktorné szólóját. Úgylátszik Kalász Sanyiék remekül megszervezték a klakkot — gondolta Frédi — s izgatottan várta, hogy mi fog történni.

Mikor Virág Lonci, az első felvonás közepén térdigérő szoknyácskájában a színpad közepére libbent, Kabay Lexi az emeleti bal kettes páholyban hatalmasan tapsolni kezdett. A megyei urak se röstelték magukat s hamarosan a karzat is feldübörgött. Páran a beavatottak közül Körömy Emil bácsit látcsövezték. Már tapsolt az egész nézőtér.

A színészek megzavarodtak, semmi olyan nem történt a színpadon, ami ezt a tapsvihart kiválthatta. Nem értették a dolgot. De a karzaton megalakult a szavalókórus, minden színész és színésznő vágyálma:

— Vi-rág Lon-ci! Vi-rág Lon-ci!

Percekig állt az előadás, legtöbben nem tudták miről van szó, mégis tapsoltak és ordítottak. Kálmán bácsi jókedvűen bólogatott.

— Derék kisjány ez a Virág Lonci.

Szünetben Frédi fölszaladt az öltözőbe. Tudta, hogy az igazi ünneplés, a csokrok föladása — a tervek szerint — csak a második felvonás után következik. Elő akarta készíteni Loncit, nehogy túlságosan váratlanul érje őt a dolog. Szegényke talán nem is tudja, hogyan kell viselkednie ilyen esetben.

Ám Lonci egyáltalán nem volt zavarban. Természetesnek vette a nyiltszini tapsot. Meg volt győződve arról, hogy párszavas szerepével ért el ilyen frenetikus sikert, eszébe sem jutott, hogy valami lehet a háttérben.

(Folytatjuk)

Munkács a magyarság vára

Irta: Szentmihályiné Szabó Mária

Rengeteg erdőségek mélységes zöld foltjai között vágtatva ömlik lefelé a Latorca vize. Hatalmas kőszirtek állnak őrt a csobogó patak ágya mellett, míg folyóvá nő. S a mély út hallgatag sziklái között út kanyarog a fensíkká szélesedő hegyek felé. A hegyeken fenyőfák susognak. Északról jövő szél zugatja szakállas ágaikat, mintha mindig suttogna nekik valamit. Mintha örökké a magyar multat akarná mesélni a ma vándorainak.

A síkság közepén kúpalakú dombbá csúcsosodik egy trachit-sziklatömb. Szürke vállán épségben hordozza a fallal kerített Munkács ősi várát. S a mai ember szívét összeszorítja az a gondolat, hogy ez a sziklatömbre épült, verejtékkel öntözött, vérrel megszentelt épület látta egész ezredévünket. Csak formáját változtatta az idő, de alapját már lerakták őseink akkor, mikor először vezettek be a nagyszarvú fehér ökröket a Keletről jövő büszke magyari törzsek s először harsant magyari gyermek sírása a Kárpátok ölében.

A vereckei szorosón át beözönlő, új hazát hódító magyari törzsek először Munkácson pihentek meg. S azóta tudják az ősi éneket a szorosok s a nép még ma sem felejtette el az elődeitől hallott mondát:

Rengeteg erdőségek közül éjnek éjszakáján bukkantak ki a síkságra a hős magyari törzsek. Árpád apánk azon a hegyen vonatta fel vadállatok bőréből kerített, szőnyeges sátrát, amelyen ma a Basilita-rend kolostora áll. Fáradt volt. Hamar álomba zuhant. S mikor reggel felserkent, a sátornyíláson át lángok lobbanását látta. Vastag füst emelkedett a rózsaszínű ég felé, mintha pusztító vész ütött volna valahol tanyát, vagy ellenséges csapatok gyujtottak volna egymást figyelmeztető őrtüzet.

De a lángok nem ellenség közeledését hirdették. Hadúr áldozati oltárának fényeit gyujtotta meg a táltos. Fehér ló nyerített a pirkadó hajnalban s megvillant a kés az áldozó kezében. Hálaadó ének harsant a nap felé. És Álmos büszke fia megindult utána, hogy részese legyen az első áldozásnak. Magasra emelt fejjel állt Árpád a tűz előtt. Aztán átvitette sátrát a sziklára. Negyven napig pihentette seregét. Aztán meghagyta, hogy ősi szokás szerint emeljenek kőoszlopokat az első áldozati oltár helyén.

Ezeket a diadaloszlopokat később alapzatoknak használták a várépítéshez. Valószínűleg ezektől kapta nevét is Munkács. Az oszlopépítők hátukon cipelték fel a követ és fát a meredek hegyre s nyögve panaszolták:

— Isten mentse meg ellenségünket is az olyan helytől: felette Munkás hely vala az.

●

Bizonyos, hogy a későbbi várépítőknek nem lehetett könnyű fundamentumot ásni a trachit-sziklába, falakat emelni a messze lejtett szikladarabokból. De a vár elkészült. Körülötte a Latorca vize s a síkság közepén olyan váratlanul bukkan fel, mintha minden oldalra figyelő vigyázó volna.

Salamon király idejében említik újra a krónikák s azután az Árpádházi királyok alatt régi urak kezéről új uraknak adogatták. Állandó tulajdonosa nem is volt, bár urai változásával mindig újra meg újra visszaszállt a mindenkori királyra. Nagy Lajos ajándékozta először asszonynak: édesanyjának, lengyel Erzsébetnek. Ettől kezdve gyakran került asszonyokhoz Munkács s váltakozva látott nagyszerű magyar nagyasszonyokat és idegen vérből származó, méltatlan gazdákat. Lengyel Erzsébet után Nagy Lajos özvegye, a tragikus sorsú Palisnak Erzsébet tulajdona volt. Nagy Lajos hármastengerrel határolt magyar birodalmát ez a meghasonlott lelkű asszony játszotta el. De a sors egyensúlyozta emlékét: Zsigmond király több más várral együtt hadiköltségek fejében Hunyadi Jánosnak ajándékozta. A törökverő hős Munkácsot a szabad városok sorába emelte. Halála után pedig hitvesére, horogszegi Szilágyi Erzsébetre hagyta.

Mátyás király édesanyja jóságos anyaként gondozta a vár alatt meghúzódó várost. Sirathatták jobbágyai, mikor 1484-ben új urat kellett vállalniok, bár ez az úr Magyarország legnagyobb királya, Korvin Mátyás volt, ki fiára, Korvin Jánosra testálta a várat, de ettől elvette Ulászló és pártoskodás jutalmául a Csáktornyai-testvéreknek ajándékozta.

●

Munkács végzete volt, hogy soha nem maradhatott sokáig egy kézen. Kihalt új urai után Ulászló jegyajándékba adta Candalei Annának. De a fiatal királyné csak rövid ideig maradhatott úrnője, még rövidebb ideig volt anya. 1504-ben világrahozta koraszülött gyermekét s maga eltávozott. Kis fia, II. Lajos I. Miksa leányának adta Munkácsot jegyajándékul.

Rászakadt az országra a tatárjárást követő legszörnyűbb csapás. Az ifjú király holtan maradt a csatatéren. Az országgal együtt Munkácsot is dúlta a pártoskodás. Ferdinánd és Szapolyai egymástól hódítgatták el. Végre 1538-ban a váradi béke Szapolyai Jánosnak juttatta. Nemcsak Munkács ura, hanem szép asszony férje is lett abban az időben a korosodó Zápolya: lengyel Izabellát vette feleségül. Férje korai halála után ő örökölte Munkácsot s a vár megőrizte a szomorú asszony könnyeinek emlékét is. Tíz esztendeig tartózkodott Izabella Magyarországon s utószülött fia, János Zsigmond örökségét akarta megvédeni. 1551-ben végre belefáradt. Egyességet kötött Ferdinánddal. Erdélyről, a tiszai megyékről és Munkácsról is lemondott.

Visszafelé indult Lengyelországba a szerencsétlen királyné. Ismerős hegyek bukkantak fel a zugó vizek mentén. A komor erdőségek, a fenyves suhogása, mind arra oktatta, hogy nyugodjon meg sorsában. S mikor a határnál megpihent, egy hatalmas tölgyfa kérgébe bevéste a megnyugvás szavait:

— Sic fata volunt Izabelle.

Munkács várát Ferdinánd Petrovics Péternek ajándékozta. De mintha a szomorú királyasszony könnyei itt kísértettek volna, Munkács főfészkévé vált a János Zsigmond-párti főurak titkos összejöveteleinek. Az erdélyi rendek nagyrészét és pártjukra hódították. 1556-ban Izabella diadalmasan térhetett vissza azon az úton, melyen olyan megadással távozott. S a fiáért harcoló asszony megpihent a trachit-sziklán emelkedő, büszke várban.

●

Munkács akkoriban másik titkot is rejtegetett. Nyugatról Luther és Kalvin tanai gyujtogattak a lelkekben szövétnekeket. Kálmánchey Sánta Márton, munkácsi prédikátor, magyar hitnek nevezte el a kálvinizmust. Ebben a formájában terjedt el a hitújítás Erdélyben is. Ez a mozgalom erősebb volt, mint Izabella anyai harca. Túlélte őt is, fiát is. Izmosodott és kiterebélyesedett a legnagyobb erdélyi fejedelemben: Bethlen Gáborban.

Munkács vára akkoriban már újra Habsburg-hívek vágyálma volt. Sok viszontagság után Bethlen Gábor szerezte meg a nicolsburgi békekötéskor. S a sors úgy akarta, hogy a győzelmes béke után a kulcsvár nemsokára újra asszony kezébe kerüljön. Az idegenből jött Brandenburgi Katalin örökölte nagy protestáns fejedelem urától. Cselszövés, hittagadás, házasságtörés fészke lett a vár, míg végre I. Rákóczi György izmos keze magához ragadta. Ettől kezdve évtizedeken át Rákóczi-asszonyok ruhája suhogott az udvarok kövezetén.

I. Rákóczi György kiváló hitvese mindenben segített urának. Lorántffy Zsuzsánna hitvesi szerelme, anyai ösztöne megsúgta, milyen nagy erőt jelent családja számára ez a vár. S Rákóczi György hallgatott hitvesére. Francia mérnökök készítették a tervet, de Lorántfy Zsuzsánna figyelő szeme vigyázta az építkezést. Emeletet húztak az öles falakra. Lőrések tátongtak az új védővonalból Verecke felé s a síkságra is. A palánkai sáncokban ágyúütegek fészkei rejtőztek. Élelmiszerrel, fegyverrel, lőszerrel Lorántfy Zsuzsánna rakatta meg a várat. Bátran hadakozhatott I. Rákóczi György. Mögötte kettős vár emelkedett: felesége szerelme és a megerősített vár.

Pedig Lorántfy Zsuzsánna nem szeretett Munkácson időzni. Csak akkor tartózkodott ott, ha harcoló ura gondoskodása odairányította, vagy ha újabb munkálatokra kellett felvigyáznia. Munkácsban a harc fészkét érezte, Sárospatakon a békesség menedékhelyét. Odavonult vissza ura halála után is. De mikor fia, II. Rákóczi György a lengyelországi kalandba bocsátkozott, újra Munkácson termett és visszavetette az ellenséget a vár alól.

Isten kegyelmes volt hozzá. Nem érte meg a fia végleges bukását, a Rákóczi-név elhomályosodását. 1660-ban meghalt. S néhány hónap mulva elesett a szászfenesi csatában II. Rákóczi György. Siralomban hagyta Erdélyt. Özvegyének és hétéves korában erdélyi fejedelemmé választott fiának menekülnie kellett.

●

Idegen szellem költözött Munkácsra. Ott, ahol az első protestánsok hitvalló éneke zengett, Báthory Zsófia lerombolta férjének és szüleinek hitét. Protestáns üldözése erősebb volt egy időben anyaságánál is. Ágyúkkal fogadta, majd fogságra vetette a protestánsokkal egyezkedő fiát. Császárhűsége is tetteket követelt. A munkácsi börtönökből sanyargatott protestáns prédikátorok jajszava hangzott.

De a Habsburg-pártfogásban csalódnia kellett. Mikor anyai szeretete végre felülkerekedett, hiába emelt fiáért kérő szót. Csak irtózatos váltságdíj ellenében válthatta meg fiát a Zrinyi—Frangepán összeesküvés részeseinek szomorú sorsától. Fia hitvese volt már Zrinyi Ilona, mégis porba hullt Zrinyi Péter feje s családjára irtózatos sorsot mért a császár.

I. Rákóczi Ferenc soha nem juthatott el Erdélybe. Meghalt, mielőtt valóságos fejedelem lehetett volna. Özvegyen hagyta szépséges feleségét, árván Juliánkát és a kicsi Ferkót. Vagyonára zsoldosokat szabadított a császár. Zrinyi Ilona kénytelen volt anyósához húzódni s börtönévé vált Munkács vára.

Hiába próbált szabadulni a börtönből. Hiába jött el érte az ifjú Thököly s hiába vágyódott boldogság után. Anyósa és a császár szava tiltotta ezt a házasságot. Rab volt Zrinyi Ilona s bár néha áttörte börtönét, szíve szerint mégsem cselekedhetett anyósa haláláig. De akkor gátat tört a szerelme. Hiába ellenezte a császár, megesküdött Thököly Imrével s rövid ideig boldogságot is láthattak a vén falak.

●

Ott nőtt, fejlődött testben-lélekben a kis Rákóczi Ferenc is. Mostohaapja magával vitte a hadak útjára, elvitte Budavárába is, de örömmel ment vissza a trahit-sziklán emelkedő ősi várban. Nézte a Verecke felé kanyargó folyót, nézte a szorosban elvesző mély utat s a szíve megtelt büszke hazaszeretettel. Mostohaapja elszakadt tőlük, török fogságba, majd újra török kegybe került s a császár parancsára ostromlók zárták körül Munkács várát. De a csaknem három évig tartó küzdelem alatt senki nem látta féln. a kis Rákóczyt. Méltó volt hőslelkű anyjára.

Zrinyi Ilona minden áron tartani akarta a várat. Gyermekei örökségét őrizte s ide várta szerelmes urát is. Ugy érezte, mint valamikor Lorántfy Zsuzsánna: míg Munkács áll, férje el nem bukhatik. Míg tudja, hogy asszonya ereje nem lankad, nem bénulhat meg a férfi karja sem.

Legendának érződik és mégis igaz, mert baráti és ellenséges kezek írott betűi bizonyítják, hogy Zrinyi Ilona valósággal összenőtt Munkács várával. Mindent megadott a falaknak, csakhogy oltalmazzák. Mindent megtett a védőkért, csak el ne csüggedjenek. Körüljárt a bástyákon, sebesülteket kötözött, haldoklóért imádkozott s közben gondoskodott élelemről, ruházatról, fegyverről és lélekbeli táplálékról is. Éjjel és nappal, egészségében és betegségében csak arra gondolt: tartania kell Munkácsot, dacolnia kell a császár akaratával. Golyóbisok zúdultak a várra és beszakasztották hálószobája mennyezetét. Kézifegyverek ropogtak és a kirohanó csapatok összetűztek az ostromlókkal. Kis Rákóczi Ferenc ágyúdörgés között aludt, evett, játszott. Aztán már nem elégedett meg a harcijátékokkal, hanem ki-kicsapott a várvédőkkel együtt az ellenségre s nyelvet fogott, vagy elűzte az aratókat gyilkoló labancokat. Füst- és vérszag, hadakozás és szorongattatás volt az életük. S a világ figyelme a küzdő asszony felé fordult. A szultán kaftánt és kardot küldött neki, hogy férfias bátorságát világgá hirdesse. A Napkirály irott képét szerette volna látni: vajjon méltó-e hősiességéhez szépsége?

Mégis menniök kellett. Árulás törte le a hős asszony kardját. Zrinyi Ilona és gyermekeit könyörtelenül elűzte Munkácsról a győztes Caraffa.

●

Munkács hősi története látszólag befejeződött. De még egyszer fellángolt és megcsillogtatta a Rákóczy-nevet. A császár fogságából hazajött II. Rákóczi Ferenc és magával hozta lángoló szabadságszeretetét. Ujra haditettek ékesítették Munkács históriájának lapjait. S a hosszú harc után mégis komoran ürültek ki az ősi falak. Lengyelország felé bujdosott a fejedelem, aki mindenét feláldozta hazájáért.

... Susognak a fenyvesek a bérceken. Hó fedi a lankákat, völgyeket, szirteket. Kékes párákba burkolóznak a távoli hegyek. De a Latorca vize ma is sebesen csobog sziklaágyában s rohan Munkács felé. Hangja ugyanolyan, mint mikor először hallotta a pihenő magyari Nagyúr. S a trahit-szikla is rendületlenül áll. Talán megdobban valami mélyen, a bérc keblében, mikor 1939 januárjában újra magyar dicsőséget láthatott az Oroszvár felé vezető úton ...

Büszkén hordozza vállán az első magyar pihenés emlékoszlopaira emelt bástyákat. Nem törődik azzal, ami hétköznapi. Messze néz és ősi utakat lát. S az ősi utakon kékes párába vesző, honvédő magyarokat.

Csak az öltözetük változott. De szívük ugyanazt a hazaszeretetet dobogja, melyet csaknem tizenegy évszázaddal ezelőtt a honfoglaló ősök éreztek.

Öröm

Lepkeszárny. Színes, bársonyos,
Fogd meg: gyémántot záporoz.
Nevess, ha jö, percet se várj,
Mert ellebeg a lepkeszárny.

Míg kívánod: kincs, drága érc,
Ha érte nyúlsz: gonosz lidérc,
Hív, csal, igér, csábit ... megállj!
Itt kezdödik az ingovány.

Életpusztában délibáb,
De soha el nem éri láb.
Futsz, megizzadsz, est száll reád
S körülötted a pusztaság.

Zöld fűben szentjánosbogár,
Lámpát gyujt s büszkén fényt kinál.
Világits csak, kis balgatag,
Az éj azért csak éj marad.

Öröm ... benne az ég izen,
Múló barázda mély vizen.
A szürke ködben villanás,
A lényegen dísz, semmi más.

Öröm ... keressük mindenütt,
Pedig ha jö, úgy szíven üt ...
Izzását könnyeim lesik —
Bánat az, ami jól esik.

Szalkai Miklós

SZENZÁCIÓ! STADIUM-KIADÁS!
K. I. Albrecht:
Tíz év a vörös pokolban
Ára: kötve 8.— pengő.
Kapható: STADIUM könyvkiadónál (Budapest, VI., Rózsa-utca 111.)

hajója lebontatott, de a *szentélye* az *országos* műemléki bizottság közbejárására, meghagyatott s az így most *Sztehló Ottó* műépítész terve szerint helyreállíttatván s észak felől egy kis középkori toronykával is elláttatván, az új templomtól két méternyi távolságban elkülönítve áll. A mellette állott régi sekrestye lebontásakor a feltünt nyers falak teljesen igazolták, hogy a szentély három ízben esett változtatáson át s hogy az eredetileg a hajóhoz képest sokkal kisebb és alacsonyabb volt; de adatot nyujtott arra is, hogy az 1567. évben ért elpusztítása után, azt Miksa király rendeletére Büdy Mihály akkori uradalmi bérlő idejében államköltségen *Mergli Simon* császári architectus helyreállította s megnyitotta, ki, úgy látszik, építkezés közben itt lelte halálát és itt el is temettetett. Előkerült ugyanis a falba beépített sírköve is, melynek körirata így szólt: «Anno 1572. jacet sepultus in dno nobili gente natu Simon de Mergli, architecto sacrae rom. imp. regiae Mt in nova vice murae reparat» stb. Alul kőmíves-jelvényül egy vonalzó, körző, szögmérő és kanál volt kifaragva. Sajnos, e parázskő a szabad levegőn elporlott; annak tartalmát azonban híven leírtam; mert a köriraton kívül bibliai mondatot is tartalmazott. Ez alkalommal a szentély egészen új alakot nyert, a bordás boltozatával s díszes gótkeretű ablakaival akkor láttatva el, mert a déli szélső ablak kőkeretén ott díszlik maiglan a *Büdy*-család czímere: koronából kiemelkedő egyszarvú s az azt környező M B betük (Michael Büdy). Ennek valódiságát igazolja az országos levéltárban búvárkodásom közben lemásolt 1574. évből szóló, *Büdy Mihály* aláírásával és ily pecsétczímerrel ellátott nyugtája, melyben Bereg és Vári helységek átengedéseért a szepesi kamarától felvett tizenötezer forintot nyugtáz.

A szentély nyugati részén állott egykori diadalív meghagyatván nyugati zárfalnak és bejáró ajtónak, midőn fent az ormán annak régi vakolatát a munkások lekaparták, indásdíszítésű keret között ily latin feliratra akadtak: «Sacramae caesareae regiaeque mattis inclitae camerae administratori Scepufiensis, praeside hujusdem illmo dno B: Paulo Mednyanszky, auxiliante inclito Cottu de Beregh, nec non illmo dno Antonio de Behmer colonello commandante arcis Munkácziensis, protunc plebeno P. Ferdinando Leff v. v. *Ab hoste spoliatum et igne ruinatum Anno MDCLXXXIII*». E felirat szerint is tehát Caprara Aeneas császári hadvezér idejében 1683. évben az ostromló osztrák ellenség a várost a templommal együtt elhamvasztá s felprédálta. A templom puszta falai ezután 1725. évig fedetlenül állottak, a midőn Leff szerzetesplébános buzgólkodására, báró Behmer Antal várparancsnok, báró Mednyánszky Pál szepesi kamarai főnök s Bereg megye segedelmével némileg befedetett s kijavíttatott . . .

Midőn a mostani átalakításánál a foglalkozó kőmívesek a meghagyott szentély falait belül tatarozták, a kar déli falán, az oltár serlegoldalán kalapácsuk a falban rejtett üreget gyaníttató hangra lettek figyelmesek s így lebontván e helyen a vakolatot, egy mélyedésre akadtak, a mely mint kitünt, valószínűen a XVI. században lett ide alkalmazva akkor, midőn az 1567-iki várostromlás idején e templom is megégetvén s elrontatván, azt államköltségen Megli Simon műépítész megnyitotta és restaurálta. Az így feltünt üreg, mely vakablakszerű mélyedést képez, a szentély nagyságához s építészeti stílusához

LEVELEZÉS.

I. LEHÓCZKY TIVADAR: A MUNKÁCSI RÉGI OLTÁRKREDENCZRŐL. Hogy nemcsak Erdély területén évszázadok előtt épült római katholikus templomokban, hanem Magyarország különböző tájain is keletkezett régi szentegyházak szentélyeinek jobboldalain lévő falain alkalmaztak fülkeszerű mélyedéseket a végből, hogy azokat az oltáreszközöket, a melyeket a misénél többé nem használtak, oda félretegyék, hogy azután az istentisztelet végeztével innen a rendes őrizetbe helyezzék s a melyeket e végből *credentia*, piscina, fenestella vagy lacrumnak, magyarul pedig oltárszekrényeknek vagy oltárkredenczeknek neveztek, azt a fönmaradt emlékek igazolják. Különösen a Munkács városában közelebb lebontott régi templomnak fönmaradt szentélyében nemrégen véletlenül napfényre került ily igen díszes fülke is élénk tanuságot tesz erről. A város közepén állott a 13. században épült templom, melynek hajója 16·60 m. hosszú és 7·40 m. széles volt, a csúcsíves diadalív által elválasztott szentély pedig, mely a nyolczszög három oldalával záródik, 13 m. hosszú, 6·95 m. széles és a főhajóval egyenlően, 9 m. magas. A kőtemplom idők folyamában sok viszontagságnak lévén kitéve, a körülötte dúlt csaták alkalmával többször elhamvadt. Így 1567. évben is, midőn Schvendi Lázár vezérlete alatt Miksa király seregei a várost ostromolták s bevették, akkor a várossal együtt *a templomot is elhamvasztották.* 1657-ben pedig a berontott lengyel ezredek II. Rákóczy György akkori birtokos elleni bosszúból a várost megrohanván és feldúlván, a templomot is felgyújtották. Hasonló sors érte azt három évtized multán ismét, midőn 1686 április 30-án éjjel a Zrinyi Ilonától védett munkácsi vár alól az azt sikertelenül ostromló osztrák had a városba bevonult s azt a templommal együtt ismét porrá égeté. Dobay Székely Samu, várbeli kurucztiszt naplójában erről ezt írja: «hogy a német a várost kiégetvén, még a templomot és annak tornyát is elhamvasztá, az mely istentelenségeért az Úristen továbbá is confundálja az olyatént . . .» Az 1703—11. évek közötti II. Rákóczi Ferencz-féle hadjáratok idején a kuruczok raktárnak használták a fedetlenül állott templomot, melynek fentartására az illetők kevés gondot fordítván, az így elhagyatva, folytonosan pusztult, akkor is, midőn 1712. évben a kincstár a Rákóczi-féle uradalmakat elkobozván, azokat az ungvári igazgatóság kezelte; végre 1723-ban a munkácsi és beregszentmiklósi uradalmak a gróf Schönborn-Buchheim-családnak adományoztatván, az 1754. évben a templomot némileg kijavíttatá ugyan és föntartá, de régi, ócska kőfalai évről-évre romladozván, végre a hitközség 1904. évben a grófi kegyurasággal egyetértve, a különben is szűkké vált templom helyén egy új, megfelelő, modern templomnak felépítését határozta el. Így még azon évben a régi templom

Arch. Ért. 1911.

Felvidéki
VÁRAK,
VÁROSOK

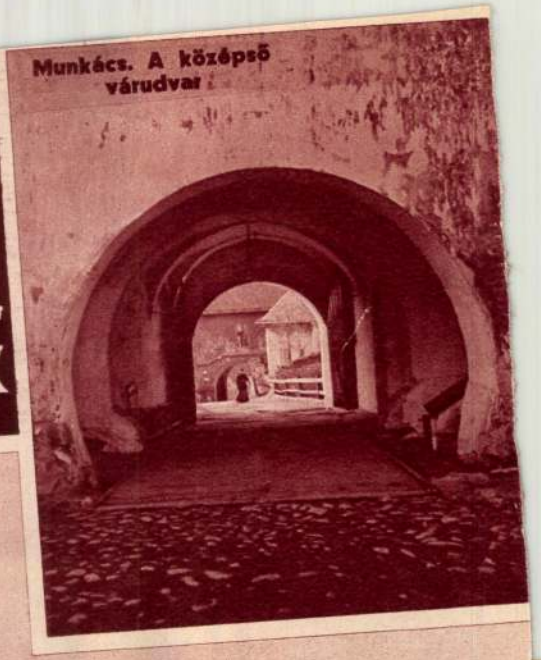
Munkács. A középső
várudvar

Munkács vára az
Ezeréves emlékművel

Munkács. A vár
belsője

Munkács vára

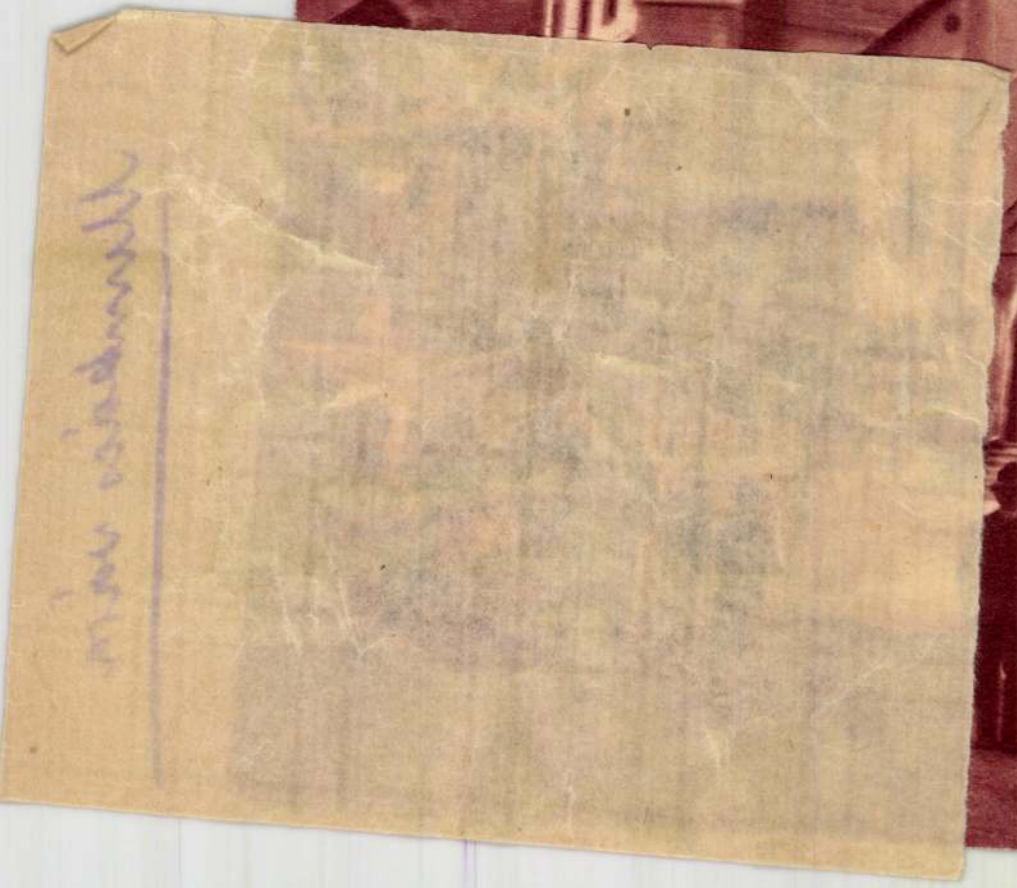

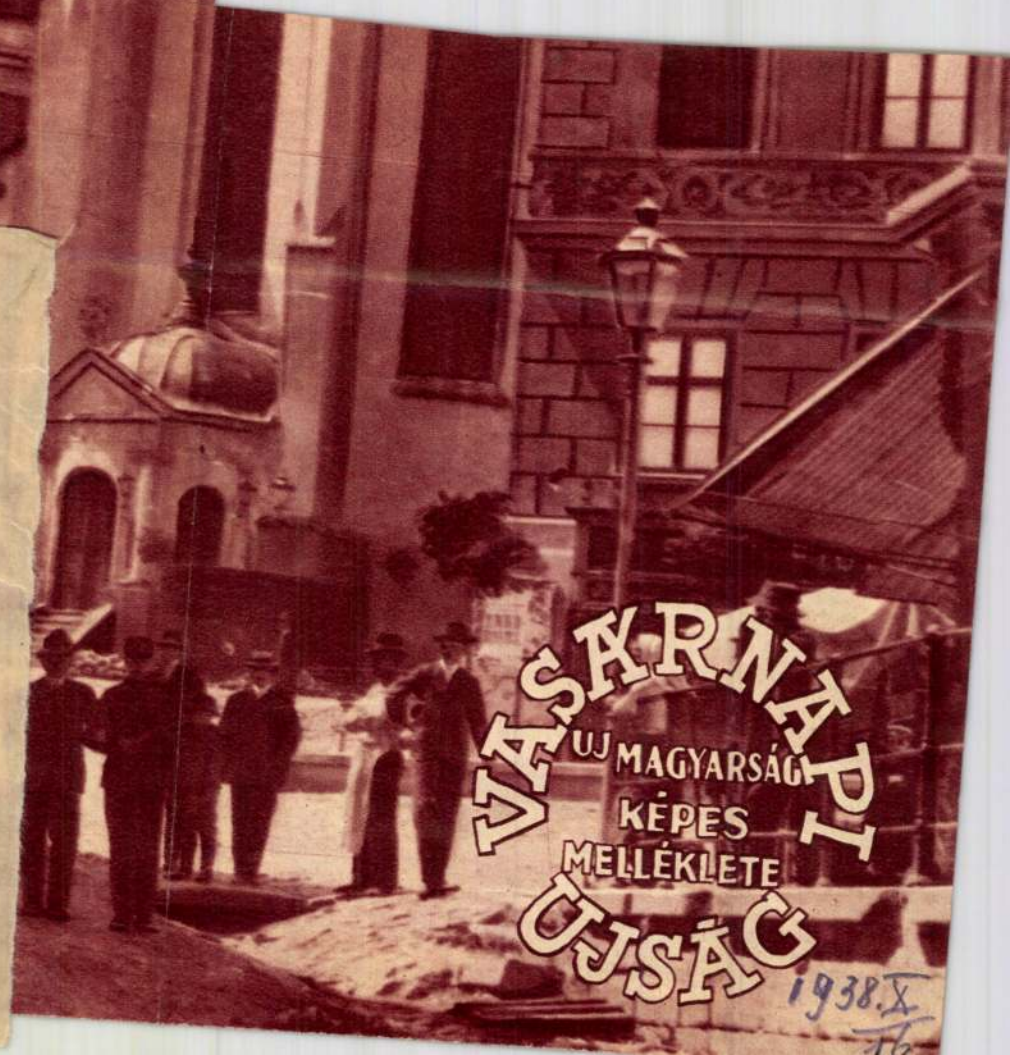

VASÁRNAPI
ÚJ MAGYARSÁG
KÉPES
MELLÉKLETE
ÚJSÁG

1938. X.

Munkácsi vár és zárda

l.

Kallós Kálmán:

A munkácsi vár
s zárda képez
Vas. Hjs. 1856.

367 l.

Lásd a képet Vas. Hjs
1856. 39 sz.

Elefánti Imre•Kecskemét•Fráter utca 4

Munkács vára

wód
z

Gusztrényi Sándor:

A munkácsi várban talált régiségek. Vas. Ujs.
1863. 125 l. képekkel.

szervezve lenniök; s ugyanazon iskolai hatóságok felügyelete s kormányzása alatt állanak. Én a porosz népnevelés elismert kitünő sikerét, nem az iskolai hatóságok s intézmények szigoru rendszerességének, hanem annak tulajdonitom: hogy itt nagyon sok jó tanitó válik, a ki feladatát alaposan felfogja, és annak akar is, tud is helyesen és teljes szenvedélylyel megfelelni. Az egész országban 56 tanitó-képezde van, melyekben évenkint 2500 növendék készül a néptanitói nehéz pályára, s minden évben 800 lép ki mint kész tanitó. Bizonyosan Európa egy nagyobb államában sem szánja magát annyi jóravaló és szakismeretileg kiképzett ifju azon rögös s kiapadhatlan türelmet igénylő és soha igazán meg nem jutalmazható tanitói pályára: mert annyi szellemi képzettséggel, kitartó munkássággal és fárasztó napimunkával mindenik államban nagyobb anyagi előmenetelre és rangosabb állásra számithat és tehet szert.

Berlin felsőbb tanintézetei közt, főkép az egyetem, épitész-iskola és ipartanoda érdemelnek figyelmet s látogatást kitünő tanáraikért és segédeszközeikért. — Az *egyetem* csak 1810-ben alapittatott, a mikor Poroszország a hallei egyetemet elvesztette. Jeles szerkezetét kiválólag *Humboldt Vilmos* tevékenységének s magas látkörü szellemének köszönheti. Jelenleg a leghiresebb tudósokkal és legkitünőbb tanárokkal dicsekedhető főiskola, mert ezek kiválasztása és meghivásánál sem az anyagi áldozatot nem sajnálják, sem az egyéniségek tudományos és szellemi önálló irányától nem rettegnek. A tanulók száma 2000 körül szokott lenni, a tanároké pedig mostanság 168; ezek közt: 50 rendes, 42 rendkivüli, 60 magántanár van stb.; az utóbbiak tanóradij szedhetése mellett tartanak felolvasásokat.

A porosz iskola-rendszernek az legnagyobb érdeme, hogy általa a nép *minden osztályáról* gondoskodva van. Az iskolázható gyermekek száma 2,650,000 körül lehet; — ezek számára van: 24,800 elemi iskola 32,900 tanitó és tanitónéval, és legalább 2,592,000 gyermek jár *valósággal* iskolába. E szerint egy tanitóra csak 80 gyermek oktatása esik, és 100 iskolahallgató közül 15 is alig marad ki az iskolából. (Folytatása következik.)

Elefánt-verseny Indiában.

Elefánt-verseny Indiában.

Sokan irigylik az angoloktól a kincsekben oly gazdag India birtokát; de ez a kincses ország valóságos börtöne, kinzója azoknak, kiket a sors ott lakni és uralkodni kárhoztatott, s az ottani angolok a hatalom polczáról is régi ködös hazájokba vissza-visszasóhajtoznak. Indiában rendesen vagy nagyon forró, vagy igen nedves időjárás uralkodik, s e forróság vagy nedvesség egyaránt unalmas és egészségtelen. — Ha előbb nem, tiz — tizenkét év mulva, rendesen minden angol tiszt vagy hivatalnok ott hagyja Indiát, vagy ha vissza nem tér, rövid idő mulva áldozatul esik. A visszatérők kincseket hoznak ugyan magukkal, de azokért egészségüket s egész életboldogságukat hagyták cserében, a mit többé semmi áron nem vásárolhatnak vissza.

Az unalmas napokon természetes, hogy minden módon iparkodnak keresni szórakozást, s az angol természet, régi hazája szókásaihoz, szenvedélyeihez hiven, Indiába is átültette a versenyeket, minthogy azonban a majmok, kigyók és tigrisek honában jóravaló lovak nem tenyésznek, végre a versenyt India lovaival: az elefántokkal kisérlették meg. Indiában szeliditik, tanitják s minden lehető módon fölhasználják az elefántot, még a hadseregnél is, hol annak a lovasság és tüzérség egyaránt nagy hasznát veszi. A bennszülött marabut annyira érti e tanulékony állat idomitását, hogy azt minden finom apróságra betanitja, s ez okos állat, mely minden durva vagy könnyü munkára egyaránt fogékony, miért ne tanulná meg a versenyfutást is?

Rangun határszéli város tisztjei, a mult nyáron csakugyan egy nagy elefánt-versenyt rendeztek.

A tér, melyet befutni kellett, körülbelől egy mérföld hosszuságu volt, három különböző akadálylyal ellátva. Hogy az elefántoknak a győzelem ne legyen könnyü, a szabad futást két jó magas korlát s egy negyedfél lábnyi mély s 7 láb széles árok gátolta. Az egymásközt fogadó tisztek jockey-öltözetben s zászlóval kezökben, elefántaik hátán foglaltak helyet, mig az elefántok kormányzására egy egy bennszülött marabut az elefánt nyakára ült, kezében korbács helyett vasvesszőt tartva. Nagy sokaság özönlötte el a nézőtért, mig egy trombitaszóra, mely a jeladást képezte, 20 elefánt kelt versenyre egymással. A sikon elég gyorsan s minden baj nélkül futottak, de már az első akadálynál egy pár elvesztette az egyensulyt, s fölhengeredett. Legmulatságosabb volt a helyzet az árok átugratásánál. A nehéz állatok az ugráshoz nem levén szokva, közülök nehány egyenesen az árokba zuhant, lovagját messze hajitván hátáról. Ütődés, kék folt, és nevetés volt elég, s igy a főczél el volt érve. Az árkot csak egyetlen elefánt ugorta tisztességesen keresztül, mely azután az első dijat csakugyan megkapta. ***

Vas. Ujs. 1864.

Egy óra a munkácsi várban.

Őseink, a honfoglaló magyarok, átkelvén Kárpát magas bérczein, annak tövében ütötték fel sátoraikat, hogy a véres csatákban kifáradt tagjaikat kipihentetvén, — ujult erővel folytathassák és végezhessék be a honszerzés nagyszerü munkáját; hogy aztán örökségül hagyják reánk ezt az édes magyar hazát, mely oly sok veszély és viszály után — ugy a hogy — még ma is fenn áll.

Miután apáink 40 napon át kipihenték magukat, itt mulatozásuk emlékezetére azon a helyen, honnan először a főtáltos áldoza Hadurnak, pogány őseink istenének, szép fehér méneket, később pedig a fővezér ütötte fel sátorát : tevék le alapját a még ma is fennálló munkácsi várnak.

A vár egy a Kárpát hegylánczolattól egészen izolált, magában álló meredek hegycsucson épülvén, — hajdan nevezetes erősség lehetett, fedezve a Lengyelországba vezető országutat; de jelenleg midőn nem annyira a várak megtartásától vagy elvesztésétől, mint inkább a sikon nyert ütközetek sikerétől függ a győzelem, — hadtanilag nem nagy fontosságot lehet annak tulajdonitani.

Munkácsvárát régenten magyar főuraink birták, II. Rákóczy Ferencz számüzetése után végre a vár a hozzá tartozó, körülbelől 40 □ mérföldet tevő urodalmakkal együtt, Schönborn grófnak adományoztatott s jelenleg is azon család birtoka.

Nem levén szándékomban itten a vár történelmét bővebben részletezni, hanem csupán a várban töltött egy órai szemlémet ohajtván az olvasó közönséggel megismertetni, áttérek felvett tárgyamhoz.

Munkácson való pár napi mulatásom alkalmával — nehogy ugy járjak mint a ki Rómában járt, és még sem látta a pápát, — meglátogatám a hajdani hirében fogyatkozott várat, mely jelenleg számos fegyencz kényszerdolog-fogházául szolgálván, most is megfelel a *munkásvár* elnevezésének.

A várba valamint egyetlenegy uton, ugy egyetlenegy kapun juthat be az ember; — az út, körbe kigyózva a meredek hegyoldalán — a kocsival felhajtást is lehetségessé teszi. A vár a várostól egy ágyulövetnyire levén, azt, vagy is inkább az abban tartott rabokat a városban elszállásolt pár század gyalogság egymást felváltva őrzi. — A várkapuja mindig zárva van, és az csak a várparancsnok szavára vagy a megyei alispán utasitására nyilik meg. Előttünk, minthogy épen Beregmegye egyik érdemes alispánja volt szives kalauzolni, az inspekcziós káplár minden igazolójegy nélkül megnyitá a nyikorgó vaskaput. A vár alsó udvarára lépve — meglepett azon feltünő tisztaság, mely az egész várban mindenütt szemlélhető — ugy annyira, hogy ha a szótlanul jövő menő rabok nehéz lánczcsörgései nem figyelmeztetnek, hogy itt bizony börtönfalak között járok, magamat egy csinos apácza-klastromban képzeltem volna. Felmenve a várfelügyelőhöz, egy igen derék magyar uri emberhez, — ki a második kapu feletti emeletben lakik, — kérésemre szives készséggel ajánlkozott a különböző börtönosztályokat s az abban dolgozó rabokat velünk együtt megszemlélni. Megindulánk tehát az elzárt folyosók hosszu sorain.

Először egy tágas boltivezetes terembe nyitánk, hol széttekintvén, hamarjában azt gondolám, hogy a debreczeni boldog emlékezetü hosszu csizmadia-szinbe vetődtem, látván vala számtalan csizmadiát és — kaptát. Csak egy ember tartotta fenn fejen a kucsmát, de az is beléptünkre lekapva azt, hirtelen stellungba vágta magát, mig a többi némán tovább folytatta munkáját. Az atyamester ur — kinek egyébiránt lábain a 10 fontos olvasó csak ugy ott fityegett, mint a többi legényekén, — oly szépen elkészitett csizmákat és bakkancsokat mutatott, hogy annál szebbet bizony remekben sem csinálnak Miskolczon, pedig ott köztudomás szerint hires csizmadiák vannak. El nem tudtam gondolni uramfia! honnan került oda az a sok csizmadia.

A csizmadiák után sorba néztük a kovácsokat és lakatosokat. Itt is nagyban folyt a munka, — mig többen lánczot nyujtottak és vertek, (talán épen a maguk számára), addig mások závárt, kulcsot, vagy sarkantyut reszeltek.

A lakatosok után a nagyszerü fonókát néztük meg, hol 100—150 ember részint gyalog, részint kerekes rokkán ugyancsak fonogatott; mellettök mindjárt a motollások és takácsok műhelye van, hol 8—10 szövőszéken szövik egyszerre a vásznat. A takácsoktól benéztünk az asztalos- és kerékgyártó-műhelyekbe, s mindenütt folytonos munkásságot, néma csendet és katonás rendet találtunk. Végre bementünk Zingáriába, vagyis a czigány-kazamatába. Szent Kleofás! minő látomány! egy csomóban 70—80 darab czigány! A czigány a börtönben is csakugy megtartja a vele született humort és gunyort, mint a falu végén álló viskójában. A várban egyedül ők vannak elkülönzött társaságban, s valamint minden munkás osztálynak megvan a maga czéhmestere és felügyelője, ugy a moréknak is megvan a magok vajdájok, ki a fekete sereg felett apróbb csinekben vagy összekocczanásokban teljhatalmulag biráskodik.

Van a várnak zenekara is. A banda csaknem egészen fuvóhangszeren játszó zenészekből állván, igazán szerencsétlen flótások és klárinétosok. Mig itt időztünk, érdemvassal diszitett karmesterük rá kezdetett még tiszteletünkre egy pár magyar marsot is.

A zenészektől benéztünk a vár csinos kis templomába is, hol a fegyenczek gyakran oktattatnak Krisztus urunk tanaiban, s a szent irás azon szavaiban : „*a ki megtér, idvezül.*“

Ebéd felé járván az idő, megtekintők a konyhát, hol iszonyatos nagy vaskondérokban főtt a rabok ebéde. A fegyenczek rendes napi eledele : husleves, egy darabka ¼ fontnyi hus, és vastag ételnek krumpli, bab, káposzta, borsó vagy kása — kivéve azon napokat, melyeken a rab böjtre, csak kenyérre és vizre van itélve. A koszt ellen semmi kifogásuk sem lehet, magam is megkóstolván levesöket, azt izletesnek találám. A betegek részére külön, de jobban is főznek. A kórházban minden beteg ágya felett ott függ a fekete tábla, melyre a beteg nyavalyája, gyógymódja és tápláléka fel van jegyezve. A kórházban mint mindenütt, rendkivüli tisztaság uralkodik. Megtekintésre érdemes a gőzmosóda is, hol a rabok ruháit tisztázzák.

A felső udvar közepén van a hires, 70 öl mélységü nagyszerü kut, melyből a vizet maguk a rabok hajtják fel egy óriás nagy kereken. A kerék tengelyére alkalmazott roppant lánczon, — melyet szintén a várbeli fegyenczek készitettek, — két nagy vasas veder örökösen meri a vizet a kutból, mire az egyik feljő, a másik veder addig lemegy és megmerül. A vizhajtás a legnehezebb munka a várban, s erre csak is a makacs, engedetlen, veszekedő, vagy szökést kisérlő fegyenczeket szokás alkalmazni, mely ingyenes munkára gyakran korbácscsal kell a rabot hajtani. A kutba visszaöntött viz, vagy az abba dobott kő, mig a vizszinét eléri, háromszoros döbörgést viszhangoztat; midőn az elsőt hallja az ember, azt vélné, hogy már lent van a belehajitott tárgy, holott az a mélységnek még csak egyharmadát érte el.

Minden fegyencz öltözete egyforma, — nyáron vászon rövid ujjas és nadrág — télen pedig az ugynevezett szürkankó és nadrág, fehér miczi s bakkancs. Ezen öltözeteket a rabok maguk fonják, szövik és varrják.

Itt igazán teljes egyenlőség uralkodik, mindenkinek rövidre van nyirva haja, szakált egyik sem hordhat, csak bajuszt s azért is csak a tapasztalt vizsga szem ismeri fel egyik másik rabban, hogy ez a társadalomban művelt ember lehete, mig amaz bárgyu és neveletlen; — a különbséget csak arczvonalaik vagy tekinteteikből lehet megitélni, hogy ez a rab pénztárkezelő volt, amaz pedig közönséges lótolvaj, mert itt vannak mindenféle bünösök, bankó- vagy váltóhamisitók, pénzsikasztók, hivatallal visszaélők, utonállók, gyilkosok, gyujtogatók és tolvajok.

A forradalom után pár évig több politikai fogoly is volt e várban, — jelenleg azonban már hála Istennek, egy sincsen. Most csak több vagy kevesebb időre, 3 évtől egész 15 évig nehéz vasra elitélt fegyenczekkel van telve, kik többnyire a kassai kerületből kerülnek ide, s kiknek létszáma — évenkint fogyva és szaporodva, meghaladja a 700—800-at.

Midőn a várba valamely fogoly bekerül, a fogházfelügyelő megkérdezi, ha vajjon tud e valami mesterséget? ha nem tud semmit, hát mire akarja a fejét adni? és ha érdemes a kitanittatásra, — annál érdemesebb pedig valaki, mentül hosszabb időre van elitélve, mert ennek osztán több haszнát lehet venni — mondom, ha érdemes a kitanittatásra : választhat magának tetszése szerint mesterséget. Igy lesz aztán itt a juhászbojtárból suszter, szabó vagy lakatos, a kanász vagy csikósból kerékgyártó vagy kovács; a sonkolyos tótból pintér vagy takács, a lókötőből könyvkötő, a csizmadiából orgonista és az orgonistából csizmadia stb.

A dologidő reggeli 7 órától déli 11-ig, s délután 2-től esti 6 óráig tart. Vasárnap s ünnepnapokon szünidő van, akkor csak templomba mennek.

Nevelt emberek finomabb kézművel vagy művészettel is foglalkoznak, — photographiroznak, festenek, fából vagy szalmából különféle apróságokat, emlékeket, különösen szép gyufatartókat készitenek, melyeket azután a felügyelő az utazóknak vagy másoknak elajándékoz, vagy önkéntes tetszés szerinti csekély dijért odaad, s az összegecskét a készitők részére megtakaritja.

Ezen csak nehány év óta behozott dolgoztató rendszernek tagadhatatlanul nemcsak az állam veszi haszнát, hanem maga a fegyencz is; mert mig egyrészről a rab évenkinti tartását és ruházatát, mibe az államnak kerül, munkájával kikeresi, és igy maga magát tartja; másrészről el levén foglalva a mindennapi munka által, a reá szabott sulyos börtönbüntetést könnyebben szenvedheti, s sokszor sát békésebben is türi, mintha szalmazsákján, örökös henyélésben s unalomban morzsolná le napról napra egyik évet a másik után. Az elitéltre nézve munkás rendszer nélkül az órák napokká, a napok évekké, az évek pedig örökkévalósággá válnak, lelkét és testét az édes semmit nem tevés fonyasztja és öli meg; de naponkint bizonyos órákig munkával foglalkozva s szabadon (a vár falai között) mozogva — étel, ital, alvás jobb izűn esik, s az idő csak ugy repül feje felett, és mire büntetési idejét kitölti, mint egészséges s munkaedzett egyén léphet ki a világba.

Jótevő hatással van a fegyenczekre nézve már azon intézkedés is, hogy nemcsak az állam részére dolgoznak, hanem magánosok részére is munkálkodhatván, egy kis pénzt is szerezhetnek tartós fogságuk ideje alatt.

Munkács városa polgárai s a környék lakosai czélszerüleg fel tudják használni a rabok munkáit, azokkal igen sokat dolgoztatnak, és pedig mesés csekély dijért. Egy pár csizma varrásáért nem fizetnek többet két bankó forintnál, egy igen csinos kocsi elkészitéséért, kerékgyártó és kovács munkával együtt 25—30 bankóforintnál; az anyagot természetesen a dolgoztatónak magának kell adni.

Igy készitik el a várban a foglyok egész épületek fa- és lakatos munkáit, stb.

Az elkészitett munkáért fizetett összegnek egy része a munkásokat illetvén, — az a felügyelő által felosztatik és az osztalék, kinek kinek a neve után részére beiratik. A vár-felügyelő mondá nekem, hogy akárhány rab van olyan a várban, ki pár év alatt már 200—300 ftot keresett munkájával.

A dolgozó rendszer mellett tehát még anyagi érdeke s jövedelmező kutforrása is van a szegény rabnak, s nemcsak hogy egy vagy más mesterséget megtanulhat fogsága alatt, melyből kiszabadulása után megélhet ; de mestersége megindításához még egy kis tőkét is szerezhetvén, ezzel egész jövőjét, — ha ugyan becsületes és munkás emberré kiván lenni — biztosithatja, s büneiért meglakolva, megjobbulva léphet ismét a társadalomba.

Keresményökből a fegyenczek hetenkint kétszer, vasárnap és csütörtökön, egy egy meszely borocskát ihatnak, s rendes ebédjöket egy kis pecsenyével is megtoldhatják. Ez engedmény előttünk csekélységnek tetszik, de egy rab előtt formaszerinti vendégség, trakta, és nem mindennapi kedvezmény.

Van még a várnak vagy is inkább a várparancsnoknak nehány igazi ártatlan foglya, mert ezekre bajos lenne §-t keresni — hogy mi bünt követtek el; még is ezen ártatlan foglyok éltök fogytáig való kinos rabságra vannak kárhoztatva és elitélve; vagy is mindaddig, mig gazdájuk vad pecsenyére nem éhezik. Négy tagból áll ezen sajnálatra és nyársra való teremtések csoportja, egy him szarvasból és három őzikéből; melyek bizonyára szintén jobban találnák magukat a közeli rengeteg erdők sürü csalitjai között vagy pedig virányos völgyeiben, mint a munkácsi vár sánczaiban.

A várnak különböző csucsairól tiszta időben, főleg nyárban fölséges a kilátás, — északra a lengyel határig terjedő s folytonosan emelkedő Kárpát magas bérczeiben gyönyörködhetünk, mig délre Beregh, Szathmár, Szabólcs, Ung s több megye gyönyörü rónáin a végtelenségig tévedezhet szemünk.

Közelben Munkácsnak egész vidéke festői szép és megragadó.

M. K.

Munkács vára

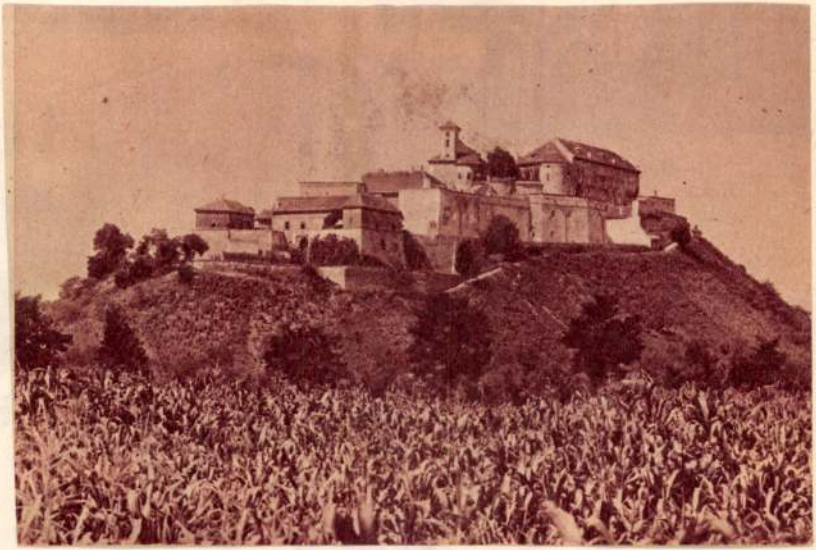

Rádióélet

1938. nov. 4.

BUCHDRUCKEREY KÖNIGL. UNG. UNIVERSITÄTS

MAGYAR EGYETEMI NYOMDA
BUDAPEST

EGY KIRABOLHATATLAN KINCSTÁR.

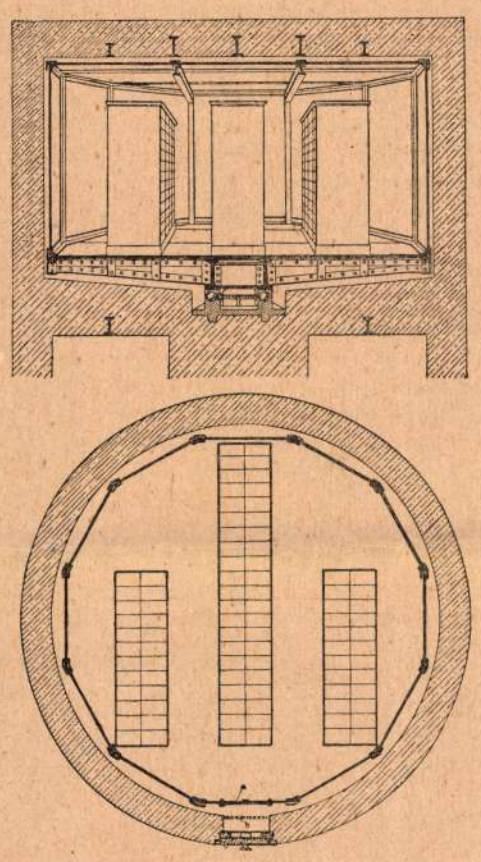

A manapság oly gyakran előforduló posta- és bankrablások a modern technikusok figyelmét oly műszerek és készülékek megszerkesztésére fordították, melyek a gonosz betörők furfangos eszén is túljárjanak. A lakatok és kulcsok milliói változata, melyek mindjobban megnehezitik a betörők munkáját, a kilincs leszorításakor eldurranó ijesztő pisztolyok, vagy az ugyanakkor megszólaló csengők sokféle fajtája mi más, mint ezen biztonságot czélzó törekvésnek többé-kevésbbé sikerült megvalósítása.

A betörők erőszakos támadásai ellen azonban ezen készülékek még nem bizonyultak elégségeseknek. Közmondásossá vált, hogy az emberi találékonysággal mindig lépést tart, sőt túl is szárnyalja a gonosztevők leleményessége s egyes betörők ma már olyan finom és biztos szerszámokkal dolgoznak, a melyeknek nem tud ellenállani a legfurfangosabban kieszelt vasszekrény vagy zár sem. A legutóbbi idő hirhedt betörői kirivó példákat mutattak be erre nézve. Csak legújabban sikerült olyan készüléket, illetve olyan módozatot kitalálni, mely lehetetlenné tesz mindenféle betörést.

Alább látható képünkön egy ily kirabolhatatlan kincstárt mutatunk be olvasóinknak. Szilárd alapra épült, erős oldalfalú, toronyszerű épületrész ez, egyetlen egy bejárattal, mely a tulajdonképeni kincstárba vezet. A kincstár helyisége szögletes illetőleg hengeres kamra, melyet a toronyszerű épületben elektromos árammal gyors forgásnak lehet indítani. Az egész belső rész hatalmas vaspánczéllal van körülövezve. Ajtaja a külső épület ajtajával a hivatalos órák alatt épen szemben áll. Nappal csakis a kulcsokkal rendelkező személyzet juthat a kincstárba, s mivel az épület a banknak egyik alkalmas oldalán van elhelyezve, könnyen ellenőrizhető. Nappal a kincstár nincs veszedelemben, mert az esetleges betörőt rögtön lefülelhetik. Betöréstől tehát legfeljebb csak az éjjeli órákban lehet félni. Ámde ez egyszer a mechanikusok esze kifogott a betörő danausokon. A hivatalos személyzet távozta után valósággal nagyobb a biztonság, mint nappal. Alig csörren ugyanis meg az utolsó távozó hivatalnoknak kulcsa a bankajtó bezártakor, már is megindul a toronyszerű épület belseje s először lassan, majd gyorsabban kezd forogni, ugy hogy abba behatolni az ajtón át ép oly kevéssé lehet, mint az oldalfalak betörésével.

A kincstár kirablása csak azon esetben volna lehetséges, ha a betörő az elektromótort meg tudná állitani. Mivel azonban a kapcsolók állandóan éber őrizet alatt vannak, a betörő nem férhet hozzájok. A kincstár tehát valóban kirabolhatatlan.

G. L.

REZÁNOV.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta Atherton Gertrude. Angolból fordította Esty Jánosné.

XXVI.

Rezánov október első napjaiban kötött ki a Junóval Okhotskban. Ha nincs az a csekély lázrohama, melyet Sitkában a párás kigőzölgés idézett fel, testben-lélekben majdnem oly ruganyos, mint ama napokban, midőn fejébe szállt Kalifornia balzsamos levegője. Útközben a Junó Kadiakban, Oonalaskában és más nagyobb telepen kikötött, hol Rezánov mindenütt jó rendben találta az általa alapított iskolákat és könyvtárakat, a vidra- és hódállomány is jelentékeny szaporodást mutatott fel, mióta megvédték az oktalan pusztítás ellen. Új és tekintélyes erődök épültek fel az amerikaiak és angolok gaz betörései ellen. Okhotskban tudomására jutott, hogy Golofkin gróf khinai küldetésében az övéhez hasonló csúfos kudarczot vallott, és már magában e tény is a legjobb kedvre hangolta volna, még ha nem találja is teljesen felszerelve és útrakészen a reá várakozó karaván̈t. Derült hangú levelet irt Conchának, tudatta vele a Golofkin gróf kiséretéhez tartozó természettudósnak, dr. Redowskynek szomorú sorsát, a kit a gróf Khinában hagyott volt hátra, hogy ott a dr. Langsdorffhoz hasonló tudományos búvárkodásoknak élhessen. Ez utóbbi már régebben megvált nagyon is túlkövetelő parancsnokától. Rezánov már sitkai tartózkodása alatt is több levelet intézett Conchához és Baránchovra bizta, hogy a legelső alkalommal kézhez juttassa őket. A vezérigazgató, ki élénk érdeklődéssel viseltetett a a hatalmas kamarás regényes szerelme iránt, meg is fogadta, hogy a rábizottakat előbb vagy utóbb, de mindenesetre eljuttatja Kaliforniába. Rezánov már a czárnak, valamint az orosz-amerikai társulatnak is jelentést tett és abban házasságát egy diplomácziai sakkhúzás világításában tüntette fel, s annál élénkebb szinekkel ecsetelte Kalifornia bájait előttük, miután azoknak emléke mostani tartózkodásával sötét, viharos, elásott erdőségein és hófedte vidékein ez Istentől elfeledett zugnak, oly merő ellentétet képezett. A midőn Langsdorff bejelentette neki, hogy a tudomány érdekében az ország belsejébe készül, fáradságos útra, ellátta őt a szükséges ajánlólevelekkel és mindazon kényelemmel, a mely egy oly tartományban, hol a «kényelem» szó csak üres fogalomként szerepelt, lehetséges volt feltalálni. Langsdorff azonban, bár hálás volt is e jó szolgálatokért, sohasem tudta megbocsátani a kamarásnak, hogy annyira csökönyös maradt a természettudományok haladása iránt.

Rezánov utazásának első része, az út Okhotsktól Jakutskig körülbelül hatszázötven angol mérföldet tett ki, nem egyenes légvonalban ugyan, hanem a Stanovoi hegységen keresztül, a Maya folyó mentén délnyugati irányban, annak tekervényes folyását követve, Jondoma folyóig, aztán északkeletnek az Aldan és délnek a Léna folyamig. Ez évszakban a járható utak csakis a folyók mentén vezettek, télen pedig azoknak befagyott medrén keresztül; eme hatalmas folyamok mellett még sok más jelentéktelen folyócska keletkezett; irányuk ép oly kiszámíthatlan, mint a minő rohamos volt áradásuk az őszi esőzések bekövetkeztével.

D'Wolff kapitány jól elvégezte a rábizottakat, már egy hete várakozott Okhotskban a negyven lóból álló karaván, húsz ló rögtöni szükségletre, húsz pedig tartaléknak, a majdnem biztosra vehető eshetőségekre. Minthogy Okhotsk és Jakutsk közt csupán egy-két nagyobb fontosságú állomás létezett és egy hét is eltelhetett, a nélkül, hogy csak egy kis kunyhóban is hajlékra találhatnak, szükséges volt, hogy a kamarás részére sátrat és medvebőröket vigyenek magukkal; hogy kozák testőre, franczia komornyikja, szakácsa és más szolgaszemélyzet kisérje őt útjában. Ezenkívül vittek magukkal finom vászon ágyneműt, főzőedényt, fegyvert, mindennemű, az utazás alatt nélkülözhetetlen élelmiczikket és nagymennyiségű személypodgyászt.

Rezánov nem vesztegette idejét. Megváltoztatta eredeti tervét és már Oonalaskából indította útnak Davidovot az «Avos»-sal, Okhotskban pedig a Junót várta ágyú és élelmiszer, és még mielőtt elmúlt volna egy hét, Rezánov a két hajót Japán felé útrabocsátva, nyugodt lélekkel elindult hosszú útjára. Majdnem lázas örömmel élvezte a tiz heti tengeri út után a kormányzó házának kényelmét — és ez már óvatosságra inthette volna, — de nem törődve házigazdája figyelmeztetésével és nem várva be egészségében a javulást, nekiindult a tizezer versztnyi útnak.

Türelmetlen energiája és elszánt akarata, hogy a lehető legrövidebb idő alatt elérje utazásának kettős czélját, visszatérhessen Kaliforniába, kezében a czár által szentesített kereskedelmi szerződéssel és a házasságához szükséges pápai és királyi engedélylyel, még akkor is elindulni késztette volna, ha újra erőt vesz rajta a láz. A kényelmes ágytól és jó ellátástól eltekintve, nem is volt valami kecsegtető e mélyenfekvő, egészségtelen város, hol nap-nap után a kozákok szitkozódások közben munkára hajtották az undok ábrázatú, egymásba lánczolt fegyenczeket.

Az első hét alatt, hogy kedvencz sportját, a lovaglást gyakorolhatta, ez és a friss, üdítő levegőn való tartózkodás új erőt öntött ereibe és a kalandravágyó fiú derült kedélyhangulatával nézett elébe a négy hónapon át tartó fáradságos útnak. Elhatározta, hogy ezen idő alatt pihenteti a sok tépelődésben kifáradt agyát és nem kovácsol szüntelenül új meg új terveket hazája dicsőségére, a társulat érdekeinek előmozdítására és a saját előmenetelére. Gondolatait ama boldog, sikerekben gazdag jövő felé irányítja, a mely előtte áll. A czár beleegyezéséhez és támogatásához nem fért kétség, ember előtt még nem mutatkozott kecsegtetőbbnek a jövő, mint az előtt, a ki most vágtatva haladt keresztül e bájtalan vidéken, legtöbbször messze elhagyva az őt kisérő karaván̈t, átgázolva patakon és posványokon, átúsztatva a folyókon és éjjelre a sűrű erdőkben, melyekbe sohasem hatolt be a nap melege, keresve menedéket. Egészen a szeméig felhúzta a prémes bundát, a mint átvágott a jégmezőkön, melyek mérföldekre árasztották ki a dermesztő hideget a vidékre. Csak néha sikerült egy korty frissen fejt tejet, vagy egy darab vajat beszereznie; néhanéha találkozott csak egy prémeket szállító karaván̈nal, legtöbbször azonban óraszámra nem látott más élőlényt egy-egy eltévedt iramszarvasnál; egyetlen egyszer találkozott csak a póstajárattal és átvette a számára érkezett kedvező jelentéseket.

A nyolczadik napon eleredt az eső, eleinte csak sűrű, vékony fonálként, de később már kitört a szűnni nem akaró, zuhogó áradat. Éjjelre medvebőrökbe burkolódzott és sátrában, vagy egy útszéli kunyhóban keresett menedéket. Eleinte csak átkozta az esővel járó sok kellemetlenséget, de midőn egyizben az Allach Inni folyón úsztattak át, vezetői pedig, engedelmét be sem várva, messze letértek az egyenes útról, hogy elkerülhessék a hasonnevű falucskát, melyben a hólyagos himlő pusztított, lova a sebes, megáradt folyó kellő közepén megbotlott és elesett. Sikerült ugyan nyeregben maradnia és lábraállítania a megrémült, kapálódzó állatot, mialatt kozákjai ordítozva adtak kifejezést ijedelmöknek. Ezalatt azonban bőrig átázott, személyes podgyásza ugyanarra a sorsra jutott és csak kilencz óra elteltével tudtak egy kunyhóra akadni, a hol a tűznél felmelegedhetett. Ekkor történt, hogy a malária csirája, mely az utolsó három évben egészségtelen kikötővárosokban, rengeteg fáradság közt eltöltött hónapok alatt már szervezetében megfogant, de a melyet a kaliforniai tündéri éghajlat elnyomott, újból és erősebben feléledt és másnap már forró lázban ült lóra. Szolgája, Jón, Langsdorff utasításaihoz hiven, nagynehezen beléerőszakolta a gyógyszert és egy-két nap mulva a láz ereje látszólag megtört. Jón, kit rosz sejtelmek gyötörtek, rimánkodva könyörgött gazdájának, fordulna vissza. Ép annyi sikerrel fohászkodhatott volna a naphoz, hogy süssön ki.

— Azt képzeled te, hogy az ember csak úgy egy-kettőre eléri czélját az életben? — kérdezte Rezánov haragosan. — Talán úgy, hogy visszafordulok és valahányszor a fejem fáj, ágyba bújok.

— Nem ezt akartam én mondani, excellentiád, — felelt alázatosan a szolga. — De múl-

hatlanul szükségünk van az egészségre, ha czélt akarunk érni . . . és ha testünket láz gyötri . . .

— Mirevaló hát a gyógyszered? Öntsd belém hát egyszerre, ha akarod, azt az átkozott kotyvalékot, de ne beszélj nekem többet arról, hogy visszaforduljak.

— Parancsára excellentiádnak, — felelt Jón sóhajtva.

Másnap már ő és az egyik kozák fogták fel karjaikba, a mint eszméletlenül lefordult lováról.

Egy útszéli jakhut kunyhó most már jobb menedéket adott az eső ellen, mint a sátor. Odavitték tehát a nagybeteget és lefektették finom ágyneműje közé, a mely most egyetlen fényűzését képezte. A kétségbeesett Jónnak eszébe jutott, Langsdorff-t hasonló esetekben miként látta eljárni és ő is eret vágott a betegen; erre a kétségbeesett tettre sohasem mert volna vetemedni, ha gazdája eszméletén van. A láz csökkent és néhány nap mulva Rezánov újra útnak indulhatott, sűrűbben tartva pihenőt, de még mindig kimondhatatlanul lankadtnak érezte magát. Erős akarata azonban fentartotta, mindaddig, míg Jakutskba ért, igaz, hogy nem az előirányzott huszonkettedik, hanem a harminczharmadik napra. Ott rögtön ágynak esett, és ámbár betegágyát a társulat ügyvivőjének kényelmes házában helyezték el és némi orvosi kezelésben is részesült, láza és az azt követő lábbadozása nyolcz hetet vett igénybe. Ezután barátai, a kik közé a hűséges Jón is tartozott, könyörgéseit figyelemre sem méltatva, az orvos tilalma ellenére újra útnak indult.

A Jakutskból Irkutskba vezető országút kétezerhatszáz versztnyi, vagy ezerötszázötven angol mérföldnyi kiterjedésben, délkeleti irányban, mindenütt a Léna folyó mentén, vagy azon keresztül vezetett; lehetetlen volt Szibérián keresztül egyenes vonalban átvágni.

A folyó be volt fagyva és az egyetlen engedmény, a melyre Rezánov elgyengült egészségére való tekintettel rábirható volt, abban a rendelkezésben állt, hogy az egész utat a kormányzó szánján teszi meg, a helyett, hogy a póstajárat gyorsabb szánját, vagy a lóháton való utazást választaná.

Dermesztő hideg volt, a folyó szüntelen kanyargott, gyakran kellett pihenőt tartaniok ama állomások egyikén, melyeket az utasok kényelmére egymástól körülbelül száz versztnyi távolságban rendeztek be. Rezánov annyira megerősödött a friss levegőn való tartózkodása alatt, mely oly jól esett a fülledt betegszoba után, hogy két hét mulva már ismét mohó vágy fogta el, hogy minél előbb befejezhesse útját. Azt hangoztatta, hogy már teljesen jól érzi magát, otthagyta a kényelmes szánt és az állami alkalmatossággal folytatta az utazást.

A nyomorúságos póstaszánon ki volt téve a borzasztó szibériai tél gyilkos hatásának és bár az utána következő lóháton való út egy pillanatnyira felmelegítette is, állapotában visszaesés állt be és többször egy helyett két éjet volt kénytelen az állomásokon tölteni. Egészen a szeméig czobolyprémbe burkolódzott, az út most változatos, sőt gyakran kiváló szép vidéken vitt keresztül, boltives alakú hegycsúcsok, nagy kiterjedésű hófedte sikságok, miket falvak és tanyák, kis templomok hegyes tornyai, vagy domború kupolái szakítottak meg. Némely helyen a Léna folyó medrét beszorították a partjain függőlegesen felnyúló sziklák, mintha csak egy újabb földindulásra várnának, hogy teljesen elzárják azt. A szánok elébe fogott kutyák óriási üregek és barlangok mellett ügettek, majd elhagyva a folyó szakadozott, meredek partját, ismét síkföldre értek, hol nyáron ezerszám legelt a szarvasmarha, de a melyet most szűzies fehér lepellel borított a hó. A kormányzók és a társulat ügyvivői mindenütt alázatos hódolattal bocsátották rendelkezésére legjobb lovaikat és a czár kedvenczének nagy buzgósággal szolgáltak a legjobb borral és étellel. Rezánov, a ki most a legjobb kedélyhangulatban volt, azon hitben ringatta magát, hogy sanyargatott testébe újra visszatér a régi erő.

Wercholenskból Katschukba az út a folyó mentén oly tekervényes vonalban haladt, hogy kétannyi időt vett igénybe, mint az országút; csak harmincz versztnyire terjedt ugyan, de azért legfáradalmasabb útja volt egész Szibériának. Ennek daczára Rezánov habozás nélkül azt választotta, nem hallgatott sem az ügyvivő figyelmeztetéseire, sem a kétségbeesett Jón könyörgéseire; most már öt hete tartott útjok Jakutskból és a hűséges Jón gazdáján a kimerülés jeleit vette észre.

A MUNKÁCSI RÉGI RÁKÓCZI-KASTÉLY FALÁN ELHELYEZETT EMLÉKTÁBLA.

Az út, a meredek dombokon keresztül, csak névleg volt út és ha a hó mélyebb lett volna, a lovak nem is kapaszkodhattak volna fel rajta; így is gyakran kénytelenek voltak a lóról leszállni és a gyeplőnél fogva vezetni fel a csökönyös állatokat. A harmincz versztnyi utat csak tizenkét órai idő alatt tudták megtenni és Katschukba érve, Rezánov újból ágyba dőlt, mialatt Jón az egész vidéket felkutatta, hogy egy telegát kerithessen. Mert, a mint az néha Szibériában megtörténik, olykor hosszú távolságra nem fedte hó a mezőket és e miatt nem vehették hasznát a szánnak, a mi pedig még az utazás legkényelmesebb módjának volt nevezhető. Így tehát a még hátralevő százkilenczvenhét versztnyi utat telegán kellett megtenniök és Rezánov kénytelen volt belátni, hogy nem képes már lóra ülni. Harmadik nap sikerült Jónnak egy majorostól kölcsönkapni egy telegát, erre rögtön útnak is indultak, míg podgyászuk nagyobb részét csak tavaszszal szállithatták utánnuk Jakutskból.

Rezánov csak félnapig birta ki a telegán való utazást. Alig volt az nagyobb egy rendes karszéknél, tüzes kis lovakat fogtak elébe, melyek úgy vágtattak keresztül a dombokon és völgyeken, oly döczögős utakon, hogy a kis alkalmatosságban ülő utasnak az az érzése volt, mintha földrengésbe került volna. Rezánov lázas dühében elbocsátotta a telegát és ott várta be Jónt, a ki lóháton követte gazdáját a csekély podgyászszal.

A kis falu orosz stilben épült faházakból állt, ezeket a benszülöttek egy előkelő törzse lakta, kik prémmel szegélyezett hosszú fehér köntösöket viseltek. Az orosz nyelvet beszélték, melyet itt, Szibériának északi részében, máskülönben csak szórványosan lehetett hallani, és midőn a kamarás elutasította az általuk neki felajánlott vendégszeretetet, rögtön útnak indítottak egy futárt Irkutskba a főkormányzóhoz, hogy tudassák vele a nagybeteg kamarás megérkeztét. Midőn tehát Rezánov két nap mulva ott megérkezett és meglátta a folyó partján a csinos várost, széles utczáival és nagy középületeivel, harmincz templomának aranyozott kupoláival, melyek a nap fényében ragyogtak, e kép úgy hatott a beteg utas lázas agyára, mint a délibáb a pusztában az eltévedt vándorra. Megérkeztét az erődből ágyúlövés hirdette és de Pestel kormányzó, titkos tanácsos és szenátor, a polgármester, a katonai parancsnok és az érsek kiséretében, katonai díszkisérettel vonult ki elébe és hivatalos szertartásossággal, az összegyűlt tömeg részvététől kisérve, vezette be Szibéria fővárosába.

Rezánov három hétig betegen feküdt a kormányzói palotában. A lankadtság és a lázrohamok közt vasakarata lassankint megtörni látszott, szenvedő testének kimerülése felemésztette azt. Miután azonban a lehető legjobb ápolásban részesülhetett, állapota megjavult és ennek folytán állhatatosan ragaszkodott ama kivánságához, hogy útját folytassa. Orvosa ezt nem igen ellenezte, mert most, márczius első napjaiban még jobb karban voltak az utak, egy hónap mulva pedig már, midőn beállt a hóolvadás, már lehetetlenség lett volna rajtuk szánnal tovább jutni. Ahhoz azonban ragaszkodott, hogy ő Krasnoiarskig elkisérje őt, a hol a kamarás Keller tanácsos, a város legtekintélyesebb tisztviselőjének házában megszállhat és jó ápolásban, valamint orvosi kezelésben részesülhet. Rezánov mindebbe közönyösen beleegyezett. Útjának kilátásba helyezett folytatása és az ezzel járó készülődések kissé felélénkitették a beteget és látszólag felfrissitették energiáját. Midőn eszméletén volt, keményen leküzdötte kétségbeesését és lankadtságát, nem akarta beismerni, hogy halálos kór rombolja testi erejét. A felismerhetlenségig lefogyott, előbbi hatalmas testi erejének csupán az árnyéka maradt meg, ennek daczára még az utolsó estén résztvett egy az ő tiszteletére rendezett banketten és másnap reggel a szánban állva fogadta búcsúüdvözlését a kormányzó palotája előtt összegyűlt Irkutsk városa előkelőségeinek. Teljes életében akárhol megjelent, érdeklődés tárgya volt, de sohasem olyan mértékben, mint amaz utolsó útja alkalmával, a melylyel kétségbeesett erőmegfeszítéssel boldogságát akarta kivivni. (Vége következik.)

A HÉTRŐL.

A kinos meglepetés hangján konstatálja az olasz sajtó, hogy a magyar lapok is beálltak abba a konczertbe, a mely egy Strauss Richard opera hangszerelésével menydörgi a tripoliszi akczió erkölcstelenségét és az olasz katonák állítólagos kegyetlenkedését. A meglepetés élénksége és a fájdalmassága nyilván mutatja, hogy az olaszok más magatartást vártak épen mitőlünk magyaroktól.

A föltevésük megokoltságát nem vitatjuk. Bizonyos érzelmi hasonlóságok és az érintkezésnek meglehetős sűrüsége, közös emlékek és közös kultuszok szimpatiát és barátságot fejlesztettek ki a két nemzet között. A világjáró magyar embert a határon túl talán sehol se fogadta az érzésnek az a melegsége, mint olasz földön és a magyar állami önállóság a mi közös intézményeinkben távolról se demonstrálódik úgy, mint olasz szövetségeseink — érzésében. A temérdek vendég között, a ki Itália kék ege alá zarándokol, alig van szivesebben látott a magyarnál. Ennek oka is lehet, de következése is, hogy például egész csomó olasz fürdőhely idegen közönségének az utóbbi évtizedekben szinte domináló eleme lett a magyar. Megszületett a tréfás mondás, hogy nyáron Debreczen és Kecskemét után a legmagyarabb város — Velencze és annyi magyar szót, mint a Lidón legfölebb még csak — Riminiben lehet hallani.

Maga a természet kedvezése ilyen hatalmas vonzást nem produkálhat, ha az emberek is nem segítenek, hogy a vendég jól érezze magát. Ha a magyarok szeretnek Itáliában időzni, ebben kétségtelenül része van annak is, hogy ott jól bánnak velük, barátok között érzik magukat, ha a szavukat nem is, de megértik a lelküket. Tudjuk, hogy így is van csakugyan.

Tudjuk azt is, hogy a mi érzelmi magatartásunk nem az első, nem az egyetlen és nem is a legfájdalmasabb csalódás, a mely az olaszokat a mostani háborús kalandban érte. Sokkal keservesebb és végzetesebb például az a csalódás, a melyet — a törökök meg az arabusok szereztek nekik. De viszont nem is állhat tőlünk magyaroktól távolabb semmi, mint az ambiczió, hogy — bennünk csalódjanak legerősebben. Sőt ellenkezőleg. Az olaszoknak nem lehet fájdalmasabb, mint nekünk, ha válalkozásuk természete ellene szegül annak, hogy meleg szimpátiánk kisérje.

Vas. Ujs. 1863

Gróf Schönborn (hajdan Rákóczy) kastélya Munkácson.

Munkács méltán lehet büszke arra, hogy neki jutott a szerencse, a hon határait átlépett párduczos Árpád hadait, megérkezésük első reggelén üdvözölni s 40 napi pihenésük alkalmával azokat ölébe fogadni. Hogy Munkács városa létele ez időtől veszi kezdetét, könnyen feltehető; mert Béla király Névtelen jegyzője szerint, nevét is csak az akkor megérkezett magyaroktól nyeré. Hogy Árpád, illetőleg Álmos bejövetele előtt a mostani Munkács környékén római gyarmatok léteztek, kétségtelen; a történelmen kivül élénk bizonyságot tesznek erről az e vidéken gyakran felmerülő római fegyverek és érmek, miket a véletlen bérczen és lapályon koronkint felfedez....

Régi térrajzok szerint Munkács, mely jelenben 7000 lakossal bir s a korral lépést tartva, a müveltség pályáján lankadatlanul előre halad, csak két század előtt is még eléggé pusztán néze ki; nemcsak a város, de környéke kezdetleges alakot viselt. A város egykori kisded utczáin, szétszórtan, rendetlenül épitett apró lakok állottak, miket posványos, járatlan mocsárok választottak el egymástól. A város közepe táján állott régi alaktalan urasági kastélyt csak távolról vették körül alacsony lak- és gazdasági épületek, miket ismét nyugatról, délről és keletről egészségtelen mocsárok s rengeteg tölgyesek köritének.

Idővel ez mind másképfejlődék; a város népesedni s csinosodni kezdett, ugy, hogy a harczias napok eltüntével a beállott béke áldásdús szakában hosszu egyenes utczák, s itt-ott csinos emeletes épületek is keletkeztek, főleg 1726. év óta, midőn az egykoron Rákóczyak-birtajószágokat, a Schönborn-Buchheim grófi család vevé át.

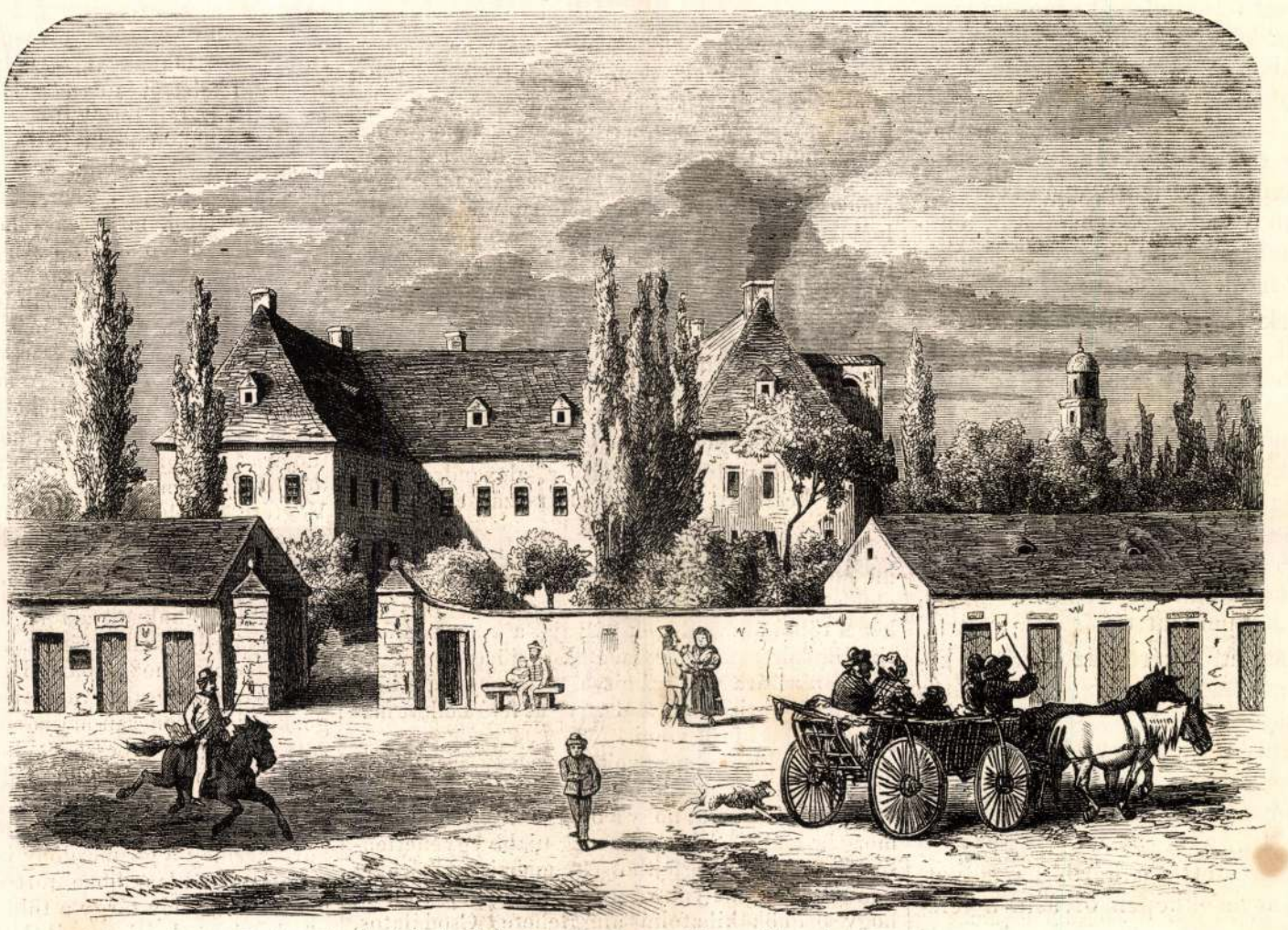

Gróf Schönborn kastélya Munkácson.

A harczias időkben a terjedelmes uradalom hatalmas birtokosai leginkább a közelfekvő várban laktak s onnan intézék magán- és közügyeiket; mik a hazának s egyeseknek sokszor nem kis bajt s hátravetést okozának. — De bizonyos az is, hogy a Rákóczyak s elődeik a városban levő régi kastélyban is nem épen gyéren tartózkodtak s mulattak, mi a város emelésére nem csekély befolyással volt. A keleti oldalon, a várostól mintegy félórai távolságban maiglan is látszik a Pálhegy nevü, hatalmas bort termő szőlők alján ama nagyszerü, földből emelt két sáncz közé foglalt *halastó*, mely maiglan is *Rákóczytónak* neveztetik. (Minthogy ily halastó a közel szentmiklósi kastély mellett is van, gyanitom, miszerint régi főuraink nagy kedvelői lehettek a sült *halaknak*.)

Maga a kastély alacsony, sötét folyosókból s rendetlenül felosztott lakszobákból álla; az épület alját istállók foglalván el. Feliratok s emléktáblák rajta nem találtatnak; de épitészeti modora régiségét árulja el. . . . Maiglan is mutatják a kastély jobb szárnyán azon ablakot, melyből 1703. juniusban a Montecuccoli Herkules vasas lovasaitól szorongatott II. Rákóczy Ferencz hű századosa, *Majos*, a kastély előtti téren megjelent lovasok kapitányát, gr. Quirini Jánost lelövé s az ez által okozott zavarban Rákóczy biztosabb menekvését eszközlé. E helyen, hol a nevezett gróf elesett, még 1856. évig egy kőből faragott szent János-szobor állott; de ez a közlekedést akadályozván, onnan elmozdittatott.

A régi kastély, — hajdan „fejérház“ — Schönborn grófoktól nyerte uj, képünkön látható átalakitását; az épület alsó részét képezett istállókat szobákká változtatták át, mig az emelet, nagyobb ablakokkal s rendesebb folyosókkal ellátott, ujabb izlésü termeknek adott helyet. Az egész lak oly karba állittatott, hogy benne már 1770. II. József és 1852-ben I. Ferencz József, uralkodó császár s király foglalhata szállást, az itt gyakran megjelent más tekintélyeket nem is emlitvén ez alkalommal. Különben a kastély rendesen helyet ad az uradalmi főnöknek (prefectus) s a főtisztségi hivatalnak. Nem keveset vonnak le a kastély (s igy a főtér) diszéről is az előtte hosszu sorban álló alacsony boltocskák, miket a munkácsi izraelita kereskedők, kik nem kis számmal vannak, *jó áron* bérelnek ki.

A derék város jelen napjainkban mind inkább emelkedik s csinosodik, benne évenkint uj-uj diszes magán-lakok keletkezvén; a g. e. templom, mind kül mind bel elrendezésére nézve, egyike a szebbeknek hazánkban s méltó a megtekintésre; ellenben a város főterén álló, régi alaku fallal köritett r. kath. egyház, melynek egyes részein góth alaku régi csucsos boltozatok és ablakok diszlenek, kopottan mereng a reje felett eltünt nagy kor felett; azt itt emliteni sem akarván, hogy a régi századok szokása szerint a *vagyonosb* egyének hült tetemeit most is még a templom udvarán temetik el, daczára annak, hogy a hely épen a város legnépesebb s legszükebb terén, a körötte levő lakházaktól alig nyolcz lépésnyire fekszik. . . . . .

Munkács táját jó bort termő szőlők és gazdag tölgyes erdők boritják. A dél-keleti oldalon elterülő városi erdőben, közel azon ponthoz, mely *„Királyszéknek“* neveztetik (történetét lásd a m. é. V. U. 24. sz.) tizenegy 4—5 öl átmérőjü s aránylag magas dombokat láthatni, mik szóhagyományszerint sátorhelyek. Nézetem szerint azon időből valók, midőn 1233. évben itt II. András táborozott. E hely érdemes a megtekintésre; merengésre inditja a látogatót a dombok látása, miktől hiában reméli a tudnivágyó vizsgáló, keletkezésük homályos eredetét megtudni. Némán állanak azok, mint a sirhalmok. . . . . .

A régiség eszmelánczolatánál fogva szabadjon még egy tárgyat érintenem.

Munkács térein 1086. évben az uzok vagy kunok; 1241-ben pedig a tatárok kalandozván, sőt az elsők Munkács és Szolyva vidékén a magyaroktól sulyosan megveretvén: azok utjokban — midőn a krónika szavai szerint ugy szaladtak ki az országból, mint a kacsák, melyeknek tollát a karvaly kitépte, — nem kis mennyiségü fegyvert hagyának el, melynek nyomára napjainkban is, majd az erdőkben, majd szántás közben a mezőben akadnak s már különös alakjuknál fogva is érdekességgel birnak. Szolyva és Tövisfalva (Dracsina) közt egy nagy domb jelöli az elhullottak sirját. Tavaly a munkácsi szántóföldeken egy mély árok ásatása alkalmával egy birtokomba került $1\frac{1}{2}$ lábnyi hosszu, sulyos vaskorbácsot találtak, melynek vége gömbös horoggal van ellátva.... Jellemzi e *szerszám* az akkori barbárkort, mely, hála Istennek, eltünt s nyomába a civilisatio annyira terjedt, hogy most már vaskorbács nélkül is lehet az embert — megverni. Igy van ez irva már az 1530-ban kelt érsekujvári Codexben is, hol szóról szóra ez áll: „Idők elmulnak, emberek megkissebbülnek, és ki igazat mond, *feje betörik!*“

Lehoczky Tivadar.

Arany János volt lakása N.-Kőrösön,

(1860 előtt).

Sokszor hallottuk a panaszt, hogy nem becsüljük eléggé jeles férfiaink emlékét, s e tekintetben gyakran állitnak bennünket párhuzamba más mivelt nemzetekkel. Felhozzák példa gyanánt az angolt, ki kiolthatlan kegyelettel örzi mai napig nagy költője, Shakespeare lakóhelyét; a francziát, ki legnagyobb népköltőjének Bérangernek lakszobáját s ennek egyes butordarabjait épen ugy hagyá, mint az a dicsőült életében volt; s emlitik a németeket, a számos Goethe, Schiller — stb. házakat s egyéb rájok mutató emlékeket.

Nálunk, az igaz, igen sokáig nem nyilatkozott a kegyeletnek ezen neme s számos jeleseink földi életének, müködésének szinhelyeit nem őriztük meg az utókor számára.

Ujabb időben azonban itt is látunk nehány örvendetes kezdeményt. Kazinczy házát, birtokát megvette a nemzet, önkéntes adakozásai filléreiből, s az elhunyt férfiu lakása környékét diszes emlékcsarnokká emeli, melyről nem sokára már bővebben szólhatunk; Petőfi szülő- és lakóházát megjelölték Kis-Körösön és Szabadszálláson; N. Szalontán Arany János arczképét a tanácsterem számára, hol egykor a jegyzői tollat forgatá, megszerezték, s nevéről egy szőllőskertet neveztek el; s igy máshonnan is merülnek fel efféle szép törekvések, melyekről talán maholnap gyakrabban fogunk tehetni említést.

Jelen közleményünk czélja is, egy ily emlék megőrizése. Mellékelt képünk azon igénytelen házat mutatja, melyben Arany János, jelenleg Pesten élő jeles költőnk, kilencz évig tartózkodott Nagy-Körösön, mint az ottani főiskola irodalomtanára. Nem

zatossá tenném, az állhatatost pedig megjutalmaznám, s tisztségre emelném, s ugy tartom, minden okos ember helybenhagyná tettemet. Mit gondolsz jó Gattus! miért cselekedte Krisztus a mit cselekedett? mert fel kell tennünk, hogy bölcs okai voltak reá, hogy azt cselekedje.“

Mátyás király eme szavaira Gattus elnémult, s mintegy magában ujra elmondá a hallottakat . . . . . végre megszólalt :

— Felséges uram! az Isten titkainak okát tudni nem lehet, ezen kérdés minden szentirásmagyarázók értelmét felülhaladja, de meg, ezen feladatot soha senki sem merte feltenni, azért kérem felségedet, hogy az ilyen nagy mélységek feszegetéseitől magát óvja meg, mert az effélékkel másokat is tévelygésbe hozhat.

— Jó Gattus, avagy nem tudja-e kegyelmed, hogy a mit magunk feltalálhatunk, az nem isteni titok, eme kérdés olyan, melyre minden tudós ember egyenesen megfelelhet.

A király ezen szavaira Gattus elhalványult, s tenyerét arczára tapasztá.

— Megbocsát felséged, ha ki merem mondani, hogy ezen kérdésre nincs felelet.

— De igenis van, — én ugyan nem sokat foglalkozom a theologiával, de még is olykor bele-belenézek üres óraimban némely tudós irataiba, s inkább azért, mert az ily theologicum quid nem igen izlik sokaknak, kikeresem a nehezebb thémákat, s addig járok utánok, mig meg nem győznek a valódi igazság felől.

— Milyenek az argumentumok, s kitől eredt a forrás, honnan ezt kimagyarázni véli felséged? kérdé a tudós látszólagos boszusággal.

— Ugy gondolom, nem kell messzire fáradnunk ; a kutfő, mely a kérdést teljesen megoldja, Vitéz atya könyvtárában is feltalálható lesz, — felelt csendes phlegmával a király.

— De már ezt magam is szeretném látni, kiáltott fontos képpel Gattus.

Mátyás tisztelettel kérte az érseket, keresné elő szent *Hieronymusnak Jovianus* ellen irt munkáját.

Az érsek eltávozott könyvesházába; nem soká kellett keresgetni, épen kézügyében volt, legutólszor a Gattus tudós szemei legelésztek avult betüin.

Mátyás kikerestette a kérdéses helyet, melyből Vitéz atya ekképen olvasta a feleletet :

„Krisztus azért tette római pápává Pétert, mert Jánosnál öregebb, idősebb volt.“

A király ekkép egészité ki a feleletet :

— Krisztus azért tette a római sz.-egyház fejévé Pétert, mert tudta, hogy a test nehéz kisértetekre teszi ki az embert; fel lehet róla tenni, hogy annál engedelmesebb leend a megtérő bünösökhöz, s benne példát akart mutatni, hogy kész a bünöket tökéletesen megbocsátani. Ellenben ha János ült volna az anya-sz.-egyházban az első helyre, ki teljes életében nőtlen és szüzies tisztaságban maradt, ki a test kivánságait nem érezte, sokkal keményebben bánt volna a nála vigasztalást kereső bünösökkel, mert nem hitte volna, hogy azok erőtlenségből vétkeztek, s azt kivánta volna, hogy mindenek oly tökéletetesek legyenek, mint a milyen ő volt. Látod jó Gattus, lehet helyes okát adni Krisztus cselekedetének, melyet te oly végremehetetlen isteni titoknak gondolál!

Megfagyott a szó Gattus ajkain, s teljesen legyözetve, fitogtató tudományosságán egy nagy csorbát érzett.

A király távozott . . . . s az idegen tudós vendéglátó barátja előtt nem birt szabadkozni a kérdéses tárgytól — elmondta, hogy olvasta ő ezen czikket, de anélkül, hogy reá hatást tett volna, eltünt szeme elől ; annyival jobban szégyenli önmaga előtt járatlanságát, s azt, hogy annyi tudós közt, kik felett ő felülállni látszott, pironságot kelle szenvednie.

— Életemben soha meg nem akasztottak, arczom nem pirult, de a mai nap mind a kettőt meghozá szomoru tanuságul! fejezé be szavait Gattus János.

A jó tudósnak nem volt kedve többé magát fitogtatni; — csendes szerénységgel huzta meg magát, — a külföld előtt nem győzte magasztalni a nagy király érdemeit, s a tudományokkal ékeskedő magyar urakat.

Ezer ily apró történetnek volt tanuja Mátyás kora, s ha néha fölelevenitjük emlékét jeleseinknek, csak az utókornak teszünk vele kedves dolgot . . .

Bocskai Papp Lajos.

Ujabb adatok a föld tengelyforgására.

Már a régiek különbséget tettek azon csillagok közt, melyek egymás iránti helyzetöket állandóul megtartják, és azok közt, melyek folytonosan más meg más helyen mutatkoznak. Amazokat állócsillagoknak nevezték, mig az utóbbiakat „bolygók“ nevével ruházták fel, mely elnevezésök mind e napig megmaradt, habár pályájokat határozott és bizonyos törvények szerint folytatják. A régiek a napot és holdat is a bolygókhoz számiták, amennyiben a többi állócsillagok közt helyöket ezek is minduntalan változtatják. Ilyen bolygók (planeták) voltak továbbá : Merkur, Vénus, Márs, Jupiter és Szaturnus. Ugy hitték, hogy a föld mozdulatlanul áll a világegyetem középpontjában, s hogy a bolygók mozgását és helyzetét kimagyarázhassák, egy világrendszert fogadtak el, melyet Ptoloméusz, alexandriai csillagász készitett, Krisztus előtt száz egynehány évvel.

Ezen rendszer szerint a föld mozdulatlanul áll 11 kör középpontjában. A hét első körben az előbb emlitett bolygók mozognak, a nyolczadik kör a többi állócsillagok pályája, a kilenczedik és tizedik kör a napéjegyenletek előjövetelének kimagyarázására volt számitva, a tizenegyedik körnek, a többi tizet keletről nyugat felé kellett magával a föld körül vinni.

Bármilyen elmés volt is ezen — szerzőjéről ugynevezett — ptoloméuszi rendszer, még sem volt elegendő arra, hogy a bolygók, jelesül a hold mozgásainál észlelt ujabb meg ujabb egyenetlenségeket általa megfejthessék, miértis uj köröket gondoltak ki, melyek végre ugy megszaporodtak, hogy belőlök kihatolni alig lehete. Csodálatos, hogy ezen rendszer lehetlenségét föl nem ismerték, ámbár nehány egyiptomi csillagász belátta, hogy a Merkur és Vénus pályája hamis. Ők aztán ezen rendszert különbözőkép módositották, változtatták, minek következtében létrejött az egyiptomi rendszer, de a mely a ptoloméuszinál is rövidebb ideig állott fenn.

Kopernikus Miklósnak, ki 1472-től 1543-ig élt, volt fenntartva az igazi planetarendszer felfedezése és megalapitása. Ő minden korábbi nézetet itészi fürkészéssel összeszedvén, s a planéták helyzetében és mozgásában minden sajátságot élesen szemügyre vevén, megmutatta a ptoloméuszi rendszer tarthatlanságát, de egyszersmind a legegyszerübb és természetesebb elvet is kimondta, miszerint minden jelesnek kimagyarázására a kulcsot kényszeritlenül megtalálhatni. Róla ezen rendszer kopernikuszinak neveztetik.

Ezen rendszernek főbb vonásai : a nap állócsillag, a bolygók köralaku pályáinak közepében. A bolygók sötét világtestek, melyek fényt és meleget a naptól vesznek. A naphoz legközelebb áll Merkur, aztán következik Vénus, a Föld, Márs, Jupiter és Szaturnus (mind tudva van, a bolygók száma jelenben már 81-re szaporodott). Napkörüli futásán kivül mindenik bolygó saját tengelye körül is forog, még pedig nyugatról keletnek.

A kopernikuszi rendszernek kétségkivül legfontosabb alapját teszi a földnek tengelyforgása. — A honnan a csillagászok különféle eszközökhöz és módokhoz folyamodtak, hogy azt bebizonyithassák.

A legelső lépést e tekintetben a tudományok párisi akademiája tette, mely közvetlen kisérletek által akart czélhoz jutni. Az evégre kinevezett bizottmány ugyanis osztotta azon nézetet, miszerint egy párisi pontos járásu inga-órának az egyenlitő közelében sokkal késedelmesebb ingásokat kell tenni, mihelyest a föld tengelyforgása valóban létezik : mert az ilyen helyváltoztatással egyszersmind a földtengelytőli nagyobb távolság is összefügg, amennyiben itt a középfutó erő növekedésével a nehezkedés kisebbednék, mely aztán az óra ingásának lassudását eredményezné. A kisérlet megtételével Richer volt megbizva 1662-ben. Az előre meghatározott lassusága az inga-órának csakugyan bekövetkezett, de kissé nagyobb volt az, mint elméletileg számitották, miből később a föld sarkhorpadására következtettek.

1679-ben Newton állott elő egy másik érvvel a föld tengelyforgásának tapasztalati bebizonyitására. Vegyünk egy 300 láb magassággal biró tornyot az egyenlitő körül, ennek csucsa távolabb esik a földtengelyétől mint töve, ha a föld mozog. Ha már a torony csucsáról egy nehéz golyót ejtünk alá, ez nem követ esésében függélyes irányt hanem valamivel mindig kelet felé esik, mi 300 láb magasság mellett mintegy 10 vonalt tehet. Ha a föld nem forogna, a golyónak kétségkivül függélyes irányban, s épen a torony tövébe kellene esnie.

Nehány év előtt a vaspályákon, melyek tőirányban északnak vagy délnek tartanak, vagy legalább kelettől és nyugattól tetemesen eltérnek, azon észrevételt tették, hogy a mozdony leggyakrabban jobbfelé ugrik le a sinről, vagy legalább a pályának jobb oldalát erősebben nyomja, mely körülmények annál szembeötlőbbek, minél gyorsabb a vonatok mozgása s minél kevesebbé tér el a vasut a délvonaltól. Ezen tapasztalati tételre legelsőben az angolországi nyugati pályán lettek figyelmesek, később a Hudson-pályán is észlelték azt Amerikában, de más nagyobb vaspályáknál sem hiányzott ezen észrevétel. Most már ezen jelenet oka után láttak. A mozdonyok és vaspályák szerkezetében nem lehetett az ok, mert itt a hatás nagyon is egyszerü ; még kevésbbé lehetett időjárási viszonyokra gondolni, valamint a föld delejessége sem adta meg az ohajtott fölvilágositást. Végtére a föld forgásához folyamodtak, s a további vizsgálódás csakugyan kielégitő eredményre vezetett.

Hogy az egészet felfoghatóvá tegyük, gondoljunk magunknak a földgömb északi felén egy vaspályát délészaki irányban és azon egy mozdonyt sebes mozgásban. Ha a vonat északnak tart, s a föld csakugyan forog tengelye körül, a gőzkocsi folytonosan nagyobb — kelet felé irányzott — forgási sebességet hoz magával, mint a minőt gőzkocsin alól álló pontjai nyernek a sineknek a föld tengelyforgásától. Mert ezen tengelyforgásban résztvesz minden, mi a földhöz tartozik, következőleg a gőzmozdony is, és minthogy ezen mozgás annál lassabban történik, minél közelebb fekszik valamely tárgy a föld tengelyéhez, a földgömb részecskéi is annál lassabban végzik napi mozgásukat, minél közelebb vannak a sarkhoz. Ebből már következik, hogy egy ilyen mozdony az ő keleti sebességének fölöslegével a vassinek jobb oldalára gyakorol nyomást. Mihelyt azonban az emlitett pályán a gőzkocsi utja délnek irányoztatik, az folytonosan oly pontjait érinti a vasutnak, melyek a föld tengelyforgásánál fogva sebesebben mozognak kelet felé, mint a minő mozgást hoz a gőzkocsi magával, miértis a vaspálya nyugati oldalán nyilvánit erősebb nyomást a mozdonyra. — Emliteni sem kell, hogy a mozdony balra ugrik le a sinekről, mihelyt az nem az északi, hanem a déli félgömbön mozog. Az is nyilvános, hogy a hatás annál inkább kisebbedik, minélinkább eltér a pálya iránya a délvonaltól, s teljesen megsemmisül akkor, ha a pálya nyugattól egyenesen keletnek tart.

Miután már meggyőződtek afelől, hogy a föld tengelyforgása a vaspályákra szembetünő hatást gyakorol, más jeleneteket is fel akartak használni ezen nézet erősbitésére. Nem kellett soká fürkészni. Hallották ugyanis, hogy a Misszi-szippi az uszadékfát, melyet északról hoz, mindig a nyugati vagyis jobb oldali parton mozgatja, hol aztán végtére meg is akad. Más folyókon is tették ezen észrevételt, de legerősebb támaszt találtak a Golf-áramlás vizsgálatában. A hajósok előtt ismeretes tény, hogy ezen áramlás tobozt, uszadékfát és mindent, mi hullámai közé jut, magával ragad, és hogy azt mindig kelet felé, azaz, jobb oldalán veti ki.

Dr. S. J.

Képek a dakota-indiánok hazájából

A *dakota* nevü indiánus törzs a Mississippi nyugati partjain él, amely tulajdonképpen a *sioux*-k egyik ága s az ugynevezett prairie kulturát élő vadász-, vándorló népekhez tartozik. A törzs egészen 1876-ig véres harcot vivott az Egyesült-Államokkal. Jó lovasok s kitünő lövők.

A skalpozást s egyéb vad szokásokat a legujabb időkig gyakorolták. Ennek a törzsnek életéből mutatunk itt be egypár jellemző, szép fotografiát.

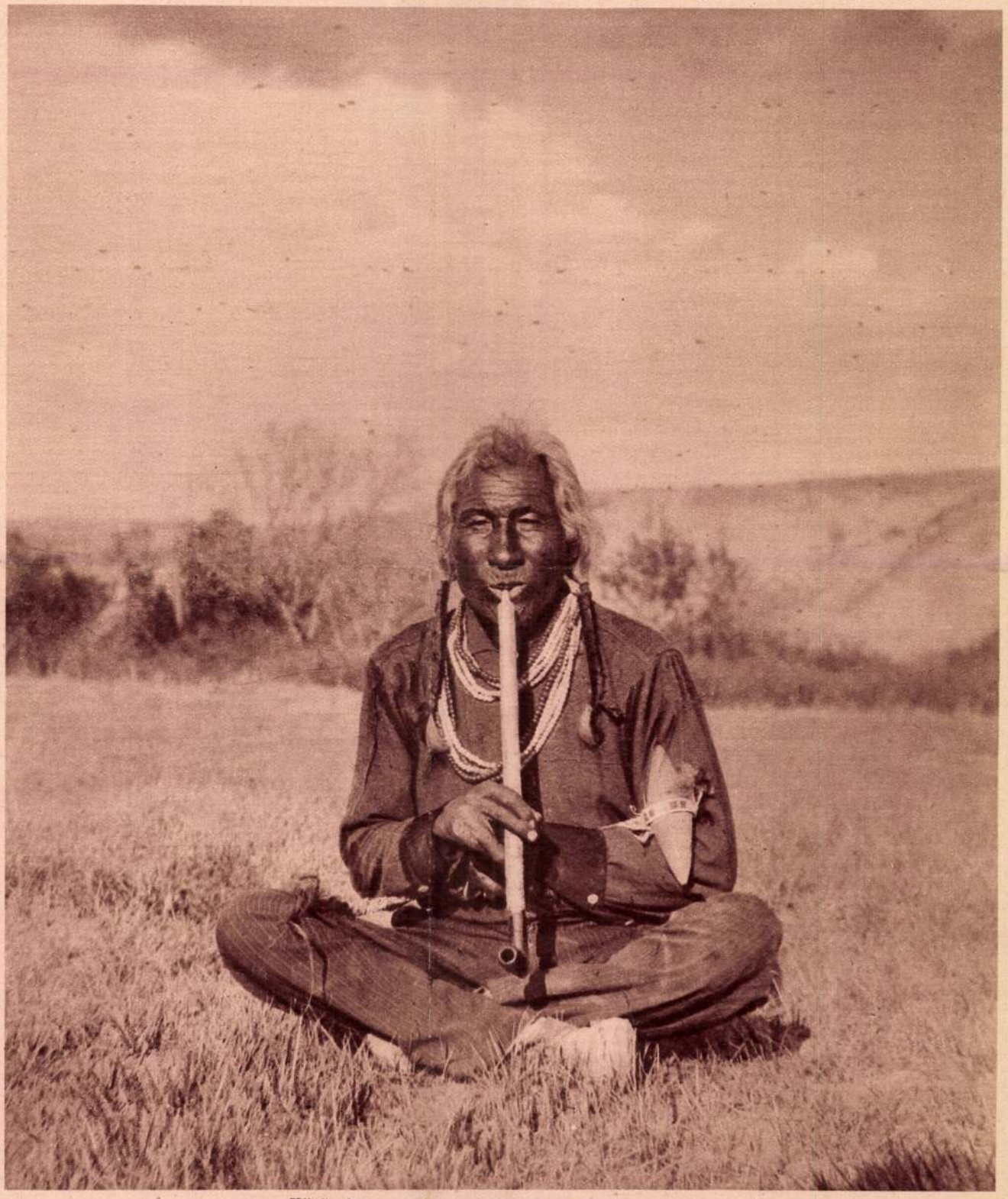

»Vörös haj«, a dakota-indiánok egyik törzsfőnöke.

MAGYARSÁG

Melléklet a Magyarság 1925 október 8-iki számához. (33.)

Cseh varjak Rákóczi sasfészkében

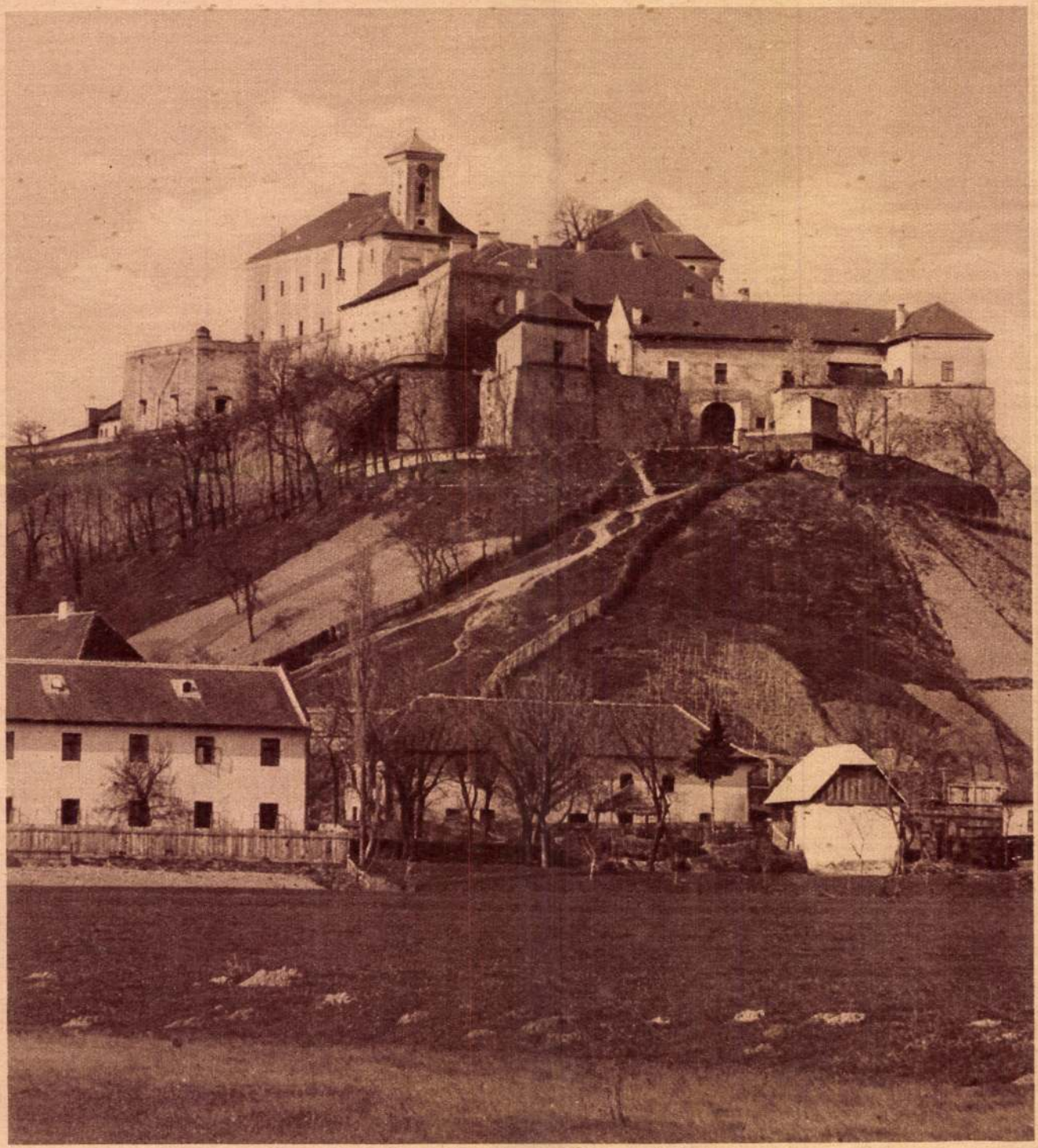

A munkácsi vár, amelyet a csehek teljesen átalakítottak.

ELŐFIZETÉSI ÁRA
EGÉSZ ÉVRE P 9·60
EGY SZÁM
ÁRA 90 FILLÉR
Megjelenik havonta

TÜKÖR

SZERKESZTŐSÉG
ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST,
IV., EGYETEM-U. 4.
Tel.: 185-617, 185-618

1939. MÁJUS VII. ÉVF. 5. SZÁM

MUNKÁCS EZER ÉVE

Írta TRÓCSÁNYI ZOLTÁN

Régóta ott laknak már a kárpátoroszok a Beszkidek hegyei között a völgyekben, a hegyoldalakon. Ezer esztendeje költöztek be apránkint, később nagyobb csoportokban a nagy Orosz Birodalom nyugati széleiről mint bojkák, lemákok, dolisnyánok és huculok. Ismételten lett volna alkalmuk és módjuk lejebb húzódni a magyar rónákra, hiszen Magyarországon a tatárjárás, meg a török kitakarodása után mérhetetlen földek álltak megműveletlenül, munkáskezek nélkül. S mialatt messze földekről jöttek telepesek, idegen népek Magyarországra, akiknek a magyar földdel, történelemmel és multtal semmi kapcsolatuk nem volt, (mint a mult században Amerikába), a rutének alig mozdultak s csak egyes kisebb szórványaik bocsátkoztak le az Alföldre. Pedig a legrégibb időktől kezdve jól ismerték az Alföldet, hiszen a szálakon (így hívják Északkelet-Magyarországban a szálfából összeállított tutajokat), a legősibb idők óta lejártak Tokajig Szolnokig, Szegedig a Tiszán, sőt a sószállításnak is ez volt az útja. Az ő hazájuk azonban az erdő, amely állataik számára legelővel, háziiparuk és kereskedésük számára fával, élelmezésük számára vaddal, mézzel bőven ellátja őket és az irtásföldeken, tisztásokon, völgyeken a gabona is megterem.

*

Ennek az országnak a fővárosa, helyesebben ennek a magyar országrésznek vásári központja ezer év óta Munkács volt. Az alföldi magyar, ha ezekről az északi városokról van szó, ahol keményebbek a telek és hosszabbak, mint az Alföldön, Szibériára gondol és hajlandó sajnálni lakosait. Kétségtelen, hogy itt fönt a Kárpátokban élesebb a levegő, mint Turkevén vagy Kunszentmiklóson, azonban az alföldi magyar alig érezné meg az égaljkülönbségi változást, ha idevetné sorsa. Sőt Munkács városában, amely egyike a leggyönyörűbb fekvésű városoknak, pompásan érezhetné magát. «Munkács városa — olvasom Balajthy József Munkács című, Debrecenben 1836-ban megjelent művében, — a hozzá délnyugotra közel 2000 lépésnyire eső várral, fekszik Bereg vármegyében, az északi szélességnek 45°, 25′, 12″, a napkeleti hosszúságnak pedig 49°, 22′, 10″ alatt, kies térségen. Napkeletről, északról és napnyugatról félhold formára kellemetes kinézésű, szőlőkkel beplántált hegyek veszik körül: délről pedig síkon fekvő, setétellő erdőkben enyészik el a láthatár. A Laturka helységén felyül fekvő Magora hegyéből eredt Latorca vize, melyet csakhamar a sebes Zsdenyova, a rohanó Vicsa, Penya, és Viznice vizei nevelnek, sebes robajjal mossa nyugoti oldalát, mely gyakori kiöntésével a két oldalán fekvő szántóföldeken a zsíros iszapot lerakván, azokat felette termékenyekké tészi, a város felső vagy északi részén még 1782-ben épült 110 ölnyi hosszúságú s 4 ölnyi szélességű fahíd megavulván, lejjebb a város közepe arányában készült 1815-ben egy erős pompás és mesterséges alkotású fahíd, melynek hossza 84 öl, szélessége pedig 5 és fél öl s 8 boltozat alatt bocsátja el a köveken sebes hömpölygéssel s lassú mormogással folyó Latorca vizét. — Elragadó s romántos kinézés esik erről a hídról, északra a Bazilita Atyák jóízléssel készült klastromuk és a Lengyelországgal határos, felle-

Munkács vára a XVII. században

geket érő havasok felé és délre a szabad téren felemelkedett hegy tetején fehérlő vár felé. A nyári tikkasztó nappali meleg elmúlásával, a csendes est enyhében itt találják fel a város míveltebb ízlésű lakosi megfrissülésüket, gyenge etáziák lengedezvén itt megszűnés nélkül : és ez a híd, az úgynevezett ittlakó Noblesznek a Prátere.»

Ez a száz évvel ezelőtti hangulatos leírása Munkács városának szinte vágyat ébreszt az emberben, hogy Munkácsra utazzék és ott töltse el nyári szabadságát.

*

Kevés város van Magyarországon, amely oly régi gazdag és változatos történeti multtal dicsekedne, mint Munkács. Ez volt az első szállása, pihenője a honfoglaló magyarságnak. Béla király jegyzője Anonymus elmondja, miképpen jöttek idáig őseink Halicson, majd a Havas erdőn keresztül. Miután Álmos vezér igen biztos békét kötött az oroszokkal, kétezer nyilast és háromezer parasztot kapot tőlük, akik a Havas erdőn át a Hungi határig utat készítettek nekik. Ezen az úton áthaladva, «a hungi részekre szálltak. Midőn pedig oda megérkeztek, azt a helyet, amelyet először foglaltak el, Munkácsnak nevezték el azért, mivel igen nagy munkával, fáradsággal jutottak el arra a földre, amelyet maguknak annyira áhítottak. Ott aztán, hogy fáradalmaikat kipihenjék, negyven napot töltöttek és a földet kimondhatatlanul megkedvelték». (Pais Dezső fordítása szerint.) Innen Álmos vezér kíséretével és csapataival Hung várába vonult át, ahol a halhatatlan isteneknek nagy áldozatokat mutatott be és négy napig tartó lakomát csaptak. Itt adta át a vezérséget fiának Árpádnak. «Ezért hívták Árpádot Hungária vezérének : összes vitézeit pedig Hungról hungvárusoknak nevezték el az idegenek nyelvén és ez az elnevezés mostanáig él az egész világon.»

Munkács volt az első szállás, és Béla névtelen jegyzője szerint idegen nevüket is itt kaptuk Ung vára után, ami persze tudákos nép etimológia, de mindenesetre elárulja e vidék és e hely árpádkori érté- kelését.

Munkács ezer éven át a legjelentékenyebb városa volt az északkeleti felvidéknek. Nemcsak fekvése, természetadta gazdagsága miatt, hanem hatalmas, bevehetetlen vára miatt is, amely kulcsa volt az északkeleti, kárpátoroszok lakta Erdős Kárpátoknak. Az Árpádok korában királyi birtok lehetett, mert amikor Géza herceg a királyságot Salamonnak önként átengedte, azt kívánta tőle, hogy neki és két testvérének adjon annyi jószágot, amennyiből rangjukhoz képest megélhetnek s ezt Salamon megkoronáztatása alkalmával meg is ígérte. A gonosz Vid tanácsára azonban ígéretét megszegte, amiért Géza a lengyel Boleszlóhoz fordult segítségért, aki Salamont ígérete teljesítésére kényszerítette s a győri püspök közbenjárására Győrben megkötött béke értelmében az ország több keleti vármegyéjével együtt Ugocsa és Bereg is Lászlónak engedtetett át, tehát Munkács is, amelyet László később Lampert öccsének adott, akiről a mostani Beregszászt Lampertházának nevezték el. Róbert Károly korában Munkácsot Amadé (Omodaeus) nádor kerítette hatalmába, aki azonban nem sokáig örülhetett e birtokának, mert amikor Kassát is el akarta foglalni, a kassaiak

fegyvert fogtak ellene és ütközetben megölték. Fiai kénytelenek voltak az összes erőszakkal elfoglalt birtokokat visszaadni a királynak, amiből nyilvánvaló, hogy Munkács még ekkor is a királyi birtokok közé tartozott. 1351-ben Nagy Lajos király Munkácsot és háromszáz magyar falut Koriatovics Tódor litván hercegnek adományozta, aki aztán Podóliából Nagy Lajos engedelmével oroszokat hívott be, azokat letelepítette s ezeknek utódai a Munkács közelében lakó kárpáti oroszok. Koriatovics nevéhez fűződik Munkács városának kőfallal való körülkerítése, a vár megnagyobbítása és megerősítése. Ő építtette a vár körül az árkokat, melyek terméskövekkel kirakatott, fenn a várban pedig egy közel ötvenöles mélységű kutat ásatott, amely századokon át látta el vízzel Munkács várának lakóit és őrségét. Ő építtette a bazilita szerzetesek számára Miklós püspök és hitvalló tiszteletére azt a monostort, amely megújíttatott állapotában századokon át fennmaradt. Turóczi krónikája szerint Dominica, Korjatevics felesége építtette a bazilita apácák számára a kolostort, amelynek romjai még száz évvel ezelőtt láthatók voltak. Korjatovics Tódor 1365-ben, Podóliában, harcban elesett ; örököse nem maradt s ekkor Munkács vára a hozzátartozó helységekkel együtt ismét visszaszállott Nagy Lajosra. Nagy Lajos halála után Erzsébet királynő birtokába jutott Munkács, az ő kegyetlen meggyilkoltatása után Mária királyné, majd férje, Zsigmond király lett Munkács ura. Zsigmond király Brankovics Györgynek, a törököket egyideig feltartóztató, később általuk legyőzött szerb fejedelemnek engedte át Munkácsot, aki addig magyarországi jószágain tartózkodott, míg Hunyadi János diadala után a szegedi béke erejénél fogva Szendrőt és az egész Szerbiát vissza nem kapta. Brankovics György, amint tudjuk, álnokul fizette vissza a magyar előzékenységet és bőkezűséget, mert a rigómezei ütközet után, amikor Hunyadi János menekülni volt kénytelen, Hunyadi Jánost elfogatta és és Szendrő várába záratta. Hunyadi aztán, amikor kiszabadult, Brankovics Györgynek minden jószágát és így Munkácsot is elfoglalta tőle. Volt Munkács a Dobozi-, Pálóczy-család birtokában is közben, de Hunyadi János halála után Munkács özvegyére, Szilágyi Erzsébetre szállott, ennek halála után Mátyás király, aztán Korvin János, II. Ulászló, Csáktornyai Zsigmond, Geréb Péter, majd ennek halála után II. Ulászló felesége, Anna, II. Lajos felesége, Mária királyné, a mohácsi vész után Szapolyai János, János Zsigmond, Petrovics Péter, Balassa Menyhért, Miksa Király, Mágócsi Gáspár, Eszterházy Miklós, Bocskay István, Bethlen Gábor, aztán özvegye, Brandenburgi Katalin, a Rákócziak, és Tököly voltak a munkácsi vár és Munkács városának urai. — Hézagos és száraz történeti adatok ezek, kiragadva Munkács történetéből, de színes, változatos történeti eseményeket, a magyar nemzet heroikus küzdelmeit, sikereket és bukásokat, a szabadság hőseinek nagy targédiáit foglalják magukban. A város környéke : magyarok és kárpát-oroszok hűségesen kitartottak a vár magyar urai mellett, a magyar vezérek oldalán a kuruc-labanc háborúk idején

A munkácsi vár udvara Foto M. F. I.

is s a munkácsi vár, ez a hatalmas kuruc fészek a magyar-kárpátorosz közös történelem legemlékezetreméltóbb eseményeinek emlékét őrzi. Shakespearei tragédiákat lehetne írni II. Rákóczi György elbizakodott lengyel hadjáratáról, fiának I. Rákóczi Ferencnek anyja Báthory Zsófia ellen folytatott háborújáról, amikor a fiú hadsereggel támadta meg anyját, aki viszont ágyúval lövetett a hálátlan fiúra ; Thököly Imréről és bukásáról, Zrínyi Ilonáról, aki öt hónapon át védelmezte Munkács várát Caprara tábornagy császári hadvezér ellen ; a kegyelemkenyérre szorult dúsgazdag II. Rákóczi Ferencről, Munkács és Makovica hercegéről, — akik életük tragédiáját részben itt élték át. A szatmári békekötés után a vár és az uradalom a fiskus kezébe került, később a Schönborn-Buchheim-családra szállott, amely a legújabb időkig ura a Munkács körüli uradalomnak. II. József óta a vár állami fegyház volt. Itt töltötte rabságát Kazinczy Ferenc és később 1821—1823-ban Ypsilanti Sándor, a görög szabadsághős. 1849-ben a vár a magyar hadak kezében volt, 1849 augusztus 20-án adta át Mezőssy Pál honvédőrnagy a Habsburgok támogatására Magyarországra vonult orosz hadseregnek.

Zrinyi Ilona (Francia vásári metszet a XVII. század végéről)

Száz évvel ezelőtt Balajthy József tudósítása szerint itt volt a császári és királyi sókamara ; ennek számára 1833-ban csinos és alkalmatos kőházakat építettek, melyek előtt katonák álltak őrt. Volt postahivatala már 1785 óta. A közlekedést és a hivatalos levélforgalmat a nagylucskai szabadosok bonyolították le. Környékén jelentékeny timsógyár, vashámor, hamuzsírfőzde, posztógyár (Podheringben), serfőző, papirosmalom (Alsóhrabnica) és üveghuta adott munkát a város és a környék lakosainak. Balajthy szerint (1836) hazánkban alig van város, amely az északi nemzetekkel való kereskedés szempontjából alkalmasabb helyen feküdnék. 18 mérföldnyire tőle folyik a Dnyeszter vize, amelyen Magyarországnak minden terményét és ipari készítményét Odesszába s onnan a Dnyeperen fölfelé az Orosz Birodalom felsőbb részeibe is el lehet szállítani. Földje termékeny. Megterem mindent, amit a magyar föld terem. A várost félhold formára bekerítő hegyek szőlőkkel vannak betelepítve és igen egészséges, «testtápláló bort» teremnek, jó esztendőben még aszubort is szüretelnek rajtuk. A szőlőt itt nem hegyaljai módon, hanem magas tőkére felbocsátva művelik s a termő vesszőt karikára hajtva kötik vékony fűzvesszővel a tőkéhez és karóhoz. A vegyesen, de főként magyarokból, feles számban németekből és oroszokból meg zsidókból álló lakosság sorában sok a kézműves, a legtöbb közöttük a csizmadia. 1836-ban negyven boltja volt, s ezek mind a városi, mind a vidéki lakosok szükségleteit «kényelmesen kielégítették». Nem veszhet el itt szomjúság miatt az utas, mert minden utca szegletén és közepén» talál boráruló székeket, s mehet, ha tetszik a Csillaghoz, Szarvashoz, Hídhoz, Oroszlánhoz, Galambokhoz, Sashoz, Macskához, Halhoz, Medvéhez, Fehér Ökörhöz, Fekete Kakashoz, Utolsó fillérhez stb. de ihatik ezeken kívül a töltés melletti őrállási korcsmákban, meg a seráruló székekben, az úgynevezett szabad Kántoron pedig,

II. Rákóczi Ferenc nyolcéves korában

azaz Szent Mihály napjától fogva új esztendeig a polgárok házaiban is. Sőt a piacon is több nő foglalatoskodik az égetett ital kínálásával és méregetésével, kivált országos és hetivásár alkalmával, «midőn sok vidéki az élet nyomasztó terheit felejtvén, kedvtelve s nagyon is megelégedve tér vissza füstfogta lakába». (Balajthy : Munkács.)

*

Évszázadokon át volt Munkács Kárpátalja és az északkeleti felföld kulturális központja, később megosztozott e nemes hivatáson Ungvárral. A legrégibb időkben itt volt a görög szertartású katolikus egyház püspöki székhelye. Később a püspökök Miszticére, Eperjesre, majd Ungvárra költöztek át s a munkácsi püspöki megye püspökei azóta Ungvárott székelnek. Ungvár kulturális téren ekkor át is vette tőle a vezetőszerepet, mert a püspökséggel közel egyidőben a káptalan, az iskolák s az iskolák tanítómesterei oda költöztek át.

*

Kevés magyar város van, amelynek oly küzdelmes multja volna, mint Munkácsnak. Sorsa ezer év óta szüntelen munka, megpróbáltatás. De a megpróbáltatások tesznek naggyá egyéneket és társadalmakat. Munkács társadalma az elmúlt húsz esztendő alatt keserves megpróbáltatásokon ment keresztül, ereje ezekben megedződött s nagyobb és nehezebb feladatok megoldására is bizonyára edzettebb lesz, mint azelőtt bármikor volt.

A remetehámori tengerszem Foto M. F. I.

AZ ERDŐS-KÁRPÁTOK FÖLDJE

Írta PATAKY MÁRIA

A legutóbbi változatos politikai események között úgyszólván európai jelentőségű volt az a fordulat, amely az Erdős-Kárpátok vidékét — pongyola kifejezéssel Kárpátalját — vissza juttatta az ezeréves magyar határok közé. A Kárpátoknak talán egyik hegysorozata sem áll őrt olyan elhatároló szigorúsággal, a Kelet és Nyugat, a külön világot alkotó Kelet-Európa és Közép-Európa között, mint ez a vadregényes hegyvidék. A hódító szándékú keleti népek hadainak zöme e vidék szorosain és hágóin özönlött be mindig a Duna völgyébe. A magyar maga is itt jött be a Vereckei-szoroson, de megállította végzetének parancsa, s azóta ő állotta és állja az őrséget az európai világ határán. A dolgok logikája hozta vissza ezt az igazi Felvidéket a megcsonkult Magyarországnak, mert ezt a Kelet felé irányuló őrző és közvetítő szerepet a Duna völgyében legjobban a magyar kard erélye és a turáni kormányzóképesség tudja a többi rokonnéppel együtt teljesíteni.

Az Erdős-Kárpátok tulajdonképpeni vidéke — a Ruténföld — keskenyen emelkedik ki a nagy magyar Alföld messze szétterülő vonalaiból. Az Alföld és a Felvidék itt olyan különös hirtelenséggel találkoznak, hogy a magyar alapítású kárpátaljai városok lettek egyúttal a hegyi ruszinok egyházi és kulturális életének központjai. A Tiszahát viszont, amely a köztudatban a Tisza partját közvetlen körülfogó itteni magyar területeket jelenti, tulajdonképpen az Alföld folytatása. Mindezek a részek azonban — a vármegyei beosztás szerint Zemplén, Ung, Bereg, Mára-

39-ik szám. Tizenhatodik évfolyam.

Vasárnapi Ujság.

Pest, szeptember 26-án 1869.

Előfizetési föltételek: a **Vasárnapi Ujság** és **Politikai Ujdonságok együtt**: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — **Csupán Politikai Ujdonságok**: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési dijak, a **Vasárnapi Ujság** és **Politikai Ujdonságokat** illetőleg: Egy négyszer hasábzott petit sor vagy annak helye egyszeri igtatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri igtatásnál csak 7 krba számittatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad **Bécsben: Oppelik Alajos**, Wollzeile Nro. 22. és **Haasenstein** és **Vogler** Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-dij külön minden igtatás után 30 krajczár.

Zrinyi Ilona.

(1643—1703.)

E név, történelmünkben a legfenségesebb női, anyai és honleányi erény személyesitője. Magas rangban születve, házasság által még magasabbra emelkedve, a sors viszontagságai által mégis folyvást üldözve s épen legszentebb érzelmeiben támadva meg; kevés szerencse-napjait annyi nemes nyugalommal és mérséklettel élvezve, a balsors csapásait oly nagy lélekkel, férfias bátorsággal s keresztyéni önmegadással hordozva, jó és balszerencsében oly „hív és nagy“ Zrinyi Ilona, mint a nemes nőiség és asszonyi fenség példányképe áll előttünk.

Koszorus történetirónk Horváth Mihály egyik ujabb müvében e nagylelkü nő életrajzát terjeszti elönkbe, annyi uj s egyenesen a még eddig feldolgozatlan kutfőkből meritett vonással, a mellett oly müvészi egybeállitással, hogy kisded művét, kivált asszonyaink és hölgyeink figyelmébe eléggé nem ajánlhatjuk. Midőn e jeles történelmi dolgozatnak Ráth Mórnál megjelent diszkiadásából a nagy magyar fejedelmi asszony hü arczképét közöljük, keretül hozzá, vázlatos kivonatban legalább, megkisértjük adni az életrajz legfőbb vonásait is.

Ilona, gróf Zrinyi Péter és Frangepán Anna-Katharina grófné elsöszülött gyermeke, 1643-ban született. Három kisebb testvérével, János-, Judit- és Aurórával együtt, többnyire Ozalyban és Grobnikon, a Zrinyi és Frangepán családok ez ösi birtokain növekedett.

Atyja, Zrinyi Péter, a költö Miklós öcscse, heves, nagyravágyó, szabadságszeretö férfiu volt. Nem kevésbbé tevékeny, élénk s nagyravágyó volt anyja is. Ilona korán megérteni tanulta a haza és nemzet-, s abban családjuk helyzetét; s élénk érdeklödéssel vett részt az eszmék és tervek forrongásában, melyek apja és anyja lelkét eltölték, sokkal elöbb, mint még tettleg kitörhettek volna. Anyja, ki oly nagy hatást gyakorolt férjére és bátyjára, a későbbi összeesküvés fejeire s áldozataira, ki maga tartotta kezében a hazafias tervek szálait, levelezett a franczia udvar külföldi követeivel stb., — hogy ne öntötte volna át leányába is, kit maga nevelt, lelkülete tevékenységét, erélyét s lángoló honszerelmét?

ZRINYI ILONA.

Valószinüleg az ő terve volt, azon tisztán politikai czélu házasság is, mely Ilonát, a 22 éves, gyönyörüen fejlödött, fejdelmi alaku és lelkü hölgyet, I. Rákóczi Ferencz választott erdélyi fejedelemmel összekötötte. Szerelem, legalább a nő részéről, nem volt közöttük. De családjaik helyzete s közös törekvései, jövője elég kapcsot nyujtott kezeik s lelkök egybekötésére. Az eljegyzés 1665-ben, a trencsényi fürdöben történt, hol Ilona szülöivel mulatott, s völegénye anyjával, a szerencsétlen II. Rákóczi György özvegyével, a hitbuzgó Báthori Zsófiával volt jelen. Valószinü, hogy itt s ekkor szöveték azon gyászos végzetü összeesküvés első határozottabb terve is, mely Zrinyi Péter és Frangepán Ferenczet a vérpadra, Rákóczi Ferenczet börtönbe vitte s majd kényszerült tétlenségre kárhoztatva, talán kora halálának is okozója lön. A menyegzőt, a következő év tavaszán Zboró — máskép Makovicza várában Sárosmegyében, a Rákócziak ez ösi birtokán, nagy ünnepélyességgel s fejedelmi fénynyel ülték meg. A menyegző után Patakra vitte nejét az ifju férj, hogy ott anyjának, az özvegy fejedelemnönek is bemutassa. A pataki várban házias csöndben folyt le nehány év Ilona életéből; valódi feje-

delmi életet éltek, de Ilona valódilag boldog nem lehetett. Férje csak nevét viselte a Rákócziaknak, magasabb lelki tulajdonok nélkül. Nejét gyöngéden szerette, de nagyravágyó lelkét nem elégithette ki. A megszokás és női erény hozzáköték ugyan Ilonát, de magasztosabb viszony, a szellemi közösség boldogitó viszonya nem fejlödheték közöttök. S nehány évig még anyai örömök sem nyujthattak Ilona szivének kárpótlást, mert első szülötte, György, nehány napig élt csak, s azután majdnem öt év telt el, mig leánya Juliánna (később Aspremont grófné), és pár évvel utóbb fia Ferencz (a későbbi nagy Rákóczi, erdélyi fejedelem s bujdosó) született.

A Zrinyi-Frangepán féle összeesküvés, alig tört ki 1670-ben, mindjárt szerencsétlenre is fordult. Atyja Zrinyi Péter és nagybátyja Frangepán Ferencz elfogattak, Bécsujhelybe kisértettek s hóhérbárd alatt végezték életöket. Anyja, Frangepán Katalin zárdába vitetett, vele Auróra huga is, öcscse János Bécsben tartatott őrizet alatt, s még nevök is, melyhez a magyar nemzet annyi dicsösége csatlakozott, a Zrinyi név, egy ideig gúnyosan *Gnade* névre lön változtatva. Anyja megörült. E borzasztó csapások alatt, melyek gyöngébb szivet megtörtek volna, kevés és kétes vigasz lehetett az, hogy férje, anyjának Báthori Zsófiának és a jezsuitáknak közbenjárására kegyelmet nyert, de hüség esküt kelle letenni, váraiba német örség vettetett s roppant bündijt fizettettek vele, mely fejedelmi vagyonukra is igen sulyosan nehezült, s melynek lefizethetéséért, bár Zrinyi Ilona saját ékszereit is zálogba vetette, tetemes adósságokkal kénytelenittettek terhelni magokat.

Ekkor adá az ég vigaszul gyermekeit, Juliát és Ferenczet, — mintha sokallná az anya örömét — csakhamar fia születése után, 1676-ban, özvegygyé tevé, I. Rákóczi Ferencznek ez év juliusában történt kora halála által. Lipót király által gyermekei természetes és törvényes gyámjának ismertetvén el, azok nevelése, roppant jószágaik igazgatása, várainak ellátása, sőt Sárosmegyében az örökös főispáni tiszt némely teendőinek viselése is reá maradt, s rendkivüli tevékenységét, erélyét és eszélyét vette igénybe. Családostól Munkácsra, napához ment lakni, kinek e vára a német örségtől meg volt kimélve, s a mellett ott takarékosabban is élhetett s gondjait inkább fordithatta gyermekei nevelésére. De már második évében ott tartózkodásuknak, oly összeütközések történtek közötte és rajongó, a vallási és politikai szabadság iránt ellenséges érzelmü, a mellett fejes és uralomvágyó napa között, hogy Ilona jobbnak látta ismét elköltözni onnan, s regéczi és makoviczai váraiba tenni át özvegyi lakását. De engesztelékeny szive nem tartott haragot; s napát azután is gyakran meglátogatta, betegségében ápolta, szeretettel virrasztott a haldokló felett s könyezve fogta be szemeit.

„1677-ben, tehát midön Ilona egy éves özvegy volt, a hir szárnyai egy husz éves ifju gróf nevét hordozták körül, kinek atyja 1670-ben a Zrinyi-Frangepán-féle összeesküvésben való részvét gyanuja miatt Árva várában ostrom alá vétetett s annak folytában ott meg is halt; ki maga, ugyanakkor, mint 13 éves fiu szökött atyja egy másik várából Likavából Erdélybe, hol szintén voltak némi anyai birtokai. A szárnyaló hir szerint ezen ifju, nagy fiatalsága daczára, testben-lélekben példányképe volt egy vallása és hazája szabadságáért küzdő hösnek: testére szép, erőteljes, munka- és fáradságtürő, harczban hatalmas; lelkére lángeszü, higgadt, megfontoló s mégis bátor a vakmerőségig, a gyüléseken ékesszóló, tanácsban gyors, eszközeiben a sulyos körülmények közt kifogyhatlan. — Ezen ifju: *késmárki gróf Tökölyi Imre,* kit a kurucz had már 1678-ban a maga fővezérévé választott.“

Ilona szivét az ifju hire már szokatlan hevülésbe hozta. S midön találkoztak, családjaik hasonló sorsa, törekvéseik ugyanazonossága (mely okok Ilonát első férjével is összehozták vala!) — hozzájárulván, mi amott hiányzott, fenséges lelkeik rokonsága is, az Ilona szivében az általa eddig egész teljességében még soha nem ismert szerelem gyuladt föl a daliás és nagysorsu ifju iránt. A bár nála 14 évvel idősb, de mindig gyönyörü, deli és viruló özvegy iránt, az ifju is lángoló szerelemre gyult. S egymással összekötni sorsukat, egymást birni, — lön ezután főohajtásuk, mit évek után, annyi akadály legyözésével választhattak csak, de aztán a balsors viszályain át a sirig tartó hüségre. Az első akadály Báthori Zsófia, az osztrák házhoz és a kathol. egyházhoz hü fejedelemné ellenzése vala, ki unokái anyját egy protestáns rebellishez menni nem engedheté. Ez akadályt azonban hamar elháritá a sors; — az özvegy fejedelemnő már 1680-ban meghalt. Nagyobb gát volt az anyai kötelességérzet; gyermekei vagyonát, fia jövőjét nem koczkáztathatá Ilona könnyelmüen az által, hogy meggondolatlanul legyen egy pártütő nejévé, mire a bécsi udvar engedélyét s beleegyezését egyhamar meg nem nyerhette.

Ilona, napa halálával, a munkácsi vár birtokában maradt. A várban saját őrsége volt s az erőd akkoriban csaknem megvivhatlannak tartatván, oly fontos pontot képezett, melyet Tökölyinek is kiválóan érdekében állt, a szép özvegygyel együtt kézre keritenie. De hiába küldött maga Tökölyi is követeket az udvarhoz, kieszközölni a beleegyezést házasságába, ezt csak azon feltétel alatt volt Bécs megadni hajlandó, ha a fegyvert leteszi s a hüségre visszatér. A hazafiság összeütközésbe jött a sziv jogával s emennek vissza kelle vonulnia a magasabb kötelesség előtt. A háboru tehát 1680. tavaszán ujra kitört. Ilona, békésen tartá magát munkácsi várában, hogy róla Bécsbe csak kedvező tudósitások mehessenek; sőt összeköttetésbe tette magát a felső-magyarországi parancsnokkal Caprera tábornokkal s alkudozott vele azon feltételek fölött, melyek alatt Tökölyi is hajlandó lehetne a békére. Kieszközölte az engedélyt, hogy a táborba szállt Tökölyivel találkozhassék. A békét nemcsak egybekelési vágyuk, hanem a körülmények is tanácsolták. A töröknek, kinek védelme alatt állt a kurucz fölkelés, holdja halványan csillogott csak; balszerencse üldözé hadait. De az udvar is élénken ohajtá a békét. S midön arra Zrinyi Ilonát, sőt Tökölyit is őszintén hajlandónak látta: beleegyezett összekelésükbe. Ez, 1682. junius 15-én, négy évi várakozás után, meg is történt Munkácson, hova Tökölyi, egy szolgálatában álló dandár kiséretében, a megelőző napon, drágaságaival s minden ingó vagyonával együtt, ünnepélyesen bevonult volt.

A békéből ezuttal sem lett semmi. S Tökölyinek ez volt a legszerencsésebb éve harczaiban is. Számos várat foglalt el; nehány nevezetes csatát nyert. S a török által fejedelemmé és Felső-Magyarország királyává neveztetett. De az ismét szerencsétlenné fordulandó sorsra az előjelt hamar megadá az első év végével született kis fiok György kora halála. S napjok ezentul alig derült ki többé!

Tökölyi csillaga letünt. A török Párkánynál, Bécsnél, Mohácsnál, Budánál nagy vereségeket szenvedett. Zrinyi Ilona lelke a legnagyobb küzdelmek közt volt ez események alatt. Sorsa férjeéhez volt kötve. De a török vereségei hazája felszabadulását jelölék a másfél százados barbár iga alól. Férjének, a harczok miatt távol kelletvén lennie, a hü szerető nő szivét e távollét s a folytonos aggodalom is gyötörte. Más csapások is járultak keserüségeihez. Öcscse János, puszta gyanuból s tán épen miatta, elfogatott s egy tiroli várba, hallatlan kegyetlenséggel, élő halottul falaztatott be. Mind e csapásokat azonban a magasztos lelkületü nő erős szivvel s keresztyéni türelemmel hordozta. Távollevő férje rendeleteit a felvidéken pontosan és erélyesen teljesitette, s még ő tudott leveleiben vigasztaló szókat küldeni a balsors csapásai közt olykor csüggedezőnek.

Tökölyit azonban az eddigieknél még nagyobb személyes veszedelem fenyegette. A török vezérek bizalmatlanok lettek iránta, s bevádolták öt a Portánál, mint a kinek a háboru szerencsétlen esélyei tulajdonitandók volnának. Tökölyi mostoha fiát a kis Rákóczi Ferenczet akarta Stambulba küldeni, kezesül saját hüségeért. S Ilona szivében ismét azon nagy küzdelmek egyike harczolta át magát, melyek e rendkivüli asszony lelki erejét annyiszor s oly nagy próbákra vetették. Az anya és a szerető nő küzdelme; előbb a nő látszék győzni s a szerelem; megigérte férjének, hogy átadja fiát. De végre is az anya s a kötelesség győzött, s midön már indulni akartak, az utolsó perczben visszatartotta fiát. Tökölyi maga ment vissza a török táborba Nagy-Váradra; Ilona Munkácson maradt gyermekeivel; nem is sejtve, hogy hét évig nem fogja látni a szeretett férjet. Mindkettejöket körülfogta a veszély. Tökölyit a váradi basa elfogatta s vason küldé Konstantinápolyba; bár nemsokára ismét szabadon bocsáttatott s méltóságába visszahelyeztetett. Ilonát pedig, Munkács várában, mely jó formán maga maradt, a felvidéki várak közül a császári hadaknak meg nem hódolva, Caprera komoly ostrom alá fogta. Három, keményebben másfél hónapig tartott az ostrom, de a vár s erős szivü asszonya, hösiesen és szerencsésen állott ellent. Ettől fogva Ilona is nyiltan harczolt a labanczok ellen. Várőrsége kicsapott s pusztitá és rontotta a vidéken a császáriakat. A következő télen azonban az ostrom ismét s még nagyobb erővel nyilt meg. Ezuttal az ostromzár kitartóbban lön fentartva s Ilona az egész világtól elzárva, a szabadulás mindinkább tünedező reményével, foglyul volt Munkács várában, Tökölyi meg, Magyarországból s Erdélyből is kiszorulva, többnyire az Aldunán tul, szerb földön tanyázott.

Végre is, Munkácsot árulás ejté meg. Absolon Dániel, Tökölyi kanczellárja, de Munkácsban Ilona mellett maradva, egy megfejtés végett neki átadott titkos iratu levélből, urának oly szándékáról értesülvén, hogy a császár és pápa kegyei megnyeréseért s békefeltételül kath. hitre térni és hiveit is arra átvinni volna kész, — Absolon, a buzgó lutheránus e terven elszörnyülködve, csakhogy azt kijátszhassa, készebb volt maga föladni s elárulni Munkácsot. Részére vonván a várnagyot Radics Endrét is, Caraffával, ki az ostrom vezénylő parancsnoka volt, alkudozást kezdettek. Az eleséget részint elpazarolták, részint el is rejtették. S midön a szükség már érezhető lön, Zrinyi Ilonát a vár feladására kényszeritették. A várba, melyből Zrinyi Ilona vérző szivvel vonult ki gyermekeivel, német őrség vonult be. Tökölyi kincsei lefoglaltattak s Ilonának csak a magáéi adattak ki, vagy inkább — nagyobb részben — csak igértettek oda, egyelőre azok is lezároltatván. Ez azonban

mind kevés volt. Anyai szivére, pedig gyermekeiért tette a mit tett, várt a legborzasztóbb csapás! Elszakittattak töle. Kolonics bibornok s bécsi püspök neveztetett a Rákóczi-árvák gyámjává. Julia apácza-zárdába adatott; Ferencz pedig jézsuita-növeldébe.

Ilona is, Bécsben maga is le levén tartóztatva, hogy leányával legalább egy fedél alatt lehessen, ugyanazon zárdába, az Orsolya-szüzekébe, vonult. S innen adta férjhez leányát gróf Aspremont osztrák tábornokhoz.

Tökölyi sorsa egy időre kedvezőbb fordulatot látszott venni, de csak hogy ismét s végkép balra forduljon. Kurucz hadaihoz a török tizezernyi segitséget adott, hogy Erdélybe törjön. A zernyesti ütközetben, melyet oly ügyességgel mint szerencsével vezérelt, nagy győzelmet nyert Heissler osztrák tábornok és Teleki Mihály egyesült seregén. Emez el is esett az ütközetben. Heissler tábornok a foglyok közt volt, Dória ezredessel együtt. Tökölyi Szeben melletti táborában országgyülést tartott s magát Erdély fejedelmévé választatta. Még azon őszön kiszorittatott ugyan Erdélyből; de legalább kezében volt az eszköz, hogy nejét kiszabadithassa Bécs körmei közül, — az osztrák tábornok t. i. kinek váltságdijául nejét követelte. Az e fölötti alkudozásoknak szerencsés sikere lett s Ilona Heisslerrel kicserélteték. Ohajtotta volna a sokat szenvedett asszony kedves fiát Rákóczi Ferenczet is magával vinni, — de e kérése megtagadtatott. S igy fele szivét hazájának és gyermekének hagyva, fájdalmas búcsut vett lelke e kedveseitől, hogy elve többé ne is lássa őket viszont.

Tökölyi, a török földre levén szoritva, Ujpalánkáig ment neje elébe. Hét évi távollét után, öröm és bú vegyes érzelmei közt megható volt találkozásuk. Ilona csaknem az előbbi szép, deli, fejedelmi asszony volt még; Tökölyit a harczi élet sanyaruságai megtörték, idő előtt megöregedett, megőszült, köszvény kinozta, összegörnyedt. — A Dunán még az nap ismét átkelvén, az éjet már Rámban, Szerbországban töltötték. Itt tisztelkedék fejedelem asszonyának a csak 2500 főre olvadt egész kurucz sereg, mely őt aztán ágyudurrogás közt kisérte el leendő tartózkodási helyére, Passarováczra. Itt tarták aztán szükre összevont fejedelmi udvarukat. Egyszerü, kényelmetlen lakásban éltek. Mindamellett, a bőség megszokása után is, a nélkülözéseket nyugodt szivvel türték; sőt igyekeztek vidámságukat is fentartani. Néha kisded, családias ünnepélyeket rendeztek, egy-egy menyegzőt tartottak fel a bujdosók között, farsang folytán tánczvagy zenemulatságot adtak.

E helytt sem engedé azonban a sors megpihenniök. A töröknek még egy utolsó, mind annyinál nagyobb vereség volt fentartva, mely Tökölyi sorsát is roszabbra forditotta. A zentai győzelem elvetette a koczkát a töröknek magyarországi uralma fölött. Tökölyi is részt vett az ütközetben, s onnan csak életveszélylyel, a Tiszán átuszva menekülhetett. A zentai ütközetet követett karloviczi békekötésben nemcsak czélját nem érhette a bujdosó fejedelem, hogy ő is a békébe befoglaltassék, — sőt Magyarországtól távolabb költöztetése is követeltetett Kis-Ázsia Bythinia nevü tartományában, Nikomédia városát jelölték ki a bujdosó fejedelmi pár tartózkodási (mint ma mondanók: belebbezési) helyéül. Hiába fordult Ilona közbenjárásért a franczia udvarhoz s követségekhez, — meg kellett lenni!

Nikomédia gyönyörü vidéken feküdt, a tengerre nézve, bájos völgy nyilatában. De oly végetlen távol a szeretett hazától. S a viszontlátás minden reménye nélkül. De, mint Tökölyi titkára, a derék Komáromy János tudósít: „boldogtalansághoz szokott elméje“ ez utolsó csapást is nagy lélekkel türette „a minden dolgaiban erős szivü fejedelem-asszonynyal.“

1700. szeptember 23-án ültek hajóra s másnap Nikomediába érkeztek. Midőn a számukra rendelt lakásba beléptek, egész kiséretöket elfogta a szomoruság s mindnyájan zokogásba törtek ki. De Ilona buját nagy lélekkel magába fojtá, s maga vidámitá környezetét, szenvedő férjét.

A várostól két órányira Virágmező nevü bájos völgy terült el s képezett gyönyörü kertet, melyben a legszebb virágokkal boritott mezők, gyümölcsösek, árnyas ligetek váltakozának. A majorház fölött emelkedő hegy ormán egy régi vár romjai ékesiték a vidéket. 1702-ben e helyre költözködtek Tökölyiék egész udvarukkal. Ilonának e bájos helytt kelle töltenie élete — utolsó évét. A sorvadás, tüdővész jelei már régebb óta mutatkoztak rajta. Baja az évekkel sulyosbult. Hatvanadik esztendejét tölté. S annyi hányatás, testi és lelki szenvedés között!

1703. február 18-án derült az utolsó nap reá. Katholikus pap nem létében, a reformatus Komáromy János végzé a papi tisztet mellette. Rendelkezett. Szeretettel emlékezék gyermekeiről, hazájáról, s a szoba másik felében köszvénytől szenvedve fekvő férjéről, kit „szivem uram“-nak neveze mindig. Utolsó szavai azok voltak, melyek Krisztuséi a keresztfán s atyja Zrinyi Péteréi a vérpadon: „Uram! — a te kezeidbe ajánlom lelkemet!“

Holtteste két nap mulva koporsóba tétetvén, márczius 8-án hajón Galatába (Konstantinápoly külvárosába) vitetett, s ott 10-kén a jezsuiták templomába tétetett le az örök nyugalomra. — Harminczkét évvel utóbb, bujdosó fia II. Rákóczi Ferencz, az oly nagy mint szerencsétlen fejedelem is — ugyanazon sirba tétetett. Zrinyi Ilona testéből ekkor már csak koponyája volt épségben, ezt is fia koporsójába tették s azzal együtt temették el. „Kitől a hazába elszakadt, kedves fiával, az idegen földben ásott sirban örökre egyesült.“ —*á—r*—

Zrinyi Ilona keserve.

TOMPA MIHÁLY-tól.*)

Oh, változó világ! szerencse, polcz mit ád:
Hamar múlik, csak álom . . .
Nagyon nem bizhatunk, itten csak ugy vagyunk
Mint a madár az ágon.
Ha orczám nevetett: immár megeredett
Sürű könyhullatásom.

Nemes, dús csömöte, házunknak öröme,
Kezem fejdelmeké lőn;
Szemem kifáradott, mig átpillanthatott
A kincsen s kincset-érőn;
Rám néz s figyel vala hősek, bátrak hada,
Tisztelve, bizva, féltőn.

Ezt mind nem siratom . . . Dicsőség, hatalom
Sulyától roskad a váll;
Sovárgott kincs, arany: becset veszit, ha van,
S gyakran vesztünkre szolgál;
Az én károm, sebem, a mely van lelkemen,
Sérelmesebb azoknál.

A kegyes ég adott két kedves magzatot,
Kik lelkem már-is érték,
S bár apjok föld alatt: szivemben megmaradt
Bennök, jövő s reménység,
S őket karom közül, vadon s kegyetlenül
Ellenségim kitépték.

S hová zárták a hely, csak borzadást lehel . . .
Hideg, rostélyozott bolt;
Ágyát szolga veti, bérlett szem kémleli
Az ébredőt, az alvót;
Ha búsul, ha beteg: nincs szó nyájas, meleg,
Minő az én szavam volt.

E szörnyű emberek! . . . szivem zajog, remeg,
Mintha nyil volna benne,
Mert e nép sokra kész, — kisértve, nyomva lész
Az ifju lélek, elme,
Ha a mag, melyet ott rosz szándék hullatott,
Oh, ha mégis kikelne! . . .

Mert véres ő kezök, áspis kigyó nevök,
És minden utjok álnok,
Nyelvök istent kiált, — orruk füstöt bocsát
S lángot lehel ki szájok . . .
Az ur mind a gonoszt, mit tele markuk oszt,
Forditsa vissza rájok!

Utáld meg a kebelt, mely szoptatott, nevelt:
S kegyelmünk lész az ára!
Tagadd meg a hazát, hős véreit gyalázd! . . .
Ily leczkét hall az árva,
Vigyázván szemeik: igy tartják, nevelik
Titkos czélokra szánva.

Remélek, lankadok . . . én is, ők is rabok,
— Ki áll fel értök, értem!? —
Kiket lelkem ölel: hozzájok ily közel
E bünös Ninivében,
Mégis nem érhetem, szavam nem ejthetem
Szivökben semmiképen.

Csak ontom könyemet, — de tartom hitemet
Hogy a próbán megálljon;
S mig ujra birhatom, enyémnek mondhatom
Kedves fiam s leányom:
Őket én istenem, pártfogóm s mindenem!
Oltalmadba ajánlom!

*) Összes költeményei uj kiadásának 3-ik kötetéből.

Egy gazdag ember életnézetei.

(Egy holland kereskedő naplójából.)

(Vége.)

Utolsó fejezet.

Elhard urat mintha kicserélték volna.

Jó ideje pihen már tollam, pedig most is előbb kezdek történetem folytatásához, mint hittem volna. S nagy Isten, a mit még elmondandó vagyok, mennyire elüt tündérkéz-szőtte reményeimtől. S te is szives olvasó, át fogod látni, hogy az utolsó fejezet irója egészen más emberré lett.

Fiam mennyegzőjét előző estén nem volt valami szép idő. Nehéz hófelhők szállingóztak az égen, a hold életlen kaszája nem tudta átvágni e felhőket. A Zuyder tengeröből hullámait az északi szél a csatornákba hajotta vissza, s ezek csordultig megteltek. De mit gondoltam én azzal? Legfontosabb üzletemet szerencsésen fejeztem be, a menyasszony engedékeny anyját, illetőleg testvéreit — a házassági szerződés kötésénél — pompásan rászedtem, önelégülten siettem hazafelé. Házam előtt zajongó embertömeget láttam lámpával és szigonyokkal; meglepetve siettem közelebb, s épen akkor értem oda, midőn a vizből két élettelen, egymásba görcsösen kapaszkodott hullát huztak ki. Az egyik Moole György, a másik az én egyetlen fiam, Flórián, az én örökösöm!

A még reám tapadt nemesb érzemény, számitó eszem minden terve, sóvárgó szivem minden vágya, jelen örömem, jövő reményem ez egy lényben összpontosult, s most ott hevert előttem a hideg kövezeten, arczán a csatorna piszkos iszapjával, véresen, mert egy halászszigony fölhasitotta; szelid szemei le voltak zárva, hosszu barna hajzata fehér homlokára, s még a halálban is piros tele orczájára tapadt.

Mindkettőt az én házamba vitték föl. Orvosokat hivtak, elkövettek mindent s nem is hiában. Halálos ellenségem életre ébredett, de egyetlen fiamat nem birták föléleveniteni.

Ha isten, mint már két izben megmentett az öngyilkosságtól, most nem őrködött volna felettem, bizonynyal megtébolyodom, lázas álmaimban közel jártam az őrülés éjjeléhez. Ha olykor-olykor magamhoz tértem, a mellékszobában Gyuri köhögését és hörgését hallottam. Erős tél volt, az orvos nem engedte meg, hogy elvigyék tőlem. Igy kellett a két halálos ellenségnek egy födél, s ugyanazon ápolónő kezelése alatt lennie. Az ő sáppadt szép leánya Lóri, leküzdve saját szenvedéseit, őrködött felettünk.

De a legborzasztóbb eseményről két levél adhat felvilágositást, az egyiket Gyuritól vettem el, a másikat szerencsétlen gyermekem zsebében találtam.

*

Az első igy hangzik:

„Lórim, nem irhatok sokat, kezem reszket, agyam zilált, s szivem oly nagyon, nagyon fáj . . . azt hiszem, ha valaki éltemet venné el, a legnagyobb hálára kötelezne maga iránt. Elég az hozzá, hogy mi nyomorra vagyunk teremtve.

„Mint már emlitém, apám, minden viszonyunkra vonatkozó czélzást rögtön kettészakitott. Ma ismét régi kedvencz tervével állott elő, ekkor már nem állhattam tovább, nevedet elhallgatva, mindent közöltem vele, s kértem mindenre a mi szent, igérve, hogy a legengedelmesebb fia leszek, csak ne állja utját szerelmünknek. Nyugodtan kihallgatott, talán gyanitotta, hogy nem uj dolgot beszélek előtte; de aztán neki pirult, hiuz-szemeket vetett rám, s végre kitört.... nem akarom leirni, mi következett. De reád gondolva, Lórikám, bátorságom éledt. A dühös ember meghiggadt s gondolkozott. Tedd ugy, a mint jónak látod, fiam, igy szólt hozzám, nemsokára nagykoruvá lészesz, — csak ezt jegyezd meg: Ha szeretetemet hálátlansággal viszonzod, minden tervemet romba döntöd s nevedet beszennyezed, én veled mitsem gondolok. Vedd el azt a koldusleányt, a templom előtt lövöm agyon, vére rajtad, s mellé az én átkom! Én megteszem azt, mit mondottam, a milyen igaz, hogy Van Lonk-Hasselaarnak hivnak!

„Lórim, többet nem tehetek; nem ismertem a szilárdságot soha, s most már le vagyok verve. Vajha inasa, nem pedig egyetlen gyermeke lennék apámnak —vajha szegény anyám mellett pihenhetnék a sirban! Nem találkozhatom többé veled. Tudom, hogy boldogtalan leendesz, de százszorta szerencsétlenebb hozzád sirig hű Flóriánod.“

Az őrült válasz igy volt szerkesztve: „Gazember! jól játszottad szerepedet, atyám igazat mondott, nagyapád a sátán, apád az ördög s te a belzebub vagytok! Családunk megrontására születtetek. Bár sohase láttalak volna, miért is nem maradtunk Londonban, hol dühötök elől rejtve, bátorságban éltünk. Hát azért csusztál hozzánk, azért jöttél vissza, akárhányszor mutatta is apám az ajtó kilincsét, azért kábitottál el, hogy szivemet kitépd keblemből. Ha férfi vagy, ne légy vérengzőbb a hiénánál. De te nem vagy férfi, apád az, mert legalább határozott, te csak viaszbáb vagy, melyet dróton lehet rángatni. Nem, te hitványabb vagy ennél is, te édes, csalfa Judás! Csókodban öntöd ki az árulás gyilkoló mérgét. Hintódból gazdag nő mellett majd gunyolódva nézesz alá a melletted porban csuszó koldusnőre. De vigyázz magadra! ha a templomba mentek, én, én utánatok futok, az aranysárkányt ott a templomban elszakasztom oldalad mellől, s azt fogom hirdetni: „ez ember az enyém!“ S ha akkor meg akarnak rohanni, az oltár előtt gyilkolom meg magamat...“

—„Bocsás meg, édes Flóriánom. nem vagyok eszméletemnél. Egész héten vártalak... nem jöttél, végre elküldted azt a borzasztó levelet... a te kezed irása, de én mégis kérlek. Nem, ha hűséget tükröző szép szemeidre gondolok, édes hangodra, mely oly...“

A levél itt félbeszakadt; a mint később hallottam, a fölindult leány vérköhögései miatt nem folytathatá tovább. De Gyuri igy kézbesitette azt fiamnak, ki miután e levelet az utcza lámpa bágyadt fényénél elolvasá, nyugalmat s menekvést a hideg hullámok ringató ölében keresett. A jóban és roszban egyiránt gyönge Gyuri megkisérletto a megmentést, de kevés hiján maga is életével lakolt. Mindezt, lábbadozásom után, az orvostól tudtam meg, ki egyikünktől a másikhoz járt-kelt, a sáppadt Lóri, ki ugy nézett ki mint egy Niobe szobor, egy árva szót sem szólott semmiről. Most már elismertem, hogy tévesztett életnézeteim voltak, fiamat saját gyöngeségem sodorta a vész örvényébe. Lelkiismeretem háborgott, nem tudtam nyugodni: „no, hadd legyen jó kedve az ördögnek“ — susogtam magamban, — „azt a köhögést el kell fojtanom.“ Kimásztam ágyamból, a falról levettem egy megmérgezett indiai gyilkot, s lábujjhegyen Gyuri szobája ajtajáig csusztam föl; itt megállottam, hallottam, hogy vékony hangon igy könyörgött: „Uram, könyörülj rajtam szegény bünösön“, s ezt többször ismételte. „Atyám“, vágott közbe Lóri, „annyit szenvedtünk már, hogy isten talán jobbra forditja sorsunkat, könyörögj inkább neveletlen árváidért, áldj meg engem, hogy szegény szivem meg ne hasadjon.“ — „Lórim“, hörögte a beteg, lélegzet után kapkodva, „nem tudok imádkozni, mert ajkaimon még az imádság is átokká változnék. Uram, könyörülj rajtam, szegény bünösön! Lórim, jer csak közelebb. Ne nézz rám ugy! Hallgass, Van Lonk Elhard engem mindig üldözött, eltiport, Hollandiából Indiába, onnan Angliába kergetett, Flórián pedig téged csábitott el, aztán eltaszitott, s én mégis roszabb vagyok mint ők, — rekedt hangja rikácsolóvá lett — mert a csatornába dobtam, Flóriánt én öltem meg!“

A kétszeresen szerencsétlen leány lélekrenditő sikolyát sohasem feledem el. Visszariadtam még az enyémnél is mélyebb fájdalomtól, a gyilkot tartó kéz nyugodtan ereszkedett le, mert éreztem, hogy a boszut egy hatalmasb lény vette magára, reszketve mentem vissza szobámba.

Még kevés mondanivalóm van. Isten, ki gyakran hiában kopogtatott bezárt szivemen, mely nem vetkezett le mégsem minden nemesb érzeményt, isten, ki korán állitotta elébem angyalát Elfrida képében, s két izben adott időt a megtérésre, elvégre csakugyan megnyitotta szivemet, dicsértessék érette az ő szent neve, s a sötét homályból meredek ösvényen keresztül vezérlett világosságra. Megdorgált és meggyógyitott, megismertetett a világ hiábavalóságával, hogy attól visszaborzadva, az örökélet után sovárogjam. Elébem tárta büneimet, érzékiségemet, különczségemet, s az életemen átvonuló önzést, és megbocsátott, mert ime már én is meg tudok bocsátani ellenségemnek. A bünbánó ellenség keze az én jobbomban reszketett, midőn oda költözött, hol ő szent felsége letöröl minden könyhullatást, s habár szivem sebe még most is vérzett, hálát adtam, hogy Flóriánom nem lett öngyilkossá. A mit életemben jóvá tennem lehetett, ezentul csak arra igyekeztem. A Hateling-czég nem bukott meg, Moole árváit örökbe fogadtam, Lóri is jobblétre szenderült, szelid bocsánattal ajkain. Testvéreimet szintén szeretem, szeretek mindenkit, s imádkozom, hogy el ne tévelyedjenek ugy, miként én. — Nem semmisitem meg tehát naplómat, pedig az egészen más nézettel s más czélból van irva, — hadd legyen az oszlopa az én megszégyenittetésemnek, s tanulság másoknak, kik netán oly életnézeteket táplálnának; s habár e naplóba tekintve, el-elpirulok is, s te is szives olvasóm vállat vonitva szólsz, hogy hozzád egy szenteskedő beszél, nem bánom. Az igazság, még az erőtlen ember szájában is bir szuró tövissel. Eljő az idő, midőn az életre borult rózsaszinüfátyol szétbomlik, s a tárgyakat valódi meztelenségében láthatod meg, én pedig tudom, hogy ki vette magára büneim terhét, s az idvezitőbe vetett tántorithatlan hitben halok meg.

Fischer Vilmos után

Könyves T. K.

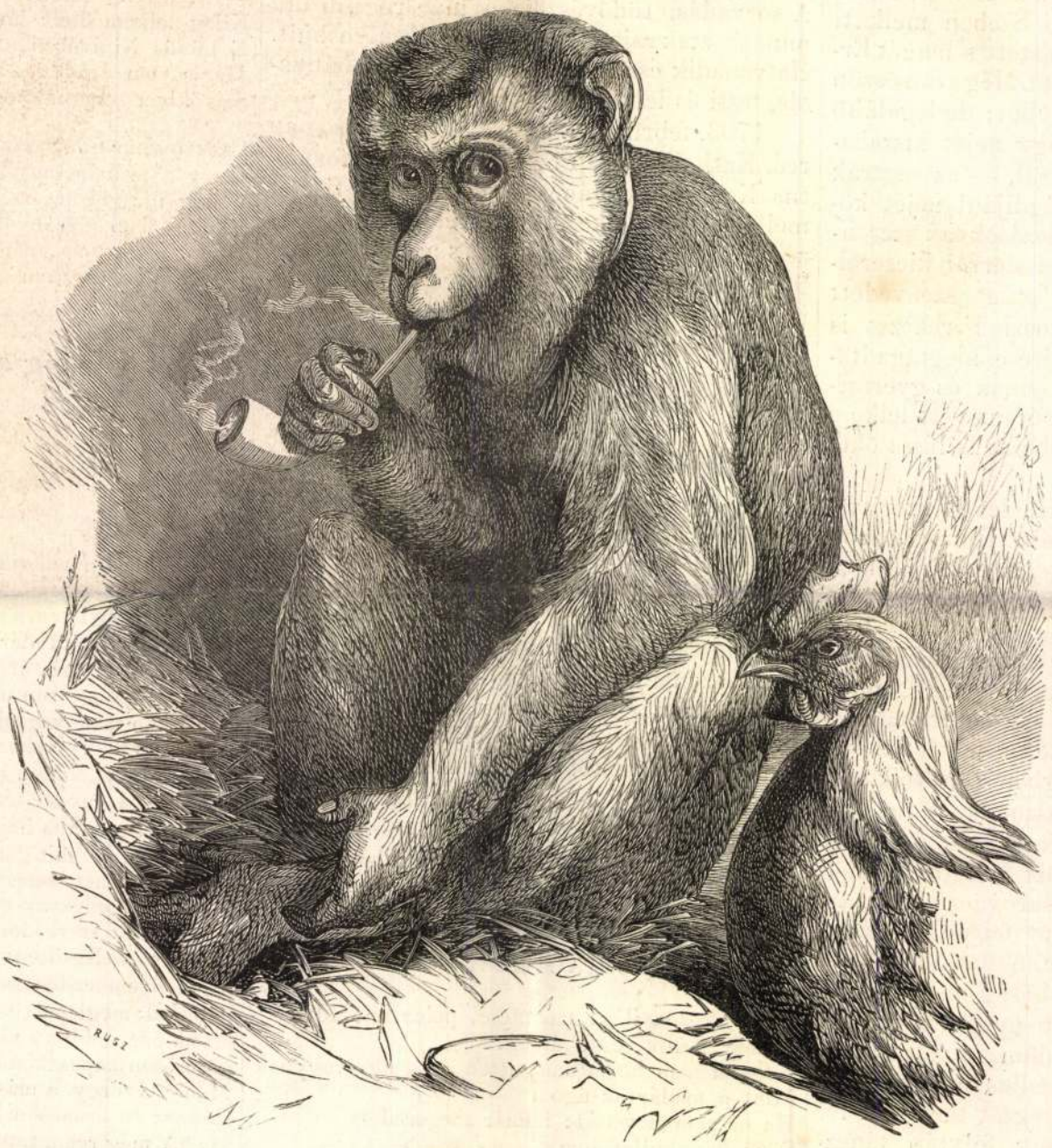

Macaco-majom.

Az andamani macaco.

Oh! Jennyke kérem, igen kedves kis teremtés volt! Szegény Jenny! sima selyem haja mily jól állt neki, a mint egyszerüen kétfelé volt választva homlokán, nyakában ezüst lánczczal és elsőrendü éremmel diszitve érdemeiért — — és végre is az állatkertnek ajándékozták. Bizony Capitain Brown ur humánusabb is lehetett volna iránta. Hány évig szolgált Ő felsége az angol királynő hajóján? mily szófogadó s tanulékony volt már első hadapród éveiben! nem volt, ki ügyesebben meg tudta volna mászni az árboczot, ha corsetteket kellett behuzogatni, vagy a ki bátrabban merte volna, ha olykor-olykor jó napot csináltunk, egy haralpással kipattantani a champanyis üvegek dugóit; s mily kitartással viselte az abyssiniai hadjárat minden veszélyeit, — — és pedig mindezt leány létére!

„De ki volt hát Jennyke?“ kérdi talán már türelmetlenül valaki.— Hm! azt tulajdonkép mások is szerették volna tudni, de születését mély titok fedi. Az anyakönyvi kivonatból — a mely gyanánt ez esetben a hajó-naplót vagyunk kénytelenek acceptálni — csak annyi bizonyos, hogy Jennykét anno domini 1864 die 20-o Septembri az andamani szigetek egyikén, a bengali öbölben, az északi szélesség 11°43′, s a keleti hosszuság 92.47-dik foka alatt fogták el, mint még hozzávetőleg 4—5 éves, de gyanus kinézésü egyéniséget, ki már ily fiatal kora daczára egy urasági kertben oly foglalkozáson kapatott, a mely világosan mutatta, hogy nem valami tisztult fogalmai vannak az enyém és tied közötti különbségről.

Ekkor tehát egy nagyon is szigoru hadi neveldébe, a „Vigilant“ nevü csavargőzösre vitetett, s ez időtől fogva itt szolgált valami hadapród féle minőségben. Bár eleinte, — mint az már szokott dolog az ily körülmények között — duzmadt s

MUNKÁCS vára (Bereg m.), a XIII. században királyi vár volt. Csák Máté is volt ura. A vár birtokosai között a XV. század folyamán Koriatovics orosz hg, Brankovics György, a Hunyadyak és Corvin János herceg szerepelnek. A XVI. század elején a vár a Jagellóké lett. A mohácsi vész után a pártok küzdelmei folyamán több ízben ostromolták. Bocskay István, Bethlen Gábor, Rákóczi György, I. és II. Rákóczi Ferenc háborúiban a vár nevezetes szerepet játszott. Munkács a szatmári békekötés után kezére került s adományozás útján a Schönborn-családra szállt. — Irodalom: *Lehoczky* Tivadar, Munkács város monográfiája. *Lux.*

K. G. II. 1521

Nº 58

Hollandi iskola

4289 ~~Adriaen Brouwer(?):~~ A XVII. S

~~Sz. Oudenaerde-ban 1605-ben v. 16~~

~~havában.~~

Borozó paraft.

[redacted]

Derékig

~~Csaknem térdig~~ látható, kiss
solyog. Kinyujtott jobb kezében ho
lyet borral félig töltött meg. Haj
öldöke és szeme barna, arcza és ba
nak. Öltözete: nemez kalap, ing le
refogott ujjakkal.

Fa, méretei 12.5:11 cm. — F
~~Gróf Pálffy János hagyomány~~
Jeggyel Szárna a tör
ban IX:20.

~~Jegyzet. A leltár szerint:~~
~~Adriaen Brouwer: Ein Ba~~
~~gekauft zu Wien bei einer P~~
~~(II. Salon No. 20)~~

18(4)

Munkácsi műcsulékek

MUNKÁCS

Vár

Demkó Kálmán: ~~Hadtörténelmi~~ Magyarországi várak és várbirtokok a XVI. században. Hadtörténelmi Közlemények, XV–1914, 216 l. 219 l. 224 l. 228 l. 229 l. 423 l. 431 l. 635 l.

CSESZNEK

Vár

Kéne VV 1913, 294 és 295 l.

MUNKÁCS

Vár

Könyvismertetés: Századok, XLIX–1915, 325 l.

MUNKÁCS. /Bereg./

Büdi Mihály munkácsi várkapitány és bereg-
főispán kőbe faragott címere a templomban 1536.

Gerecze, 1906, 189.

MUNKÁCS. (Berep.)

R.K. csúcsíves templom a XV. századból.

Gerecze, 1906, 189.

MUNKÁCS. /Bereg./

Munkács vára.

Gerecze, 1906, 1898, – 1901,

MUNKÁCS

Vár

Beregmegye és a munkácsi vár 1848–49-ben. Szá-
zadok, XXXIII–1899, 663 l.

48. SZÁM. 1888. BUDAPEST, NOVEMBER 25. XXXV. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASARNAPI UJSAG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, fél évre ... 6 »
Csupán a VASARNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre ... 4 »
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre ... 3 »
Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó

THÖKÖLY IMRE S A BUJDOSÓ KURUCZOK.

(1679—1682.)

A «Vasárnapi Ujság» f. é. 24-ik számában ismertettük *Thököly* ifjuságát s bemutattuk az ő arczképeit, a «Történeti Életrajzok»-ban megjelent képek után. Ez «Életrajzok» egy ujabb füzetében Thökölyt hatalma és politikai szereplése tetőpontján jellemzi életirója, *Angyal* Dávid, s az ő 1679—1682 évi szereplését szép képekkel illusztráltatta az «Életrajzok» jeles szerkesztője, *Szilágyi* Sándor.

E képek között bizonyára legérdekesebbek és legjellemzőbbek ama *kurucz képek*, melyek Thököly bujdosóinak karakterisztikus marczona alakját tüntetik fel, egykoru olajfestmények után, melyek eredetije gróf Berchtold Arthur tulajdonát képezi. Az egyik csoport ivó és dohányzó kuruczokat ábrázol, a mint boros hordó és pipaszó mellett beszélgetnek, politizálnak. Ruházatjok is jellemzetes, egyiknek térdén és könyökén szivalaku piros posztó betét a kék nadrágon és dolmányon. A hajdu-csoportnál sem hiányzik a boros-kancsó, ép oly kevéssé az őrségen állóknál.

E bujdosók, kuruczok, hajduk, az örökös harcz viharában megedzett, marczona alakok voltak Thököly vitézei, a kiket részint a német politikai és vallási üldözés, részint a török kizavart ősi birtokukból, lakóhelyükről s hontalanul bujdostak ide-oda s hadtestekké verődvén, hadakozást folytattak a magok szakállára s a magok módja szerint a császári hadak ellen.

Nem volt ez rendes hadsereg, hadviselési módja is egészen sajátszerü. A nyilt csatát, döntő ütközetet kerülték, de örökös guerilla-harczczal fárasztották az ellenséget; mindenütt ott voltak, a hol nem várták őket, s könnyen félresiklottak az üldöző ellenség elől. Egyszer a Tiszán tul tünnek fel (az északkeleti megyék a főfészkeik), majd Jászberény vidékén portyáznak, innen hirtelen Abaujban teremnek, meglepvén egy-egy kisebb császári haderőt. Ellátogatnak az északnyugati vármegyékbe, elfoglalnak egy-egy gazdag bányavárost és várakat; be-beütnek Morvába, Sziléziába, a honnan gazdag zsákmánynyal térnek vissza, s azt kótyavetyén hirtelen eladják. Ha a császári hadak útjokat a Jablunkai szorosnál elállják, egy diverziót csinálnak a lengyel föld felé s a Szepességen át kerülnek az ellenség háta megé.

Ennek a harczmodornak egyik fényes próbája az 1679-iki *szikszai* csata. *Thököly* Jászberényben hallja, hogy a sárospataki parancsnok, *La Borde* a tokaji szüretre készül (bizonyára a Hernád völgyéről.) Rögtön utnak indult vagy 200 vitézzel s éjjel sem pihenve nagy gyorsasággal halad a Hernád völgyére s november 4-én virradat előtt a Szikszó melletti Ujfalu szőlőhegyei felett lesbe állitá seregét. *La Borde* a Hernádon tul Dobsza mellett táborozott, alezredese, Gerstorf százötven lovassal Aszalóra jött előre élelemszerzés végett.

Thököly néhány száz lovast küldött eléjük *Harsányi* és *Petneházy* vezetése alatt, hogy «lesre kihozzák a németeket.» Ezek Aszalón megütköztek a németek előcsapatával. A puskaropogás elhallatszott a dobszai táborba, a mely megindult az övéik segítségére. A kuruczok észrevevén a segítség közeledtét, hátrálni kezdtek Szikszó felé. «A császáriak neki izeledtek az űzésnek;» de midőn már a szőlők mellett elvonultak, *Thököly* «sebes nyargalvást» lejővén a szőlőhegyről, üzőbe vette a császáriakat. A futó kuruczok is visszafordultak s igy közrefogták a németet.

Ezek a két tüz közül rendetlen futással menekültek oldalvást a Hernád felé. De csak kevesen juthattak át a folyón: számos főtiszt fogságba került, ellenben a győzők aránylag csekély veszteséget szenvedtek.

Egykoru hollandi festőtől.

THÖKÖLY IMRE.

HAJDU-CSOPORT. EREDETI OLAJFESTMÉNY. GRÓF BERCHTOLD ARTHUR TULAJDONA.

Ilyen volt a kuruczok hadakozási módja. Gyorsasággal, váratlan meglepésekkel s cselfogásokkal pótolták ki azt, a miben gyengébbek voltak a rendes császári hadakkal szemben. S ezért valóságos rémei lettek a nehezebben mozgó labanczoknak.

Thököly Imre politikai szereplését Erdély védszárnyai alatt kezdette, Teleki Mihály oldala mellett, a ki rövid ideig a bujdosók hadvezéreként szerepelt s a kinek özvegygyé lett leányával az ifju Thököly jegyet váltott.

Teleki vezérsége rövid ideig tartott s utána *Thököly* szorította le a bujdosók éléről a régebbi vezért, Wesselényi Pált. Eleinte még ekkor is «igaz és hiv»-nek vallotta magát az erdélyi fejedelemhez; de midőn látta, hogy Apafytól hiába vár segítséget: függetlenné tette magát Erdélytől s a szikszai győzelem után tartott szoboszlai gyülésen (1680 jan. 7-én) kikiáltatott *a magyar hadak fővezérévé*. Most már mint a fölkelők vezére maga kezdett alkudozni a törökkel a segítségadás végett. De egyidejüleg folytatta a békealkudozásokat a bécsi udvarral is, az alkotmány s a protestans istentisztelet szabadsága helyreállítása és saját atyai örökségének visszaadása érdekében. E végett 1680. február elején fegyverszünetet kötött pünkösd napjáig. De midőn a béke létre nem jöhetett, megujította a hadakozást. A nyár elején a kuruczok Trencsénben, Árvában, Liptóban kalandoztak s betörtek Morvaországba, majd Sziléziába is. *Thököly* maga a Szepességből *Pozsony* alá nyomult, majd hirtelen visszafordulva, aug. 15-én *Kézsmárk* alatt termett, s a várost elfoglalta; ostromolta *Lőcsét* is, de hiába.

A következő tél (1681.) ujra fegyverszünettel és békealkudozásokkal telt el. A kuruczok Bereg, Ugocsa és Szatmár megyék területén kaptak a császáriaktól téli szállásokat. *Lipót* császár-király ez év tavaszán hivta össze a sopronyi országgyülést, de *Thököly* ezen nem vett részt.

Végre a török is rászánta magát a magyar fölkelők megsegélésére. De az athnamét, mely által a szultán pártfogása alá vette a magyarokat, nem *Thököly*, de *Apafy* fejedelem kezéhez küldötte. A vezérek versengése késleltette s megbénította a hadjárat sikerét, Az erdélyiek kivonulása lassan történik, *Thököly* sem szivesen csatlakozik az erdélyi és török hadakhoz s az eredmény mindössze néhány Tiszántuli város és várda (Böszörmény, Kálló, Kis-várda, Nagy-Károly,) elfoglalása a németek kezéből, melyeket ezek Thököly elszakadása s az erdélyi hadak visszavonulása után hamarosan visszafoglaltak.

A török belátta, hogy a magyarországi felkelők többé nem Erdélyre, de saját választott fővezérükre hallgatnak s igy a budai basa megbizatást kap, hogy egyenesen Thökölyvel szövetkezzék, kinek az erdélyi fejedelemséget igérgetik. *XIV. Lajos* franczia herczegi ranggal kinálja és uralmat igér neki akár Franczia-, akár Lengyelországban. *Thököly* a császárral való békealkudozásban ezekkel egyenértékü kárpótlást kiván.

Hatalmát nagyban növelte Zrinyi Ilonával, I. Rákóczy Ferencz dusgazdag özvegyével, ez időben (1682 jun. 15.) történt házassága, a melynek következtében Munkács, Regécz és Makovicza várai Thököly őrségével láttattak el.

A hatalom tetőfokáig még csak egy lépés volt, melyet az 1682 nyári hadviselés meghozott. A hadjáratot az ez évben ujonnan kinevezett kassai parancsnok, Herberstein gr. elfogatásával indította meg Thököly. Ezután tüstént *Kassa* alá szállott, hogy mielőtt a segítségül kirendelt nagyvezér megérkeznék, a várost elfoglalja. S Felső-Magyarország fővárosa 1681. aug. 14-én csakugyan meghódolt *Thököly* előtt.

Kassát követte Szádvár, Eperjes, Lőcse, Tokaj, Onod és Putnok elfoglalása s megkoronázta e hadjáratot a hatalmas és erős *Fülek* vára kivivása az egyesült kurucz, török és erdélyi hadak által 1582 szept. 10-én. A vitéz Koháry István főkapitányt, a ki nem akarta feladni a várat, Regéczre kisértette a kuruczok vezére.

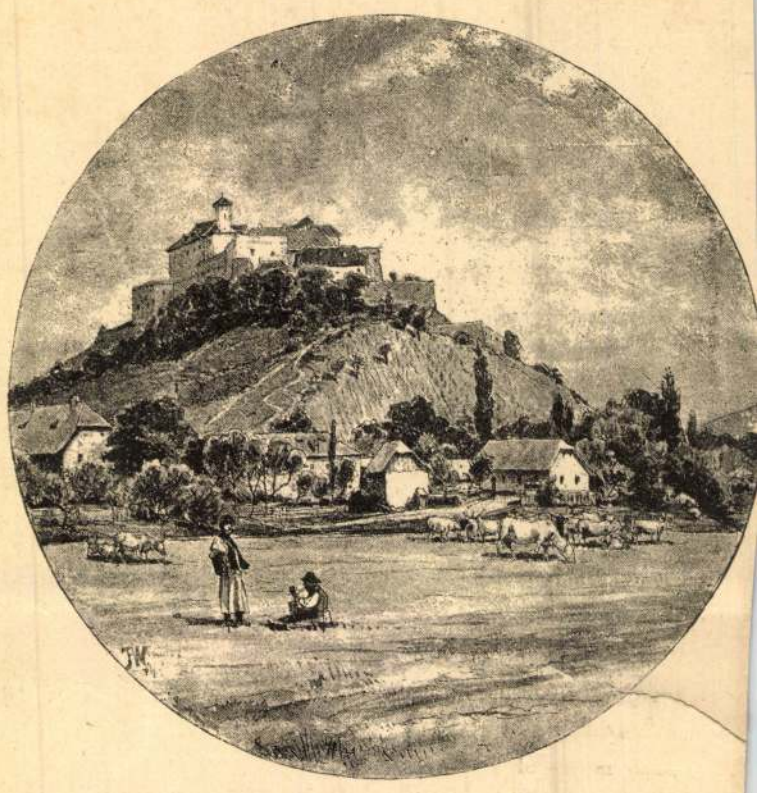

MUNKÁCS VÁRA. — DÖRRE RAJZA.

Most állott *Thököly* hatalma tetőpontján. Szept. 16-án a nagyvezér nagy pompával fogadta őt sátorában, sok dicsérettel halmozta el s ünnepélyesen kikiáltotta *Magyarország királyává*. Az athnáme kihirdetése után átadattak neki a királyi jelvények: a köntös, kard, bot, zászló és a korona. Mindegyik jelvénynyel más-más basa látta el, dagályos szavak kiséretében. Midőn már a korona is fején volt, a nagyvezir fölkelt s üdvözölte az uj királyt s felszólitá kisérőit, hogy ők is ismerjék el Thökölyt királyul.

Midőn a basák eltávoztak, Thököly magyar kisérői parancsait kérték az uj királynak. De *Thököly* nemes önmérséklettel azt válaszolta, hogy a királyi czim őt meg nem illeti s hogy ő csak fejedelem s a magyarországi részek urának czimét veszi fel.

A hadjárat még tovább folyt a török eltávozása után is. Thököly előnyomult Zólyomig s elfoglaltatta a bányavárosokat. Körmöczbányán Thököly képével és uj czimével verték az aranyat. Petrőczy István 2000 lovassal Sziléziába is ellátogatott.

E váratlan hadi siker megdöbbentette a császáriakat s Thökölynek nem volt nehéz előnyös fegyverszünetet kötnie, melyben Felső-Magyarország egész a Garam folyóig átengedtetett neki.

Igy Thököly urává lett az ország keleti részének néhány vár kivételével. A bujdosók pedig sok hányódás-vetődés után hazájokba térhettek s visszakapták elkobzott javaikat a szepesi kamarától.

SZADECZKY LAJOS.

FRANCZIAORSZÁG HATÁSA EURÓPA MÜVELŐDÉSÉRE.

— Sátoralja-Ujhelyen, nov. 11-én tartott felolvasás. —

(Vége.)

Ha a tánczokat egyenként és együttesen tekintjük: szemünkbe ötlik az a vonásuk, mely kiválóan jellemzi a franczia szellemet.

A francziák közhatalmi és müvelődési világuralmának koráig ugyanis a nemzeti tánczok jobbára olyanok, melyekben csak *egy pár* szerepelt, vagy néha csak *egy egyén*.

Minél barbárabb valamely nép, tánczа annál inkább elszigetelt, magános. A neger árnyékával tánczol, az abessziniai egyedül járja a calandá-t, s a török méltóságán alólinak tartja, hogy ugrándozzék mint a bolond: ott csak a rabnő tánczol, ott a bajaderek magán-tánczа járja. Ismeretes a Lloyd-hajón tánczra perdült párokat szemlélő mohamedán atyafinak ama mondása: «nem végeztethetnék el ezt a munkát rabszolgáikkal?»

Nálunk a *palotásban* nők is részt vettek. Komoly, méltóságos tánczukat igy irta le Csokonai:

Csak a magyar táncz az, mely bir oly érdemmel,
Hogy legjobban egyez a szűz szeméremmel.

MUNKÁCS

Vár

Thaly Kálmán . . . Századok, XXXII – 1898, 474–475 l.

MUNKÁCS

Vár

A Milleneum... Századok, XXX–1896, 475 l.

Millenniumi történelmi ünnepségek. Századok, XXX–1896, 667 l.

MUNKÁCS

Vár

Beregszászon... Századok, XXVII 1893, 552 l.

MUNKÁCS

Vár

Acsády Ignácz: Kegyúraink és költségeik a XVI. és XVII. században. Hadtörténelmi közlemények, I–1888, 252. és 260. l.

MUNKÁCS

Vár

Szendrei János: Várainak rendszere és felszerelése a XVI. és XVII. században. Hadtörténelmi Közlemények, 1888, 89. és 627–628. l.

MUNKÁCS

Vár

Történeti repertorium... Irárados, XVIII–1884, 731 l.

MUNKÁCS

Vár

Czobor Béla: Magyarország középkori vára.
Századok, XI-1877, 610 és 611 l.

MUNKÁCS

Vár

Nagy Iván: Magyarországi képzőművészet a legrégibb időktől 1850-ig. Századok, VIII – 1874, 185 l.

MUNICIPALITÉS

Vers

MUNKÁCS

Vár

Zehovszky Tivadar: Újabb adatok Munkács vára történetéhez. Századok, 1–1867, 285–290 l.

MUNKÁCS

Vár

Soós Elemér: A munkácsi vár. Hadtörténelmi Közlemények, XI – 1910, 418–445 l. 513–548 l (képe 423, 426, 433, 436, 440, 445, 513 előtt, 517, 519, 528 után, 531, 532, 535, 541, 547 és 548 l)

MUNKÁCS

Vár

Kendrei János: Nagyobb hadtörténelmi emlékek a külföldi múzeumokban. Hadtörténelmi Közlemények. XXV – 1924, 293 l.

MUNKÁCS

Várvár

Szendrei János: Magyar hadtörténelmi emlékek a külföldi múzeumokban. Hadtörténelmi közlemények, XVIII – 1917, 338 l.

Munkácsi

könyvkötő

Szathmár 1797.

irod

Trócskönyvk

76. l.

M.D.K.

Munkácsi Ferenc, rezmüves

neve 1725-ig szerepel az
egri adóhönyvekben.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Szerk: Dercsényi Dezső,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

141. old.

M.D.K.

Munkácsi Ferenc, ceri ötvös

1721-27 között szerepel az adóösszeírásokban, mint vagyontalan zseller.

Heves megye műemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 372. old.

MUNKÁCSI Ferenc egri ötvös. Az 1721-27. közötti adóösszeírásokban, mint vagyontalan zsellér szerepel.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyűjtéséből. Voit.

Munkácsi György

ötvös

1646-1657

Nagyszombat

Mihalik S.

Mucz és kvt Ert

1917. 76. l.
77 l.

MDK

Munkácsy István ötvös

4. Orsz. Iparműv. kiáll. Műcs. 1959.dec.

Munkácsy István, ötvös

MDK

4. orsz. iparm. kiáll. Mücs. 1959.

MDK

Munkácsy István

Munkácsy István /ötvös/ műveivel szerepelt a IV.Orszg.Iparm.Kiáll.-on.

IV.Országos Iparművészeti Kiállitás.Műcsarnok Budapest 1959.Dec. 18 - 1960.Jan.31. Kat.

Munkácsi István

Budapest, Nagy Lajós király uti lakótelep pont-házának építévezetője

Tervező: Berestyánkőy László
Épült: 1959/60. repr.

Magyar Építőművészet 1960. 5.sz. 10.1.

- 1300 • 5 • 82 •

Fénykép. Múlgné

Iparmüvészeti Főiskola: 14 ltr

Nyomott textilanyag (kunkácsy kária diplomamunkája

Szabad kürészet

Textil

Ugatni nincs

Munkácsi Márton

Dienes András – Az Est fotósai körül – Párizsba, majd New Yorkba költözött sugjanert az utat járta be – a weinneri Németország után – Munkácsi Márton.

Lelkes István: A magyar fotóművészet útja.

Új Irás VI. évf. 1966. jún., 6. sz. 95. l.

Fénykép. Mislenić

Iparművészeti Főiskola: 14 ltr.

Kunkácsy Mária: Nyomott textil anyag.

Diplomamunka

Szabad művészet

Textil

Vegetáció nincs.

MDK.

Munkácsi Márton

Kiállitási hir

Népszabadság 1966 dec.14.

Munkácsi János

miskolci könyvkötő

XVIII. 14

l. Zoltai debr. nyomda

17 l.

BUDAPEST
12 II 1524

ket. Ismert, hogy a halottak még hallják, amit körülöttük beszélnek, de már nem tudnak válaszolni. A hangok világa széles: a beszédtől a nem verbális hangi jelzésekig, a zajoktól a zenéig igen széles szférában mozog. Terjedelme 18 Hz-től 18 000 Hz-ig terjed. A hangerősség a hangok amplitúdókülönbségének a következménye, e tekintetben már zavarónak érezzük a 35 dB körüli hangerőt, 45 dB-nél pedig nehézzé válik a beszéd megértése, viszont a hallás teljesítmény 70–85 dB-nél csökken, az e feletti hangerő pedig a hallószerveket károsítja.

A magzat már a 24. héttől hall, érzékeli anya szívdobogását, sőt a külvilág hangjai is eljutnak hozzá, a lárma, zaj nyugtalanná teszi, amire erős rugdalózással reagál, viszont a zene megnyugtatja. Kísérletek igazolják, hogy azok a csecsemők, akik „zenét hallgatnak az anya méhében", könnyebben megnyugtathatók, elaltathatók. E magzati létben gyökerező tulajdonságunk végigkíséri életünket. A zene, az ének egyidős az emberi intellektusnak azzal a fejlődési fokával, amikor képes lett a gondolatok közlésére.

A ritmus maga az élet: minden megnyilvánulásunkban nyomon követhető a szívverésben, a légzésben, a járásban, a beszédben. A ritmus, ének, zene kultikus volta szerepet játszott a varázslásban, a gyógyításban. A hangok alapvetően befolyásolnak minket. A magasakat élesebbnek, hidegebbnek, keményebbnek, metszőbbnek érezzük. A magas, éles, sipítozó emberi hang zavaró, kellemetlen. A mély hangok viszont teltebbek, melegebbek, lágyabbak, elmosódottabbak. A költők, írók ezeket tudván a szavak hangha-

hatásaiak elemzői, pszichés, tudományos magyarázatait. Az utóbbi évtizedekben egyre szélesebb körben használják fel a zenét terápiás célokra is. Kedvező tapasztalatokkal jár a zeneterápia a pszichoszomatikus, pszichotikus betegek gyógyítása terén, mint az általános kezelést kiegészítő eljárás.

A tudományos vizsgálatok alátámasztják, hogy a zene a központi és a vegetatív idegrendszerre gyakorolt hatása révén befolyásolja a pszichés és élettani folyamatokat. A zene terápiás szerepe kapcsolatba hozható az élettani pszichés folyamatokkal. Kimutatták, hogy a lágy melódiák nemcsak megnyugtatnak, oldják a feszültséget, hanem csökkentik a vérnyomást, a pulzusszámot és lassítják a légzést, emellett enyhítik az izomfeszültséget, hangulati változást, álmosságot idéznek elő, gondoljunk a melodikus bölcsődalokra. Ezzel ellentétben a harsány, dübörgő zene, a nyugtalanító ritmusok, az éles disszonancia fokozza a vérnyomást, a szívritmust, emeli a pulzusszámot, gyorsítja a légzést, az izomzat megfeszül. A hangos erőteljes zene belső izgalmi állapotot idéz elő, a túl hangos zene agressziót kelt, akár az extázisig fokozhatja a belső indulatokat, de ezen túl fájdalmat is okozhat, adott esetben halálhoz is vezethet. Állítólag egykor Kínában fülsiketítő, ordító zenével, dobolással, harangozással vallattak, sőt kivégzést is végrehajtottak ilyen módon.

Az Európai Unió országaiban az utóbbi időkben figyeltek fel a fiatalok zenehallgatási szokásai és a halláskárosodás tömeges mérvű megjelenése közötti összefüggésekre. A fiatalkorúak között a halláskárosodás a

Halláscsökkenés a színpadon

korábbi évtizedekben csupán néhány százalék volt, most megközelíti a 30 százalékot. A diszkóbalesetek előidézőjeként is számon tartják azt a felfokozott lelkiállapotot, amit az órákon át hallgatott dübörgő zene vált ki. A vizsgálatok során kiderült, hogy a walkmant hallgató fiatalok jelentékeny részénél a hangerő meghaladja a 85 dB-t. Ez pedig napi többórás zenehallgatás esetében maradandó halláscsökkenéssel jár. Ezért például Hollandiában már a készülékeket gyárilag úgy állítják be, hogy ezt a permanens zajártalmat megakadályozzák. Lépten-nyomon tapasztaljuk azt is, hogy az autókban történő szokványos zenehallgatás felér egy-egy súlyos zajinzultussal, aminek tragikus következményei lehetnek a közlekedésben.

Takács Ilona

akkor visszatérve azt tapasztalja, hogy testvére aggastyán lett, ő maga pedig még fiatal. Ezt *ikerparadoxonnak* nevezték el, pedig nincs benne semmi paradoxon, és ráadásul még igaz is, hiszen elemi részecskékkel folytatott kísérletekkel igazolták.

A speciális relativitáselmélet kidolgozása után egy évtizeddel megszületett az *általános relativitáselmélet*. Ebben már nemcsak az inerciarendszerek, hanem bármely koordinátarendszerek egyenrangúak. Ez az elmélet a tér szerkezetének a benne lévő tömegekkel való összefüggését is megadta, és ezzel nagyon tetszetős magyarázatot kínált a tömegvonzás mindaddig megmagyarázatlan jelenségére. Szerinte az elhajított testek szabad pályán mindig úgy mozognak, hogy a két pont közti utat a lehető legrövidebb idő alatt tegyék meg. Ez az út euklideszi térben egyenes, de Einstein szerint az égitestek között a tér nem euklideszi, hanem ahogy mondani szokás, görbült, és így benne nem az egyenes a legcélszerűbb út. A bolygók tehát egyszerűen a „térgörbület" mentén haladnak, newtoni értelemben vett tehetetlenségi mozgással, amihez semmiféle vonzó erőre nincs szükség! Ugyanígy halad a fény is, tehát erős gravitációs térben a fény „elgörbül". Ez napfogyatkozáskor ellenőrizhető, amikor a Nap mellett láthatóvá válnak a csillagok, de a fény elgörbülése miatt kissé máshol, mint ahol a Nap távollétében. Ma a fénysugarak elgörbülését a csillagászok a távoli tejútrendszerek vizsgálatánál tapasztalják.

Azt szokták mondani, hogy a newtoni fizikát Einstein megdöntötte. Erről szó sincs. Az igazság az, hogy nincs olyan elmélet, amely az egész világ minden jelenségét megmagyarázhatná. Ezért bármely fizikai elméletnek szükségképpen megvannak az *érvényességi korlátai*. Azon belül az elmélet érvényes, rajta kívül azonban nem, ott új elméletre van szükség. Einstein „csupán" rájött, hol van a newtoni fizika érvényességi körének széle, és megmondta, hogy azon túl milyen új elmélet érvényes. Napjainkban azt halljuk, hogy a modern kutatások megdöntötték Einstein elméletét. Ez így megint nem igaz. Legfeljebb a relativitáselmélet érvényességi küszöbét találták meg, amelynek létezését a fizikusok, így Einstein sem vonta soha kétségbe. Kérdés azonban, milyen elmélet lesz alkalmas az itt előforduló új fizikai jelenségek leírására. Nem tudhatjuk, megszületett-e már az az „új Einstein", aki megfelel majd erre a kérdésre.

Csaba György Gábor

Magyarország 1993. III. 22.

Mozik Műsor Műsorhét

A kereskedősegédből lett sztárfotós halálára

Néhány héttel 90. születésnapja előtt – február 6-án – cranburyi otthonában (USA) súlyos betegségben elhunyt a magyar származású híres amerikai fotóművész, *Muky Munkácsy*.

Munkácsy Menyhért 1909-ben Dicsőszentmárton (ma a Romániához tartozó Tirnaveni) született a család tizedik gyermekeként. Szülei kívánságára a polgári után két évig kereskedelmibe járt, s rövidáru-kereskedőnek tanult. Amikor a cég 1927-ben csődbe ment, segítséget kért bátyjától, Mártontól, aki akkor Berlinben, a tekintélyes Ullstein lapoknál dolgozott, s már híres fotós volt. (Később, amikor Amerikában telepedett le, még ismertebb, keresettebb és gazdagabb lett. A sajtó a kor „legnagyobb élő fotóriporterének", „a világ legnagyobb nőfényképezőjének" tartotta. Divatfotóival forradalmasította a műfajt: a műteremből kivitte a modelljeit a természetbe, az utcára, s nem merev beállításban, hanem mozgás közben fényképezte őket.)

Berlinben Márton asszisztenseként maga mellé vette Menyhértet, vásárolt neki egy gépet is, s képeit rendszeresen megbírálta. Az öcs azonban – három és fél évi berlini tartózkodás alatt – nem dolgozott önállóan. Visszatérve Pestre, bátyja közbenjárására azonban felvették az Est Lapokhoz, ahol hat évet töltött. Itt is jó mesterei voltak: *Balogh Rudolf* és *Escher Károly*.

Egyik első munkájával – akaratán kívül – egy csapásra ismert lett. Egy tragikusan végződött balesetet kellett volna rögzítenie gépével: egy munkás lezuhant a háztetőről és szörnyethalt. Mikor a halottkém levette a kövezeten fekvő testről a papírt, s Munkácsy meglátta annak véres arcát, kifröccsent agyvelejét, elájult, anélkül, hogy exponált volna. Egy jelen levő másik fotós viszont megörökítette a pillanatot, ahogy a holttest mellé zuhant. Fotóskörökben ekkor ragadt rá az ájulós név. Leggyakrabban egyébként elsősorban művészeti eseményeket, színházi főpróbákat, hangversenyeket fényképezett, a Színházi Életnek pedig színészekről, színésznőkről csinált portrékat.

Egy véletlennek köszönhetően 1936-ban hollywoodi szerződéshez jutott. A Warner Brothers ugyanis magyar fotóst szeretett volna szerződtetni, mert nekik akkoriban nagy hírük volt. *Joe Pasternak* rendező ajánlására – akit még berlini korszakából ismert – hétéves szerződést kapott. Ez idő alatt a stúdió valamennyi filmjének forgatásán részt vett. Nem standfotósnak szerződtették, vagyis nem a jeleneteket kellett fotóznia, hanem – a film forgalmazását segítendő – sztárfotókat kellett csinálnia. Igyekezett a színészeket nem a műteremben, hanem természetes környezetben megmutatni. Ahogy egy interjúban fogalmazott: *„Pózolós képet sohasem csináltam."* Hollywoodban kezdte egyébként otthoni beceneve (Muki) alapján Muky néven jegyezni képeit.

Szerződése lejártakor önállósította magát, vonzotta bátyja példája, aki óriási pénzeket keresett reklámfotóival. Távozásában közrejátszott az is, hogy a „sztárjai", például *Olivia de Haviland, Bette Davis* – kezdtek öregedni, s úgy gondolta, tőle azt várják majd, hogy változatlanul fiatalnak mutassa őket. Úgyhogy vette a kalapját, mielőtt alulmaradt volna az idővel való versenyfutásban…

Saját vállalkozása eleinte jól ment; hirdetőirodáknak, magazinoknak dolgozott. Mikor azonban az ötvenes évek elején a televízió egyre népszerűbb lett, a megrendelői nagy részét elveszítette. Nem tudta fenntartani műtermét, s két asszisztensét, titkárnőjét, ügynökét el kellett bocsátania. Feladta az önállóságot, s standfotós lett. 1953-ban harminc éven át New Yorkban dolgozott: – Az MGM, Universal, Warner Brothers-stúdiók és a CBS, NBC tévétársaság részére – több mint 75 játékfilm készítésében vett részt. Ebben a második filmgyári korszakában – és korábban a Warnernél – a legnagyobb sztárokat fényképezhette. Köztük volt többek között *Joan Crawford, Burt Lancester, Henry Fonda, Ronald Reagan, Orson Welles, Gary Cooper, Ingrid Bergman, Marlon Brando, Al Pacino, Paul Newman, Peter Falk, Audrey Hepburn, Jack Lemmon, Peter Sellers, Dustin Hoffman.* Jóban volt a *Korda* fivérekkel, s barátja volt *Kertész Mihály*, a Casablanca rendezője és a világhírű magyar származású fotós, *Robert Capa*.

Legnagyobb sikerét négy filmsztárról készült trükk-, illetve karikatúrasorozatával aratta, ez a felvétel ötszáz amerikai lapban, magazinban, egy másik felvétele pedig – amelyen egy film rosszcsont-kamasz szereplőit miseruhában, templomi miliőben fényképezte – négyszáz magazinban jelent meg.

Húsz éven keresztül ugyanazzal a Graflex géppel dolgozott. 1983-ban nyugdíjba ment, többé nem vett fényképezőgépet a kezébe. Bár távozása után újra csak 1967-ben látogatott haza – a háborúban három bátyját és nővérét meggyilkolták, népes családjából nem maradt senki életben –, mindig büszkén magyarnak vallotta magát. Két fiával iskoláskorukig csak magyarul beszélt, hogy megtanulják a szüleik nyelvét. Ők egyébként részben folytatták apjuk mesterségét. Az idősebbik eredetileg kameraasszisztens volt, a fiatalabbik állófotósként kezdte, majd egy fotóműterem társtulajdonosa lett.

Munkácsy Muky 1987-ben – az állófotósok közül elsőként – megkapta a *Billy Blitzerről*, az Egy nemzet születése című Griffith-film operatőréről elnevezett díjat, 1994-ben pedig az American Museum of the Moving Image galéria nagyszabású kiállítást rendezett New Yorkban készített fotóiból Muky New Yorkja címmel. 1996 áprilisában a munkáiból kiállítás nyílt a kecskeméti Magyar Fotográfiai Múzeumban.

Gervai András

Munkácsi Márton fotomüvész

"Litánia után" cimmel a lap hátsó cimlapján hozza a müvész képét, mely ünneplőbe öltözött fiatal parasztleányt ábrázol.
Repr.

"Sárközi leány" c. képe a cimlapon szerepel.
Repr.

Délibáb, Bp. 1927. okt. 22. I. évf.
43. sz. hátsó cimlap.
46. " cimlap.

Munkácsi Márton fotomüvész

Felvételeit bemutatja a lap Pallay Anna balett tanárnő tanitványairól, a "Film-varázs" c. együttes tagjairól.
Repr.

Délibáb, Bp. 1937. juni. 26. XI. évf. 26. sz. 74. lap.

Munkácsi Márton fotomüvész

"Mise után" cimmel a cimlapon mutatja be a lap a müvész képét, mely templomból kivonuló , diszbeöltözött parasztasszonyokat ábrázol.
Repr.

Délibáb, Bp. 1927. szept. lo. I. évf. 37. sz. cimlap.

Munkácsy Márton fotóművész

Balázs Emil: "Három amerikai magyar fényképész karrierje" cimmel felsorolja és méltatja a kint élő magyar müvészeket:
Fotómüvészek: Munkácsy Márton, Pál Sándor és Muky Munkácsy, Márton fivére.
Rajzolómüvészek: Major Henrik, Kelen Imre, Dezső Alajos és Vértes Marcell, akiknek rajzai minden nagy amerikai lapban megtalálható.
Munkácsy Márton világhirü fotoriporter, az amerikai eseményeket örökiti meg. Korábban a berlini Ullstein lapoknál dolgozott. Müvészi képeit a világ összes magazinjai közlik.
A HÉT. Bp. 1938. febr. 8. 48. évf. 3-4. sz. 7. lap.

Berlinben irja meg darabjait és egyike azoknak, akik rajongással szeretik a német fővárost. Molnár a legelőkelőbb berlini társaságok tagja és gyakran van Einstein, Gerhardt Hauptmann, Seckt tábornagy és Plesch János orvosprofesszor társaságában.

Dr. Molnár Jenö. A Borsszem Jankó főszerkesztője. Könyvei humoreszkjei és novellái állandóan megjelennek Németországban.

Munkácsy Márton. Az Ullstein vállalat legjobban fizetett fotoriportere. Budapesten sportlapoknak, a Szinházi Életnek és az Est lapoknak fotografált. Három esztendövel ezelőtt Berlinbe jött. Egy hét mulva horribilis fizetéssel az Ullstein vállalat szerződtette őt és azóta ennek a hatalmas cégnek dolgozik. Gyönyörü fizetése és gyönyörü autója van. Fotoriportjai a világ legnagyobb lapjaiban jelennek meg, nemcsak Európában, hanem Amerikában is, ahol a Vanity Fair állandóan közli képeit. Munkácsi gyakran megy expedicios riportutakra. Legutób Afrikában fotografált. Két évvel ezelőtt Törökországban szenzációs felvételeket csinált Kemál pasáról, aki nem is tudott arról, hogy tancközben, vacsoránál és beszélgetés közben az Ullstein vállalat kiküldött fotoriportere felvételeket készitett róla. Munkácsi nemrégiben egy alkalmi futbalmérkőzésen a lábát törte, de szerencsésen felgyógyult és már bot nélkül is tud járni. Egyik mecénása a berlini szegény magyaroknak.

Mutzbauer. A legjobb berlini éttermek egyike, a berlini magyarok találkozóhelye. Különösen erdélyi specialitásait szereti a közönség.

N

Németh Juliska. Berlini kabarészinpadokon énekel nagy sikerrel. Legutóbb a „Kabaret der Komiker"-ben lépett fel.

Nóti Károly. Budapesten kabarédarabjaival lett népszerü Egy esztendeje van Berlinben és ezen idő alatt tiz filmet irt. Most egyik filmjéből a „Nyitott ablak"-ból zenés vigjátéket irt amelynek 1931 telén lesz a bemutatója. Nóti irta a legtöbb Felix Bressart darabot és legutóbb a „Meine Cousine aus Warschau" cimü filmje került bemutatásra nagy sikerrel.

Noiret Irén. Hangversenyénekesnö, aki arról nevezetes, hogy hat nyelven énekel. Hangversenyeinek mindig nagy közönsége van.

Gróf Normann Lajos. A külügyminisztérium főtisztviselője volt, most egy exporttársaság berlini vezetője és a berlini magyar követség gazdasági tanácsadója.

O

Okolicsányi Ferencz. Mérnök, a Telehor A.-G. volt technikai vezetője. Kiváló technikus és technikai iró. Most Nürnbergben él, ahol az egyik távolbalatokat készitő cég főmérnöke. Okolicsányi rengeteg technikai munkát irt és kivüle talán senki sem tudja jobban a legkomplikáltabb technikai kérdéseket népszerü, mindenki által megérthető formában megirni.

Palásti László: Berlini kalauz. (Berlin é. n.) 50. l.

adóvállalata is van, amely a legnagyobb slágereket hozza. Meiselnek magyar felesége van, aki Debrecenből került Berlinbe.

Mérö István Károly. A Hartmann papirtrust cégvezetője. Budapesten végezte tanulmányait és fiatalon került a Hartmann céghez, ahol a cégvezetöi rangig emelkedett.

Mezey Emil. Kormányfőt tanácsos. Vezérigazgatója az egyik legnagyobb berlini iparvállalatnak.

Mihály Dénes. A távolbalátás feltalálója. Az ő találmánya alapján

készülnek most a már közforgalomba kerülő távolbalátok. Nemrégiben a hangosfilm terén is korszakalkotó felfedezéseket tett. Ő találta meg a legegyszerübb formáját a keskeny hangosfilmnek, amelyet házi használatra fognak gyártani. Felfedezte a hangosfilm leadást tökéletesitő uj eljárást, amely tisztává és finomabbá teszi a hangot. Rengeteg találmánya van, amelyeknek egy részét londoni pénzemberek vásárolták meg. Őt év óta él Berlinben, és most Londonba fog költözni.

Mihály István. Budapesten egyike volt a legnépszerübb kabareszerzőknek, és egyik háromfelvonásos darabját, „Béla, aki 26 éves"-t nagy sikerrel mutattak be az Uj szinházban. Néhány hónap óta Berlinben él és már több filmjet forgatják a német filmgyárak.

Miklós Pál. A „Kerék" főszerkesztője. Minden berlini autóversenyen részt vesz és ő maga irja a tudositásokat ezekről a versenyekről lapja részére.

Mindszenthy Tibor. Paul Vincenty néven szerepel a filmen, több filmszerepet játszott már el és filmkörökben nagy jövőt jósolnak néki. Legutolsó filmjében egy álmaharadzsát alakit. Ez a második olyan szerepe, amelyben ő az egyetlen férfi főszereplő.

Molnár Ferencz. Felesleges bemutatni az olvasóközönségnek,

hiszen Magyarországtól Tokióig mindenhol jól ismerik, Molnár az év legnagyobb részét Berlinben tölti és az Eden Hotelben szokott lakni.

MDK

Munkácsi Mária, festő
Iparmüv. Föisk.

155. Textilterv.
156. Textilterv.

Magy. Ifj. Képzőm. Kiáll. /VII/
Növ. Képtár. 1940 aug. 16. -szept. 15. Kat.

MDK

Munkácsy Mária, IV.é.nyomottanygaterv.

Ifjusági képzőm. és iparm. kiáll. N.Szal. 1950. jun.

7 l.

MUNKÁCSY Károly szobrán

Oszlay István: Művész Lém. = Budapest, 23, 1985, 9. 6. ill

lémia

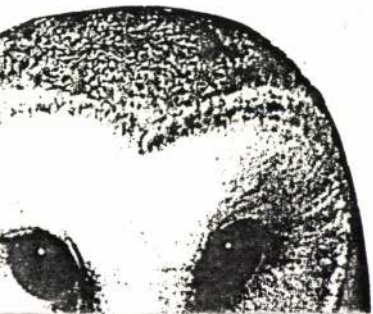

...kácsy Mihály, festőművész /1844-1900/.

...gi Kálmán: Pálóczi Horváth Lajos: Álompákász.

Kortársainkról.

Pálóczi Horváth Lajos 1899-ben Beregszászon született és 1974-ben Budapesten, baleset következtében halt meg – író, újságíró, műfordító és etnográfus volt. – Gyermekként is azt hallotta, hogy az előkelő, ősi „Koltayak a Kendékkel együtt a Szente-Magócs nemzetségből származnak és annak Ond vezér volt az őse, a honfoglaló magyar törzsfők egyike. Boróka csakugyan olyan, mint az ősmagyar leány Munkácsy Honfoglalás ámű képén."

/említve/.

Kritika, 1984., jan., 31-old.

Mun Tássy Mihály

festőművén

A Szigmőrénéti Műszemba Terültel Tévei az 1910-es években, Petrovics Glez igazgatása alatt.

Hajdú-Bihari Napló
1980 dec. 21

Kádár Márta
cikke

MUNKÁCSI MÁRTON

Wechselwirkungen – Ungarische Avantgarde in der Weimarer Republik

Szöveg:.501, **518-522, 580-581**.

Kép: 501.

Munkácsy

Alkotása szerepel a Szépmüv.Muz. új szerzeményeinek kiállitásán.

M.O.934.VI.17.

MUNKÁCY MIHÁLY

Hommage à Millecentenarium

Kempinsky Gallery

1996 06.04 – 08.24.

MUNKÁCSY EURÓPAI JELENTŐSÉGE

VÉGVÁRI LAJOS

HOMÉR 32 (1994)

A művészetet ismerő és kedvelő magyar közönség Munkácsyt a legnagyobb magyar festőnek tartja. Tiszteletét nemcsak egykori világhíre indokolja, de látásmódjának szenvedélyes drámaisága, témáinak közérthetősége: melyek alapján a közönség magára ismert, nemzeti jellegzetességeinek megtestesítőjét látja benne. Az egykori világhír azonban már csak legenda, ezt nem csupán a Munkácsyval ellentétes művészeti „fejlődés" indokolta, hanem elsősorban a német és kisebb mértékben a francia művészetkritika, mely Munkácsyban a jött-ment idegent, az új törekvések megrögzött ellenfelét állította pellengérre. Itthon is számos ellenfele akadt azon okból mint külföldön, mert „mindvégig kitart kialakult látási és festési módja mellett. Így tehát az a helyzet állt elő, hogy mind Magyarországon, mind külföldön Munkácsy népszerűsége elhalványult. Itthon a régi iskola hívei élükön Székely Bertalannal folytatták támadásaikat a könnyelmű, felületes újító ellen, míg az új nemzedék amely már az impresszionizmus varázsa alatt állott az idejétmúlt nagyságok közé sorolta. Ily helyzetekre vezethetett és vezetett sok ízben a múlt század művészi fejlődésének sajátos menete. Munkácsyt temperamentuma, művészi vénájának jellege természetesen szembeállította az impresszionizmus optikai szenvtelenségével, amely nem adott alkalmat sem ragyogó festői kvalitásainak, sem az őt foglalkoztató tárgykörök kifejezésére... írta Éber László „Kiderült, hogy az impresszionizmus, amely elméletileg a valóságfestés feladatának végleges megoldását jelenti, a maga vizuális egyoldalúságával a kifejezésnek lényében rejlő teljes kiküszöbölésével nem egyenlő értékű a festészet végső céljának elérésével általában". (Éber László)

Munkácsy nem tudott azonosulni az impresszionizmus alaptételével, amelyet Arnold Hauser így fogalmazott meg: „A pillanatnak a tartósság és az állandóság fölötti diadala jelenségnek tűnő, egyszeri konstellációként a folyó tovafutó hullámaként való érzékelése, melyben „nem lehet kétszer belelépni" – erre a leegyszerűsített formulára vezethető vissza az impresszionizmus. ... Az impresszionista látásmód számára a természet puszta folyamat, keletkezés és elmúlás egyben: minden stabilt és szilárdat metamorfózisokban old fel és a világot a befejezetlenség jellegével ruházza fel. Az objektív tárgyi valóságnak a szubjektív látási folyamattal való helyettesítése amivel a modern perspektivikus festészet kezdődött, itt fejeződik be."

Munkácsy művészetének legjelentősebb bírálója Fülep Lajos a XIX. századra jellemző fejlődéselméletet képviselve – mely szerint negyedszázadonkénti stílusváltás jelenti a művészeti „haladást" – a haladást akadályozó fejlődéselméletileg elkésett Siralomházról így ír. „Járt Ő Párizsban mégpedig a híres 1867-i kiállításkor... aztán elment a genret festegető Knaushoz Düsseldorfba, megfestette a Siralomházat és 1870-ben megnyerte a főfő elismerést abban a Párizsi Szalonban, az álművészet panoktikumában az álművelt társadalom számára, amely sohasem nyitotta meg ka-

puit a modern képírás történeti jelentőségű tettei előtt. ...Huszonöt évesen festette meg a Siralomházat és festő ekkora tehetséggel, ilyen ifjan, sohasem idegenedett el messzebbre korának fejlődő irányától, nem került határozottabban a múlt és öregség mellé nálánál. Öregember fest így, akinek szeme már megfátyolosodott. A való világ színei, fényei, levegője, látása, festői ébersége, fogékonysága, akarata kihunyt, de keze még megőrizte a régi ügyességet, bravúrt, virtuozitást. ... Fülep kritikája azóta is kiindulási alapja lett minden Munkácsyt bíráló írásnak, s ez mind a mai napig így van, holott az informel művészetek szószólóinak még arra sincs okuk, hogy Munkácsyval akárcsak foglalkoznának. Illetve egy indokuk még mindig lehet. Munkácsy túlzottan tetszik a múzeumlátogató közönségnek, s ennek következtében elfalazza a modern törekvéseket.

Kétségtelen, van mit kritizálni Munkácsy művészetében. Műveinek egy részére is érvényes, amit Hauser a múlt század közepi művészeti törekvések legjobbjaira, a romantikával átszőtt naturalista felfogás képviselőiről ír: „Még olyan nagy alkotók mint Richard Wagner, Liszt, sőt Flaubert, vagy Dosztojevszkij törekvései sem mentesek a bombasztikus elemektől". Vagyis rájuk is kiterjeszthető a Makart látás festészetével jelzett stílus. Munkácsyt is megkísértette a korra jellemző megjelenítési igény.

Ám legjava műveiben a szinte gesztus nélküli lélekrajz, azaz arcokon és tekintetekben lejátszódó drámaiság ragadja meg a nézőt. Ilyen művei a Siralomház, a kétalakos Siralomház a bensőséges hangulatú Tépéscsinálók, az Éjjeli csavargók és kisebb paraszttárgyú képei. Ez a kifejezési mód még jelen van a Milton tragikus csendjében, és még a Krisztus Pilátus előtt c. kompozícióján, de az utóbbinál már néhány odaerőltetettnek tűnő figura a lelkek drámáját színpadi elemekkel hígítja fel. Ezek a zavaró motívumok azonban nem szabad, hogy az egész mű elutasítását okozzák. Jogosan írta Bartók Liszt Ferencről – aki néha Munkácsyhoz hasonló túlzásokra ragadtatta magát – a következőket.

„Mikor arról van szó, hogy egy zeneköltőt, mint egyéniséget a zenetörténetben megítéljük nem kellene minden súlyt a formára helyeznünk, s esetleg a nem tökéletes mögött a nem hatásosnak helyezett nagy szépségeket észrevétlenül hagynunk."

A nagy formaművész Bartók Lisztről szóló véleménye Munkácsyra is érvényesnek tűnik. A festő párizsi vetélytársa, Zichy Mihály a franciák által is elismert nagy grafikusművész egy nyilatkozatában párhuzamot vont Liszt és Munkácsy között.

Ennek a párhuzamnak az alapján jobban meg tudjuk érteni Munkácsy művészetének európai jelentőségét. Munkácsy – Liszthez hasonlóan összefoglaló alkotó. Nem érthető meg művészete, ha csupán Courbet reá gyakorolt hatását ismerjük el. Munkácsy személyiségének alakulásában nagy szerepe volt a művészeti hagyományoknak. Serdülő ifjúként mint Szamossy Elek vándorfestő segédje a kiváló műgyűjtő és művészettörténész Ormos Zsigmond tanításaiból ismerte meg a képzőművészet történetét. Pesti pályakezdése idején hatással volt rá, a francia romantika szemléletét hazánkba plántáló Madarász Viktor. Bécsi akadémiai éve alatt nemcsak Knaus Taschenspieler c. képe hatott rá, hanem levelei és vázlatai alapján megállapítható, hogy Brueghel Rubens és Rembrandtnak a Kusthistorisches Museumban látható képei is. Az 1867-es párizsi világkiállítás megtekintése tovább tágította horizontját, nemcsak Courbet de a barbizoni festők is nagy hatással voltak rá. Párizsi élményei következtében került közel mücheni akadémiai társához Wilhelm Leiblhez, és annak Kritiker című képe bátorította a kispolgári naturalizmussal való szembehelyezkedésre. Így jött létre első jelentős alkotása az Ásító inas. Egykori bécsi élményétől serkentve elment ugyan Düsseldorfba Knaushoz, de az egykor csodált

mester nem tudott mit kezdeni vele, mert ahogy Genthon István írta, Munkácsy tragikusra fordította a düsseldorfi vígjátékok nyelvét. Így jött létre sajátos stílusa a romantikus realizmus. A Siralomház szellemiségének már semmi köze sincs a düsseldorfi iskolához. A Siralomház sikere után Hollandiába és Angliába látogatott, Rembrandt és Frans Hals műveinek tanulságait felhasználva festette meg a Tépéscsinálókat és az Éjjeli csavargókat. Majd a bécsi világkiállításon való szereplés céljából többek között a Köpülő asszonyt és a kétalakos Siralomházat.

A sokalakos Siralomház két személyre való redukciója nemcsak minőségileg jelent új fokozatot Munkácsy művészetében, hanem témája és megfestésének módja szerint belesorolható az európai festészetnek abba a láncolatába, melynek egyes állomásai Goya: Őrültek háza, Delacroix: Tasso a börtönben, Hildebrandt: Ezzelino a börtönben című képei. A mintaképek fölé emelkedik a kétalakos Siralomház balladás hangulata, izzó, robbanásra kész drámája és mélységeket feltáró lélekrajz következtében.

Nem tekinthető véletlennek, hogy az 1873-as bécsi világkiállítást meglátogató Repin a mű hatása alá került. Hazatérése után megfestette az orosz Siralomházat, a Gyónás visszautasítása című képét. Ez is kétalakos kép, s a gyóntatásra készülő pópa és a halálraítélt konfliktusában a hetvenes évek forradalmárainak hősiességét jelenítette meg. Repin még egy képén mutatható ki Munkácsy hatása, ez a Szibériából hazatért száműzött hazatérésének döbbenetét fejezi ki. A világosabb színek ellenére kétségtelen az Éjjeli csavargók ismerete.

A témavándorlás vitathatatlan tényének segítségével ragadható meg leginkább Munkácsy európai jelentősége. Nézetem szerint összefoglaló és inspiráló szerep volt. Nemcsak kelet-európai vonatkozásban. Példája kimutatható a cseh Brozik, a román Th. Aman Opresck képein éppúgy mint két német tanítványa Liebermann és Uhde korai műveiben. A magyar művészek számára pedig mindenképpen ő képviselte a nyugat-európai művészetet, és hozzásegítette ahhoz, hogy a mücheni művészettel szembe tudjanak fordulni a fiatalok. Elég csak Csók István, Rippl Rónai, Réti István nyilatkozatait idézni, vagy megvizsgálni Tornyai János, Rudnay Gyula és Koszta József munkásságát. Nem is szólva az olyan epigonokról, mint Révész Imre, Pataky László, Karlovszky Bertalan.

Sem a csodálók, sem a követők nem közelítették Munkácsy művészetének erejét, ábrázolókészségének bravúrjait. Hiszen képei, még a legnagyobb méretűek is, gyakran rögtönzésszerűek. Festményeit úgy kezdte el, hogy az aszfaltosvödörbe mártott kezével rajzolta fel a kép koncepcióját. Ez a müncheni módszer okozza számos képének romlását, de egyben így készséges alapot is nyert: ebbe varázsolta bele villogó fehérjeit és izzó színeit. Nem véletlen, hogy Maier – Grife a kiváló német művészettörténész a „puszta keménycsont Goya-jának" nevezte, tömör drámai ereje miatt. Genthon István pedig elbűvölve arról beszél, hogy főleg vázlatain milyen csábítóan kelleti magát a legnagyobb magyar festő ecsetje.

Ha végigtekintünk Munkácsy életművén az asztfaltalapú képek egy negyedét sem teszik ki munkásságának. Csodálatos frissességű tájképein nyoma sincs ennek a veszélyes masszának, még az oly monumentális erejű, Courbet-val vetélkedő alkotásában mint a Colpachi fasor-ban sem. Virágcsendéletei a hirtelen támadt rögtönző indulat szülöttei, melyeknek megalkotásához az ecsetjáratás legváltozatosabb megoldásain kívül felhasználta a friss alapba való karcolást is. Szalonképeit sokáig nem értékelték, mert benne csak a Makartszobák nyomasztó légkörét észlelték a kritikusok, de figyelmen kívül hagyták, hogy az ezekben ábrázolt nagypolgári világban mennyi festőiség, szellemes művészi ötlet fedezhető fel. Külön kiemelkedő nagyméretű vállalkozása a Kunsthistorisches Museum előcsarnokának mennyezeti pannója.

A mű áttekinthető kompozíciója, világos színei, harmonikus összhatása arra kényszerítik az elfogulatlan kritikusokat, hogy Delacroix hasonló funkciójú műveivel merjék összehasonlítani.

E rövid felsorolás azt dokumentálja, hogy Munkácsy sokarcú művész volt, aki a festészet minden műfajában nagyszerűt is tudott alkotni. Nem tévedéseit, hanem vállalkozásának igényességét, alakítóerejének lenyűgöző sokszerűségét, temperamentumát, előadásának sodró hevületét kell észlelni és elfogadni. Már kortársai is a festészet legkitűnőbb teljesítményei közé sorolták a bravúrosan festett Haynald arcképet, melyben Velazquez és Goya értékeinek visszhangját csodálták. Ha csak ezt az egy művét kellene értékelni, akkor is a XIX. század legnagyobb festői között a helye.

Ez a megállapítás arra készteti a művészettörténészt, hogy lépjen túl a XIX. századi művészetnek mércéül használt impresszionizmus központú fejlődéselméleten. Ha kronológiai sorrendbe állítjuk mondjuk az 1870–80-as évek alkotásait akkor világossá válik Hans Sedelmayr elméletének a stílus pluralizmusnak a stílusok egyidejűségéről szóló elméletének igazsága. Az olajfestés feltalálása és a reneszánsz szellemiség lehetővé tették az egyes művészek egyéniségének megfelelő, kifejezési módok megvalósítását. Mindehhez még lokális tényezők is hozzájárultak. Elég csak arra gondolnunk, hogy a XVII. században kortársak voltak Rubens és Rembrandt, Hals és Velazquez. Avagy Munkácsy működése idején Monet és Cézanne, Van Gogh és Toulouse-Lautrec, Picasso és Ensor, Gauguin és Renoir. Az egyidejűségek lehetővé tétele megszabadíthat a régebbi művészettörténet stílusdogmatizmusától. Nem vitatható, hogy vannak bizonyos – egy adott történelmi-társadalmi korszakra jellemző általános sajátosságok – ilyen például Munkácsy korában a naturalizmus, de ez az alapállás az egyéni értelmezések és megoldások hihetetlen variációit képes kibontani; például Manet Folies-Bergère bárja című képétől Van Gogh csillagos eget ábrázoló festményéig. Ha ebből a szemszögből nézzük a század utolsó harmadát, akkor a korábbi művészetelméletből fakadó távolságok, különbségek megrövidülnek, sőt akár el is mosódnak.

Természetesen különbség van a túlfejlett nyugat-európai és a közép- és kelet-európai művészet között. Hiszen akkoriban nyugaton a művészet egyre inkább a mesterségbeli problémákkal bíbelődik, míg a Rajnától keletre a művészetnek társadalmi hivatása is van: a művészet, az ébredő nemzedék öntudatosulásának fontos tényezője. (Petrovits Elek) Elég csak összevetni Monet Picknikjét Szinyei Merse Majálisával, vagy a stílusában a magyar festőhöz közel álló Szerov: Lányka a barackkal című alkotásával. Munkácsy tájképfestészete sem zárult a Kukoricással, Jus en Jose-ban festett képei a posztimpresszionizmus felé tendálnak.

A mondottakból következik, hogy Munkácsy, Paál, Szinyei Merse művészete nem provinciális jelenség, hanem szervesen beletartozik a XIX. század művészetébe. A stíluspluralizmus elvének megfelelően és adottságaikból fakadóan fejezték ki korukat. Ebben a vonatkozásban különösen nagy szerepe van Munkácsynak, aki nem csupán Courbet művészetének folytatója, de új hangot hozott az európai művészeti koncertbe, a magyarságét, egy a maga sorsát mindig tragikusan megélő nép mentalitását, s ezzel nem csupán honfitársait, de a szomszédos népek hasonló problémákkal viaskodó művészeteit is inspirálta.

IRODALOM

Barát–Éber–Takács
1930. A művészet története, Bp., 325.
Arnold Hauser
1969. A művészet és az irodalom társadalomtörténete, Bp., II. köt. 312.
Fülep Lajos
1970. Magyar művészet, II. kiadás, Bp., 91. Bartók Breviárium, Bp., 1954.
Genthon István
1935. Az új magyar festészet története, Bp.,
Petrovits Elek
A modern festészet kialakulása in. Magyar művelődéstörténet, V. kötet.
Meier-Graee
Entwickelungsgeschite der modernen Kunst II. köt. Leipzig. in. II. köt. 308.
Végvári Lajos
Munkácsy és Repin, Szabad művészet 1955. jan. Oprescu. La peinture roumaine de 1800 a nos jours Friburg é. n.
Végvári Lajos
1958. Munkácsy Mihály élete és művei, Bp., 263–270.
Lajos Végvári
1959. Katalog der Gemalden und Zeichnungen. Bp., 21–24.
Sedlmayr
Verlust der Mitte Salzburg 1948.

MUNKÁCSY ÉS FRANCIAORSZÁG

JEAN-CLAUDE PELTIER

Párizs a művészetek fővárosa, mindenkor vonzotta a külföldi művészek sokaságát. Munkácsy sem kerülte el ezt a szabályt, hiszen életének nagy részét itt töltötte. Csak 26 évesen, Franciaországban lett igazán művésszé avatva 1870-ben. A „Párizsi Szalon" kitüntette az aranyéremmel. Óriási tömeget vonzott a „Siralomház" című festménye. A kritika is egyhangúlag köszönti Munkácsy nagy tehetségét. Nyelvi anekdota jellemezte Munkácsy Mihály jelenlétét Franciaországban, miután képtelenek voltak nevét kiejteni, elnevezték híres képe nyomán „Monsieur le dernier jour" („Siralomház" úrnak).

Egy év múlva elhatározza, hogy Franciaországban telepszik le. Goupil képkereskedő biztosítja anyagi hátterét, szerződésük szerint megfelelő áron felvásárolja festményeit, meghagyva művészi szabadságát. Művészetére Courbet, realista, szenvedélyes és harcias festő, erős hatást gyakorol, valamint a babizoni iskola, ahol barátja és honfitársa Paál László él. Feleségül veszi Cécile Papier-d de Marahes báró özvegyét, aki nagy szalont tart Párizsban és kora legkiválóbb és ismertebb személyiségeit fogadja. Roland Bonaparte herceget, Frigyes Louis Victort (angol trónörökös) a cárevicsot, a svéd, dán királyokat, de többek között Liszt Ferencet, Daudel–Dumast, számos arisztokratát, tudóst, művészt és írót, akik akkor Párizsban éltek. Házassága módot ad arra, hogy a párizsi nagyvilági életbe kikerülhessen – még ha hamarosan csalódik mind házasságában –, mind a nagypolgári életben is.

Ennek a kornak a festészetét a romantikus, de különösen a naturalista vagy realista áramlatok táplálják, mind a „Sapkás nő", „Betyárok", „Búcsúzkodás", melynek stílusát Courbet és Meillethez hasonlítható. A magyar paraszti élet megjelenítő művei felkeltik a párizsiak kíváncsiságát az „exotikum" iránt. A „Zálogház" különböző változatai fordulatot hoznak a festő műveiben, a párizsi városi lakosság ezentúl gyakrabban jelenik meg mint a magyar falu népe. A francia realizmus tipikus témája felé fordulva, a párizsi szalont örökíti meg. „A műtermet", 1876-ban saját és felesége társaságában ábrázolja. Nagy diadalt arat, a francia kritika ezt az alkotását legjobb műveként méltányolja.

1878-ban Munkácsy befejezi újabb művét „Milton leányainak tollba mondja az Elveszett Paradicsomot". Ez a festmény Goupil szerint nehezen értékesíthető, ezért arra készteti a mestert, hogy Sedlmeyer német eredetű műkereskedőhöz forduljon. Ezentúl Sedlmeyer foglalkozik Munkácsy festményeinek értékesítésével, sok kerül így a gazdag amerikai polgárokhoz. Sedlmeyer beavatkozik a művész munkájába. Az ő sugalmazására keletkeznek a Krisztust ábrázoló nagy festményei. Másrészt annyi kis, önmagát ismétlő képet rendel, hogy ezzel elveszi Munkácsytól a stílusának kifejlesztésének lehetőségét.

Azonban a „Milton" a „Krisztus Pilátus előtt" és kisebb mértékben a „Magya-

rok bejövetele"; utóbbit a kritika sovinizmussal vádolva bejárták egész Európát. Munkácsyt azontúl a világhírét megérdemlő módon tartják számon.

(Fordította: *Jankovics Zsófia*)

MUNKÁCSY ET LA FRANCE

Paris, capitale des Arts, a de tout temps attiré de nombreux artites étrangers. Mukácsy n'a pas échappé à la règle, lui qui y a passé la majeure partie de sa vie. C'est d'ailleurs en France, alors qu'il n'a que 26 ans, qu'il obtient la consécration en 1870. Le Salon de Paris lui décerne la médaille d'or et une foule d'admirateurs se presse devant le tableau "le dernier jour d'un condamné à mort". La critique est unanime pour saluer le talent de Munkácsy. Une anecdote à caractère linguistique concernant la présence de Munkácsy en France: les Français dans l'incapacité de prononcer le nom de Mihály Munkácsy, le baptisèrent, en référence à son célèbre tableau, "Monsieur le dernier jour".

Un an plus tard, il décide de s'installer en France. Sa situation sociale est assurée par le marchand de tableau Goupil, qui sous contrat lui achète ses oeuvres à prix raisonnable et lui laisse toute liberté artistique. Côté peinture, il sera influencé par Courbet, peintre réaliste lui aussi, au style combatif et passionné, et l'école de Barbizon, où séjourne son compatriote Paál.

Il épouse Cécile Papier, veuve du Baron de Marches. Celle-ci tient salon et ils recevront des personnalités telles que les Princes Roland Bonaparte, Frédéric, Louis

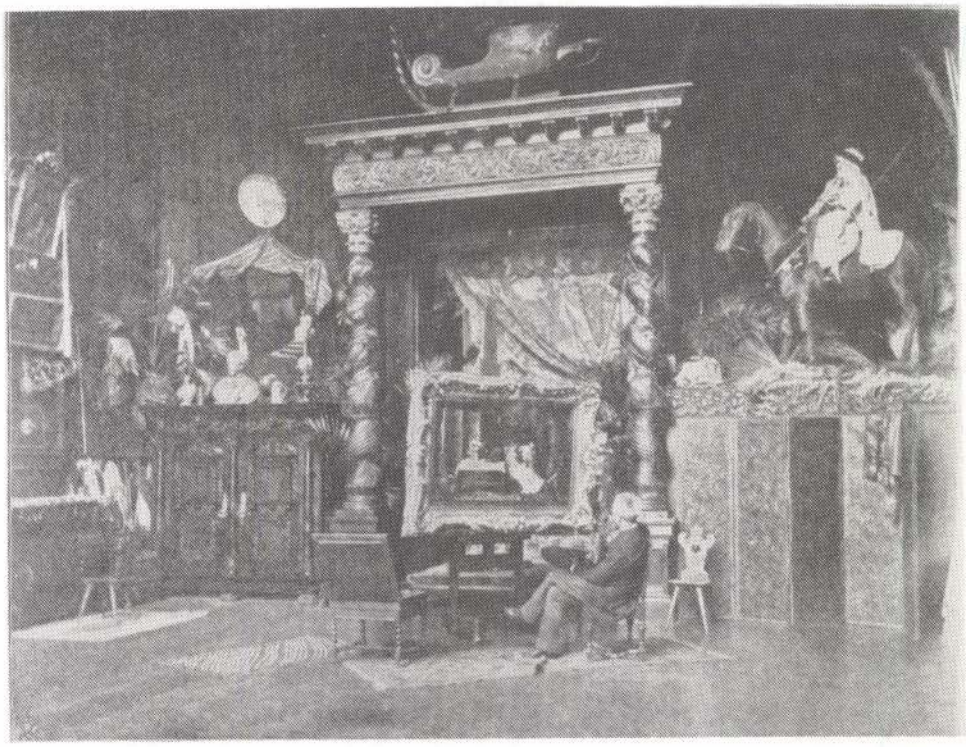

Victor (héritier du trône anglais), le Tsarévich, les rois de Suède, du Danemark, mais aussi Liszt, Daudet, Dumas, autant d'aristocrates, savants, artistes et écrivains habitant à Paris. Son mariage lui permet de s'intégrer au beau monde parisien, même s'il est rapidement déçu par son mariage et lassé par le monde bourgeois.

Sa peinture de cette époque, nourrie des courants romantique mais surtout naturaliste on réaliste, donne naissance à "la femme à la barette", "les vagabonds", "les adieux", au style comparable à Courbet ou Millet. Ces oeuvres évoquant la vie paysanne hongroise attisent la curiosité parisienne pour l'"exotisme" du sujet. Puis les variantes du "Mont de piété" constituent un tournant dans l'oeuvre du peintre: les habitants des quartiers populaires de Paris sont désormais plus familiers à Munkácsy que les villages hongrois.

Il se tournera ensuite vers un sujet typique du réalisme français: le salon parisien. "L'atelier", peint en 1876, met en scène Madame Munkácsy et le peintre lui-même. C'est le triomphe de son talent. La critique française à l'unisson déclare cette oeuvre la meilleure du maître.

En 1878, Munkácsy achève "Milton dictant à ses filles le Paradis perdu". Ce tableau, difficile à négocier selon Goupil, poupil, poussera Munkácsy à s'adresser à Sedelmeyer, antiquaire d'origine allemande. Celui-ci devient alors le grand manager des toiles du peintre, dont beaucoup seront vendues aux riches bourgeois de la récente Amérique. Sedelmeyer intervient dans le travail du peintre. C'est lui notamment qui inspire les grands tableaux représentant le Christ. D'autre part, il commande tant de petites compositions, répliques et variantes qu'il ôte la possibilité à Munkácsy de développer son style.

Cependant, le succès du "Milton", du "Christ au prétoire" et dans une moindre mesure "la conquête de la Hongrie" taxé de chauvinisme par les critiques, sont portés en triomphe à travers toute l'Europe et Munkácsy est considéré dês lors comme un artiste de renommée mondiale.

MUNKÁCSY BETYÁRJA

LOSONCI MIKLÓS

A nagy festőt kezdettől jellemzi a meditáció mélysége és az együttérzés emberi melegsége. Mindez abból is adódik, hogy korán jutott árvaságra és gyermeki éveit a sors sanyarúsága övezte – az inas esztendők ridegsége. Akaratlanul is ezt érezte meg az esztétikai erények mellett „Siralomház"-ában a párizsi Szalon zsűrije és közönsége –, a mű ezért is kapott aranyérmet, miközben osztatlan siker kísérte Munkácsy Mihály bemutatkozását 1870 tavaszán.

Munkács, Békéscsaba, Miskolc, Düsseldorf „az egész látóhatár" teljességével ruházta föl. Végvári Lajos monográfiája a hiánytalanság igényével tárja föl a festő életútjának minden állomását és elágazását az összegezés jegyében. Így tudjuk meg, hogy Ludwig Knaus rossz tanácsot adott Munkácsynak, miszerint – s ez Malonyay jegyzete: „ne fecsérelje az idejét" a „Siralomház"-ra. A mű azonban már lobogott benne. Miután Végvári enciklopédikus gonddal kísérte végig Munkácsy önmagára találását, pontosan fogalmaz: „A Siralomház gondolata Munkácsy 1865-ben festett Búsuló betyárjához vezethető vissza".[1] Minden részletre kiterjedő figyelemmel utal arra könyvében, hogy Munkácsy ifjúságában pergő, riasztó élmény egy rablótámadás – ez ugyanúgy a „Siralomház" forrása, mint a '60-as évek francia és német festészetének betyárromantikája. Sőt, Végvári Lajos hipotézisként említi – olvashatta Eötvös József „A falu jegyzője"-t, amelyben a betyár Viola a regény egyik meghatározó alakja. Köztudott, hogy Eötvös ösztöndíjban részesítette Munkácsyt, aki portrét tervezett róla a hála rezdüléseként. Egy biztos – Eötvös és Munkácsy is nem bűnözőnek láttatta a két betyár alakját, miközben egyikük sem mentette föl rémtettüket. Az is érdekes, hogy Violához és Munkácsy „Búsuló betyár"-jához egyaránt cigány és cigányok társulnak; hírvivéssel és hegedűvel. Mindketten szép, vonzó férfinak ábrázolják a kivégzésre várakozót. Munkácsy Mihály dús fekete hajjal és fekete bajusszal jeleníti, Eötvös József hasonlóképpen: „Viola szép férfi volt. Magas homlokát félig eltakarták hollófekete fürtjei, amelyek leomlottak egészen a válláig; merész pillantású szeme feketén ragyogott; napbarnította vonásainak férfias kifejezése és a magas termetének minden mozdulatában megnyilatkozó természetes méltóság arra vallott, hogy olyan ember, akit gazdagon megajándékozott a természet, s aki a saját körében, bármily magas és alacsony körülmények között, az első helyet foglalja el."[2] Eötvös e sorokban arra utal, amit Munkácsy meg is festett a betyár „királyi méltóságú" figurájában, az emberi fenséget, melyet Ady is hangoztatott „mindenki önarcképeként", azt a lélekmagaslatot, melyet Henry Moore is véglegessé mintázott a „Király és királyné" kettősében. A sors fonákja Spitteler svájci költő

1 *Végvári Lajos:* Munkácsy Mihály élete és művei. Bp. 1958. 111.
2 *Eötvös József:* A falu jegyzője. Bp. 1978. 51.

verséből villan felénk, amikor egy férfi pusztán azért vész el, mert „Csak király" Munkácsy modelljéhez hasonlóan, aki „Csak betyár".

Eötvös 1845-ben írt írói jellemzése 1870-ben szervesen folytatódik Munkácsy ecsetkezelésében – közös a szemléletük, forrásuk, fogalmazásuk és együttérzésük. Mindketten –, később Móricz Zsigmond nem pusztán haramiának érzékelteti a betyár alakját, hanem méltóbb sorsot érdemlő embernek. Milyen különös, egyben fájó, hogy a nemzetközi siker értetlenséget okozott hazai körökben. A szaktekintély Fülep Lajos szűken mérte elismerését Munkácsy irányában és megütközést keltő Székely Bertalan ellenséges közönye is. Tény, hogy Munkácsy Rembrandt és Goya eszményeinek magyar ízekkel vált európai örökösévé – így és ezért erősíthette Mednyánszky pályáját, Tornyai János festői kibontakozását. Általános a szolidaritás. Amikor 1866-ban gróf Ráday Gedeon kormánybiztosként börtönbe juttatja a betyárok sokaságát, az ország rokonszenve az elítéltek felé fordul. Ezt az érzelmet fejezi ki számtalan népdalunk, Petőfi több verse és Újházy Ferenc 1862-ben festett „Búsuló betyára" is. A téma betüremkedik zenébe, költészetbe és a képzőművészetbe is, így Arany Jánost is foglalkoztatta a betyár alakja, sorsa. Ez is magyarázza azt, hogy Munkácsy, aki e gondolatkör magaslati pontját éri el mesterművében – oly kiemelkedő lelkiismeretességgel dolgozza fel magyar és emberi sorsként az ő betyára sok szálon futó történetét. A ténylegesen őt ért rablótámadás személyes megrázkódtatása szintén árnyalta ítéletét, ezáltal a forma is összetetté vált. A „Siralomház" fehér terítőjét fekete szegély borítja, a pincebörtönt homály fedi, ahová a fénynyaláb csak vékonyan érkezhet kék égdarab töredékével, mely Oscar Wilde „A readingi fegyház balladája"-nak is pillére. Helyesen állapítja meg Munkácsy művéről Farkas Zoltán, hogy „minden stílusiránytól függetlenül is elsőrangú művészi teljesítmény".[3]

Kétségtelen, többről van itt szó, mint egyszerű betyárábrázolásról. Többről, hiszen Munkácsy modellek után dolgozott, számtalan vázlatot és változatot festett – foglalkoztatta ez a heves probléma. Annál inkább, mivel századokkal előtte a magyar népköltészet „Nagy hegyi tolvajok"-ról tudósított, Angyal Bandit, Prekop Jóskát, Kormos Pistát, Vidróczkyt nevezte meg egyszerre üldöző és üldözöttként. A kalóz, a betyár, a rabló, Till Eulenspiegel, Robin Hood, Fábián Pista alakja az emberiség előtörténetéhez tartozik, amikor a körülmények és a belső indíték együtt roncsolják gyilkossá az embert. Mindez sohasem teljesen egyértelmű – a jellemrongálódás személyes tragédiát is jelent, ahol a tettes is áldozat. Munkácsy Mihály nem egyszerűen a gyenge életminőséget ragadja meg a betyár látomásában, hanem azt a hajdani embert, aki sorsánál többre hivatott, s hogy emelkedés helyett süllyedés lett az osztályrésze, azért önmagán kívül az egész lét felelős. Ebben a kutatásban Munkácsy mértéktartó. Szolidáris betyárjával, de nem menti föl bűne alól, ha kevésbé is szigorú vele, mint Arany János balladahőseivel. Azt festi, amit Dosztojevszkij mond: „A bűnt gyűlölöm, a bűnöst szeretem". Megértőbb Arany Jánosnál, aki keményebben ítél. Munkácsy nem bíró, nem ügyész. Mindazonáltal nem akar és nem tud Móricz Zsigmond álláspontjáig eljutni, aki Rózsa Sándort szabadsághősnek titulálja. Ugyanakkor Munkácsy betyárja döbbentő hallgatásával a siralomházban Móricz boldog emberével kiáltja: „El van rontva az egész Mindenség!" Igen, az elrontott élet, az összetört ember tehetetlen kínja látható Munkácsy csoportjában, Ady keserű szintézise: „Minden egész eltörött". A mérhetetlen fájdalom, hogy a többre hivatott népi tehetség megint torzóvá romlott, elveszett, gyenge életminőséggé rozsdásodott. Szakadék lett abból, ami eredetileg magaslatnak indult. Földúlt érték lett belőle, összetört kincs. Ady „fél-nemzetecskék"-ről beszél, utal arra, hogy a romlás

3 *Farkas Zoltán:* Munkácsy Mihály. Budapest 1941. 26.

nem állt meg az egyedeknél, átterjedt a kárpát-medencei létre is. Illyés is ezt fájlalja, hogy oly kevesen élnek, élhetnek a „költői szint" fönnsíkján, milliók süppednek el a duhaj indulatok, fékezetlen eszme-mákonyok, fertőzött cselekedetek mocsarában. Holnapra marad a remény – ezt is megfestette Munkácsy betyárjában –, hogy aki bűnre predesztinálódott, olyan ember lesz, aki az alkotás csúcsán létezik, hiszen Tennyson szerint is: „Lenni még nem élet".

Sok a változat. Shakespeare negatív hőse Claudius gonosz, mégsem őrül meg. Raszkolnyikov gyilkossá válik, Dosztojevszkij a szenvedés kínjaival föloldja. Arany János balladáiban nem ismer könyörületet – Tuba Ferkó, Edvárd király, Ágnes asszony, Vörös Rébék fekete lelkülete miatt megőrül –, a bűn elnyeri büntetését. Munkácsy betyárja nem roncsolódik a siralomház boltozata alatt – kemény ember marad abban a kevés, engedélyezett, szűrt fényben –, bűntudata hézagos, tekintete szigorú: Gazember a világ, hogy engem gazemberré tett. Ő nem passzióból lett haramia, mint Jókai regényhőse, Fatia Negra – vádként mellette időzik gyermeke, sír felesége –, nem kapott becsületes megélhetést, figyelmet a világtól, nem kérték föl hongyarapítónak – értékpusztító lett, ezért önvád helyett harag támad benne utolsó óráiban is. Munkácsy betyárja, Móricz Zsigmond Sárarany embere – arra született, hogy gyémánt fényesedjen belőle – mégis sárrá változott önnön bűne és a világ kényelme, közönye következményeként. E herdált ember hatalmas energiákat visz a rákényszerített sírba. Mi veszi körül a homályba borult boltívek alatt? A kíváncsiság, az együttérzés, az árvaság, a közömbösség, mert a kor fölösleges embernek ítélte, de ez a magyar Pecsorin föllázad búcsúzó rezdülésében is – hallgatása kiáltás –, az idő hőse lehetne, szőlőnemesítő, orvos, fölfedező, vető paraszt, ha valaki odafigyel lehetőségeire. Igazságot tartalmazó monológot mond ez a mély – nem magába roskadt szenvedélyes vallomás. Báthory Gábor, a Fazekas Mihály megfigyelte Döbrögi, Petőfi Sándor Pató Pál ura önhibájából önző, pernahajder, lusta ember. Munkácsy betyárjával elbánt az élet, a sors, a társadalom és önmaga is, de személyisége csak az egyik hibázó, minden más is ellene esküdött. Lehetne művelt ember, akarta valaki, támogatta abban, hogy e faluról szerződött élet Bólyai János legyen? Nem lett azzá, akkor hogyan segítse a nemzet csinosodását, hogy hasson, alkosson, gyarapítson Kölcsey ajánlásával, hogyan legyen fölső lélek? Nem, nem érez bűntudatot, sokkal inkább vádat. Ahogy ül, az nem összeomlás, hanem tomboló düh. Gondolattá, eszmévé gyülekezik az árnyaltan és összetetten érvényesülő fény-árnyék. A módszer igazság egyben, mint Rembrantnál – csak a XIX. századi magyar valóság sűrű környezetében. Csorog a maradék külső fény az ablakból, pislákol szimbolikus érzékenységgel a gyertya és lobban a fény a gyermekben. Belső fény az. Jövő. A holnap első rezdülése. Az eldobott Bibliában lobog az indulat, zajt sugároz a tárgy hallgatása. Hordozza mindenki terhét. Nemcsak a betyár, a felesége is, a porkoláb nemkülönben, a szurony gyenge erő, legszívesebben elhajítaná. Az odu is monumentális boltozatával a hiábavalóság terme, asztal alatt korsó, valamit hordoz utolsó kívánsága teljesüléseként az otthon melegségéből. Nagy jelenetet látunk – Gorkij „Éjjeli menedékhely"-ének előzetesét –, az ember pokoli kínját, magányát, mérhetetlen egyedüllétét – de a betyár motozó kislányában, a kíváncsi fiúcskában, a karon ülő gyerekben, a két kamaszban rezdül a remény, a tragédia sötétjét hajnalpír övezi. Sár lett a betyár lelke, de egyszer arany lesz az ember, a lurkók a börtön mélyén már írják Móricz Zsigmond „Sárarany" históriáját.

Gyenge életminőség Munkácsy betyárja, a bűn és a mulasztás kiválasztottja. E betyárnépet bitóra viszik, „Nótázó vén bakaként" az első világháború vágóhídjára, otthagyják életposványként a semmittevés udvarában. Munkácsy a fő magyar motívumot avatta festészetté 1870-ben – színekkel nevezte meg a lélekben motozó, el-

tékozolt erőt, a silányult hajdani tisztaságot –, azt a riadalmat és szemérmetlenséget, hogy betyár lett a kor hőséből! Különös, hogy ekkortájt a valóságban és ennek nyomán Munkácsy művészetében mennyi negatív férfi nyüzsög – zálogházba induló, korhely borissza, csirketolvaj, kalapos suhanc –, akik elvesztették vagy nem találják életük; részeges férj, iszákos, Pilátus, züllött alak, porkoláb, farizeus és demagóg. Munkácsy betyárjának nagy hallgatása választ keres a megoldásra. Sürgős választ. Később Török Gyula „A zöldköves gyűrű" című regényében általános reménységnek jelöli a munkát, s ez kifejezésre jut Munkácsy nőalakjaiban is. Ebben a körben hiányzik a negatív figura – csupa köpülő asszonnyal, mosónővel, rőzsehordóval, viselőssel, tépéscsinálóval, gitározó lánnyal, zongorázóval, tányértörlővel, pásztorleánnyal, hímezővel, teherhordó asszonnyal találkozunk –, nem életromboló, hanem életépítő emberrel. Ebben a tekintetben Munkácsy előde Széchenyi István is, aki művét „honunk szebblelkű asszonyainak" ajánlotta és Vörösmarty Mihály, aki szintén verseket írt a magyar nőkhöz. Mi lett volna József Attilából is a „Mama" nélkül? Ő Munkácsy rőzsehordójának ükunokája.

Munkácsy remekműve mementó – sürgősen kötelező megszüntetnünk magunkban a betyár rögeit és képességeinkkel, sorsunkkal helyesen gazdálkodva előmozdítani a Kármán József által fogalmazott nemzeti „csinosodást", hiszen a munka és a becsület szüli, gyarapítja a jövőt. Adynak suttogjuk, még nem történt el minden, még a betyár kislánya, unokája, déd- és ükunokája, s azok unokái is lehetnek szépek, gazdagok és boldogok, még elérhető számukra és gyorsítva elérendő is az a magas lelki és szellemi életminőség, az a magaslat, mely a hindu Bhagavad-Gita szerint „a fölsőlélek" harmonikus állapota. Csúcs. Jelenünk olyan lehetősége, mely a holnap valósága lehet. Olyan érték, olyan eredmény, amikor a III. évezred Munkácsyja már nem a betyár rongált-vesztett jelleméből festi meg az új remekművet.

AZ ELFELEJTETT VÉGRENDELET

Munkácsy Mihály rokonairól

ÓNODY MAGDA

Munkácsy Mihályt sok szál fűzi városunkhoz és megyénkhez. Miskolc adott otthont a Munkácsról ide menekült családnak és nap mint nap járunk azokon a helyeken, melyek a kis Mihály életének színterei voltak.

Lieb Mihály Munkácson született 1844. február 20-án, Lieb Leó Mihály sóhivatali tisztviselő és Reök Cecília harmadik gyermekeként. A szabadságharc eseményei elől a gyermekeket, Emilt, Aurélt, Mihályt, Gyulát és Gizellát anyjuk Cserépvárra vitte anyai nagyapjukhoz. Reök Teofilhoz, aki itt volt uradalmi intéző a Cobourg hercegi kastélyban. A kis Mihály legszebb gyerekkori emlékei közé tartozott ez az idő, amiről Emlékeim című könyvében számolt be. Nem csoda, hiszen alighanem itt voltak utoljára gondtalanul együtt a gyerekek anyjukkal, aki 1850 januárjában meghalt gyomorrákban.

Apjuknak Jelinek Amáliával kötött első házasságából született féltestvérük, Lieb Cecília is Miskolcon keresett menedéket, mikor első férje, Villám ezredes elesett Temesvár alatt a szabadságharcban. Cecília második férje, Szathmáry Király Barnabás is részt vett a szabadságharc eseményeiben, de mivel megbízatását nem megfelelően teljesítette, 1850. március 27-én megfosztották főhadnagyi állásától. Igyekezett részt venni a kis Mihály nevelésében, mert bár Lieb Leó Mihály harmadszorra is megnősült, Eötvös Erzsi víg modorú nő lévén nem volt alkalmas az árva gyermekek gondos nevelésére. Így az öt árva az ország különböző részeibe került anyjuk testvéreihez, Mihály emlékezete szerint apjuk halála után. Lieb Leó Mihály 1852. május 14-én halt meg, Mihály pedig 1851-ben került Békéscsabára. *Emilt* és *Gyulát* Reök Antal vette magához Cserépvárra, *Aurélt* Reök Pál fogadta oltalmába, aki főmérnök volt Szabolcsban és Kaplonyban lakott. Aurél 18 éves korában meghalt és Gyula is rövid életű volt. *Gizella* Békéscsabára került Steiner Jakab uradalmi intéző feleségéhez, Reök Saroltához, *Mihályt* pedig Reök István vitte magához ugyancsak Békéscsabára. Ez a nagybácsi innen Gyulára, majd Gerendás pusztára költözött. Itt látogatta meg később Mihály, aki 1863-ban a szebben hangzó Munkácsyra változtatta családi nevét.

Nagybátyjuk, *Reök Antal* Később Mezőkeresztesen lakott a Reök- vagy Hofmann-kúriának ismert épületben. Nevelt fiának, Munkácsy Emilnek második felesége, Hofmann Juliska néni a kúria egykori cselédházában húzódott meg öregkorában a Kinizsi utca 30. alatt. Ezt a kis házat azóta lebontották, a főépület pedig az Aranykalász Tsz birtokában volt. *Juliska* néni 1869. február 9-én született, 1970. április 16-án halt meg. A Reök és Hofmann család síremléke a mezőkeresztesi temetőben van.

Munkácsy Mihály többször vendégeskedett mezőkeresztesi rokonainál. Arday Janka László lelkésznek mesélte Juliska néni, hogy Mihály fiatal korában festett

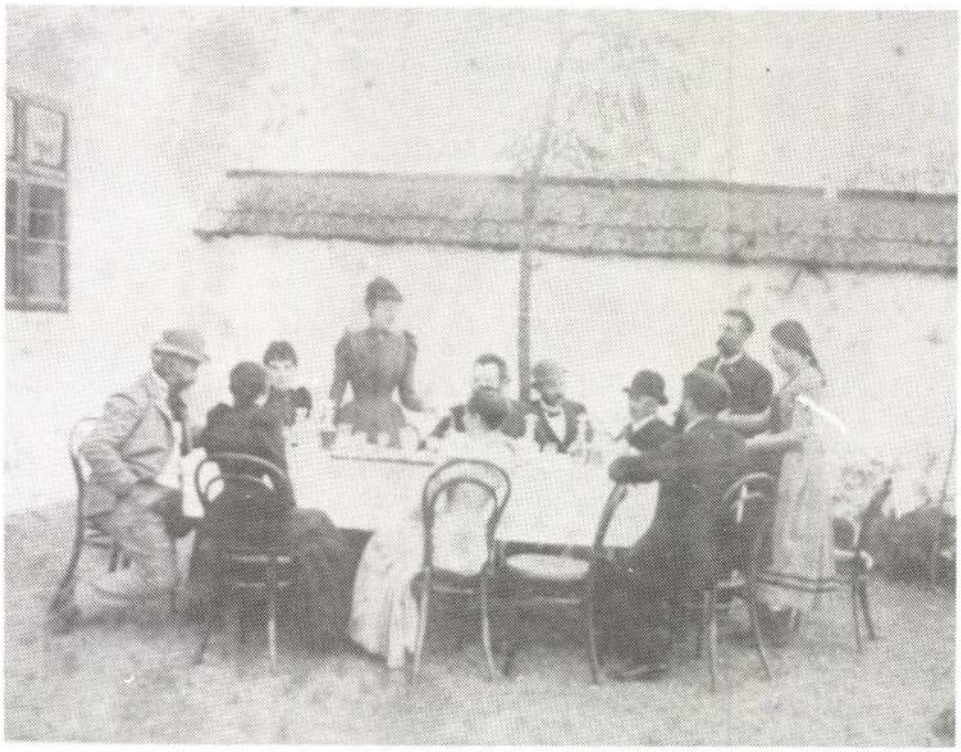

1. kép. Munkácsy Mihály Mezőkövesden

képeit annak idején árulták a mezőkeresztesi vásárban. Ha ez igaz, érdemes volna a nyomába eredni ennek az értesülésnek. Az épület pedig megérdemelne egy szerény emléktáblát. A Cserépvárra címzett levelek rendre azzal a válasszal érkeznek vissza a cserépváraljai hivatalos szervektől, hogy egy ember hallott csak olyasmit a faluban, hogy járt ott valaha Munkácsy Mihály.

A miskolci Mindszenti temetőben nyugvó szüleinek 1885-ben emeltetett síremléket Mihály, és míg ő élt, gondoskodott róla, hogy minden halottak napján friss koszorú díszítse a sírt. Egy-egy szál virággal mi, késői utódok is megemlékezhetnénk róluk. Lieb Cecíliát a miskolci Szent Anna temetőben helyezték örök nyugalomra 1859. december 28-án. Sírjának pontos helye ma már ismeretlen, de emlékét tábla őrzi a temető kápolnájának bejárata mellett.

A *Lieb* család története egy 1899-ik évi Vasárnapi Újságban és a Művészet I. évfolyamában olvasható és rejt magában egy érdekes és talán kevéssé ismert tényt. Bártfán, a múzeumszerűen berendezett tanácsteremben, a féltve őrzött ereklyék között húzódott meg egy porlepte, kopottas aranyozású krónika, benne a Liebek emlékei, 1639-től.

Lieb János Károly Ferenc bajor követségi titkár 1681-ben halt meg és két fiút hagyott hátra. Az elsőszülött *Ferenc Józsefnek* is két fia maradt: János a szobrász és Ferenc az aranyműves.

A másodszülött *János György Antal* 1679-ben Söfflingenben született. Hét

gyermeke közül csak három érte meg a felnőtt kort. *János Ferenc Antal* nevű fia 1708-ban Lauingenben született. Sóellenőrként Bártfán dolgozott. Ő lett a bártfai Lieb család ősapja és a családi krónika lelkiismeretes írója. Három fia közül csak az elsőszülött, *Benedek József Ferenc* maradt életben. Ő 1744-ben látta meg a napvilágot, 100 évvel Munkácsy Mihály születése előtt és festő lett.

1770-ben *György János József* nevű fia született, ő lett Munkácsy Mihály nagyapja.

A bártfai levéltárban őrzött családi okmánymásolatok közül legérdekesebb egy végrendelet, amely 1756-ban kelt Berlinben. Ennek hiteles másolatát Lieb János szobrász egy 1757-ben írt, rokoni hangú levél kíséretében küldte meg a bártfai Lieb János Ferenc Antalnak. Ennek a végrendeletnek a hatására szánta akkor 13 éves, egyetlen élő fiát, Benedek Ferencet a bártfai Lieb festőnek.

A végrendelkező *Ebenbecht György Ferenc* porosz udvari szobrász összes ingó és ingatlan vagyonát anyai nagybátyjának fiaira hagyta. Az örökösök: Lieb János szobrász Berlinben; Lieb Ferenc ötvös Bécsben; Lieb János Ferenc Antal sótiszt Bártfán; Lieb Miklós Farkas Dagobert kapitány az orosz hadseregben Szentpétervárott, és a nevezettek fiági örökösei. A végrendelet az egész vagyont pénzzé tenni és biztos jelzálogkölcsönbe fektetni rendeli. Az így biztosított tőke kamatait az örökösök közül csak az a Lieb fiú élvezheti, aki a művészi pályára lép, vagy mesterségre képezi ki magát művészi fokon. Abban az esetben pedig, ha a Lieb fiúk között nem akadna művészi tehetség, vagy olyan, aki mesterségre adná magát, a kamatok mindaddig csatoltassanak a tőkéhez, míg a családban egy ilyen tehetség fel nem tűnik!

Az alapítvány célja, hogy az illető tehetséges fiatalembert minden anyagi gondtól felszabadítsa mindaddig, míg jövője biztosítva nincs. Arra az esetre pedig, ha a Lieb család fiágon kihalna, a tőke a család leányági örökösei között felosztandó! Utolsó akaratát barátjára és Herr Bildhauerra bízta. Ha a Lieb szülők tudtak erről a hagyatékról, akkor sírba vitték ezt a tudomásukat. Halálukkor nem is gondolhattak a kis Mihály később kibontakozó tehetségére. Ez a jövőbe látó végakarat sok szenvedéstől menthette volna meg a család későbbi nagy festő fiát és talán megtarthatta volna mindvégig a magyar hazának nemcsak lélekben és halálában, hanem egész életében is.

MUNKÁCSY ÉS ROKONSÁGA

PANDUR JÓZSEF

Mezőkeresztest az ismertető útikönyvek megemlítik. Említik a templomot, a kastélyt, másképpen a Reök-kúriát.[1]

Az 1913-ban szerkesztett birtokkönyv szerint ennek tulajdonosa Hofmann Gyula volt.[2] Apósa, Munkácsy Mihály nagybátyja, Reök Antal Cserépváron volt a Cobourg uradalom jószágkormányzója. Hozzá menekítette Leib Mihály feleségét, Reök Cecíliát és a gyermekeket Emilt, Aurélt, Gyulát, Mihályt és Gizellát.

Reök Antal legfiatalabb testvérének Cecíliának, majd sógorának halála után az árván maradt gyerekek közül Emilt vette magához. Takarékos ember volt, gazdatiszti jövedelméből birtokot vásárolt a Cserépvárhoz közeli Mezőkeresztesen. Feleségével Simits Constantiával és leányaival, Emíliával, Etelkával, Ilkával élt itt. Emília Hofmann Gyulához ment férjhez, Etelka Schmidt Józsefhez,[3] Ilka Antony Ágostonnéként szerepel a család irataiban. Hofmann Gyula úgy lett birtokosa Mezőkeresztesnek, hogy 1913-ra kielégítette elhalt felesége testvéreinek örökséggel kapcsolatos követeléseit. Hofmann Gyula és Reök Emília házasságából öt lány született: Irén, Juliska, Emília, Etelka és Erzsébet. Irénből Weinberger Gusztávné, (†1940) Juliskából Munkácsy Emilné (†1970) Emíliából Noszticius Árpádné (†1948), Etelkából Hofmann Jenőné lett. Erzsébet nem ment férjhez, keménységéről volt ismert a „kisasszony".[4] Híre ment annak, hogy a világháború idején hátaslovát „besorozták". Nem engedte idegen kézre jutni, inkább saját fegyverével vetett véget kedvenc állata életének. Hofmann Irénnek (Weinberger Gusztávnénak) három gyermeke született: Irén, a későbbi nevén dr. Farkas Gyuláné, s fiai: György és Gyula. Weinberger György és Leitner Margit házasságából született az ifjú Weinberger György, aki apja korai halála után nevelőapja: Szerémy Béla vezetéknevét vette fel. Szerémy György erdőmérnök, az a kései Munkácsy rokon, aki Pécsett él, megőrizte a családi „levelesládát", iratokkal fényképekkel.

A mezőkeresztesi porta volt a családi találkozóhelyek egyike. Évente a Reökök, és a széles körű rokonság valamelyik testvérnél gyűltek össze. Gyakran Mezőkeresztesen találkoztak. A 12 ablakos földszintes ház a XIX. sz.-ban épült. Szembefordul a templom mellett elhaladó főúttal. A házat valamikor nagy gesztenyefák takarták, s rangos vaskerítés ölelte körül. Négyholdas kert húzódott meg mögötte. Az udvaron nyíló, vadszőlővel futtatott tornácon át lehetett a házba belépni.

1 *Cseke László:* Észak-Magyarország. Panoráma. 118.
2 Hofmann Gyula: 1913-ban birtokos Mezőkeresztesen. (Berecz Bertalan helytörténész közlése 1987. aug. 3.)
3 Munkácsy Mihály Gyászjelentésén a rokonok felsorolásából ismert
4 Szerémy György visszaemlékezése

1. kép. Reök Antal és családja

A belső térben a sok alakítás formált már, de néhány kétszárnyas ajtó idézi a kényelmes, kissé elterpeszkedő vidéki lét hangulatát. A 30-as évek felvételei őrzik a tapéták mintázatát, az ősanyák képeit, a plüss kanapét, a sublótokat, a szekrényeket, a lehúzhatós fehérburás lámpát, cselédet hívogató ebédlőcsengőt. Ez így volt egészen 1945-ig. Ezek a szobák látták vendégül többször Munkácsy Mihályt – a szóbeszéd úgy tartja –, az ajtórésen leste a háznépe a munkálkodó festőt, a neves rokont. A kúria a megyéé, majd 1952 után a Maszolaj olajkutató és termelő vállalat, később a tsz kezelésébe került irodaépületként.

Munkácsy Mihálynak Mezőkereszteshez fűződő kapcsolatát visszaemlékezések és levelek igazolják. Reök István, aki az árvák közül Miskát vette magához, (szigorú, zord nevelőatyaként tartják számon) nagy szeretettel egyengette öccse sorsát, tanácsokkal látta el, büszkén vette tudomásul annak sikereit. Leveleiben tájékoztatta minden fontos itthoni dologról, a Párizsban élő kedves rokont. 1875. május 12-én

2. kép. Munkácsy Emil

írja: „Mondom 15-én szombaton megyek Keresztesre, jól emlékezel, mikor Gerendásról szintén oda utaztunk, mily jól éreztük magunkat, mily jól mulattunk."[5]

Néhány hónappal később, november 20-án újra említi Mezőkeresztest. „A napokban voltam Keresztesen, hol Ilonka menyegzőjét ültük. Férje Antony Gusztáv ügyvéd Kövesden. Derült, idővel derültek voltunk, s jól mindannyian hála Istennek".[6] Hofmann Irén, a 30-as években Baranyában élő menyéhez küldött levelében említi Munkácsy Mihály mezőkeresztesi látogatásait: „Hét éves voltam, amikor a Siralomház győzelme után először láttam Miskát Keresztesen, attól kezdve mindig tudom minden dolgát, s mindig volt nálunk, ha hazajött Párizsból."[7] Arról nem tudunk, hogy született-e kép ott, és volt-e a Reök–Hofmann család tulajdonában Munkácsy-festmény. Mára megváltozott a ház, kivágták a hatalmas gesztenyefákat, a faluban már kevesen emlékeznek rájuk, ha igen, akkor úgy emlegetik „a kastély, a kúria – az, ahol a kisasszonyok laktak". A katolikus temetőben együtt pihennek a család tagjai, Reök Antal és felesége, Hofmann Gyula és családja. A sír elhanyagolt, folyondárok takarják a márványobeliszket, a bozót is megkapaszkodott a vaskerítésben.

Itt pihen Munkácsy Emilné Hofmann Júlia, aki 1869-ben született Mezőkeresztesen,[8] s 18 évesen 1887-ben ment férjhez rokonához, anyja unokatestvéréhez, Munkácsy Mihály legidősebb testvéréhez Emilhez, aki 29 évvel volt idősebb nála. 1920-ban lett özvegy,[9] s visszaköltözött Keresztesre. Hosszú életének évtizedeit ott töltötte, s itt halt meg 102 éves korában. Több fénykép őrzi emlékét. Egy esküvője idejében készült, egy 1935-ös felvétel a kúria udvarán Erzsébettel, egy másik családi körben, enteriőrben. Egyike volt azoknak, akik gondosan gyűjtötték a neves sógor ajándékait, leveleit. 1969 februárjában 100. születésnapján az Észak-Magyarország című újság írója Pusztai Éva kereste fel, beszélgetett el vele. A riportból tudjuk, hogy féltve őrizte Munkácsy Mihály rajzát, amely egy látogatás során készült 1896-ban Miskolcon. „Este vacsora után, készülő képéről, a Golgotáról beszélt. Gyorsan felvázolt egy darab papírra, csak úgy író tollal. Ez maradt tőle, mindössze ez a kis skicc a háború után... Akkor már súlyos beteg volt. Azon az estén nagyon rosszul

5 Reök István levele, 1875. V. 12. Levelek Munkácsyhoz – Munkácsyról. Békéscsaba. 1976.
6 Reök István levele, 1875. nov. 20. Levelek Munkácsyhoz – Munkácsyról. Békéscsaba. 1976.
7 Levél Szerémy György gyűjteményéből
8 A mezőkeresztesi plébánia anyakönyvéből
9 Munkácsy Emil halotti levele. Budapest, Krisztina-városi Római Katolikus Plébánia irata. 149/1988.

3. kép. Hofmann Antal

lett. Most is látom, ahogy a mostohalányommal éjnek idején elindultunk a városba gyógyszerért..." A riportban közölt rajz az elhangzottak után gyorsan gazdát cserélt, mert ugyanabban az évben nyáron, a pécsi rokon Szerémy György fiával meglátogatta Edelényben Dr. Farkasnét Weinberger Irént, aki Juliska unokahúga volt, a rajzot már ott látta, lefényképezte. Szerémy Györgytől tudjuk azt is, hogy nagyanyja testvérétől Juliskától értékes ajándékot kapott esküvőjére, egy francia nyelvű Munkácsy-tanulmányt, a festő ajánlásával „Kedves húgomnak Juliskának – Miska". A könyvnek a háborús években Öskün nyoma veszett. A visszaemlékezésekből tudjuk, hogy ha valaki tudni akart valamit a festőről, Juliskához sietett. A tudakozók gyakran méltatlankodtak, mert „gyakran" Juliska csak készült, bogarászott az írások között. „Munkácsy Mihály apja és anyja arcképét is őrizte hosszú ideig.[10]

A 60-as években is sokan keresték fel Munkácsy Emilnét Keresztesen, kértek és kaptak, vásároltak tőle relikviákat, különösen akkor, amikor nehéz anyagi helyzete szükségessé tette azok eladogatását.[11] Utolsó éveiben a kastély közelében lévő kis házban lakott, távoli rokona Nemespanni Iván gondozta.

Edelényben 1969-ben még egy kisméretű háromfigurás kép került a rokonlátogatók elé, ezt a rajzot is Szerémy György mentő szándékkal megörökítette.

Munkácsy Mihályról és Juliskának sógorával történő utolsó találkozásról a családi levéltárban megtalált Hofmann Irén levele számol be.[12] A levél 1935-ben íródott, akkor, amikor megjelent Harsányi Zsolt Ecce Homo című könyve, azt a rokonság elolvasta, megvitatta, ekkor került sor a könyvbe már nem, a pontosításra, korrektúrára. „Még a természetes fia halála sem úgy volt, mert ő azt nem otthon, hanem Pesten tudta meg, sürgönyileg; előtte való nap még nálunk ebédelt, (Cili nem) másnap jött a sürgöny, ez volt a kegyelemdöfés az ő már úgyis meghibbant fejének... alig bírta annyira lecsendesíteni, hogy két nap múlva elutazhatott oda Cili és Malonyay, (ezt az utat röviddel aztán leírta M.) Bádenben megcsinálták vele a végrendeletét, amit aztán hiába támadtak meg Emilék. Párizsban két nap és éjjel feketekávéval tartották ébren, azt az úgyis ideges, őrült teremtést, hogy a legkisebb vázlatát is aláírassák vele, mert csak így volt értéke! Akkor aztán elvitték az őrültek házába, hogy Juliska és Emil felkeresték, de nem ösmert rájuk, csak viszonozta a kalapemelést, aztán rögtön a virágágyakat lépkedte keresztül. – Cili pedig élvezte a vagyont, amit az ő rokonai kaptak. Szegényt hazahozták, állítottak neki nagy sírem-

10 Weinberger Györgyné: Hofmann Irén levele (Szerémy György gyűjteményében)
11 Nemespanni Ivánné (Budapest) közlése
12 Weinbergerné, Hofmann Irén levele, Szerémy György gyűjteményében

léket, azt hiszem ledöntené, ha láthatná. Miskolcon a szülei sírjára állított Miska sírkövet, a város átvette, örök rendben tartásra, de ha mi nem tisztíttatjuk, nem néz rá senki, éppen szóltam Borisnak, akkor kiseperték kicsit, azóta semmi." A levél írója úgy vélekedik, hogy az ismert Reök Cecíliáról készült Munkácsy rajz „nem Miska édesanyjának arcképe, hanem nagynénjéé, anyja nővéréé, Steinerné Reök Bertáé, akit a rablók úgy megkínoztak, hogy belehalt. A Reökök hatan voltak testvérek, Berta volt a legidősebb, Cili, Miska anyja a legfiatalabb, ezeket nem ösmertem."

4. kép. Munkácsy Mihály nagynénje, Steinerné Reök Berta

Írt egyébről is: „Pista b. lánya özv. Zsilinszky Mihályné Reök Ilka, az a második hiba a könyvben, persze csak családi, nem történelmi szempontból, hogy ő nem volt kint soha Párizsban Miskáéknál, hanem az Emil b. lánya Mariska volt ott pár hónapig, míg Cilit ki nem üldözte, hiszen magyar és rokon volt, hazafelé Párizsból bejöttek Emillel hozzánk, akkor ők Lőcsén laktak, s mi frissen hallottunk mindent, mondhatom csúf lelkű asszony volt, de hiszen ezt az ország-világ tudta, neki Miska csak lépcső volt a magasba, de biztos, hogy Miskának, aki oly állhatatlan volt, ő is lépcső volt, Miska kereste a pénzt, adta a hírnevet, ő pedig tudta érvényesíteni".

A családi levelesládából Hofmann Júlia és Munkácsy Emil esküvőjét idéző kép mellett Emil korábbi időből származó fényképe is előkerült. Ez Miskolcon készült a neves Szinay műteremben.

Emil, aki Munkácsy Mihály legidősebb testvére volt 1840-ben született Ungváron.[13] Csintalan, eleven gyermek volt, játszótársait gyakran buzdította csatározásra, s Aurél öccsét egyszer egy kútba is leengedte. Erről Munkácsy Mihály is beszámol Emlékeim című írásában. 1852-ben Cserépvárra került Reök Antalhoz, iskoláit Miskolcon végezte, özv. Pappnénál volt kosztosdiák, aki egy alkalommal a beteg Miskát is gyógyította. A testvérek elszakadtak egymástól, 20 éven át nem is látták egymást. Végvári Lajos írja: „Aurél Munkácsy idősebb, Emil a fiatalabb bátyja. Aurél korán meghalt, Emil a 70-es évek elején újból felvette a kapcsolatot öccsével. Több levélben beszámol neki a testvérek szenvedésteli életéről, a szülők halálának körülményeiről.[14] Czeglédi Imre kutatása derített fényt Emil életútjára, tőle tudjuk, hogy pénzügyőrként dolgozott Bártfán, Eperjesen és Lőcsén.

Emil is érdeklődött Miska után, megtudta párizsi címét és 1873-ban levelet küldött öccsének. „Szeretett öcsém! Huszonhárom év telt el azon nap óta, melyen családunkat szeretett jó atyánk elhúnyta következtében a legvégső csapás érte, és ez

13 Krisztinavárosi Római Katolikus Plébánia halottlevele.
14 Munkácsy Mihály: Emlékeim, 1950. 20.

5. kép. Reök István

volt azon napon, melyen szörnyeteg mostohánk által a szülei házból kiutasítva, mi testvérek bánatteljes szívvel talán örökre búcsúzánk, Azon a napon tehát, melyen jó atyánk feledhetetlen jó anyánkat sírjába követé, elszéledtünk és egymást többé nem láthattuk".[15]

Reök István 1865. júl. 8-án keltezett levelében Miskát arról tájékoztatja, hogy: „Emil mindig finánc, éspedig közlegény, még ott sem tudja felebb vinni."[16]

Nyolc évvel később 1873. szept. 3-án Párizsba ezt írja: „Ami Emilt illeti, ő pénzügyőri szemlész, folyamodhatott előmenetelért, de legfellebb egy pesti út költségébe kerülhetett. Ő Anti szerint komolyodott és sorsával ki van békülve.[17] Ismét Czeglédi Imrét idézzük: „Amikor Munkácsy vagyonos emberré vált, gyakran segítette Emilt egy-egy pénzküldeménnyel".[18]

A testvérek 1874-ben találkoztak először sok év után Békéscsabán nagybátyjuk Reök István házában, ott mutatta be Munkácsy Mihály feleségét a rokonoknak. A segítés más formájára is rábukkanunk a testvéri kapcsolatokban, ha olvassuk Reök István újabb levelét. 1875 nov. 20-án írt levélből tudjuk, hogy valamiféle javadalom, vagy örökségről történő lemondást tervez a festő Emil bátyja javára. „Apropos! Pali említette, hogy a lemondási irat, amelyet küldték Emil javára, nem kielégítő, nemis azt notar előtt kell csinálni és a követségnél legalizáltatni. Tedd meg ezt, hogy az ügy rendbejöjjön, mert addig Emil az örökségnek nem ura"[19]

Emil Eperjesen nősült, 3 gyermeke született: Mariska, Sándor és Emília. Felesége korai halála után 1887-ben újra nősült, ekkor vette feleségül rokonát: Hofmann Juliskát. Fiatal feleségével a millennium idején Miskolcon éltek. 1900 körül Nagybecskereken dolgozott, majd Pestre került, a Pénzügyminisztérium tisztviselője,[20] pénzügyőri felügyelő lett. Budán laktak az Alkotás u. 18 sz. házban. Itt halt meg 1920. május 1-én.[21] Ugyanazon a napon, mint öccse, csak 20 évvel később.

1920. május 3-án temetik el a Kerepesi temetőben, később áthelyezték a Farkasréti Kolumbáriumba, majd a Fővárosi Tanács, a Magyar Nemzeti Galéria és a

15 Czeglédi Imre: Munkácsy Békéscsabán, 1975. 13.
16 Levelek Munkácsyhoz – Munkácsyról. Békéscsaba. 1976. 9.
17 Levelek Munkácsyhoz – Munkácsyról. Békéscsaba. 1976. 75.
18 Czeglédi Imre közlése 1987.
19 Levelek Munkácsyhoz – Munkácsyról. Békéscsaba. 1976. 100.
20 Dr. Czeglédi Imre közlése
21 Krisztinavárosi plébánia adata. 149/1988.

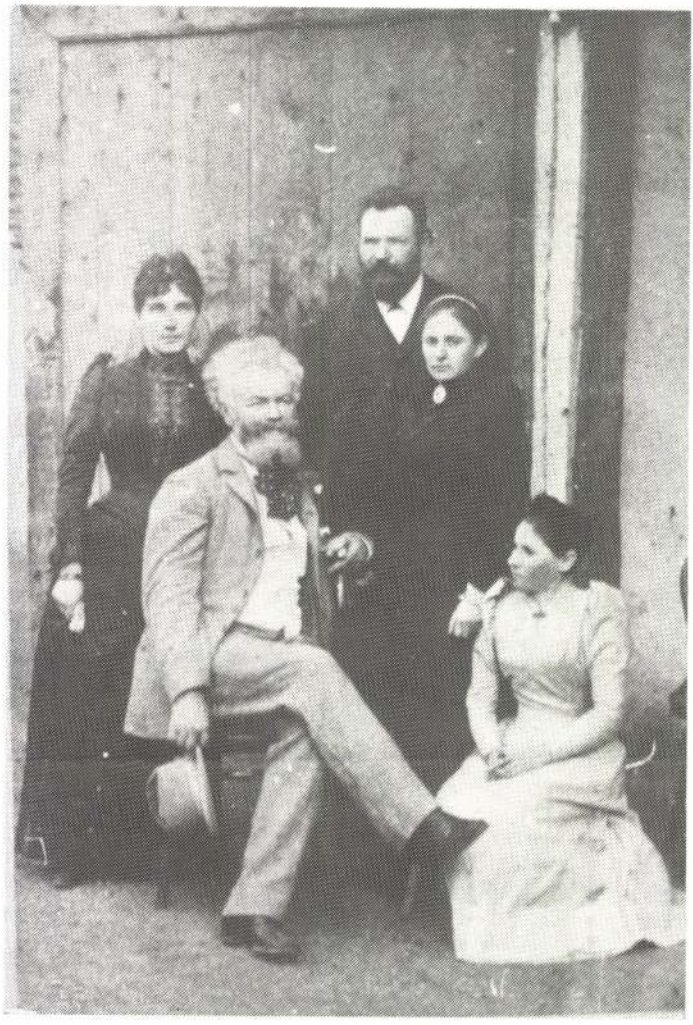

6. kép. Munkácsy Mihály Mezőkövesden

Fővárosi temetkezési intézet egyetértésével a Szerémy család jelenlétében újra temették 1988. április 7-én a Kerepesi úti sírkertben, ahol Munkácsy Mihály síremlékét övező borostyánnal borított részben helyezték el urnáját.[22]

Munkácsy Mihályt 1890-től a Honfoglalás nagy pannójának tervei foglalkoztatják. „A szükséges történelmi és archeológiai adatok beszerzésével egyidőben Munkácsy külön műtermet építtetett Nevellyben. Hozzáfogott, hogy megfelelő antropológiai adatokat gyűjtsön. Elindult Magyarországra, s október 2-án 1891-ben, ezt

22 Magyar Nemzeti Galéria levele 863–1357/1987, A Fővárosi Temetkezési Intézet igazgatójának levele: 21/877, 1455/987. Orbán Lívia közlése (Magyar Nemzeti Galéria Adattára 1988. III. 25.)

írja feleségének: „Remélem, hogy mentől hamarabb megkezdhetem vándorutamat az országban, és típusokat kereshetek."[23] Titkára Écsy Ferenc József festő és fényképész kísérte el és rendre fényképezte a Munkácsy kívánsága szerint beállított modelleket – írja Kürti Katalin.[24] Együtt jártak Nagykovácsiban, Szentesen, Csongrádon, Kolozsvárott, Vajdahunyadon, Tiszadobon, Tőketerebesen. Október 16-án beszámolt feleségének útjáról. „Ma este utazom el ha lehet, de holnap reggel biztosan Miskolcon át, ahol szintén egy napig maradok, és Anti bácsinál is."[25] Reök Antal nagybátyjának meglátogatását is tervezi Mezőkeresztesen. Két nappal később már Miskolcról ír: „Ma éjjel egy órakor érkeztem, első utam a temetőbe vezetett és aztán megnéztem a várost. Kértem, hogy ne rendezzenek semmi fogadtatást, de egy összejövetelt holnap este a polgármesternél nem utasíthattam vissza. Majd élőszóval mondok el mindent, mert nincs sok időm írni."[26]

7. kép. Munkácsy Mihályné

A Borsod-megyei Értesítő 43. száma 2. oldalán hírt ad az eseményről. „Munkácsy Miskolczon. Az elmúlt napok legérdekesebb újdonsága, Munkácsynak Miskolczi időzése. Tudvalevő dolog, hogy a nagy művész jelenleg alapokat keres és felvételeket tesz a honfoglalás cz. freskójához, amely az új Országház számára lesz festve. Vasárnap virradóra érkezett Munkácsy Miskolczra és emiatt minden küldöttségi tisztelgés elmaradt, a mi ellen különben ő már eleve határozottan tiltakozott. Testvéréhez Munkácsy Emil pémzügyőri biztoshoz szállt. Másnap reggel szülői sírját látogatta meg, majd a rokonok látogatását fogadta. Ugyancsak vasárnap de. a városban sétakocsikázást is tett testvérével a mely alkalommal Schabinszky fényképészt is felkereste, hogy részére a másnapi miskolczi vásár alatt a vásáros közönség közzül felvételeket tegyen. Délután ugyancsak testvérével a Hámor-szép völgyét látogatta meg, s felette gyönyörködött e táj ritka szépségében. A vásárban már vasárnap du. megfordult, azonban még akkor felvételeket nem csinálhatott. Hétfőn huzamos ideig forgolódott a vásárban Schabinszky fényképésszel, s lett is eredménye körültekintésének, mert mintegy 20 db fényképet szerzett be a melyek egyes typikus köznépi alakokkal, közöttük gömöri tótokat is ábrázolnak.

23 Munkácsy Mihály válogatott levelei. 1952. 172–173.
24 *Sz. Kürti Katalin:* Munkácsy Mihály, Krisztus Trilógia 50.
25 Munkácsy Mihály válogatott levelei 1952. 175.
26 Munkácsy Mihály válogatott levelei 1952. 176.

Kedden reggel a 9 órai gyorsvonattal utazott el. Eleinte Szegedre akart menni, azonban az ottani polgármestertől értesítést kapott, hogy az előre kitűzött időt egy pár nappal halassza el, mert fogadására még nem készültek el egészen. Erről ő éppen azért, mert nagyon készültek fogadni, Szegedre nem ment, hanem M.-kövesdre. Ide vele ment testvére Emil és Schabinszky fényképész is. Gassner Gyula főszolgabíró Miskolcról értesíttetett a művész érkeztéről és szándékáról, hogy t. i. itt is felvételeket akar eszközölni, ugyanazért Kövesdről és Tardról számos igazi matyó alak rendeltetett be."

A 3. ik oldalon így írnak Munkácsyról: „Munkácsy lefényképeztetett itt időzése alatt, Schabinszky fényképész által a mi azonban csak úgy titokban történt, mert Schabinszky kérte ugyan a művészt, hogy engedje magát lefényképeztetni, de Munkácsy nem akart erre ráállni. Került mégis egy pillanat, a melyben Munkácsy nem is gondolva, az ügyes Schabinszky által lefényképeztetett. Még nem volt alkalmam megtudni, hogy minő sikerrel." Az említett 21 db fénykép és a Munkácsyról készült felvételek a miskolci Herman Ottó Múzeum archívumában megtalálható.[27]

Ezt a kollekciót gazdagítja, egészíti ki a bemutatásra kerülő két felvétel, bizonyítható, hogy ezek is Schabinszkytól származnak. Az első kép Dr. Ónody Magdolna tulajdona, a második Szerémy György gyűjteményéből való. (Ezt is Edelényben kapta nagynénjétől 1969-ben.)* Ott Edelényben akkor került sor a képen látható társaság szereplőinek azonosítására. Balról kezdve: Munkácsy Mihály mellett Munkácsy Mariska, Emil lánya, az álló nőalak Gaszner Gyuláné Kóczián Paulina, mellette Munkácsy Emil, majd két ismeretlen, az álló férfi: Gaszner Gyula, mellette lánya: Gaszner Irén, háttal a fényképen fehér ruhában Hofmann Erzsébet, mellette háttal sötét ruhában Munkácsy Emilné, Hofmann Juliska.

A felvétel a mezőkövesdi Gaszner-ház udvarán készült, a neves vendég tiszteletére rendezett ebéden.

A Gaszner család 1870-től ismert volt Mezőkövesden. 1878-ban született a képen látható Irén. Egy évvel később született egy fiuk is: Gyula. Reök Antal lánya Etelka volt a keresztanyja az újszülöttnek, a keresztapa a későbbi férj: Schmidt József földbirtokos.[28] A családi dokumentumok között ismert egy másik felvétel is Munkácsyról: Sz. Kürti Katalin is közli a Trilógiáról írt könyvében. Véleménye szerint 1874-ben készült kép Munkácsy Mihályt rokonai körében látjuk. A kép minden bizonnyal ott Mezőkövesden készült 1891. október 20-án kedden Gasznerék házában. Ugyanazok a személyek, ugyanabban az öltözékben, amelyben volt előtte nap, amikor Schabinszky lencsevégre kapta, vagy ahogyan a korabeli újság írja, amikor „Munkácsy lefényképeztetett."[29] Munkácsy Mihály többször megfordult Pécsett, a Nepomuk u. 29-ben lakott, édesanyja testvérénél, Reök Lajos nyug. hercegi ügyész családjánál. A népes családban öt lány volt: Júlia, Sarolta, Ilka, Irén, Gabriella és egy fiú: Sándor. Először 1863 augusztusában volt a háznak vendége, majd visszatért ide 1865-ben és 1867-ben is.[30]

Pusztai József kutatómunkájának köszönhető néhány információ. A család büszke volt vendégére, magukkal vitték barátaikhoz, szüretre is, a Hattyú-házba, a Vigadóba, ahol a Pécsi Dalárda hangversenyét is meghallgatta. Megismerkedett a neves pécsiekkel, Németh Béla történésszel, Mayer Móric pécsi tanárral, rajzolt, festett, a szíves vendéglátást, húgainak kedvességét, portréfestéssel viszonozta. Is-

*A képet kötetünk Ónody Magdolna írásánál tartalmazza. Szerk.

27 *Kilián István:* Munkácsy Mihály Miskolcon. A Herman Ottó Múzeum Közleményei. 1969. Miskolc

28 Mezőkövesdi plébánia közlése. 1987. okt. 20.

29 A kép alján felirat: Schabinszky és Társa. Miskolcz

30 *Pusztai József:* Munkácsy Mihály Pécsett. Dunántúli Napló, 1974. febr. 20.

MUNKÁCSY MIHÁLY ROKONSÁGA /ANYAI ÁGON/

REÖK THEOFIL - SZÉLIG ANNA
/Házasságkötés 1800 -ban MÁNDOKON/

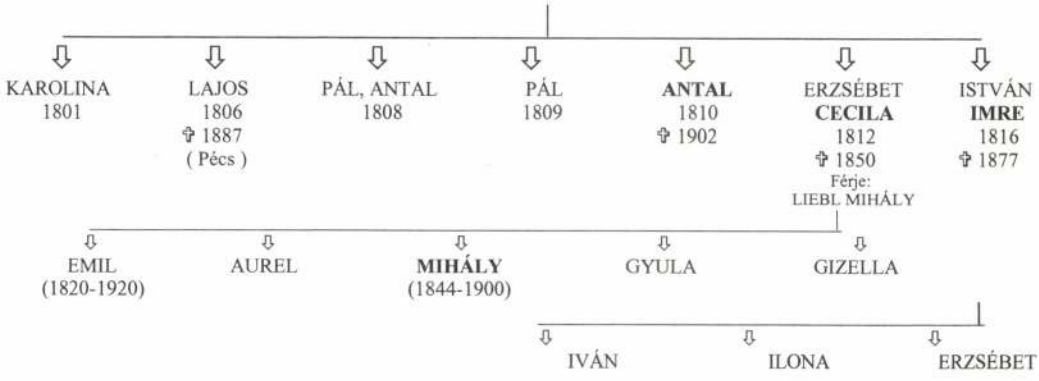

MUNKÁCSY MIHÁLY ROKONSÁGA /ANYAI ÁGON/ II.

REÖK ANTAL - SIMITS CONSTANTIA
/ 1810-1902/ † 1893

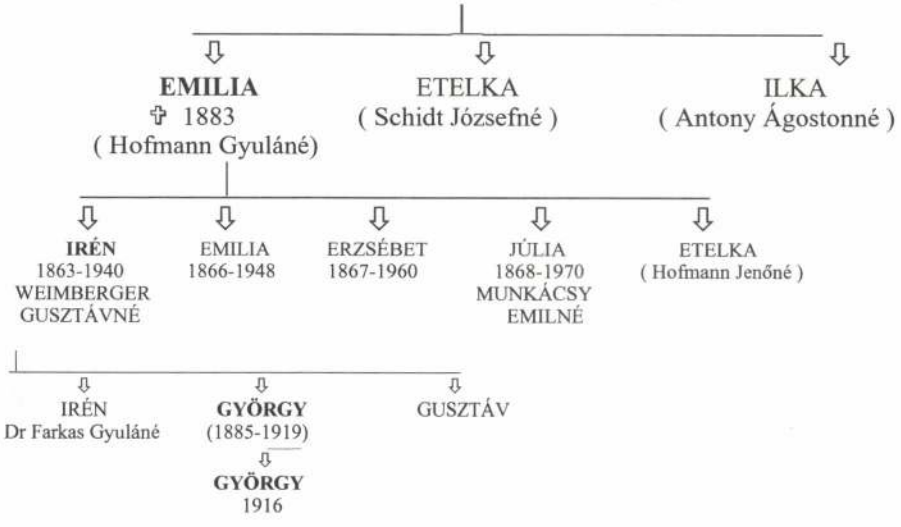

merjük Reök Lajos és felesége Miticzy, Jánosy Júlia és a lányok portréját is.[31] Levelet küld Pestről, Münchenből, a kedves „angyalkáknak", unokatestvéreinek. 1868-ban így ír: „Most márpedig csak az a kérdés, hogy melyik részében a hazának fogok megismerkedni a szabadsággal. Pesten-e, vagy Gerendáson, vagy ha megengeditek, kedves köreitekben. Ez azonban legkevésbé lehető, mert hazautazásom fő célja az volna, hogy egy pár tanulmányt fessek a magyar életből, ezt pedig az ország más részében bővebben találok, így Baranya megyében." Hát Ti, édes jó angyalkáim, hogy töltitek a nyarat? Kijártok-e a szép estéken a kedves emlékezetű sétányra, vagy a megyeri malomba; képzeteim be sokszor felkeresik a kedves helyeket![32] Később elmarad a levélírás, s Reök Istvánnak kell figyelmeztetni Miskát Békéscsabáról: „Lajoséknak írsz valahára? Ideje is megemlékezni azon rokoni meleg fogadtatásról, melyben részesültél, s mellyel dicsekedtél s méltán."[33]

A pécsi rokonsággal megszakadt a kapcsolat, valamiféle nézeteltérés, vagy egy atyai megfeddés lehetett az oka. Reök Lajos betegeskedett, s csak abban bízott, ha unokaöccse meghallja halálhírét, kibékül az ő emlékével.[34] Reök Lajos 1887. jan. 28-án halt meg Pécsett, ezt az adatot a pécsi evangélikus parókia halotti anyakönyve őrzi.

Lenkei Lajos pécsi újságíró 1889-ben felkeresi Munkácsy Mihályt Párizsban. A festő szeretettel beszél pécsi emlékeiről, az ismerősökről, a rokonokról, érdekli a Székesegyház újjászületése, örül annak, hogy neves festőtársai is kaptak megbízást, így Székely Bertalan és Lotz Károly. Megjegyezte, hogy ő is szívesen vállalkozott volna a freskók elkészítésére.[35]

Ma Pécsett Munkácsy Mihály emlékét Szerémy György gyűjteménye is őrzi és a Munkácsy Mihály u. 31-es házon egy emléktábla itt-tartózkodását is megörökíti. Ezen ez áll: „E házban lakott Munkácsy Mihály 1865-ben. Messze időkig álljon ez emlék, s lelkesedésre gyújtva a honfi szívet, fönnen hirdesse nevét."

MUNKÁCSY Mihály

FEHÉR Béla: Munkácsy hivei. = Magyar Nemzet,
LIV.évf. 149.sz. 1991. junius 27. 10.p.

Régi magyar
könyve.
Nyelvemléktá
50.
A II. betűhű
Régi magyar
HORVÁ
Kézírásos más
Kinizsi Pálné
nak Kéz

Antidotarius
BÁRDOS GY.
1903

Jesu Christe . . .
01.), 447–55

Peer-töredék Nytár II, X–XI,
PeerK. 266–72

Munkácsy Mihály

Szabó Júlia: A XIX. v. festészete Mon
Bp. 1985,

42 – 46, 51, 262–263 (250–252 kép),
265 (255–257 kép) 266–267 (260-as kép)
268–271 (261–264 kép), 279 (275-as kép) 292
(291-as kép)

EGYÉB RENDEZVÉNYEK

Március 8-án 17.30 órától

Munkácsy élete és kultusza című kiállítás megtekintése
Múzeumi Muzsika a Munkácsy Teremben — a debreceni Kodály Kórus hangversenye
Vezényel: *Kamp Salamon*

Március 9-én 14 órától kiállításlátogatások a Déri Múzeumban, a Református Kollégiumban, városnézés, látogatás a Vármegyeházán

Március 10-én fakultatív utazás Munkácsra, Lieb — Munkácsy Mihály szülővárosába.
Koszorúzás, emlékülés

Munkácsy-termünkben — a Magyar Nemzeti Múzeum tízéves letétjeként — látható Munkácsy Mihály *Golgota* (1884) című festménye és
— a Magyar Nemzeti Galéria letétjeként két évig — a *Krisztus Pilátus előtt* (1881) redukciója.

A Magyar Posta és a Déri Múzeum alkalmi bélyegzést biztosít március 8-án és 9-én a Déri Múzeum kupolatermében.

Felelős kiadó: Dr. Gazda László

Készült: Debrecenben a Nyomdaipari Szolgáltató KKT nyomdájában

MUNKÁCSY Mihály

MEGHÍVÓ

A Munkácsy Emlékbizottság,

A Magyar Nemzeti Galéria, a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum,

a miskolci Herman Ottó Múzeum és a Déri Múzeum meghívja Önt

MUNKÁCSY MIHÁLY (1844—1900)

születésének 150. évfordulója tiszteletére rendezett

NEMZETKÖZI TUDOMÁNYOS EMLÉKÜLÉSRE

Debrecenbe, a Déri Múzeumba (Déri tér 1.)

1994. március 8—9-ére

ELŐADÁSOK március 8-án, 10.30 órától:

Megnyitó — *Hevessy József* Debrecen város polgármestere
Végvári Lajos professzor: Munkácsy és az európai hagyomány
Szinyei-Merse Anna (Magyar Nemzeti Galéria) (MNG): Munkácsy tájképfestészete
Sinkó Katalin (MNG): Egy új műfaj a 80-as években — Munkácsy óriás-képei
Bakó Zsuzsa (MNG) — *Goldman György* (Békéscsaba): A békéscsabai Munkácsy emlékház
Gheorge Vida (Bukarest): Ormos Zsigmond hatása a fiatal Munkácsyra
Geneviéve Lacambre (Párizs, Mus. d'Orsay): Munkácsy Párizsban
Joseph Kohnen (Luxemburg): Munkácsy és Luxemburg

ELŐADÁSOK március 9-én:

Sz. Kürti Katalin (Déri Múzeum): Munkácsy Krisztus-képei
Gaál Botond (Theológiai Akadémia, Debrecen): A Krisztus-képek és a Biblia
Szabó Júlia (MTA Művészettörténeti Intézet): Munkácsy biblikus képeinek hatása a fiatal Csontváryra
Szentkirályi Miklós (Szépművészeti Múzeum): A Golgota restaurálása
Wittman Zsuzsa (Veszprém) — *Velledits Lajos* (Budapest): Munkácsy festményeinek anyagvizsgálata

MUNKÁCSY Mihály

SZÉKELY András: Munkácsy Golgotája és kálváriája.
= Népszabadság, 1993. junius 2. 14. ill.

Notes

2. Paper leaf (double) painted i

Double paper leaf pa
supported by sevente

2. bet. The leaf of fan

with spatious, undulati
In the background a sp
side is seen.

MUNKÁCSY Mihály

(d.m.): Munkácsy Golgotája a Nemzeti Múzeumban.
= M. Nemzet, 1993. ápr. 10. 18:ill

Június 20. vasárnap

Ma van a chicagói Katolikus Kongresszus! Mint magyarországi eucharisztikus képviselőnek nekem is ott kellene lennem. Sajnos a basedowos szívem ebben a hőségben nem engedi meg, azután meg itt kellett volna hagynom a beteges Ancsit. — Mindenesetre szívemben velük voltam, és a szentáldozásnál meg napközben is gyakran gondoltam rájuk és egyesültem velük. —

Igen, a két tábor[2]: milyen erősen, foghatóan jelennek meg most az életben! Az egyik táborban üldözés, gyűlölet, gyilkosság, — Chicagóban Krisztus képviselői, akik csak szeretetet hirdetnek — korintusi levél! A szeretet mindent elvisel, mindent megbocsát! — Sőt egyszer az idők végén a zsidók is vissza fognak térni Messiásukhoz, Krisztushoz. Már most ott emelkedik a régi Jeruzsálem, és egyszer, az idők teljében a mennyei Jeruzsálemmé válik! —

Ma sokat szólt a rádió, este Wagner, mindenki hallgatta. —

---

[1] Ott lakott apja a családdal.
[2] Bizonyára Szent Ignác híres lelkigyakorlatos elmélkedésére gondol a Két Zászlóról.

MUNKÁCSY Mihály

Sz.KÜRTI Katalin: Ujra itthon Munkács "Golgota" cimú festménye. Debrecen : Déri Muzeum, 1993 [6] p., ill. E G

Kol

SZÍN

Kedves B

Szeretettel meghívjuk 19
órára Márton László: A r
szetellenes ember című d

Színházunk, a Kolibri Sz
mít, hogy az ősz óta az
Rózsa Ferenc utca felől)
nyi koncert, irodalmi es
produkciójával várhatjuk

MUNKÁCSY Mihály

Sz.KÜRTI Katalin: Munkácsy Mihály Krisztus-trilógiája. =
Vigilia, 54.évf.3.sz. 1988 231 - 233.p.

I. HAVI ÁTALÁNYDÍJAK

Gépcsaládok	10 ezer példányi
1. RICOH FT 2050,2060 2070,3320 INFOTEC 9014,9016 9016S,9115	2.156.
	10 ezer példánny
2. RICOH 4430,4470 INFOTEC 9120Z, 9126Z,1320,8036 8030,1701,1801	3.141.
	10 ezer példányi
3. RICOH 6620,5590 5580,5560 INFOTEC 9048DZ 9052DZ,9143DZ	4.125.
4. RICOH 6085 INFOTEC 9165,7125Color	

MUNKÁCSY Mihály

BARTA, Peter I.: Munkácsy's Ecce Homo and Joyc's "Aroby". = NHQ, Vol. XXXI. No.118. 1990 134 - 137. p.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

MUNKÁCSY Mihály

Sterren, Virág van der: Munkácsy Mihály köpülő asszony című képe és a holland életképfestészet hagyománya. = Művészettörténeti Értesítő, XXXIX.évf. 1/2.sz.1990 92 - 98.p. ill. G

e crux, spes unica!

a Wesselényi-féle összeesküvést

-1661/ idején a pozsonyi börtönt

agyar nemes, császári kamarás -

utóbb Sopronba költözött. Nevéhez

zet legkiemelkedőbb templomi

MUNKÁCSY Mihály

KÜRTI Katalin, Sz.: Munkácsy Mihály Krisztus-képei Amerikában. = HOMÉ XXVII. Miskolc, 1989 69 - 80. p. ill. G.

sancti Stephani sceptrum et pomum
sancti Adalberti palma et fragmentum h
sancti Ignatii nomen Jesu in radio
Item palmae in manibus angelorum et
inaurato ad ignem.

2-o. Ipse d[omi]nus m[agister] lapicid
quem volet sculptorem, cum eoque, ut po
debebit. Statuarum vero ideae antequam

3-o. Ipse d[ominus] m[agister] lapicida p
albi et rubri, calcem, arenam, lapides pr
pro juncturis, cuprum et inaurationem u
ferramenta pro pegmate.

4-o. Denique suis expensis totum opus
d[omi]nus m[agister] lapicida Tyrnaviae s
si]mi d[omini] e[pisco]pi solicitudine, fatig
ut stet erectum.

5-o. Prius quam opus aggrediatur sicut
Tatensis, quod approbavi, ita exhibebit et
dam a me.

MUNKÁCSY Mihály

Sz.KÜRTI Katalin: Debrecen, Déri Muzeum, Munkácsy-terem. Bp.,TKM,1986 16 p.,ill. (233.)

ra építő megújulási le-
vta föl a figyelmet, és
a nézőpontok sok-
emcsak didaktikusan
élyét.
a Közkívánatra cí-
éni látásmódjával és
majdhogynem neo-
kezelésével azt a sza-
nerészséget sugallta,
etlenül szükséges hu-
létproblémáink újra-
.
*sef Kép-ződmény*ei
tartikus, eltéríthetet-
zzáállást deklarálták,
nkái, csak nála a föl-
ékfelület közvetítette
élyes sorsanalízisére
s az alkotások antro-
natai váltak hangsú-

nt a festészet terüle-
yelemreméltó alkotá-
ól tükrözte azt a stí-
, ami a kilencvenes
n van a fiatal alkotók

BOHÁR ANDRÁS

MUNKÁCSY MIHÁLY

PANDÚR JÓZSEF: M. ÉS ROKONSÁGA

HERMAN O. MÚZ. ÉVK. 32, 1994, 468-478

BUDAPESTI
FESZTIVÁL
ZENEKAR

apját. Szeretnénk megemlékezni erről a szép
több „családtagunkat", régi barátunkat.

7-én, vasárnap 17.30 órakor a Zeneakadémia
non jelezze ezt titkárságunkon.

yórás) ünnepségről, de annak részletei előttük is
osan örülnének valamilyen születésnapi-karácsonyi
ndékát: munkatársaim a koncert előtt, 17.15-től
ó itt is vannak játékszabályok: csakis jelképes,

FGG

MUNKÁCSY MIHÁLY

VÉGVÁRI LAJOS: M. EURÓPAI JELENTŐSÉGE

HERMAN O. MÚZ. ÉVK. 32. 1994, 453–457

HÍVÓ

n, hétfőn, **15.00**-kor

S LÉVY

e de Reims)

Mondrian, Piet 50, 201
Monet, Claude 7, 121, 140
Muche, Georg 81
Munch, Edvard 9, 118
Munkácsy Mihály 126, 134, 137, 138, 139, 140, 142, 228
Muthez, Richard 220

Nagy Balogh János 169, 174
Nagy Sándor 201
Nolde, Emil 7, 8, 114
Nemes Lampérth József 170, 171

Nyergesi János 174

Paál László 134, 139
Paizs–Goebel Jenő 168
Passuth Krisztina 236
Pataki Gábor 236
Pechstein, Max 80
Perlrott Csaba Vilmos 126, 158–159, 160
Petőfi Sándor 126
Péri László 81, 92, 96, 203, 211, 213–214, 241
Picasso, Pablo 14, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 124, 151, 163, 201, 203, 205
Piloty, Karl 133, 136, 168
Pissarro, Camille 121, 140
Poelzig, Hans 48, 51
Poussin, Nicolas 90
Pór Bertalan 98, 162, 164–165, 172, 200
Prinzhorn, Hans 64
Pru'dhon, Pierre Paul 118
Puni, Ivan 11, 29–31

Raffaello 184
Redon, Odilon 118
Reinhardt, Max 91
Rembrandt 7
Renoir, Pierre August 119, 120, 121, 140
Rippl–Rónai József 85, 126, 143, 144–148, 149, 150, 153, 154, 161, 174, 178
Rousseau, Henri 118, 186, 187, 216

Scheiber Hugó 199–200, 241
Schelfhout, Lodewijk 8
Schlemmer, Oskar 81
Schlichter, Rudolf 81
Schmidt–Rottluff, Karl 8, 80
Schönberger Armand 158, 163
Schrade, Hubert 88, 89
Schwitters, Kurt 12
Signac, Paul 7, 140
Simon J. György 182
Sisley, Alfred 121, 140
Slevogt, Max 7, 80
Steinmetz, Georg 91

Székely Bertalan 125, 131, 133–136, 137, 140, 172
Szinyei Merse Pál 136, 140, 141, 142
Szobotka Imre 160
Szőnyi István 134, 153, 167, 168–169, 170, 215

Tatlin, Vladimir 28, 45
Terborch, Gerard 19
Thorn–Prikker, Jan 8, 201
Tihanyi Lajos 118, 154–157, 158, 161, 163
Tiziano 89
Togores, José de 82
Toorop, Jan 8, 201
Toulouse–Lautrec, Henri 121
Tour Donas, Marthe 11

Uitz Béla 153, 165, 166–168, 170

Vallotton, Félix 146
Vaszary János 134, 141, 142, 143, 148–150, 169, 174
Vámosi Pál 241
Velázquez 119
Vlaminck, Maurice 82
Vuillard, Edouard 146

Walden, Herwarth 7
Westheim, Paul 89
Whistler, James 7, 146
Wolf, Georg Jacob 89
Wucher, Mónika 236

Zahn, Leopold 118
Zola, Emile 126